

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ, ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ - ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Γεωργίου Ί. Γαβαλά

*Σφονδύλια καὶ Ὑφαντικὰ Βάρη ἀπὸ τὴν Ἀμοργό.
Συμβολὴ στὴν μελέτη τῆς ἀρχαίας κλωστικῆς καὶ ὑφαντικῆς
στὶς Κυκλάδες.*

Τόμος I

Ἀ μέρος

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

Ἰωάννινα 2014

Ημερομηνία αίτησης Γεωργίου Ι. Γαβαλά Οκτώβριος 1991
Ορισμός Τριμελούς Συμβουλευτικής Επιτροπής: Γ.Σ.110/ 05/12/1991
Ορισμός Τριμελούς νέας Συμβουλευτικής Επιτροπής: Γ.Σ. / /02/2014
(αντικατάσταση της Δρ. Μάντως Οικονομίδου, Επιτίμου Εφόρου
Νομισματικού Μουσείου Αθηνών)

Επιβλέπων

Λίλα Μαραγκού, Ομότιμη Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας
Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων

Μέλη

- Ιωάννης Παπαποστόλου, Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων
- Βάσω Παππᾶ, Επίκουρος Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων

Ορισμός Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής: Γ.Σ. 367/ 28.05.2014

Μέλη Επταμελούς Εξεταστικής Επιτροπής

- Λίλα Μαραγκού, Ομότιμη Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων
- Ιωάννης Παπαποστόλου, Ομότιμος Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων
- Βάσω Παππᾶ, Επίκουρος Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων
- Ίρις Τζαχίλη, Ομότιμη Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Κρήτης
- Μιχαήλ Φωτιάδης, Αναπληρωτής Καθηγητής του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων
- Αικατερίνη Λιάμπη, Καθηγήτρια του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας Παν/μίου Ιωαννίνων
- Νικόλαος Κατσικούδης, Επίκουρος καθηγητής του Τμήματος Πλαστικών Τεχνών Παν/μίου Ιωαννίνων

Ημερομηνία προφορικής εξέτασης: 26^η Ιουνίου 2014

Βαθμός, «Άριστα»

Η έγκριση τῆς διδακτορικῆς διατριβῆς ἀπό τὸ τμήμα Ιστορίας καὶ Αρχαιολογίας τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων δὲν ὑποδηλώνει ἀποδοχὴ τῶν γνωμῶν τοῦ συγγραφέα (Νόμος 5343/32, ἄρθρο 202, παρ. 2.

Πίναξ περιεχομένων

Τόμος Ι

Συντομογραφίες Βιβλιογραφίας.....	v-xx
Πρόλογος-Ευχαριστίες.....	xxi-xxiv
Εισαγωγικά-Αντικείμενο και διάρθρωση τῆς μελέτης.....	1-10

Α'. Μέρος

Κεφάλαιο 1 Κλωστική και ύφαντική στην αρχαιότητα: ζητήματα όρολογίας-Ίστορία τῆς ἔρευνας.....	11-42

Κεφάλαιο 2 Ὑλικές μαρτυρίες γιὰ τὴν κλωστικὴ καὶ τὴν ὑφαντικὴ στὸ Αἰγαῖο.....	43-81

- 2.1 Εὐρήματα ὑφασμάτων καὶ ἐργαλείων
- 2.2 Σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη ἀπὸ διάφορες περιοχές: Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα, Μικρὰ Ἀσία, Νησιά (Β. Αἰγαῖο, Δωδεκάνησα, Κρήτη, Κυκλάδες)

Κεφάλαιο 3. Ἐξαρτήματα ἐργαλείων κλωστικῆς καὶ ὑφαντικῆς ἀπὸ τὴν Ἄμοργὸ	82-155

- 3.1 Σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη ἀπὸ τὴν Ἄμοργὸ:
Θέσεις προέλευσης καὶ χρονικὸ πλαίσιο.....91
- 3.2 Τὰ Σφονδύλια.....91
  - 3.2.1 Ποσότητες καὶ κατάσταση διατήρησης.....91
  - 3.2.2 Τυπολογικὴ ἔνταξη -διάκριση παραλλαγῶν.....94
  - 3.2.3 Χρονολόγηση ἀπὸ τὴν στρωματογραφικὴ συνάφεια.....114
  - 3.2.4 Τυπολογικὰ παράλληλα.....131
  - 3.2.5 Στοιχεῖα ἐργαστηριακῆς προέλευσης:
Ὑλη, τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν καὶ διακόσμηση.....137
  - 3.2.6 Ἴχνη καὶ παρατηρήσεις γιὰ τὴν χρῆση.....149

Κεφάλαιο 4. Τὰ ὑφαντικὰ βάρη.....	156-236

- 4.1 Ποσότητες καὶ κατάσταση διατήρησης.....156
- 4.2 Τυπολογικὴ ἔνταξη - διάκριση παραλλαγῶν.....157
- 4.3. Χρονολόγηση ἀπὸ τὴν στρωματογραφικὴ συνάφεια.....183
- 4.4 Τυπολογικὰ παράλληλα.....205
- 4.5 Στοιχεῖα ἐργαστηριακῆς προέλευσης:
Ὑλη, τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν, διακόσμηση.....207
- 4.6 Τὰ σφραγίσματα καὶ τὰ χαράγματα.....217
- 4.7 Ἴχνη καὶ παρατηρήσεις γιὰ τὴν χρῆση.....225
- 4.8 Τὰ μολύβδινα βάρη.....229-236

Κεφάλαιο 5. Ἄμοργος: πρῶτες ὕλες γιὰ νήματα καὶ χρωστικὲς οὐσίες. Παρατηρήσεις περὶ τῶν Ἄμοργίνων χιτῶνων.....	237-258

Κεφάλαιο 6. Σύνθεση τῶν δεδομένων, διαπιστώσεις-ἐπισημάνσεις.....	259-279

**Προέλευση Εικόνων
Εικόνες**

**Τόμος II
B'. Μέρος**

Εισαγωγικά

Βραχυγραφίες καταλόγου

1. Περιγραφικοί Κατάλογοι

I. Τὰ Σφονδύλια Σ1-Σ307

II. Τὰ Ύφαντικά βάρη A1-A400

III. Τὰ Μολύβδινα M1-M12

2. Παραρτήματα

Πίνακες βάσεων δεδομένων

A. Σφονδύλια

B. Ύφαντικά Βάρη

Γ. Μολύβδινα Βάρη

Δ. Κατάλογος σφονδυλίων και άγνύθων με σφραγίσματα και χαράγματα.

Ε. Κατάλογος αντικειμένων δειγματοληψίας πηλοῦ και σημείωμα με τὰ αποτελέσματα τῶν χημικῶν αναλύσεων, συνταχθέν από τὸν Ἀρτέμη Οἰκονόμου

ΣΥΝΤΟΜΟΓΡΑΦΙΕΣ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

- Ελληνική*
- Αγγελοπούλου –Βόλφ 1986   Αγγελοπούλου –Βόλφ, *Ο Αργαλειός, Δόμος, Αθήνα* , 1986
- Αδάμ-Βελένη , Πουλάκη και Τζαναβάρη 2003   Αδάμ-Βελένη Π., Πουλάκη Ε., Τζαναβάρη Κ, *Αρχαίες Αγροικίες σε σύγχρονους Δρόμους, Κεντρική Μακεδονία, ΤΑΠΑ, Αθήνα* 2003
- Ακαμάτης 1989   Ακαμάτης Ι. Μ., Πρόσθετα ανασκαφικά στοιχεία για τη χρονολόγηση της καταστροφής της Αγοράς της Πέλλας , *Εγνατία 1, επιστημονική επετηρίδα της φιλοσοφικής σχολής ΑΠΘ τόμος 23 Θεσσαλονίκη* 1989, σελ. 171-193
- Ακαμάτης 1994   Ι. Μ. Ακαμάτης, Αγορά Πέλλας 1990-93, *Εγνατία 4, Επιστημονική επετηρίδα της φιλοσοφικής σχολής ΑΠΘ, Θεσσαλονίκη* 1993-4, σελ. 231-247
- Ακαμάτης 1995   Ι. Μ. Ακαμάτης, Αγορά Πέλλας 1995, *ΑΕΜΘ 9* (1995), 100
Χ. Αγουρίδης - Γ. Ζυγούρη Γιάννα - Β. Ροντήρη, *Το σπήλαιο στην θέση Κρούνια Αχιλλείου*
- Ανδρόνικος 1969   Μ. Ανδρόνικος, *Βεργίνα Ι. Το νεκροταφείον των τύμβων, Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας* 62 (1969)
- Βασιλοπούλου 1990   Βασιλοπούλου Β., *Το αττικό σταθμητικό σύστημα, αδημοσίευτη Διδακτορική διατριβή στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων*
- Βογιατζίδης 1918   Βογιατζίδης Ι.Κ. Αμοργός Ιστορικά έρευναι περί της νήσου, Αθήναι
Γαβαλάς υπό έκδοσιν   Τα υφαντικά βάρη, στο Τριανταφυλλίδης Π., *Ροδιακή Υαλουργία ΙΙ: Το ελληνιστικό εργαστήριο Υαλουργίας, προσεχώς*
- Γκέκα 1980   Γκέκα Ε., Ύφανση στον Βώλακα της Δράμας . Επεξεργασία της τρίχας και όρθιος αργαλειός *Εθνογραφικά* 2, σελ 84-94
Δεληβορριάς Α.Σπ., Ειδήσεις εκ Σπάρτης, in *ΑΑΑ Α΄* , 1, 1968, pp. 41-45.
- Δετοράτου, Σοφία   Παριανή γλυπτική ελληνιστικής και ρωμαϊκής περιόδου: η περίπτωση ενός εργαστηρίου γλυπτικής στην Πάρο διδακτορική διατριβή Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (ΕΚΠΑ). Σχολή Φιλοσοφική. Τμήμα Ιστορίας και Αρχαιολογίας
- Δημητρίου 1972   Δημητρίου Μ. Η υφαντική τέχνη στην Σάμο, *Λαογραφία* 1972, 125-58
- Δουλγέρη-Ιντζεσίλογλου 1997   Δουλγέρη-Ιντζεσίλογλου Αργ. Οικιακοί Αποθέτες: μικρά «κλειστά» στρωματογραφικά σύνολα ελληνιστικής εποχής Η ανασκαφή στο οικόπεδο Γ και Θ Αποστολίνα στην αρχαία πόλη των Φερών, στα Αρχοντίδου Αγ., Δρούγου Στ., Ζερβουδάκη Η., Τουράτσογλου Ι, επιμ. έκδοσης, *Πρακτικά της Δ΄ επιστημονικής συνάντησης για την Ελληνιστική Κεραμική Μυτιλήνη Μάρτιος 1994, ΥΠΠΟ-Κ' ΕΠΚΑ, Αθήνα* 1997. Σελ. 329-332
- Δρούγου 1987   Δρούγου Σ. , το ύφασμα της Βεργίνας Πρώτες παρατηρήσεις, Αμητός Τιμητικός τόμος για τον καθηγητή Μ. Ανδρόνικο, *Θεσσαλονίκη* 306-316
- Έργον   Έργον της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας
- Ζήσης 1955   Βαμβακερά, καννάβινα και λινά υφάσματα του 5^{ου} π.Χ. αιώνας. Αποδίπλωσις και συντήρησις αυτών, *Πρακτικά της Ακαδημίας Αθηνών* 29 1955, 587-593
- Ζώρα 1956
- Ίστικοπούλου 2000   Ίστικοπούλου Λ., *Η ελληνική ταπητουργία και η ταπητουργός στη Μ. Ασία (1860-1922)*, Αθήνα, 2000, σελ. 31
- Κακαβογιάννης 1984   Κακαβογιάννης Χ. Ευ., Παραγωγή μολύβδου από λιθαργύρους στην ελληνιστική Ρόδο, *Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών*, τόμος XVII, 1984,

- 124-140.
- Κακαβογιάννης 2005 Κακαβογιάννης Χ. Ευ. , *Μέταλλα Εργάσιμα και Συγκεχωρημένα – Η οργάνωση της εκμετάλλευσης του ορυκτού πλούτου της Λαυρεωτικής από την Αθηναϊκή Δημοκρατία*, ΥΠΠΟ, ΤΑΠΑ, Αθήνα 2005
- Καλλέρης 1952 Καλλέρης Ι, Αι πρώτοι ύλοι της υφαντουργίας εις την Πτολεμαϊκὴν Αίγυπτον, Αθήναι 1952
- Καμπίτογλου 1991 Καμπίτογλου, Α. Αρχαιολογικό Μουσείο Ἀνδρου, Οδηγός των ευρημάτων από την ανασκαφή της γεωμετρικής πόλης στη Ζαγορά, Αθήνα 1991,.
- Κουρεμπανᾶς 2011 Αγορά της Ηφαιστείας:ελληνιστικά σταθμιά, στα πρακτικά του συνεδρίου Γιαννικουρή αγγελική επιμ. έκδοσης, *Η Αγορά στη Μεσόγειο από τους Ομηρικούς έως τους Ρωμαϊκούς χρόνους* , Κως 14-17 Απριλίου 2011, Αθήνα 2011 ΥΠΠΟΤ και ΑΙΑΣ, σελ.265-269
- Μαραγκοῦ 1991 Μαραγκοῦ Λ., Νέες μαρτυρίες για την ιστορία της αρχαίας Αμοργού, *Πρακτικά Ἀΰκκλαδολογικὸῦ Συνεδρίου, Ἀνδρος 1991, Επετηρίς Εταιρείας κυκλαδικῶν Μελετῶν ΙΕ, Β, 1995, 307-332, εικ. 1-13*
- Μαραγκοῦ 1994 Μαραγκοῦ Λ., Νέες μαρτυρίες για τον Κυκλαδικό Πολιτισμό στην Αμοργό, Τζουβάρα-Σούλη Χ., Βλαχοπούλου Α., Γραβάνη Κ. (επιμ.), *Φηγός, τιμητικός τόμος για τον Καθηγητὴ Σωτὴρη Δάκαρη*, Ιωάννινα 1994, σελ.
- Μαραγκοῦ 1999 Μαραγκοῦ Λ., *Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού, Ι. Μαρμάρινα γλυπτά* , Αθήνα
- Μαραγκοῦ 2000 Μαραγκοῦ Λ, *Ὁ πύργος στὸ Χωριὸ-Ἀγία Τριάδα Ἀρκεσίνης Ἀμοργοῦ*, Αθήνα 2000,
- Μαραγκοῦ 2001 Μαραγκοῦ Λ., Ὁ ταφικὸς περίβολος Πρώιμων Ἱστορικῶν χρόνων στην Μινῶα Αμοργού, στο Σταμπολίδης. Ν. (επιμ. Ἐκδ), *Καύσεις στην Εποχὴ του Χαλκού και στην πρώιμη Εποχὴ του Σιδήρου Ρόδος 29/04-02/05 1999* Αθήνα 2001, 205-222, εικ. 1-34.
- Μαραγκοῦ 2002 Μαραγκοῦ Λ, *Αμοργός Ι. Ἡ Μινῶα, ὁ λιμὴν καὶ ἡ μείζων περιφέρεια* Βιβλιοθήκη τῆς Ἐν Ἀθήναις Αρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀρ. 228, Αθήνα 2002,
- Μαραγκοῦ 2005 Μαραγκοῦ Λ, *Αμοργός ΙΙ. Οἱ ἀρχαῖοι πύργοι*, Βιβλιοθήκη τῆς Ἐν Ἀθήναις Αρχαιολογικῆς Ἐταιρείας ἀρ. 239, Αθήνα 2005
- Μαραγκοῦ 2009 Μαραγκοῦ Λ, *Ὁ πύργος στὸ Χωριὸ-Ἀγία Τριάδα Ἀρκεσίνης Ἀμοργοῦ*, Αθήνα 2009,
- Μαρινάτος 1964, Μαρκέτου 1997 "Ἀσώματος Ρόδου: Τὰ μεγαρόσχημα κτήρια καὶ οἱ σχέσεις τους μέ τό ΒΑ Αἰγαῖο", Πολιόχνη
- Μαρκέτου 2004 Μαρκέτου Τ. ,*Μυκηναϊκὸς κλίβανος στον Προϊστορικό οικισμό της Ιαλυσού, Τριάντα Ρόδος*, Apostolos Kyriatsoulis (ed.): *Althellenische Technologie und Technik. Proceedings of the International Symposium Ohlstadt 2003, Weilheim: Verein zur Förderung der Aufarbeitung der Hellenischen Geschichte 2004*, 133-145
- Μαστραπας 1991 Μαστραπας Α Η ανθρώπινη και οι ζωικές μορφές στην προϊστορική κεραμική των κυκλάδων εκδόσεις Εθνικὸ Καποδιστριακὸ Παν Αθηνῶν Φιλοσοφικὴ σχολη 1991
- Μηλιαράκης 1884 Μηλιαράκης Α., *Περιγραφικὰ Ὑπομνήματα των Κυκλάδων νήσων Αμοργός*, Αθήναι 1884
- Μπαϊράμη 2011 Μπαϊράμη Κ. , Νίσυρος λήμματα 34-5, στον κατάλογο Σταμπολίδης Ν. Τασούλας Γ, Φιλήμονος Τσοποπού Μ. επιμ. έκδοσης, για την έκθεση , *Αγωνα Γραμμὴ, ἓνα αρχαιολογικὸ ταξίδι στο Καστελλοριζο, στη Σύμη, στη Χάλκη, στην Τήλο και τη Νίσυρο*, Μουσείο Κυκλαδικῆς Τεχνης-ΥΠΠΟΤ,

- Μυλωνάς 1973
Νίγδελης 1990
- Αθήνα 2011, 360
- Νίγδελης Πολίτευμα και κοινωνία των πόλεων των Κυκλάδων κατά την ελληνιστική και αυτοκρατορική εποχή, Θεσσαλονίκη 1990
- Κώστας Νικολέντζος, *Μυκηναϊκή Ηλεία: Πολιτιστική και πολιτική εξέλιξη, εθνολογικά δεδομένα και προβλήματα 2009 Πανεπιστήμιο Αθηνών* Διδακτορική διατριβή, Εθνικό και Καποδιστριακό Πανεπιστήμιο Αθηνών (Ε.Π.Κ.Α.), Φιλοσοφική Σχολή, Τμήμα Ιστορίας – Αρχαιολογίας και Ιστορίας της Τέχνης.
- Ντούμας 1992
ΠΑΕ
- Ντούμας Χρ., *Οι τοιχογραφίες της Θήρας Αθήνα* Ίδρυμα Θήρας Πρακτικά της Εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, (επιμ. Έκδοσης υπό του Γενικού Γραμματέως
- Παναγοπούλου Αικατερίνη – Τατιάνα
Παπαδοπούλου 1964
Παπαδοπούλου 2010
- Συντήρηση Χάλκινης Υδρίας με Υπολείμματα Υφάσματος από το Ελληνικό Αδημοσίευτη μελέτη του 2012
- Παπαδοπούλου Φ., *Μία άγνωστη νεκρόπολη της Χαλκιδικής, Αρχαιολογικόν Δελτίον 19, 1964, Μελέτες, τόμος Α, σελ. 94 κ.εξ.*
- Παπαδοπούλου Εύη, *Μια μέθοδος προσέγγισης της προϊστορικής νηματικής τέχνης: η τεχνολογική ανάλυση των σφονδυλιών του Αρχοντικού* [181-200] ΙΡΙΣ. Μελέτες στη μνήμη της καθηγήτριας Αγγελικής Πιλάλη-Παπαστερίου, Νίκος Μερούσης, Ευαγγελία Στεφανή & Μαριάννα Νικολαΐδου (επιμέλεια) Θεσσαλονίκη 2010
- Παπαδημητρίου 1951
Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου 2001
- Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου Δες. *Μετάλλινα Αντικείμενα από την Πέλλα. Η Ένεπιγράφα σταθμιά, Σβέρκος Ηλ. επιμ. έκδοσης, Πρακτικά του Α' Πανελληνίου Συνεδρίου Επιγραφικής, Θεσσαλονίκη 22-23 Οκτωβρίου 1999, Εταιρεία Ιστορικών και Ειγραφικών Σπουδών, Θεσσαλονίκη 2001, σελ. 115-124.*
- Παππᾶ 1982
Παππᾶ 1989,
Παππᾶ 1996
- Παππᾶ Β., *Ανάγλυφη κεραμική από την Αμοργό*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων 1996, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή
- Παππᾶ 2000
Παππᾶ 2004
- Πέννα και Τουράτσογλου 1996
- Πέννα Β. και Τουράτσογλου Ι. επιμ. έκδοσης, *Νομίσματα και νομισματική, ΥΠΠΟ και Νομισματικό Μουσείο, Αθήνα 1996, Φ. Πέτσας, ΠΑΕ 1960, 107-113 κοζανη*
- Ρέστη, Μωραΐτου και Κουσουλού 2012
- Σταυρούλα Μωραΐτου Δρ Τατιάνα Κουσουλού
<http://www.archaiologia.gr/blog/2012/05/14/> / *Ανασκαφικά υφασμάτινα κατάλοιπα στον ελλαδικό χώρο: μύθος ή πραγματικότητα Η διατήρηση και η συντήρησή τους*
- Σταμπολίδης 1994
- Ν. Σταμπολίδης, *Ελεύθερα (Ρέθυμνο 1994)*
- Σπαντιδάκη 2005
Σπαντιδάκη και Moulherat 2004
Σπαντιδάκη 2004
- Αραχναία
- Σπαντιδάκη, Γιούλη και Moulherat, C., 2003 "Μελέτη τμημάτων υφάσματος του 5ου αιώνα π.Χ. από τα Καλύβια Αττικής" *Αράχνη 1, 2-5*
- Σπαντιδάκη Γ., «Αρχαία υφάσματα. Πρόσφατες ανακαλύψεις υφασμάτων του 5ου αιώνα π.Χ. στην Αττική», *Corpus 66 (2004), σ. 66,68*
- Σπαντιδάκη, Γιούλη και Moulherat, C., 2009

- "Αρχαιολογικά υφάσματα από τη Σαλαμίνα"
Αράχνη 3, 8-21
Σπαντιδάκη, Γιούλη και Moulherat, C., 2010
"Υφασμα από το Καστέλλι Χανίων" στο Ανδιανάκης, Μ. και Ι. Τζαχίλη, Αρχαιολογικό Έργο Κρήτης 1, 696-700.
Μαρθάρη, Μ., *Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ίου: Σύντομη περιήγηση στις αρχαιότητες της Ίου μέσω των εκθεμάτων του Μουσείου*, ΥΠΠΟ-ΚΑ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, Αθήνα 1999.
- Τελεβάντου 1982
Τελεβάντου Χρ., Η γυναικεία ενδυμασία στην προϊστορική Θήρα, *Αρχαιολογική Εφημερίς* 1982, 113-135
- Τελεβάντου 2008
Άνδρος. Η αρχαία πόλη της Υψηλής (2008), της Τελεβάντου, Χ.
- Τζαβέλα –Ενjen 1984
Χ. Τζαβέλα -Ενjen, *Λιθαρές*, Αθήνα 1984
- Τζαχίλη 1989
Τζαχίλη Ί., *Υφαντική και Υφάντρες στο Προϊστορικό Αιγαίο* διατριβή Πανεπιστήμιο Αθηνών
- Τζαχίλη 1997
Τζαχίλη Ί., *Υφαντική και Υφάντρες στο Προϊστορικό Αιγαίο*, Ηράκλειο, Πανεπιστημιακές Εκδόσεις Κρήτης, 1997
- Τζαχίλη 2000
Τζαχίλη Ί., "Egyptian and Minoan Dress. Cultural diversities and complementarity" in A. Karetsou, ed. *Aegean and Egypt : 71-77* (Catalogue of the exhibition in Herakleion Museum, in greek
- Τζαχίλη 2007
Τζαχίλη Ί., «Ποικίλα» στο *Ακρωτήριο Θήρας. Δυτική Οικία. Τράπεζες, Λίθινα, Μετάλλινα, Ποικίλα* (επιμ. Χ. Ντούμας) Αθήναι, Βιβλιοθήκη της εν Αθήναις Αρχαιολογικής Εταιρείας, σελ. 247-282
- Τζαχίλη -Ντούσκου 1982
Τζαχίλη -Ντούσκου Ι., τα 'ποικίλα'θηραϊκά ιμάτια και η τοιχογραφία του στόλου, *Αρχαιολογικά Ανάλεκτα εξ Αθηνών* 14, σελ. 251-265
- Τζουβάρα-Σούλη 1983
Τζουβάρα-Σούλη Χ., Αγνύθες από το Νεκρομαντείο του Αχέροντα, *Δωδώνη τόμος IB, Ιωάννινα*, 1983, σελ. 9-43
Από την τεχνική των Αγνύθων
- Τριανταφυλλίδης 1998
Τριανταφυλλίδης Π.Ζ., *Τα γνάλινα αντικείμενα από την Μινώα Αμοργού, Συμβολή στην μελέτη της Υαλουργίας στις Κυκλάδες κατά την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Περίοδο*, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων, 1998, αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή
- Τριαντάφυλλος και Τερζοπούλου 2010
Τσιγαρίδα και Ιγνατιάδου 2000
Τσιγωνάκη 1994
Τσιγωνάκη Χρ., Πήλινα Υφαντικά Βάρη και σφονδύλια, στον τόμο Καλπαξής- Furtwangler- Schnapp, *Ελεύθερνα II, 2 ένα ελληνικό σπίτι («Σπίτι Α») στην θέση «Νησί»*, Εκδόσεις Πανεπιστημίου Κρήτης, Ρέθυμνο, 1994, σελ. 158 κ.εξ.
- Τσουντας 1898
Τσουντας 1899
Φάκλαρης 1993
Τσουντας Χ., *Κυκλαδικά I, Αρχαιολογική Εφημερίς* 1898, σελ. 137 κ.ε.
Τσουντας Χ., *Κυκλαδικά II, Αρχαιολογική Εφημερίς* 1899, σελ. 73 κ.ε
Φάκλαρης Π. Βεργίνα Άνασκαφή Ακρόπολης 1993, *AEMΘ* 7 (1993), 61-63.

Ξενογλωσση

- Allen 1997
Allen S., *Spinning Bowls: Representation and Reality*, in Philipps, J. (ed), *Ancient Egypt, the Aegean, and the Near East. Studies in Honour of Martha Rhoads Bell*, San Antonio 1997, 17-38
- Anderson - Stojanovic 1996
Anderson – Stojanovic, *The University of Chicago Excavations in the Rachi Settlement at Isthmia*, 1989, *Hesperia* Vol. 65 (1996)
- Ashelford 1996
Ashelford J., *The Art of Dress: Clothing and Society 1500–1914*, London Abrams,

- 1996
- Austin και Vidal-Naquet 1977 Austin, M.M., Vidal-Naquet P., *Economic and Social History of Ancient Greece*. Berkeley, University of California Press, 1977
- Bald Romano 1994 Bald Romano I., A Hellenistic Deposit from Corinth, *Hesperia* 1994, 57-104
- Barber 1991 Barber E.J.W., *Prehistoric Textiles*, Princeton University Press, 1991
- Barber 1992 Barber E.J.W., The Peplos of Athena, in Neils J. (ed), *Goddess and Polis. The Panathenaic Festival in Ancient Athens*, Hanover: Hood Museum of Art, Dartmouth University, 103-117
- Barber 1994 Barber E.J.W., *Women's Work. The First 20,000 Years: Women, Cloth, and Society in Early Times*, W.W. Norton & Company, 1994
- Bérard 1970 Bérard Cl., *L'Hérôon à la porte de l'ouest, Eretria III*, Bern 1970
- Bernabò Brea 1976 Bernabò Brea L., *Poliochni, Citta Preistorica nell'Isola di Lemnos, 2*, Roma 1976.
- Bieber 1928 Bieber, M. *Griechische Kleidung*. Berlin 1928.
- Bieber 1934 Bieber, M. *Entwicklungsgeschichte der griechische Tracht*. Berlin: Mann 1934.
- Bieber 1973 Bieber M., Charakter und Unterschiede der griechischen und römischen Kleidung, in AA 88, 1973 (1973/74), pp. 425-447
- Bieber και Eckstein 1967 Bieber M., Eckstein F., *Die Entwicklungsgeschichte der griechische Tracht*, Berlin 1967
- Blanas 2003 Blanas A., Opfern und Feiern: Die Aussage der Keramik frühgriechischer Speiseopfer, in Schmaltz B., Söldner M., Schauenburg K. (hrsg.), *Griechische Keramik im kulturellen Kontext*, Akten des Internationalen Vasen-Symposiums in Kiel vom 24. bis 28.9.2001 veranstaltet durch das Archäologische Institut der Christian-Albrechts-Universität zu Kiel, Münster: Scriptorium, 2003, 114-116
- Blandin 2007 Blandin B., Les pratiques funéraires d'époque géométrique à Erétrie, Eretria XVII, Lausanne 2007
- Blegen 1921 Blegen C.W., Korakou, A prehistoric settlement in the valley of Cleonae, Cambridge Mass. 1921
- Blegen 1937 Blegen C.W., Prosymna, The Helladic settlement preceding the Argive Heraeum, Cambridge Mass. 1937
- Blegen κ. άλλ. 1950 Blegen C., Caskey J., Rawson M., Sperling J., *Troy: General Introduction: The First and Second Settlements, 1*, Princeton 1950
- Blinkenberg 1931 Blinkenberg Chr., *Lindos, Fouilles de l' Akropole 1902-1914, I. Les Petits Objets*, Berlin 1931
- Bloesch και Mühletaler 1967 H. Bloesch, B. Mühletaler, Stoffreste aus spätgeometrischen Gräbern südlich des Westtores von Eretria, *Ant. Kunst* 10, 1967
- Blümner 1912 Blümner, H., *Technologie und Terminologie der Gewerbe und Künste bei den Griechen und Römern*, Hildesheim, Olds 1912
- Boardman 1960 Boardman J. Protogeometric graves at Aghios Ioannis near Knossos (Knossos survey 3), *BSA* 55, 1960, 128-148
- Brock και Mackworth 1949 Brock J.K., Mackworth Young G., Excavations in Siphnos, in *BSA* XLIV, 1949, pp. 1-92
- Brooke 1962 Brooke, Iris, *Costume in Greek Classic Drama*. London 1962
- Broudy 1979 Broudy E., *The Book of Looms*. New York: Van Nostrand Reinhold, 1979
- Brouskari 1980 Brouskari M., A Dark Age cemetery in Erechteion Street, Athens, in *BSA* 75, 1980, 13-31
- Bruneau 1970 Bruneau Ph., *L'île de la Maison des Comédiens*. Exploration Archéologique de Délos 27, École Française d'Athènes, Paris 1970
- Burke 1997 Burke, B., The Organization of Textile Production on Bronze Age Crete, in Laffineur R., Betancourt Ph.P. (eds), *TEXNH. Craftsmen, Craftswomen and Craftsmanship in the Aegean Bronze Age. Proceedings of the 6th International Aegean Conference, Temple University 18-24 April 1996*, Aegaeum 16, Liège:

- Université de Liège 1997, 413-24.
- Burke 1999 Burke B., Purple and Aegean Textile Trade in the Early Second Millennium B.C., in Betancourt Ph.P., Karageorghis V., Laffineur R., Niemeier W.-D. (eds), *MELETEMATATA. Studies in Aegean Archaeology presented to Malcolm H. Wiener as he enters his 65th Year*, Aegaeum 20, Liège: Université de Liège 1999, 75-82
- Burke 2010 Burke B., *From Minos to Midas. The Organization of Textile Production in the Aegean and in Anatolia*. Berkeley: Diss. University of California 2010.
- Buschor 1912 Buschor E., *Beiträge zur Geschichte der Antiken Textilkunst*, 1912
- Campitoglou κ. άλλ. 1971 Campitoglou A., Coulton J.J., Birmingham J., Green J.R., *Zagora I, Excavation of an Island Settlement on the Island of Andros, Greece*, Sydney 1971
- Campitoglou κ. άλλ. 1988 Campitoglou A., Coulton J.J., Birmingham J., Green J.R., *Zagora II, Excavation of a Geometric Town on the Island of Andros, Athens* 1988
- Carington Smith 1975 Carington Smith J., *Spinning and Weaving and textile manufacture in Prehistoric Greece*, University of Tasmania, *αδημοσίευτη διδακτορική διατριβή*, 1975.
- Carroll 1965 Carroll D.L., *Patterned Textiles in Greek Art: A Study of their Designs in Relationship to Real Textiles and to Local and Period Styles*, Diss. University of California, Los Angeles 1965.
- Carroll 1983 Carroll D.L., Warping the Greek Loom: A Second Method, *AJA* 87, 1983, 96-98.
- Carradice και Price 1988 Carradice I., Price M., *Coinage in the Greek World*, Seaby, London 1988
- Catling 1981 Catling H.W., Knossos 1975. Minoan paralipomena and post-Minoan remains, in *BSA*, 76, 1981, 83-108
- Cavalier 1996 Cavalier O., Au fil de l'aiguille. Quelques réflexions iconographiques sur filage et tissage en Grèce à travers les vases figurés et les stèles attiques, in *Aspects del'Artisanat du Textile dans le Monde Mediterranéen (Egypte, Grece, Monde Romain)*, Université Lumière-Lyon 2, Lyon, 39-48. Paris: Boccard 1996
- Chabot Aslan 2011 Chabot Aslan C., A Place of Burning: Hero or Ancestor Cult at Troy, *Hesperia* 80, 2011, 381-429
- Chen κ.άλ. 1998 Chen H.L., Jakes K.A., Foreman D.W., Preservation of Archaeological Textiles Through Fibre Mineralization, *Journal of Archaeological Science*, 25, 1998, 1015-1021
- Conophagos 1980 Conophagos C., *Le Laurium antique et la technique grecque de la production de l'argent*, Athènes 1980
- Conze 1880 Conze A., *Die Ergebnisse der Ausgrabungen zu Pergamon*, Berlin 1880
- Cox 1998 Cox Ch.A., *Household interests property, marriage strategies and family dynamics in ancient Athens*, Princeton University Press, New Jersey 1998
- Crewe 1998 Crewe L., *Spindle whorls, a study of form, function and decoration in prehistoric Bronze Age Cyprus*, Paul Astroms Forlag, Jonsered 1998
- Crowfoot 1937 Crowfoot G.M., Of the Warp-weighted Loom, *BSA* 37, 1936-7, 39-54.
- Coulton και Catling 1993 Coulton J., Catling H.W., Part 2: The excavation, architecture and finds, in Popham M.R., Calligas P.G., Sackett L.H. (eds) *Lefkandi II, The Protogeometric Building at Toumba*, The British School of Archaeology at Athens 1993
- Cutler 2012 Cutler J., *Crafting Minoanisation textiles, crafts production and social dynamics in the Bronze Age southern Aegean*, Phd thesis UCL, 2012
- Davidson 1952 Davidson G., *Corinth XII, The Minor Objects*, Princeton 1952.
- Davidson και Thompson 1943 Davidson G., Thompson D.B., *Small objects from the Pnyx I*, *Hesperia*, Supplement VII, Princeton 1943
- Deonna 1938 Deonna W., *Le mobilier Délien*, *Exploration Archeologique de Délos* 18, 1938.
- Deshays 1966 Deshays J., *Argos, les fouilles de la Deiras*, Paris: Librairie philosophique J. Vrin 1966

- Doumas 1977 Doumas C., *Early Bronze Age Burial Habits in the Cyclades. Studies in Mediterranean Archaeology*, Göteborg 1977
- Doumas και LaRosa 1997 Doumas C., LaRosa V. (επιμ.), *Η Πολιόχνη και η Πρώιμη Εποχή του Χαλκού στο Βόρειο Αιγαίο*, Διεθνές συνέδριο Αθήνα 22-25 Απριλίου 1996, Αθήνα 1997
- von Dragendorff 1902 von Dragendorff H., Theraeische Graeber, in Dörpfeld W., Hiller von Gaertringen F. (hrsgs), *Thera. Untersuchungen, Vermessungen und Ausgrabungen in den Jahren 1895-1898*, Band 2, Berlin, Georg Reimer, 1902
- Dunbabin 1962 Dunbabin, T.J., *Perachora II. The Sanctuaries of Hera Akraia and Limenia: the pottery, ivories, scarabs and other objects from the votive deposit of Hera Limenia*, Oxford 1962
- Dusenbery 1998 Dusenbery, E., *The Nekropoleis*, in Lehmann K., Lehmann P.W., McCredie J.R. (eds), *Samothrace. Excavations Conducted by the Institute of Fine Arts of New York University*, from 1959, Vol. 11, Princeton 1998
- Elster 1992 Elster E.S., An archaeologist's perspective on prehistoric textile production; The case of Sitagroi, in Πρακτικά Επιστημονικής Συνάντησης *Η Δράμα και η περιοχή της. Ιστορία και Πολιτισμός*, Δράμα 1992.
- Finley 1973 Finley M.I., *The Ancient Economy*, πρώτη έκδοση Berkeley, University of California Press, 1973.
- Forbes 1956 Forbes R.J., *Studies in Ancient Technology*, IV, Leiden 1956
- Froedin και Persson 1938 Froedin O.V.A., Persson A.W., *Asine: Results of the Swedish Excavations 1922-1930*, Stockholm 1938
- Furtwängler 1890 Furtwängler A., Olympia. Die Ergebnisse der vom Deutschen Reich veranstalteten Ausgrabung IV, Die Bronzen und die ubrigen Kleinfunde, Berlin 1890
- Gallet de Santerre, Théheux 1947-48 Gallet de Santerre H., Théheux J., Rapport sur le dépôt égéen et géométrique de l'Artémision à Délos, in BCH LXXI-LXXII, 1947-1948, pp. 148-254
- Garstang 1953 Garstang J., *Prehistoric Mersin*, Oxford, Clarendon Press 1953
- Gavalas 2006 Gavalas G., The spindle whorls and related objects, chapter 8D in L. Marangou, C. Renfrew, Ch. Doumas, and G. Gavalas (editors), *Μαρκιανή Αμοργού, Markiani on Amorgos, An Early Bronze Age fortified settlement, Overview of the investigations 1987-1991*, BSA Supplementary vol. 40, British School at Athens, London 2006
- Gavalas 2007 Gavalas G., The spindle whorls, in C. Renfrew, Ch. Doumas, L. Marangou, and G. Gavalas (editors), *Κέρος, Κάβος Δασκαλιού, Keros, Dhaskalio Kavos, the investigations of 1987-88* by, McDonald Institute Monographs, Cambridge 2007
- Gavalas 2013 Gavalas G., The spindle whorls and related objects from Dhaskalio Keros, in Renfrew C., Φιλανιώτου Ο., Brodie N., Γαβαλάς Γ., Boyd M. (eds), *Κέρος, Κάβος Δασκαλιού, Keros, Dhaskalio and Dhaskalio Kavos, the investigations of 2006-2008*, Cambridge, 2013
- Ghali-Kahil 1954 Ghali-Kahil L.B., Nécropoles thasiennes, in BCH LXXVIII, 1954, pp. 225-251
- Goldman 1931 Goldman H., *Excavations at Eutresis in Boeotia*, Cambridge-Mass. 1931
- Goldman 1950 Goldman H., *Excavations at Gozlu Kule, Tarsus*, Vol. I, The Hellenistic and Roman periods, Princeton University Press 1950
- Goldman 1956 Goldman H., *Excavations at Gözlü Kule, Tarsus*, Vol. II, From the Neolithic through the Bronze Age, Princeton University Press 1956
- Goodison 1989 Goodison L., *Death, Women, and the Sun: Symbolism of Regeneration in Early Aegean Religion*, London 1989
- Grier 1932 Grier E., Accounting in the Zenon Papyri, *Classical Philology* 27, 3, July 1932, 222-231

- Hadjimichali 1971 Hadjimichali V., *Recherches à Latôin BCH 95*, 1971, 167-222
- Hall 1904 Hall E.H., *Excavations at eastern Crete-Vrokastro*, University of Pennsylvania – The Museum Anthropological Publications III: 3, Philadelphia 1904
- Hitzl 1996 Hitzl K., *Die Gewichte griechischer Zeit aus Olympia*, Olympische Forschungen Band 25, Walter de Gruyter, Berlin 1996
- Hitzl 1997 Hitzl K., *Gewichte in Eretria*, *Antike Kunst* 40, 1997, Fasc. 2, 109-121
- Hoffman 1964 Hoffmann M., *The Warp-Weighted Loom: Studies in the History and Technology of an Ancient Implement*, Oslo, University 1964.
- Holmberg 1944 Holmberg E.J., *The Swedish Excavations at Asea in Arcadia*, Lund 1944
- Hood 1981 Hood S., *Excavations in Chios, 1938-1955. Prehistoric Emporio and Ayio Gala*, BSA Suppl. 15, London 1981
- Hood, Warren 1966 Hood S., Warren P., *Ancient sites in the province of Ayios Vasilios, Crete*, BSA 61, 1966, 163-191.
- Hopper 1979 Hopper R.J., *Trade and Industry in Classical Greece*. London, Thames and Hudson 1979
- Houston 1947 Houston, M.G., *Ancient Greek, Roman and Byzantine Costume and Decoration*, London, Adam and Charles Black 1947
- Huber 2003 Huber S., *L'Aire sacrificielle au nord du Sanctuaire d'Apollon Daphnéphoros. Un rituel des époques géométrique et archaïque*, Eretria XIV, Gollion 2003
- Hughes και Forrest 1984 Hughes M., Forrest M., *How the Greeks and Romans made cloth*, Cambridge, Cambridge University Press 1984
- Iozzo 1990 Iozzo M., *Catalogo dei reperti dello scavo 1940*, ASAtene LXVIII-LXIX, 1990, 1, 212-216.
- Isler 1973 Isler H.P., *An early bronze age settlement on Samos*, *Archaeology* 26, 1973, 170-175
- Isler 1978 Isler H.P., *Das archaische Nordtor und seine Umgebung im Heraion von Samos*, Samos IV, Bonn 1978
- Jones 1998 Jones B.R., *Minoan Women's Clothes. An Investigation of their Construction from the Depictions in Aegean Art*, Diss. New York University, Institute of Fine Arts, New York 1998
- Joukowski et al. 1986 Joukowski M.S., *Prehistoric Aphrodisias. An Account of the Excavations and Artifact Studies*, Vol. 1, Excavations and Studies, *Archeologia Transatlantica* III, Providence 1986
- Keuls 1983 Keuls E.C., *Attic Vase-Painting and the Home Textile Industry*. In *Ancient Greek Art and Iconography*. Ed. Warren Moon, 209-30. Madison: University of Wisconsin Press 1983
- Keuls 1985 Keuls E.C., *The reign of Phallus. Sexual politics in ancient Athens*, Berkeley and Los Angeles – London 1985
- Kleiner και Mueller-Wiener 1972 Kleiner G., Mueller-Wiener W., *Die Grabung in Milet 1959*, *IstMitt* 22, 1972, 45 κ.ε
- Kraiker και Kuebler 1939 Kraiker W., Kuebler K., *Kerameikos: Ergebnisse der Ausgrabung*, I, Die Nekropolen des 12. bis 10. Jahrhunderts, Berlin 1939
- Kuebler 1943 Kuebler K., *Kerameikos: Ergebnisse der Ausgrabung*, IV. Neufunde aus der Nekropole des 11. und 10. Jahrhunderts, Berlin 1943
- Kuebler 1954 Kuebler K., *Kerameikos: Ergebnisse der Ausgrabung*, V, 1. Die Nekropole des 10. bis 8. Jahrhunderts, Berlin 1954
- Labarre και le Dinahet 1996 Labarre G., le Dinahet M.-Th., *Les metiers du textile en Asie Mineure de l'époque hellénistique à l'époque impériale*. In *Aspects de l'artisanat du textile dans le monde méditerranéen: Egypte, Grèce, monde romain*. Ed. Université Lumière-Lyon 2 Lyon, Paris 1996, 49-116.
- Lamb 1936 Lamb W., *Excavations at Thermi, Lesbos*, Cambridge, 1936

- Lerat 1961 Lerat BCH 85, 1961, fouilles a delpes, a l' est du grand sanctuaire
- Levi 1966 Levi D., Bolli d'anfore e pesi fittili da Festòs, *ASAtene* 1965-1966, 569-588
- Liampi 2004 Liampi K., The coinage of Amorgos : Aigiale, Arkesine, Minoa and the koinon of the Amorgians, *Revue numismatique*, 6e série - Tome 160, 2004, pp. 63-113.
- Linders 1972 Linders T., *Studies in the Treasure Records of Artemis Brauronia found in Athens*, Stockholm: Astroms 1972
- Marinatos 1936 Marinatos S., Le temple geometrique de Dreros II, BCH 60, 1936, 275-85
- Massa 1992 Massa M., *Ceramica ellenistica con decorazione a rilievo della bottega di Efestia*, Roma 1992.
- Mazarakis Ainian 2007 Mazarakis Ainian A. (ed.), *Oropos and Euboea in the early Iron Age*, Acts of an International Round Table, University of Thessaly, June 18-20, 2004, University of Thessaly Publications, Volos 2007.
- Metzger 1978 Metzger I.R., *Die Funde aus den Pyrai*, Eretria VI, Ausgrabungen und Forschungen, Veröffentlichung der Schweizerischen Archäologischen Schule in Griechenland, Francke Verlag, Bern 1978, 81-87
- Metzger 1985 Metzger I.R., *Das Thesmophorion von Eretria. Funde und Befunde eines Heiligtums*, Eretria VII, Ausgrabungen und Forschungen, Veröffentlichung der Schweizerischen Archäologischen Schule in Griechenland, Francke Verlag, Bern 1985
- Moulherat κ. άλλ. 2004 Moulherat C., Σπαντιδάκη Σ., Τζαχίλη Ι., Υφάσματα δίχτυα σπάγγοι κλωστές από το Ακρωτήρι της Θήρας, *Αράχνη* 2, 2004, 15-20
- Mussche κ. άλλ. 1967 Mussche H.F. κ. άλλ., *Thorikos V* (1965), Brussels 1967
- Nosch 2000 Nosch M.L., *The Organization of the Mycenaean Textile Industry*. Salzburg, Diss. 2000
- Nørskov 2002 Nørskov, V. 2002 Well C. In L. E. Vaag, V. Nørskov & J. Lund. *The Maussolleion at Halikarnassos. Reports fo the Danish Archaeological Expedition to Bodrum*, vol. 7. *The Pottery. Ceramic Material and Other Finds from Selected Contexts*, 130-156
- Orlantini 1953 P. *Orlandini*, Scopo e significato dei cosiddetti "pesi da telaio", *RendLinc*, s.VIII, 1953, 441-444.
- Overbeek 1996 Overbeek, M. 1996 The Small Finds. In W. Cavanaugh, J. Crowel, R.W.V. Catling & G. Shipley (eds.) *Continuity and Change in a Greek Rural Countryside. The Laconia Survey vol. II. Archaeological Data*. BSA Suppl. 27, 183-198
- Papadopoulos 1999 Papadopoulos, J. 1999 Lucerne, pesi, terrecotte figurate, vetri oggetti in metallo e pietra. In N. Allegro & M. Ricciardi (eds.), *Gortina IV. Le fortificazioni di età ellenistica*, 241-254.
- Papadopoulou 2012 Papadopoulou Evanthia, Textile Technology in Northern Greece: Evidence for a Domestic Craft Industry from Early Bronze Age Archontiko, In Marie-Louise Nosch and Robert Laffineur Edits, *KOSMOS, Jewellery, adornment and textiles in the aegean bronze age*, Proceedings of the 13th International Aegean Conference Aegaeum 33, University of Copenhagen, Danish National Research Foundation's Centre for Textile Research, 21-26 April 2010 , Peeters Leuven – Liege 2012, 57
- Pekridou-Gorecki 1989 Pekridou-Gorecki A., *Mode im antiken Griechenland, Textile Fertigung und Kleidung*, Verlag C.H. Beck, Muenchen 1989
- Penttinen 1996 Penttinen, A. 1996 The Berbati-Limnes survey: The Clasical and Hellenistic periods. In B. Wells (ed.), *The Berbati-Limnes Archaeological Survey 1988-1990*, 229-283.
- Penttinen 2005 Penttinen, A. 2005 From the Early Iron Age to the Early Roman Times. In J. Hjohlman, A. Penttinen & B. Wells, *Pyrgouthi: A Rural Site in the Berbati Valley from the Early Iron Age to Late Antiquity*, 11-125.
- Perdrizet 1908 Perdrizet, P. 1908 *Fouilles de Delphes V. Monuments figurés: Petits bronzes*,

- terres-cuites, antiquités diverses*
- Persson 1931 Persson, A. W., *The royal tombs at Dendra near Midea*, Lund 1931
- Petrie 1917 Petrie F., *Tools and Weapons*, London 1917
- Plassart 1928 Plassart, A., *Les Sanctuaires et les cultes du Mont Cynthe*, Exploration Archéologique de Délos, 11, 1928
- Pomeroy 1991 Pomeroy S.B., *Women's history and ancient history*, University of North Carolina Press, Chapel Hill 1991
- Popham καὶ Lemos 1996 Popham M.R., Lemos I.S., *Lefkandi III: The Toumba Cemetery. The excavations of 1981, 1984, 1986 and 1992-1994*, BSA, Suppl. 29, 1996
- Popham καὶ Sackett 1979 Popham M.R., Sackett L.H., *Lefkandi I: The Iron Age (Plates)*, Oxford: The British School of Archaeology at Athens 1979
- Popham κ. ἄλ. 1980 Popham M.R., Sackett L.H., Themelis P.G., *Lefkandi I: The Iron Age (Text)*. Oxford: The British School of Archaeology at Athens 1980
- Popham κ. ἄλ. 1982 Popham M.R., Touloupa E., Sackett L.H., Further Excavation of the Toumba Cemetery at Lefkandi, 1981, BSA 77, 1982,
- Pottier καὶ Reinach 1888 Pottier E., Reinach S. & Veyries, A., *La necropole de Myrina: recherches archéologiques exécutées au nom et aux frais de l'École française d'Athènes*, Paris 1888
- Pouilloux 1951 Pouilloux J., Trois notes thasiennes, in BCH LXXV, 1951, pp. 90-100.
- Préaux 1939 Préaux C., *L' économie Royale des Lagides*, Bruxelles 1939
- Preka-Alexandri 1992 Preka-Alexandri, K., A ceramic workshop in Figareto, Corfu. In F. Blondé & J.Perrault (eds.), *Les ateliers de potiers dans le monde grec aux époques géométrique, archaïques et classique*, BCH Suppl. 22, 1992 41-52.
- Pullen 2011 Pullen D. J., The Early Bronze Age Village on Tsoungiza Hill, Nemea Vallaey Archaeological Project volume I, Princeton: American School of Classical Studies at Athens,
- Rahmstorf 2011 Rahmstorf L., Handmade pots and crumbling loomweights: 'Barbarian' elements in eastern mediterranean in the last quarter of the 2nd millennium BC, in Kouka O, Karageorghis V. (eds), *On cooking pots, drinking cups, loomweights and ethnicity in Bronze Age Cyprus and neighbouring regions. An International Archaeological Symposium held in Nicosia, November 6th-7th 2010*, Nicosia: A. G. Leventis Foundation, 2011, 315-330
- Raubitscheck 1997 Raubitschek I.K., The Metal Objects (1952-1989), Isthmia VII, American School of Classical Studies at Athens, Princeton 1997
- Rendini 1988 Rendini P., in Di Vita A. (ed), *Gortina I*, Monografie della Scuola Archeologica di Atene e delle Missioni italiane in Oriente III, Roma 1988,
- Rendini 2004 Rendini, P. 2004 Oscilla discoidali – Pesì da telaio biconici. In A. di Vita (ed.), *Gortina VI. Scavi 1979-1982*, 227-229
- Renfrew 1972 Renfrew A.C., *The Emergence of Civilization, The Cyclades and the Aegean in the third millennium B.C.*, London Methuen 1972
- Renfrew 1984 Renfrew A.C., *The Archaeology of Cult, the Sanctuary at Phylakopi Melow*, BSA, Thamaes and Hudson 1984
- Renfrew 2006 Renfrew J, The leaf, mat and cloth impressions, in Marangou, L. Renfrew C.-Doumas C. καὶ Gavalas G. (
- Renfrew 2007 Renfrew J. The leaf, mat and cloth impressions, in Renfrew C.- Doumas C.-Marangou L. καὶ Gavalas G. (ἐκδότες), *Κέρος, Κάβος Δασκαλιού, Keros, Dhaskalio Kavos, the investigations of 1987-88*, McDonald Institute Monograph Series, Cambridge 2007
- Renfrew καὶ ἄλ. 2007 Renfrew C.- Doumas C.- Marangou L. καὶ Gavalas G. (ἐκδότες), *Κέρος,*

- Κάβρος Δασκαλιού, *Keros, Dhaskalio Kavos, the investigations of 1987-88*, McDonald Institute Monograph Series, Cambridge 2007
- Renfrew καὶ ἄλ. 2013 Renfrew C.- Philaniotou O. – Brodie N. –Gavalas.G καὶ Michael Boyd (ἔκδοτες) *The settlement at Dhaskalio The sanctuary on Keros and the origins of Aegean ritual practice : the excavations of 2006 - 2008, vol. I, McDonald Institute Monograph Series, Cambridge 2013*
- Renfrew καὶ Evans 1968 Renfrew J.D., Evans C., *Excavations at Saliagos Near Antiparos*, London 1968
- Rizza 1969 Rizza G., *Nuove ricerche sulla Patela e nel territorio di Priniàs. Relazione preliminare degli scavi del 1969*, in *CronA VIII*, 1969, pp. 7-32
- Rizza 2008 Rizza G., *Priniàs: la città arcaica sulla Patela. Scavi condotti negli anni 1969-2000*, Studi e Materiali di Archeologia Greca 8/1, Catania: I.B.A.M. 2008
- Rizza καὶ Santa Maria Scrinari 1968 Rizza G., Santa Maria Scrinari V., *Il santuario sull'Acropoli di Gortina I*, Monografie della Scuola Archeologica di Atene e delle Missioni italiane in Oriente II, Roma 1968
- Robinson 1941 David M. Robinson: *Excavations at Olynthus. Part X. Metal and Minor Miscellaneous Finds. An Original Contribution to Greek Life. (The Johns Hopkins University Studies in Archaeology, No. 31.)* Baltimore: Johns Hopkins Press, 1941.
- Robinson 1959 Robinson H.S., *Pottery of the Roman Period: Chronology*, The Athenian Agora V: Results of Excavations Conducted by the American School of Classical Studies at Athens, Princeton 1959
- Rocchetti 1974-75 Rocchetti L., *La ceramica dell'abitato geometrico di Festòs*, in *ASAtene LII-LIII* (n.s. XXXVI-XXXVII), 1974-1975 (1978), 169-300
- Rodden 1962 Rodden R.J., *Excavations at the Early Neolithic site at Nea nikomedeia, Greek Macedonia*, in *Proceedings of the Prehistoric Society* 28, 1962, 267-288.
- Rostovtzeff 1941 Rostovtzeff, M. *The Social and Economic History of the Hellenistic World*. Oxford: Oxford University Press, 1941.
- Roth 1918 Roth H.L., *Studies in primitive looms*, Halifax, Carlton, Bedford 1918.
- Rotroff καὶ Camp 1996 Rotroff S. καὶ Camp G.M., *The date of the third period of the Pnyx*, *Hesperia* 65, 263-294.
- Rutschmann 1988 Rutschmann H., *Webgewichte als Bildträger*, *AW* 2, 1988, 46-55.
- Ryder 1965
- Ryder 1983
- Sackett, Cocking καὶ ἄλ. 1992 Sackett, L.H., Cocking, J. et alii, *Other finds in stone, clay and faience*, in Sackett L.H. (ed), *Knossos, from Greek City to Roman Colony. Excavations at the Unexplored Mansion II*, London: Thamesand Hudson 1992, 391-414.
- Sanders 1960 Sanders L., *A short history of weighing*, WT Avery, Birmingham 1960
- Savelli 2006 Savelli S., *La vergine e l'epinetron. La tomba 44 della necropolis di età classica ad Efestia (Lemno)*, *ASAtene LXXXIV*, serie III, 6, tomo 1, 2006, 359-380.
- Schefold 1942 Schefold K., *Die Kleinfunde*, in Boehlau J. (ed), *Larisa Am Hermos: Die Ergebnisse Der Ausgrabungen 1902 - 1934*, Bd. 3, Berlin: Walter de Gruyter 1942
- Siennicka 2012 Siennicka Malgorzata *Textile Production in Early Helladic Tiryns*, In Marie-Louise Nosch and Robert Laffineur Edits, *KOSMOS, Jewellery, adornment and textiles in the aegean bronze age*, *Proceedings of the 13th International Aegean Conference Aegaeum 33*, University of Copenhagen, Danish National Research Foundation's Centre for Textile Research, 21-26 April 2010, Peeters Leuven – Liege 2012, 65
- Schloerb-Vierniesel 1966 Schloerb-Vierniesel B., *Eridanos-Necropole I, Graeber und Opferstellenns*,

- JDAI 81, 1966, 4-111
- Schliemann 1874 Schliemann H., *Trojanische Alterthümer*, 1874
- Schliemann 1880b Schliemann H., *Mycenae*, New York, 1880
- Schliemann 1881 Schliemann H. *Ilios*, 1881
- Schmaltz 1974 Schmaltz B., *Terrakotten aus dem Kabirenheiligtum bei Theben. Menschenähnliche Figuren, menschliche Figuren und Gerät*, Das. Kabirenheiligtum bei Theben, V, , Walter de Guyter, Berlin 1974
- Schmidt 1902 Schmidt H., *Heinrich Schliemann's Sammlung, Trojanischer Altertümer*, Berlin: Georg Reimer 1902
- Schloerb-Vierniesel 1966 Schloerb-Vierniesel B., Eridanos- Necropole I, Graeber und Opferstellenns.1-204, JDAI 81, 1966, 4-111
- Servinç και Takaoğlu 2004 Servinç N., Takaoğlu T., The Early Bronze Age on Tenedos-Bozcaada, *Studia Troika* 14, 2004, 135-140
- Shear 1973 Shear L.T. Jr., The Athenian Agora: Excavations of 1972, *Hesperia* 42, 1973, 359-407
- Sheratt 2000 Sheratt S., *Catalogue of Cycladic Antiquities in the Ashmolean Museum , Oxford : The Captive Spirit*. Oxford : Oxford University Press, 2000
- Smithson 1949 Smithson E.L., The Protogeometric Cemetery at Nea Ionia, *Hesperia*, Volume 30, Issue 2 1949
- Smithson 1961 Smithson E.L., The Protogeometric cemetery at Nea Ionia, *Hesperia* 30, 1961, 147-78.
- Smithson 1968 Smithson E.L., The tomb of a rich Athenian Lady, ca 850 BC, *Hesperia* 37, 1968, 77-116
- Smithson 1974 Smithson E.L., A Geometric Cemetery on the Aeropagus 1897, 1932, 1947, *Hesperia* 43,1974, 325-390
- Snodgrass 1967 Snodgrass A., *Arms and Armour of the Greeks* London: Thames and Hudson
- Sophianou 2011 Sophianou, Chr. Loomweights: Use and Manufacture at Trypitos. In K. T. Glowacki & N. Vogeikoff-Brogna (eds.), *ΣΤΕΓΑ The Archaeology of Houses and Households in Ancient Crete*, *Hesperia Suppl.* 44, 2011 421-430
- Sørensen και Pentz 1992 Sørensen, L. W. & Pentz, P. *Lindos IV, 2. Excavations and Surveys in Southern Rhodes: The Post Mycenaean Period until Roman Times and the Medieval Period*, 1992
- Studniczka 1886 Studniczka F., *Beiträge zur Geschichte der altgriecheschen Tracht*, Wien 1886
- Thompson 1934 Thompson H.A., The American excavations in the Athenian Agora. 5th report. Two centuries of Hellenistic pottery, in *Hesperia* III, 4, 1934, 311-480
- Trantalidou 2006
- Trantalidou 2010
- Treuil 1987 Koukouli-Chryssanthaki Ch., Treuil R., Dikili Tash, *Bulletin de Correspondance Hellénique* 111 (1987), 616-619
- Trinkl 1994 Trinkl E., Ein Set aus Spindel, Spinnwirtel und Rocken aus einem Sarkophag in Ephesos, *JOEAW* 63, 1994, 81-86
- Trinkl 2003 Trinkl E., Griechische Töpfer in Kleinasien in klassischer Zeit. Die ephesische Evidenz, in *Griechische Keramik im kulturellen Kontext. Akten des Internationalen Vasen-Symposions in Kiel vom 24.-28.9.2001*, Münster: Scriptorium 2003, 74-76
- Trinkl 2007 Trinkl, E. Artifacts related to preparation of wool and textile processing found inside the Terrace Houses of Ephesus, Turkey. In M.-L. Nosch & C. Gillis (eds), *Ancient Textiles. Production, Craft and Society. Proceedings of the First International Conference in Ancient Textiles, held at Lund Sweden and Copenhagen, Denmark, on March 19-23, 2003*, *Ancient Textiles Series* 1, 2007, 81-86.

- Tsouvara-Souli 1996 Tsouvara-Souli, Chr., Seal impressions on loomweights from Cassope (Epirus) 1. The Numismatic Types. In M.-F. Boussac and A. Invernizzi (eds.), *Archives et sceaux du monde hellénistique*, BCH Suppl. 29, 1996, 497-509.
- Tsouvara-Souli 1999 Tsouvara-Souli, Chr. Loomweights from Cassope/Epirus II. Inscribed, incised and impressed. In P. Cabanes (ed.), *L'Illyrie méridionale et l'Épire dans l'Antiquité III*, 1999, 135-145.
- Tunzi Sisti 1994 Tunzi Sisti A. M., *Pessi fittili di Adelfia*, Dalla protostoria all'eta classica tipologia di forme e decorazioni, P. Lacaita Edit.maduria, Bari , Roma 1994
- Tzachili 1986 Tzachili I., The Art of Weaving. Technical knowledge, Technical Evolution and social Organisation, in *The Social and Economic Contexts of Technological Change*, The World Archaeological Congress, 1-7 September 1986, Southampton and London 1986
- Tzachili 1990 Tzachili I., All important yet elusive: Looking for evidence of Cloth-Making at Akrotiri, in Hardy D.A., Doumas C.G., Sakellarakis J.A., Warren P.M. (eds), *Thera and the Aegean World III*, vol. 1, London 1990, 380-389
- Tzachili 2002a Tzachili I., Circulation of Textiles in the Late Bronze Age Aegean, in Michailidou A. (ed), *Manufacture and measurement. Counting and recording craft items in early Aegean societies*, Athens 2002, 167-175
- Tzachili 2002b Tzachili I., Counting and recording Textiles in the Mycenaean Archives of Knossos, in Michailidou A. (ed), *Manufacture and measurement. Counting and recording craft items in early Aegean societies*, Athens 2002, 177-193
- Tzachili 2007 Tzachili I., Weaving at Akrotiri, Thera. Defining Cloth-making Activities as a Social Process in a Late Bronze Age Aegean Town, in Gillis C., Nosch M.-L. (eds), *Ancient Textiles. Production Craft and Society*, Oxford: Oxbow books, 2007, 190-196
- Tzachili 2008 Tzachili, I. Hellenistic Loom-Weights from Western Crete. In C. Alfaro & L. Karali eds., *Purpureae Vestes. II Symposium Internacional sobre Textiles y Tintes del Mediterráneo en el mundo antiguo*, 2008, 83-87
- Valamoti 2011 Valamoti Soutana Maria, "Flax in Neolithic and Bronze Age Greece: archaeobotanical evidence" *Vegetation History and Archaeobotany*, FLAX November 2011, Volume 20, Issue 6, pp 549-560
- Valmin 1938 Valmin M.N., *The Swedish Messenia Expedition*, Lund 1938
- Van Effenterre 1948 Van Effenterre H., Necropoles de Mirabello, *Etudes Cretoises VIII*, Paris 1948
- Verdelis 1963 Verdelis N.M., Neue geometrische Gräber in Tiryns, AM 78, 1963, 1-62.
- Vickers 1999 Vickers M., Images on Textiles: The Weave of Fifth-Century Athenian Art and Society, *Xenia* 42-43, 1999, 9-72.
- Voigtlander 1982 Voigtlander, W. Funde aus der Insula westlich des Buleuterion in Milet, *IstMitt* 32, 1982 30-173.
- Wace 1932 Wace A.J.B., *Chamber Tombs at Mycenae*, *Archaeologia* 82, Oxford 1932
- Wace 1948 Wace A.J.B., Weaving or Embroidery?, *AJA* 52, 1948, 51-55
- Waldstein 1905 Waldstein, C. *The Argive Heraeum*, vol. 2. *Terra-cotta figurines, terra-cotta reliefs, vases, vase fragments, bronzes, engraved stones, gems and ivories, coins, Egyptian or Graeco-Egyptian objects*. 1905
- Wallrodt 2002 Wallrodt S., Ritual activity in Late Classical Ilion: the evidence from a fourth century BC deposit of loomweights and spindlewhorls, *Studia Troika* 12, 2002, 179-196
- Walter καὶ Felten 1981 Walter H. & Felten F., *Alt-Agina III,I: Die vorgeschichtliche Stadt* 1981
- Warren 1972 Warren P., *Myrtos. An early Bronze Age settlement in Crete*, BSA Suppl. 7, Oxford 1972
- Watrous 1980 Watrous L.V., J.D.S. Pendlebury's excavations in the plain of Lasithi. The iron

- age sites, *BSA* 75, 1980, 269-283
- Wells 1976 Wells B., *Asine II, Results of the Excavations East of the Acropolis 1970-1974, Fasc. 4, The Protogeometric Period, Part 1, The Tombs*, Svenska Institutet i Athen, Stockholm, 1976.
- Wells 1983 *Asine II: Catalogue of pottery and other artefacts, The Protogeometric Period, Part 2, An Analysis of the Settlement*, Τόμος 3 Aström, Stockholm, 1983
- Wells και Runells 1996 Wells B., Runells C.N., *The Berbati-Limnes archaeological survey, 1988-1990*, Svenska Institutet i Athen, Stockholm 1996
- Welter 1941 Troizen und Kalaureia
- Whitley 1999 Whitley, J., Prent, M. & Thorne, S. *Praisos IV: A preliminary report on the 1993 and 1994 survey seasons*, *BSA* 94, 1999, 215-264.
- Whitley 2011 Whitley, J. *Praisos V. Preliminary report on the 2007 excavation season*, *BSA* 106, 2011, 3-45.
- Wild 1970 Wild J. P., *Textile Manufacture in the Northern Roman Provinces*, Cambridge University Press, London 1970
- Wild 1987 Wild J. P. "The Roman horizontal loom", *AJA* 91, 1987, 459-72
- Williams 1970 Williams C.K., II, *Corinth, 1969: Forum Area*, *Hesperia* 39, 1970, 1-39
- Williams 1983
- Wilson 1930 Wilson L., *Loomweights*, in Robinson D.M., *Olynthus II*, Baltimore 1930
- Wilson 1984 Wilson D.E., *The EM IIA West Court House, Knossos*, University Cincinnati Phd 1984.
- Xanthouthidis 1924 Xanthouthidis St., *The vaulted Tombs of Mesara*, London 1924
- Yiannouli 1999-2001 Yiannouli E., *Surface Pottery from the Early Cycladic Acropolis at Vigla Katapolon on the Island of Amorgos: a Preliminary Report*, in *AAA XXXII-XXXIV, 1999-2001 (2003)*, pp. 37-54
- Young 1939 Young R.S., *Late Geometric Graves and a Seventh Century Well in the Agora*, *Hesperia Supplement II*, Athens 1939
- Young 1949 Young R.S., *An Early Protogeometric Grave near the Athenian Agora*, *Hesperia* 18, 1949, 275-297
- Zancani Montuoro 1966 Zancani-Montuoro, P. 1965-66 *L'edificio quadrato nello Heraion alla foce del Sele*, *Atti SocMG n.s. 6-7*, 23-195
- Zachos 1987 Zachos, K. , *Aghios Dhimitrios, a Prehistoric Settlement in the Southwestern Peloponnesos: The Neolithic and Early Helladic Periods*. Phd Ann Arbor 1987
- Zervos 1957 Zervos Christian, *L'art des Cyclades* , Editions Cahiers d'Art Paris 1957

Αρχαῖες πηγές
Αιλιανού Aelian

Aelian, *On the characteristics of animals*, with an English translation by A.F. Scholfield, London-Cambridge, Massachusetts 1958.

Αριστοτέλους Τῶν περὶ τὰ ζῶα ἱστοριῶν E, (V),

Aristotle, *History of animals*, with an English translation by A.L. Peck, LCL 438, Cambridge, Massachusetts-London, England 1970.

Αριστοφάνους Βάτραχοι

Aristophanes, *Frogs, Assemblywomen, Wealth*, edited and translated by J. Henderson, LCL 180, Cambridge, Massachusetts-London, England 2002, pp. 1-235.

Αριστοφάνους

Aristophanes, *Birds, Lysistrata, Women at the Thesmophoria*,

- Θεσμοφοριάζουσαι edited and translated by J. Henderson, LCL 179, Cambridge, Massachusetts-London, England 2000, pp. 443-615.
- Αριστοφάνους Ορνιθαι Aristophanes, Birds, Lysistrata, Women at the Thesmophoria, edited and translated by J. Henderson, LCL 179, Cambridge, Massachusetts-London, England 2000, pp. 1-251.
- Αριστοφάνους Λυσιστράτη Aristophanes, Birds, Lysistrata, Women at the Thesmophoria, edited and translated by J. Henderson, LCL 179, Cambridge, Massachusetts-London, England 2000, pp. 253-441.
- Αισχύλου Χοηφόροι Aeschylus, Oresteia, Agamemnon, Libation-bearers, Eumenides, edited and translated by A.H. Sommerstein, LCL 146, Cambridge, Massachusetts-London, England 2008, pp. 207-351.
- Βιτρουβίου, *De architectura* Vitruvius, On architecture, edited from the Harleian manuscript 2767 and translated into English by F. Granger, London-Cambridge, Massachusetts 1945.
- Διονυσίου Ἀλικαρνασέως, 3 Dionysius of Halicarnassus, The Roman Antiquities, III, with an English translation by E. Cary, on the basis of the version of E. Spelman, London-Cambridge, Massachusetts 1940.
- Εὐριπίδου, *Εκάβη* Euripides, Children of Heracles, Hippolytus, Andromache, Hecuba, edited and translated by D. Kovacs, LCL 484, Cambridge, Massachusetts-London, England 1995, pp. 391-519.
- Ξενοφῶντος *Οἰκονομικός* Xenophon, Memorabilia, Oeconomicus, translated by E.C. Marchant, Symposium, Apology, translated by O.J. Todd, revised by J. Henderson, LCL 168, Cambridge, Massachusetts-London, England 2013, pp. 379-557.
- Ξενοφῶντος
Ἀπομνημονεύματα Xenophon, Memorabilia, Oeconomicus, translated by E.C. Marchant, Symposium, Apology, translated by O.J. Todd, revised by J. Henderson, LCL 168, Cambridge, Massachusetts-London, England 2013, pp. 1-377.
- Ομήρου *Ιλιάς* Homer, The Iliad, with an English translation by A.T. Murray, London-Cambridge, Massachusetts 1946.
- Ομήρου *Οδύσσεια* Homer, The Odyssey, with an English translation by A.T. Murray, London-Cambridge, Massachusetts 1946.
- Ὀβιδίου *Μεταμορφώσεις* Ovid, Metamorphoses, with an English translation by F.J. miller, London-Cambridge, Massachusetts 1960.
- Ἡροδότου *Ἱστορίαι*, Herodotus, with an English translation by A.D. Godley, London-Cambridge, Massachusetts 1950.
- Ἡσιόδου *Ἔργα καὶ ἡμέραι* Hesiod, Theogony, Works and days, Testimonia, edited and translated by G.W. Most, LCL 57, Cambridge, Massachusetts-London, England 2006, pp. 86-153.
- Πινδάρου *Πυθιόνικος IX* Pindar, Olympian odes, Pythian odes, edited and translated by W.H. Race, LCL 56, Cambridge, Massachusetts-London, England 1997, pp. 209-381.
- Πλάτωνος, *Γοργίας* Plato, Lysis, Symposium, Gorgias, with an English translation by W.R.M. Lamb, London-Cambridge, Massachusetts 1946, pp. 247-533.
- Πλάτων Πολιτικός,
Πλάτων Νόμοι εκδ. Bekker
Plato, Laws, with an English translation by R.G. Bury, London-Cambridge, Massachusetts 1952.
- Πλουτάρχου Plutarch, Lives, with an English translation by B. Perrin,

- Πολυδεύκους *Όνομαστικόν*
Σχόλια στον Πλάτωνα London-New York 1928.
Scholia Graeca in Platonem, edidit D. Cufalo, I, Scholia ad
Dialogos Tetralogiarum I-VII continens, Pleiadi 5.1, Roma
2007.
- Σχόλια στην ομήρου Ιλιάδα
Οδύσσεια Scholia Eustathius
ευσταθίου
- Πλίνιος ο Πρεσβύτερος Pliny, *Natural History*, with an English translation by H.
Historia Naturalis Rackham, London-Cambridge, Massachusetts 1958.
Ουάργωνος Varro εκδότης Müller

Επίσης παρατίθενται οι εξής Ηλεκτρονικές εκδόσεις οι οποίες ήταν ανηρτημένες στις
ημερομηνίες που αναγράφονται εντός παρενθέσεων:

Πάπυροι Ζήνωνος <http://www.lib.umich.edu/reading/Zenon/index.html> (22-2-2012).

Κέντρο Έρευνας και http://www.ims.forth.gr/index_main.php?c=70&l=g&d=7 (22-2-2012).
συντήρησης

αρχαιολογικού
υφάσματος

Κέντρο υφαντικής <http://ctr.hum.ku.dk/> (22-2-2012)

έρευνας στο εθνικό
ίδρυμα ερευνών της
Δανίας

Πρόλογος-Ευχαριστίες

Αφορμή για την παρούσα εργασία υπήρξε ή καταγραφή σφονδυλίων και αγνύθων από την ανασκαφή της Έν Αθηναίς Αρχαιολογικής Έταιρείας στην Μινώα Αμοργού, τὰ ὁποῖα εὐγενῶς μοῦ παραχωρήθηκαν πρὸς μελέτη ἀπὸ τὴν κυρία Λίλα Μαραγκοῦ Καθηγήτρια τῆς Κλασσικῆς Αρχαιολογίας στὸ Πανεπιστήμιο Ἰωαννίνων καὶ Διευθύντρια τῆς ανασκαφῆς.

Ἡ αἴτησή μου γιὰ τὴν ἐκπόνηση διδακτορικῆς διατριβῆς μὲ θέμα σχετικὸ μὲ τὰ σφονδύλια καὶ τὰ ὑφαντικὰ βάρη καὶ ἐγκρίθηκε ἀπὸ τὸ τμῆμα Ἱστορίας καὶ Αρχαιολογίας τοῦ Παν/μίου Ἰωαννίνων τὸν Νοέμβριο τοῦ 1991 μὲ τριμελὴ συμβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ μὲ εἰσηγήτρια τὴν κ. Λίλα Μαραγκοῦ, Ὀμότιμη Καθηγήτρια Κλασσικῆς Αρχαιολογίας καὶ μέλη τοὺς Ἰωάννη Παπαποστόλου Ὀμότιμο Καθηγητὴ Κλασσικῆς Αρχαιολογίας, καὶ Μάντω Οἰκονομίδου, Δρ. Φιλ ἐπίτιμη Ἐφορο τῶν Αρχαιοτήτων. Μετὰ ἀπὸ τὴν παραίτηση τῆς Ἐπιτίμου Ἐφόρου κυρίας Οἰκονομίδου γιὰ προσωπικούς λόγους, ὑποβλήθηκε πρὸς ἔγκριση ὁ ὁριστικὸς τίτλος τῆς διατριβῆς καὶ ὁρίστηκε τριμελὴς συμβουλευτικὴ ἐπιτροπὴ μὲ εἰσηγήτρια τὴν κ. Λίλα Μαραγκοῦ, Ὀμότιμη Καθηγήτρια Κλασσικῆς Αρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ μέλη τοὺς κκ Ἰωάννη Παπαποστόλου, Ὀμότιμο Καθηγητὴ Κλασσικῆς Αρχαιολογίας, καὶ Βασιλικὴ Παππᾶ Ἐπίκουρο Καθηγήτρια Κλασσικῆς Αρχαιολογίας.

Ἡ μελέτη αὐτὴ πέρασε ἀπὸ πολλὰ στάδια καὶ διακοπὲς ἕως ὅτου λάβει τὴν ὁριστικὴ τῆς μορφή. Πολλοὶ καὶ διάφοροι ἦταν οἱ λόγοι τῆς καθυστέρησης, κατὰ βάσιν ἢ μόνιμη τριβὴ καὶ ἀγωνία γιὰ τὴν ἀναζήτηση ἐργασίας, ἀπὸ τότε ἕως σήμερα. Ἡ παράλληλη ἐργασία μου ὡς συμβασιούχου στὸ ΥΠΠΟ στὴν Αμοργό, στὴν Ρόδο ἢ στὴν κεντρικὴ ὑπηρεσία, καθὼς καὶ ἡ συμμετοχὴ μου καὶ σὲ ἄλλες ἔρευνες καὶ στὴν προετοιμασία ἐκδόσεων (ὅπως γιὰ τὴν Μαρκιανὴ καὶ τὴν Κέρο) μοῦ δημιούργησαν πρόσθετες ὑποχρεώσεις καὶ περισπασμούς πού δὲν μοῦ ἐπέτρεπαν τὴν ἀφοσίωση καὶ τὴν ἀποκλειστικὴ ἐνασχόληση γιὰ τὴν ὀλοκλήρωσή της. Ἡ εὐκαιρία γιὰ νὰ λάβει τὴν τελικὴ τῆς μορφή αὐτὴν τὴν περίοδο συνέπεσε μὲ τὴν περίοδο τῆς ἀνεργίας πού ἔφερε ἡ τρέχουσα οἰκονομικὴ κρίση.

Θὰ ἤθελα ἐδῶ νὰ εὐχαριστήσω τὸν τομέα Αρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ ἰδιαιτέρως τὸν τότε Διευθυντὴ του κ. Ἰωάννη Πετρόχειλο Ἀναπληρωτὴ Καθηγητὴ Κλασσικῆς Αρχαιολογίας γιὰ τὴν παράταση τὴν ὁποία μοῦ ἐνέκρινε ὥστε νὰ τὴν ὀλοκληρώσω. Ἰδιαιτέρες εὐχαριστίες ὀφείλω στὶς γραμματεῖς τοῦ Σπουδαστηρίου Αρχαιολογίας καὶ Ἱστορίας τῆς Τέχνης καὶ πίστες φίλες Κικὴ Τσιάρρα καὶ Χαρίκλεια Νάκα γιὰ τὴν βοήθεια καὶ συμπαράστασή τους σὲ ὅλα τὰ στάδια τῆς ἐκπόνησής της.

Εὐχαριστίες ὀφείλονται πέραν τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ στὰ ἐρευνητικὰ ἰδρύματα τὰ ὁποῖα μὲ στήριξαν παρέχοντάς μου ὑποτροφίες ἐρευνητικὲς γιὰ βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωση καὶ τὶς δυνατότητες χρήσης τῶν ὑποδομῶν τους: τὴν Βρετανικὴ Σχολὴ Ἀθηνῶν (British School at Athens) καὶ τὴν τότε Διευθύντρια κυρία Δρ. Elizabeth French, καθὼς καὶ τὸ Γερμανικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο DAI στὴν Ἀθήνα καὶ τὸν διευθυντὴ καθηγητὴ Κ. Fittschen.

Μὲ τὴν ιδιότητα τοῦ κατόχου τῆς ὑποτροφίας τῆς Ἑκατονταετηρίδος (Centenary Bursary) τῆς Βρετανικῆς Ἀρχαιολογικῆς Σχολῆς στὴν Ἀθήνα 1992 ἔγινα δεκτὸς ὡς ἐπισκέπτης ἐρευνητῆς στὸ Πανεπιστήμιο Cambridge μετὰ ἀπὸ πρόσκληση τοῦ Colin Renfrew Καθηγητῆ Ἀρχαιολογίας Lord of Kaimsthorn. Ἐκεῖ κατέστη δυνατὴ ἡ προσδοκία τῆς μελέτης μου γιὰ τὰ σφονδύλια Πρωτοκυκλαδικῆς Περιόδου ἀπὸ τὴν Μαρκιανὴ Ἀμοργοῦ, Διαπανεπιστημιακὴ Ἔρευνα Παν/μίων Ἰωαννίνων - Ἀθηνῶν - Cambridge ὑπὸ τὴν Διεύθυνση τῶν κκ Καθ. Λ. Μαραγκοῦ, Χρ. Ντοῦμα καὶ Colin Renfrew.

Τὸν Ἰούλιο τοῦ 1995 μετὰ ἀπὸ τὴν χορήγηση ἐρευνητικῆς ὑποτροφίας ἀπὸ τὸ Γερμανικὸ Ἀρχαιολογικὸ Ἰνστιτοῦτο μετέβην στὸ Βερολίνο, γιὰ τὸ χρονικὸ διάστημα ἀπὸ τὸν Φεβρουάριο ἕως καὶ τὸν Ἰούνιο γιὰ βιβλιογραφικὴ ἐνημέρωση καὶ τὸ πρῶτο σχεδίασμα συγγραφῆς κεφαλαίων τῆς παρούσας ἐργασίας μου. Ἰδιαίτερες εὐχαριστίες ὀφείλονται στοὺς καθηγητὲς Helmut Kyrieleis καὶ Wolfram Hoerpfner, οἱ ὁποῖοι μου προσέφεραν διευκολύνσεις καὶ συμπαράσταση γιὰ τὴν συνέχισή της.

Ἰδιαίτερες εὐχαριστίες ὀφείλονται στὰ μέλη τῆς τριμελοῦς ἐπιτροπῆς: στὴν κυρία Οἰκονομίδου γιὰ τὴν πάντοτε καλὴ διάθεση καὶ ἐνθάρρυνση καὶ γιὰ τὰ σχόλια της, στὸν Καθηγητὴ Ἰωάννη Παπαποστόλου καὶ στὴν Βάσω Παππά Ἐπίκουρο Καθηγήτρια γιὰ τὴν φιλικὴ τους στήριξή τους καὶ τὶς συμβουλές τους, ἰδιαίτερα στὰ τελευταῖα στάδια τῆς ἐργασίας.

Ἐπίσης εὐχαριστῶ θερμὰ τὰ μέλη τῆς Ἑπταμελοῦς Ἐπιτροπῆς τὸν Καθηγητὴ Προϊστορικῆς Ἀρχαιολογίας κ. Μιχάλη Φωτιάδη, τὴν Ὁμότιμο Καθηγήτρια Προϊστορικῆς Ἀρχαιολογίας Παν.μίου Κρήτης κ. Ἰριδα Τζαχίλη καὶ ἰδιαίτερος τὴν Καθηγήτρια Ἀρχαίας Ἱστορίας καὶ Νομισματικῆς κ. Αἰκατερίνη Λιάμπη, Κοσμήτορα τῆς Φιλοσοφικῆς Σχολῆς Παν.μίου Ἰωαννίνων καὶ τὸν Ἐπίκουρο Καθηγητὴ στὸ Τμῆμα Πλαστικῶν Σπουδῶν κ. Νίκο Κατσικούδη γιὰ τὶς παρατηρήσεις τους κατὰ τὴν ὑποστήριξη της διατριβῆς στὶς 26 Ἰουνίου 2014.

Χωρὶς τὶς οὐσιαστικὲς παρατηρήσεις καὶ τὸ ἐνδιαφέρον καὶ τὴν ἐν γένει βοήθεια τῆς δασκάλας μου Καθηγήτριας Λίλας Μαραγκοῦ δὲν θὰ γινόταν δυνατὴ ἡ ὀλοκλήρωσή της. Τὴν εὐχαριστῶ ολόθερμα ἀπὸ καρδιάς γιὰ τὴν ἐμπιστοσύνη πού κατέδειξε στὸ πρόσωπό μου ἀπὸ τὰ πρῶτα βήματά μου στὴν ἀρχαιολογία, γιὰ τὶς πολὺτιμες συμβουλές της καὶ τὴν

έως τώρα όλόπλευρη συμπαράστασή της. Μαζί της θήτευσά σε ένα μεγάλο σχολείο ζωής, στις διδασχές του όποιου βασίζεται ή έως σήμερα εξέλιξή μου.

Εγκάρδιες εύχαριστίες όφείλονται

- Στους φίλους και συνεργάτες τών ανασκαφών στην Άμοργό στην Βάσω Παππά και στον Παύλο Τριανταφυλλίδη. Μάς ένώνουν πολλά χρόνια συνεργασίας και κοινών αναζητήσεων στις ανασκαφές και στην μελέτη τών εύρημάτων στην Άμοργό. Η έργασία μου μαζί με τις δικές τους μελέτες για την κεραμική και τά ύάλινα αντικείμενα μοιράζονται κοινούς προβληματισμούς για την χρονολόγηση τών στρωμάτων τών ανασκαφών.
- Στην Ίριδα Τζαχίλη ή όποία εύγενώς μου έμπιστεύθηκε αντίτυπο τής άδημοσίευτης τότε διατριβής της με θέμα την «Ύφαντική και τις ύφάντρες κατά την Ύστερη Έποχή του Χαλκού» στο Παν/μιο Αθηνών, πολύ καιρό πριν γίνει καθηγήτρια στην Κρήτη και την δημοσιεύσει σε βιβλίο. Μαζί της συζήτησα ειδικά θέματα μεθοδολογίας τής έρευνας και βιβλιογραφίας στα πρώτα στάδια τής έρευνάς μου.
- Στην Dr Jane Renfrew για την βοήθειά της σχετικά με την μετάξη και τó λινάρι.
- Στον Καθηγητή Ιωάννη Παπαποστόλου και στην Άγγελική Λεμπέση Δρ. Φιλ, στους όποιους είχα την εύκαιρία τó Πάσχα του 1995 νά παρουσιάσω προφορικά τά πρώτα συμπεράσματα από την μελέτη του ύλικου από την Μινώα για τις παρατηρήσεις τους
- Στην Τούλα Μαρκέτου για τις συζητήσεις μας για την Πρώιμη Έποχή του Χαλκού και τις παρατηρήσεις της σχετικά με τά σφονδύλια από την Μαρκιανή
- Στην Φωτεινή Ζαφειροπούλου, Έφόρου Κυκλάδων Δρ. Φιλ., για την δυνατότητα που μου παρείχε νά δώ συγκριτικό άδημοσίευτο ύλικό άγνύθων και σφονδυλίων από σωστικές ανασκαφές στην Πάρο και στην Νάξο
- Στους φωτογράφους και φίλους Ιωάννη Δεσποτίδη, για τις φωτογραφίες τών εύρημάτων και Ιωάννη Πατρικιάνο για τις έκτυπώσεις τών φωτογραφιών που μου δώρησε.
- Στους σχεδιαστές και φίλους Ιωάννη Διαμαντόπουλο και Τάσο Παπαδόγκωνα, για όρισμένα σχέδια τών αντικειμένων και για τά γραφήματα τών παρουσιάσεων.
- Στους καθηγητές Todd Whitelaw και Christine Morris για την όλόπλευρη βοήθειά τους στα πρώτα στάδια τής μελέτης τών σφονδυλίων τής Μαρκιανής στο Cambridge
- Στην φίλη Δρ. Εύη Μαργαρίτη για την βοήθειά της σχετικά με την καλλιέργεια του λιναριού.

- Στην Καθηγήτρια Marie Louise Nosch για την ενθάρρυνση και τις σημαντικές πληροφορίες που μοιράστηκε μαζί μου καθώς και την πρόταση συνεργασίας με το Κέντρο Υφαντικής Έρευνας στην Κοπεγχάγη που διευθύνει.
- στον φίλο Δρ. Giuseppe Mazzili για την βοήθειά του στο τελευταίο στάδιο της εργασίας.
- στην φίλη Αφροδίτη Δικαίου, για την ουσιαστική της βοήθεια, εργαζόμενη πέραν του ωραρίου της όταν υπηρέτησε ως φύλακας αρχαιοτήτων στο πλύσιμο και στην καταγραφή του ύλικού της Μινώας.
- στον αδελφό μου Νίκο Γαβαλά, στις άνεψιές μου Μαρία Τενεχτοή, την Ουρανία Κωβαίου και στις εξαδέλφες μου την Χριστίνα Κατσούδα και Αγγελική Ψακῆ για την βοήθειά τους, στην επίλυση πολλών τεχνικῶν ζητημάτων κατά το τελικό στάδιο της ολοκλήρωσης και κατάθεσης της εργασίας μου.
- στους φύλακες αρχαιοτήτων Μανόλη Δεσποτίδη και Σίμο Γιαννακό για την αγάπη και την πατρική στοργή με την οποία με περιέβαλαν από τα πρώτα βήματά μου στην αρχαιολογία και για την συνεργασία και την βοήθειά τους. Ξεχωριστά θὰ ἤθελα νὰ εὐχαριστήσω τοὺς νεώτερους φύλακες Γιώργο Βλαβιανό και την Μαρία Πατηνιώτου Ρούσσου για ὅλην τὴν βοήθειά τους τὰ τελευταία χρόνια.
- Σὲ ὅλους τοὺς Ἀμοργιανούς φίλους και ἰδιαίτερος στον Μιχάλη Μωραϊτάκη για τὴν φιλία και τὴν συμπαράστασή τους ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια στην ἀναζήτηση τῆς ἱστορίας τῆς πατρώας γῆς.

Τὴν παρούσα ἐργασία θὰ ἤθελα νὰ ἀφιερῶσω
στοὺς γονεῖς μου:

στην μνήμη τοῦ πατρός μου Γιάννη,
ποὺ δὲν πρόλαβε νὰ χαρεῖ τὴν ὀλοκλήρωσή της
και στην μητέρα μου Νία Γαβαλά
για τὴν πίστη τους, τὴν ὀλόπλευρη συμπαράσταση
και τὴν ἀνοχή τους ὅλα αὐτὰ τὰ χρόνια,
και ἰδιαίτερος κατὰ τὸ τελευταῖο διάστημα,
ἐκφράζοντάς για ἄλλη μία φορά τὴν εὐγνωμοσύνη μου
και τὴν ἀγάπη μου.

Ιούνιος 2014

Εἰσαγωγή

Ἀντικείμενο καὶ διάρθρωση τῆς μελέτης

Τὰ ἐξαρτήματα τῶν βασικῶν ἐργαλείων κλωστικῆς καὶ ὑφαντουργίας, τὰ σφονδύλια καὶ τὰ ὑφαντικά βάρη ἢ ἀγνῦθες τῶν ὀρθίων ἀργαλειῶν εἶναι τὸ κύριο ἀντικείμενο τῆς παρούσας ἐργασίας.

Τὰ ἄγνωστα αὐτὰ, ἐξαρτήματα ἐργαλείων εἶναι ἄρρηκτα δεμένα μὲ τὴν μακραινὴ νηστικὴ καὶ ὑφαντικὴ τέχνη. Ἀποτελοῦν τὰ μόνα ὑλικά κατάλοιπα τὰ ὁποῖα ἀνευρίσκονται σὲ μεγάλες ποσότητες σὲ ἀνασκαφικὲς ἐρευνες¹ καὶ ἡ παρουσία τους εἶναι ἀδιάψευστη μαρτυρία γιὰ τὴν ἀνίχνευση δραστηριοτήτων ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν ὑφαντικὴ, καθὼς καὶ γιὰ τὰ εἶδη τῶν πρῶτων ὑλῶν ποὺ χρησιμοποιοῦνταν γιὰ τὰ τελικά προϊόντα καὶ τὰ ἐπιμέρους στάδια τῆς διαδικασίας κατασκευῆς τῶν ὑφαντῶν.

Ἐναυσμα γιὰ τὴν ἐνασχόληση καὶ τὴν συστηματικὴ καταγραφή καὶ ἀνάλυση τῶν μαρτυριῶν γιὰ τὴν κλωστικὴ καὶ τὴν ὑφαντικὴ στὴν Ἀμοργό² ὑπῆρξε ἡ σύνδεσή της μὲ τοὺς περιφήμους ἀπὸ τὶς γραπτὲς πηγὲς ἀμοργίνους χιτῶνες³.

Τὰ σφονδύλια καὶ ὑφαντικά βάρη εἶναι ἀσφαλοῦς προέλευσης καὶ προέρχονται ἀπὸ τὶς ἐπιφανειακὲς καὶ ἀνασκαφικὲς ἐρευνες στὴν Ἀμοργό⁴. Κατὰ τὴν μεγαλύτερη πῶσοτητά τους βρέθηκαν στὶς συστηματικὲς ἐρευνες τῆς Ἐν Ἀθῆναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας καὶ τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῆς καθηγήτριας Λίλας Μαραγκοῦ στὴν Μινῶα⁵, τὴν

---

¹ Στὴν Τροία μόνον κατὰ τὴν διάρκεια τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Σλήμαν βρέθηκαν περίπου 8.000 σφονδύλια καὶ πολλὰ περισσότερα κατὰ τὶς κατοπινὲς ἀνασκαφές, Balfanz 1995β, 118.

² Ἡ Ἀμοργός εἶναι τὸ ἕκτο σὲ μέγεθος (μὲ ἔκταση 123 τετραγωνικά χιλιόμετρα) καὶ τὸ ἀνατολικότερο νησί τῶν Κυκλάδων. Ἡ μορφολογία της εἶναι κατὰ βάσιν ὄρεινὴ καὶ δύσβατη καὶ ἡ ἀκτογραμμὴ της εἶναι σχηματισμένη μὲ ἀρκετοὺς εὐλίμενους ὄρμους. Διαθέτει λίγες πεδινὲς ἐκτάσεις καὶ περιορισμένα πηγαῖα ὕδατα. Γιὰ τὸ ὄνομα Ἀμοργός, βλ. Μαραγκοῦ 2002, 3 σημ. 2 ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία.

³ Γενικῶς γιὰ τοὺς Ἀμόργινους χιτῶνες, βλ. Μαραγκοῦ 2002, 29-30, σημ. 83-9 ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία.

⁴ Γενικά γιὰ τὴν Ἀμοργό καὶ τὴν ἱστορία της, βλ. Μαραγκοῦ 2002, ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία. Στὴν Ἀμοργό μαρτυροῦνται τρεῖς ἀρχαῖες πόλεις-κράτη ἢ Μινῶα, ἢ Αἰγιάλη καὶ ἡ Ἄρκεσίνη, οἱ ὁποῖες ταυτίστηκαν ἀπὸ τὸν Λουδοβίκο Ἦρος, βλ. Μαραγκοῦ 2002, 108.

⁵ Γιὰ τὸ ὄνομα Μινῶα, βλ. Μαραγκοῦ 2002, 3, σημ. 5 καὶ 12. Γιὰ τὶς παλαιές καὶ πρόσφατες ἀνασκαφές στὴν Μινῶα, βλ. Μαραγκοῦ 2002.

σπουδαιότερη αρχαία ελληνική πόλη τής Άμοργού.

Δέν περιορίζεται όμως μόνον, σέ αυτά. Συμπεριλαμβάνονται και τὰ εύρηματα από τις πρόσφατες έρευνες στον Πύργο 'στο Χωριό, στην περιοχή τής Αγίας Τριάδας⁶, στην ύπαιθρον χώραν τής αρχαίας Άρκεσίνης⁷, όπου άνεσκάφη μία όχυρά οικία, καθώς και από τήν ανασκαφή του Πανεπιστημίου Ίωαννίνων στην Αγία Ειρήνη, στις σημερινές Λευκες⁸, που βρίσκεται έντός τής ύπαιθρου χώρας τής Μινώας και επάνω στον αρχαίο δρόμο που τήν ένωνε με τήν αρχαία πόλη Άρκεσίνη στα δυτικά της.

Η άντιβολή και σύγκριση τών εύρημάτων αυτών στο πλαίσιο τής παρούσας έργασίας με τὰ πολύαριθμα σφονδύλια⁹ από τις έρευνες στον όχυρωμένο οικισμό τής Μαρκιανής¹⁰ στα Νοτινά τής Άμοργού, και από τήν νήσο Κέρο¹¹, και χρονολογούνται στην Πρώιμη Έποχή του Χαλκού, κρίθηκε αναγκαία, ώστε να γίνει δυνατή ή διατύπωση γενικότερων παρατηρήσεων για τήν εξέλιξη τής ύφαντικής στην Άμοργό.

Η καίρια γεωγραφική θέση¹² τής Άμοργού και τών περιοικίδων νήσων της¹³ και ή μορφή τών λιμένων της τόσο τής Αιγιάλης¹⁴ όσο κυρίως του μεγαλύτερου και ασφαλέστερου λιμένος στα σημερινά Κατάπολα¹⁵, τήν

---

⁶ Γενικά βλ. Μαραγκού 2002, 50-6. Μαραγκού 2005, 3-195 Μαραγκού 2009.

⁷ Για τήν Άρκεσίνη γενικώς βλ. Μαραγκού 2002, 3 σημ. 4 και 11. Για τις έρευνες στην αρχαία Άρκεσίνη βλ. Μαραγκού 2002, 41-48, Rougemont Dallongeville κ.ά. 1993, 110 κ.έ.

⁸ Για τήν ανασκαφή του Πανεπιστημίου Ίωαννίνων στην Αγία Ειρήνη στις Λευκες Άμοργού, βλ. Μαραγκού 1980, 175κ. έ., τής ίδιας 1981, 491-502, τής ίδιας 1982, 449-460 2002, 342, σημ. 823.

⁹ Μία πρώτη συνοπτική παρουσίαση τών εύρημάτων από τήν Μαρκιανή έχει γίνει, Γαβαλάς 2005, 38-52, Gavalas 2006, 200-207.

¹⁰ Για τήν θέση και τὰ αποτελέσματα τών έπιφανειακών και ανασκαφικών έρευνών βλ. Marangou κ. άλ. 2006. Η Μαρκιανή είναι ο πρώτος πρωτοκυκλαδικός οικισμός έως σήμερα που έρευνήθηκε και δημοσιεύθηκε συστηματικά Marangou κ.ά. 2006, και ή χρονολόγησή του αποτελεί σημείο αναφοράς για τις μεταγενέστερες έρευνες βλ. Renfrew κ.ά. 2012 .

¹¹ Τα σφονδύλια από τήν περιοχή του Κάβου Δασκαλιού έχουν δημοσιευθεί στο Gavalas 2007, 376-77, ένω αυτά από τήν νησίδα Δασκαλιό απέναντι, στο Gavalas 2013, 649-652.

¹² Για τήν σπουδαιότητα τής γεωγραφικής θέσης τής Άμοργού και του λιμένος της, τὰ σημερινά Κατάπολα βλ. Νίγδελης 1990, 11 κ.έ., Μαραγκού 2002, 289 κ.έ.

¹³ Για τις πολύπλευρες και διαχρονικώς σταθερές σχέσεις και άλλεξαρτήσεις τής Άμοργού με τις περιοικίδες νήσους έως και σήμερα, βλ. Marangou 2007, 10 κ.έ.

¹⁴ Μαραγκού 2002, 3, σημ. 6 και 9, 10

¹⁵ βλ. Μαραγκού 2002, 3, σημ. 7.

προσδιορίζει ὡς ἓναν ἀναγκαῖο σταθμὸ¹⁶ στὴν περιοχὴ τῶν Ἀνατολικῶν Κυκλάδων γιὰ τοὺς ναυσιπλοοῦντες ποὺ διέσχιζαν τὸ Ἰκάριο στὸ μέσον τοῦ Αἰγαίου καὶ ἀκολουθοῦσαν πολλοὺς καὶ διάφορους θαλάσσιους δρόμους¹⁷. Συνέπεια αὐτοῦ τοῦ γεγονότος ἦταν ὅτι οἱ κοινότητες ποὺ κατοίκησαν ἐκεῖ σὲ ὅλες τὶς ἐποχὲς ἦταν σὲ συνεχὴ καὶ διαρκὴ ἐπαφὴ καὶ ἀλληλεπίδραση μὲ τὰ ὄμορα νησιὰ τῶν Κυκλάδων καὶ τῆς Δωδεκανήσου, καθὼς καὶ μὲ τὰ νησιὰ τοῦ Βορείου Αἰγαίου καὶ τὰ παράλια στὶς δύο πλευρὲς τοῦ Αἰγαίου, ἀπὸ ἀρχαιοτάτων χρόνων ἕως καὶ τὸ τέλος τοῦ Β΄ Παγκοσμίου πολέμου.

Οἱ ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες στὴν Ἀμοργὸ ἀπὸ τὸν 19^ο αἰ. ἕως καὶ σήμερα ἀνέδειξαν τὴν συστηματικὴ καὶ πυκνὴ κατοίκησή της κατὰ τὴν 3^η π. Χ. χιλιετία¹⁸ καὶ τὴν πολύπλευρη ἐπικοινωνία καὶ ἀλληλεπίδρασή της μὲ μεγάλα κέντρα¹⁹ καὶ στὶς δύο πλευρὲς τοῦ Αἰγαίου, ἤδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῆς μετάβασης ἀπὸ τὴν Τελικὴ Νεολιθικὴ περίοδο²⁰, ὅταν πρωτοκατοικήθηκε, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὶς ἕως σήμερα μαρτυρίες. Σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχαῖες πηγές²¹, καὶ οἱ τρεῖς πόλεις τῆς Ἀμοργοῦ μετεῖχαν ἐνεργὰ σὲ ὅλες τὶς οικονομικὲς πολιτικὲς καὶ κοινωνικὲς διεργασίες κάθε ἐποχῆς ὅπως μαρτυροῦν οἱ πολλὲς ἐπιγραφικὲς μαρτυρίες ποὺ ἔχουν ἕως σήμερα βρεθεῖ ἐκεῖ²² καὶ εἶχαν μίᾳ κοινὴ πορεία²³.

---

¹⁶ Μηλιαράκης 1884, 3 κ.έ.

¹⁷ Γιὰ τοὺς θαλάσσιους δρόμους ποὺ διέρχονταν ἀπὸ τὴν Ἀμοργὸ βλ. Marangou 2007, 10 κ.έ. μὲ τὴν παλαιότερη βιβλιογραφία.

¹⁸ Ὁ Χρηστος Τσοῦντας, ἐντυπωσιασμένος ἀπὸ τὴν πυκνότητα τῶν θέσεων καὶ τὸ πλῆθος τῶν εὐρημάτων, εἶχε ὀνομάσει αὐτὴν τὴν χρονικὴ περίοδο ἀρχικὰ, Ἀμοργινὴ ἐποχὴ, Τσοῦντας 1898, 136, σημ. 1. Στὶς ἐπιφανειακὲς ἔρευνες ἀπὸ τὸ 1980 ἐντοπίσθηκαν πολλὲς νέες θέσεις Marangou 1984, 101-2 Μαραγκοῦ 1994, 467-488, Μαραγκοῦ 2002, 10 σημ. 32.

¹⁹ Γιὰ τὶς πολυσχιδεῖς καὶ συνεχεῖς σχέσεις τοῦ ὀχυρωμένου οἰκισμοῦ τῆς Μαρκιανῆς μὲ ἄλλες θέσεις στὸ Αἶγαῖο βλ. Marangou κ.ἄλ. 2006, ἐνῶ οἱ παλαιὲς καὶ πρόσφατες ἔρευνες στὸν Κάβο Δασκαλιοῦ καὶ στὸ Δασκαλιὸ στὴν Κέρο, βλ. Renfrew κ.ἄλ. 2007, Renfrew κ.ἄλ. 2008, Renfrew κ.ἄλ. 2010, Renfrew κ.ἄλ. 2013 ἀναδεικνύουν τὸν ιδιαίτερο ρόλο τῆς Κέρου, σὲ σχέση μὲ τὰ ὄμορα νησιὰ ποὺ τὴν περικλείουν τὴν Ἀμοργὸ, τὴν Νάξο καὶ τὴν Ἴο καθὼς καὶ τὴν κεντρικὴ θέση τοῦ πολιτισμοῦ ποὺ ἀναπτύχθηκε σὲ αὐτὰ γιὰ τὴν τρίτη π.Χ. χιλιετία.

²⁰ Μαραγκοῦ 2002, 7-8.

²¹ Μαραγκοῦ 2002, 3

²² Νίγδελης 1990, 11κ.ξξ., Μαραγκοῦ 2002, 32-33, σημ. 101-113, ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία.

²³ Ἀπὸ τὶς ἐπιγραφὲς φαίνεται ὅτι παρὰ τοὺς ἀνταγωνισμοὺς τοὺς δὲν ἦταν ποτέ σὲ ἀντίθεση μεταξύ τους. Ἀντιθέτως ὅλες μαζί μετεῖχαν σὲ κοινὲς συμμαχίες στὴν Α΄ καὶ τὴν Β΄ Ἀθηναϊκὴ Συμμαχία καὶ κατόπιν στὸ Κοινόν τῶν Ἀμοργίων, ἕως τὸ τέλος τοῦ 3^{ου}

Ἡ Ἀμοργός ἀποτελεῖ μία γεωγραφικὴ ἐνότητα μὲ σαφῆ ὄρια²⁴ καὶ μὲ σημαντικὴ γεωστρατηγικὴ, πολιτικὴ καὶ οἰκονομικὴ σημασίαν στὸ Αἰγαῖο. Οἱ μελέτες γιὰ τὴν κεραμικὴ²⁵ καὶ τὴν ὑαλουργία²⁶ κυρίως ἀπὸ τὴν Μινῶα ἔχουν ἀποδείξει ὅτι στὴν Ἀμοργὸ δημιουργήθηκε καὶ διατηρήθηκε πλῆθος τοπικῶν παραδόσεων σὲ τεχνικὰ ἐπιτεύγματα μὲ ιδιαίτερο χαρακτήρα καὶ γιὰ μεγάλα χρονικὰ διαστήματα.

Τὸ χρονικὸ πλαίσιο, ἐντὸς τοῦ ὁποίου, γίνεται ἡ διερεύνηση γιὰ τὰ βάρη αὐτὰ ἀφορᾷ σὲ ἓνα χρονικὸ διάστημα τριῶν περιπτῶν χιλιετιῶν, ἀπὸ τὴν τρίτη π.Χ. χιλιετία, τὴν Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ²⁷, καὶ φθάνει, μὲ ἀδυναμία κάλυψης ἑνὸς μεγάλου κενοῦ λόγῳ ἔλλειψης στοιχείων, γιὰ σχετικὰ εὐρήματα τῆς δεύτερης π.Χ. χιλιετίας²⁸, ἕως τὸ τέλος τῆς πρώτης π.Χ. χιλιετίας, τὸν 1ο μ.Χ. αἰ.

Τὸ κενὸ, μεταξὺ τῆς τρίτης καὶ τῆς πρώτης χιλιετίας, ὀφείλεται κατ'ἔξοχὴν στὸ κενὸ τῆς ἔρευνας²⁹. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι εἶναι γνωστὲς θέσεις, τῆς δεύτερης π.Χ. χιλιετίας στὴν Ἀμοργό³⁰, δὲν ἔχουν συστηματικὰ ἀνασκαφεῖ καὶ μελετηθεῖ καὶ σφονδύλια ἢ ὑφαντικά βάρη τὰ ὁποῖα χρονολογοῦνται σαφῶς σὲ αὐτὴν τὴν περίοδο δὲν ἔχουν βρεθεῖ.

αἰ. π.Χ. Ἐντάχθηκαν στὸ Κοινὸν τῶν Νησιωτῶν μετὰ τὸ 288 π.Χ. βλ. Νίγδελος 1990,12-13 Μαραγκοῦ 2002, 28, σημ. 80, 31, σημ. 98.

²⁴ Γιὰ τὰ νησιὰ ὡς σαφεῖς ἐνότητες-δείγματα ἐντὸς τῶν ὁποίων εἶναι εὐδιάκριτο τὸ πλέγμα τῶν ἐσωτερικῶν καὶ ἐξωτερικῶν σχέσεων καὶ ἀλληλεξαρτήσεων τῶν ἀνθρωπίνων κοινωνιῶν ποὺ δραστηριοποιοῦνται ἐκεῖ βλ. Renfrew καὶ Wagstaff 1982, 2-3.

²⁵ Γιὰ τὴν προϊστορικὴ κεραμικὴ ἀπὸ τὴν Μαρκιανή, βλ. Marangou κ.ἄλ. 2006, κεφάλαιον 7, 95-139 καὶ γιὰ τὴν διάκριση τῆς τοπικῆς παραγωγῆς Vaughn 2006, 99-101. Γιὰ τὴν τοπικὴ παραγωγή τῆς κεραμικῆς τῆς Ἀμοργοῦ ποὺ ἐξαγόταν στὶς ὄμορες περιοχὲς ἀπὸ τὴν Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, βλ. Broodbank 2007, 180, Hilditch 2007, 244κ.ἔξ. Τοπικὴ παραγωγή μὲ ιδιαίτερο χαρακτήρα στὴν διακόσμηση κατὰ τὴν γεωμετρικὴ περίοδο διέγνωσε καὶ ὁ Blanas 2006, στὴν μελέτη του. Ἡ παραγωγή ἀνάλυφον σκύφων ἐλληνιστικῆς περιόδου στὴν Ἀμοργὸ τεκμηριώθηκε στὴν ἀντίστοιχη μελέτη τῆς Παππᾶ 1996. Κεραμικοὶ κλίβανοι στὴν Ἀμοργό, ἔχουν ἐντοπισθεῖ καὶ ἐρευνηθεῖ στὴν Μινῶα βλ. Μαραγκοῦ 2002, 195 εἰκ 189-90, καὶ στὴν Ἁγία Ἄννα στὴν Κολοφάνα βλ. Παππᾶ 1994, 355-358.

²⁶ Τοπικὰ ἐργαστήρια ὑαλουργίας καὶ παραγωγή γυάλινων ἀγγείων ἔχουν ἀνιχνευθεῖ ἀπὸ τὴν μελέτη ἀγγείων καὶ ἀπορριμμάτων στὴν Μινῶα, Τριανταφυλλίδης 1998,195-206 ἀλλὰ καὶ στὸν Λιμένα τῶν Καταπόλων, Τριανταφυλλίδης 2002, 173.

²⁷ Τὴν ἐποχὴ ποὺ ἀνθίσει ὁ Κυκλαδικὸς Πολιτισμὸς, σχετικὰ μὲ θέματα ὀρολογίας βλ. Μαραγκοῦ 1990, 160-1, σημ. 5, Μαραγκοῦ 1999, 22, σημ. 17.

²⁸ Τὴν Μεσοκυκλαδικὴ καὶ ὑστεροκυκλαδικὴ ἐποχὴ στὶς Κυκλάδες, βλ. Barber 1987, 142 κ.ἔ. καὶ Σωτηρακοπούλου 2004.

²⁹ Σωτηρακοπούλου 2004, 59-62, 71.

³⁰ Μαραγκοῦ 2002 19-20, ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία.

Ἡ ἐργασία διαρθρώνεται σὲ δύο κύρια μέρη σὲ δύο τόμους ὡς ἑξῆς:

Ὁ τόμος I, περιλαμβάνει τὸ **Α' μέρος**, που διαρθρώνεται σὲ ἕξι κεφάλαια. Τὸν πίνακα περιεχομένων ἀκολουθοῦν οἱ συντομογραφίες τῆς βιβλιογραφίας που παρατίθεται στὶς ὑποσημειώσεις ἐντὸς τοῦ κειμένου.

Στὸ **Κεφάλαιο 1** ἀναφέρονται ὀρισμένα εἰσαγωγικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ γνέσιμο καὶ τὴν ὑφανση κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Στὴν συνέχεια παρουσιάζονται τὰ ἐργαλεῖα τῆς νηστικῆς καὶ τῆς ὑφαντικῆς σύμφωνα μὲ τὶς ἀρχαῖες πηγές καὶ μία συνοπτικὴ ἐπισκόπηση τῆς ἱστορίας τῆς ἔρευνας γιὰ τὴν ὑφαντικὴ, μὲ ἔμφαση στοὺς κύριους σταθμούς της. Σὲ ξεχωριστὴ ὑποενότητα γίνεται ἀναφορὰ στὴν ἱστορία τῆς ἔρευνας γιὰ τὰ βάρη, σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ.

Στὸ **Κεφάλαιο 2** παρουσιάζεται μία σύνθεση τῶν, ἕως πρόσφατα γνωστῶν, δεδομένων σχετικὰ μὲ τὸ γνέσιμο καὶ τὴν ὑφαντικὴ καὶ ἡ καταγραφή ὅλων τῶν δημοσιευμένων πληροφοριῶν γιὰ τὰ βάρη καὶ ἄλλα εὐρήματα σχετικὰ μὲ τὴν κλωστικὴ καὶ τὴν ὑφαντικὴ ἀπὸ τὸν χῶρο τοῦ Αἰγαίου, κατὰ γεωγραφικὴ ἐνότητα καὶ ἐντὸς τοῦ χρονικοῦ πλαισίου, τὸ ὁποῖο ἐξετάζεται. Συγκεκριμένα, γίνεται ἀναφορὰ καὶ ἀξιολόγηση τῶν δεδομένων ἀπὸ τὶς περιοχές, τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας, τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, τοῦ Βορείου Αἰγαίου, τῶν Δωδεκανήσων καὶ τῆς Κρήτης, καὶ καταλήγει στὴν γεωγραφικὴ ἐνότητα τῶν Κυκλάδων, στὶς ὁποῖες ἐντάσσεται ἡ Ἀμοργός.

Στὰ ἐπόμενα δύο κεφάλαια, γίνεται ἀναλυτικὰ ἡ παρουσίαση τῶν στοιχείων γιὰ τὴν τυπολογικὴ κατάταξη καὶ χρονολόγηση τῶν εξαρτημάτων ἐργαλείων κλωστικῆς καὶ ὑφαντικῆς ἀπὸ τὴν Ἀμοργό. Τὸ **Κεφάλαιο 3** ἀρχίζει μὲ μία εἰσαγωγικὴ ἐνότητα ὅπου παρουσιάζονται συνοπτικὰ τὰ ἀνασκαφικὰ εὐρήματα σφονδυλίων καὶ ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὴν Ἀμοργό. Συγκεκριμένα ἀναφέρονται οἱ ποσότητες τους ἀνά θέση εὕρεσης καὶ χρονικὴ περίοδο, καθὼς καὶ τὰ ἀκέραια ἐπιφανειακὰ χωρὶς σαφὴ προέλευση εὐρήματα, ποὺ προέρχονται ἀπὸ περισυλλογές, κατὰ τὴν διάρκεια περιόδων, σὲ ἀρχαιολογικὲς θέσεις στὴν Ἀμοργό, ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Ἀμοργοῦ καὶ ἀπὸ τὴν Συλλογὴ Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη. Ὅλα αὐτὰ συμπεριλαμβάνονται στὴν ἐργασία ἀφοῦ εἶναι

δυνατὸν νὰ χρονολογηθοῦν μόνον μετὰ ἀπὸ τὴν σύγκρισή τους μὲ τὰ ἀντίστοιχα ἀνασκαφικά.

Ἀκολουθεῖ ἡ ἀναλυτικὴ διαπραγμάτευση τῶν σφονδυλίων καὶ στὸ ἐπόμενο **Κεφάλαιο 4** τῶν ἀγνύθων ἢ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν.

Καὶ στὰ δύο ἀρχικά γίνεται ἀναφορὰ στὶς ποσότητες τῶν ἀντικειμένων ἀνὰ θέση εὔρεσης καὶ στὴν κατάσταση διατήρησής τους. Στὴν συνέχεια γίνεται ἡ τυπολογικὴ καὶ χρονικὴ ἔνταξή τους σύμφωνα μὲ ἀσφαλῶς χρονολογημένα παράλληλα καὶ στοιχεῖα τῆς στρωματογραφικῆς συνάφειας ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές ὅπου ἔχουν βρεθεῖ.

Σύμφωνα μὲ τὴν μέθοδο ποὺ ἀκολουθεῖται γιὰ τὴν κατάταξη σὲ τύπους καὶ παραλλαγές, τόσον τῶν σφονδυλίων, ὅσον καὶ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν κύριο κριτήριο διάκρισης ἀποτελεῖ τὸ σχῆμα τῶν ἀντικειμένων σὲ συνδυασμὸ καὶ σὲ σύγκριση μὲ τὴν σχέση καὶ τὴν ἀναλογία μετρικῶν στοιχείων, κυρίως τοῦ ὕψους καὶ τῆς διαμέτρου καὶ κυρίως τοῦ βάρους τους, ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὴν σημαντικότερη παραμέτρο.

Ἡ χρονολόγηση τοῦ ὑλικοῦ προκύπτει ἀσφαλέστερα ἀπὸ τὴν συνεξέταση τῶν ἀνασκαφικῶν συμφραζομένων ἀφοῦ τόσον, τὰ σφονδύλια ὅσον, καὶ τὰ ὑφαντικὰ βάρη, στὴν μεγάλη τους πλειονότητα, προέρχονται ἀπὸ συστηματικὲς ἀνασκαφικὲς ἐρευνες. Τὰ στοιχεῖα τῆς ἐσωτερικῆς χρονολόγησης προκύπτουν ἀπὸ τὴν στρωματογραφικὴ ἀλληλουχία τῶν θέσεων καὶ τὸν συσχετισμὸ τους μὲ ἄλλα ἀσφαλῶς χρονολογημένα συνευρήματα. Στὴν ὑποενότητα ποὺ ἀκολουθεῖ παρουσιάζονται τυπολογικὰ παράλληλα, ἀνὰ τύπο καὶ παραλλαγή, ἀπὸ χρονολογημένα καὶ δημοσιευμένα συνόλα ποὺ βρέθηκαν σὲ θέσεις σὲ ὅλο τὸ Αἰγαῖο.

Στὴν συνέχεια, θίγονται ἐπιμέρους ζητήματα ποὺ ἀφοροῦν στὴν κατασκευὴ αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων: τὸ εἶδος τῶν ὑλικῶν, πηλὸς ἢ λίθος, ἀπὸ τὰ ὅποια ἔγιναν, καὶ τὰ ἐπιμέρους χαρακτηριστικά τους ποὺ εἶναι δυνατὸν νὰ βοηθήσουν στὴν ἀναγνώριση τῶν ἐργαστηρίων παραγωγῆς³¹ τους. Σὲ σχέση μὲ αὐτὰ ἀναφέρεται ὁ μακροσκοπικὸς χαρακτηρισμὸς τῶν φυραμάτων τῶν πηλῶν,

---

³¹ Davidson 1952

καὶ οἱ τεχνικὲς τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς ὀλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν τους καὶ παρουσιάζεται καὶ συγκρίνεται ἡ διακόσμησή τους.

Σὲ χωριστὴ ὑποενότητα στὸ **κεφάλαιο 4**, παρουσιάζονται τὰ σφραγίσματα στὰ ὑφαντικὰ βάρη. Αὐτὰ παρέχουν σημαντικὰ στοιχεῖα, τὰ ὁποῖα βοηθοῦν στὴν ἀκριβέστερη χρονολόγησή τους, καὶ ἀποτελοῦν πολύτιμες πηγές γιὰ τὴν διατύπωση παρατηρήσεων σχετικῶν μὲ τὴν εἰκονογραφία, τὴν ἐργαστηριακὴ προέλευση τῶν ἀντικειμένων καὶ τὶς σχέσεις καὶ τὶς ἐπαφές ἐμπορικές, κοινωνικές καὶ ἄλλες, τῶν κατοίκων τῆς Ἀμοργοῦ μὲ ἄλλες περιοχὲς τοῦ ἀρχαίου κόσμου, σὲ συγκεκριμένες χρονικὲς περιόδους.

Τὰ χαράγματα καὶ τὰ ἴχνη πρόσδεσης καὶ φθορᾶς ποὺ προκλήθηκαν κατὰ τὴν χρῆση ἐπάνω στὰ βάρη, ὅπως διαπιστώθηκαν κατὰ τὴν μελέτη, ἐξετάζονται χωριστά. Ἡ διαπίστωση τῆς ὑπαρξῆς τους καὶ ἡ σύγκρισή τους μὲ ἄλλα παρόμοια, γνωστὰ ἀπὸ τὴν ἔρευνα, ἐπιτρέπει νὰ διατυπωθοῦν παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἀκριβὴ χρῆση τους ἀπὸ τεχνολογικὴ ἀποψη, καὶ γιὰ τὴν υἰοθέτηση συγκεκριμένων πρακτικῶν στὴν ἐπεξεργασία τῶν ἰνῶν, ἀπὸ μιὰ ποικιλία πρῶτων ὑλῶν, καθὼς καὶ τὶς διαφορετικὲς τεχνικὲς ὑφανσης τῶν παραγόμενων κλωστῶν.

Στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου 4, σὲ σχέση μὲ τὰ ὑφαντικὰ, παρουσιάζονται τὰ μολύβδινα βάρη καθὼς παρουσιάζουν ὁμοιότητα στὴν μορφή τους μὲ τὰ πῆλινα.

Στὸ **Κεφάλαιο 5** ἐπιχειρεῖται ἡ συγκέντρωση τῶν μαρτυριῶν γιὰ τὶς διαθέσιμες στὴν Ἀμοργό, πρῶτες ὕλες. Στὸ πλαίσιο αὐτὸ, θεωρήθηκε σκόπιμη καὶ ἡ συνοπτικὴ ἐπισκόπηση τῶν μαρτυριῶν τῶν νεώτερων περιηγητῶν καὶ ἄλλων ἐρευνητῶν ποὺ κατέγραψαν τὸν πλοῦτο τῆς ὑφαντικῆς παραγωγῆς στὰ νεώτερα χρόνια στὴν Ἀμοργό. Γιὰ τὶς φυτικὲς, π.χ. ἐξετάζονται οἱ δυνατότητες γιὰ τὴν καλλιέργεια τοῦ λιναριοῦ, καὶ γιὰ τὶς ζωικὲς, τὰ ἀντίστοιχα στοιχεῖα τῶν ἀρχαιοζωολογικῶν ἐρευνῶν σχετικὰ μὲ τοὺς τρόπους ἐκμετάλλευσης τοῦ ζωικοῦ κεφαλαίου γιὰ τὴν ἀπόκτηση τοῦ μαλλιοῦ. Ἐξετάζονται ἐπίσης οἱ ἀνασκαφικὲς ἐνδείξεις γιὰ τὴν κναφικὴ. Ἡ παράθεση τῶν μαρτυριῶν συσχετίζεται μὲ ἄλλες ἀπὸ τὸν χῶρο τοῦ Αἰγαίου.

Στὴν τελευταία ἐνότητα τοῦ κεφαλαίου 5 προσεγγίζεται ὑπὸ τὸ πρίσμα τῶν ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν καὶ ἐπιχειρεῖται μιὰ ἀποτίμηση τῶν ἐρμηνειῶν τῆς

ἔρευνας περὶ τῶν Ἀμοργίνων Χιτώνων. Τὰ ἐνδύματα αὐτὰ, θεωροῦντο πολύτιμα στὴν Ἀττική, καὶ σὲ ἄλλες περιοχές, κατὰ τὸν 5ο καὶ 4ο αἰ. π.Χ. Ὁ τόπος παραγωγῆς τους καὶ ἡ ὕλη ἀπὸ τὴν ὁποία κατασκευάζονταν ἢ βάφονταν ἔχουν συνδεθεῖ ἀπὸ πολλοὺς μελετητὲς μὲ τὴν Ἀμοργὸ καὶ τὴν ἱστορία της. Ἡ παραγωγή τους ἔχει θεωρηθεῖ στοιχεῖο τῆς οἰκονομικῆς της ἀνάπτυξης καὶ σπουδαιότητος³². Ὡστόσο, ἡ ἀρχαιολογικὴ τεκμηρίωση τῶν ἐπιγραφικῶν μαρτυριῶν γιὰ τὰ ἐνδύματα αὐτὰ, καθὼς καὶ ἡ συναγωγή συμπερασμάτων γιὰ ὅλες τὶς διατυπωμένες ἐλκυστικὲς ὑποθέσεις γιὰ τὶς πρῶτες ὕλες, ποὺ ἔχουν διατυπωθεῖ δὲν ἔχει ἀκόμη, γίνεῖ δυνατὴ.

Στὸ τελευταῖο **Κεφάλαιο 6** ἐπιχειρεῖται ἡ σύνθεση τῶν δεδομένων τῶν προηγούμενων κεφαλαίων. Ἀπὸ τὸν συνδυασμὸ ὅλων τῶν μορφολογικῶν καὶ μετρικῶν στοιχείων προτείνεται ἡ χρονικὴ διάρκεια συγκεκριμένων παραλλαγῶν καὶ τύπων καὶ γίνεται δυνατὴ ἡ κατανόηση τῆς τυπολογικῆς τους ἐξέλιξης.

Τέλος, διατυπώνονται ὀρισμένες διαπιστώσεις καὶ ἐπισημάνσεις, σχετικὲς μὲ τὴν ἔρευνα τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν. Οἱ ἐπισημάνσεις αὐτὲς ἀφοροῦν σὲ θέματα σχετικὰ μὲ τὴν κύρια χρήση τους, καθὼς καὶ σὲ ἄλλα, ὅπως ἡ συμβολικὴ τους χρήση, ὡς κτερίσματα σὲ ταφές ἢ ὡς ἀναθήματα σὲ ἱερά.

Ἐξετάζεται ἐπίσης, τὸ θέμα τῶν πρῶτων ὑλῶν ἀπὸ τὶς ὁποῖες κατασκευάσθηκαν τὰ βάρη, καθὼς καὶ ἡ ἀπόδοσή τους σὲ τοπικὰ ἐργαστήρια κεραμικῆς στὴν Ἀμοργὸ ἢ ἀλλοῦ. Ἡ πιθανότητα εἰσαγωγῆς τους ὡς ἔτοιμων προϊόντων ἀπὸ ἄλλες περιοχές, μὲ παρόμοιες παραδόσεις, ἀποτελεῖ ἓνα ἐπιπλέον θέμα, ἡ ἀποσαφήνιση τοῦ ὁποίου συνεισφέρει στὴν λεπτομερέστερη ἀνίχνευση τοῦ δικτύου τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων τῆς Ἀμοργοῦ μὲ τὸ ὑπόλοιπο Αἰγαῖο καὶ τὴν Μεσόγειο.

Ἡ σύνδεση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς μελέτης τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὶς συστηματικὲς ἔρευνες στὴν Ἀμοργὸ, μὲ τὶς μαρτυρίες γιὰ τὶς διαθέσιμες στὸ νησὶ πρῶτες ὕλες καὶ χρωστικὲς οὐσίες, ποὺ ἐπιχειρεῖται, ἐπιδιώκει τὴν πληρέστερη, κατὰ τὸ δυνατὸν, σκιαγράφηση τῆς ἱστορίας τῶν

---

³² Νίγδελης 1990, 53, σημ. 155.

τεχνικῶν νηματουργίας καὶ ὑφαντικῆς, ποὺ ἀναπτύχθηκαν ἐντὸς τοῦ σαφοῦς ὀριοθετημένου γεωγραφικοῦ τόπου ἑνὸς νησιοῦ, ὅπως εἶναι ἡ Ἀμοργός, κατὰ τὴν διάρκεια ἑνὸς μεγάλου χρονικοῦ διαστήματος. Ἡ διαχρονικὴ ἐξέλιξη τῶν δραστηριοτήτων αὐτῶν ἐξετάζεται σὲ ἕναν τόπο μὲ συγκεκριμένες δυνατότητες σὲ ὅ,τι ἀφορᾷ στὴν ἀπόκτηση καὶ ἐκμετάλλευση τῶν πρώτων ὑλῶν, μέσῳ τῆς ἐκεῖ πρωτογενοῦς παραγωγῆς τους ἢ μὲ τὴν ἐπιλογή τῆς κατάλληλης στρατηγικῆς στὴν διαχείριση τῆς ζωικῆς παραγωγῆς.

Ἡ διερεύνηση τῶν ιδιομορφιῶν τῆς τοπικῆς παραγωγῆς ὑφαντῶν στὴν Ἀμοργό, ποὺ φαίνεται ὅτι ἤκμασε ἐκεῖ, γιὰ πολλοὺς αἰῶνες, καθὼς καὶ τῶν σχέσεων καὶ τῶν πιθανῶν ἐπιδράσεων τῆς μὲ ἄλλες, ποὺ εἶναι δυνατόν νὰ ἀνιχνευθοῦν στὸ ὑπόλοιπο Αἰγαῖο, βοηθᾷ στὴν κατανόηση τῶν συστατικῶν στοιχείων μίας παραδόσεως ὑφαντικῆς τοπικοῦ χαρακτήρα. Ἡ διαχρονικὴ ἐξέταση αὐτῆς τῆς παράδοσης ἀπὸ τὶς ἀπώτερες ἀρχές τῆς, καὶ ἡ κατανόηση τῶν σταδίων τῆς ἐξέλιξής τῆς διὰ τῶν βαρῶν, ἄλλοτε, μὲ τὴν υἰοθέτηση τεχνολογικῶν καινοτομιῶν, καὶ ἄλλοτε, μὲ τὴν ἐμμονὴ σὲ δοκιμασμένες πρακτικές, παρέχει μίᾳ καλύτερη γνώση γιὰ τὸν κύκλο τῶν δραστηριοτήτων τῆς νηματουργίας καὶ τῆς ὑφαντικῆς στὸ Αἰγαῖο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα.

Πινάκες παρουσιάζονται ἐντὸς τοῦ κειμένου καὶ εἰκόνες (σχέδια) ποὺ ἀναφέρονται σὲ αὐτὸ παρατίθενται στὸ τέλος τοῦ Α' μέρους μαζί μὲ σημεῖωμα γιὰ τὴν προέλευσή τους.

Ὁ τόμος II περιλαμβάνει τὸ **Β' μέρος**. Αὐτὸ περιλαμβάνει τὸν ἀναλυτικὸ περιγραφικὸ κατάλογο μὲ λήμματα τῶν ἀντικειμένων, ποὺ ἀναφέρονται στὸ πρῶτο μέρος μὲ εἰκόνες καὶ σχέδια, γιὰ τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτά.

Εἶναι ὀργανωμένος σὲ τρία μέρη: στὸ **I**, περιγράφονται τὰ Σφονδύλια (ἀρ. κατ. **Σ1-307**), στὸ **II**, οἱ Ἀγνῦθες ἢ Ὑφαντικὰ βάρη (ἀρ. κατ. **A1-A400**) καὶ τέλος, στὸ **III**, μέρος, τὰ Μολύβδινα βάρη (ἀρ. κατ. **M1-12**).

Μετὰ ἀπὸ τὸν κατάλογο ἀκολουθοῦν τὰ παραρτήματα Α' ἕως Ε'. Τὰ τρία πρῶτα Α'-Γ' παραρτήματα περιλαμβάνουν τοὺς ἀναλυτικοὺς πίνακες τῆς βάσης δεδομένων: τὸ Α', γιὰ τὰ σφονδύλια, τὸ Β', γιὰ τὰ ὑφαντικὰ βάρη, καὶ τὸ Γ', γιὰ τὰ μολύβδινα βάρη οἱ ὅποιοι δημιουργήθηκαν μὲ σκοπὸ τὴν διαπίστωση

ποσοτικῶν παρατηρήσεων καὶ γιὰ τὴν ἐξαγωγή μετὰ ἀπὸ ἐπεξεργασία τῶν πινάκων καὶ γραφημάτων ποὺ παρατίθενται στους πίνακες τοῦ Α' μέρους. Σὲ αὐτὰ πρῶτα παρουσιάζονται τὰ μετρικὰ στοιχεῖα ἀνὰ τύπο καὶ ἀνὰ ἐποχὴ, κατόπιν οἱ μακροσκοπικοὶ χαρακτηρισμοὶ τῶν φυραμάτων τῶν πηλῶν καὶ τῶν τεχνικῶν ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν καὶ τῆς διακόσμησης.

Στὸ παράρτημα Δ' βρίσκεται καταλόγος τῶν ἀγνύθων μὲ τὰ σφραγίσματα καὶ τὰ χαράγματα μὲ φωτογραφία καὶ σχέδιο, ὅπου ὑπάρχει γιὰ κάθε ἀντικείμενο, τὰ ὁποῖα ἀναλύονται στὴν σχετικὴ ὑποενότητα τοῦ κεφαλαίου 4. Γιὰ κάθε ἓνα δίδονται οἱ ἀναλυτικὲς διαστάσεις.

Τὸ παράρτημα Ε' περιλαμβάνει τὸν κατάλογο τῶν ἀντικειμένων ἱστορικῶν χρόνων ἀπὸ ὅπου ἐλήφθησαν δείγματα ποὺ ὑπεβλήθησαν σὲ χημικὲς ἀναλύσεις καθὼς καὶ σύντομο σημείωμα μὲ τὰ ἀποτελέσματα αὐτῶν τῶν ἀναλύσεων ἀπὸ τὸν φυσικὸ Δρ. Ἀρτέμη Οἰκονόμου ποὺ τὰ ἐπιμελήθηκε.

Κεφάλαιο 1

Κλωστική και Ύφαντική στην αρχαιότητα: Ζητήματα όρολογίας και ιστορία της έρευνας.

1.1 Όροι σχετικοί με την κλωστική και ύφαντική

Με τούς όρους Κλωστική³³ και Ύφαντική³⁴, περιγράφεται τὸ σύνολο τῶν ἐπιμέρους σταδίων, ἀπὸ τὴν ἀπόκτηση τῶν πρώτων ὑλῶν ἕως καὶ τὴν παραγωγή τῶν τελικῶν προϊόντων, δηλαδή τῶν ὑφαντῶν³⁵. Καὶ οἱ δύο εἶναι σημαντικὲς δραστηριότητες πού ἀπαιτοῦν σχεδιασμό, χρόνο καὶ ἐξειδίκευση καὶ συνέβαλαν σημαντικὰ στὴν οἰκονομία³⁶ τοῦ ἀρχαίου κόσμου.

Ὑπῆρξαν μερικές ἀπὸ τὶς κύριες ἐνασχολήσεις μαζί με τὴν προετοιμασία τῶν τροφίμων ἐντὸς τοῦ οἴκου³⁷ καὶ ἀσκοῦνταν, κυρίως ἀπὸ τὶς γυναῖκες³⁸. Οἱ δραστηριότητες αὐτὲς θεωροῦνταν σπουδαῖες καὶ οἱ πῖο φημισμένοι ἀπὸ τούς χειρῶνακτες ἔχαιραν τῆς ἐκτίμησης τῶν ὑπολοίπων τοποθετώντας τους ψηλά στὴν κλίμακα ἀξιῶν³⁹ τῶν ἀρχαίων κοινωνιῶν, ἐνῶ τὰ παραγόμενα προϊόντα θεωροῦνταν ἔργα ἄξια θαυμασμοῦ⁴⁰ καὶ πολύτιμα δῶρα. Τὶς περισσότερες φορὲς, οἱ ἰκανότητες αὐτὲς ταυτίστηκαν με τὶς καθιερωμένες ιδεώδεις ιδιότητες, πού εἶχαν σεβαστὰ πρόσωπα καὶ ἐξυμνήθηκαν ἀπὸ ποιητὲς καὶ συγγραφεῖς, οἱ

---

³³ Ἀπὸ τὸ ρῆμα κλώθω, Ἡροδότου *Ἱστορίαι*, βιβλίο 5, 12, ἀπὸ τὸ ὁποῖο καὶ οἱ ὅροι κλώσμα, κλωστή, κ.ἄ, ὁ ὁποῖος ὅμως, δὲν παραδίδεται σὲ γραπτὲς πηγές. Συνώνυμος εἶναι ὁ ὅρος νηστική ἀπὸ τὸ ρῆμα νέω, παραγόμενα νῆμα, νήθω, νήσις Ἡσιόδου *Ἔργα καὶ ἡμέραι* 775, νηστική Πλάτωνος *Πολιτικός* 620^E.

³⁴ Ὁ ὅρος ὑφαντική ἀναφέρεται στὸν Πλάτωνα, Πλάτωνος, *Γοργίας* 449D

³⁵ Ὁ ὅρος ὑφαντὸς -ῆ -ὸ ἀναφέρεται ἤδη στὸν Ὅμηρο, *Ὀδύσσεια*, ἐσθῆτά θ' ὑφαντήν 13.136 καὶ 16.231, ὑφαντά τε εἶματα καλά, Ὁμήρου *Ὀδύσσεια* 13.218. Ὁ ὅρος χρησιμοποιεῖται γιὰ τὴν περιληπτικὴ ἀναφορὰ σὲ κάθε εἶδος ὑφάσματα, ὅρος πού ἐπίσης χρησιμοποιεῖται ἀπὸ τὸν Ὅμηρο, *Ὀδύσσεια* 3.274.

³⁶ Finlay 1973, Rostozef 1941, Renfrew 1972.

³⁷ Ὡς Οἶκος ἐννοεῖται ἐκτός ἀπὸ τὴν οἰκία καὶ τὴν γενιά, ἡ βασικὴ μονάδα οἰκονομίας κατὰ τὸν Ξενοφῶντα, βλ. σχετικὰ Cox 1998, 130, Pomeroy 1994, 41 κ.έ., καὶ Austin Vidal-Naquet 1977.

³⁸ Ξενοφῶντος *Οἰκονομικός* 7,5-7,32, Ξενοφῶντος *Ἀπομνημονεύματα* 3,9,11, Πλάτωνος *Νόμοι* 7, 805

³⁹ Οἱ ἐπιλογές συγκεκριμένων προϊόντων, πρώτες ὑλῶν, κλωστῶν καὶ ὑφαντῶν, ἡ μόδα ἢ ὁ συρμὸς τῆς ἐποχῆς βρίσκονται σὲ συνάρτηση με τὶς ἀξίες μίας κοινωνίας καὶ οἱ κοινωνικὲς διαφοροποιήσεις, πού γίνονται ὁρατὲς ἀπὸ τὴν προτίμηση σὲ συγκεκριμένα προϊόντα τῆς ὑφαντικῆς, σχετίζονται με τὴν ἰδεολογία πού ἐπικρατεῖ σὲ αὐτήν, με τὶς προτροπὲς καὶ τὶς ἀπαγορεύσεις της, βλ. Τζαχίλη 1997, 283-286.

⁴⁰ Ὁμήρου *Ὀδύσσεια*, η, 435-440.

όποιοι τόνιζαν με τόν τρόπο αυτόν τήν σημασία τῆς θέσης τῶν γυναικῶν στήν κοινωνία, καθώς και τόν γενικότερο ρόλο τους στήν ἱστορία τοῦ πολιτισμοῦ.

Αναγκαία ἦταν ἡ ἐπίπονη και διαρκῆς ἐνασχόληση με αὐτές τις δραστηριότητες, τόσο για τήν συστηματική ἀναζήτηση τῶν πρώτων ὑλῶν και τήν ἐπεξεργασία τους ὅσον και για τήν τεχνική ἐξειδίκευση ποῦ ἀπαιτοῦσε κάθε στάδιο τῆς κατασκευῆς, ἀπό τὸ γνέσιμο για τήν παραγωγή τῶν νημάτων και τήν ὕφανσή τους, ἕως τήν βαφή, τὸ ράψιμο και τὸ κέντημα. Ἀπαιτοῦσαν σύνθετη σκέψη, ἔλεγχο, προγραμματισμὸ και κωδικοποίηση μέσων, κινήσεων, τεχνικῶν, ποσοτήτων και ὁ κύκλος ὅλων τῶν ἐπιμέρους ἐργασιῶν ἦταν ιδιαίτερα χρονοβόρος.

Για τὰ περισσότερα ἀπὸ αὐτὰ τὰ στάδια, καθώς και για τήν κατασκευή τῶν κάθε εἶδους ὑφαντῶν ἀκόμη και τῶν ἐνδυμάτων, βεβαίως ἀπαιτοῦνταν συχνά και ἡ συνέργεια τῶν ἀνδρῶν⁴¹. Ὡστόσο, ἡ ὑφαντική ταυτίστηκε ἀπὸ ἀρκετοὺς ἐρευνητῆς συχνά με τήν φύση τοῦ γυναικεῖου φύλου⁴² και ἡ ἀναζήτηση τῶν ὑλικῶν καταλοίπων της με τήν ἀνίχνευση τοῦ ρόλου τῶν γυναικῶν στήν ἀνδροκρατούμενη κοινωνία και οἰκονομία⁴³. Ἡ γνώση της, προϊόν συνεχοῦς ἐμπειρικής διεργασίας και ἀπόσταγμα ἐπιτυχημένων και ἀποτυχημένων προσπαθειῶν πολλῶν ἐτῶν, μαζί με τήν γλώσσα⁴⁴, διασώθηκε και μεταδόθηκε ἀπὸ μητέρα σὲ κόρη και ἀπὸ γενιά, σὲ γενιά.

Ἀκόμη και σήμερα ἡ ἔρευνα ἀδυνατεῖ νὰ προσδιορίσει τὸ πότε και σὲ ποιο ἐξελικτικό στάδιο τῆς ἀνθρώπινης ἱστορίας ἐφευρέθηκαν οἱ ἀρχικῆς τεχνικῆς και δημιουργήθηκαν τὰ ὑφαντὰ και ποια ἦταν τὰ κύρια ἐξελικτικά στάδια. Ἡ κατασκευή πολῦτιμων και ἐξαιρετικῆς τέχνης ὑφαντῶν πάντως, προηγήθηκε

---

⁴¹ Ἄνδρες στήν ἀρχαία Ἑλλάδα δὲν εἰκονίζονται νὰ ἀσχολοῦνται με αὐτές τις δραστηριότητες, ἀναφέρονται ὡστόσο στίς γραπτῆς πηγῆς Λουκρητίου *Περὶ τῆς Φύσεως*, ἄνδρες κατασκευαστῆς ὁ Δημεύς ἀπὸ τὸν Κολλυτὸ και ὁ Μέμων, *Ξενοφῶντος Ἀπομνημονεύματα* 2,7,6. Στὰ Μέγαρα πολλοὶ κάτοικοι ἀσχολοῦνταν με τήν κατασκευή και πώληση ἐργατικῶν ἐνδυμάτων, Hopper 1979, 19,115, 149. Thompson 1982, 217 κ.έ.

⁴² Βλ. μία ἐπισκόπηση τῶν κυριώτερων ἀπόψεων σχετικὰ με τὸ γυναικεῖο φύλο και τήν ὑφαντική Michelman και Kaiser 2000 και Good 2001.

⁴³ Ἀπὸ πολλοὺς υἱοθετεῖται ὡς δεδομένο και κοινὸς τόπος ὅτι οἱ γυναῖκες ἀσχολοῦνταν ἀποκλειστικά με τήν οἰκοτεχνία, ἐνῶ οἱ ἄνδρες με τήν βιοτεχνική παραγωγή και τήν πώληση τῶν ὑφαντῶν στήν ἀγορά, βλ. Barber 1991, Τζαχίλη 1997, Pekridou Gorecki 1993.

τῆς παραγωγῆς τῆς καλῆς κεραμικῆς καὶ τῶν ἀριστουργημάτων τῆς μεταλλοτεχνίας. Ὁ βαθμὸς τεχνικῆς ἐξειδίκευσης ποὺ ἦταν ἀναγκαῖος γιὰ κάθε στάδιό της, ἦταν τόσο μεγάλος καὶ σπουδαῖος, ὅσον ὁ ἀντίστοιχος γιὰ τὴν μεταλλουργία⁴⁵.

Οἱ γνώσεις μας γιὰ αὐτὰ, ἀπὸ τὶς πρῶτες ὕλες ἕως καὶ τὴν παραγωγή τῶν νημάτων καὶ τῶν ὑφαντῶν καὶ γιὰ τὰ ἐργαλεῖα καὶ τὶς τεχνικὲς ποὺ ἦταν σὲ χρῆση κατὰ τὴν ἀρχαιότητα στὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο, εἶναι λιγοστὲς καὶ προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὶς γραπτὲς πηγές⁴⁶ καὶ τὶς φιλολογικὲς μελέτες ποὺ ἐκδόθηκαν κατὰ τὰ τέλη τοῦ 19ου αἰῶνα.

Οἱ ἀναφορὲς ἀρχαίων ἐπιγραφῶν σὲ ὑφάσματα συμπληρῶνουν ἐν μέρει τὸ μεγάλο κενὸ τῶν λιγοστῶν μαρτυριῶν γιὰ τὴν ὑφαντικὴ. Οἱ ἐπιγραφὲς αὐτὲς δὲν εἶναι πολλές καὶ συνίστανται κυρίως ἀπὸ καταλόγους ἀναθημάτων ποὺ διασώθηκαν σὲ Ἱερά, ὅπως ἀπὸ τὸ Βραυρώνιο⁴⁷ στὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν. Σὲ τέτοιους καταλόγους ὑπάρχουν ἀναφορὲς σὲ ὑφάσματα, κυρίως ἀπαριθμοῦνται ἐνδύματα, μερικές φορές, καὶ οἱ τόποι προέλευσής τους, σπανίως ὄμως, δίνονται πληροφορίες γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς ὑφανσῆς τους, τὶς πρῶτες ὕλες, τὰ νήματα ποὺ χρησιμοποιήθηκαν, τὸν κατασκευαστὴ τους, τὴν ἀξία τους καὶ ἄλλα. Πολλὲς φορές, οἱ μαρτυρίες αὐτὲς χαρακτηρίζονται ὡς μὴ διαφωτιστικὲς, καὶ ἔχουν δημιουργήσει περισσότερη σύγχυση.

Οἱ κλιματικὲς συνθῆκες στὴν Ἑλλάδα καὶ στὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Νοτιοανατολικῆς Μεσογείου σπανίως ἐπιτρέπουν τὴν διατήρηση τέτοιων εὐαίσθητων ἀντικειμένων ἀπὸ ὀργανικὲς ὕλες. Ἔτσι, ἐλάχιστα εἶναι τὰ

---

⁴⁴ Γιὰ τὰ θέματα τῆς σχέσης τῆς ὑφαντικῆς μὲ τὴν ἀπομνημόνευση, τὸ μέτρο, τὴν μουσικὴ σύνθεση, τὰ μαθηματικὰ καὶ τὴν γεωμετρία, καθὼς καὶ μὲ τὴν παράδοση τοῦ προφορικοῦ λόγου καὶ τῆς γλώσσας βλ. Barber 1991 καὶ Τζαχίλη 1997.

⁴⁵ Renfrew 1972, 354.

⁴⁶ Yates 1875. Buschor 1912, Blümner 1912. Εἰδικότερα γιὰ τὶς μαρτυρίες ἀπὸ τὰ Ὀμηρικὰ Ἔπη βλ. Marinatos 1967. Δὲν ὑπάρχουν πλήρεις περιγραφὲς στὶς πηγὲς ποὺ ἔχουν διασωθεῖ. Οἱ γνώσεις μας προκύπτουν ἀπὸ τυχαῖες ἀναφορὲς. Ἡ περιγραφή τοῦ κύκλου τῶν δραστηριοτήτων γιὰ τὴν παραγωγή τῶν νημάτων καὶ τῶν ὑφασμάτων χρησιμοποιήθηκε μεταφορικὰ ἀπὸ τοὺς ἀρχαίους φιλοσόφους καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν Πλάτωνα γιὰ νὰ παραλληλισθεῖ ἡ ἀρμονία ποὺ θὰ ἔπρεπε νὰ διέπει τὶς πολιτικὲς λειτουργίες καὶ ἀπὸ τὶς ἀναφορὲς αὐτὲς προέρχονται οἱ πλέον ἀξιόπιστες μαρτυρίες βλ. παρακ. ἐνότητα 1.2.

σπαράγματα ύφασμάτων⁴⁸ που έχουν διασωθεί και βρεθεί στις ανασκαφές. Τα σπαράγματα αυτά θεωρήθηκαν σημαντικά μόνον, αλλά η μελέτη τους παρουσίαζε δυσκολίες και τα αποτελέσματα της ήταν λίγα και επιδεχόμενα πολλών ερμηνειών. Από αρκετούς μελετητές εκφράστηκε και μία επιφύλαξη ότι η ένασχόληση με αυτά δεν συνέβαλε στην πρόοδο της έρευνας⁴⁹, ή οποία με την σειρά της συνέτεινε στην δημιουργία μίας προκατάληψης και απέτρεψε πολλούς μεταγενέστερους μελετητές να έμβραθούν σε αυτήν.

Τα εργαλεία, που θα ήταν δυνατόν να δώσουν επιπλέον μαρτυρίες για τα επιμέρους στάδια της διαδικασίας, ήταν επίσης, από οργανικά φθαρτά υλικά, όπως από ξύλο⁵⁰, και δεν σώζονται.

Ορισμένα μόνον εξαρτήματα των εργαλείων της κλωστικής και της ύφαντικής διατηρούνται, πήλινα ή λίθινα, χονδροειδή και συμπαγή βάρη⁵¹, τα οποία από την πλειονότητα των έρευνητών θεωρήθηκαν αντικείμενα ταπεινά, κοινά, και "άτεχνα".

---

⁴⁷ Για τις επιγραφές από το Βραυρώνιο της Ακροπόλεως, βλ. Δεσπίνης 2010, 14 κ.έ. και Linders 1972. Στους καταλόγους αυτούς αναφέρονται μεταξύ άλλων αντικειμένων και ύφασματα, βλ. παρακ. Κεφ. 5.

⁴⁸ Μία καταγραφή των σπαραγμάτων ύφασμάτων που βρέθηκαν στην Ελλάδα έως πρόσφατα έχει γίνει στις μελέτες της Σπαντιδάκη 2005, 74, και του Ζήση 1955. Βλ. κεφ. 2.

⁴⁹ Η ένασχόληση με τα ύφασματα αρχικά θεωρήθηκε έργο αποκλειστικά των συντηρητών, οι οποίοι απεκατέστησαν με πολύ κόπο την μορφή τους, και διέγνωσαν τα υλικά από τα οποία είχαν κατασκευασθεί, βλ. Ζήσης 1955. Έδω, θα πρέπει να λάβουμε υπ'όψιν και την κοινωνιολογική άποψη που κυριαρχούσε στην σκέψη του 20^{ου} αιώνα, ότι τα ύφασματα γενικώς, ήταν μάλλον ταπεινά και φτηνά αγαθά, και η όλη παραγωγική δραστηριότητα, από τις ίνες έως και το τελικό ένδυμα, ήταν μία διαδικασία μαζικής παραγωγής, αποτέλεσμα της Βιομηχανικής επανάστασης, ή μελέτη των οποίων δεν οδηγούσε σε ενδιαφέροντα συμπεράσματα. Ο όρος έξ' άλλου, βιομηχανική επανάσταση χρησιμοποιήθηκε αρχικά, για να περιγράψει την μηχανική αυτοματοποίηση της κατασκευής βαμβακερών ύφασμάτων με την χρήση μηχανών ατμού, ή οποία έδωσε νέες δυνατότητες στην ταχεία ανάπτυξη της παραγωγής στην Μ. Βρετανία τον 18^ο αιώνα, και έκτοτε συνέβαλε στην ανάπτυξη του εμπορίου σε παγκόσμια κλίμακα, βλ. Ashelford 1996, 25 κ.έ.

⁵⁰ Ο Petrie 1917, δημοσίευσε ένα μεγάλο σύνολο από ξύλινα εργαλεία από την Αμάργα στην περιοχή Φαγιούμ της Αιγύπτου. Τέτοια εργαλεία στο Αιγαίο σπανίως βρέθηκαν, βλ. παρακ. Κεφ. 2.

⁵¹ Από αισθητική άποψη έξ' άλλου θεωρήθηκαν αντικείμενα κοινά, τα οποία δεν παρείχαν στοιχεία για τα τελικά προϊόντα, που ήταν το κύριο ζητούμενο της έρευνας. Έξ' άλλου περισσότερες πληροφορίες για την ύφαντική ήταν δυνατόν να άντληθούν από την μελέτη άλλων κατηγοριών υλικού πολιτισμού, όπως ή αγγειογραφία, οι τοιχογραφίες και ή πλαστική.

Η ομοιότητα της μορφής αυτών των βαρών και η σπάνια διαφοροποίησή τους απέτέλεσε έναν σημαντικό παράγοντα δυσκολίας και σύγχυσης στην μελέτη για την μορφή των κύριων εργαλείων. Η έρευνα ελάχιστα⁵² ασχολήθηκε σε λιγοστές ειδικές μελέτες.

1.2 Τα εργαλεία: όρολογία και συνοπτική περιγραφή κατά τις πηγές.

Μία συνοπτική επισκόπηση των πληροφοριών για τα κύρια εργαλεία και τις πιο γνωστές τεχνικές για την παραγωγή νημάτων και την κατασκευή ύφασμάτων, όπως μαρτυρούνται στις γραπτές πηγές γίνεται παρακάτω ώστε να καταστεί αντιληπτή η ακριβής θέση και χρήση των εξαρτημάτων αυτών, των σφονδυλίων και των ύφαντικών βαρών, στα βασικά εργαλεία του γνεσίματος και της ύφανσης, από την προϊστορική περίοδο έως και τους ρωμαϊκούς αυτοκρατορικούς χρόνους.

1.2.1 Το γνέσιμο και τα εργαλεία της κλωστικής

Το γνέσιμο κλώσις ή νήσις⁵³ γινόταν με το χέρι και συνίστατο στην επίτευξη μίας περιστροφικής κίνησης, μέσω των δακτύλων, με την οποία οι ίνες (Λινάρι, μαλλί κ.ά.) αποκτούσαν στερεότητα και συνοχή και γινόταν νήμα, έριον, κλώσμα⁵⁴. Η επιλογή μίας τεχνικής γνεσίματος συναρτάται με το είδος και την ποιότητα των πρώτων ύλων, καθώς και με τις δυνατότητες ένισης του παραγομένου νήματος με περαιτέρω επεξεργασία, οι οποίες σχετίζονται άπολύτως με την χρήση για την οποία προοριζόταν.

---

⁵² Η μελέτη των βαρών αυτών των εργαλείων θεωρήθηκε συχνά ατελέσφορη βλ. Wilson 1938, Marinatos 1967. Η δυσκολία κατά την καταγραφή και την μελέτη τους και τα αισθήματα δυσφορίας που συχνά προκαλούνται διατυπώνονται επιγραμματικά από την Banks 1979.

⁵³ Κλώθω, Ηροδότου *Ιστορίαι*, 5, 12 και νήθω, Πλάτωνος *Πολιτικός* 289C, Κρατίνου *Μαλθακοί*, 4. Έκτενης αναφορά για τους τρόπους νήσεως κατά την αρχαιότητα γίνεται στην Τζαχίλη 1989, 1987, 105-120 με πλούσια εικονογράφηση και βιβλιογραφία καθώς και στην Barber 1991, 42 κ.έξ.

⁵⁴ *Νήμα*, Όμηρου *Οδύσσεια* δ 134, Πλάτωνος *Πολιτικός*, 282 E, *έριον*, Όμηρου, *Ιλιάδα* M 434, *Οδύσσεια* δ 124, *Κλώσμα*, Αισχύλου *Χοηφόροι*, 507

Το κύριο και πιό διαδεδομένο εργαλείο για να έπιτευχθεί τέτοιο αποτέλεσμα ήταν το περιστρεφόμενο αδράχτι⁵⁵. Τραβούσε ή ύφάντρα ίνες από την *τολύπη*⁵⁶ και με την τριβή και περιστροφή τους στα δάκτυλά της σχηματιζόταν το νήμα. Αυτό περιελισσόταν σε ένα στέλεχος, συνήθως ξύλινο, την *άτρακτο* ή *ήλακάτη*⁵⁷, το σημερινό αδράχτι. Το αδράχτι συνήθως, χρειαζόταν την βοήθεια βάρους σφηνωμένου επάνω σε αυτό, το σφονδύλι ή σφόνδυλο⁵⁸, ώστε να ενισχυθεί και να επιμηκυνθεί ή περιστροφική κίνησή του για να παραχθεί νήμα από τις ίνες (εικ. 1.1). Τα σφονδύλια ποικίλουν ως προς την ύλη από την οποία έχουν κατασκευασθεί, καθώς και ως προς τα σχήματά τους. Άλλωστε ως σφονδύλι ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθεί ό,τιδήποτε ακόμη και οργανικές ύλες, όπως βολβοί, ρίζες ή αντικείμενα από ξύλο ή άλλη οργανική ύλη, όπως όστρο ή όστρεο με μία τρύπα στο μέσον. Δυστυχώς, τέτοια αρχαία σφονδύλια και ιδιαίτερα ξύλινα, όπως αυτά που χρησιμοποιούνταν έως τις μέρες μας σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και τα οποία ήταν ξυλόγλυπτα περίτεχνα διακοσμημένα, δεν διασώθηκαν στο Αιγαίο⁵⁹. Τα σφονδύλια που σώζονται είναι συνήθως κατασκευασμένα από πηλό, λίθο και οστά⁶⁰. Πήλινα όστρακα τα οποία χρησιμοποιήθηκαν ως σφονδύλια⁶¹ βρέθηκαν, όμως, από την Αρχαιότερη νεολιθική περίοδο, κατά την εβδομή χιλιετία π.Χ. Ωστόσο αναφέρονται και

---

⁵⁵ Ίνες μπορούν να μετατραπούν σε κλωστή μόνον με την άπλη τριβή, στα δάκτυλα, την παλάμη ή τον μηρό, χωρίς την χρήση τεχνικών μέσων, βλ. Crowfoot 1955, 42, Forbes 1956, 152-4, Carigton Smith 1975, 69, Τζαχίλη 1997, 105-7. Η πρακτική αυτή ήταν χρονοβόρος και έπισης αβέβαιη, αφού το παραγόμενο νήμα ήταν χαλαρό και κινδύνευε συχνά να ξεστριφθεί, βλ. Barber 1991, 41-2.

⁵⁶ *Τολύπη*, Άριστοφάνους *Λυσιστράτη* 587, ή *ρόκα* δηλαδή, βλ. Τζαχίλη 1997, 110.

⁵⁷ *Άτρακτος*, Ήροδότου *Ιστορίαι*, V, 12, Άριστοφάνους *Βάτραχοι* 1348, Πλάτωνος *Πολιτικός* 281 E, *ήλακάτη*, Όμηρου *Όδύσεια*, δ, 125-35, ήταν το μακρόστενο, συνήθως ξύλινο, στέλεχος, το οποίο περιστρεφόταν με κίνηση από τα χέρια, το *στρεπτικόν* Πλάτωνος *Πολιτικός* 282D, με την βοήθεια του βάρους, το οποίο ήταν προσαρμοσμένο σ' αυτό, βλ. Forbes 1956, 152-4, Barber 1991, 264.

⁵⁸ *Σφόνδυλος*, Πλάτωνος *Πολιτικός* 616C. Με τον όρο αυτόν ονομάζομε ό,τιδήποτε χρησιμοποιείται ως βάρος του αδραχτιού. Συνήθως είναι στρογγυλού σχήματος με διαμπερή όπη στο μέσον, για να προσαρμόζεται εύκολα στο στέλεχος του αδραχτιού, βλ. Barber 1991, 263.

⁵⁹ Στις λίμνες της Έλβετίας βλ. Barber 1991, 55 εικ. 2.12-2.13.

⁶⁰ Barber 1991, 51-65' Τζαχίλη 1997, 118-122.

⁶¹ Στην Νέα Νικομήδεια, Roden 1962, 285.

σφονδύλια γυάλινα⁶² ή μετάλλινα⁶³. Αυτά είναι και τα κύρια υλικά κατάλοιπα που βρίσκονται σε μεγάλες ποσότητες στις ανασκαφές, και μαρτυρούν την διαδικασία του γνεσίματος, της νήσεως.

Το γνέσιμο ήταν δυνατόν να γίνει με πολλές και διαφορετικές τεχνικές⁶⁴ ανάλογα με την πρώτη ύλη⁶⁵ και την τοπική παράδοση⁶⁶, κάθε κοινότητας που κατοικούσε σε διαφορετικές περιοχές⁶⁷. Το ίδιο ισχύει και για την δεξιόστροφη, S, ή αριστερόστροφη, Z, τάση περιστροφής των παραγόμενων κλωστών, ή όποια, άλλοτε οφείλεται στην φυσική τάση των διαφορετικής ύλης ινών, άλλοτε στην διαφορετική χρήση των κλωστών⁶⁸, και μερικές φορές είναι τυχαία.

Η θέση του σφονδυλιού επάνω στο άδραχτι καθορίζει την τεχνική με την οποία τίθεται σε περιστροφή. Υπάρχουν δύο δυνατότητες: αυτή, όπου η θέση του σφονδυλιού ήταν χαμηλά στο στέλεχος του άδραχτιού και η μεγάλη του πλευρά ή βάση του βρίσκεται προς τα πάνω, επάνω από το μεταλλικό συνήθως άγκιστρο ή διαμορφωμένο με έγκοπη έξαρμα στην άκρη του στελέχους και αιώρεται, και αυτή, όπου το σφονδύλι βρίσκεται ψηλά στο επάνω μέρος του άδραχτιού με την βάση του προς τα κάτω⁶⁹. Στην πρώτη περίπτωση, το άδραχτι περιστρέφεται με την κίνηση των δακτύλων και αυτή ήταν η πλέον διαδεδομένη τεχνική γνεσίματος, ενώ στην δεύτερη με το στρίψιμο των ινών γινόταν επάνω στον μηρό και η κίνηση δινόταν με τον καρπό του χεριού αυτού που έγνεθε. Η

---

⁶² Τέτοια σφονδύλια χρονολογούνται στην έλληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο και ελάχιστα έχουν μελετηθεί βλ. άδημοσίευτο στην Ρόδο έκθεση για τα 2400 χρόνια.

⁶³ Χρυσά, άργυρά ή χάλκινα από την εποχή του χαλκού Barber 1991 58-62, εικ. 2.20-2.27

⁶⁴ Στις τεχνικές γνεσίματος αναφέρονται διεξοδικά οι Crowfoot 1931,8 και Barber 1991,43-51. Ειδικά για το γνέσιμο του λιναριού χρησιμοποιούνταν μεγαλύτερα άδραχτια και ένα άλλο ξύλο, ο γέρον, βλ. Τζαχίλη 1997, 110-1.

⁶⁵ Άν η πρώτη ύλη ήταν φυτική, π.Χ. λινάρι κ.ά., ήταν άναγκαίο να χρησιμοποιηθεί πιο βαρύν σφονδύλι από ότι αν ήταν ζωική, π.Χ. μαλλί γιατί όσο μακρύτερες είναι οι ίνες, τόσο βαρύτερο πρέπει να είναι το σφονδύλι, βλ. Τζαχίλη 1997, 121.

⁶⁶ Στην Αίγυπτο η θέση του σφονδυλιού ήταν ψηλά στο άδραχτι, σε άντιδιαστολή με ό,τι συνέβαινε στο Αίγαίο, βλ. Barber 1991, 51-κ.έ. Επίσης άλλοτε, το άδραχτι περιστρεφόταν έλεύθερο και αιώρούμενο, και άλλοτε, εντός ενός σκεύους, βλ. Carigton Smith 1975, 71-4, και Barber 1991, 43.

⁶⁷ Παραδείγματος χάριν, στην περιοχή της Μεσσηνίας και την Κρήτη, το γνέσιμο γινόταν σε ειδικά σκεύη, τους διμητείς κατά τον Μαρινάτο, τα λεγόμενα spinning bowls, στο μέσον των όποιων περιστρεφόταν το στέλεχος, και έτσι, κατασκευαζόταν κλωστή, βλ. Barber 1991, 75 και άναλυτικά για τα άγγεία αυτά, Τζαχίλη 1997, 124-5

⁶⁸ Άναλυτικά για το θέμα αυτό βλ. Τζαχίλη 1997, 116 και Barber 1991, 65-8.

⁶⁹ Carigton Smith 1975, 72, Barber 1991, 43, Τζαχίλη 1997, 122-3.

έπιλογή τῆς τοποθέτησης τοῦ σφονδυλιοῦ ἐπὶ τῆς ἀτράκτου σχετίζεται μὲ τὸ πόσο συνεκτικὰ καὶ δυνατὰ νήματα ἤθελε ἢ ὑφάντρα νὰ φτιάξει, καὶ ἦταν διαφορετικὴ ἀναλόγως, μὲ τὴν χρήση γιὰ τὴν ὁποία προοριζόταν ἢ κλωστή ποὺ παραγόταν, ἄλλη γιὰ ὑφάδια καὶ ἄλλη γιὰ στημόνια. Ἐπίσης χρησιμοποιοῦνταν διαφορετικοῦ βάρους σφονδύλια ἀντιστοίχως, βαρύτερα γιὰ τὰ στημόνια καὶ ἐλαφρύτερα γιὰ τὰ ὑφάδια. Μὲ αὐτὸ τὸ κριτήριον ὁ Πλάτων⁷⁰ διαχωρίζει τὴν νηστικὴν σὲ στημονονητικὴν καὶ κροκονητικὴν.

Ἄλλος τρόπος κατασκευῆς κλωστῶν ἦταν μὲ τὴν χρήση ἐπίνητρον ἢ ὄνου⁷¹, σκεύους, συνήθως πήλινου, ποὺ κάλυπτε τὸ τμήμα ἀπὸ τὸν μηρὸ ἕως τὸ γόνατο τοῦ χειριστῆ τους, καὶ ἡ μορφή του ἦταν ἀνάλογη ὥστε νὰ προσαρμόζεται ἀκριβῶς σὲ αὐτό. Ἡ διαδικασία παραγωγῆς νήματος μὲ ἐπίνητρο περιελάμβανε τὰ ἐξῆς στάδια: οἱ ἴνες τραβιόνταν σὲ δέσμες καὶ μὲ τὴν τριβὴ τους στὴν ἄνω τραχεῖα ἐπιφάνειά του γινόταν δυνατὴ ἢ κατασκευὴ κλωστῆς, ἢ ὁποία ὁμως, εἶχε σχετικὰ, μικρὴ συνεκτικότητα. Ἡ ἀντοχὴ αὐτῆς τῆς κλωστῆς δὲν ἦταν μεγάλη καὶ πιθανῶς, σὲ ἐπίνητρα νὰ κατασκευάζονταν τὰ ὑφάδια⁷².

1.2.2 Τὰ ἐργαλεῖα τῆς ὑφαντικῆς.

Ὅλα τὰ ὑφάσματα, σὲ ὅλην τὴν ἀρχαιότητα, ἀπὸ τὴν Παλαιολιθικὴ ἐποχὴ, κατασκευάζονταν μὲ μία ἀπὸ τὶς ἐξῆς τρεῖς, βασικὲς τεχνικὲς⁷³, οἱ ὁποῖες παραμένουν σὲ χρῆση, ἕως σήμερον:

-μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς ἄσκησης πίεσης μὲσω κτυπημάτων στὶς ἴνες, ἢ πύλινος⁷⁴. Ἡ τεχνικὴ αὐτὴ, θεωρεῖται ὅτι ἐμφανίστηκε πρῶτη ἀπὸ τὶς ἄλλες. Μὲ

⁷⁰ Πλάτωνος, *Πολιτικός*, 282 E

⁷¹ Forbes 1956, 162. Σὲ ἐπιτύμβια στήλη τῆς Βραυρῶνος τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ., ἡ νεκρὴ εἰκονίζεται νὰ κλώθει μὲ τὸ ἐπίνητρο στὸ γόνατό της Bakalakis 1960, Γιὰ τὶς λέξεις ἐπίνητρον Πολυδεύκου *Ὀνομαστικόν*, Ζ, 32, Ἡσὺχιος (ἐπίνητρον ἐφ'ὄ τὴν κροκὴν τριβουσίαν) καὶ ὄνος, Πολυδεύκου *Ὀνομαστικόν*, Η, 32, 10, 125, ἔχουν προταθεῖ διαφορετικὲς ἐρμηνεῖες βλ. Kahil 1963.

⁷² Τζαχίλη 1997, 108.

⁷³ Forbes 1956, 174-5, Barber 1991, 5, 20, Τζαχίλη 1997, 7, 15.

⁷⁴ Πρόκειται γιὰ μία διαδικασία κατὰ τὴν ὁποία μὲ τὴν ἄσκηση κτυπημάτων καὶ διαρκοῦς πίεσης καὶ μετὰ ἀπὸ εἰδικὴ κατεργασία μὲ νερὸ καὶ θερμότητα, οἱ ἴνες, συνήθως ἀπὸ μαλλί ἢ ἄλλες ζωικὲς ὕλες παραμένουν κολλημένες ἢ μπλεγμένες ἢ μία στὴν ἄλλη, καὶ ἔτσι παράγεται ἓνα χονδροειδὲς ὕφασμα, τσόχα ἢ κετσές, μὲ ἀνεπεξέργαστες ἴνες, Πλάτωνος, *Νόμοι*, VIII, 849C, τοῦ ἰδίου, *Πολιτικός* 280C. Βλ. καὶ Τζαχίλη 1997, 15, Blümner 1912, 222-4, Forbes 1956, 89, Barber 1991, 215-22.

αὐτὴν κατασκευάζονταν ἄκαμπτα χονδροειδῆ ὑφαντά, συνήθως, κλινοσκεπάσματα καὶ καλύμματα σκηνῶν γιὰ τὴν προστασία ἀπὸ τὸ κρῦο ἢ τὴν βροχὴ, καθὼς καὶ καλύμματα κεφαλῆς, *πίλοι*.

-μὲ τὴν τεχνικὴ κατασκευῆς θηλιῶν-φολίδων ἀπὸ ἓνα νῆμα, δηλαδή, τὴν τεχνικὴ τοῦ πλεξιμάτος⁷⁵ ποὺ σχετίζεται μὲ τὶς ἀρχὲς τῆς καλαθοπλεκτικῆς⁷⁶.

-εἴτε μὲ τὴν τεχνικὴ τῆς διαπλοκῆς δύο νημάτων, δηλαδή τὴν ὕφανση (*στήμονος ἐργαστικὴν καὶ κροκῆς*), ἢ ὅποια ὑπῆρξε καὶ ἡ πλέον διαδεδομένη. Ἡ τεχνικὴ αὐτὴ, ἀρχικὰ, χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν κατασκευὴ κορδονιῶν ἢ στενῶν ζωνῶν. Στὴν συνέχεια ἐπικράτησε καὶ ἐξελίχθηκε ὡς ἡ κύρια τεχνικὴ γιὰ τὴν κατασκευὴ ἐνδυμάτων.

Κάθε ὑφαντὸ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο βασικὰ μέρη, τὸ στημόνι, ὁ *στήμων*⁷⁷ καὶ τὸ ὑφάδι, ἡ *κρόκη*⁷⁸. Μία ἄλλη λέξη γιὰ τὸ ὑφάδι ἦταν ἡ λέξη *ρόδανη*⁷⁹. Ὁ Πλάτων στὰ σχετικὰ χωρία, ἐπισημαίνει τὴν πιὸ σημαντικὴ διαφορὰ τους: ὅτι δηλαδή τὰ νήματα τῶν στημονιῶν εἶναι ἰσχυρὰ καὶ σταθερὰ, καθὼς εἶναι περισσότερο στριμμένα κατὰ τὴν διαδικασία τῆς κλώσης, ἐνῶ τὰ νήματα τῶν ὑφάδιων εἶναι σχετικὰ μαλακὰ καὶ εὐέλικτα.

Τὰ στημόνια ἦταν σχεδιασμένα γιὰ νὰ ἀναρτῶνται κάθετα καὶ παράλληλα μεταξύ τους, ἐνῶ τὸ ὑφάδι παρέμεινε τυλιγμένο σὲ ἓνα πηνίο, τὴν *πήνη* ἢ *πηνίον*⁸⁰, τὴν λεγόμενη κουβαρίστρα. Ἡ διαδικασία τῆς περιέλιξης, τοῦ τυλίγματος τοῦ νήματος, ἔτσι ὥστε νὰ γίνῃ ἓνα μασούρι, ὀνομαζόταν *πηνίζεσθαι*⁸¹ ἢ *ἀναπηνίζεσθαι*⁸². Ἡ ἀντίστροφη διαδικασία κατὰ τὴν ὁποίαν το

⁷⁵Δὲν χρησιμοποιήθηκε εὐρῶς στὴν Ἀνατολικὴ Μεσόγειο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Ἀντίθετα ἐκεῖ ἐγένετο χρῆσις ἄλλων τεχνικῶν διαπλοκῆς δύο ἢ περισσότερων νημάτων γιὰ νὰ κατασκευασθοῦν κυρίως δίχτυα γιὰ τὴν συγκράτηση τῆς κόμης Barber 1991, 121-3, σημ. 1, εικ. 3.36.

⁷⁶Γιὰ τὶς τεχνικὲς τῆς καλαθοπλεκτικῆς γενικῶς βλ. Forbes 1956, 172-3, γιὰ τὴν καλαθοπλεκτικὴ στὸ Αἰγαῖο, βλ. Μπελογιάννη 1993 καὶ Τζαχίλη 1997, 7-15 Barber 1991, 9

⁷⁷ *Στήμων*, Πλάτωνος Πολιτικός 281A, στὰ λατινικά *stamen* Οὐάργωνος, LLV113.

⁷⁸ *Κρόκη* Πλάτωνος, Πολιτικός 281A, 282E. Μερικὲς φορὲς ἀντὶ τῆς λέξεως *κρόκη*, χρησιμοποιεῖ τὴν λέξη *ἐρυφή*, Πλάτωνος *Νόμοι* V 362, στὰ λατινικά *subtegmen*, *subtemen*, ἢ *trama* (Βιτρουβίου, *De architectura* X.1. Ὁβιδίου *Μεταμορφώσεις* IV.397. Πλινίου τοῦ Πρεσβυτέρου *Historia Naturalis* XI.24 S28, Πέροσιος Φλάκκος, *Σάτυρες Saturae* VI.73),

⁷⁹ *ρόδανη*, Βατραχομνομαχία 181, Σχόλια Εὐσταθίου στὴν Ὀμήρου, *Ἰλιάδα* Ψ(XXIII).762, Ὀδύσσεια εV.62

⁸⁰ Ὀμήρου *Ἰλιάς* Ψ(XXIII).762, Εὐριπίδου, *Ἐκάβη* 471. Fusus, Yates 1875, 565

⁸¹ Θεοκρίτου Εἰδύλλια XVIII.32

⁸² Ἀριστοτέλους *Τῶν περὶ τὰ ζῶα ἱστοριῶν* E, (V), XIX, 551b, 15

νήμα έβγαίνει μέσα από μία όπή στο μπροστινό μέρος της σαΐτας, όνομαζόταν *έκπηνίζεσθαι*⁸³.

Για την ύφανση, άπαραίτητος ήταν ό *ιστός*⁸⁴, τó εργαλείο η άργαλειός, ό όποιος είναι κατ' ουσίαν μία συσκευή τάνυσης⁸⁵, όπου τά στημόνια τεντώνονται, ώστε να περνούν ανάμεσά τους τά ύφάδια και να σταυρώνονται με αυτά, να έπιτυγχάνεται δηλαδή η *συμπλοκή*⁸⁶ τους.

Μερικές φορές την άναγκαία ένταση παρείχε τó ίδιο τó σωμα της ύφάντρας, όπως συμβαίνει σε έναν άργαλειό μέσης⁸⁷ που προσαρμόζεται επάνω στο σωμα της. Ό ιστός όμως, συνήθως άποτελούνταν από έναν σκελετό-πλαίσιο, που ήταν δυνατόν να είναι κατασκευασμένο από διάφορα υλικά.

Οί πιό διαδεδομένοι στην Μεσόγειο άργαλειοί, συνήθως συνετίθεντο από δύο κορμούς, που είχαν πρώτα καθλωθεί στο έδαφος, και διαχωρίζονταν μεταξύ τους έτσι, ώστε τά στημόνια να είναι έξαρτημένα μεταξύ τους σχηματίζοντας ένα όρθογώνιο πλαίσιο. Ό χειριστής του άργαλειού έπρεπε να εργάζεται καθιστός και σκυμμένος επάνω από τó πλαίσιο, συμπλέκοντας τά νήματα και στερεώνοντάς τα ώστε να παράγεται τó ύφασμα.

Οί άργαλειοί αυτοί, καθώς άποτελούνται μόνον από φθαρτά υλικά είναι δύσκολο να διασωθούν και να έρευνηθούν άρχαιολογικά. Η παλαιότερη γραπτή παράσταση⁸⁸ ενός τέτοιου άργαλειού, έχει καταγραφεί σε ένα άγγείο που χρονολογείται στην Νεολιθική περίοδο.

Τέτοιοι άργαλειοί έδάφους⁸⁹, χρησιμοποιήθηκαν άρχικά στην Άνατολική Μεσόγειο και στην Μέση Άνατολή. Τó ύφασμα που κατασκευαζόταν σε αυτόν

---

⁸³ Αριστοφάνους *Βάτραχοι*, 578

⁸⁴ *Ιστός* Όμήρου *Ιλιάς*, Ζ491 *Όδύσσεια*, α 357 *Άργαλειός*, *έργαλειός*, (*tela*), βλ. Forbes 1956, Barber 1990, 269-70, Τζαχίλη 1997, 145-178.

⁸⁵ Roth 1918, 4.

⁸⁶ Πλάτωνος, *Πολιτικός* 309E, 311B.

⁸⁷ Στόν άργαλειό μέσης, ή μία άκρη τών στημονιών είναι στερεωμένη σε έναν πάσσαλο ή δένδρο ή γενικώς σε κάτι σταθερό, και ή άλλη στην μέση της ύφάντρας, ή όποια με τις κινήσεις του κορμού της έλέγχει την τάση τών στημονιών. Broudy 1979, 76-101, Τζαχίλη 1997 146-147. Μαρτυρίες για την χρήση τέτοιων άργαλειών στην Άνατολική Μεσόγειο δέν έχουν βρεθεί.

⁸⁸ Πρόκειται για γραπτή παράσταση μίας φιάλης από τó Badari, Broudy 1979, 15, 1-8, Barber 1991, 83.

⁸⁹ Forbes 1956, 194, Broudy 1979, 38-44, Barber 1991, 83-91. Αυτοί ήταν άργαλειοί που χρησιμοποιήθηκαν κυρίως από νομάδες. Η χρήση τους σε έσωτερικούς χώρους είναι

είχε τὸ πλεονέκτημα, τὸ μῆκος του νὰ εἶναι ἀνάλογο μὲ τὴν ἀπόσταση μεταξύ τῶν κάθετων κορμῶν τοῦ ὀρθογώνιου πλαισίου ποὺ σχηματιζόταν, καὶ τὸν περιορισμό, τὸ πλάτος του, νὰ εἶναι ὅσο ἀκριβῶς, τὸ μῆκος τῶν κορμῶν.

Ὁ ὀρθιος ἀργαλειὸς μὲ δύο ὀριζόντια δοκάρια⁹⁰ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο κάθετους κορμούς ἢ δοκοὺς, ὅπως αὐτοὶ στὸν ἀργαλειὸ ἐδάφους, οἱ ὁποῖοι συνδέονται στὶς ἄκρες τους μὲ δύο ἀκόμη, ὀριζόντιους δοκοὺς ἐπάνω καὶ κάτω, ὥστε νὰ σχηματίζεται ἓνα ὀρθογώνιο πλαίσιο. Αὐτὸ τοποθετεῖται σὲ ὀρθια, σχεδὸν κάθετη, πρὸς τὸ ἔδαφος θέση. Τὸ ἓνα ὀριζόντιο δοκάρι συνήθως, περιστρέφεται, μαζὶ μὲ τὸ τελειωμένο ὕφασμα, ποὺ τυλίγεται γύρω ἀπὸ αὐτό.

Στὸν ἀργαλειὸ αὐτόν, ἡ ὑφάντρα ἔπρεπε νὰ εἶναι καθιστὴ καὶ νὰ διαπλέκει τὰ ὑφάδια ἀνάμεσα στὰ στημόνια, κτυπώντας τα πρὸς τὰ κάτω. Κύριο χαρακτηριστικό του εἶναι ἡ ταχύτητα καὶ ἡ ἄνεση τοῦ χειριστῆ, καὶ χρησιμοποιοῦνταν κυρίως, γιὰ τὴν παραγωγή μονόχρωμων ὕφασμάτων, μὲ σχέδια ποὺ περιοριζόταν στὴν ὕφανση.

Μία παραλλαγή ἢ καὶ ἐξέλιξη αὐτοῦ τοῦ ἀργαλειοῦ, ἦταν ὁ ὀρθιος ἀργαλειὸς μὲ βάρη, *ιστὸς ὀρθιος*⁹¹ (**εἰκ. 1.2**). Σὲ αὐτόν ἡ τάση τῶν στημονιῶν, ποὺ εἶναι ἀνηρημένα ἀπὸ τὸ ἄνω τρίτο ὀριζόντιο, μεταξύ τῶν δύο καθέτων, δοκάρια, ρυθμίζεται ἀπὸ βάρη, διαφόρων ὑλικῶν, ποὺ δένονται στὶς ἄκρες τους, καὶ τὰ συγκρατοῦσαν κάθετα, ὥστε νὰ ἐξασφαλίζεται ὁμοιόμορφη τάση στὴν ὕφανση. Τὰ βάρη αὐτὰ, καλοῦνται ἀπὸ τὶς πηγές, *ἀγνῦθες*⁹² ἢ *λαῖαι*.

Τὸ πρῶτο στάδιο γιὰ τὴν ὕφανση σὲ ὀρθιο ἀργαλειὸ μὲ βάρη ἦταν νὰ στηθεῖ σωστά, *ιστὸν στήσασθαι*⁹³ Οἱ δύο ὀρθιοὶ δοκοὶ, "τὰ πόδια τοῦ ἀργαλειοῦ", οἱ *κελέοντες*⁹⁴ καὶ *ιστόποδες*⁹⁵ στηρίζουν τὸν *ζυγόν*⁹⁶, τὴν ἐγκάρσια δοκό, ἀπὸ τὴν

πρακτικὰ ἀδύνατη καὶ, συνεπῶς, ἐξαρθῶνται ἀπὸ τὴν κατάσταση καὶ τὴν διάρκεια καλῶν καιρικῶν συνθηκῶν.

⁹⁰ Broudy 1979, 44-47.

⁹¹ *Ιστὸς ὀρθιος*: Ἀρτεμιδώρου Ὀνειροκριτικά, III, 36. Ἐκτενὴς παρουσίαση τῆς λειτουργίας τοῦ ὀρθιοῦ ἀργαλειοῦ μὲ βάρη ἔχει γίνει ἀπὸ τὴν Τζαχίλη 1989 καὶ 1997 καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Τσιγανάκη 1994, 158 κ.έ.

⁹² *Ἀγνῦς*, πληθυντικός: *ἀγνῦθες καὶ ἀγνῦθες, λαῖαι ἢ λεῖαι*: Πολυδεύκους Ὀνομαστικόν 7, 36. Πλουτάρχου Π.156b, Ἀριστοτέλους *Περὶ ζώων γενέσεως*, I, 4. στα λατινικά *pondera*, Σενέκα *Epistulae* 91, Πλίνιος ὁ πρεσβύτερος *Historia Naturalis* 1.c.

⁹³ Ὀμήρου, *Ὀδύσσεια*, β, II,94. Ἡσιόδου, *Ἔργα καὶ Ἡμέραι*, 779. Γιὰ τοὺς ἀρχαίους ὄρους, βλ. καὶ Τζαχίλη 1997, 172-178.

⁹⁴ *Κελέοντες*, Θεόκριτος, *Εἰδύλλια* XVIII, 34

όποια εξαρτώνται τὰ στημόνια. Κάτω ἀπὸ τὸν ζυγὸν ὑπῆρχε ἕνας κύλινδρος τὸ ἀντίον⁹⁷, ὁ ὁποῖος ἐτίθετο σὲ λειτουργία μὲ τὴν βοήθεια μίας λαβῆς, καὶ στὸν ὁποῖο τὸ ὑφαντὸ τυλίγονταν ἀνάλογα μὲ τὴν προόδου τῆς ὑφανσης. Ἡ στήριξη τῶν ἱστοπόδων γινόταν εἴτε μὲ τὴν ἀπ' εὐθείας στήριξη τους στὸ δάπεδο καὶ στὸν τοῖχο τοῦ δωματίου μὲ μία κλίση⁹⁸, εἴτε μὲ τὴν βοήθεια ἐπικλινῶν στηριγμάτων.

Στὸ ἀντίον στερεωνόταν ὁ *στήμων*, τὸ σύνολο δηλαδή, τῶν κλωστῶν τῶν στημονιῶν. Αὐτὸς χωριζόταν ἀπὸ μίαν ἐγκάρσια ράβδο, ποὺ λεγόταν *κανὼν* ἢ *κάλαμος*⁹⁹, περὶ τοῦ μέσου τοῦ μήκους του. Διαιροῦνταν σὲ τριάντα ἢ σαράντα ομάδες, ποὺ κρέμονταν σὲ βάρη πῆλινα ἢ λίθινα, ἔτσι ὥστε ἡ μία ομάδα νὰ βρίσκεται πάντοτε σὲ κάθετη ὡς πρὸς τὸ δάπεδο θέσης, καὶ ἡ ἄλλη, παράλληλη μὲ τοὺς ἱστόποδες. Μὲ τὸν τρόπο αὐτὸν ἐπιτρεπόταν οἱ ἀναγκαῖες κινήσεις, γιὰ νὰ ἐπιτευχθεῖ τὸ σταύρωμα τῶν ὑφαδιῶν μὲ τὰ στημόνια, καὶ ἐν συνεχείᾳ, τὸ κτύπημά τους, γιὰ νὰ ὀλοκληρωθεῖ ἡ διαδικασία τῆς ὑφανσης. Τὰ ὑφάδια διαπλέκονταν μὲ αὐτὰ μὲ ποικίλους τρόπους, πάντοτε μὲ πίεση πρὸς τὰ πάνω. Γιὰ τὸν λόγον αὐτό, αὐτὸς ποὺ ὑφαίνει ἦταν ἀνάγκη νὰ στέκεται ὀρθος καὶ νὰ μετακινεῖται¹⁰⁰ παράλληλα πρὸς τὸν ἱστόν.

Μὲ τὴν βοήθεια τῆς *σπάθας*, *σπάθης*, *σπαθίου*¹⁰¹ ποὺ ἦταν, ἴσως τὸ πιὸ ἀρχαῖο καὶ ἀπλὸ μέσο, τὰ ὑφάδια διαπερνοῦσαν τὴν σειρὰ τῶν στημονιῶν μὲ τὴν βοήθεια τῆς *σαΐτας*, *κερκίς*¹⁰². Ἡ *σπάθα*, ὡστόσο, ἀργότερα ἀντικαταστάθηκε ἀπὸ ἕνα εἶδος κτενιοῦ, ποὺ λεγόταν *κτεῖς*¹⁰³, τὰ δόντια τοῦ ὁποῖου παρεμβάλλονταν μεταξὺ τῶν νημάτων τοῦ στημονιοῦ, γιὰ νὰ ἐπιτυγχάνεται πιὸ δυνατὴ ὥθηση τῶν ὑφαδιῶν καὶ πιὸ σφιχτὴ ὑφανση.

⁹⁵ Εὐσταθίου, *Σχόλια στὴν Ὀμήρου Ὀδύσεια* 13,107

⁹⁶ Ζυγός, Διονυσίου Ἀλικαρνασέως, 3, 22, στὰ λατινικὰ *Jugum*, Ὀβιδίου *Μεταμορφώσεις*, VI 55

⁹⁷ *Ἀντίον*, Πολυδεύκου, *Ὀνομαστικόν* VII, X § 36, καὶ Εὐσταθίου, *Σχόλια στὴν Ὀμήρου Ὀδύσεια* 13.107.

⁹⁸ Τζαχίλη 1997, 157

⁹⁹ Blümner 1912, 148-150. Barber 1991, 271.

¹⁰⁰ *Χρῆ γὰρ περιπατεῖν τὴν ὑφαίνουσαν*, Ἀρτεμιδώρου *Ὀνειροκριτικά* III.36, *ἱστῶν παλιμβάμους ἐφίλησεν ὁδοῦς*, Πινδάρου *Πυθιονίκος* IX, 18.

¹⁰¹ Πλάτωνος, *Λύσης*, P119. Αἰσχύλου, *Χοηφόροι* 226.

¹⁰² *Κερκίς*, Ὀμήρου *Ιλιάς*, 22.448; Ἀριστοφάνους *Ὀρνίθες*, 831; Εὐριπίδου *Ἴων*, 509, 760, 1418, 1492) *Pecten*

¹⁰³ Μερικὲς φορὲς τὰ δόντια τοῦ κτενιοῦ ἦταν κατασκευασμένα ἀπὸ μέταλλο, Ὀμήρου *Ὀδύσεια*, 5. 62

Για να συγκρατηθούν τα ύφάδια στην θέση τους, ήταν απαραίτητο να δένονται με τα στημόνια. Αυτό γινόταν με την βοήθεια κλωστῶν ἴδιου ἢ διαφορετικοῦ χρώματος, πού ὀνομάζονταν *μίτοι*¹⁰⁴. Οἱ *μίτοι* ἦταν νήματα πού στην μία ἄκρη τους εἶχαν μία θηλιά, ἕναν βρόγχο, μέσα ἀπό τήν ὁποία περνοῦσε τὸ στημόνι, ἐνῶ τὸ ἄλλο τους ἄκρο ἦταν στερεωμένο σὲ μία εὐθεία ράβδο πού λεγόταν *κανών*¹⁰⁵ ἢ *καῖρος*¹⁰⁶. Καθώς δηλαδή, τὰ στημόνια ἦταν χωρισμένα ἀπὸ τὸν κανόνα, σὲ δύο ὀμάδες, ἢ μία εἶχε διαπερασθεῖ ἀπὸ τὶς θηλιές τῆς ἀντίστοιχης σειρᾶς *μίτων*, καὶ ὅλοι οἱ *μίτοι* δένονταν στὸ ἄλλο ἄκρο τους, μετὰ τὴν βοήθεια τῆς ξύλινης ράβδου. Μία τουλάχιστον, ὀμάδα *μίτων*, ἦταν ἀναγκαῖο νὰ διαπλακεῖ μετὰ τὰ στημόνια, ἀκόμη καὶ στην πιὸ ἀπλή ὑφανση¹⁰⁷. Ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀμάδων ἀξανάταν ἀνάλογα μετὰ τὴν πολυπλοκότητα τοῦ σχεδίου, πού ἤθελαν νὰ δημιουργήσουν, καὶ ἀνάλογα μετὰ τὸν ἀριθμὸ αὐτῶν, τὸ ὑφασμα ὀνομαζόταν *δίμιτον*¹⁰⁸, *τρίμιτον*¹⁰⁹ ἢ *πολύμιτον*¹¹⁰. Οἱ δεμένες σὲ κόμπους, ἄκρες τῶν νημάτων, οἱ *κροσσοί* ἢ *θύσανοι*¹¹¹, ἀπὸ τὶς ὁποῖες κρέμονται τὰ βάρη, συχνά, μετὰ ἀπὸ τὴν ὀλοκλήρωση τοῦ ὑφαντοῦ παρέμεναν στην παρυφή του.

Στὸν ὄρθιο ἴστό, ἦταν ἀνάγκη νὰ ἐργάζονται δύο γυναικὲς ταυτοχρόνως, ἢ μία γιὰ νὰ περνᾷ τὸν *μίτο*, διαδικασία πού καλοῦνταν *παραφέρειν*, *παραδιδόναι*, ἢ *προφορεῖσθαι*¹¹², ἐνῶ ἡ ἄλλη περνοῦσε μέσα ἀπὸ τὴν θηλιά, κάθε στημόνι στην σειρά του καὶ τὸ ἔδενε κάθε ἕνα χωριστά, διαδικασία πού λεγόταν *διάζεσθαι*¹¹³. Κατόπιν τὸ χτυποῦσε πρὸς τὰ πάνω γιὰ νὰ δεθεῖ πιὸ σφιχτὰ μετὰ ἕνα καλάμι, τὴν *πήχυν*. Μετὰ τὴν συνεχή ἐπανάληψη αὐτῶν τῶν πράξεων, στημόνια

¹⁰⁴ *μίτος*, Ὀμήρου, *Ιλιάς* Ψ(XXIII), 761

¹⁰⁵ *κανών* Ἀριστοφάνους *Θεσμοφοριάζουσαι* 825.

¹⁰⁶ *Καῖρος*, Εὐσταθίου *Σχόλια εἰς Ὀμήρου Ἰλιάδα*, 1571, 57. Γιὰ τὴν κυριολεκτικὴ χρήση τοῦ ὄρου, βλ. Τζαχίλη 1997, 173-4.

¹⁰⁷ Ἡ Barber 1991, 163-209 παρουσιάζει μέσα ἀπὸ σωζώμενα ὑφάσματα τὶς κυριώτερες τεχνικὲς ὑφανσης πού ἐπικράτησαν στην λεκάνη τῆς Μεσογείου τόσον στην Ὑστερη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ ὅσον καὶ στην Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου.

¹⁰⁸ *Δίμητον* Εὐσταθίου *Σχόλια εἰς Ὀμήρου Ἰλιάδα* 393, 4, Τζαχίλη 1997, 216-7 εἰκ. 113. Τὸ ἀρχαιότερο *δίμιτο* ὑφασμα χρονολογεῖται στην ὕστερη Τετάρτη χιλιετία καὶ βρέθηκε στὸ Alishar στην σημερινὴ ΝΔ. Τουρκία, Barber 1991, 167-8.

¹⁰⁹ *Τρίμητον*, Κρατίνου, *Ἀποσπάσματα* 115,

¹¹⁰ *Πολύμιτον*, Περίπλους Ἐρυθρᾶς θαλάσσης σελ. 164, 170, 173

¹¹¹ *Κροσσοί*, Πολυδεύκου *Ὀνομαστικόν* Z, 64, *θύσανοι*, Πινδάρου II,4, 11, *Fimbriae*, Yates 1875, 537.

¹¹² *Σχόλια* σὲ Ἀριστοφάνους *Ὀρνιθες* 4,

¹¹³ *Σχόλια* σὲ Ὀμήρου *Ὀδύσεια* 7.167

και ύφάδια διαπλέκονταν. Το ύφασμα, πριν από την περικοπή του ή την "κατάβασιν"¹¹⁴ του από τον άργαλειό, κρεμόταν από τον ζυγόν.

Κύριο χαρακτηριστικό αυτού του άργαλειού είναι ή δυνατότητα παραγωγής πολύχρωμων ύφασμάτων με πολλά διαφορετικά σχέδια, αφού διαφορετικού χρώματος ύφάδια, ήταν εύκολο να προστεθούν μεταξύ στημονιών. Ήταν όμως, περισσότερο κουραστική ή εργασία σε αυτόν και οί ρυθμοί της εργασίας βραδύτεροι.

Η χρήση του όρθιου άργαλειού με βάρη, ήταν γενικευμένη και για την κοινή οικιακή τουλάχιστον, παραγωγή ύφαντων στον χώρο του Αιγαίου από την Έποχή του Χαλκού¹¹⁵, τον 16ο αϊ. π.Χ, έως και το τέλος των ρωμαϊκών αυτοκρατορικών χρόνων¹¹⁶, όταν αντικαταστάθηκε¹¹⁷ από τον όριζόντιο άργαλειό με πατήθρες¹¹⁸, ό οποίος διασώθηκε έως σήμερα.

Στην Ρώμη, κατά την περίοδο της Αυτοκρατορίας, ή κατασκευή ύφασμάτων αναπτύχθηκε σε σημαντική βιοτεχνία¹¹⁹, και γι' αυτό εκεί χρησιμοποιήθηκε ευρέως, ό όρθιος άργαλειός με δύο όριζόντιους δοκούς¹²⁰.

Και οί δύο αυτοί τύποι άργαλειών, όρθιος με βάρη και όρθιος με δύο όριζόντια δοκάρια, φαίνεται ότι ήταν σε παράλληλη χρήση¹²¹ για άπροσδιόριστο χρονικό διάστημα, πιθανώς για την ύφανση διαφορετικών ύφασμάτων.

---

¹¹⁴ κατέβα αφ' ίστω, Θεοκρίτου Ειδύλλια XV.35

¹¹⁵ Ίχνη τέτοιου άργαλειού που χρονολογούνται στην Πρώιμη Έποχή του Χαλκού, στην 3η π.χ. χιλιετία έντοπίστηκαν πρώτη φορά στην Τροία, Blegen κ.ά.1950, 350.

¹¹⁶ Σε αντίθεση με αυτά που πίστευε ή Davidson 1952, 147, σημ. 6

¹¹⁷ Davidson 1952, 147, σημ. 6. Αντίθετη άποψη έχουν οί Carroll 1985, 168 κ.έ., Wild 1987, 459 κ.έ. Σε όρισμένες περιοχές φαίνεται ότι ό όρθιος άργαλειός με βάρη διατηρήθηκε έως τους πρώτους χριστιανικούς αιώνες, όπως στην Κρήτη, βλ. Τσιγωνάκη 1994, 159, σημ. 5.

¹¹⁸ Αγγελοπούλου-Βόλφ 1986, Carroll 1985, 168 κ.έ., κατά τον Wild 1987, 459 κ.έ., ό όριζόντιος άργαλειός με πατήθρες αποτελεί εξέλιξη του μηχανισμού του όρθιου άργαλειού από ρωμαίους ύφαντουργούς στην Συρία περί το 250μ.Χ., όπου ύφαίνονταν τα φημισμένα δαμασκηνά μεταξωτά, με τα γεωμετρικά θέματα.

¹¹⁹ Forbes 1956, 237-246, Wild 1970, Broudy 1979, 47-48.

¹²⁰ Ο άργαλειός αυτός ήταν σε χρήση για μεγάλο χρονικό διάστημα, στις περισσότερες προβιομηχανικές κοινωνίες, σε πολλές περιοχές της Ευρασίας και διεσώθηκε έως σήμερα. Χρησιμοποιείται κυρίως, για την κατασκευή ταπήτων, βλ. Ίστικοπούλου, Λ. 2000, 31.

¹²¹ Κατά τον Carroll 1965, 57 κ.έ. στην αρχαία Ελλάδα ήταν σε χρήση και οί δύο άργαλειοί, όπως και στην αρχαία Αίγυπτο, βλ. Barber 1990.

1.3. Έπισκόπηση τῆς ἱστορίας τῆς ἔρευνας

„Die Geschichte der antiken Textilkunst ist noch nicht geschrieben und wird voraussichtlich niemals geschrieben werden können.“ γράφει στήν διατριβή του ὁ Ernst Buschor¹²², στίς ἀρχές τοῦ 20^{ου} αἰώνα. Με τίς λίγες αὐτές λέξεις ἀποτυπώνεται ἡ δυσκολία καί οἱ περιορισμοί στήν προσέγγιση ἑνὸς τομέα δραστηριοτήτων, ὅπως ἡ ὑφαντική. Ἀλλωστε ἡ ἱστορία τῆς ἐξέλιξης τῆς ὑφαντικῆς ἕως τότε, δὲν εἶχε ἀπασχολήσει ἰδιαίτερα, τὴν ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα. Ἐκατὸ ἔτη μετὰ ἀπὸ τὴν διαπίστωση τοῦ Buschor, ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν ἀρχαία ὑφαντικὴ ἔχει σημειώσει πρόοδο, ἰδιαίτερα κατὰ τίς τελευταῖες δεκαετίες τοῦ 20^{ου} αἰώνα.

1.3.1 Κύριοι Σταθμοὶ τῆς ἔρευνας γιὰ τὴν ὑφαντικὴ

Ἡ ἔρευνα ἀρχικὰ, ἐπικεντρώθηκε στήν μελέτη τῶν ἐνδυμάτων¹²³. Παραστάσεις σὲ σπαράγματα τοιχογραφιῶν¹²⁴, τὰ πήλινα εἰδῶλια ἀλλὰ καὶ ἡ πλούσια εἰκονογραφία τῶν γλυπτῶν, τῶν ἀγγείων, παρῆχε πλῆθος νέων πληροφοριῶν, σχετικὰ μὲ τὴν μορφή καὶ τὴν διακόσμηση τῶν ἐνδυμάτων κάθε ἐποχῆς.

Τὰ ἐπιμέρους διακοσμητικὰ θέματα, γεωμετρικὰ καὶ ἄλλα, ποὺ εἰκονίζονταν στήν ἀγγειογραφία τῶν κλασσικῶν χρόνων θεωρήθηκε ὅτι ἀπηχοῦν σχέδια γνωστὰ ἀπὸ τὴν ὑφαντικὴ¹²⁵ καὶ τὴν ταπητουργία¹²⁶. Ἡ μελέτη

---

¹²² Buschor 1912, 5.

¹²³ Studniczka 1886, Bieber 1928, τῆς ἰδίας 1934, τῆς ἰδίας καὶ Eckstein 1967. Πρόσφατα ὁ Losfeld 1991 συνόψισε σε τρεῖς τόμους ὅλες τίς γνωστὲς μαρτυρίες γιὰ τὰ ἀρχαῖα ἐνδύματα μὲ ὄλην τὴν παλαιότερη βιβλιογραφία.

¹²⁴ Τοιχογραφίες ἀπὸ τὰ ἀνάκτορα στήν Κνωσό, τὴν Τίρυνθα, ἢ ἀπὸ τίς οἰκίες στὸ Ἄκρωτήρι τῆς Θήρας βλ. Marinatos καὶ Hirmer 1959, καὶ Ντούμας 1992.

¹²⁵ Ὁ Buschor πρῶτος, ἐπεσήμανε ὅτι ἡ ἀρχαία ὑφαντικὴ εἶναι πηγὴ σημαντικῶν εἰκονογραφικῶν πληροφοριῶν γιὰ τὴν ἀρχαία τέχνη ἐπισημαίνοντας ὅτι σὲ αὐτὴν γιὰ πρώτη φορά ἐφαρμόσθηκαν κανόνες αισθητικῶν ἀρχῶν ποὺ ἀργότερα κυριάρχησαν, ὅπως ὁ κανόνας τῆς κάλυψης μὲ διακοσμητικὰ θέματα ὅλης τῆς ἐπιφανείας, ὁ λεγόμενος φόβος τοῦ κενοῦ «horror vacui» Buschor 1912, 35. Εἰδικότερα παραδείγματος χάριν, γιὰ τὴν προέλευση διακοσμητικῶν θεμάτων, ὅπως τὰ κυμάτια, τὰ ἄνθη λωτοῦ σὲ συνδυασμὸ μὲ ἔλικες, τὰ ἀνθέμια ἀλλὰ καὶ οἱ μαϊάνδροι ποὺ ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ εὐρέως στήν ἀγγειογραφία καὶ τὴν γλυπτικὴ καὶ σὲ ἄλλες τέχνες βλ. Carroll 1965, καὶ Cavalier 1996, 39-48.

¹²⁶ Στὴν μελέτη τοῦ Vickers 1972, 23-37 μαρτυρίες ἀπὸ τίς ἀρχαῖες πηγές συνδυάζονται μὲ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα γνωστῶν σπαραγμάτων ὑφασμάτων ἀπὸ τίς παρυφές τοῦ

τους έδωσε την δυνατότητα μερικής ανασύνθεσης των διακόσμου που εικονίζονταν στα ύφαντά. Αποτέλεσαν έτσι, ένα είδος έμμεσων μαρτυριών για τις δυνατότητες, που παρείχε ή χρήση διαφορετικών τεχνικών ύφανσης, καθώς και ή κεντητική¹²⁷ και γενικώς ή ραπτική, που κάποτε περιελάμβανε και την χρήση έπιρραμμάτων από πολύτιμα υλικά, όπως φύλλα χρυσού ή αργύρου¹²⁸, για τή διακόσμηση ύφαντων.

Οί εικονογραφικές μελέτες¹²⁹ για τούς τύπους των ένδυμάτων¹³⁰ και για την διακόσμησή τους προσέφεραν ένα μεγάλο πεδίο για την έρμηνεία των αναφορών των πηγών για φημισμένα ύφαντά με πλούσια διακόσμηση. Η έρευνα αυτή συνίσταται στην άποσαφήνιση των πηγών, έπιγραφών και κειμένων και την συσχέτισή τους με κατάλληλες εικονογραφικές μαρτυρίες τής ίδιας ή και άλλων ιστορικών περιόδων για να περιγραφεί συνήθως, τὸ είδος των ύφασμάτων και ή μορφή των ένδυμάτων, καθώς και ή εν γένει χρήση τους στην κοινωνική¹³¹, θρησκευτική¹³² και οικονομική¹³³ ζωή, συχνά με πολλές λεπτομέρειες.

Ίδιαίτερο βάρος δόθηκε και στην εικονογραφική ανάλυση των σκηνών που απεικόνιζαν τὸν καθημερινὸ βίο των γυναικῶν εντός του οίκου¹³⁴. Τὸ

ἀρχαίου κόσμου και διατυπώνονται σημαντικές παρατηρήσεις για τὰ πολύτιμα ύφαντά τής κλασσικής περιόδου.

¹²⁷ Wace 1948, Pekridou-Gorecki 1989, 60 κ.έ.

¹²⁸ Pekridou-Gorecki 1989,66-68, Barber 1991, 173, σημ. 11

¹²⁹ Οί μελέτες τής Bieber 1928, τής ίδιας 1934, και τής Houston 1947, για τὰ ἀρχαία έλληνικά και ρωμαϊκά ένδύματα, παραμένουν έως σήμερα, βασικές έργασίες αναφορᾶς.

¹³⁰ Για τὰ ένδύματα που εικονίζονται στις τοιχογραφίες τής Θήρας, βλ. Τελεβάντου 1982. Με τὰ Μινωικά και τὰ μυκηναϊκά ένδύματα ασχολήθηκαν ή Π. Ζώρα 1956, ό Μαρινάτος, Marinatos 1967, ή Έφη Σαπουνά Σακελλαράκη 1971, και τελευταία ή Jones 1998.

¹³¹ Για ένδύματα έπίσημα ή ειδικής χρήσης, νεκρικά ή του γάμου, ένδύματα, ως φορεϊς πληροφοριών για την κοινωνική καταγωγή κτλ., βλ. Pekridou-Gorecki 1989, 13. Πολλές φορές είναι δυνατόν να άντληθοῦν πολλές πληροφορίες και για την ιδιότητα του ένδεδυμένου, π.χ. για τις ιέριες, βλ. Μάντης 1990, ή για τὰ θεατρικά ένδύματα των ήθοποιών, βλ. Brooke 1962 και τελευταία Μαραγκού 2007, 199, σημ. 93-102.

¹³² Τερά ένδύματα, όπως τὰ αναθήματα στην Αρτέμιδα Όρθία στην Σπάρτη στο Αμυκλαϊον, ό Πέπλος τής Αθηνᾶς στην Αθήνα, βλ. Houston 1947, Barber 1992, 113-117.

¹³³ Τὸ κόστος παραγωγής και οί τιμές πώλησης των ύφασμάτων έχουν άπασχολήσει την έρευνα, μολονότι δέν υπάρχουν ακόμη ικανές μαρτυρίες για την διατύπωση σαφών συμπερασμάτων για την οικονομική σημασία τής παραγωγής και τής έμπορίας τους, βλ. συνοπτικά Pekridou-Gorecki 1989.

¹³⁴ Keuls 1983, 209-229.

γνέσιμο με άδράχτι και σφονδύλι εικονίζεται σε πολλές παραστάσεις¹³⁵, ενώ οι σκηνές που παριστάνουν την ύφαντική διαδικασία¹³⁶ είναι ελάχιστες άπαριθμούμενες στα δάκτυλα του ένός χειριού. Οί παραστάσεις αυτές έχουν σχολιασθεί από όλους τους μελετητές της ύφαντικής, έδωσαν πολλές πληροφορίες και ξεδιάλυναν έρωτήματα σχετικά με την μορφή του όρθιου άργαλειού με βάση.

Η περιγραφή του τρόπου ύφανσης στον όρθιο άργαλειό με βάση έγινε δυνατή μετά από την ταύτιση των αρχαίων όρων που άντλήθηκαν κυρίως από άναφορές των αρχαίων πηγών της έλληνικής και λατινικής γραμματείας¹³⁷, με τα έπιμέρους εικονογραφημένα στοιχεία από παραστάσεις άργαλειών σε άγγεια¹³⁸. Πολλές λεπτομέρειες της ακριβούς λειτουργίας των έπιμέρους αυτών στοιχείων διευκρινίστηκαν από τις μελέτες της Crowfoot¹³⁹.

Ο άργαλειός αυτού του τύπου έπιβίωσε έως και μετά τις αρχές του 20^{ου} αί. σε περιοχές της Βόρειας Ευρώπης¹⁴⁰. Η έθνολογική και άνθρωπολογική καταγραφή και μελέτη της χρήσης των όρθιων άργαλειών από την Ισλανδία προσέφεραν σημαντική γνώση για την κατανόσή του, τα πλεονεκτήματα και τα μειονεκτήματα της χρήσης του, τις πολλαπλές δυνατότητες διαφορετικών τεχνικών ύφανσης, και έδωσαν την ευκαιρία να διευκρινισθούν πολλά έρωτηματικά για τους αρχαίους όρθιους άργαλειούς με βάση, που παρέμεναν άσαφη από την μελέτη των πηγών.

Η έρευνα για την ύφαντική έως το τέλος της δεκαετίας του 1980, θεωρούνταν τεχνικό θέμα και είχε παρουσιασθεί άναλυτικά σε διεξοδικές

---

¹³⁵ Τζαχίλη 1997, 110-114

¹³⁶ Βλ. άναλυτικά Keuls 1983, 209-229 και Τζαχίλη 1997, 162-170, όπου γίνεται άναλυτική έρμηνεία των εικονιζομένων έργαλειών και έργασιών.

¹³⁷ Άναλυτικά για την ταύτιση των αρχαίων όρων, βλ. Wace 1948, 51 κ.έ.

¹³⁸ Παραστάσεις σε άγγεια που εικόνιζαν άργαλειούς έχουν σχολιάσει άναλυτικά, η Hoffman 1964, 297 κ.έ. και ο Carroll 1965, 37 κ.έ.

¹³⁹ Crowfoot 1937, για τον αρχαίο άργαλειό με βάση έγραψαν: Wilson 1938, Forbes 1956, και Barber 1991, 270.

¹⁴⁰ Hoffman 1964. Η άνάγκη κατανόησης της λειτουργίας αυτού του άργαλειού έδωσε ώθηση σε έναν κλάδο μελετών που άφορα στην πειραματική ύφανση κατά τον αρχαίο τρόπο βλ. και το Κέντρο έρευνας της ύφαντικής στο Έθνικό Ίδρυμα Έρευνών της Δανίας <http://ctr.hum.ku.dk/> (22-02.2012).

συνθετικές μελέτες της ιστορίας της τεχνολογίας¹⁴¹. Στις σχετικές μονογραφίες, σκιαγραφούνται οι βασικές πρακτικές πτυχές των σταδίων της κλωστικής και της ύφαντικής, καθώς και τα βασικά εργαλεία, όπως παρουσιάζονται στις πηγές, και οι οποίες με την σειρά τους διαφωτίστηκαν από ελάχιστες εικονογραφημένες παραστάσεις κυρίως σε άγγεια της αρχαϊκής και κλασσικής περιόδου.

Η μονογραφία της Elizabeth J. W. Barber¹⁴² που εκδόθηκε το 1991, προσέδωσε νέα διάσταση στις γνώσεις μας για την αρχαία ύφαντική. Αποτελεί την πλέον ολοκληρωμένη και πολυπλεύρως παρουσιασμένη μελέτη των γραπτών πηγών, των εικονογραφικών μαρτυριών για τις πρώτες ύλες και τα στάδια της διαδικασίας της παραγωγής ύφασμάτων, καθώς και των εργαλείων και όλων των ύφασμάτων που ήταν γνωστά¹⁴³ στα γεωγραφικά όρια του αρχαίου Κόσμου, γύρω από την λεκάνη της Μεσογείου, από την πρώτη αρχή της ύφαντουργίας, κατά την Παλαιολιθική εποχή έως το τέλος της Έποχής του Χαλκού.

Εκτός από την παράθεση όλων των γνωστών έως τότε μαρτυριών για τις τεχνικές ύφανσης σε όλον τον αρχαίο κόσμο, διατύπωσε νέες έρμηνείες για την θέση και τον ρόλο της γυναίκας¹⁴⁴ στις αρχαίες κοινωνίες. Ανέδειξε τις ομοιότητες και τις διαφορές των εργαλείων μέσα από την συγκριτική μελέτη αρχαίων όρων για την ύφαντική, όπως έχουν καταγραφεί και αναγνωσθεί, σε όλες τις γνωστές γλώσσες, κυρίως όμως, στις Ίνδοευρωπαϊκές¹⁴⁵ και έστρεψε την έρευνα προς την κατεύθυνση της διερεύνησης της λειτουργίας των σωζομένων εργαλείων. Έδωσε έτσι, ένα νέο έναυσμα για την ένασχόληση με την συστηματική καταγραφή και μελέτη των μετρικών στοιχείων των εργαλείων,

---

¹⁴¹ Blümner 1912, Forbes 1956, Singer, Hughes και Forrest 1984. Βλ. και Τζαχίλη 1997β, 653-4, όπου σχολιάζονται οι κύριες πραγματιστικές μεθοδολογικές προσεγγίσεις της έρευνας, οι οποίες συνίστανται στον έντοπισμό και στην παρουσίαση τεχνικών δεδομένων από τις πηγές και την εικονογραφία.

¹⁴² Barber 1991.

¹⁴³ Barber 1991, 145-214.

¹⁴⁴ Για την θέση της γυναίκας στην κοινωνία της κλασσικής περιόδου υπάρχουν πλέον πολλές μελέτες ενδεικτικά βλ. Williams 1983, 92, Keuls 1985, 229,240, Barber 1994, 32, Pomeroy 1991, xii. Οι μελέτες σχετικά με την κοινωνική θέση των δύο φύλων και για την δυναμική τους στην ιστορία με την ενίσχυση ή άμφισβήτηση διατυπωμένων στερεοτύπων μέσω έρμηνειών των αρχαιολογικών εύρημάτων αποτέλεσαν ιδιαίτερο κλάδο σπουδών κατά τις τελευταίες δεκαετίες του 20^{ου} αί.

για την κατανόηση της ακριβούς χρήσης τους, όσον αφορά στις κλωστές ή στα ύφασματα που ήταν δυνατόν να παραχθούν από αυτά.

Η πλέον, πολυδιάστατη μελέτη και έρμηνεία των αρχαιολογικών δεδομένων σχετικών με την ύφαντική είναι η μελέτη του Kemp για το λεγόμενο χωριό των έργων (ύφαντουργών)¹⁴⁶ στα περίχωρα της αιγυπτιακής πόλεως Αμάρνα¹⁴⁷, ενός ιδιαίτερου και εξειδικευμένου οικισμού¹⁴⁸ που χρονολογείται κατά την εποχή του Νέου Βασιλείου, στην "Υστερη Εποχή του Χαλκού. Η εξαιρετική τύχη να βρεθούν εκεί στην δεκαετία του 1980 κατά την ανασκαφή πολλά τμήματα ύφασμάτων και πλήθος εργαλείων νηματουργίας και ύφαντικής, έδωσε την δυνατότητα να μελετηθούν όλα τα θέματα που αφορούν στον κύκλο των δραστηριοτήτων, από τις πρώτες ύλες, την απόκτηση και την κατεργασία τους έως και τα τελικά προϊόντα¹⁴⁹. Έγινε έτσι, δυνατόν να μελετηθούν οι τεχνικές ύφανσης τους, αλλά και να κατανοηθεί η οργάνωση της παραγωγής εντός συγκεκριμένων αρχιτεκτονικών χώρων¹⁵⁰. Η χρήση τους έτσι, προσδιορίστηκε με ακρίβεια επί τη βάσει των κινητών οργανικών και ανόργανων εύρημάτων. Η εικόνα του καθημερινού βίου στον οικισμό, σκιαγραφήθηκε με λεπτομέρειες, συμβάλλοντας με ουσιαστικό τρόπο, στον εμπλουτισμό της όπτικής μας για την οργάνωση της παραγωγής ύφαντων στην Αίγυπτο της Εποχής του Χαλκού, όταν οι εμπορικές σχέσεις με το Αιγαίο βρισκόνταν σε πλήρη άνθιση.

Η μελέτη της Ίριδος Τζαχίλη για τα ένδύματα της εποχής αυτής στο Αιγαίο είναι η πλέον διαφωτιστική. Αξιοποίησε τις αναφορές των σωζόμενων κειμένων σε Γραμμική Β'¹⁵¹ και τις συσχέτισε με τα συμπεράσματα διαφορετικών

---

¹⁴⁵ Barber 1991, 260-283.

¹⁴⁶ Kemp και Vogelsang-Eastwood 2001.

¹⁴⁷ Στην Αμάρνα είχαν βρεθεί τα πρώτα εργαλεία ύφαντικής από οργανικά υλικά, Petriæ 1917.

¹⁴⁸ Kemp και Vogelsang-Eastwood 2001, 427-475.

¹⁴⁹ Kemp και Vogelsang-Eastwood 2001, 13-23.

¹⁵⁰ Kemp και Vogelsang-Eastwood 2001, 249-265.

¹⁵¹ Ο Μαρινάτος συνέδεσε τις αναφορές για την νηματουργία και την ύφαντική και τα ένδύματα στις πινακίδες, με τις περιγραφές του Όμηρου στα Έπη, Marinatos 1967. Η Τζαχίλη 1997 κάνει αναλυτική αναφορά στις πινακίδες Γραμμικής Β' και στους όρους και την ετυμολογία τους και παραθέτει αναλυτικά όλη την παλαιότερη βιβλιογραφία για το θέμα, βλ. επίσης και πρόσφατα Tzachili 2002β.

έπιστημονικῶν κλάδων, ὅπως τῆς ἀρχαιοζωολογίας, παλαιοβοτανικῆς καὶ γλωσσολογίας, σὲ συνδυασμὸ μὲ σύγχρονα ἐθνογραφικὰ στοιχεῖα ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Ἔτσι, ἔδωσε μία σαφέστερη εἰκόνα, τόσο γιὰ τὴν ἀπόκτηση καὶ τὴν κατεργασία τῶν πρώτων ὑλῶν, ὅσον καὶ γιὰ τὰ ἐργαλεῖα, ποὺ χρησιμοποιήθηκαν στὴν παραγωγή τῶν ὑφαντῶν. Συνθέτοντας τὶς μαρτυρίες τῶν πινακίδων τῆς Γραμμικῆς Β', προέβη σὲ ἐκτιμήσεις γιὰ τὸν ἀριθμὸ τοῦ ἀναγκαίου ἐργατικοῦ δυναμικοῦ ποὺ ἀπασχολήθηκε στὶς ἐργασίες αὐτές, καθὼς καὶ γιὰ τὸν χρόνο ἐργασίας ποὺ χρειαζόταν γιὰ τὴν παραγωγή τῶν περιτέχνων ἐνδυμάτων τῆς Κρήτης καὶ τῆς Ἡπειρωτικῆς Ἑλλάδας, κατὰ τὴν Ὑστερὴ Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ. Ἡ μελέτη τῆς Τζαχίλη κατέληξε σὲ διαπιστώσεις καὶ συμπεράσματα σχετικὰ μὲ τὰ πολύχρωμα καὶ πολυποίκιλτα αὐτὰ ἐνδύματα. Συγκεκριμένα ὅτι τὰ ἐνδύματα αὐτὰ κατασκευάζονταν ἀπὸ ὑφάσματα ποὺ κόβονταν καὶ ράβονταν σὲ συγκεκριμένα μέτρα, εἶχαν συνεπῶς σχεδιασθεῖ καὶ κατασκευασθεῖ γιὰ συγκεκριμένα πρόσωπα, καὶ εἶχαν σαφῶς σχέση μὲ τὴν ταυτότητα τους, τὴν ὁποία καὶ προέβαλαν.

Ἡ ἀνασύσταση καὶ ἡ ἀνάγνωση τῶν πινακίδων Γραμμικῆς Β γραφῆς ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα τῶν σημαντικῶν μυκηναϊκῶν κέντρων στὴν Πύλο τῆς Μεσσηνίας καὶ στὴν Κνωσό τῆς Κρήτης ἔδωσε νέες δυνατότητες γιὰ τὴν σύνθεση καὶ ἐρμηνεία ὅλων τῶν μαρτυριῶν, ποὺ μπορούσαν νὰ ἀντληθοῦν ἀπὸ αὐτές, σχετικὰ μὲ τὴν παραγωγή ὑφασμάτων, καθὼς καὶ γιὰ τὴν κεντρικὴ ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς. Πλήθος νέων καὶ πολύτιμων πληροφοριῶν γιὰ τὰ ἐπιμέρους στάδια τῆς διαδικασίας παραγωγῆς, καθὼς καὶ γιὰ τὴν συμβολὴ τῆς ὑφαντικῆς στὴν οἰκονομία καὶ κοινωνία τῆς ἐποχῆς προέκυψαν καὶ ἀπὸ τὸ ζωνρὸ ἐνδιαφέρον ποὺ προκάλεσε ὁ δημιουργικὸς διάλογος γιὰ τὴν προσέγγισή τους, ἐκ μέρους πολλῶν μελετητῶν¹⁵².

Τὰ συμπεράσματα ἀπὸ τὴν πρόσφατη, 2010, μελέτη τοῦ Bredan Burke γιὰ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸ Γόρδιον¹⁵³, πρωτεύουσα τῆς Φρυγίας, τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου, ὅπου διαπίστωσε ὀργανωμένη καὶ ἐποπτευόμενη κεντρικὴ

¹⁵² Barber 1991, Τζαχίλη 1997, Michaelidou 2008, Nosch 2000, Burke 2010.

¹⁵³ Οἱ ἀνασκαφές τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πενσυλβάνια στὸ Γόρδιον διεξάγονται ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ καθηγητῆ Young, ἀπὸ τὸ 1950. Οἱ πρόσφατες ἀνασκαφές διευθύνονται

παραγωγή ύφαντων, επέτρεψαν την διατύπωση από μία νέα πιά συνολική οπτική γωνία σημαντικών παρατηρήσεων για τις μαρτυρίες των πινακίδων Γραμμικής Β'¹⁵⁴. Στην μελέτη του προχώρησε ένα βήμα παραπέρα για την σκιαγράφηση της οργάνωσης και του μακροχρόνιου σχεδιασμού για την παραγωγή ύφαντων στο Γόρδιον της Πρώιμης Έποχής του Σιδήρου ανάλογης με αυτήν που έχει περιγραφεί για τα ανάκτορικά κέντρα της Μυκηναϊκής Ελλάδας¹⁵⁵ και για το εξαγωγικό εμπόριο ύφασμάτων στην Αίγυπτο και σε όλη την λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου.

Μία μεγάλης κλίμακος συγγραφή της ιστορίας της ύφαντικής εξέδωσε πρόσφατα, το 2008, η Margarita Gelba¹⁵⁶. Συγκέντρωσε και επεξεργάστηκε σχολαστικά όλες τις μαρτυρίες σχετικά με την ύφαντική από το σύνολο των δημοσιευμένων ανασκαφών σε οικισμούς της προρρωμαϊκής Ιταλίας και Σικελίας¹⁵⁷, που χρονολογούνται από την Ύστερη Έποχή του Χαλκού έως και την περίοδο του Αποικισμού από τους Έλληνες, κατά την Πρώιμη εποχή του Σιδήρου. Μελέτησε όλα τα γνωστά δημοσιευμένα σύνολα από την Βόρεια κυρίως Ιταλία και την πρό του αποικισμού Σικελία, τα σωζόμενα ύφασματα, τις γραπτές πηγές και τα εργαλεία. Με τις διαπιστώσεις της κατάφερε να δώσει την εικόνα όλου του κύκλου των δραστηριοτήτων από την απόκτηση των πρώτων ύλων έως την παραγωγή και διάθεση των έτοιμων ύφασμάτων σε μία μεγάλη χρονική διάρκεια και σε έναν συγκεκριμένο γεωγραφικό χώρο.

Η πρόοδος των επιστημονικών μεθόδων στην διάγνωση των οργανικών καταλοίπων¹⁵⁸ στην αρχαιολογική έρευνα οδήγησε, εξάλλου, σε νέες

από τους Sams K. και Voigt. M. Στο Γόρδιον βρέθηκαν και πολλά σπαράγματα ύφασμάτων, που χρονολογούνται στην Έποχή του Σιδήρου βλ. De Vries 1980, 33-40.

¹⁵⁴ Στο βιβλίο του Burke γίνεται έκτενης αναφορά σε όλες τις γνωστές πηγές, αρχαιολογικές και άλλες, για την ύφαντική δραστηριότητα στην Μινωική Κρήτη και στην Μυκηναϊκή Ελλάδα της Ύστερης Έποχής του Χαλκού, βλ. Burke 2010, 17-104.

¹⁵⁵ Barber 1991, 358 κ. εξ. Πρόσφατα ασχολήθηκε με το θέμα αυτό στην διδακτορική της διατριβή ή Nosch 2000. Για την οργάνωση της παραγωγής ύφαντων στα κρητικά ανάκτορα, βλ. Burke 1997, 413-424 και Burke 2010.

¹⁵⁶ Gelba 2008

¹⁵⁷ Gelba 2008, 1-22.

¹⁵⁸ Βλ. Σπαντιδάκη 2005, στην Ελλάδα το Κέντρο Έρευνας και Συντήρησης Αρχαιολογικού Ύφασματος με κύρια ερευνήτρια την Γιούλη Σπαντιδάκη, εξέδωσε το ένημερωτικό δελτίο *Αράχνη* από το 2002. Εκεί, παρουσιάζονται έκτενως οι νέες τεχνικές για την διάγνωση ινών και τα συμπεράσματα από την συντήρηση τμημάτων ύφασμάτων

κατευθύνσεις για την προσέγγιση και την διάγνωση όλων τών δραστηριοτήτων που σχετίζονται με την παραγωγή τών ύφασμάτων, με νέα έργαλεια και τεχνικές. Για την χρήση τους, όμως, απαιτούνται έπιστημονική έξειδίκευση, και ιδιαίτερες τεχνικές γνώσεις καταστρεπτικῶν και μή, μεθόδων.

Κατά την τελευταία δεκαετία, την πρώτη του 21ου αι. μ.Χ., ή έρευνα για την νηματουργία και την ύφαντική έχει τεθει σε ένα πιο συστηματικό πλαίσιο, σε όλην την Εύρώπη. Στο Έθνικὸ Ίδρυμα Έρευνῶν τῆς Κοπεγχάγης¹⁵⁹, όπου μελετητές με μεγάλη εμπειρία είχαν αναπτύξει προγράμματα στην πειραματική ύφαντική¹⁶⁰, ιδρύθηκε Κέντρο Έρευνας τῆς Ύφαντικῆς. Η δράση του επικεντρώνεται στην σύνθεση τῆς ιστορίας τῆς ύφαντικῆς κατά την 1η και 2η χιλιετία π.Χ. στην περιοχή τῆς Μεσογείου καθώς και στην Δανία τῆς Πρώιμης Έποχῆς του Σιδήρου, για την πρώτη περίοδο λειτουργίας του ἀπὸ τὸ 2005 ἕως και τὸ 2015.

Στην Εύρώπη υπήρχαν διαφορετικὲς παραδόσεις στην έρευνα για την ύφαντική. Στὸν Βορρά, λόγω τῆς διατήρησης σε χρήση ὀρθίων ἀργαλειῶν, εἶχε ἀναπτυχθεῖ ή πειραματική ἐφαρμογή μεθόδων, ἐνῶ στὸν Νότο, ή έρευνα ἀσχολοῦνταν, εἴτε με τὰ κείμενα που παραδίδονταν ἀπὸ διάφορες πηγές, εἴτε με τὰ ὑλικά κατάλοιπα ἀργαλειῶν και ύφασμάτων. Η ίδρυση του Κέντρου στοχεύει στην ἀνταλλαγή γνώσεων¹⁶¹ μεταξύ τῶ ἐνδιαφερομένων ἐπιστημόνων για την καλύτερη κατανόηση ὅλων τῶν σταδίων αὐτῶν τῶν δραστηριοτήτων, με ἔμφαση στὰ έργαλεια.

Οἱ δυσκολίες στην δυνατότητα μελέτης πρωτότυπου ὑλικῶ ἀπὸ συστηματικὲς ἀνασκαφές και ή ἀνάγκη για την συνεργασία πολλῶν

που βρέθηκαν πρόσφατα σε ἀνασκαφές: βλ. http://www.ims.forth.gr/index_main.php?c=70&l=g&d=7 (22-2-2012).

¹⁵⁹ Τὸ Κέντρο Έρευνας Ύφαντικῆς (CTR), βρίσκεται στὸ Πανεπιστήμιο τῆς Κοπεγχάγης / SAXO Ίνστιτουτο και στὸ Έθνικὸ Μουσείο τῆς Δανίας <http://ctr.hum.ku.dk/> (22-2-2012). Στὸ πλαίσιο τῶν δραστηριοτήτων του διοργανώνει σεμινάρια και συνέδρια με την συμμετοχή πανεπιστημίων και μουσείων σε εὐρωπαϊκὸ ἐπίπεδο, καθώς και μιὰ ποικιλία δραστηριοτήτων με σχολές πρωτότυπου σχεδιασμοῦ που συνδέονται με την ιστορία τῆς ύφαντικῆς, ὅπως μαθήματα ιστορίας τῆς ύφαντικῆς σε ὅλες τις ἀκαδημαϊκὲς βαθμίδες.

¹⁶⁰ Ἀπὸ την ἐποχή τῆς Hoffman 1964 εἶχε καλλιεργηθεῖ ή πειραματική ἀνασύσταση ὀρθίων ἀργαλειῶν στην Δανία.

¹⁶¹ Ἐπικεφαλῆς εἶναι ή Marie-Louise Nosch και έχει ὡς σκοπὸ την προώθηση, επέκταση και ἐδραίωση τῆς έρευνας για την ἀρχαία ύφαντική.

έπιστημόνων, με διαφορετικό υπόβαθρο και γνώσεις, όπως φιλόλογων, αρχαιολόγων, ύφαντουργών, συντηρητών και άλλων ειδικών επιστημόνων, οδήγησε στην διοργάνωση διεθνούς συνεδρίου για τα αρχαία υφάσματα¹⁶², όπου συνοψίζονται τα πρόσφατα συμπεράσματα για υφάσματα και εργαλεία σε όλη την Ευρώπη¹⁶³. Κύριος σκοπός του ήταν η συνεργασία και η διατύπωση κοινών αρχών και επιστημονικών μεθόδων, οι οποίες είναι αναγκαίο να εφαρμοστούν από όλους στην μελέτη και δημοσίευση των μαρτυριών για τα εργαλεία και τα υφάσματα ώστε να είναι δυνατή η σύνθεση και η διατύπωση ευρύτερων συμπερασμάτων για την ιστορία της ύφαντικής στο μέλλον.

Σε ένα άλλο σχετικό συνέδριο¹⁶⁴, φιλόλογοι και γλωσσολόγοι προσπάθησαν να ταυτίσουν όρους, γνωστούς από σωζόμενα κείμενα στην περιοχή μεταξύ Καυκάσου, Μεσοποταμίας και Ανατολικής Μεσογείου, της 3ης και 2ης χιλιετίας π.Χ., που σχετίζονται με τον κύκλο των δραστηριοτήτων της παραγωγής υφασμάτων και τα ίδια τα υφάσματα. Σκοπός αυτού του συνεδρίου, ήταν να καταγραφεί και να συμφωνηθεί μία σαφής, κοινή ορολογία μεταφρασμένη σε πολλές γλώσσες, ή οποία να είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθεί με κοινό τρόπο από όλους τους μελετητές¹⁶⁵ ώστε να εξαλειφθεί ή οποια παρανόηση υπήρχε σε παλαιότερες δημοσιεύσεις. Οι γραπτές πηγές από την αρχαία Έγγυς Ανατολή και την περιοχή της Ανατολικής Μεσογείου από την 3η έως την 1η π.Χ. χιλιετία είναι πλούσιες σε όρους, που περιγράφουν εργαλεία, ίνες και υφάσματα, πολλοί από τους οποίους έχουν κοινές ρίζες, που υποδηλώνουν διασυνδέσεις μεταξύ των γλωσσών και της ύφαντικής.

Το Κέντρο Έρευνας για την Ύφαντική συμμετέχει σε συνεργασία με άλλα έξι ευρωπαϊκά έρευνητικά ιδρύματα, στο μεγάλο έρευνητικό πρόγραμμα Dress ID¹⁶⁶, σχετικά με τα είδη ένδυσης και τις ατομικές ταυτότητες,- νέες προοπτικές

---

¹⁶² Το συνέδριο προσπάθησε να συγκεράσει τις δύο παραδόσεις, ώστε να βοηθήσουν ή μία την άλλη, Gillis και Nosch 2007.

¹⁶³ Gillis και Nosch 2007.

¹⁶⁴ Michel και Nosch 2010

¹⁶⁵ Michel και Nosch 2010, στην εισαγωγή αναλύονται τα προβλήματα με την αμφισημία διαφόρων όρων.

¹⁶⁶ Το έρευνητικό πρόγραμμα Dress ID <http://www.dressid.eu/> (22-02-2012) με διάρκεια από το 2008 έως το 2013, έχει λάβει οικονομική ενίσχυση από την Ευρωπαϊκή Ένωση. Οι

για την ύφαντική της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας (DressID). Στόχος του προγράμματος είναι η διερεύνηση των δυνατοτήτων απόκτησης των πρώτων ύλων, της τεχνολογίας των ύφαντικών ινών, της ποικιλίας και της γεωγραφικής κατανομής των εργαλείων των τύπων των αργαλειών, σε συσχετισμό με το τελικό προϊόν, τα ένδymατα, στις επαρχίες της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας, όχι μόνον, για την καλύτερη κατανόηση της τεχνολογίας και παραγωγής των ύφασμάτων της ρωμαϊκής εποχής. Επιδίωξη του προγράμματος είναι η αναδειξη θεμάτων που σχετίζονται με την κοινωνική σημειολογία της ένδυσης¹⁶⁷, καθώς και τον ακριβέστερο προσδιορισμό της σημασίας των προϊόντων της ύφαντικής στην οικονομική και κοινωνική ζωή κατά την Ρωμαϊκή περίοδο. Η επιλογή των πρώτων ύλων και των τεχνικών κατασκευής ενός ενδύματος, εξ άλλου είναι δυνατόν να αντικατοπτρίζει την ταυτότητα¹⁶⁸ του προσώπου που το φορούσε.

1.4.2 Η ιστορία της έρευνας για τα σφονδύλια και τα ύφαντικά βάρη

Στην ύποερότητα αυτή παρατίθενται οι κυριώτερες εργασίες αναφοράς για τα σφονδύλια και τα ύφαντικά βάρη, τις αγνύθες.

Οι όροι *αγνύς*, *πληθυντικός αγνυθες* και *αγνυθες* και *λαιαι* ή *λειαι* μαρτυρούνται σε πολύ λίγα κείμενα¹⁶⁹. Οι όροι αυτοί δεν διευκρινίζονται εάν αναφέρονται κατά κυριολεξίαν στα λίθινα βάρη και περιγράφουν την ύλη, από την οποία ήταν κατασκευασμένα ή την δηλωτική της χρήσης τους ονομασία, για βάρη, γενικώς του αργαλειού και από άλλη πρώτη ύλη. Έξάλλου, σε σχέση με τον τεράστιο πλήθος πήλινων βαρών, πολύ μικρός αριθμός λίθινων αντικειμένων, που θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν ως βάρη ύφαντικής, έχει μέχρι στιγμής βρεθεί. Η ακριβής χρήση των όρων αυτών παραμένει άσαφής.

έταίροι που συμμετέχουν στο έργο είναι πανεπιστήμια και έρευνητικά ιδρύματα από όλην την Ευρωπαϊκή Ένωση.

¹⁶⁷ Gelba 2008,199-202

¹⁶⁸ Τζαχίλη 1997, 224-244, Gelba 2008, 199-202

¹⁶⁹ λίθοι οι έξαρτημένοι από των στημόνων κατά την αρχαίαν ύφαντικήν, Πολυδεύκους *Όνομαστικόν* 7, 36. *Αγνυθες*, λίθοι κρεμάμενοι εν τοις ίσταρίοις Πλουτάρχου II.156b, *Άριστοτέλους Περί ζώων γενέσεως*, I, 4, *καθάπερ τας λαιας προσάπτουσαι αί ύφαινουσαι τοις ίστοις*. Στα λατινικά *pondera*, Σενέκα *Epistulae* 91, Πλίνιος ο πρεσβύτερος *Historia Naturalis* 1.c

Γι'αυτόν τον λόγο στην εργασία αυτή προτιμήθηκε ή αναφορά στα βάρη αυτά, να γίνεται με την χρήση του πιο ουδέτερου και περιγραφικού όρου «ύφαντικά βάρη».

Η ιστορία της έως σήμερα έρευνας για τα αντικείμενα αυτά απαρτίζεται από λίγες εργασίες, οι οποίες δεν επιτρέπουν ακόμη μία πλήρη σύνθεση της ιστορίας της εξέλιξής τους.

Μία πρώτη αλλά ευρεία προσπάθεια τυπολογικής κατάταξης και χρονολογικής ένταξης σφονδυλίων και ύφαντικῶν βαρῶν σέ ὄλο τὸ Αἰγαῖο, ἀπὸ τὴν Νεολιθική ἕως καὶ τὴν Ὑστερὴ Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, ἔγινε στὸ πλαίσιο μίας διδακτορικῆς διατριβῆς ἀπὸ τὴν Jill Carington Smith στὰ μέσα τῆς δεκαετίας τοῦ 1980. Ἡ διατριβή¹⁷⁰ αὐτὴ ἀποτελεῖ τὴν πιὸ ὀλοκληρωμένην ἐργασία γιὰ τὰ σφονδύλια καὶ τὰ ύφαντικὰ βάρη. Ἡ Carington Smith μελέτησε ὅλα τὰ γνωστὰ ὡς τότε σύνολα ἀντικειμένων ἀπὸ ἀνασκαφές στὸ Αἰγαῖο¹⁷¹, ἀκόμη καὶ τὰ ἀδημοσίευτα πὺ ἐκτίθεντο σὲ μουσεῖα, καὶ πρότεινε τυπολογικὲς σειρές, τὶς ὁποῖες χρονολόγησε ἀπὸ τὴν Νεολιθική ἕως καὶ τὴν Ὑστερὴ Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ, μὲ βάση τὰ γνωστὰ ἕως τότε δεδομένα πὺ ἕως σήμερα σὲ γενικὲς γραμμὲς δὲν ἔχουν ἀμφισβητηθεῖ. Στὴν συστηματικὴ καὶ λεπτομερὴ τῆς μελέτῃ ἔλαβε ὑπ'ὄψιν τῆς τὰ μετρικὰ στοιχεῖα, τὴν ἀναλογία ὕψους – διαμέτρου, καθὼς καὶ τὸ βάρος, τὰ ὁποῖα συσχέτισε μὲ τὰ διαφορετικὰ σχημάτα σφονδυλίων καὶ ύφαντικῶν βαρῶν καὶ πρότεινε ἐρμηνεῖες γιὰ τὴν χρήση τους.

Μὲ τὶς σημαντικὲς μελέτες τῆς γιὰ τὰ σφονδύλια καὶ τὰ ύφαντικὰ βάρη ἀπὸ τὰ Σέρβια¹⁷² στὴν Μακεδονία τῆς Ὑστερῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, καὶ ἀπὸ τὰ Νιχώρια¹⁷³ στὴν Μεσσηνία τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου, προχώρησε ἕνα βήμα παραπέρα καὶ ἔθεσε τὶς βάσεις γιὰ τὴν κατανόηση τῆς εξέλιξης τῶν βαρῶν αὐτῶν στὴν Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου στὸ Αἰγαῖο. Οἱ μελέτες αὐτὲς πὺ δὲν εἶναι αὐτελεῖς ἀποτελοῦν τὶς σταθερὲς ἀναφορὲς ὅλων τῶν μεταγενέστερων ἐρευνητῶν γιὰ τὴν τυπολογικὴ καὶ χρονολογικὴ ένταξη σφονδυλίων τῆς

---

¹⁷⁰ Carington Smith 1975 ἡ διατριβὴ αὐτὴ οὐδέποτε ἐξεδόθη καὶ ἦταν δυσεύρετη σὲ βιβλιοθηκὲς. Πρόσφατα ἀναρτήθηκε σὲ ἠλεκτρονικὴ μορφή.

¹⁷¹ Carington Smith 1975, 22-5.

¹⁷² Carington Smith 2000.

¹⁷³ Πρόκειται γιὰ εὐρήματα ἀπὸ τὶς οἰκίες τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Σιδήρου, Carington Smith 1983.

Ύστερης Έποχης του Χαλκού, καθώς και της Γεωμετρικής και Αρχαϊκής περιόδων στην Ελλάδα.

Τα ελάχιστα σφονδύλια και τα εκατοντάδες ύφαντικά βάρη από το Άκρωτήρι της Θήρας, και ιδιαίτερα από τον χώρο 3 της Δυτικής Οικίας¹⁷⁴, αποτέλεσαν το κύριο αντικείμενο της διδακτορικής διατριβής της Ίριδος Τζαχίλη¹⁷⁵. Τα καλά χρονολογημένα αυτά ύφαντικά βάρη που ανάγονται στην περίοδο της σεισμικής καταστροφής του οικισμού στον ύστερο 17^ο αι. π.Χ., κατέταξε με κύρια κριτήρια το σχήμα και το βάρος τους. Ο τρόπος πρόσδεσης τους στο στημόνι, αποτέλεσε ένα επιπλέον κριτήριο για τα είδη των κλωστών και των ύφασμάτων που ήταν δυνατόν να κατασκευασθούν στους άργαλειούς του Άκρωτηριού, σύμφωνα με την έρμηνεία που έδωσε.

Τα εύρηματα από την Όλυνθο¹⁷⁶ στην Χαλκιδική, ή καταστροφή της οποίας το 348 π.Χ από τον Φίλιππο Β' είναι γνωστή από τις αρχαίες πηγές, έδωσαν για πρώτη φορά, την δυνατότητα μελέτης ενός μοναδικού και μεγάλου κλειστού και ασφαλώς χρονολογημένου συνόλου ύφαντικών βαρών από οικίες της Κλασικής Έποχης. Η Lilian Wilson¹⁷⁷ μελέτησε διεξοδικά τα βάρη, που βρέθηκαν σε σειρές επάνω στα δάπεδα των οικιών. Με βάση το σχήμα τους και τις διαστάσεις τους έγινε δυνατή ή καταταξή τους σε τυπολογικές σειρές ακριβώς χρονολογημένες. Τα δωμάτια εντός των οποίων βρέθηκαν τα ύφαντικά βάρη, συχνά σε σειρές επάνω στα καμμένα δάπεδα, ταυτίστηκαν με τους γυναικωνίτες. Λόγω των εξαιρετικών συνθηκών εύρεσής τους, δόθηκε για πρώτη φορά ή δυνατότητα να διατυπωθούν παρατηρήσεις για το μέγεθος των όρθιων άργαλειών με βάρη και κατά συνέπεια των ύφαντών¹⁷⁸ που παράγονταν σε αυτούς, καθώς και εκτιμήσεις για την παραγωγή ύφαντών εντός του οίκου κατά την κλασική περίοδο.

---

¹⁷⁴ Τζαχίλη 1997, 183 κ.έ.,

¹⁷⁵ Τζαχίλη 1989 και της ίδιας 1997, 183-193.

¹⁷⁶ Ανασκαφές υπό την διεύθυνση του Robinson 1928.

¹⁷⁷ Wilson 1932.

¹⁷⁸ Wilson 1932, Davidson 1952, 147, κατ' εκτίμησιν είχαν αποδοθεί περίπου 65 με 70 ύφαντικά βάρη σε κάθε άργαλειό πλάτους στήμονος, περίπου 1,75 μ., το οποίο ήταν κατάλληλο για έναν πέπλο. Βλ. κεφάλαιο 4.

Ύφαντικά βάρη διαφόρων τύπων και παραλλαγών, όπως πυραμιδοειδή, δισκοειδή και κυρίως κολουροκωνικά, που βρέθηκαν σε διάφορα χρονολογημένα σύνολα στην Κόρινθο των ιστορικών χρόνων μελετήθηκαν συστηματικά από την Gladys Davidson. Η λεπτομερής μελέτη της και η δυνατότητα χρονολόγησης συγκεκριμένων παραλλαγών του τύπου των κολουροκωνικών ύφαντικών βαρών, που υπήρξε ιδιαίτερος δημοφιλής στην περιοχή της Κορίνθου¹⁷⁹ και στις αποικίες της, από κλειστά σύνολα, έκαμε δυνατή την διάκριση των αλλαγών της μορφής του γενικού κολουροκωνικού σχήματος, σε μία χρονική περίοδο από τον 6^ο έως και τον 4^ο αι. π. Χ.

Η δημοσίευση των σφονδυλίων και των ύφαντικών βαρών, σε συνεργασία με την Burr-Thompson από στις επιχώσεις της Πνύκας¹⁸⁰, είχε προηγηθεί της δημοσίευσης των αντικειμένων από την Κόρινθο. Εκεί, για πρώτη φορά χρονολογήθηκαν οι διάφοροι τύποι των βαρών, με οδηγό τα συνευρήματα από κλειστά χρονολογημένα σύνολα.

Οι θεμελιώδεις μελέτες της Gladys Davidson, της Πνύκας πριν από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, και της Κορίνθου λίγα χρόνια μετά από το τέλος του, καθώς και η αντίστοιχη μελέτη της Lilian Wilson για την Όλυνθο, παραμένουν έως σήμερα, οι κύριες εργασίες αναφοράς για την σχετική τυπολογική και χρονολογική ένταξη¹⁸¹ αναλόγων αντικειμένων, των ιστορικών χρόνων από ανασκαφές σε όλο το Αιγαίο.

Την εικόνα για την τυπολογική και χρονολογική εξέλιξη των ύφαντικών βαρών των ιστορικών χρόνων, συμπλήρωσε η δημοσίευση από την H. Goldman¹⁸² των ύφαντικών βαρών από την Ταρσό της Κιλικίας στην Ν. Μικρά Ασία, με την βοήθεια ασφαλώς χρονολογημένων συνόλων της Ελληνιστικής περιόδου. Και η εργασία αυτή χρησιμοποιήθηκε κατά κόρον στις δημοσιεύσεις αντίστοιχων εύρημάτων από το Αιγαίο.

---

¹⁷⁹ Davidson 1952, 148 κ.έ.

¹⁸⁰ Davidson και Burr -Thompson 1943.

¹⁸¹ Οι εργασίες αυτές έχουν δεχθεί κριτική από την Τσουβάρα-Σούλη 1983, 23, σημ. 6, για την χρονολόγηση των σφραγισμάτων, με συνέπεια την αναθεώρηση της χρονολόγησης όρισμένων παραλλαγών των κολουροκωνικών αγνύθων, την οποία έχει αποδεχθεί η μεταγενέστερη έρευνα, βλ. Τσιγωνάκη 1994, 159.

¹⁸² Goldman 1950, 394 κ.έ.

Η Ε. Barber ασχολήθηκε κυρίως με τὰ σφονδύλια¹⁸³ και ιδιαίτερα με τὴν ἀνίχνευση τῆς διάδοσης ἑνὸς συγκεκριμένου τύπου: τὰ κωνικά ἢ σφαιρικά σφονδύλια με κοιλότητα στὴν βάση τους. Τὰ σφονδύλια αὐτὰ τὰ συνέδεσε με τὶς μετακινήσεις γυναικῶν, στοιχεῖο ποὺ θεώρησε ὅτι ὑποδηλώνει πρόθεση μόνιμης ἐγκατάστασης και ἐπιβεβαίωση μετακινήσεων πληθυσμῶν. Συγκεντρώνοντας τὰ στοιχεῖα θέσεων εὐρεσης τέτοιων σφονδυλίων ἐπιχείρησε νὰ χαρτογραφήσει τὶς μετακινήσεις πληθυσμῶν τῆς ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ¹⁸⁴ ἀπὸ τὸν Καύκασο ἕως τὴν Παλαιστίνη.

Τὰ σφονδύλια και τὰ ὑφαντικά βάρη ἀπὸ τὸ ἀνάκτορο στὸ Γόρδιον, τὸ ὁποῖο καταστράφηκε ἀπὸ πυρκαγιά κατὰ τὸν ὕστερο 8^ο αἰ. π.Χ., μελετήθηκαν ἀναλυτικά και δημοσιεύθηκαν στὴν διδακτορική διατριβὴ τοῦ Bredan Burke¹⁸⁵. Τὸ ὑλικὸ αὐτὸ ἀποτελοῦν χιλιάδες χειροποίητων σφονδυλίων και ὑφαντικῶν βαρῶν¹⁸⁶ ἀπὸ ἄψητο πηλὸ, προϊόντα τοπικῆς παραγωγῆς ποὺ διασώθηκαν χάριν στὴν πυρκαγιά.

Ἀπὸ ἄψητο πηλὸ εἶναι και τὰ καλά χρονολογημένα βάρη ἀπὸ τὸ φρούριο με τὸ παλάτι τοῦ Βασιλέως τῆς Ἰουδαίας Ἡρώδη, στὴν Μασάντα¹⁸⁷ ποὺ χρονολογοῦνται στὴν ἐποχὴ τῆς καταστροφῆς του τὸ 73-74 μ.Χ κατὰ τὴν ρωμαϊκὴ περίοδο.

Και στὶς δύο αὐτὲς περιπτώσεις τὰ ἀποτελέσματα τῶν μελετῶν ἔχουν μεγάλη ἀξία μόνον γιὰ εὐρήματα ἀπὸ κοντινὲς περιοχὲς, ἀφοῦ ἡ προτίμηση σὲ βάρη ἀπὸ ἄψητο πηλὸ δὲν φαίνεται ὅτι ἦταν εὐρέως διαδεδομένη και σὲ ἄλλες περιοχὲς τῆς Μεσογείου.

---

¹⁸³ Barber 1991, 391 κ.έ.

¹⁸⁴ Γιὰ τὸ θέμα τῶν μετακινήσεων τῶν πληθυσμῶν και τῆς διάδοσης των ἰνδοευρωπαϊκῶν γλωσσῶν, βλ. Barber 1991, 299 κ.έ.

¹⁸⁵ Burke 2010, 108 κ. έ.

¹⁸⁶ Ὁ Burke 1998 και τοῦ ἰδίου 2010, 108-150 δημοσιεύει και συσχετίζει ὅλα τὰ συννευρήματα ἀνὰ χώρους και συνθέτει μία ἐρμηνεία γιὰ τὴν παραγωγὴ ὑφασμάτων ὑπὸ τὸν κεντρικὸ ἔλεγχο τῆς ἀνακτορικῆς διοίκησης τὸν ὁποῖον παραλληλίζει με τὴν ὀργάνωση τῆς παραγωγῆς ποὺ διαπιστώνεται ἀπὸ τὶς μαρτυρίες τῆς γραμμικῆς Β'στὸ ἀνάκτορο τῆς Κνωσοῦ.

¹⁸⁷ Shamir 1994. Ἄψητοι και ἄτρητοι πήλινοι κύλινδροι ποῦ χρονολογοῦνται στὸν 8^ο αἰ. π.Χ. βρέθηκαν σὲ δωμάτιο μίας οἰκίας Φιλισταίων στὴν πόλη Ἀσκελον και δηλώνουν τὴν θέση ὄρθιου ἀργαλειοῦ, βλ. Lass 1994. Ἀπὸ τὰ Μάσαντα προέρχονται και τμήματα ὑφασμάτων ποὺ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ. ἕως τὰ τέλη τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ. βλ. Sheffer and Granger-Taylor 1994.

Ἡ Lidy Crewe¹⁸⁸ ἀσχολήθηκε συστηματικὰ μὲ τὰ σφονδύλια ἀπὸ τὴν Κύπρο τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ. Στὴν ἐργασία της¹⁸⁹ ποὺ ἐκδόθηκε σὲ ξεχωριστὴ μονογραφία, γίνεται συστηματικὴ μελέτη ὅλων τῶν γνωστῶν συνόλων μὲ σφονδύλια ἀπὸ τὴν Κύπρο. Εἰδικὰ γιὰ τὴν Κύπρο μίᾳ ταξινόμηση καὶ συστηματικὴ χρονολόγηση τῶν τύπων τῶν σφονδυλίων εἶχε γίνει γιὰ τὴν Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ ἀπὸ τὸν Stewart¹⁹⁰ καὶ γιὰ τὴν Μέση Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ ἀπὸ τὸν Åstrom¹⁹¹. Ἡ Crewe μελέτησε καὶ μέτρησε, μὲ συστηματικὸ τρόπο ὅλα τὰ σφονδύλια, δημοσιευμένα καὶ ἀδημοσίευτα, ἀπὸ κλειστὰ χρονολογημένα σύνολα, ποὺ προήλθαν ἀπὸ ἀνασκαφὲς τῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ στὴν Κύπρο. Μὲ τὴν χρῆση στατιστικῆς ἀνάλυσης συγκεκριμένων παραγόντων ὅπως ἡ διάμετρος, τὸ ὕψος, ἡ διάμετρος ὀπῆς καὶ τὸ βᾶρος, κατάληξε στὴν ἀποσαφήνιση τῆς ἐξέλιξης τῆς τυπολογίας τῶν σφονδυλίων καὶ στὴν ἀκριβῆ τους χρονολόγηση. Ἐπιπλέον διέκρινε ὅτι συγκεκριμένα ἴχνη φθορᾶς ἐπάνω στὰ σφονδύλια μαρτυροῦσαν διαφορετικὲς τεχνικὲς γενεσίματος ἢ τὸ εἶδος τῶν κλωστῶν¹⁹². Μὲ τὴν μελέτη της κατέδειξε ὅτι ἡ μορφολογία τῶν σφονδυλίων καὶ ἡ προσκόληση σὲ δοκιμασμένους τύπους ποὺ παρατηρεῖται σὲ μίᾳ μεγάλῃ χρονικῇ διάρκειᾳ εἶχε σχέση μὲ τὴν ἐμμονὴ στὴν παράδοση. Οἱ τοπικὲς προτιμήσεις σὲ συγκεκριμένους, διαφορετικοὺς μεταξὺ τους τύπους σφονδυλίων ποὺ παρατηρεῖται μεταξὺ θέσεων τῆς βόρειας ἀκτῆς καὶ τῆς κεντρικῆς πεδιάδος τῆς Κύπρου ἐπιβεβαιώθηκαν καὶ μὲ τὴν βοήθεια στατιστικῆς ἀνάλυσης ὅπου οἱ τύποι τῶν σφονδυλίων διαφοροποιήθηκαν πέραν ἀπὸ τὸ σχῆμα τους καὶ ἀπὸ τὴν πρώτη ὕλη ποὺ ἦταν κατασκευασμένα καὶ ἀπὸ τὴν διακόσμηση ποὺ ἔφεραν. Ἡ διαφορὰ αὐτὴ στὰ σφονδύλια φαίνεται ὅτι ἀντιστοιχεῖ μὲ τὶς προτιμήσεις διαφορετικῶν παραδόσεων στὴν κεραμικὴ ποὺ ἔχουν παρατηρηθεῖ¹⁹³ καὶ οἱ

---

¹⁸⁸ Crewe 1998.

¹⁸⁹ Οἱ ἕως τὴν ἐποχὴ τῆς ἐκδόσεως τῆς μελέτης τῆς Crewe, σχετικὲς δημοσιεύσεις παρεῖχαν ἀντιφατικὲς πληροφορίες ὡς πρὸς αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα καὶ καθιστοῦσαν ἀδύνατη τὴν σύγκρισή τους ἀκόμη καὶ γιὰ ἀντικείμενα ἀπὸ γειτονικὲς θέσεις, βλ. Crewe 1998, 2-5.

¹⁹⁰ Stewart 1962, 205-401.

¹⁹¹ Åström 1972, 155-157.

¹⁹² Crewe 1998, 59-61.

¹⁹³ Morris 1985, 320

όποίες φαίνεται ότι συνυπήρχαν και εξελίσσονταν παράλληλα σ'αυτές τις περιοχές.

Η Crewe επικεντρώθηκε στην συστηματική καταγραφή και ανάλυση των μετρικών στοιχείων των σφονδυλίων και στην διάκριση των φθορών που προκλήθηκαν λόγω της χρήσης τους, στοιχεία χρήσιμα για την συναγωγή συμπερασμάτων σχετικά με τα παραγόμενα νήματα για ολόκληρη την μεγαλόνησο και αποτελεί πρότυπο για παρόμοιες μελέτες σε άλλες περιφέρειες της Νοτιανατολικής Μεσογείου.

Από την οικοδομική νησίδα Mu V στα Μάλια¹⁹⁴ της Κρήτης, ή δημοσίευση των J. Cutler, E. Anderson Strand και M-L Nosch, 664 ύφαντικών βαρών που χρονολογούνται κυρίως στην MM II περίοδο ακολούθησε τα αποτελέσματα των πειραματικών τεχνικών που εφαρμόζονται στο Κέντρο Ύφαντικής της Κοπεγχάγης. Αποτελεί την πρώτη τέτοιου είδους δημοσίευση μινωικών ύφαντικών βαρών που εξετάζονται από τεχνολογική άποψη και παρατίθενται αναλυτικά όλα τα μετρικά τους στοιχεία. Μέρος της μελέτης αφιερώνεται για την διατύπωση υποθέσεων σύμφωνα με ένα θεωρητικό μοντέλο¹⁹⁵ που στηρίζεται σε συγκεκριμένα πειραματικά δεδομένα για τις δυνατότητες ύφαντικής παραγωγής με τα συγκεκριμένα βάρη. Η πρωτότυπη αυτή εργασία παρουσιάζει αναλυτικά όλες τις επιμέρους παραμέτρους που μπορούν να ανιχθευθούν από την αναλυτική μελέτη των ύφαντικών βαρών.

Από την Κύπρο των ιστορικών χρόνων, ή δημοσίευση των ύφαντικών βαρών από την Σαλαμίνα¹⁹⁶, παρέχει πληροφορίες για ένα καλά χρονολογημένο σύνολο που συχνά χρησιμοποιείται για την χρονολόγηση παρόμοιων τυπολογικών σειρών ύφαντικών βαρών.

Σε χωριστή μονογραφία ή Anna Maria Tunzi Sisti¹⁹⁷ δημοσίευσε τα ύφαντικά βάρη από μία συγκεκριμένη γεωγραφική περιοχή, την Adelfia της Puglia στην Ιταλία, που χρονολογούνται από την Προϊστορική Έποχή έως και την Ρωμαϊκή περίοδο, σε όλην δηλαδή την διάρκεια της 1ης π.Χ. χιλιετίας. Η

---

¹⁹⁴ Cutler, Anderson Strand και Nosch 2009.

¹⁹⁵ Mårtensson, Anderson Strand και Nosch 2009.

¹⁹⁶ Σαλαμίνα Κύπρου, Chavanne 1975.

¹⁹⁷ Tunzi Sisti 1994.

Tunzi Sisti κατέταξε τὰ ύφαντικά βάρη σὲ τυπολογικὲς σειρὲς, καλὰ χρονολογημένες σύμφωνα μὲ τὰ ἀνασκαφικὰ τους συνευρήματα, μὲ βάση τὰ σχήματα τους καὶ τὰ διακοσμητικὰ τους θέματα. Μὲ τὴν πρόσθετη βοήθεια στατιστικῆς ἀνάλυσης¹⁹⁸ τῶν μετρικῶν δεδομένων τους, κατέληξε σὲ συμπεράσματα σχετικά μὲ τὶς προτιμήσεις κάθε ἐποχῆς στὴν περιοχὴ αὐτή.

Ἡ μονογραφία της ἀποτελεῖ μία ἀπὸ τὶς λίγες διαχρονικὲς αὐτοτελεῖς μελέτες ύφαντικῶν βαρῶν στὴν Ἰταλικὴ χερσόνησο. Ἐντάσσεται ὡστόσο, σὲ μία μεγάλη ὁμάδα δημοσιεύσεων σὲ ξεχωριστὰ κεφάλαια ἐντὸς τῶν ἀνασκαφικῶν ἐκθέσεων γιὰ σχετικά εὐρήματα, ἀπὸ τὶς ἑλληνικὲς ἀποικίες στὴν Κάτω Ἰταλία¹⁹⁹ καὶ τὴν Σικελία²⁰⁰, πού παρέχουν σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν χρονολόγηση καὶ τὴν τυπολογικὴ ἐξέλιξή τους κατὰ τοὺς ἱστορικοὺς χρόνους. Ἡ μελέτη ἄλλωστε, αὐτῶν τῶν πολυπληθῶν εὐρημάτων ἀπὸ ὅλες τὶς ἱστορικὲς θέσεις στὴν Ἰταλία καὶ Σικελία ὑπῆρξε συστηματικὴ ἀπὸ παλιὰ καὶ ἀποτελέσσε πεδίο ἰδιαίτερου προβληματισμοῦ²⁰¹.

Ἡ Gelba²⁰² στὴν ἱστορία τῆς ύφαντικῆς γιὰ τὴν Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου στὴν Ἰταλία, συγκέντρωσε ὅλες τὶς σχετικὲς μαρτυρίες ἀπὸ ἀνασκαφὲς γιὰ σφονδύλια καὶ ύφαντικά βάρη ἀπὸ τὴν Βόρεια Ἰταλία καὶ τὴν Σικελία. Μὲ τὸν συνδυασμὸ τῶν σχημάτων καὶ τῶν μετρικῶν δεδομένων τους ἀποτύπωσε σὲ σχετικὸς πίνακες τόσο γενικὲς, ἀλλὰ καὶ τοπικὲς, τυπολογικὲς σειρὲς τὴν ἐξέλιξη τῶν βαρῶν αὐτῶν, πού χρονολογήθηκαν βάσει κλειστῶν καὶ ἀσφαλῶν συνόλων κατὰ περιοχὲς. Ἡ ἐργασία της γιὰ τὴν Ἰταλικὴ χερσόνησο καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὸ Βόρειο τμῆμα της ἀποτελεῖ ὑπόδειγμα ὡς πρὸς τὴν μεθοδολογικὴ προσέγγιση

---

¹⁹⁸ Tunzi Sisti 1988, 141, οἱ ἀναλύσεις ἔγιναν ἀπὸ τὸν F. Ruta.

¹⁹⁹ Πολλὲς ἀγνῦθες τῆς κλασσικῆς καὶ ἑλληνιστικῆς περιόδου, πού ἦταν ἀναθήματα στὴν περιοχὴ Francavilla Maritima στὸ ἱερό τῆς Ἥρας Foce del sele δημοσιεύονται ὑποδειγματικὰ ἀπὸ τὴν Zancani Montuoro 1966, 73-82.

²⁰⁰ Ἀπὸ τὴν Σικελία καὶ συγκεκριμένα ἀπὸ τὴν Ἰμέρα δημοσιεύονται διεξοδικὰ ἀπὸ τοὺς Marconi 1930, 151, καὶ Joly 1976 ὅλες οἱ ἀγνῦθες τῶν ἱστορικῶν χρόνων κλασσικῆς καὶ ἑλληνιστικῆς περιόδου ἀνὰ οἰκία, 81κ.έ., 21381κ.έ., 46181κ.έ. Ἀπὸ τὴν Γέλα ἐπίσης ἔχουν δημοσιευθεῖ οἱ ἀγνῦθες, Orsi 1906 καὶ Zancani Montuoro 1966, 75. Ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Παλέρμο, ἀπὸ τὴν θέση Monte Maranfusa καὶ ἀπὸ τὴν θέση Terravecchia di Cuti ἀναφέρονται πολλὲς ἀγνῦθες καλὰ χρονολογημένες στὴν ὑστεροκλασσικὴ περίοδο μὲ ἐγχάρακτα ἑλληνικὰ γυναικεῖα ὀνόματα σὲ γενικὴ κτητικὴ, βλ. Brugnone 1991.

²⁰¹ Πολλὲς καὶ διαφορετικὲς ἐρμηνεῖες ἔχουν δοθεῖ γιὰ τὰ ἀντικείμενα αὐτά, ἄλλοτε ὡς ἀποτροπαϊκὰ καὶ ἄλλοτε ὡς αὐστηρῶς ἀναθηματικὰ ἀντικείμενα, βλ. Orlandini 1953, 441-443, Di Vita 1956, 40-44, Ferrantini Troisi 1986.

για την κατεύθυνση της έρευνας αναλόγων εύρημάτων της Λεκάνης της Μεσογείου.

Στο Κέντρο Έρευνας Ύφαντικής βρίσκεται σε εξέλιξη το μεγάλο πρόγραμμα για την Έποχή του Χαλκού²⁰³ στο οποίο αποσκοπεί κατ'άρχας στην συστηματική καταγραφή όλων των μετρικών στοιχείων για τα σφονδύλια και τα ύφαντικά βάση, που συνήθως δεν αναφέρονται σε παλαιότερες δημοσιεύσεις, από όλα τα γνωστά ανασκαφικά σύνολα της Ύστερης Έποχής του Χαλκού στην Ανατολική Μεσόγειο. Έντος του πλαισίου του προγράμματος εντάσσεται και η λήψη πιστών αντιγράφων τους με το ίδιο βάρος. Κατόπιν έκμεταλλευόμενοι τις δυνατότητες πειραματικού στησίματος ὀρθίων ἀργαλειῶν, βάσει τῶν δεδομένων που είναι γνωστά από την μελέτη τῶν σκανδιναυικῶν ἐθνογραφικῶν παραδειγμάτων, προχωροῦν στην αναλυτική καταγραφή παρατηρήσεων για την χρήση τῶν βαρῶν, ἀφοῦ ἐπιχειροῦνται διαφορετικοὶ τύποι πρόσδεσης. Τέλος, ὑφαίνονται δείγματα με διαφορετική ἔνταση, ὥστε νὰ γίνεται ἀντιληπτὴ ἡ ποικιλομορφία πὺν εἶναι δυνατόν νὰ προκύψει²⁰⁴ στην ὑφανση ἀπὸ διαφορετικὲς ἢ καὶ ἴδιες πρῶτες ὕλες. Ὅλα αὐτὰ συχετίζονται με τὲς μαρτυρίες τῆς Γραμμικῆς Β'²⁰⁵ γιὰ τὸν χρόνο ἐργασίας πὺν ἦταν ἀναγκαῖος γιὰ τὴν παραγωγή συγκεκριμένων ἐνδυμάτων.

---

²⁰² Gelba 2008, 103, 124

²⁰³ Τὰ ἀποτελέσματα τοῦ προγράμματος βρίσκονται ἤδη ἀναρτημένα στοῦ διαδικτύου <http://ctr.hum.ku.dk/tools/> (22-02-2012), καὶ στοῦ μέλλον προγραμματίζεται σχετικὴ δημοσίευση με ὅλα τὰ συμπεράσματα, [http://ctr.hum.ku.dk/economy/\(22-02-2012\)](http://ctr.hum.ku.dk/economy/(22-02-2012)).

²⁰⁴ Τὰ συμπεράσματα εἶναι ἀνηρτημένα στοῦ διαδικτύου γιὰ κάθε θέση πὺν ἔχουν ἐρευνήσει βλ. π.χ. τὴν σχετικὴ ἀναφορὰ γιὰ τὴν Θήβα http://ctr.hum.ku.dk/tools/toolsreports/Thebes_Technical_Textile_Report.pdf/ (22-02-2012)

²⁰⁵ Τζαχίλη 1997,132-3.

Κεφάλαιο 2

Ύλικές μαρτυρίες για την κλωστική και την ύφαντική στο Αίγαίο

2.1 Εύρηματα ύφασμάτων και εργαλείων

Στην Ελλάδα και ιδιαίτερα στα νησιά, έως σήμερα, ελάχιστα ύφασματα ή ίχνη τους έχουν βρεθεί. Οί οργανικές ύλες από τις οποίες είναι κατασκευασμένα, είναι εξαιρετικώς εύπαθείς και καταστρέφονται εύκολα. Οί γενικότερες κλιματολογικές συνθήκες που επικρατούν δεν επιτρέπουν την διατήρησή²⁰⁶ τους, όπως συμβαίνει σε άλλες περιοχές, όπου είτε επικρατεί μεγάλη ξηρασία ή άνοβρία²⁰⁷, είτε μεγάλη υγρασία²⁰⁸.

Σπαράγματα ύφασμάτων σπανίως ανιχνεύθηκαν κατά τις ανασκαφές οικιστικῶν συνόλων. Μόνον στο Ακρωτήρι της Θήρας, λόγω τῶν ειδικῶν συνθηκῶν τῆς καταστροφῆς του, ανιχνεύθηκαν κλωστὲς καὶ ἴνες²⁰⁹ μόνον, καὶ ὄχι ύφασματα. Στην Τροία βρέθηκε, ἐντὸς κιβωτιδίου, ξύλινο ἀδράχτι με τυλιγμένη κλωστή²¹⁰ καὶ ἀπανθρακωμένα ἴχνη λινού ύφασματος μαζί με μικροσκοπικὲς ψήφους²¹¹, καὶ στο Catal Huyuk²¹² στὴν περιοχή τοῦ Ἰκονίου, μερικὰ σπαράγματα ύφαντῶν καὶ κλωστῶν.

Αποτυπώματα ύφασμάτων ὡστόσο, ἔχουν σωθεῖ στὶς βάσεις πῆλινων ἀγγείων λόγω μίας πρακτικῆς πού εἶναι γνωστὴ ἤδη, ἀπὸ τὴν Μέση Νεολιθικὴ περίοδο, ὅπως φαίνεται ἀπὸ ἓνα ὄστρακο ἀπὸ τοὺς Σιταγρούς²¹³, στὴν Δράμα· σύμφωνα με αὐτὴν τὰ ἔτοιμα χειροποίητα ἀγγεῖα στέγνωσαν πρὶν ἀπὸ τὴν

---

²⁰⁶ Σχετικὰ μετὸ θέμα τῆς διατήρησης τῶν ἰνῶν ἢ τῶν ύφασμάτων στὴν Ελλάδα, βλ. Ρέτσα κ. ἄλ. 2012.

²⁰⁷ Στὴν Αἴγυπτο π.χ. οἱ συνθήκες σχεδὸν ἀπόλυτης ξηρασίας πού επικρατοῦν, ἐπέτρεψαν τὴν ἀνεύρεση πολλῶν ύφασμάτων βλ. Barber 1990, 145 κ.έ. τὸ ἴδιο συνέβη καὶ σὲ ταφὲς σκυθικὲς στὶς στέπες τῆς νότιας Ρωσίας, στο Kurgan, Barber 1991, 206 κ.έ.

²⁰⁸ Στὶς λίμνες τῆς Ἑλβετίας καὶ στὴν Δανία, βλ. Barber 1991, 176 κ.έ.

²⁰⁹ Βλ. Moulherat καὶ ἄλ. 2004, 15-20.

²¹⁰ Στὸν Θησαυρὸ Μ, βλ. Doerpfeld 1902, 340· Barber 1991, 54.

²¹¹ Βλ. Schliemann 1880, 361· Schmidt 1902, 244· Barber 1991, 172.

²¹² Βλ. Burnham καὶ Ryder 1965, 169-74.

²¹³ Renfrew 1972, 351.

όπτησή τους επάνω σε ψάθες, φύλλα φυτών ή ύφαντά, με αποτέλεσμα τὰ ἴχνη τους νὰ αποτυπώνονται στὸν ὑγρό, ἀκόμη πηλὸ.

Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ εὐρέως διαδόθηκε κατὰ τὴν Τελικὴ Νεολιθικὴ καὶ σὲ ὅλην τὴν **Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ**, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὰ αποτυπώματα ὑφασμάτων ποὺ εἶναι ὄρατὰ στὶς βάσεις ἀγγείων ἀπὸ τὴν Ἁγία Εἰρήνη Κέας²¹⁴, ἀπὸ τὴν Αμοργό²¹⁵ καὶ τὴν Κέρο²¹⁶ καὶ ἀπὸ τὴν Τσούγκιζα στὴν Νεμέα²¹⁷.

Ὅρισμένες φορὲς αποτυπώματα ὑφάσματος εἶναι ὄρατὰ στὴν διάβρωση τῶν μετάλλινων ἀντικειμένων επάνω σὲ ἀγγεῖα ἢ σὲ ξίφη, τὰ ὁποῖα εἶναι ἰδιαίτερος σημαντικὰ, ἀφοῦ παρέχουν ἀνεκτίμητες πληροφορίες γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς κατασκευῆς τοῦ ὑφάσματος καὶ γιὰ τὴν πρώτη ὕλη τῶν ἰνῶν. Τὰ αποτυπώματα αὐτὰ, σὲ μεταλλικὰ ἀντικείμενα, καλοῦνται ψευδόμορφα²¹⁸. Τέτοια εἶναι ἡ περίπτωση ἑνὸς ψευδόμορφου επάνω σὲ χάλκινο ἐγχειρίδιο ποὺ βρέθηκε κατὰ τὶς ἀνασκαφὲς τοῦ Τσοῦντα²¹⁹ στὴν Αμοργό.

Τὰ περισσότερα σπαράγματα ὑφασμάτων ἔχουν ἐντοπισθεῖ²²⁰ ἐντὸς σφραγισμένων συνόλων ποὺ ἐπέτρεψαν τὴν διάσωσή τους, καὶ συγκεκριμένα σὲ ἀγγεῖα ἢ ἄλλα σκευὴ τὰ ὁποῖα εἶχαν ἐναποθεθεῖ κυρίως σὲ τάφους. Λόγω τῆς ἐπικράτησης ἰδιαίτερων ἀναερόβιων συνθηκῶν ἔγινε δυνατὸν νὰ διατηρηθοῦν ὀργανικὲς ἴνες καὶ τμήματα ὑφασμάτων.

Τέτοια σπαράγματα βρέθηκαν, ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν πρώτων ἀνασκαφῶν στὸ δεῦτερο μισὸ τοῦ 19^{ου} αἰ., σὲ πολλὰς θέσεις²²¹ ποὺ χρονολογοῦνται στὴν

---

²¹⁴ Carigton Smith 1977, 115-18, πίν. 90.

²¹⁵ Renfrew 2006, 195, 199.

²¹⁶ Renfrew 2007, 374-376. Κατὰ τὶς πρόσφατες ἐρευνες στὸ Δασκαλιὸ βρέθηκαν ἀρκετὰ ὄστρακα ἀγγείων μὲ ἀποτυπώματα ὑφασμάτων, βλ. Renfrew 2013, 645-649.

²¹⁷ Pullen 2011, 605 κ.έ.

²¹⁸ Ἡ διάβρωση τοῦ μετάλλου ἐπηρεάστηκε ἀπὸ τὶς κλωστές τοῦ ὑφάσματος καὶ ἔλαβε τὴν μορφή τους, δὲν πρόκειται δηλαδὴ γιὰ ὀργανικὲς ἴνες, βλ. Ζήσης 1954 · Chen κ. ἄλ. 1998, 1019.

²¹⁹ Τὸ ἐγχειρίδιο βρέθηκε στὸν τάφο 14 τοῦ νεκροταφείου τῶν Δωκαθισμάτων, βλ. Τσοῦντας 1898, στ.154, πίν. 12, 8, καὶ Ζήσης 1954, 587, σημ. 2.

²²⁰ Μία σύνθεση ὅλων τῶν δημοσιευμένων δεδομένων παρουσιάστηκε πρόσφατα ἀπὸ τὴν Σπαντιδάκη 2005.

²²¹ Μία πρώτη καταγραφὴ τῶν μαρτυριῶν ἔχει κάνει ἡ Carigton Smith 1977, 116-117.

“Υστερη Έποχή του Χαλκού, όπως στην Σιταποθήκη των Μυκηνών²²², στους λαξευτούς τάφους των Μυκηνών²²³, στα Δενδρά²²⁴, στην Καζάρμα²²⁵ Αργολίδας, στο Ρουϊτσι²²⁶ Μεσσηνίας, στην Κρήτη, στην Κνωσό²²⁷ στα Μάλλια²²⁸ και πρόσφατα στα Χανιά²²⁹.

Στο Ακρωτήρι της Θήρας οι ιδιαίτερες συνθήκες καταστροφής του επέτρεψαν την διατήρηση ίχνων ύφασματος, κλωστών και σπάγκων, που προέρχονται από διάφορα σημεία του οικισμού²³⁰.

Στην Πρωτογεωμετρική και Γεωμετρική περίοδο χρονολογούνται ευρήματα στο Λευκαντί στην Εύβοια. Ψευδόμορφα βρέθηκαν επάνω σε μέταλλα κτερίσματα σε τάφους²³¹ και ένα μεγάλο ένδυμα σώθηκε σχεδόν

---

²²² Wace 1932, 55.

²²³ Ίνες στα χρυσά επιρράμματα από τους λακκοειδείς τάφους του ταφικού κύκλου Α των Μυκηνών που ανέσκαψε ο Σλήμαν βλ. Schielmann 1880b, 155, 283, Snodgrass 1967, 203, και Aakerstroem 1978, 52. Επίσης παρόμοια ευρήματα από τον ταφικό κύκλο Β Παπαδημητρίου 1951, 203, Μυλωνάς 1973, 23, καθώς και μαύρες στάχτες που έρμηνεύθηκαν ως υπολείμματα σαβάνων, βλ. Hägg και Sieurin 1982, 179.

²²⁴ Τμήμα ύφασματος μέσα σε άγγείο από τον θαλαμοειδή τάφο 2, βλ. Persson 1931, 77, 94 και 40000 μικρές ψήφοι από φαγεντινή, που σχημάτιζαν ένα σχέδιο ζικ-ζακ κίτρινου, καστανού, μαύρου, γαλάζιου και λευκού χρώματος από άλλο θαλαμοειδή τάφο, βλ. Persson 1931, 106, αρ. 51, πίν. 34.4, επίσης γυάλινες ψήφοι, που ήταν επιρραμμένες σε ζώνη του ίδιου, 106, αρ. 50, πιθανώς εισηγμένες από την Αίγυπτο.

²²⁵ Πρωτονοταρίου-Δειλάκη 1969, 4.

²²⁶ Ένα υπόστρωμα χρώματος γαλανού με έρυθρη παρυφή επάνω στο οποίο είχε έναποτεθει ή σωρός, βλ. Marinatos 1967, 16, σημ. 68.

²²⁷ Αποτύπωμα σε έγχειρίδιο από τάφο στην Ζάφερ Παπούρα στην Κνωσό της Κρήτης, Evans 1935, 4.866 εικ. 852.

²²⁸ Σπαράγματα ψευδόμορφων αποτυπωμάτων ύφασμάτων αναφέρονται στην οικοδομική νησίδα Μυ βλ. Sarpaki 2007, 884, και ίχνη δύο κλωστών βλ. Cutler, Anderson Strand και Nosch 2009, 118-119.

²²⁹ Το ύφασμα από τα Χανιά έχει πολύπλοκη τεχνική και διαφορετικές πρώτες ύλες (τσουκνίδα), βλ. Σπαντιδάκη και Moulherat 2010. Αδημοσίευτα παραμένουν τα ύφασματα που βρέθηκαν στην Φαιστό και στον Μόχλο.

²³⁰ Είναι πολύχρωμα, χρησιμοποιούν ποικίλες πρώτες ύλες και σώζουν στοιχεία της ύφανσης βλ. Moulherat κ. άλ. 2004, 15-19.

²³¹ Μικρά αποτμήματα ύφασμάτων επάνω σε μέταλλα αντικείμενα, όπως μικρό τμήμα ύφασματος βρέθηκε κάτω από την χάλκινη, εισηγμένη φιάλη του τάφου T.55, Porpham και Lemos 1996, πίν.152, c (ύφασμα), 63 και πίν. 144 (φιάλη). Ίχνη ύφασματος υπήρχαν στο πώμα μιας πυξίδας από τον τάφο T.46, Porpham και Lemos 1996, πίν. 152, a σε ένα εισηγμένο, αιγυπτιακό, χάλκινο άγγείο (situla) από τον τάφο T.42, το πολύτιμο εισηγμένο χάλκινο άγγείο, είχε έναποτεθει τυλιγμένο στο ύφασμα εντός ξύλινου

ακέραιο έντος χάλκινου τεφροδόχου κρατήρα που περιείχε την σποδὸ ἑνὸς νεκροῦ ἄνδρα στὴν ταφὴ έντος τοῦ ἡρώου²³² στὴν Μεγάλη Τούμπα. Ορυκτοποιημένα ὑπολείμματα ὑφασμάτων βρέθηκαν καὶ σὲ ταφές στὴν Ἐρέτρια²³³, στὴν Ἐλευσίνα²³⁴, καὶ στὴν Ἐλεύθερνα²³⁵ στὴν Κρήτη. Αποτυπώματα προσεκτικὰ διπλωμένου ὑφάσματος καλύπτουν σχεδὸν ὅλη τὴν ἐπιφάνεια τῆς βάσης τοῦ ἀμφορέα τοῦ Ἐθνικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Μουσείου, ἀρ. εὗρ. 21267²³⁶, ποὺ χρονολογεῖται στὴν ΠΓΠ φάση, ἢ ἀκριβῆς προέλευση τοῦ ὁποίου δὲν εἶναι γνωστή.

Στὴν **Αρχαϊκὴ καὶ Κλασσικὴ περίοδο** χρονολογοῦνται σπαράγματα ὑφασμάτων ποὺ βρέθηκαν στὴν Κρήτη, στὴν Φορτέτσα τῆς Κνωσοῦ²³⁷, στὴν Εὐβοία, στὴν Ἐρέτρια²³⁸, στὴν Ἀττικὴ, στὸν Κεραμεικὸ²³⁹, στὴν Ἐλευσίνα²⁴⁰, στὸ

κιβωτίου, έντος τοῦ ὁποίου εἶχε τοποθετηθεῖ, βλ. Porpham καὶ Lemos 1996, πίν. 46 (situla) καὶ 151,e (ἀποτύπωμα ὑφάσματος)· Porpham κ. ἄλ. 1982, 223-24 καὶ 239, εἰκ. 8, πίν. 33a. Ἰχνη ὑφασμάτων βρέθηκαν ορυκτοποιημένα σὲ σιδερένια πόρπη ἀπὸ τὸν τάφο T.35 Porpham καὶ Lemos 1996, πίν. 152,b καὶ στὸ ἐγχειρίδιο ἀπὸ τὸν τάφο T.39 βλ. Porpham καὶ Lemos 1996, πίν. 151,c, καὶ Porpham καὶ ἄλ. 1980, 227-9, πίν. 237 a-b.

²³² Ἡ σποδὸς ἦταν τυλιγμένη σὲ ἓνα λινοῦ ἔνδυμα, σὰν σάκκο. Σώζεται ὁλόκληρο ἀπὸ τὸν λαίμο ἕως τὸν ἀστράγαλο, καὶ ἀποτελεῖται ἀπὸ δύο τμήματα ραμμένα στὶς πλευρές. Οἱ παρυφές καὶ τὸ κάτω μισὸ εἶναι ἀπλῆς ὑφανσης. Τὸ ἄνω τμήμα ἔχει τὴν ὄψη φλοκάτης, μὲ ἓνα εἶδος ὑφανσης ποὺ παράγεται ἀπὸ θηλιές ὑφαδιῶν ποὺ προεξέχουν ἠθελημένα. Τὸ ἔνδυμα ἦταν διακοσμημένο μὲ ὑφασμένα σχέδια σὲ ζῶνες, μία μὲ συμπληρωματικὸ στημόνι σὲ ἓνα σχέδιο ζικ-ζακ μὲ ἐνάλληλες γωνίες καὶ ῥόμβους καὶ ἄλλη μία διακοσμημένη μὲ κεντημένους μαιάνδρους ποὺ ἀπολήγουν σὲ ἄγκιστρα, Porpham κ. ἄλ. 1982, 173, πίν. 25· Barber 1991, 197· Coulton καὶ Catling 1993, πίν. 16-7.

²³³ Ἰχνη ὑφασμάτων στὴν ἀνδρική ταφὴ 6 στὸ Δυτικὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἐρέτριας, Bérard, 1970, 13, σημ. 3, στὶς ταφές 7 καὶ 10. Βλ. Bloesch καὶ Mühletaler 1967, 130-32· Bérard 1970, 13 σημ. 3, 22, 28· Blandin 2007, 45, 48 πίν. 90.

²³⁴ Στὴν ἀνασκαφικὴ ἐκθεση τοῦ 1912 στὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἐλευσίνας, ὁ Σκιᾶς ἀναφέρει ὅτι ἓνας τεφροδόχος ἀμφορέας πιθανῶς ἦταν τυλιγμένος σὲ ὑφασμα, καθὼς ἶχνη του σώζονταν στὸ χῶμα, βλ. Σκιᾶς 1912, 38.

²³⁵ Βλ. Σταμπολίδης 1994, 113-14 πίν. XV.

²³⁶ Κούρου 2011, 189, καὶ κυρίως 193, πίν. 4-6. Τὸ ὑφασμα καὶ τὴν τεχνικὴ κατασκευῆς του μελέτησε ἀρχικὰ ἡ Γιούλη Σπαντιδάκη μὲ τὴν συνεργασία τοῦ Chr. Moulerat.

²³⁷ Brock 1957, 86-7, 97, 136-7.

²³⁸ Λινὸ ὑφασμα σὲ χάλκινη κάλπη ὕστερης γεωμετρικῆς περιόδου, βλ. Bloesch καὶ Mühletaler 1967, 130-132.

²³⁹ Θραύσματα ἀπὸ ἕξι μεταξωτὰ ὑφάσματα σὲ τάφο τῆς οἰκογένειας τοῦ Ἀλκιβιάδη, βλ. Hunt 1969, 66-70.

²⁴⁰ Λινὸ ὑφασμα ἀπὸ τὸ δυτικὸ νεκροταφεῖο τῆς Ἐλευσίνας, βλ. Μυλωνᾶς 1953, 81, εἰκ. 9.

Κορωπί²⁴¹, στα Καλύβια²⁴², στον Μαραθώνα²⁴³, στις Τράχωνες²⁴⁴, στο Μαρούσι²⁴⁵ και στο Έλληνικό²⁴⁶.

Στην **Πρώιμη Έλληνιστική περίοδο** χρονολογείται το σχεδόν άκέραιο ύφασμα που βρέθηκε μέσα στην χρυσή λάρνακα και καλύπτει τα υπολείμματα καύσης στην Βεργίνα²⁴⁷, τις αρχαίες Αιγές της Μακεδονίας. Στην ίδια εποχή χρονολογούνται πρόσφατα εύρηματα σε τάφο στα Σταμνᾶ Αιτωλοακαρνανίας²⁴⁸ και σε ταφή καύσεως στην Κατερίνη²⁴⁹.

---

²⁴¹ Λινό ύφασμα κεντημένο με μεταλλικό νήμα μέσα σε χάλκινη κάλπη. Το διακοσμητικό σχέδιο αποτελείται από μια ζώνη με ρόμβους, εντός των οποίων εικονίζονται μικροί λιοντάρι που βιάδιζε με την ουρά του να έλίσσεται στον αέρα και ένα από τα πρόσθια πόδια σηκωμένα όπως σε χαιρετισμό, βλ. Beckwith 1954, 114.

²⁴² Σπαντιδάκη και Moulherat 2004, 2-5.

²⁴³ Στον Μαραθώνα βρέθηκαν σπαράγματα όρυκτοποιημένου ύφασματος στην εσωτερική όψη τεφροδόχου λέβητα και σε επαφή με τα όστα παιδικής ταφής καύσεως, τάφος 17, στην περιοχή του κωπηλατοδρομίου, βλ. Σπαντιδάκη και Moulherat 2004, 6, εικ. 1-5, και Σπαντιδάκη 2004, 66, 68.

²⁴⁴ Από βαμβάκι είτε από την Αίγυπτο είτε από τις Ινδίες, βλ. Ζήσης 1955, 590-2

²⁴⁵ Μικρά σπαράγματα ύφασμάτων βρέθηκαν και στην θέση Πέλικα, στο Μαρούσι, σε ανάκαφη κατά την διάνοιξη της Αττικής οδού. Εντός μαρμαρίνης κάλπης βρέθηκε χάλκινος λέβης με σπαράγματα τριών όρυκτοποιημένων λινών ύφασμάτων του 5^{ου} αι. π.Χ., βλ. Σπαντιδάκη και Moulherat, 2004, 6-7, εικ. 11-14· Σπαντιδάκη 2004, 66, 68.

²⁴⁶ Κατά την διάρκεια των εργασιών για την κατασκευή του άμαξοστασίου του Τραμ στο Έλληνικό, αποκαλύφθηκε τμήμα κλασσικού νεκροταφείου του δήμου Ευώνυμου. Σε έναν από τους τάφους του 4^{ου} αι. π.Χ., αποκαλύφθηκε χάλκινη οστεοδόχος ύδρια εντός μίας κλειστής λίθινης θήκης, βλ. Παναγοπούλου 2012. Στο εσωτερικό της βρέθηκαν ίχνη όρυκτοποιημένου ύφασματος πιθανώς διπλωμένου, σε περισσότερες από μία στρώσεις, σύμφωνα με την προκαταρκτική μελέτη πρόκειται για λινό ύφασμα, βλ. Σπαντιδάκη και Moulherat 2004, 5-6 εικ. 6-10.

²⁴⁷ Εντός της ολόχρυσης λάρνακας του τάφου σε ένα χρυσοκέντητο πορφυρό ύφασμα διακοσμημένο με άνθη και πτηνά ήταν τυλιγμένα τα μισοαπανθρακωμένα όστα του νεκρού, βλ. Δρούγου 1987, 306 κ.έ.

²⁴⁸ Σε τάφο που χρονολογείται στην ύστερη κλασσική περίοδο σε χάλκινους λέβητες βρέθηκαν σπαράγματα ύφασμάτων στο εσωτερικό χάλκινων λεβήτων, τα οποία ακόμη είναι αδημοσίευτα, βλ. Ρέτσα κ. άλλ. 2012, εικ. 1, στην εργασία αυτή αναφέρεται και η ύπαρξη από το 2006 αδημοσίευτης «Έκθεσης Προκαταρκτικής Έξέτασης ταφικών συνόλων που περιλαμβάνουν ύφασματα από τα Σταμνᾶ Αιτωλοακαρνανίας», από την Τ. Κουσουλου, στην Διεύθυνση Συντήρησης Αρχαίων και Νεωτέρων Μνημείων. Τα εύρηματα θα δημοσιευθούν από τους Nosch, Σαρρή και Κολώνα προσεχώς.

²⁴⁹ Στον προθάλαμο ενός συλημένου κιβωτιόσχημου διθάλαμου τάφου που αποκαλύφθηκε τυχαία περίπου 2 χλμ. ΒΑ της Κατερίνης, βλ. Δεσπίνη 1977 και χρονολογείται στο β' τέταρτο του 4^{ου} αιώνα, βλ. Δεσπίνη 1980, 209 και Δεσπίνη 1985, βρέθηκε χρυσοϋφαντο κλινοσκέπασμα, από το οποίο σώθηκαν χρυσές κλωστές και

Στην **Ρωμαϊκή αυτοκρατορική περίοδο** χρονολογήθηκαν σύμφωνα με τους ανασκαφείς και τὰ ἀδημοσίευτα ἀκόμη εὐρήματα ἀπὸ τὸν Κεραμεικὸ²⁵⁰ στὴν Ἀθήνα, τὴν Γλυφάδα²⁵¹, τὴν Σαλαμίνα²⁵² καὶ τὴν Μικρὴ Δοξιπάρρα-Ζώνη²⁵³ Ἐβρου, καθὼς καὶ ὕφασμα ἀπὸ τὸ Ἀνατολικὸ νεκροταφεῖο Θεσσαλονίκης²⁵⁴.

Ἀδράχτια στὸ Αἰγαῖο διασώθηκαν ἐλάχιστα. Πρόκειται κυρίως γιὰ ὀστέινα²⁵⁵ ἀδράχτια ἢ γιὰ χρυσὰ ἐλάσματα πού κοσμοῦσαν ἀδράχτια. Ὄστέινα ἀδράχτια ἔχουν βρεθεῖ στὸν Καστανᾶ²⁵⁶, στὴν Μεσημεριανὴ Τοῦμπα²⁵⁷, στὴν

διακοσμητικὸ θέμα στὶς παρυφές του, πού περιελάμβανε μικροὺς κώδωνες, βλ. Τσιγαρίδα καὶ Ἰγνατιάδου 2000, 59.

²⁵⁰ Στὴν ταφὴ τῆς Φιλοτέρας ἐντὸς σαρκοφάγου πού χρονολογεῖται στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 3^{ου} αἰ. μ.Χ. μεταξὺ τῶν ἄλλων εὐρημάτων, στὰ ὁποῖα περιλαμβάνονται χρυσὰ κοσμήματα βρέθηκαν καὶ σπαράγματα πορφυροῦ μάλλινοῦ ὑφάσματος μὲ ἐπιρραμμένα χρυσὰ ἐλάσματα βλ. Τουράτσογλου 2011.

²⁵¹ Σὲ ταφὴ τοῦ 3-4^{ου} αἰ. μ.Χ. στὰ Ἀστέρια τῆς Γλυφάδας σὲ ταφὴ ἐντὸς κεραμοσκεποῦς τάφου, σπαράγματα ὀρυκτοποιημένου μάλλινοῦ ὑφάσματος στὴν ἐσωτερικὴ πλευρὰ τῆς κεραμίδας, Σπαντιδάκη καὶ Moulherat 2004, 6· Σπαντιδάκη 2004, 66,68.

²⁵² Κατὰ τὶς ἀνασκαφικὲς ἐρευνες στὸ σπήλαιο Εὐριπίδη στὴν Σαλαμίνα, ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ καθ. Γ.Λώλου, τὸ 1994 ἀποκαλύφθηκαν δύο νομισματικοὶ θησαυροί, βλ. <http://www.akamas.gr/uni/exc/cave.html>, ὁ ἓνας ἀπὸ αὐτοὺς περιελάμβανε νομίσματα τοῦ 3^{ου} αἰ. μ.Χ., χωρισμένα σὲ δύο στήλες τυλιγμένα σὲ ὕφασμα, βλ. Σπαντιδάκη καὶ Moulherat 2009, 8-21.

²⁵³ Στὸν ταφικὸ τύμβο τῆς Μικρῆς Δοξιπάρρα- Ζώνης στὸν Ἐβρο ἀποκαλύφθηκαν πέντε ἄμαξες μὲ τὰ ὑποζύγια τους, καθὼς καὶ πέντε ἵπποι πού εἶχαν ἐνταφιασθεῖ μαζὶ μὲ τὰ ὑπολείμματα τῶν καύσεων τριῶν ἀνδρῶν καὶ μιᾶς γυναίκας, καὶ συνοδεύονταν ἀπὸ πολυάριθμα κτερίσματα καὶ ὀργανικὰ ὑπολείμματα, ὅπως κατάλοιπα δέρματος καὶ ὑφάσματος, κομμάτια σχοινοῦ καὶ φιτιλιοῦ, ἀπανθρακωμένα καρύδια καὶ κουκουνάκια, βλ. Τριαντάφυλλος καὶ Τερζοπούλου 2010.

²⁵⁴ Ἐντὸς μολύβδινου φερέτρου σὲ λίθινη σαρκοφάγο πού ἀνακαλύφθηκε τὸ 1962 στὸ Ἀνατολικὸ νεκροταφεῖο Θεσσαλονίκης βρέθηκε γυναικεῖα ταφὴ καὶ σπαράγματα πολυτελοῦς χρυσοῦφαντου πορφυροῦ μεταξωτοῦ ὑφάσματος πού συντηρήθηκε τὸ 2005 καὶ βρίσκεται στὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο Θεσσαλονίκης Ἀρ. ἐγρ. 18218 βλ. Tzanavari 2012, 25 κ. ἐξ., εἰκ. 6. Ἀπὸ τὸ ἴδιο νεκροταφεῖο ἀναφέρονται καὶ ἄλλα σπαράγματα ὑφασμάτων στὸ Μουσεῖο Βυζαντινοῦ Πολιτισμοῦ, Ἀντωνάρας 2001, 38-44.

²⁵⁵ Τα καλύτερα σωζόμενα ἀδράχτια προέρχονται ἀπὸ τὴν Μεγιδὸ καὶ ἀπὸ τὴν Χάμα βλ. Τζαχίλη 1997, 118-120. Μικρὰ χάλκινα ἀδράχτια ἀναφέρονται στὴν Μεσοποταμίᾳ κατὰ τὴν 3^η π.Χ. χιλιετία, βλ. Barber 1991, 56-9. Ἡ χρῆση μεταλλικῶν ἀδραχτιῶν ὅμως διαδίδεται περισσότερο κατὰ τὴν ρωμαϊκὴ περίοδο, βλ. Petrie 1917, 53, εἰκ. N 143-7. Πήλινο ἀδράχτι, πιθανῶς ὁμοίωμα, βρέθηκε στοὺς Βουνούς στὴν Κύπρο, βλ. Τζαχίλη 1997, 119.

²⁵⁶ Hochstetter 1987, 78, πίν. 14, 20-21.

²⁵⁷ Γραμμένος καὶ Κῶστος 2002α,

Σταυρούπολη²⁵⁸ και στα Σέρβια²⁵⁹. Ξύλινο αδράχτι βρέθηκε στον θησαυρό Μ της Τροίας με ίχνη νήματος γύρω του²⁶⁰ και όστεινο στις πρόσφατες ανασκαφές της Τροίας²⁶¹. Αδράχτια της Ύστερης Έποχής του Χαλκού βρέθηκαν στον τάφο III του ταφικού κύκλου Α των Μυκηνών²⁶². Έλεφαντοστέινα αδράχτια που χρονολογούνται στο τέλος της Ύστερης Έποχής του Χαλκού βρέθηκαν και στην Έγκωμη²⁶³ της Κύπρου και πέντε σε τάφους στην Περατή²⁶⁴ της Αττικής.

Αδράχτια από όστο²⁶⁵, και συνηθέστερα από έλεφαντόδοντο της κλασσικής περιόδου βρέθηκαν κυρίως ως κτερίσματα σε ταφές, όπως αυτό από την Έφεσο²⁶⁶ που χρονολογήθηκε στον 3^ο αί. π.Χ. Στην ρωμαϊκή περίοδο χρονολογείται αδράχτι από το ίδιο υλικό από την Κόρινθο²⁶⁷.

Θραύσματα ανοικτών αγγείων με λαβές στο έσωτερικό τους, γνωστά ως *διμιτεϊς*²⁶⁸ βρέθηκαν σε αρκετές περιοχές στο Αίγαίο ήδη από την τελική Νεολιθική και την Πρώιμη Έποχή του Χαλκού. Ευρήματα που έρμηνεύθηκαν ως διμιτεϊς προέρχονται από το Έμποριό²⁶⁹ στην Χίο και το Παρθένι²⁷⁰ στην Λέρο και

---

²⁵⁸ Γραμμένος και Κώστος 2002β,

²⁵⁹ Carington Smith 2000, 207-263.

²⁶⁰ Dörpfeld 1902, 240.

²⁶¹ Χρονολογείται στην φάση Τροία VIIa βλ. Balfanz 1995α,107-114, με όλην την παλαιότερη βιβλιογραφία.

²⁶² Τζαχίλη 1997, 119

²⁶³ Θραύσμα έλεφαντοστέινου αδράχτιου από τον τάφο 5, Schaeffer 1952, εικ. 75. Ακέραιο έλεφαντοστέινο αδράχτι βρέθηκε στην φάση Έγκωμη IIIA, Dikaios 1969, πίν. 132,7.

²⁶⁴ Ιακωβίδης 1969, 350, εικ. 155 και του ίδιου 1980, 96, εικ. 117.

²⁶⁵ Ευρημα ξύλινο που θά μπορούσε να έρμηνευθεί ως αδράχτι εκτίθεται στο Μουσείο Βραυρώνας, παραμένει όμως άδημοσίευτο.

²⁶⁶ βλ. Trinkl 1994, 82-86. Αδράχτια εικονίζονται σε παραστάσεις έρυθρόμορφων αγγείων Keuls 1983, εικ. 14.12-18.

²⁶⁷ Βλ. Davidson 1952, αρ. 2389.

²⁶⁸ Για την χρήση τους στην παραγωγή νημάτων, βλ. παραπάνω κεφ. 1 και Τζαχίλη 1997,124-5. Ευχαριστώ την φίλη και συνάδελφο Πέγκυ Σωτηρακοπούλου για την βοήθειά της στην αναζήτηση βιβλιογραφίας σχετικά με τα αγγεία αυτά.

²⁶⁹ Θραύσμα αγγείου με έσωτερική λαβή χρονολογείται στην φάση Έμποριό VII, βλ. Hood 1981,332, εικ.155:656 και άλλα παρόμοια βρέθηκαν στις φάσεις Έμποριό VIII-X βλ. Hood 1981,247-8, εικ. 119, πίν. 30:20, 24,28, 205 εικ. 105:37.

²⁷⁰ Χρονολογήθηκε στην τελική Νεολιθική II, βλ. Σάμψων 1987, 90, εικ. 127 108-9, πίν. 47β, Σάμψων 1988, 100,πίν. 8:2

από την Τίρυνθα²⁷¹. Στις Κυκλάδες αντίστοιχα εύρηματα προέρχονται από την Αγία Ειρήνη²⁷² στην Κέα και από την Φυλακωπή²⁷³ στην Μήλο. Τα περισσότερα θραύσματα χρονολογούνται στην Μέση και Ύστερη Έποχή του Χαλκού και προέρχονται κυρίως από θέσεις στην Κρήτη, από την Μύρτο²⁷⁴, την Μεσσαρά²⁷⁵, το Παλαίκαστρο²⁷⁶, τις Αρχάνες²⁷⁷ και στην Μεσσηνία, από την Πύλο²⁷⁸ και τα Νιχώρια²⁷⁹. Τα εύρηματα αυτά δεν ήταν σε καμμία χρονική περίοδο ιδιαίτερα συνηθισμένα, όπως στην Αίγυπτο και στην Παλαιστίνη²⁸⁰.

Πήλινα επίνητρα ή όνοι²⁸¹ πολλές φορές διακοσμημένα με παραστάσεις που έχουν σχέση με την ύφαντική βρέθηκαν σε τάφους και σε οικισμούς σε όλο το Αιγαίο, κυρίως κατά την κλασική περίοδο 5 και 4^ο αι. π.Χ. Όρισμένοι σπάνιοι τύποι αγγείων, όπως ο κάλαθος²⁸², αποδίδουν σκεύη, που είχαν σχέση με το γνέσιμο και συνηθέστερα κατασκευάζονταν από άλλο, οργανικό, υλικό. Άλλα πάλι σχετικά αντικείμενα όπως τα πήλινα πηνία²⁸³ βρίσκονται συνήθως σε τάφους και ιερά.

---

²⁷¹ Θραύσμα που έρμηνεύθηκε και ως πιθανό πῶμα χρονολογήθηκε στην ΠΕ II περίοδο, βλ. Müller 1938, 20, εικ. 10, δεξιά.

²⁷² Θραύσμα με λαβή έσωτερικά που έρμηνεύθηκε ως σέσουλα, και χρονολογήθηκε στην φάση VI της Αγ. Ειρήνης, βλ. Georgiou 1986, 46-7, 52, πίν. 13,22, αρ.187.

²⁷³ Edgar 1904, 156, fig. 142

²⁷⁴ Warren 1972, 112,153, 209, πίν. 46:P107, 91:P701.

²⁷⁵ Σε τάφο της Μέσης Μινωικής περιόδου στις Δράκωνες, βλ. Xanthouthidis 1924, 78.

²⁷⁶ Bosanquet και Dawings 1923, εικ. Vic.

²⁷⁷ Λεμπέση 1970, 269, πίν. 378δ.

²⁷⁸ Μαρινάτος 1964, 87-8.

²⁷⁹ Carrington Smith 1992.

²⁸⁰ Τέτοια αγγεία έχουν βρεθεί σε μεγάλη συχνότητα στην Αίγυπτο κατά την περίοδο της ΧΙΠης Δυναστείας, και στην Παλαιστίνη κατά την Ύστερη Έποχή του Χαλκού, βλ. Dothan 1963, 97-112, Barber 1991, 76, Allen 1997, 17-38.

²⁸¹ Για επίνητρα βλ. πρώτη παρουσίαση Robert 1892, και για μία πλήρη εικόνα για τα αντικείμενα αυτά βλ. Mercatti 2003, όπου και όλη ή παλαιότερη βιβλιογραφία. Πρόσφατα με άφορμή ένα εύρημα από την Ήφαιστεια της Λήμνου βλ. Savelli 2006, 359-378. Επίνητρα εμφανίζονται από την Ύστερη Έποχή του Χαλκού στην Ρόδο, Τζαχίλη 1997, 108.

²⁸² Βλ. σχετική συζήτηση και την παλαιότερη βιβλιογραφία με άφορμή ένα σπάνιο εύρημα από την συλλογή Βλαστού-Σερπιέρη, Ζαρκάδας 2009, 318-324.

²⁸³ Welter 1941, 25-6, pl. 10b, Coleman 1986, 100-103, pl. 39, Mitsopoulou 1995, 20, P.8.

2.2 Σφονδύλια και ύφαντικά βάρη στο Αιγαίο

Τὰ σφονδύλια καὶ τὰ ύφαντικά βάρη δὲν ἔχουν ἀπασχολήσει τὴν ἔρευνα σὲ βαθμὸ ἀνάλογο μὲ τις ποσότητες ποὺ ἔχουν βρεθεῖ, εἰδικὰ στὸν γεωγραφικὸ χῶρο τοῦ Αἰγαίου. Σπανίως δίδονται ἀναλυτικὰ στοιχεῖα, σὲ ἀνασκαφικὲς δημοσιεύσεις καὶ σχεδὸν πάντοτε, ἀπομονώνονται ἀπὸ τὰ συννευρήματά τους. Τὸ γεγονὸς αὐτὸ καθιστᾷ πολὺ δύσκολη τὴν μελέτη τους καὶ ἔχει ὡς ἀποτέλεσμα τὴν ἀδυναμία σύγκρισής τους ἀφοῦ συχνὰ πολλὰ ἀπὸ τὰ ἀναγκαῖα στοιχεῖα ἐλλείπουν καθὼς καὶ τὴν διατύπωση συνθετικῶν παρατηρήσεων γιὰ τὰ ἐργαλεῖα σὲ κάθε χρονικὴ περίοδο. Τὸ κυριώτερο πρόβλημα ποὺ ἀνακύπτει εἶναι ὅτι πολὺ λίγοι ἐρευνητὲς ἀντιμετωπίζουν τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ὡς βάρη ποὺ εἶχαν μίᾳ συγκεκριμένη χρῆση καὶ τὰ συμπεριλαμβάνουν ὡς πῆλινα μικροαντικείμενα χωρὶς περαιτέρω ἀνάλυση²⁸⁴.

Ἡ εἰκόνα ποὺ ἔχουμε ἀπὸ τὰ ἀρχαιολογικὰ κατάλοιπα γιὰ τὰ ἐπιμέρους στάδια καὶ τις ἄλλες παρεμφερεῖς δραστηριότητες ποὺ σχετίζονται μὲ τὴν κλωστικὴ καὶ τὴν ύφαντικὴ εἶναι ἀποσπασματικὴ καὶ μερικὲς φορές παραπλανητικὴ. Ἄλλοτε ἀπουσιάζουν τὰ σφονδύλια καὶ ἄλλοτε τὰ ύφαντικά βάρη. Ἡ ἀπουσία²⁸⁵ αὐτὴ δὲν σημαίνει πάντοτε τὴν προτίμηση χρῆσης διαφορετικῶν τεχνικῶν. Μπορεῖ νὰ εἶναι τυχαία, ἀφοῦ πολλές φορές τὰ ἴδια ἐργαλεῖα φαίνεται ὅτι κατασκευάζονταν καὶ ἀπὸ ὄργανικὰ καὶ φθαρτὰ ὑλικά, ὅπως ξύλο, ὅστὰ ἢ καὶ ἄλλα. Ὡς ἐργαλεῖα ἐξάλλου, εἶναι δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν, ἀκόμη καὶ ἀντικείμενα ποὺ βρίσκονται στὸ περιβάλλον, διαμορφωμένα ἀπὸ τὴν ἐπίδραση τῶν καιρικῶν συνθηκῶν, ὅπως ἀπλοὶ λίθοι.

Μὲ σκοπὸ νὰ περιγραφεῖ μίᾳ πιὸ ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τῶν δραστηριοτήτων τῆς ύφαντικῆς στὸ Αἰγαῖο κατὰ τὴν ἀρχαιότητα παρακάτω

---

²⁸⁴ Ὑπὸ αὐτὸν τὸν τίτλο δημοσιεύθηκαν τὰ βάρη αὐτὰ ἀπὸ τὴν Κόρινθο βλ. Davidson 1952, καὶ ἀπὸ τὴν Πνύκα Davidson καὶ Burr Thompson 1943. Κάτω ἀπὸ τὴν ἴδια γενικόλογη καὶ ἀόριστη ἐπικεφαλίδα δημοσιεύθηκαν καὶ πρόσφατα παρόμοια ἀντικείμενα βλ. Sackett and Cocking 1992 καὶ Overbeek 1996.

²⁸⁵ Τὸ θέμα τῆς ἀπουσίας σφονδυλίων ἢ ύφαντικῶν βαρῶν θίγει ἐκτενῶς ἡ Τζαχίλη 1997, 125-129.

έπιχειρείται μία συνοπτική παρουσίαση²⁸⁶ τῶν ἕως σήμερα δημοσιευμένων εὐρημάτων, σφονδύλιων καὶ ὑφαντικῶν βαρῶν. Συγκεκριμένα ἀναφέρονται τὰ σημαντικότερα σύνολα ἀπὸ οἰκιστικά περιβάλλοντα καὶ ἰδιαίτερος αὐτὰ πού προέρχονται ἀπὸ ἀσφαλῶς χρονολογημένα κλειστὰ σύνολα, κατὰ χρονολογική περίοδο μαζί μὲ τὰ κυριώτερα ταφικά καὶ ἀναθηματικά σύνολα. Τὰ τελευταῖα εἶναι συνήθως καλύτερης ποιότητας καὶ τὰ περισσότερα διακοσμημένα. Πολλές φορές φαίνεται ὅτι δὲν εἶχαν χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὸν σκοπὸ πού κατασκευάσθηκαν, ἀλλὰ μόνον γιὰ νὰ ἀνατεθοῦν συμβολικά. Ἡ μορφή τους ὅμως ἀπηχεῖ τοὺς κυρίαρχους γιὰ τὴν ἐποχὴ τύπους καὶ ἡ χρονολόγησή τους συνήθως εἶναι ἀσφαλῆς, ἀφοῦ τὰ περισσότερα προέρχονται ἀπὸ ἀποθέτες ἱερῶν.

Ἡ ἐπισκόπηση τῶν γνωστῶν μαρτυριῶν γίνεται κατὰ γεωγραφική ἐνότητα καὶ χρονική περίοδο ἀπὸ τὴν Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ ἕως καὶ τὴν ρωμαϊκὴ περίοδο, ἀπὸ βορρᾶ πρὸς νότον. Σὲ σχέση μὲ αὐτὰ γίνεται ἀναφορὰ σὲ σύνολα ἀπὸ τὰ Μικρασιατικὰ παράλια καὶ ἀπὸ τὴν ἐνδοχώρα, ἡ μελέτη τῶν ὁποίων συμβάλει στὴν καλύτερη χρονολογική καὶ τυπολογική ἔνταξη σφονδυλίων καὶ ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο.

2.2.1 Ἡπειρωτικὴ Ελλάδα

Στὸν ἠπειρωτικὸ Ἑλλαδικὸ γεωγραφικὸ χῶρο βρέθηκαν λίθινα, πήλινα σφονδύλια, καθὼς καὶ ἀποστρωγγυλευμένα ὄστρακα, πού ἐπιβεβαιώνουν τὴν χρῆση τοῦ κρεμάμενου ἀδραχτιοῦ γιὰ τὴν παραγωγὴ νημάτων καὶ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὴν Νεολιθικὴ περίοδο. Πολλὰ βρέθηκαν σὲ διάφορες θέσεις στὴν Θεσσαλία²⁸⁷, ὅπως στὸ Σέσκλο²⁸⁸, στο Διμήνι, στὸ Τσαγκλί, στὸ Τσάνι. Στὴν ἴδια περίοδο χρονολογήθηκαν παρόμοια εὐρήματα ἀπὸ τὴν Νέα

---

²⁸⁶ Ἡ Carigton Smith 1975, συγκέντρωσε τὶς γνωστὲς ἕως τότε μαρτυρίες ἀπὸ τὴν νεολιθικὴ ἕως τὴν ὕστερη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ.

²⁸⁷ Carigton Smith 1975, ὅπου γίνεται ἐκτενὴς ἀναφορὰ καὶ ὑπάρχει ὅλη ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία γιὰ σφονδύλια καὶ ὑφαντικά βάρη τῆς Νεολιθικῆς περιόδου.

²⁸⁸ Μελετήθηκαν ἀπὸ τὴν Παπαευθύμιου – Παπανθίμου 1989. Ἡ πλήρης δημοσίευση τῶν ἀνασκαφῶν Θεοχάρη ἀναμένεται.

Νικομήδεια, στην Κεντρική Μακεδονία, και την Παραδημή²⁸⁹, στην Δυτική Θράκη.

Στην **Πρώιμη Έποχή του Χαλκού, κατά την Τρίτη π.Χ. χιλιετία**, χρονολογούνται εύρηματα από την περιοχή της Δράμας. Από τους Σιταγρούς προέρχεται ένα σημαντικό και πλήρως δημοσιευμένο σύνολο αντικειμένων, που πιστοποιούν την άσκηση της νηματουργίας και της ύφαντικής οργανωμένες σε μία δραστήρια οικόπεχνα²⁹⁰. Στους Σιταγρούς της φάσεως V, σε πολλούς από τους ανασκαμμένους χώρους βρέθηκαν πολλά σφονδύλια, ύφαντικά βάρη, όστεινα εργαλεία και άλλα σχετικά σύνεργα, που δημοσίευσε ή Elster²⁹¹. Από την παρουσία αυτών αποκατάστησε την εικόνα των διαφορετικων σταδίων της νηματουργίας και της ύφαντικής²⁹² που έλαβαν χώραν στο έσωτερικό μίας άψιδωτης πρόχειρης καλύβας²⁹³ από κλαδιά, ίχνη της οποίας διασώθηκαν, και απέδωσε συγκεκριμένες χρήσεις των χώρων εντός της. Παρόμοια βάρη της ίδιας περιόδου αναφέρονται και από τον γειτονικό οικισμό στο Ντικιλί Τας²⁹⁴.

Από την Κεντρική Μακεδονία προέρχονται 66 σφονδύλια και 12 άγνυθες, που χρονολογούνται στο τέλος της Πρώιμης Έποχής του Χαλκού και την μετάβαση προς την Μέση. Βρέθηκαν στις ανασκαφές στο Αρχοντικό Γιαννιτσών²⁹⁵, και αποτελούν ένα από τα πλέον ένδελεχως δημοσιευμένα²⁹⁶ σύνολα από οικισμό, μετά από αυτά που βρέθηκαν στους Σιταγρούς.

Σφονδύλια κυρίως της ίδιας έποχής έχουν βρεθεί σε όλους τους Πρωτοελλαδικούς οικισμούς, που έχουν ανασκαφεί στην Στερεά Ελλάδα.

---

²⁸⁹ Αναφορά σ'αυτά γίνεται στην δημοσίευση των εκεί έρευνων βλ. Bakalakis και Sakellariou 1981.

²⁹⁰ Elster 1992, 36.

²⁹¹ Elster 2003, 229.

²⁹² Elster 1997, 19-36, 2003, 249-250.

²⁹³ Βλ. Renfrew και άλ. 1986, και Elster και Renfrew 2003.

²⁹⁴ Treuil 1987, 124-131.

²⁹⁵ Παπαευθυμίου-Παπανθίμου και Πιλάλη-Παπαστερίου 1998, 177 κ.έ. Παπαδοπούλου 2012.

²⁹⁶ Παπαδοπούλου 2011, 181.

Συγκεκριμένα μικροί αριθμοί σφονδυλίων βρέθηκαν στην Κίρρα²⁹⁷ της Φωκίδας, στην Αττική, στον οικισμό του Αγίου Κοσμά²⁹⁸ και στην Βοιωτία, στην Εύτρηση²⁹⁹, στις Λιθαρές³⁰⁰ και στο Πυρί Θήβας³⁰¹. Σφονδύλια από την Εύβοια βρέθηκαν στην Μάνικα³⁰², στον οικισμό και σε τάφους. Αντικείμενα που έρμηνεύθηκαν με αμφιβολία ως ύφαντικά βάρη ὄρθιου ἀργαλειοῦ προέρχονται από οικισμούς στις Λιθαρές³⁰³ και στην Κολώνα της Αἴγινας³⁰⁴.

Στην Πελοπόννησο πολλά σφονδύλια της Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ βρέθηκαν στην Αργολίδα: ἀρκετά σφονδύλια και ἀποστρογγυλευμένα διάτρητα ὄστρακα προέρχονται από την Λέρνα³⁰⁵ και από την Ἀσίνη³⁰⁶, ἐνῶ 84 σφονδύλια και ἄλλα πήλινα εξαρτήματα, ὅπως ἀγκυρόσχημα και πηνιόσχημα εὐρήματα από την Τσουνγκιζα της Νεμέας³⁰⁷ ἔτυχαν συστηματικῆς ἀνάλυσης στην δημοσίευσή τους. Από την Τίρυνθα³⁰⁸ προέρχονται 9 ἐπιπεδόκυρτα και ἡμισφαιρικὰ σφονδύλια, 7 δισκοειδῆ ἀποστρογγυλευμένα ὄστρακα, και 9 μηνοειδῆ ἀγκυρόσχημα ἀντικείμενα. Από την Κόρινθο³⁰⁹, και τὸν γειτονικὸ

---

²⁹⁷ Dor και ἄλ. 1960, 106

²⁹⁸ Κωνικά και ἡμισφαιρικὰ σφονδύλια βλ. Mylonas 1959, 146-7, και Carrington Smith 1975, 217.

²⁹⁹ Goldman 1931, 295, εἰκ. 120.

³⁰⁰ Τζαβέλα-Εντζεν 1984, 174, εἰκ. 92, δ, θ, ι, κ.

³⁰¹ Κουντούρη και Λιάρος 2009, 855, ἡμισφαιρικὸ σφονδύλι σὲ ΠΕ I ἀποθέτη.

³⁰² Από τὸν οικισμό και ἀπὸ τάφους, βλ. Σάμψων 1985, 40, 46, 54, 90, 180, 183, 199. Τοῦ ἰδίου 1988, 13, 23, 28, 30, 31, 33.

³⁰³ Ἀναφέρονται λίγα κυλινδρικά ἢ κυβικά ἀντικείμενα με δύο κατακόρυφες ὄπες που ἐρμηνεύθηκαν ὡς ύφαντικά βάρη, βλ. Τζαβέλα-Εντζεν 1984, 173, σχ. 24 δ, ε, θ, σχ. 25, ι, κ, λ, εἰκ. 91, ζ, θ, λ.

³⁰⁴ Σὲ σύνολα που χρονολογοῦνται στις φάσεις Κολώνα II και III βρέθηκαν κυλινδρικά ἀντικείμενα με διαμπερεῖς ὄπες που με αμφιβολία ἐρμηνεύθηκαν ὡς βάρη, βλ. Walter και Felten 1981, 142, 178, πιν. 126.

³⁰⁵ Banks 1967, 485.

³⁰⁶ Froedin Persson 1938, 251, 177.

³⁰⁷ Pullen 2011, 591.

³⁰⁸ Siennicka 2012.

³⁰⁹ Cosmopoulos 1948, 57-8, 62, εἰκ. 39-40.

οίκισμὸ στοῦ Κοράκου προέρχονται κωδωνόσχημα σφονδύλια³¹⁰ πὸν χρονολογοῦνται στὴν ἴδια ἐποχὴ ὅπως καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὶς Ζυγουριές³¹¹.

Κατὰ τὴν **δεύτερη π.Χ χιλιετία** οἱ γνώσεις μας γιὰ τὴν ὑφαντικὴ ἀπὸ τὸν Ἑλλαδικὸ χῶρο εἶναι σημαντικὰ περισσότερες³¹². Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν στὴν παρούσα ἐπισκόπηση γίνεται ἀναφορὰ μόνον στὰ σημαντικότερα εὐρήματα ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα. Σχετικὰ εὐρήματα ἔχουν βρεθεῖ σὲ πολλὲς θέσεις στὴν Μακεδονία, ἀπὸ τὸν Καστανᾶ³¹³, στὴν Πελοπόννησο ἀπὸ θέσεις, ὅπως ἡ Πρόσυμνα³¹⁴, ἡ Ἀσέα³¹⁵, ὁ Ἄγ. Δημήτριος³¹⁶ ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς Μυκῆνες³¹⁷, καὶ τὴν Πύλο³¹⁸. Τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὰ Νιχώρια³¹⁹ ὅμως, μόνον, ἔχουν πλήρως δημοσιευθεῖ καὶ μελετηθεῖ, καὶ σὲ σχέση μὲ αὐτὰ ἀναφέρονται καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸ γειτονικὸ Μάλθι³²⁰.

Πηνιόσχημα ἀντικείμενα τὰ ὁποῖα δὲν ἔχουν διαμπερεῖς ὀπές καὶ ἔχουν βάρος κατὰ μέσον ὄρο 150 γρ., ἔχουν βρεθεῖ σὲ πολλὲς περιοχές³²¹ ἀλλὰ ἡ χρῆση τους δὲν εἶχε ἐπαρκῶς διευκρινισθεῖ. Πρόσφατα γιὰ τέτοια ἀντικείμενα ἀπὸ τὸ

---

³¹⁰ Blegen 1921, 109.

³¹¹ Blegen 1928, 191-2, εἰκ. 181-2

³¹² Οἱ μαρτυρίες γιὰ τὴν ὑφαντικὴ καὶ τὰ εὐρήματα σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη κατὰ τὴν δεύτερη π.Χ. χιλιετία ἔχουν συγκεντρωθεῖ καὶ διεξοδικὰ περιγραφεῖ στὴν διατριβὴ τῆς Carigton Smith 1975. Ἐκτενὴς ἀναφορὰ ἐπίσης γίνεται στὴν ἐργασία τῆς Barber 1991, 91-116 καὶ 387-90 καὶ στὴν διατριβὴ τῆς Nosch 2000. Γιὰ τὸν λόγο αὐτὸν στὴν παρούσα ἐπισκόπηση γίνεται ἀναφορὰ μόνον στὰ σημαντικότερα εὐρήματα ἀπὸ τὴν ἠπειρωτικὴ Ἑλλάδα.

³¹³ Mauel 2012.

³¹⁴ Blegen 1937, 45, εἰκ. 79, ἀρ. 669, τάφος 26.

³¹⁵ Holmberg 1944, 117, εἰκ. 113, ἀρ. 15, 16.

³¹⁶ Zachos 1987, 217.

³¹⁷ Wace 1938, 217, τάφος 515, ἀρ. 16 πίν. 28 σφονδύλι μὲ γραπτὴ διακόσμηση καὶ 218, καὶ Μυλωνᾶς 1973, 188, 207, πίν. 189β.

³¹⁸ Blegen καὶ ἄλ. 1937, 50, εἰκ. 113.

³¹⁹ Ἀπὸ τὰ Νιχώρια προέρχονται 153 ὑφαντικὰ βάρη καὶ σφονδύλια πὸν χρονολογοῦνται στὴν Μέση καὶ τὴν Ὑστερὴ Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ βλ. Carigton Smith 1992.

³²⁰ Βλ. Carigton Smith 1992, 275.

³²¹ Evelyn 2006, 296 κ.έ. ἀπὸ τὴν Ἀσκελον στὴν Παλαιστίνη ἕως τὸ Κίτιον καὶ τὴν Ἐγκωμη στὴν Κύπρο καὶ σὲ πολλὲς θέσεις στὴν Ἑλλάδα.

ανάκτορο της Τίρυνθας υποστηρίχθηκε με περισσότερα στοιχεία ότι είναι πιθανή ή χρήση τους ως ύφαντικά βάρη³²².

Σφονδύλια και ύφαντικά βάρη βρέθηκαν και σε άλλους οικισμούς στον Σαρωνικό, όπως στην Σαλαμίνα³²³ και νοτιότερα στα Κύθηρα³²⁴. Στην Εύβοια αναφέρονται σφονδύλια και πυραμιδοειδή βάρη από τον οικισμό της Ξερόπολης στο Λευκαντί³²⁵, της ΥΕ ΙΙΙΓ περιόδου. Σφονδύλια και αγνύθες βρέθηκαν στα ύπομυκηναϊκά νεκροταφεία των τύμβων στα Μάρμαρα³²⁶ στην Φθιώτιδα και στο ΥΕΙΙΙΓ στρώμα της ανασκαφής του ιερού στο Καλαπόδι³²⁷. Από τάφους³²⁸ στην Περατή, αναφέρεται κωδωνόσχημο σφονδύλι μυκηναϊκής περιόδου³²⁹.

Για την άμέσως επόμενη **Γεωμετρική περίοδο**, οι σχετικές μαρτυρίες για την ύφαντική είναι λίγες από οικισμούς και περισσότερες από τάφους και ιερά, όπου ή παρουσία τους διαρκώς αυξάνεται. Τα εύρηματα αυτά συνήθως χρησιμοποιούνται για την καλύτερη χρονολογική ένταξη άλλων παρόμοιων.

Στην Μακεδονία στους τύμβους της Βεργίνας³³⁰ σε έξι γυναικείες ταφές που χρονολογούνται στον 10^ο και 9^ο αι. π.Χ. βρέθηκαν πήλινα αμφικωνικά σφονδύλια. Αντίστοιχα εύρηματα αναφέρονται στην Βαρδόφτσα³³¹ και στην

---

³²² Rahmstorf 2011, 315- 323.

³²³ Σφονδύλι από στεατίτη αναφέρεται από τα Κανάκια ανακτορικό κτήριο Γ, Λώλος 2007, http://www.akamas.gr/newsletter/akamas_01_2007.pdf, σελ. 3

³²⁴ Goldstream και Huxley 1972, 210, π 39 πίν. 39 εικ.60.

³²⁵ Evely 2006, 296 κ.έ.

³²⁶ Δακορώνια 1987, 134-139.

³²⁷ Felsch 1980.

³²⁸ Υφαντικά κυρίως βάρη έχουν βρεθεί ως κτερίσματα σε πολλά νεκροταφεία της Πελοποννήσου από τις περιοχές της Ηλείας, βλ. Νικολέντζος 2009 και της Αχαΐας βλ. Πασχαλίδης 2014. Συνολική όμως και συστηματική μελέτη τους δεν έχει έως σήμερα γίνει.

³²⁹ Ιακωβίδης 1970, 388, 280, εικ. 123, τύπος 8

³³⁰ Τέσσερα πήλινα και δύο λίθινα βλ. Ανδρόνικος 1969, 260.

³³¹ Heurtley 1926, 63.

Κοζάνη³³² και από το νεκροταφείο των τύμβων στον Όλυμπο στην περιοχή του Δίου³³³.

Στον πρωτογεωμετρικό οικισμό της Ασίνης και ιδιαίτερα στην φάση 1, που χρονολογήθηκε απόλυτα, με την βοήθεια ραδιενεργού άνθρακα 14 στο διάστημα μεταξύ 1075 έως 1050³³⁴, αναφέρονται σφονδύλια και ύφαντικά βάρη στην φάση 3³³⁵ που συμπίπτει σε γενικές γραμμές με την ύστερη πρωτογεωμετρική περίοδο. Στα Νιχώρια βρέθηκαν 78 σφονδύλια. Διάτρητα αποστρογγυλεμένα όστρακα βρέθηκαν επίσης τα οποία θεωρήθηκε ότι χρησιμοποιήθηκαν για την ίδια εργασία μαζί με πήλινα πηνία, που χρονολογούνται από συνεννήματα στην Πρώιμη Έποχή του Σιδήρου στην φάση 2 του οικισμού, χρονολογήθηκε σύνολο 16 χειροποίητων, τοπικής παραγωγής, σφονδυλίων που βρέθηκε στο καλύτερα διατηρημένο οικοδόμημα IV- 1³³⁶ και άλλα 5-6 στην άμέσως επόμενη φάση, τα οποία βρέθηκαν στην μεταγενέστερη επανάχρηση του ίδιου οικοδομήματος³³⁷. Χρονολογούνται από την Πρωτογεωμετρική έως την Ύστερη Γεωμετρική εποχή.

Στο γειτονικό Μάλθι³³⁸ βρέθηκαν κυρίως κωδωνόσχημα σφονδύλια αλλά και σφαιρικά με εγχάρακτη διακόσμηση³³⁹. Η χρονολόγησή τους φαίνεται ότι θα μπορούσε να τοποθετηθεί κατά την μετάβαση από την Ύστερη Έποχή του Χαλκού στους Πρωτογεωμετρικούς χρόνους. Ένα κωδωνόσχημο απλό σφονδύλι βρέθηκε σε τάφο Πρωτογεωμετρικό στην Καρποφόρα³⁴⁰, στην περιοχή των Νιχωρίων, Μεσσηνίας. Σφονδύλια διαφόρων τύπων αναφέρονται και ως

---

³³² Πέτσας, ΠΑΕ 1960, 112, πίν. 86^α.

³³³ Πουλάκη Παντερμανλή 1988, 59-60, 70, αρ. κατ. 24, 75, αρ. κατ. 35-6.

³³⁴ Βλ. Wells 1983.

³³⁵ Βλ. Wells 1983.

³³⁶ Carington Smith 1983, 287, DAII-III αρ. 143,144,145, 147,148, 149, 150,151, 161, 165.

³³⁷ Carington Smith 1983, 287, DA III.

³³⁸ Valmin 1938, 335-6, εικ. 71 E, πίν. 25 (1).

³³⁹ Valmin 1938, 335-6, εικ. 71, A2-3.

³⁴⁰ Χωρέμης 1973, 48, αρ. 727, πίν. 19.

κτερίσματα σε ταφές μέσης και ύστερης γεωμετρικής περιόδου στο Άργος³⁴¹ και στην Τίρυνθα³⁴². Στην Άσίνη εκτός από κωνικά³⁴³ και σφαιρικά με εγχάρακτη διακόσμηση που τα ονομάζουν και ψήφους. Αμφικωνικό σφονδύλι με έντυπη διακόσμηση της Μέσης Γεωμετρικής βρέθηκε σε στρώμα που χρονολογείται στην ίδια περίοδο στο ανάκτορο του Νέστορος, στον Άνω Έγλιανό στην Πύλο³⁴⁴ και πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη στους αποθέτες του Ήραίου της Περαχώρας³⁴⁵. Κωνικά ύφαντικά βάρη βρέθηκαν στην Κόρινθο³⁴⁶.

Από την Αθήνα τα σημαντικά και καλά χρονολογημένα σχετικά εύρηματα κυρίως σφαιρικά σφονδύλια με εγχάρακτη διακόσμηση³⁴⁷, προέρχονται κυρίως από τάφους από την περιοχή Νοτίως Ακροπόλεως³⁴⁸, την περιοχή του Αρείου Πάγου³⁴⁹ και της αρχαίας Αγοράς³⁵⁰. Σφονδύλια βρέθηκαν και στην Σαλαμίνα³⁵¹ αυτής της περιόδου. Πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη βρέθηκαν στην Πνύκα και στην Αγορά των Αθηνών³⁵².

---

³⁴¹ Courbin 1966, 57, πίν. 36, 230

³⁴² Verdelis 1963, 54.

³⁴³ Froedin και Persson 1938, 250-2 εικ. 177, Carrington Smith 1983, 289, αρ. 29. Wells 1976, 80-81, 101, 116, 226-8, 235-7, 255, 277-8.

³⁴⁴ Blegen και Rowson 1966, 286.

³⁴⁵ Dunbabin 1962, 130.

³⁴⁶ Davidson 1952, Pfaff 1988.

³⁴⁷ Young 1949, 297, πίν. 72 και αμφικωνικά σφονδύλια βλ. Young 1939, 191-3 εικ. 142.

³⁴⁸ Απλή αναφορά σε εύρηματα από τις ανασκαφές Νοτίως Ακροπόλεως, βλ. Χαριτωνίδης 1973, 28, πίν. 17 α,β. Κωνικό σφονδύλι από στεατίτη βρέθηκε στον τάφο Η στην Όδ. Έρεχθείου μίας πρώιμης Γεωμετρικής καύσης βλ. Brouskari 1980, 23 κ.έ. 29-31.

³⁴⁹ Smithson 1949, 266, του ίδιου 1961, 172, του ίδιου 1974, 379-383.

³⁵⁰ Young 1949, 288, πίν. 72 και 297, αρ. 24 για τον τάφο επιπροσθέτως βλ. F.T.Braun, 1960, 402. Young 1939, 87-93 Grave XVIII.(Phinopoulos Grave Ph II) Καύση σε όρυγμα. 850-800 πΧ. 1 σφονδύλι, 135, αρ.141, Καύση. Περί το 850πΧ. 2 σφονδύλια, 113 αρ.12. (G12:9) Ένταφιασμός. 725-700πΧ. 1 σφονδύλι, 112 αρ.7. Σφονδύλια, 108, αρ. 58-9, πίν. 30. (T15:1) Ένταφιασμός ΠΓ,1 σφονδύλι, 114 αρ. 19 (Gr.VII) Ένταφιασμός ΥΤ 3 σφονδύλια, 115 αρ. 21, Smithson 1949, Smithson 1968, 77-116. κωνικό έπιπεδόκυρτο σφονδύλι βλ. Shear 1973, 399, πίν. 73c.

³⁵¹ Λώλος 2007.

³⁵² Davidson και Burr Thompson 1943, 73; Lynch 2011, 156-157, 291.

Στὸ πρωτογεωμετρικὸ νεκροταφεῖο τῆς Νέας Ἰωνίας βρέθηκαν πολλὰ σφονδύλια σφαιρικά μὲ ἐγχάρακτη διακόσμηση³⁵³ καὶ κωδωνόσχημα ἀπλά³⁵⁴. Στὴν ταφή 4 στὴν Νέα Ἰωνία ὁ τεφροδόχος ἀμφορέας περιεῖχε τέσσερις χάλκινες περόνες καὶ μία ἀγνύθα, ἐνῶ τὸ στόμιό του ἔκλεινε ἕνας μελαμβαφῆς σκύφος.

Σφονδύλια ἀναφέρονται ὡς κτερίσματα σὲ τάφους στὸν Κεραμεικὸ τῆς Αῠθῆνας³⁵⁵. Στὸν ΠΠΙ τάφο G7 ποὺ περιεῖχε ἀμφορέα, δύο χρυσὰ δακτυλίδια καθὼς καὶ μία σιδερένια περόνη καὶ μία χάλκινη φιάλη, χειροποίητα ἀγγεῖα καὶ ἀγνῦθες βρέθηκαν στὶς προσφορές πάνω ἀπὸ τὸν τάφο. Στὴν γυναικεῖα ταφή καύσης G39 τοῦ Κεραμεικοῦ ὁ τεφροδόχος ἐπιώμιος ἀμφορέας περιεῖχε κοσμήματα (σιδερένια περόνη, χάλκινη πόρπη καὶ χάλκινα δακτυλίδια), ἐνῶ στὰ κτερίσματα τοῦ λάκκου, ἐκτὸς ἀπὸ ἀγγεῖα περιεῖχε καὶ σφονδύλια. Πολλές φορές βρίσκονται κυλινδρικά ἢ σφαιρικά χειροποίητα σφονδύλια μὲ ἐγχάρακτη διακόσμηση³⁵⁶ ποὺ ἐρμηνεύθηκαν ὡς ψῆφοι περιδεραίου.

Στὸν Ὠρωπὸ στὴν ὀμηρικὴ Γραῖα³⁵⁷ κατὰ τὶς πρόσφατες ἀνασκαφές πάνω στὸ λίθινο κατώφλι τοῦ ἔλλειψοειδοῦς κτηρίου I, διαστ. 7,30 X 4,20 μ., ποὺ περικλείεται ἀπὸ ἀκανόνιστο περίβολο ἀνάγεται στὸ β' μισὸ τοῦ 8ου αἰ., βρέθηκε μαζὶ μὲ μία τριγωνικὴ φοινικικὴ χάνδρα ἀπὸ ὑαλόμαζα ἕνα λίθινο δισκοειδὲς βαρίδι στὴν μία ὄψη ἦταν χαραγμένο ἐπὶ τὰ λαιὰ τὸ ὄνομα τοῦ κτήτορά του³⁵⁸,

³⁵³ Smithson 1961, 172, πίν. 30 (55a,b).

³⁵⁴ Smithson 1961, 173, πίν. 30, 56d.

³⁵⁵ A.Breuckner-E.Pernice, 1893, 111-115. Kraiker, Kerameikos I, 1939,97. K.Kuebler, Kerameikos V, 1,1954, 235.Kuebler, αὐτόθι, 98 καὶ 183, πίν. 74. K.Kuebler, Kerameikos IV, 1943, 33 φαίου λίθου, Inv.917, Κωδωνόσχημα ἐγχάρακτα ὅλα μὲ ἔντονα ἴχνη καύσεως K.Kuebler, Kerameikos IV, 1943, 39-41, σελ.40. πίν.32 ἀρ. Εὐρ. 2128-2130^a, Κωνικά K.Kuebler, Kerameikos IV, 1943, 43, πίν.33 ἀρ. Εὐρ. 1107.K.Kuebler, Kerameikos IV, 1943, 44-46, σελ.48. πίν.32 ἀρ. Εὐρ. 2045-2046 καὶ 2047-2050.K.Kuebler, Kerameikos V, 1, 1954, 214, πίν.157 ἀρ. Εὐρ. 900.

³⁵⁶ Kraiker 1939, 764, πίν. 74, K.Kuebler 1943, πίν.32. Smithson 1949, 266, πίν. 66,4 Χαριτωνίδης 1973, 28 πίν. 17 α-β.

³⁵⁷ Mazarakis Ainian 2007, καὶ <http://www.archetai.gr/media/PDF/O/278.pdf>, Μαζαράκη Αἰνιάνος 2008, πίν. 15γ, 18β.

³⁵⁸ Συγκαταλέγεται στὶς παλαιότερες ἑλληνικὲς ἐπιγραφές ἔχει διαβασθεῖ τὸ ὄνομα Πειθάλιμος, σὲ γενικὴ πτώση εἶναι γραμμμένο μὲ τὸ εὐβοϊκὸ ἀλφάβητο (πεντασκελές Μ), γεγονός ποὺ ὑπογραμμίζει τὶς στενὲς σχέσεις τῶν Ὠρωπίων μὲ τοὺς Εὐβοεῖς, βλ. Μαζαράκης Αἰνιάν καὶ Ματθαίου 1999, 138.

Στους Δελφούς³⁵⁹ σέ οικία του 7^{ου} αϊ. π.Χ. βρέθηκαν δίπλα στον βόρειο τοίχο 40 πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη που κατά τον ανασκαφέα όριζαν τον χώρο του άργαλειού που ήταν στημένος κοντά στον τοίχο.

Στό Λευκαντί-Ξερόπολη Εύβοίας βρέθηκαν λίγα κωνικά και άρκετά άμφικωνικά σφονδύλια κωδωνόσχημα³⁶⁰ ένα έγχάρακτο, άρκετά άκόσμητα από την νεκρόπολη. Τά περισσότερα βρέθηκαν σέ πυρές καύσεων, Ρ πυρά 15, Τ πυρά 4,5, Ρ,3,30 τής ΄Υστερης Πρωτογεωμετρικής έποχής. Στην πυρά 5,4, βρέθηκαν έξι μικρά. Στόν τάφο Ρ 3, ένα κωνικό σφονδύλι βρέθηκε μαζί με πραγματικές ψήφους. Σέ στρώματα τής ΄Υστερης Γεωμετρικής περιόδου βρέθηκαν μαζί με άσφαλώς χρονολογημένη κεραμική πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη³⁶¹.

Γιά τήν **Άρχαϊκή και κλασσική περίοδο** αναφέρονται πολλά εύρήματα που παραμένουν άκόμη άδημοσίευτα και ή συστηματική μελέτη τους δέν έχει προχωρήσει.

Στήν Μακεδονία από τήν περιοχή τής Τούμπας³⁶² στην Θεσσαλονίκη αναφέρονται σφαιρικά κωνικά ήμισφαιρικά σφονδύλια και διάτρητα όστρακα που χρονολογούνται μεταξύ 7^{ου} και 6^{ου} αϊ. π.Χ. Σέ οικία τών άρχών του 4^{ου} αϊ. π.Χ. στην Νέα Καλλικράτεια βρέθηκαν πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη.

Ένα μικρό σύνολο σφονδυλίων βρέθηκε στό ιερό στό Σπήλαιο νύμφης Κορώνειας στην Αγία Τριάδα Λειβαδειάς³⁶³ και στην Έρέτρια³⁶⁴. Υφαντικά βάρη πυραμιδοειδή και δισκοειδή αναφέρονται και από τήν Εύβοια³⁶⁵. Στόν Ωρωπό στην όμηρική Γραϊά³⁶⁶ τής άρχαϊκής περιόδου και συγκεκριμένα στό έλλειψοειδές κτήριο Θ βρέθηκαν σφονδύλια κωνικά και δισκοειδή, πήλινα σφαιρίδια και

³⁵⁹ Lerat 1961, 323-5, 339.

³⁶⁰ Popham και Sackett 1979, 83, 87, 143, 165, πίν. 65ο, 125, 236 και Popham και άλλ. 1980, 83, πίν. 65p, q, 236j.

³⁶¹ Popham και Sackett 1979, 82-83, πίν. 64, αρ. 43-46.

³⁶² Σουέρεφ 1997, 287-301 εικ. 20.

³⁶³ Ανασκαφή υπό τήν διεύθυνση τής Βιβής Βασιλοπούλου. Ο ύπογράφων έχει αναλάβει τήν εύθύνη τής μελέτης και δημοσίευσής τους.

³⁶⁴ Huber 2003, 101-2.

³⁶⁵ Καλλιγās 1983, πίν. 42.

³⁶⁶ Mazarakis Ainian 2007, 21.

άρκετά ύφαντικά βάρη, πυραμιδοειδείς άγνύθες, κατά μήκος τών τοίχων, μερικά άπεικονίζονται μόνον προκαταρκτικές παρατηρήσεις μπορούν νά γίνουν για αυτά καθώς παραμένουν ουσιαστικά άδημοσίευτα.

Στήν Αθήνα κυριαρχοῦν τὰ πυραμιδοειδῆ ύφαντικά βάρη, ὅπως φαίνεται στήν Πινύκα³⁶⁷, ἐνώ τὰ εὐρήματα ἀπό τὸ κτήριο Ζ1 στὸν Κεραμεικὸ στὸ τρίγωνο μεταξύ τοῦ τείχους καὶ τῆς Ἱερᾶς Πύλης παραμένουν οὐσιαστικά άδημοσίευτα³⁶⁸. Τὰ μεγάλα σύνολα σφονδυλίων ἀπό τὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν³⁶⁹ καὶ τὸ Ἱερό τῆς Νύμφης στήν Νότια κλιτὺ της βρῖσκονται πλέον στὸ στάδιο τῆς μελέτης³⁷⁰. Σὲ ταφῆς στὸν Κεραμεικὸ ἀναφέρονται σφαιρικά³⁷¹ καὶ κωδωνόσχημα μελαμβαφῆ καὶ γραπτὰ³⁷² σφονδύλια τοῦ 5^{ου} καὶ 4^{ου} αἰ.³⁷³ π.Χ., ὀρισμένα ἰδιαίτερα ἐπιτηδευμένα, χωρὶς ἴχνη φθορᾶς εἰδικὰ γιὰ ταφικὴ χρῆση³⁷⁴. Στήν Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν σὲ ἓνα ἱερό³⁷⁵ μικρῶν διαστάσεων βρέθηκαν κάτω ἀπὸ τὸ δάπεδο τοῦ 5^{ου} αἰ π. Χ. πλῆθος πῆλινων άγνύθων καὶ σφονδυλίων.

Σὲ ἀποθέτη στὸ ἱερό στῖς Ἀραφινίδες Ἀλῆς³⁷⁶ βρέθηκε κωδωνόσχημο σφονδύλι. Παρόμοιο μὲ διακόσμηση πρωτοκορινθιακῆ³⁷⁷ βρέθηκε στὸν Θορικό.

³⁶⁷ Davidson καὶ Burr Thompson 1943, 73-76.

³⁶⁸ Τὰ εὐρήματα αὐτὰ εἶναι κυρίως άγνύθες ποὺ βρέθηκαν ἐντὸς χώρων τοῦ γυναικωνίτη μίας πλούσιας οἰκίας τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ. καὶ προέρχονται ἀπὸ τῖς ἀνασκαφῆς τοῦ Γερμανικοῦ Ἀρχαιολογικοῦ Ἰνστιτούτου, Knigge 1982, 153 κ.έ., καὶ Knigge 1990, 90 καὶ Knigge 2005.

³⁶⁹ Ἀναφορὰ γιὰ ὀρισμένα ἀπὸ αὐτὰ γίνεται στὸ Graef καὶ Langlotz 1925, ἀρ. κατ. 2729-2750 καὶ 2751-2762, πίν. 113.

³⁷⁰ Τὰ εὐρήματα τῆς Ἀκροπόλεως προέρχονται ἀπὸ τῖς ἀνασκαφῆς μετὰ τὰ μέσα τοῦ 19^{ου} αἰ., βλ. Γεωργακᾶ 2010. Τὰ εὐρήματα τῆς Νοτίου κλιτύος προέρχονται ἀπὸ τῖς ἀνασκαφῆς τῆς Ἀρχαιολογικῆς Ὑπηρεσίας. Ὁ ὑπογράφων ἔχει ἀναλάβει τὴν εὐθύνη τῆς μελέτης καὶ δημοσίευσῆς τους.

³⁷¹ Kraiker Kuebler 1939, 98, 194, πίν. 70 (no. 729), 74 (ἀρ.764); Kuebler 1943 3942 πίν. 32; Kuebler 1954, 215, 262, πίν. 157.

³⁷² Kuebler 1943, 40, 45, πίν. 32, ἀρ. 2130a 2045, 2046.

³⁷³ Schloerb-Vierniesel 1966, τάφος 104.9, εἰκ. 41.1.

³⁷⁴ Kuebler 1954, pl. 146.

³⁷⁵ Leslie Shear 1973, 126-128

³⁷⁶ Καλογερόπουλος 2013.

³⁷⁷ Mussche κ. ἄλ. 1967, 60, εἰκ. 61.

Στην άγροικία στο Δέμα³⁷⁸ της Αττικής σε δύο γειτονικά δωμάτια βρέθηκαν δύο πυραμιδοειδείς άγνυθες και δύο κωνικά σφονδύλια.

Στην Πελοπόννησο στην Κόρινθο εκατοντάδες ύφαντικά βάρη βρέθηκαν κατά τις ανασκαφές εντός φρεάτων αποθέτες κεραμικής σε οικιστικά σύνολα σε όδοστρώματα ανακατεμένα μαζί με άλλα αντικείμενα με μία διάρκεια τουλάχιστον τριών αιώνων, από τον 6^ο αι. π.Χ., τον 5^ο έως και τον πρώιμο 4^ο αι. π.Χ.³⁷⁹. Η μελέτη αυτού του συνόλου που περιελάμβανε σφονδύλια και ύφαντικά βάρη έκαμε δυνατή την χρονολογική ένταξη των διαφορετικών τύπων σύμφωνα με τα συννευρήματά αλλά και την διάκριση των αλλαγών στο σχήμα των κωνικών ύφαντικών βαρών στους τρεις αυτούς αιώνες, που αποτελούσαν τον κύριο τύπο που προτιμούνταν στην περιοχή της Κορίνθου και στις αποικίες της. Κωνικά πυραμιδοειδή και δισκοειδή κωδωνόσχημο σφονδύλι μελαμβαφές³⁸⁰ του 5^{ου} π.Χ αι.

Τα βάρη αυτά φαίνεται ότι κατασκευαζόταν σε ένα εργαστήριο κεραμικής στον Κεραμεικό³⁸¹ Potter's Quarter της Κορίνθου. Σε αυτό βρέθηκαν περίπου 150 ύφαντικά βάρη κυρίως κωνικά που χρονολογούνται από το τέλος του 7^{ου} έως και τον 4^ο αι.π.Χ ή Newhall Stillwell ακολούθησε την μελέτη της Davidson αλλά και την βοήθεια κλειστών χρονολογημένων συνόλων εκεί ωστόσο και τα ελάχιστα πυραμιδοειδή και τα φακοειδή δισκοειδή που βρέθηκαν εκεί τα χρονολογεί βάσει κλειστών συνόλων. π.Χ.

Σφονδύλια και βάρη βρέθηκαν στους αποθέτες του Ήραιου της Περαχώρας³⁸², και στο Ήραιον του Άργους³⁸³. Στην Δειράδα³⁸⁴ σε ταφές βρέθηκαν τέσσερα κωνικά σφονδύλια που χρονολογούνται στον 5ο-4ο αι.π.Χ και

---

³⁷⁸ Jones, Sackett and Graham 1962, 87.

³⁷⁹ Davidson 1952.

³⁸⁰ Davidson 1952, 175, πίν. 78, νο1219, Williams 1970, 19, 20, pl.9 nos 29-32.

³⁸¹ Στην περιοχή του Κεραμεικού της Κορίνθου (Potter's Quarter) βλ. Newhall-Stillwell 1952, 268-280 κατά την συγγραφέα μάλλον ήταν αποθηκευμένα σε ράφι και αποτελούσαν έργαλεία της συζύγου του κεραμέως, 268.

³⁸² Dunbabin 1962, 330-331, κολουροκωνικά βάρη κορινθιακού εργαστηρίου, ένα με γραπτή διακόσμηση αρ. 1312 και 3481-3483.

³⁸³ Waldstein 1905, 43-4

³⁸⁴ Deshays 1966, 230, πίν. 34 και 44.

πυραμιδοειδή και κωνικά ύφαντικά βάρη αναφέρονται στα στρώματα κλασικής περιόδου της Λέρνας³⁸⁵ και σε τάφους στους Άλιεις³⁸⁶. Αγνύθες κωνικές βρέθηκαν και στο Παλλάντιο³⁸⁷ και σε πολλές θέσεις πλησίον της Ασέας στην Αρκαδία³⁸⁸.

Στην Σπάρτη³⁸⁹ αναφέρεται αποθέτης κεραμεικής με πολλές πυραμιδοειδείς αγνύθες, ενώ από την επιφανειακή έρευνα στην Λακωνία³⁹⁰ αναφέρονται λίγα σφονδύλια και ένας μεγάλος αριθμός πυραμιδοειδών και κωνικών ύφαντικών βαρών που χρονολογούνται από την αρχαϊκή έως τους ρωμαϊκούς χρόνους. Στην Μεσσηνία³⁹¹ αναφέρονται λίγα κωνικά βάρη αυτής της περιόδου. Στην Ήλιδα³⁹² αναφέρονται κωνικά βάρη και πολλά πηνία. Από την περιοχή της Αχαΐας στην Βούτενη³⁹³ αναφέρονται κωνικά βάρη.

Για την **έλληνιστική περίοδο** υπάρχει πλήθος αναφορών σε εύρηματα από πολλές περιοχές όμως ελάχιστα έχουν μελετηθεί συστηματικά και είναι δημοσιευμένα.

Από την Μακεδονία³⁹⁴ προέρχεται το σημαντικό σύνολο της Όλυνθου στην Χαλκιδική. Τα εύρηματα από την Όλυνθο περιλαμβάνουν 793 ύφαντικά βάρη που βρέθηκαν στο έσωτερικό των κατεστραμμένων οικιών³⁹⁵ και έχουν χρονολογηθεί από την αρχαϊκή εποχή τέλη 6^{ου} έως το 348 π.Χ. Το σύνολο αυτό είναι και τα πλέον καλά δημοσιευμένα ενώ οι συνθήκες καταστροφής των οικιών έδωσαν πολύτιμες πληροφορίες για τους αργαλειούς που ήταν στημένοι

³⁸⁵ Τα στρώματα αυτά μελετώνται από την Β. Erikson και δεν έχουν ακόμη δημοσιευθεί.

³⁸⁶ *ΑΔελτίον* 1976, τόμοι, 10, 7.

³⁸⁷ Iozzo 1991, 212-216, κολουροκωνικές αγνύθες κορινθιακού εργαστηρίου.

³⁸⁸ Forsén 2003.

³⁸⁹ *Δεληβορριάς* 1968, 44.

³⁹⁰ Overbeck 1996, 186-189 και πρόσφατα Cavanaugh και ἄλ. 2005

³⁹¹ Καλτσᾶς 1983, πιν. 80α που χρονολογούνται στα μέσα του 5^{ου} αι. π.Χ. ἢ και νωρίτερα.

³⁹² Coleman και Abramovitz 1986, ἄρ. D96-D102 και D103-104.

³⁹³ Σταυροπούλου-Γάτση, *ΑΔελτίον* 53 Β' Χρονικά. 1998, 264-266, πιν. 103.

³⁹⁴ Αναφέρονται ἀντικείμενα από διάφορες θέσεις στα χρονικά του Α Δελτίου, σφονδύλια από την Αμφίπολη, *ΑΔελτίον* 1965, πιν. 517, πυραμιδοειδής αγνύθα από την Βέροια *ΑΔελτίον* 1965, πιν. 516.

³⁹⁵ Wilson 1930, 118-128.

τὴν ἐποχὴ τῆς καταστροφῆς τὸ μέγεθός τους καὶ ἔδωσε τὴν δυνατότητα ἐρμηνειῶν γιὰ τὸ εἶδος τῶν ὑφασμάτων πού ἦταν δυνατόν νὰ κατασκευασθοῦν σὲ αὐτοὺς καὶ τὶς δυνατότητες σύγκρισης τῶν σχημάτων καὶ προσδιορισμοῦ τῆς ἐξέλιξής τους³⁹⁶. Ἐπίσης βρέθηκαν ἀδράχτι καὶ ἄγκιστρα ἀδραχτιοῦ³⁹⁷. Κωνικὰ ὑφαντικὰ βάρη βρέθηκαν σὲ στρῶμα καταστροφῆς ἀπὸ σεισμό στὴν Ἄφτυ³⁹⁸ πὺν χρονολογοῦνται στὸ τέλος τοῦ 4^{ου} αἰ. π.Χ.

Στὴν Ἀγορὰ τῆς Πέλλας³⁹⁹ καὶ συγκεκριμένα στὸ ἐργαστήριο κοροπλαστικῆς καὶ κεραμικῆς βρέθηκαν καὶ ἀγνῦθες πυραμιδοειδεῖς πὺν χρονολογοῦνται στὸν 2^ο -1^ο αἰ. π.Χ. ὅπως καὶ στὸ ἀνατολικὸ νεκροταφεῖο τῆς Πέλλας⁴⁰⁰. Ἐπίσης στὸν κεραμικὸ κλίβανο στὴν Σίνδο⁴⁰¹ βρέθηκε πυραμιδοειδῆς ἀγνύθα ἑλληνιστικῆς περιόδου. Στὴν Βεργίνα κατὰ τὶς πρόσφατες ἔρευνες στὸ Ἱερό τῆς Μητέρας τῶν Θεῶν⁴⁰², ἀναφέρεται ὅτι βρέθηκαν πολλὲς ἀγνῦθες μεγάλες δισκοειδεῖς, ὀρισμένες ἐνσφράγιστες, οἱ ὁποῖες ἴσως ἦταν κρεμασμένες στοὺς τοίχους ὡς ἀναθήματα καὶ χρονολογοῦνται στὰ μέσα τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ., οἱ ὁποῖες ἀκόμη δὲν ἔχουν μελετηθεῖ. Στὴν περιοχὴ τῆς Χαλκιδικῆς⁴⁰³ σὲ ταφές βρέθηκαν ὑφαντικὰ βάρη.

Στὴν Ἥπειρο ἢ Χρυσῆς Τζουβάρα –Σούλη μελέτησε τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸ λεγόμενον νεκρομαντεῖο τοῦ Ἀχέροντα⁴⁰⁴ τὸ ὁποῖον φαίνεται ὅτι τελικὰ ἦταν μία ὄχυρὰ οἰκία⁴⁰⁵ μὲ ἀποθηκευτικούς χώρους. Παρουσίασε τὰ σημαντικότερα ἀπὸ τὰ 94 ὑφαντικὰ βάρη πὺν βρέθηκαν ἐκεῖ τὰ ὁποῖα χρονολογεῖ πρό τοῦ 167 π.Χ. στὰ τέλη 3^{ου} ἀρχῆς 2^{ου} αἰ. π.Χ., κυρίως κολουροκωνικὰ καὶ λίγα πυραμιδοειδή, 25

³⁹⁶ Στὴν διατριβὴ του ὁ Cahill 1991 συνθέτει ὅλες τὶς πληροφορίες 340-344, 356.

³⁹⁷ Robinson 1941, 374-77, πίν. Cxix.

³⁹⁸ Μισσηλίδου-Δεσποτίδου 2004[2006], fig. 6.7

³⁹⁹ Λιλιμπάκη Ἀκαμάτη 1997, 171-182.

⁴⁰⁰ Λιλιμπάκη Ἀκαμάτη 1991, 107.

⁴⁰¹ Κώστογλου Δεσπίνη 1982, 77-79, πίν. 12-3.

⁴⁰² Δρούγου 1990, τῆς ἰδίας 1998, 103κ.έ. τῆς ἰδίας 1997, 41-54 εἰκ. 3.

⁴⁰³ Παπαδοπούλου 1964, 94-95.

⁴⁰⁴ Τζουβάρα-Σούλη 1983, 14-16.

⁴⁰⁵ Baatz 1979, 68 καὶ τοῦ ἰδίου 1982, 211-233, ὁ ὁποῖος ταύτισε χάλκινους τροχούς ὡς ἔξαρθήματα καταπέλτη, καὶ ἐρμήνευσε τὸ ἑλληνιστικὸ οἰκοδόμημα, ὡς φρουριακὸ.

από τα όποια ἔφεραν διάφορα σφραγίσματα. 50 από αυτά βρέθηκαν στα δωμάτια I, II και ε, ζ, η του βορείου διαδρόμου μεταξύ αποθηκευτικῶν πίθων. Εἴτε φυλάσσονταν ἐκεῖ εἴτε ἔπесαν ἀπὸ τὸν ὄροφο. Ἀγνῦθες βρέθηκαν και στο Ἴερό του Διὸς στὴν Δωδώνη⁴⁰⁶.

Στὴν Κασσώπη βρέθηκαν πάνω ἀπὸ συνολικά 700 ὑφαντικά βάρη κυρίως κολουροκωνικά τὰ ὅποια χρονολογοῦνται στὰ τέλη 3^{ου}-ἀρχές 2^{ου} καὶ πρὸ του 167 π.Χ. ἰδιαίτερα βρέθηκαν πολλές ἐντὸς του δωματίου f' τῆς οἰκίας 3 ὅπου οἱ ἀνασκαφεῖς ὑποθέτουν τὴν ὑπαρξη ἀργαλειοῦ⁴⁰⁷. Ὑφαντικά βάρη βρέθηκαν και στὶς οἰκίες 5,7,9 καὶ 14 στὸν δρόμο 6 καὶ στὸ Καταγώγιον, τα ὅποια χρονολογοῦνται μεταξύ 4^{ου} και 2^{ου} αἰ. π.Χ.⁴⁰⁸

Στὸν Ἀμμότοπο Φιλιππιάδας, τὸ ἀρχαῖο Ὀρραον⁴⁰⁹ κατὰ τὴν ἀνασκαφή τῆς οἰκίας 1 καὶ στὸν βοηθητικὸ χῶρο βρέθηκαν 28 πήλινα κολουροκωνικά ὑφαντικά βάρη καὶ μερικὰ διάτρητα θραύσματα κεράμων, ἐνῶ ἐντὸς του δαπέδου βρέθηκαν στὴν θέση τους λίθινα στηρίγματα του ἀργαλειοῦ καὶ ἓνα κτιστὸ θρανίο δίπλα του.

Σὲ ἑλληνιστικὴ οἰκία στὴν Βίτσα Ζαγορίου⁴¹⁰ βρέθηκαν στὸ δωμάτιο 2 τῆς οἰκίας Θ 5 κολουροκωνικὲς ἀγνῦθες μὲ ἀγγεῖα του τέλους του 4^{ου} αἰ. π.Χ. ἐπάνω στὸ δάπεδο στὸ δωμάτιο 3 στὴν ΒΔ γωνία του ἦταν στημένος ἓνας ὀρθιος ἀργαλειὸς σὲ ἔκταση μῆκ. 0,95 πλ. 0,20, βρέθηκαν 21 πυραμιδοειδεῖς ἀγνῦθες πεσμένες ἢ μία δίπλα στὴν ἄλλη. Κατὰ τὴν ἀνασκαφία «κατάλληλος γιὰ τὴν ὑφανση στενῶν λωρίδων ὑφάσματος πλ. 0,35-0,50 πού ὑφαιναν οἱ σαρακατσάνες τῆς Βίτσας γιὰ τὴν κατασκευὴ σακκουλιῶν καὶ δισακκίων». Στὸ ἴδιο δωμάτιο σὲ ἐγχυτρισμὸ νηπίου στὸν ΒΑ τοῖχο καὶ ἑπτὰ πυραμιδοειδεῖς ἀγνῦθες ὅλες χρονολογοῦνται στὴν ἴδια ἐποχή.

⁴⁰⁶ Carapanos 1878, 112, πιν. LXI, ἀρ. 15. Τζουβάρα-Σούλη 1983.

⁴⁰⁷ Δάκαρης 1977, 147.

⁴⁰⁸ Ἀναλυτικὰ γιὰ τὴν χρονολόγηση βλ. Τζουβάρα-Σούλη 1992, 461, σημ. 1 καὶ τῆς ἰδίας 1996 καὶ 1999.

⁴⁰⁹ Δάκαρης καὶ ἄλ. 1976, 435-436, εἰκ. 2.

⁴¹⁰ Βοκοτοπούλου 1994, 196-198, φωτ. 8, 29.

Στην Θεσσαλία και συγκεκριμένα στις άνεσκαμμένες ελληνιστικές οικίες της Νέας Άλω⁴¹¹ στην πεδιάδα του Άλμυρου 240 πυραμιδοειδή, δισκοειδή και λιγότερα κωνικά και τραπεζοειδή και ιδιαίτερα από το δωμάτιο 5 της οικίας του Αγάθωνος χρονολογούνται μεταξύ του τέλους της κλασσικής 4-3^{ου} αι. π.Χ και της πρώιμης ελληνιστικής περιόδου 302-265 π.Χ αναφέρονται και δημοσιεύονται έπισταμένως .

Στις αρχαίες Φερές σε κλειστά σύνολα εντός οικίας Δυτικό δωμάτιο έξι αποθέτες που χρονολογούνται από τα τέλη 4^{ου} έως το α' μισό του 2^{ου} αναφέρονται πυραμιδόσχημες άγνυθες⁴¹² και άλλες που ήταν άποτυχημένα προϊόντα από έναν κεραμικό κλίβανο⁴¹³ που χρονολογείται στην πρώιμη ελληνιστική περίοδο. Στην Δημητριάδα⁴¹⁴ στην περιοχή της Βασιλικής βρέθηκαν πυραμιδοειδή και δισκοειδή ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην ύστερη ελληνιστική περίοδο από τον 2^ο αι. π.Χ. έως και τον 1^ο μ.Χ. αι. Πυραμιδοειδή και δισκοειδή ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην ελληνιστική περίοδο αναφέρονται και από το σπήλαιο στην θέση Κρούνια Άχιλλείου⁴¹⁵ όπως και στο όχυρο στην θέση Γκορίτσα⁴¹⁶.

Άγνυθες ελληνιστικής περιόδου έχουν βρεθεί στην Έλάτεια⁴¹⁷ και στο Ίερό του Απόλλωνα στους Δελφούς⁴¹⁸. Επίσης ύφαντικά βάρη κυρίως κωνικά αναφέρονται στην αρχαία Καλυδώνα⁴¹⁹ και πρόσφατα σε πολλές ανασκαφές

---

⁴¹¹ Burnier και Hijmans 2003, 118-122. Στην περιοχή αναφέρονται κυρίως πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη βλ. Wieberdink 1986, εικ. 15, 22.

⁴¹² Δουλγέρη-Ίντζεσίλογλου 1997, 329-332.

⁴¹³ Δουλγέρη-Ίντζεσίλογλου 1994, 59-78.

⁴¹⁴ Eiwanger 1981, 100, 120, 122, πίν. 88, 89.

⁴¹⁵ Άγουρίδης και άλλ. 2003, 251, εικ. 9.

⁴¹⁶ Πυραμιδοειδείς κυρίως βάρη αλλά και μία δισκοειδής άγνυθες Bakhuizen 1992, 253-4 σχ. 90, πίν. xxxv 136-7.

⁴¹⁷ Perdrizet 1908, 281-2.

⁴¹⁸ Perdrizet 1908, 109.

⁴¹⁹ Dietz και Stavropoulou-Gatsi 2011, εικ. 254-255 και Dyggve 1934, 134.

κατὰ τὴν διάνοιξη τῆς νέας Ἰονίου ὁδοῦ, πού εἶναι ἀκόμη ἀδημοσίευτα. Στις Ἀλές⁴²⁰ τῆς Λοκρίδος βρέθηκαν δισκοειδῆ και πυραμιδοειδῆ ὑφαντικά βάρη

Στὸ Καβείριον⁴²¹ τῆς Θήβας ἓνα σφονδύλι και μερικά ὑφαντικά βάρη πού χρονολογοῦνται μεταξὺ τῆς ὕστερης κλασσικῆς -πρώιμης ἑλληνιστικῆς περιόδου ἐρμηνεύονται ὡς ἀναθήματα γυναικῶν και στὸν αὐξανόμενο ρόλο τῶν γυναικῶν στὴν λατρεία κατὰ τὴν περίοδο αὐτή.

Στὴν Ἀττικὴ στὸν Κεραμεικὸ και στὴν μεταγενέστερη φάση 3 τοῦ κτηρίου Z⁴²², πού χρονολογεῖται στὴν πρώιμη ἑλληνιστικὴ περίοδο βρέθηκαν περισσότερες ἀπὸ ἑκατὸ ἀγνῦθες σὲ ομάδες σὲ κάθε σχεδόν δωμάτιο ἀπὸ τὰ περίπου εἴκοσι πού διέθετε ἡ οἰκία. Ἡ ἀνασκαφέας ἐρμήνευσε τὰ εὐρήματα αὐτὰ ὡς ἐργαστήριο βιοτεχνικὸ κατασκευῆς ὑφασμάτων ὅπου ἐργαζόταν δοῦλοι ἢ ἑταῖρες⁴²³ σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλα συνευρήματα.

Τα σφονδύλια και τὰ ὑφαντικά βάρη, πυραμιδοειδῆ, κωνικά και δισκοειδῆ πού βρέθηκαν στὴν Πνύκα⁴²⁴ χρονολογοῦνται στὴν ἴδια περίοδο στὴν τρίτη φάση τῆς ἐκκλησίας τοῦ δήμου πού χρονολογεῖται μεταξὺ 425 και 325π.Χ. Ὑφαντικά βάρη διαφόρων τύπων βρέθηκαν ἐπίσης σὲ ἑλληνιστικὰ στρώματα στὴν Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν⁴²⁵.

Ὑφαντικά βάρη ἀναφέρονται και στὴν Κολώνα στὴν Αἴγινα⁴²⁶. Στὴν Ἐρέτρια⁴²⁷ βρέθηκαν στίς πυρές πυραμιδοειδεῖς ἀγνῦθες και ἓνα σφονδύλι στὸ Θεοδοφόριο. Στὴν Ὑστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο χρονολογοῦνται τὰ φακοειδῆ και δισκοειδῆ ὑφαντικά βάρη πού βρέθηκαν σὲ ἓνα ἐργαστήριο κεραμικῆς στὴν

⁴²⁰ Goldman 1940, 479 και 510-511.

⁴²¹ Schmaltz 1974, 141, 184.

⁴²² Knigge 1982, 153 κ.έ., Knigge 1990, 93. Οἱ ἀγνῦθες εἶναι ἀδημοσίευτες.

⁴²³ Οἱ ἐρμηνεῖες αὐτὲς ἔχουν γίνῃ δεκτὲς, βλ. Wrenhaven 2009, 378.

⁴²⁴ Davidson και Burr Thomson 1943, ὑφαντικά βάρη 73-79 εἰκ. 32-42, σφονδύλια 94-95, fig. 43. Ἡ χρονολόγηση τῆς III φάσης ἔχει ἐπιβεβαιωθεῖ πρόσφατα Rotroff και Camp 1996, 263.

⁴²⁵ Thompson 1934, 474-476 κυρίως πυραμιδοειδεῖς ἀγνῦθες. Ὑφαντικά βάρη διαφόρων τύπων ἀναφέρονται στὸν Robinson 1959, 22, 73, 82.

⁴²⁶ Furtwaengler 1906, 385.

⁴²⁷ Metzger 1978, 83, εἰκ. 43, Καλλιγᾶς 1983, 112-113, πίν. 42, Metzger 1985, 16 εἰκ. 15.

Χαλκίδα⁴²⁸, όπου βρέθηκε και μήτρα που χρησιμοποιήθηκε για την κατασκευή τους.

Στην Πελοπόννησο, ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην έλληνιστική περίοδο έχουν βρεθεί εκτός από την Κόρινθο⁴²⁹, στον οικισμό της Ράχης στην Ισθμία⁴³⁰ που χρονολογείται στον ύστερο 3^ο αι. π.Χ. ένσφραγιστα βάρη βρέθηκαν στο Ήραϊο της Περαχώρας⁴³¹. Στην Ασίνη⁴³² βρέθηκαν πολλές εκατοντάδες ύφαντικά βάρη, και 90 περίπου με σφραγίσματα τα οποία χρονολογούνται στην έλληνιστική περίοδο. Άγνυθες κωνικές και πυραμιδοειδείς αυτής της περιόδου βρέθηκαν στα έλληνιστικά στρώματα των Μυκηνών⁴³³, σε οικίες στους Αλιείς⁴³⁴ στην νότια Αργολίδα και στην ευρύτερη περιοχή Μπερμπάτι Λίμνες⁴³⁵. Ύφαντικά βάρη κυρίως κωνικά αναφέρονται από την Αρκαδία⁴³⁶. Στην Μεσσηνία⁴³⁷ και ιδιαίτερος στην Μεσσήνη⁴³⁸ βρέθηκαν πολλά πυραμιδοειδή και κωνικά ύφαντικά βάρη, ή χρονολόγηση των οποίων δεν είναι ακόμη σαφής. Στην Πρώιμη Ρωμαϊκή Αυτοκρατορική περίοδο στον 1^ο αι. μ.Χ. χρονολογούνται μεγάλα πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη από το ιερό του Διός στην Όλυμπία⁴³⁹.

---

⁴²⁸ Σάμψων 1987, 73-131.

⁴²⁹ Davidson 1952, 149, και πρόσφατα Bald Romano 1994, 94, σφονδύλια και πυραμιδοειδής άγνυθα.

⁴³⁰ Anderson -Stojanovic 1996, 79 κ.έ. Δεκατέσσερις άγνυθες στο δωμάτιο C της οικίας X 84, ένδεκα στον ήμιωπόγειο θάλαμο της οικίας VII, έννέα στο δωμάτιο A της οικίας I, έπτα στην οικία IX, και έξι στην οικία II, βλ. Anderson -Stojanovic 1996, 87-90.

⁴³¹ Dunbabin 1962, 330-331 άρ. 3484-6.

⁴³² Haegg 1988, 185 κ.έ.

⁴³³ Μυλωνάς και Ίακωβίδης 1987, 46, πίν. 17β.

⁴³⁴ Ault 2005, σε στρώματα έγκατάλειψης οικιών που χρονολογούνται περί το 300 π.Χ.

⁴³⁵ Wells και Runells 1996, Penttinen 1996 και 2005.

⁴³⁶ Forsén 2003

⁴³⁷ Kalogeroudi & Möller 2010, K. 163-165.

⁴³⁸ Gkika 2012.

⁴³⁹ Furtwaegler 1890, 206 άρ. 1331

2.2.2 Μικρά Άσία

Στὸ Αἰγαῖο, τὸ ἐνδιαφέρον γιὰ τὴν μελέτη τῶν βαρῶν ἄρχισε ἀπὸ τὶς ἀνακαλύψεις τοῦ Σλήμαν στὸ Βόρειο Αἰγαῖο στὴν περιοχὴ τῆς Τρωάδας τῆς **Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ**.

Στὶς ἀνασκαφές του στὴν Τροία βρέθηκαν χιλιάδες σφονδύλια τὰ ὁποῖα τράβηξαν τὴν προσοχὴ του καὶ γι' αὐτὸ πολλὰ ἀπὸ αὐτὰ εἰκονογραφήθηκαν στὶς δημοσιεύσεις τῶν ἐρευνῶν⁴⁴⁰ του. Ἡ μελέτη τοῦ Hubert Schmidt⁴⁴¹ λίγο ἀργότερα γιὰ τὰ σφονδύλια στὸ πλαίσιο τῆς ἀναλυτικῆς παρουσίας τῶν εὐρημάτων τῆς συλλογῆς τοῦ Σλήμαν ἀποτελεῖ τὴν πρώτη συστηματικὴ ταξινόμηση γιὰ αὐτὰ τὰ βάρη. Μὲ βάση τὸ σχῆμα καὶ τὶς διαστάσεις τους ὁ Schmidt κατέταξε τὰ σφονδύλια σὲ τύπους⁴⁴² καὶ παραλλαγές, καὶ διέκρινε τὰ εἶδη⁴⁴³ τῆς διακόσμησής τους. Ἡ ἀκριβὴς χρονολόγηση τῶν στρωμάτων ποὺ ἀνέσκαψε ὁ Σλήμαν κατέστη δυνατὴ ἀπὸ τὶς μεταγενέστερες ἀνασκαφικὲς ἐρευνες. Σὲ αὐτὲς συνεξετάζονται τὰ σφονδύλια μαζί με τὰ συνευρημάτα⁴⁴⁴ τους. Ἴχνη ὄρθιου ἀργαλειοῦ ὁποῖος εἶχε καταστραφεῖ κατὰ χώραν⁴⁴⁵ βρέθηκαν σὲ ἓνα δωμάτιο οἰκίας τῆς ἰδίας περιόδου: συγκεκριμένα βρέθηκαν ἴχνη ἀπὸ καμμένα δοκάρια σὲ μικρὴ ἀπόσταση ἀπὸ τοῖχο καὶ μία σειρὰ ὑφαντικῶν βαρῶν.

Πρόσφατα στὶς νεώτερες ἀνασκαφικὲς ἐρευνες στὸ Ἴλιον⁴⁴⁶ καὶ κατὰ τὴν διερεύνηση κλειστῶν καλὰ χρονολογημένων στρωμάτων βρέθηκαν ἀντίστοιχα εὐρήματα⁴⁴⁷. Ἔτσι ἔγινε δυνατὴ ἡ ἐπανεξέταση καὶ τῶν παλαιότερων εὐρημάτων καὶ διατυπώθηκαν παρατηρήσεις σχετικὲς μὲ τὴν τυπολογία, τὴν διακόσμησή

---

⁴⁴⁰ Schliemann 1874 , 1881.

⁴⁴¹ Schmidt 1902.

⁴⁴² Schmidt 1902, 204-208.

⁴⁴³ Schmidt 1902, 208-223.

⁴⁴⁴ Ὁ Blegen γιὰ τὴν πρώιμη ἐποχὴ τοῦ χαλκοῦ κατέληξε στὴν τυπολογία ποὺ δημοσιεύει στὸν πίνακα Blegen καὶ ἄλ.1950, πίν. 128 ἐνῶ γιὰ τὴν ὕστερη βλ. Blegen καὶ ἄλ.1950,195.

⁴⁴⁵ Πρόκειται γιὰ ἴχνη ἀπὸ τὰ καμμένα κάθετα τοποθετημένα στὸ πάτωμα δοκάρια καὶ 24 μεγάλα καὶ 18 μικρότερα ὑφαντικὰ βάρη ποὺ βρέθηκαν σὲ δωμάτιο οἰκίας τῆς Τρωίας II, Blegen καὶ ἄλ.1950, 350, 353, πίν. 333, 334, 369, εἰκ. 461.

⁴⁴⁶ Korfmann 1992.

⁴⁴⁷ Γιὰ τὴν πρώιμη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ βλ. Balfanz 1995β, 118 σημ. 13 καὶ γιὰ τὴν ὕστερη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ βλ. Becks καὶ Guzowska 2004, 101-115.

τους και την χρονολόγησή τους αλλά και γενικότερα για την ύφαντική δραστηριότητα στην Τροία κατά την Έποχή του Χαλκού⁴⁴⁸.

Στην Αφροδισιάδα⁴⁴⁹ βρέθηκαν 217 σφονδύλια διαφόρων τύπων, μεταξύ τῶν ὁποίων ἓνα ὀστέινο και 13 λίθινα, σὲ ἀσφαλῶς χρονολογημένα στρώματα. Ἐνα ἔργαστήριο ύφαντικῆς τῆς ἐποχῆς αὐτῆς ταυτίστηκε στὴν Μερσίνα⁴⁵⁰. Σφονδύλια τῆς πρώιμης ἐποχῆς τοῦ χαλκοῦ βρέθηκαν και στὸ Γόρδιον⁴⁵¹, στὸ Beycesultan⁴⁵², στὴν Ταρσό⁴⁵³ και ἄλλοῦ.

Στὴν **γεωμετρικὴ και ἀρχαϊκὴ περίοδο** στὶς Σάρδεις⁴⁵⁴ βρέθηκαν ἀγνῦθες ἀρχαϊκῆς περιόδου ἐπάνω σὲ δάπεδο τοῦ 7^{ου} αἰ. π.Χ. βάρη ἀπὸ ἄψητο πηλὸ βρέθηκαν πολλὰ στὸ Γόρδιον⁴⁵⁵. Στὸ Ἰλιον⁴⁵⁶ σὲ χῶρο πυρῶν πού σχετίζονται μὲ ἠρωολατρεία βρέθηκαν λίγα σφονδύλια και φακοειδῆ χειροποίητα ἀγνύθα. Στὴν Ἄσσησο⁴⁵⁷ τῆς νοτίου Ἰωνίας βρέθηκαν πολλὰ δισκοειδῆ ὑφαντικὰ βάρη και ἓνα μεγάλο ἰδιόμορφο.

Στὴν **ὑστερὴ κλασσικὴ περίοδο** χρονολογοῦνται χειροποίητες ἀκανόνιστες φακοειδεῖς ἀγνῦθες και σφονδύλια πού βρέθηκαν σὲ ἀποθέτη⁴⁵⁸ στὴν ἀρχαία ἑλληνικὴ πόλη Ἰλιον ἐπάνω ἀπὸ τὴν Τροία. Ἀπὸ τὰ κλασσικὰ στρώματα τῆς Μιλήτου⁴⁵⁹ προέρχονται πυραμιδοειδῆ, κωνικά, δισκοειδῆ και φακοειδῆ ὑφαντικὰ βάρη.

---

⁴⁴⁸ Για τὴν πρώιμη ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ βλ. Balfanz 1995β, 121-138 και γιὰ τὴν ὑστερὴ ἐποχὴ τοῦ χαλκοῦ βλ. Becks και Guzowska 2004, 104-106.

⁴⁴⁹ Joukofski 1991, 373- 378, 110 ἀγνῦθες τῆς Μέσης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ προέρχονται ἀπὸ τὴν ἴδια θέση, βλ. τῆς ἰδίας 1991, 379-382.

⁴⁵⁰ Στὸ δωμάτιο 112 Garstang 1953, 173-178, εἰκ. 110, 116-7.

⁴⁵¹ Gunter 1991, 23, pl. 16-17.

⁴⁵² Lloyd-Mellaart 1962, 274 κ.έ.

⁴⁵³ Goldman 1956, 319-334pl. 441-450.

⁴⁵⁴ Hanfmann 1983, 78.

⁴⁵⁵ Burke 2010, 161-172. Ἡ ἰδιοτυπία τῶν χειροποίητων ἄψητων βαρῶν δὲν ἐπιτρέπει τὴν σύγκρισή τους μὲ ἄλλα παρόμοια σύνολα στὸ Αἰγαῖο.

⁴⁵⁶ Chabot Aslan 2011, 404.

⁴⁵⁷ Kalaitzoglou 2008, πίν. 161-162, 167.

⁴⁵⁸ Wallrodt 2002, 179-196.

⁴⁵⁹ Voigtländer 1982, εἰκ. 56-58 και 60.

Στην **έλληνοιστική περίοδο** χρονολογούνται εύρηματα από την Λάρισα στον Έρμο⁴⁶⁰ ποταμό στην Αιολίδα της Μ. Ασίας και από το Πέργαμον⁴⁶¹ καθώς και εύρηματα σε ιερά της Αθηνᾶς στις Έρυθρές⁴⁶² και στην Έφεσο⁴⁶³. Επίσης φακοειδῆ και πυραμιδοειδῆ μεγάλου μεγέθους ύφαντικά βάρη βρέθηκαν στην Μίλητο⁴⁶⁴ και στην Άλικαρνασό⁴⁶⁵ σε ὅλην τὴν ἑλληνοιστική περίοδο και κυρίως από τον 2^ο αἰ π.Χ. ἕως και τον 1^ο αἰ. μ.Χ.

Πρόσφατα δημοσιεύθηκε ἕνα ενδιαφέρον σύνολο με σφονδύλια και ύφαντικά βάρη από τὴν οἰκία 1 τοῦ ἀνδῆρου στὴν Έφεσο τῆς Μικρᾶς Ασίας από τὴν Trinkl⁴⁶⁶. Τὰ εύρηματα χρονολογούνται στους ὕστερους ἑλληνοιστικούς και ρωμαϊκούς χρόνους και φαίνεται ὅτι εἶναι προϊόντα τοπικοῦ ἐργαστηρίου. Ἀνάλογα εύρηματα πού προέρχονται από τὴν οἰκία 2 τοῦ ἀνδῆρου⁴⁶⁷ από τὴν Βασιλική τῆς Έφέσου από τὴν Veronica Μητσοπούλου Leon⁴⁶⁸.

Ἄγνυθες ἀναφέρονται και από τις Σάρδεις⁴⁶⁹ τῆς ἐποχῆς τῶν Ἀτταλιδῶν. Πολλὰ σφονδύλια και ύφαντικά βάρη βρέθηκαν στις ἀνασκαφές στὴν Ταρσό⁴⁷⁰ τῆς Κιλικίας και χρονολογούνται σε ὅλην τὴν ἑλληνοιστική περίοδο.

2.2.3 Νησιωτικὸ Αἰγαῖο

Εἰδικότερα στὰ νησιά του Αἰγαίου ὑλικές μαρτυρίες για τὴν ύφαντική και τὴν νηματουργία προέρχονται από πολλές θέσεις διαφόρων ἐποχῶν.

---

⁴⁶⁰ Boehlau και Schefold, 53, taf. 11.

⁴⁶¹ Conze 1880, 258.

⁴⁶² Akurgal 1979.

⁴⁶³ Hogarth 1908, 201, σφονδύλια, 319-320 ἀγνυθες και σφονδύλια.

⁴⁶⁴ Kleiner και Mueller-Wiener 1972, 89, πυραμιδοειδεῖς ἀγνυθες, μία ἐνσφράγιστη Taf. 27.9. και Voigtländer 1982.

⁴⁶⁵ Nørskov 2002, G187-188.

⁴⁶⁶ Trinkl 2003, 313-327.

⁴⁶⁷ Trinkl 2010, 647-648.

⁴⁶⁸ Mitsopoulou-Leon 2010.

⁴⁶⁹ Hafmann 1983, 127.

⁴⁷⁰ Goldman 1950, 387, 394κῆ.

α. Βόρειο Αιγαίο

Στην **Πρώιμη Έποχή του Χαλκού** στην Θάσο⁴⁷¹ από τα νεκροταφεία στο Λαρνάκι και στην θέση Κεντρὰ κάτω από τον οικισμό Καστρί της Πρώιμης Έποχής του Χαλκού βρέθηκαν περίπου 80 σφονδύλια.

Στην Τένεδο⁴⁷² σὲ ἓναν τάφο πὸν χρονολογεῖται στὴν Πρώιμη Έποχή του Χαλκού βρέθηκε σφονδύλι ἀμφικωνικὸ τροικὸ ὅπου.

Στην Λήμνο πολλά σφονδύλια βρέθηκαν σε ὅλες τις φάσεις τῆς Πολιόχνης κυρίως ὅμως στὶς φάσεις κυανή⁴⁷³, πράσινη καὶ ἐρυθρά⁴⁷⁴, καὶ κίτρινη⁴⁷⁵. Πρόσφατα σὲ σωστικὲς ἀνασκαφές στὴν Μύρινα⁴⁷⁶ βρέθηκαν σφονδύλια τῆς ἰδίας περιόδου.

Στην Λέσβο στὸν οἰκισμὸ τῆς Θερμῆς⁴⁷⁷ βρέθηκαν ἀρκετὰ σφονδύλια. Στὸ Ἐμποριὸ, Χίου, τῆς Πρώιμης Έποχής του Χαλκού, φάση Ι⁴⁷⁸ βρέθηκε ἓνα ἰδιόμορφο ὕφαντικὸ βᾶρος καὶ ἀρκετὰ σφονδύλια.

Στὸ Ἡραῖον⁴⁷⁹ στὴν Σάμο σὲ στρώματα τῆς Πρώιμης Έποχής του Χαλκού βρέθηκαν καὶ λίγα σφονδύλια ἓνα μὲ εἰκονιστικὴ ἐγχάρακτη παράσταση.

Στὴν **γεωμετρικὴ-ἀρχαϊκὴ** περίοδο χρονολογοῦνται λίγα σχετικὰ εὐρήματα. Στὴν Χίο στὸ Ἐμποριὸ⁴⁸⁰ ἀγνῦθες καὶ σφονδύλια βρέθηκαν σε οἰκίες ἀλλὰ καὶ στὸν ναὸ τῆς Ἀθηνᾶς⁴⁸¹. Στὸ Ἡραῖον τῆς Σάμου⁴⁸² ἀναφέρονται λίγα ἀρχαϊκὰ σφονδύλια.

---

⁴⁷¹ Κουκούλη –Χρυσανθάκη 1993, 594, διαφόρων τύπων γνωστῶν ἀπὸ τὴν Πολιόχνη καὶ τὴν Τροία.

⁴⁷² Servinc καὶ Takaoglu 2004, 135-139.

⁴⁷³ Bernabò Brea 1964 εἰκ. LXXXIIIi,k.

⁴⁷⁴ Bernabò Brea 1964, εἰκ. LXXXIVn,q-r CLXIX.

⁴⁷⁵ Bernabò Brea 1976, εἰκ. CCXXVIIa,c,g, CCXXVIIIa,b CCXXIXi, CCXXXa-c.

⁴⁷⁶ Ἀνασκαφὲς τῆς Κ' ΕΠΚΑ, βλ. Πανάτση 2004, 71-87.

⁴⁷⁷ Lamb 1936, 161-3, εἰκ. 47:2-4, 6-13, 16-21, 23-24.

⁴⁷⁸ Hood 1982, 637, 639, 640, 641, 655: 42.

⁴⁷⁹ Isler 1973, 174-5.

⁴⁸⁰ Boardman 1967, 38, 234-235.

⁴⁸¹ Boardman 1967, 8, 25, 28-9.

⁴⁸² Isler 1978, 88 ἑλληνιστικὴ πυραμιδοειδῆς, 145, πυραμιδοειδῆς καὶ φακοειδῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου 560-550π.Χ.

Στόν τόν 7^ο ἔως τὸ τέλος τοῦ 6^{ου} αἰ. π.Χ., χρονολογούνται σφονδύλια καὶ δισκοειδῆ ὑφαντικὰ βάρη πού βρέθηκαν σὲ φρέαρ σὲ ἀρχαῖο νὰὸ στὴν Ἡφαιστεία⁴⁸³ τῆς Λήμνου.

Στὴν κλασσικὴ καὶ ἑλληνιστικὴ περίοδο χρονολογούνται σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη ὄλων τῶν τύπων ἀπὸ τὴν Θάσο⁴⁸⁴, καὶ τὴν Σαμοθράκη⁴⁸⁵.

Στὶς ἀρχαῖες πόλεις τῆς Λήμνου τέτοια εὐρήματα προέρχονται ἀπὸ τὶς παλαιότερες ἔρευνες στὴν Μύρινα⁴⁸⁶ καὶ πρόσφατα στὴν Ἡφαιστεία⁴⁸⁷.

Στὴν Λέσβο ἔχουν δημοσιευθεῖ καὶ μελετηθεῖ ἓνα σύνολο περίπου 51 ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὴν ἑλληνιστικὴ πόλη τῆς Μυτιλήνης⁴⁸⁸ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ λεγόμενου βωμοῦ στὸ μεσαῖο ἄνδρρο τῆς Ἀκρόπολης. Πρόκειται γιὰ ἀναθηματικὰ ὑφαντικὰ βάρη πυραμιδοειδῆ καὶ δισκοειδῆ πού χρονολογήθηκαν ἀπὸ τὴν ὕστερη κλασσικὴ ἔως τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο⁴⁸⁹.

Υφαντικὰ βάρη βρέθηκαν λίγα στὸ Ἡραῖον τῆς Σάμου⁴⁹⁰ στὸ Εὐπαλίνειο⁴⁹¹ ὄρυγμα, καὶ πολλὰ ἑλληνιστικῆς περιόδου στὸ Πυθαγόρειο⁴⁹².

β. Νότιο Ἀνατολικό Αἰγαῖο, Δωδεκάνησα

Στόν Ἀσώματο⁴⁹³ τῆς Ρόδου πού χρονολογεῖται στὴν ὕστερη φάση τῆς **πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ**, ΠΕΧ III, στὸ «Δωμάτιο Δ» τοῦ πρόσφατα ἀνασκαμμένου μεγαρόσχημου οἰκοδομήματος, βρέθηκαν πολλὰ

---

⁴⁸³ Beschi 2005, 108, εἰκ. XVIIIh, 123, εἰκ. XLIIb, 124-5, 128-9, 139-140 εἰκ. XLII, εἰκ. XLIII.

⁴⁸⁴ Pouilloux 1951, 169. Ghali-Kahil 1954, pp. 225-251.

⁴⁸⁵ Dusenbery 1998.

⁴⁸⁶ Pottier Reinach 1888, 246-54.

⁴⁸⁷ Massa 1992, 235-6.

⁴⁸⁸ Dhoga-Toli 2006, 257, σημ. 2 καὶ 3.

⁴⁸⁹ Dhoga-Toli 2006, 257

⁴⁹⁰ Isler 1978, 88 ἑλληνιστικὴ πυραμιδοειδῆς, 145, πυραμιδοειδῆς καὶ φακοειδῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου 560-550 π.Χ

⁴⁹¹ Jantzen 2004, 126-128.

⁴⁹² *ΑΔελτίον* 1969, 2, πίν. 385.

⁴⁹³ Μαρκέτου 1997, 400-3. Θὰ ἤθελα νὰ ἐκφράσω τὶς θερμὲς μου εὐχαριστίες στὴν φίλη Τούλα Μαρκέτου γιὰ τὶς χρήσιμες συζητήσεις πού εἶχα μαζί της σχετικά μὲ τὰ εὐρήματα τοῦ Ἀσωμάτου.

συγκεντρωμένα μικρά σέ μέγεθος σφονδύλια.

Σε δωμάτιο γύρω από αυλή με κεραμικό κλίβανο⁴⁹⁴ στην Ίαλυσο βρέθηκαν σειρά από ύφαντικά βάρη και συγκεκριμένα δεκαοκτώ άγνυθες κατά χώραν και τρείς σποραδικά⁴⁹⁵ ενῶ έσωτερικά του κλιβάνου άλλες δεκαέξι που χρονολογεῖται στην φάση τής καταστροφής του οικισμού κατά την ΥΕ ΙΑ ῶριμη φάση μυκηναϊκής περιόδου. Οί δεκατρείς βρέθηκαν πεσμένες επί του δαπέδου σέ ζεύγη εντός ὀρθογωνίων κατασκευῶν πλάτους 75 εκ. Το εὔρημα αυτό δίνει πολλές πληροφορίες και προτάσεις ἀποκατάστασης τῶν ἀργαλειῶν αὐτῆς τής περιόδου.

Στήν Πόλη τής Ρόδου πλησίον του λιμένος τής Άκαντιᾶς στο οικ. Κωσταρίδη⁴⁹⁶ και σέ στρώματα προϊστορικής έποχῆς ἀποκαλύφθηκαν κεραμική και έκατόν τριάντα δισκοειδή ῶσειδη και ἀπιόσχημα ύφαντικά βάρη⁴⁹⁷ συνήθως με ὀριζόντια ἀλάκωση που χρονολογήθηκαν επί τῆ βάσει τής κεραμικής και άλλα παρόμοια ἀπό τήν Ίαλυσο⁴⁹⁸ και στην μέση Έποχή του Χαλκού.

Στο Ίερό τής Άθηνᾶς στην Λίνδο και μάλιστα στους ἀποθέτες⁴⁹⁹ τής γεωμετρικής ἀρχαϊκής περιόδου βρέθηκαν πολλά σφονδύλια στις έπιχώσεις τής Άκροπόλεως τὰ ὀποῖα θεωρήθηκαν ἀναθηματικά ἀντικείμενα. Ο μελετητής τα συνέδεσε με τις γυναικεις ἀναθέτριες και τὰ έρμήνευσε ὡς χαρακτηριστικά σύμβολα τής ιδιότητάς τους. Τὰ περισσότερα τὰ χρονολογεῖ μεταξύ 8ου και 6ου αἰ π.Χ.

Σε ταφές στην Έξοχή⁵⁰⁰ βρέθηκαν ὀστείνα και πήλινα ἀμφικωνικά δισκοειδή και κωνικά σφονδύλια καθώς και ὀστέινο ἀδράχτι που χρονολογοῦνται στην ὕστερη γεωμετρική-ἀρχαϊκή περίοδο. Στην Βρουλιά⁵⁰¹

---

⁴⁹⁴ Οικ. Μαργαρίτη, βλ. Μαρκέτου 2004, 133.

⁴⁹⁵ Μαρκέτου 2004, 139 κ. έξ., εικ. 8.

⁴⁹⁶ Δρελιώση Ηρακλείδου 1999, 21-27.

⁴⁹⁷ Δρελιώση Ηρακλείδου 1999 24-5.

⁴⁹⁸ Benzi 1984, 103, ἀρ.12 εικ. 15, *ΑΔελτίον* 42, 1987, Χρονικά, 448-9, Παπάζογλου Μανιουδάκη 1982, 117, πίν. 83γ.

⁴⁹⁹ Blinkenberg 1931, 134κ.έ,πίν. 14, 209.

⁵⁰⁰ Friis Johansen 1957, 18, 27, εικ.58-60, 66, εικ. 135, 71, εικ. 151-155.

⁵⁰¹ Kinch 1914, 162.

βρέθηκαν αγνῶθες και σφονδουλια σε ταφές κυρίως. Στην Βίγλα⁵⁰² βρέθηκε ένα πυραμιδοειδές ύφαντικό βάρη με κεραμική Ύστερης Γεωμετρικής περιόδου.

Στην **έλληνιστική περίοδο** χρονολογούνται πολλά ύφαντικά βάρη όπως αυτά που βρέθηκαν στο ιερό του Έρεθιμίου Απόλλωνος⁵⁰³ στον Δήμο τῶν Ιστανίων στον Θεολόγο Ρόδου και στην πόλη τῆς Ρόδου στην περιοχή του εργαστηρίου ύαλουργίας, στο οικόπεδο Κακούλα⁵⁰⁴ καθώς και στο οικ. Καραγιάννη.

Στην άγορά τῆς Κῶ επίσης βρέθηκε σύνολο από ύφαντικά βάρη έντός στοᾶς στον χῶρο καταστημάτων τῆς ὕστερης έλληνιστικής περιόδου.

γ. Κρήτη

Από τὰ στρώματα τῆς ὕστερης νεολιθικής περιόδου σφονδύλια⁵⁰⁵ και διάτρητα άποστρογγυλεμένα ὄστρακα⁵⁰⁶ βρέθηκαν στην Κνωσό.

Στην **Πρώμη Έποχή του Χαλκού**, στην Φούρνου Κορυφή στον Μύρτο⁵⁰⁷ σε ειδικούς χῶρους του συγκροτήματος που ανασκάφηκε, βρέθηκαν πολλοί διάτρητοι λίθοι καθώς και τριπτῆρες και ιγδία. όλα αυτά τα εργαλεία φαίνεται ότι είχαν σχέση με τήν πρώτη έπεξεργασία τῶν πρώτων ὕλων πριν από το γνέσιμο. Ο Warren⁵⁰⁸ μελετώντας τὰ εὑρήματα του οικισμού στον Μύρτο Ίεράπετρας διέγνωσε ένα εργαστήριο ύφαντικής που περιλάμβανε τήν κατεργασία τῶν πρώτων ὕλων έν προκειμένω μαλλιῶ και τήν κατασκευή

---

⁵⁰² Sørenson και Pentz 1992, 50, άρ. 106.

⁵⁰³ Παπαχριστοδούλου 1989,107κ.έ., τὰ εὑρήματα προέρχονται από τήν ανασκαφή που έγινε σε συνεργασία του Πανεπιστημίου Ίωαννίνων και τῆς ΚΒ' ΕΠΚΑ, υπό τήν διεύθυνση της καθ. Α. Μαραγκου και του Ί. Παπαχριστοδούλου, Έφόρου τῶν Αρχαιοτήτων, και ή εὑθύνη τῆς δημοσίευσης τους έχει ανατεθει στον ὑπογράφοντα.

⁵⁰⁴ Έκατόν πενήντα ύφαντικά βάρη βρέθηκαν σε οικία πλησίον του εργαστηρίου τὰ όποια έχουν μελετηθεί από τον ὑπογράφοντα. Η δημοσίευση του εργαστηρίου βρίσκεται στο στάδιο της προετοιμασίας για τήν δημοσίευσή του από τον Παῦλο Τριανταφυλλίδη.

⁵⁰⁵ Evans 1964, 188, 192.

⁵⁰⁶ Evans 1964, 157, 164, 172, 182.

⁵⁰⁷ Warren 1972, 200-3.

⁵⁰⁸ Warren 1972, 262-3

ύφασμάτων, αφού εκεί βρέθηκαν σφονδύλια και ύφαντικά βάρη⁵⁰⁹. Ο ανασκαφέας μελετώντας την θέση των εργαλείων στους χώρους και σκιαγράφησε την εικόνα του εργαστηρίου.

Στην ίδια περίοδο χρονολογούνται και σφονδύλια διάτρητα όστρακα από μία οικία στην Δυτική αυλή της Κνωσού⁵¹⁰.

Σφονδύλια και ύφαντικά βάρη της δεύτερης π.χ. χιλιετίας βρέθηκαν πολλά. Μόνον στην Κνωσό, κατά τις ανασκαφές του Evans⁵¹¹ βρέθηκαν χιλιάδες ύφαντικά βάρη⁵¹².

Η Κρήτη μέχρι στιγμής παρέχει την πληρέστερη εικόνα με αρκετά κλειστά καλά χρονολογημένα σύνολα **ιστορικών χρόνων** επίσης πέραν των γνωστών ίδιων τύπων ύφαντικών βαρών που απαντώνται στην υπόλοιπη Ελλάδα εδώ εμφανίζονται τα δικωνικά ύφαντικά βάρη

Στους πρωτογεωμετρικούς τάφους του Αγ. Ιωάννη⁵¹³ στην Κνωσό και στην Φορτέτσα⁵¹⁴ βρέθηκαν σε ταφές σφονδύλια άμφικωνικά. Σφονδύλια σφαιρικά με εγχάρακτη διακόσμηση από τις νεκροπόλεις του Μιραμπέλου⁵¹⁵ από τον γεωμετρικό ναό στην Δοήρο⁵¹⁶.

Στην γεωμετρική Φαιστό⁵¹⁷ βρέθηκαν σε δωμάτια οικιών κωνικά και δισκοειδή σφονδύλια και στο ιερό στον Κομμό⁵¹⁸. Στο Καρφή βρέθηκαν περίπου 100 σφονδύλια μόνον δύο κωδωνόσχημα⁵¹⁹ και στο γειτονικό Βρόκαστρο⁵²⁰

---

⁵⁰⁹ Warren 1972, 215, 228-9, εικ. 99-100, πίν. 73 E, 77 F, 78 A. Η Carington Smith 1975, 263κ.έξ., αναφέρει 48 σφονδύλια από την ΠΜ, 15 από την ΜΜ και 11 από την ΥΜ περίοδο.

⁵¹⁰ Wilson 1984, 214 κ.έ.

⁵¹¹ Κνωσός το υπόγειο με τα ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην ΜΜΙΒ, Evans 1926, I, 253. Carington Smith 1975, 281, σημ. 2.

⁵¹² Evely 2000, τα βάρη της Μέσης και Ύστερης εποχής του χαλκού έχουν μελετηθεί αναλυτικά από την Cutler 2012 στο πλαίσιο της διδακτορικής της διατριβής.

⁵¹³ Boardman 1960, 134, 146-8, εικ. 10, πίν. 39

⁵¹⁴ Brock 1957, 22, 34, 66, 109, 112, 113, 200, 207, 730, 800 pl. 173.

⁵¹⁵ Van Effenterre 1948, 66, πίν. 42.

⁵¹⁶ Marinatos 1936, 270, fig. 33, αρ. 10-11.

⁵¹⁷ Rocchetti 1975, 185, 192-196, εικ. 38, 249, 252, εικ. 114, 258, εικ. 121.

⁵¹⁸ Dubney 2000, 352, no 1-16 και 27.

⁵¹⁹ Pendlebury και άλλ. 1940, 129-131. Carington Smith 1975, 265κ.έ.,

σφαιρικά. Παρόμοια εύρηματα αναφέρονται στην περιοχή Πατέλα στον Πρινια⁵²¹. Στην Ανατολική Κρήτη⁵²² βρέθηκαν πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη.

Στην **αρχαϊκή και κλασσική** περίοδο χρονολογούνται δύο πυραμιδοειδείς αγνυθες και τρία δισκοειδή σφονδύλια στην θέση Αζοριᾶς σε οικίες αρχαϊκής περιόδου 6ος-αρχές 5ου αι. π.Χ.⁵²³.

Ευρήματα της **έλληνοιστικῆς περιόδου** προέρχονται από την Λατώ στην οίκια πλησίον τοῦ ναοῦ βρέθηκαν 30 αγνυθες⁵²⁴ πού χρονολογούνται στα τέλη τοῦ 4^{ου} αι –αρχές τρίτου π.Χ. Στην Λύττο σε δωμάτιο έλληνοιστικῆς οίκιας τοῦ 3^{ου} αι. π.Χ. βρέθηκαν 81 συγκεντρωμένες σε ένα δωμάτιο αποθήκη και 109 διασκορπισμένες εντός και εκτός τοῦ δωματίου⁵²⁵.

Στην Έλεύθερα⁵²⁶ στην έλληνοιστική οίκια Α στην θέση Νησι βρέθηκαν 345 ύφαντικά βάρη πυραμιδοειδή, δισκοειδή, φακοειδή, δικωνικά φακοειδή άπιόσχημα και ένα κωνικό σφονδύλι.

Στην σημερινή Αργυρούπολη Ρεθύμνου πού ταυτίζεται με την αρχαία Λάππα, σε έλληνοιστική οίκια πού έρευνήθηκε στο οικ. Βουγιουκλάκη⁵²⁷, βρέθηκαν 175 αγνυθες όρισμένες με έγχάρακτα σύμβολα ή ένσφράγιστες. Από την θέση Ντονάδης στο όροπέδιο τοῦ Λασιθίου προέρχονται μόνον δικωνικῆς αγνυθες⁵²⁸. Στον Πάνορμο⁵²⁹ κοντά στο Ρέθυμνο βρέθηκαν πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη πού χρονολογούνται περί τὸ 300 π.Χ.

Στην Πραισό⁵³⁰ βρέθηκαν κατά κύριον λόγο πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη. Σε κτίσμα πού αναγνωρίσθηκε ως έργαστήριο βαφῆς μαλλιού στην θέση

---

⁵²⁰ Hall 1914, 121-122, fig. 73.

⁵²¹ Rizza 1969, 21, 25, 28, πίν. 13 (2), πίν. 18 (3). Rizza 2008.

⁵²² Haggis και ἄλ. 2004, 371-372.

⁵²³ Haggis και ἄλ. 2011, 4.

⁵²⁴ Hatzimichali 1971, 208.

⁵²⁵ Watrous 1980, 278.

⁵²⁶ Τσιγωνάκη 1994, 161-167.

⁵²⁷ Τσιγωνάκη 1994, 164, σημ. 34.

⁵²⁸ Watrous 1980, 278.

⁵²⁹ Τζαχίλη 2006.

⁵³⁰ Whitley 2011; Whitley και ἄλ. 1999.

Κολώνα Λασιθίου βρέθηκαν 66 άγνυθες⁵³¹ 56 πυραμιδοειδείς, 2 δικωνικές αποθηκευμένες σε έσοχή τοίχου ένός δωματίου.

Πιο ξεκάθαρη είναι ή κατάσταση ως προς την χρονολόγηση τών εύρημάτων που μελετήθηκαν από την άνεξερεύνητη οικία στην Κνωσό, όπου βρέθηκαν 656 άγνυθες⁵³². Σε άλλη οικία που χρονολογείται στον 1^ο αϊ. π.Χ. βρέθηκαν 12 δισκοειδείς και μία πυραμιδόσχημη⁵³³ άγνυθες. Παρόμοια βάρη βρέθηκαν και σε άλλες θέσεις στην Κνωσό⁵³⁴.

Κατά τις έρευνες στο ιερό στην Γόρτυνα στις μέν παλαιότερες ανασκαφές βρέθηκαν σφαιρικά σφονδύλια⁵³⁵ ένω στις πρόσφατες σε οικίες που χρονολογούνται μεταξύ 3^{ου} και 2^{ου} αϊ. π.Χ. βρέθηκαν 8 δισκοειδείς 6 δικωνικές και μία πυραμιδόσχημη⁵³⁶.

Στην Φαιστό στην συνοικία Χάλαρα από τα έλληνιστικά στρώματα βρέθηκε μεγάλο σύνολο που αποτελείται από 150 άγνυθες και δημοσιεύθηκε από τον Levi⁵³⁷. Άρκετά ύφαντικά βάρη αυτής της περιόδου βρέθηκαν στο ιερό στον Κομμό⁵³⁸.

Τέλος, από τον Τρουπητό Σητείας⁵³⁹ αναφέρονται και δημοσιεύθηκαν πρόσφατα, πυραμιδοειδή κυρίως ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην έλληνιστική περίοδο.

---

⁵³¹ Τσιγωνάκη 1994, 160.

⁵³² Sackett και Cocking 1992, 399.

⁵³³ Catling 1981, 183, πίν. 12.

⁵³⁴ Coldstream 1999, 328, άρ. 14-15, Catling και άλλ. 1979, 66, εικ. 46

⁵³⁵ Rizza και Scrinari 1968, 5, 17, figs 4 (2), 34, (1).

⁵³⁶ Rendini 1988, 229, 248, Papadopoulos 1999, Rendini 2004.

⁵³⁷ Levi 1966, 569-588 τó σύνολο είναι έξαιρετικά χρήσιμο για την τυπολογία τών σχημάτων τών βαρών της έποχής αυτής, όμως ή πλήρης μελέτη τών βαρών δέν έχει γίνει.

⁵³⁸ Dubney 2000, 352, άρ. 17-26.

⁵³⁹ Sophianou 2011.

δ. Κυκλάδες

Στις Κυκλάδες τὰ εὐρήματα σφονδύλιων καὶ ὑφαντικῶν βαρῶν ἀναφέρονται ἀπὸ πολλές θέσεις εἶναι ὅμως ἔλλειπῶς δημοσιευμένα καὶ ὡς ἐκ τούτου σχετικὰ ἄγνωστα.

Τα ἀρχαιότερα σφονδύλια καὶ ἀποστρογγυλεμένα ὄστρακα βρέθηκαν στὸν Σάλιαγκο⁵⁴⁰ καὶ χρονολογοῦνται στὴν **Τελικὴ Νεολιθικὴ περίοδο**.

Στὴν πρῶμῃ ἐποχῇ τοῦ Χαλκοῦ σφονδύλια κυρίως βρέθηκαν: στὴν Πάρο ἀπὸ τὸν οἰκισμὸ τοῦ νεκροταφείου τῆς Ἀβύσσου προέρχεται ἓνα σφονδύλι⁵⁴¹, καὶ ἀπὸ τὸν Πύργο⁵⁴², στὴν Μῆλο στὴν Φυλακωπὴ⁵⁴³, στὴν Δῆλο στὸν οἰκισμὸ τοῦ Κύνθου⁵⁴⁴. Στὴν Σύρο ἀναφέρονται σὲ τάφους τῆς Χαλανδριανῆς⁵⁴⁵ καὶ στὴν ἀκρόπολη στὸ Καστρί⁵⁴⁶.

Σφονδύλια βρέθηκαν ἐπίσης στὴν Νάξο βρέθηκαν στὰ Ἀπλώματα⁵⁴⁷, στὸ νεκροταφεῖο τοῦς Ἀγίους Ἀναργύρους⁵⁴⁸, σὲ τάφους στὸν Σπεδὸ⁵⁴⁹, Στὴν Ἰο κατὰ τίς πρόσφατες ἀνασκαφές τοῦ Σκάρκου⁵⁵⁰.

Στὴν Νάξο στὴν Μικρὴ Βίγλα⁵⁵¹ βρέθηκαν ὄστρακα διάτρητα καὶ στὴν Ἁγία Εἰρήνη στὴν Κέα⁵⁵² στὴν οἰκία Α βρέθηκαν 122 σφονδύλια καὶ 176 ἀγνῦθες οἱ ὁποῖες ὅμως δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ χρονολογηθοῦν ἀσφαλῶς.

---

⁵⁴⁰ Renfrew καὶ Evans 1968, 70.

⁵⁴¹ Τσοῦντας 1898, 176.

⁵⁴² Τσοῦντας 1898, 175.

⁵⁴³ Atkinson 1904, 213, πίν. XXXVIII:15-17.

⁵⁴⁴ Plassart 1928, 31, εἰκ. 30, σφονδύλια δισκοειδῆ καὶ ἓνα λίθινο βάρος.

⁵⁴⁵ Τσοῦντας 1899, 105, πίν. 10:6, 7, Zervos 1957, εἰκ. 265.

⁵⁴⁶ Τσοῦντας 1899, 126 πέντε ἀπλά σφονδύλια. Hekman 2003, 163, pl. 40.

⁵⁴⁷ Κοντολέων 1972, 154, πίν. 143α, Μαραγκοῦ 1990, 81, ἄρ. 76-78.

⁵⁴⁸ Doumas 1977, 106119, ἄρ. 47-49, πίν. 46f-h, καὶ ὀστέινο μὲ ἐγχάρακτη διακόσμηση Μαραγκοῦ 1990, 81, ἄρ. 79.

⁵⁴⁹ Παπαθανασόπουλος 1962, 127 πίν. 57.δ.

⁵⁵⁰ Μαρθάρη 1999.

⁵⁵¹ Barber καὶ Hadjianastasiou 1989, 132-135.

⁵⁵² Ἀπὸ τὸ δωμάτιο 26 προήλθαν 10 σφονδύλια καὶ 14 ἀγνῦθες ποὺ χρονολογοῦνται στὴν περίοδο VI καὶ VII βλ. Cummer Schoefield 1984, ἀπὸ τὸν ἴδιο χῶρο στὴν περίοδο V 49

Στην **Ύστερη Έποχή του Χαλκού** χρονολογούνται εύρηματα στην Μήλο: από το ιερό της Φυλακωπής προέρχονται 18 σφονδύλια και 10 αγνῶθες δισκοειδείς που χρονολογούνται σε όλες τις φάσεις της ΥΚ III περιόδου χωρίς σαφή χρονική αντιστοιχία⁵⁵³. Στο Asmolean Μουσείο της Όξφόρδης βρίσκονται τρία ύφαντικά βάρη του δισκοειδούς τύπου⁵⁵⁴ και δύο σφονδύλια ένα πήλινο⁵⁵⁵ και ένα από στεατίτη⁵⁵⁶ που θυμίζουν έντονα αυτά που βρέθηκαν κατά τις παλαιότερες έρευνες⁵⁵⁷.

Στην Θήρα και συγκεκριμένα στον οικισμό του Ακρωτηρίου βρέθηκαν συνολικά 1000 δισκοειδή ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην ΥΚ ΙΑ συγκεκριμένα 400 και 6 σφονδύλια βρέθηκαν εντός της Δυτικής Οικίας⁵⁵⁸, 200 στο κτήριο Α, 100 στο κτήριο Β και οι υπόλοιπες 100 βρέθηκαν σε διάφορα κτήρια οι περισσότερες στο συγκρότημα Δ.

Στην γεωμετρική περίοδο ύφαντικά βάρη και σφονδύλια αναφέρονται στην Άνδρο. Στην Ζαγορά τα εύρηματα προέρχονται από δάπεδα οικιών που έγκαταλείφθηκαν στην Ύστερη Γεωμετρική περίοδο. Πρόκειται για άμφικωνικά και σφαιρικά σφονδύλια και ένα κωδωνόσχημο σφονδύλι με γραπτή διακόσμηση της φάσης της εγκατάλειψης του οικισμού στην ύστερη γεωμετρική περίοδο⁵⁵⁹.

Στην Άνδρο στην Ύψηλη, στ' Απροβάτου κατά τις έργασίες ανάδειξης του οικισμού βρέθηκαν πολλές αγνῶθες σε πύργο της όχύρωσης⁵⁶⁰. Στην Σίφνο στον Άγιο Ανδρέα κατά τις έρευνες του Brock βρέθηκε ένα κωδωνόσχημο σφονδύλι σε

σφονδύλια και 33 αγνῶθες όλων των σχημάτων Davis 1986, 99, Τζαχίλη 1997,127, Davis 1984, 162 ύφαντικά βάρη πιθανώς της περιόδου ΙΙΙ.

⁵⁵³ Renfrew 1985, 331, 335-6 fig. 104-5. Τζαχίλη 1991, 127.

⁵⁵⁴ Sheratt 2000 187, pl. 230-1-2 fig. 102.

⁵⁵⁵ Sheratt 2000 188, Davis 1986, 32, 39, 98-9.

⁵⁵⁶ Sheratt 2000 178-179, 8.36, pl. 226, fig. 98:b.

⁵⁵⁷ Atkinson κ. άλλ. 1904, 213 σφονδύλια ή κομβία από στεατίτη Renfrew 1985, 344-5.

⁵⁵⁸ Τζαχίλη 1992, 139-145 και πρόσφατα Τζαχίλη 2007, 247-282. Για τους χώρους στους οποίους βρέθηκαν τα ύφαντικά βάρη βλ. Μιχαηλίδου 1992, 193, 197.

⁵⁵⁹ Campitoglou κ. άλλ. 1971, 61, fig. 61 Cambitoglou κ. άλλ. 1988, 228-229 πιν. 270-2, 230-1, πιν. 283 Καμπίτογλου, Α. 1991,74-75.

⁵⁶⁰ Τελεβάντου 1991, 189, εικ. 8, της ίδιας 2008, 41.

οικία⁵⁶¹ τῆς Ὑστερης Γεωμετρικῆς περιόδου. Γεωμετρικά καὶ ἀρχαῖκα σφονδύλια προέρχονται ἀπὸ τὴν ἀπόθεση ἀπόρριψη τῆς κάθαρσης τῆς Δήλου στὴν Ρήνεια καὶ ἀπὸ τὴν Δήλο⁵⁶². Στὴν Δήλο βρέθηκε ὀστέινο ἀδράχτι μὲ λίθινο σφονδύλι, ἀνάθημα στὸ Ἀρτεμίσιον⁵⁶³. Στὴν Νάξο σφονδύλια βρέθηκαν στὸ Τσικαλαριὸ⁵⁶⁴. Στὴν Θῆρα στὸ νεκροταφεῖο τῆς Σελλάδας⁵⁶⁵ ἀναφέρεται σφονδύλι ὕστερης γεωμετρικῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου 7-6^{ου} αἰ π.Χ. Στὶς Κουκουναριές⁵⁶⁶ τῆς Πάρου σὲ κτήριο ποὺ χρονολογεῖται περὶ τὸ 700 π.Χ πλησίον τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀθηνᾶς βρέθηκαν ἀρκετὰ ὑφαντικά βάρη διαφόρων τύπων δισκοειδῆ, σφαιρικά, πυραμιδοειδῆ.

Μεγάλο σύνολο τῆς **ἐλληνιστικῆς περιόδου** σφονδυλίων καὶ ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὶς οἰκίαι καὶ τὶς ἐπιχώσεις τῶν δρόμων χωρὶς σαθὰ στρωματογραφικὰ δεδομένα τῆς Δήλου δημοσιεύθηκε προπολεμικὰ ἀπὸ τὸν Deonna⁵⁶⁷.

Στὴν Κύθνο κατὰ τὴν ἐπιφανειακὴ ἔρευνα στὸ Βριόκαστρο⁵⁶⁸ βρέθηκαν ἀγνῦθες διαφόρων τύπων ὅπως καὶ στὴν Κέα⁵⁶⁹. Στὴν Τήνο βρέθηκαν στὴν νεκρόπολη τῆς Καρδιανῆς⁵⁷⁰. Στὴν Πάρο ἀγνῦθες πολλές βρέθηκαν σὲ σωστικὴ ἀνασκαφὴ στὸ οἰκόπεδο Γλύπτη⁵⁷¹.

---

⁵⁶¹ Brock -Mackworth καὶ Young 1949, 30, Π6b.

⁵⁶² Deonna 1938, 270, εἰκ. 309, πίν. 711.

⁵⁶³ Gallet de Santerre καὶ Théheux 1948, 198, 36 ἑλεφαντοστέινο ἀδράχτι μὲ ἐγχάρακτη διακόσμηση καὶ λίθινο κωνικὸ σφονδύλι 239-241, 91 εἰκ. 32 ἓνα βάρη ἀναφέρεται καὶ στὸν τύμβο τῶν Ὑπερβορρείων Παρθένων, βλ. Piccard καὶ Replat 1924, 258.

⁵⁶⁴ Ἐντὸς μικροῦ κιβωτίσχημου τάφου στὸν τύμβο 11 πενήντα ἕξι κομβιόσχημα πολὺ μικρὰ σφονδύλια, βλ. Ζαφειροπούλου 1965, 520 πίν. 656β.

⁵⁶⁵ Von Dragendorf 1902, 77, abb 521. Τὴν εὐθύνη τῆς δημοσίευσης τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὶς ἀνασκαφές τοῦ νεκροταφείου τῆς Σελλάδος τῆς ἐν Ἀθήναις Ἀρχαιολογικῆς Ἑταιρείας ὑπὸ τὴν διεύθυνση τοῦ Νικολάου Ζαφειρόπουλου ἔχει ἀναλάβει ὁ ὑπογράφων.

⁵⁶⁶ Σκιλάρντι 1985, πίν. 46b.

⁵⁶⁷ Deonna 1938 pl. LXXXIII 704, 705, 706, 709, 710, 711.

⁵⁶⁸ Mitsopoulou 1995, 19-

⁵⁶⁹ Sutton 1991, 255.

⁵⁷⁰ Levi 1929, 206, fig. 4 δισκοειδῆ καὶ κωνικὸ σφονδύλι μαζί με ἀνάγλυφους σκύφους

⁵⁷¹ Ἀνασκαφὴ τῆς ἀρχαιολογικῆς ὑπηρεσίας τῆς Κλαίρης Εὐστρατίου. Ἀναφέρεται σ' αὐτὲς σύντομα στὴν διατριβὴ τῆς Ἡ Σοφία Δετοράτου 2013.

Κεφάλαιο 3

Τὰ ἐργαλεῖα ἀπὸ τὴν Ἄμοργό: τὰ σφονδύλια

3.1 Σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη ἀπὸ τὴν Ἄμοργό: Θέσεις προέλευσης καὶ χρονικὸ πλαίσιο

Σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη ἀπὸ τὴν Ἄμοργό (**εἰκ. 3.1**) βρέθηκαν ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τῶν πρῶτων ἀνασκαφικῶν ἐρευνῶν στὸ δεῦτερο μισό τοῦ 19^{ου} αἰ., ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Deschamps καὶ τοῦ Τσουντα καὶ τοῦ Ἰωαννίδη. Περισσότερα καὶ σαφέστερα χρονολογημένα προέκυψαν ἀπὸ τὶς συστηματικὲς ἐπιφανειακὲς καὶ ἀνασκαφικὲς ἐρευνες στὸ νησί ὑπὸ τὴν διεύθυνση τῆς καθηγήτριας Λίλας Μαραγκοῦ ἀπὸ τὸ 1977 ἕως πρόσφατα⁵⁷².

Ὁ Τσουντας ἐρεῦνησε ἕναν σημαντικὸ ἀριθμὸ νεκροταφείων κατὰ τὴν τελευταία δεκαετία τοῦ 19^{ου} αἰῶνα καὶ τμῆμα ἑνὸς ιδιαίτερου χώρου στὸ Κατ' Ἀκρωτήρι⁵⁷³, ὅπου διεπίστωσε ἴχνη τελετουργιῶν καὶ ἐντὸς τοῦ λάκκου βρέθηκαν καὶ σφονδύλια⁵⁷⁴. Ἀπὸ τάφους στὰ Δωκαθίσματα προέρχονται τέσσερα σφονδύλια⁵⁷⁵. Κατὰ τὶς πρόσφατες ἐπιφανειακὲς ἐρευνες στή θέση Βίγλα⁵⁷⁶ Καταπόλων βρέθηκε ἕνα σφονδύλι. Σὲ σωστικὴ ἀνασκαφὴ στὴν περιοχὴ τῆς Αἰγιάλης στὴν περιοχὴ Λαρνάκι στὸ οἶκ. Θεολογίτη⁵⁷⁷ βρέθηκαν ὀκτώ. Ἀπὸ τὴν ΠΚ κεραμικὴ πού βρέθηκε μαζὶ τους τοποθετοῦνται στὴν φάση Κάμπου.

Στὴν Μαρκιανή⁵⁷⁸, στὴν περιοχὴ Νοτινὰ τῆς Ἄμοργοῦ, γιὰ πρώτη φορὰ ἐρευνήθηκε συστηματικὰ ὀχυρωμένος οἰκισμὸς **τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ** μεταξύ τῶν ἐτῶν 1987-1991, μετὰ ἀπὸ τὸν ἐντοπισμὸ του τὸ 1985 μὲ

---

⁵⁷² Βλ. Μαραγκοῦ 2002, Μαραγκοῦ 2005, Marangou καὶ ἄλ.2006.

⁵⁷³ Γιὰ τὸ Κατ' Ἀκρωτήρι βλ. καὶ Μαραγκοῦ 1990,169-176, τῆς ἰδίας 1999, καὶ γιὰ τὴν νέα ἐπιφανειακὴ ἐρευνα βλ. Γιαννοῦλι 2002, 1-47.

⁵⁷⁴ Τσουντας 1898,168, δύο εἰκονίζονται στὸν πίν. 8, ἀρ 4, καὶ 7.

⁵⁷⁵ Τσουντας 1898, 166, ἕνα εἰκονίζεται στὸν πίν. 8, 6.

⁵⁷⁶ Γιαννοῦλι 2003, 37-54.

⁵⁷⁷ Γαβαλᾶς 1997, 648-9, Μαραγκοῦ 1994, 474, σημ. 47, 6γ.

⁵⁷⁸ Marangou 2006, 3-8.

έπιφανειακή έρευνα⁵⁷⁹ και την διερεύνηση μικρής έκτασης με ανασκαφικές τομές.

Στην Μαρκιανή (εικ. 3.2α) αποκαλύφθηκε ένα από τα μεγαλύτερα σε ποσότητα σύνολο σφονδυλίων που έχουν βρεθεί στο Αίγαϊο και χρονολογούνται σε αυτήν την περίοδο, το οποίο παρουσιάζεται αναλυτικά παρακάτω. Η χρονολόγηση προέκυψε κυρίως από την μελέτη των συννευρημάτων της κεραμικής⁵⁸⁰ με την χρήση των στρωματογραφικών δεδομένων αλλά από την ανάλυση δειγμάτων ραδιενεργού άνθρακα 14^{581} και των προσαρμοσμένων στην κλίμακα ραδιοχρονολογήσεων.

Το άνηδρο της Κορυφής Ν και έσωτερικά του τείχους διερευνήθηκε σε μικρή έκταση στις τομές 4, 7 και 9 (εικ.3.2β). Η πρωιμότερη κατοίκηση σε αυτές ανάγεται στην οικοδομική φάση Μα II. Η κεραμική χρονολογήθηκε κυρίως στην φάση Κάμπου, και μαζί της βρέθηκε και ένας σημαντικός αριθμός σφονδυλίων και διάτρητων αποστρογγυλεμένων όστράκων. Διαπιστώθηκε όμως, και μεταγενέστερη κατοίκηση σε στρώματα διαταραγμένα έως και την φάση Κέρου Σύρου⁵⁸² των φάσεων Μα III και ΜαIV, αλλά και σποραδική χρήση του χώρου κατά την ιστορική περίοδο, από την γεωμετρική έως και την ύστερη έλληνιστική, στην οποία χρονολογείται ένα πυραμιδοειδές ύφαντικό βάρος που βρέθηκε στην έπιφάνειά της.

Στην τομή 4⁵⁸³ οι έπιχώσεις ήταν μικρού πάχους και δεν αποκαλύφθηκαν

---

⁵⁷⁹ Whitelaw 2006, 9-16.

⁵⁸⁰ Για την κεραμική της φάσης ΜαII βλ. αναλυτικά Karantzali 2006, 107 κ.έξ.

⁵⁸¹ Οί οικοδομικές φάσεις χρονολογήθηκαν με σχετική βεβαιότητα στην Πρώιμη Έποχή του Χαλκού στην Αμοργό. Η φάση Μα I τοποθετήθηκε περίπου στο 3000 π.Χ. στην Πρωτοκυκλαδική I, φάση της πολιτιστικής ένότητας Γρόττας Πηλου. Η φάση Μα II αντιστοιχεί στην μεταβατική ΠΚ I-II περίοδο της πολιτιστικής ένότητας Κάμπου μεταξύ 3000 και 2800 π.Χ.. Η Μα III αντιστοιχεί με την Πρωτοκυκλαδική II, φάση της πολιτιστικής ένότητας Κέρου Σύρου, και τοποθετήθηκε από το 2800 περίπου έως το 2500 ή το 2400 π.Χ. Τέλος, η φάση ΜαIV αντιστοιχεί με κεραμική της ομάδας Καστρίου, πρώιμη, μεταξύ του 2500 και του 2200 π.Χ περίπου. Renfrew 2006, 71-80, εικ. 5.6.

⁵⁸² Marangou και άλ. 2006, 41, εικ. 4.1, 4.15, πίν. 7b.

⁵⁸³ Marangou και άλ. 2006, 41, εικ. 4.15.

μέ σαφήνεια αρχιτεκτονικά λείψανα. Στην τομή 7⁵⁸⁴, που ορίζεται νότια από τοίχο, που κλείνει μία έγκοπή βράχου, έρευνήθηκε ό χώρος 8⁵⁸⁵ τά ακριβή όρια του όποιου δέν αποκαλύφθηκαν πλήρως. Έκει βρέθηκαν έπάλληλες στρώσεις με διαγνωστική κεραμική, σφονδύλια και διάτρητα δισκοειδή όστρακα που ανήκουν στην οικοδομική φάση Μα ΙΙ (φάση Κάμπου 2900-2700)⁵⁸⁶. Όρισμένα σφονδύλια που προέρχονταν από τον χώρο αυτόν βρέθηκαν και επάνω από τις πεσμένες πέτρες στην Τομή 1,1⁵⁸⁷.

Στην έπόμενη οικοδομική φάση Μα ΙΙΙ (φάση Κέρου Σύρου 2700-2400π.Χ)⁵⁸⁸ χρονολογούνται σαφώς τά εύρηματα μεταξύ των όποιων και πολλά πήλινα σφονδύλια, από την σπηλαιώδη ρωγμή⁵⁸⁹ (είκ.3.2β), στην Τομή 1, 1 στην ανατολική παρειά του βραχώδους πρανοῦς και τά εύρηματα τής τομής 9, ή όποία αποκαλύφθηκε μετά από την διάλυση του ανατολικού τμήματος του Τοίχου Λ ένός νεότερου τοίχου⁵⁹⁰ που την σφράγισε και χρονολογείται. Στην ίδια οικοδομική φάση, Μα ΙΙΙ, χρονολογούνται και τά περισσότερα εύρηματα μεταξύ των όποιων και λίγα σφονδύλια από τον διμερή χώρο τής τομής 3⁵⁹¹ (είκ. 3.2γ) μαζί με κεραμική τής φάσης Κέρου Σύρου⁵⁹² που βρίσκεται χαμηλότερα και νοτιοανατολικά του Άνδρου 1, ιδιαίτερος όσα βρίσκονται κάτω από τους

⁵⁸⁴ Marangou και άλλ. 2006, 37-9 στρώση 14.

⁵⁸⁵ Marangou και άλλ. 2006, 88 είκ. 4.18, πίν. 16c.

⁵⁸⁶ Για τά κλειστά καλά χρονολογημένα σύνολα που χρονολογήθηκαν στην φάση ΜαΙΙ βλ. Marangou και άλλ. 2006, 30, 57-60, στον πίν. 4.3 παρατίθενται αναλυτικά όλα τά καταγεγραμμένα συνεννήματα ανά τομή και στρώση.

⁵⁸⁷ Marangou και άλλ. 2006, 88, είκ. 4.12 πίν.14a-b, 15a στρώση 14

⁵⁸⁸ Για τά κλειστά καλά χρονολογημένα σύνολα που χρονολογήθηκαν στην φάση ΜαΙΙΙ βλ. Marangou και άλλ. 2006, 30, 61 στον πίν. 4.4 παρατίθενται αναλυτικά όλα τά καταγεγραμμένα συνεννήματα ανά τομή και στρώση.

⁵⁸⁹ Η ρωγμή αυτή δημιουργήθηκε από κατάπτωση του βράχου σε χρόνο άγνωστο και πολύ πριν την κατοίκηση του οικισμού λόγω σεισμικής επενέργειας. Για τά συνεννήματα κεραμικής στην φάση Κέρου-Σύρου βλ. Birtacha 2006, 130 κ. έξ.

⁵⁹⁰ Marangou και άλλ. 2006, 45, είκ. 4.18, πίν. 16a-b.

⁵⁹¹ Marangou και άλλ. 2006, 51, είκ. 4.1, 4.24, πίν. 26a.

⁵⁹² Για τά συνεννήματα στα δωμάτια 1 και 2 τής τομής 3, βλ. Marangou και άλλ. 2006, 51, 68-9, πίν. 4.6 για την χρονολόγηση τής κεραμικής, ή όποία είναι άδημοσίευτη, βλ. Birtacha 2006, 137, είκ. 7.15.

πεσμένους λίθους. Τα δύο δωμάτια, 1⁵⁹³ το δυτικό και 2⁵⁹⁴ το ανατολικό, που χωρίζονταν από τοίχο, ήταν ορθογώνια και εν μέρει λαξευμένα στον φυσικό βράχο.

Στην τελευταία **φάση Μα IV** (φάση Καστρί πρώιμη 2400-2200 π.Χ.)⁵⁹⁵, χρονολογήθηκαν τα αρχιτεκτονικά λείψανα στον χώρο του Ανδρήρου 1, που είναι προσπελάσιμο από το υπερκείμενο της κορυφής με μερικές βαθμίδες λαξευμένες στον βράχο στο ανατολικό του τμήμα.

Στον χώρο της έγκοπής 2 στο κατώτερο έσωτερικό τμήμα της Τομής 1,1 αποκαλύφθηκε μία περίπου έλλειψοειδής κατασκευή(εϊκ. 3.2β), που συμβατικά ονομάστηκε χώρος 7⁵⁹⁶, κάτω από επάλληλες στρώσεις πεσμένων λίθων, αποκαλύφθηκε κλειστό σύνολο κεραμικής χαρακτηριστικό της φάσεως Μα IV, συγγενές με την Ομάδα Καστριού⁵⁹⁷, μαζί με τα περισσότερα πήλινα σφονδύλια (χώρος 6,) μία κτιστή έλλειψοειδής κατασκευή (χώρος 7). Στον χώρο 6⁵⁹⁸, που βρίσκεται σε έπαφή με τον έξωτερικό έλλειψοειδή τοίχο που όρίζει τον χώρο 7 στα νότια και αποτελεί τον έναν μικρό πλακοσκεπή διάδρομο κάτω από τον οποίο ήταν η αρχή του λαξευμένου αγωγού που οδηγούσε τα βρόχινα νερά σε δύο όδους προς τον χώρο 4 και προς τους χώρους 3 και 2 βρέθηκαν επίσης πολλά σφονδύλια.

Το τμήμα οικοδομικού συγκροτήματος⁵⁹⁹ (εϊκ. 3.2β), που αποκαλύφθηκε στο Ανδρήρο 1 αποτελείται από τρεις ορθογώνιους χώρους, όρισμένοι από τους οποίους είναι μεταξύ τους συνδεδεμένοι, (χώροι 1, 2 και 3,) έναν λαξευμένο πλακοσκεπή αγωγό⁶⁰⁰ εν μέρει κτιστό στον οποίο βρέθηκαν λίγα σφονδύλια και

---

⁵⁹³ Marangou και άλλ. 2006, 54, πίν. 4.24.

⁵⁹⁴ Marangou και άλλ. 2006, 53, πίν.4.24, 4.25.

⁵⁹⁵ Για τα σύνολα της φάσης ΜαIII, βλ. Marangou και άλλ. 2006, 30.

⁵⁹⁶ Marangou και άλλ. 2006, 42-45, εϊκ. 4.2 και 4.18-9, 88-90.

⁵⁹⁷ Αναλυτικά για την κεραμική αυτή, βλ. Eskitzioglou 2006.

⁵⁹⁸ Marangou και άλλ. 2006, 46-51, 90, εϊκ. 6.3-4, πίν.18b, 19a.

⁵⁹⁹ Στις τομές 1,2-1,7 και 2, 1 έως 2,4 (εϊκ. 6.3, και 4-2 1, πίν. 18-23) πίν. 17 a-b, 18 a-b, 19 α-B).

⁶⁰⁰ Marangou και άλλ. 2006, πίν.20 α- b, 21 a-b και 22 α- b

δύο πιθανότατα άστεγους χώρους 4⁶⁰¹ και 5⁶⁰². Ο καλύτερα διατηρημένος χώρος 3⁶⁰³ είναι ένα περίπου ορθογώνιο δωμάτιο⁶⁰⁴ που είχε είσοδο με μονόλιθο κατώφλι στην νότια πλευρά του. Έπάνω από το στρωμένο με σχιστόπλακες δάπεδο βρέθηκε κεραμική και λίγα σφονδύλια.

Στην φάση Κέρου-Σύρου χρονολογούνται και τα τρία σφονδύλια που βρέθηκαν στον Βόρειο ειδικό Αποθέτη στον Κάβο Δασκαλιού⁶⁰⁵ μαζί με μεγάλες ποσότητες εμπρόθετα σπασμένης λεπτής κεραμικής και μαρμάρινων αγγείων και περίπου τριακοσίων 300 ειδωλίων στην Κέρο, ενώ στην τελευταία φάση της Πρωτοκυκλαδικής περιόδου την ΠΚΙΙΙ, που έχει στοιχεία της πολιτιστικής ένότητας Καστριού, ύστερου, και Φυλακωπής Ι χρονολογούνται τα τρία σφονδύλια που βρέθηκαν εντός κτισμάτων στο νότιο δυτικό άκρο των ανώτερων ανδρών πλησίον της κορυφής του Δασκαλιού⁶⁰⁶.

Κατά την δεύτερη π.Χ. χιλιετία οι μαρτυρίες δεν είναι πολλές θαλαμοειδείς λαξευτοί τάφοι στο Ξυλοκερατίδι⁶⁰⁷ και λείψανα οικισμού στο Ξυλοκερατίδι⁶⁰⁸ και στην Γραμπάλα⁶⁰⁹ λόγω της έλλειψης συστηματικής έρευνας.

Στην Μινώα (εϊκ. 3.3) την σημαντικότερη από τις τρεις αρχαίες πόλεις του νησιού κατά την διάρκεια των ανασκαφών από το 1981 έως και το 2003⁶¹⁰ βρέθηκαν επίσης πολλά σφονδύλια και ύφαντικά βάρη και μερικά διάτρητα δισκοειδή όστράκα των οποίων ή χρήση δεν έχει πλήρως διευκρινισθεί. Όλα αυτά χρονολογούνται στους ιστορικούς χρόνους και έχουν βρεθεί σε

---

⁶⁰¹ Marangou και άλλ. 2006, 46-47, 92, πίν. 22a.

⁶⁰² Marangou και άλλ. 2006, Εϊκ. 6.3, πίν. 18.

⁶⁰³ Marangou και άλλ. 2006, 48,90-1, εϊκ. 4.21, πίν. 24a-b.

⁶⁰⁴ Marangou και άλλ. 2006, πίν. 1 8 a-b και 24 a-b.

⁶⁰⁵ Gavalas 2007, 376-377, εϊκ. 10.18-19.

⁶⁰⁶ Gavalas 2013, 649-652, εϊκ. 31.10.

⁶⁰⁷ Στην Κατηφορίδα και στο οικ. Έμμ. Θεολογίτη, βλ. Μαραγκού 1983, 121, της ίδιας 1996, 317-319, πίν. 7, Μαραγκού 2002, 20-21, 315-6.

⁶⁰⁸ Στον αγρό ιδιοκτησίας Πάσσαρη βρέθηκαν αρχιτεκτονικά λείψανα οικισμού της ύστερης Κυκλαδικής εποχής, βλ. Γαβαλάς, υπό έκτύπωσιν.

⁶⁰⁹ Το 2003 στην περιοχή του Ανώματου έντοπίστηκε κεραμική της ύστερης κυκλαδικής περιόδου, βλ. Γαβαλάς 2012, 190-191.

⁶¹⁰ Μαραγκού 2002, 105-285, όπου και ή παλαιότερη βιβλιογραφία.

διαφορετικά ανασκαφικά περιβάλλοντα, τόσον ἐντὸς οἰκιστικῶν ἀρχιτεκτονικῶν χώρων, ὅσον καὶ σὲ ἱερά καὶ τάφους ὡς ἀναθήματα ἢ ταφικά κτερίσματα. Γιὰ τὰ σφονδύλια τῶν ἱστορικῶν χρόνων προέκυψε ἡ χρονολόγησις ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν στρωματογραφικῶν δεδομένων καὶ τῶν συνευρημάτων κυρίως τῆς κεραμικῆς⁶¹¹ καὶ τῶν γυάλινων⁶¹² ἀντικειμένων ποὺ ἔχουν ἤδη μελετηθεῖ.

Συγκεκριμένα **τῆς πρωτογεωμετρικῆς καὶ τῆς μέσης γεωμετρικῆς περιόδου** βρέθηκαν σὲ περιβάλλον ταφικὸ ὡς κτερίσματα προσφορῆς σὲ ταφές καύσεις ἐντὸς τριγωνικοῦ περιβόλου⁶¹³ πρὸς τὴ νότια πύλη. Αναθηματικὸ χαρακτήρα ἔχουν καὶ τὰ σφονδύλια ποὺ βρέθηκαν ἀνάμεσα στὶς ἐπάλληλες στρώσεις τέφρας⁶¹⁴ στὸ τετράγωνο ΝΔ/3 στὸ ἄνδρρο τοῦ Ναοῦ καὶ κάτω ἀπὸ τὶς ἑλληνιστικὲς στρώσεις κάτω ἀπὸ τὸ δάπεδο μὲ τὸ κονίαμα ἐντὸς τοῦ ρωμαϊκοῦ κτίσματος. Τὸν ἴδιο χαρακτήρα ἔχουν καὶ τὰ σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη ποὺ βρέθηκαν στὸ ἱερό⁶¹⁵ στὴν κορυφὴ τῆς Μινώας σὲ ἐπιχώσεις ποὺ ἔχουν σχέση μὲ πυρὲς καύσεις προσφορῆς ἐξωτερικὰ τοῦ ὀρθογωνίου οἴκου. Στὸ τέλος τῆς γεωμετρικῆς περιόδου χρονολογοῦνται καὶ τὰ σφονδύλια ποὺ βρέθηκαν στὴν ὀχύρωση στὸ τμήμα τοῦ τείχους⁶¹⁶ ποὺ περικλείει τὴν Ἀκρόπολη καὶ στὸ ἀψιδωτὸ κτίσμα ΝΔ τοῦ ἱεροῦ.

Ἀρχιτεκτονικὰ λείψανα **ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου** δὲν ἔχουν ἀποκαλυφθεῖ σε μεγάλη ἔκτασι. Εὐρήματα αὐτῶν περιόδων στὴν Μινῶα ἀποκαλύφθηκαν σὲ ἀποθέσεις- ἀπορρίψεις καὶ κυρίως προέρχονται ἀπὸ τὶς ἐπιχώσεις στὸν ὀρθογώνιο πύργο Α τῆς πύλης⁶¹⁷ καὶ τῆς ὁδοῦ Μ1 καθὼς καὶ ἀπὸ στρώματα ἐπιχώσεων Ν τοῦ τείχους⁶¹⁸ καὶ ἀπὸ ἀρχαϊκὰ στρώματα ποὺ βρέθηκαν

---

⁶¹¹ Γιὰ τὴν γεωμετρικὴ περίοδο βλ. Blanas 2006, γιὰ τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο βλ. Παππᾶ 1996, Παππᾶ 2000.

⁶¹² Βλ. Τριανταφυλλίδης 1998.

⁶¹³ Μαραγκοῦ 2001, 205-220, τῆς ἰδίας 2003, 207-218.

⁶¹⁴ Marangou 1996, 191-194. Μαραγκοῦ 2002, 185-188, Blanas 2003.

⁶¹⁵ Μαραγκοῦ 1989, 85-88, Marangou 1996, 191-205, Marangou 1998, 9- 26, Μαραγκοῦ 2002, 254-261.

⁶¹⁶ Μαραγκοῦ 1989, 84-85, Marangou 1996, 194-7, Μαραγκοῦ 2002, 250-254.

⁶¹⁷ Μαραγκοῦ 2002, 264.

⁶¹⁸ Μαραγκοῦ 2002, 266-268.

κατά τον έκτενή καθαρισμό σε ανώτερα επίπεδα του χώρου του Θεάτρου⁶¹⁹ Δ της οίκιας της Ίθυδίκης.

Τὰ σφονδύλια που χρονολογούνται στην έλληνιστική περίοδο είναι και τὰ περισσότερα άφου προέρχονται άπό τὰ στρώματα καταστροφής και τὰ έξισωτικά γεμίματα τών δύο τελευταίων φάσεων της Μινώας, άπό την καταστροφή του Πύργου στο Χωριό στην Αγία Τριάδα Άρκεσίνης⁶²⁰(εικ. 3.4) και άπό την ανασκαφή στις Λεϋκες⁶²¹(εικ. 3.5).

Χρονολογούνται σε δύο κύριες περιόδους, στην κύρια έλληνιστική φάση που χρονολογείται άπό τις άρχές του 3ου έως και τὰ μέσα του 2ου αι π.Χ. και στην ύστερη έλληνιστική πρώιμη ρωμαϊκή περίοδο άπό τὰ τέλη του 2ου αι. π.Χ έως και τον 1 αι μ. Χ.

Στην πρώτη περίοδο χρονολογήθηκαν τὰ εύρήματα άπό τις άπορρίψεις στο έσωτερικό του όρθογωνίου πύργου Α της πύλης και της όδου Μ1, και σε αυτές νοτίως του τείχους στο άνδηρο του Ναού άλλά και άπό την Α. κλιτύ και τὸ ιερό στην κορυφή της Άκροπόλεως. Στην δεύτερη περίοδο χρονολογούνται τὰ εύρήματα και την περιοχή του ναού και τών χώρων νότια και δυτικά αυτού άπό τὸ τετρ. ΝΔ5⁶²², τετρ. Δ3-Ε3, τούς χώρους του ΒΔ συγκροτήματος⁶²³, άπό την Γ/Ν1⁶²⁴, την ΤΕ⁶²⁵ και τον έσωτερικό χώρο του Γυμνασίου⁶²⁶, άπό τον χώρο της Α. Κλιτύος Β του Γυμνασίου όπου βρέθηκαν τὰ όρια δύο τουλάχιστον πολυτελών οικιών, ή μία άπό τις όποιες ανήκε σύμφωνα με τον έντοιχισμένη έπιγραφή όρου στην Ίθυδική⁶²⁷ καθως και στην Βόρεια και δυτική κλιτύ στον τριγωνικό Πύργο⁶²⁸

⁶¹⁹ Μαραγκού 2002, 238-247.

⁶²⁰ Μαραγκού 2005, Μαραγκού 2009, 23-35.

⁶²¹ Μαραγκού 2002, 342-344.

⁶²² ΠΑΕ 1988, 166-167.

⁶²³ Μαραγκού 2002, 195-199.

⁶²⁴ ΠΑΕ 1987, 262, ΠΑΕ 1988, 170-2, ΠΑΕ 1990, 242-244. Την χρονολόγηση τών εύρημάτων άπό τὸ β'μισό του 2ου έως και τὸ τέλος του 1ου αι. μ.Χ. βλ. Παππα 1996,56-8, και Τριανταφυλλίδης 1998, 220-1.

⁶²⁵ ΠΑΕ 1987, 258-260. Για την χρονολόγηση της κεραμικής, βλ. Παππα 1996, 47-49 και της ίδιας 2000, 105 κ.έ.

⁶²⁶ Μαραγκού 2002, 225-238.

⁶²⁷ Μαραγκού 2002,238-247.

παρά τη Δυτική Πύλη και στα οικοδομήματα⁶²⁹ που άνεσκαφησαν Βόρεια από αυτόν.

Στον Πύργο 'στο Χωριό στην Άγία Τριάδα Αρκεσίνης (εικ. 3.4) βρέθηκαν ύφαντικά βάρη κατά τους καθαρισμούς έξωτερικά Α της Αύλης που αποκάλυψαν ένα οικοδομικό συγκρότημα⁶³⁰ με πολλούς χώρους του οποίου η χρήση εκτείνεται έως την Μέση Βυζαντινή περίοδο⁶³¹ (εικ. 3.4α). Τα εύρηματα αυτά βρέθηκαν εντός των χώρων αυτών λόγω της φυσικής κατάπτωσης των έρειπίων του πύργου εκεί. Κατά την συστηματική ανασκαφή στο έσωτερικό της αύλης μετά από την αφαίρεση των πεσμένων λίθων⁶³² ύφαντικά βάρη βρέθηκαν κυρίως στην περιοχή του αιθρίου⁶³³ της οικίας (εικ. 3.4β).

Στην Άγία Ειρήνη στις Λευκές (εικ. 3.5) στον Αγρό Μιχαήλ Μωραϊτάκη και σε χώρο που βρισκόταν επάνω σε μία από τις οδούς που ήταν σε χρήση από την αρχαιότητα κατά την ανασκαφική διερευνήσή του και αργότερα κατά την διάρκεια καθαρισμών που έκανε ο ιδιοκτήτης, βρέθηκαν κυρίως εντός των χώρων Β και Γ με τα πιθάρια και το πλακόστρωτο και τους άλλους αποθηκευτικούς χώρους που αποκαλύφθηκαν Ν της εκκλησίας της Αγίας Ειρήνης.

Μαζί με τα παραπάνω σφονδύλια και ύφαντικά βάρη παρουσιάζονται και συγκρίνονται και τα **επιφανειακά εύρηματα** που προέρχονται από περισυλλογές από διάφορες θέσεις της Άμοργου από το Τερλάκι⁶³⁴ (εικ. 3.1) πλησίον της Χώρας, από την Μινώα πριν από την επανάληψη των ανασκαφών ή κατά την διάρκεια καθαρισμών και από παραδόσεις από τα Κατάπολα την περιοχή του αρχαίου λιμένος⁶³⁵.

Ως επιφανειακά αντιμετωπίζονται και τα ύφαντικά βάρη που

---

⁶²⁸ Μαραγκού 2002, 271.

⁶²⁹ Μαραγκού 2002, 274-5.

⁶³⁰ Μαραγκού 2005, 32-43, 123-134.

⁶³¹ Μαραγκού 2005, 47-48, 130-134.

⁶³² Μαραγκού 2005, 23-35.

⁶³³ Μαραγκού 2009, 33.

⁶³⁴ Μαραγκού 2002, 330-333, Μαραγκού 2005, 252-256.

⁶³⁵ Μαραγκού 2002, 289-304, Γαβαλάς 1997, 1998, 1999, 2000, 2001, 2012.

προέρχονται από την Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργου στην Χώρα Άμοργου⁶³⁶ αφού δεν βρέθηκαν άλλα στοιχεία για την προέλευσή τους, πλὴν ἑνός, πού ἀναφέρεται στους καταλόγους ὅτι προέρχεται ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἀρκεσίνη.

Σὲ αὐτὰ προστίθενται καὶ τὰ σφονδύλια καὶ ὑφαντικὰ βάρη τῆς Συλλογῆς τοῦ ἀμοργίνου ἑλληνοδιδασκάλου καὶ σχολάρχου Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδη⁶³⁷ πού βρέθηκαν τὸ 1985 στὸν περιστεριώνα τοῦ Βασσαράμβα στὴν Κάτω Λόζα τῆς Χώρας. Τὰ εὐρήματα τῆς συλλογῆς Ἰωαννίδη προέρχονται ἀπὸ ὅλην τὴν Ἀμοργό⁶³⁸, δυστυχῶς, δὲν διαθέτομε κανένα στοιχείο, ἕως τώρα, γιὰ τὴν ἀκριβῆ θέση εὐρεσίης τους. Στὸ ἀρχεῖο του, πού βρίσκεται στὴν Ἐν Ἀθῆναις Αρχαιολογικὴ Ἐταιρεία⁶³⁹, αὐτὰ τὰ ἀντικείμενα δὲν ἀναφέρονται καθόλου.

Γνωρίζομε ὅτι ὁ Ἰωαννίδης περιέσωζε ὅσα βρισκόταν στους ἀγρούς πού εἶχε στὴν δικαιοδοσία του, ἀλλὰ καὶ, ἀγόραζε ἀπὸ ὅσους εὕρισκαν ἀρχαιότητες στους δικούς τους ἀγρούς, προκειμένου νὰ διασώσει τὰ εὐρήματα καὶ νὰ δημιουργήσει Μουσεῖο⁶⁴⁰.

Τὰ εὐρήματα τῶν ἀνασκαφῶν τοῦ Deschamps⁶⁴¹, πού βρίσκονται στὸ Μουσεῖο Σύρου⁶⁴², καὶ προέρχονται καὶ ἀπὸ τὶς τρεῖς ἀρχαῖες πόλεις, ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Pollack⁶⁴³. Δὲν περιλαμβάνονται στὴν παρούσα μελέτη, ἀφοῦ δὲν ἔγινε δυνατὴ ἡ ἐξέτασή τους σὲ χρόνο εὐλογο.

---

⁶³⁶ Ἡ Αρχαιολογικὴ συλλογὴ Ἀμοργου συστήθηκε ἀπὸ τὴν συνένεωση τῶν συλλογῶν πού στεγαζόταν ἕως τὶς ἀρχές τῆς δεκαετίας τοῦ 1970 στὰ δημοτικὰ σχολεῖα, στὴν Χώρα στὰ Κατάπολα καὶ στὸ Βρούτση, Μαραγκοῦ 1999, 10-11.

⁶³⁷ Πετσετάκης 1962, 9-23, ὁ Ἐμ. Ἰωαννίδης ἦταν μαθητὴς τοῦ Ραγκαβῆ καὶ τοῦ Καῖρη.

⁶³⁸ Μαραγκοῦ 1980, 175, σημ. 3, καὶ Μαραγκοῦ 2002, 96-7.

⁶³⁹ Μαραγκοῦ 1980, 175, σημ. 3 τὸ λαογραφικὸ τοῦ ἀρχεῖο βρίσκεται στὴν Ἀκαδημία Ἀθηνῶν, Πολίτης 1954, 24, σημ. 1, ΠΑΕ 1981, 305, σημ. 4, Μαραγκοῦ 2002, 97, σημ. 275. Ἡ μελέτη τοῦ ἀρχείου Ἰωαννίδη βρίσκεται σὲ ἐξέλιξη ἀπὸ τὴν καθ. Μαραγκοῦ.

⁶⁴⁰ Ὁ Ἰωαννίδης εἶχε δημοσιεύσει πολλές ἐργασίες του στὴν *Πανδώρα*, ΠΑΕ 1981, 305, σημ. 6, Μαραγκοῦ 2002, 97.

⁶⁴¹ Deschamps 1888, 326-7, *ΑρχΔελτίον* 1888, 33 ΠΑΕ 1981, 305-6, σημ. 2-4.

⁶⁴² Στὸ Αρχαιολογικὸ Μουσεῖο Σύρου ἐκτίθενται ἕνα σφονδύλι ἀρ.εὐρ. 53, ἕνα μολύβδινο σταθμῖο ἀρ. εὐρ. 52 καὶ πέντε ἀγνῦθες πυραμιδοειδεῖς, καὶ φακοειδεῖς ἀρ. 51 καὶ 628-629 633-34. Τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ ἔχουν παραχωρηθεῖ γιὰ μελέτη στὴν καθηγήτρια Λίλα Μαραγκοῦ.

⁶⁴³ Pollak 1896, 198-202.

3.2 Τὰ σφονδύλια

Στὴν μεγάλη αὐτὴ ἐνότητα ἐξετάζονται 328 πήλινα καὶ λίθινα σφονδύλια καὶ 31 διάτρητα δισκοειδῆ ἀπόστρογγυλευμένα ὄστρακα πού προέρχονται ἀπὸ συστηματικὲς ἐπιφανειακὲς καὶ ἀνασκαφικὲς ἔρευνες στὴν Άμοργό. Ἡ ἀναλυτικὴ περιγραφὴ τους μὲ σχέδια καὶ φωτογραφίες παρουσιάζεται στὸ **τμήμα Ι τῶν περιγραφικῶν καταλόγων τοῦ Β΄μέρους**⁶⁴⁴, ἐνῶ σχετικοὶ πίνακες μὲ τὰ ἐπιμέρους μετρικὰ στοιχεῖα καὶ παρατίθενται ἀναλυτικὰ στὸ **παράρτημα Β.1645**.

Κατ'ἀρχὴν παρουσιάζεται ἡ τυπολογικὴ κατάταξή τους καὶ ἡ χρονολόγησή τους, ὅπως προκύπτει ἀπὸ τὴν συνεξέταση τῆς στρωματογραφικῆς ἀλληλουχίας καὶ τῶν συννευρημάτων τους, καὶ τῆς ἀντιβολῆς τους μὲ ἄλλα τυπολογικὰ παράλληλα ἀπὸ σαφῶς χρονολογημένες θέσεις στὸ Αἶγαῖο. Σὲ ἰδιαίτερη ἐνότητα ἐπιχειρεῖται μία πρώτη μακροσκοπικὴ ἀνάλυση τῶν ὑλικῶν κατασκευῆς καὶ τῆς διακόσμησής τους, στοιχεῖα χαρακτηριστικὰ γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς κατασκευῆς τους καὶ δηλωτικὰ τῆς ἐργαστηριακῆς τους προέλευσης.

Στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου διατυπώνονται παρατηρήσεις γιὰ τὴν ἀκριβῆ χρήση τους, βάσει τῶν τεχνικῶν χαρακτηριστικῶν τους, καθὼς καὶ γιὰ τὰ ἴχνη τῆς χρήσης πού προκλήθηκαν στὴν ἐπιφάνειά τους κατὰ το γνέσιμο, ὅπως ἐμφαίνονται σὲ συγκεκριμένες παρόμοιες φθορὲς πού παρατηρήθηκαν σὲ ἀρκετὰ ἀπὸ αὐτὰ.

3.2.1 Ποσότητες σφονδυλίων καὶ κατάσταση διατήρησης

Τὰ ἀρχαιότερα σφονδύλια ἀπὸ τὰ σύνολα πού μελετοῦμε ἀπὸ τὴν Άμοργό χρονολογοῦνται στὴν **Πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Χαλκοῦ** καὶ προέρχονται ἀπὸ τὶς ἐπιφανειακὲς ἔρευνες καὶ τὴν ἀνασκαφὴ στὴν Μαρκιανή⁶⁴⁶. Συνολικὰ 202 ἀντικείμενα βρέθηκαν τὰ ὅποια χρησιμοποιήθηκαν ὡς βάρη ἀδραχτιοῦ καὶ

⁶⁴⁴ βλ. παρακάτω Μέρους Β΄ 1 τα σφονδύλια Σ1-Σ328

⁶⁴⁵ βλ. παρακάτω Μέρους Β΄ παράρτημα Α

⁶⁴⁶ Γαβαλᾶς 2005, Gavalas 2006.

συγκεκριμένα 171 σφονδύλια ή ποσοστό 52% τών αντικειμένων που παρουσιάζονται εδώ, και 31 διάτρητα δισκοειδή όστρακα.

Στους **ιστορικούς χρόνους** από την Πρωτογεωμετρική έως και την έλληνιστική περίοδο χρονολογούνται 83 σφονδύλια και ένα διάτρητο δισκοειδές όστρακο συνολικά ή ποσοστό 25,6%, τα όποια βρέθηκαν σε ανασκαφικές έρευνες, κυρίως στην Μινώα και σε άλλες θέσεις, όπως στον Πύργο στο Χωριό και από το Ίερό στην Αγία Ειρήνη στις Λευκές, καθώς και σε έπιφανειακές περισυλλογές στον Πύργο στο Τερλάκι.

Ποσοστό 24,4 % αποτελούν τα εύρηματα από την Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού και από την Συλλογή Έμμ. Ίωαννίδη. Στην Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού έχουν καταγραφεί 14 συνολικά σφονδύλια, ενώ άλλα 59 σφονδύλια προέρχονται από την Συλλογή του Έμμανουήλ Ίωαννίδη, χωρίς άλλα στοιχεία για την προέλευσή τους.

Στον πίν. 3.1 παρατίθενται οί ποσότητες τών σφονδυλίων και τών διάτρητων δισκοειδών αποστρογγυλευμένων όστράκων ανά θέση εύρεσης και χρονική περίοδο.

Χρονολόγηση	Θέση εύρεσης	σφονδύλια	Διάτρητα δισκοειδή όστρακα
Πρώιμης Έποχής του Χαλκού	Μαρκιανή	171	31
Γεωμετρικής περιόδου	Μινώα	27	
Αρχαϊκής – Κλασσικής περιόδου	Μινώα	15	
Έλληνιστικής περιόδου	Μινώα	36	
	Λευκές	1	
	Πύργος στο Χωριό	3	
	Πύργος στο Τερλάκι	1	1
Έπιφανειακά χωρίς σαφή προέλευση	Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού	14	
	Συλλογή Έμμ. Ίωαννίδη	59	
σύνολον		327	32

Πίν. 3.1 Ποσότητες σφονδυλίων ανά έποχή και θέση εύρεσης στην Άμοργό

Η κατάσταση διατήρησης τών σφονδυλίων είναι σχετικά καλή. Αυτά που σώζονται σε μικρά θραύσματα συνήθως προέρχονται από βαθύτερα

ἀρχαιολογικά στρώματα ή από περιοχές που δεν είχαν μεταγενέστερη της ἀρχικής χρήση. Το γεγονός αυτό σχετίζεται με την ιδιοτυπία που παρατηρείται γενικώς σε θέσεις, που επαναχρησιμοποιούνται για μεγάλα χρονικά διαστήματα, όπου ή αναδιαμόρφωση ἀρχιτεκτονικῶν κατασκευῶν συνοδεύεται ἀπό την ισοπέδωση στρωμάτων και την διάλυση παλαιότερων κατασκευῶν για την θεμελίωση τῶν νεώτερων, και με την ἐπανάχρηση τῶν ὑπαρχόντων παλαιότερων ἀπορριμμάτων ὡς ἐξισωτικά γεμίσματα, συχνά, χωρίς την ἀπομάκρυνσή τους ἀπό την ἀρχική θέση τους.

Τὸ φαινόμενο αὐτὸ παρατηρεῖται σὲ ὅλες τις ἀνεσκαμμένες θέσεις στὴν Ἄμοργό και εἶναι προφανές ὅταν συγκρίνομε τὰ σφονδύλια που χρονολογοῦνται κατὰ τὴν τελευταία οἰκοδομική φάση **Ma IV**, στὴν Μαρκιανή, ὅπου τὰ ἀκέραια εἶναι τὰ περισσότερα (63), με αὐτὰ παλαιότερων, ὅπως τῆς φάσης **MaII**, ὅπου τὰ ἀκέραια εἶναι λιγότερα ἀπὸ τὰ θραύσματα.

Παρόμοια εἶναι και ἡ κατάσταση στὴν Μινῶα, ιδιαίτερα ἂν συγκριθοῦν τὰ σφονδύλια που προέρχονται ἀπὸ οἰκιστικές περιοχές. Ἐντελῶς διαφορετική εἶναι ἡ εἰκόνα για αὐτὰ, που βρέθηκαν ὡς κτερίσματα σὲ ταφές, εἴτε ἦταν ἀναθήματα σὲ ἱερά, ὅπου τὰ περισσότερα σώζονται ἀκέραια.

Στὴν **Γεωμετρική περίοδο**, ἀπὸ τὴν Πρωτογεωμετρική ἕως και τὴν Ὑστερη Γεωμετρική, χρονολογοῦνται συνολικά 27 σφονδύλια. Θραυσμένα σώζονται μόλις τὰ ἕξι, ἐνῶ εἰκοσιένα (21) εἶναι ἀκέραια.

Στὸν **6^ο και τὸν 5^ο αἰ. π.Χ.** χρονολογοῦνται δεκαπέντε (15) σφονδύλια και σώζονται ὅλα ἀκέραια.

Τα περισσότερα σφονδύλια, συνολικά ἑκατὸν σαράντα ἑπτὰ (147), χρονολογοῦνται κατὰ τὴν **Ἑλληνιστική περίοδο**. Ἡ χρονολόγησή τους σὲ ἕνα διάστημα τριῶν αἰῶνων και ὁ μὴ διαχωρισμός τους σὲ ὑπομάδες σαφῶς χρονολογημένες με μεγαλύτερη ἀκρίβεια ὀφείλεται, ἀφ' ἑνὸς στὸ γεγονός ὅτι ἡ ποσότητά τους εἶναι σχετικά μικρή, και ἀφ' ἑτέρου οἱ ἴδιοι τύποι ἐμφανίζονται με τὴν ἴδια συχνότητα σὲ ὅλα τὰ στρώματα αὐτῆς τῆς περιόδου που ἐρευνήθηκαν, και τὰ ὁποία εἶναι κυρίως στρώματα καταστροφῆς τῶν ὑστεροελληνιστικῶν-πρώιμων ρωμαϊκῶν χρόνων, 1^{ος} αἰ. π.Χ.-1^{ος} αἰ. μ.Χ. Ἀπὸ αὐτὰ τὰ τριάντα ἕνα 31 προέρχονται ἀπὸ τὴν Μινῶα, ἕνα ἀπὸ τις Λεῦκες και δύο ἀπὸ τὸν Πύργο στὴν

Άγια Τριάδα.

Μαζί με αυτά εξετάζονται και τὰ ἐπιφανειακὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν Πύργο στὸ Τερλάκι⁶⁴⁷.

Στὸν πίνακα 3.2 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ἀποστρογγυλευμένων ὀστράκων, πού προέρχονται ἀπὸ συστηματικές, ἐπιφανειακές καὶ ἀνασκαφικές, ἔρευνες ἀνὰ θέση εὕρεσης καὶ χρονική περίοδο καὶ ἢ κατὰ κατάσταση διατήρησής τους.

Χρονολογία	Θέση εὕρεσης	ἀκέραια		θραύσματα	
		Σφ	ΔΔΟ	Σφ	ΔΔΟ
Πρώιμης ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ	Μαρκιανή	81	17	90	14
Γεωμετρικῆς περιόδου	Μινῶα	21		6	
Ἀρχαϊκῆς - Κλασσικῆς περιόδου	Μινῶα	15			
Ἑλληνιστικῆς περιόδου	Μινῶα	25		10	
	Λεῦκες	1			
	Πύργος στὸ Χωριό	2			
	Πύργος στὸ Τερλάκι	2			
Σύνολον		147	17	106	14

Πίν. 3.2 Σφονδύλια κατάσταση διατήρησης κατὰ ἐποχές.

Ἐδῶ, θὰ πρέπει νὰ ἐπισημάνομε τὴν δυσκολία γενικῶς τῆς θραύσης αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων, ἢ ὅποια ὀφείλεται στὴν προσεκτικὴ ἐργονομικὰ σχεδιασμένη κατασκευή τους, ὡς συμπαγοῦς καλῶς ψημμένης μάζας πηλοῦ, καὶ στὴν προσεκτικὴ φύλαξή τους ἀπὸ τοὺς ιδιοκτῆτές τους, ἀφοῦ ἦταν πολύτιμα ἐργαλεῖα, πού ἦταν δυνατόν νὰ χρησιμοποιηθοῦν σὲ μία μεγάλη χρονικὴ περίοδο.

3.2.2 Τυπολογικὴ ἔνταξη, διάκριση παραλλαγῶν.

Ἡ τυπολογικὴ κατάταξη τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων προέκυψε ἀπὸ συνδυασμὸ κριτηρίων γιὰ τὴν ἀκριβέστερη διάκριση τύπων καὶ παραλλαγῶν, ὅπως :

⁶⁴⁷Μαραγκοῦ 2002, 330-333, εἰκ. 274α-β, Μαραγκοῦ 2005, 252-256.

- τῆς ὄψης τοῦ γενικοῦ σχήματος καὶ ἰδιαίτερος αὐτὸ τῆς καθ' ὕψος τομῆς⁶⁴⁸, ὅπου ὡς βάση ἢ ἄνω τμήμα προσδιορίζεται πάντοτε, τὸ πλέον ἐπίπεδο τμήμα, καὶ ὡς κορυφή ἢ κάτω τμήμα, τὸ πλέον κυρτὸ ἢ ὀξύληκτο σύμφωνα μὲ τὴν ἀντιστοιχία τους σὲ στερεομετρικὰ σχήματα. Μὲ αὐτὸ τὸ κριτήριον δημιουργήθηκαν τυπολογικὲς σειρὲς σαφῶς χρονολογικὰ προσδιορισμένες στὴν Τροία⁶⁴⁹, τὴν Πολιόχνη⁶⁵⁰, τὸ Ἐμποριὸ τῆς Χίου⁶⁵¹ καὶ τὴν Ἀφροδισιάδα.⁶⁵²
- τοῦ βάρους, παράμετρος ποὺ ἔχει σχέση μὲ τὴν χρῆση⁶⁵³ τοῦ ἀντικειμένου. Πολλὲς φορές χρησιμοποιήθηκε καὶ ἡ σχέση διαμέτρου καὶ ὕψους, ἢ ὅποια εἶναι πολλὲς φορές ἀνάλογη⁶⁵⁴, γιὰ τὴν διάκριση ἐπιμέρους παραλλαγῶν.

Ἡ **χρονολογικὴ ἔνταξη** τους βασίστηκε πρῶτον στὴν θέση εὕρεσής τους σὲ σχέση μὲ τὴν ὀριζόντια καὶ κάθετη στρωματογραφία, ὅπως προέκυψε ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴ καὶ τὴν χρονολόγησι τῆς κεραμικῆς. Μὲ αὐτὰ τὰ δύο ἐσωτερικὰ κριτήρια διαχωρίστηκαν οἱ ὁμάδες μὲ σαφῆ χρονολόγησι καὶ κατ' ἀντιστοιχίαν καὶ ὁμοιότητα πρὸς αὐτὰ συνεξετάστηκαν καὶ τὰ σφονδύλια μὲ προέλευσι ἀπὸ ἀνοικτὰ ἢ καὶ διαταραγμένα στρώματα.

Ἡ μελέτη τῶν τυπολογικῶν παραλλήλων ποὺ ἀκολουθεῖ ἀπὸ σαφῶς χρονολογημένες θέσεις στὸ Αἰγαῖο ἐπιβεβαίωσε καὶ διασαφήνισε αὐτὴν τὴν χρονολογικὴ ἔνταξη.

Παρακάτω περιγράφονται οἱ τύποι κατὰ περιόδους ἀναλυτικὰ μὲ ὅλα τὰ ἐπιμέρους μετρικὰ τους στοιχεῖα, πρῶτα οἱ τύποι τῆς πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου καὶ μετὰ αὐτοὶ τῶν ἱστορικῶν χρόνων. Στὸ τέλος παρατίθενται καὶ ἀναλύονται οἱ τύποι τῶν σφονδυλίων ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ

---

⁶⁴⁸ Carington Smith 1975,196κέ, Barber 1991, 52.

⁶⁴⁹ Blegen 1951, πίν. 5, τοῦ ἰδίου 1953, πίν.67, τοῦ ἰδίου 1955, πίν. 45,

⁶⁵⁰ Bernadò Brea 1964, πίν. CLXIX καὶ Bernadò Brea 1976,281-284..

⁶⁵¹ Hood 1982, 637.

⁶⁵² Joukofski,1991,373.

⁶⁵³ ὅπως ἀποδεικνύει ἡ Carington Smith 1975, 198 καὶ ἡ Crew 1998, 13, στὴν Κύπρο.

⁶⁵⁴ ὅπως ἔδειξε ἡ Banks στὴν μελέτη τῶν μικρῶν ἀντικειμένων ἀπὸ τὴν Λέρινα, Banks 1967, 486 .

Άμοργου και την Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη, οι όποιοι εντάσσονται σε χρονικές περιόδους με την σύγκρισή τους με τα σφονδύλια που προέρχονται από γνωστές ανασκαφές και έχουν χρονολογηθεί με ασφάλεια.

α. Πρωτοκυκλαδικής περιόδου

Στην πρωτοκυκλαδική περίοδο που συμπίπτει γενικῶς με την Τρίτη π.Χ χιλιετία και συγκεκριμένα σε τρεις διαφορετικές υποπεριόδους που αντιστοιχοῦν σε τρεις από τις τέσσερις οικοδομικές φάσεις που παρατηρήθηκαν στην Μαρκιανή χρονολογούνται τα σφονδύλια αυτής της περιόδου που εξετάζονται παρακάτω.

Στην **φάση Μα II**, χρονολογήθηκαν 11 σφονδύλια και δύο διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα που προέρχονται κυρίως από το ἄνθηρο της κορυφής, τα ὅποια κατατάχθηκαν στους παρακάτω τύπους και παραλλαγές (βλ. **εικ. 3.6 α, β, γ, δ**):

-**Δισκοειδή** που διακρίνονται σε δύο παραλλαγές στὰ:

ἐπιπεδόκυρτα, με κυρτή περιφέρεια ἐπίπεδες ἐπιφάνειες που παρουσιάζουν μικρή κύρτωση στην κορυφή προς την διάμπερη ὀπή που βρίσκεται στο κέντρο του δίσκου. Το **Σ1** ἀποτελεῖ τὸ πλέον ἀντιπροσωπευτικὸ δείγμα, ἐνῶ τὰ **Σ2** καὶ **Σ3** εἶναι ἀκανόνιστα με ἔντονα ἐπίπεδα καὶ κυρτή κορυφή, καὶ ἐλαφρῶς ἔκκεντρα τοποθετημένη διάμπερη ὀπή. Το **Σ4** εἶναι περισσότερο πλατὺ, ἐνῶ το **Σ5** εἶναι σχεδόν κυλινδρικό με κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες. Το ὕψος τῶν δισκοειδῶν ἐπιπεδόκυρτων αὐτῆς τῆς περιόδου μετρήθηκε μεταξύ 0,98 ἕως 1,75. Ἡ διάμετρος τους κυμαίνεται ἀπὸ 3,2 ἕως 5,5. Το βάρος τους γενικῶς εἶναι ἀπὸ 14 ἕως 25γρ., με τὴν διαφορὰ ἑνὸς μόνον, τοῦ **Σ3** που ἔχει βάρος 50γρ. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς δὲν εἶναι σταθερή, καὶ μετρήθηκε ἀπὸ 0,7 ἕως καὶ 0,9.

καὶ **ἀμφίκυρτα**, τὸ ὅποια ὁμοιάζουν πρὸς τὰ παραπάνω με τὴν διαφορὰ ὅτι ἔχουν δύο ἐλαφρῶς κυρτὲς ἐπιφάνειες. Το **Σ6** εἶναι χαμηλὸ καὶ ἐλαφρὸ, ἐνῶ τὸ **Σ7** ἔχει πλατεῖα βάση, εἶναι σχεδόν ἀμφικωνικό, ἀλλὰ ἀσύμμετρο. Ἡ ὀπή εἶναι ἔκκεντρα τοποθετημένη. Το ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,2 ἕως 1,9, καὶ ἡ διάμετρος τους ἀπὸ 0,82 ἕως 0,86. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς, ἡ ὅποια στην μία περίπτωση εἶναι ἔκκεντρη ἀπὸ 0,82-0,90. Το βάρος τους μετρήθηκε ἀπὸ 23 ἕως 25 γρ.

-**Κωνικά** στα όποια συγκαταλέγομε τὸ κολουροκωνικὸ **Σ8**, καθώς και τὸ κωδωνόσχημο **Σ9** πὸν ἔχει πλατεία ἐπίπεδη τὴν ἄνω ἐπιφάνεια. Τὸ ὕψος τῶν σφονδυλίων αὐτῶν μετρήθηκε μεταξύ 1,1-2,2, καὶ ἡ διάμετρος τους ἀπὸ 4,3 -4,5. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς εἶναι 0,7-0,83 καὶ ἔχουν βάρους ἀπὸ 23 ἕως 40γρ.

- τὸ **Ἡμισφαιρικὸ Σ10** μὲ σχῆμα πεπιεσμένης ἡμίτομης σφαίρας μὲ ἐπίπεδη τὴν ἄνω ἐπιφάνεια πὸν ἔχει ὕψος 1,6 , διάμετρο 3,2, διάμετρο ὀπῆς 0,8 καὶ βάρους 20γρ.

-Τὸ **δακτυλιόσχημο κυλινδρικό Σ11** πὸν εἶναι πολὺ μικροῦ μεγέθους καὶ ἔχει ὕψος 0,85 καὶ διάμετρο 2,5. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι 0,85 καὶ ἔχει βάρους μόλις 4 γρ.

Μαζὶ μὲ τὰ σφονδύλια τῆς φάσης αὐτῆς βρέθηκε ἓνα ἀκανόνιστο **κυκλικὸ** διάτρητο δισκοειδὲς ὄστρακο τὸ **Σ12**, μὲ ὕψος 1,0 καὶ διάμετρο 4,6. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι 0,9 καὶ ἔχει βάρους 26γρ.

Στὸν πίν. 3.3 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν σφονδυλίων καὶ οἱ τύποι τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς φάσης Κάμπου πὸν συμπίπτει μὲ τὴν φάση ΜαII.

Τύπος		Σφονδύλια	Σ	τύπος	Διάτρητο δισκοειδὲς ὄστρακο	Σ
Δισκοειδῆ	ἐπιπεδόκυρτο	Σ1. Σ2. Σ3. Σ4. Σ5.	5	Κυκλικό	Σ12.	1
	ἀμφίκυρτο	Σ6. Σ7.	2			
Κωνικά		Σ8. Σ9.	2			
Ἡμισφαιρικὸ		Σ10.	1			
Δακτυλιόσχημο κυλινδρικό		Σ11	1			
		Σύνολον	11			1

Πίνακας 3.3 Τύποι καὶ ποσότητες σφονδυλίων καὶ διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων τῆς φάσης ΜαII ἀπὸ τὴν Μαρκιανή (βλ. εἰκ. 3.6 α, β, γ, δ).

Στὴν ἐπόμενη φάση **Μα III**, ἔχουν χρονολογηθεῖ σφονδύλια καὶ διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα πὸν βρέθηκαν σὲ σφραγισμένα σύνολα καὶ κάτω ἀπὸ δάπεδα τῆς τελικῆς φάσης τῆς καταστροφῆς τοῦ οἰκισμοῦ. Τὰ σφονδύλια καὶ διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα τῆς φάσης ΜαIII κατατάχθηκαν στοὺς παρακάτω τύπους καὶ παραλλαγές (βλ. εἰκ. 3.7 α, β1-2, γ1-2, δ):

-**Δισκοειδῆ**, πὸν ἔχουν τὰ ὅμοια χαρακτηριστικὰ μὲ τὰ ἀντίστοιχα σφονδύλια τῆς φάσης ΜαII, ὅπως φαίνεται ἀπὸ τὴν σύγκριση τῶν τομῶν τους,

καὶ διακρίνονται καὶ πάλι σέ:

ἐπιπεδόκυρτα, μὲ ἀντιπροσωπευτικὰ δείγματα τὰ σφονδύλια **Σ13** ἕως **Σ26**. Τὰ **Σ27** καὶ **Σ28**, εἶναι χαμηλὰ. Τὰ **Σ29-Σ32** εἶναι χαμηλὰ καὶ ἐλαφρύτερα, μὲ ἀκανόνιστο κυκλικὸ σχῆμα. Σὲ αὐτὰ συγκαταλέγονται καὶ ὀρισμένα μικρὰ θραύσματα, ὅπως 168 EE174, 209 EE845, 307, 164 EE852, 274 EE903, 311, 116 EE182, 91 EE186, 92 EE186, 221 EE187, καὶ 326. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 0,65 ἕως 1,7, μὲ τὰ περισσότερα νὰ ἔχουν ὕψος περίπου 1,40. Ἡ διάμετρος μετρήθηκε ἀπὸ 3,1 ἕως 5,40, μὲ τὰ περισσότερα περίπου 4,20. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι μεταξύ 0,55 ἕως 1,15, μὲ μέσο ὄρο 0,7-0,8. Τὸ βᾶρος τῶν ἀκέραιων κυμαίνεται ἀπὸ 7 ἕως 40γρ.

καὶ *ἀμφίκυρτα*, ὅπως τὰ σφονδύλια μὲ ἀρ. καταλόγου **Σ33** ἕως καὶ **Σ41**. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,20 ἕως 1,50, στὰ περισσότερα 1,30, ἐνῶ ἡ διάμετρος μετρήθηκε ἀπὸ 4,20 ἕως 5,80, στὰ περισσότερα περίπου 4,40-4,50. Ἡ διάμετρος ὀπῆς μετρήθηκε ἀπὸ 0,60 ἕως 0,90, μὲ μέσο ὄρο 0,75. Τὸ βᾶρος τῶν ἀκέραιων κυμαίνεται ἀπὸ 19 ἕως 41γρ.

-Κωνικά, μὲ σχῆμα κόλουρου κώνου, σὲ δύο κύριες παραλλαγές, τὰ ψηλότερα, κανονικά, καὶ τὰ χαμηλὰ, ὅπως εἶναι τὰ σφονδύλια μὲ ἀρ. καταλόγου **Σ42** ἕως καὶ **Σ46**, καὶ τὰ **Σ51** ἕως καὶ **Σ54**. Στὸν ἴδιο τύπο τῶν κωνικῶν συγκαταλέγεται καὶ μία τρίτη παραλλαγή, τὰ κωδωνόσχημα μὲ ἐμφανῶς πλατεῖα βάση, ὅπως τὰ **Σ47** ἕως καὶ **Σ50**. Σὲ αὐτὲς τὶς παραλλαγές τῶν κωνικῶν συγκαταλέγονται καὶ πολὺ μικρὰ θραύσματα, ὅπως τὰ 183 EE858, 313, 314. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται γιὰ τὰ χαμηλὰ ἀπὸ 1-1,20 ἕως 1,80 καὶ γιὰ τὰ ψηλότερα κανονικά, ἀπὸ 1,95 ἕως 2,75. Ἡ διάμετρος τους μετρήθηκε ἀπὸ 3,20 ἕως 3,90 γιὰ τὰ χαμηλότερα, καὶ γιὰ τὰ ψηλότερα κανονικά ἀπὸ 4,10 ἕως 5,75. Ἡ διάμετρος ὀπῆς ἀπὸ 0,60 ἕως 1,00, μὲ μέσο ὄρο 0,75-0,80. Τὸ βᾶρος τῶν ἀκέραιων κυμαίνεται ἀπὸ 10 ἕως 34 γρ.

-Ἀμφικωνικά, ποὺ ἀπαρτίζονται ἀπὸ δύο κόλουρους κώνους ἐνωμένους στὶς βάσεις τους, ὅπως στὸ **Σ55**. Στὰ **Σ56**, **Σ57**, **Σ58** τὸ σχῆμα τους συντίθεται ἀπὸ δύο χαμηλοὺς κυρτοὺς κώνους. Στὰ **Σ59**, **Σ60** οἱ κῶνοι εἶναι ἄνισοι καὶ περισσότερο κυρτὴ ἢ κορυφή. Τὸ ὕψος βρίσκεται μεταξύ 0,70 ἕως 2,60, μὲ τὰ περισσότερα νὰ ἔχουν ὕψος περίπου 1,80-2,00 καὶ ἡ διάμετρος ἀπὸ 3,70 ἕως 5,95. Ἡ διάμετρος ὀπῆς τους διαφέρει, ἀπὸ 0,70 ἕως 0,90, ὅπου στὰ περισσότερα εἶναι

0,80. Το βάρος τῶν ἀκέραιων κυμαίνεται ἀπὸ 25 ἕως 50γρ.

-στὰ **Λίθινα** στὰ ὁποῖα τὰ σχήματα ὁμοιάζουν πρὸς τὰ πήλινα ἀλλὰ διαφοροποιοῦνται ἀπὸ τὶς δυνατότητες λάξευσης τῆς πρώτης ὕλης, ἡ ὁποία εἶναι πράσινος μαλακὸς σχιστόλιθος. Ἔτσι, τὸ **Σ67** εἶναι πολὺ λεπτὸ δισκοειδές, ἐπίπεδο μὲ κανονικὸ κυκλικὸ σχῆμα, ἐνῶ τὸ **Σ68** εἶναι δισκοειδές πολυγωνικὸ. Τὸ ὕψος τους εἶναι περίπου 0,6 και ἡ διάμετρος ἀπὸ 3,5 ἕως 4. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,5 ἕως 0,75, καὶ τὸ βάρος τους κυμαίνεται ἀπὸ 6 ἕως 9γρ.

Μαζί μὲ αὐτὰ βρέθηκαν καὶ **διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα**, τὰ ὁποῖα διακρίνονται σὲ δύο παραλλαγές: στὰ κυκλικὰ, αὐτὰ δηλαδὴ πού ἔχουν διαμορφωθεῖ σὲ κανονικὰ, ὅπως τὰ **Σ61** ἕως καὶ **Σ65**, καὶ στὰ ἐλλειψοειδῆ, ὅπως τὸ **Σ66**, στὸ ὁποῖο ἡ κυκλικὴ χροανοειδῆς ὀπῆ, ἐνῶ ἔχει σημειωθεῖ, ἔχει παραμείνει ἄτρητη καὶ δὲν ἔχει πλήρως διανοιχθεῖ. Τὰ μικρὰ θραύσματα 130 EE183,103 EE851,131EE194, 134 EE199 κατατάσσονται ἐπίσης, στὴν δεύτερη αὐτὴ παραλλαγή. Τὸ ὕψος τῶν διαμορφωμένων ὀστράκων κυμαίνεται ἀπὸ 0,33 ἕως 1,45, μὲ τὰ περισσότερα νὰ ἔχουν ὕψος περίπου 0,80-1,00, καὶ φανερώνει ὅτι ὄστρακα μεσαίων καὶ μικρῶν ἀγγείων ἐπελέγησαν καὶ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν δεύτερη αὐτὴ χρῆση τους. Ἡ διάμετρος τους μετρήθηκε ἀπὸ 3,50 ἕως 5,97, μὲ τὰ περισσότερα νὰ ἔχουν διάμετρο περίπου 4,80-5,0. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,62 ἕως 1,20, στὰ περισσότερα μεταξύ 0,90-1,10. Τὸ βάρος τῶν ἀκέραιων κυμαίνεται ἀπὸ 5 ἕως 25 γραμμάρια.

Στὸν πίν. 3.4 παρατίθενται οἱ τύποι καὶ οἱ ποσότητες τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων πού χρονολογοῦνται στὴν φάση Μα III.

τύπος		Σφονδύλια	Σ	τύπος	Διάτρητο δισκοειδές όστρακο	Σ
Δισκοειδή	έπιπεδόκυρτα	Σ13. Σ14. Σ15. Σ16. Σ17. Σ18. Σ19. Σ20. Σ21. Σ22. Σ23. Σ24. Σ25. Σ26. Σ27. Σ28. Σ29. Σ30. Σ31. Σ32. 168 EE174, 209 EE845, 307, 164 EE852, 274 EE903, 311, 116 EE182, 91 EE186, 92 EE186, 221 EE187, 326	31	Κυκλικό	Σ61.Σ62. Σ63. Σ64. 130 EE183, 131 EE194, 134 EE199	7
	άμφίκυρτα	Σ33. Σ34. Σ35. Σ36. Σ37. Σ38. Σ39. Σ40. Σ41.	9	έλλειψοειδές	Σ65. Σ66. 103 EE851	3
κωνικά		Σ42. Σ43. Σ44. Σ45. Σ46. Σ47. Σ48. Σ49. Σ50. Σ51. Σ52. Σ53. Σ54. 183 EE858, 313, 314	16			
Αμφικωνικά		Σ55.Σ56. Σ57. Σ58. Σ59.Σ60.	6			
Λίθινα		Σ67. Σ68	2			
		Σύνολον	64		Σύνολον	10

Πίνακας 3.4 τύποι σφονδυλίων και διάτρητων δισκοειδών οστράκων στην φάση MaIII (βλ. εικ. 3.7 α, β, γ, δ)

Στην **φάση MaIV** που αποτελεί την φάση της καταστροφής του οικισμού χρονολογούνται σφονδύλια που βρέθηκαν στο άνδρω 1 της Μαρκιανής. Συγκεκριμένα, σε αυτήν την περίοδο χρονολογούνται τα περισσότερα σφονδύλια της πρωτοκυκλαδικής περιόδου από την Άμοργό, συνολικά 90, ποσοστό 52,6%, και διάτρητα δισκοειδή όστρακα, συνολικά 20, ποσοστό 64,5%, τα οποία κατατάγησαν στους παρακάτω τύπους και παραλλαγές(βλ. εικ. 3.8 α, β1-2, γ1-2, δ):

-**Δισκοειδή**, τα οποία διακρίνονται και σε:

-**έπιπεδόκυρτα**, με παρόμοια χαρακτηριστικά, όπως αυτά των παλαιότερων φάσεων, με το **Σ69** να αποτελεί ένα χαμηλό και πλατύ δείγμα. Τα **Σ70, Σ72**, και **Σ81** είναι αντιπροσωπευτικότερα δείγματα της παραλλαγής αυτής. Τα **Σ71, Σ78**

έχουν ελαφρώς άκανόνιστο σχήμα. Στα **Σ73, Σ74** τὰ πλευρικά τοιχώματα περιτὴν ὀπή ἔχουν ἐπιμηκυνθεῖ ἰδιαίτερα, ἐνῶ στὰ **Σ75** καὶ **Σ79** ἡ ὀπή εἶναι τοποθετημένη ελαφρώς ἔκκεντρα. Τὰ **Σ76** καὶ **Σ77** ἔχουν ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, ἐνῶ τὸ σχήμα στὰ **Σ80, Σ82, Σ83** καὶ **Σ84** εἶναι περισσότερο διογκωμένο. Στὴν παραλλαγή αὐτὴ κατατάσσονται καὶ τὰ θραύσματα 238 EE861, 324, 273, 269 EE061, 255 EE071, 275 EE1001, 215 EE 139, 117 EE153, 120 EE154, 135 EE156, 306, 308, 305, 137 EE163, 159 EE165, 110 EE166, 139 EE168, 177 EE1014, 322 καθὼς καὶ τὸ ἐπιφανειακὸ θραῦσμα 298 M 169. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 0,80 ἕως καὶ 1,70, μὲ τὰ περισσότερα μεταξὺ 1,20 καὶ 1,40. Ἡ διάμετρος τους μετρήθηκε ἀπὸ 2,80 ἕως 4,90, μὲ τὰ περισσότερα μεταξὺ 4,0 καὶ 4,60. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς εἶναι μεταξὺ 0,62 ἕως 1,10, μὲ τὰ περισσότερα μεταξὺ 0,60 καὶ 0,90. Τὸ βάρος τῶν ἀκέραιων παραδειγμάτων εἶναι μεταξὺ 14 καὶ 33 γρ., τὰ περισσότερα ἀπὸ 18 ἕως 25 γρ.

-*κυλινδρικά*, τὰ ὁποῖα ἔχουν παρόμοιο σχήμα μὲ τὰ προηγούμενα εἶναι ὅμως, ἐμφανῶς περισσότερο διογκωμένα καὶ ἡ περιφέρεια τους πλατεῖα καὶ κυλινδρική. Πολλὲς φορὲς ἡ ἄνω ἐπιφάνεια εἶναι κυρτὴ καὶ πλατεῖα, δίνοντας τὴν ἐντύπωση χαμηλοῦ μικροῦ κώδωνος. Στα **Σ85** καὶ **Σ86** ἡ ἄνω ἐπιφάνεια εἶναι κυρτὴ, ἐνῶ τὰ **Σ87, Σ88, Σ89** καὶ **Σ92** εἶναι σαφῶς κωδωνόσχημα. Τὰ **Σ90** καὶ **Σ91** ἔχουν περισσότερο κυρτὲς τὶς ἐπιφάνειες. Στὴν παραλλαγή αὐτὴ συγκαταλέγονται καὶ τὰ θραύσματα, 279 EE234, 271 EE2035=179, καὶ 272 EE1523. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,12 ἕως καὶ 1,68, στὰ περισσότερα μεταξὺ 1,20 καὶ 1,40. Ἡ διάμετρος μετρήθηκε ἀπὸ 2,80 ἕως 4,06, στὰ περισσότερα μεταξὺ 3,50-3,80. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς κυμαίνεται ἀπὸ 0,50 ἕως 0,90, μὲ τὰ περισσότερα μεταξὺ 0,50-0,75. Τὸ βάρος εἶναι ἀπὸ 10 ἕως 23 γρ., στὰ περισσότερα μεταξὺ 14-18 γρ.

-καὶ *ἀμφίκυρτα*, μὲ κύριο χαρακτηριστικὸ τους ὅτι εἶναι χαμηλὰ καὶ πλατεῖα μὲ κυρτὲς ἐπιφάνειες καὶ κυλινδρική περιφέρεια. Τὰ πλευρικά τοιχώματα περιτὴν ὀπή εἶναι ἰδιαίτερα ἐπιμηκυσμένα καὶ στὶς δύο ἐπιφάνειες, παρουσιάζοντας σὲ πρώτη ὄψη ὁμοιότητες μὲ τὰ ἀμφικωνικά, ὅπως φαίνεται στὰ σφονδύλια με ἀρ. καταλόγου **Σ107** ἕως καὶ **Σ112**, τὸ θραῦσμα 170 EE855 καὶ τὸ ἐπιφανειακὸ **Σ223**. Ὡστόσο, εἶναι ἐμφανὲς ὅτι τὸ γενικὸ σχήμα τους εἶναι

δισκοειδές. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,19 έως 1,96. Τα περισσότερα έχουν ύψος 1,19-1,44. Η διάμετρος είναι μεταξύ 3,36-5,00 και στα περισσότερα 3,70 έως 4,30. Η διάμετρος της όπης μετρήθηκε μεταξύ 0,60 και 0,84. Το βάρος των άκέραιων κυμαίνεται μεταξύ 15 και 41 γραμμάρια.

-**Κωνικά**, κολουροκωνικά συμμετρικά, με περισσότερο κυρτές άκμες στην περιφέρεια της βάσης δηλαδή, με αντιπροσωπευτικό δείγμα το **Σ94**. Τα **Σ93**, και τα **Σ95** έως **Σ97** είναι μικρότερου μεγέθους και χαμηλότερα με ύψος 1,0. Το ίδιο συμβαίνει και με τα **Σ100** έως **Σ103**, στα όποια το ύψος φθάνει έως 1,40. Τα **Σ98** και **Σ99** είναι πλατύτερα και χαμηλότερα, και τα διακοσμημένα **Σ104**, **Σ105**, **Σ106** αποτελούν καλά παρόμοια παραδείγματα. Σε αυτήν την παραλλαγή κατατάσσονται και τα θραύσματα 122 EE133, 328, 111 EE160, 171 EE855 και 276 EE1001. Το ύψος τους κυμαίνεται από 0,95 έως 2,40, στα περισσότερα μετρήθηκε μεταξύ 1,13 έως 1,40. Η διάμετρος είναι μεταξύ 2,90 και 4,80, στα περισσότερα μεταξύ 4,20-4,60. Η διάμετρος της όπης είναι μεταξύ 0,56 και 0,80. Το βάρος κυμαίνεται από 7 έως 36. Τα χαμηλά έχουν βάρος 7 έως 14 και τα ψηλότερα, κανονικά από 23 έως 31 γραμμάρια.

-**Αμφικωνικά**, τα όποια όμοιάζουν πολύ με τα δισκοειδή αμφίκυρτα με την διαφορά ότι αποτελούνται από δύο κολουρους κώνους, τις περισσότερες φορές άνισους, ένωμένους στις βάσεις τους, όπως φαίνεται στις τομές των **Σ113** έως και **Σ117**. Στα περισσότερα η όπη είναι ελαφρώς έκκεντρη. Στόν τύπο αυτόν συγκαταλέγονται και τα θραύσματα 169 EE 853, 237 EE 859. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,57 έως 2,10, στα περισσότερα 1,73 έως 2,10. Η διάμετρος μετρήθηκε από 3,20 έως 4,60. Η διάμετρος της όπης είναι μεταξύ 0,53-έως 0,83. Το βάρος των άκέραιων είναι 27 γραμμάρια.

-**Ημισφαιρικά**, με επίπεδη την άνω επιφάνεια και την κάτω σε σχήμα ήμιτομης πεπεισμένης σφαίρας, όπως είναι τα **Σ118** και **Σ119**. Το **Σ120** είναι σχεδόν κωνικό και το **Σ121** έχει το μικρότερο μέγεθος αυτού του τύπου και είναι περισσότερο δισκοειδές. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,47 το μικρότερο και χαμηλότερο έως 3,00 το μεγαλύτερο, τα υπόλοιπα μεταξύ 2,12 και 2,40. Η διάμετρος μετρήθηκε από 3,60 στο μικρότερο, έως 6,10 στο μεγαλύτερο, στα υπόλοιπα μεταξύ 4,63 και 4,90. Η διάμετρος της όπης είναι 0,70 στο μικρότερο,

και 0,90 στα κανονικά. Έχουν βάρος 19 το μικρό και 116 το μεγαλύτερο, το οποίο είναι και το βαρύτερο σφονδύλι αυτής της περιόδου. Τα υπόλοιπα έχουν βάρος από 42 και 58 γραμμάρια.

-Σφαιρικά έλλειψοειδή, σε σχήμα πεπιεσμένης σφαίρας, όπως στο **Σ122**.

Τα πλευρικά περι την όπη τοιχώματα είναι επιμηκυσμένα στα **Σ123** και **Σ124**.

Περισσότερο κωνικό είναι το θραύσμα 174 ΕΕ 1015. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,69 έως 2,08. Η διάμετρος μετρήθηκε από 3,08 έως 3,87. Η διάμετρος της όπης είναι μεταξύ 0,72 και 0,80 και το βάρος από 17 έως 25 γραμμάρια.

-Κυλινδρικά με κοίλες επιφάνειες, ιδιόμορφο σχήμα σε δύο παραλλαγές:

Το **Σ125** είναι περισσότερο δισκοειδές με πλατιά κυλινδρική περιφέρεια και έχει ύψος 1,30 και διάμετρο 4,29. Η διάμετρος όπης είναι 0,98 και έχει βάρος 21γρ. Το **Σ126** είναι έχει απόκλινουσες καμπύλες πλευρές, επίπεδη πεπλατυσμένη την κορυφή και χοανοειδή κοιλότητα γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια. Το ύψος του είναι 2,08, και η διάμετρος 3,85. Η διάμετρος όπης 0,95 και έχει βάρος 29γρ.

Μαζί βρέθηκαν και *διάτρητα δισκοειδή όστρακα*, διαμορφωμένα από το σώμα διαφόρων αγγείων σε δεύτερη χρήση. Το γενικό σχήμα τους είναι δισκοειδές και άλλα είναι *κυκλικά*, όπως τα **Σ127** έως και **Σ136**. Το ύψος τους είναι από 0,70 έως 1,26, και η διάμετρος τους από 3,40 έως 4,80. Η διάμετρος της όπης είναι από 0,62 έως 1,5, στα περισσότερα μεταξύ 0,69-0,90. Το βάρος των άκέραιων κυμαίνεται από 10 έως 34, στα περισσότερα μεταξύ 17 έως 30 γραμμάρια.

και άλλα *έλλειψοειδή* όπως τα **Σ137** έως και **Σ141**, καθώς και τα θραύσματα 165 ΕΕ131, 206 ΕΕ848, 166 ΕΕ070, 161 ΕΕ164, 118 ΕΕ849. Η όπη συνήθως σε αυτά, είναι εκκεντρη και έχει διανοιγεί και από τις δύο πλευρές με δύο άνισες χοανοειδείς κοιλότητες, που σε τομή δίνουν την έντύπωση του σχήματος της κλεψύδρας. Το **Σ136** αποτελεί δείγμα όστράκου, στο οποίο η όπη έχει σημαδευθεί ως κυκλική κοιλότητα και στις δύο επιφάνειες, αλλά δεν έχει ακόμη διανοιχθεί. Το ύψος τους κυμαίνεται από 0,60 έως 1,04, στα περισσότερα από 0,80 έως 1,00. Η διάμετρος είναι από 3,02 έως 5,10, στα περισσότερα από 4,00 έως 4,80. Η διάμετρος της όπης μετρήθηκε από 0,65 έως 1,10, στα περισσότερα από 0,79-0,95. Το βάρος των άκέραιων είναι από 19 έως 28 γραμμάρια.

-*Λίθινα*, τὰ ὁποῖα εἶναι γενικῶς δισκοειδῆ. Τὸ **Σ142** ἀπὸ ἐρυθρῶπὸ ἀσβεστόλιθο Κουφονησίου, εἶναι κυλινδρικό σφονδύλι μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες καὶ παρόμοια εἶναι καὶ τὰ θραύσματα 254, ΕΕ2001 καὶ 292. Τὸ **Σ143** εἶναι λίθινο δισκοειδὲς πολυγωνικό, ἡμίεργο ἀπὸ ὑπόλευκο μαλακὸ παρόλιθο. Ἡ ὀπή σημειώνεται μὲ δύο κυκλικὲς κοιλότητες καὶ στὶς δύο ἐπιφάνειες ἀλλὰ δὲν ἔχει πλήρως διανοιχθεῖ. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 0,50 ἕως 1,90. Ἡ διάμετρος μετρήθηκε ἀπὸ 2,40 ἕως 4,50. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,40 ἕως 0,86. Τὸ βάρος τοῦ ἀκέραιου εἶναι 31 καὶ τῶν θραυσμάτων ἀπὸ 5 ἕως 27γρ. Σὲ αὐτὰ συμπεριλαμβάνεται καὶ τὸ ἐπιφανειακὸ 302 ΕΕ021=M495 ἀπὸ ἐρυθρῶπὸ λίθο, πιθανόν ἠφαιστειακῆς προέλευσης (Λάβα;), μὲ ἀκανόνιστο κυλινδρικό σχῆμα καὶ διαστάσεις: Ὑψ. 2,00, Δ. 4,94-4,83. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς εἶναι πολὺ μεγάλη 1,4-1,5, καὶ τὸ βάρος του 44γρ.

Στὸν πίν. 3.5 παρουσιάζονται ἀναλυτικὰ οἱ τύποι καὶ οἱ ποσότητες τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων τῆς φάσης Μα IV.

τύποι		Σφονδύλια	Σ	τύπος	Διάτρητο δισκοειδές όστρακο	Σ
Δισκοειδές	έπιπεδόκυρτο	Σ69. Σ70. Σ71. Σ72. Σ73. Σ74. Σ75. Σ76. Σ77. Σ78. Σ79. Σ80. Σ81. Σ82. Σ83. Σ84. 238 EE861, 324, 273, 269 EE061, 255 EE071, 275 EE1001, 215 EE139, 117 EE153, 120 EE154, 135 EE156, 306, 308, 305, 137 EE163, 159 EE165, 110 EE166, 139 EE168, 177 EE1014, 322	35	Κυκλικό	Σ127. Σ128. Σ129. Σ130. Σ131. Σ132. Σ133. Σ134. Σ135. Σ136.	10
	κυλινδρικό	Σ85.Σ86.Σ87. Σ88. Σ89.Σ90. Σ91.Σ92. 279EE234, 271EE2035=179, 272EE1523	11	έλλειψοειδές	Σ137. Σ138. Σ139. Σ140. Σ141. 165 EE131, 206 EE848, 166 EE070, 161 EE164, 118 EE849	10
	άμφίκυρτο	Σ107. Σ108. Σ109. Σ110. Σ111. Σ112., 170 EE855	7			
Κωνικό		Σ93. Σ94. Σ95. Σ96. Σ97. Σ98. Σ99. Σ100. Σ101. Σ102. Σ103. Σ104. Σ105. Σ106., 122 EE133, 328, 111 EE160, 171 EE855, 276 EE1001	19			
άμφικωνικό		Σ113. Σ114. Σ115. Σ116. Σ117	5			
ήμισφαιρικό		Σ118. Σ119. Σ120. Σ121.	4			
Σφαιρικό		Σ122. Σ123. Σ124.	3			
Κυλινδρικό μέ κοίλες έπιφάνειες		Σ125. Σ126.	2			
Λίθινο		Σ142. Σ143., 254 EE2001, 292	4			
		Σύνολον	90		Σύνολον	20

Πίνακας 3.5 τύποι σφονδυλίων και διάτρητων δισκοειδών οστράκων στην φάση ΜαIV(βλ. εικ. 3.8 α1-2, β1-2, γ1-2, δ1-2).

β. Ιστορικῶν χρόνων

Στὴν πρώτη π.Χ. χιλιετία χρονολογήθηκαν τὰ σφονδύλια ποὺ βρέθηκαν τόσοσιν σὲ οἰκισμοὺς, ὅσων καὶ σὲ ταφές καὶ ὡς ἀναθήματα σὲ προσφορές στὴν Μινῶα, στὶς Λεῦκες, στὸν Λιμένα καὶ στὸν Πύργο ἴστο Χωριό.

Συγκεκριμένα στὴν **Γεωμετρικὴ περίοδο** χρονολογήθηκαν συνολικά 27 σφονδύλια, ποὺ προέρχονται ἀπὸ τὴν Μινῶα Αμοργοῦ, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 21 ἀκέραια καὶ 6 θραυσμένα καὶ ἀνήκουν στοὺς παρακάτω τύπους καὶ παραλλαγές (**βλ. εἰκ. 3.9 α, β, γ, δ**):

-Κωνικά, σὲ σχῆμα κόλουρου κώνου μὲ χαρακτηριστικὰ τὴν συνήθως λοξότμητη περιφέρεια καὶ τὶς ἀποστρογγυλευμένες ἀκμές στὴν μετάβαση πρὸς τὸ ἄνω τμήμα, ὅπου ἡ ἐπιφάνεια εἶναι συνήθως ἐπίπεδη γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή, ὅπως σὲ **Σ143**. Τὸ **Σ144** ἔχει κυρτὴ τὴν ἄνω ἐπιφάνεια καὶ ἔντονη ἡμισφαιρικὴ κοιλότητα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Τὰ **Σ145** καὶ **Σ146** ἔχουν καμπύλες πλευρικὲς ἐπιφάνειες, εὐρυνόμενες πρὸς τὴν βάση, ἐνῶ πλαστικὸς δακτύλιος περιβάλλει τὴν ὀπή. Τὸ **Σ147** εἶναι κωδωνόσχημο μικροῦ μεγέθους μὲ ἐλαφρῶς διογκωμένη κυρτὴ ἄνω ἐπιφάνεια καὶ τὰ **Σ148** ἕως καὶ **Σ150** ἔχουν γωνιώδεις ἀκμές, κυρτὴ ἄνω ἐπιφάνεια καὶ πλαστικὸ δακτύλιο γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Στον ἴδιο κολουροκωνικὸ τύπο ἔχει λαξευτεῖ καὶ τὸ **Σ151** ποὺ εἶναι λίθινο, ἀπὸ μελανὸ μὲ πρασινωπὲς φλεβώσεις λίθο. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 2,2 ἕως 3,00. Παρόμοια εἶναι καὶ ἡ διάσταση τῆς διαμέτρου ἀπὸ 2,2 ἕως 3,00. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,5 ἕως 0,6, στὰ περισσότερα 0,5. Τὸ βάρος εἶναι ἀπὸ 5 ἕως 13 γραμμάρια στὰ περισσότερα 10-13γρ.

-Ἀμφικωνικά, μὲ κύρια χαρακτηριστικὰ τὴν σύνθεσή τους ἀπὸ δύο ἄνισους κώνους ἐνωμένους στὶς βάσεις τους, τὶς γωνιώδεις ἀκμές καὶ τὶς ἐπίπεδες ἐπιφάνειες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Τὰ **Σ152**, **Σ153**, **Σ154** ἔχουν τοποθετημένη ἐλαφρῶς ἔκκεντρα τὴν ὀπή. Τὸ **Σ155** εἶναι χαμηλό, μὲ σχεδὸν ἴσους κώνους, καὶ περιφέρεια κυρτὴ. Τὸ σχῆμα στὰ **Σ156**, **Σ157** εἶναι ἐλαφρῶς ἀκανόνιστο μὲ κυρτὴ περιφέρεια καὶ ἡ ὀπή εἶναι τοποθετημένη ἔκκεντρα. Τὰ **Σ158**, **Σ159** ἔχουν ἀποστρογγυλευμένες ἀκμές. Τὸ **Σ160** ἔχει σχεδὸν ἴσους κώνους, ὅπως καὶ τὸ **Σ162** ἀλλὰ μὲ τὴν ὀπή ἔκκεντρα τοποθετημένη. Τὸ **Σ161** εἶναι χαμηλό, μικροῦ μεγέθους. Στὸ **Σ163** ὁ κῶνος στὴν ἄνω ἐπιφάνεια εἶναι κυρτὸς καὶ χαμηλός, μὲ

άποστρογγυλεμένες άκμες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη. Στα **Σ164**, **Σ165** και **Σ166** ή άνω έπιφάνεια είναι στενή, επίπεδη και κυρτή. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,0 έως 3,0, στα περισσότερα 2,1 έως 2,8. Η διάμετρος μετρήθηκε από 2,0 έως 3,5. Η διάμετρος όπης είναι από 0,44 έως 0,6, στα περισσότερα 0,5. Το βάρος τών άκέραιων παραδειγμάτων κυμαίνεται από 5 έως 36 γρ. Στα μικρότερα μεταξύ 5 και 10 και στα μεγαλύτερα από 16 έως 22γρ.

-**Σφαιρικά**, σε σχήμα πεπιεσμένης σφαίρας με σχεδόν επίπεδες έπιφάνειες και κυρτή περιφέρεια σε διαφορετικά μεγέθη, όπως τα **Σ167**, **Σ168** και **Σ169**. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,3 έως 2,3, και η διάμετρος από 1,9 έως 3,3. Η διάμετρος όπης είναι από 0,4 έως 0,6. Το βάρος τών άκέραιων μετρήθηκε από 9 έως 25 γρ.

Στόν Πίν. 3.6 παρατίθενται οί τύποι και οί ποσότητες τών σφονδυλίων γεωμετρικής περιόδου από την Μινώα Άμοργού.

τύποι	Σφονδύλια	Σ
Κωνικό	Σ143.Σ144.Σ145.Σ146. Σ147.Σ148.Σ149.Σ150. Σ151.	9
Άμφικωνικό	Σ152. Σ153. Σ154. Σ155. Σ156. Σ157. Σ158. Σ159. Σ160. Σ161. Σ162. Σ163. Σ164. Σ165. Σ166.	15
Σφαιρικό	Σ167.Σ168. Σ169.	3
	Σύνολον	40

Πίνακας 3.6 Τύποι και ποσότητες σφονδυλίων γεωμετρικής περιόδου(βλ. και **είκ. 3.9 α, β, γ, δ**)

Στήν **Άρχαϊκή** και στην **κλασσική** περίοδο χρονολογήθηκαν συνολικά 15 σφονδύλια, τα όποια βρέθηκαν κυρίως, έντός του οικισμού στην Μινώα, όλα άκέραια, τα όποια ανήκουν στους παρακάτω τύπους και παραλλαγές(βλ. **είκ. 3.9 α, β, γ, δ**):

-**Ήμισφαιρικά**, όπου ή κάτω έπιφάνεια έχει σχήμα, όπως το ήμισυ έλλειψης με επίπεδη την άνω έπιφάνεια με κύριο δείγμα το **Σ170**, που έχει διαστάσεις: ύψ. 2,6 Δ. 3,7 Δ. όπης 0,6 και βάρος 23. Το **Σ171** είναι χαμηλό μικρού μεγέθους. Έχει επίπεδη κορυφή και έλαφρώς κοίλη την άνω έπιφάνεια γύρω

από την όπη, ή οποία είναι εκκεντρα τοποθετημένη και έχει διαστάσεις: ύψ.1,5 Δ. 2,3, Δ. όπης 0,5-0,6, και βάρος 13γρ.

-Κωνικά, ακριβέστερα, κολουροκωνικά με λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες άκμές. Τα **Σ172, Σ173, Σ174** είναι σχεδόν κωδωνόσχημα, με πλατύτερη περιφέρεια στην άνω επιφάνεια, αποστρογγυλεμένες άκμές και βαθειά κυκλική κοιλότητα γύρω από την όπη. Το **Σ175** έχει κυρτή την άνω επιφάνεια, και περιφέρεια κυρτή. Το **Σ176** έχει ελαφρά κοιλότητα και πλαστικό δακτύλιο γύρω από την όπη. Το ύψος τους μετρήθηκε από 2,1, σε τρία χαμηλά σφονδύλια, έως 2,9, στα περισσότερα μεταξύ 2,7 και 2,9. Η διάμετρος είναι από 2,5 έως 3,1, στα περισσότερα μεταξύ 3,0-3,1. Η διάμετρος όπης κυμαίνεται από 0,4 έως 0,7 στα περισσότερα μεταξύ 0,6 και 0,7. Το βάρος των άκεραίων μετρήθηκε από 12 γρ. και σε τρία πιό βαριά σφονδύλια έως 24 γρ.

-Αμφικωνικά, τα οποία συνήθως συντίθενται από άνισους κώνους και έχουν επίπεδη κορυφή και γωνιώδεις άκμές, όπως τα **Σ177, Σ178, Σ179**. Στο **Σ180** ή άνω επιφάνεια είναι κυρτή. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,5 έως 2,8, και η διάμετρος από 1,8 έως 3,2. Η διάμετρος όπης κυμαίνεται από 0,4 έως 0,6. Το βάρος των άκεραίων είναι από 4 έως 34, στα περισσότερα από 12 έως 17 γρ.

-Δισκοειδή, σε δύο παραλλαγές:

έπιπεδόκυρτα, όπως το **Σ181**, το οποίο είναι πεπλατυσμένο με κυρτή περιφέρεια και ελαφρά κοιλότητα γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια και έχει διαστάσεις: ύψ. 1,5, δ. 4,7, δ. όπης 0,8 και βάρος 45γρ.

και **άμφίκυρτα**, με σχεδόν ίσους κόλουργους κώνους και κυρτή περιφέρεια με αποστρογγυλεμένες άκμές όπως το **Σ182**. Τα **Σ183, Σ184** έχουν περίπου ίσους έντονα κυρτούς κόλουργους κώνους. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,9 έως 3,3 και η διάμετρος από 3,2 έως 5,4. Η διάμετρος όπης είναι από 0,3 έως 0,8 και το βάρος τους από 36 έως 73 γραμμάρια.

Στον πίν. 3.7 παρατίθενται οι ποσότητες των σφονδυλίων αρχαϊκής και κλασσικής περιόδου ανά τύπο.

τύποι	Σφονδύλια	Σ
Ήμισφαιρικό	Σ170. Σ171.	2
Κωνικό	Σ172. Σ173. Σ174. Σ175. Σ176.	5
Άμφικωνικό	Σ177. Σ178. Σ179. Σ180.	4
Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο	Σ181.	1
Δισκοειδές άμφίκυρτο	Σ182. Σ183. Σ184.	3
	Σύνολον	15

Πίνακας 3.7 τύποι σφονδυλίων αρχαϊκής και κλασσικής περιόδου (βλ. **εικ. 3.10 α, β, γ, δ**)

Στην επόμενη **περίοδο, την ελληνιστική**, και συγκεκριμένα από το τέλος του τετάρτου έως και τον 1 αιώνα μ.Χ. χρονολογούνται 38 σφονδύλια που προέρχονται από ανασκαφές στην Μινώα, στον Πύργο 'στο Χωριό, Αγ. Τριάδα, Αρκεσίνης και στο Ίερό στην Αγία Ειρήνη, στις Λεϋκες. Μαζί τους συνεξετάζονται και ένα σφονδύλι και ένα δισκοειδές διάτρητο όστρακο, που βρέθηκαν επιφανειακά στον Πύργο στο Τερλάκι, στην περιφέρεια της χώρας της Μινώας. Από αυτά 28 βρέθηκαν άκέραια και 10 θραυσμένα και ανήκουν στους παρακάτω τύπους και παραλλαγές (**βλ. εικ. 3.11 α, β, γ, δ**) :

-Κωνικά, κολουροκωνικά με επίπεδη άνω επιφάνεια κυρτή κορυφή και αποστρογγυλεμένες άκμές, όπως το **Σ185**. Μαζί συνεξετάζεται και το **Σ186** λίθινο, από φαιομέλανο λίθο, του οποίου το σχήμα είναι ελαφρώς άκανόνιστο με επίπεδη την άνω επιφάνεια γύρω από την όπη. Το **Σ187** έχει ελαφρώς διογκωμένη και κυρτή άνω επιφάνεια. Στο **Σ188** το κάτω τμήμα είναι σχεδόν ήμισφαιρικό, ενώ στην άνω επιφάνεια υπάρχει κοιλότητα γύρω από την όπη. Το **Σ189** έχει επίπεδη, πλατειά άνω επιφάνεια και πλευρές σχεδόν κάθετες. Στο **Σ190** ή άνω επιφάνεια είναι κυρτή, ενώ ή κάτω επιφάνεια είναι επίπεδη και υπάρχει πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη. Η περιφέρεια είναι λοξότμητη και οι άκμές γωνιώδεις. Στο **Σ191** έχει διαμορφωθεί επίπεδη και πλατειά ή άνω επιφάνεια ενώ στο **Σ192** κυρτή. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,1 έως 2,7, στα περισσότερα από 2,4 έως 2,7. Η διάμετρος μετρήθηκε από 2,5 έως 3,5. Η διάμετρος όπης είναι μεταξύ 0,4 έως 0,8, στα περισσότερα από 0,5 έως 0,6. Τα άκέραια έχουν βάρος από 11 έως 17 γραμμάρια.

-*Άμφικωνικά*, τὰ ὁποῖα ἔχουν μικρὸ σχετικὰ μέγεθος ἀλλὰ καὶ πάλι συντίθενται ἀπὸ ἄνισους κώνους, ἔχουν κυρτὴ περιφέρεια στὸ σημεῖο τῆς ἔνωσής τους καὶ κοιλότητα χοανοειδῆ ἢ ἡμισφαιρική γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν ἄνω ἐπιφάνεια, ὅπως στὸ **Σ193**. Τὸ **Σ194** ἔχει κυρτὴ ἀνυψωμένη ἄνω ἐπιφάνεια καὶ ἐπίπεδη κορυφή, ἐνῶ τὸ **Σ195** ἔντονη κοιλότητα στὴν ἄνω ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ. Τὸ **Σ196** ἔχει τὴν ἄνω ἐπιφάνεια κυρτὴ σχεδὸν ἡμισφαιρική, ὅπως καὶ τὸ **Σ199** μὲ τὴν διαφορὰ, ὅτι αὐτὸ ἔχει καὶ πλαστικὸ δακτύλιο γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ, ἐνῶ τὸ **Σ197** ἔχει ἐπίπεδη ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ αὐτὴν. Τὸ **Σ198** ἔχει ἐλαφρῶς ἀκανόνιστο σχῆμα. Τὸ **Σ200** ἔχει διογκωμένη, κυρτὴ ἄνω ἐπιφάνεια, ὅπως καὶ τὰ **Σ201**, **Σ202**, τὰ ὁποῖα ἔχουν λοξότμητη περιφέρεια. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,5 ἕως 3,0, στὰ περισσότερα μεταξὺ 1,7 ἕως 2,0, καὶ ἡ διάμετρος ἀπὸ 2,1 ἕως 4,1, στὰ περισσότερα μεταξὺ ἀπὸ 2,3 ἕως 2,8. Ἡ διάμετρος ὀπῆς μετρήθηκε ἀπὸ 0,4 ἕως 0,7. Τὸ βάρος εἶναι ἀπὸ 7 ἕως 16, στὰ περισσότερα μεταξὺ 13 καὶ 16 γραμμάρια.

-*Κωδωνόσχημα*, τὸ σχῆμα τους εἶναι σχεδὸν ἀμφικωνικὸ μὲ σχετικὰ ἴσους κώνους, ὅπου ὁ ἄνω εἶναι ἔντονα κυρτὸς καὶ ὁ κάτω ἔχει κοιλόκυρτο περίγραμμα πὺ στενεύει στὴν ἀπόληξη τῆς κορυφῆς δίνοντας τὴν ἐντύπωση κώδωνος, κοιλότητα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν ἄνω ἐπιφάνεια καὶ ἀποστρογγυλεμένες ἀκμὲς, ὅπως τὸ **Σ203**. Τὸ **Σ204** ἔχει κυρτὴ πεπιεσμένη ἄνω ἐπιφάνεια καὶ κυλινδρική περιφέρεια, ἐνῶ τὸ **Σ205** ἔχει ἐπίπεδη τὴν ἄνω ἐπιφάνεια, μὲ τὰ τοιχώματα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ ἔντονα ἀνασηκωμένα, καὶ διογκωμένη κυρτὴ περιφέρεια. Τὰ **Σ206**, **Σ207** ἔχουν σχῆμα ἐλαφρῶς ἀκανόνιστο. Στὰ **Σ208** καὶ **Σ209** ἡ περιφέρεια εἶναι κυρτὴ, σχεδὸν κυλινδρική. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,4 ἕως 2,0, στὰ περισσότερα ἀπὸ 1,9 ἕως 2,0, καὶ ἡ διάμετρος ἀπὸ 2,3 ἕως 3,1, στὰ περισσότερα μεταξὺ 2,4 ἕως 2,7. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,4 ἕως 0,7, στὰ περισσότερα 0,5, καὶ ἔχουν βάρος ἀπὸ 7 ἕως 16 γραμμάρια.

-*Κυλινδρικά*, ὅπου τὸ σχῆμα τους ὁμοιάζει μὲ πῆλινες ψήφους. Στὸ **Σ210**. Οἱ κάθετες ἐπιφάνειες τῆς περιφέρειας εἶναι ἐλαφρῶς κοῖλες, ἀκανόνιστες καὶ ἔχουν ἀκμὲς ἀποστρογγυλεμένες. Τὸ **Σ211** εἶναι κολουροκωνικὸ μὲ ἀκανόνιστη πλατεῖα προεξέχουσα καὶ ἐπίπεδη ἄνω ἐπιφάνεια καὶ ἡ κυρτὴ κορυφή. Τὸ περίγραμμα τῶν τοιχωμάτων εἶναι κοιλόκυρτο. Τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 1,8 ἕως

2,7, και η διάμετρος από 2,6 έως 2,7. Η διάμετρος όπτης μετρήθηκε από 0,6 έως 0,7, και το βάρος από 18 έως 26 γραμμάρια.

-*Δισκοειδή*, πλατειά σε δύο παραλλαγές

έπιπεδόκυρτα, όπως το **Σ212** με περιφέρεια κυρτή, κυλινδρική. Το **Σ213** έχει ελαφρώς ακανόνιστο σχήμα, ενώ στο **Σ214** η άνω επιφάνεια είναι ελαφρώς διογκωμένη και κυρτή. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,2 έως 1,3 και η διάμετρος από 3,5 έως 5,2. Η διάμετρος όπτης κυμαίνεται από 0,6 έως 1,0. Το βάρος των ακέραιων είναι μεταξύ 18 και 54 γραμμάρια.

Μαζί με αυτά συνεξετάζεται και το δισκοειδές διάτρητο, επίπεδο αποστρογγυλεμένο όστρακο **Σ231**, που είναι επιφανειακό εύρημα από τον Πύργο στο Τεράκι, το οποίο έχει ακανόνιστο κυκλικό σχήμα και διαστάσεις: ύψ. 1,0, Δ. 3,9, Δ. όπτης 0,6 και βάρος 24.

Και *αμφίκυρτα*, με τις επιφάνειες ελαφρώς διογκωμένες και κυρτές όπως το **Σ215**, που έχει κυρτή, κυλινδρική περιφέρεια. Τα **Σ216** και **Σ217** έχουν ακανόνιστο σχήμα. Παρόμοιο σχήμα έχουν και δύο επιφανειακά εύρηματα, το **Σ307** από την Μινώα, που είναι πλατύ και χαμηλό, με ύψος 1,6, και το **Σ230** από τον Πύργο στο Τεράκι. Το ύψος τους κυμαίνεται από 1,9 έως 2,1 και η διάμετρος από 3,1 έως 4,5. Η διάμετρος όπτης μετρήθηκε από 0,5 έως 1,0. Το βάρος των ακέραιων είναι από 30 έως 43 γραμμάρια.

-*Ημισφαιρικά*, με σχήμα ήμιτομης πεπιεσμένης έλλειψοειδούς σφαίρας, με ελαφρώς αμφίκυρτες επιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες ακμές, όπως το **Σ218**, το οποίο στην άνω επιφάνεια φέρει μεγάλη ευρεία χοανοειδή κοιλότητα και πλαστικό δακτύλιο γύρω από την όπη. Το **Σ219** έχει την άνω επιφάνεια πεπλατυσμένη και επίπεδη. Οι διαστάσεις τους είναι παρόμοιες και το μόνον **Σ218** έχει ύψ. 1,7, Δ. 3,1, Δ. όπτης 0,7-0,8 και βάρος 17γρ, ενώ το **Σ219** ύψ. 1,9, Δ. 2,3, Δ. όπτης 0,5 και βάρος 16 γρ.

-*Σφαιρικά έλλειψοειδή*, με αμφίκυρτες επιφάνειες. Το **Σ220** έχει ελαφρώς ακανόνιστο σχήμα και επίπεδη και πλατειά άνω επιφάνεια με διαστάσεις ύψ. 1,5, Δ. 2,5, Δ. όπτης 0,4 και βάρος 9γρ. Στο **Σ221** τα πλευρικά τοιχώματα γύρω από την όπη επιμηκύνονται προς την κορυφή, και έχει διαστάσεις: ύψ. 2,5, Δ. 3,1, Δ.

όπτης 0,7 και βάρος 23. Μαζί με αυτά συνεξετάζεται και το **Σ232** από φαιό λίθο, επιφανειακό εύρημα, από τον Πύργο 'στο Χωριό.

-σε σχήμα *άναστραμμένου κιονοκράνου*, με μοναδικό δείγμα το **Σ222** (M00/Λδ201), από λευκό μάρμαρο. Η βάση του είναι δισκοειδής κυλινδρική και προεξέχει ως άβακας με κυκλικό περίγραμμα. Διαχωρίζεται με έντονη διπλή αυλάκωση από τον κυλινδρικό έχινο. Κυμάτιο με σχηματική απόδοση χωρίζει τον έχινο από την κορυφή, που προεξέχει ως κυλινδρικός σπόνδυλος κίονα. Οί άκμές είναι αποστρογγυλεμένες και έχει διαστάσεις: ύψ. 1,9, Δ. 2,8, Δ. όπτης 0,5 και βάρος 13γρ.

Στόν πίνακα 3.8 παρατίθενται οί ποσότητες τών σφονδυλίων έλλημιστικής περιόδου ανά τύπο.

τύποι	Σφονδύλια		Σ
	Πήλινα	Λίθινα	
Κωνικό	Σ185.Σ187.Σ188.Σ189.Σ190. Σ191. Σ192.	Σ186.	8
Άμφικωνικό	Σ193. Σ194. Σ195. Σ196. Σ197. Σ198. Σ199. Σ200. Σ201. Σ202.		10
κωδωνόσχημο	Σ203. Σ204. Σ205. Σ206. Σ207. Σ208. Σ209.		7
Κυλινδρικό	Σ210. Σ211.		2
Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο	Σ212. Σ213. Σ214.		3
Δισκοειδές άμφίκυρτο	Σ215. Σ216. Σ217.		3
ήμισφαιρικό	Σ218.	Σ219.	2
Σφαιρικό ελλειψοειδές	Σ220. Σ221.		2
Σχήμα κιονοκράνου		Σ222.	1
Σύνολον	35	3	38

Πίνακας 3.8 τύποι και ποσότητες σφονδυλίων έλλημιστικής περιόδου (βλ. εικ. 3.11 α, β, γ, δ)

γ. Σφονδύλια χωρίς στοιχειά προέλευσης

Τά σφονδύλια τής Αρχαιολογικής Συλλογής Αμοργού, αντιμετωπίζονται ως επιφανειακά, άφου σαφής θέση προέλευσής τους δέν είναι καταγεγραμμένη. Κατατάσσονται στους παρακάτω τύπους και παραλλαγές:

-**Κολουροκωνικό**, μικροῦ μεγέθους χαμηλό με λοξότμητη παρυφή γωνιώδεις άκμές, ελαφρῶς κυρτές πλευρικές και άνω επιφάνειες, ὅπως στα σφονδύλια με άρ. καταλόγου **Σ288** ἔως και **Σ298**. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,4 ἔως 3,2, και ἡ διάμετρος ἀπὸ 1,8 ἔως 3,8. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,4 ἔως 0,7. Τὸ βάρος τῶν ἀκέραιων μετρήθηκε ἀπὸ 5 ἔως 39, στα περισσότερα ἔως 15 γραμμάρια.

-**Άμφικωνικά**, ὅπως στα **Σ301** και **Σ302** πὸν ἔχουν σχεδόν ἴδιες διαστάσεις: ὕψ. 2,3 Δ. 2,9- 3,0 Δ. ὀπῆς 0,5-0,6 και βάρος 17-18γρ.

-**Δισκοειδές, άμφίκυρτο**, στήν ὀποία κατατάσσεται τὸ πλατὺ και χαμηλὸ **Σ306** με ὕψ. 1, 6

Ὡς επιφανειακά, χωρίς σαφή προέλευση, ἀντιμετωπίζονται και τὰ σφονδύλια τῆς Συλλογῆς Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη, τὰ ὀποία εἶναι πενήντα ἑννέα (59), και ἀνήκουν στοὺς παρακάτω τύπους και παραλλαγές (βλ. εἰκ. 3.12 α, β, γ, δ):

-**Κωνικά**, κολουροκωνικά μικροῦ μεγέθους χαμηλά, ὅπως τὰ σχεδόν πανομοιότυπα σφονδύλια με άρ. καταλόγου **Σ233** ἔως και **Σ287**. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 1,9 ἔως 2,5, στα περισσότερα 2,1, και ἡ διάμετρος ἀπὸ 3,8 ἔως 2,4, στα περισσότερα 2,6-2,8. Ἡ διάμετρος ὀπῆς μετρήθηκε μεταξύ 0,5 και 0,7, στα περισσότερα μεταξύ 0,5 και 0,6. Τὸ βάρος τους εἶναι μεταξύ 31γρ. τὸ βαρύτερο, και 9γρ. τὸ ελαφρύτερο. Τὰ περισσότερα ἔχουν βάρος μεταξύ 11-16 γραμμάρια.

-**Άμφικωνικά**, ὅπως τὸ **Σ298**. Τὰ **Σ299** και **Σ300** εἶναι σχεδόν κωδωνόσχημα με ἄνισους κώνους. Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 2,0 ἔως 2,4, και ἡ διάμετρος μεταξύ 2,4 και 2,9. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι μεταξύ 0,5 και 0,6. Τὸ βάρος μετρήθηκε 31 στὸ βαρύτερο και 9 στὸ ελαφρύτερο. Τὰ περισσότερα ἔχουν βάρος μεταξύ 9 ἔως 16 γραμμάρια.

-**Δισκοειδές** σε δύο παραλλαγές,

επίπεδο, ὅπως τὸ σχεδόν κυλινδρικό **Σ303**, με διαστάσεις: ὕψ. 1,4, Δ. 4,2, Δ. ὀπῆς 1,1 και βάρος 32γρ.

και **άμφίκυρτα**, ὅπως τὸ πλατὺ και βαρύτερο **Σ304**, πὸν ἔχει κυρτὴ κυλινδρική περιφέρεια και διαστάσεις: ὕψ. 2,3, Δ. 4,9, Δ. ὀπῆς 0,6 - 0,7 και βάρος 44γρ. Τὸ **Σ305** ἔχει ἀκανόνιστο σχῆμα και διαστάσεις: ὕψ. 1,7, Δ. 2,9, Δ. ὀπῆς 0,5 -

0,7 και βάρος 16γρ.

Στὸν πίν. 3.9 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν σφονδυλίων τῆς Συλλογῆς Ἐμμ. Ἰωαννίδη ἀνά τύπο.

τύποι	Σφονδύλια	Σ
Κωνικά	Σ233. Σ234. Σ235. Σ236. Σ237. Σ238. Σ239. Σ240. Σ241. Σ242. Σ243. Σ244. Σ245. Σ246. Σ247. Σ248. Σ249. Σ250. Σ251. Σ252. Σ253. Σ254. Σ255. Σ256. Σ257. Σ258. Σ259. Σ260. Σ261. Σ262. Σ263. Σ264. Σ265. Σ266. Σ267. Σ268. Σ269. Σ270. Σ271. Σ272. Σ273. Σ274. Σ275. Σ276. Σ277. Σ278. Σ279. Σ280. Σ281. Σ282. Σ283. Σ284. Σ285. Σ286. Σ287.	53
Ἀμφικωνικά	Σ298. Σ299. Σ300.	3
Δισκοειδές ἐπίπεδο	Σ303.	1
Δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα	Σ304. Σ305.	2
	Σύνολον	59

Πιν. 3.9 Τύποι καὶ ποσότητες σφονδυλίων Συλλογῆς Ἐμμ. Ἰωαννίδη (βλ. εἰκ. 3.11 α, β, γ, δ)

3.2.3 Χρονολόγηση ἀπὸ τὴν στρωματογραφικὴ συνάφεια

Πρὶν προχωρήσουμε στὴν ἀντιβολὴ τῶν τύπων τῶν σφονδυλίων ἀπὸ τὴν Ἄμοργό πού περιγράψαμε παραπάνω, μὲ ἄλλα παράλληλα ἀπὸ καλὰ χρονολογημένα σύνολα ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο, ἀνὰ περίοδο, παρατίθενται ἀναλυτικὰ στοιχεῖα γιὰ τὴν χρονολογήσή τους ἀπὸ τὴν συνεξέταση τῶν δεδομένων τῶν συνευρημάτων τους, σύμφωνα μὲ τὴν θέση εὗρεσής τους στὴν στρωματογραφικὴ ἀλληλουχία. Ἀκολουθεῖται ἡ ἴδια σειρὰ μὲ πρῶτα τὰ σφονδύλια πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου, τὰ ὅποια βρέθηκαν στὴν Μαρκιανὴ καὶ κατόπιν αὐτὰ τῶν ἱστορικῶν χρόνων, τὰ ὅποια προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὴν Μινῶα, τὸν Πύργο ἴστο Χωριὸ καὶ ἀπὸ τὶς Λεῦκες.

α. Πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου

Ἀπὸ τὸν τειχισμένο οἰκισμό τῆς Μαρκιανῆς προήλθαν 171 σφονδύλια καὶ διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα.

Στὴν **φάση ΜαII**, πού ἀντιστοιχεῖ στὴν ὁμάδα Κάμπου, μεταβατικὴ φάση ἀπὸ τὴν Πρωτοκυκλαδικὴ I στὴν Πρωτοκυκλαδικὴ II περίοδο, 2900-2700 π.Χ.,

χρονολογούνται συνολικά 12 αντικείμενα, που σχετίζονται με το γνέσιμο.

Στόν Χώρο 8⁶⁵⁵ και σε καλά χρονολογημένα στρώματα βρέθηκαν τα δισκοειδή επίπεδοκυρτα **Σ4, Σ5**, τα δισκοειδή αμφίκυρτα **Σ6, Σ7**, και το κωνικό **Σ9**.

Στόν Χώρο 7 επάνω από την στρώση τῶν πεσμένων λίθων⁶⁵⁶ και εμφανῶς προερχόμενα από τὸν χῶρο 8, βρέθηκαν τὰ δισκοειδή επίπεδοκυρτα **Σ1, Σ2, Σ3**, τὸ κωνικὸ **Σ8**, τὸ ἡμισφαιρικὸ **Σ10** τὸ μικρὸ δακτυλιόσχημο **Σ11** καὶ τὸ σχεδόν, κυκλικὸ διάτρητο δισκοειδὲς ὄστρακο **Σ12**.

Στόν πίν. 3.10 παρατίθενται οἱ ποσότητες σφονδυλίων καὶ διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων τῆς φάσης Μα II, ἀνὰ τύπο καὶ ἡ κατανομή τους ἀνὰ χῶρο εὗρεσης.

Μαρκιανή	Σφονδύλια					Διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα	Σ
	Δισκοειδή ἐπιπέδοκυρτα	Δισκοειδή ἀμφίκυρτα	Κωνικά	ἡμισφαιρικά	δακτυλιόσχημο	κυκλικά	
Χῶρος 8	Σ1. (263,EE716) Σ2. (149,EE108) Σ3. (264,EE719)		Σ8. (259, EE710)	Σ10. (260,EE711)	Σ11. (262,EE714)	Σ12. (261,EE712)	7
Χῶρος 7	Σ4. (267,EE726) Σ5. (266,EE723)	Σ6. (265, EE724) Σ7. (148,EE 106)	Σ9. (156, EE111)				5
Σύνολον	5	2	2	1	1	1	12

Πίνακας 3.10 Ποσότητες καὶ κατανομή κατὰ χῶρους σφονδυλίων καὶ διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων φάσης ΜαII.

Στὴν **φάση ΜαIII**, πού ἀντιστοιχεῖ μὲ τὴν ὁμάδα Κέρου-Σύρου, τὴν Πρωτοκυκλαδική II περίοδο, πού τοποθετεῖται μεταξὺ 2700-2200 π.Χ βρέθηκαν συνολικά 73 αντικείμενα, πού εἶχαν χρήση ὡς βάρη τοῦ ἀδραχτιοῦ, 63 σφονδύλια καὶ 10 ὄστρακα.

Μέσα στὴν σπηλαιώδη ρωγμὴ βρέθηκαν τὰ δισκοειδή ἐπιπέδοκυρτα σφονδύλια με ἀρ. Καταλόγου **Σ13-Σ27** καὶ **Σ28-Σ31**, καθὼς καὶ τὰ μικρότερα θραύσματα (168, EE174), (209, EE845), (307), (164, EE852), (274, EE903), (311), (116, EE182), (91, EE186), (92, EE186), (221, EE187), (326). Ἐπίσης τὰ δισκοειδή

⁶⁵⁵ Ὁ χῶρος ἐρευνήθηκε στὶς τομὲς 1,1 καὶ 7 καὶ ὀρίζεται νότια ἀπὸ τὸν τοῖχο Κ. Γιὰ τὸν χῶρο 8 καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ του βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 37-40, καὶ πίν. 4.3

⁶⁵⁶ Τα σφονδύλια βρέθηκαν στὴν στρώση /14\ ἐπάνω ἀπὸ τοὺς πεσμένους λίθους πού προέρχονται ἀπὸ τὴν καταστροφή των ἀνώτρων στρώσεων του τοῖχου Κ, βλ. Marangou κ. ἄλ. 2006, 37-8, εἰκ. 4.13.

ἀμφίκυρτα, **Σ33-Σ39**, τὰ κωνικά **Σ42-Σ47** καὶ **Σ53**, καὶ τὸ θραῦσμα (183, EE858), τὰ ἀμφικωνικά **Σ55-Σ58**, καὶ τὰ λίθινα σφονδύλια **Σ67** καὶ **Σ68**. Μαζὶ τους βρέθηκαν καὶ τὰ διάτρητα δισκοειδῆ ἀποστρογγυλευμένα ὄστρακα, τὰ κυκλικά **Σ61** ἕως καὶ **Σ64** καὶ τὸ θραῦσμα (134, EE199), καὶ τὰ ἐλλειψοειδῆ **Σ65** καὶ **Σ66** καθὼς καὶ τὰ θραύσματα (130, EE183), (103, EE851), (131, EE19).

Στὸ ἀνδρῆρο τῆς κορυφῆς στὸν χῶρο τῆς τομῆς 4⁶⁵⁷, βρέθηκαν τὸ δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο **Σ28**, τὰ δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα **Σ40** καὶ **Σ41**, τὰ κωνικά **Σ45**, **Σ49**, **Σ50**, **Σ52**, **Σ54**, τὰ ἀμφικωνικά **Σ59** καὶ **Σ60**. Τὰ εὐρήματα αὐτὰ λόγω τῆς ὁμοιότητος τῶν σχημάτων καὶ τῶν φυραμάτων τῶν πηλῶν χρονολογήθηκαν στὴν ἴδια περίοδο μὲ αὐτὰ ποὺ βρέθηκαν στὸ κλειστὸ στρώμα τῆς σπηλαιώδους ρωγμῆς.

Στὸν διμερῆ χῶρο τῆς τομῆς 3 στὸ δωμάτιο 1⁶⁵⁸, βρέθηκαν τὸ δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο **Σ32**, καὶ τὸ θραῦσμα κωνικοῦ σφονδυλίου (313). Στὸ δωμάτιο 2⁶⁵⁹ βρέθηκαν τὰ κωνικά **Σ51** καὶ τὸ θραῦσμα (314).

Στοὺς πίν. 3.11 καὶ 3.12 παρατίθενται οἱ ποσότητες σφονδυλίων καὶ διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων τῆς φάσης Μα III, ἀνὰ τύπο καὶ ἡ κατανομή τους ἀνὰ χῶρο εὕρεσης.

---

⁶⁵⁷ Γιὰ τὴν τομὴ 4 στὸ νότιο τμήμα τοῦ ἀνδρῆρου τῆς κορυφῆς καὶ τὴν χρονολόγησι τῶν εὐρημάτων σὲ αὐτήν, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 41. Τὰ στρώματα ποὺ διερευνήθηκαν ἦταν ἀνοικτὰ καὶ διαταραγμένα. Περιελάμβαναν καὶ κεραμικὴ ἱστορικῶν χρόνων ἀλλὰ καθόλου κεραμικὴ τῆς φάσης ΜαIV.

⁶⁵⁸ Γιὰ τὸν διμερῆ χῶρο τῆς τομῆς 3 καὶ ἰδιαίτερα γιὰ τὰ στρώματα ποὺ ἀνεσκάφησαν στὸ δωμάτιο 1, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 51-53, 68, πίν. 4.6. τὸ σύνολο τῆς κεραμικῆς ἀπὸ τὴν τομὴ 3 δὲν ἔχει δημοσιευθεῖ ἀναλυτικὰ. Παρουσιάζει ὅμως σὲ γενικὲς γραμμὲς ὁμοιότητες μὲ τὴν κεραμικὴ τῆς φάσης ΜαIII, βλ. Birtacha 2006.

⁶⁵⁹ Γιὰ τὰ στρώματα ποὺ ἐρευνήθηκαν στὸ δωμάτιο 2 καὶ τὰ εὐρήματα ποὺ βρέθηκαν ἐντὸς του, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 54-5, 68, πίν. 4.6.

Μαρκιανή	Σφονδύλια					Σ
	Δισκοειδή έπιπεδοκύρτα	Δισκοειδή αμφίκυρτα	Κωνικά	Άμφικωνικά	λίθινα	
Σπηλαιώδης κοιλότητα	Σ13. (160, EE179) Σ14. (219, EE831) Σ15. (216, EE832) Σ16. (112, EE176) Σ17. (94, EE177) Σ18. (138, EE196) Σ19. (83, EE198) Σ20. (217, EE 833) Σ21. (157, EE 909) Σ22. (158, EE910) Σ23. (153, EE912) Σ24. (207, EE841) Σ25. (88, EE844) Σ26. (213,EE846) Σ27. (296,EE333) Σ29. (167,EE174) Σ30. (109, EE173) Σ31. (93, EE186) (168, EE174), (209, EE845),(307) (164,EE852) (274,EE903),(311) (116,EE182) (91,EE186) (92,EE186) (221,EE187),(326)	Σ33. (210,EE836) Σ34. (113 EE837) Σ35. (97,EE838) Σ36. (211,EE839) Σ37. (95,EE840) Σ38. (155,EE906) Σ39. (102,EE 85)	Σ42. (126,EE850) Σ43. (310) Σ44. (208,EE835) Σ46. (96,EE842) Σ47. (98,EE843) Σ53. (124,EE181) (183,EE858)	Σ55. (125,EE191) Σ56. (114,EE178) Σ57. (220,EE830) Σ58. (147,EE907)	Σ67. (294,EE306) Σ68. (297,EE660)	
Σ	29	7	7	4	2	49
Άνδηρο κορυφής, τομή 4	Σ28. (289,EE420)	Σ40. (325) Σ41. (290,EE421)	Σ45. (285,EE062) Σ49. (286,EE064 Σ50. (300) Σ52. (303,EE 030) Σ54. (287,EE407	Σ59. (291,EE423) Σ60. (301,EE031)		
	1	2	5	2		10
Διμερής χώρος τομής 3	Δω μά τιο 1	Σ.32 (312)	(313)			2
	Δω μά τιο 2		Σ51. (295,EE 307) (314)			2
σύνολον	31	9	15	6	2	63

Πίνακας 3.11 Ποσότητες και κατανομή κατά χώρους σφονδυλίων ΜαIII.

Μαρκιανή	Διάτρητα δισκοειδή όστρακα		
	Κυκλικά	έλλειψοειδή	Σ
Σπηλαιώδης κοιλότητα	Σ61. (127,EE193) Σ62. (106,EE184) Σ63. (104,EE195) Σ64. (146,EE 901) (134,EE199)	Σ65. (288) Σ66. (105,EE192) (130,EE183) (103,EE851) (131,EE19)	10
Σ	5	5	10

Πίνακας 3.12 Ποσότητες και κατανομή κατά χώρους διάτρητων δισκοειδών όστράκων φάσης ΜαIII.

Στην **φάση Ma IV**, αντιστοιχεί στην ομάδα του πρώιμου Καστριού, την τελευταία δηλαδή, φάση της Πρωτοκυκλαδικής II περιόδου, 2400-2200 π.Χ., χρονολογήθηκαν 91 σφονδύλια και 20 διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα. Συγκεκριμένα βρέθηκαν σφονδύλια και διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα κυρίως από τους χώρους του Άνδῆρου 1. Το λίθινο **Σ142** βρέθηκε στην επιφάνεια του άνδῆρου.

Στὸν ἑλλειψοειδή χῶρο 7⁶⁶⁰ βρέθηκαν τὰ δισκοειδή ἐπιπεδόκυρτα **Σ69-Σ72**, **Σ74-Σ76**, **Σ82**, **Σ84** καὶ τὰ θραύσματα (215,EE139), (117,EE153), (120,EE154), (135,EE156), (306), (308), (305), (137,EE163), (159,EE165), (110,EE166), (139,EE168), τὸ δισκοειδὲς κυλινδρικό **Σ85**, τὰ κωνικά **Σ93** ἕως **Σ99** καὶ τὰ θραύσματα (122,EE133), (328), (111,EE160), (171,EE855), τὰ δισκοειδή ἀμφίκυρτα **Σ107** καὶ **Σ108** καὶ τὸ (170,EE855), τὰ ἀμφικωνικά **Σ114**, **Σ117** καὶ τὸ (169,EE853), τὰ ἡμισφαιρικά **Σ118**, **Σ119**, τὰ σφαιρικά **Σ122**, τὰ κυλινδρικά μὲ τις κοίλες ἐπιφάνειες **Σ125** καὶ **Σ126**. Ἐπίσης στὸν ἴδιο χῶρο βρέθηκαν καὶ τὰ διάτρητα δισκοειδή ἀποστρογγυλευμένα ὄστρακα, τὰ κυκλικά **Σ127-Σ130** καὶ **Σ135** καὶ τὰ ἑλλειψοειδή **Σ137-Σ139** καὶ **Σ141** καὶ τὰ θραύσματα (165,EE131), (166,EE070), (161,EE164), (118,EE849).

Στὸν χῶρο 6⁶⁶¹, τὰ δισκοειδή ἐπιπεδόκυρτα **Σ77** ἕως **Σ81** καὶ **Σ83** καὶ τὰ θραύσματα (238,EE861), (324), (255,EE 071), (177,EE1014), τὰ δισκοειδή κυλινδρικά **Σ86** ἕως **Σ90** καὶ τὸ **Σ92**, τὰ κωνικά **Σ103** ἕως **Σ106**, τὰ δισκοειδή ἀμφίκυρτα **Σ111** καὶ **Σ112**, τὰ ἀμφικωνικά **Σ113** καὶ τὸ θραῦσμα (237,EE859), τὰ σφαιρικά **Σ122** ἕως **Σ124** καὶ τὸ θραῦσμα (174,EE1015). Ἐπίσης στὸν ἴδιο χῶρο βρέθηκαν καὶ τὰ διάτρητα δισκοειδή ἀποστρογγυλευμένα ὄστρακα, τὰ κυκλικά **Σ131** ἕως **Σ134** καὶ τὸ ἑλλειψοειδὲς **Σ140**.

Στὸν ὀρθογώνιο χῶρο 3⁶⁶² τὸ δισκοειδὲς κυλινδρικό (279,EE234), τὸ κωνικό **Σ100**, τὸ δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο **Σ110**, τὸ ἡμισφαιρικό **Σ120**, καὶ τὸ λίθινο

---

⁶⁶⁰ Για τὸν ἑλλειψοειδή χῶρο 7 καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό του, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 46-8 καὶ 50 καὶ πίν. 4.5.

⁶⁶¹ Ἀπὸ τὸν χῶρο 6 προέρχονται ἀρκετὰ σφονδύλια ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό τῆς ἑλλειψοειδοῦς κατασκευῆς πού βρέθηκαν τόσον τὸ 1985 στὴν ἀνώτερη στρώση τῆς ἐπιφάνειας τοῦ άνδῆρου, ὅσον καὶ κατὰ τὴν διερεύνηση τῶν Τομῶν 1,1 καὶ 1,4, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 46-50 καὶ πίν. 4.5.

⁶⁶² Για τὸ ὀρθογώνιο δωμάτιο πού ὀνομάστηκε χῶρος 3, καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν χῶρο αὐτὸν βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 46, 48 καὶ 50 καὶ πίν. 4.5.

(278,EE833). Στόν γειτονικό χώρο 5 βρέθηκε τὸ κωνικό **Σ102**.

Στόν υπαίθριο χώρο 2⁶⁶³ βρέθηκαν: τὸ δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο θραῦσμα (273), τὰ δισκοειδῆ κυλινδρικά (271,EE2035=179), (272,EE1523), καὶ τὸ κωνικό **Σ101** ἀπὸ τὸ ἐσωτερικό τοῦ λαξευμένου πλακοσκεποῦς ἀγωγοῦ ποῦ διέρχονταν κάτω ἀπὸ τὸ δάπεδο τοῦ χώρου 3 καὶ παράλληλα μὲ τὸ Δ. ὄριο τοῦ χώρου 2.

Στόν χώρο 4⁶⁶⁴ τοῦ κτιστοῦ ἀγωγοῦ, βρέθηκε τὸ δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο (275,EE1001), τὸ κωνικό (276,EE1001), τὰ ἀμφικωνικά **Σ115** καὶ **Σ116**, καὶ τὸ ἡμισφαιρικό **Σ121** καὶ τὸ λίθινο (254,EE2001). Ἐπίσης τὰ ἐλλειψοειδῆ διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα (206,EE848), (166,EE070), (206,EE848).

Στις ἀνώτερες στρώσεις πάνω ἀπὸ τοὺς πεσμένους λίθους στόν χώρο 1⁶⁶⁵, νότια ἀπὸ τὸν κτιστὸ ἀγωγό, βρέθηκαν τὸ διάτρητο δισκοειδές ὄστρακο **Σ136**.

Τέλος, στόν χώρο τῆς τομῆς 5⁶⁶⁶, κατὰ τοὺς καθαρισμοὺς τοῦ 1985, βρέθηκε τὸ δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο 322 καὶ τὸ δισκοειδές κυλινδρικό **Σ91**.

Στὴν φάση αὐτὴ χρονολογοῦνται καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὴν ἐπιφανειακὴ ἔρευνα⁶⁶⁷ στὴν Μαρκιανή, τὰ δισκοειδῆ **Σ233**, (298M169) , καὶ τὸ λίθινο ἀκανόνιστο κυλινδρικό (302,EE021=M495).

Στοὺς πίν. 3.13 καὶ 3.14 παρατίθενται οἱ ποσότητες σφονδυλίων καὶ διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων τῆς φάσης Μα IV, ἀνὰ τύπο καὶ ἡ κατανομή τους ἀνὰ χώρο εὗρεσης.

---

⁶⁶³ Γιὰ τὸν υπαίθριο χώρο 2 καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν χώρο αὐτόν, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 46 καὶ 50 καὶ πίν. 4.5.

⁶⁶⁴ Γιὰ τὸν χώρο 4 τοῦ κτιστοῦ ἀγωγοῦ καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν χώρο αὐτόν, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 46 καὶ 50 καὶ πίν. 4.5.

⁶⁶⁵ Γιὰ τὸν χώρο 1 καὶ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν χώρο αὐτόν, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 46 καὶ 50.

⁶⁶⁶ Γιὰ τὴν τομὴ 5, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 51, εἰκ. 4.1 καὶ τὴν ἔρευνα τοῦ 1985 στὴν ἴδια περιοχὴ μὲ τὴν ἔνδειξη «κυκλαδικοὶ τάφοι», βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 6-7.

⁶⁶⁷ Γιὰ τὴν μεθοδολογία τῆς ἐπιφανειακῆς ἔρευνας καὶ γιὰ τὶς δοκιμαστικὲς τομὲς ποῦ διερευνήθηκαν, βλ. Whitelaw 2006, 9 καὶ 16. Τὰ σφονδύλια χρονολογήθηκαν βάσει τῆς ὁμοιότητάς τους μὲ ἄλλα ποῦ προέρχονται ἀπὸ τὰ κλειστὰ καλὰ χρονολογημένα σύνολα τῆς φάσης ΜαIV.

Μαρκιανή	Σφονδύλια										
	Δισκοειδή επιπεδόκυρτα	Δισκοειδή Κυλινδρικά	Κωνικά	Δισκοειδή άμφικυρτα	άμφικωνικά	ήμισφαιρικά	σφαιρικά	Κυλινδρικό με κοίλες επιφάνειες	λίθινα	Σ	
Χώρος 7	Σ69.(108,EE134) Σ70.(212,EE136) Σ71.(151,EE124) Σ72.(107,EE150) Σ74.(268) Σ75.(132,EE161) Σ76.(129,EE167) Σ82.(179,EE1016) Σ84.(144,EE117) 215,EE139 117,EE153 120,EE154 135,EE156 306, 308, 305 137,EE163 159,EE165 110,EE166 139,EE168	Σ85.(152,EE141)	Σ93. (163,EE135) Σ94. (85,EE128) Σ95. (121,EE132) Σ96. (119,EE158) Σ97. (100,EE162) Σ98. (129,EE129) Σ99. (99,EE140) 122,EE133 328 111,EE160 171,EE855	Σ107.(154,EE123) Σ108.(218,EE127) 170,EE855	Σ114. (136,EE144) Σ117. (142,EE119) 169,EE853	Σ118.(86,EE130) Σ119.(87,EE138)	Σ122.(90,EE148)	Σ125. (214,EE137) Σ126. (141,EE118)			
Σ	20	1	11	3	3	2	1	2		43	
Χώρος 6	Σ77.(243,EE865) Σ78.(175,EE856) Σ79.(246,EE868) Σ80.(234,EE1011) Σ81.(320) Σ83.(180,EE1013) 238,EE861 324 255,EE 071 177,EE1014	Σ86.(241,EE863) Σ87.(240,EE862) Σ88. (182,EE1007) Σ89. (252,EE1006) Σ90.(239,EE861) Σ92.(247,EE869)	Σ103. (172,EE1012) Σ104. (181,EE1003) Σ105.(323) Σ106. (178,EE1002)	Σ111.(250,EE1000) Σ112.(173,EE1010)	Σ113. (253,EE1004) 237,EE859		Σ122.(90,EE148) Σ123. (245,EE867) Σ124. (248,EE870) 174,EE1015				
	10	6	4	2	2		4			28	
Χώρος 5			Σ102. 281,EE247							1	
Χώρος 2	273	271,EE2035=179 272,EE1523	Σ101. 283,EE1512	Σ109. 282,EE251						4	
	1	2	2	1						6	
Χώρος 3		279,EE234	Σ100. 280,EE244	Σ110. 309		Σ120. 277,EE1601			278,EE83 3	5	
Χώρος 4	275,EE1001		276,EE1001		Σ115. 270,EE158= 2014 Σ116. 258,EE155=2012	Σ121. 284,EE2007			254,EE20 01	6	
	1		1		2	1					
"Κυκλαδι κοι τάφοι."	322	Σ91. 321								2	
Άνδηρο1									Σ142. 304, EE049	1	
	33	11	20	7	7	4	5	2	3	91	

Πίνακας 3.13 Κατανομή κατά χώρους σφονδυλίων φάσης ΜαIV.

Μαρκιανή	Διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα		
	Κυκλικά	έλλειψοειδή	Σ
Χῶρος 7	Σ127. (115,EE149) Σ128. (133,EE155) Σ129. (140,EE151) Σ130. (101,EE157) Σ135. (143,EE115)	Σ137. (150,EE145) Σ138. (128,EE152) Σ139. (123,EE159) Σ141. (251,EE116) 165,EE131 166,EE070 161,EE164 118,EE849	
	5	8	13
Χῶρος 6	Σ131. (242,EE864) Σ132. (235,EE1009) Σ133. (236) Σ134. (176,EE857)	Σ140. 249,EE871	
	4	1	5
Χῶρος 4		206,EE848 166,EE070 206,EE848	3
Χῶρος 1	Σ136. 256,EE2006		1
	10	12	22

Πίνακας 3.14 Κατανομή κατά χώρους διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων φάσης ΜαIV.

β. Ιστορικών Χρόνων

Στην Γεωμετρική περίοδο⁶⁶⁸ χρονολογήθηκαν συνολικά 27 σφονδύλια τα όποια προέρχονται στο σύνολό τους από την Μινώα.

Στην περιοχή του Ναού και συγκεκριμένα στον αποθέτη τέφρας στο τετρ. ΝΔ/3, στα κατώτερα στρώματα μαζί με κεραμική γεωμετρικής περιόδου, που χρονολογήθηκε από τα μέσα του 8^{ου} έως τα μέσα του 7^{ου} αι. π.Χ.⁶⁶⁹, μαζί με λίγα χάλκινα αντικείμενα και πολλά οργανικά κατάλοιπα, βρέθηκαν τα κωνικά **Σ143**⁶⁷⁰, **Σ144**, **Σ145**, **Σ146**⁶⁷¹ και **Σ147**⁶⁷², το αμφικωνικό **Σ153**⁶⁷³ και το σφαιρικό **Σ167**⁶⁷⁴.

Από τον περίβολο του ιερού⁶⁷⁵ που βρέθηκε Ν του ΝΔ/3, και συγκεκριμένα από την θυσία θεμελίων⁶⁷⁶, που περιελάμβανε αμφορέα, πρωτογεωμετρικούς σκύφους με διακόσμηση ήμικυκλίων και οίνοχόη. Στο έσωτερικό τους βρέθηκαν χάλκινη πόρπη, σφηκωτήρας κόμης, και το αμφικωνικό **Σ154**⁶⁷⁷. Η προσφορά αυτή χρονολογήθηκε μεταξύ του 850 και του 750 π.Χ. Στις έπιχώσεις του σκληρού κίτρινου πηλώδους χώματος γεωμετρικής περιόδου, στο ΝΔ/1⁶⁷⁸ βρέθηκε και το αμφικωνικό **Σ152**.

Από τις έπιχώσεις-άπορρίψεις Νοτίως του τείχους⁶⁷⁹, στην περιοχή Ν από

---

⁶⁶⁸ Χρονολογούνται από την Πρωτογεωμετρική έως και την Ύστερη Γεωμετρική περίοδο βάσει κυρίως των συνευρημάτων της κεραμικής. Πλήρης μελέτη της γεωμετρικής κεραμικής δεν έχει έως σήμερα γίνει. Η διδακτορική διατριβή του Μπλανά, Blanas 2006,

⁶⁶⁹ ΠΑΕ 1991, 289. Blanas 2003, 114. Blanas 2006, 5, σημ. 25-6

⁶⁷⁰ ΠΑΕ 1988, 165-166.

⁶⁷¹ Τα **Σ144**, **Σ145** και **Σ146** έρμηνεύθηκαν αρχικά ως ψήφοι περιδεραίου βλ. ΠΑΕ 1991, 288, σημ. 23, και βρέθηκαν μαζί με όστρακο πίθου με ανάγλυφα ήμικύκλια Μ91/παπ901.

⁶⁷² ΠΑΕ 2000, 152, πίν. 98δ.

⁶⁷³ ΠΑΕ 1985, 180-181.

⁶⁷⁴ ΠΑΕ 1986, 219-22, γεωμετρική κεραμική 222, σημ. 24 και 25

⁶⁷⁵ ΠΑΕ 1985, 180 εικ. 2, πίν. 89β., ΠΑΕ 1986, 222.

⁶⁷⁶ ΠΑΕ 1985, 180, σημ. 12, 182, πίν. 90β, 91α-β για την κεραμική και την χρονολόγησή της, βλ. Blanas 2006, 8, σημ. 39-40 Μαραγκού 2002, 182-3, εικ. 80

⁶⁷⁷ ΠΑΕ 1993, 189, Μαραγκού 2002, 183 εικ. 180, 3

⁶⁷⁸ ΠΑΕ 1984, 354-358. Blanas 2006, 7, σημ. 34-35.

⁶⁷⁹ ΠΑΕ 1993, 203.

τόν Ναό και τὸ ΒΔ συγκρότημα προέρχεται τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ149**.

Στὶς ταφικὲς Πυρὲς καὶ συγκεκριμένα στὴν Πυρὰ 2/93, τῆς γυναικός⁶⁸⁰, βρέθηκαν μαζί μὲ ἀγγεῖα μεσογεωμετρικῶν χρόνων καὶ χάλκινη πόρπη⁶⁸¹, τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ155** καὶ τὸ σφαιρικὸ **Σ168**. Καὶ τὰ δύο μικρῶν διαστάσεων καὶ στὴν Πυρὰ 97/3⁶⁸² ποὺ ἀποκαλύφθηκε Β ἀπὸ τὸ Σταβλί, βρέθηκε ἓνα μεγάλο ἀμφικωνικὸ σφονδύλι **Σ157**, μαζί μὲ διαβρωμένα κοσμήματα, περόνη, πόρπη, ψέλλιο καὶ θραύσματα πολυάριθμων ἀγγείων⁶⁸³ τῆς Ὑστερης Γεωμετρικῆς περιόδου, πιθανῶς τέλος 8ου-ἀρχὲς 7ου αἰ. π.Χ. Τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ159** βρέθηκε στὸν χῶρο ποὺ ἀποκαλύφθηκε τὸ ἀγγεῖο 6⁶⁸⁴, Νότια ἀπὸ τὴν πυρὰ τῆς γυναικός, Πυρὰ 2/93.

Ἀπὸ τὶς ἐπιχώσεις ποὺ ἀφαιρέθηκαν γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῶν ὁρίων τοῦ περιβόλου⁶⁸⁵ ποὺ περιέκλειε τὶς ταφὲς στὸ βόρειο ὄριο τοῦ βρέθηκαν τὸ κωνικὸ **Σ150** καὶ τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ158**⁶⁸⁶, ἐνῶ ἀπὸ τὸ νότιο ὄριο βρέθηκε τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ156**.

Ἀπὸ τὸν πρόδομο τοῦ Ἱεροῦ, στὴν κορυφὴ τῆς Ἀκροπόλεως στὸ Δ. τμήμα τῆς τομῆς K/A1, καὶ συγκεκριμένα στὴν στρώση /2\, στὸ στρώμα μὲ τὰ ἀποπελεκήματα ποὺ συνδέεται μὲ οἰκοδομικὲς δραστηριότητες καὶ συνευρήματα, τὰ ὁποῖα χρονολογοῦνται στὸν ὄψιμο 8ο αἰ π.Χ, βρέθηκε τὸ κωνικὸ σφονδύλι **Σ148**⁶⁸⁷. Στὸν χῶρο K3⁶⁸⁸, κατὰ τὴν διερεύνησή του βορείου καὶ

---

⁶⁸⁰ ΠΑΕ 1993, 206, σημ. 48, πίν. 124γ καὶ Μαραγκοῦ 2001, 213, σημ. 55, τῆς *ιδίας* 2002, 215, εἰκ. 204, 5.

⁶⁸¹ ΠΑΕ 1993, 206, πίν. 124 δ-ε, καὶ Μαραγκοῦ 2001, 213, σημ. 55.

⁶⁸² ΠΑΕ 1997, 188, σημ. 25, πίν. 108γ. Καὶ Μαραγκοῦ 2001, 211-212, εἰκ. 16, τῆς *ιδίας* 2002, 213-4, σημ. 499.

⁶⁸³ Τα M97/ Mχ 156- M97/Mχ 161 καὶ M97/πγ 151-159, M97/πγ 161-166, M97/πγ 177-179 βλ. ΠΑΕ 1997, 188, σημ. 24, 189, πίν. 108β, 109α-β, καὶ Μαραγκοῦ 2001, 212-213 εἰκ. 17, 18, 19, 20, τῆς *ιδίας* 2002, 213-4, εἰκ. 204.

⁶⁸⁴ ΠΑΕ 1993, 206-207.

⁶⁸⁵ ΠΑΕ 1993, 204-208. Μαραγκοῦ 2001, 217-219.

⁶⁸⁶ ΠΑΕ 1996, 296-300.

⁶⁸⁷ ΠΑΕ 1985, 187-191, Marangou 1998, 17, γιὰ τὴν κεραμικὴ καὶ τὴν χρονολόγησή της, βλ. Blanas 2006, 11, σημ. 56.

⁶⁸⁸ ΠΑΕ 1986, 213-216, Marangou 1998, 18,20 γιὰ τὴν κεραμικὴ καὶ τὴν χρονολόγησή της, βλ. Blanas 2006, 12.

ἀνατολικῶν τοίχων του, οἱ ὅποιοι φαίνεται ὅτι ἀποτελοῦν νεώτερη προσθήκη στὸν χῶρο K2, βρέθηκε τὸ ἀμφικωνικὸ σφονδύλι **Σ163** μαζί με κεραμικὴ πιθανῶς τῶν ὄψιμων γεωμετρικῶν χρόνων, ἀρχές 7^{ου} αἰ. π.Χ. Τὸ ἀμφικωνικὸ σφονδύλι **Σ165** βρέθηκε στὴν τομὴ K/B2v⁶⁸⁹, με ἴχνη καύσεως, πιθανόν ἀπὸ πυρὰ, τὸ ὁποῖο χρονολογεῖται στὴν γεωμετρικὴ ἐποχή.

Ἀπὸ τὴν διερεύνηση τοῦ Τείχους στὴν Α. Κλιτὸ τῆς Ἀκροπόλεως στὴν τομὴ 1⁶⁹⁰ καὶ συγκεκριμένα στὸ στρώμα τῆς θεμελίωσής του βρέθηκε τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ160**, μαζί με κεραμικὴ γεωμετρικῶν χρόνων⁶⁹¹, πιθανῶς 7^{ου} αἰ.π.Χ.

Στὸν ἴδιο χῶρο τοῦ Τείχους μεταξύ τῆς τομῆς 2 καὶ τῆς πυλίδας⁶⁹² βρέθηκε τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ161**, μαζί με ἀποσαθρωμένα ὄστρα, πιθανῶς 8-7^{ου} αἰ.π.Χ.

Ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ πύργου⁶⁹³ Β ἀπὸ τὴν πυλίδα, στὴν τομὴ N καὶ στὸ στρώμα με τὴν γεωμετρικὴ κεραμικὴ τῶν ἀρχῶν τοῦ 7^{ου} αἰ. π.Χ., βρέθηκε τὸ ἑλλειψοειδὲς σφαιρικὸ σφονδύλι **Σ166**.

Ἀπὸ τὶς λαξευμένες στὰ Ἄνδρα N καὶ Δ ἀπὸ τὸ Ἱερό στὴν κορυφὴ καὶ συγκεκριμένα στὸ ἀψιδωτὸ κτίσμα A1⁶⁹⁴ βρέθηκαν τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ162** τὸ ἡμισφαιρικὸ **Σ169** καὶ τὸ λίθινο σφονδύλι **Σ151**, μαζί με μελαμβαφὴ κεραμικὴ, ὄστρακο πίθου, ὄστρακα χυτροειδῶν ἀγγείων, καὶ χρονολογοῦνται πιθανῶς στὸν 7^ο αἰ.π.Χ.

Στὴν Α. Κλιτὸ στὸν ὀρθογώνιο χῶρο 2⁶⁹⁵, σὲ λεπτὴ στρώση μέσα σὲ σχισμὴ τοῦ λαξευμένου βράχου, βρέθηκε τὸ ἀμφικωνικὸ σφονδύλι **Σ164**.

⁶⁸⁹ ΠΑΕ 1990, 257-259 τὰ συννευρήματα κεραμικὴ, σημ. 65 καὶ 66, λύχνοι 269, πίν. 165β-δ, ἀνάγλυφοι σκύφοι Παππᾶ 1996, 42, σημ. 4 καὶ γυάλινη φιάλη ἀπὸ μῆτρα M90/Υ301 βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 214, σημ. 1127, ἀνάγονται ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴ ἐποχὴ ἕως τὴν ρωμαϊκὴ περίοδο, τὴν ἐποχὴ τῆς ἐγκατάλειψης τοῦ ἱεροῦ στὸν ὕστερο 2^ο ὡς τὸν 4^ο αἰ. μ.Χ. Marangou 1998, 23, σημ. 85.

⁶⁹⁰ ΠΑΕ 1983, 329 κ.έ.ξ. ἰδιαίτερα 331 βρέθηκε σφηνωμένο στὴν παρεῖα τοῦ τοίχου, σὲ βάθ. 2.10μ. Μαραγκοῦ 1988, 84, γιὰ τὴν κεραμικὴ καὶ τὴν χρονολόγησή της, βλ. Blanas 2006, 13, σημ. 65 καὶ 66.

⁶⁹¹ ΠΑΕ 1983, 331, πίν. 219β, M/T38 καὶ M/T79 Μαραγκοῦ 1988, 84 γιὰ τὴν κεραμικὴ καὶ τὴν χρονολόγησή της, βλ. Blanas 2006, 13, σημ. 65 καὶ 66.

⁶⁹² ΠΑΕ 1983, 332-333. Μαραγκοῦ 1988, 85

⁶⁹³ ΠΑΕ 1990, 266-7.

⁶⁹⁴ ΠΑΕ 1984, 381-387, εἰκ. 8 πίν. 200α-β, ἰδιαίτερα 386 σημ. 84. Μαραγκοῦ 1988, 88. Γιὰ τὰ εὑρήματα γεωμετρικῆς περιόδου βλ. Blanas 2006, 13-14, σημ. 69 καὶ 70.

⁶⁹⁵ ΠΑΕ 1993, 195-6, ΠΑΕ 1994, 238.

Στὸν πίν. 3.15 παρατίθενται οἱ ποσότητες σφονδυλίων τῆς γεωμετρικῆς περιόδου, ἀνὰ τύπο καὶ ἡ κατανομή τους ἀνὰ χῶρο εὗρεσης.

Μινῶα	Σφονδύλια			Σ
	Κωνικά	Ἀμφικωνικά	Σφαιρικά	
Ἀποθέτης τέφρας ΝΔ/3	Σ143. (M88/πδ14) Σ144. (M91/πδ24) Σ145. (M91/πδ23) Σ146. (M91/πδ25) Σ147. (M00/πδ3)	Σ153. (M85/πδ2)	Σ167. (M86/πδ28)	7
ΝΔ τοῦ Ναοῦ, Περίβολος θυσία θεμελίων		Σ154. (M85/πδ3)		1
ΝΔ/1		Σ152. (M84/πδ7)		1
Τείχος, Ν τοῦ Ναοῦ καὶ ΒΔ συγκροτήματος		Σ149. (M93/πδ2)		1
Ταφικὲς Πυρές		Σ155. (M93/πδ47) Σ157. (M97/πδ152) Σ159. (M93/πδ54)	Σ168. (M93/πδ48)	4
Ταφικὸς περίβολος πρὸς τὴ πύλη	Σ150. (M96/πδ354)	Σ156. (M93/πδ49) Σ158. (M96/πδ353)		3
Ἀκρόπολις Ἱερὸν	Σ148. (M85/Απδ2)	Σ163. (M86/Απδ1) Σ165. (M90/πδ251)		3
Ἀκρόπολις Ἄνθηρα οἰκίαι	Σ151. (M84/Αλδ1)	Σ162. (M84/Απδ3)	Σ169. (M84/Απδ4)	3
Α. κλιτύς, Ὀρθογώνιος χῶρος 2		Σ164. (M94/Απδ951)		1
Ἀκρόπολις, Τείχος Α. κλιτύς		Σ160. (M83/Απδ1) Σ161. (M84/Απδ2)		2
Ἀκρόπολις, Α. Πύργος		Σ166. (M90/πδ253 =Απδ3)		1
Σύνολον	8	16	3	27

Πίνακας 3.15 Κατανομή κατὰ χῶρους σφονδυλίων γεωμετρικῆς περιόδου

Στὶς ἐπόμενες δύο περιόδους ἀρχαϊκὴ καὶ κλασσικὴ χρονολογοῦνται συνολικὰ 16 σφονδύλια.

Στὴν **Ἀρχαϊκὴ περίοδο** στὸν **6^ο αἰ. π.Χ.** χρονολογοῦνται μὲ ἀσφάλεια 5 σφονδύλια.

Κατὰ τὴν διερεύνηση τῶν ἐπιχώσεων ἀπορρίψεων Ν τοῦ τείχους, Ν ἀπὸ τὸ ΒΔ συγκρότημα⁶⁹⁶, στὸν χῶρο πλησίον τοῦ ἀρχαϊκοῦ κλιβάνου⁶⁹⁷ βρέθηκαν τὰ ἀμφικωνικά **Σ177** καὶ **Σ178**.

⁶⁹⁶ ΠΑΕ 1993, 198-202, 203.

⁶⁹⁷ ΠΑΕ 1998, 182-185.

Κατά την διερεύνηση τῶν ὀρίων τοῦ περιβόλου τῶν ταφῶν στὴν τομὴ Γ/δ1⁶⁹⁸ μαζί μὲ κεραμικὴ ἀρχαϊκῆς περιόδου βρέθηκε τὸ δισκοειδὲς **Σ182**.

Απὸ τὸν χῶρο τοῦ «Θεάτρου» καὶ στὸν ἐπικλινὴ χῶρο⁶⁹⁹ ΒΑ τοῦ Γυμνασίου προέρχονται τὰ ἀμφικωνικὰ **Σ179** καὶ **Σ180**.

Στὴν **Κλασσικὴ περίοδο** χρονολογοῦνται τὰ ὑπόλοιπα.

Συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν χῶρο Β3⁷⁰⁰ σὲ μικρὴ ἐπίχωση μὲ εὐρήματα διαφόρων ἐποχῶν ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴ ἕως καὶ τὴν ἑλληνιστικὴ προήλθαν τὰ κωνικὰ σφονδύλια **Σ170** καὶ **Σ174**.

Στὸ γειτονικὸ ναόσχημο οἰκοδόμημα Β1-Β2⁷⁰¹ ἀνατολικά, σὲ διαταραγμένο ἀνάμικτο στρώμα βρέθηκε τὸ κωνικὸ **Σ175**.

Απὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὀρθογωνίου Πύργου⁷⁰² στὸ τετρ. Α6, Ν ἀπὸ τὸν Ναὸ καὶ Δ τῆς μαρμαρίνης πύλης, προέρχονται τὰ κωνικὰ **Σ171**, **Σ172**, **Σ173** καὶ τὰ δισκοειδῆ **Σ181** καὶ **Σ184**.

Στὸ ἱερὸν στὴν κορυφὴ τῆς Μινώας Β τοῦ Κ/Β2⁷⁰³, ὅπου ἔχουν βρεθεῖ καὶ ἀρχαϊκὰ καὶ κλασσικὰ ὄστρακα βρέθηκε τὸ δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο **Σ183**.

Τέλος, στὸν τάφο ποὺ βρέθηκε κατὰ τὴν διάνοιξη τοῦ δρόμου πρὸς Μινώα⁷⁰⁴ πλησίον τῆς οἰκίας Κωβαίου⁷⁰⁵, «τοῦ Λιβανοῦ» βρέθηκε τὸ κωνικὸ **Σ176**.

---

⁶⁹⁸ ΠΑΕ 1987, 260-262.

⁶⁹⁹ ΠΑΕ 1989, 282-283, ΠΑΕ 1999, 220.

⁷⁰⁰ ΠΑΕ 1982, 292-4.

⁷⁰¹ ΠΑΕ 1981, 320-322.

⁷⁰² ΠΑΕ 1989, 273-4, ΠΑΕ 1990, 239-242, μέσα ἀπὸ τὶς ἐπιχώσεις ποὺ περιεῖχαν ὄστρακα μελαμβαφοῦς καὶ ἐρυθρόμορφης κεραμικῆς, γιὰ τὴν χρονολόγηση τῶν εὐρημάτων 241, ΠΑΕ 1993, 198.

⁷⁰³ ΠΑΕ 1990, 257-259. ΠΑΕ 1991, 282 κ. ἑ. Marangou 1998, 21.

⁷⁰⁴ ΠΑΕ 1993, 197.

⁷⁰⁵ ΠΑΕ 2002, 97, εἰκ. 7.

Στόν πίν. 3.16 παρατίθενται οί ποσότητες σφονδυλίων τής αρχαϊκῆς και κλασσικῆς περιόδου, ἀνά τύπο και ἡ κατανομή τους ἀνά χῶρο εὗρεσης.

Μινῶα	Σφονδύλια			Σ
	Κωνικά	Ἀμφικωνικά	Δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα	
B3	Σ170. M82/πδ34 Σ174. M82/πδ35			2
Ναόσχημο Β2	Σ175. M81/πδ12			1
Ν. τοῦ Ναοῦ, Πύργος, τετρ. Α6	Σ171. M89/πδ8 Σ172. M90/πδ40 Σ173. M90/πδ41		Σ181. M93/πδ19 Σ184. M89/πδ27	5
Τεῖχος Ν. τοῦ ΒΔ συγκροτήματος		Σ177. M93/πδ36 Σ178. M93/πδ40		2
Ταφικός περίβολος πρὸς τῆ πύλη			Σ182. M87/πδ29	1
Χῶρος 'Θεάτρου'		Σ179. M99/πδ221 Σ180. M99/πδ11		2
Ἀκρόπολις, Ἱερὸν			Σ183. M91/Απδ1	1
Τάφος στόν δρόμο Μινῶας	Σ176. M93/πδ1			1
Σύνολον	7	4	4	16

Πίνακας 3.16 Κατανομή κατὰ χῶρους σφονδυλίων ἀρχαϊκῆς και κλασσικῆς περιόδου.

Στὴν Ἑλληνιστικὴ περίοδο χρονολογούνται τὰ περισσότερα σφονδύλια, συγκεκριμένα 33.

Στὴν Μινῶα βρέθηκαν συνολικά 36 σφονδύλια, 31 ἀπὸ τὴν ἀνασκαφὴ και 5 ἐπιφανειακά, **Σ224**, **Σ225**, **Σ226**, **Σ227**, **Σ228**, και **Σ229** ποὺ βρέθηκαν τυχαῖα και χρονολογούνται ἀπὸ τὸν 3ο ἕως και τὸν 1ο αἰ. π.Χ.

Στὴν Α. Κλιτύ, πιν. 2.1 τετρ. Ι/5-6, κατὰ τὴν διερεύνηση τῶν ἐπιχώσεων στό ἐσωτερικὸ τοῦ ὀρθογωνίου Κτηρίου 1⁷⁰⁶, μαζί με συνευρήματα ποὺ χρονολογούνται ἀπὸ τὸν 3ο ἕως και τὸν 1ο αἰ. π.Χ. βρέθηκε και τὸ κωνικὸ σφονδύλι **Σ189**.

Ἀπὸ τὴν τομὴ Ν-ν1⁷⁰⁷ προέρχεται τὸ δισκοειδὲς **Σ212**.

Ἀπὸ τὴν περιοχή ΝΑ τοῦ Ναοῦ⁷⁰⁸, προέρχεται τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ193** και

⁷⁰⁶ ΠΑΕ 1989, 278-280.

⁷⁰⁷ ΠΑΕ 1982, 272-275. Γιά τὴν χρονολόγηση τῆς κεραμικῆς ἀπὸ τὸν 2ο αἰ π.Χ. ἕως και τὸν 1ο αἰ. μ.Χ. βλ. Παππᾶ 1989,97 κ.έ., τῆς ἰδίας 1996, 57, σημ. 2 και 68-72. Γιά τὴν χρονολόγηση τῶν ὑαλίνων βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 222.

από την απομάκρυνση της ξερολιθιάς αρ. 3⁷⁰⁹ στην ίδια περιοχή, βρέθηκε το κωδωνόσχημο **Σ205**. Όλα τα παραπάνω χρονολογούνται στον 1^ο αι. π.Χ-1^ο αι. μ.Χ.

Από το τετρ. ΝΔ/5 και συγκεκριμένα από τις ανώτερες στρώσεις που χρονολογούνται στον 2^ο αι.π.Χ⁷¹⁰. προέρχονται το άμφικωνικό σφονδύλι **Σ200**.

Στο ΒΔ συγκρότημα και συγκεκριμένα στο Κτήριο Β7⁷¹¹ βρέθηκε το κυλινδρικό **Σ210** και στο Δ5⁷¹², το δισκοειδές άμφικυρτο **Σ215**, που χρονολογούνται μεταξύ 2ου και 1ου αι. π.Χ.

Ν από το Τείχος Ν του ΒΔ συγκροτήματος στις επιχώσεις των απορρίψεων⁷¹³ βρέθηκαν το κωνικό **Σ186**, το άμφικωνικό **Σ194**, το κωδωνόσχημο **Σ204**, το δισκοειδές **Σ213** και το δισκοειδές άμφικυρτο **Σ217**. Το ήμισφαιρικό **Σ218** βρέθηκε Ν της μαρμάρινης πύλης⁷¹⁴.

Στον χώρο Δ. της Δεξαμενής από το έσωτερικό του λαξευμένου φρέατος⁷¹⁵ στις επιχώσεις που χρονολογούνται από τον 1^ο αι.π.Χ έως 2^ο αι. μ.Χ. βρέθηκε το ήμισφαιρικό σφονδύλι **Σ219**.

Από τον χώρο του Γυμνασίου και συγκεκριμένα κατά την διερεύνηση των ορίων Δυτικά⁷¹⁶ βρέθηκε το άμφικωνικό **Σ196**.

Νοτίως του Γυμνασίου, στην τομή Γ/Ν1⁷¹⁷ βρέθηκαν τα άμφικωνικά **Σ195** και **Σ197**, και το κωδωνόσχημο **Σ203**.

Β. του βορείου τοίχου του Γυμνασίου στις απορρίψεις-αποθέσεις που

---

⁷⁰⁸ ΠΑΕ 1989, 286, σημ. 76.

⁷⁰⁹ ΠΑΕ 2000,151.

⁷¹⁰ ΠΑΕ 1988, 166-167. Για την χρονολόγηση των εύρημάτων βλ. Παππά 1996, 58 και Τριανταφυλλίδης 1998, 224

⁷¹¹ ΠΑΕ 1983, 322-323

⁷¹² ΠΑΕ 1984, 364, μαζί με ένσφραγιστη λαβή κνιδιακού άμφορέα. Για την χρονολόγηση της κεραμικής βλ. Παππά 1996, 64-5.

⁷¹³ ΠΑΕ 1990, 240-1, ΠΑΕ 1993, 196-203, ΠΑΕ 1994, 238

⁷¹⁴ ΠΑΕ 1991, 292-4.

⁷¹⁵ ΠΑΕ 1994, 237. Τριανταφυλλίδης 1998, 222.

⁷¹⁶ ΠΑΕ 1986, 226-7, εικ. 3.

⁷¹⁷ ΠΑΕ 1987, 262, ΠΑΕ 1988, 170-2, ΠΑΕ 1990, 242-244. Την χρονολόγηση των εύρημάτων από το β' μισό του 2ου έως και το τέλος του 1ου αι. μ.Χ. βλ. Παππά 1996,56-8, και Τριανταφυλλίδης 1998, 220-1.

διερευνήθηκαν στην τομή TE⁷¹⁸ βρέθηκε το δισκοειδές ἀμφίκυρτο **Σ216**.

Στὸν χῶρο τοῦ «Θέατρο» κατὰ τὴν ἀποκάλυψη τῶν ὀρίων τῆς οἰκίας τῆς Ἰθυδίκης⁷¹⁹ βρέθηκαν τὰ κωνικά σφονδύλια **Σ190** καὶ **Σ191**, τὰ ἀμφικωνικά **Σ198**, **Σ200**, καὶ **Σ202**, καθὼς καὶ τὸ ἰδιόμορφο μαρμάρινο σφονδύλι σὲ σχῆμα κιονοκράνου **Σ222**. Ἀπὸ τὴν ἴδια περιοχὴ Β στὸν λεγόμενο χῶρο τοῦ Σεραπείου⁷²⁰, βρέθηκε τὸ ἀμφικωνικὸ **Σ199** καὶ στὸν χῶρο ΒΔ⁷²¹ ἀπὸ τὸν μεγάλο πλακοσκεπτῆ ἀγωγὸ, βρέθηκε τὸ ἐπίσης ἀμφικωνικὸ **Σ201**.

Στὸν Ἄγρὸ Δεσποτίδη, στὴν τομὴ ΒΔ/Δ1⁷²² Ν καὶ σὲ ἐπαφὴ μὲ τὸ τεῖχος, βρέθηκε τὸ κυλινδρικό **Σ211**.

Κατὰ τὴν διερεύνηση τῆς συνέχειας τοῦ Τείχους⁷²³ στὴν Β. κλιτὸ τῆς Ἀκροπόλεως τῆς Μινώας, βρέθηκε τὸ κωνικὸ **Σ187**.

Στὴν Δ. κλιτὸ καὶ στὸν χῶρο Α. τοῦ τριγωνικοῦ πύργου⁷²⁴, βρέθηκαν τὰ κωδωνόσχημα **Σ206**, **Σ207** καὶ **Σ208** καὶ τὸ σφαιρικὸ ἐλλειψοειδές **Σ221**.

Στὸ Ἱερό στὴν Ἁγία Εἰρήνη στὶς Λεῦκες, στὸν Χῶρο Α καὶ Β⁷²⁵, κατὰ τὸν καθαρισμὸ μεταξὺ ἐκκλησίας καὶ τοίχου, βρέθηκε τὸ κωνικὸ **Σ192**.

Ἀπὸ τὸν Πύργο στὸ Χωριό, στὴν Ἁγία Τριάδα Ἀρκεσίνης, ἀπὸ τὸ ἐξωτερικὸ περιβάλλοντα χῶρο, Α. τῆς Αὐλῆς, στὸν χῶρο Α11⁷²⁶, βρέθηκαν τὸ κωδωνόσχημο **Σ209**, καὶ τὸ δισκοειδές **Σ214**. Ἐπιφανειακὰ στὸν χῶρο ΝΔ τοῦ πύργου, «στὸ χωράφι τοῦ Θόδωρα»⁷²⁷, βρέθηκε τὸ λίθινο σφαιρικὸ **Σ232**.

Στὸν πίν. 3.17 παρατίθενται οἱ ποσότητες σφονδυλίων τῆς ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου, ἀνὰ τύπο καὶ ἡ κατανομή τους ἀνὰ χῶρο εὔρεσης.

⁷¹⁸ ΠΑΕ 1987, 258-260. Γιά τὴν χρονολόγηση τῆς κεραμικῆς, βλ. Παππᾶ 1996, 47-49 καὶ τῆς ἰδίας 2000, 105 κ.έ.

⁷¹⁹ ΠΑΕ 1989, 283-4, ΠΑΕ 2000, 155-6.

⁷²⁰ ΠΑΕ 1991,301-303. Γιά τὴν χρονολόγηση τῶν εὐρημάτων ἕως τὸν 1ο αἰ. μ.Χ. βλ. Παππᾶ 1996, 292, καὶ Τριανταφυλλίδης 1998, 215-6.

⁷²¹ ΠΑΕ 1989, 285.

⁷²² ΠΑΕ 1990, 268-269.

⁷²³ ΠΑΕ 2001,126-127.

⁷²⁴ ΠΑΕ 2001,125-6.

⁷²⁵ Μαραγκοῦ 2002,342. Μαραγκοῦ 1980, 193.

⁷²⁶ Μαραγκοῦ 2005, 129, εἰκ. 147, 2-3.

⁷²⁷ Μαραγκοῦ 2009, 17.

Μινώα	Σφονδύλια									Σ
	Κωνικά	Άμφικωνικά	Κωδωνό σχηµα	κυλινδρικά	Δισκοειδή	Δισκοειδή άμφί κυρτα	Ήμισφαιρικά	Σφαιρικά έλλειψοειδή	Σέσχηµα κιονοκράνου	
Α. Κλιτύς τετρ. Ι/5-6, Κτήριο 1	Σ189.(Μ89/Απδ2)									1
Ναός, τομή Ν-ν1					Σ212. (Μ82/πδ14)					1
ΝΑ του Ναού		Σ193.(Μ89/πδ2)	Σ205.(Μ00/πδ304)							2
τετρ.ΝΔ/5		Σ200.(Μ88/πδ3)								1
κτήριο Β7				Σ210. (Μ83/πδ18)						1
Δ5 (νΒ9)						Σ215. (Μ84/πδ6)				1
Τείχος ΝΔ του Ναού και του ΒΔ συγκροτήµατος	Σ186.(Μ93/Λδ46)	Σ194.(Μ94/πδ5)	Σ204. (Μ93/πδ38)		Σ213. (Μ93/πδ5)	Σ217. (Μ97/πδ726=26)	Σ218. Μ91/πδ19			6
Δ. τής Δεξαµενής, Φρέαρ							Σ219. (Μ94/Λδ401)			1
Γυµνάσιο Δυτικά		Σ196. (Μ86/πδ31)								1
Γ/Ν1		Σ195. (Μ87/πδ36) Σ197. (Μ88/πδ31)	Σ203. (Μ90/πδ21)							3
Β. του Γυµνασίου ΤΕ						Σ216. (Μ87/πδ40)				1
Χώρος «Θεάτρου» Οικία Ίθυδίκης	Σ190. (Μ88/πδ15) Σ191. (Μ00/πδ2)	Σ198. (Μ89/πδ25) Σ202. (Μ89/πδ30)							Σ222. (Μ00/Λδ201)	5
«Σεραπείον»		Σ199. (Μ91/πδ27)								1
«Θεάτρο» Χώρος ΒΔ		Σ201. (Μ89/πδ8)								1
Αγρός Δεσποτίδη				Σ211. (Μ90/πδ45)						1
Β. κλιτύς Τείχος	Σ187.(Μ01/πδ303=1)									1
Δ. κλιτύς Α. του τριγωνικού Πύργου			Σ206. (Μ01/πδ204) Σ207. (Μ01/πδ624=12) Σ208. (Μ01/πδ617)					Σ221. (Μ01/πδ904=10)		4
σύνολον	5	10	6	2	2	3	2	1	1	32
Αγία Ειρήνη	Σ192. (ΑΕ79/πδ1)									1
Πύργος στο Χωριό, Αγ. Τριάδα Άρκεσίνης			Σ209. (ΠΑΤ98/πδ1)		Σ214. (ΠΑΤ98/πδ2)			Σ232 ΠΑΤ96/ Λδ1		3
										34

Πίνακας 3.17 Κατανομή κατά χώρους σφονδυλιών ελληνιστικής περιόδου.

3.2.4 Τυπολογικά παραλληλα

Στην ένότητα αυτή σχολιάζονται οί τύποι και οί παραλλαγές και παρατίθενται τυπολογικά παράλληλα όπου αυτό είναι έφικτό ανά τύπο και παραλλαγή.

Τά σφονδύλια ιδιαίτερα τής Πρώιμης Έποχής του Χαλκού παρότι φαίνονται ήδη τυποποιημένα σε μεγάλο βαθμό παρουσιάζουν μεταξύ τους μικρές διαφορές που καθιστούν τὸ καθένα μοναδικό.

Τὸ ἴδιο συμβαίνει και με σφονδύλια τής γεωμετρικῆς περιόδου, ενῶ πλήρως τυποποιημένα φαίνονται αυτά τής αρχαϊκῆς και κλασσικῆς καθώς και τὰ σχετικὰ λίγα σε ποσότητα ἑλληνιστικά.

α. Πρώιμης Έποχῆς του Χαλκού

Στὴν φάση Μα ΙΙ (βλ. Πίν. 3.3 και εἰκ. 3.6 α, β, γ, δ). οί κύριοι τύποι ὅπως ἀναφέρθηκε παραπάνω είναι τὰ δισκοειδῆ, ἐπιπεδόκυρτα και ἀμφίκυρτα τὰ χαμηλὰ πλατεῖα κωνικά και τὸ μικρότερο και σχετικὰ ἐλαφρύτερο ἡμισφαιρικό.

Δισκοειδῆ ἐπιπεδόκυρτα είναι αυτά που βρέθηκαν κατά τις ἀνασκαφές Τσουντα στο Κατ' Ἀκρωτήρι⁷²⁸, και τὰ περισσότερα ἀπὸ αυτά που προέρχονται ἀπὸ τὴν περιοχή του Ἀσωμάτου⁷²⁹ στα ριζὰ τής Γραμπάλας στὴν Αἰγιάλη. Κωνικά είναι δύο ἀπὸ τὴν ἴδια περιοχή. Ὅλα αυτά χρονολογούνται σαφῶς βάσει τῶν συνευρημάτων τους στὴν μεταβατικὴ φάση τής Ὁμάδας Κάμπου, ΠΚ Ι/ΙΙ περίοδο. Ἡμισφαιρικά σφονδύλια ἔχουν βρεθεῖ στὸν Ἅγιο Κοσμᾶ⁷³⁰ στὴν Ἀττικὴ και στὴν Πολιόχνη⁷³¹ τής Λήμνου και χρονολογούνται περίπου στὴν ἴδια περίοδο.

Τὴν ἴδια περίοδο χρησιμοποιούνται και διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα ἀπὸ σπασμένα ἀγγεῖα διαμορφωμένα συνήθως κυκλικά. Μοναδικό είναι τὸ μικρό και ἐλαφρὸ δακτυλιόσχημο.

---

⁷²⁸ Τὰ ἑπτὰ σφονδύλια που βρέθηκαν στο Κατ' Ἀκρωτήρι τὸ 1896 χρονολογούνται στὴν ἴδια ἐποχὴ, βλ. Τσουντας 1898, 166, 168, πίν. 8:4-7. Zervos 1957, 199, πίν. 199 και 263-164, 267. Rambach 2000, 186, σημ. 197, 188, ΕΑΜ 4751 και 5342 εἰκ. 73, 3-9.

⁷²⁹ Γαβαλᾶς 1997, 648-9, Μαραγκοῦ 1994, 474, σημ. 47, 6γ.

⁷³⁰ Bernabò Brea 1976, 281.

⁷³¹ Mylonas 1959, 38:2, fig. 170.

Στην **φάση ΜαIII** (βλ. πίν. 3.4 και εικ. 3.7 α, β, γ, δ) συνεχίζεται ή παρουσία τῶν δισκοειδῶν ἐπιπεδόκυρτων και ἀμφίκυρτων μὲ παρόμοια χαρακτηριστικά και μερικά λίγο ἐλαφρύτερα. Τὰ κωνικά στην περίοδο αὐτή διακρίνονται σὲ χαμηλὰ και ψηλὰ ἐνῶ τὸ βάρος τους εἶναι λίγο ἐλαφρύτερο ἀπὸ αὐτὰ τῆς προηγούμενης περιόδου.

Παρόμοια εἶναι τὰ σφονδύλια ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ βορείου εἰδικοῦ ἀποθέτη⁷³² στὸν Κάβο Δασκαλιοῦ στὴν Κέρο, ἀπὸ τὸν Σπεδό⁷³³ και τοὺς Ἁγίους Ἀναργύρους⁷³⁴ στὴν Νάξο και ἀπὸ τὴν Λέρνα⁷³⁵.

Τὰ ἀμφικωνικά ἐμφανίζονται γιὰ πρώτη φορά. Πρόκειται ὁμως γιὰ πλατεῖα και χαμηλὰ και βαρύτερα. Παρόμοια βρέθηκαν στὴν Χαλανδριανή τῆς Σύρου⁷³⁶ και στὴν Λέρνα⁷³⁷ παρουσιάζουν ὁμως, μεγάλη διαφορά μὲ τὰ μικρότερα ἀμφικωνικά και συνήθως, διακοσμημένα σφονδύλια, που βρίσκονται σὲ μεγάλες ποσότητες στὴν Τροία, στὴν Πολιόχνη και στὸ Ἐμποριό⁷³⁸.

Ἡ παρουσία τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ὄστρακων κυκλικῶν και ἐλλειψοειδῶν στὴν περίοδο αὐτὴ φαίνεται ὅτι γίνεται πιὸ συχνή. Δύο δισκοειδῆ ὄστρακα τῆς ἰδίας περιόδου βρέθηκαν στὸν νότιο εἰδικὸ ἀποθέτη στὸν Κάβο Δασκαλιοῦ⁷³⁹ στὴν Κέρο. Στὴν ἴδια περίοδο χρονολογοῦνται και διάτρητα ὄστρακα, που βρέθηκαν στὴν Τροία, στὴν Κίτρινη Πολιόχνη, στὸ Ἐμποριό⁷⁴⁰ και στὴν Λέρνα⁷⁴¹. Τέλος, ἐμφανίζονται τὰ δισκοειδῆ λίθινα ἀπὸ λεπτὸ ντόπιο σχιστόλιθο που ὁμοιάζουν μὲ τὰ ὄστρακα.

Στην **Φάση Μα IV** (βλ. πίν. 3.5 και εικ. 3.8 α, β, γ, δ) συνεχίζεται ἡ παρουσία τῶν δισκοειδῶν ἐπιπεδόκυρτων μὲ παρόμοια χαρακτηριστικά, ὅπως

⁷³² Gavalas 2007, 376-377, εικ. 10.18 και 10.19.

⁷³³ Παπαθανασόπουλος 1962, 127 πίν. 57.δ

⁷³⁴ Doumas 1977, 199

⁷³⁵ Banks 1967, 408,

⁷³⁶ Τσοῦντας 1899, 105

⁷³⁷ Banks 1967, 489, 491.

⁷³⁸ Kosmopoulos 1991, 87, Blegen και ἄλ. 1950, 271-273, Bernabò Brea 1964, CLXIX:5, Hood 1982, 637-9.

⁷³⁹ Gavalas ὑπὸ ἐκτύπωσιν.

⁷⁴⁰ Kosmopoulos 1991, 89.

⁷⁴¹ Banks 1967, no 1508.

καί τὰ παλαιότερα, χαμηλότερα καί πλατειά μὲ ἴδιο περίπου βάρους. Παρουσιάζεται ὁμως, καί μία παραλλαγή τῶν δισκοειδῶν, ἐμφανῶς πιὸ διογκωμένων μὲ πλατειά καί κυλινδρική ἐπιφάνεια. Τὰ δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα εἶναι χαμηλὰ καί πλατειά. Ἐπίσης συνεχίζεται ἡ παρουσία τῶν χαμηλῶν πλατειῶν κωνικῶν καθὼς καί τῶν πλατειῶν ψηλῶν ἀμφικωνικῶν ποὺ ὁμοιάζουν μὲ τὰ δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα. Ἀμφικωνικά αὐτῆς τῆς περιόδου ἔχουν βρεθεῖ στὴν Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα⁷⁴² καί στὴν Κρήτη⁷⁴³. Τὰ ἡμισφαιρικά εἶναι σὲ διάφορα μεγέθη, μικρὰ καί μεγαλύτερα καί ἐμφανῶς βαρύτερα, ἐνῶ τὰ σφαιρικά ἐλλειψοειδῆ εἶναι ἐλαφρύτερα. Ἡμισφαιρικά ἔχουν βρεθεῖ στὸ Βόρειο Αἰγαῖο⁷⁴⁴ καί σφαιρικά, στὸν Ἄγ. Κοσμά⁷⁴⁵ καί στὴν Τίρυνθα⁷⁴⁶ στὴν Λέρνα⁷⁴⁷.

Τὰ κυλινδρικά μὲ κοῖλες ἐπιφάνειες ἀποτελοῦν ἓνα ιδιόμορφο σχῆμα, ποὺ βρίσκεται σὲ ἄλλες γνωστὲς θέσεις. Ἡ παρουσία τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων συνεχίζεται σὲ δύο παραλλαγές, κυκλικά καί ἐλλειψοειδῆ, καθὼν καί τῶν λιθίνων ἀπὸ διάφορους λίθους. Στὸν οἰκισμὸ τοῦ Δασκαλιῦ⁷⁴⁸ ποὺ χρονολογεῖται λίγο μετὰ ἀπὸ τὴν φάση Μα IV βρέθηκαν μόνον τέσσερα σφονδύλια -ἓνα δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο καί ἓνα κωνικὸ καί τρία διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα.

β. Ἱστορικῶν χρόνων

Στὴν γεωμετρικὴ περίοδο (βλ. πιν. 3.6 καί εἰκ. 3.8 α, β, γ, δ) τα σφονδύλια διακρίνονται σὲ τυπικά σχήματα ποὺ ἐπαναλαμβάνονται σὲ ὅλην τὴν διάρκεια αὐτῆς τῆς ἐποχῆς, τὰ ὁποῖα εἶναι ὁ κόλουρος κῶνος, τὰ ἀμφικωνικά καί τὰ σφαιρικά σὲ σχῆμα πεπιεσμένης ἔλλειψης.

Τὰ κολουροκωνικά διακρίνονται σε δύο παραλλαγές σὲ αὐτὰ μὲ κοιλότητα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν ἄνω ἐπιφάνεια, καί σὲ αὐτὰ ποὺ εἶναι σχεδὸν

⁷⁴² Λέρνα, Banks 1967, 491-2, Λιθαρεῖς, Tzavella-Evjen 1984, 173, Μάνικα, Sampson 1998, 183.

⁷⁴³ Μύρτος, Warren 1972, 215: 27-9.

⁷⁴⁴ Bernabò Brea 1964, CLXIX, Bernabò Brea 1976 281-2.

⁷⁴⁵ Mylonas 1959, 41:12, 45: 3, εἰκ. 170.

⁷⁴⁶ Siennicka 2012, 67-68, εἰκ. XXV a,b,c.

⁷⁴⁷ Banks 1967, 485-492, 527-528, πιν.16.

⁷⁴⁸ Gavalas 2013, 649-650, εἰκ. 31.10, ἀρ. 5818, 12854.

κωδωνόσχημα και είναι ελαφρά. Τα κωνικά σφονδύλια της Συλλογής Έμμ. Ίωαννίδη θα πρέπει να χρονολογηθούν σε αυτήν την περίοδο λόγω της μεγάλης ομοιότητάς τους στις διαστάσεις και στο σχήμα με αυτά από την Μινώα.

Για τα κωνικά, τυπολογικά παράλληλα υπάρχουν από τον Κεραμεικό⁷⁴⁹, τὸ Ἄργος⁷⁵⁰ ἀπὸ τὴν Δῆλο⁷⁵¹, τὴν Λίνδο⁷⁵², καὶ ἀπὸ τὸ νεκροταφεῖο τῆς Σελλάδας⁷⁵³ στὴν Θῆρα. Για τα κωδωνόσχημα παράλληλα ἔχουν βρεθεῖ στὸν Ἅγιο Ἀνδρέα Σίφνου⁷⁵⁴, στὸν Κεραμεικὸ⁷⁵⁵, στὴν Νέα Ἰωνία⁷⁵⁶ καὶ στὴν Φαιστό⁷⁵⁷. Τὸ λίθινο ὁμοιάζει με λίθινο ἀπὸ τὸν Κεραμεικὸ⁷⁵⁸.

Τὰ ἀμφικωνικά πού συνίστανται ἀπὸ δύο συνήθως ἄνισους κώνους ἐνωμένους στὶς βάσεις τους διακρίνονται σὲ μικροῦ μεγέθους, χαμηλά καὶ σὲ μεγαλύτερα καὶ βαρύτερα. Πιθανότατα τὰ μικρότερα εἶναι παλιότερα καὶ χρονολογοῦνται μεταξύ 9^{ου} -8^{ου} αἰ.π.Χ. καὶ παρουσιάζουν πολλές ὁμοιότητες με ἀυτὰ ἀπὸ τὸ Λευκαντί⁷⁵⁹. Τὰ ἀμφικωνικά τῆς συλλογῆς Έμμ. Ίωαννίδη θα πρέπει νὰ χρονολογηθοῦν στὴν ἴδια περίοδο.

Τὰ μεγαλύτερου μεγέθους ὁμοιάζουν με ἀυτὰ πού βρέθηκαν στὴν Ζαγορά Ἄνδρου⁷⁶⁰, στὴν Ἀθήνα⁷⁶¹ καὶ στὸ Ἐμποριὸ τῆς Χίου⁷⁶². Δύο ἀπὸ ἀυτὰ τὰ

⁷⁴⁹ Κωνικά Kuebler, 1943, 43, πίν.33 ἀρ. Εὐρ. 1107. Kuebler, 1943, 44-46, σελ.48. πίν.32 ἀρ. Εὐρ. 2045-2046 καὶ 2047-2050. Kuebler, 1954, 214, πίν.157 ἀρ. Εὐρ. 900.

⁷⁵⁰ Ἄργος, τάφος 106 γεωμετρικῆς περιόδου, Courbin 1966, 57, pl. 36 C899.

⁷⁵¹ Deonna 1938, πίν. LXXXIII 705 1, 711 1,4, 709 1,3,5,6.

⁷⁵² Blinkenberg 1931, 134 κ.έ, πίν. 14, 209.

⁷⁵³ Von Dragendorf 1902, 77, abb 521.

⁷⁵⁴ Brock -Mackworth καὶ Young 1949, 30, Π6b.

⁷⁵⁵ Κωδωνόσχημα ἐγχάρακτα με ἔντονα ἴχνη καύσεως Kuebler 1943, 39-41, 40. πίν.32 ἀρ. Εὐρ. 2128-2130^α,

⁷⁵⁶ Smithson 1961, 173, πίν. 30, 56d.

⁷⁵⁷ Rocchetti 1975, 185, 192-196, εἰκ. 38, 249, 252.

⁷⁵⁸ Kuebler 1943, 33 φαιοῦ λίθου, Inv.917.

⁷⁵⁹ Τὰ περισσότερα βρέθηκαν σὲ πυρὲς καύσεων, Ρ πυρά 15, Τ πυρά 4,5, Ρ, 3, 30 τῆς ὕστερης Πρωτογεωμετρικῆς ἐποχῆς. Στὴν πυρά 5,4, βρέθηκαν ἕξι μικρὰ σφονδύλια πού θεωρήθηκαν πολλὰ γιὰ νὰ εἶναι σφονδύλια καὶ ἐρμηνεύτηκαν ὡς ψῆφοι Porpham καὶ Sackett 1979, 83, 87, πίν. 65, καὶ Porpham καὶ ἄλ. 1980, 83, πίν. 65p, q.

⁷⁶⁰ Cambitoglou et al.1988, πίν. 272b (καὶ 271d).

⁷⁶¹ Young 1939, 192, fig. 142 C177,C179

⁷⁶² Boardman 1967, 235, fig. 155 510b, 511b, 512

Σ163 και **Σ156**, πιθανώς χρονολογούνται στο τέλος 8ου-7^ο αϊ. π.Χ. και παράλληλά τους έχουν βρεθεί στο Έμποριό⁷⁶³ στην Ζαγορά⁷⁶⁴ και στην Έξοχη⁷⁶⁵ στην Ρόδο.

Το σφαιρικό **Σ169**, θα πρέπει να χρονολογηθεί πιθανώς στον 7ο αϊ .π.Χ. και παράλληλα έχουν βρεθεί στην Ζαγορά⁷⁶⁶, στο Λευκαντί⁷⁶⁷, στην Αθήνα⁷⁶⁸, στην Νέα Ιωνία⁷⁶⁹ και στο Βρόκαστρο⁷⁷⁰ στην Κρήτη.

Στις επόμενες περιόδους, στην Αρχαϊκή και κλασσική (βλ. πίν. 3.7 και **είκ. 3.8 α, β, γ, δ**) τα σφονδύλια είναι περισσότερο τυποποιημένα με σχήματα επιμελημένα και λεπτότεχνα και διακρίνονται σε ήμισφαιρικά σε δύο παραλλαγές, μικρού και μεγάλου μεγέθους.

Τα κολουροκωνικά είναι σχεδόν κωδωνόσχημα και έχουν συνήθως κοιλότητα γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια Σε αποθέτη στο ιερό στις Αραφινίδες Άλές⁷⁷¹ στον Θορικό⁷⁷², στην αγροικία στο Δέμα⁷⁷³, στην Περαχώρα⁷⁷⁴, στο Ήραϊον του Άργους⁷⁷⁵ στην Δειράδα⁷⁷⁶, και στην Έρέτρια⁷⁷⁷. Τα άμφικωνικά αποτελούνται από συνήθως άνισους κώνους και είναι σχετικά ελαφρύτερα.

Τέλος, επανεμφανίζονται τα δισκοειδή, σε δύο παραλλαγές επίπεδοκυρτο και άμφίκυρτα, τα όποια είναι πλατύτερα και βαρύτερα.

⁷⁶³ Boardman 1967, 235 509c

⁷⁶⁴ Cambitoglou et al. 1988, 110, 228-229

⁷⁶⁵ Friis Johansen 1957, 18, 27, abb58-60, 66, abb 135, 71, Abb. 151-155.

⁷⁶⁶ Cambitoglou et al. 1988, pl. 270 1183,1188 271b

⁷⁶⁷ Popham Sackett 1979, pl. 64 37, pl. 70c 37.

⁷⁶⁸ Young, Hesperia Suppl. II,192, fig.142 C176 – C177

⁷⁶⁹ Smithson 1961, 173, πίν. 30, 55 α-β.

⁷⁷⁰ Hall 1914, 121-122, fig. 73

⁷⁷¹ Καλογερόπουλος 2013.

⁷⁷² Mussche κ. ἄλ. 1967, 60, **είκ.** 61.

⁷⁷³ Jones, Sackett and Graham 1962, 87.

⁷⁷⁴ Dunbabin 1962, 330-331, κολουροκωνικά βάρη κορινθιακού εργαστηρίου, ένα με γραπτή διακόσμηση ἄρ. 1312.

⁷⁷⁵ Waldstein 1905, 43-4

⁷⁷⁶ Deshays 1966, 230.

⁷⁷⁷ Huber 2003, 101-2.

Στην Έλληνιστική περίοδο (βλ. πιν. 3.8 και εικ. 3.9 α, β, γ, δ) χρονολογήθηκαν μικρός σχετικά αριθμός σφονδυλίων σε σχέση με την έκταση που έχει έρευνθη.

Τα κολουροκωνικά συνεχίζουν την παρουσία τους με το ίδιο περίπου βάρος. Τα άμφικωνικά έχουν σχετικά μικρότερο μέγεθος και είναι ελαφρύτερα έχουν σχεδόν το ίδιο βάρος με τα κολουροκωνικά. Παρόμοια κολουροκωνικά και άμφικωνικά σφονδύλια έχουν βρεθεί στην Πνύκα⁷⁷⁸, στην Κόρινθο⁷⁷⁹, στην Έρετρια⁷⁸⁰, στην Δήλο⁷⁸¹, στην Έλεούθερα⁷⁸² και στην Ταρσό⁷⁸³. Τα κωδωνόσχημα ομοιάζουν ως προς το μέγεθος με τα άμφικωνικά και είναι ελαφριά. Σφονδύλια μικρά και κωδωνόσχημα βρέθηκαν στην Έφεσο στις οικίες του άνδρου⁷⁸⁴. Τα κυλινδρικά είναι ψηλά και βαρύτερα και ομοιάζουν με αυτά παλαιότερων εποχών που συνήθως ονομάζονται ψηφοί. Τα σφαιρικά είναι άμφικυρτα και σε διάφορες διαστάσεις, παρόμοια έχουν βρεθεί στην Κόρινθο⁷⁸⁵ και στο Καβίρειον στην Θήβα⁷⁸⁶. Τέλος, τα δισκοειδή συνεχίζουν την παρουσία τους, με δύο παραλλαγές τα επίπεδοκυρτα που είναι πλατεία, μεγάλα και βαρύτερα όπως και τα άμφικυρτα τέτοια έχουν βρεθεί στις οικίες του άνδρου στην Έφεσο⁷⁸⁷.

Μολονότι, δεν είναι σπάνια τα μαρμάρινα σφονδύλια και παρόμοια από διάφορους λίθους έχουν βρεθεί στην Έφεσο⁷⁸⁸ το ιδιότυπο σχήμα του, που θυμίζει κιονόκρανο φαίνεται μοναδικό, θυμίζει όμως έντονα και σφονδύλια όστείνα⁷⁸⁹.

---

⁷⁷⁸ Davidson και Burr Thomson 1943, 94-95, fig. 43.

⁷⁷⁹ Davidson 1952, 149 και Bald Romano 1994, 94.

⁷⁸⁰ Metzger 1985, 16 εικ. 15.

⁷⁸¹ Deonna 1938, 270.

⁷⁸² Τσιγωνάκη 1994, 165-167

⁷⁸³ Goldman 1950, 387, 394κέ.

⁷⁸⁴ Trinkl 2010, 647, Trinkl 2003, 314

⁷⁸⁵ Newhall-Stillwell 1952, 268-280.

⁷⁸⁶ Schmaltz 1974, 141, 184.

⁷⁸⁷ Trinkl 2003, 322, 324 T10, T25-8, εικ. 153.

⁷⁸⁸ Trinkl 2003, 323, T20, εικ. 153.

⁷⁸⁹ Trinkl 2003, 314, σημ. 11.

3.2.5 Στοιχεία εργαστηριακής προέλευσης: Ύλη, τεχνική κατασκευής και διακόσμηση

Στην ένότητα αυτή τίγονται θέματα που σχετίζονται με την ύλη και με την τεχνική της κατασκευής των σφονδυλίων. Ειδικότερα περιγράφεται κατά περίοδο, ή συνολική εικόνα της σύστασης των φυραμάτων των πηλών, το χρώμα και η ύφή, όπως διαπιστώθηκε μακροσκοπικά, καθώς και οι τεχνικές ολοκλήρωσης των επιφανειών πριν ή μετά από την όπτησή τους. Ως προς την ύλη από την οποία είναι κατασκευασμένα τα εξεταζόμενα σφονδύλια από την Άμοργό είναι κυρίως πήλινα και λίγα λίθινα.

Οι τεχνικές διακόσμησης αναλύονται ξεχωριστά και πάντοτε με την ίδια σειρά κατά χρονική αλληλουχία. Αρχαιομετρικές μελέτες με την χρήση αναλυτικών μεθόδων έχουν γίνει⁷⁹⁰ για την Πρώιμη εποχή του Χαλκού, ενώ για τα σφονδύλια των ιστορικών χρόνων και ιδιαίτερα για αυτά που χρονολογούνται στην έλληνοιστική περίοδο βρίσκονται στο στάδιο προκαταρκτικών παρατηρήσεων⁷⁹¹. Όλα αυτά αποτελούν δηλωτικά στοιχεία της εργαστηριακής προέλευσής τους και μερικές παρατηρήσεις και διαπιστώσεις για αυτό το θέμα, καθώς και για την πιθανότητα ανταλλαγών ή άκομη και την έμπορία τους διατυπώνονται στο τελευταίο κεφάλαιο της παρούσας εργασίας.

α. Πρωτοκυκλαδικής περιόδου

Τα λίθινα σφονδύλια από την Μαρκιανή έχουν κατασκευασθεί στην πλειονότητά τους από σχιστόλιθους που βρίσκονται σε μεγάλη συχνότητα στην Άμοργό⁷⁹². Ειδικότερα για τρία σφονδύλια, τα Σ67, Σ68 και το θραύσμα 292,

⁷⁹⁰ Vaughn 2006,

⁷⁹¹ Ο κατάλογος των δειγμάτων που ελήφθησαν και η προκαταρκτική έκθεση των αναλύσεων χημικής σύστασής τους που έγιναν από τον Αρτέμη Οικονόμου στο ΕΚΕΦΕ Δημόκριτος παρουσιάζεται στο παράρτημα Δ του Β' Μέρους. Μία πρώτη παρουσίαση των αναλύσεων και προκαταρκτικών παρατηρήσεων παρουσιάστηκε σε επιτοίχια παρουσίαση στο συνέδριο βλ. Οικονόμου κ. άλλ. υπό έκτύπωσιν.

⁷⁹² Για τους σχιστόλιθους της Άμοργου βλ. ΠΑΕ 1981, 308, σημ. 2, όπου και η παλαιότερη βιβλιογραφία, και τον χάρτη πετρωμάτων Άμοργου Duerf 1985. Γεωλογικός χάρτης της Ελλάδος 1:50.000. Φύλλο Άμοργός - Δονούσα. Διεύθυνση Γενικής Γεωλογίας και Γεωλογικών Χαρτογραφήσεων. Η γεωλογία της Άμοργου έχει αποτελέσει αντικείμενο πολλών μελετών από το τέλος της δεκαετίας του '70 με σημαντικότερη την μελέτη των Fitrolakis, N, Papanikolaou, A. (in collab. with Panagoroulos A.) 1981, 455-472. Έκτενης βιβλιογραφία για τα θέματα αυτά καθώς και για την σχέση τους με την τεκτονική

έπελέγη ένας πρασινωπός μαλακός σχιστόλιθος που βρίσκεται σε άφθονία στην Άμοργό⁷⁹³ και έχει την ιδιότητα να αποσπασθεί εύκολα και να διαμορφωθεί, αλλά και να διακοσμηθεί με την χρήση άλλων λίθινων ή μεταλλινων σκληρότερων εργαλείων. Ένα άλλο σφονδύλι, το θραύσμα 254 EE2001 έχει κατασκευασθεί από λευκό ασβεστόλιθο⁷⁹⁴, πέτρωμα που επίσης βρίσκεται σε άφθονία στο νησί, και το οποίο είναι δυνατόν να διαμορφωθεί και να τρυπηθεί, πιθανώς με μεταλλικό εργαλείο.

Ωστόσο, δύο παραδείγματα είναι από μαλακούς ασβεστόλιθους έναν έρυθροπό και έναν υπόλευκο, πετρώματα γνωστά από το γειτονικό Κουφονήσι⁷⁹⁵. Και τα δύο είναι εύκολο να διαμορφωθούν, αφού δεν είναι ιδιαίτερα σκληρά. Το επιφανειακό θραύσμα 302, EE021=M495 είναι από σκληρότερο ήφαιστειακό πέτρωμα, πιθανότατα από λάβα και είναι βαρύτερο. Για την διάτρηση και διαμόρφωσή του απαιτήθηκε μεγαλύτερος κόπος. Φαίνεται ότι έχει εισαχθεί από περιοχή που διαθέτει τέτοια πετρώματα, όπως η γειτονική Θήρα.

Χρονολόγηση	Είδη λίθων	Σ
Μα ΙΙΙ	Σ67 Πρασινωπός σχιστόλιθος Σ68 πράσινος μαλακός σχιστόλιθος	2
Μα ΙV	Σ142. Κουφονήσιου έρυθροπόσ ασβεστόλιθος, 278,EE833 Λίθος υπόλευκος μαλακός, 254 EE2001 λευκός ασβεστόλιθος, 292 πρασινωπός σχιστόλιθος	4
Επιφανειακά	302,EE021=M495 Λίθος έρυθροπόσ ήφαιστειακό πέτρωμα, Λάβα ;	1
	Σύνολον	7

Πίν. 3.18 λίθινα σφονδύλια Πρώιμης Έποχής του Χαλκού

ιστορία της περιοχής του κεντρικού Αιγαίου δίδεται σε ειδικές μελέτες, όπως στο Rosenbaum et al 2007a και b, όπου έχουν αναθεωρηθεί παλαιότερες απόψεις. Stratigraphy and Structure of Amorgos Island. *Annales Geologiques des Pays Helleniques* 30:.

⁷⁹³ Ιδιαίτερα στην περιφέρεια των Νοτινών, στην οποία εντάσσεται ή Μαρκιανή και ή οποία βρίσκεται εντός της γεωλογικής περιοχής όπου κυριαρχεί ό φλύσσης. Roesenbaum et al. 2007 α και β, χάρτης Duerr 1985

⁷⁹⁴ Περιοχές με λευκό ασβεστόλιθο ή μάρμαρο βρίσκονται σε άμεση γειτνίαση με την Μαρκιανή από την περιοχή του Βρουτσίου έως και την Καλοταρίτισσα και σε όλην την ΒΑ Άμοργό από το Τερλάκι έως τον Κρίκελο βλ. Roesenbaum et al. 2007 α και β, χάρτης Duerr 1985

⁷⁹⁵ Τα μαλακά αυτά πετρώματα χρησιμοποιήθηκαν σε πολλά παραδείγματα για την κατασκευή λίθινων αγγείων ή πλειονότητα των οποίων βρέθηκε σε νεκροταφεία καθώς και στις ειδικές αποθέσεις στον Κάβο Δασκαλιού στην ΒΔ Κέρο και χαρακτηρίσθηκαν ως Ασβεστόλιθοι Κουφονησίου από τον καθ. Dixon βλ. Dixon 2013.

Στὰ φυράματα⁷⁹⁶ τῶν πήλινων σφονδύλιων ἀπὸ τὴν Μαρκιανὴ ὁ πηλὸς τῶν περισσοτέρων εἶναι καθαρὸς. Ἀνάλογα μὲ τὸν γενικὸ βαθμὸ καθαρότητας εἶναι δυνατὸν νὰ διακριθεῖ σὲ λεπτότεχνο, κοινὸ ἢ τραχὺ μὲ ἀσαφῆ συχνὰ μεταξύ τους ὅρια καὶ φαίνεται ὅτι εἶναι τοπικὸς.

Ἀπὸ τὴν πετρογραφικὴ μελέτη εἶναι φανερὸ ὅτι στὶς φάσεις I καὶ II περισσότερο ἀπὸ τὸ 98% τῆς κεραμικῆς ἀποτελεῖται ἀπὸ πηλοῦς, οἱ ὁποῖοι ἐντάσσονται στὴν κατηγορία μὲ ἐγκλείσματα Μαρμάρου (Marble Ware) στὴν φάση MaIII ὁ Γαλάζιος Σχιστόλιθος(=πατελιᾶ⁷⁹⁷, στὴν τοπικὴ διάλεκτο) (Blue Schist) καὶ οἱ συναφεῖς πηλοὶ (πὺν περιέχουν γλαυκοφάνη) ἀποτελοῦν τὸ 40% τοῦ συνόλου, τὸ ὁποῖο αὐξάνεται στὸ 56% στὴν φάση MaIV. Ἡ διαπίστωση αὐτὴ ἀπετέλεσε ἕνα χρήσιμο διαγνωστικὸ κριτήριον γιὰ τὴν χρονολόγησι καὶ ὅλα τὰ καλοψημμένα μὲ φυράματα μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς ἀποδείχθηκε ὅτι εἶναι ἀσφαλοῦς ἀμοργιανῆς προέλευσις καὶ πιθανότατα κατασκευῆς⁷⁹⁸.

Στοὺς πίνακες πὺν ἀκολουθοῦν 3.19-3.21 δίδονται οἱ ποσότητες τῶν σφονδυλίων τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ ἀνὰ φύραμα.

Πήλινα	Σφονδύλια	Διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα	
		Σ	Σ
ἀνάμικτα ἀσβεστολιθικά σχιστολιθικά	Σ1.Σ3.Σ4.Σ5.Σ6.	6	
ἐρυθροῦ σχιστολίθου	Σ2, Σ7	2	

Πίνακας 3.19 Εἶδη φυραμάτων πηλῶν φάσις Ma II

⁷⁹⁶ Χρησιμοποιοῦ τὸν ὄρο φύραμα πὺν ἀναφέρεται στὸν Πλάτωνα, *Θεαίτ* 147C, στὸ τελικὸ μίγμα ἀπὸ τὸ ἀργιλῶδες χῶμα καὶ τὰ ἐπιμέρους ἐγκλείσματα μὲ τὸν ὁποῖο ἀντιστοιχεῖ ὁ ὄρος fabric καὶ ware.

⁷⁹⁷ Ὁ ἰώχρωμος αὐτὸς σχιστόλιθος πὺν εἶναι ἰδιαίτερος εὐθριπτος στὴν τοπικὴ διάλεκτο ἀποκαλεῖται πατελιᾶ ἢ λεπουριά βλ. ΠΑΕ 1986, 230 καὶ λόγω τῆς ιδιότητάς του νὰ μὴν ἀπορροφᾷ τὴν ὑγρασία ἢ τὰ νερὰ χρησιμοποιεῖται ὡς μονωτικὸ στεγανωτικὸ ὑλικὸ μόνο του ἢ σὲ συνδυασμὸ μὲ ἄλλα χῶματα ὡς δωματόχωμα στὶς παλαιές στέγες.

⁷⁹⁸ Γιὰ τὰ φυράματα καὶ τὴν πιθανότητα προέλευσις του βλ. ἀναλυτικὰ Vaughan 2006, 99-101, Broodbank 2007, 118-132, καὶ Hilditch 2007, 251-263.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	Διάτρητα δισκοειδή όστρακα	Σ
Άσβεστολιθικά έγκλεισματα	Σ23.Σ34.Σ37. Σ41.Σ45.Σ52.Σ54. 183 EE858, 313, Σ56.	10		
Ανάμικτα άσβεστολιθικά σχιστολιθικά	Σ14.Σ15.Σ16. Σ18.Σ20.Σ21. Σ24.Σ25.Σ27. Σ28.Σ29.Σ30. Σ31. 209 EE845,307, 164 EE852, 311, 326, Σ33.Σ35. Σ36.Σ40. Σ42. Σ43. Σ46. Σ47. Σ49.Σ50. Σ51.Σ55. Σ58. Σ59.Σ60.	33	Σ65.Σ66. 134 EE199	3
Με έγκλεισματα πατελιάς	Σ13. Σ17.Σ22. Σ32. 274 EE903, 116 EE182, 91 EE186, 92 EE186, 221 E187, Σ39.Σ44.Σ48. Σ53. 314	14	Σ61.Σ62.Σ63. Σ64. 131 EE194	5
Έρυθρού σχιστολίθου	168 EE 174	1		
Με μαρμαρυγία	Σ19.Σ26.Σ38.Σ57.	4		

Πίνακας 3.20 Είδη φυραμάτων πηλών φάσης ΜαIII

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	Διάτρητα δισκοειδή όστρακα	Σ
Άσβεστολιθικά έγκλεισματα	Σ82., 117 EE153, 305, 137 EE163, Σ96. Σ107. Σ109. 170 EE855, Σ113.	9	165 EE131	1
Ανάμικτα Άσβεστολιθικά σχιστολιθικά	Σ70. Σ72. Σ73. Σ77. Σ78. Σ79. Σ83. Σ84., 324, 273, 275 EE1001, 135 EE156, 306, 159 EE165, 110 EE166, 177 EE1014 Σ86. Σ87. Σ88. Σ89. Σ90. 279 EE234, Σ95. Σ98. Σ101. Σ103. Σ104. Σ105. Σ106. 111 EE160, Σ110. Σ112. Σ115. Σ116. Σ117. 237 EE859, Σ121. Σ123. Σ124.	40	Σ129.Σ130. Σ132.Σ133. Σ134. Σ135. Σ136. Σ141. 206 EE848, 166 EE070	10
Με έγκλεισματα πατελιάς	Σ69. Σ71. Σ74. Σ76. Σ81., 215 EE139, 120 EE154, 308, 322, Σ85. Σ91. Σ92. 271 EE 2035=179, 272 EE1523, Σ93. Σ94. Σ97. Σ99. Σ100. 122 EE133, 328, 171 EE855, 276 EE1001, Σ108. Σ114. 169 EE853, Σ118. Σ119. Σ120. Σ122. 174 EE1015, Σ125. Σ126.	32	Σ127. Σ128. Σ131. Σ137. Σ138. Σ139., 161 EE164, 118 EE849	8
Πατελιά και μαρμαρυγίας	Σ102.	1		
Με μαρμαρυγία	Σ75. Σ80. 238 EE861, 255 EE071, 139 EE168, Σ111.	6	Σ140.	1

Πίνακας 3. 21. Φυράματα πηλών σφονδυλίων φάσης ΜαIV

β. Ιστορικῶν χρόνων

Τα φυράματα των πηλών στην γεωμετρική περίοδο ὁμοιάζουν πρὸς αὐτὰ τῶν προϊστορικῶν. Ἡ γενικὴ εἰκόνα φανερῶνει ὅτι οἱ πηλοὶ ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ τὰ σφονδύλια εἶναι χονδροειδεῖς καὶ περιέχουν πολλὰ ἐγκλεισματα κυρίως πατελιάς, συστατικό ποὺ ἀποδεικνύει τὴν ἐντόπια παραγωγή τους⁷⁹⁹.

⁷⁹⁹ Βλ. καὶ Blanas 2006, 127-129.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ
Σχιστολιθικά έγκλεισματα	Σ143. Σ144. Σ145. Σ146. Σ147. Σ148. Σ149. Σ152. Σ153. Σ154. Σ155. Σ157. Σ158 Σ159. Σ160. Σ161. Σ162. Σ163. Σ166. Σ167. Σ168.	21
άσβεστολιθικά	Σ156.	1
άσβεστολιθικά χαλαζίας	Σ150.	1
άσβεστολιθικά και σχιστολιθικά	Σ164.	1
Με έγκλεισματα πατελιάς	Σ169.	1
Πατελιά και μαρμαρυγίας	Σ165.	1

Πίνακας 3.22 Φυράματα πηλών σφονδυλίων γεωμετρικής περιόδου

Στις επόμενες περιόδους στην αρχαϊκή και στην κλασσική τὰ φυράματα είναι περισσότερο λεπτότεχνα με μικρότερα έγκλεισματα και υπάρχει μία μεγαλύτερη ποικιλία. Φαίνεται ότι όρισμένα τουλάχιστον από αυτά πιθανώς ήταν εισηγμένα⁸⁰⁰.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ
Σχιστολιθικά έγκλεισματα	Σ171. Σ172. Σ176. Σ177. Σ178. Σ180. Σ182. Σ183.	8
άσβεστολιθικά	Σ175.	1
Άσβεστολιθικά και σχιστολιθικά	Σ179. Σ181. Σ184.	3
Σχιστολιθικές και μαρμαρυγίας	Σ173.	1

Πίνακας 3.23 Φυράματα πηλών σφονδυλίων αρχαϊκής κλασσικής περιόδου

Στην **έλληνοιστική περίοδο** τὰ φυράματα είναι περισσότερο χονδροειδή και περιέχουν συχνά αρκετές προσμίξεις. Όμοιάζουν με αυτά που χρησιμοποιήθηκαν σε άβαφα άγγεϊα τοπικού εργαστηρίου και με αυτά που χρησιμοποιήθηκαν στις άγνύθες. Όμως μερικά από αυτά φαίνεται ότι πιθανώς ήταν εισηγμένα⁸⁰¹, όπως φαίνεται και από τὰ αποτελέσματα τών χημικών

⁸⁰⁰ Για την κεραμική αυτής της περιόδου από την Αμοργό λίγα είναι γνωστά και άφορούν κατηγορίες κεραμικής από άλλα εργαστήρια κυρίως από την Ιωνία, βλ. Μαραγκού 2002, 123-135.

⁸⁰¹ Για την έντοπια ανάγλυφη κεραμική αυτής της περιόδου, βλ. Παππᾶ 1996, 76-81. Για τὰ εισηγμένα βλ. Παππᾶ 1996, 161-3, 218-220. Βλ.

ἀναλύσεων⁸⁰² και την σύγκρισή τους με άλλες κατηγορίες κεραμικής.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ
Σχιστολιθικά έγκλεισματα	Σ185. Σ187. Σ188. Σ190. Σ191. Σ192. Σ193. Σ195. Σ196. Σ197. Σ199. Σ200. Σ201. Σ202. Σ203. Σ204. Σ205. Σ206. Σ207. Σ208. Σ210. Σ213. Σ214. Σ217. Σ220. Σ221.	26
Σχιστολιθικές και χαλαζίας	Σ209.	1
ἀσβεστολιθικά	Σ198. Σ218.	2
ἀσβεστολιθικά μαρμαρυγίας	Σ189.	1
Σχιστολιθικά και μαρμαρυγίας	Σ216.	1
ἀσβεστολιθικά και σχιστολιθικά	Σ211. Σ212. Σ215.	3
Πατελιὰ και μαρμαρυγίας	Σ194.	1

Πίνακας 3.24 Φυράματα ἑλληνιστικῆς περιόδου

Για τὰ λίθινα σφονδύλια τῶν ἱστορικῶν χρόνων παρατηροῦμε ὅτι ἰδιαίτερη εἶναι ἡ προτίμηση σὲ λίθους χρωματιστοὺς, σχετικὰ μαλακοὺς και εὐκόλους στὴν κατεργασία.

γεωμετρικῆς	Σ151. Λίθος μελανὸς με πρασινωπὲς φλεβώσεις	1
ἑλληνιστικῆς	Σ186. Λίθος φαιομέλανος Σ219. Λίθος πρασινομέλανος Σ222. Μάρμαρο λευκὸ	3

Πίνακας 3.24 τὰ λίθινα σφονδύλια ἱστορικῶν χρόνων

Για τὶς τεχνικὲς ὁλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν ἔχουμε να παρατηρήσουμε τὰ ἑξῆς:

α. Πρωτοκυκλαδικὰ

Σὲ ὅλην τὴν τρίτη π.Χ. χιλιετία ἡ συνηθέστερη πρακτικὴ εἶναι κυρίως αὐτὴ που περιλαμβάνει τὴν ἀπλὴ ἐξομάλυνση τῶν τελικῶν ἐπιφανειῶν με τὸ νερόπλυμά τους μετὰ ἀπὸ τὴν τελικὴ διαμόρφωση τοῦ σχήματός τους.

Σὲ μερικὲς περιπτώσεις διακρίνονται ἴχνη ἐλαφροῦς στίλβωσης.

⁸⁰² Βλ. Παράρτημα Ε' σημείωση με τα αποτελέσματα χημικῶν ἀναλύσεων Αθ. Οικονόμου και Οικονόμου, Παππᾶ και Γαβαλᾶς ὑπὸ ἐκτύπωσιν.

Στους πίνακες 3.25 έως 3.27 βλέπουμε τις ποσότητες τῶν σφονδυλίων ἀνά τεχνική ὀλοκλήρωσης τῶν τελικῶν ἐπιφανειῶν

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	Διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα	Σ
ἐξομάλυνση νερόπλυμα	Σ3, Σ6	2		
ἴχνη στυλβώσεως	Σ4	1		

Πίνακας 3.25 τεχνική ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν φάσης ΜαII

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	Διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα	Σ
ἐξομάλυνση	Σ15. Σ16.Σ18.Σ19.Σ20. Σ22.Σ31.Σ32. 307, 274 EE903, 311, 221 EE187, Σ35.Σ36.Σ37.Σ38.Σ42. Σ44.Σ46.Σ47.Σ51. 314, Σ59.Σ60.	24	Σ62.Σ63. 130 EE183	3
λείανση	Σ17. 164 EE852, 91 EE186, 92 EE186 , Σ39.	5	103 EE851	1
στυλβωση	Σ14. Σ21.Σ25.Σ33.Σ48. Σ58.	6	131 EE194	1

Πίνακας 3.26 τεχνική ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν φάσεως Μα III

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	Διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα	Σ
ἐξομάλυνση	Σ75. Σ76. Σ81. 238 EE861, 273, 275 EE1001, 120 EE154, 135 EE156, 308, 305, 322, Σ86. Σ87. Σ88. Σ89. Σ90. Σ91. 272 EE1523, Σ93. Σ94. Σ97. Σ98. Σ101. Σ103. Σ104. Σ105. 122 EE133, Σ107. Σ108. Σ109. Σ110. Σ112. Σ113. Σ114. 169 EE853, 237 EE859, Σ118. Σ122. Σ124.	39	Σ128. Σ131. Σ132. Σ137.	4
λείανση				
στυλβωση	Σ72. Σ74. Σ84., 159 EE165, 177 EE1014, Σ95. Σ96. Σ99. Σ106. 170 EE855, Σ115. Σ120. Σ121.	13		

Πίνακας 3.27 τεχνική ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν φάσεως Μα III

β. Ἱστορικῶν χρόνων

Στὴν γεωμετρικὴ περίοδο τὰ περισσότερα φέρουν ἐπίχρσιμα ἀπὸ παρόμοιο κοσκινισμένο καθαρό πηλὸ καὶ εἶναι στυλβωμένα, ἐνῶ σχεδὸν ὅλα φέρουν ἴχνη πυρακτώσεως.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	λίθινα	Σ
ἐξομάλυνση	Σ156. Σ157. Σ158. Σ159. Σ160. Σ162. Σ163. Σ166. Σ168. Σ169.	10		
λείανση			Σ151.	1
στυλβωση	Σ143. Σ144. Σ145. Σ146. Σ147. Σ148. Σ149. Σ152. Σ153. Σ154. Σ155. Σ164. Σ165. Σ167.	14		
	Σύνολον	24		1

Πίνακας 3.28 Τεχνικὲς ὀλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν σε σφονδύλια γεωμετρικῆς περιόδου

Στην **ἀρχαϊκή και κλασσική** περίοδο οι τελικές επιφάνειες φαίνονται περισσότερο επιμελημένες ενώ εμφανίζεται και η τεχνική τῆς λείανσης το τρίψιμο δηλαδή τῶν τελικῶν ἐπιφανειῶν με δέγμα.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ
ἐξομάλυνση	Σ171. Σ172. Σ173. Σ176. Σ179. Σ180. Σ181. Σ182. Σ183. Σ184.	10
λείανση	Σ177.	1
στίλβωση	Σ175. Σ178.	2
	Σύνολον	13

Πίνακας 3.29 Τεχνικές ολοκλήρωσης επιφανειῶν ἀρχαϊκῆς και κλασσικῆς περιόδου

Τέλος, στην **ἐλληνιστική περίοδο** ἐξακολουθοῦν οἱ ἴδιες παραδοσιακές τεχνικές με δημοφιλέστερη αὐτὴν τῆς ἀπλῆς ἐξομάλυνσης με νερόπλυμα.

Πήλινα	Σφονδύλια	Σ	λίθινα	Σ
ἐξομάλυνση	Σ185. Σ189. Σ192. Σ199. Σ200. Σ201. Σ204. Σ205. Σ206. Σ207. Σ209. Σ210. Σ211. Σ215. Σ216. Σ218. Σ220. Σ221.	18		
λείανση	Σ203.	1	Σ186. Σ219. Σ222.	3
στίλβωση	Σ187. Σ193. Σ194. Σ195. Σ196.	5		

Πίνακας 3.30 Τεχνικές ολοκλήρωσης επιφανειῶν ἐλληνιστικῆς περιόδου

Ὡς πρὸς τὴν **Διακόσμηση** παρατηροῦμε τὰ ἑξῆς:

α. Πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου

Μόνον τὰ 12 ἀπὸ τὰ 171 σφονδύλια πού χρονολογήθηκαν στὴν Πρωτοκυκλαδικὴ περίοδο εἶναι διακοσμημένα. Δὲν φαίνεται ὅτι ἕνας μόνον τύπος προτιμᾶται ἀλλὰ συνήθως διακοσμοῦνται κυρίως τὰ κωνικά και δισκοειδῆ.

Ἀπὸ αὐτὰ τὸ ἕνα εἶναι λίθινο και τὰ ὑπόλοιπα πήλινα, και χρονολογοῦνται τὰ δύο **στὴν φάση ΜαII** (βλ εἰκ. 3.13), τὸ **Σ4** εἶναι διακοσμημένο με ἐγχάρακτη τεχνική: σύστημα τεσσάρων διαμπερῶν ὀπῶν (Δ. 0.02) ἀκανόνιστα διαμετρικὰ τοποθετημένων γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή και **Σ8** ἐμπέστη διακόσμηση ἐπάλληλες γωνίες και τρίγωνα διατεταγμένα σὲ ἀκανόνιστους σχηματισμούς.

Στην **φάση MaIII** (βλ **εικ. 3.14**) χρονολογούνται έξι διακοσμημένα σφονδύλια: Το **Σ21** έχει διακόσμηση με εμπίεστες στιγμές διατεταγμένες σε όμοκεντρους κύκλους. Το **Σ23**, το οποίο φέρει τριγωνικό σφράγισμα, το **Σ43**, με δυσδιάκριτη εμπίεστη διακόσμηση, το **Σ44** με εγχάρακτη διακόσμηση επάλληλων σειρών νυχιών σε σταυροειδή διάταξη γύρω από την όπη στην κάτω επιφάνεια, το **Σ68**, με εγχάρακτη διακόσμηση που περιλαμβάνει στην μία επιφάνεια όμοκεντρους κύκλους, και σπειροειδές κόσμημα, ενώ στην άλλη επιφάνεια τέσσερεις εγχάρακτες γραμμές που τέμνονται μεταξύ τους σχηματίζοντας γωνίες σε ακανόνιστο ζικ-ζακ σχήμα. Το θέμα δεν είναι άγνωστο και παράλληλα βρίσκονται στην Λέρνα⁸⁰³.

Στην **φάση Ma IV** (βλ **εικ. 3.15**) χρονολογούνται άλλα τέσσερα σφονδύλια:

Το **Σ81** φέρει σφράγισμα ενάλληλων γωνιών. Το **Σ105** φέρει εγχάρακτη διακόσμηση με μία μοναδική εικονιστική παράσταση δύο τετράποδων, πιθανώς αίγοειδών, σχηματικά αποδοσμένων. Η διάταξη των μορφών ύπονοι κίνηση πιθανώς ή μία μορφή ακολουθεί την άλλη ή κυνηγᾷ την άλλη.

Το **Σ106** με επίσης εγχάρακτη διακόσμηση με επάλληλες νυχιές σε κάθετη ως προς την κορυφή ευθύγραμμη διάταξη. Τέλος, το **Σ111** έχει διακόσμηση δύο επάλληλων σειρών νυχιών ακανόνιστα τοποθετημένων γύρω από την όπη.

Παρατηρούμε ότι τα σφονδύλια της Πρώιμης Έποχής του Χαλκού είναι διακοσμημένα με τις εξής τεχνικές :

- με την τεχνική της εγχάραξης, όπου ή χάραξη γίνεται με αιχμηρό εργαλείο όταν ο πηλός ήταν νωπός,
- με την εμπίεστη τεχνική με απλά τρυπήματα ή με σφραγίδες. Παρ' ότι είναι γνωστά σφραγισμένα ύφαντικά βάρη από την Λέρνα⁸⁰⁴ δεν συμβαίνει το ίδιο με τα σφονδύλια όπου δεν υπάρχουν δημοσιευμένα παράλληλα.

⁸⁰³ Wienckie 1969,97 pl. 125.

⁸⁰⁴ Wienckie 1969, 500, 508, πίν. 191 .

Τα διακοσμητικά θέματα περιλαμβάνουν συχνά νυχιές σε άπλη κυκλική διάταξη ή σε ακτινωτά διευθετημένες καμπύλες, τὸ θέμα εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὴν Τροία⁸⁰⁵, τὴν Πολιόχνη⁸⁰⁶ γιὰ τὴν διάταξη τῶν νυχιῶν στὰ σφονδύλια τῆς Μαρκιανῆς ὅμως δὲν ἔχομε ἐντοπίσει ἄλλα παράλληλα. Τὸ θέμα μὲ τις ἐμπίστες στιγμές, σε κυκλικὴ καὶ σε σταυροειδῆ διάταξη, εἶναι ἓνα θέμα ἐπίσης γνωστὸ στὴν Τροία⁸⁰⁷ καὶ στὴν Πολιόχνη⁸⁰⁸.

Τὸ σφράγισμα σε σφονδύλια μὲ τις ἐνάλληλες γωνίες προέρχεται ἀπὸ σφραγίδα ὅμοια περίπου μὲ τὸ σφράγισμα σε πίθο τῆς Λέρνας⁸⁰⁹. Γιὰ τὸ ἄλλο θέμα, τις περίπου παράλληλο βρισκομε καὶ πάλι στὴν Λέρνα.

Τὰ θέματα τὰ ὁποῖα προτιμῶνται εἶναι τὰ σχηματικά, εὐθύγραμμα (ἐνάλληλες γωνίες ἀπλές καὶ σε λαμβυρινθοειδῆ διάταξη) καὶ κυρίως τὰ καμπυλόγραμμα (ὁμόκεντροι κύκλοι καὶ σπειρες⁸¹⁰ καθὼς καὶ οἱ ἀκτινωτὰ διατασσόμενες καμπύλες).

Μοναδικὴ εἶναι ἢ μὲ ἐγχάρακτη τεχνικὴ εἰκονιστικὴ παράσταση δύο τουλάχιστον τετραπόδων ἑνὸς κερασφόρου καὶ ἑνὸς μεγαλύτερου μὲ μακριὰ οὐρὰ πὺ βαδίζουσαν τὸ ἓνα πίσω ἀπὸ τὸ ἄλλο στὸ κατὰ τὸ ἥμισυ σωζόμενο σφονδύλι **Σ105**. Τέτοιου εἴδους εἰκονιστικὰ θέματα⁸¹¹ μὲ παραστάσεις ζῶων ἀποδοσμένα μὲ ἐγχάρακτη τεχνικὴ ἐμφανίζονται στὸ Ἀσκηταριὸ στὴν Ραφήνα⁸¹², στὴν ΠΚΙΙ, ὅπου εἰκονίζεται τετράποδος κύων σε ἓναν πίθο.

⁸⁰⁵ Blegen καὶ ἄλ. 1950, πίν. 222, no 35-103.

⁸⁰⁶ Bernado Brea 1976 periodo giallo Tav. CCXXX e.

⁸⁰⁷ Blegen καὶ ἄλ. 1950 πίν. 222, no 36-277

⁸⁰⁸ Bernado Brea 1976, periodo giallo Tav. CCXXVII, f,i,j.

⁸⁰⁹ Wienckie 1969, 508, 585 No 192 πίν. 129, CMS Vi, 1976; ,52 GrNr L1316 Λέρνα IV, ΠΕΙΙΙ, Caskey 1956, 169 πίν. 44d

⁸¹⁰ Blegen καὶ ἄλ. 1950, πίν. 223.

⁸¹¹ ἄλλα ζῶα ὅπως πτηνά, ἰχθύες, πλοῖα παριστάνονται πολλὲς φορὲς σε ἀγγεῖα, πρόχους καὶ χύτρες ἀπὸ τὴν Κέρο, Ζαφειροπούλου 1970; τὴν Νάξο, Μαραγκοῦ 1991, τὴν Μαρκιανὴ Birtacha 2006, Eskitzioglou 2006. Παράσταση ἀνθρωπίνων μορφῶν σε σφονδύλι, σπανιώτατα ἀπαντᾶται, ὅπως στὸ σφονδύλι ἀπὸ τὸ Ἡραῖο τῆς Σάμου Isler 1973, 173, ὅπου ἡ παράσταση ἐρμηνεύεται ὡς σκηνὴ ἐπιφανείας θεότητος καὶ λατρευτῶν ἢ οὐρανίων συνοδῶν της.

⁸¹² Θεοχάρης 1953-54, 72.

Τετράποδα ζῶα σὲ σφονδύλια βρέθηκαν στὴν Τροία⁸¹³, τὰ ὁποῖα ἐρμηνεύονται ὡς ἐλάφια καὶ σκυλιὰ πιθανῶς σὲ σκηνὴ κυνηγίου. Ὑπάρχει δυσκολία στὴν ταύτιση τῶν τετραπόδων μὲ συγκεκριμένα ζῶα, λόγω τῆς σχηματικῆς ἰδιογραφικῆς τεχνοτροπίας μὲ τὴν ὁποία ἀποδίδονται⁸¹⁴. Τὶς περισσότερες φορὲς ἐρμηνεύονται ὡς αἴγες⁸¹⁵, ἀφοῦ αἴγες ἐμφανίζονται μὲ μικρὴ συχνότητα ἐπάνω σὲ σφραγίδες, ἀπὸ τὸ Αἰγαῖο καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν Ἑγγὺς Ἀνατολή. Τὸ θέμα φαίνεται ὅτι ἔχει χαρακτῆρα συμβολικὸ⁸¹⁶ καὶ σχετίζεται μὲ τὶς πίστεις καὶ τελετουργίες στὸ Αἰγαῖο αὐτὴν τὴν περίοδο.

β. Ἱστορικῶν χρόνων

Στὰ σφονδύλια τῶν ἱστορικῶν χρόνων παρατηροῦμε ὅτι συνεχίζεται ἡ παράδοση τῆς γραπτῆς καὶ ἐγχάρακτης διακόσμησης.

Ἐξὶ σφονδύλια τὰ **Σ143, Σ144, Σ145, Σ146, Σ149, Σ166** γεωμετρικῆς περιόδου (βλ εἰκ. 3.16) φέρουν γραπτὴ διακόσμηση. Μελανὸ γάνωμα καλύπτει ὅλες τὶς ἐπιφάνειες. Στὰ σφονδύλια χωρὶς ἀκριβῆ στοιχεῖα προέλευσης **Σ259, Σ291, Σ292, Σ293, Σ294, Σ295, Σ298, Σ300, Σ301, Σ302** παρατηροῦμε παρόμοια διακόσμηση. Ἐνα τὸ **Σ169** φέρει ἐγχάρακτη καὶ ἐμπέστη διακόσμηση. Τὶς ἐπιφάνειές του καλύπτουν τρία ἐπάλληλα συστήματα ἀπὸ τέσσερα ἐγχάρακτα ὁμόκεντρα ἡμικύκλια ποὺ χωρίζονται ἀπὸ ἐμπέστη στιγμή, ἢ ὁποῖα πλαισιώνεται ἀπὸ ἐγχάρακτα γραμμίδια. Τὸ **Σ305** τῆς Συλλογῆς Ἰωαννίδη φέρει παρόμοια διακόσμηση. Σ'αὐτὸ ἡ ἄνω ἐπιφάνεια χωρίζεται σὲ ἀκανόνιστα καμπύλα διάχωρα μὲ λοξὰ παράλληλα γραμμίδια ἐντός.

Γραπτὴ διακόσμηση μὲ μελανὸ γάνωμα⁸¹⁷ φέρουν τὰ περισσότερα σφονδύλια τῆς γεωμετρικῆς περιόδου.

⁸¹³ Schmidt 1904 ,Taf. VII no 5234- 5245

⁸¹⁴ Μαστραπᾶς 1991 ,56-7 , Cosmopoulos 1991, 107, Weisshaar 1989, 320-321

⁸¹⁵ Γιὰ τὸν συμβολισμό τῶν κερασφόρων Goodison 1989, 49, 52-53.

⁸¹⁶ Τὶς ἐπίκρουστες πλάκες τῆς Κορφῆς τ' Ἀρωνιοῦ, Ντοῦμας 1965, 54 , Μαραγκοῦ 1991 , Goodison, 53 καὶ πρόσφατα τὶς ἐπίκρουστες παραστάσεις στὸν Στρόφιλα τῆς Ἄνδρου, Τελεβάντου 2013.

⁸¹⁷ Τὰ παραδείγματα εἶναι πολλὰ ἀπὸ τὶς περισσότερες περιοχές στὸ Αἰγαῖο.

Λίγα είναι και τὰ διακοσμημένα που χρονολογούνται στην **Αρχαϊκή και Κλασσική περίοδο** (βλ εικ. 3.17). Συγκεκριμένα τὸ **Σ170** φέρει γραπτή διακόσμηση. Μελανὸ γάνωμα στὴν κάτω ἐπιφάνεια. Στὴν ἄνω ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή σταυροειδῶς διατεταγμένα συστήματα δύο παραλλήλων ἰσόπαχων γραμμῶν, στὰ διάχωρα τῶν ὁποίων, ὑπάρχουν χιαστί διαγωνίως τεμνόμενες γραμμές που πλαισιώνονται ἀπὸ ἄλλες γραμμές.

Στὸ **Σ172** μελανὸ γάνωμα καλύπτει τὶς ἐπιφάνειες. Μὲ λευκὸ ἐπίθετο χρῶμα σημειώνονται ἐπ'αὐτοῦ ἀκτινωτὰ διατασσόμενες κάθετες ταινίες καλύπτοντας τὶς πλευρικές ἐπιφάνειες. Στὸ μέσον περιῖπου τέμνονται ἀπὸ πλατεῖα ταινία τοῦ ἰδίου χρώματος σὲ ἀσύμμετρη διάταξη. Στὸ **Σ178**, καστανομέλανο γάνωμα καλύπτει τὶς ἐπιφάνειες. Τέλος, τὸ **Σ184** φέρει ἐγχάρακτη διακόσμηση στιγμῆς καὶ λοξῆς γραμμῆς.

Τὰ σφονδύλια τῆς ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου εἶναι συνήθως διακοσμημένα με γραπτὰ⁸¹⁸ ἄλλοτε γεωμετρικὰ καὶ ἄλλοτε εἰκονιστικὰ θέματα.

Στὴν **ἐλληνιστικὴ περίοδο** (βλ εικ. 3.19) ὑπάρχουν διάφορες τεχνικές:

- Γραπτή διακόσμηση, συνήθως μὲ μελανὸ γάνωμα που καλύπτει τὶς ἐπιφάνειες, ὅπως στὸ **Σ190**.
- Ἐγχάρακτη διακόσμηση ἔχουν τὰ σφονδύλια **Σ204**, χάραγμα Χ στὴν μία ἐπιφάνεια, ὅταν ὁ πηλὸς ἦταν ἄψητος, καὶ **Σ219**, ὅπου γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή ἐγχάρακτες κάθετες γραμμές εἶναι ἀκτινωτὰ διατεταγμένες.
- Ἐμπίεστη διακόσμηση ἔχουν: τὰ **Σ194**, **Σ197**, **Σ203**, μεμονωμένες στιγμές που δίνουν τὴν ἐντύπωση ἄτρητης ὀπῆς στὴν κάτω ἐπιφάνεια. Στὸ σφονδύλι **Σ187**, στιγμές σὲ γραμμικὴ διάταξη που σχηματίζουν καμπυλόγραμμα καὶ εὐθύγραμμα κοσμήματα.
- ἔντυπη σφηνοειδῆ διακόσμηση παρατηροῦμε στὸ **Σ303** στὴν ἄνω ἐπιφάνεια σὲ κυκλικὴ διάταξη καὶ σὲ ζῶνες μὲ ἀντίθετη φορά, καὶ ἐμπίεστες στιγμές στὸν κρόταφο ἢ περιφέρεια.

⁸¹⁸ Τὰ σφονδύλια ἀπὸ τὴν Ακρόπολη τῶν Αθηνῶν καὶ αὐτὰ ἀπὸ τὸ Ἱερό τῆς Νύμφης εἶναι τὰ περισσότερο ἐπιμελημένα.

Έγχαρακτη και έμπιεστη διακόσμηση παρατηρούμε στο **Σ211**: γύρω από την όπη άκτινωτά διατεταγμένα φύλλα σχηματίζουν άνθემιο, ενώ έμπιεστοι κύκλοι εικονίζονται στα διάκενα. Η κορυφή στην περιφέρειά της έπιστέφεται από όριζόντια σειρά επάλληλων κύκλων ή όποια ένώνεται με πέντε κάθετες σειρές έμπιεστων κύκλων.

Μοναδικό είναι το παράδειγμα του μαρμάρινου σφονδυλίου **Σ222** που έχει διαμοσφωθεί με λάξευση και χάραξη: Η κυλινδρική προέχουσα βάση διαχωρίζεται με έντονη αυλάκωση σε σχήμα έχίνου διπλή αυλάκωση χωρίζει και τó τρίτο μέρος που προεξέχει σαν σπόνδυλος κίονα, έγχαρακτη διακόσμηση λοξές αυλακώσεις, που σχηματίζουν συνεχή τεθλασμένη γραμμή.

3.2.6 Ίχνη και παρατηρήσεις για την χρήση

Στήν ένότητα αυτή διατυπώνονται όρισμένες παρατηρήσεις που αφορούν σε τεχνικά χαρακτηριστικά τών σφονδυλίων όπως οί αναλογίες ύψους διαμέτρου και διαμέτρου βάρους. Από αυτές προκύπτουν χρήσιμα συμπεράσματα για τις δυνατότητες ρύθμισης τής περιστροφής τους και για τὰ μεγέθη τών αδραχιτών που χρησιμοποιούνταν κατά έποχές.

α. Πρωτοκυκλαδικής περιόδου

Στήν **φάση MaII** από την άναλογία ύψους με την διάμετρο (**εικ. 3.6γ**) είναι φανερό ότι υπάρχει μία σαφής προτίμηση προς πλατύτερα και χαμηλά σφονδύλια.

Η σχέση τής διαμέτρου με την διάμετρο όπης (**εικ. 3.6δ**) φανερώνει ότι ύπηρχαν δύο ειδών αδράχτια, ένα με διάμετρο στελέχους 0,7, και ένα με διάμετρο στελέχους 0,8. Στο πρώτο χρησιμοποιούνταν σφονδύλια μεσαίου και μεγαλύτερου πλάτους στο δεύτερο μικροϋ, μεσαίου και μεγαλύτερου.

Η άναλογία του βάρους τών σφονδυλίων με τις δύο αυτές μετρήσεις τών διαμέτρων (**εικ. 3.6δ**) δείχνει ότι: στο μέν, πρώτο, μικρότερου πάχους αδράχτι χρησιμοποιούνταν και έλαφρύτερα, μικρότερου βάρους έως 14γρ σφονδύλια και άλλα βαρύτερα, σημαντικά μεγαλύτερου βάρους, έως 40 γρ. Στο δεύτερο, μεγαλύτερο, παχύτερο αδράχτι χρησιμοποιούνταν πολύ έλαφριά (τό

δακτυλιόσχημο), μεσαίου βάρους έως 25 γρ., καθώς και αίσθητά μεγαλύτερου, ακριβώς διπλάσιου βάρους, έως 50 γρ., σφονδύλια. Οι παράμετροι αυτοί, όπως παραστατικά παρουσιάζονται στα γραφήματα (βλ. **εικ. 3.6γ και δ**), φανερώουν ότι το δεύτερο παχύτερο αδράχτι είχε περισσότερες, χρήσεις και ίσως, ήταν και μεγαλύτερο, πιθανώς μακρύτερο, από το πιο λεπτό.

Στην **φάση ΜαIII**, ή αναλογία ύψους με την διάμετρο που φαίνεται στο γράφημα (**εικ. 3.7γ.1**) δείχνει για καθένα από τους τρεις βασικούς τύπους τα εξής:

- Στα δισκοειδή, τα επίπεδοκυρτα είναι χαμηλά και μεσαίου ύψους και μικρού, μεσαίου και μεγάλου πλάτους, ενώ τα αμφίκυρτα είναι μεσαίου ύψους και μεγάλου πλάτους.
- Τα κωνικά είναι μεσαίου και μεγάλου ύψους και μικρού και μεσαίου πλάτους
- Τα αμφικωνικά μεσαίου και λίγα μεγάλου ύψους και μεσαίου και μεγάλου πλάτους

Παρατηρούμε ότι υπάρχει μία μικρή διαφοροποίηση μεταξύ των βασικών τύπων, με τα δισκοειδή να παρουσιάζουν μεγαλύτερη ποικιλία μεγεθών, αλλά γενικώς φαίνεται ότι συνεχίζεται ή προτίμηση σε πλατύτερα και χαμηλά, στην μεγάλη πλειονότητά τους, σφονδύλια.

Ως προς τα όστρακα που προτιμώνται, για την μετασκευή τους σε διάτρητα δισκοειδή, όπως φαίνεται στο γράφημα (**εικ. 3.7γ.2**) προτιμώνται σαφώς, χαμηλά και μεσαίου και μεγάλου πλάτους, με διαστάσεις που είναι παρόμοιες με αυτές των λιθίνων.

Η σχέση της διαμέτρου με την διάμετρο όπης (βλ. **εικ. 3.7δ**) φανερώνει ότι υπήρχαν πολλά περισσότερα αδράχτια με μία ποικιλία και ακρίβεια σε όρισμένο πάχος. Συγκεκριμένα, διακρίνομε έπτα διαφορετικά: ένα, με διάμετρο στελέχους 0,6, και άλλο, με διάμετρο στελέχους 0,65, έτερο με διάμετρο στελέχους 0,75, άλλο με διάμετρο στελέχους 0,8, έτερο με διάμετρο στελέχους 0,85, και τέλος άλλο ένα, με διάμετρο περίπου στο 1,0, από 0,9-1,1.

Σε αυτά με διάμετρο 0,6 και 0,75 χρησιμοποιούνταν σφονδύλια ελαφριά μικρού βάρους, από 7 έως 10 γρ. Έλαφριά σφονδύλια με βάρος περίπου 10γρ.

(13γρ. για την ακρίβεια) ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν και στα μεγαλύτερου πάχους αδράχτια με πάχος περίπου 1,0.

Η αναλογία του βάρους των σφονδυλίων με τις μετρήσεις των δύο αυτών διαμέτρων (εικ. 3.7δ) δείχνει ότι: τα αδράχτια με πάχος στελέχους 0,7 φαίνεται ότι χρησιμοποιούνταν συνήθως, με σφονδύλια μεσαίου βάρους, από 23 έως 30 γρ.

Τα αδράχτια πάχους 0,8 και 0,85 χρησιμοποιούνταν με μεσαίου βάρους σφονδύλια, από 25-27γρ, έως 33-34γρ.

Τα αδράχτια με πάχος 0,8, καθώς και τα παχύτερα, πάχους περίπου 1,0, φαίνεται ότι προτιμώνταν για την χρήση των βαρύτερων σφονδυλίων, με βάρος 37 έως 39 γρ.

Στην **φάση MaIV**, ή αναλογία ύψους με την διάμετρο στα σφονδύλια που φαίνεται στο γράφημα (εικ. 3.8γ.1) δείχνει για τους βασικούς τύπους των σφονδυλίων τα εξής:

- Στα δισκοειδή, τα επίπεδοκυρτα είναι μικρού και μεσαίου ύψους και μεσαίου και μεγάλου πλάτους, ενώ τα κυλινδρικά που συγκρίνονται με αυτά είναι μικρού, μεσαίου ύψους και μεσαίου και μεγάλου πλάτους.
- Τα κωνικά είναι μικρού, μεσαίου και μεγάλου ύψους και μεσαίου και μεγάλου πλάτους
- Τα άμφικωνικά είναι μεσαίου και λίγα μεγάλου ύψους και μεσαίου και μεγάλου πλάτους, Τα δισκοειδή άμφίκυρτα που όμοιάζουν με αυτά έχουν μεσαίο ύψος και συνήθως μεσαίο και μεγάλο πλάτος.
- Τα ήμισφαιρικά έχουν μεσαίο και μεγάλο ύψος και μεσαίο, μεγάλο και πολύ μεγάλο πλάτος. Τα σφαιρικά που συγκρίνονται μαζί τους έχουν μεγάλο ύψος και μεσαίο πλάτος.

Παρατηρούμε ότι υπάρχει μία μικρή διαφοροποίηση μεταξύ των βασικών τύπων, με τα δισκοειδή, επίπεδοκυρτα και κυλινδρικά, και τα κωνικά να παρουσιάζουν μεγαλύτερη ποικιλία μεγεθών. Τα άμφικωνικά και τα δισκοειδή άμφίκυρτα και τα σφαιρικά βρίσκονται σε μεγάθη μεσαία και μεγάλα, ενώ τα ήμισφαιρικά έχουν και πολύ μεγαλύτερα μεγέθη. Σε αντιδιαστολή με την προηγούμενη περίοδο MaIII, όπου συνεχίζεται ή προτίμηση σε πλατύτερα και

χαμηλά σφονδύλια, στην ΜαΙV παρουσιάζεται μία διαφοροποίηση και μαζί με αυτά συνυπάρχουν νέοι διαφορετικοί τύποι, τὰ ἡμισφαιρικά και τὰ σφαιρικά, με ψηλότερα και πλατύτερα μεγέθη.

Ὡς πρὸς τὰ στὰ διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα (εἰκ. 3.8γ. 2) προτιμῶνται σαφῶς, και πάλι τὰ χαμηλά και μεσαίου και μεγάλου πλάτους.

Ἡ σχέση τῆς διαμέτρου με τὴν διάμετρο ὀπῆς στὰ σφονδύλια (βλ. εἰκ. 3.8δ.1) φανερώνει ὅτι ὑπῆρχαν πολλὰ ἀδράχτια με μία ποικιλία και ἀκρίβεια σὲ ὀρισμένο πάχος. Συγκεκριμένα, διακρίνομε ὀκτώ διαφορετικά: ἓνα, με διάμετρο στελέχους 0,5, 0,5-0,53 και ἄλλο, με διάμετρο στελέχους 0,6, ἀπὸ 0,6-0,63, ἕτερο με διάμετρο στελέχους 0,7, ἀπὸ 0,67-0,72, ἄλλο με διάμετρο στελέχους 0,75, ἕτερο με διάμετρο στελέχους 0,8, ἀπὸ 0,8-0,83, ἄλλο ἓνα, με διάμετρο περίπου στὸ 0,9, ἀπὸ 0,88-0,9, ἓνα με διάμετρο 0,95, ἀπὸ 0,93-0,95 και ἄλλο ἓνα με διάμετρο στελέχους περίπου 1,0, 0,98. Ἡ μελέτη τῶν μετρήσεων τῶν διαμέτρων στὰ διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα (βλ. εἰκ. 3.8δ.2) δείχνει ὅτι ἡ διάτρηση σὲ αὐτὰ γινόταν ὥστε μποροῦν νὰ χρησιμοποιηθοῦν με ἀδράχτια πάχους, ἀπὸ 0,7 ἔως και 1,0 ἀλλὰ και σὲ ἀδράχτια πάχους 0,65.

Ἡ ἀναλογία τοῦ βάρους τῶν σφονδυλίων με τις μετρήσεις τῶν δύο αὐτῶν διαμέτρων (εἰκ. 3.8δ1) δείχνει ὅτι: στὰ ἀδράχτια με διάμετρο 0,5 και 0,6 και 0,7 χρησιμοποιοῦνταν σφονδύλια ἑλαφρὰ μικροῦ βάρους, ἀπὸ 7 ἔως 10 γρ. Λίγο βαρύτερα σφονδύλια με βάρους περίπου 13-19γρ., ἦταν δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν και σὲ ὅλα τὰ ἀδράχτια με πάχος ἀπὸ 0,5 ἔως 0,9. Μεσαίου βάρους σφονδύλια διαφόρων τύπων ἀπὸ 21 και 36γρ., χρησιμοποιοῦνται με ὅλα τὰ παραπάνω ἀδράχτια. Βαρύτερα σφονδύλια ἀπὸ 41 γρ χρησιμοποιοῦνταν με ἀδράχτια με διάμετρο ἢ πάχος στελέχους ἀπὸ 0,7 ἔως και 0,9, ἐνῶ τὰ βαρύτερα ἀπὸ 58 ἔως 116 γρ., ἀποκλειστικά με τὰ μεγάλα ἀδράχτια διαμέτρου 0,9. Ἡ ἀναλογία τοῦ βάρους τῶν διάτρητων δισκοειδή ὄστρακα με τις μετρήσεις τῶν δύο αὐτῶν διαμέτρων (εἰκ. 3.8δ2) δείχνει ὅτι: χρησιμοποιοῦνταν ὄστρακα με βάρους μεταξύ 11 και 33 γρ. και λίγα ἑλαφρύτερα μόνον.

β. Ιστορικῶν χρόνων

Στὰ σφονδύλια ιστορικῶν χρόνων παρατηρούμε τὰ ἑξῆς:

Στὴν **γεωμετρικὴ περίοδο** ἡ ἀναλογία ὕψους μὲ τὴν διάμετρο στὰ σφονδύλια πού φαίνεται στὸ γράφημα (**εἰκ. 3.9γ**) δείχνει γιὰ τοὺς βασικούς τύπους τῶν σφονδυλίων τὰ ἑξῆς:

Τὰ ἀμφικωνικά εἶναι ψηλότερα καὶ πλατύτερα τὰ κωνικά χαμηλότερα καὶ μικρότερα.

Ἡ σχέση τῆς διαμέτρου μὲ τὴν διάμετρο ὀπῆς στὰ σφονδύλια (βλ. **εἰκ. 3.9δ**) φανερώνει ὅτι ὑπῆρχαν πολλὰ ἀδράχτια μὲ μία ποικιλία καὶ σταθερότητα στα μεγέθη. Διακρίνομε ἑπτὰ συνολικά ἀδράχτια: ἓνα, μὲ διάμετρο στελέχους 0,6, ἕτερο μὲ διάμετρο στελέχους 0,65, ἄλλο μὲ διάμετρο στελέχους 0,7, ἕτερο μὲ διάμετρο στελέχους 0,8, ἄλλο ἓνα, μὲ διάμετρο περίπου στὸ 0,9, ἓνα με διάμετρο 0,95, καὶ ἄλλο ἓνα με διάμετρο στελέχους περίπου 1.0.

Ἡ ἀναλογία τοῦ βάρους τῶν σφονδυλίων μὲ τὶς μετρήσεις τῶν δύο αὐτῶν διαμέτρων (**εἰκ. 3.9**) δείχνει ὅτι: μὲ τὰ μικρότερου πάχους ἀδράχτια χρησιμοποιοῦνταν τὰ βαρύτερα σφονδύλια μὲ βάρος 35γρ. Τὰ ὑπόλοιπα ἀδράχτια χρησιμοποιοῦνταν μὲ σφονδύλια διαφόρων τύπων μὲ βάρη, πού κυμαίνονταν ἀπὸ 10-20 γρ. καὶ ἀπὸ 25 ἕως 30 γρ.

Στὴν **ἀρχαϊκὴ καὶ κλασσικὴ περίοδο**, ἡ ἀναλογία ὕψους μὲ τὴν διάμετρο στὰ σφονδύλια πού φαίνεται στὸ γράφημα (**εἰκ. 3.10γ**) δείχνει γιὰ τοὺς βασικούς τύπους τῶν σφονδυλίων τὰ ἑξῆς:

- Τὰ ἀμφικωνικά εἶναι χαμηλά καὶ μικροῦ πλάτους
- Τὰ δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα εἶναι χαμηλά καὶ μεγαλύτερου πλάτους
- Τὰ ἡμισφαιρικά εἶναι χαμηλά καὶ πλατειὰ
- Τὰ κωνικά εἶναι χαμηλά καὶ μεσαίου ὕψους καὶ μικροῦ πλάτους

Ἡ σχέση τῆς διαμέτρου μὲ τὴν διάμετρο ὀπῆς στὰ σφονδύλια (βλ. **εἰκ. 3.10δ**) φανερώνει ὅτι ὑπῆρχαν λιγότερα καὶ λεπτότερα ἀδράχτια: Διακρίνομε ἕξι συνολικά ἀδράχτια: ἓνα, μὲ διάμετρο στελέχους 0,3, ἕτερο μὲ διάμετρο στελέχους 0,4, ἄλλο μὲ διάμετρο στελέχους 0,5, ἕτερο μὲ διάμετρο στελέχους 0,6, ἄλλο ἓνα, μὲ διάμετρο περίπου στὸ 0,7, καὶ ἄλλο ἓνα μὲ διάμετρο 0,8.

Ἡ ἀναλογία τοῦ βάρους τῶν σφονδυλίων μὲ τὶς μετρήσεις τῶν δύο αὐτῶν

διαμέτρων (εικ. 3.10δ) δείχνει ότι: με τα μικρότερου πάχους αδράχτια χρησιμοποιούνταν τα βαρύτερα σφονδύλια με βάρος 66γρ. Τα υπόλοιπα αδράχτια χρησιμοποιούνταν με σφονδύλια διαφόρων τύπων, ελαφρά με βάρος 4γρ. και κυρίως από σφονδύλια μεσαίου βάρους που κυμαίνονταν, από 12 έως 25 γρ.. τα αδράχτια με διάμετρο 0,6 με σφονδύλια βάρους 34-36γρ και αυτά με διάμετρο στελέχους 0,8 με σφονδύλι βάρους από 45 έως 73 γρ.

Στην **έλληνοιστική περίοδο** ή αναλογία ύψους με την διάμετρο στα σφονδύλια που φαίνεται στο γράφημα (εικ. 3.10γ) δείχνει για τους βασικούς τύπους των σφονδυλίων τα εξής:

- Τα άμφικωνικά και τα κωδωνόσχημα είναι χαμηλά και μικρού πλάτους
- Τα δισκοειδή άμφίκυρτα και τα κυλινδρικά είναι χαμηλά και μεσαία και μεγαλύτερου πλάτους
- Τα ήμισφαιρικά είναι χαμηλά και πλατειά
- Τα κωνικά είναι χαμηλά και μεσαίου ύψους και μεσαίου πλάτους
- Τα σφαιρικά έλλειψοειδή είναι χαμηλά και μεσαίου ύψους και μεσαίου πλάτους

Η σχέση της διαμέτρου με την διάμετρο όπης στα σφονδύλια (βλ. **εικ. 3.10δ**) φανερώνει ότι υπήρχαν λιγότερα και λεπτότερα αδράχτια με ποικιλία μεγεθών: Διακρίνομε έξι συνολικά αδράχτια: ένα, με διάμετρο στελέχους 0,4, έτερο με διάμετρο στελέχους 0,4, άλλο με διάμετρο στελέχους 0,5, έτερο με διάμετρο στελέχους 0,5, άλλο ένα, με διάμετρο περίπου στο 0,7, και άλλο ένα με διάμετρο 1,0.

Η αναλογία του βάρους των σφονδυλίων με τις μετρήσεις των δύο αυτών διαμέτρων (εικ. 3.10δ) δείχνει ότι: με τα μικρότερου πάχους αδράχτια με διάμετρο στελέχους από 0,4-και 0,7 χρησιμοποιούνταν τα ελαφριά σφονδύλια με βάρος από 7 έως και 18 γρ. Τα αδράχτια με διάμετρο στελέχους 0,6 χρησιμοποιούνταν με τα βαρύτερα σφονδύλια με βάρος 38-54γρ. Με σφονδύλια μεσαίου βάρους που κυμαίνονταν, από 23 έως 30 γρ. τα αδράχτια με διάμετρο 0,7 και 1,0.

Στὰ σφονδύλια ἀναγνωρίστηκαν ὀρισμένοι τύποι φθορᾶς ποὺ ἔχουν σχέση με τὴν χρῆση τους⁸¹⁹.

Παρατηρήθηκαν σὲ πολλά ὄλων τῶν ἐποχῶν ἐκτεταμένα σπασίματα γύρω ἀπὸ τὶς ὀπές. Μικρὰ σπασίματα παρατηρήθηκαν καὶ στὶς ἀκμές τῆς περιφέρειᾶς τους. Τέλος, ἡ ἐλαφρὰ γυαλάδα - στίλβωση ποὺ διακρίνεται σὲ πολλά ὀφείλεται στὴν ἐπὶ πολὺ καιρὸ συνεχὴ τριβὴ καὶ ἐπαφή με τὶς παραγώμενες κλωστές.

---

⁸¹⁹ Crewe 1998, 11-13. Παπαδοπούλου 2010, 192-3.

Κεφάλαιο 4

Τὰ ύφαντικά βάρη

Στὸ κεφάλαιο αὐτὸ ἐξετάζονται ἀναλυτικὰ συνολικὰ 610 πηλίνα καὶ λίθινα ύφαντικά βάρη, ποὺ προέρχονται ἀπὸ συστηματικὲς, ἐπιφανειακὲς καὶ ἀνασκαφικὲς, ἔρευνες στὴν Αμοργό. Συγκεκριμένα τὸ 98,7% εἶναι πηλίνα καὶ μόλις τὸ 1,3% λίθινα. Ἀπὸ αὐτὰ 90, ποσοστὸ περίπου 15%, εἶναι ἐπιφανειακὰ, 65 ἀπὸ τὴν Συλλογὴ Ἰωαννίδη, ποσοστὸ 10,6%, καὶ 5 ἀπὸ τὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Αμοργοῦ, ἐνῶ 520 ἔχουν βρεθεῖ σὲ ἀνασκαφικὲς ἔρευνες, 479 ἀπὸ τὴν Μινῶα, ποσοστὸ περίπου 92%.

Ἡ ἀναλυτικὴ περιγραφή τους μὲ σχέδια καὶ φωτογραφίες παρουσιάζεται στὸ τμῆμα **II** τῶν **περιγραφικῶν καταλόγων τοῦ Β'μέρους** στὸν **τόμο II**, ἐνῶ σχετικοὶ πίνακες μὲ τὰ ἐπιμέρους μετρικὰ καὶ ἄλλα στοιχεῖα παρατίθενται ἀναλυτικὰ στὸ **παράρτημα Β'**, ποὺ ἀκολουθεῖ μετὰ. Ἡ χρονολόγηση προκύπτει καὶ ἀπὸ τὴν στρωματογραφικὴ τους ἀλληλουχία καὶ τὴν χρονολόγηση τῶν συνευρημάτων τους, καθὼς καὶ ἀπὸ τὴν ἀντιβολή τους μὲ ἄλλα τυπολογικὰ παράλληλα ἀπὸ θέσεις σαφῶς χρονολογημένες.

Ἀγνῦθες ἢ ύφαντικά βάρη προϊστορικῆς περιόδου δὲν ἔχουν βρεθεῖ μέχρι στιγμῆς στὴν Αμοργό.

4.1 Θέση εὕρεσης καὶ κατάσταση διατήρησης

Τρία ύφαντικά βάρη, μόλις το 0,5% τοῦ συνόλου ποὺ παρουσιάζουμε, χρονολογοῦνται στὴν **Γεωμετρικὴ περίοδο** καὶ μάλιστα, στὴν ὠριμὴ φάση της, καὶ προέρχονται ἀπὸ τὴν Μινῶα. Εἶναι τὰ ἀρχαιότερα, ἀφοῦ ύφαντικά βάρη δὲν ἔχουν βρεθεῖ στὴν Μαρκιανὴ ἢ σὲ ἄλλη θέση τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ ἢ τῆς Μέσης καὶ τῆς Ὑστερης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ στὴν Αμοργό.

Στὴν **ἀρχαϊκὴ καὶ κλασσικὴ περίοδο** χρονολογοῦνται 15 ύφαντικά βάρη, ποσοστὸ 2,5% ἐπὶ τοῦ συνόλου καὶ προέρχονται ἀπὸ τὴν Μινῶα.

Στὴν **ἐλληνιστικὴ περίοδο** χρονολογοῦνται τὰ περισσότερα ύφαντικά βάρη τὰ ὁποῖα προέρχονται κυρίως ἀπὸ τὴν Μινῶα καὶ λίγα ἀπὸ τὶς Λεῦκες, τὸν Πύργο στὸ Χωριὸ καὶ ἀπὸ ἄλλες θέσεις, ὅπως ὁ Λιμένας τῶν Καταπόλων καὶ ἡ

Μαρκιανή. Τήν περίοδο αυτήν τήν χωρίζουμε σε δύο υποπεριόδους, τήν πρώτη, μεταξύ του τέλους του 4ου και τα μέσα 2^{ου} αι. π.Χ, στην οποία χρονολογούνται 23 ύφαντικά βάρη, ποσοστό 3,7%, και τήν δεύτερη, τής **ύστερης έλληνιστικής** που τοποθετείται από τα μέσα 2^{ου} αι. π.Χ έως και τα μέσα 1^{ου} αι. μ.Χ, και στην οποία χρονολογούνται 499, ποσοστό 78,5%.

Στόν πίν. 4.1 παρατίθενται αναλυτικά οί ποσότητες τών ύφαντικών βαρών ανά θέση εύρεσης και χρονική περίοδο.

Χρονολογία	Θέση εύρεσης	Υφαντικά βάρη		Σ
		πήλινα	λίθινα	
Γεωμετρικής περιόδου	Μινώα	3		3
Αρχαϊκής – Κλασσικής περιόδου	Μινώα	15		15
Έλληνιστικής περιόδου	Μινώα	23		23
Ύστερης Έλληνιστικής περιόδου	Μινώα	472	7	479
	Λεϋκες	4		4
	Κατάπολα	2		2
	Πύργος στο Χωριό	12	1	13
	Μαρκιανή	1		1
Επιφανειακά χωρίς ακριβή θέση προέλευσης	Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού	5		5
	Συλλογή Έμμ. Ιωαννίδη	65		65
	Σύνολον	602	8	610

Πίν.4.1 οί ποσότητες τών ύφαντικών βαρών ανά θέση εύρεσης και χρονική περίοδο.

Ως πρὸς τήν κατάσταση διατήρησης, 265 ἀπὸ αὐτὰ εἶναι ἀκέραια, ποσοστό 43,4%. Τὰ περισσότερα 345, ποσοστό 56,5%, εἶναι θραύσματα, και χρονολογούνται ιδιαίτερος στην ύστερη έλληνιστική περίοδο, εποχή τής καταστροφής μεγάλου τμήματος τής Μινώας, καθώς και του Πύργου στο Χωριό.

Στόν πίνακα 4.2 παρατίθενται ανά θέση εύρεσης και χρονική περίοδο, οί ποσότητες τῶν ἀκέραιων καὶ θραυσμάτων ὑφαντικῶν βαρῶν.

Χρονολογία	Θέση εύρεσης	Ύφαντικά βάρη		Σ
		ἀκέραια	θραύσματα	
Γεωμετρικῆς	Μινῶα	3		3
Ἀρχαϊκῆς Κλασσικῆς	Μινῶα	12	3	15
Ἑλληνιστικῆς	Μινῶα	13	10	23
Ύστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου	Μινῶα	149	330	479
	Λεῦκες	4		4
	Κατάπολα	2		2
	Πύργος στό Χωριό	12	1	13
	Μαρκιανή	1		1
Ἐπιφανειακά χωρίς ἀκριβή θέση προέλευσης	Ἀρχαιολογική Συλλογή Ἀμοργοῦ	5		5
	Συλλογή Ἐμμ. Ἰωαννίδη	64	1	65
	Σύνολον	265	345	610

Πίν. 4.2 ποσότητες τῶν ἀκέραιων καὶ θραυσμάτων ὑφαντικῶν βαρῶν

4.2 Τυπολογικὴ κατάταξη, διάκριση παραλλαγῶν

Ἡ μορφή τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν δὲν φαίνεται νὰ διαφοροποιεῖται, ὡς πρὸς τὰ βασικά σχήματα, ἀνάλογα μὲ τις ἐποχές. Ἡ παλαιότερη ἔρευνα θεωροῦσε ὅτι ἡ ἐμμονὴ σὲ βασικά σχήματα μὲ παρόμοια χαρακτηριστικά, ἀποτελοῦσε τυχαῖα ἢ ἐμπρόθετη προτιμῆση τῶν χειριστῶν τῶν ἐργαλείων, ἢ ὅποια εἶναι δυσεξήγητη καὶ κάθε προσπάθεια τυπολογικῆς καὶ χρονολογικῆς ἔνταξής τους, σύμφωνα μὲ μορφολογικά μόνον στοιχεῖα, καὶ χωρὶς ἀσφαλεῖς ἀρχαιολογικὲς συνάφειες, φαινόταν ἀδύνατη⁸²⁰.

Ἕνας ἄλλος ἀκόμη περιορισμὸς στὴν σύνθεση τυπολογικῶν καὶ χρονολογικῶν σειρῶν εἶναι ἡ διάρκεια τῆς χρήσης αὐτῶν τῶν βαρῶν. Λόγω τῆς ἀδρῆς καὶ χονδροειδοῦς κατασκευῆς τους, ἡ διάρκεια χρήσης τους εἶναι πολὺ

⁸²⁰ Davidson 1952, 146.

μεγαλύτερη από αυτήν άλλων αντίστοιχων χονδροειδών σκευών και άγγείων, όπως οί πίθοι, οί οποιοί ήταν δυνατόν να χρησιμοποιούνται για αιώνες⁸²¹.

Επίσης ένας άλλος περιορισμός στην προσπάθεια αυτή είναι τὸ γεγονός ὅτι δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀποκλεισθεῖ ἡ περιστασιακὴ ἢ τοπικὰ περιορισμένη χρήση βαρῶν ἀπὸ διαφορετικὰ ὑλικά, ἀπὸ λίθους ἢ διάφορα ἄλλα ὀργανικὰ ὑλικά, ὅπως ξύλο, ὠμός πηλός ἢ ἄλλο, περίπου ἴδιου βάρους, παράλληλα μὲ τὴν χρήση τῶν πήλινων συγκεκριμένου βάρους γιὰ τὴν ἐπίτευξη ἴδιας ἔντασης στημόνων στοῦς ὀρθίους ἀργαλειούς.

Ἔτσι, συνήθως παρατίθενται ἐνδεικτικὰ οἱ τύποι, τὰ σχήματα δηλαδή, καὶ κάπως, διεξοδικότερα τὰ ἐνσφραγίστα ἢ τὰ διακοσμημένα, στὰ ὁποῖα δίδεται ἔμφαση, ἀφοῦ τὰ σφραγίσματα καὶ οἱ ἐπιγραφές εἶναι πῶς εὐκόλο νὰ ταυτιστοῦν καὶ νὰ χρονολογηθοῦν τὰ ἀντικείμενα, παρέχοντας πλῆθος ἄλλων πληροφοριῶν⁸²².

Ἀξιοσημείωτο εἶναι τὸ κενὸ τῆς ἔρευνας, στὴν ἀναλυτικὴ δημοσίευση τέτοιων ἀντικειμένων, ἀπὸ ἄλλα γνωστὰ ἀνασκαφικὰ σύνολα στὸ Αἰγαῖο⁸²³, κυρίως τῶν ἱστορικῶν χρόνων, ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ συστηματικὴ κατάταξη τους σὲ τυπολογικὲς σειρές, ἀσφαλῶς χρονολογημένες, ἐπὶ τῆ βάσει κλειστῶν ἀνασκαφικῶν συνόλων. Τὸ γεγονός αὐτὸ περιορίζει τοπικὰ τὶς δυνατότητες τῆς παρούσας ἐργασίας, ἐνῶ παραλλήλως ἐπιτρέπει τὴν ἐμβάθυνση στὴν μελέτη τῆς συγκεκριμένης περίπτωσης τῆς Αμοργοῦ καὶ ἀποτελεῖ πρόκληση καὶ στόχο τῆς ἔρευνας γιὰ τὴν μελλοντικὴ προσπάθεια συστηματικῆς ἀναλυτικῆς δημοσίευσης συνόλων ὑφαντικῶν ἐργαλείων κατὰ γεωγραφικὲς περιοχές.

Ἡ κατάταξη τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν καὶ ἡ προσπάθεια δημιουργίας τυπολογικῶν σειρῶν μὲ τὴν χρήση ἀσφαλῶν χρονολογικῶν συναφειῶν εἶναι ἓνα ζητούμενο ἀπὸ τὴν ἔρευνα ἀπὸ τὶς ἀρχές τοῦ 20^{ου} αἰ. ὅταν ἄρχισε ἡ μελέτη αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων. Κύρια ὠθηση πρὸς τὴν κατεύθυνση αὐτὴ ὅμως, δόθηκε μὲ τὴν

---

⁸²¹ Πίθοι τῆς γεωμετρικῆς ἢ τῆς ἀρχαϊκῆς περιόδου ἦταν σὲ χρήση σὲ ἑλληνιστικὰ στρώματα π.Χ. Ἀγ. Εἰρήνη Λεῦκες, βλ. Marangou 1982.

⁸²² Κυρίως γιὰ τὰ ἐργαστήρια κεραμικῆς καὶ γιὰ τοὺς κεραμοποιούς, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὰ σφραγιστικὰ δακτυλίδια καὶ τὰ εἰκονογραφικὰ θέματα ποὺ ἦταν σὲ χρήση κατὰ τὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο, βλ. Παππᾶ 1996, 157κέ.

⁸²³ Πολλὰ ἀνασκαφικὰ σύνολα ἀπὸ τὶς Κυκλάδες παλαιότερων, ἀλλὰ καὶ πρόσφατων ἀρχαιολογικῶν ἐρευνῶν παραμένουν δυστυχῶς ἀδημοσίευτα.

ἀποκάλυψη ύφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὴν Πνύκα καὶ ἀπὸ τὴν Ὀλυνθο⁸²⁴, κατὰ τὴν περίοδο τοῦ μεσοπολέμου. Τὰ εὐρήματα τῆς Κορίνθου⁸²⁵ προστέθηκαν κατόπιν, καὶ τὸ μεγάλο κενὸ μεταξὺ τῶν δημοσιεύσεων τῆς Πνύκας καὶ τῆς Κορίνθου ὀφείλεται κατὰ κύριο λόγο στὶς συνέπειες τοῦ Β΄ Παγκοσμίου Πολέμου.

Μὲ τὴν βοήθεια τῆς διαφορετικῆς μορφῆς τους, ἡ ὁποία συνίσταται ἀπὸ τὸ γενικὸ σχῆμα καὶ τὶς ἐπιμέρους λεπτομέρειες, στὴν παρούσα μελέτη λαμβάνεται ἐπιπροσθέτως ὑπ' ὄψιν ἡ παράμετρος τοῦ βάρους καὶ ὁ συσχετισμὸς τῆς μὲ ἄλλα μετρικὰ στοιχεῖα, ὅπως τὸ ὕψος, τὸ πλάτος καὶ τὸ πάχος γιὰ τὴν κατάρτιση τυπολογικῶν σειρῶν⁸²⁶. Ἐπίσης λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ ἀριθμὸς τῶν ὀπῶν καὶ ἡ διάμετρος τους, καθὼς καὶ ἡ μεταξὺ τους ἀπόσταση. Τὰ τελευταῖα ἀποτελοῦν τὰ ἐπιπλέον τεχνικὰ χαρακτηριστικὰ ποὺ ἔχουν σχέση μετὰ τὴν ἀκριβὴ χρήση τῶν βαρῶν γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν ύφαντῶν. Τέλος, ὅλα τα παραπάνω συσχετίζονται μὲ τὰ δεδομένα τῆς στρωματογραφικῆς ἀλληλουχίας γιὰ τὴν ἀσφαλὴ χρονικὴ ἔνταξή τους.

Τὰ ἐπιφανειακὰ εὐρήματα ἀποδίδονται σὲ τύπους ἀναλόγως μὲ τὴν ὁμοιότητά τους μὲ τὰ ἀσφαλῶς χρονολογημένα παραδείγματα.

α. Γεωμετρικῆς περιόδου

Στὴν γεωμετρικὴ περίοδο χρονολογοῦνται τρία ύφαντικά βάρη καὶ συγκεκριμένα τὰ **A1, A2, A3** (βλ εἰκ. 4.1 α) εἶναι ὅλα ἀκέραια καὶ ἔχουν σχῆμα **πυραμιδοειδές** συνήθως, μὲ κομμένη ὀρθογώνια ἐπίπεδη κορυφή καὶ ὀρθογώνια ἐπίπεδη βάση μὲ γωνιώδεις ἀκμὲς στὴν περιφέρεια.

---

⁸²⁴Οἱ δημοσιεύσεις τῶν ύφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὶς Davidson καὶ Thompson 1943, ἀπὸ τὰ ἀσφαλῶς χρονολογημένα στρώματα τῆς Πνύκας στὴν Αθήνα, καὶ τῆς Wilson 1930, ἀπὸ τὴν βίαη καταστροφή τῶν οἰκῶν τῆς Ὀλύνθου, παραμένουν οἱ πλέον σταθερές ἀναφορές γιὰ τὴν χρονολόγηση καὶ τυπολογικὴ ἔνταξη παρόμοιων βαρῶν ἀπὸ πολλές θέσεις σὲ μὴ εὐρεία γεωγραφικὴ ἔκταση ποὺ ὑπερβαίνει τὴν περιοχὴ τῆς Μεσογείου.

⁸²⁵ Ἡ προτεινόμενη τυπολογικὴ σειρά τῶν κωνικῶν ἀγνύθων στὴν δημοσίευση τῆς Davidson 1952 στηρίζεται ἐν μέρει, σὲ δεδομένα τῆς στρωματογραφικῆς ἀλληλουχίας καὶ ἐν μέρει, σὲ ὑποθέσεις πιθανῆς τυπολογικῆς ἐξέλιξης καὶ ἔχει γίνῃ ἀποδεκτὴ ἀπὸ τὴν Biers 1992 καὶ ἔχει ἀμφισβητηθεῖ ἀπὸ τὴν Merker 2006, 58-59 καὶ ἄλλους.

⁸²⁶ Πρὸσφατα ἔχουν διατυπωθεῖ κριτήρια γιὰ τὴν ἀπόδοση σὲ τύπους τῶν ύφαντικῶν βαρῶν σύμφωνα μὲ ἐμπειρικὰ στοιχεῖα ποὺ καταγράφηκαν κατὰ τὴν πειραματικὴ ἀναπαράσταση στησίματος ὀρθῶν ἀργαλειῶν μὲ ἀκριβὴ ἀντίγραφα ύφαντικῶν βαρῶν τῆς Ὑστερῆς Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ ἰδίου σχήματος καὶ βάρους Mårtensson, Nosch καὶ Strand 2009, 378-395. βλ. κεφάλαιο 6 γιὰ μὴ κριτικὴ ἀποτίμηση τῶν ἀποτελεσμάτων.

Έχουν περίπου το ίδιο ύψος το οποίο κυμαίνεται από 4,1 έως 4,2 είναι δηλαδή σχετικά χαμηλά μικρού μεγέθους. Η κορυφή είναι κομμένη σχεδόν επίπεδη χωρίς να έχει ληφθεί ιδιαίτερη πρόνοια γι' αυτό. Η βάση είναι συνήθως ορθογώνια και στενή με διαστάσεις 2,8-2,2 X 1,7-2,7. Το βάρος τους ποικίλλει από 18 έως 34gr, και η διάμετρος όπης 0,3-0,4. (βλ. εικ. 4.1 β,γ)

Στον πίν. 4.3 παρατίθενται οι ποσότητες των ύφαντικῶν βαρῶν γεωμετρικῆς περιόδου (βλ. εικ. 4.1 α) .

Τύποι	Υφαντικά βάρη	Σ
Πυραμιδοειδή	A1. A2. A3.	3
	Σύνολον	3

Πίνακας 4.3 Υφαντικά βάρη γεωμετρικῆς περιόδου(βλ. εικ. 4.1 α, β,γ)

β. Αρχαϊκῆς-Κλασσικῆς Περιόδου

Στὴν Ἀρχαϊκὴ καὶ Κλασσικὴ περίοδο στὴν Μινῶα Ἄμοργου βρέθηκαν, κυρίως ἀπὸ τομὲς στὴν Κάτω Πόλη καὶ στὴν ἀνώτερη περιοχή τοῦ «Θεάτρου» συνολικὰ 15 ὑφαντικὰ βάρη, ἀπὸ τὰ ὁποῖα 12 εἶναι ἀκέραια καὶ τρία θραύσματα καὶ ἀνήκουν στοὺς παρακάτω τύπους:

Πυραμιδοειδῆς μὲ κομμένη τετράγωνη καὶ ἐπίπεδη κορυφή, μὲ τρόπο ἰδιαίτερα προσεγμένο, ὥστε τὸ περίγραμμα νὰ εἶναι σχεδόν, τέλεια στερεομετρικὸ. Τὸ **A4** ἔχει στενὴ ἐπίπεδη κομμένη κορυφή καὶ βάση πλατεία, ἐπίπεδη ὀρθογώνια. Τὰ **A5, A6** εἶναι χαμηλὰ καὶ ἔχουν ὀρθογώνια, ἐπίπεδη κορυφή καὶ βάση ἐπίπεδη, τετράγωνη σχεδόν μὲ ἀποστρωγγυλεμένες γωνίες. Τὸ **A7** μὲ κομμένη ἐπίπεδη, ὀρθογώνια κορυφή καὶ βάση τετράγωνη πλατεία ἐπίπεδη, μὲ τὴν ὀπή εἶναι τοποθετημένη σχετικά χαμηλὰ καὶ λοξά. Τὸ **A8** ἔχει κομμένη κυρτὴ κορυφή καὶ ἐπίπεδη πλατεία σχεδόν τετράγωνη βάση, ἐνῶ τὸ **A9**, ὀρθογώνια ἐπίπεδη βάση. Τὸ **A10** ἔχει στενὴ κυρτὴ κορυφή καὶ βάση τετράγωνη, ἐπίπεδη, καὶ τὸ **A11**, ἐπίπεδη κομμένη κορυφή καὶ τετράγωνη πλατεία ἐλαφρῶς κοίλη βάση, (ἐξ αἰτίας τῆς ὀπτήσεως) καὶ ἐπιφάνειες ἐλαφρῶς κοῖλες. Τέλος, τὸ **A12** ἔχει κυρτὴ κορυφή καὶ τετράγωνη πλατεία βάση.

Το ύψος κυμαίνεται, για μὲν χαμηλότερα **A6, A11, A12**, μεταξύ 4,4 ἔως 5 για τὰ ὑψηλότερα ἀπὸ 5,9 ἔως 6,4. Ἡ βάση εἶναι συνήθως ὀρθογώνια ἀπὸ 2,8 X 3,3 3,1X3,3 ἢ τετράγωνη **A6, A8, A9, A10, A11**, ἀπὸ 3,1 X 3,2, 3,5X3,6. Τὸ βάρος κυμαίνεται ἀπὸ τὰ ἐλαφρύτερα **A11, A12**, 40γρ, ἔως τὰ μεσαῖα **A4, A5, A6, A10** 49-56γρ καὶ τὰ βαρύτερα, **A7, A8**, 63-68γρ. Ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι ἀπὸ 0,4 ἔως 0,7, στὰ περισσότερα μεταξύ 0,5 ἔως 0,6. (βλ εἰκ. 4.2 β,γ)

Πυραμιδοειδῆ μὲ δύο ὀπές εἶναι τὰ **A13, A14** μὲ κομμένη ἐπίπεδη ὀρθογώνια κορυφή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ μὲ βάση ὀρθογώνια καὶ ἐπιμήκη. Τὸ ὕψος κυμαίνεται μεταξύ 5,0 καὶ 5,6, ἡ βάση εἶναι συνήθως ὀρθογώνια στενή 2,8X 4,3-4,8 τὸ βάρος 73-78, καὶ ἡ διάμετρος τῶν ὀπῶν 0,4 καὶ ἡ ἀπόσταση μεταξύ τους 1,1. (βλ εἰκ. 4.2 β,γ)

Τὸ Φακοειδὲς ἀπιόσχημο A15 ἔχει ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα καὶ ὀξεία στενή, κυρτὴ κορυφή καὶ ἔντονα κυρτὲς ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες στὸ κέντρο, Το **A16** εἶναι φακοειδὲς ἀπιόσχημο μὲ ἐλαφρῶς κυρτὲς ἐπιφάνειες, κορυφὴ τριγωνικὴ κυρτὴ προεξέχουσα ἔντονα, καὶ κάτω τμήμα ἡμικυκλικό, παρόμοιο εἶναι καὶ τὸ θραῦσμα M88/πδ 21. Τὸ ὕψος κυμαίνεται μεταξύ 4,1 καὶ 4,7 τὸ πάχος μεταξύ 2,3 καὶ 2,4 τὸ βάρος ἀπὸ 27 ἔως 37 γραμμάρια καὶ ἡ διάμετρος ὀπῆς εἶναι 0,4. (βλ εἰκ. 4.2 β,γ)

Μοναδικὸ εὔρημα ἀποτελεῖ τὸ ἀγκυρόσχημο φακοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές **A17** μὲ τριγωνικὴ πεπιεσμένη κορυφὴ καὶ κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη καὶ διαστ.: ὕψ. 4,5 μῆκ. 2,5 πάχ. 1,9 μὲ Δ. ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,5 βάρος 15 (βλ εἰκ. 4.2 β,γ)

τύποι	παραλλαγές	Υφαντικά βάρη	Σ
Πυραμιδοειδῆ	Μὲ μία ὀπή	A4.A5.A6.A7. A8. A9. A10. A11. A12.	9
	Μὲ δύο ὀπές	A13. A14.	2
Φακοειδὲς ἀπιόσχημο		A15. A16., M88/πδ 21	3
Αγκυρόσχημο φακοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές		A17.	1
		Σύνολον	15

Πίνακας 4.4 Υφαντικά βάρη ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου (βλ. εἰκ. 4.2 α, β, γ)

γ. Έλληνιστικής περιόδου

Περισσότερα από τα μισά, το 60% του συνόλου, χρονολογούνται στην έλληνιστική περίοδο και προέρχονται, κατά την συντριπτική πλειονότητά τους, από την Μινώα, λίγα, προέρχονται από τις Λευκές, τα Κατάπολα, τον Πύργο στο Χωριό και από την Μαρκιανή και ανήκουν σε πολλούς και διαφορετικούς τύπους.

Στην πρώτη περίοδο 3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ. χρονολογούνται τα παρακάτω βάρη που κατατάχθηκαν στους έξης τύπους :

Στα **Πυραμιδοειδή με μία διαμπερή όπη** κατάσσονται: το **A18** με κομμένη επίπεδη τετράγωνη κορυφή, το **A19** με κομμένη στενή όρθογώνια επίπεδη κορυφή και τετράγωνη επίπεδη βάση, το **A20** με κομμένη όρθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία επίπεδη με αποστρογγυλεμένες γωνίες, το **A21** με κομμένη στενή, όρθογώνια, επίπεδη κορυφή και με όπη τοποθετημένη χαμηλά σχετικά έκκεντρο, το **A22** με στενή επίπεδη κομμένη κορυφή, το σχήμα ευρύνεται προς την βάση που είναι πλατεία όρθογώνια και επίπεδη, το **A23** με κομμένη κορυφή και πλατεία βάση, σχεδόν τετράγωνη με αποστρογγυλεμένες γωνίες, το σχήμα ευρύνεται προς την βάση όπως και το θραύσμα M84/πδ 5. Το **A24** έχει επίπεδη όρθογώνια κορυφή, ή βάση όρθογώνια επίπεδη με αποστρογγυλεμένες γωνίες το **A25** τετράγωνη επίπεδη βάση με αποστρογγυλεμένες γωνίες, χαμηλό μεγωνιώδεις άκμές, επιφάνειες επίπεδες στις στενές πλευρές ελαφρές κοιλότητες, όπως και το M90/πδ 15, το **A26** με κορυφή όρθογώνια, στενή, επίπεδη και όρθογώνια βάση επίπεδη, το **A27**. είναι χαμηλό και στενό, το **A28** χαμηλό με βάση πλατεία επίπεδη, τετράγωνη όπως και τα θραύσματα M93/πδ25, M93/πδ26.

Τα **A29** και **A30** είναι όρθογώνια, με κυρτή και στενή κορυφή και βάση πλατεία, επίπεδη, σχεδόν τετράγωνη και την όπη λοξή τοποθετημένη χαμηλά. Το **A31** έχει όρθογώνια, στενή και κυρτή κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη. Το **A32** έχει τετράγωνη, επίπεδη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν. Το **A33** είναι χαμηλό όρθογώνια, στενή, επίπεδη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν. Το **A34** έχει επίπεδη στενή όρθογώνια κορυφή, και βάση

επίπεδη τετράγωνη όπη έλαφρῶς λοξά τοποθετημένη και εἶναι χαμηλό. Τὸ **A35** ἔχει ὀρθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατειά επίπεδη, ἐνῶ τὸ **A36** ἔχει ἔλαφρῶς ἀκανόνιστο σχῆμα λόγω τῆς ὀπτησης.

Ἡ διακύμανση τοῦ ὕψους πού παρατηρεῖται, χαμηλότερα ἢ ψηλότερα πυραμιδοειδῆ, δὲν φαίνεται ὅτι ἔχει σχέση με το βάρος. Ὑπάρχουν και χαμηλά ἔλαφρά, ὅπως τὸ **A34** και βαριά **A25**, 102γρ και ἀντιστοίχως ψηλά, ἔλαφριά, **A31**, 43 γρ και βαριά **A36**, 115γρ.

Τὸ ὕψος κυμαίνεται, για τὰ χαμηλά ἀπὸ 4,0 ἕως 4,7 **A25**, **A26**, **A27** και **A33**, **A34** τὰ ψηλά ἀπὸ 5,9 ἕως 7,5. Ἡ βάση τετράγωνη **A19**, **A20**, **A25**, **A31**, **A34**, ἀπὸ 2,2Χ2,2 ἕως 3,8Χ3,7, ἢ ὀρθογώνια στενή **A27** 1,9Χ3,0 ἢ **A29** 4,7Χ4,1, και φαρδύτερη 2,7Χ3 και 3,6Χ4. Τὸ βάρος στὰ ἔλαφρά κυμαίνεται ἀπὸ 21 ἕως 50 γρ **A34**, **A33**, **A31**, **A27**, **A26**, στὰ μεσαίου βάρους ἀπὸ 70 ἕως 81γρ, **A35**, **A32**, **A30**, **A19** και στὰ βαριά, ἀπὸ 102 ἕως 115 γρ. **A20**, **A25**, **A29**, **A36**. Ἡ διάμετρος τῆς ὀπῆς, ἀπὸ 0,3-0,4 ἕως 0,7-0,8 τὰ περισσότερα μεταξύ 0,4 ἕως 0,6. (βλ. εἰκ. 4.3 β,γ)

Στὸν πίν 4.5 παρατίθενται οἱ ποσότητες ὑφαντικῶν βαρῶν ἀνά τύπο πού χρονολογοῦνται στὴν πρώτη φάση τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου μεταξύ 3^{ου} και 2^{ου} αἰ. π.Χ. (βλ. εἰκ. 4.3 α)

τύποι	Υφαντικά βάρη	Σ
Πυραμιδοειδῆ	A18. A19. A20. A21. A22. A23. A24. A25. A26. A27. A28. A29. A30. A31. A32. A33. A34. A35. A36. M84/πδ 5, M90/πδ 15, M93/πδ25, M93/πδ26	23
	Σύνολον	23

Πίνακας 4.5 Υφαντικά βάρη ἑλληνιστικῆς περιόδου 3-2^{ος} αἰ.π.Χ. (βλ. εἰκ. 4.3 α, β,γ)

δ. Ὑστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου

Ἀγνῦθες τῆς ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου προέρχονται ἀπὸ ὅλες τὶς ἀνεσκαμμένες θέσεις, ἀπὸ τὴν Μινῶα, τὶς Λεῦκες, τὰ Κατάπολα, τὴν Μαρκιανή, και τὸν Πύργο στὸ Χωριό, στὴν Ἁγία Τριάδα Ἀρκεσίνης.

Τὰ **πυραμιδοειδῆ** ύφαντικά βάρη μὲ κομμένη συνήθως κορυφή και τετράγωνη βάση μὲ μία διαμπερὴ ὀπή, εἶναι ἀπὸ τὰ παλαιότερα σχήματα που συνεχίζουν, ὅπως τὰ **A37, A38**. Τὸ **A39** ἔχει τετράγωνη πλατεία βάση, ἐνῶ τὸ **A40** ἔχει κυρτὴ και στενὴ κορυφή και τραπεζιόσχημη βάση. Τὸ **A41** εἶναι σχεδὸν παραλληλεπίπεδο μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες και ἔχει βάση περίπου τετράγωνη ὅπως και τὰ θραύσματα M81/πδ 23, M81/πδ 35, και M82/πδ 38.

Τὸ **A42** εἶναι σχεδὸν παραλληλεπίπεδο μὲ βάση σχεδὸν τετράγωνη, τὸ **A43** μὲ κομμένη κυρτὴ κορυφή και ἀκανόνιστα ἔλλειψοειδῆ ἐπίπεδη βάση, τὸ **A44** ὀρθογώνια βάση, τὸ **A45** μὲ τετράγωνη βάση. Τὰ **A46, A47** εἶναι χαμηλὰ μὲ κυρτὴ κορυφή και ὀρθογώνια βάση. Τὸ **A48** ἔχει κυρτὴ πλατεία κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία ἔλλειψοειδῆ ἐνῶ ἡ ὀπή του εἶναι τοποθετημένη χαμηλά.

Τὸ **A49** ἔχει βάση τετράγωνη πλατεία ἐπίπεδη μὲ ἀποστρογγυλεμένες γωνίες ἐνῶ τὸ **A50** ἔχει κομμένη κυρτὴ και στενὴ κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία ἐπίπεδη ἴδια μὲ τὸ χαμηλότερο **A53**. Τὸ **A51** ἔχει ὀρθογώνια, ἐλαφρῶς κυρτὴ κορυφή και ἐπιφάνειες ἐλαφρῶς κοῖλες. Τὸ ἐλαφρῶς ἀκανόνιστο **A52** ἔχει ὀρθογώνια, ἐπίπεδη κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατεία ἐπίπεδη. Τὰ θραύσματα: τὸ χαμηλό M86/πδ 21 ἔχει βάση σχεδὸν τετράγωνη, τὸ M86/πδ 32 ἔχει ἐλαφρῶς κοίλη σχεδὸν ὀρθογώνια βάση, ἐνῶ τὸ M87/πδ 27 εἶναι σχεδὸν παραλληλεπίπεδο. Τὸ **A54** ἔχει ἐπίπεδη κορυφή και τετράγωνη πλατεία βάση μὲ ἔλαφρά κοιλότητα στὸ κέντρο. Τὸ χαμηλό **A55** ἔχει κυρτὴ κορυφή και τετράγωνη ἐπίπεδη βάση, και ὀπή ἐλαφρῶς ἔκκεντρο. Τὸ **A56** ἔχει στενὴ τετράγωνη ἐπίπεδη βάση και ἐπιφάνειες ἐπίπεδες πὺν σχηματίζουν περίπου παραλληλεπίπεδο μὲ γωνιώδεις ἀκμές και ὀπή μικρὴ και τοποθετημένη ψηλά.

ὅπως και τὸ M90/πδ 50. Τὸ **A57** ἔχει κυρτὴ κορυφή και σχεδὸν τετράγωνη ἐπίπεδη βάση. Τὸ **A58** ἔχει στενὴ ἐπίπεδη κορυφή και πλατεία τετράγωνη ἐπίπεδη βάση ἴδιο μὲ τὸ **A62** πὺν ἔχει κοῖλες ἐπιφάνειες στὶς ἔδρες, ὅπως και τὸ M94/πδ2=51. Τὸ **A63** ἔχει κορυφή στενὴ, ὀρθογώνια, ἐπίπεδη και βάση τετράγωνη, πλατεία, ἐπίπεδη. Τὸ **A59** εἶναι μὲ κυρτὴ ὀξεία κορυφή και τετράγωνη κυρτὴ βάση, ἴδιο μὲ τὸ ἐπιφανειακὸ **A320**. Τὸ **A60** εἶναι χαμηλό μὲ κομμένη κορυφή ἐπίπεδη και πλατεία και τετράγωνη ἐλαφρῶς κοίλη βάση στὸ κέντρο και λοξὴ ὀπή. Τὸ **A61** εἶναι χαμηλό σχεδὸν παραλληλεπίπεδο μὲ κορυφή

και τετράγωνη επίπεδη βάση όπως και τα θραύσματα M88/πδ 10, M89/πδ 9, και M89/πδ 25. Το **A64** έχει ελαφρώς στενή, τετράγωνη κυρτή κορυφή και πλατεία τετράγωνη επίπεδη βάση όπως και το M99/πδ7=229. Το **A65** εύρυνεται προς την βάση με επίπεδη τετράγωνη κορυφή και έλλειψοειδή πλατεία, επίπεδη βάση όπως και το **A66** που έχει σχεδόν παραλληλεπίπεδο σχήμα και όπη τοποθετημένη χαμηλά και σχετικά έκκεντρο. Το χαμηλό **A67** έχει κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη, πλατεία, επίπεδη όπως το M97/πδ3=303 και με το M97/πδ18=714 και το χαμηλό M97/πδ40 με επίπεδη κορυφή και τετράγωνη βάση.

Τα **A68, A70** και το χαμηλό **A69** είναι με στενή και κυρτή κορυφή και βάση ορθογώνια επίπεδη. Το **A71** έχει βάση ορθογώνια πλατεία, επίπεδη. Το **A72** έχει σχεδόν παραλληλεπίπεδο σχήμα με στενή, ορθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία επίπεδη. Το **A73** είναι με τετράγωνη βάση παραλληλεπίπεδο, Το χαμηλό **A74** με ορθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη πλατεία επίπεδη, και το επίσης χαμηλό **A75** με ορθογώνια, ελαφρώς κυρτή κορυφή και σχεδόν τετράγωνη, επίπεδη βάση, με επιφάνειες ελαφρώς κοίλες. Το **A76** έχει κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία επίπεδη και επιφάνειες επίπεδες όπως και M03/πδ 963. Το χαμηλό **A77** έχει τετράγωνη, επίπεδη κορυφή και ορθογώνια πλατεία και επίπεδη βάση.

Παρόμοια είναι και τα βάρη από τον **Πύργο στο Χωριό, Αγία Τριάδα Αρκεσίνης**: Τα **A78, A79** έχουν σχεδόν παραλληλεπίπεδο σχήμα, στενή, ορθογώνια, κυρτή κορυφή και τετράγωνη επίπεδη βάση. Το **A80** έχει κορυφή και βάση τετράγωνη επίπεδη. Από την **Μαρκιανή** προέρχεται τέλος το **A81** με κυρτή κορυφή ελαφρώς άκανόνιστο σχήμα.

Υπάρχουν χαμηλά, ελαφρά **A74**, 24γρ –**A70** 31γρ και ψηλά, ελαφρά **A48**, 55γρ και βαριά **A57**, 108γρ.

Το ύψος για τα χαμηλά 4,0 έως 4,6 τα μεσαία τα ενδιάμεσα για τα ψηλά 6,6 έως 7,5. Η βάση είναι είτε τετράγωνη **A40, A45, A48, A50, A53, A55, A56, A57, A58, A60, A61, A64, A73, A75, A81** 2,5X2,5 έως 4,1X4,1 είτε ορθογώνια από **A52** 3,9X2,7 έως **A69** 3,2X2,5

Το βάρος στα χαμηλά είναι από 24 έως 31γρ στα μεσαία από 38 έως 61 με τα περισσότερα μεταξύ 41 και 56 γρ. και στα βαριά από 72 έως 108 γρ.

Η διαμπερής όπη ποικίλλει μεταξύ 0,3 και 0,8 με τα περισσότερα 0,5-0,7. (βλ. εικ. 4.4 α, β, γ).

Πυραμιδοειδές με δύο διαμπερείς όπες είναι το **A82** με κομμένη τετράγωνη επίπεδη κορυφή και ὀρθογώνια επίπεδη βάση. ἔχει διαστ.: ὕψ. 5,2 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1)0,3 2) 0,3 ἀπόσταση 1,0 Βάρος 38, (βλ. εικ. 4.2 α, β, γ).

Στὰ **Πυραμιδοειδῆ μεγάλου μεγέθους** πού ἀποτελεῖ μεταγενέστερη παραλλαγή ἐντάσσονται τὰ: **A83** παραλληλεπίπεδο, με κυρτές ἀκμές στήν περιφέρεια, **A84** με κομμένη κυρτή κορυφή τριγωνικῆς τομῆς καὶ τετράγωνη πλατεῖα επίπεδη βάση, **A85** με τριγωνικῆς τομῆς κυρτή κορυφή καὶ βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν, τὸ **A86** ἀπὸ τὴν **Ἁγία Εἰρήνη Λεῦκες**, με κομμένη, κυρτή κορυφή καὶ βάση σχεδόν τετράγωνη, επίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες καὶ τὸ **A87** με κομμένη κορυφή καὶ βάση σχεδόν τετράγωνη επίπεδη ἀπὸ τὰ. Ἐπίσης τὸ **A88** ἀπὸ τὰ **Κατάπολα** πού ἔχει στενή, τριγωνικὴ κορυφή καὶ τετράγωνη πλατεῖα, επίπεδη βάση καὶ τὸ **A89** ἀπὸ τὸν **Πύργο στὸ Χωριό, Ἀγ. Τριάδα Ἀρκεσίνης** με κομμένη ὀξεῖα, κυρτή κορυφή καὶ τετράγωνη, επίπεδη βάση καθὼς καὶ τὸ **A90** με βάση τετράγωνη, επίπεδη πλατεῖα, ὅπως καὶ τὸ θραῦσμα ΠΑΤ07/AE59 πού εἶναι χαμηλὸ με βάση ὀρθογώνια επίπεδη.

Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται γιὰ τὰ χαμηλὰ ἀπὸ 6,7 ἕως 8,2 γιὰ τὰ ψηλὰ ἀπὸ 9,6 ἕως 12,1. Ἡ βάση εἶναι εἴτε τετράγωνη **A86** 4,9X4,9 εἴτε ὀρθογώνια **A90** 5,3X5,1 **A88** 7,8X7,2. Τὸ βάρους κυμαίνεται ἀπὸ 116 ἕως 520 γρ. 204-354γρ
Ἡ διαμπερής όπη εἶναι ἀπὸ 0,6 ἕως 0,9 με τὰ περισσότερα μεταξύ 0,6 καὶ 0,7. (βλ. εικ. 4.2 α, β, γ).

Ἐνα ὕφαντικὸ βάρους εἶναι **κολουροκωνικὸ** τὸ **A91** με σχῆμα σχεδόν κυλινδρικό καὶ με κομμένη ἀποστρογγυλευμένη κορυφή. Ἡ κυκλικὴ βάση ἔχει μία βαθειά, κωνικὴ κοιλότητα στὸ μέσον καὶ ἐπιφάνειες κυρτές. Ὑψ. 6,9 Βάση: Μήκ. 4,5 Πλ. 4,3 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση καὶ Βάρος 134γρ.

Ἡ ἐπόμενη μεγάλη κατηγορία εἶναι τὰ **Φακοειδῆ**. Αὐτὰ διακρίνονται σὲ τέσσερις παραλλαγές: τὰ **δισκοειδῆ** πού φέρουν ἄλλοτε μία καὶ ἄλλοτε δύο

διαμπερείς όπες, τὰ *πεταλόσχημα με έγκοπή ή κυρτή έπιφάνεια* ανάμεσα και δύο συνήθως όπες, τὰ *άπιόσχημα* και τὰ *έλλειψοειδή που όμοιάζουν με ισχάδες*(βλ. **εικ. 4.5 α, β,γ**).

Φακοειδές δισκοειδές με δύο όπες είναι τὸ **A92** με άμφίκυρτες έπιφάνειες που συγκλίνουν σε όξεία, γωνιώδη άκμή στην περιφέρεια, και τὸ χαμηλὸ **A93** με άμφίκυρτες έπιφάνειες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια ὅπως και τὸ **A94**. Τὰ **A95, A96,** και **A97** είναι μικροῦ μεγέθους.

Τὸ ὕψος κυμαίνεται 3,5 ἔως 4,3. Τὸ πάχος ποικίλλει ἀπὸ 1,4 ἔως 2,0. Τὸ βάρος **A92,** 96 17-18γρ και **A95, A97** 31-33 **A93**. Οί διαμπερείς όπες ἀπὸ 0,2 ἔως 0,4 με τὰ περισσότερα μεταξύ 0,2 ἔως 0,3. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τους είναι 1,1. (**βλ. εικ. 4.5 α, β,γ**)

Φακοειδές δισκοειδές με μία όπή είναι τὸ έλλειψοειδές μικροῦ μεγέθους **A98.** με άμφίκυρτες έπιφάνειες και διαστ.: ὕψ. 5,1 Πλ. 4,8 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 50, και τὸ μικροῦ μεγέθους **A99** με τριγωνική, όξεία κορυφή και δισκοειδές σῶμα με άμφίκυρτες έπιφάνειες. ὀρθογώνια έγκοπή (Μήκ. 1,1 Πλ. 0,4) ἐπάνω ἀπὸ τὴν όπή στην μία έπιφάνεια με διαστ.: ὕψ. 4,1 Πλ. 3,9 Πάχ. 2,1 Δ. όπης 0,6-0,5 Βάρος 33, ὅπως και τὸ θραῦσμα M99/πδ207= 20. (**βλ. εικ. 4.5 α, β,γ**)

Φακοειδές πεταλόσχημο με δύο όπες είναι τὸ **A10** με κυρτές έπιφάνειες όξειες στην περιφέρεια και πεπιεσμένο ἄνω τμήμα με τριγωνική αὐλάκωση και όξειες άκμές. Σ'αυτὸ σχηματίζονται δύο κορυφές που χωρίζονται ἀπὸ καμπύλο αὐχένα, στις όποιες υπάρχουν οί διαμπερείς όπες. Στὸ παρόμοιο **A101.** τὸ ἄνω τμήμα είναι πεπιεσμένο, και ἡ περιφέρεια κυρτή. Τὸ **A102** είναι ἐπίμηκες με πεπλατυσμένη κυρτή κορυφή που χωρίζεται ἀπὸ ἡμικυκλική αὐλάκωση στὸ μέσον, με πεπλατυσμένη βάση. Τὸ **A103** ἔχει πεπλατυσμένη κυρτή δισχιδὴ κορυφή που χωρίζεται ἀπὸ ἑλαφρά κυρτή αὐλάκωση στὸ μέσον ὅπως και τὸ M99/πδ 15. Τέλος τὸ **A104** ἔχει κοιλόκυρτες έπιφάνειες που συγκλίνουν στην περιφέρεια σε όξεία άκμή.

Τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 4,9 ἔως 6,0. Τὸ πάχος ἀπὸ 1,8 ἔως 2,6 τὰ περισσότερα είναι μεταξύ 2,1 και 2,4. Τὸ βάρος είναι ἀπὸ 66 ἔως 68γρ. οί

διαμπερείς όπες από 0,5 έως 0,8 τὰ περισσότερα 0,5-0,6 ή απόσταση μεταξύ τῶν ὀπῶν είναι από 1,5 έως 2,5 τὰ περισσότερα 2,1-2,5. (βλ. εἰκ. 4.5 α, β,γ).

Φακοειδές πεταλόσχημο με μία ὀπή είναι τὸ **A105** με δισχιδή κορυφή αὐλάκωση ὀξεία τριγωνική κατὰ μήκος τῆς ἄνω ἐπιφανείας, με διαστάσεις: ὕψ. 6,0 Πλ. 7,0 Πάχ. 2,9 Δ. ὀπῶν 1) 0,6 Βάρος 112

Φακοειδές ἀπιόσχημο είναι τὸ **A106** με ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα καὶ κυρτὴ κορυφή καὶ ἐπιφάνειες ἔντονα κυρτές στο κέντρο πὸ συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στὴν περιφέρεια. βαθιές ἀμυγδαλόσχημες κοιλότητες ὑπάρχουν γύρω ἀπὸ τις ὀπές. Τὰ **A107**, **A108** ἔχουν πλατεία κυρτὴ κορυφή ἐνῶ τὸ **A109** προεξέχουσα τριγωνική καὶ κυρτὴ κορυφή καὶ ἐλλειψοειδές κάτω τμήμα . Τὸ **A110** ἔχει ὀξεία, στενή καὶ ἐμφανῶς προεξέχουσα τὴν ἄνω ἀπόληξη. Τὸ **A111** ἔχει ἀσύμμετρο ἡμικύκλιο κάτω τμήμα καὶ ὀξεία, στενή, προεξέχουσα ἄνω ἀπόληξη καὶ ὠοειδῆς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Τὸ **A112** εἶναι με ἀμφίκυρτη, πλατεία, προεξέχουσα κορυφή καὶ ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα. Τὰ **A113**, **A114** με ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα, πλατεία, ὀξεία κορυφή. Τὸ **A115** ἀπιόσχημο με ἀμφίκυρτη, πλατεία κορυφή καὶ ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα, τὸ **A116** με ἐλλειψοειδές τὸ κάτω τμήμα, ὀξεία, στενή, κυρτὴ, προεξέχουσα κορυφή. καὶ ἀμφίκυρτες ἔντονα διογκωμένες, σχεδὸν ἀμφικωνικές ἐπιφάνειες στο μέσον ὅπως καὶ τὸ θραῦσμα M90/πδ 28. Τὸ **A117** ἔχει κορυφή στενή, διογκωμένη καὶ κυρτὴ, καὶ ἡμισφαιρικὸ κάτω τμήμα. Τὸ **A118** ἔχει κορυφή πλατεία καὶ κυρτὴ, καὶ ἡμισφαιρικὸ τὸ κάτω τμήμα, τὸ **A119** πλατεία διογκωμένη, κυρτὴ κορυφή, ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα, καὶ ἐπιφάνειες ἀμφίκυρτες, ὅπως τὰ **A120**, **A127** με κορυφή πλατεία καὶ κυρτὴ, καὶ ἀκανόνιστο ἡμισφαιρικὸ κάτω τμήμα. Τὰ **A121**, ἔχουν πλατεία καὶ κυρτὴ κορυφή, καὶ κάτω ἡμισφαιρικὸ τμήμα ὅπως τὸ **A122** καὶ τὸ **A126**. Τὸ **A123** ἔχει κορυφή στενή, διογκωμένη καὶ κυρτὴ. Τὰ **A124**, **A125** ἔχουν κορυφή πλατεία, διογκωμένη καὶ κυρτὴ, καὶ κάτω τμήμα ἀκανόνιστο ἡμισφαιρικὸ. Τὰ **A129**, **A130**, M86/πδ 26 ἔχουν ἡμικυκλικὸ κάτω τμήμα καὶ πλατεία, κυρτὴ κορυφή. Τὸ **A131** ἔχει σχεδὸν ἡμισφαιρικὸ τὸ κάτω τμήμα καὶ κυρτὴ, πλατεία κορυφή, τὸ **A132** κορυφή στενή, κυρτὴ, διογκωμένη, καὶ βάση ἀκανόνιστα ἡμικυκλική. Τὸ **A133** ἔχει ὀξεία, στενή καὶ διογκωμένη ἄνω ἀπόληξη. Τὰ **A134** καὶ M99/πδ 16 κορυφή πλατεία καὶ κυρτὴ, καὶ κάτω τμήμα

άκανόνιστα ήμισφαιρικό και το **A135** κορυφή κυρτή, δισχιδής έως το ύψος της όπης με το κάτω τμήμα άκανόνιστο έλλειψοειδές.

Το ύψος για τα χαμηλά κυμαίνεται από 3,1 έως 4,3, για τα ψηλά από 4,5 έως 5,8. Το **A134** είναι το ψηλότερο 6,5 και βαρύτερο, 121 γρ. Το πάχος κυμαίνεται από 1,8 έως 4,5, τα περισσότερα μεταξύ 2,0 και 2,8. Το βάρος κυμαίνεται μεταξύ 16 και 121 γρ. Τα περισσότερα κατατάσσονται σε τρεις υπομάδες αυτά (**A113**, **A117**, **A124**, **A128**, **A129**, **A131**) με βάρος από 16 έως 28γρ. (ύψ 3,3 έως 3,9) αυτά και 35 έως 43 γρ. (ύψ. 3,5 έως 5,0) και αυτά **A106**, **A122**, **A133** με βάρος από 52 έως 67γρ. Η διαμπερής όπη έχει διάμετρο από 0,2 έως 0,8 με τα περισσότερα από 0,3 έως 0,5. (βλ. εικ. 4.5 α, β,γ)

Φακοειδές έλλειψοειδές σχήμα ως **ισχᾶς** έχουν τα έξης: **A136** έλλειψοειδές ωοειδές με πλατειές κοιλότητες γύρω από την όπη, το έλαφρῶς άκανόνιστο **A137** με όξεία μακρόστενη κορυφή και κυρτή βάση. Το **A138** με τριγωνική, κυρτή κορυφή και βάση πλατειά, κυρτή. Το **A139** με τριγωνική, κυρτή κορυφή και έντονα κυρτή βάση, σχεδόν ήμισφαιρική και έλαφρῶς έκκεντρο όπη Το **A140**. με κυρτή βάση και όξεία τριγωνική κορυφή, τα ωοειδῆ **A141**. **A142** με έλαφρῶς κυρτή, πλατειά, πεπιεσμένη βάση και τριγωνική, κυρτή κορυφή Το έλλειψοειδές **A143** με έντονα κυρτή βάση και τριγωνική, κυρτή κορυφή. Το ωοειδές, μικροῦ μεγέθους **A144** με κυλινδρική πεπλατυσμένη βάση και τριγωνική, κυρτή κορυφή και μικρές κοιλότητες. Τα έλλειψοειδῆ **A145** ,**A146** με βάση κυρτή πλατειά, πεπιεσμένη και τριγωνική, κυρτή κορυφή Τα ωοειδῆ άκανόνιστο **A147**, **A148** με κυρτή, πλατειά, βάση και κορυφή τριγωνική, κυρτή. Το ωοειδές **A149** με όξεία, κωνική κορυφή και έλαφρῶς κυρτή, πεπιεσμένη βάση Το έλλειψοειδές σχεδόν άμφικωνικό βάρος **A150** με την πλατειά, κολουροκωνική βάση και την τριγωνική, όξεία κορυφή. Τα έλλειψοειδῆ **A151**, M92/πδ 2 με όξεία, τριγωνική, κυρτή κορυφή και σχεδόν ήμισφαιρική βάση. Τα έλλειψοειδῆ **A152**. **A153** με τριγωνική, κυρτή κορυφή και κυρτή, πεπλατυσμένη βάση. Τα **A154**, M98/πδ1 με τριγωνική πεπλατυσμένη, κορυφή και κυκλική, πλατειά ήμισφαιρική βάση. Το **A155**. με τριγωνική, κυρτή κορυφή και κυρτή, πεπλατυσμένη βάση, το έλλειψοειδές, άμφικωνικό **A156** με τριγωνική, χαμηλή, κυρτή, σχεδόν τετράγωνη κορυφή και κυρτή, κολουροκωνική βάση και το ωοειδές **A157** με τριγωνική,

χαμηλή, κυρτή κορυφή και ήμισφαιρική βάση.

Το ύψος κυμαίνεται από 2,2 έως 3,9. Το μήκος και το πλάτος από 2,5Χ2,6 έως 5,3Χ4,5. Το βάρος έως 13 γρ τα **A137, A139, A141**, από 29 έως 36γρ. τα **A138, A142, A146, A153, A156, A157**, από 47 έως 53γρ **A145, A148, A149, A151, A154** και από 71 έως 74γρ. τα **A136, A155**. Η διαμπερής όπη έχει διάμετρο από 0,3 έως 0,7 τα περισσότερα από 0,4 έως 0,6. (βλ. εικ. 4.5 α, β,γ)

Στην κατηγορία των δισκοειδών (βλ. εικ. 4.6 α, β,γ) εντάσσονται τα παρακάτω:

Δισκοειδές κυλινδρικό με δύο όπες: **A158** με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες, επιφάνειες επίπεδες και γωνιώδεις άκμες στην περιφέρεια όπως και τα **A159, A160**, M81/πδ21, M81/πδ25, M81/πδ28, M81/πδ36 με κοιλόκυρτες επιφάνειες και δύο διαμπερείς όπες. Περιφέρεια με κυρτή τομή και άκμες αποστρογγυλευμένες. Τα **A161**, M81/πδ18 με ελαφρώς κυρτές επιφάνειες.

Τα M81/πδ19, M81/πδ22, **A162** με κοιλόκυρτες επιφάνειες και περιφέρεια κυρτή τα M81/πδ20, M81/πδ34, **A163** με πεπιεσμένη ή περιφέρεια στην κορυφή και την βάση. Τα **A164**, M82/πδ1, M82/πδ7, M82/πδ12, M82/πδ13, M82/πδ19, M82/πδ20, M82/πδ21, M82/πδ25, M82/πδ26, M82/πδ27, M82/πδ28, M82/πδ33, M82/πδ41α, M82/πδ52, **A165, A166**, M82/πδ9, M82/πδ18, M82/πδ23, **A167, A168** με κοιλόκυρτες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια. Και τα M83/πδ32, **A169**, M83/πδ2, **A170**, M82/πδ47, **A171, A172**, M82/πδ42, M83/πδ15, M83/πδ17, M83/πδ25, M83/πδ31, **A173, A174, A175, A176, A177, A178**, M84/πδ1, **A179**, M84/πδ3, M86/πδ12, **A180**, M86/πδ30, **A181**, M85/πδ1, M86/πδ14, M86/πδ15, M86/πδ1, M84/πδ11, **A182**, M88/πδ33, M89/πδ1, M89/πδ6,

Το **A183** φέρει διαγώνιες έγχαραξεις στις όπες, τα **A184, A185** έχουν κοίλη την μία επιφάνεια ενώ το **A186** μία κοίλη και μία κυρτή επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή έχουν τα M86/πδ3, M86/πδ5, **A187**, M86/πδ13, M86/πδ16, και το ανισόπαχο M86/πδ18.

Τα θραύσματα M86/πδ19, M86/πδ20, M86/πδ23, M86/πδ25, M87/πδ26, **A188**, M88/πδ25, M88/πδ30, M88/πδ34, M87/πδ37, M87/πδ39, **A189**, M90/πδ9, M90/πδ19, **A190, A191**, M90/πδ35, M90/πδ36, M90/πδ51, M90/πδ52, M90/πδ53,

A192, M88/πδ7 έχουν επίπεδη πεπλεγμένη κορυφή, και άμφικυρτες επιφάνειες και κυρτή τομή στην περιφέρεια. Τα M88/πδ8, **A193**, έχουν επίπεδη και ελαφρώς κυρτή επιφάνειες. Στα **A194, A195, A196**, M87/πδ3, **A197, A198** οι επιφάνειες είναι ή μία ελαφρώς κοίλη και ή άλλη επίπεδη. Στα **A199, A200, A201** οι άκρες στην περιφέρεια είναι γωνιώδεις, το **A202** έχει σχήμα ελαφρώς επίμηκες και περιφέρεια κυλινδρική, κυρτή. Τα M91/πδ12, M91/πδ15, **A203**, M91/πδ20, M91/πδ21, **A204, A205** έχουν επίπεδες επιφάνειες και στην μία επιφάνεια λοξότμητες παρυφές συγκλίνουν σε τριγωνική απόληξη. Τα **A206, A207, A208**, έχουν επιφάνειες επίπεδες και κυρτή περιφέρεια. Το **A209** έχει τομή κυλινδρική επίπεδη την μία επιφάνεια, ελαφρώς κοίλη την άλλη και κυρτή τομή στην περιφέρεια, όπως και το M87/πδ6 και το **A210**.

Τα **A211, A212, A213, A214**, M87/πδ23, M87/πδ24, M87/πδ25, **A215, A216** έχουν τομή κυλινδρική, και κυρτή τομή στην περιφέρεια. Τα M90/πδ7, M92/πδ1, **A217, A218** κοιλόκυρτες επιφάνειες και αυλάκωση κατά μήκος της περιφερείας στην μία επιφάνεια.

Το άκανόνιστο έλλειψοειδές **A219** έχει κοιλόκυρτες επιφάνειες και κυρτή, διογκωμένη περιφέρεια. Τα M88/πδ20, M88/πδ26, M88/πδ28, M88/πδ29, **A220**, M89/πδ20, **A221, A222**, M90/πδ3, **A223** έχουν επιφάνειες επίπεδες και κυρτή περιφέρεια. Τα M90/πδ16, **A224**, M90/πδ27, **A225, A226** έχουν σχήμα επίμηκες, έλλειψοειδές και κυρτή περιφέρεια. Το **A227, A228** έχει τομή κυλινδρική και περιφέρεια κυρτή. Το άκανόνιστο **A229**, κυρτή περιφέρεια, όπως και τα M90/πδ39, M93/πδ6, M93/πδ15, M93/πδ16.

Τα **A230, A231**, M93/πδ22, M93/πδ27, M93/πδ29, M93/πδ30, **A232** έχουν ελαφρώς κοιλόκυρτες επιφάνειες άκρες ελαφρώς συγκλίνουσες και κυρτή περιφέρεια. Το χαμηλό **A233**, έχει επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια όπως και τα M93/πδ34, M93/πδ35, M93/πδ42, M93/πδ351=48, M93/πδ51, M93/πδ351=53, M93/πδ55, M93/πδ56, M93/πδ57, M93/πδ59, M93/πδ60, M93/πδ62, M94/πδ4, M94/πδ9, M94/πδ10, M94/πδ11, **A234** M94/πδ14, M94/πδ15, M96/πδ51, **A235, A236**, M96/πδ703, **A237**, M97/πδ109=5, **A238**, M97/πδ7, **A239**, M97/πδ9, **A240**, M97/πδ707=14, M97/πδ712=17, **A241, A242**, M97/πδ721=22, M97/πδ720=23, **A243, A244, A245**, M99/πδ3, M99/πδ9, **A246**, M99/πδ13, M99/πδ14, **A247**, M99/πδ18, **A248**,

M99/πδ210=21, M99/πδ212=23, M99/πδ24, M99/πδ25, M99/πδ27, M99/πδ28, M99/πδ216=29, **A249**, M99/πδ217=32, **A250**, M99/πδ35, M99/πδ26, M99/πδ31, M99/πδ36, M99/πδ37, M00/πδ305, M00/πδ306, **A251**, M00/πδ2, **A252**, **A253** και **A254** με κυρτές επιφάνειες. Από τον Πύργο στο Χωριό τὰ **A255**, **A256**, **A257**, **A258**, και τὸ **A259** ἀπὸ τὰ **Κατάπολα** ἔχουν παρόμοιο σχῆμα.

Τὸ ὕψος- διάμετρος στὰ δισκοειδῆ κυμαίνεται μεταξύ 7, 8 καὶ 9. Τὸ πάχος ἀπὸ 1,7 ἕως 2,8, στὰ περισσότερα μεταξύ 1,9 καὶ 2,3. Τὸ βάρος κυμαίνεται ἀπὸ 65 ἕως 82γρ. **A219**, **A209**, **A168**, καὶ τὰ περισσότερα χωρίζονται σὲ τρεῖς ὁμάδες: μία μεταξύ 113 καὶ 137γρ. **A184**, **A201**, **A220**, **A227**, **A229**, **A259**, ἄλλη μία, μεταξύ 148 καὶ 155γρ. **A198**, **A200**, **A205**, **A208**, **A216**, **A240**, καὶ μία τρίτη, μεταξύ 160 καὶ 194γρ. **A195**, **A197**, **A202**, **A216**, **A234**, **A241**, **A243**, **A251**. Τὸ **A166** εἶναι βαρύτερο 204γρ. Οἱ διαμπερεῖς ὀπές ἔχουν διάμετρο ἀπὸ 0,3 ἕως 0,7 τὰ περισσότερα ἔχουν διάμετρο 0,5. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τῶν ὀπῶν εἶναι ἀπὸ 0,8 καὶ 1,0 ἕως 2,3, στὰ περισσότερα εἶναι ἀπὸ 1,6 ἕως 2,1. (βλ. εἰκ. 4.6 α, β, γ)

Στὰ **Δισκοειδῆ κυλινδρικά μεγάλου μεγέθους** ἐντάσσονται τα παρακάτω: τὸ **A260** μὲ ἐλαφρῶς κυρτές τὶς ἐπιφάνειες καὶ κυρτὴ περιφέρεια ὅπως καὶ τὰ M82/πδ2, M82/πδ39, M82/πδ48. Τὸ ἐλλειψοειδές **A261**, μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, καὶ κυρτὴ περιφέρεια ὅπως καὶ τὰ M82/πδ3, **A262**, **A263**, M86/πδ7, **A264**, M86/πδ27, **A265**. Τὸ **A266** μὲ ἐπιφάνειες ἐπίπεδες καὶ ἀκμές γωνιώδεις στὴν περιφέρεια, ὅπως τὸ M87/πδ5. Τὸ **A267** ἔχει ἐπίμηκες ἐλλειπτικό σχῆμα μὲ περιφέρεια ἐπίπεδη πεπλατυσμένη στὴν κορυφή, ὅπως τὰ M87/πδ19, M87/πδ33, M87/πδ39 μὲ ἐπιφάνειες κοιλόκυρτες. Τὰ ἐλλειψοειδῆ **A268**, **A269** μὲ ἐπιφάνειες κοιλόκυρτες καὶ περιφέρεια κυρτὴ, ὅπως τὸ M90/πδ33. Τὰ **A270**, **A271** μὲ ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες συγκλίνουσες στὴν περιφέρεια. Τὸ **A272** ἔχει ἐπιφάνειες: μία ἐλαφρῶς κοίλη καὶ ἄλλη σχεδὸν ἐπίπεδη ὅπως καὶ στὸ M91/πδ3. Τὸ **A273** ἔχει ἐπιφάνειες μία ἐλαφρῶς κοίλη καὶ ἄλλη κυρτὴ. Τὰ **A274**, **A275** ἔχουν κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες καὶ διογκωμένη, κυρτὴ περιφέρεια. Τὸ M90/πδ47 φέρει στὸ κάτω τμήμα ἐγκοπὴ τριγωνικὴ, τὰ M97/πδ25, M99/πδ13, καὶ τὸ **A276** ἔχουν κοιλόκυρτες ἀνώμαλες ἐπιφάνειες. Ἀπὸ τὴν **Ἁγία Εἰρήνη**, **Λεῦκες** προέρχεται τὸ **A277** μὲ ἐπιφάνειες μία ἐλαφρῶς κοίλη καὶ ἄλλη κυρτὴ.

Το ύψος- διάμετρος τῶν μεγάλων δισκοειδῶν κυμαίνεται ἀπὸ 10 ἕως 13,5. Τὸ πάχος τους ἀπὸ 2,3 ἕως 4,6 τὰ περισσότερα μεταξὺ 2,3 ἕως 3,3. Τὸ βάρος κυμαίνεται ἀπὸ 266γρ. στὰ **A274**, ἀπὸ 504 ἕως 570γρ., στὰ **A260, A261, A265**, καὶ μεταξύ 310 καὶ 396γρ. στὰ **A263, A269, A277**. Οἱ διαμπερεῖς ὀπές ἔχουν διάμετρο ἀπὸ 0,4 ἕως 1,1 καὶ τὰ περισσότερα 0,6-0,7. Ἡ ἀπόσταση μεταξύ τῶν ὀπῶν ποικίλλει ἀπὸ 1,6 ἕως 2,5, στα περισσότερα εἶναι μεταξύ 1,8 καὶ 2,1. (βλ. εἰκ. 4.6 α, β,γ)

Στὰ δισκοειδῆ κυλινδρικό με μία ὀπή ἐντάσσονται τὰ: **A278** με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες τὰ M82/πδ8, **A279**, M83/πδ26, M96/πδ53 με κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες πὺν συγκλίνουν ὅπως καὶ τὰ M81/πδ24, **A280, A281, A282, A283** με ἐπιφάνειες κοιλόκυρτες. Τὸ μικροῦ μεγέθους **A284** καὶ τὸ ἐλαφρῶς ἐπίμηκες ἔλλειψοειδές **A285**.

Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται ἀπὸ 5,7 ἕως 8,1 ἐνῶ τὸ πλάτος ἀπὸ 5,9 ἕως 7,6. Τὸ πάχος κυμαίνεται ἀπὸ 1,8 ἕως 2,4, στὰ περισσότερα μεταξύ 2,1 καὶ 2,2. Το βάρος ἀπὸ 80γρ **A283** ἕως 151γρ **A285**. Στὰ περισσότερα μεταξύ 103-112γρ **A278, A280, A281** καὶ 122-137γρ. **A279, A284**. Ἡ διαμπερῆς ὀπή ἔχει διάμετρο ἀπὸ 0,4 ἕως 0,7, τὰ περισσότερα 0,5. (βλ. εἰκ. 4.2 α, β,γ)

Στὰ Δισκοειδῆ κυλινδρικά με μία ὀπή μεγάλου μεγέθους ἐντάσσονται τὰ ἐξῆς: **A286** με ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, περιφέρεια κυλινδρική, τὰ **A287, A288** με ἐπιφάνειες ἐπίπεδες καὶ περιφέρεια κυρτή. Τὰ ἔλλειψοειδῆ **A289** καὶ **A290**, καὶ τὸ ἔλλειψοειδές ἀκανόνιστο θραῦσμα M89/πδ23.

Τὸ ὕψος- διάμετρος κυμαίνεται μεταξύ 10 καὶ 11, με τὴν ἐξαίρεση τοῦ **A290** με ὕψος 9. Τὸ πάχος τους μεταξύ 2,0 καὶ 3,2. Τὸ βάρος ἀπὸ 139 ἕως 395γρ στα περισσότερα μεταξύ 235-321γρ. Ἡ διαμπερῆς ὀπή ἔχει διάμετρο μεταξύ 0,5 ἕως 0,9, τὰ περισσότερα 0,7-0,8. (βλ. εἰκ. 4.6 α, β,γ).

Στὰ Ἰδιόμορφα (βλ. εἰκ. 4.7 α, β,γ) ἐντάσσονται οἱ παρακάτω κατηγορίες:

Δισκοειδές ἔλλειψοειδές με μία διαμπερῆ ὀπή ὅπως τὸ **A291** με τριγωνική κομμένη ἐπίπεδη κορυφή καὶ ἔλλειψοειδές κάτω τμήμα. Τὰ ἔλλειψοειδῆ-ἀμυγδαλόσχημα M82/πδ5, **A292** με τριγωνική, ὀξεία κορυφή καὶ ἔλλειψοειδῆ βάση, ὅπως καὶ τὰ M82/πδ16, M82/πδ22, Τὸ **A293** με πεπιεσμένες τὶς περιφέρειες τὸ **A294**. με πεπλατυσμένη βάση καὶ τριγωνική, καμπύλη κορυφή, τὰ **A295, A296**

μέ βάση πεπλατυσμένη και έλλειψοειδή πεπλατυσμένη κορυφή, μία επίπεδη έπιφάνεια και άλλη έντονα κυρτή μέ ασυνήθιστα μεγάλη όπη.

Τό **A297** μέ έλαφρώς τριγωνική κορυφή και πεπιεσμένη επίπεδη βάση, τό επίμηκες **A298** μέ όξεία κορυφή, περιφέρεια κυρτή. Τό επίμηκες **A299** μέ τριγωνική κορυφή και κάθετη έγκοπή στό μέσον της (μήκ. 2,2 βάθ, 0,6). Τά έλλειψοειδή άμυγαλόσχημα **A300**, **A301**, μέ τριγωνική κορυφή και καμπύλη έσοχή στό μέσον του περιγράμματος της βάσεως. Τό **A302** μέ επίπεδες έπιφάνειες και συγκλίνουσες άκμές στην περιφέρεια.

Ός προς τό ύψος διακρίνονται σε χαμηλά μεταξύ 6,5-7,1 όπως **A292**, **A294**, **A299**, **A301** και σε ψηλά από 8 έως 11, **A291**, **A293**, **A295**, **A297**, **A298**, **A302**. Τό πλάτος μετρήθηκε μεταξύ 6,3 έως 11, τό πάχος 1,5 έως 3,3, στα περισσότερα μεταξύ 2,0 και 2,6. Τό βάρος κυμαίνεται από 61γρ. **A301** έως 207γρ. **A291**, στα περισσότερα μεταξύ 103 και 113γρ **A292**, **A294**, **A299**, και μεταξύ 139 και 145γρ **A293**, **A302**. Σε μερικά, μεταξύ 168-178γρ **A295**, **A297**, **A298**.

Η διαμπερής όπη έχει διάμετρο μεταξύ 0,5 και 1,0 τά περισσότερα 0,5. (βλ. εικ. 4.7 α, β,γ)

Μέ δύο διαμπερείς όπες: όπως τό έλλειψοειδές άκανόνιστο **A303** μέ κυρτές έπιφάνειες και όξειες άκμές τά έλλειψοειδή άμυγαλόσχημα M82/πδ50, M87/πδ4. Μέ τριγωνική όξεία κορυφή και επίπεδες άκμές και όπες λοξώς τοποθετημένες Τά πεπλατυσμένα στην κορυφή M88/πδ13, **A304**, M98/πδ5=152, M99/πδ2=52, και M03/πδ2=52.

Τό ύψος κυμαίνεται από 6,7 έως 7,5. Τό πλάτος 7,2 τό πάχος από 1,9 έως 2,5 και τό βάρος 113γρ. Οί διαμπερείς όπες έχουν διάμετρο 0,6 και ή άπόσταση μεταξύ τους είναι 1,1. (βλ. εικ. 4.7 α, β,γ)

Δισκοειδές άμφίκυρτο σαν σφονδύλι: τό άμφίκυρτο **A305**, μέ κυρτή περιφέρεια και μεγάλη όπη στό κέντρο. Τό **A306** έχει μία έπιφάνεια πεπλατυσμένη, περιφέρεια κυλινδρική και έλαφρώς έκκεντρη όπη, τό έπιπεδόκυρτο **A307** μέ περιφέρεια σχεδόν κυλινδρική. Όπη χοανοειδής στην άνω έπιφάνεια **A308** μέ κυρτή περιφέρεια και άποστρογγυλεμένες άκμές. Και τά πεπλατυσμένα κυλινδρικό M82/πδ30, M03/πδ935.

Το ύψος τους κυμαίνεται μεταξύ 2,3 και 2,6. Η διάμετρος μεταξύ 4,8 και 6,2. Το βάρος μεταξύ 20 και 25γρ. ή διαμπερής όπη έχει διάμετρο από 0,8 έως 1,7.

Μοναδικά είναι τα εξής:

- Το ωοειδές ακανόνιστο **A309** ύψ. 8,5 Πλ. 6,5 Δ. όπης 1,4-1,1 Βάρος 157
- Το ιδιόμορφο κωνικό πεπλατυσμένο **A310** με κοίλη κάτω επιφάνεια και όξεία κορυφή, περιφέρεια κυρτή ύψ. 4,3 Πλ. 5,0, Δ. όπης 0,5-0,6, Βάρος 50
- Το ακανόνιστο ήμικυκλικό θραῦσμα **A311**, ύψ. 5,7, Πλ. 5,2, Πάχ. 2,1, Δ. όπης 0,6-1,0, Βάρος 68
- Το πεπιεσμένο επίμηκες κυλινδρικό **A312** σχήμα με κυρτές επιφάνειες με την κατά μήκος ελαφρώς εκκεντρη διαμπερή όπη, ύψ. 6,1, Πλ. 3,5, Πάχ. 2,0, Δ.όπης 0,3-0,4, Βάρος 49
- Το επίμηκες-κυλινδρικό **A313** σχήμα με όξεία κορυφή. ακανόνιστο σχήμα με μία διαμπερή όπη. επιφάνειες κυρτές συγκλίνουσες στην περιφέρεια ύψ.10,9, Πλ. 3,7, Πάχ. 2,8, Δ.οπής 0,5-0,6, Βάρος 91,
- Το δισκοειδές πεπιεσμένο M87/πδ30 επίπεδο στην κορυφή και με όξεία απόληξη στην κάτω επιφάνεια
- Το δισκοειδές-επίμηκες έλλειψοειδές M87/πδ38 με επιφάνειες κοιλόκυρτες τὸ Κωνικό-κυλινδρικό M88/πδ11, τὸ M89/πδ13 έξαεδρικό άντικείμενο, τριγωνικής τομής M91/πδ5

Τὰ Λίθινα παρουσιάζουν μία ποικιλομορφία:

- **A314** Δισκοειδές ακανόνιστο, αδιαμόρφωτο με όπη χοανοειδή ύψ. 2,2 Πλ. 4 Πάχ. 4,6 Διάμ. όπης 0,9-1,1 Βάρος 52
- **A315** Δισκοειδές έλλειψοειδές με κυρτή περιφέρεια και εκκεντρη χοανοειδή όπη. Άνώμαλες επιφάνειες ύψ. 12,0 Πλ. 7,8, Πάχ. 1,9, Δ. όπης 0,3-0,8 Βάρος 228 **A316** ακανόνιστο έλλειψοειδές με πλατειά βάση και όξεία κυρτή κορυφή. επιφάνειες μία επίπεδη και μία κυρτή Μεγάλη εκκεντρη διαμπερή όπη ύψ. 5,0 Πλ. 3,5 Πάχ. 2,1 Δ. όπης 0,8 Βάρος 58
- Τὰ **A317**, έλλειψοειδές επίμηκες με πλατειά επίπεδη βάση και κορυφή στενή και καμπύλη. Η διαμπερής όπη είναι άμφικωνική και οί επιφάνειες κυρτές, ύψ. 5,9 Πλ. 4,1 Πάχ. 2,3-2,4 Δ. όπης 1,1-0,5 Βάρος 97γρ., και

A318 έλλειψοειδές επίμηκες, ύψ. 5,8, Πλ. 4,5 Πάχ. 1,7, Δ. όπτης 1,1-1,0 Βάρος 51.

- Το άκανόνιστο έλλειψοειδές **A319**, ύψ. 8,1, Πλ. 5,2, Πάχ. 1,1, Δ. όπτης 0,3 Βάρος 62.
- Και το M82/Λδ1 Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες, κυρτή περιφέρεια

Στην περίοδο αυτή εντάσσονται και επιφανειακά εύρηματα από διάφορες θέσεις από την Μινώα και συγκεκριμένα στα:

- **Πυραμιδοειδή** τὰ M90/πδ15, M90/πδ42, M90/πδ43
- **Φακοειδή άπιόσχημα** τὰ **A337, A338, A340** έλλειψοειδές ως ισχᾶς **A339**
- **Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές** τὰ **A363, M82/πδ36, M82/πδ40,**
- **μεγάλου μεγέθους** τὰ **A376, A377, A378.**

Και από την Αγία Ειρήνη, όπως το δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές **A374.**

Στόν Πίνακα 4.6 παρατίθενται οί ποσότητες τών ύφαντικῶν βαρῶν τῆς ύστερης έλληνιστικῆς περιόδου 2^{ος} -1^{ος} αἰ. π.Χ. ανά τύπο. (βλ. εἰκ. 4.4, 4.5, 4.6, 4.7 α, β, γ)

Τύποι	Παραλλαγές	Υφαντικά βάρη	Σ	%
Πυραμιδοειδή		A37. A38. A39. A40. A41. A42. A43. A44. A45. A46. A47. A48. A49. A50. A51. A52. A53. A54. A55. A56. A57. A58. A59. A60. A61. A62. A63. A64. A65. A66. A67. A68. A69. A70. A71. A72. A73. A74. A75. A76. A77. A78. A79. A80. A81. M81/πδ23, M81/πδ35, M82/πδ38, M86/πδ21, M86/πδ32, M87/πδ27, M90/πδ50, M94/πδ2=51, M88/πδ10, M89/πδ9, M89/πδ25, M99/πδ7=229, M97/πδ3=303, M97/πδ18=714, M97/πδ40, M03/πδ963	61	12,6
	Με δύο όπές	A82	1	
	μεγάλου μεγέθους	A83. A84. A85. A86. A89. A90 ΠΙΑΤ07/AE59	7	1,4
κολουροκωνικό		A91.	1	
Φακοειδή	Δισκοειδές με δύο όπές	A92. A93. A94. A95. A96. A97.	6	1,2
	Δισκοειδές με μία όπή	A98. A99. M99/πδ207= 20	3	
	πεταλόσχημο με δύο όπές	A100. A101. A102. A103. A104. M99/πδ15	6	1,2
	πεταλόσχημο με μία όπή	A105.	1	
	άπιόσχημο	A106. A107. A108. A109. A110. A111. A112. A113. A114. A115. A116. A117. A118. A119. A120. A121. A122. A123. A124. A125. A126. A127. A128. A129. A130. A131. A132. A133. A134. A135. M90/πδ 28, M86/πδ 26, M99/πδ 16	33	6,8
	έλλειψοειδές ως ισχᾶς	A136. A137. A138. A139. A140. A141. A142. A143. A144. A145. A146. A147. A148. A149. A150. A151. A152. A153. A154. A155. A156. A157. M92/πδ 2, M98/πδ1	24	4,95

Δισκοειδές	Κυλινδρικό με δύο όπες	A158. A159. A160. A161. A162. A163. A164. A165. A166. A167. A168. A169. A170. A171. A172. A173. A174. A175. A176. A177. A178. A179. A180. A181. A182. A183. A184. A185. A186. A187. A188. A189. A190. A191. A192. A193. A194. A195. A196. A197. A198. A199. A200. A201. A202. A203. A204. A205. A206. A207. A208. A209. A210. A211. A212. A213. A214. A215. A216. A217. A218. A219. A220. A221. A222. A223. A224. A225. A226. A227. A228. A229. A230. A231. A232. A233. A234. A235. A236. A237. A238. A239. A240. A241. A242. A243. A244. A245. A246. A247. A248. A249. A250. A251. A252. A253. A254. A255. A256. A257. A258. A259. M81/πδ21, M81/πδ25, M81/πδ28, M81/πδ36, M81/πδ18, M81/πδ19, M81/πδ22, M81/πδ20, M81/πδ34, M82/πδ1, M82/πδ7, M82/πδ12, M82/πδ13, M82/πδ19, M82/πδ20, M82/πδ21, M82/πδ25, M82/πδ26, M82/πδ41α, M82/πδ52, M82/πδ9, M82/πδ18, M82/πδ23, M83/πδ32, M83/πδ2, M82/πδ47, M82/πδ42, M83/πδ15, M83/πδ17, M83/πδ25, M83/πδ31, M84/πδ1, M84/πδ3, M86/πδ12, M86/πδ30, M85/πδ1, M86/πδ14, M86/πδ15, M86/πδ1, M84/πδ11, M88/πδ33, M89/πδ1, M89/πδ6, M86/πδ3, M86/πδ5, M86/πδ13, M86/πδ16, M86/πδ18, M86/πδ19, M86/πδ20, M86/πδ23, M86/πδ25, M87/πδ26, M88/πδ25, M88/πδ30, M88/πδ34, M87/πδ37, M87/πδ39, M90/πδ9, M90/πδ19, M90/πδ35, M90/πδ36, M90/πδ51, M90/πδ52, M90/πδ53, M88/πδ7, M88/πδ8, M87/πδ3, M91/πδ12, M91/πδ15, M91/πδ20, M91/πδ21, M87/πδ6, M87/πδ23, M87/πδ24, M87/πδ25, M90/πδ7, M92/πδ1, M88/πδ20, M88/πδ26, M88/πδ28, M88/πδ29, M89/πδ20, M90/πδ3, M90/πδ16, M90/πδ27, M90/πδ39, M93/πδ6, M93/πδ15, M93/πδ16, M93/πδ22, M93/πδ27, M93/πδ29, M93/πδ30, M93/πδ34, M93/πδ35, M93/πδ42, M93/πδ351=48, M93/πδ51, M93/πδ351=53, M93/πδ55, M93/πδ56, M93/πδ57, M93/πδ59, M93/πδ60, M93/πδ62, M94/πδ4, M94/πδ9, M94/πδ10, M94/πδ11, M94/πδ14, M94/πδ15, M96/πδ51, M96/πδ703, M97/πδ7, M97/πδ9, M97/πδ707=14, M97/πδ712=17, M97/πδ721=22, M97/πδ720=23, M99/πδ3, M99/πδ9, M99/πδ13, M99/πδ14, M99/πδ18, M99/πδ210=21, M99/πδ212= 23, M99/πδ24, M99/πδ25, M99/πδ27, M99/πδ28, M99/πδ216=29, M99/πδ217=32, M99/πδ35, M99/πδ26, M99/πδ31, M99/πδ36, M99/πδ37, M00/πδ305, M00/πδ306, M00/πδ2	243	50,2
	Μεγάλου μεγέθους	A260. A261. A262. A263. A264. A265. A266. A267. A268. A269. A270. A271. A272. A273. A274. A275. A276. A277. M82/πδ 2, M82/πδ39, M82/πδ48, M82/πδ3, M86/πδ7, M86/πδ27, M87/πδ5, M87/πδ19, M87/πδ33, M87/πδ39, M90/πδ33, M91/πδ3, M90/πδ47, M97/πδ25, M99/πδ13	33	6,8
	Κυλινδρικό με μία όπη	A278. A279. A280. A281. A282. A283. A284. A285. M82/πδ8, M83/πδ26, M96/πδ53, M81/πδ24	12	2,4
	Μεγάλου μεγέθους	A286. A287. A288. A289. A290. M89/πδ23	6	1,2
ιδιόμορφα	Έλλειψοειδές με μία όπη	A291. A292. A293. A294. A295. A296. A297. A298. A299. A300. A301. A302. M82/πδ5, M82/πδ16, M82/πδ22	15	3,0
	Έλλειψοειδές με δύο όπες	A303. A304. M82/πδ50, M87/πδ4, M88/πδ13, M98/πδ5=152, M99/πδ2= 52, M03/πδ2= 52,	8	1,65
	Δισκοειδές άμφικυρτο	A305. A306. A307. A308. M82/πδ30, M03/πδ935	6	1,2
	Διάφορα	A309. A310. A311. A312. A313. M87/πδ30, M87/πδ38, M88/πδ11, M89/πδ13, M91/πδ5	10	2,0
Λίθινα	A314. A315. A316. A317. A318. A319. M82/Λδ1, M96/Λδ351	8	1,65	
	Σύνολον		484	

Πίνακας 4.6 ύφαντικά βάρη ελληνιστικής περιόδου 2^{ος} -1^{ος} αι. π.Χ.

Στην ίδια περίοδο εντάσσονται και τὰ ἐπιφανειακὰ χωρὶς ἀκριβὴ θέση προέλευσης ἀπὸ τὴν **Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Ἀμοργοῦ**, φακοειδῆ ἀπιόσχημα **A341, A342**. Τὸ ἐλλειψοειδὲς ὠοειδὲς ὡς ἰσχᾶς **A350** τὸ δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο **A400** καὶ ἓνα δισκοειδὲς κυκλινδρικό με δύο ὀπές ἀπὸ τὴν ἀρχαία Ἀρκεσίνη, τὸ **A364**.

Ἐπίσης ἀπὸ τὴν **Συλλογὴ Ἐμμανουὴλ Ἰωαννίδη** (βλ. εἰκ. 4.8 α, β, γ, δ, ε, στ) τὰ ἑξῆς:

- **τὰ Πυραμιδοειδῆ** τὸ **A321** με ἐπίπεδη ὀρθογώνια κορυφὴ καὶ πλατεῖα ὀρθογώνια βάση. ἐπίμηκες πιθανῶς γεωμετρικῆς περιόδου τὸ βάρος 47

Τὸ χαμηλό **A322** με ἐπίπεδη καὶ ἐλαφρῶς κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη καὶ σχεδὸν τετράγωνη βάση. Τὸ χαμηλό παραλληλεπίπεδο **A323** με τετράγωνη βάση καὶ κομμένη ἐπίπεδη καὶ ἐλαφρῶς κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη. Τὰ **A324, A325** με πλατεῖα σχεδὸν τετράγωνη βάση καὶ κομμένη ἐπίπεδη ἄνω ἀπόληξη. Τὸ **A326** με πλατεῖα τετράγωνη βάση καὶ κομμένη κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη καὶ ἐλαφρῶς κοῖλες ἐπιφάνειες. Τὸ **A327**, με τετράγωνη ἐπίπεδη βάση καὶ κομμένη ἐπίπεδη καὶ κυρτὴ ἄνω ἀπόληξη, ἴδια με τὸ **A328**. Τὸ **A329** με πλατεῖα σχεδὸν τετράγωνη βάση καὶ κυρτὴ κομμένη ἄνω ἀπόληξη. Τὰ παραλληλεπίπεδα **A330** καὶ **A331 A332**, με κομμένη ἐπίπεδη ἄνω ἀπόληξη καὶ σχεδὸν τετράγωνη ἐπίπεδη βάση. Τὸ χαμηλό **A333** με κομμένη ἄνω ἀπόληξη καὶ πλατεῖα τετράγωνη ἐπίπεδη βάση, ἴδιο με **A334**.

Τὸ ὕψος τους κυμαίνεται, ἀπὸ 4 ἕως 6,7 (**A329, A330**), ἢ βάση τους εἶναι ἄλλοτε ὀρθογώνια 2,5X2,9 καὶ 3,8X3,6 καὶ ἄλλοτε τετράγωνη **A322-A328, A331, A334** 2,5X2,5 καὶ 4,0X3,9. Ὡς πρὸς τὸ βάρος τους, χωρίζονται σὲ δύο κύριες ομάδες, στὰ ἐλαφρύτερα, ἀπὸ 29 ἕως 41γρ. (**A322, A323, A333, A334**), ἀπὸ 45 ἕως 53γρ. (**A321, A324, A327, A328, A332**) καὶ στὰ βαρύτερα, ἀπὸ 58 ἕως 90γρ. (**A325, A326, A329, A330, A331**). Ἡ διαμπερὴς ὀπὴ ἔχει διάμετρο ἀπὸ 0,3 ἕως 0,8 τὰ περισσότερα 0,4-0,5.

- **Τὰ Φακοειδῆ**

Τὰ **Φακοειδῆ Δισκοειδῆ** με δύο ὀπές: τὰ **A335** καὶ **A336** ἔχουν ἐγχαράξεις στὶς ὀπές. Τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 3,0 ἕως 6,6. Τὸ πάχος 1,4-2,4. Τὸ βάρος ἀπὸ 13 ἕως 95γρ. Οἱ διαμπερεῖς ὀπές ἔχουν διάμετρο ἀπὸ 0,2 -0,6 ἢ ἀπόσταση μεταξύ

τους 1,6 έως 1,8.

Τὰ **Φακοειδή άπιόσημα** : τὸ **A343** με στενή και εμφανῶς προεξέχουσα τὴν ἄνω ἀπόληξη και ἡμικυκλικὸ κάτω τμήμα, τὸ **A344** με κυρτὴ και πλατειά τὴν ἄνω ἀπόληξη, τὸ **A345** με κυρτὴ διογκωμένη τὴν ἄνω ἀπόληξη και ἀκανόνιστα ἔλλειψοειδές κάτω τμήμα, τὸ **A346** με κυρτὴ και διογκωμένη τὴν ἄνω ἀπόληξη εἶναι ἴδιο με τὰ **A347, A348, A349**.

Τὸ ὕψος κυμαίνεται 3,6 έως 4,9. Τὸ πάχος ἀπὸ 2,3 έως 2,6. Τὸ βάρος ἀπὸ 29γρ (A346, 349) έως 43γρ. Ἡ διαμπερὴς ὀπὴ ἔχει διάμετρο ἀπὸ 0,4 έως 0,6.

Τὰ **Φακοειδῆ** ἔλλειψοειδῆ ὡς ἰσχᾶδες: Τὸ **A351**, με τριγωνικὴ κυρτὴ κορυφή και κυρτὴ σχεδὸν ἡμισφαιρικὴ βάση. Τὸ **A352** με τριγωνικὴ κυρτὴ πεπιεσμένη κορυφή και κυρτὴ πλατειά κυκλικὴ πεπιεσμένη βάση. Τὸ **A353** με ὀξεία τριγωνικὴ κολουροκωνικὴ κορυφή και κυκλικὴ πλατειά ἡμισφαιρικὴ βάση. Τὰ σχεδὸν ἀμφικωνικά **A354, A355, A356**, με τριγωνικὴ κολουροκωνικὴ κορυφή και ἡμισφαιρικὴ βάση. Τὸ **A357**, με ἡμικυκλικὴ κορυφή και ἡμισφαιρικὴ βάση. Τὰ σχεδὸν ἀμφικωνικὸ **A358, A359** με τριγωνικὴ κολουροκωνικὴ κορυφή και κυρτὴ κολουροκωνικὴ βάση. Τὸ **A360**, με κωνικὴ κυρτὴ κορυφή και κυρτὴ πεπλατυσμένη βάση. Τὸ **A361**, με ἡμικυκλικὴ κορυφή και ἡμισφαιρικὴ βάση και τὸ ὠοειδές **A362**, με ἡμικυκλικὴ κορυφή και ἡμικυκλικὴ βάση.

Τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 3,2 έως 4,0. Τὸ πλάτος 3,2X3,7 ἢ 5,2X4,5. Ὡς πρὸς τὸ βάρος τους κυμαίνονται ἀπὸ 36 έως 87γρ, τὰ περισσότερα μεταξὺ 50 και 60 γρ. Ἡ διαμπερὴς ὀπὴ ἔχει διάμετρο ἀπὸ 0,4 έως 0,7, στὰ περισσότερα 0,5.

Στὰ **Δισκοειδῆ κυλινδρικά** με δύο ὀπές ἐντάσσονται τὰ ἐξῆς: Τὰ **A365, A366, A367, A368 και A373** με ἐλαφρῶς κυρτὴ περιφέρεια. Τὸ ἀνισόπαχο **A369**. Τὰ **A370 A371, A372** με κυρτὴ περιφέρεια.

Τὸ ὕψος κυμαίνεται ἀπὸ 7,1 έως 8,0. Τὸ πάχος ἀπὸ 2,1 έως 2,4. Ὡς πρὸς τὸ βάρος χωρίζονται σὲ τρεῖς ὀμάδες, τὰ ἐλαφρύτερα ἀπὸ 133 έως 140γρ., ἄλλη ἀπὸ 152 έως 166γρ. και τρίτη ἀπὸ 170 έως 187γρ. Οἱ διαμπερεῖς ὀπές ἔχουν διάμετρο 0,4 έως 0,5 και ἡ ἀπόσταση μεταξὺ τῶν ὀπῶν κυμαίνεται ἀπὸ 0,8 έως 1,9.

Στὰ **Δισκοειδῆ κυλινδρικά μεγάλου μεγέθους** ἐντάσσονται τὰ ἐξῆς: Τὰ **A375, A379** με κυρτὴ περιφέρεια και ἐπιφάνειες κοιλόκυρτες. Τὰ **A380, A381, A382**

κυρτή περιφέρεια με επιφάνειες, μία ελαφρώς κοίλη και άλλη κυρτή.

Το ύψος κυμαίνεται από 8,2 έως 11,4. Το πάχος, από 2,5 έως 3,1. Το βάρος τους κυμαίνεται από 222 έως 421γρ., τα περισσότερα μεταξύ 310 έως 356γρ. (A381, A382). Οί διαμπερείς όπες έχουν διάμετρο από 0,4 έως 0,9, στα περισσότερα 0,8. Η απόσταση μεταξύ των όπων είναι από 1,4 έως 2,1.

Στα Δισκοειδή κυλινδρικά με μία διαμπερή όπη εντάσσονται τα έξης: τα A383, A384, A385 και A386.

Το ύψος κυμαίνεται από 7,1 έως 7,8. Το πάχος από 1,2 έως 2,7. Το βάρος από 103 έως 196γρ. Η διαμπερής όπη 0,5 έως 0,8, στα περισσότερα.

Στα έλλειψοειδή, σχεδόν δισκοειδή, μεγάλου μεγέθους εντάσσονται τα έξης: το επίμηκες A387, και τα A388, ΣΕΙ.343, A389, καθώς και το ανισόπαχο A390.

Το ύψος τους συνήθως είναι ίδιο με την διάμετρο από 9,1 έως 10,3. Το πάχος από 1,8 έως 2,9. Το βάρος από 185 έως 274γρ. Η διαμπερής όπη έχει διάμετρο από 0,5 έως 0,8.

Στα Ιδιόμορφα εντάσσονται τα έξης:

- Τα Έλλειψοειδή με μία διαμπερή όπη, όπως το αμυγδαλόσχημο A393 με άνω απόληξη όξεία και έλλειψοειδή την κάτω και με επιφάνειες, μία κοίλη και ή άλλη κυρτή. Παρόμοια είναι και το επίμηκες A394 και τα ανισόπαχα A395 και A396.

Το ύψος κυμαίνεται από 7,1 έως 8,4. Το πάχος από 2,1 έως 2,4. Το βάρος από 109 έως 152. Η διαμπερής όπη έχει διάμετρο 0,5 έως 0,7, στα περισσότερα 0,5.

- Πεταλόσχημα κυλινδρικά με δύο όπες, όπως το A398 με πεπιεσμένη κυρτή δισχιδή κορυφή, στο μέσον της άνω επιφάνειας τριγωνική αυλάκωση και το κάτω τμήμα ήμισφαιρικό, ύψ. 6,4 Πλ. 7,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,7 2) 0,6 σε απόσταση 2,5 μεταξύ τους και Βάρος 129.

Το A397 με κυρτή κορυφή, ήμισφαιρικό κάτω τμήμα και ελαφρώς κυρτές επιφάνειες, έχει τρεις διαμπερείς όπες, σε απόσταση 2,5 μεταξύ τους, ύψ. 5,6 Πλ. 6,6 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,8 2) 0,8 3) 0,7 Βάρος 115.

Το Δισκοειδές αμφικωνικό A399 με ανισους κώνους. ύψ. 2,3 Διάμ. 6,3 Διάμ. όπης 0,6 -0,7 Βάρος 61

Στὸν Πίνακα 4.7 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν τῆς ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου τῆς Συλλογῆς Ἰωαννίδη ἀνὰ τύπο. (βλ. εἰκ. 4.8 α, β, γ)

Τύποι	Παραλλαγές	Υφαντικά βάρη	Σ
Πυραμιδοειδῆ		A321. A322. A323. A324. A325. A326. A327. A328. A329. A330. A331. A332. A333. A334.	14
Φακοειδῆ	Δισκοειδῆς με δύο ὀπές	A335. A336.	2
	Ἀπίοσχημο	A343. A344. A345. A346. A347. A348. A349.	7
	Ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	A351. A352. A353. A354. A355. A356. A357. A358. A359. A360. A361. A362.	12
Δισκοειδῆ	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	A365. A366. A367. A368. A369. A370. A371. A372. A373.	9
	Μεγάλου μεγέθους	A375. A379. A380. A381. A382.	5
	Κυλινδρικό με μία ὀπή	A383. A384. A385. A386.	4
	Μεγάλου μεγέθους	A387. A388. ΣΕΙ.343, A389. A390.	5
Ἰδιόμορφα	Ἐλλειψοειδῆ με μία διαμπερῆ ὀπή	A393. A394. A395. A396.	4
	Πεταλόσχημες κυλινδρικές	A397. A398.	2
	Δισκοειδῆς ἀμφίκυρτο	A399.	1
	Σύνολον		65

Πίν. 4.7 Ὑφαντικά βάρη τῆς Συλλογῆς Ἐμμ. Ἰωαννίδη

4.3 Χρονολόγηση με στρωματογραφικά δεδομένα

Στην Γεωμετρική περίοδο χρονολογήθηκαν τὰ πυραμιδοειδή ύφαντικά βάρη **A1, A2** και **A3**. Όλα προέρχονται από την Ακρόπολη τῆς Μινώας. Τὸ ἕνα βρέθηκε στὸ Ἱερό στὴν κορυφή τῆς Μινώας και τὰ δύο στὴν μία ἀπὸ τις οἰκίες πὸ ἦταν ἐν μέρει λαξευμένες στὸν βράχο στὰ ἄνθηρα ἀκριβῶς Ν και Δ ἀπὸ τὸ Ἱερό.

Τὸ **A1** βρέθηκε στὸ K2⁸²⁷, στὸ ὀρθογώνιο ἐπίμηκες κτίσμα στὴν Βόρεια πλευρὰ τοῦ K1, και συγκεκριμένα στὴν ΝΑ του γωνία, στὴν στρώση κάτω ἀπὸ τοὺς πεσμένους λίθους μεταξὺ τῶν ἐπαλλήλων πυρῶν θυσιῶν πὸ ἀποκαλύφθηκαν στὸν χῶρο αὐτὸν μαζί με πήλινα ἀγγεῖα, χάλκινα και σιδηρὰ ἀντικείμενα, ὅπλα και ἐργαλεῖα, ὀψιανούς, ἀπανθρακωμένα ὄστα και ὄστρεα ἐντὸς στρώματος με τέφρα και ξυλάνθρακες τὸ ὁποῖο ἔχει χρονολογηθεῖ ἀπὸ τὸ β΄ μισὸ τοῦ 8^{ου} αἰ. π.Χ. ἕως τὸ τέλος τοῦ 7^{ου} αἰ. π.Χ.⁸²⁸.

Τὰ **A2** και **A3**, βρέθηκαν ἐντὸς τοῦ Ἀψιδωτοῦ διμεροῦς κτίσματος Α/Ι ἐντὸς τοῦ ὁποῖου στις λιγοστὲς ἐπιχώσεις πὸ σώζονταν ἀνάμεσα στις φυσικὲς σχισμὲς και ἐγκοπὲς τοῦ βράχου και ἐρευνήθηκαν βρέθηκε κεραμικὴ γεωμετρικῆς και ἑλληνιστικῆς περιόδου⁸²⁹.

Στὸν πίν. 4.8 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν ύφαντικῶν βαρῶν τῆς γεωμετρικῆς περιόδου ἀνὰ τύπο και θέση εὔρεσης.

Μινώα	Υφαντικά βάρη
	Πυραμιδοειδή
Ἀκρόπολις Ἱερόν	A1. M85/Aπδ 1
Ἀκρόπολις Ἄνθηρα οἰκίες	A2. M84/Aπδ 5 A3. M84/Aπδ 6

Πίνακας 4.8 Ποσότητες και θέση εὔρεσης ύφαντικῶν βαρῶν γεωμετρικῆς περιόδου

⁸²⁷ ΠΑΕ 1985, 192

⁸²⁸ ΠΑΕ 1985, 193. Marangou 1998, 18, 19-20, γιὰ τὴν χρονολόγηση τῆς κεραμικῆς βλ. Blanas 2006, 11-12.

⁸²⁹ ΠΑΕ 1984, 370, εἰκ. 8, 383-387, κυρίως 386, σημ. 84, ΠΑΕ 1985, 197-8, Μαραγκοῦ 1988, 88 κ.έξ. γιὰ τὰ εὑρήματα γεωμετρικῆς περιόδου, βλ. Blanas 2006, 13-14, σημ. 69 και 70.

Στην επόμενη περίοδο, την **Αρχαϊκή**, από τα τέλη του 7^{ου} έως και το τέλος του 6^{ου} αι. π.Χ., χρονολογούνται ορισμένα ύφαντικά βάρη που βρέθηκαν στις ανασκαφές της Μινώας και συγκεκριμένα τα πυραμιδοειδή **A6**, **A7** και **A13** καθώς και το **A17** άγκυρόσχημο βάρος με τρεις όπες. Το πυραμιδοειδές με τις δύο διαμπερείς όπες **A13** και το άγκυρόσχημο **A17** βρέθηκαν εντός των επιχώσεων στο έσωτερικό του ταφικού περιβόλου στα Α της Νότιας Πύλης και συγκεκριμένα στην τομή Γ/δ1, όπου η κεραμική χρονολογείται από την αρχαϊκή έως και την κλασσική περίοδο⁸³⁰. Το **A7** βρέθηκε κατά την διερεύνηση Ν. των ορίων του περιβόλου⁸³¹ των ταφικών πυρών.

Το πυραμιδοειδές **A6** προέρχεται από τις επιχώσεις στα επάλληλα στρώματα απορρίψεων Ν. τείχους, Ν. από το άνδηρο του Ναού και του ΒΔ Συγκροτήματος, όπου έχουν βρεθεί πολλά εύρηματα που χρονολογούνται στην αρχαϊκή περίοδο⁸³².

Το πυραμιδοειδές με μία όπη **A10** και το πυραμιδοειδές με δύο διαμπερείς όπες **A14** προέρχονται από τα ανώτερα άνδηρα στον χώρο του «Θεάτρου⁸³³» Β του Γυμνασίου στην ΝΑ κλιτύ της Μινώας όπου κατά τους καθαρισμούς στην περιοχή άνω του συγκροτήματος των κατοικιών αποκαλύφθηκαν εύρηματα της αρχαϊκής περιόδου⁸³⁴.

Στην Κλασσική περίοδο, από τις αρχές του 5^{ου} έως και το τέλος του 4^{ου} αι. π.Χ., χρονολογούνται τα παρακάτω ύφαντικά βάρη: τα πυραμιδοειδή **A4**, **A5**, **A8**, **A9**, **A11**, **A12**, καθώς και τα φακοειδή άπιόσχημα **A15**, **A16** και M88/πδ21.

Τα **A11** και **A12** προέρχονται από την τομή στο έσωτερικό του κτηρίου Δ1 στο άνδηρο του Ναού. Στην τομή αυτή βρέθηκαν σε επάλληλες στρώσεις εύρηματα πολλών και διαφορετικών εποχών μεταξύ των οποίων και θραύσματα έρυθρόμορφων άγγείων και μελαμβαφή με έντυπη ή ανάγλυφη διακόσμηση⁸³⁵.

Τα πυραμιδοειδή **A4** και **A5** και το φακοειδές άπιόσχημο M88/πδ21 από τις

⁸³⁰ ΠΑΕ 1987, 261, όστρακο άγγείου αρχαϊκής περιόδου πίν.183α. και ΠΑΕ 1996, 298, σημ. 41. Μαραγκού 2001, 217.

⁸³¹ ΠΑΕ 1996, 297-8.

⁸³² ΠΑΕ 1993, 198-202 ιδιαίτερα 203, όστρακα αρχαϊκής περιόδου, βλ. πίν. 119 δ-ζ. ΠΑΕ 1998,182-185

⁸³³ Για την όνομασία του χώρου βλ. ΠΑΕ 1999, 219, 225-6,

⁸³⁴ ΠΑΕ 1989, 282, πίν. 202γ.

⁸³⁵ ΠΑΕ 1981, 318 έρυθρόμορφα με άνθέμιο και με παράσταση χοίρου 319, εικ. 6α-β.

έσωτερικές επιχώσεις εντός του ορθογωνίου Πύργου προς τη Νότια πύλη, στο Τετρ. Α6⁸³⁶, οι κατώτερες από τις οποίες χρονολογούνται στην κλασσική περίοδο⁸³⁷.

Τα πυραμιδοειδή **A8** και **A9** και τα παλαιότερα φακοειδή άπιόσχημα **A15** και **A16** προέρχονται από την τομή στην θεμελίωση της ΝΑ γωνία Γυμνασίου στο τετρ. Α/Ν1 σε στρώματα λατύπης με εύρηματα από την γεωμετρική έως και την κλασσική περίοδο⁸³⁸.

Στόν πίν. 4.9 παρατίθενται οι ποσότητες των ύφαντικῶν βαρῶν τῆς ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου ἀνὰ τύπο καὶ θέση εὔρεσης.

Μινῶα	Υφαντικά βάρη		
	Πυραμιδοειδή	Φακοειδή ἀπιόσχημα	Αγκυρόσχημο
Δ1	A11. Μ81/πδ 26 A12. Μ81/πδ 31		
Τείχος, Ν του Ναου και ΒΔ συγκροτήματος	A6. Μ93/πδ23		
Πύργος προς τη Νότια πύλη, Τετρ. Α6	A4. Μ90/πδ 23 A5. Μ89/πδ 19	Μ88/πδ 21	
Περίβολος ταφικῶν πυρῶν	A13. Μ87/πδ 28		A17. Μ87/πδ 14
Ν. του περιβόλου	A7. Μ96/πδ360		
Χῶρος «Θεάτρου»	A10. Μ99/πδ8=204 A14. Μ99/πδ5=202		
ΝΑ γωνία Γυμνασίου Α/Ν1	A8. Μ89/πδ 22 A9. Μ87/πδ 2	A15. Μ87/πδ 15 A16. Μ87/πδ 17	

Πίνακας 4.9 Κατανομή ύφαντικῶν βαρῶν ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου

Στὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο χρονολογούνται τὰ περισσότερα ύφαντικά βάρη πὸν ἔχουν βρεθεῖ στὴν Μινῶα. Διακρίνομε δύο κύρια σύνολα πὸν χρονολογούνται βάσει τῶν συνευρημάτων καὶ τῶν θέσεων εὔρεσης.

Τὸ πρῶτο ἀνάγεται ἀπὸ τὸ τέλος τῆς κλασσικῆς στὸ τέλος τοῦ 4^{ου} αἰ. τὸν 3^ο καὶ τὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ. Τὸ δεύτερο χρονολογεῖται ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 2^{ου} αἰ. μ.Χ. ἕως καὶ τὶς ἀρχές τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορικῆς περιόδου στὸν 1^ο αἰ. μ.Χ. περίοδο τῆς καταστροφῆς τοῦ μεγαλύτερου τμήματος τῆς πόλεως.

⁸³⁶ ΠΑΕ 1988, 169-170, ΠΑΕ 1989, 274. Κυρίως ΠΑΕ 1990, 241.

⁸³⁷ Μεταξὺ τῶν εὑρημάτων εἶναι καὶ ἀρκετὰ θραύσματα ἐρυθρόμορφων ἀγγείων βλ. Μαραγκοῦ 2002, 133, εἰκ. 135, 1-9, καὶ Μανωλεδάκης ὑπὸ ἐκτύπωσιν.

⁸³⁸ ΠΑΕ 1987, 257.

Το πρώτο σύνολο από το τέλος του 4^{ου} αιώνα και το πρώτο μισό του 2^{ου} αιώνα π.Χ. περιλαμβάνει πυραμιδοειδή κυρίως ύφαντικά βάρη, τα **A22** έως **A36**, που χρονολογήθηκαν στην ελληνιστική περίοδο, 3^{ος} -2^{ος} αιώνα π.Χ., και προέρχονται από τις παρακάτω θέσεις:

Στα επιφανειακά εύρηματα γύρω από το τείχος στην ΒΔ κλιτύ της Ακρόπολεως περιλαμβάνεται το **A22**. Το **A18** βρέθηκε κατά την διερεύνηση των εν μέρει λαξευμένων στον φυσικό βράχο οικιών στα άνθηρα Ν και Δ του Ίερού και ιδιαίτερα στο ορθογώνιο λάξευμα 3,6⁸³⁹ σε καθαρισμό του στρώματος ανασκαφής του 1985 που περιείχε κεραμική των ελληνιστικών χρόνων. Από την διερεύνηση άλλων λαξευμένων στον βράχο κτισμάτων και ειδικότερα από το κτήριο 1, στο τετρ. Ι5-6⁸⁴⁰ προέρχεται το **A19**. Τα συνευρήματα από την μικρή επίχωση που έρευνήθηκε υποδεικνύουν μία χρονολόγηση στο τέλος του 3^{ου} αιώνα π.Χ. Στην Α. κλιτύ και συγκεκριμένα στους ορθογώνιους Χώρους 1-2⁸⁴¹, κατά τον καθαρισμό του στρώματος ανασκαφής 1993, βρέθηκαν τα βάρη **A20** και **A21** σε επιχώσεις με ελληνιστική κεραμική σε σχισμές ή ρωγμές του φυσικού βράχου που χρονολογήθηκαν περίπου στην ίδια περίοδο.

Από το Ν/Δ1⁸⁴² στην περιοχή του ανδρήρου του ναού και κατά την διερεύνηση των ελληνιστικών στρώσεων κάτω από την διαταραγμένη στρώση καλλιεργείας προήλθαν μεταξύ άλλων εύρημάτων κυρίως κεραμικής και λύχνων της ελληνιστικής περιόδου και τα ύφαντικά βάρη **A23** και Μ84/πδ5.

Από τις επιχώσεις στο έσωτερικό του ορθογώνιου Πύργου, Δυτικά της Νότιας Πύλης, και συγκεκριμένα από το τετρ. Α6⁸⁴³ προέρχονται τα πυραμιδοειδή βάρη **A24**, **A25**, Μ90/πδ15 σε στρώσεις με μελαμβαφή κεραμική.

Κατά την αποκάλυψη του Τείχους και της στρώσης των πεσμένων λίθων, Ν. του σκέλους της τραπεζοειδούς όχυρωτικής κατασκευής, που αποτελεί το Νότιο όριο του ανδρήρου του Ναού⁸⁴⁴, πολλά ύφαντικά βάρη, τα **A26**, **A28** έως **A33**, **A35-6**, και τα Μ93/25 και Μ93/26 βρέθηκαν μαζί με κεραμική ελληνιστικής

⁸³⁹ ΠΑΕ 1985, 196

⁸⁴⁰ ΠΑΕ 1989, 278-280

⁸⁴¹ ΠΑΕ 1993, 190-197, ιδιαίτέρως 196. ΠΑΕ 1994, 238.

⁸⁴² ΠΑΕ 1983, 319.

⁸⁴³ ΠΑΕ 1989, 274. ΠΑΕ 1990, 241, πίν. 153 δ

⁸⁴⁴ ΠΑΕ 1993, 197-203 πίν. 117 α και β. βλ. και ΠΑΕ 2001, 122.

περιόδου.

Στην ΝΔ κλιτύ τῆς Μινώας στὸν Ἄγρὸ Δεσποτίδη⁸⁴⁵ καὶ σὲ δοκιμαστικὴ ἀνασκαφικὴ ἔρευνα γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῶν ὁρίων τοῦ τείχους μαζί μὲ ἄλλα εὐρήματα τῆς ἐλληνιστικῆς περιόδου βρέθηκε τὸ **A34**.

Στὸν χῶρο τοῦ «Θεάτρου» καὶ ιδιαίτερα στὸν χῶρο ποὺ βρίσκεται στὸ ΒΔ πέρασ του⁸⁴⁶, Βορείως τοῦ ὁρίου τῶν οἰκιῶν καὶ τοῦ μεγάλου ἀγωγοῦ μεταξὺ ἄλλων εὐρημάτων ποὺ χρονολογοῦνται στὴν ὄψιμη ἐλληνιστικὴ περίοδο βρέθηκε καὶ τὸ βᾶρος **A27**.

Στὸν πίν. 4.10 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν τῆς ἐλληνιστικῆς περιόδου ἀνὰ τύπο καὶ θέση εὗρεσης.

Μινώα	Υφαντικά βάρη
	Πυραμιδοειδῆ
Ἀκρόπολις ΒΔ	A22. M88/Απδ 1
Ἄνω πόλις, ἀνδρῶ 3,6	A18. M86/πδ 33
Ἄνω πόλις, κτήριο 1, I5-6	A19. M89/Απδ 3
Ἄ. κλιτύς ὀρθογώνιοι Χῶροι 1-2	A20. M94/πδ6 A21. M94/πδ7=Απδ952
N/Δ1	M84/πδ 5 A23. M83/πδ 23
Πύργος πρὸς τὴ Νότια Πύλη τετρ. Α6	A24. M90/πδ 1 A25. M89/πδ 5 M90/πδ 15
Τεῖχος, ὀχυρωτικὴ κατασκευὴ Ν. τοῦ ἀνδρῶ τοῦ Ναοῦ	A26. M93/πδ10 A28. M93/πδ24 M93/πδ25 M93/πδ26 A29. M93/πδ31 A30. M93/πδ41 A31. M93/πδ43 A32. M93/πδ45 A33. M93/πδ58 A35. M01/πδ2 A36. M01/πδ554
Ἄγρὸς Δεσποτίδη	A34. M90/πδ 44
‘Θεάτρο’ χῶρος ΒΔ	A27. M89/πδ 12

Πίνακας 4.10 Κατανομὴ ὑφαντικῶν βαρῶν ἐλληνιστικῆς περιόδου 3^{ος}-2^{ος} αἰ. π.Χ. κατὰ χῶρους

⁸⁴⁵ ΠΑΕ 1990, 268-9.

⁸⁴⁶ ΠΑΕ 1989, 285.

Στην **ύστερη έλληνιστική περίοδο** χρονολογήθηκε ή πλειόνοτητα τών ύφαντικῶν βαρῶν.

Από την Μινώα και συγκεκριμένα από τὸ Ίερό στην κορυφή τῆς Ἀκροπόλεως προέρχεται τὸ φακοειδές ἀπιόσχημο βάρος **A107** πὸν χρονολογεῖται στὴν ὕστερη έλληνιστική περίοδο συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν χῶρο K/B2v⁸⁴⁷, στρώση /7δ\'. Τὸ δισκοειδές **A158** προέρχεται ἀπὸ τὶς ἀνώτερες διετραγμένες στρώσεις τῆς ἐπίχωσης στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὀρθογωνίου Πύργου⁸⁴⁸ ΒΑ τῆς πυλίδας τοῦ τείχους. Τὸ φακοειδές ἀπιόσχημο **A106** προέρχεται ἀπὸ τὸ ἐν μέρει λαξευμένο στὸν βράχο στὴν Α. κλιτὸ τοῦ λόφου τῆς Μινώας, κτήριο 1⁸⁴⁹, τετρ. Ι5-6 και χρονολογεῖται στὴν ἴδια περίοδο. Τέλος, ἀπὸ τὴν Α. Κλιτὸ και συγκεκριμένα ἀπὸ τὸν ὀρθογώνιο χῶρο 2⁸⁵⁰ κατὰ τοὺς καθαρισμοὺς τοῦ στρώματος ἀνασκαφῆς 1993 βρέθηκε τὸ ἰδιόμορφο δισκοειδές ἀμφίκυρτο βάρος **A305**.

Πολλὰ εἶναι τὰ ὕφαντικά βάρη πὸν βρέθηκαν στὸ Ἄνδηρο τοῦ Ναοῦ τῆς Μινώας:

Απὸ τοὺς καθαρισμοὺς και τὴν ἀνασκαφὴ σὲ ξανασκαμμένα χῶματα στὴν περιοχή τοῦ Ναοῦ⁸⁵¹ βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A37, A41, A101, M81/πδ23, M82/πδ38**, τὰ δισκοειδῆ M81/πδ36, M81/πδ20, M81/πδ24, M81/πδ34, M82/πδ1, M82/πδ48, **A162**. M84/πδ38 M84/πδ11, M89/πδ1, **A227**. M90/πδ32, M97/πδ25, και τὸ ἰδιόμορφο M82/πδ50 πὸν χρονολογοῦνται στὸ τέλος τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ και στὶς ἀρχές τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ.

Στὴν τομὴ N-v1 και στὴν N-v2⁸⁵² μεταξὺ τῶν διετραγμένων και ξανασκαμμένων χωμάτων και μὲ εὐρήματα διαφόρων ἐποχῶν ἔως και τὴν ὕστερη ρωμαϊκὴ βρέθηκαν πολλὰ μικρὰ θραύσματα δισκοειδῶν ὕφαντικῶν

⁸⁴⁷ ΠΑΕ 1990, 257, 259 στὸν 1^ο αἰ. π.Χ ὅπως τὰ συνευρήματα, λύχνος μὲ Ἰσιδα και Ἄρποκράτη πίν. 165 β-δ, Marangou 1998, 23 σημ. 85, ἀνάγλυφοι σκύφοι Παππᾶ 1996, 42, σημ. 4 και γυάλινη φιάλη ἀπὸ μῆτρα M90/Υ301 βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 214, σημ. 1127.

⁸⁴⁸ ΠΑΕ 1984, 373, σημ. 47, ΠΑΕ 1990, 266.

⁸⁴⁹ ΠΑΕ 1989, 278-280.

⁸⁵⁰ ΠΑΕ 1993, 190-197. ΠΑΕ 1994, 238

⁸⁵¹ ΠΑΕ 1981, 310-311. Για τὴν χρονολόγηση τῶν στρωμάτων μὲ τὰ γεμίσματα, βλ. Παππᾶ 1996, 68-72.

⁸⁵² ΠΑΕ 1982, 272-3 και 275-6, ΠΑΕ 1983, 318 σημειώνομε τὴν ὕπαρξη ἐνσφράγιστων λαβῶν ἀμφορέων Κνίδου πὸν χρονολογήθηκαν μεταξὺ τοῦ 108 και τοῦ 86 π.Χ., ὑάλινες φιάλες Τριανταφυλλίδης 1998, 222, και ἐρυθροβαφῆ ὕστερης έλληνιστικῆς περιόδου Παππᾶ 1989, 100 κ.έξ., Παππᾶ 1996, 57, σημ. 2, και μελαμβαφῆς κύλικα μὲ ἀνάγλυφο βάτραχο τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ, βλ. τῆς ἰδίας 2004, 359-60.

βαρῶν τὰ **A165** καὶ M82/πδ7, M82/πδ13, M82/πδ19, M82/πδ20, M82/πδ21, M82/πδ25, M82/πδ27, M82/πδ28, M82/πδ33, M82/πδ41α, M82/πδ52, M82/πδ2, M82/πδ39 καὶ τὰ ιδιόμορφα M82/πδ5, τὸ ἔλλειψοειδές- ἀμυγδαλόσχημο μὲ μία διαμπερὴ ὀπή **A292** καὶ τὸ ἐπίμηκες κυλινδρικό **A312**.

Ἀπὸ τὸ κτήριο Δ1⁸⁵³ κατὰ τὴν διερεύνηση γιὰ τὴν ἀποκάλυψη τῶν ὀρίων του, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὶς ἐπιχώσεις ἐντὸς του, βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A38** καὶ **A39**, τὰ δισκοειδῆ **A159**, **A160**, M81/πδ21, M81/πδ25, M81/πδ28, M82/πδ12, **A260**, καὶ τὰ ιδιόμορφα ἔλλειψοειδῆ βάρη **A291**., M82/πδ22 ποὺ ἀνάγονται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο.

Στὴν τομὴ Δ1-ν1 νοτίως τοῦ Δ1 σὲ στρώματα ποὺ ἀνάγονται στὴν τελευταία ἑλληνιστικὴ φάση βρέθηκαν τὰ φακοειδῆ ἀπιόσχημα **A108**, **A109** καὶ τὰ ἔλλειψοειδῆ **A140**, **A141** ποὺ χρονολογοῦνται στὴν φάση καταστροφῆς⁸⁵⁴, ἢ ὁποία ἀνάγεται στὸ ἀ' μισὸ τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ., ὅπως καὶ τὰ δισκοειδῆ **A161**, **A163**, καὶ **A164**. Τὰ θραύσματα M81/πδ18, M81/πδ19, M81/πδ22, ποὺ ἔχουν βρεθεῖ κατὰ τὴν προγενέστερη ἔρευνα τοῦ ἴδιου χώρου⁸⁵⁵ χρονολογοῦνται στὴν ἴδια περίοδο ἀφοῦ ἡ ὁμοιότητα τῶν χαρακτηριστικῶν τους μὲ τὰ καλὰ χρονολογημένα καὶ πιὸ ἀκέραια δείγματα εἶναι καταφανής.

Στὸ τετράγωνο N/Δ1⁸⁵⁶ νότια τῆς τομῆς Δ1-ν1 ὅπου διαπιστώθηκε κάτω ἀπὸ διαταραγμένες στρώσεις καὶ πάνω ἀπὸ τὰ ἐρυθρὰ χρώματα ποὺ ἀνάγονται στὴν γεωμετρικὴ περίοδο, στρῶμα ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου, βρέθηκαν πυραμιδοειδῆ **A40**, M81/πδ35, **A42**, τὸ φακοειδές **A100**, τὰ δισκοειδῆ **A176**, M83/πδ25, M83/πδ31, **A177**, **A178**, M84/πδ1, **A179**, M84/πδ 3, M86/πδ12, **A180**, M86/πδ30, **A264**, M86/πδ27, καὶ τὰ ιδιόμορφα **A303** καὶ **A311**.

⁸⁵³ ΠΑΕ 1981, 316, ΠΑΕ 1982, 286. Ἐνσφράγιστες λαβές ἀμφορέων Κνίδου 108-86π.Χ, Παππᾶ 1996, 64, 2.

⁸⁵⁴ ΠΑΕ 1990, 237-238. Ἡ κεραμικὴ ποὺ βρέθηκε ἐπάνω στὰ δάπεδα χαρακτηρίζεται ἀπὸ μελαμβαφῆ τοῦ τύπου τῆς «Δυτικῆς κλιτύος» καὶ λίγους ἀνάγλυφους σκύφους καὶ χρονολογεῖται στὸ β' μισὸ τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ., βλ. Παππᾶ 1996, 59. Οἱ ὑάλινοι σκύφοι μὲ ἐγχάρακτη διακόσμηση 32, 14, 265, βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 223, σημ. 1164, χρονολογοῦν τὴν πτώση τῶν λίθων ἐπάνω ἀπὸ τὰ δάπεδα.

⁸⁵⁵ ΠΑΕ 1981, 320.

⁸⁵⁶ ΠΑΕ 1983, 319. ΠΑΕ 1984, 354. ΠΑΕ 1986, 219. Ἡ κεραμικὴ ἔχει χρονολογηθεῖ στὸ τέλος 2^{ου}-ἀρχές 1^{ου} αἰ.π.Χ, βλ. Παππᾶ 1996, 58. Τὰ ὑάλινα σκευὴ 63, 65, 105, 111, 114 χρονολογοῦν τὴν πτώση τῶν λίθων στὸ τέλος τοῦ 1^{ου}π.Χ. ἢ στὶς ἀρχές 1^{ου} μ.Χ., βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 224.

Στο τετράγωνο N/Δ3⁸⁵⁷ μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα και κάτω από το δάπεδο με το κονίαμα στα στρώματα που υπέρκεινται των αποθέσεων της τέφρας και χρονολογούνται στον 1^ο αϊ. π.Χ.-1^ο αϊ. μ.Χ. βρέθηκαν τα δισκοειδή ύφαντικά βάρη **A181**, M85/πδ1, M86/πδ14, M86/πδ15, M86/πδ1.

Στο τετράγωνο NΔ/5⁸⁵⁸ σε στρώματα που χρονολογούνται στην ύστερη ελληνιστική περίοδο 2^{ος} αϊ. π.Χ.-1^{ος} αϊ. μ.Χ. βρέθηκε το πυραμιδοειδές βάρος **A63** και τα δισκοειδή **A182.**, M88/πδ33.

Στο παρακείμενο Τετρ. Δ3-E3⁸⁵⁹ ερευνήθηκε στρώμα καταστροφής που χρονολογήθηκε στο τέλος του 1^{ου} αϊ. π.Χ., εντός του οποίου βρέθηκε το δισκοειδές **A185**.

Από τον εργαστηριακό χώρο του Βορειοδυτικού συγκροτήματος βρέθηκαν ύφαντικά βάρη στους παρακάτω χώρους:

Στον χώρο Δ2 και στο έσωτερικό της στέρας⁸⁶⁰ σε βάθος κάτω από 4,40, βρέθηκαν τα δισκοειδή **A262** με δύο διαμπερείς όπες, και το **A278** με μία διαμπερή όπή.

Από το κτίσμα Δ3 προέρχονται τα δισκοειδή **A167** και M82/πδ8 που χρονολογούνται με βάση τα συνευρήματα⁸⁶¹ στον 1^ο αϊ. π.Χ.

Στον εργαστηριακό χώρο Δ4 στο στρώμα καταστροφής με συνευρήματα ύστερης ελληνιστικής περιόδου⁸⁶² βρέθηκαν τα παρακάτω ύφαντικά βάρη: τα

---

⁸⁵⁷ ΠΑΕ 1984, 360. Για το ελληνιστικό στρώμα, βλ. ΠΑΕ 1985, 179, σημ. 7, και 180. ΠΑΕ 1986, 219, 222, άγγεια περγαμηνού τύπου, βλ. Παππᾶ 1989, 100 κ.έξ.

⁸⁵⁸ ΠΑΕ 1988, 166-67. Για την χρονολόγηση των στρωμάτων κάτω από τους πεσμένους λίθους στην ύστερη ελληνιστική περίοδο, βλ. Παππᾶ 1996, 58. Τα έρυθροβαφή άγγεια, οί κνιδιακοί λύχνιοι και τα ύάλινα (63, 65, 105, 11, 114) χρονολογούν την πτώση των λίθων στον 1^ο αϊ. π.Χ.-1^ο αϊ. μ.Χ. Τριανταφυλλίδης 1998, 224.

⁸⁵⁹ ΠΑΕ 1989, 270-1. Παππᾶ 1996, 58, σημ. 5.

⁸⁶⁰ ΠΑΕ 1983, 323-327. Για την χρονολόγηση της κεραμικής στον 1^ο αϊ. μ.Χ. από την παρουσία αναγλυφών σκύφων τοπικού εργαστηρίου και εισηγμένων, βλ. Παππᾶ 1996, 50, για τα έρυθροβαφή, βλ. *της ίδιας* 1989, 102 κ.έξ., ειδικά για το άρρετινό άγγείο *της ίδιας* 1994, 423-433. Το φουσητό μικκύλο ύάλινο χειροποίητο μυροδοχείο 128 που βρέθηκε μαζί, χρονολογείται στο άμισό 1^{ου} αϊ. μ.Χ., βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, και Μαραγκού 2002, 199.

⁸⁶¹ Θραύσμα λαγήνου, μελαμβαφή, ένσφράγιστη λαβή άμφορέα Κνίδου, βλ. ΠΑΕ 1982, 298. Παππᾶ 1996, 64, σημ. 2.

⁸⁶² ΠΑΕ 1982, 300-304, τα συνευρήματα περιλαμβάνουν, άωτα μυροδοχεία, κύλικες τύπου Κω-κνίδου, λάγυνοι, ένσφράγιστες λαβές άμφορέων και όστρακα με ανάγλυφη διακόσμηση και μητρες για την παραγωγή τους Παππᾶ 1996, 60-7, 63 σημ. 1, Παππᾶ 1997, 353-355. Επίσης βρέθηκαν ύάλινα (χυτός πολύχρωμος σκύφος 14, χυτοί σκύφοι με

πυραμιδοειδή **A43, A44**, τὰ φακοειδή άπιόσχημα **A92**, και έλλειφοειδή **A110, A111**, τὰ δισκοειδή **A166**, M82/πδ9, M82/πδ18, M82/πδ23, **A184**. Με δύο διαμπερεΐς όπες, και τὰ **A261**. M82/πδ3 με μία όπή, καθώς και τὰ ιδιόμορφα M82/πδ16, M82/πδ30, **A315** και τὸ λίθινο M82/Λδ1.

Άπο τὸ κτήριο Δ6⁸⁶³ και σὲ στρώμα ύστερης έλληνιστικῆς περιόδου προέρχονται τὰ παρακάτω ύφαντικά βάρη: τὸ φακοειδές **A142.**, τὰ δισκοειδή: **A168**, M83/πδ32, **A169**, M94/πδ9, M94/πδ10, M94/πδ11, **A279**, και M83/πδ26, καθώς και τὸ ιδιόμορφο **A313**. Άπο τὴν διερεύνηση τοῦ χώρου N τοῦ Δ6 προήλθαν τὸ φακοειδές **A114** και τὸ δισκοειδές M83/πδ2 βάρη.

Άπο τὸ ναόσχημο διμερές οικόδομημα B1-B2⁸⁶⁴ προέρχονται τὰ φακοειδή **A113, A136, A137**, τὰ δισκοειδή **A170**, M82/πδ47 και τὸ ιδιόμορφο **A306**.

Άπο τὸ B3⁸⁶⁵ σὲ στρώμα με άνάγλυφους σκύφους και μελαμβαφή έρυθροβαφή περγαμηνά και χάλκινο νόμισμα ύστερης έλληνιστικῆς περιόδου προέρχεται τὸ φακοειδές **A112** και τὰ δισκοειδή βάρη **A171, A263**.

Άπο τὸ B4⁸⁶⁶ σὲ στρώμα με άναγλυφους σκύφους και μελαμβαφή και ύστερης έλληνιστικῆς περιόδου προέρχονται τὰ δισκοειδή **A172**, M82/πδ42, **A173**.

Στὸ κτήριο B7⁸⁶⁷ επάνω στοῦ δάπεδο άπο πατημένο χῶμα σὲ επαφή με τὸν πάσπαρο στὴν παλαιότερη οικόδομική φάση ποῦ διαπιστώθηκε στοῦ έσωτερικό του, βρέθηκαν σὲ σειρά ύποδηλώνοντας τὴν παρουσία ὄρθιου άργαλειοῦ, τὰ παρακάτω ύφαντικά βάρη: τὰ πυραμιδοειδή **A45, A46**, τὰ δισκοειδή **A174, A175**, M83/πδ15, M83/πδ17, και τὰ **A294, A295, A307, A309** και τὸ **A310**.

έγχάρακτη διακόσμηση 36, ψηφοί ροδιακοῦ έργαστηρίου 91,98, 100, 102) ύστερης έλληνιστικῆς περιόδου βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 223 και πολλα μετάλλινα άντικείμενα μεταξύ τῶν όποίων μία άγκιστροειδής άπόληξη άδραχτιοῦ, βλ. Μαραγκοῦ 2002, 195-199.

⁸⁶³ ΠΑΕ 1983, 320-321. Τὸ χυτὸ πινάκιο με λεπτά τοιχώματα (52), και οί χυτές ριπιδωτές φιάλες, (69, 72), χρονολογοῦν τὴν καταστροφή τοῦ χώρου στοῦς πρώιμους ρωμαϊκοῦς χώρους, βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 228,

⁸⁶⁴ ΠΑΕ 1981, 320-322, ΠΑΕ 1982, 293, ΠΑΕ 1997, 184-5, Μαραγκοῦ 2002, 200.

⁸⁶⁵ ΠΑΕ 1982, 292-4. Για τὰ ύάλινα άντικείμενα ποῦ βρέθηκαν στα γεμίσματα τοῦ χώρου και τὴν χρονολόγησή τους στοῦ β'μισὸ τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ ἢ στις άρχές τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ. βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 227.

⁸⁶⁶ ΠΑΕ 1983, 321-322 Για τὰ εύρήματα ποῦ βρέθηκαν στα γεμίσματα τοῦ χώρου και τὴν χρονολόγησή τους στοῦ β'μισὸ τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ ἢ στις άρχές τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ. βλ. ένσφράγιση λαβή Κνίδου, 166-146 π.Χ., Παππα 1996, 64, σημ. 2, Τριανταφυλλίδης 1998, 227.

⁸⁶⁷ ΠΑΕ 1983, 322-323, ἡ φάση αὐτή χρονολογεΐται στοῦν 1^ο αἰ. π.Χ.-1^ο αἰ. μ.Χ., Παππα 1996, 60-67.

Από τον χώρο Δ5⁸⁶⁸, Νότια του Β9 προέρχονται τα παρακάτω βάρη: τὸ πυραμιδοειδές **A47**, τὸ φακοειδές **A115**, τὰ δισκοειδῆ **A183**, M86/πδ7, καὶ τὸ ιδιόμορφο **A293**.

Από τις ἀνώτερες ἐπιχώσεις ἐπάνω ἀπὸ τὴν στρώση λίθων στὸν χώρο τῶν ταφικῶν πυρῶν ἐντὸς τοῦ τριγωνικοῦ ταφικοῦ περιβόλου⁸⁶⁹ προέρχεται τὸ φακοειδές πεταλόσχημο **A102**.

Απὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὀρθογωνίου Πύργου πρὸς τὴ Νότια Πύλη, στὸ τετρ. A6⁸⁷⁰, ὅπου σὲ ἐπάλληλες στρώσεις γεμισμάτων βρέθηκαν ἀγγεῖα ποὺ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴ περίοδο, τὴν κλασσικὴ καὶ τὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ, ἕως τὰ τέλη τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ., ἀφοῦ σὲ αὐτὰ περιλαμβάνονται πολλὰ μελαμβαφῆ ὄχι ὅμως καὶ ἐρυθροβαφῆ ἀγγεῖα καὶ τὰ παρακάτω ὑφαντικὰ βάρη: τὰ φακοειδῆ **A93**, **A116**, M90/πδ28, **A117**, **A118**, **A119**, **A138**, **A139**, M92/πδ2, M98/πδ1, τὸ δισκοειδές **A231**, καὶ τὸ ιδιόμορφο **A308**.

Απὸ τις ἐπάλληλες ἐπιχώσεις στὶς ἀπορρίψεις Νότια ἀπὸ τὸ Τεῖχος, καὶ τὴν τραπεζιόσχημη ὀχρωτικὴ κατασκευὴ ποὺ ἀποτελεῖ τὸ νότιο ὄριο τοῦ ἀνδῆρου τοῦ Ναοῦ, ποὺ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὴν ἀρχαϊκὴ-κλασσικὴ ἕως καὶ τὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο, 1^ο αἰ. π.Χ.-1^ο αἰ. μ.Χ.⁸⁷¹, βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A48**, **A50**, **A51**, **A52**, **A70**, **A82**, τὰ φακοειδῆ **A94**, **A95**, **A120**, **A121**, **A122**, **A123**, **A124**, **A125**, **A126**, **A127**, **A128**, **A129**, **A152**, **A153**, **A154**, τὰ δισκοειδῆ **A228**, M93/πδ15, M93/πδ16, **A230**, M93/πδ22, M93/πδ27, M93/πδ29, M93/πδ30, **A232**, **A233**, M93/πδ34, M93/πδ35, M93/πδ42, M93/πδ351=48, M93/πδ51, M93/πδ351=53, M93/πδ55, M93/πδ56, M93/πδ57, M93/πδ59, M93/πδ60, M93/πδ62, M94/πδ4, **A234**, **A244**, M94/πδ14, M94/πδ15, M96/πδ51, **A235**, **A236**, M96/πδ 703, **A245**, M99/πδ3, **A252**, **A253**, **A274**, **A275.**, καὶ τὰ ιδιόμορφα M98/πδ5=152, M99/πδ2= 52, M91/πδ5, M96/Λδ 351, **A316**.

⁸⁶⁸ ΠΑΕ 1984, 364, ὅπου ἀναφέρεται ὅτι βρέθηκαν ὄστρακα ἀγγείων ἑλληνιστικῆς περιόδου καὶ ἐνσφράγιση λαβῆ κνιδιακοῦ ἀμφορέα καὶ τὰ ὑάλινα ἀντικείμενα ποὺ χρονολογοῦν τὴν στρώση τῶν πεσμένων λίθων στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο. Παππᾶ 1996, 64-5, σημ. 3, χάλκινο νόμισμα Μινώας, M86/N2, 2^{ος} -1^{ος} αἰ. π.Χ., Τριανταφυλλίδης 1998, 227.

⁸⁶⁹ ΠΑΕ 1987, 265. ΠΑΕ 1993, 204

⁸⁷⁰ ΠΑΕ 1990, 239-242. Ἐνα ὑάλινο ἀντικείμενο ἕνας φυσητὸς σκύφος τοπικοῦ ἐργαστηρίου (139), Τριανταφυλλίδης 1998, 224, εἶναι τὸ νεώτερο εὔρημα ἀπὸ τις ἐπιχώσεις αὐτὲς καὶ φανερῶναι διατάραξη τῶν ἐπιχώσεων κατὰ τὸν 1^ο αἰ. μ.Χ..

⁸⁷¹ ΠΑΕ 1993, 198-203. ΠΑΕ 1994, 238.

Στις επιχώσεις επάνω από τους λαξευμένους αναβαθμούς της Όδου M1⁸⁷² βρέθηκαν τὸ πυραμιδοειδὲς **A49**, καὶ τὸ δισκοειδὲς M96/πδ53 βάρη.

Στὰ κτίσματα στὰ ΒΑ τοῦ Ναοῦ⁸⁷³ βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A68**, M97/πδ18=714, M97/πδ40, **A69**, τὰ φακοειδῆ **A143**, M92/πδ2, τὰ δισκοειδῆ M89/πδ6, **A240**, M97/πδ707=14, M97/πδ712=17, **A241**, **A242**, M97/πδ721=22, M97/πδ720=23, M99/πδ13, **A243**.

Στὸν χώρο τῆς Δεξαμενῆς⁸⁷⁴ βρέθηκαν τὸ φακοειδὲς **A149**., τὰ δισκοειδῆ **A215**, **A216**, M90/πδ7, M92/πδ1, **A217**, M99/πδ37, M90/πδ47,

Στὴν Στέγη τοῦ Αποχωρητηρίου⁸⁷⁵ κατὰ τὴν διάλυση ξερολιθιάς βρέθηκε τὸ δισκοειδὲς **A192**.

Ἀπὸ τὶς επιχώσεις τῆς τομῆς Γ/Ν1⁸⁷⁶ Ν ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο καὶ Ἀ ἀπὸ τὸ Αποχωρητήριο σὲ στρώματα μὲ ἀπορρίψεις πὺν χρονολογοῦνται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο ἀπὸ τὸν 2^ο αἰ. π.Χ. ἕως καὶ τὸν 1^ο αἰ. μ.Χ., βρέθηκαν τὰ παρακάτω ὑφαντικὰ βάρη: τὰ πυραμιδοειδῆ **A53**, M86/πδ21, M86/πδ32, M87/πδ27, **A54**, **A55**, **A56**, M90/πδ50, τὰ φακοειδῆ **A130**, M86/πδ26, **A131**, **A144**, τὰ δισκοειδῆ **A186**, M86/πδ3, M86/πδ5, **A187**, M86/πδ13, M86/πδ18, M86/πδ16, M86/πδ19, M86/πδ20, M86/πδ23, M86/πδ25, M87/πδ26, **A188**, M88/πδ25, M88/πδ30, M88/πδ34, M87/πδ37, M87/πδ39, **A189**, M90/πδ9, M90/πδ19, **A190**, **A191**, M90/πδ35, M90/πδ36, M90/πδ51, M90/πδ52, M90/πδ53, M97/πδ109=5, **A265**, **A266**, **A267**, M87/πδ19, M87/πδ33, M87/πδ39, **A268**, **A269**, M90/πδ33 καὶ τὰ ιδιόμορφα, M87/πδ30, M87/πδ38.

Ἀπὸ τὰ στρώματα τῶν κλειστῶν καλὰ χρονολογημένων συνόλων τῶν ἀπορρίψεων πὺν ἐρευνήθηκαν στὴν ΤΕ, τομὴ ἐξωτερικὰ ἀπὸ τὸν Βόρειο τοῖχο

⁸⁷² ΠΑΕ 1996, 282-289. Τὰ στρώματα επάνω ἀπὸ τοὺς ἀναβαθμοὺς φαίνεται ὅτι δημιουργήθηκαν στὸν 1^ο αἰ. μ.Χ., καὶ περιέχουν καὶ παλαιότερα εὐρήματα, βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 225-6.

⁸⁷³ ΠΑΕ 1997, 185.

⁸⁷⁴ ΠΑΕ 1992, 195.

⁸⁷⁵ ΠΑΕ 1986, 226-232,

⁸⁷⁶ ΠΑΕ 1986, 226, ΠΑΕ 1987, 262, ΠΑΕ 1988, 170-172, ΠΑΕ 1989, 276-7, ΠΑΕ 1990, 242-245 γιὰ τὴν χρονολόγηση τῆς κεραμικῆς ἀπὸ τὸ β' μισὸ τοῦ 2^{ου} ἕως καὶ τὸ τέλος τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ. βλ. Παππᾶ 1996, 56-8, βάση βατραχοφόρου κύλικος 1^{ου} αἰ. μ. Χ., βλ. τῆς ιδίας 2004, 360, σημ. 24. Τὰ ὑάλινα ἐπίσης, οἱ χυτοὶ σκύφοι 20, 37-39, οἱ ριπιδωτὲς φιάλες β' μισοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ. ἕως 1^{ου} αἰ. μ.Χ., συνηγοροῦν στὴν ἴδια χρονολόγηση, βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 220-1.

του Γυμνασίου και χρονολογήθηκαν από τις ένσφράγιστες λαβές άμφορέων μεταξύ 166 και 86 π.Χ⁸⁷⁷ και από τους σκύφους με ανάγλυφη διακόσμηση⁸⁷⁸ προέρχονται τὰ πυραμιδοειδή **A57** και **A58**, M94/πδ2=51, τὰ φακοειδή **A145** και **A146**, τὰ δισκοειδή **A210**, **A211**, **A212**, **A213**, **A214**, M87/πδ23, M87/πδ24, M87/πδ25, **A270**, **A271**, και τὰ ιδιόμορφα **A296**, **A299**, M87/πδ4.

Στὸν ἐσωτερικὸ χῶρο τῆς ΒΑ γωνίας⁸⁷⁹ τοῦ Γυμνασίου στὸ στρώμα καταστροφῆς ποὺ ἀνιχνεύθηκε στὸν χῶρο τοῦ πιθεῶνος και χρονολογήθηκε ἀπὸ τὰ ἐρυθροβαφῆ ὄστρακα ποὺ βρέθηκαν ἐκεῖ μαζί με τοὺς πίθους, στὸν ὕστερο 1^ο αἰ. π.Χ ἢ στὸν πρῶμο 1^ο αἰ. μ.Χ, βρέθηκαν, σὲ σειρὰ τὰ περισσότερα, τὰ παρακάτω ὕφαντικά βάρη: τὰ πυραμιδοειδή **A59**, **A60**, **A61**, **A83**, τὰ φακοειδή **A98**, **A103**, **A132**, **A147**, **A148**, τὰ δισκοειδή **A193**, **A194**, **A195**, **A196**, **A201**, **A202**, **A208**, **A209**, M87/πδ6, **A272**, M91/πδ3, **A284**, **A285**, και **A91**, **A297**, **A298**, **A300**.

Στὸν ἐσωτερικὸ χῶρο τοῦ νοτίου τμήματος⁸⁸⁰ τοῦ Γυμνασίου ἐπάνω ἀπὸ τὸ δάπεδο τῆς μετασκευῆς του στὸν χῶρο αὐτὸν ποὺ χρονολογεῖται στὸ τέλος τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ., βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδή **A62**, **A81**, τὰ δισκοειδή M88/πδ7, M88/πδ8, M87/πδ3, **A197**, **A198**, **A199**, **A200**, M91/πδ12, M91/πδ15, **A203**, M91/πδ20, M91/πδ21, **A204**, **A205**, **A206**, **A207**, M87/πδ5, **A280**, και τὰ ιδιόμορφα M88/πδ13, M88/πδ11.

---

⁸⁷⁷ ΠΑΕ 1987, 258-260, πίν. 180α. ΠΑΕ 1989, 275-6, σύμφωνα με τὴν Παππᾶ 2000, 108, σημ. 15 ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ και ἐξῆς. Ἡ ὑάλινη ψῆφος ροδιακοῦ ἐργαστηρίου 92 χρονολογεῖται στὴν ἴδια περίοδο, βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 217.

⁸⁷⁸ Γιὰ τὴν στρωματογραφία τῆς ΤΕ και τὸ εἶδος τῶν εὐρημάτων και τὴν χρονολόγησή τους βλ. Παππᾶ 1996, 47-49 και τῆς *ιδίας* 2000, 105 κ.ἐξ. Σύμφωνα με τὴν Παππᾶ τὸ στρώμα 3 χρονολογεῖται στὰ τέλη τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ ἢ στὶς ἀρχές 1^{ου} αἰ. π.Χ. βλ. *ιδιαιτέρως τῆς ιδίας* 2000, 110-114.

⁸⁷⁹ ΠΑΕ 1987, 264, ΠΑΕ 1988, 172-3, ΠΑΕ 1991, 299-301, ΠΑΕ 1992, 193-4. Παππᾶ 2000, 107, σημ.12, κύλικα βατραχοφόρος Κῶ- Κνίδου 1^{ος} αἰ μ.Χ., βλ. *τῆς ιδίας* 2004, 360, σημ.25. Στὰ νεώτερα χρονολογικὰ εὐρήματα ἀνήκουν οἱ χυτὲς ριπιδωτὲς φιάλες τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ., βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 218.

⁸⁸⁰ ΠΑΕ 1990, 245- 248, ΠΑΕ 1991, 298-299, ΠΑΕ 1987, 263, ΠΑΕ 1988, 174. Γιὰ τὰ εὐρήματα ἐπάνω ἀπὸ τὰ δάπεδα, βλ. Παππᾶ 1996, 71, *τῆς ιδίας* 2004, 360, σημ. 25-26. Ὁ ἔγγλυφος ὑάλινος δακτυλιόλιθος 106, και ἡ εἰσηγμένη ροδιακὴ ψῆφος τῆς τεχνικῆς τοῦ πυρήνα (92) χρονολογοῦν τὰ δάπεδα στὸ τέλος τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ. και οἱ χυτοὶ ἐγχάρακτοι σκύφοι (25, 31) και ἡ ριπιδωτὴ φιάλη (67) τὴν χρῆση τους ἕως τὸ τέλος τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ., Τριανταφυλλίδης 1998, 220.

Ἐντὸς τοῦ διμεροῦς κτηρίου στὰ ΝΑ τοῦ Γυμνασίου⁸⁸¹ ποὺ ἔχει μερικῶς ἐρευνηθεῖ, βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A67**, M97/πδ3=303, καὶ τὰ δισκοειδῆ **A237**, **A238**, M97/πδ7, **A239**, M97/πδ9, M99/πδ25, M99/πδ26, **A273**.

Ἀπὸ τὸν χῶρο τοῦ «Θέατρου»⁸⁸² Β ἀπὸ τὸ Γυμνάσιο κατὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν μεγάλων ἐπιχώσεων ἕως τὴν ἀποκάλυψη τοῦ συγκροτήματος τῆς Οἰκίας τῆς Ἰθυδίκης, τὸ ὁποῖο ἔχει ἐν μέρει ἐρευνηθεῖ, προέρχονται τὰ πυραμιδοειδῆ M88/πδ10, M89/πδ9, M89/πδ25, M99/πδ7=229, **A65**, **A66**, τὰ φακοειδῆ **A96**, **A99**, M99/πδ207=20, M99/πδ15, **A104**, **A133**, **A134**, M99/πδ16, **A150**, τὰ δισκοειδῆ **A220**, M89/πδ20, **A221**, **A222**, M99/πδ9, **A246**, M99/πδ13, M99/πδ14, **A247**, M99/πδ18, **A248**, M99/πδ210=21, M99/πδ212=23, M99/πδ24, M99/πδ27, M99/πδ28, M99/πδ216=29, **A249**, M99/πδ217=32, **A250**, M99/πδ35, M00/πδ305, M00/πδ306, **A251**, M00/πδ2, **A281**, **A282**, **A288**, M89/πδ23, **A289**, **A290**, καὶ τὰ ιδιόμορφα **A301**, **A302**, **A304**, M89/πδ13.

Στὸν χῶρο τοῦ Σεραπείου⁸⁸³ ποὺ συμπίπτει μὲ τὸ μνημειῶδες οἰκοδόμημα, Β τῆς οἰκίας τῆς Ἰθυδίκης βρέθηκαν: τὸ πυραμιδοειδές **A64.**, τὸ φακοειδές A151, τὰ δισκοειδῆ **A218**, **A219**, M88/πδ20, M88/πδ26, M88/πδ28, M88/πδ29, M90/πδ3, **A223**, M90/πδ16, **A224**, M90/πδ27, **A225**, **A226**, καὶ τὰ ιδιόμορφα **A317**, **A318**.

Στὸν Ἄγρὸ Δεσποτίδη⁸⁸⁴ Δ τοῦ χώρου τοῦ ΒΔ συγκροτήματος καὶ Ν ἀπὸ τὸ τεῖχος κατὰ τὴν διερεύνηση διμεροῦς κτίσματος στρῶμα καταστροφῆς καὶ ἐπάνω στὸ δάπεδο βρέθηκαν τὰ παρακάτω δισκοειδῆ ὑφαντικά βάρη **A229**, M90/πδ39, M93/πδ6, **A286**, **A287**.

Ἀπὸ τὴν περιοχὴ τῆς Δ. κλιτύος, στὸ Τεῖχος, Α. τοῦ τριγωνικοῦ πύργου⁸⁸⁵ βρέθηκαν τὰ παρακάτω ὑφαντικά βάρη ποῦ χρονολογοῦνται ἕως τὸ τέλος τοῦ 1^{ου}

⁸⁸¹ ΠΑΕ 1997, 185.

⁸⁸² ΠΑΕ 1988, 174-176, ΠΑΕ 1989, 282-285, ΠΑΕ 1999, 219-226, ΠΑΕ 2000, 152-15. Τὰ εὐρήματα κεραμικῆς χαρακτηρίζονται ἀπὸ τὰ ἐρυθροβαφῆ καὶ ἐλάχιστους ἀνάγλυφους σκύφους καὶ χρονολογοῦνται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο στὸν 1^ο αἰ. μ.Χ., βλ. Παππᾶ 1996, 59 καὶ τὰ ὑάλινα, ὅπως θραῦσμα ἀγγείου τεχνικῆς τοῦ πυρήνα (9), χυτοὶ ἐγχάρακτοι σκύφοι (29) καὶ σκύφοι μὲ γραμμικὴ ἐγχάρακτη διακόσμηση (40-41), ριπιδωτὲς φιάλες (64, 83, 85), βλ. Τριανταφυλλίδης 1998, 215

⁸⁸³ ΠΑΕ 1988, 176, ΠΑΕ 1989, 283-285, ΠΑΕ 1990, 250-257, ΠΑΕ 1991, 301-304. Γιὰ τὴν χρονολόγηση τῶν εὐρημάτων στὸν 1^ο αἰ. μ.Χ., βλ. Παππᾶ 1996, 292, καὶ Τριανταφυλλίδης 1998, 215-6.

⁸⁸⁴ ΠΑΕ 1990, 268-9, ΠΑΕ 1993, 198, ΠΑΕ 2000, 164.

⁸⁸⁵ ΠΑΕ 2001, 122-126.

αι. π.Χ.: τὰ πυραμιδοειδῆ **A71, A72, A73, A74**, τὰ φακοειδῆ **A97, A155, A157**, τὰ δισκοειδῆ **A254, A276, A283** καὶ τὰ ιδιόμορφα M03/πδ2=52, M03/πδ935.

Απὸ τὴν Δυτικὴ Πύλη⁸⁸⁶ καὶ στὶς ἐπιχώσεις ἕως τὸ ἐπίπεδο κυκλοφορίας ἀπὸ πατημένο χῶμα ποὺ ἀποκαλύφθηκε ἐκεῖ καὶ χρονολογήθηκε ἕως τὸν 1^ο αι. π.Χ., προῆλθαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A75, A76**, M03/πδ 963, **A77**, καὶ τὸ φακοειδῆς **A156**.

Στὸν πίν. 4.11 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν τῆς ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου ἀπὸ τὸν 2^ο αι. π.Χ ἕως καὶ τὸν πρῶμο 1^ο αι. μ.Χ. ἀνὰ τύπο καὶ θέση εὔρεσης ἀπὸ τὴν Μινῶα Αμοργοῦ.

Μινῶα	Υφαντικά βάρη			
	Πυραμιδοειδῆ	Φακοειδῆ	Δισκοειδῆ	Ἰδιόμορφα
Ἀκρόπολις, Ἱερόν		A107. M90/Απδ1		
Ἀκρόπολις, τεῖχος Πύργος			A158. M84/Απδ1	
Ἄνω πόλις, κτήριο 1, τετρ. I5-6		A106. M89/Απδ1		
Α. Κλιτύς, ὀρθογώνιος χῶρος 2				A305. M94/πδ8
Ναός	A37. M81/πδ8 A41. M81/πδ16 M81/πδ23 M82/πδ38 A101. M83/πδ3		M81/πδ36 A162. M84/πδ38 M81/πδ20 M81/πδ34 M82/πδ1 M84/πδ11 M89/πδ1 A227. M90/πδ32 M82/πδ 48 M97/πδ25 M81/πδ 24	M82/πδ 50
N-v1			M82/πδ7 M82/πδ 13 M82/πδ 19 M82/πδ 20 M82/πδ 21 M82/πδ 25 M82/πδ 27 M82/πδ 28 M82/πδ 33 M82/πδ 41α M82/πδ 52 A165. M83/πδ 1 M82/πδ2 M82/πδ39	M82/πδ5 A292. M82/πδ10 A312. M82/πδ45

⁸⁸⁶ ΠΑΕ 2003, 76-7.

Δ1	A38. M81/πδ 27 A39. M81/πδ 29		A159. M81/πδ17 A160. M81/πδ30 M81/πδ21 M81/πδ25 M81/πδ28 M82/πδ12 A260. M82/πδ 15	A291. M81/πδ9 M82/πδ22
Δ1-ν1		A108. M81/πδ 33 A109. M90/πδ11=151 A140. M81/πδ18 A141. M90/πδ10=153	M81/πδ18 M81/πδ19 M81/πδ 22 A161. M81/πδ32 A163. M83/πδ 7 A164. M90/πδ2	
N/Δ1	A40. M81/πδ 15 M81/πδ 35 A42. M83/πδ 8	A100. M81/πδ10	A176. M83/πδ21 M83/πδ25 M83/πδ31 A177. M83/πδ35 A178. M83/πδ37 M84/πδ1 A179. M84/πδ2α+β M84/πδ 3 M86/πδ12 A180. M86/πδ17 M86/πδ 30 A264. M84/πδ4 M86/πδ27	A303. M83/πδ30 A311. M83/πδ24
N/Δ3			A181. M84/πδ10 M85/πδ1 M86/πδ14 M86/πδ15 M86/πδ1	
NΔ/5	A63. M91/πδ 22		A182. M88/πδ6 M88/πδ33	
Τετρ.Δ3-E3			A185. M89/πδ16	
Δ2 στέρνα			A262. M83/πδ36 A278. M83/πδ4	
Κτήριο Δ3			A167. M82/πδ11 M82/πδ8	
Δ4	A43. M82/πδ 17 A44. M84/πδ 9	A92. M82/πδ 46 A110. M82/πδ 4 A111. M82/πδ 6	A166. M82/πδ43 M82/πδ9 M82/πδ18 M82/πδ23 A184. M86/πδ29 A261. M82/πδ37α+β M82/πδ3	M82/πδ16 M82/πδ30 M82/Δδ1 A315. M93/Λδ50
Δ5		A115. M86/πδ33		
Δ6		A142. M83/πδ27	A168. M83/πδ9 M83/πδ32 A169. M83/πδ33 M94/πδ9 M94/πδ10 M94/πδ11 A279. M83/πδ6 M83/πδ26	A313. M83/πδ22
N. Δ6		A114. M83/πδ3	M83/πδ2	
B3		A112. M82/πδ24	A171. M82/πδ29 A263. M82/πδ32	
B4			A172. M82/πδ41 M82/πδ42 A173. M82/πδ44	
B7	A45. M83/πδ13 A46. M83/πδ16		A174. M83/πδ10 A175. M83/πδ11 M83/πδ15	A294. M86/πδ 22 A295. M86/πδ 24 A307. M83/πδ19α+ β

			M83/πδ17	A309. M83/πδ 12 A310. M83/πδ 14
vB9	A47. M86/πδ6		A183. M86/πδ 2 M86/πδ 7	A293. M84/πδ 8
B1-B2		A113. M81/πδ37 A136. M81/πδ11 A137. M81/πδ13	A170. M82/πδ31 M82/πδ47	A306. M81/πδ14
Τριγωνικός ταφικός περίβολος		A102. M87/πδ 1		
Πύργος προς τη ΝΑ Πύλη τετρ. Α6		A93. M90/πδ12= 352 A116. M90/πδ25 M90/πδ 28 A117. M90/πδ38 A118. M91/πδ1=362 A119. M90/πδ13 A138. M88/πδ4 A139. M88/πδ9 M92/πδ 2 M98/πδ1	A231. M93/πδ 20	A308. M88/πδ12
Τείχος, όχυρωτική κατασκευή Ν. του άνδρηου του Ναού	A48. M94/πδ13 A50. M96/πδ355 A51. M01/πδ554=3 A52. M03/πδ 451 A70. M99/πδ4=101 A82. M93/πδ353	A94. M93/πδ14 A95. M93/πδ18 A120. M93/πδ7=451 A121. M93/πδ8 A122. M93/πδ9 A123. M93/πδ21 A124. M93/πδ39 A125. M93/πδ61 A126. M93/πδ62 A127. M00/πδ209 A128. M01/πδ4=501 A129. M01/πδ 5=502 A152. M93/πδ37 A153. M94/πδ3 A154. M96/πδ356	A228. M91/πδ39 M93/πδ15 M93/πδ16 A230. M93/πδ17 M93/πδ22 M93/πδ27 M93/πδ29 M93/πδ30 A232. M93/πδ32 A233. M93/πδ33 M93/πδ34 M93/πδ35 M93/πδ42 M93/πδ351=48 M93/πδ51 M93/πδ 351=53 M93/πδ55 M93/πδ56 M93/πδ57 M93/πδ59 M93/πδ60 M93/πδ62 M94/πδ4 A234. M94/πδ12 A244. M98/πδ 101=2 M94/πδ14 M94/πδ15 M96/πδ51 A235. M96/πδ309 A236. M96/πδ702 M96/πδ 703 A245. M98/πδ103= 4 M99/πδ3 A252. M01/πδ5 A253. M01/πδ6 A274. M90/πδ6 A275. M96/πδ357	M98/πδ5=152 M99/πδ2= 52 M91/πδ5 M96/Λδ 351 A316. M01/Λδ1=501
Όδος Μ1	A49. M96/πδ102		M96/πδ53	
ΒΑ του Ναού	A68. M97/πδ11=708 M97/πδ18=714 M97/πδ40	A143. M89/πδ7 M92/πδ 2	M89/πδ 6 A240. M97/πδ 706= 12 M97/πδ 707=14 M97/πδ 712=17	

	A69. M98/πδ3=102		A241. M97/πδ 718=20 A242. M97/πδ402=21 M97/πδ 721=22 M97/πδ 720=23 A243. M97/πδ723=24 M99/πδ13	
Δεξαμενή		A149. M90/πδ22=401	A215. M89/πδ11 A216. M90/πδ 30 M90/πδ7 M92/πδ1 A217. M92/πδ2 M99/πδ 37 M90/πδ 47	
Στέγη άποχωρητηρίου			A192. M87/πδ 22	
Γ/N1	A53. M86/πδ 10 M86/πδ 21 M86/πδ 32 M87/πδ 27 A54. M87/πδ 34 A55. M88/πδ 37 A56. M89/πδ 15 M90/πδ 50	A130. M87/πδ 35 M86/πδ 26 A131. M90/πδ 37 A144. M86/πδ 35	A186. M86/πδ 11 M86/πδ 3 M86/πδ 5 A187. M86/πδ 8 M86/πδ 13 M86/πδ 18 M 86/πδ 16 M86/πδ 19 M86/πδ 20 M86/πδ 23 M86/πδ 25 M87/πδ 26 A188. M87/πδ 31 M88/πδ 25 M88/πδ 30 M88/πδ 34 M87/πδ 37 M87/πδ 39 A189. M90/πδ 8 M90/πδ9 M90/πδ19 A190. M90/πδ 26α+β A191. M90/πδ34 M90/πδ35 M90/πδ36 M90/πδ51 M90/πδ52 M90/πδ53 M97/πδ109= 5 A265. M86/πδ4 A266. M86/πδ9 A267. M87/πδ18 M87/πδ19 M87/πδ33 M87/πδ39 A268. M88/πδ35 A269. M90/πδ31 M90/πδ33	M87/πδ30 M87/πδ38
TE	A57. M87/πδ8 A58. M87/πδ41 M94/πδ2=51	A145. M87/πδ9 A146. M87/πδ32	A210. M87/πδ13 A211. M87/πδ10 A212. M87/πδ12 A213. M87/πδ20 A214. M87/πδ21 M87/πδ23 M87/πδ24 M87/πδ25 A270. M87/πδ11 A271. M87/πδ7	A296. M87/πδ16 A299. M91/πδ37 M87/πδ4

Γυμνάσιο έσωτερικά ΒΑ γωνία	A59. M91/πδ 6 A60. M91/πδ10 A61. M91/πδ40 A83. M91/πδ4	A98. M89/πδ14 A103. M91/πδ38 A132. M91/πδ32 A147. M88/πδ23 A148. M88/πδ24	A193. M88/πδ17 A194. M88/πδ18 A195. M88/πδ36 A196. M88/πδ32 A201. M91/πδ8 A202. M91/πδ9 = 653 A208. M91/πδ34 A209. M91/πδ35 M87/πδ6 A272. M93/πδ2=304 M91/πδ3 A284. M91/πδ7 = 652 A285. M91/πδ36	A91. M88/πδ11 A297. M88/πδ22 A298. M91/πδ36 A300. M94/πδ1=401
Γυμνάσιο έσωτερικά νότιο τμήμα	A62. M91/πδ11 A81. M91/πδ167=5		M88/πδ7 M88/πδ8 M87/πδ3 A197. M90/πδ14=55 A198. M90/πδ17 A199. M90/πδ18 A200. M91/πδ1 M91/πδ12 M91/πδ15 A203. M91/πδ17 M91/πδ20 M91/πδ21 A204. M91/πδ26 A205. M91/πδ28 A206. M91/πδ29 A207. M91/πδ30 M87/πδ 5 A280. M91/πδ13	M88/πδ13 M88/πδ 11
ΝΑ του Γυμνασίου	A67. M97/πδ1=301 M97/πδ3=303		A237. M97/πδ306= 4 A238. M97/πδ6 M97/πδ7 A239. M97/πδ 8 M97/πδ 9 M99/πδ 25 M99/πδ 26 A273. M97/πδ2	
«Θέατρο»	M88/πδ 10 M89/πδ 9 M89/πδ 25 M99/πδ7=229 A65. M00/πδ308 A66. M00/πδ601	A96. M89/πδ31 A99. M88/πδ39 M99/πδ207= 20 M99/πδ 15 A104. M00/πδ652 A133. M89/πδ17 A134. M99/πδ10=234 M99/πδ 16 A150. M89/πδ 24	A220. M89/πδ18 M89/πδ20 A221. M89/πδ21 A222. M89/πδ29 M99/πδ 9 A246. M99/πδ12 M99/πδ13 M99/πδ14 A247. M99/πδ205=17 M99/πδ18 A248. M99/πδ206=19 M99/πδ210=21 M99/πδ212=23 M99/πδ24 M99/πδ27 M99/πδ28 M99/πδ216=29 A249. M99/πδ30 M99/πδ217=32 A250. M99/πδ219=33 M99/πδ35 M00/πδ305 M00/πδ306 A251. M00/πδ602 M00/πδ2	A301. M88/πδ16 A302. M89/πδ26 A304. M88/πδ19 M89/πδ13

			A281. M88/πδ27 A282. M00/πδ3 A288. M89/πδ26 M89/πδ23 A289. M99/πδ22=211 A290. M99/πδ34	
«Σεραπείον»	A64. M91/πδ2	A151. M91/πδ 18	A218. M90/πδ4 A219. M91/πδ14 M88/πδ20 M88/πδ26 M88/πδ28 M88/πδ29 M90/πδ3 A223. M90/πδ5 M90/πδ16 A224. M90/πδ20 M90/πδ27 A225. M90/πδ29 A226. M91/πδ31	A317. M89/Λδ1 A318. M89/Λδ2
Άγρος Δεσποτιδίη			A229. M90/πδ46 M90/πδ39 M93/πδ6 A286. M92/πδ 502 A287. M92/πδ 503	
Δ. κλιτύς, τείχος Α. τριγωνικού πύργου	A71. M01/πδ8 A72. M01/πδ9 A73. M01/πδ13 A74. M01/πδ15	A97. M01/πδ7 A155. M01/πδ17 A157. M03/πδ969	A254. M01/πδ752=14 A276. M01/πδ16 A283. M01/πδ 11	M03/πδ2= 52 M03/πδ935
Δ. Κλιτύς, Πύλη	A75. M03/πδ 957 A76. M03/πδ 961 M03/πδ 963 A77. M03/πδ 964	A156. M01/πδ18		

Πίν. 4.11 Κατανομή ύφαντικῶν βαρῶν ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου 2^{ος}-1^{ος} αἰ. π.Χ.

Στὴν Μαρκιανὴ ἔχουν διαπιστωθεῖ μικρῆς ἔκτασης στρώματα τῆς μεταγενέστερης φάσης χρήσης τοῦ χώρου στὸ ἄνδρo τῆς κορυφῆς καὶ στὸ Ἄνδρo 1⁸⁸⁷. Τὰ στρώματα αὐτὰ ἀνάγονται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο. Συγκεκριμένα κατὰ τὴν διάλυση τῆς ξερολιθιάς ποὺ ἀποτελοῦσε τὸ βόρειο ὄριο τῆς Τομῆς 4⁸⁸⁸ βρέθηκε τὸ πυραμιδοειδὲς βᾶρος **A81**.

Στὸν Πύργο ἴστο Χωριό, Ἁγία Τριάδα Ἀρκεσίνης, κατὰ τοὺς ἐπιφανειακοὺς καθαρισμοὺς ποὺ διενεργήθηκαν κυρίως τὸ 1995, ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Αὐλῆς⁸⁸⁹ προέρχεται τὸ μεγάλο πυραμιδοειδὲς **A89**⁸⁹⁰ Ἀ τοῦ Α

⁸⁸⁷ Στὸ ἄνδρo I κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴ διερεύνηση τῆς τομῆς 2 διαπιστώθηκε προχειροκτιμῆνος τοῖχος ἀπὸ ἀργολιθοδομῆ ποὺ χρονολογήθηκε βάσει τῶν ὀστράκων ποὺ βρέθηκαν στὴν θεμελίωσή του στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ καὶ πρῶμη ρωμαϊκὴ περίοδο, βλ. Marangou καὶ ἄλ 2006, 48, πίν. 17a-b.

⁸⁸⁸ Γιὰ τὴν τομῆ 4 καὶ τὰ συννευρήματα ποὺ χρονολογοῦνται ἀπὸ τὴν γεωμετρικὴ ἕως καὶ τὴν ἑλληνιστικὴν περίοδο, βλ. Marangou καὶ ἄλ. 2006, 41.

⁸⁸⁹ Μαραγκοῦ 2005, 45-7.

τοίχου τῆς Αὐλῆς, ὅπου ἀποκαλύφθηκε συγκρότημα κτηρίων⁸⁹¹ μὲ πολλές οἰκοδομικὲς φάσεις, καὶ ἔχει ἐν μέρει μόνον ἐρευνηθεῖ, βρέθηκαν τὰ παρακάτω ὑφαντικὰ βάρη: τὸ πυραμιδοειδὲς **A78**⁸⁹² στὸν χῶρο A9, ὅπου ἀποκαλύφθηκε κλίμακα. Στὸν χῶρο A2 ἀκριβῶς Ἀ τῆς εἰσόδου τῆς αὐλῆς τοῦ Πύργου βρέθηκαν τὰ πυραμιδοειδῆ **A79**⁸⁹³, καὶ **A80**. Στὸν ἐπιμήκη χῶρο A11, βρέθηκε τὸ φακοειδὲς ἀπίοσχημο **A135**⁸⁹⁴. Ἀπὸ τὶς ἐπιφανειακὲς στρώσεις προέρχεται τὸ πυραμιδοειδὲς **A82**. Τὰ βάρη αὐτὰ χρονολογοῦνται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο.

Κατὰ τὶς πρόσφατες ἐρευνες⁸⁹⁵ καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση τῶν πεσμένων λιθοπλίνθων κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ σὲ ἐπιχώσεις ἐπάνω ἀπὸ τὸ ἀρχικὸ δάπεδο, στὸν χῶρο τῆς Αὐλῆς καὶ εἰδικότερα στὸ αἶθριο⁸⁹⁶ βρέθηκαν ἀρκετὰ ὑφαντικὰ βάρη. Συγκεκριμένα στὰ τετράγωνα τοῦ ἐσωτερικοῦ καννάβου βρέθηκαν τὰ ἑξῆς: στὸ τετρ. Α τὸ **A90**, στὸ τετρ. Β τὸ **A255**, στὸ τετρ. Γ τὸ **A257**, στὸ τετρ. Η τὸ φακοειδὲς πεταλόσχημο μὲ μία ὀπὴ **A105**, στὸ αἶθριο ποὺ ἀποκαλύφθηκε Ἀ τοῦ κυρίως πύργου καὶ στὸ τετρ. Μ, τὰ ΠΑΤ07/ΑΕ59 καὶ **A258.**, στὸ τετρ. Ν τὸ **A319** καὶ τέλος, στὸ τετρ. Ξ τὸ **A256**.

Στὸν πίν. 4.12 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν τῆς ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου ἀπὸ τὸν 2 αἰ. π.Χ ἕως καὶ τὸν πρῶμο 1^ο αἰ. μ. Χ, ἀνὰ τύπο καὶ θέση εὕρεσης ἀπὸ τὸν Πύργο 'στὸ Χωριό.

---

⁸⁹⁰ Μαραγκοῦ 2005, 48, εἰκ. 49.3, σημ. 116.

⁸⁹¹ Μαραγκοῦ 2005, 51, σημ. 131 καὶ 123, εἰκ. 139. Στὸν χῶρο αὐτὸν κυριαρχοῦν τὰ κινητὰ εὐρήματα τῆς πρωτο καὶ μεσο-βυζαντινῆς περιόδου, 51—57 σημ. 162.

⁸⁹² Γιὰ τὸ βᾶρος αὐτὸ, βλ. Μαραγκοῦ 2005, 56, σημ. 154.

⁸⁹³ Γιὰ τὸ βᾶρος αὐτὸ, βλ. ὅ.π.

⁸⁹⁴ Μαραγκοῦ 2005, 129, εἰκ. 147,4, σημ. 321.

⁸⁹⁵ Μαραγκοῦ 2009, 14-16.

⁸⁹⁶ Γιὰ τὴν ταύτιση τῶν χώρων, βλ. Μαραγκοῦ 2009, 25, εἰκ. 28,

Πύργος	Υφαντικά βάρη				Σ
	Πυραμιδοειδή	Φακοειδή	Δισκοειδή	Ίδιόμορφα	
Α τοῦ Α τοίχου τῆς Αὐλῆς	A78. ΠΑΤ95/πδ3 A79. ΠΑΤ95/πδ4 A80. ΠΑΤ95/πδ5 A82. ΠΑΤ04/ΑΕ97	A135. ΠΑΤ98/πδ3			5
Ἐσωτερικό τῆς Αὐλῆς	A89. ΠΑΤ95 /πδ1 A82. ΠΑΤ04/ΑΕ97 A90. ΠΑΤ05/ΑΕ526 ΠΑΤ07/ΑΕ59	A105. ΠΑΤ05/ΑΕ5 42	A255. ΠΑΤ04/ΑΕ115 A256. ΠΑΤ04/ΑΕ148 A257. ΠΑΤ06/ΑΕ870 A258. ΠΑΤ07/ΑΕ60	A319. ΠΑΤ07/ΑΕ127	10
Σύνολον	8	2	4	1	15

Πίνακας 4.12 Ποσότητες σφονδυλίων ἀνά τύπο καὶ θέση εὗρεσης ἀπὸ τὸν Πύργο 'στοῦ Χωριό, Ἁγία Τριάδα Ἀρκεσίνης

Ἀπὸ τὴν **Ἀγ. Εἰρήνη** στὶς **Λεῦκες** καὶ κατὰ τὴν ἀνασκαφὴ τοῦ συγκροτήματος Βόρεια τῆς ἐκκλησίας τῆς Ἁγίας Εἰρήνης, στὸν Χῶρο Β, βρέθηκε μαζί μὲ ὄστρακα ἀνάγλυφων σκύφων, καὶ χάλκινο νόμισμα Ἀρκεσίνης τὸ δισκοειδὲς βάρους **A277**⁸⁹⁷. Σὲ μεταγενέστερους καθαρισμοὺς ἐντὸς τῶν ἰδίων χώρων, βρέθηκαν πυραμιδοειδῆ ὑφαντικά βάρη τὸ **A86**, πλησίον τῆς ἐκκλησίας καὶ τὸ **A87** στὸν Χῶρο Γ⁸⁹⁸. Ὅλα χρονολογοῦνται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο ἀπὸ τὸν 2^ο αἰ. π.Χ. ἕως καὶ τὸν πρῶμο 1^ο αἰ. μ.Χ.

Στὸν πίν. 4.13 παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου ἀνά τύπο καὶ θέση εὗρεσης ἀπὸ τὴν **Ἁγία Εἰρήνη**.

Ἱερὸν στὴν Ἁγία Εἰρήνη, Λεῦκες	Υφαντικά βάρη		Σ
	Πυραμιδοειδή	Δισκοειδή	
Πλησίον τῆς ἐκκλησίας	A86. ΑΕ99/πδ2		1
Χῶρος Γ	A87. ΑΕ87/πδ1		1
Χῶρος Β		A277. ΑΕ80/πδ1	1
Σύνολον			3

Πίνακας 4.13 Ποσότητες ὑφαντικῶν βαρῶν ἀνά τύπο καὶ θέση εὗρεσης ἀπὸ τὴν **Ἁγία Εἰρήνη** στὶς **Λεῦκες**.

⁸⁹⁷ Τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν χῶρο Β ἔχουν χρονολογηθεῖ στὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο Μαραγκοῦ 1980, 194, πίν. 24,1, τῆς ἰδίας 1981, 500, πίν. 20,3 καὶ 21, Παππᾶ 1982, 289-308.

⁸⁹⁸ Τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὸν χῶρο Γ ἔχουν χρονολογηθεῖ στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο, Μαραγκοῦ 1981, 494, καὶ Παππᾶ 1982, 289-308.

Από την Περιοχή του **Λιμένος της Μινώας, τὰ σημερινὰ Κατάπολα**, λιγοστά είναι τὰ εὐρήματα πού μαρτυροῦν τὴν ὑφαντικὴ δραστηριότητα. Κατὰ τὴν διάρκεια ἐργασιῶν διαμόρφωσης τοῦ κήπου ιδιοκτησίας Ν. Κωβαίου⁸⁹⁹ ὅπου βρίσκονται διάσπαρτα πολλὰ ἀρχαῖα λίθινα ἀντικείμενα (βωμοὶ καὶ τμήματα ἀρχιτεκτονικῶν μελῶν) καὶ βρίσκεται Ἄ τῆς ρωμαϊκῆς ἔπαυλης⁹⁰⁰ πού ἐρευνήθηκε ἐντὸς τῆς ιδιοκτησίας Νικ. Νομικοῦ βρέθηκε καὶ παραδόθηκε ἀπὸ τὸν Θεόδωρο Βεκοῦν μεγάλο πυραμιδοειδὲς ὑφαντικὸ βᾶρος **A88**.

Απὸ τὴν περιοχὴ **Κατ' Ἀκρωτήρι** ὅπου ἀπὸ τὴν ἐποχὴ τοῦ Λουδοβίκου Ροσς εἶχαν ἐντοπισθεῖ συγκροτήματα καμαροσκεπῶν ὑπέργειων τάφων στὴν θέση **Θολάρια**⁹⁰¹ καὶ ιδιαίτερα ἀπὸ μισοκατεστραμμένο θολάρι στὰ Νότια τῆς οἰκίας τοῦ φιλάρχαιου Λουκά Σίμου μαζί μὲ γυάλινα μυροδοχεῖα⁹⁰² βρέθηκε καὶ τὸ δισκοειδὲς ὑφαντικὸ βᾶρος **A259**, τὰ ὅποια δώρησε στὴν Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Ἀμοργοῦ.

Λιμὴν	Υφαντικὰ βάρη	
	Πυραμιδοειδῆ	
Κήπος Κωβαίου	A88. A88/πδ1	1
Κατ' Ἀκρωτήρι Θολάρια	A259. A88/K/1	1

Πίνακας 4.14 Ποσότητες σφονδυλίων ἀνὰ τύπο καὶ θέση εὗρεσης ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Λιμένος τῆς Μινώας

⁸⁹⁹ Στὸν κήπο Κωβαίου διέρχεται ὁ κτιστὸς ἀγωγὸς πού ὀδηγεῖ ἀπὸ τὸ ὑδραγωγεῖο τῆς Μινώας στὰ ριζὰ τοῦ λόφου τῆς Μουντουλιάς, στὴν Καταπολιανὴ βρῦση, Μαραγκοῦ 2002, 293.

⁹⁰⁰ Στὸ παρακείμενο κτῆμα Νομικοῦ ἔχει ἀνασκαφεῖ ρωμαϊκὴ ἔπαυλις μὲ τρικλίνιο μὲ ψηφιδωτὰ δάπεδα, τετράγωνο αἶθριο πού περιστοιχιζόταν ἀπὸ κιονοστοιχία μὲ πσιόνα καὶ φρέαρ στὰ μέσον καὶ βοηθητικούς χώρους μὲ πλιθίνα δάπεδα περὶ αὐτὸ, βλ. Γαβαλᾶς 1998, 2000, 2001, 2003, 2012, Μαραγκοῦ 2002, 299.

⁹⁰¹ Μαραγκοῦ 2002, 301, σημ. 681 καὶ 683.

⁹⁰² Τρία γυάλινα μυροδοχεῖα τοῦ τύπου κηροπηγίου μὲ καμπανόσχημο σῶμα, Τριανταφυλλίδης 2005, 261, σημ.9, καὶ 282, εἰκ. 12, 13, 14 σημ. 146, η, θ, καὶ ι, πού χρονολογοῦνται στὸν 2^ο αἰ. μ.Χ., Τριανταφυλλίδης 283, σημ. 148, Μαραγκοῦ 2002, 300, σημ. 680.

4.4 Τυπολογικά παράλληλα

Στην γεωμετρική περίοδο βρέθηκαν μόνον πυραμιδοειδή χαμηλά και έλαφριά με βάρος από 18 έως 34γρ. Παρόμοια βάρη χαμηλά έχουν βρεθεί στο Λευκαντι-Ξερόπολι⁹⁰³, στην Ασίνη⁹⁰⁴, στην Περαχώρα⁹⁰⁵, στους Δελφούς⁹⁰⁶, στην Υψηλή τής Άνδρου⁹⁰⁷.

Στην αρχαϊκή και στην κλασσική περίοδο πέραν από τα πυραμιδοειδή με μία όπη εμφανίζονται και πυραμιδοειδή με δύο όπες. Παρόμοια βάρη έχουν βρεθεί στην Άγορά⁹⁰⁸, στην Πνύκα⁹⁰⁹, στον Ωρωπό⁹¹⁰, στο Δέμα⁹¹¹ και στο Έμποριό Χίου⁹¹², την Βίγλα στην Ρόδο⁹¹³ και στην Κρήτη⁹¹⁴.

Την εμφάνισή τους κάνουν και τα φακοειδή άπιόσχημα. Πυραμιδοειδή και φακοειδή βάρη είναι γνωστά στην Κόρινθο⁹¹⁵, στην Πνύκα⁹¹⁶, στην Σάμο⁹¹⁷ στο Ίλιον⁹¹⁸ χειροποίητα τοπικής παραγωγής, στην Μίλητο⁹¹⁹ και στον Άζοριά⁹²⁰ στην Κρήτη.

Μοναδικό παραμένει το άγκυρόσχημο για το οποίο παράλληλα υπάρχουν μόνον στην Κρήτη⁹²¹.

Στην κυρίως έλληνιστική περίοδο στον 3ο και 2ο αι π.Χ. παρατηρούμε ότι στην Άμοργο έχουν βρεθεί μόνον πυραμιδοειδή, ένας τύπος που φαίνεται ότι παραδοσιακά προτιμούνταν και πιθανότατα κατασκευαζόταν εκεί

⁹⁰³ Popham και άλλ. 1979, 82-83, πιν. 64, αρ. 43-46.

⁹⁰⁴ Wells 1983,

⁹⁰⁵ Dunbabin 1962, 130.

⁹⁰⁶ Lerat 1961, 323-5, 339.

⁹⁰⁷ Τελεβάντου 1991, 189, εικ. 8, της ίδιας 2008, 41.

⁹⁰⁸ Leslie Shear 1973, 126-128.

⁹⁰⁹ Davidson και Burr Thomson 1943, ύφαντικά βάρη 75-79 εικ. 35-42.

⁹¹⁰ Mazarakis Ainian 2007, 21

⁹¹¹ Jones, Sackett and Graham 1962, 87

⁹¹² Boardman 1967, 38, 234-235

⁹¹³ Sørensen και Pentz 1992, 50, αρ. 106.

⁹¹⁴ Haggis και άλλ. 2004, 371-372.

⁹¹⁵ Newhall-Stillwell 1952, 268-280

⁹¹⁶ Davidson και Burr Thomson 1943, ύφαντικά βάρη 73-79 εικ. 32-42

⁹¹⁷ Isler 1978, 145, πυραμιδοειδής και φακοειδής αρχαϊκής περιόδου 560-550π.Χ.

⁹¹⁸ Wallrodt 2002, 179-196.

⁹¹⁹ Voigtländer 1982, εικ. 56-58 και 60.

⁹²⁰ Haggis και άλλ. 2011, 4.

⁹²¹ Τσιγωνάκη 1994, 160.

Στην **ύστερη έλληνιστική περίοδο** αντίθετα χρονολογήθηκαν πολλοί και διαφορετικοί τύποι και παραλλαγές.

Τὰ πυραμιδοειδή παραμένουν σὲ χρήση ὅμως καὶ μεγαλύτερα μεγέθη ἐμφανίζονται πρὸς τὸ τέλος τῆς περιόδου⁹²². Πυραμιδοειδή βάρη ἔχουν βρεθεῖ σχεδὸν παντοῦ, παράλληλα γιὰ τὰ βάρη τῆς Ἀμοργοῦ εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὴν Δήλο⁹²³, τὴν Ἀγορὰ⁹²⁴, τὴν Κολώνα Λασιθίου⁹²⁵, τὴν Ἀργυρούπολη Ρεθύμνου⁹²⁶ τὴν Ἐλευθερνα⁹²⁷ καὶ τὴν Κνωσὸ⁹²⁸.

Τὰ Φακοειδή καὶ τὰ Δισκοειδή κυλινδρικά ἐπίσης, φαίνεται ὅτι σταδιακὰ ἐκτοπίζουν τα πυραμιδοειδή.

Τὰ φακοειδή ἐμφανίζονται σὲ διάφορες παραλλαγές πάντοτε, σὲ μικρὰ μεγέθη καὶ εἶναι ἐλαφρά. Τὰ δισκοειδή καὶ τὰ ἀπίόσχημα εἶναι περίπου παρόμοια καὶ ἔχουν παράλληλα κυρίως ἀπὸ τὴν Δήλο⁹²⁹.

Τὰ φακοειδή ἔλλειψοειδή ὡς ἰσχάδες, εἶναι πιὸ βαρῖα καὶ τυπολογικὰ παράλληλα γιὰ αὐτὰ βρέθηκαν στὴν Δήλο⁹³⁰ στὴν Ἀθήνα⁹³¹, στὴν Κνωσὸ⁹³² καὶ στὴν Ἐλεύθερνα⁹³³.

Τὰ Δισκοειδή κυλινδρικά σταδιακὰ γίνονται τὰ πιὸ δημοφιλή ὄλων τῶν τύπων καὶ ἔχουν μία ποικιλία στα μεγέθη μικροῦ, μεσαίου καὶ μεγάλου μεγέθους καὶ στὸν ἀριθμὸ τῶν ὀπῶν, ἄλλοτε μὲ μία καὶ ἄλλοτε μὲ δύο ὀπές. Παρόμοια δισκοειδή βάρη ἔχουν βρεθεῖ στὴν Ὀλυνθο⁹³⁴, στὴν Κόρινθο⁹³⁵, στὴν

---

⁹²² Παρόμοια παρατήρηση γιὰ τὴν σταδιακὴ ἀντικατάσταση τῶν ἀπλῶν πυραμιδοειδῶν μὲ ἐλαφρύτερα φακοειδή καὶ μὲ βαρύτερα πυραμιδοειδή στὴν Ἐφεσο ἔχει κάνει καὶ ἡ Trinkl 2003 καὶ τῆς ἰδίας 2007, 2010 καὶ ἡ Β. Μητσοπούλου, Mitsopoulos-Leon 2007. Τὸ ἴδιο φαινόμενο παρατηρεῖται στὴν Μίλητο βλ. Voigtländer 1982, καὶ στὴν Ἄλικαρνασό, βλ. Nørskov 2002, G187-188. Μεγάλα πυραμιδόσχημα βρέθηκαν ἐπίσης σὲ πρώιμα ρωμαϊκὰ στρώματα στὴν Ὀλυμπία, βλ. Furtwängler 1890, 206.

⁹²³ Deonna 1938 pl. LXXXIII 704, 705, 706.

⁹²⁴ Thompson 1934, 474-476.

⁹²⁵ Τσιγωνάκη 1994, 160.

⁹²⁶ Τσιγωνάκη 1994, 164, σημ. 34.

⁹²⁷ Τσιγωνάκη 1994, 161-167.

⁹²⁸ Sackett καὶ Cocking 1992, 399.

⁹²⁹ Deonna 1938 pl. LXXXIII 704, 709, 710.

⁹³⁰ Deonna 1938 159-62.

⁹³¹ Davidson καὶ Burr Thomson 1943, 79, 93-4, ἀρ. 142-149.

⁹³² Sackett καὶ Cocking 1992, 399. Catling 1981, 183, πίν. 12.

⁹³³ Τσιγωνάκη 1994, 165-167.

⁹³⁴ Wilson 1930, εἰκ. 285.

⁹³⁵ Davidson 1952, 162-3, 171-2, ἀρ. 1205-1209.

Αθήνα⁹³⁶, στην Περαχώρα⁹³⁷, στους Δελφούς⁹³⁸, στην Δήλο⁹³⁹, στο Παλαίκαστρο⁹⁴⁰, στην Φαιστό⁹⁴¹, στον Κομμό⁹⁴², στην Έλεύθερνα⁹⁴³, στην Κνωσό⁹⁴⁴, στην Λάππα και στην Γόρτυνα⁹⁴⁵ στην Κρήτη⁹⁴⁶ και στην Έφεσο⁹⁴⁷ στην Μικρά Ασία. Δισκοειδή κυλινδρικά μεγάλου μεγέθους είναι γνωστά από την Χαλκίδα⁹⁴⁸.

Τα ιδιόμορφα ύφαντικά βάρη τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὅποια δὲν που βρίσκονται σὲ μεγάλη ποικιλία στὰ τελευταῖα στρώματα καταστροφῆς μαρτυροῦν ὅτι στὸ τέλος τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ. στὴν Άμοργὸ ἡ κάθε ὑφάντρα ἔστηνε ἀργαλεῖο μὲ ὅτι εἶχε διαθέσιμο.

4.5 Στοιχεῖα ἐργαστηριακῆς προέλευσης: Ὕλη, τεχνικὲς κατασκευῆς καὶ ὀλοκλήρωσης ἐπιφανείας, διακόσμηση

Ἡ παρατήρηση καὶ καταγραφή τοῦ χρώματος τῶν πηλῶν ἔγινε μὲ μακροσκοπικὴ ἐξέταση. Γιὰ τὸν χαρακτηρισμὸ ἀρχικὰ ἀκολουθήθηκε τὸ διεθνὲς σύστημα καταγραφῆς Munsell, γρήγορα ὅμως, ἔγινε ἀντιληπτό ὅτι ἡ ταύτιση μὲ τὰ χρώματα ἦταν κοινὴ μὲ μικρὴ διαφορὰ.

Προτιμήθηκε ἡ περιγραφικὴ καταγραφή καὶ ὄχι αὐτὴ μὲ τοὺς κωδικούς τοῦ συστήματος. Ἐτσι τὰ περισσότερα εἶναι ἐρυθρῶπα, καστανέρυθρα, ρόδινα ὑπάρχουν καὶ πιὸ ἀνοιχτὰ, πιὸ ρόδινα, κίτρινα καὶ ὀρισμένα πρασινῶπα καὶ ἄλλα τελείως τεφρὰ. Αὐτὰ τὰ τελευταῖα φαίνεται ὅτι εἶναι εἰσηγμένα.

---

⁹³⁶ Davidson και Burr Thomson 1943, 79, 93-4, ἀρ. 142-149, Robinson 1959

⁹³⁷ Dunbabin 1962, 331, καὶ Tomlison 1969, 248-50.

⁹³⁸ Perdriquet 1906, 197-99.

⁹³⁹ Deonna 1938 159-62.

⁹⁴⁰ Sackett καὶ Popham 1965, 304, ἀρ. 27-36, εἰκ. 19.

⁹⁴¹ Levi 1966, 569-588.

⁹⁴² Dubney 2000, 352, ἀρ. 17-26.

⁹⁴³ Τσιγωνάκη 1994, 165-167.

⁹⁴⁴ Sackett καὶ Cocking 1992, 399, Catling 1981, 183, πίν. 12.

⁹⁴⁵ Rendini 1988, Papadopoulos 1999, Rendini 2004.

⁹⁴⁶ Baldwin Bowsky καὶ Gavrilaki 2011, fig. 2.

⁹⁴⁷ Hogarth 1908, 319-320.

⁹⁴⁸ Ὅπου βρέθηκε καὶ μήτρα γιὰ τὴν κατασκευὴ μεγάλων δισκοειδῶν βαρῶν, βλ. Σάμψων 1987.

Τὰ χρώματα τῶν πηλῶν διαφέρουν ἀνάλογα μὲ τὴν ὄπτησή τους τὰ περισσότερα, τὰ λιγότερα. Οἱ διαφορὲς ὀφείλονται ὅμως, καὶ στίς προσμίξεις ποὺ ἔχουν.

Τὰ πυραμιδοειδῆ εἶναι ἀπὸ χονδροειδέστερους πηλοῦς, τὸ ἴδιο ἰσχύει καὶ γιὰ τὰ δισκοειδῆ καὶ σχεδὸν ὅλα τὰ μεγάλου μεγέθους καὶ τὰ ιδιόμορφα. Γενικῶς τὰ φυράματα εἶναι σκληρὰ καὶ πολὺ καλὰ ψημμένα ὀρισμένα εἶναι εὐθριπτα καὶ σὲ λίγα ὁ πηλὸς κατὰ τὴν ἀφή ἀφήνει ἓνα λεπτὸ στρώμα. Τὰ τελευταῖα εἶναι σχετικὰ καθαρὰ ἀπὸ προσμίξεις καὶ ὀρισμένα ἔχουν πολὺ μικρὲς σχεδὸν ἀόρατες προσμίξεις.

Ἀπὸ τὴν μακροσκοπικὴ ἐξέταση ἔγινε δυνατὴ ἡ καταγραφὴ τῶν προσμίξεων. Περιέχουν μεγαλύτερα χαλίκια ἢ καὶ ὀλόκληρους λίθους 0,5, 1,0 ἐκ.

Γενικῶς τὰ περισσότερα περιέχουν γλαυκοφάνη, τὴν πατελιά στὴν ἀμοργινὴ διάλεκτο, ἄλλοτε ἀποκλειστικὰ ἢ σὲ συνδυασμοὺς μὲ ἀσβετολιθικὰ χαλίκια ἀπὸ μάρμαρο ἢ καὶ μὲ κρυσταλλικὸ χαλαζία. Τὰ φυράματα μὲ σχιστόλιθο κυρίως πατελιά ἀποδεικνύουν τὴν ἀμοργιανὴ προέλευση καὶ παραγωγὴ τῶν βαρῶν.

Ἀντίθετα αὐτὰ ποὺ περιέχουν μαρμαρυγία σὲ μεγάλες ποσότητες καὶ ἠφαιστειακὰ ἐγκλείσματα φαίνεται ὅτι εἶναι εἰσηγμένα. Σὲ παρόμοια συμπεράσματα ἔχει καταλήξει καὶ ἡ Β. Παππᾶ⁹⁴⁹, γιὰ ἀρκετὲς κατηγορίες ἑλληνιστικῆς κεραμικῆς. Τὰ ἀποτελέσματα τῶν χημικῶν ἀναλύσεων ποὺ ἀναφέρονται στὸ **παράρτημα Ε τοῦ δευτέρου τόμου** ἀπὸ τὸν Δρ. Ἀρτέμη Οἰκονόμου κατέληξε σὲ ἀνάλογα συμπεράσματα.

Τώρα, στὰ περισσότερα θραυσμένα εἶναι δυνατὴ ἡ παρατήρηση τῶν τεχνικῶν ὀλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν. Συνήθως ἓνας χονδροειδέστερος ὄγκος πηλοῦ ἐπικαλύπτεται ἀπὸ ἓνα ἢ περισσότερα στρώματα λεπτότερου καὶ καθαρότερου πηλοῦ μὲ λιγότερες προσμίξεις καὶ μερικὲς φορὲς διαφορετικῆς σύστασης.

Συνήθως ἡ τελικὴ ἐπιφάνεια διαμορφώνεται μὲ σφουγγάρι ἢ βουρτσα μὲ λεπτὲς ἴνες, ἴχνη τῆς ὁποίας εἶναι συχνὰ ὀρατὰ, τὸ νερόπλυμα. Μερικὲς φορὲς

---

⁹⁴⁹ Κεραμικοὶ κλίβανοι ἔχουν βρεθεῖ στὴν Μινῶα, στὴν Κολοφάνα, καὶ στοὺς Ἄγ. Σαράντα βλ. Παππᾶ 1996.

μετά από το νερόπλυμα με την βοήθεια πανιού ή δέρματος επιτυγχάνονταν λείανση στις επιφάνειες. Όταν χρησιμοποιείται ή επάλειψη με λεπτότερο επίχρισμα ίδιου ή άλλου πηλού συνήθως ακολουθούσε μία επιπλέον διαδικασία λείανσης που δίνει μία πιο στιλπνή όψη στις επιφάνειες. Όλα όσα φέρουν σφράγισμα ή γραπτή διακόσμηση οι επιφάνειες είναι γενικώς περισσότερο φροντισμένες και επιμελημένες.

Τα ύφαντικά βάρη της **Γεωμετρικής περιόδου** φαίνεται ότι είναι όλα κατασκευασμένα από τοπικό χονδροειδή πηλό, αφού περιέχουν στο σύνολό τους πατελιᾶ.

Οι πηλοί αυτοί και τα φυράματά τους εμφανίζουν κοινὰ χαρακτηριστικά με αυτούς της γραπτής κεραμικής αυτής της περιόδου από την Άμοργό⁹⁵⁰ και περισσότερα με όσα γνωρίζουμε για την χονδροειδή κεραμική της ίδιας περιόδου⁹⁵¹ και ή οποία φαίνεται ότι είναι τοπικής παραγωγής.

Ως προς τις τεχνικές ολοκλήρωσης τῶν επιφανειῶν, παρατηροῦμε ότι στο σύνολό τους χρησιμοποιήθηκε το νερόπλυμα για την άπλη έξομάλυνση τῶν επιφανειῶν.

Στους παρακάτω πίνακες 4.15 και 4.16 παρουσιάζονται οι ποσότητες τῶν ύφαντικῶν βαρῶν γεωμετρικής περιόδου ή σύσταση τῶν φυραμάτων τῶν πηλῶν τους και οι τεχνικές ολοκλήρωσής τους.

Πήλινα	Υφαντικά Βάρη	Σ
Ασβεστολιθικά με πατελιᾶ και μαρμαρυγία	A1	1
Με ἐγκλείσματα πατελιᾶς	A2. A3.	2

Πίνακας 4.15 Σύσταση φυραμάτων τῶν ύφαντικῶν βαρῶν γεωμετρικής περιόδου

Πήλινα	Υφαντικά βάρη	Σ
Ἐξομάλυνση	A1. A2.A3.	3
Λείανση		
Στίλβωση		

Πίνακας 4.16 Τεχνική ολοκλήρωσης επιφανειῶν στα ύφαντικά βάρη γεωμετρικής περιόδου

⁹⁵⁰ Όπως φανερώνουν τὰ συμπεράσματα τῆς μελέτης τοῦ Μπλανᾶ, Blanas 2006.

⁹⁵¹ Δὲν ἔχει ἀκόμη μελετηθεῖ.

Τα ύφαντικά βάρη της **αρχαϊκής και κλασσικής περιόδου** φαίνεται ότι είναι όλα κατασκευασμένα από τοπικό χονδροειδή πηλό άφου περιέχουν στο σύνολό τους πατελιᾶ.

Ως προς τις τεχνικές ολοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν παρατηροῦμε ότι σὲ ὅλα τὰ βάρη ποὺ χρονολογήθηκαν σὲ αὐτὲς τὲς περιόδους χρησιμοποιήθηκε τὸ νερόπλυμα γιὰ τὴν ἀπλὴ ἐξομάλυνση τῶν ἐπιφανειῶν.

Στοὺς παρακάτω πίνακες 4.17 καὶ 4.18 παρουσιάζονται οἱ ποσότητες τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδων, ἡ σύσταση των φυραμάτων τῶν πηλῶν καὶ οἱ τεχνικὲς ολοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν τους.

Πήλινα	Ύφαντικά Βάρη		Σ
	Πυραμιδοειδῆ	Φακοειδῆ	
Σχιστολιθικά ἐγκλείσματα	A5. A8. A13.	A16., M88/πδ21	5
Ἀσβεστολιθικά		A15.	1
Σχιστολιθικά καὶ μαρμαρυγίας	A7.		1
Μαρμαρυγίας	A9.		1
Ἀσβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά	A4. A6. A10. A14.		4
Μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς	A12.	A17.	2
Καθαρός	A11.		1

Πίνακας 4.17 Σύσταση τῶν πηλῶν τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου

Πήλινα	Ύφαντικά βάρη	Σ
Ἐξομάλυνση	A5. A6. A7. A8. A10. A11. A12. A13.	8
Λείανση		
στίλβωση		

Πίνακας 4.18 Τεχνικὴ ολοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν στὰ ὑφαντικά βάρη ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου

Ἀπὸ αὐτὰ ἀρκετὰ φαίνονται εἰσηγμένα ἐνῶ λιγότερα εἶναι τοπικῆς παραγωγῆς.

Τὰ ύφαντικά βάρη τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου, 3^{ος}-2^{ος} αἰ. π.Χ., εἶναι ὅλα κατασκευασμένα ἀπὸ τοπικὸ χονδροειδῆ πηλὸ ἀφοῦ περιέχουν στὸ σύνολό τους πατελιὰ.

Ὡς πρὸς τὶς τεχνικὲς ὁλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν παρατηροῦμε ὅτι στὸ σύνολό τους χρησιμοποιήθηκε τὸ νερόπλυμα γιὰ τὴν ἀπλὴ ἐξομάλυνση τῶν ἐπιφανειῶν.

Στοὺς παρακάτω πίνακες 4.19 καὶ 4.20 παρουσιάζονται οἱ ποσότητες τῶν ύφαντικῶν βαρῶν.

Πήλινα	Υφαντικά Βάρη	Σ
Σχιστολιθικά ἐγκλείσματα	A19. A20. A21. A24. A25. A28. A31.	7
ἀσβεστολιθικά	A36.	1
Σχιστολιθικά καὶ μαρμαρυγίας	A32. A34.	2
Ασβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά	A29. A30. A33.	3
Μὲ ἐγκλείσματα πατελιάς	A18. A23. A26. A27. A35.	5
Πατελιά καὶ μαρμαρυγίας	A22.	1

Πίνακας 4.19 Σύσταση πηλῶν τῶν ύφαντικῶν βαρῶν ἑλληνιστικῆς περιόδου 3^{ος}-2^{ος} π.Χ.

Πήλινα	Υφαντικά βάρη	Σ
Ἐξομάλυνση	A18. A19. A20. A21. A22. A23. A25. A26. A27. A28. A29. A30. A31. A32. A33. A35.	
Λείανση		
Στίλβωση		

Πίνακας 4.20 Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν στὰ ύφαντικά βάρη ἑλληνιστικῆς περιόδου

Πολλὰ φαίνονται εἰσηγμένα ἀπὸ διάφορα κέντρα ἀλλὰ καὶ πολλὰ εἶναι τοπικῆς παραγωγῆς. Τὰ ύφαντικά βάρη τῆς ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου εἶναι κατασκευασμένα ἀπὸ φυράματα πηλῶν διαφορετικῶν συστάσεων.

Απὸ τοπικὸ χονδροειδῆ πηλὸ εἶναι τὰ περισσότερα ἀφοῦ περιέχουν πατελιὰ σὲ διάφορους συνδυασμοὺς.

Ως προς τις τεχνικές ολοκλήρωσης των επιφανειών παρατηρούμε ότι στο σύνολό τους χρησιμοποιήθηκε το νερόπλυμα για την άπλη έξομάλυνση των επιφανειών.

Στους παρακάτω πίνακες 4.21 και 4.22 παρουσιάζονται οι ποσότητες των ύφαντικών βαρών ή σύσταση των φυραμάτων των πηλών και ή τεχνική ολοκλήρωσής τους.

Πήλινα	Υφαντικά Βάρη				Σ
	Πυραμιδοειδή	Φακοειδή	Δισκοειδή	Ιδιόμορφα	
Σχιστολιθικά έγκλεισματα	A42. A43. A52. A54. A55. A56. A61. A67. A68. A69. A72. A73. A74. A75. A76. A78. A80. A81. A82. A83. A84. A86. A88. A91.	A98. A101. A104. A106. A115. A116. A117. A121. A122. A124. A127. A128. A129. A139. A142. A144. A145. A146. A147. A148. A152. A153. A154. A156. A157.	A158. A159. A174. A177. A186. A190. A191. A193. A196. A202. A213. A217. A218. A221. A222. A225. A226. A228. A230. A231. A232. A236. A248. A262. A263. A265. A267. A268. A274. A275. A278. A289.	A296. A297. A304.	
Σ	24	25	32	3	84
Σχιστολιθικά με μαρμαρυγία	A48.A50. A60. A70.	A92. A96. A99. A110. A118. A130. A132. A133. A150.	A166. A188. A189. A197. A204. A205. A229. A233. A269. A280.	A301.	
Σ	4	9	10	1	24
Σχιστολιθικά και λάβα			A180. A243.		2
Σχιστολιθικά και κρυσταλλικά			A235. A245. A282.		3
Άσβεστολιθικά	A49. A66.	A94. A108. A119. A126. A135.	A161. A167. A176. A194. A198. A203. A208. A212. A252. A253. A266. A284. A286. A287. A288.	A293. A302. A308.	
	2	5	15	3	25
Άσβεστολιθικά και κρυσταλλικά		A136.	A254.	A291.	3
Άσβεστολιθικά σχιστολιθικά και μαρμαρυγίας		A102. A125.	A173. A192. A207. A211. A219.	A292.	8
Άσβεστολιθικά και μαρμαρυγίας	A59.	A123.			2

Άσβεστολιθικά και σχιστολιθικά	A44. A46. A47. A65. A71. A77. A79. A81. A85. A88.	A103. A105. A111. A112. A114. A120. A134. A138. A143. A149. A151. A155.	A160. A162. A163. A164. A165. A168. A170. A171. A172. A175. A178. A179. A181. A182. A183. A184. A185. A187. A195. A199. A200. A201. A206. A209. A210. A214. A215. A216. A220. A223. A224. A227. A242. A255. A256. A257. A258. A260. A264. A270. A272. A276. A279. A281. A283. A285.	A294. A295. A298. A299. A300. A305. A306. A307. A309. A311.	
Σ	10	12	46	10	78
Σχιστολιθικά ήφαιστειακά άσβεστολιθικά και κρυσταλλικά			A237. A238. A239. A240. A241. A244. A246. A247. A249. A250. A251. A259. A273. A290.		14
Κρυσταλλικά Χαλαζίας		A100.			1
Με έγκλείσματα πατελιᾶς	A37. A39. A40. A51. A57. A87.	A113.	A169. A261. A271.	A313.	11
Πατελιᾶ και άσβεστολιθικά	A38. A41. A90.	A107.	A277.	A312.	6
Πατελιᾶ και μαρμαρυγίας	A58.				1
Μαρμαρυγίας		A141.	A234.	A303.	3
Καθαρός	A45. A53. A62. A63.	A93. A95. A97. A131. A137. A140.		A310.	11

Πίνακας 4.21 Ποσότητες και σύσταση φυραμάτων πηλῶν ύφαντικῶν βαρῶν ύστερης έλληνιστικῆς περιόδου

Πήλινα	Υφαντικά βάρη				Σ
	Πυραμιδοειδή	Φακοειδή	Δισκοειδή	Ιδιόμορφα	
Έξομάλυνση	A37. A38. A40. A44. A48. A49. A50. A51. A52. A53. A54. A56. A57. A58. A59. A60. A61. A63. A64. A65. A66. A67. A68. A69. A70. A71. A72. A73. A74. A75. A76. A77. A78. A79. A80. A87. A88. A91.	A93. A94. A95. A97. A99. A100. A101. A103. A104. A105. A109. A113. A114. A115. A116. A117. A118. A119. A120. A121. A122. A123. A124. A125. A126. A127. A128. A129. A131. A132. A134. A135. A136. A137. A138. A139. A141. A142. A144. A146. A148. A149. A151. A152. A154. A156. A157.	A158. A159. A162. A163. A165. A168. A172. A173. A175. A176. A178. A179. A180. A181. A183. A184. A186. A187. A188. A189. A190. A191. A194. A196. A197. A198. A199. A200. A201. A202. A203. A204. A205. A206. A207. A208. A209. A217. A218. A222. A224. A225. A226. A227. A228. A230. A231. A232. A233. A234. A235. A236. A237. A238. A239. A240. A241. A242. A243. A244. A245. A246. A247. A248. A249. A250. A251. A252. A253. A254. A257. A258. A262. A264. A265. A266. A269. A273. A274. A275. A276. A278. A279. A280. A281. A282. A283. A284. A285. A286. A287. A288. A289. A290.	A295. A297. A299. A300. A302. A305. A308.	
Σ	38	47	94	7	186
Λείανση				A316. A317. A318.	3

Πίνακας 4.22 Τεχνικές ολοκλήρωσης επιφανειών στα ύφαντικά βάρη της ύστερης έλληνιστικής περιόδου.

Και στα επιφανειακά από τις περισυλλογές και αυτά της Αρχαιολογικής Συλλογής Άμοργου παρατηρούμε παρόμοια χαρακτηριστικά

Για τα ύφαντικά βάρη της Συλλογής Ιωαννίδη παρατηρούμε τα έξης όπως φαίνεται στους πίνακες 4.23 και 4.24.

Πήλινα	Υφαντικά Βάρη				Σ
	Πυραμιδοειδή	Φακοειδή	Δισκοειδή	Ίδιόμορφα	
Σχιστολιθικά έγκλεισματα	A329.	A353.			
Πατελιά	A324.				
Ασβεστολιθικά	A325. A327. A328. A334.	A344. A351.	A379. A382.		
Σχιστολιθικά Ασβεστολιθικά	A321. A322. A323. A326. A330. A332. A333.	A335. A336. A343. A345. A346. A347. A348. A349. A352. A354. A355. A356. A357. A358. A359. A360. A361. A362.	A365. A366. A367. A368. A369. A370. A371. A372. A373. A375. A380. A381. A384. A385. A386. A388. A390.	A393. A394. A395. A396. A397. A398. A399.	
Σχιστολιθικά ασβεστολιθικά και κρυσταλλικά	A331.		A389		
Σχιστολιθικά άσβεστολιθικά και μαρμαρυγίας			A383. A387.		

Πίνακας 4.23 Σύσταση φυραμάτων πηλών των ύφαντικῶν βαρῶν τῆς Συλλογῆς Ἐμμ. Ἰωαννίδη

Πήλινα	Υφαντικά βάρη			
	Πυραμιδοειδή	Φακοειδή	Δισκοειδή	Ίδιόμορφα
Ἐξομόλυνση	A329. A334.	A335. A336. A343. A351. A352. A353. A354. A357. A359. A360. A361. A362.	A365. A366. A368. A371. A372. A373. A375. A380. A381. A383. A385. A386. A388. A389. A390.	A393. A394. A395. A396.
Λείανση				A397.

Πίνακας 4.24 Τεχνική ὀλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν στὰ ύφαντικά βάρη ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου

γ. Διακόσμηση

Πολύ λίγα σέ σχέση με τὸ σύνολο εἶναι τὰ διακοσμημένα ύφαντικά βάρη. Συνήθως εἶναι γραπτὰ καὶ καλύπτονται ἐξ ὀλοκλήρου με γραπτὸ μελανὸ γάνωμα.

Τὰ δύο ἀπὸ τὰ ύφαντικά βάρη πὺ χρονολογοῦνται στὴν Γεωμετρικὴ περίοδο καὶ συγκεκριμένα τὰ **A2**, **A3** φέρουν ἴχνη γραπτῆς διακόσμησης μελανοῦ γανώματος.

Δύο είναι και τα ύφαντικά βάρη που χρονολογούνται στην αρχαϊκή και κλασσική περιόδους, τα **A4** και **A11**, με γραπτή διακόσμηση με μελανό, πιό ξζίτηλο γάνωμα.

Ένα μόνον ύφαντικό βάρος της έλληνιστικής περιόδου, 3^{ος} -2^{ος} αι. π.Χ., τὸ **A32** φέρει γραπτή διακόσμηση μελανὸ γάνωμα.

Κανένα δὲν φέρει γραπτή δικόσμηση ἀπὸ αὐτὰ που χρονολογούνται στὴν ἐπόμενη ὕστερη έλληνιστική περίοδο.

Ύφαντικά βάρη με διακόσμηση εἶναι γνωστὰ ἀπὸ τὴν Περαχώρα⁹⁵², τὴν Κόρινθο⁹⁵³, τὸ Ἡραῖον τοῦ Ἄργους⁹⁵⁴, τὴν Ἀκρόπολι καὶ ἀπὸ τὴν Ἀγορά τῶν Ἀθηνῶν⁹⁵⁵ τὴν Ἐφεσο⁹⁵⁶. Γραπτὰ εἶναι τὰ βάρη που βρέθηκαν κατὰ τὶς ἀνασκαφές Ν. Ἀκροπόλεως. Τὰ ύφαντικά βάρη τοῦ 8^{ου} -7^{ου} αι. π.Χ. εἶναι γραπτὰ ἐνῶ αὐτὰ τοῦ 6^{ου} -5^{ου} αι. π.Χ. δὲν εἶναι διακοσμημένα⁹⁵⁷.

---

⁹⁵² Davison καὶ Burr Thompson 1943, 76, σημ 85.

⁹⁵³ Davison 1952, 149, πίν. 146d, Weinberg 1948, 207, πίν. LXXII45.

⁹⁵⁴ Waldstein 1905, 43-44, εἰκ. 89-90.

⁹⁵⁵ Graef Langlotz 1925, 261-262, εἰκ. Davidson 1952, 149, σημ. 21 καὶ 154 πίν. 146, ε, σημ. 30.

⁹⁵⁶ Hogarth 1908, 319.

⁹⁵⁷ Davidson 1952, 150.

4.6 Τὰ σφραγίσματα καὶ τὰ χαράγματα

Τὰ σφραγίσματα πού βρέθηκαν στὴν Μινώα χρονολογούνται στὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο. Τὰ περισσότερα ἔχουν βρεθεῖ σὲ φακοειδῆ ὑφαντικὰ βάρη λιγότερα σὲ δισκοειδῆ συνήθως μεγάλου μεγέθους, καὶ λιγότερα σὲ πυραμιδοειδῆ. Ὅλα εἰκονίζονται καὶ περιγράφονται στὸ **παράρτημα Δ'** τοῦ **Β' μέρους στὸν τόμο II**.

Συγκεκριμένα σφραγίσματα φέρουν τὰ παρακάτω ὑφαντικὰ βάρη:

Ωοειδῆ σφραγίσματα:

στὸ **A93** (μῆκ.1,9 πλ.1,5), εἰκονίζεται προτομὲς δύο μορφῶν σὲ κατατομή. Σὲ πρῶτο ἐπίπεδο δυσδιάκριτη γυναικεία μὲ κόμη σὲ κεκρῦφαλλο καὶ σὲ δεύτερο ἀνδρική μὲ ἀνασηκωμένη περικεφαλαία (προτομὲς –πορτραῖτα ζεύγους ἑλληνιστικῶν ἡγεμόνων.) Πιθανότατα Προτομὲς –πορτραῖτα ἑλληνιστικῶν ἡγεμόνων. Πτολεμαῖος Β' Φιλάδελφος καὶ Ἀρσινόη Φιλαδέλφου ὁμοιάζουν μὲ αὐτὰ τῆς νομισματοκοπίας⁹⁵⁸. Ὅμοιάζει μὲ μετάλλιο μὲ τὰ πορτραῖτα Πτολεμαίων καὶ ἴσως εἶναι εἰσηγμένο, λόγω τῆς ποιότητος τοῦ πηλοῦ καὶ τῆς μοναδικότητός του στὴν Μινώα.

στὸ **A106** σὲ ἑλλειψοειδὲς σφράγισμα (διαστ. ὕψ.2,0 Πλ. 1,3) εἰκονίζεται πτηνὸ (ἀετός) μὲ ἀνοικτὰ πτερὰ κατ' ἐνώπιον, ἢ κεφαλὴ πρὸς ἀριστερά.

Τὸ εἰκονογραφικὸ θέμα τοῦ ἀετοῦ κατ' ἐνώπιον μὲ ἀνοικτὰ τὰ πτερὰ⁹⁵⁹ εἶναι ιδιαίτερα δημοφιλὲς κατὰ τὴν ἐποχὴ τῶν Πτολεμαίων ιδιαίτερα στὴν νομισματοκοπία του Πτολεμαίου Α' Εὐεργέτη.

Εἶναι κοινὸ ὅμως καὶ στὴν σφραγιδογλυφία του τέλους τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ.-1^{ου} αἰ. μ. Χ καὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου. Τὸ σχῆμα του ὠοειδοῦς μικροῦ μεγέθους σφραγιδολίθου⁹⁶⁰ εἶναι εὐρέως διαδεδομένο κατὰ τὴν ἐποχὴ αὐτήν.

Στὸ **A107** σὲ ὠοειδὲς σφράγισμα (ὕψ.1,2 Πλ. 0,9) εἰκονίζεται δυσδιάκριτη

⁹⁵⁸ ἢ μία μορφή εἶναι χτυπημένη ἐπάνω στο πρόσωπο τῆς ἄλλης θυμίζει τὰ πορτραῖτα βλ. (Σβορώνος 1904-1908, 1247), γιὰ τὴν χρῆση θεμάτων τῆς νομισματοκοπίας στὰ σφονδύλια βλ Davidson Weinberg καὶ Weinberg 1983 καὶ Tzouvara Souli 1999,

⁹⁵⁹ Γιὰ τὸ εἰκονογραφικὸ θέμα καὶ τὴν χρονολόγησή του, βλ. Furtwangler, Berlin 213 taf. 33, 5708-10, Walters BMC 1929, 244, taf. 28 2433, Fossing 201, taf. 17 1448, Sena, 1966 382, taf. LXV 1279, AGDIII Goettingen, 142, taf. 69 476, 480, AGD I 3 Muenchen 197, taf. 322 3409, AGD IV Hannover 239-40 taf. 170 1251-6, Henig BAR 8 1974, II, 91, pl. series A696, Maaskant-Kleibring, the Hague RCC cat. Of the engraved gems 1978, 260, photo 120 691a .

⁹⁶⁰ Γιὰ τὸ εἶδος τοῦ σφραγιδολίθου καὶ τοῦ σχήματός του, βλ. Sena Chiesa 1966, 382, nos 1278-80, taf. LXV

παράσταση. Πιθανῶς εικονίζεται γλαῦκα μὲ τὸ σῶμα κατ' ἐνώπιον σὲ στάση τριῶν τετάρτων

Ὁ εἰκονογραφικὸς τύπος τῆς γλαῦκας⁹⁶¹ ἀνήκει στὴν ὕστερη Ἀλεξανδρινὴ τεχνοτροπία εἶναι γνωστὸς στὴν σφραγιδογλυφία τῆς ἐποχῆς τοῦ Αὐγούστου καὶ τὸ σχῆμα τοῦ σφραγιδολίθου⁹⁶² εἶναι εὐρῶς διαδεδομένο κατὰ τὸ τέλος τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ ἕως τὶς ἀρχὲς τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ.

Στὸ **A341**, (ὑψ. 1,4 πλ. 0,8), εικονίζεται ἰσταμένη μορφή σὲ κατατομὴ πρὸς τὰ δεξιὰ πιθανῶς πυγμαῖος.

Στὸ **A109** (ὑψ. 1,3 πλ. 0,8), εικονίζεται προτομὴ γυναικὸς πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ κόμη μαζεμένη σὲ κεκρῦφαλο καὶ μνηοειδὲς κόσμημα στὴν κορυφή.

Στὸ **A126** (ὑψ. 1,6 πλ. 1,2) εικονίζονται δύο ἰστάμενες μορφές ἢ μία ἀπέναντι στὴν ἄλλη ὀρχούμενες? Δύο ἰστάμενες ὀρχούμενες(;) μορφές ἀντικρουστὲς σὲ στάση τριῶν τετάρτων ἢ μία ἀνασηκῶνει ἐλαφρὰ τὸ δεξιὸ πῶδι σὲ κίνηση ποὺ θυμίζει χορὸ, ἐνῶ πτυχὲς τῶν ἐνδυμάτων ἀνεμίζουν

Στὸ **A114** (ὑψ. 1,6 πλ. 1,0) εικονίζεται δυσδιάκριτο, πιθανῶς πτηνὸ πρὸς τὰ ἀριστερὰ ὅπως καὶ στὸ **A118** (ὑψ. 1,4 πλ. 0,9) στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας.

Στὸ **A119** (ὑψ. 1,1 πλ. 0,7) εικονίζεται ἔντομο πιθανότατα μέλισσα, ὅπως καὶ στὸ **A120** (ὑψ. 1,6 πλ. 1,2)

Στὸ **A130**. σὲ ἐλλειψοειδὲς σφράγισμα (ὑψ. 2,2 πλ. 1,3) εικονίζεται δυσδιάκριτη παράσταση δυσδιάκριτη παράσταση πιθανῶς μορφή ἀθλητῆ.

Στὸ **A52** σὲ λογχόσχημο φθαρμένο ἀβαθὲς σφράγισμα (ὑψ. 1,8, πλ. 0,9) εικονίζεται πιθανῶς ἰστάμενος μυῶδης ἄνδρας μὲ στάσιμο καὶ ἄνετο σκέλος λυγισμένους βραχίονες στοὺς ἀγκῶνες, πιθανῶς εικονίζεται ὁ Ἡρακλῆς στὸν τύπο τοῦ Λυκείου.

Στὸ **A25** σὲ ἐλλειψοειδὲς σφράγισμα στὴν κορυφή (ὑψ. 1,0, πλ. 0, 8) εικονίζεται προτομὴ γυναικείας μορφῆς πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ κόμη μαζεμένη σὲ

⁹⁶¹ Γιὰ τὸ εἰκονογραφικὸ θέμα καὶ τὴν χρονολόγησή του, βλ. Furtwaengler Berlin 102, Taf. 19, 2055, Imhoof-Bluemmer 129, taf. 20, 61, AGD III Goettingen 489, taf. 70, Fossing 70, taf. 5 316, AGD I2, Muenchen 218, taf. 181, 2067, AGD I3, Muenchen 193, taf. 323, 3423, Boardman Vollenweider, Asmolean Museum Catalogue, 63, pl. LXI, 372, γιὰ τὴν τεχνοτροπία βλ. Boardman Vollenweider AMC, 108-9, γιὰ τὸν συμβολισμό καὶ τὴν ἐρμηνεία του, βλ. RAC 6, 892 κ.εξ.

⁹⁶² Ὁ τύπος τοῦ σφραγιδολίθου εἶναι ὅμοιος μὲ αὐτὸν τοῦ **A106**.

κεκρύφαλο

Στὸ **A131** σὲ ὠσειδῆς σφραγίσμα (ὑψ. 1,4 Πλ. 0,9), εἰκονίζεται δυσδιάκριτο, πιθανῶς πτηνὸ πρὸς τὰ ἀριστερά.

Στὸ **A381** σὲ ὀρθογώνιο σφραγίσμα (2,9X2,3) εἰκονίζεται σταυροειδῆς κόσμημα ἄνθος ἢ ἔντομο μέλισσα.

Στὸ **A391** σὲ ἐλλειψοειδῆς φθαρμένο σφραγίσμα [διαστ. 0,8X 0,7], εἰκονίζεται δυσδιάκριτη παράσταση, ὅπως καὶ στὸ **A69** σὲ ὀρθογώνιο στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας (Μῆκ 3,4 -πλ. 2,9).

Στὸ **A23**. σὲ ἀκανόνιστο χωρὶς πλαίσιο σφραγίσμα εἰκονίζονται πιθανῶς πέταλα ἀνθεμίου

Ἐλλειψοειδῆ σφραγίσματα μὲ δυσδιάκριτες παραστάσεις εἰκονίζονται στὰ **A265**, (ὑψ. 2,5 μῆκ. 1,9), στὸ **A266** (ὑψ. 0,5 Πλ. 1,5.), στὸ **A269**

Στὸ **A381**, σὲ ὀρθογώνιο (2,9 X2,3) εἰκονίζεται σταυροειδῆς κόσμημα ἄνθος ἢ ἔντομο μέλισσα

Στὸ **A270** σὲ ἐλλειψοειδοῦς σφραγίσμα (μῆκ. 1,6 πλ. 0,6), διακρίνεται πιθανῶς φύλλο ἐλιά . ἐνῶ στὸ **A275** Λογχοειδῆς φύλλο (Μῆκ. 0,8, Πλ. 0,3)

Στὸ **A236** εἰκονίζεται ἔντυπη κάθετη λογχόσχημη ταινία μεταξὺ τῶν ὀπῶν (Μῆκ. 3,0, Πλ. 0,3)

Στὸ **A378** εἰκονίζεται σφηνοειδῆς τριγωνικὸ πλ. 1,2.

Στὸ **A108** σὲ κυκλικὸ -ῶσειδῆς σφραγίσμα (1,3-1,4) εἰκονίζεται δυσδιάκριτη παράσταση, ὅπως καὶ στὸ **A344** σὲ κυκλικὸ (διαμ.1,0).

Σφραγίσμα ἐλλειψοειδῆς δυσδιάγνωστο στὸ **A87** καὶ δυσδιάγνωστες παραστάσεις σὲ ὀρθογώνια σφραγίσματα στὰ **A196** (Μῆκ. 2,2 καὶ Πλ. 1,0), **A263** (Μῆκ 3,4 πλ. 2,9) καὶ **A377** (1,6-1,5)

Σφραγίσματα ἔχουν βρεθεῖ σὲ ὑφαντικά βάρη ἀπὸ πολλῆς θέσεις τῆς ἐλληνιστικῆς περιόδου στὴν Ἡλιδα⁹⁶³, στὴν Βούτενη⁹⁶⁴ στὴν Ἀθήνα⁹⁶⁵, στὶς Ἄλεις⁹⁶⁶ καὶ στοὺς Δελφούς πού ἴσως εἶναι προωμότερα⁹⁶⁷. Σφραγίσματα πολλὰ

⁹⁶³ Coleman καὶ Abramovitz 1986, D103.

⁹⁶⁴ Σταυροπούλου-Γάτση 1998, πίν. 103.

⁹⁶⁵ Davidson καὶ Burr Thomson 1943, 74-76.

⁹⁶⁶ Goldman 1940.

⁹⁶⁷ Perdrizet 1908, 198, εἰκ. 877-886.

βρέθηκαν στα ύφαντικά βάρη από την Όλυνθο⁹⁶⁸ την Μύρινα⁹⁶⁹ της Λήμνου, Την Κασσώπη και το νεκρομαντείο του Αχέροντα⁹⁷⁰. Σε φακοειδή ύφαντικά βάρη από την Έφεσο, την Μίλητο, και το Ίλιον στην Μικρά Ασία⁹⁷¹ βρέθηκαν λίγα σφραγίσματα αλλά δεν παρατηρήθηκαν άλλα χαράγματα.

Τα περισσότερα σφραγίσματα φαίνεται ότι αρχίζουν από τον 4^ο αι. π.Χ. στην Κόρινθο⁹⁷². Η χρονολόγηση αυτή έχει αναθεωρηθεί επί τη βάσει εύρημάτων από τις αποικίες της Κορίνθου στην περιοχή της Ηπείρου⁹⁷³. Πολλές φορές παρατηρείται ίδιο σφράγισμα σε αρκετά ύφαντικά βάρη⁹⁷⁴ όπως στην Όλυνθο, και στην Αθήνα. Κατά κανόνα τα ωσειδή είναι πρωιμότερα από τα λογχόσχημα και τα μεγάλα ορθογώνια πιθανότα σχετίζονται με αυτά των μεγάλων εργαστηρίων κεραμικής αφού παρόμοια συχνά παρατηρούνται σε κεραμίδες.

Μεγάλη συχνότητα στην σφράγιση παρατηρείται μετά από τον δεύτερο αιώνα και πολλά διαφορετικά δακτυλίδια ποικίλων σχημάτων διακοσμημένων κυρίως με εικονιστικά θέματα. Τα εικονογραφικά θέματα είναι ποικίλα και όχι συγκεκριμένα, όπως θα μπορούσε να υποθέσει κανείς, όπως τα δημοφιλή κατά εποχή⁹⁷⁵.

β. Έντυπα και εγχάρακτα γράμματα βραχυγραφίες

Εκτός από σφραγίσματα παρατηρήθηκαν σε αρκετά από τα ύφαντικά βάρη εγχάρακτα γράμματα, τα οποία εικονίζονται επίσης στο **Παράρτημα Δ του Β' μέρους στον τόμο II**. Συγκεκριμένα παρατηρήθηκαν:

Στο **A26** εντός πιθανού ορθογωνίου σφραγίσματος, (Μήκ. 2,1 ύψ. 0,9), διακρίνονται δύσκολα τα έξης γράμματα Κ Α Ι.

Στο **A162** διακρίνονται ένσφραγιστα γράμματα συγκεκριμένα κάτω Α Ω

⁹⁶⁸ Wilson 1930, 122-128

⁹⁶⁹ Pottier και άλλ. 1887, 250

⁹⁷⁰ Τζουβάρα Σούλη 1983, της ίδιας 1995, Tzouvara Souli 1999.

⁹⁷¹ Για την Έφεσο, βλ. Trinkl 2003, της ίδιας 2007, Mitsopoulos Leon 2007. Για την Μίλητο, βλ. Voigtländer 1982. Για το Ίλιον, βλ. Wallrodt 2002.

⁹⁷² Davidson 1952, 154.

⁹⁷³ Τζουβάρα Σούλη 1995, Tzouvara Souli 1999.

⁹⁷⁴ Davidson 1952, 153, 27, 28.

⁹⁷⁵ Davidson 1952, 153

μεγάλα και πλατειά και στο μέσον M; (ύψ. 1,2-1,0).

Εκτός από ένσφραγιστα γράμματα παρατηρήθηκαν σε αρκετά εγχάρακτα γράμματα. Στα βάρη από την Αμοργό απαντώνται σε ύφαντικά βάρη της ύστερης ελληνιστικής περιόδου.

Στο μεγαλύτερο και βαρύτερο βαρος δισκοειδές μεγάλου μεγέθους **A277**, που βρέθηκε στην Αγία Ειρήνη φέρει τα έξης εγχάρακτα γράμματα C T A (ύψ. 1,4). Από την Μινώα προέρχεται άλλο δισκοειδές θραύσμα **A228**, M91/πδ 39 με έντυπα τα γράμματα [C]T A ύψ. 1,1 στην μία επιφάνεια.

Το **A375**, φέρει εγχάρακτα γράμματα ΚΩ (ύψ. 1,2). Τέλος τέσσερα άπιόσχημα ύφαντικά βάρη από την Συλλογή Ίωαννίδη τα **A349** (ΣΕΙ.317), **A346** (ΣΕΙ.314), **A347** (ΣΕΙ.315), και **A348** (ΣΕΙ.316), φέρουν εγχάρακτα γράμματα ΚΡΑ (ύψ. γραμ. 0,6-0,7), τα όποια πιθανότατα αποτελούν συντομογραφία άπροσδιορίστου λέξεως άφου είτε πρόκειται για το όνομα της άνυφάντρας είτε για δική της κωδική λέξη, άποτελούν όμως ένδειξη ότι ανήκουν το ίδιο σύνολο.

Το δισκοειδές μεσαίου μεγέθους **A202** (M91/πδ9=653) φέρει εγχάρακτα γράμματα στην μία επιφάνεια IE (ύψ. 2,2) με άκρέμονες, το όποιο ίσως άποτελεί ένδεικτικό άρίθμησης και αναφέρεται στο 15^ο στημόνι ή σύστημα στημονιών της θέσης του σε άργαλειό.

Μεμονωμένα γράμματα, όπως αυτά που διαπιστώσαμε εγχάρακτα σε όρισμένα βάρη, ίσως άποτελούν επίσης δήλωση της θέσης τους επί του άργαλειού και φανερώνουν άρίθμηση⁹⁷⁶. Όπως στα **A59** βαθύ εγχάρακτο κεφαλαίο I με κάθετες κεραίες (μῆκ. 1,2, πλ. 0,3-0,5). **A350** εγχάρακτο ευδιάκριτο Λ ἢ Α (μῆκ. 1,3, πλ.1,4). **A362** εγχάρακτα δύο γραμμές που σχηματίζουν γωνία Λ.

Τα εγχάρακτα γράμματα εμφανίζονται από το τέλος του 6^{ου} αι. π.χ. - πρώιμο πέμπτο σε κωνικά ύφαντικά βάρη της παραλλαγής VI στην Κόρινθο⁹⁷⁷. Τα ύστεροελληνιστικά κορινθιακά βάρη σπανίως έχουν τέτοια σημάδια⁹⁷⁸. Τα δικοειδή ύφαντικά βάρη που βρέθηκαν στην Δήλο έχουν συνήθως σφραγίσματα και εγχάρακτα γράμματα, όπως Α, Β και Γ ἢ Λ. Παρόμοια εγχάρακτα γράμματα

⁹⁷⁶ Παραδείγματα από την Κόρινθο, βλ. Merker 2006, 60. Τα καλύτερα παραδείγματα προέρχονται από τον Ίταλία βλ. Ferrandini Troisi 1986 και Pagenstecher 1916.

⁹⁷⁷ Davidson 1952, 60.

⁹⁷⁸ Davidson 1952.

παρατηρήθηκαν στις Άλεις⁹⁷⁹. Παρόμοια ἐγχάρακτα γράμματα βρέθηκαν σὲ ὑστεροελληνιστικὰ δισκοειδῆ ὑφαντικὰ βάρη ἀπὸ διάφορες θέσεις στὴν Κρήτη, ὅπως ἀπὸ τὴν Φαιστό⁹⁸⁰, τὴν Ἐλεύθερνα⁹⁸¹, τὴν Λάππα⁹⁸² καὶ τὴν Κνωσό⁹⁸³, ἐνῶ ἀντίθετα τέτοια χαράγματα δὲν παρατηρήθηκαν ἐπάνω σὲ πυραμιδοειδῆ βάρη. Σὲ μεγάλα πυραμιδοειδῆ βάρη πρώιμης ρωμαϊκῆς περιόδου ἀπὸ τὴν Δῆλο⁹⁸⁴ βρέθηκαν ἐγχάρακτα γράμματα συνήθως Γ, ἐνῶ σὲ ἓνα ἀντίστοιχο βάρος ἀπὸ τὴν Ὀλυμπία βρέθηκε ἐγχάρακτο Η⁹⁸⁵.

Τὰ μεμονωμένα γράμματα ἢ καὶ βραχυγραφίες συσχετίσθηκαν ἀπὸ παλαιὰ⁹⁸⁶ μὲ ἐμπρόθετη σήμανση τῶν ἀντικειμένων ἐκ μέρους τοῦ κατόχου τους ἢ ὅποια πιθανότατα δηλώνει ἰδιοκτησία⁹⁸⁷.

Ἡ Nancy de Grummond⁹⁸⁸ ἐπιχειρηματολόγησε γιὰ ὁμοιότητες μεταξὺ σφραγισμάτων σὲ ἀμφορεῖς καὶ σὲ λύχνους ποὺ ἀποδίδονται στὴν οἰκογένεια Sestius στὴν Cosa καὶ σὲ ἓνα ζευγὸς ὑφαντικῶν βαρῶν ποὺ βρέθηκαν στὴν Cetamura, ἓνα μὲ τὸ γράμμα S καὶ τὸ ἄλλο μὲ ἓναν ἐννεάκτινο ἀστερίσκο καὶ σὲ σφραγίσματα σὲ ὑφαντικὰ βάρη ἀπὸ τὴν Cosa μὲ τὶς βραχυγραφίες M·L ἢ M·LV καὶ σὲ ἓνα σφάγισμα σὲ ἀμφορέα ἀπὸ τὴν Cetamura μὲ τὸ ὄνομα M·LVRI.

γ. Ἄλλα χαράγματα καὶ ἐντυπώματα

Πολλὰ καὶ διαφορετικὰ χαράγματα ποὺ προφανῶς εἶχαν τὴν ἴδια χρῆση παρατηροῦνται σὲ ὅλες τὶς περιόδους:

Στὴν **Γεωμετρικὴ περίοδο** στὸ **A3** σὲ ἀβαθὴ ὠσειδῆ κοιλότητα στὴν μία πλευρὰ ὑπάρχει δυσδιάγνωστο χάραγμα.

⁹⁷⁹ Goldman 1940.

⁹⁸⁰ Levi 1965-66.

⁹⁸¹ Τσιγωνάκη 1994.

⁹⁸² Baldwin Bowsky καὶ Gavrilaki 2011.

⁹⁸³ Catling 1981 ἀπὸ μία οἰκία πρώιμων ρωμαϊκῶν χρόνων.

⁹⁸⁴ Deonna 1938.

⁹⁸⁵ Furtwängler 1890, 206, ἀρ. 1331. Σὲ ἄλλα δύο μὴ ἀσφαλῶς χρονολογημένα πυραμιδοειδῆ βρέθηκαν ἐγχάρακτες ἐπιγραφές με ὀνόματα προσώπων διαβάστηκαν Ἀγάσιππος καὶ Ὀλυπ. δος.

⁹⁸⁶ Ἦδη ὁ A.Dumont τὸ 1872 δημοσίευσε σφραγίδες καὶ ἐπιγραφές σὲ ἀγνύθες.

⁹⁸⁷ Τὸ πιὸ σημαντικό καὶ πασιφανές γραπτὸ ἐπίγραμμα ποὺ φανερώνει ἰδιοκτησία βρέθηκε σὲ ἓνα τυχαῖο εὔρημα ἀπὸ τὴν Σίρι : *Ισο | δικ | ης ε | μι* (NSc 1912 Suppl, 61, εἰκ. 63, καὶ LSAG 288.1)

⁹⁸⁸ De Grummond, N. 2005.

Στην **ἀρχαϊκή και κλασσική** περιόδους παρατηρούνται γραμμικά χαράγματα ή εμπίεστες στιγμές και κύκλοι:

στο **A5** κυκλικό και πεταλόσχημο στην μία στενή πλευρά και τριγωνικό άβαθές στην άλλη

στο **A8** (μῆκ.1,1 Πάχ.0,2) κάθετη και οριζόντιες τεμνόμενες γραμμές και έντυπη κυκλική στιγμή στην μία επιφάνεια, στο **A9** εὐθύγραμμη λοξή ταινία σὰν αὐλάκωση στην μία στενή ἔδρα (μῆκ. 2,5 πλ. 0,2-0,3) και εμπίεστες κυκλικές στιγμές, στο **A13** Λοξή ἐγκάρια γραμμὴ πιθανὸ χάραγμα και στο **A14** έντυπη κυκλική στιγμή, (διαμ. 0,2) στην μία επιφάνεια.

Στην **Ἑλληνιστική περίοδο 3-2^{ος} αἰ. π.Χ.** και πάλι παρατηρούνται γνωστά γραμμικά χαράγματα και εμπίεστες στιγμές και κύκλοι:

στο **A31** Ἐμπίεστη κυκλική στιγμή στο μέσον τῆς μίας επιφάνειας ὅπως και στο M82/πδ 38, και στο **A43**(διαμ. 0,3).

Στο **A32** εμπίεστος κύκλος (διαμ. 0,8) στο μέσον τῆς μίας επιφάνειας, ἐνῶ στο **A26** ἀποτύπωμα λοξῶν παράλληλων ταινιῶν στην μία επιφάνεια (μῆκ. 0,6).

Στην **ὑστερή ἑλληνιστική περίοδο 2^{ος}-1^{ος} αἰ. π.Χ.** παρατηρούνται ἴδια γραμμικά χαράγματα και εμπίεστες στιγμές:

στο **A54** πλατεία ταινία σὲ σχῆμα L στην μία πλατεία ἔδρα, πιθανὸ χάραγμα πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση, στο **A55** έντυπες ταινίες στην μία ἔδρα τὴν κορυφή και τὴν βάση,

Ἐπίσης:

στο **A75** γραμμικά χαράγματα στην μία ἔδρα / και X, στο **A76** σταυροειδές στην βάση ὅπως και στο **A161** + (διαστ. 3,0X2,0), ἐνῶ στο **A226** ὑπεράνω τῆς ὀπῆς **Χιαστί γραμμές** (Μῆκ.0,4 και 0,6), ὅπως και στο **A280** πλατείες ταινίες (και εμπίεστες δακτυλιές με ὀξεῖες τριγωνικές ἀπολήξεις. 1) 3,0 Πλ. 1,1 2) 3,5 Πλ.1,0) και στο **A312**.

Διάφορα ἄλλα θέματα:

στο **A289** νυχιές στο μέσον και στην μία επιφάνεια.

στο M99/πδ7=229 ἀποτύπωμα **λοξῆς στενῆς ταινίας** (διαστ. Μῆκ. 0,9 Πλ. 0,3) στην μία επιφάνεια

στο **A88** έντυπη λοξή ταινία στην μία πλευρά (Μῆκ. 0,7).

στο **A133** πιθανὸ σφράγισμα ἢ χάραγμα στην κορυφή.

στο **A99** ὀρθογώνια ἐγκοπτή (διαστ. Μῆκ. 1,1 πλ. 0,4) ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια

Στὸ **A159** εὐθείᾳ γραμμὴ στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια (μῆκ. 1,3).

Στὸ **A60** λοξὴ γραμμὴ (Μῆκ. 0,3) στὴν κορυφή, ὅπως καὶ στὰ **A165** / (διαστ. 0,8) μεταξύ τῶν δύο ὀπῶν, **A172** / (Μῆκ. 0,9) στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια πλησίον τῆς ὀπῆς. στὸ **A216** (Μῆκ. 2,0) στὸ **A174** / μεταξύ τῶν δύο ὀπῶν.

Στὸ **A72**. εὐθείᾳ γραμμὴ στὸ μέσον τῆς βάσης (μῆκ. 0,5) ὅπως καὶ στὸ **A85** (1,8 πλ. 0,2), στὸ M99/πδ 14 ὀριζόντιο κάτω ἀπὸ τὶς ὀπές στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια (Μῆκ. 3,7)

Στὸ **A261**. Χάραγμα δυσδιάγνωστο στὸ κέντρο τῆς μίᾳς ἐπιφάνειας./-\

στὸ **A287**. Πολλὲς ἐγχάρακτες γραμμὲς καὶ στὶς δύο ἐπιφάνειες

στὸ **A299**. ἐγχάραξη στὸ κέντρο (μ. 2,2 βαθ, 0,6).

Καμπύλες γραμμές:

Στὸ **A243** ἐγχάρακτη καμπύλη γραμμὴ ὑπεράνω μίᾳς ὀπῆς (χορδὴ 1,7) καὶ στὸ **A260** καμπύλη γραμμὴ (μῆκ. 0,6) καὶ ἔντυπη λοξὴ ταινία (μῆκ. 1,3). Στὸ M82/πδ 48 σχεδὸν ἡμικυκλικὸ ὅπως καὶ στὸ **A189**. Στὸ M87/πδ 18 σχεδὸν κυκλικὸ διαμ. περ. 2,0 στὸ κέντρο τῆς μίᾳς ἐπιφάνειας.

Καὶ ἔντυπος κύκλος:

Στὰ **A69**, **A380**, **A169**. στὸ κέντρο τοῦ δίσκου (Δ. 1,2), στὸ **A253** ἐμπύεστος κύκλος (Δ. 1,9), στὸ **A385** διαμ.1,4, στὸ **A320** Δ. 0,5 καὶ στὸ **A368**.

Στὸ **A252**. ἐμπύεστος κύκλος(Δ. 0,6) καὶ ἐγχάρακτο σταυροειδὲς κόσμημα στὸ μέσον τῆς μίᾳς ἐπιφάνειας. Στὸ **A58** ἐμπύεστος κύκλος ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ ὀμόκεντρο ἐγχάρακτο κύκλο. Στὸ **A222** διακρίνονται δύο ὀμόκεντροι κύκλοι ὅπως καὶ στὸ **A242** (Δ. 1,5 καὶ 2,5)

Στὸ **A80** διακρίνονται ἑλλειψοειδὲς καὶ πολύεδρο στὴν βάση

Καὶ ἐμπύεστη κυκλικὴ στιγμὴ

Στὰ **A166** μεταξύ τῶν ὀπῶν, στὸ **A203** στιγμὴ μεταξύ τῶν ὀπῶν, στὸ **A186**, στιγμὴ (διαμ. 0,5) κάτω καὶ μεταξύ τῶν ὀπῶν, στὸ **A334**, στὴν κορυφή στὸ **A351**, στὸ κάτω τμήμα, στὸ **A 357**, στὴν βάση, στὸ **A378**, πλησίον τῆς μίᾳς ὀπῆς δ. 0,2 καὶ στὸ **A110**, δύο στιγμές.

Παρόμοια χαράγματα παρατηροῦνται καὶ σὲ ἐπιφανειακὰ εὐρήματα:

Στο **A324**, έμπιεστες λοξές γραμμές κάτω από την μία έξοδο της όπης και σε μία πλευρική επιφάνεια και έμπιεστη κυκλική στιγμή.

Στο **A325**, χάραγμα v κάτω από την μία έξοδο της όπης και έντυπη κυκλική στιγμή στην άλλη επιφάνεια, ενώ στο **A362**, δύο γραμμές σχηματίζουν γωνία, Δ .

Στο **A376**, Δύο ευθείες γραμμές (μῆκ. 6,4 και 3,2), και έντυπη ταινία μῆκ. 1,1

Στο **A365**, καμπύλη ταινία Μῆκ. 3,4 Πλ. 0,3 και στο **A382**, καμπύλες γραμμές πάνω από τις όπες (Μῆκ. 1,4 και 0,8), ενώ στο **A331**, έντυπο κυκλικό κόσμημα (διαμ. 0,7) στην μία επιφάνεια και τραπεζοειδές στην βάση

Στο **A333**, έντύπωμα λοξῆς πλατειᾶς εὐθύγραμμης ταινίας στην μία πλευρά και έμπιεστη κυκλική στιγμή σε άλλη, και τέλος στο **A361**, ωοειδές έντύπωμα στην κορυφή (διαστ. 0,8-0,9). Λογχόσχημο έντύπωμα στην βάση (μῆκ. 1,6).

Ἡ χρήση ἐγχαράκτων ἢ ἐμπίεστων συμβόλων-σφραγισμάτων ἐπὶ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ξεκινᾶ μετὰ ἀπὸ τὸν πρῶμο 5^ο αἰ. π.Χ καὶ ἐπιτυχανόταν μὲ μαχαίρι ἢ ὀξύ ἐργαλεῖο κατὰ τὸ στάδιο πού στέγνωνε ὁ πηλός⁹⁸⁹ καὶ συνήθως πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση. Παρόμοια τέτοια χαράγματα ἔχουν βρεθεῖ στην Κόρινθο⁹⁹⁰.

4.7 Ἴχνη καὶ παρατηρήσεις γιὰ τὴν χρήση τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν

Ἴχνη φθορᾶς πού μαρτυροῦν τὴν χρήση σπασίματα γύρω ἀπὸ τὶς διαμπερεῖς ὀπές φθορὲς στὶς πυραμιδοειδεῖς στὴν κορυφή ἢ στὴν περιφέρεια τῆς βάσης ἢ διαμόρφωση τῶν ἀκμῶν ἀποστρογγυλεμένες. Ὅρισμένες δισκοειδεῖς παρότι ἦταν θραυσμένες ἐξακολούθησαν νὰ εἶναι σὲ χρήση.

Ἡ τάση οἱ ἀκμές στὴν περιφέρεια τῆς βάσης, ἀλλὰ καὶ στὶς πλευρικὲς ἔδρες νὰ εἶναι ἀποστρογγυμμένες ἢ κυρτές ὀφείλεται κατὰ κύριον λόγο, σὲ λειτουργικὸ λόγο, ἀφοῦ τὰ ὑφαντικά βάρη κινουῦνταν καὶ κτυποῦσαν τὸ ἓνα σὲ ἄλλο κατὰ τὴν διαδικασία τῆς σταύρωσης τῶν ὑφαδιῶν⁹⁹¹.

Τὸ θέμα τῆς πρόσδεσης τῶν στημόνων στὶς ἀγνύθες ἔχει θιγεῖ σὲ παρελθόν μὲ εὐρήματα ἀπὸ τὴν Δῆλο⁹⁹², ὅπου διαπιστώθηκαν ἴχνη μεταλλικῆς

⁹⁸⁹ Davidson 1952, 150-152

⁹⁹⁰ Davidson 1952

⁹⁹¹ Davidson 1952, 150

⁹⁹² Deonna 1938, 154, 72α B1250

ράβδου, όπως και στην Πνύκα⁹⁹³, στην Κόρινθο⁹⁹⁴ και στην Νεμέα⁹⁹⁵. Ήταν δυνατόν να προσδεθούν απ'ευθείας στις όπες ή και σε ξύλινα στελέχη⁹⁹⁶ ποικιλία και οι δυνατότητες παραγωγής διαφορετικής ύφανσης.

Το **A183** φέρει διαγώνιες εγχαραξείς στις όπες πιθανώς προκλήθηκαν από την απ'ευθείας ανάρτηση των στημονίων, όπως και τα **A335 A336** με παρόμοια ίχνη πρόσδεσης στις όπες, και στο ιδιόμορφο **A397** όπου διακρίνονται χαραγμάτα από την χρήση γύρω από τις όπες.

Η θέση της διαμπερούς όπης βρίσκεται στο άνω τμήμα κατά κανόνα στο μέσον του βάρους.

Στα άκέραια ύφαντικά βάρη **Γεωμετρικής περιόδου A1, A2, A3**, ή διάμετρος όπης διαμέτρου 0,3-0,4, φανερώνει ότι μάλλον λεπτό ξύλινο στέλεχος ή λίγες δέσμες στημονίων δένονταν εκεί.

Η διάμετρος των διαμπερών όπων κυμαίνεται από 0,3-0,9 πυραμιδοειδείς, δισκοειδείς μερικές φορές ξεπερνά το 1,1 έως και 1,8. Τα ανοίγματα αυτά φανερώνουν την χρήση πολύ μεγάλων ξύλινων στελέχων για την πρόσδεση δεσμίδων στημονίων. τὸ πόσες κλωστές βρισκόταν σὲ αὐτὲς τις δεσμίδες ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὸ μέγεθος καὶ τὸ πόσο πυκνὴ ὑφὴ ἤθελαν νὰ ἐπιτύχουν.

Στις φακοειδείς πού είναι πολύ μικρότερες, πιθανότατα προσδενόταν ένα ή λίγα πολύ λεπτά στημόνια. Η απόσταση μεταξύ των όπων έχει σχέση με την πρόσδεση των στημονίων. Πιθανότατα σχετίζεται με το μέγεθος των στελεχών επάνω στα όποια γινόταν ή πρόσδεση. Όσο πιὸ μεγάλη ή απόσταση τόσο πιὸ μεγάλα πρέπει να ἦταν τὰ στελέχη παρέχοντας ἔτσι πολλές δυνατότητες πρόσδεσης δεσμίδων στημονίων.

Οί πυραμιδοειδείς φαίνεται ότι κατά τὸ στήσιμο καὶ τὴν τοποθετησή τους ἐρχόνταν σὲ ἐπαφή συχνὰ μὲ ἀποτέλεσμα νὰ χτυπιοῦνται μεταξύ τους καὶ νὰ προκαλοῦν φθορὲς ή μία στήν ἄλλη ὁπότε αὐτὸ ὀδήγησε στήν κατάλληλη διαμόρφωση τῶν ἀκμῶν τους.

⁹⁹³ Davidson καὶ Burr Thomson 1943, 69,σημ 58.

⁹⁹⁴ Davidson 1952, 147, 4.

⁹⁹⁵ Mclauchlin 1981, 84.

⁹⁹⁶ Τζουβάρα Σούλη 1995, 456-457.

Προσφάτως μόνον, εκτιμήθηκε πόσες πληροφορίες είναι δυνατόν να άντληθούν από την κατά χώραν μελέτη της θέσεως και τών ιχνών χρήσης τών ύφαντικῶν βαρῶν. Ἡ μελέτη τών εὐρημάτων αὐτῶν ὅπως ἔγινε στήν περίπτωση τῆς Ὀλύνθου⁹⁹⁷ ὅπου τὰ ύφαντικά βάρη βρέθηκαν πεσμένα σέ σειρές στα δάπεδα τῶν κατεστραμμένων ἀπό πυρκαγιά οἰκιῶν, ὅπως ἀκριβῶς αὐτὰ κρέμονταν στὸν ἀργαλειό, ἀπέδωσε πολλὰ καὶ σημαντικὰ στοιχεῖα γιὰ τὸ εἶδος τῶν κλωστῶν καὶ γιὰ τὴν τεχνικὴ τῆς ὕφανσης, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὶς δυνατότητες τῆς παραγωγῆς ὕφασμάτων ἐντὸς αὐτῶν. Παρόμοια εἰκόνα βρέθηκε πρόσφατα σὲ οἰκίες στήν Ἄλω⁹⁹⁸.

Στὴν Ἄμοργό δὲν ἔχουμε τὴν δυνατότητα νὰ ἀναπαραστήσουμε τὴν μορφή τῶν ἰστῶν καὶ τῶν ἰστεῶνων, πού θὰ ἦταν στοὺς γυναικωνίτες παρὰ μόνον ἀπὸ μερικὰ εὐρήματα ἀπὸ τὴν Μινῶα, ὅπου βρέθηκαν ύφαντικά βάρη σὲ σειρὰ στὶς ἐξῆς περιπτώσεις:

Στὸ B7 βρέθηκαν ἐπάνω στὸ δάπεδο σὲ σειρὰ τὰ ἐξῆς ύφαντικά βάρη τὰ πυραμιδοειδῆ **A45**. M83/πδ13, **A46**. M83/πδ16, τὰ δισκοειδῆ **A174**. M83/πδ10, **A175**. M83/πδ11 καὶ M83/πδ15, M83/πδ17 καὶ τὰ ἰδιόμορφα **A294**. M86/πδ 22 , **A295**. M86/πδ 24, **A307**. M83/πδ19α+ β, **A309**. M83/πδ 12 καὶ **A310**. M83/πδ 14, πού χρονολογοῦνται στήν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο, σὲ ἀπόσταση 1,20. Ἡ ἀπόσταση αὐτὴ φανερῶνει καὶ τὸ πλάτος τοῦ ἴστου.

Στὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Γυμνασίου στὸ βόρειο τμήμα ἐπάνω ἀπὸ τὴν στρώση τῶν πίθων πιθανῶς πεσμένα ἀπὸ ἀνώτερο ἐπίπεδο ὀρόφου τὰ ἐξῆς ύφαντικά βάρη: τὰ πυραμιδοειδῆ **A59**, **A60**, **A61**, καὶ **A83**, τὰ φακοειδῆ **A98**, **A103**, **A132**, **A147**, **A148**, καὶ τὰ δισκοειδῆ **A193**, **A194**, **A195**, **A196**, **A201**, **A202**, **A208**, **A209**, M87/πδ6, **A272**, M91/πδ3, **A284**, **A285**, καὶ **A91**, **A297**, **A298**, **A300**

Στὸν Ἄγρο Δεσποτίδη σὲ περιορισμένο χώρο που ἀναεσκάφη στήν τομὴ ΒΔ/ΔΙ καὶ ἐπάνω σὲ δάπεδο ὕστεροελληνιστικῆς π'ρωιμης ρωμαϊκῆς οἰκίας βρέθηκαν σὲ σειρὰ τὸ ἓνα δίπλα στὸ ἄλλο τὰ δύο μεγάλα ύφαντικά βάρη **A286** καὶ **A287**.

⁹⁹⁷ Ὁ Cahill στήν διδακτορικὴ του διατριβὴ 1991, ἐπεξεργάζεται τὰ δεδομένα αὐτὰ καὶ ἀναλύει τὴν χρῆση συγκεκριμένων χώρων στὶς οἰκίες τῆς Ὀλύνθου, ὅπου λάμβαναν χώραν οἱ ἐργασίες τῆς ὕφαντικῆς.

⁹⁹⁸ Reinders καὶ Prummel 2003, 118-122' βλ. παρόμοια εἰκόνα καὶ στὸν Πάνορμο Ρεθύμνου Τζαχίλη 2006, 219-238.

Ίδια, πανομοιότυπα ύφαντικά βάρη στο σχήμα και στο ίδιο βάρος, όπως είδαμε βρέθηκαν τόσο σε ανασκαφή όσο και επιφανειακά. Από την Συλλογή Ιωαννίδη έχουμε ζεύγη τα **A346 A347** και **A348 A349** που φαίνεται ότι ανήκουν στην ίδια ομάδα αργαλειού.

4.8 Μολύβδινα βάρη

Οί περισσότερες μελέτες συχνά αναφέρουν μαζί με τὰ πήλινα και λίθινα ύφαντικά βάρη και όρισμένα μετάλλινα, κυρίως από μόλυβδο, ύπαινισσόμενες ότι είχαν ίδια ή παρόμοια χρήση. Για τόν λόγο αυτόν συμπεριλαμβάνομε στην τελευταία αυτή ένότητα του κεφαλαίου τὰ μολύβδινα βάρη.

Στήν Άμοργό έχουν βρεθει 11 τέτοια βάρη από τήν Μινώα, με αριθμό καταλόγου **M1** έως **M11**, τὰ όποια έχουν συντηρηθει, και ένα από τήν Συλλογή Έμμ. Ίωαννίδη με αριθμό καταλόγου **M12**. Αναλυτικά τὰ αντικείμενα περιγράφονται στο τρίτο **τμήμα III** του περιγραφικού καταλόγου **στο Β Μέρος** και τὰ μετρικά τους στοιχεία στο **Παράρτημα Γ** που ακολουθει. Σε αυτά περιλαμβάνεται και τó μικρό πυραμιδοειδές σταθμίο-βάρος **M7** τó όποιο δέν φέρει διαμπερή όπή για να φανει ή όμοιότητα του με τὰ υπόλοιπα που φέρουν.

4.8.1.Τυπολογία

Τó σχήμα τών μολύβδινων βαρών με αριθμό καταλόγου **M1, M2, M3, M4, M5, M6, M7, M8, M9, M10, M11, M12** είναι πυραμιδοειδές (βλ. και εικ. 4.9 α,β,γ) με κομμένη στενή, όρθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση τετράγωνη ή όρθογώνια, διογκωμένη στην περιφέρεια με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Στο μέσον της βάσεως ύπάρχει συνήθως όρθογώνια έγκοπή. Οί πλευρικές επιφάνειες σχηματίζονται έλαφρώς κοίλες με τήν μορφή γλωσσοειδών κοσμημάτων από τήν κορυφή προς τήν βάση που πλαισιώνονται από διογκωμένες αποστρογγυλεμένες άκμές.

Τó ύψος τους κυμαίνεται από 4,5 έως 5,4 εκ. Η βάση είναι συνήθως τετράγωνη 2,2X 2,2 ή 2,5X2,5 (**M4, M8, M9, M11, M12**) ή όρθογώνια 2,8X2,4 και 2,6X2,3 (**M1, M2, M3, M5, M6**). Διαμπερή όπή έχουν όλα εκτός από τó **M7**. Η διάμετρος της είναι πάντοτε πολύ στενή και ποικίλλει από 0,2 έως 0,4.

Τó **M7** είναι πυραμιδοειδές χωρίς διαμπερή όπή χαμηλό, με κομμένη στενή, τετράγωνη, επίπεδη κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και τετράγωνη, πλατειά βάση με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Οί πλευρικές επιφάνειές του είναι σχετικά ανώμαλες, έλαφρώς διογκωμένες με αποστρογγυλεμένες άκμές.

Ός προς τó βάρος παρατηρούμε ότι ύπάρχει μία διακύμανση: μία ομάδα

βαρῶν βρίσκεται μεταξύ 120 γρ. (**M8, M9**) και 128 γρ. (**M10**) και μία δεύτερη μεταξύ 151 γρ. (**M12**) και 160 γρ. (**M11, M3, M4**). Βαρύτερα είναι τὰ βάρη μίας τρίτης ομάδας που κυμαίνεται μεταξύ 170 και 174 γρ. (**M1, M2, M5, M6**).

4.8.2. Ὑλη, τεχνική και Διακόσμηση

Αναλύσεις για τὴν χημική σύστασή τους ἢ ἰσοτόπων μολύβδου δὲν ἔχουν γίνει καὶ δὲν ὑπάρχουν ἄλλα στοιχεῖα διαθέσιμα σχετικὰ μὲ τὴν ὕλη πού χρησιμοποιήθηκε για τὴν κατασκευή τους.

Ὅλα τὰ μολύβδινα βάρη εἶναι συμπαγῆ. Τὸ καθαρὸ στερεομετρικὸ σχῆμα τους ἢ ὁμοιότητα τῆς ἀπόδοσης τῆς γλωσσοειδοῦς κοιλότητας στὶς πλευρικές ἐπιφάνειες καὶ ἢ παρόμοια ἀπόδοση τῶν διογκωμένων ἀποστρογγυλευμένων ὀπῶν καὶ ἢ μικρὴ διαφοροποίηση τοῦ ὕψους καὶ τοῦ ὄγκου του φανερώνουν τὴν χρήση μῆτρας⁹⁹⁹ για τὴν κατασκευή τους. Οἱ ἐπιφάνειες δὲν φέρουν διακόσμηση ἐκτὸς ἀπὸ τὸ **M7**, τὸ ὁποῖο στὴν μία πλευρά του φέρει εὐδιάκριτο ἀνάγλυφο τὸ γράμμα M (ὑψ. γραμ. 0,8).

Στὴν βάση συνήθως ὑπάρχουν ἀνάγλυφα θέματα ἐντὸς ἔγκοιλου ὀρθογωνίου ἢ μίας ἑλλειψοειδοῦς κοιλότητας, οἱ διαστάσεις τῆς ὁποίας διαφέρουν. Στὴν βάση τῶν **M2, M4, M6, M8** καὶ **M9**, ὑπάρχει ἑλλειψοειδῆς κοιλότητα διαστάσεων 1,6X 1,5 ἐντὸς τῶν ὁποίων διακρίνονται ἀνάγλυφα γράμματα: στὸ **M2** ἴσως K, στὸ **M4** τὸ γράμμα M, ὑψ. 1,4, ἐνῶ δυσδιάκριτο εἶναι τὸ ἀνάγλυφο γράμμα στὰ **M8** καὶ **M9**. Ἐλλειψοειδῆς κοιλότητα διαστάσεων 1,4X 0,9, ὑπάρχει στὸ μέσον τῆς βάσης τοῦ **M3** μὲ δυσδιάκριτα ἀνάγλυφα γράμματα, ὅπως καὶ στὴν ἀκανόνιστη ἑλλειψοειδῆ κοιλότητα στὴν βάση τοῦ **M5**. Στὸ μέσον τῆς βάσης τοῦ **M11** σὲ ἑλλειψοειδῆ κοιλότητα διαστάσεων 1,2X1,1 διακρίνονται ἀνάγλυφα γράμματα, πιθανὸν συντομογραφία, διακρίνεται καθαρὰ τὸ γράμμα E (ὑψ.γρ. 1,1).

Ἐκτὸς ἀπὸ ἀνάγλυφα γράμματα εἰκονίζονται καὶ ἄλλα εἰκονιστικὰ θέματα, παραδείγματος χάριν πτηνά, ὅπως συμβαίνει στὴν ἑλλειψοειδῆ κοιλότητα διαστάσεων (1,9X 1,5) τοῦ **M10**, ὅπου διακρίνεται μὲ δυσκολία

⁹⁹⁹ Ἀφοῦ λίθινες ἢ πήλινες μῆτρες δὲν ἔχουν βρεθεῖ μὲ παρεμφερῆ σχήματα θὰ πρέπει νὰ υποθέσουμε τὴν χρήση φθαρτῶν ὑλικῶν, ὅπως κερί ἢ γύψος ἢ ἀκόμη καὶ ξύλο για τὴν κατασκευή μητρῶν οἱ ὁποῖες δὲν διεσώθησαν. Σχετικὰ μὲ μῆτρες ἀπὸ φθαρτὰ ὑλικά, βλ. Παππᾶ 1996, Τριανταφυλλίδης 1998.

ανάγλυφη σχηματικῶς αποδοσμένη γλαῦκα κατ'ένώπιον-διακρίνονται οί ὀφθαλμοί καί τὸ ράμφος-. Στὸ **M6** καί στὸ **M12** τέλος, σὲ ἀντίστοιχες ἔλλειψοειδεῖς κοιλότητες, διαστ. 1,6X1,5 καί 1,4X1,3, εἰκονίζονται δυσδιάκριτα ἀνάγλυφα κοσμήματα, στὸ **M6**, πιθανῶς φυτικὸ κόσμημα καί στὸ **M12**, πιθανῶς ρόδακας.

4.8.3. Θέση εὕρεσης καὶ κατανομή κατὰ χώρους

Τὰ μολύβδινα βάρη ἀπὸ τὴν Μινῶα προέρχονται ἀπὸ διάφορες θέσεις, κυρίως ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ Ναοῦ καί τοῦ Βορειοδυτικοῦ συγκροτήματος, καθὼς καί ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ Γυμνασίου καί τὴν τομὴ ἐξωτερικὰ τοῦ βορείου τοίχου. Μολύβδινα βάρη βρέθηκαν καί στὴν περιοχὴ τοῦ «Θεάτρου» Β τοῦ Γυμνασίου, στὸν χῶρο ποὺ ἀποκαλύφθηκαν δύο οἰκίες, καί στὴν Δυτικὴ κλιτὸν, μεταξύ τῆς Δυτικῆς πύλης καί τοῦ τριγωνικοῦ πύργου. Τὸ **M12** προέρχεται ἀπὸ τὴν συλλογὴ Ἐμμ. Ἰωαννίδη. Ἡ ἐμφανῆς ὁμοιότητά του μὲ τὰ προερχόμενα ἀπὸ τὴν Μινῶα τὸ τοποθετεῖ στὴν ἴδια χρονικὴ περίοδο.

Στὸν πίνακα 4. παρατίθενται οἱ ποσότητες τῶν μολύβδινων βαρῶν ἀνὸ θέση εὕρεσης.

Μινῶα	Μολύβδινα βάρη	ποσότητες
	Πυραμιδοειδῆ	Σ
Ναός-Δ1	M1. M81/Mδ1 M2. M81/Mδ2	2
Ν.τοῦ ναοῦ	M3. M82/Mδ1	1
N-v1	M4. M82/Mδ2	1
Δ4	M5. M83/Mδ1	1
Γυμνάσιο, ΤΕ	M6. M87/Mδ1 M7. M87/Mδ2	2
Γυμνάσιο, ἐσωτερικὰ νότιο τμῆμα	M8. M91/Mδ1 M9. M91/Mδ2	2
«Θέατρο» Β τῆς οἰκίας Ἰθυδίκης	M10. M00/Mδ251	1
Δ. Κλιτύς, τεῖχος	M11. M01/Mδ1	1

Πίνακας 4. 25 Κατανομή κατὰ χώρους μολύβδινων βαρῶν
Εἰδικότερα:

Δύο μολύβδινα βάρη, τὰ **M1** καί **M2**, βρέθηκαν στὸν χῶρο μεταξύ Ναοῦ καί κτηρίου Δ1¹⁰⁰⁰ κατὰ τὴν πρώτη ἀνασκαφικὴ περίοδο καί μετὰ ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση μπάζων-ξανασκαμμένων χωμάτων σὲ στρῶμα διαταραγμένο ποὺ περιελάμβανε ἄβαφα, χυτροειδῆ καί ἀμφορεῖς, πυραύλους, λύχνους, καί

¹⁰⁰⁰ ΠΑΕ 1981, 310, 318 πίν. 225α.

λεπτότεχνα άγγεϊα μελαμβαφῆ και με άνάγυφη διακόσμηση ύστερης έλληνιστικῆς -πρώιμης ρωμαϊκῆς περιόδου (1^{ος} αϊ. π.Χ - 1^{ος} αϊ. μ.Χ.) προφανώς πεσμένων, είτε από τὸ άνώτερο άνδηρο Βόρεια είτε από τὰ Δυτικά.

Άλλα δύο, τὰ **M3** και **M4**, βρέθηκαν τὴν επόμενη άνασκαφική περίοδο Ν.του ναού στὴν τομή Ν-ν1, όπου έρευνήθηκε συστηματικά τὸ διαταραγμένο στρώμα και άποκαλύφθηκαν πολλά άρχιτεκτονικά μέλη τοῦ Ναοῦ¹⁰⁰¹.

Ένα μολύβδινο βάρος, τὸ **M5**, βρέθηκε εντὸς τοῦ λαξευμένου στὸν βράχο κτηρίου Δ4, πὸν ταυτίστηκε με έργαστηριακὸ χῶρο¹⁰⁰², στὸ στρώμα καταστροφῆς πὸν χρονολογεῖται από τὴν μητρα άνάγλυφων άγγείων¹⁰⁰³ στὰ μέσα τοῦ 2^{ου} αϊ. π.Χ., κάτω από τὴν τελευταία μετασκευή του κατὰ τὴν ρωμαϊκή περίοδο μαζί με άλλα μολύβδινα άντικείμενα¹⁰⁰⁴ και σταθμία¹⁰⁰⁵.

Στὸν χῶρο τοῦ Γυμνασίου έσωτερικά στὸ νότιο τμήμα και συγκεκριμένα στὴν τομή, πίν. 6:7 τετρ. Θ4-5, στρώση /2\¹⁰⁰⁶, στὸ στρώμα καταστροφῆς τῆς μετασκευῆς τοῦ Γυμνασίου, πὸν έχει χρονολογηθεῖ στὸν 1^ο αϊ. π.Χ¹⁰⁰⁷, βρέθηκαν δύο μολύβδινα βάρη ιδίου βάρους, τὰ **M8** και **M9**.

Στὴν τομή έξωτερικά τοῦ βορείου τοίχου τοῦ Γυμνασίου, στὴν ΤΕ, εντὸς τῆς άπόρριψης-άπόθεσης πὸν χρονολογήθηκε στὸν 2^ο-1^ο αϊ. π.Χ¹⁰⁰⁸ μαζί με άλλα εύρηματα, μεταξύ τῶν οποίων και ύφαντικά βάρη, βρέθηκαν και δύο μολύβδινα άντικείμενα, τὸ βάρος **M6** και τὸ σταθμίο **M7**.

Στὴν περιοχή τοῦ «Θεάτρου»¹⁰⁰⁹ στὸν χῶρο τῆς οίκίας Ἰθυδίκης¹⁰¹⁰ ή καταστροφή τοῦ οποίου χρονολογήθηκε στὴν ύστερη έλληνιστική περίοδο¹⁰¹¹ βρέθηκε και τὸ **M10**.

---

¹⁰⁰¹ ΠΑΕ 1982, 280.

¹⁰⁰² ΠΑΕ 1983, 327.

¹⁰⁰³ Παππᾶ 1996, 60-63, Παππᾶ 1997, 352-58.

¹⁰⁰⁴ ΠΑΕ 1983, 328.

¹⁰⁰⁵ Ὀρθογώνια και τετράγωνα πλακοειδῆ σταθμία με Άρ. Εύρ. Άνασκαφῆς Μ83/Μδ3, Μ84/Μδ2&3

¹⁰⁰⁶ ΠΑΕ 1991, 298-99.

¹⁰⁰⁷ Κύλικες τύπου Κῶ-Κνίδου ΠΑΕ 1991, πίν. 193,ε, μεγαρικοί σκῦφοι, και λύχνοι ΠΑΕ 1991, πίν. 194, ε,ζ.

¹⁰⁰⁸ Παππᾶ 1996, 47-48.

¹⁰⁰⁹ ΠΑΕ 1999, 219, 225-6.

¹⁰¹⁰ ΠΑΕ 2000, 157.

¹⁰¹¹ ΠΑΕ 1999, 226-7.

Τέλος, στην περιοχή της Δ. κλιτύος μεταξύ της Δυτικής Πύλης και του οικοδομικού συγκρότηματος¹⁰¹², κατά την αποκάλυψη της προς Β συνέχειας του τοίχου ΒΝ, βρέθηκε το **M11**, που χρονολογείται από τα συνευρήματα¹⁰¹³ στο τέλος του 2^{ου} αί. π.Χ ή στις αρχές του 1^{ου} αί. π.Χ.

4.8.4 Τυπολογικά παράλληλα και χρονολογική ένταξη

Τα μολύβδινα αυτά βάρη είναι συνήθως πυραμιδοειδή και βρίσκονται συχνά κυρίως σε ανασκαφές οικισμών στον Έλλαδικό χώρο¹⁰¹⁴ της ελληνιστικής περιόδου. Παραδείγματα παρόμοιων τέτοιων βαρών με το ίδιο πυραμιδοειδές σχήμα είναι γνωστά από την Αθήνα στην Πνύκα¹⁰¹⁵ Δήλο¹⁰¹⁶, την Ρόδο¹⁰¹⁷, και από την Νίσυρο¹⁰¹⁸. Από την περιοχή της Μακεδονίας, από την Πέλλα¹⁰¹⁹, την Βεργίνα¹⁰²⁰, από αγροικίες της ύστερης ελληνιστικής περιόδου στην περιοχή των αρχαίων Λειβίθρων, στην θέση Κομπολόι¹⁰²¹ και στην θέση Τρία Πλατάνια¹⁰²² στην περιοχή της αρχαίας Φίλας-Ηρακλείου, από την Θεσσαλία, από τις Φερρές¹⁰²³, και από την Πελοπόννησο από την Ισθμία¹⁰²⁴ και από την Κόρινθο¹⁰²⁵.

¹⁰¹² ΠΑΕ 2001,125.

¹⁰¹³ ΠΑΕ 2001, 125

¹⁰¹⁴ Μολύβδινα βάρη βρέθηκαν πολλά στην Πριήνη, βλ. Wiegand και Schrader 1904, 393 κ.έ.

¹⁰¹⁵ Davidson και Burr Thomson 1943, 79, εικ. 42 .

¹⁰¹⁶ Από διάφορες θέσεις βλ. Deonna 1938, 155- 159, πίν. LVI,444, 446. Από την οικοδομική νησίδα της οικίας των Κωμωδών, βλ. Bruneau 1970, 228, C185-187 πίν. 36.

¹⁰¹⁷ Σε διαταραγμένα στρώματα εντός ελληνιστικών οικιών στην πόλη της Ρόδου βρέθηκαν εκατοντάδες τέτοια βάρη, βλ. Κακαβογιάννης 1984, 124-140. Και από έργαστήρια χύτευσης χάλκινων αγαλμάτων στο οικόπεδο Μυλωνά βλ. Zimmer και Μπαϊράμη 2008, 116, εικ. 77 που χρονολογούνται στο 3^ο και 2^ο αί. π.Χ.

¹⁰¹⁸ Από την Νίσυρο προέρχονται δύο μολύβδινα βάρη, βλ. Μπαϊράμη 2011, 360, αρ. 34 και 35

¹⁰¹⁹ Από την Άγορά Πέλλας χελώνη μολύβδου και βάρη, βλ. Ακαμάτης 1994, 231-247, και Ακαμάτης 1995, 100.

¹⁰²⁰ Βεργίνα, χελώνη μολύβδου και μολύβδινα βάρη, βλ. Φάκλαρης 1993, 61-63, εικ. 6 και 8.

¹⁰²¹ Οί αγροικίες ανεσκάφησαν κατά την διάνοιξη του νέου αυτοκινητοδρόμου Αθηνών-Θεσσαλονίκης, στον νομό Πιερίας. Για την μορφή της αγροικίας στο Κομπολόι και τις οικοδομικές φάσεις της, καθώς και για την χρονολόγηση των ευρημάτων, βλ. Αδάμ-Βελένη, Πουλάκη και Τζαναβάρη 2003, 63 έως 68. Από το Κομπολόι προέρχονται δύο μολύβδινα βάρη τα αρ. κατ. 382 και 383, βλ. των ιδίων 2003 2003, 247.

¹⁰²² Για την μορφή της αγροικίας στα Τρία Πλατάνια και τις οικοδομικές φάσεις της, καθώς και για τα ευρήματα βλ. Πουλάκη 2003, 53 έως 60. Από τα Τρία Πλατάνια προέρχεται το μολύβδινο πυραμιδοειδές βάρη αρ. κατ. 384, βλ. της ίδιας 2003, 247

¹⁰²³ Σε οικιακούς αποθέτες οικίας στις Φερρές, βλ. Δουλιγέρη-Ιντζεσίλογλου 1997, 332

Στήν Ρόδο, στήν Πέλλα, στήν Βεργίνα και στις Φερρές αναφέρεται ή ύπαρξη έργαστηρίων παραγωγής μολύβδινων αντικειμένων, μεταξύ τών οποίων και σταθμίων, όπως μαρτυρεί ή εύρεση ύπολειμμάτων λιθαργύρων και χελωνών μολύβδου¹⁰²⁶.

Τά βάρη πού βρέθηκαν στις άγροικίες στήν Πιερία έχουν χρονολογηθεί στα τέλη 4^{ου} άρχές 3^{ου} αϊ. π.Χ. Τά υπόλοιπα τόσον αυτά πού προέρχονται από την Άγορά της Πέλλας¹⁰²⁷ όσον και τών οικιών τών Φερρών¹⁰²⁸ και τών οικιών της Ρόδου¹⁰²⁹, έχουν χρονολογηθεί περί τά τέλη του 2^{ου} αϊ. π.Χ και στις άρχές του 1^{ου} αϊ. π.Χ.

4.8.5 Παρατηρήσεις για την χρήση τών μολύβδινων βαρών

Στις πηγές¹⁰³⁰ δέν αναφέρονται ειδικά σε τέτοια βάρη και στα σχήματά τους.

Η χρήση τών ύφαντικών βαρών είχε σχέση με τόν τέντωμα τών στημονιών για την ύφανση, ένω τών μολύβδινων βαρών πιθανότερη είναι ή χρήση τους ως άνηρημένων βαρών ζυγού¹⁰³¹. Η όμοιότητα τών σχημάτων τέτοιων βαρών και ή διαμπερής όπή πού έχουν με σχήματα παρόμοια με αυτά τών ύφαντικών βαρών είναι δυνατόν νά έρμηνευθεί ως αποτέλεσμα της προτίμησης σε σχήματα κοινά πού χρησιμοποιούνταν εύρέως, αλλά και ως σχήματα πού παραπέμπουν στην κύρια χρήση τους, πού ήταν παρεμφερής ως βαρών.

Για την έρμηνεία αυτή βάσιμες ένδειξεις αποτελούν κυρίως τόν ύλικό πού έχει χρησιμοποιηθεί για την κατασκευή τους και ή σταθερότητα πού συναντάται στόν όγκο τους, ή όποια παραπέμπει σε σταθμία¹⁰³². Τόν μικρό μέγεθος τών

¹⁰²⁴ Raubitscheck 1997, 111-112, 116, άρ. 405, 405A, πίν. 63, τά όποια χρονολογεί στόν 3^ο αϊ. π.Χ.

¹⁰²⁵ Davidson 1952, 163, 172, άρ. 1212 πίν. 77.

¹⁰²⁶ Για την τεχνική της κυπέλλωσης για την έξαγωγή μολύβδου και άργύρου, βλ. Conophagos 1980, 331-337, Κακαβογιάννης 2005, 154.

¹⁰²⁷ Η καταστροφή της Άγοράς έχει χρονολογηθεί στις άρχές του 1^{ου} αϊ. π.Χ, Άκαμάτης 1989, 171-193.

¹⁰²⁸ Δουλέρη-Ίντζεσίλογλου 1997, 332.

¹⁰²⁹ Κακαβογιάννης 1984, 124-140.

¹⁰³⁰ Κουρεμπανάς 2011, 266, σημ. 7 και 8.

¹⁰³¹ Hitzl 1996, 44 και 142 κ. έξ., Για τούς ζυγούς με την μορφή κανόνος και άνηρημένο βάρος πού θεωρούνται ρωμαϊκοί, βλ. Sanders 1960, 15.

¹⁰³² Βασιλοπούλου 1990, 131, Hitzl 1997, 109, σημ. 2., 110, σημ. 4 και 5.

διαμπερῶν ὀπῶν, καθώς και τὸ ἐμπρόθετο ἀνάγλυφο γράμμα ἢ παράσταση¹⁰³³ πὺν φέρουν στὸ κάτω τμήμα τῆς βάσης τῶν περισσοτέρων ἀποτελοῦν πρόσθετες ἐνδείξεις γιὰ τὶς διαφορετικὲς πρὸς τὴν ὑφαντικὴ χρήσεις τους.

Γράμματα Κ, Μ ἢ συνδυασμοὶ γραμμάτων ἐν εἶδει συντομογραφίας εἶναι συχνὰ σὲ σταθμῖα καὶ ἔχουν ἐρμηνευθεῖ ποικιλοτρόπως: εἴτε ὡς τὸ ἀρχικὸ γράμμα τῆς ὑποδιαίρεσης στὴν ὁποία ἀντιστοιχεῖ σὲ μονάδα βάρους π.χ. τὸ γράμμα Μ ὡς τὸ ἀρχικὸ τῆς κύριας μονάδας βάρους, τῆς Μνᾶς¹⁰³⁴, εἴτε ὡς ἀπλὸ ἀριθμητικὸ σύμβολο πὺν δηλώνει ποσότητες¹⁰³⁵ εἴτε ὡς τὸ ἀρχικὸ τῆς πόλεως¹⁰³⁶, ἢ ἀρμόδια ἀρχὴ τῆς ὁποίας πιστοποιεῖ τὸ βᾶρος μίας συγκεκριμένης ποσότητας.

Ἡ κατηγορία αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων δὲν ἔχει μελετηθεῖ ἐκτενῶς καὶ οἱ συσχετισμοὶ πὺν ἔχουν γίνεῖ μέχρι στιγμῆς σὲ σχέση μετὰ τὴν ἀντιστοιχία τους μετὰ ἰσχύνον κατὰ τὴν περίοδο νομισματικὸ σύστημα δὲν εἶναι ἱκανοποιητικὲς¹⁰³⁷. Ἡ ταύτιση μετὰ μονάδα βάρους τίθεται σὲ ἀμφισβήτηση ἀφοῦ ἀντιστοιχία μετὰ ἀρχαῖο νομισματικὸ σύστημα δὲν εἶναι δυνατὸν πρὸς τὸ παρὸν νὰ γίνεῖ ἀφοῦ ἐκκρεμεῖ ἢ μελέτη τοῦ νομισματικοῦ καὶ σταθμητικοῦ συστήματος στὴν Ἄμοργό¹⁰³⁸.

Σύμβολα ἢ οἰκόσημα παραστάσεις δηλαδή πὺν μαρτυροῦσαν νομισματικὰ σύμβολα ὅμως εἶναι συνηθισμένα ἐπάνω σὲ σταθμῖα¹⁰³⁹. Τὸ εἰκονογραφικὸ θέμα τῆς γλαύκας ἀπαντᾶται συχνὰ σὲ σταθμῖα τῆς Ἀθήνας¹⁰⁴⁰. Ὁ ρόδακας εἶναι ἓνα θέμα πὺν ἀπαντᾶται στὴν εἰκονογραφία τῶν συμβόλων σὲ

¹⁰³³ Ἡ χρήση συμβόλων ἢ γραμμάτων συνηθίζεται σὲ σταθμῖα γιὰ τὴν ζύγιση, βλ. Βασιλοπούλου 1990, 17. Hitzl 1996, 150.

¹⁰³⁴ Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου 2001, 118

¹⁰³⁵ Ἡ ἀρίθμηση μετὰ γράμματα τοῦ ἀλφαβήτου, κεφαλαῖα καὶ μικρὰ ἦταν κάτι τὸ σύνηθες ἐπὶ σταθμῖων. Παράλληλα χρησιμοποιούνταν καὶ ἐγχάρακτα σύμβολα πὺν δήλωναν τὶς μονάδες, τὶς πεντάδες καὶ τὶς δεκάδες, βλ. Βασιλοπούλου 1990, 17 κ.έξ.

¹⁰³⁶ Μ γιὰ τὴν Μινῶα στὴν προκειμένη περίπτωση. Ὡστόσο αὐτὸ δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποδειχθεῖ τουλάχιστον πρὸς τὸ παρὸν.

¹⁰³⁷ Ἡ μέτρηση σήμερα σὲ γραμμάρια. Λόγω τῆς φθορᾶς ἀπὸ τὴν διάβρωση εἶναι δυνατὸν νὰ ἔχει ἀλλοιωθεῖ ἢ ἀρχικὴ μάζα τῶν σταθμῖων βλ.σχετικὰ μετὰ τὴν παρατήρηση τοῦ Παπαδόπουλου-Κεραμέως βλ. Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου 2001, 116, σημ. 2. Γιὰ τὰ πολλὰ καὶ διαφορετικὰ συστήματα πὺν ἦταν σὲ χρήση κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο βλ. Carradice καὶ Price 1988, 36, καὶ στὴν Ἄμοργό Liampi 2004, 82, σημ. 92.

¹⁰³⁸ Γιὰ τὰ νομίσματα τῆς Ἄμοργου βλ. Liampi 2004, ὅπου καὶ ἡ παλαιότερη βιβλιογραφία. Τὰ σταθμῖα τῆς Ἄμοργου μελετῶνται ἀπὸ τὸν ὑπογράφοντα καὶ θὰ παρουσιασθοῦν σὲ ξεχωριστὴ μελέτη προσεχῶς.

¹⁰³⁹ Εἰκονογραφικὰ θέματα σὲ σταθμῖα βλ. Βασιλοπούλου 1990, 24 κ. ἐξ.

¹⁰⁴⁰ Γλαῦκα σὲ σταθμῖα τῆς Ἀθήνας βλ. Βασιλοπούλου 1990, 43, ἀρ. 3 καὶ 273. Γλαῦκα σὲ νομίσματα τῆς Αἰγιάλης βλ. Liampi 2004, 70, 80.

νομίσματα¹⁰⁴¹.

Τὸ βάρος τῶν ἐλαφρύτερων ἀντιστοιχεῖ στὸ τεταρτημόριο τῆς ἀττικῆς μνᾶς ποὺ ἦταν σὲ χρῆση ἕως καὶ τὴν ἐποχὴ τῆς ρωμαϊκῆς κατάκτησης¹⁰⁴². Τὸ βάρος τοῦ **M7** εἶναι 44 γρ., λίγο παραπάνω ἀπὸ τὸ 1/6 τῆς ἐλαφρύτερης πρώτης ομάδας καὶ ἀπὸ τὸ 1/4 τῆς βαρύτερης τρίτης ομάδας.

Σὲ σχέση μετὰ τὰ πῆλινα ὑφαντικά βάρη, τὰ μολύβδινα βάρη ποὺ ἐξετάζουμε εἶναι σαφῶς ἐλαφρύτερα ἀπὸ τὰ πυραμιδοειδῆ μεγάλου μεγέθους καὶ τὰ βαρύτερα δισκοειδῆ. Ἡ παρουσία αὐτῶν τῶν ἀντικειμένων μαζί μετὰ ὑφαντικά βάρη εἶναι δυνατὸν νὰ ἐρμηνευθεῖ μετὰ διαφορετικούς τρόπους. Δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ ἀποκλεισθεῖ ἡ παρεμφερῆς χρῆση τους στὸν ἀργαλειό. Ὡστόσο, λόγω τῆς μικρῆς διατομῆς τῶν διαμπερῶν ὀπῶν, θὰ ἦταν δυνατὸν εἴτε λίγα στημόνια νὰ προσδεθοῦν ἀπευθείας σὲ αὐτὲς ἢ λεπτά στημόνια προσδένονταν σὲ πολὺ λεπτὰ κυλινδρικὰ στελέχη, ξύλινα μᾶλλον καὶ ὄχι μεταλλικά. Τὸ ἀποτέλεσμα καὶ στὶς δύο περιπτώσεις καθιστᾶ τὴν χρῆση τους ὡς ὑφαντικά βάρη μᾶλλον ἐξειδικευμένα καὶ πιθανότερα δὲν χρησιμοποιοῦνταν συχνὰ, ὅπως δηλώνει καὶ ὁ μικρὸς ἀριθμὸς τους.

Εἶναι πιθανὸν ὅμως, ἡ παρουσία τους μαζί μετὰ ὑφαντικά βάρη νὰ μαρτυρᾶ τὸ στάδιο τοῦ ζυγίσματος τῶν πρώτων ὑλῶν, τοῦ μαλλιῦ ἢ τοῦ λιναριοῦ, ποὺ ἦταν ἀναγκαῖα καὶ προηγεῖτο τῆς νήσεως γιὰ τὴν παραγωγὴ νημάτων τὰ ὁποῖα στὴν συνέχεια χρησιμοποιοῦνταν γιὰ τὴν ὑφανση. Ἡ διαδικασία αὐτὴ ποὺ εἶναι γνωστὴ ὡς *ταλασία*¹⁰⁴³ λάμβανε χώρα στοὺς ἴδιους χώρους ὅπως μαρτυρᾶ καὶ ἡ εἰκονογραφία¹⁰⁴⁴.

---

¹⁰⁴¹ Ρόδακας στὴν νομισματοκοπία τῆς Μιλήτου, βλ. Carradice και Price 1988,32, ἀρ. 27, Πέννα καὶ Τουράτσογλου 1996, 146, εἰκ. 5.

¹⁰⁴² Παπακωνσταντίνου-Διαμαντούρου 2001, 117, σημ. 6.

¹⁰⁴³ Τὸ μαλλὶ συγκεντρωνόταν σὲ πόκους πρὶν ἀπὸ τὴν πλύσιν καὶ τὴν ξάσιν, τὸ λανάρισμα, καὶ πρὶν ἀπὸ τὸ γνέσιμο ζυγίζοταν, βλ. Τζαχίλη 1997, 92, 97, Barber 1991, 20. Γιὰ τοὺς παραπάνω ὅρους, καθὼς καὶ τοὺς ὅρους *ταλασία* καὶ *τάλαρος*, βλ. Τζαχίλη 1997 123-124.

¹⁰⁴⁴ Σὲ ἐρυθρόμορφα ἀγγεῖα π. χ. στὴν μελανόμορφη λήκυθο τοῦ Μουσείου Ν. Ὑόρκης βλέπομε νὰ εἰκονίζονται τὰ στάδια τῆς νηματουργίας τὸ ἓνα δίπλα στὸ ἄλλο, πρῶτα ἡ ταλασία καὶ κατόπιν τὸ γνέσιμο, Τζαχίλη 1997, 113, εἰκ. 46.

Κεφάλαιο 5

Άμοργός: πρώτες ύλες για νήματα και χρωστικές ουσίες. Περί τῶν Άμοργίνων χιτώνων

Οἱ παρατηρήσεις ἀπὸ τὴν μελέτη τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ὀδηγοῦν ἀναπόφευκτα στὰ ἐρωτήματα: τί εἶδους πρώτες ὑλες ὑπῆρχαν διαθέσιμες στὸ νησι κατὰ τὴν ἀρχαιότητα γιὰ τὴν παραγωγή τους σὲ ἱκανὲς ποσότητες καὶ τί εἶδους κλωστὲς καὶ ὑφαντὰ παράγονταν μὲ αὐτὰ. Ἐπίσης μὲ ποιὸ τρόπο εἶχε ὀργανωθεῖ ἡ ἐμπορία καὶ διακίνησή τους.

Παρακάτω γίνεται μία πρώτη συνοπτικὴ διερεύνηση γιὰ τὰ θέματα αὐτὰ μὲ τὴν ἐξέταση τῶν ἐλάχιστων γνωστῶν μαρτυριῶν γιὰ τὶς πρώτες ὑλες ὑφαντικῆς στὴν Άμοργό. Σὲ ξεχωριστὴ ὑποενότητα παρατίθενται ἐνδείξεις καὶ τεκμήρια ὑπαρξῆς ἐργαστηρίων κναφικῆς ποὺ ἔχουν ἀνασκαφεῖ στὴν Άμοργό. Τὸ κεφάλαιο αὐτὸ καταλήγει μὲ μία ἐπισκόπηση τῆς ἔρευνας περὶ τῶν ἀμοργίνων χιτώνων μὲ τὴν προσκόμιση νέων ἐπιγραφικῶν στοιχείων γιὰ τὸ εἶδος τῆς πρώτης ὑλης τῶν νημάτων, ποὺ χρησιμοποιήθηκαν γιὰ τὴν παραγωγή στους. Τὰ ὀνομαστὰ αὐτὰ ἐνδύματα, τὰ ὁποῖα κατὰ πολλοὺς ἐρευνητὲς παράγονταν ἐκεῖ, θεωρεῖται ἓνας παράγοντας ποὺ συνέβαλλε στὴν οἰκονομικὴ ἀνθιση τοῦ νησιοῦ στὴν ἀρχαιότητα.

Ἡ ἔρευνα γιὰ τὰ ζητήματα αὐτὰ ποὺ σχετίζονται μὲ τὶς δυνατότητες τῆς ἐντόπιας παραγωγῆς, βρίσκεται ἀκόμη σὲ ἀρχικὸ στάδιο λόγω ἔλλειψης ἐπαρκῶν ἀρχαιολογικῶν τεκμηρίων καὶ ἔλλειψης περισσότερων ἀναφορῶν ἀπὸ ἄλλες πηγές.

5. 1 Πρώτες ὑλες γιὰ νήματα στὴν Άμοργό: πηγές καὶ εὐρήματα

Τὸ θέμα τῆς ἀνίχνευσης τῶν πρώτων ὑλῶν ποὺ ἦταν διαθέσιμες καὶ χρησιμοποιοῦνταν στὴν Άμοργό κατὰ τὴν ἀρχαιότητα εἶναι σημαντικό. Ἐδῶ, πρέπει νὰ ἐπισημανθεῖ ὅτι, παρὰ τὶς πολὺχρονας ἔρευνες, ἐπιφανειακὲς καὶ

άνασκαφικές, δεν έχει γίνει δυνατή έως σήμερα ή διενέργεια συστηματικής έξειδικευμένης παλαιοβοτανολογικής έρευνας¹⁰⁴⁵.

Παρακάτω παρέχονται συνοπτικά όρισμένα στοιχεία για τις φυτικές και ζωικές πρώτες ύλες που είναι διαθέσιμες στην Άμοργό, με έμφαση στα δεδομένα της έρευνας για την καλλιέργεια του λιναριού και τις δυνατότητες αρχαιολογικής ανίχνευσης του.

5.1.1 Φυτικές ύλες: Λινάρι

Μέχρι στιγμής όλα τα ύφασματα που έχουν διασωθεί κατά τον ένα ή τον άλλο τρόπο από την λεκάνη της Ανατολικής Μεσογείου είναι λινά από την Αίγυπτο και την Περσία έως τους λιμναίους οικισμούς της Έλβετίας με την εξαίρεση των ύφασμάτων από το Catal Huyuk¹⁰⁴⁶.

Κατά την Ύστερη Νεολιθική περίοδο σπόροι λιναριού βρέθηκαν σε αρκετές θέσεις στην Βόρειο Ελλάδα¹⁰⁴⁷ σε συχνότητα που να υποδηλώνεται ή συστηματική καλλιέργειά του.

Σπόροι λιναριού εξάλλου, έχουν βρεθεί σε πολλούς οικισμούς της Πρώιμης Έποχής του Χαλκού ακόμη και στην Λέρνα¹⁰⁴⁸ στην Αργολίδα και στην Θερμή στην Λέσβο σπόροι λιναριού που βρέθηκαν σε περιοχή με έκτενη καύση

---

¹⁰⁴⁵ Ο Μηλιαράκης 1884, 12-16 αναφέρεται στις γεωργικές καλλιέργειες του νησιού ιδιαίτερα σε αυτήν του κατσουνιού, της φάβας δηλαδή, κατά το τέλος του 19ου αι. και στην ποιότητα του ελαίου, του οίνου. Η Λίλα Μαραγκού 2002, 349-366, παραθέτει κεφάλαιο για το φυτωνυμικό της Άμοργού. Οι Halstead και Jones 1989, πραγματοποίησαν μία βοτανική μελέτη και καταγραφή της σύγχρονης καλλιέργειας στην Άμοργό και στην Κάρπαθο με λεπτομερείς αναφορές στα επίμερους στάδια της διαδικασίας και πληροφορίες για την ευρύτερη αγροτική τους οικονομία, διαπιστώνοντας την αγωνία των αγροτών για την απόκτηση ικανοποιητικών σοδειών, τις πρακτικές αποθήκευσης των καρπών και τις εναλλακτικές δυνατότητες που εφαρμόζαν όταν αποτυγχάνει ή κύρια καλλιέργεια. Πρόσφατα ο Πολέμης ασχολήθηκε συστηματικά με τα μανιτάρια, τους άμανιτες της Άμοργού στο πλαίσιο της διδακτορικής του διατριβής, βλ. Πολέμης 2010, και Polemis και άλλ. 2012, επισημαίνοντας την σημαντική βιοποικιλότητα του οικοσυστήματος της Άμοργού.

¹⁰⁴⁶ Barber 1991.

¹⁰⁴⁷ Βλ. Valamoti 2004, και της ίδιας 2011, 549-560 ή καλλιέργειά του δεν περιορίζεται μόνον στην Έποχή του Χαλκού, όπως έχει κατά καιρούς προταθεί.

¹⁰⁴⁸ Hopf 1968.

στο έσωτερικό του κτηρίου Κ. Στην Θερμή¹⁰⁴⁹ έντοπίζεται σε πολύ λίγες ποσότητες και σε δύο μόνον δείγματα. Όρισμένοι έρευνητές δέν τó θεωρούν ικανή απόδειξη για τήν καλλιέργεια του λιναριού για ύφαντική χρήση, αλλά κυρίως για τήν έξαγωγή έλαιου από τούς σπόρους. Έντοπίζεται στους αρχαιοβοτανικούς καταλόγους, άν και όχι συχνά, ως και τήν Έλληνιστική περίοδο¹⁰⁵⁰.

Τó λινάρι (*linum usitatissimum* L.) αποτελεί μέλος τής οικογένειας τών *Linaceae*, ή όποία άπαριθμεί περισσότερα από 200 είδη¹⁰⁵¹. Είναι ένα έτήσιο ποώδες φυτό με έπιμήκεις βλαστούς πού διακλαδίζονται. Τά φύλλα του είναι άπλά, άμισχα, άκέραια, με σχήμα λογχοειδές και τά γαλάζια άνθη του έμφανίζονται σε βότρες πού αναπτύσσονται στις άκρες τών διακλαδώσεων. Οί σπόροι του έχουν σχήμα έλλειψοειδές με λεία και γυαλιστερή έπιφάνεια και χρώμα πού ποικίλλει ανάλογα με τήν περιεκτικότητα του κάθε είδους σε χρωστική. Οί σπόροι πού χρησιμοποιούνται για παραγωγή έλαιου έχουν μεγαλύτερες διαστάσεις. Οί αναφορές στους σπόρους στις γραπτες πηγές είναι λίγες. Κυρίως αναφέρονται για φαρμακευτικές χρήσεις ως καθαρικό¹⁰⁵² και λιγότερο για τήν έξαγωγή έλαιου προς βρώσιν.

Τά έδάφη στα όποια εύδοκιμεί έχουν σύσταση πού κυμαίνεται από τά βαριά έως και μέσης συστάσεως πηλώδη πού συγκρατούν ύγρασία, κυρίως στις εύκρατες και ύποτροπικές περιοχές¹⁰⁵³. Χαρακτηριστικό του φυτού αυτού είναι ότι άνέχεται τήν αυξημένη άλατότητα του έδάφους¹⁰⁵⁴ και αναπτύσσεται καλά σε έδάφη πού έχουν καλή στράγγιση. Ο χρόνος τής συγκομιδής έξαρτάται από τις καιρικές συνθήκες αλλά και από τήν τελική χρήση του προϊόντος. Οί πρώιμες

---

¹⁰⁴⁹Margaritis 2010.

¹⁰⁵⁰Margaritis 2010.

¹⁰⁵¹Για τήν μορφολογία του λιναριού, βλ. Cruickshank 2011, 241.

¹⁰⁵²Καλλέργης 1952.

¹⁰⁵³Επειδή δέν έχει πολύ ανεπτυγμένο ριζικό σύστημα, δέν αναπτύσσεται καλά σε άμμώδη έδάφη πού δέν συγκρατούν άρκετή ύγρασία.

¹⁰⁵⁴Με pH περίπου 6. Τó έδαφος όργώνεται σε βάθος 25-30 έκατοστά για να δεχθεί τήν σπορά πού γίνεται όταν ή θερμοκρασία του έδάφους είναι μεγαλύτερη τών 8° C, περίπου στα τέλη Απριλίου με τις άρχές Μαΐου. Η ποσότητα του σπόρου πού χρησιμοποιείται είναι 3-4 κιλά ανά στρέμμα, τó δέ βάθος τής σποράς είναι 2-3,5 έκατοστά.

καλλιέργειες αποσκοπούν κυρίως στην παραγωγή ίνων. Ο θερισμός τους γίνεται σε περιόδους που οι σπόροι είναι ανώριμοι, ώστε να μεγιστοποιηθεί η παραγωγή των ίνων.

Ωστόσο το λινάρι διαλύεται εύκολα και αναγνωρίσιμα απολιθώματα του ή υπολείμματα γύρεως δεν ανιχνεύονται εύκολα λόγω των κλιματολογικών συνθηκών διατήρησης που επικρατούν στην Ελλάδα¹⁰⁵⁵, όπως οι λίγοι σπόροι στους οποίους αναφερθήκαμε, οι οποίοι βρίσκονται συνήθως απανθρακωμένοι, αφού λόγω της ελαιώδους φύσης τους χρησιμοποιούνταν συχνά για φωτιά και φωτισμό.

Στην συνέχεια αποξηραίνονται και με ειδική επεξεργασία γίνεται ο αποχωρισμός των ίνων από τους βλαστούς. Οι ίνες αποτελούν το 10-20% των βλαστών και διακρίνονται σε κοντές και μακριές. Οι μακριές χρησιμοποιούνται για την κατασκευή υψηλής αξίας προϊόντων, ενώ οι κοντές για ευτελέστερης αξίας, όπως καλύμματα, στρώματα, τάπητες κ.λ.π. Τα στελέχη των βλαστών του λιναριού, τα οποία μετά από την κοπή τους παραμένουν στο νερό για περίπου 10-12 ημέρες, προκειμένου οι ίνες που θα αποσπαστούν να γίνουν πιο σκληρές και ελαστικές¹⁰⁵⁶, και χρειάζεται να υποστούν ειδική κατεργασία, μηχανική και χημική, οι οποίες απαιτούν γνώση και εμπειρία, όπως μας πληροφορούν οι πηγές¹⁰⁵⁷. Κατά την κατεργασία αυτή διαφορετικής ποιότητας ίνων αποσπώνται που μπορούν να χρησιμοποιηθούν για την παραγωγή νημάτων, ενώ άλλες χρησιμοποιούνται για το πλέξιμο σχοινιών.

Έως σήμερα, οι μοναδικοί ανεσκαμμένοι γνωστοί εργαστήριοι χώροι, που θα μπορούσαν να συνδεθούν με την χρονοβόρα και κοπιαστική κατεργασία λιναριού είναι αυτοί, που ανεσκάφησαν στην περιοχή του λεκανοπεδίου της Αθήνας, από την Κ. Καζά-Παπαγεωργίου¹⁰⁵⁸ στο Κοντοπήγαδο Άλιμου, και χρονολογούνται στην ΥΕ III Β-Γ περίοδο. Η έρμηνεία που δίδεται για τους επιμέρους χώρους μέχρι στιγμής, ωστόσο δεν συνδέεται με την αντίστοιχη

---

¹⁰⁵⁵ Valamoti 2011.

¹⁰⁵⁶ Cook 1993,10.

¹⁰⁵⁷ Τζαχίλη 1997, 64-68, 72-73, 99-105.

¹⁰⁵⁸ Καζά-Παπαγεωργίου κ. άλ. 2011.

τεκμηρίωση, αφού ύπολείμματα λιναριού δεν ήταν δυνατόν να ανιχνευθούν στα δείγματα που αναλύθηκαν.

Στις γραπτές πηγές ωστόσο δεν αναφέρονται στην καλλιέργεια του, ή οποία πρέπει να θεωρείται δεδομένη¹⁰⁵⁹, αφού κατά την αρχαιότητα από λινάρι κατασκευάζονταν πολλά προϊόντα, όπως: ύφασματα, ένδύματα, θώρακες πολεμιστών, δίκτυα αλιείας και θήρας, αρμίδι (πετονιαῖ), σᾶκκοι, ἐλαιόπανα, λιναρόσπαγγοι, ἀκόμη και καραβόσχοινα, ιστία πλοίων και ἄλλα, και η παραγωγή του πρέπει να ήταν μεγάλη.

Ο Δημήτριος Γεωργακάς συμπεραίνει στην μελέτη¹⁰⁶⁰ του ότι τόσο η παραγωγή όσο και η κατεργασία του λιναριού στην Ελλάδα ήταν εύρεως διαδεδομένη, όπως δηλώνουν οι ὄροι που είναι σε χρήση στην Ἑλληνική γλώσσα και χρησιμοποιούνται για να ὀρίσουν την παραγωγή του λιναριού και την κατεργασία του, καθώς και τα τοπωνύμια που προέρχονται από ὄρους σχετικούς με αυτές τις δραστηριότητες.

Όνομαστές περιοχές για την καλλιέργεια του λιναριού ὅμως θεωρούνταν ἡ Αἴγυπτος, ἡ Κύπρος, ἡ Σαρδηνία¹⁰⁶¹. Στην περιοχή τῆς Ἡλίδος θεωρούνταν ὅτι παραγόταν τόσο τὸ καλύτερης ποιότητας λινάρι όσο και τὸ χονδροειδέστερο, ὅπως ἀναφέρει ὁ Πανσανίας¹⁰⁶².

Τὰ περισσότερα σπαράγματα ὕφαντῶν που ἔχουν βρεθεῖ μέχρι στιγμῆς, στην Ελλάδα εἶναι λινά, ὅπως ἔχουν παρατηρήσει ὁ Moulhérat και ἡ Σπαντιδάκη¹⁰⁶³, ἀλλὰ πιθανότατα τὸ γεγονός αὐτὸ ὀφείλεται σὲ τυχαίους παράγοντες, ὅπως οἱ συνθήκες εὗρεσης τους, ἢ τὸ γεγονός ὅτι βρέθηκαν συχνὰ σὲ ταφές, και πιθανότατα θεωρούνταν πολυτελῆ και μὲ τέτοια ένδύματα ἔθαπταν τοὺς νεκροὺς, τιμώντας τους.

---

¹⁰⁵⁹ Μνεία που σχετίζει τὸν πλοῦτο κάθε πόλεως μὲ συγκεκριμένα προϊόντα, ὅπως ναυπηγήσιμη ξυλεία, σίδηρο, χαλκό και λινὸ γίνεται στην ΨευδοΞενοφῶντος Αθηναίων Πολιτεία 2.11.

¹⁰⁶⁰ Georgakas 1959, 24.

¹⁰⁶¹ Cook 1993.

¹⁰⁶² Πανσανία, Ἑλλάδος Περιήγησις 6.26, 6.

¹⁰⁶³ Moulherat και Spantidaki 2009, 20-21.

Η διαδικασία παραγωγής νημάτων από ύλη φυτική ή ζωική είναι αδύνατον να διαπιστωθεί και να μελετηθεί παρά μόνον από τὰ μόνα κατάλοιπα πού έχουν σωθεί, από τὰ τυχαῖα ἀποτυπώματα στις βάσεις τῶν ἀγγείων και από τὰ ψευδόμορφα, ἐπὶ μεταλλικῶν ἀντικειμένων, ἀφοῦ ὑφασμα ἢ ἀκόμα και ἴνες δὲν ἔχουν βρεθεῖ, μέχρι στιγμῆς, σὲ ἀνασκαφές στὴν Άμοργο.

Τέτοια ἀποτυπώματα ἔχουν βρεθεῖ στὴν θέση ' τζι βίγλαις ', κοντὰ στὴν ἀρχαία Ἀρκεσίνη¹⁰⁶⁴ και στὴν Μαρκιανή¹⁰⁶⁵ στὴν Άμοργο, και στὸν Κάβο Δασκαλιού¹⁰⁶⁶ στὴν Κέρο.

Τμῆμα ὑφάσματος, βρέθηκε ἐπάνω σὲ χάλκινο ἐγχειρίδιο μαζί μέ ἄλλα κτερίσματα στὸν τάφο 14 στὰ Δωκαθίσματα, κατά τίς ἀνασκαφές τοῦ Χρ. Τσοῦντα τό 1894¹⁰⁶⁷. Ὁ Β. Ζήσης¹⁰⁶⁸, ὁ ὁποῖος τό συντήρησε, πρῶτος διεπίστωσε ὅτι πρόκειται γιὰ ὑφασμα ἀπλῆς ὑφανσης.

Όλες οἱ μαρτυρίες ἕως σήμερα τόσον τὸ σωζώμενο ψευδόμορφο ὑφασμα ὅσον και ὀρισμένοι πρῶτοι τύποι σφονδυλίων τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς περιόδου (οἱ σφαιρικοί και ἡμισφαιρικοί πού ἔχουν και μεγαλύτερο βάρος) σαφῶς δηλώνουν τὴν εὐρεία χρῆση τοῦ λιναριού ὡς πρώτης ὕλης γιὰ τὴν ὑφαντική τῆς Άμοργου κατά τὴν τρίτη χιλιετία π.Χ. Τὰ ὑφάσματα πού ἔχουν ἀνιχνευθεῖ σὲ αὐτὰ τὰ ἀποτυπώματα φαίνεται ὅτι εἶναι κυρίως ἀπὸ λινὸ ὑφασμα ἀπλῆς ὑφανσης. Τὸ ἀπανθρακωμένο τμῆμα ὑφάσματος ἀπὸ τὸν Θησαυρὸ Μ στὴν Τροία, τὸ ψευδόμορφο ὑφασμα στὸ ἐγχειρίδιο ἀπὸ τὰ Δωκαθίσματα καθώς και τὰ τμήματα κλωστῶν πού ἀναφέρονται ἀπὸ τὸν Τσοῦντα¹⁰⁶⁹, ὅτι ἔχουν βρεθεῖ στις κεφαλές βελόνων εἶναι ἐπίσης, λινά.

¹⁰⁶⁴ Ἡ βάση τοῦ ἀγγείου βρίσκεται στὴν Ὁξφόρδη, στὸ Asmolean Museum, ἀρ. ΑΕ 248, βλ. Evely 1999, 244, πίν. LIVb και LVb, και Sherratt 2000, 356-7, πίν. 607-8, εἰκ. 262 ἀρ. III.13.c.1.

¹⁰⁶⁵ Ἡ Jane Renfrew μελέτησε συστηματικὰ τόσον τὰ ἀποτυπώματα και τίς τεχνικὲς πλέξης ψάθας, ὅσον και τὰ ἀποτυπώματα τῶν ὑφαντῶν μέ ἀρ. ἀνασκαφῆς K 1557, 1341, 1340 ἀπὸ τὴν Μαρκιανή τῆς Άμοργου, πού χρονολογοῦνται κυρίως στὴν φάση Μα IV, βλ. Renfrew 2006, 197-199, εἰκ. 8.18:13, πίν. 45b και c.

¹⁰⁶⁶ Τὸ ἀποτύπωμα ὑφαντοῦ ἀρ. 139, ἀπὸ τὸν Βόρειο Εἰδικὸ Ἀποθέτη στὸν Κάβο Δασκαλιού τῆς Κέρου ἔχει δημοσιευθεῖ, βλ. Renfrew 2007, 374, εἰκ. 10.16.

¹⁰⁶⁷ Τσοῦντας 1898, 154, πίν.12, ἀρ. 8. Ἐκτίθεται στὸ Ἐθνικὸ Ἀρχαιολογικὸ Μουσεῖο, ἀριθ. Εὐρ. ΕΑΜ 4720, προσθήκη 72. Πέραν ἀπὸ αὐτὴν τὴν ἀναφορά τό ὑφασμα παραμένει ἐπίσης οὐσιαστικὰ ἀδημοσίευτο.

¹⁰⁶⁸ Ζήσης 1955.

¹⁰⁶⁹ Τσοῦντας 1899, 102 χωρὶς ὁμως νὰ εἶναι δυνατὴ ἡ ταύτιση τῆς πρώτης ὕλης.

Η συστηματική καλλιέργεια του λιναριού κατά την αρχαιότητα στην Άμοργό δεν μπορεί να αποδειχθεί, ούτε όμως, και να αποκλεισθεί.

Εδάφη κατάλληλα για την καλλιέργεια του λιναριού υπάρχουν στην Άμοργό. Στις εύφορες κοιλάδες της Κολοφάνας, του Χωριού, σημερινής Άρκεσίνης. Επίσης έχουν διατηρηθεί τοπωνυμία, όπως *Λινοῦ*¹⁰⁷⁰, *Λινοῦδες*, *Λινοβροχειό*¹⁰⁷¹, σε διάφορες περιοχές της Άμοργού που μαρτυρούν, την καλλιέργεια ή και την κατεργασία του λιναριού¹⁰⁷².

Λόγω της θέσης του Πύργου της Αγίας Τριάδας στην εύφορη κοιλάδα του Χωριού, ο Ίωαννίδης¹⁰⁷³ ερμήνευσε την χρήση του ως τόπου παραγωγής και επεξεργασίας λιναριού, ως το λινουργείο της Άμοργού.

Άλλες φυτικές ύλες στην Άμοργό κατά την αρχαιότητα δεν αναφέρονται να καλλιεργούνται συστηματικά. Η κοινή μολόχα (*Malva silvestris*) αναφέρεται στην Άμοργό¹⁰⁷⁴ ἀκαλλιέργητη. Το ύψος της φθάνει περί το 1,5 μ. Σχετική μαρτυρία χρήσης της κατ' ανάλογο με το λινάρι τρόπο, όμως, δεν έχει παραδοθεί¹⁰⁷⁵.

---

¹⁰⁷⁰ *Λινοῦ*: Μαραγκοῦ 2005, 349, και Λαμπρινίδης 1975, 60.

¹⁰⁷¹ *Λινοβροχειό*: Βογιατζίδης 1918, 95. *Λινοῦδες*: στην περιοχή της Κολοφάνας, μαρτυρίες για την ἐντόπια παραγωγή λινῶν ὑφασμάτων στην Άμοργό καταγράφονται ἀπὸ τὴν Δενδρινού-Καρακώστα 1989, 85-87

¹⁰⁷² Μηλιαράκης 1884, 52, 54, 58.

¹⁰⁷³ Ίωαννίδης, 1852, 158.

¹⁰⁷⁴ Εἶναι γνωστή ὡς ἀμολόχα βλ. Μαραγκοῦ 2002, 353.

¹⁰⁷⁵ Κατὰ τὸν Θεόφραστο, 7.7.2, κατατάσσει τὴν μολόχα στα ἀκαλλιέργητα φυτὰ τὰ ὅποια εἶναι κατάλληλα πρὸς βρώσιν καὶ γιὰ θεραπευτικὴ χρῆση ὡς ἀφέψημα.

5.1.2 Ζωικές ύλες: Μαλλί και μετάξι

Η χρήση του μαλλιού των άμνων αλλά και της τρίχας των έριφίων που ήταν περισσότερο δύσκολη στην κατεργασία της ως ύφαντικής ύλης φαίνεται ότι γενικεύεται κατά την Έποχή του Χαλκού¹⁰⁷⁶ και συνδέεται με την εισαγωγή της τεχνολογικής καινοτομίας της κουράς με μεταλλικά εργαλεία, αφού πριν από αυτήν άποσπώνταν με το τράβηγμα, *τίλονταν*.

Άσφαλώς χρησιμοποιούνταν στα ύφασματα από τον νεολιθικό Catal Huyuk της όγδοης π.Χ χιλιετίας τα όποια θεωρούνται γενικώς μάλλινα¹⁰⁷⁷.

Οί συνθήκες διατήρησης δέν μάς επιτρέπουν περισσότερη συζήτηση.

Όπως, όμως, προέκυψε από την μελέτη του όστεολογικού ύλικού από την Μαρκιανή, της Κ. Τρανταλλίδου¹⁰⁷⁸ και ή έκτροφή των αίγοπροβάτων ήταν πολύ διαδεδομένη. Η συγκριτική εξέταση της ήλικίας «θανάτωσης» των αίγοπροβάτων στην Μαρκιανή, κατέδειξε ότι τα αίγοπρόβατα πιθανότατα έκτρέφονταν και για την παραγωγή μαλλιού, όπως διαπιστώθηκε και σε άλλους οίκισμους στο Αίγαίο.

Η παραπάνω υπόθεση ενισχύεται επίσης, και από τα όστείνα εργαλεία, όπεις και πιθανότατα ξέστρα, που βρέθηκαν μαζί με χάλκινες βελόνες¹⁰⁷⁹ και πήλινα σφονδύλια.

Από την Μινώα τα άποτελέσματα της όστεολογικής μελέτης των καταλοίπων από την Άκρόπολη της Μινώας¹⁰⁸⁰ μπορεί να μάς δώσει μία εικόνα ίσως των πληθυσμών των ζώων που έκτρέφονταν και να εικάσομε, τηρουμένων των αναλογιών, ότι το μαλλί ήταν μία πρώτη ύλη σε άφθονία στην Άμοργό σε όλην την κλασσική περίοδο.

Στο Άκρωτήρι¹⁰⁸¹ και στην Κύπρο πρόσφατα άνιχνεύθηκαν κουκούλια μετάξης.

---

¹⁰⁷⁶ Τζαχίλη 1997,81-90.

¹⁰⁷⁷ Ryder 1965, 176, Ryder 1983.

¹⁰⁷⁸ Trantalidou 2006.

¹⁰⁷⁹ Angelopoulou 2006.

¹⁰⁸⁰ Trantalidou 2010.

¹⁰⁸¹ Moulherat και άλ. 2004, 15-20.

Σηροτροφία και παραγωγή μεταξωτών στην Άμοργό¹⁰⁸² μαρτυρούνται κατά τους νεώτερους χρόνους.

5.2. Χρωστικές ουσίες και Κναφική: πηγές και εύρηματα

Χρώματα για ύφασματα χρησιμοποιούνταν πολλά στην αρχαιότητα, κυρίως προερχόμενα από φυτικές ίνες, από τις ασκέλλες και τα κρεμμύδια ή και ανόργανες ορυκτές χρωστικές¹⁰⁸³.

Είναι γνωστό εξάλλου ότι μεγάλα εργαστήρια παραγωγής πορφύρας έχουν ερευνηθεί στην Ίσθμια¹⁰⁸⁴ και στην Ρόδο¹⁰⁸⁵, ενώ από τις γραπτές πηγές είναι γνωστόν ότι υπήρχαν και ονομαστά εργαστήρια στην Έρμιόνη¹⁰⁸⁶, στην Ύτανο στο Κουφονήσι¹⁰⁸⁷ και στην Χρυσή¹⁰⁸⁸ τής Κρήτης και στην Δήλο¹⁰⁸⁹. Η πορφύρα από την Κω θεωρούνταν ανώτερης ποιότητας και ή Νίσυρος καλούνταν πορφυρή, όπως και ή Χίος.

Λιγοστές είναι οι μαρτυρίες από την ανασκαφή στην Άμοργό για την μελέτη των χρωστικών ουσιών δεν έχουν έως σήμερα διεξαχθεί ειδικές χημικές αναλύσεις των ανόργανων ύλων που έχουν διαπιστωθεί κατά την ανασκαφή.

Όσοι έχουν εντοπισθεί και ανασκαφεί αρκετές εγκαταστάσεις που είναι δυνατόν να σχετισθούν με δραστηριότητες σχετικές με την βαφική, ιδιαίτερα στην αρχαία Μινώα.

Όλες είναι πρόχειρες κατασκευές και έντοπίζονται στην ύστατη φάση κατοίκησης της Μινώας, μετά από την μεγάλη καταστροφή είτε από την επενέργεια σεισμών είτε ως αποτέλεσμα της ταραγμένης πολιτικής και

---

¹⁰⁸² Μηλιαράκης 1884, 16, Δενδρινού-Καρακώστα 1989,88.

¹⁰⁸³ Σύνοψη των αναλυτικών μεθόδων και της έρευνας για αυτές, βλ. Andersson-Strand και ἄλ. 2010.

¹⁰⁸⁴ Kardara 1961.

¹⁰⁸⁵ Μαρκέτου 1999.

¹⁰⁸⁶ Πρωτόπαππας και Γκάτσος 2003.

¹⁰⁸⁷ Παπαδάκης 1991.

¹⁰⁸⁸ Apostolou και ἄλ. 2010 και Brogan και ἄλ. 2010.

¹⁰⁸⁹ Bruneau 1969.

στρατιωτικής ιστορίας τῶν τελευταίων δεκαετιῶν τοῦ 1^{ου} αἰ. π.Χ. πρὶν ἀπὸ τὴν τελικὴ ἐπικράτηση τῶν Ρωμαίων στὸ Αἰγαῖο.

Συγκεκριμένα τὰ ἀρχαιολογικὰ εὐρήματα ποὺ μαρτυροῦν ἐγκαταστάσεις σχετικὲς μὲ τὴν παραγωγὴ βαφῶν γιὰ υφάσματα συχνὰ εἶχαν καὶ τὴν χρῆση πλυντηρίων.

Στὸ λεγόμενον «Σεραπεῖο»¹⁰⁹⁰ τὴν μνημειακὴ οἰκία Β τῆς οἰκίας τῆς Ἰθυδίκης καὶ συγκεκριμένα σὲ χῶρο ὀρθογώνιο Θ91/Θ2 διαστ. 3,20Χ2,20¹⁰⁹¹ Α ἀπὸ τὴν ΒΑ γωνία ὅπου βρέθηκε χῶρος μὲ κτιστοὺς ἀγωγοὺς καὶ φρεάτιο ἐπισκέψεως.

Στὸν χῶρο αὐτόν ποὺ φαίνεται ὅτι διαμορφώθηκε μετὰ ἀπὸ τὴν καταστροφὴ τῆς ἀρχικῆς του μορφῆς¹⁰⁹² κατὰ τὴν ἀνασκαφικὴ περίοδο τοῦ 1991 διευκρινήθηκαν καλύτερα τὰ ἐντοπισμένα συγκεκριμένα ἀποκαλύφθηκε πλήρως διμερῆς προχειροκτισμένη μὲ λίθους καὶ κεραμίδια ὀρθογώνια κλειστὴ κατασκευὴ μὲ δύο ἐστίες στὸ ἐσωτερικὸ ἄνισου πλάτους καὶ βάθους¹⁰⁹³ ποὺ ἦταν θεμελιωμένη σὲ στρώση καθαρῆς τέφρας, πάχ. 0,11, ἡ ὁποία χρονολογήθηκε ἀπὸ τὴν ἐρυθροβαφῆ κεραμικὴ ποὺ βρέθηκε ἐκεῖ στὸ πρῶτο μισὸ τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ.

Σὲ παραπλήσιο χῶρο, Ν ἀπὸ τὸ τοιχάριο Θ τ1'88 κατὰ τὴν τελικὴ χρῆση του βρέθηκε, κατὰ τὸ 1990, σὲ ὅλην τὴν ἔκταση στρώση τέφρας ἔντονα ἴχνη φωτιᾶς καὶ πολλὰ τμήματα ξυλανθράκων καὶ δύο κυκλικοῦ σχήματος πήλινες ἐστίες¹⁰⁹⁴ ἢ κλίβανος, μὲ τοιχώματα ἀπὸ ὀπτὸ πηλό, πάχ. 0,10 ἢ 1) μὲ διάμ. 1,25 καὶ ἢ 2) μὲ διαμ. 0,6 καὶ στὸν χῶρο ἐμπρὸς ἀπὸ αὐτὲς κατὰ τόπους δάπεδο ἀπὸ κονίαμα.

Ἡ διάρκεια τῆς χρήσης αὐτοῦ τοῦ ἐργαστηρίου μὲ τὶς τέσσερις ἐστίες σὲ δύο χώρους προσδιορίσθηκε ἀπὸ τὸ δεύτερο μισὸ τοῦ 1^{ου} αἰ. μ.Χ. ἕως καὶ τὸ τέλος τοῦ 2^{ου} αἰ. μ.Χ. τὸ πλῆθος τῶν ἀπανθρακωμένων ὑλῶν δὲν ἔχει ἀναλυθεῖ ὡστόσο κτιστὲς ἐστίες ὅσον καὶ μεγάλες πήλινες, καθὼς καὶ ἡ γειτνίαση μὲ τὸ

---

¹⁰⁹⁰ Σεραπεῖον ΠΑΕ

¹⁰⁹¹ ΠΑΕ 1991,

¹⁰⁹² ΠΑΕ 1991, 303

¹⁰⁹³ ΠΑΕ1991, 302-3 πίν. 198β

¹⁰⁹⁴ ΠΑΕ 1990, 256, ΠΑΕ 1991, 303, πίν. 199α

φρεάτιο επισκέψεως που άφενός έξασφάλιζε την ροή ύδατος από τους άγωγούς που περιέτρεχαν τόν δυτικό και τόν Βόρειο τοίχους του οικοδομήματος καθ'όλην την διάρκεια της χρήσης του δεύτερου δωματίου μάς έπιτρέπει να συσχετίσουμε την χρήση με την κατεργασία δερμάτων ή την δημιουργία βαφών και τó βάψιμο και πλύσιμο ύφαντών.

Συσχέτιση οί έγκαταστάσεις που έρευνήθηκαν μοιάζουν με αυτές που βρέθηκαν εκτός του τείχους και του προτειχίσματος στην Ρόδο με τó έργαστήριο πορφύρας της Ρόδου¹⁰⁹⁵

Έξωτερικά της ΒΑ γωνίας του Γυμνασίου¹⁰⁹⁶ κάτω από την λιθόπλινθο Α53¹⁰⁹⁷, ή όποια κατέπεσε σε μεταγενέστερο χρόνο από την έποχή της χρήσης από φυσική πτώση άποκαλύθηκαν δύο κτιστές κατασκευές που είχαν ένσωματωμένα άρχιτεκτονικά μέλη του Γυμνασίου, και άρα χρονολογούνται μετά από την καταστροφή του, μία όρθογώνια κατασκευή, με τρεΐς ποσχειροκτισμένους σε σχήμα π και σε έπαφή με τόν Α τοίχο του Γυμνασίου, και μία τραπεζοειδής¹⁰⁹⁸ σε έπαφή με αυτήν.

Η όρθογώνια ήταν γεμάτη με πορφύρες¹⁰⁹⁹ όλόκληρες και μερικές σπασμένες. Αυτές οί κατασκευές είναι πιθανόν να συσχετισθούν με τις λεκάνες στις όποιες συγκέντρωναν τά όστρεα πριν θραυσθούν. Η ροή ύδάτων έξασφαλιζόνταν από την κλίση της κλιτύς στην θέση αυτή, άφου ό άγωγός είχε άχρηστευθεί¹¹⁰⁰ από την άπόρριψη της ΤΕ. Τó στάδιο αυτό της προεργασίας για την συγκέντρωση του ostrum ή άπόσταση από τις έστίες περίπου 40μ

Χρονολόγηση τών εύρημάτων από 1^{ος} αϊ. μ.Χ. -2^{ος} αϊ. μ.Χ

Στό Άγαθονήσι άποκαλύφθηκε τμήμα έργαστηριακών έγκαταστάσεων τών ύστερων έλληνιστικών και πρώιμων ρωμαϊκών χρόνων¹¹⁰¹ (1^{ος} αϊ. π. Χ.-1^{ος} αϊ.

¹⁰⁹⁵ Μαρκέτου 1999.

¹⁰⁹⁶ ΠΑΕ 1990, 249

¹⁰⁹⁷ ΠΑΕ 1989, 280-281

¹⁰⁹⁸ ΠΑΕ 1990, πίν. 159β, 160α. ΠΑΕ 1996, εικ. 1 σχέδιο Β. Έλευθερίου

¹⁰⁹⁹ Ημερολόγιο άνασκαφής Γ. Γαβαλά 1990.

¹¹⁰⁰ ΠΑΕ 1991, 301

¹¹⁰¹ Σε έπαφή με την βόρεια παρειά της οικοδομικής προσθήκης (τχ 2, μήκους 10μ, πάχ. 1.50μ.) του 2^{ου} αϊ. π.Χ. στον νότιο όχυρωματικό τοίχο (τετράγωνα Θ6 και Θ7),

μ.Χ.) κοντά στην νοτιοανατολική παρυφή του νότιου όχυρωματικού τοίχου, που σχετίζονται πιθανώς με την παραγωγή αρχαίων χρωστικών ουσιών, αλλά και ως χώροι έκτροφείων πορφύρας και βαφείου.

Συγκεκριμένα εξευνήθησαν δύο δεξαμενές επενδεδυμένες με υδραυλικό κονίαμα. Η νοτιότερη δεξαμενή 1 ήταν επιμήκης. Βορειότερα και σε επαφή με αυτήν σε χαμηλότερο επίπεδο κατά 1.20μ., βρίσκεται η δεξαμενή 2 που είναι σχεδόν τετράγωνη με λαξευτή κοιλότητα (παραλάκκι) για τον καθαρισμό της στην ΒΑ γωνία του δαπέδου της. Οί δεξαμενές φαίνεται ότι επικοινωνούσαν μεταξύ τους με το σύστημα της υπερχείλισης και στο έσωτερικό τους βρέθηκαν πάμπολλα θαλάσσια όστρεα¹¹⁰², όρισμένα από τα όποια ήταν αποθηκευμένα σε λίθινη γούρνα¹¹⁰³.

Ανάλογη χρήση εργαστηρίου βαφής είναι δυνατόν να αποδοθεί στο ΒΔ συγκρότημα στον χώρο Δ4¹¹⁰⁴ όπου στο δυτικό όριο και κατά μήκος του Β όριζοντίου σκέλους του βράχου αποκαλύθηκε προχειροκτισμένος τοίχος ύψ. 0,60 μ.κ. 4,50 σαν θρανίο πεζούλι, με δύο προχειροκτισμένες έστιες¹¹⁰⁵ έδράζεται έπάνω σε πατημένο χώμα οί όποιες συσχετίστηκαν με ήμικυκλική κατασκευή στην ΒΑ γωνία του χώρου¹¹⁰⁶ μισοκαμμένα όστρακα από χρηστικά σκεύη χύτρες και πυθμένες από τσουκάλια και ύπολείμματα από κάρβουνα. Έρμηνεύθηκε ως λείψανα νεώτερου στάβλου με παχνί για ζώα και πυροστιές¹¹⁰⁷ για τυροκομειό.

άποκαλύπτεται κάτω από στρώμα διάσπαρτων πεσμένων λίθων που σχετίζεται με την καταστροφή του όχυρου στον 2^ο αί. μ.Χ.

¹¹⁰² Τα όστρεα ήταν κυρίως γαστερόποδα, όπως πορφύρα τύπου *murex trunculus* και *brandaris* (25), καθώς και κεράτιοι των τύπων *cerithium vulgare*, *bittium reticulatum* da Costa, κώνοι (*conus venticosus* Gmelin, *euthria cornea* L.), βούκινα (*buccinum undulatum* L.) και πεταλίδες (*patella coerulea* L.), τα όποια αποτελούν την κύρια πηγή τροφής της σαρκοβόρας πορφύρας. Πολλά όστρεα ήταν θραυσμένα ή τρυπημένα, προκειμένου να έξαχθει τó σώμα από τó κέλυφος του όστρέου, τó λεγόμενο *ostrum*, από τó όποιο ύστερα από κατάλληλη διεργασία προερχόταν ή πολύτιμη ιώδης χρωστική ούσια.

¹¹⁰³ Βρέθηκε κατά χώραν στην ΝΔ γωνία της δεξαμενής 1.

¹¹⁰⁴ ΠΑΕ 1982, 300, πίν. 190γ, 191α.

¹¹⁰⁵ ΠΑΕ 1982, 301, πίν. 195β.

¹¹⁰⁶ ΠΑΕ 1982, 301, σημ. 2.

¹¹⁰⁷ ΠΑΕ 1982, 301, σημ. 3 και 4.

Όσοι όλα αυτά βρέθηκαν σε ικανό βάθος κάτω από στρώμα με γυάλινα, πίθους άμφορείς και στήριγμα κλιβάνου¹¹⁰⁸. Άλλα κινητά εύρηματα αποτελούν στρώσεις τέφρας όστρεα πορφύρες¹¹⁰⁹. Επιπροσθέτως ή άνεύρεση στον ίδιο χώρο και πολλών μολύβδινων αντικειμένων¹¹¹⁰ σχετίζεται με τo μολύβδινο καζάνι όπου άναμιγνυόταν τo άπόσταγμα των όργανικών καταλοίπων με άλατα ή ποτάσα που ήταν άναγκαία για τήν παραγωγή τής βαφής. Η γειτνίαση με τόν λαξευμένο άγωγό πιθανώς έξασφάλιζε σταθερή ροή ύδατος ή όποια ήταν άναγκαία για τήν διαδικασία τής βαφής των ύφασμάτων που περιελάμβανε κατά κύριον λόγο βράσιμο και μούλιασμα τους σε δεξαμενές. τo γεγονός ότi τμήματα του χώρου είχαν καλυφθει άπό δάπεδο λευκορρόδινου κονιάματος¹¹¹¹ ύποδηλώνει ότi ίσως εκεί στραγγίζονταν τά έτοιμα βαμμένα ύφασματα.

Ο συσχετισμός με τά κατάλοιπα αυτά ως έργαστηριακών χώρων έπεξεργασίας και παραγωγής τής βαφικής ουσίας¹¹¹² προφυροβαφής και βαφής, ίσως και πλύσεως των υφασμάτων, παρά τά έλλιπη στοιχειά και τήν άποσπασματική εικόνα φανερώνει μία μικρής κλίμακας προσπάθεια των κατοίκων νά όρθοποδήσουν μετά άπό τις καταστροφές που προκάλεσαν τήν έρήμωση τής Μινώας και τήν μετατόπιση τής κατοίκησης πλέον, στον Λιμένα. Προσπάθεια νά προσπορισθοϋν με κάθε μέσο και τρόπο οικονομικούς πόρους επάνω στον λόφο, όπως ή έπεξεργασία πορφύρας και ή βαφή ύφασμάτων δραστηριότητες άνθυγιεινές και δύσοσμες που εύκολα ήταν δυνατόν νά παραχθοϋν σε έναν κατεστραμμένο χώρο με πολλά έτοιμα οικοδομικά υλικά που ήταν δυνατόν νά χρησιμοποιηθοϋν σε δεύτερη χρήση μακριά άπό τήν κύρια

¹¹⁰⁸ ΠΑΕ 1982, 300-1 πίν. 194β.

¹¹⁰⁹ ΠΑΕ 1983, 327-8. δάπεδο στρωμένο με κονίαμα, στο τετ. Δ4/4 τά χώματα διαταραγμένα καρβουνόλακκος και πορφύρες ΠΑΕ 1984, 366.

¹¹¹⁰ ΠΑΕ 1983, 328 μολύβδινο χτένι, άναφέρεται και μολύβδινο έλασμα ΠΑΕ 1984, 366. Η μελέτη του συνόλου των εύρημάτων άπό τόν χώρο αυτόν, έλπίζεται νά δώσει νέο φως για τήν τελική χρήση του χώρου πριν άπό τήν όριστική έγκατάλειψη τής Μινώας που παρέμεινε έργαστηριακός άπό τήν γεωμετρική έως και τήν ύστερη άρχαιότητα.

¹¹¹¹ ΠΑΕ1983, 328 στο Δ4/2

¹¹¹² Reese, David S. (1987). "Palaiakastro Shells and Bronze Age Purple-Dye Production in the Mediterranean Basin," *Annual of the British School of Archaeology at Athens*, **82**, 201-6); Stieglitz,

κατοίκηση σε εποχή που άλλα νησιά, όπως η Κως και η Ρόδος ήταν τα κέντρα παραγωγής.

Η παράδοση της γνώσης και της επεξεργασίας πρώτων ύλων για την εξαγωγή χρωστικών ουσιών στην Άμοργό συνεχίστηκε και στους μεταγενέστερους νεώτερους χρόνους παραλλαγμένη. Η συστηματική συλλογή λειχήνων¹¹¹³, ή τεχνογνωσία της επεξεργασίας τους για την παραγωγή χρωμάτων και η οργάνωση εξαγωγικού εμπορίου μέσω βρετανικών πλοίων και εμπόρων με την Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου όπου παράγονταν νήματα βαμβακερά σε όλον τον 17-18^ο αιώνα παρά τα πλήγματα που δεχόταν από την δράση πειρατών αποτέλεσε μία σημαντική οικονομική δραστηριότητα και πηγή πλούτου όπως μαρτυρούν οι περιηγητές¹¹¹⁴.

Robert R. (1994), "The Minoan Origin of Tyrian Purple," *Biblical Archaeologist*, 57, 46-54

¹¹¹³ Τον βαφικό λειχήνα *Rocella tinctoria*, το εγγλέζικο χόρτο που τότε εξάγονταν από την Άμοργό, πρώτος ανέφερε ο Tournefort (1717) και το εμπόριό του ο Sonnini (1801), βλ., , Μηλιαράκης 1884, 16-19 και 58-62, Σιμόπουλος 1973, 395, σημ. 1, Δενδρινού-Καρακώστα 1989, 36-42. Ο Θ. Χελδράιχ αναφέρεται σε έναν άλλο χρωστικό λειχήνα *rocella phycopsis* 1881, 771-772.

¹¹¹⁴ Δενδρινού-Καρακώστα 1989, 37-42.

5.3 Περί τῶν Ἀμοργίνων Χιτῶνων

Σε κάθε λήμμα λεξικογράφων, σχολιαστῶν ἢ καὶ νεώτερων ἐγκυκλοπαιδειῶν σχετικό μὲ τὴν Ἀμοργό, πάντοτε ἀναφέρονται οἱ Ἀμοργίνοι χιτῶνες ἢ τὰ ἀμόργινα χιτῶνια ἢ τὰ ἐνδύματα ἀμοργίδια ἢ ἀμοργίδες ἐνδύματα τὰ ὅποια ἦταν φημισμένα κατὰ τὴν ἀρχαιότητα. Οἱ εὐρωπαϊοὶ περιηγητὲς ποὺ ἐπισκέφθηκαν τὸ νησί τὸν 17ο καὶ τὸν 18^ο αἰῶνα ἦταν τὸ πρῶτο ποὺ ρωτοῦσαν τοὺς κατοίκους.

Ὅλες οἱ συνθετικὲς ἐργασίες σχετικὰ μὲ τὴν ἱστορία καὶ τὴν οἰκονομία τοῦ ἀρχαίου κόσμου, καὶ ἰδιαίτερα τῶν Κυκλάδων καὶ τῆς Ἀμοργοῦ¹¹¹⁵, ἀναφέρουν ὅτι ἡ παραγωγή ὑφασμάτων καὶ ἰδιαίτερα τῶν φημισμένων ἀμοργίνων χιτῶνων ἀποτελοῦσε μία ἀπὸ τὶς κύριες οἰκονομικὲς δραστηριότητες καὶ ἐκτιμοῦν ὅτι εἶχε σημαντικὴ συμβολὴ στὴν οἰκονομία τοῦ νησιοῦ καὶ στὴν θέση του στὴν οἰκονομία τοῦ Αἰγαίου.

Ὁ Νίγδελης¹¹¹⁶ ἰδιαίτερα θεωρεῖ ὅτι ἡ παραγωγή αὐτὴ ἀποτελοῦσε ἕναν ἀπὸ τοὺς κύριους λόγους ἐγκατάστασης ρωμαίων ἐμπόρων τῶν negotiatores¹¹¹⁷ ἤδη ἀπὸ τὰ τέλη τοῦ 2^{ου} αἰ. π.Χ.¹¹¹⁸ στὸ νησί. Ἄν καὶ ἕνας ἀπὸ τοὺς κύριους λόγους ποὺ τοὺς ὀδήγησαν νὰ ἐγκατασταθοῦν στὴν Ἀμοργό εἶναι εὐλόγο νὰ ἐρμηνευθεῖ ὅτι ὀφείλεται στὴν σημασία τῶν λιμανιῶν τῆς καὶ τῆς γεωγραφικῆς τῆς θέσης ποὺ βρισκόταν στὸ σταυροδρόμι ἐμπορικῶν δρόμων ἀπὸ Ἀνατολή σὲ Δύση τὴν Μικρὰ Ἀσία καὶ τὴν ΝΑ Μεσόγειο στὴν Ἡπειρωτικὴ Ἑλλάδα καὶ ἀπὸ Βορρᾶ σὲ Νότο, οἱ ὅποιοι ἦταν σὲ χρῆση ἐκείνη τὴν ἐποχὴ ἐνδιαφέρον σημαντικό γιὰ τὴν διακίνηση ἀγαθῶν γιὰ ὅσους ἀσκοῦσαν ἐμπόριο. Θεωρεῖ ἐπίσης ὅτι ἡ ἀποψη τοῦ Hatzfeld¹¹¹⁹ δὲν θὰ πρέπει νὰ ἀπέχει πολὺ ἀπὸ τὴν πραγματικότητα εἶναι πιθανόν ὅτι, μεταξύ τῶν ἄλλων, ἕνας ἀπὸ τοὺς λόγους ἦταν καὶ ἡ ὑπαρξὴ τοπικῆς βιοτεχνίας ὑφαντῶν ποὺ ὀνομάζονταν ἀμόργινα ἢ ἀμόργινοι χιτῶνες ἂν

¹¹¹⁵ Ὅλοι οἱ μελετητὲς ποὺ ἔχουν ἀσχοληθεῖ μὲ θέματα τῆς ἱστορίας τῆς Ἀμοργοῦ Μηλιαράκης 1884, Βογιατζίδης 1918, Μαραγκοῦ 2002, Παππᾶ 2006, Τριανταφυλλίδης 2008.

¹¹¹⁶ Νίγδελης 1989, 50.

¹¹¹⁷ Νίγδελης 1989, 51-3.

¹¹¹⁸ Τρία ψηφίσματα στὴν Αἰγιαλη βλ. Νίγδελης 1989, 52.

δεχθούμε ότι κατάσκευάζονταν εκεί και η παραγωγή τους δεν έπαυσε μετά από την κλασική εποχή¹¹²⁰.

Η αρχαιολογική ανίχνευση της παραγωγής των άμοργίνων χιτώνων στην Άμοργό είναι ένα μεγάλο θέμα το οποίο δεν είναι εύκολο να προσεγγισθεί. Έως σήμερα σε καμμία επίγραφή από την Άμοργό δεν υπάρχει μνεία σε ύφαντά ή κλωστές και νήματα.

Αναφορές σε επιγραφές από την Άμοργό υπάρχουν σε κλώσματα και επικεκλωσμένα¹¹²¹, κυρίως σε παραμυθητικά ψηφίσματα που εξάρουν το ήθος των τιμώμενων θανόντων που χρονολογούνται στην ύστερη έλληνιστική και ρωμαϊκή περίοδο και τα όποια σχετίζονται με το πεπρωμένο των θανάτων.

Προκειμένου να συσχετίσουμε τα μέχρι στιγμής παρουσιασθέντα δεδομένα των μαρτυριών από την μελέτη των βαρών σφονδυλίων και ύφαντικών με το θέμα αυτό και πριν από την τελική σύνθεση των πληροφοριών για την σκιαγράφηση της ιστορίας της ύφαντικής στην Άμοργό, θα προχωρήσουμε στην κριτική εξέταση των διαθέσιμων γνωστών μαρτυριών για τους Άμοργίνους χιτώνες και σε σχέση με άλλες πηγές πληροφοριών για τις πρώτες ύλες που ήταν διαθέσιμες για την ύφαντική παραγωγή στο νησί, καθώς και τις δυνατότητες επεξεργασίας χρωστικών ουσιών για την βαφή νημάτων.

Ο συσχετισμός αυτών των δεδομένων με τις πληροφορίες για την εξέλιξη της ύφαντικής στα νεώτερα χρόνια και την θέση της στην μετέπειτα οικονομική ιστορία του νησιού βοηθά στην πιο ολοκληρωμένη αντίληψη του πλέγματος των δραστηριοτήτων που είχαν αναπτυχθεί, και στην διατύπωση νέων ερωτημάτων σχετικά με την διάρκεια, την διακοπή αλλά και την ανάκληση από την μνήμη συνεχειών, μίας μακροχρόνιας τοπικής παράδοσης.

---

¹¹¹⁹ Hatzfeld 1919, trafiquants 99.

¹¹²⁰ Οι κύριες πηγές χρονολογούνται σ'αυτήν την εποχή, βλ. Νίγδελης 1989, 53, σημ 155.

¹¹²¹ Πολλές επιγραφές αναφέρονται στις Μοῖρες την πορεία του βίου τους, βλ. Delamarre 1908, IG XII 7, αρ. 123, 400, ή προτίμηση αυτή, στις αναφορές σε σχέση με την μοῖρα των θνητών, θα ήταν δυνατόν να έρμηνευθούν ως προσπάθεια επίκλησης μίας γνώριμης εικόνας από τον σύγχρονο βίο και έτσι, να αντανακλούν σε κάποιον βαθμό μία από τις

5.1.1 Οί γραπτές πηγές και τὸ φιλολογικὸ πρόβλημα

Οί γραπτές αυτές πηγές που αναφέρονται στους *άμοργίνους χιτώνες* ἢ τὰ *άμόργινα χιτώνια* ἢ *ένδύματα άμοργίδια* ἢ *άμοργίδες* χωρίζονται σὲ δύο εἰδῶν:

- στίς παλαιότερες που αποτελοῦν ἔργα πρωτότυπα τοῦ 5^{ου} αἰ. π.Χ., ὅπως ἡ *Λυσιστράτη* τοῦ Ἀριστοφάνους, ὅπου γίνεται καὶ ἡ ἀρχαιότερη μνεία τῶν ἐνδυμάτων αὐτῶν
- καὶ σὲ τίς νεώτερες που ἀπηχοῦν καὶ παλιότερες καὶ μεταγράφουν κάποτε μὲ συνέπεια, κάποτε παραφρασμένες πληροφορίες γιὰ τὰ ἐνδύματα αὐτά.

Ἡ *Λυσιστράτη* προτρέπει τίς γυναῖκες νὰ φορέσουν τέτοιους χιτώνες μὲ σκοπὸ νὰ ἐξάψουν τὸν ἔρωτα τῶν ἀνδρῶν. Στὴν ἴδια κωμωδία, παρακάτω καὶ ἐνῶ οἱ γυναῖκες ἔχουν καταλάβει τὴν Ἀκρόπολη, μία ἀπὸ αυτές προσπαθεῖ νὰ πάει κρυφὰ στὸ στρατόπεδο τῶν ἀνδρῶν καὶ γίνεται ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὴν *Λυσιστράτη* ἐπικαλεῖται ὡς λόγο, ὅτι ἄβρεχτη ἄφησε τὴν *άμόργιδα*.

Στὴν ἴδια κωμωδία παρακάτω καὶ ἐνῶ οἱ γυναῖκες ἔχουν καταλάβει τὴν Ἀκρόπολη, μία ἀπὸ αυτές προσπαθεῖ νὰ πάει στὸ στρατόπεδο τῶν ἀνδρῶν καὶ ὅταν γίνεται ἀντιληπτὴ ἀπὸ τὴν *Λυσιστράτη* ἐπικαλεῖται ὡς λόγο ὅτι ἄβρεχτη ἄφησε τὴν *άμόργιδα*:

Οἱ μνείες αυτές, κατὰ τοὺς σχολιαστὲς αναφέρονται σὲ ὑφάσματα καλῆς ποιότητας ἡμιδιαφανῆ, ἀφοῦ οἱ λεπτομέρειες τοῦ σώματος διαφαίνονταν κάτω ἀπὸ αὐτά, πιθανότατα ἀπὸ φυτικῆς ὕλης νῆμα, τὴν *άμόργιν*, ὅπως ὑπονοεῖ ἡ μνεία στὴν κατεργασία της μὲ τὴν φράση ὅτι τὴν ἄφησε ἄβρεχτη. Ὁ ὅρος *άμοργίς*¹¹²² ταυτίζεται μὲ τὸν ὄρο *λίνο-καλάμη* καὶ ἐρμηνεύται ὡς ἐξαιρετικῆς ποιότητος λινό.

Ἄλλη τέτοια πρωτότυπη πηγὴ ἀποτελεῖ ἀπόσπασμα ἀπὸ τοὺς *Μαλθακούς* τοῦ Κρατίνου¹¹²³ τῆς ἰδίας περιόδου, ἢ ὁποῖα ἀναφέρεται στὴν *άμόργιν* μὲ τὸν ὄρο *βρυτίνην*.

ἀγαπημένες ἢ συνηθισμένες δραστηριότητες τῶν γυναικῶν στὴν Ἄμοργό.

¹¹²² ὁμοιον ἀλεπίστῳ λίνῳ, Σχόλια Ἀριστοφάνους *Λυσιστράτη*, Rutherford 1896, 735, Papyrii Cairo Ζήνωνος, 470 (3^{ος} αἰ. π.Χ.), Cleopatra ap Γαληνοῦ, 12, 433.

¹¹²³ (Ἄ)μοργ(ὸ)ν ἐνδον βρυτίνην νήθειν τινά, Κρατίνου, *Μαλθακοὶ* (5^{ος} αἰ. π.Χ.) Kock 1876, frg. 96, Βογιατζίδης 1918, 107.

Στὸν *Κατὰ Τιμάρχου* δικανικὸ λόγῳ τοῦ Αἰσχύνῃ¹¹²⁴ ποὺ χρονολογεῖται στὸν 4^ο αἰ. π.Χ., γίνεται μνεία καὶ πάλι στὴν κατεργασία τῆς ἀμόργιδος.

Στὸν 4^ο αἰ. π.Χ. χρονολογοῦνται καὶ οἱ *Ἐπιστολές* τοῦ Πλάτωνος¹¹²⁵, ὅπου γιὰ πρώτη φορὰ τονίζεται ὅτι τὰ χιτῶνια τὰ Ἀμόργινα εἶναι πολυτελεῖ.

Οἱ μεταγενέστεροι λεξικογράφοι¹¹²⁶ καὶ γεωγράφοι¹¹²⁷ ἀναφέρονται στὰ ἐνδύματα καὶ στὴν πρώτη ὕλη, μεταγράφοντας ἄλλοτε σωστὰ καὶ ἄλλοτε μὲ λάθη τὶς ἴδιες πρωτότυπες γραπτές πηγές ποὺ διεσώθησαν ἕως τὶς μέρες μας συχνά σὲ ἀντιδιαστολή μὲ τὸ φθηνότερο Σικελικὸ λινὸ.

Ὡστόσο ἤδη νωρὶς παρατηρεῖται σύγχυση τῶν ὄρων μὲ ἀποτέλεσμα μερικὲς φορὲς νὰ δίδονται διαφορετικὲς ἐρμηνεῖς.

Μία ἐρμηνεία εἶναι ὅτι εἶχαν τὸ χρῶμα τοῦ λαδιοῦ ἐλαιόχρωοι. Αὐτὸ προκύπτει ἀπὸ τὴν παρετυμολόγηση τοῦ ονόματος Ἀμοργὸς ὡς προερχόμενου ἐκ τῆς λέξεως *ἀμόργη*, *ἀμούργη*, τὸ κατακάθι τοῦ λαδιοῦ.

Μία ἄλλη ἀπὸ τὶς ἐρμηνεῖς γιὰ τοὺς ἀμόργινους χιτῶνες ἦταν ὅτι εἶναι βύσσινοι. Ἀρχικὰ θεωρήθηκαν ἐρυθροβαφεῖς. Ἡ ἔρευνα ἀποδεικνύει ὅτι ἡ κυριολεκτικὴ σημασία τῆς λέξης βύσσινοι, εἶναι ἀραχνοῦφαντοι¹¹²⁸.

Τέλος, στὸ *Ὀνομαστικόν*, τοῦ Πολυδεύκου, ἀναφέρεται¹¹²⁹ ὅτι αὐτὰ παράγονταν στὴν Ἀμοργό. Φαίνεται ὅμως ὅτι γινόταν ἐξαγωγή τοῦ στελέχους τοῦ φυτοῦ πρὶν νὰ ὑποστῆ κατεργασία στὴν Ἀττικὴ, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὴν *Λυσιστράτη*, καὶ ὅτι ὑπῆρχε οἰκοτεχνία στὴν Ἀττικὴ, ἀφοῦ μία δούλη ποὺ κατειργαζόταν τὸ λινάρι καὶ ὕφαινε λινὰ ὕφαντὰ, τὰ πωλοῦσε στὴν Ἀγορὰ τῶν Ἀθηνῶν, ὅπως συνάγεται ἀπὸ τὸν *Κατὰ Τιμάρχου* λόγο.

---

¹¹²⁴ Αἰσχύνῃ *Κατὰ Τιμάρχου*, παράγραφος 97.

¹¹²⁵ Bekkeri 1814, 363a Δεκάτη Τρίτη Ἐπιστολή Πλάτωνος.

¹¹²⁶ Ἡσύχιος, Ἀρποκρατίων, Λεξικόν Σούδας

¹¹²⁷ Διονύσιος ὁ περιηγητής. Στέφανος Βυζάντιος,

¹¹²⁸ Ἡ Αγγ. Μητσάνη 1997, 320-321 στὴν μελέτη της γιὰ τὸ κιβώριον τῆς Παναγίας Καταπολιανῆς ἀναφέρει ὅτι οἱ τοῖχοι τῆς Καταπολιανῆς ἔδιναν τὴν ἐντύπωση ὅτι ἦταν ἐπενδεδυμένοι μὲ βύσσινα ὕφασματα, πολυτελεῖ λινὰ ὅπως ἐξηγεῖ.

¹¹²⁹ τὰ δὲ ἀμόργινα γίνεσθαι μὲν τὰ ἄριστα ἐν τῇ Ἀμοργῷ, λίνου δ' οὖν καὶ ταύτας εἶναι λέγουσιν, Πολυδεύκου, *Ὀνομαστικόν*, VII, 74

5.3.2 Η νεώτερη έρευνα

Τόσο πολύ διαδεδομένες ήταν οι αναφορές στα άμοργινα, ώστε οι εύρωπαίοι περιηγητές¹¹³⁰ που επισκέφθηκαν το νησί τον 18^ο και τον 19^ο αιώνα το πρώτο θέμα για το οποίο ρωτούσαν τους κατοίκους ήταν αυτό. Στις καταγραφές των επισκέψεών τους έκαναν μνεία σε ένδυμα που τότε παράγονταν στην Άμοργο αλλά και σε χρωστικές ύλες που τότε χρησιμοποιούνταν εύρۇτατα¹¹³¹. Όλα αυτά είχαν ως αποτέλεσμα οι νεώτεροι έρευνητές¹¹³² να μη μπορούν να καταλήξουν με σαφήνεια τόσον για το είδος της πρώτης ύλης όσον και για το χρώμα αυτών των ενδυμάτων ούτε για τον τόπο παραγωγής τους¹¹³³.

Όσοι έρευνητές¹¹³⁴ ασχολήθηκαν με το θέμα αυτό αναπαράγουν τις ίδιες πηγές και συμφωνούν ότι τα ένδυμα αυτά ήταν πολυτελή και γι' αυτό όνομαστά.

Ο Βογιατζίδης¹¹³⁵ αναφέρει ένα απόσπασμα από τους Μαλθακούς του κωμικού Κρατίνου όπου γίνεται μνεία στην βρυτινή άμοργο και πρότεινε ως έρμηνεία ότι αυτό ήταν το φυτό από το οποίο παράγονταν τα νήματα και έδωσε και το όνομά του στο νησί,

Η Gizela Richter¹¹³⁶ κατά την μελέτη των γλυπτών του θωρακείου του Ναού της Αθηνάς Νίκης καθώς και όλα τα γλυπτά του λεγόμενου πλούσιου ρυθμού, προσπάθησε να ταυτίσει τα πλούσια και διάφανα ένδυμα και τα συσχέτισε με τις σύγχρονες γραπτές πηγές κυρίως την Λυσιστράτη.

Η διαφάνεια των ενδυμάτων όπως αποτυπώνεται στις ανατομικές λεπτομέρειες που διαγράφονται έντονα κάτω από αυτά στα γλυπτά αυτής της

---

¹¹³⁰ Tournefort 1717, Sonnini 1801,

¹¹³¹ Για τον βαφικό λειχήνα βλ. παραπάνω.

¹¹³² Ίωαννίδης 1853, 158. Μηλιαράκης 1884, Βογιατζίδης 1918, Γιαννουλίδου 1978, 485-500, Rougemont 1983, 237, σημ. 18. Νίγδελης 1990, 53, σημ. 115

¹¹³³ Μαραγκού 2002, 29-30.

¹¹³⁴ Rougemont 1983, 237, σημ. 18, Μηλιαράκης 1884, Ίωαννίδης 1853, 158, Γιαννουλίδου 1978, 485-500

¹¹³⁵ Βογιατζίδης 1918, 52.

¹¹³⁶ Richter 1929.

περιόδου, την όδηγησε στην διατύπωση τής θεωρίας ότι τὰ ἐνδύματα αὐτὰ ἦταν τὰ ἀμόργινα τὰ ὁποῖα ἦταν ὑφασμένα ἀπὸ μία ἄλλου εἶδους φυτικῆς ἴνας.

Τὰ ὑφάσματα αὐτὰ τὰ συσχέτισε μὲ τὰ μεταγενέστερα Κωακά ὑφάσματα ποὺ ἦταν ὀνομαστὰ γιὰ τὴν διαφάνειά τους καὶ θεώρησε ὅτι καὶ στὶς δύο περιπτώσεις τὰ ἐνδύματα ὄφειλαν τὴν διαφάνειά τους ὄχι μόνον στὸν τρόπο ὑφανσῆς τους ἀλλὰ κυρίως στὴν φυτικὴ πρώτη ὕλη ποὺ ταύτισε μὲ ἓνα εἶδος φυτικῆς μετάξης ποὺ ὑπῆρχε στὴν χλωρίδα τοῦ Αἰγαίου¹¹³⁷.

Τὴν ἄποψη ὅτι τὰ ὑφαντὰ αὐτὰ κατασκευάζονταν στὸ νησί ἀπορρίπτει ἡ Ρίχτερ, δέχεται ὅτι κατασκευάζονταν ἀπὸ μετάξη ἢ ὁποῖα εἶναι πιὸ τραχειὰ καὶ λιγότερο ἐκλεπτυσμένη ἀπὸ τὴν σινικὴ μετάξη τῆς ὁποίας ἡ χρῆση διαδόθηκε πολὺ ἀργότερα καὶ πῆραν τὸ ὄνομα ἐπειδὴ ἡ Άμοργὸς βρισκόταν στὸν ἐμπορικὸ δρόμο ἀπὸ τὸν ὁποῖο εἰσάγονταν τὸ ἀκατέργαστο μετάξι στὴν Ἑλλάδα.

Ἡ ὑπόθεση τῆς Richter ἀμφισβητήθηκε ἀπὸ τὴν Sherwin White¹¹³⁸. Δὲν εἶναι βέβαιο ὅτι ἦταν τὸ μετάξι ἢ ὕλη ποὺ κατασκευάζονταν τὰ ἐνδύματα. Ἀντίθετα ὁ Rostovzeff¹¹³⁹, μὲ ἐπιφυλαξίς δέχεται τὸ νησί ὡς τόπο κατασκευῆς τους.

5.3.3 Οἱ ἐπιγραφές

Ἡ ἔρευνα, ἐλλείπει ἄλλων ἀποδείξεων, ἐπὶ πολλὰ ἔτη ἀποδέχθηκε αὐτὴν τὴν ἐρμηνεία ὡς μία πιθανότητα. Παρὰ τὸ γεγονὸς ὅτι ἡ ἐρμηνεία αὐτὴ παραμένει μία ἔλκυστικὴ ὑπόθεση, ἐπιγραφικὲς μαρτυρίες καὶ ἡ μελέτη τῶν λέξεων ποὺ χρησιμοποιοῦνται γιὰ νὰ περιγράψουν τὴν πρώτη ὕλη τῶν ἰνῶν σὲ ὑφάσματα μᾶς ὀδηγεῖ σὲ ἄλλο συμπέρασμα.

Οἱ νεώτερες ἀρχαιολογικὲς ἔρευνες ὡστόσο ἀπὸ τὰ μέσα τοῦ 19^{ου} αἰῶνα στὴν Ἀκρόπολη τῶν Ἀθηνῶν ἀποκάλυψαν λίθινες ἐπιγραφές¹¹⁴⁰, καταγραφές ἀναθημάτων τοῦ θησαυροῦ τοῦ Βραυρωνίου ὅπου μεταξὺ τῶν ἄλλων πολύτιμων ἀντικειμένων ἀπὸ χρυσὸ καὶ ἀσήμι καὶ χαλκὸ γίνεται μνεία πολλῆς φορῆς σὲ

¹¹³⁷ Παρερμηνεύοντας τὸν ὄρο *βρυτίνην* μὲ τὸν *βρῦτον*, ποὺ ἀναφέρεται στὸν Ἡσύχιο βλ. Richter 1929, 32

¹¹³⁸ Sherwin White 1978, 379, σημ. 5

¹¹³⁹ Rostovtzeff 1941, 1167.

χιτώνες άμοργίνους. Οί επιγραφές από τὸ Βραυρώνιο ἀλλὰ καὶ αὐτὲς ἀπὸ τὴν Βραυρώνα¹¹⁴¹ δὲν προσδιορίζουν οὔτε τὴν πρώτη ὕλη οὔτε τὸ χρώμα τῶν ἐνδυμάτων. Τὰ ἐνδύματα στοὺς καταλόγους αὐτοὺς συμπεριλαμβάνονται μαζί μὲ ἄλλα πολύτιμα ἀντικείμενα. Ἡ συμπερίληψη αὐτὴ ὑποδηλώνει τὴν σημαντικὴ ἀξία τους ὡς ἔργων χειροποίητων ἐξαιρετικῆς τέχνης γιὰ μίᾳ μεγάλη χρονικὴ περίοδο.

Ἐρευνητὲς ὅπως ὁ Yates¹¹⁴² κατέληξαν στὸ ὅτι ἡ ἀμόργη ἦταν λινοκάλαμη ἢ κοινὴ καλάμη τοῦ εἶδους *Malva silvestris*, δηλαδή τῆς κοινῆς μολόχας ποὺ ὑπάρχει σὲ μεγάλες ποσότητες στὸ νησί. Πρόσφατα ὁ Mayerson¹¹⁴³ συγκέντρωσε ὅλες τὶς ἕως τὸ 1998 μνεῖες σὲ ἐπιγραφὲς ὄστρακα καὶ γραπτὲς πηγὲς τῶν λέξεων *λινοκαλάμη*, *ἀμοργίς* καὶ *ἀμόργινον* καὶ καταλήγει στὸ συμπέρασμα ὅτι οἱ δύο λέξεις εἶναι συνώνυμες καὶ περιγράφουν τὴν καλῆς ποιότητος πρώτη ὕλη ἀπὸ λινάρι ἀποκλείοντας τὴν χρῆση τῆς μολόχας ὡς φυτοῦ ἀπὸ τὸ ὁποῖο ἦταν δυνατὸν νὰ παραχθεῖ νῆμα. Δὲν ὑπάρχει σαφὴς μαρτυρία ἀπὸ ἀξιόπιστη πηγὴ ὅτι οἱ ἀμόργινοι χιτώνες εἶχαν ἓνα χρώμα καὶ ποιὸ ἦταν αὐτό.

Στὴν ἀναζήτησή μας γιὰ περισσότερα τεκμήρια γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ βρέθηκαν δύο ἀκόμη ἐπιγραφὲς ποὺ συνηγοροῦν μὲ τὴν παραπάνω ἐρμηνεία.

Ἐπιγραφὴ¹¹⁴⁴ ἀπὸ τὴν Δῆλο ποὺ χρονολογήθηκε στὸν 3^ο αἰ. π.Χ. ἀναφέρεται σαφῶς στὴν πρώτη ὕλη τῶν ἀμόργινων χιτώνων μὲ τὴν ἀναφορὰ σὲ *χιτώνιον λινοῦν ἀμόργινον*. Δεύτερη ἐπιγραφὴ¹¹⁴⁵ ἀπὸ τὶς Αἰγὲς στὴν Μικρὰ Ἀσία ποὺ χρονολογεῖται στὴν πρώιμη ἑλληνιστικὴ ἐποχὴ 3-2^ο αἰ. π.Χ. ἀναφέρεται σὲ *ἄδολα ἀμόργινα τριημίσειον ἰμάτια* τὰ ὁποῖα ἀναφέρονται σὲ ἐνδύματα ἀπὸ τριημίσειον καλῆς ποιότητος λινὸ ὕφασμα.

---

¹¹⁴⁰ IG II2 1514-1531 οἱ ἐπιγραφὲς χρονολογοῦνται μεταξὺ 353/2 ἕως 341/0. Linders 1972

¹¹⁴¹ Οἱ ὁποῖες προέρχονται ἀπὸ τὶς ἀνασκαφὲς τοῦ 1959-60 καὶ παραμένουν ἀδημοσίευτες. Γιὰ τὴν Βραυρώνα βλ. Παπαδημητρίου 1963, Ἀντωνίου 1990, 173. Linders 1972, Peppas-Delmouzou 1988, 279 κ. ἔξ.

¹¹⁴² Yates 1843

¹¹⁴³ Mayerson 1998,

¹¹⁴⁴ Duerrbach 1905, 428 ἀρ. 141

¹¹⁴⁵ Keil und v. Premerstein 1908, 97-8, ἀρ. 203

Συνοψίζοντας την εξέταση αὐτῶν τῶν ὀνομαστῶν ἐνδυμάτων καταλήγουμε ὅτι ἐπρόκειτο γιὰ πολυτελῆ ἀρίστης ποιότητας λινὰ διάφανα ἐνδύματα τὰ ὁποῖα ἦταν ἄξια μνείας σὲ καταλόγους ἀναθημάτων καὶ ἦταν γνωστὰ ἐκτὸς ἀπὸ τὴν Ἀθήνα καὶ τὴν Ἀττικὴ καὶ στὰ νησιὰ ὅπως στὴν Δῆλο ἀλλὰ καὶ στὴν ἀπέναντι μικρασιατικὴ ἀκτὴ ἀπὸ τὸν πέμπτο ἕως καὶ τὸ τέλος τοῦ 3^{ου} αἰ. π.Χ.

Πέραν ἀπὸ τὴν διασάφηση τοῦ εἴδους τῆς ὕλης φαίνεται ὅτι ἐπιπρόσθετος λόγος τῆς φήμης ποὺ ἀπέκτησαν, ἦταν ὁ τρόπος παραγωγῆς τῶν ἰνῶν, οἱ ὁποῖες θὰ πρέπει νὰ ἦταν ἐξαιρετικὰ λεπτές καὶ ὑφασμένες ἀραιὰ δίνοντας τὴν ἐντύπωση τῶν ἀραχνοῦφαντων τὰ λεγόμενα *ἀραχναῖα ὑφάσματα*.

Κατὰ τὰ μεταγενέστερα χρόνια κατὰ τὴν ἐλληνιστικὴ καὶ ρωμαϊκὴ περίοδο φαίνεται ὅτι ἀτονεῖ ἡ παραγωγή τους ὅποτε τὰ ὑφάσματα ἀπὸ τὴν Κῶ¹¹⁴⁶ ὀνομαστά γιὰ τὴν διαφάνειά τους καθίστανται πλέον διάσημα.

---

¹¹⁴⁶ Sherwin White 1978.

Κεφάλαιο 6

Διαπιστώσεις Έπισημάνσεις

6.1 Σύνοψη των δεδομένων για την νηματουργία και ύφαντική στην Άμοργό

Από τόν συνδυασμό όλων των μορφολογικών και μετρικών στοιχείων που αναλύθηκαν στα κεφάλαια 3 και 4 προέκυψαν όρισμένες χρήσιμες διαπιστώσεις τόσο για τα σφονδύλια όσο και για τα ύφαντικά βάρη που βρέθηκαν στην Άμοργό.

I. Σφονδύλια

α. για την Πρώιμη Έποχή του Χαλκού

Σε όλην την Πρώιμη Έποχή του Χαλκού διακρίνομε τούς εξής βασικούς τύπους και παραλλαγές ως εξής :

- Δισκοειδή
- ¹¹⁴⁷σφονδύλια με τρεις κυρίες παραλλαγές: Ο τύπος αυτός είναι πολύ διαδεδομένος στις Κυκλάδες ¹¹⁴⁸ και στην Κρήτη ¹¹⁴⁹ ενώ στο ΒΑ Αιγαίο απαντάται σπανιότερα ¹¹⁵⁰.

-τά επίπεδα δισκοειδή, τα οποία όμοιάζουν με τα αποστρογγλυμένα διάτρητα όστρακα και έχουν την μορφή χαμηλού κυλίνδρου,

-τά επίπεδόκυρτα δισκοειδή ¹¹⁵¹, τα οποία χαρακτηρίζονται από την μεγάλη διάμετρο και το μικρό ύψος,

καθώς και τα δισκοειδή αμφίκυρτα .

- Κωνικά με τις παρακάτω παραλλαγές:

α) με όξεία την κάτω απόληξη

¹¹⁴⁷ flat whorls -Carington Smith 1975, 198. Kosmopoulos 1991,87.

¹¹⁴⁸ Στις Κυκλάδες ο τύπος αυτός είναι γνωστός από το Κατ' Ακρωτήρι και τα Δωκαθίσματα, βλ. Τσουντας 1898,166,πιν.8:6.

¹¹⁴⁹ Στο ΒΑ Αιγαίο βρέθηκαν παρόμοια στην Κίτρινη Πολιόχνη, βλ. Bernadò Brea 1964,πίν. CLXIX:11,20 και Bernadò Brea 1976,282,6102/4, στην Τροία, βλ. Blegen και άλλ.,1950 252,37-702 και Blegen και άλλ., 1951 ,48,34-532., καθώς και στην Θερμή Λέσβου, βλ. Lamb 1931, πίν. αρ. 31.53A

¹¹⁵⁰ Στην Κρήτη βρέθηκαν στον Μύρτο Ίεράπετρας, βλ. Warren 1972,229:160.

¹¹⁵¹ low cones κατά την Carington Smith 1975, 199.

β) με κυρτή την κάτω απόληξη.

γ) με κοίλα τοιχώματα

δ) τὰ κολουροκωνικά¹¹⁵²

Ο τύπος αυτός και με τις παραλλαγές του είναι ευρύτατα διαδεδομένος σε όλο το Αιγαίο. Απαντάται κυρίως στην Ηπειρωτική Ελλάδα και στην Κρήτη και στις Κυκλάδες¹¹⁵³. Διακρίνονται σε χαμηλά και ύψηλά ή μικρά και μεγάλα (ανάλογα με την σχέση διαμέτρου και ύψους) και σε αυτά με τὰ κοιλόκυρτα τοιχώματα

- Σφαιρικά¹¹⁵⁴, σχήματος πεπιεσμένης σφαίρας ή έλλειπτικά.
- Ήμισφαιρικά¹¹⁵⁵, αυτά με την κάτω έπιφάνεια έπίπεδη ή έλαφρώς κοίλη.
- Ιδιόμορφα άπαξ συναντώμενα ,

Όπως φαίνεται υπάρχει μία σαφής προτίμηση προς τούς δισκοειδείς και έπιπεδόκυρτους τύπους καθώς και τούς κολουροκωνικούς¹¹⁵⁶ παρά προς τούς άμφικωνικούς όπως συμβαίνει στο ΒΑ Αιγαίο.

Τὰ βασικά σχήματα φαίνεται ότι είναι γνωστά από την αρχή τής περιόδου, όμως το δακτυλιόσχημο φαίνεται ότι δέν συνεχίζεται και αντίθετα διαμορφώνονται νέοι τύποι όπως ο άμφίκυρτος ο πλατύς δισκοειδής άμφικωνικός, τὰ βαριά ήμισφαιρικά και τὰ σφαιρικά, όπως και τὰ κυλινδρικά με κοίλες έπιφάνειες.

Τὰ Διάτρητα δισκοειδή όστρακα συνιθίζονται στις φάσεις Μα III και IV, και κατατάσσονται σε δύο κατηγορίες με κριτήριο τὸ σχήμα τους:

- στὰ κυκλικά , με συγκεκριμένη άκτίνα, και
- στὰ έλλειψοειδή, τὰ όποια οί όπες είναι και έκκεντρες.

¹¹⁵² truncated cones κατά την Carington Smith 1977, 199.

¹¹⁵³ Kosmopoulos 1991, 87. Παραδείγματα αυτού του τύπου έχουν βρεθεί σε όλες σχεδόν τις άνασκαφές που έχουν φέρει στο φώς στρώματα τής ΠΕΧ στο Αιγαίο. Ενδεικτικά αναφέρουμε παράλληλα από την Λέρνα, Banks 1967, 486 κέξ., την Πολιόχνη Bernardò Brea 1964, CLX IX,9:20. Και την Τροία, Blegen και άλλ. 1950,247,21 κέξ.

¹¹⁵⁴ spheroid, -Carington Smith 1977, 201.

¹¹⁵⁵ domed whorls -Carington Smith 1977, 203.

¹¹⁵⁶ Kosmopoulos 1991.

Τέλος, τα λίθινα που εμφανίζονται στην Μα III φαίνεται ότι αυξάνονται στην επόμενη περίοδο.

Τα **γραφήματα 3.6** έως **3.12** οδηγούν στην πολύ σημαντική διαπίστωση ότι τα επιμέρους μορφολογικά χαρακτηριστικά με τα οποία γίνεται ή τυπολογική κατάταξη αποτελούν δευτερεύοντα στοιχεία και τελικά, ο διαχωρισμός των σφονδυλίων πρέπει να γίνεται με τον συνυπολογισμό του βάρους και των άλλων μετρικών τους στοιχείων.

Η ανάλυση των στοιχείων που διαθέτομε από τις μετρήσεις των διαμέτρων όπης κατέληξε σε αξιοσημείωτες παρατηρήσεις για τα μεγέθη των αδραχτιών που χρησιμοποιούνταν σε κάθε περίοδο.

Έτσι έγινε φανερό ότι τα δύο μεγέθη αδραχτιών που φαίνεται ότι ήταν σε χρήση στην φάση ΜαII εξακολουθούν να είναι σε χρήση και στην επόμενη περίοδο ΜαIII, στην οποία όμως παρατηρείται και η παράλληλη χρήση και άλλων τουλάχιστον πέντε διαφορετικών μεγεθών αδραχτιών που είχαν σχεδιασθεί και κατασκευασθεί σε συγκεκριμένα και με ακρίβεια χιλιοστού του μέτρου πάχη.

Το βάρος των σφονδυλίων της ΜαIII σε σύγκριση με την προηγούμενη περίοδο Μα II παρατηρούμε ότι είναι περίπου παρόμοιο για τα μικρά και τα μεσαία ενώ τα πολύ βαρύτερα, 50γρ., δεν προτιμώνται πλέον. Έπειδή στο δεύτερο παχύτερο αδράχτι της φάσης ΜαII τα σφονδύλια ήταν βαρύτερα, πιθανώς το γνέσιμο ήταν πιο επίπονο και πιθανότερα πιο αργό ή απαιτούνταν μεγαλύτερη εμπειρία εκ μέρους του χειριστή.

Θα ήταν δυνατόν να θεωρηθεί με επιφύλαξη ότι αυτό το αδράχτι προοριζόταν για την παραγωγή πιο δυνατών κλωστών για στημόνια ή ακόμη και για την παραγωγή άλλου είδους κλωστών από άλλο υλικό, πιθανότατα λινών.

Το μικρό, σχετικά, σχήμα του μοναδικού δακτυλιόσχημου **Σ11** και το μικρό του βάρος, φανερώνει την ειδική χρήση του: είτε ως συμπληρωματικού βάρους μαζί με μεσαίου βάρους σφονδύλια, ώστε να παρέχεται ή δυνατότητα ενίσχυσης της περιστροφικής κίνησης του αδραχτιού, ή την ατελή χρήση του για την επιδίωξη πολύ ελαφρού γνεσίματος, πιθανώς για ειδικό ύφάδι.

Παρατηρούμε ότι στην φάση ΜαIV ή ποικιλία των αδραχτιών παραμένει μεγάλη και φαίνεται ότι προτιμώνται λεπτότερα στελέχη διαφορετικού πάχους. Τα βάρη των

σφονδυλίων έως τὸ μεσαῖο μέγεθος εἶναι λίγο ἐλαφρύτερα, ἀπὸ ὅτι παλαιότερα καὶ ταυτοχρόνως συνυπάρχουν πολὺ βαρῖα, 58-116γρ., σφονδύλια ποὺ θὰ ἀπαιτοῦσαν ἔμπειρο τεχνίτη γιὰ τὸ γνέσιμο.

Ἀξιοσημεῖωτο εἶναι τὸ γεγονός ὅτι σφονδύλια καὶ διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα συνυπάρχουν κυρίως στὴν προϊστορική περίοδο. Ἡ παρουσία τους σὲ ὅλες τὶς φάσεις τοῦ οἰκισμοῦ μαζί μὲ τὰ σφονδύλια δηλώνει ὅτι δὲν πρόκειται γιὰ ἀντικείμενα διαφορετικῆς χρήσεως ἀλλὰ γιὰ ὁμοειδῆ εἰδικῆς χρήσεως, ὅπως φαίνεται χρησιμοποιοῦνταν καὶ αὐτὰ ὡς βάρη τοῦ ἀδραχτιοῦ ἴσως γιὰ διαφορετικὲς ἐργασίες, ἴσως τὴν παραγωγή χονδροειδῶν νημάτων ἢ γιὰ τὸ πρῶτο γνέσιμο νήματος, τὸ ὁποῖο στὴν συνέχεια θὰ δεχόταν περαιτέρω ἐπεξεργασία.

Στὴν Μαρκιανή τὰ περισσότερα, ἄνω τοῦ 55% τοῦ συνόλου τῶν ἀντικείμενων βρέθηκαν συγκεντρωμένα σὲ ἐπάλληλες στρώσεις ποὺ κατελάμβαναν ὁλόκληρη τὴν ἔκταση τοῦ ἐλλειψοειδοῦς χώρου 7, ὁ ὁποῖος ἔχει πιθανότατα χαρακτῆρα ἀποθηκευτικό, 100, 80 σφονδύλια καὶ 20 ὄστρακα.

Σημαντικὸ σύνολο ἐξάλλου, ἀποτελοῦν τὰ 7 σφονδύλια ἀπὸ τὸν διμερῆ χώρο T3, τοῦ ἀνδῆρου 508, ὁ ὁποῖος εἶναι πιθανώτατα οἰκιακός.

Τὸ γεγονός ὅτι σὲ συγκεκριμένους χώρους ἀποκαλύπτονται σφονδύλια καὶ διάτρητα δισκοειδῆ ὄστρακα δηλώνει ὅτι ἡ ἀπόθεση προέρχεται πιθανῶς ἀπὸ κατεστραμμένο ὄροφο στοὺς χώρους 7 καὶ 8 ὅπου πιθανότατα λάμβανε χώρα ἡ συγκεκριμένη ἐργασία ἢ ὅτι ἀποθηκεύονταν σὲ ἐρμάρια ποὺ βρίσκονταν ἐκεῖ ὄροφο.

Ἡ ποσότητα φανερῶνει μεγάλη χρήση καὶ τεχνικὴ ἐξειδίκευση. Σημαντικὸ τὸ γεγονός ὅτι δὲν χρησιμοποιεῖται μόνον ἓνας τύπος κατὰ ἐποχὴ καὶ φάση τοῦ οἰκισμοῦ ἀλλὰ πολλοὶ διαφορετικοὶ γειγονὸς ποὺ δηλώνει ἐξειδίκευση καὶ εἰδικὴ μεταχείριση συγκεκριμένων τύπων γιὰ τὴν παραγωγή ἰδιαίτερων νημάτων. Ὁρισμένοι τύποι παρουσιάζονται χωρὶς διακοπὴ καὶ στὶς ἐπόμενες περιόδους σὲ ὁλόκληρη τὴν διάρκεια τῆς Πρωτοκυκλαδικῆς ἐποχῆς. Αὐτὸ τὸ γεγονός ἀποτελεῖ ἔνδειξη ὅτι ὑπῆρχε μίᾳ προσκόλληση σὲ τεχνικὲς καὶ μίᾳ ἰσχυρῆ παράδοση.

Ἡ ποσότητα τῶν 128 σφονδυλίων στὸν χώρο 7 δὲν σημαίνει κατ' ἀνάγκη ὅτι πρόκειται γιὰ ἐργαστήριο παραγωγῆς νημάτων μὲ πολλοὺς τεχνίτες, οἱ ὁποῖοι

άπασχολούνταν εκεί, στο πλαίσιο μίας οικοτεχνίας ή ακόμη και οργανωμένης κεντρικής παραγωγής, όπως συμβαίνει πολύ αργότερα στα μυκηναϊκά κέντρα. Η εμπειρία και από τις νεώτερες ύφαντρες, ποι χρησιμοποιούσαν από 40 έως και 70 διαφορετικών σφονδυλίων, μπορεί να σημαίνει ότι πρόκειται για τα εργαλεία λίγων δύο τριών προικισμένων ύφαντρών.

Τό θέμα της χρήσης του κάθετου αργαλειού με βάρη προσδεδεμένα σε επάλληλες σειρές, στις Κυκλάδες κατά την 3η π.Χ. χιλιετία παραμένει ακόμη, ανοικτό. Από την Αγία Ειρήνη στην Κέα, προέρχονται 16 επίπεδα έλλειψοειδή αντικείμενα με διαμπερείς όπες, τα όποια παρουσιάζουν τυπολογικές όμοιότητες, με ύφαντικά βάρη από την Αφροδισιάδα, την Θερμή στην Λέσβο και τὸ Ἡραῖο τῆς Σάμου τῆς Πρώιμης Ἐποχῆς τοῦ Χαλκοῦ, σύμφωνα με τὴν Carington Smith¹¹⁵⁷.

Δὲν μπορούμε νὰ ἀποκλείσουμε τελείως τὴν πιθανότητα νὰ χρησιμοποιήθηκαν τὰ δισκοειδῆ σφονδύλια ἢ τὰ διάτρητα ὄστρακα, ὡς ύφαντικά βάρη. Ἄν αὐτὴ ἡ ὑπόθεση εὐσταθεῖ, τότε θὰ πρέπει νὰ δεχθοῦμε τὴν χρήση αὐτοῦ τοῦ τύπου τοῦ αργαλειοῦ, ὁ ὁποῖος σὲ μεταγενέστερες ἐποχές, ἐπικρατεῖ σὲ ὅλο τὸ Αἰγαῖο καὶ τὶς Κυκλάδες, ὅπως ἔχει ἀποδειχθεῖ¹¹⁵⁸. Παρὰ τὸ γεγονός ὅτι δὲν ἔχομε ὀλοκληρωμένη εἰκόνα τῶν ἀνασκαμμένων οἰκισμῶν, ἢ ἀπουσία ἀντικειμένων πού ἐρμηνεύονται ὡς ύφαντικά βάρη μᾶς ὁδηγεῖ στὴν ὑπόθεση ὅτι πιθανότατα στὴν Μαρκιανὴ τῆς Αμοργοῦ ἦταν σὲ χρήση ἕνας ἄλλος τύπος αργαλειοῦ ὁ κάθετος σὲ δύο δοκάρια¹¹⁵⁹.

¹¹⁵⁷ Carington Smith 1975, 233-234.

¹¹⁵⁸ Τζαχίλη 1997, 153 κ.έ.

¹¹⁵⁹ Ἡ χρήση του μαρτυρεῖται στὴν Αἴγυπτο κατὰ τὴν ΥΕΧ, ἐποχὴ ἐνῶ στὸ Αἰγαῖο ἔχει ἐπικρατήσει ὁ κάθετος αργαλειὸς με βάρη. Στὴν Αἴγυπτο, κατὰ τὴν διάρκεια τοῦ Μέσου Βασιλείου σὲ τμῆμα τοιχογραφίας ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Χνεμ-χοτέπ στὸ Beni Hasan καὶ στὸ πῆλινο ὀμοίωμα ἐργαστηρίου ἀπὸ τὸν τάφο τοῦ Μεκέτ-ρέ στὶς Θῆβες βλ. Barber 1991, 84-5. χρησιμοποιεῖται ὁ ὀριζόντιος αργαλειὸς με δύο δοκοῦς, στηριγμένος σὲ τέσσερα πόδια ἐπάνω στὸ ἔδαφος. Ἡ ἐργασία τῆς ύφανσης σὲ αὐτὸν τὸν τύπο τοῦ αργαλειοῦ διεξάγεται ἀπὸ δύο εἰδικευμένα ἄτομα.

β. για τους ιστορικούς χρόνους

Στην Μινώα της Γεωμετρικής περιόδου οι μαρτυρίες για την κλωστική και την ύφαντική στην πλειονότητά τους προέκυψαν από ταφές ή αναθηματικές αποθέσεις και όχι από οικίες.

Στο άψιδωτό κτίσμα Α1 βρέθηκε το άμφικωνικό σφονδύλι **Σ162** μαζί με κεραμική μελαμβαφή, όστρακο πίθου, όστρακα χυτροειδών αγγείων, πιθανώς 8-7ου αι.π.Χ, το ήμισφαιρικό **Σ169** με κεραμική μελαμβαφή άττικού έργαστηρίου, όστρακα άμφορέων, όστρακα χυτροειδών αγγείων και δύο ύφαντικά βάρη **M84/Απδ6** και **7** και το λίθινο σφονδύλι **Σ151**. Σε αυτό το οίκημα μαρτυρούνται οι έργασίες που σχετίζονται με την κλωστική και την ύφαντική. Στην Α. κλιτύ στον όρθογώνιο χώρο 2 βρέθηκε το **Σ164** και τα ύφαντικά βάρη.

Στην ταφική Πυρά '93/2 άποκαλύφθηκαν δύο σφονδύλια, το άμφικωνικό **Σ155** και το σφαιρικό **Σ168**, μικρών διαστάσεων, μαζί με χάλκινη πόρπη. Στην Πυρά '97/3 βρέθηκε ένα μεγάλο (ύψος 2,8, Διάμ. 3,2, Διάμ. όπης 0,6-0,5 εκ.) άμφικωνικό σφονδύλι ύψηλό **Σ157**, το όποιο όμοιάζει με τα σφονδύλια από την Ακρόπολη, μαζί με διαβρωμένα κοσμήματα, περόνη, πόρπη, ψέλλιο και άλλα. Στην Ακρόπολη στον χώρο Α. και Β, του οίκου του Ίεροϋ άποκαλύφθηκαν τρία σφονδύλια στον χώρο τών πυρών προσφορών το κωνικό σφονδύλι **Σ148** και τα άμφικωνικά σφονδύλια **Σ163**, **Σ165**.

Στην Θυσία θεμελίων μέσα σε σκύφους με διακόσμηση ήμικυκλίων και οινόχρη βρέθηκαν χάλκινη πόρπη, σφηκωτήρας κόμης, και το άμφικωνικό σφονδύλι **Σ154**. Και εντός του αποθέτη τέφρας βρέθηκαν τα κωνικά **Σ143**, **Σ144**, **Σ145**, **Σ146** που έρμηνεύθηκαν αρχικά ως ψήφοι περιδεραίου και **Σ147**, το άμφικωνικό **Σ153** και το σφαιρικό **Σ167**.

Στις Κυκλάδες ή ανάθεση τών εργαλείων του γνεσίματος άδραχτιού και σφονδυλιού είναι γνωστά από την Δήλο, (Αρτεμίσιον¹¹⁶⁰).

---

¹¹⁶⁰ Gallet de Santerre και Théheux 1948,198,36 έλεφαντοστέινο άδράχτι με εγχάρακτη διακόσμηση και λίθινο κωνικό σφονδύλι 239-241, 91 εικ. 32 ένα βάρος αναφέρεται και στον τύμβο τών Υπερβορρείων Παρθένων.

Πήλινα αντικείμενα με διαμπερή όπη που βρέθηκαν σε τάφους ή ιερά έρμηνεύτηκαν από πολλούς έρευνητές ότι είναι ψήφοι περιδεραίων κυρίως λόγω της μορφής τους που όμοιάζει με αυτές από πολύτιμο μέταλλο, είτε από γυαλί ή και από όστα ή όστρεα, και της διακόσμησης που συχνά φέρουν. Συνήθως θεωροϋνται ως υποκατάστατα τέτοιων κοσμημάτων, τὰ όποια ήταν δυνατόν να έπενδυθοϋν με λεπτά φύλλα πολύτιμων μετάλλων.

Σημειόνομε ότι τὰ ταφικά κτερίσματα που συνοδεϋουν τον νεκρό, καθως και τὰ προσφερόμενα στις επικήδειες ιεροπραξίες είναι συνήθως από πολύτιμα υλικά και έχουν συμβολική αξία.

Η διάκριση μεταξύ μίας πήλινης ψήφου¹¹⁶¹ και ενός μικροϋ σφονδυλίου είναι δύσκολη, καθως αποκλειστικό κριτήριο διάκρισης αποτελεί τὸ μέγεθος της όπης. Γενικως τὰ αντικείμενα με διάμετρο όπης μικρότερη τῶν 2 εκ. θεωρείται αδύνατον να χρησίμευαν ως σφονδύλια, αφού τόσο λεπτά αδράχτια δέν είναι δυνατόν να είχαν χρησιμοποιηθεί. Ωστόσο, δέν μπορεί να αποκλεισθεί τὸ ένδεχόμενο είτε μεγάλες ψήφοι να χρησιμοποιήθηκαν ως σφονδύλια, είτε σφονδύλια να προσφέρθηκαν σε ταφές όχι σε σωρούς, άλλα περασμένα σε κλωστές, και να είχαν τήν μορφή μεγάλων περιδεραίων.

Η ύπαρξη σφονδυλίων σε τάφους ήταν σαφής ένδειξη, και προ της όστεολογικής μελέτης, ότι ο τάφος ανήκε σε γυναίκα¹¹⁶², πράγμα που επιβεβαιώνεται μετά από τήν στατιστική μελέτη της παρουσίας ή απουσίας τῶν κτερισμάτων στους τάφους αναλυτικά τῶν διαφορετικῶν τύπων αγγείων, καθως και τῶν κοσμημάτων όπλων, σφονδυλίων ή άλλων αντικειμένων από τὰ γεωμετρικά νεκροταφεία της Αθήνας, που διεξήγε ή Stroemberg¹¹⁶³ στην προσπάθειά της να ανιχνεύσει τὸ φύλο τῶν νεκρῶν. Μόνον στους σχετικά πλούσια κτερισμένους γυναικείους τάφους βρέθηκαν σφονδύλια υποδηλώνοντας

---

¹¹⁶¹ Προβλ και παρόμοιες απόψεις τῶν Davidson 1952, 296, Elderkin 1928, 333-345, Boardman 1960,

¹¹⁶² Kuebler 1954, 23

¹¹⁶³ Stroemberg 1993, 95. Σε έντεκα τάφους όπου είχε αποφανθεί ή όστεολογική μελέτη ότι ανήκαν σε γυναίκες υπήρχαν σφονδύλια, ένῶ σε άλλους τέσσερεις, όπου τὸ είδος τῶν υπολοίπων κτερισμάτων σαφως υποδήλωνε τὸ φύλο τοϋ νεκροϋ ότι ήταν γυναίκα επίσης υπήρχαν σφονδύλια.

Ίσως ύψηλή κοινωνική θέση¹¹⁶⁴ και όχι κατ' ανάγκη έμπειρία και δεξιοτεχνία. Ή προσφορά τέτοιων αντικειμένων έρμηνεύεται συμβολικά επιβεβαιώνοντας την υπόθεση για την έμφαση που δινόταν στον άρμόζοντα ρόλο της γυναίκας στην κοινωνία της όμηρικης έποχης¹¹⁶⁵, που συνοψίζεται στην απεικόνιση της γυναικείας μορφής ως δέσποινας του οίκου που παριστάνεται¹¹⁶⁶ στην εικονογραφία της έποχής.

Κατά την έλληνιστική περίοδο φαίνεται ότι όλοι οί γνωστοί τύποι ήταν σε χρήση κωνικοί, κωδωνόσχημοι, άμφικωνικοί, και δισκοειδείς και παρατηρείται μία σαφής και άξιοσημείωτη μειωμένη παρουσία των πήλινων σφονδυλίων όταν συγκριθούν με τον αριθμό των ύφαντικών βαρών από τις ίδιες περιοχές, μόλις 34 σφονδύλια σε σύνολο περίπου 507 ύφαντικών βαρών της έλληνιστικής και ύστερης έλληνιστικής περιόδου βλ. πίνακες 3.17 και 4.5 και 4.6. Ίσως αυτό οφείλεται στην σταδιακή επικράτηση σφονδυλίων από ξύλο, όπως συνηθιζόταν στα νεώτερα χρόνια τα όποια δέν διασώθηκαν.

II. Ύφαντικά βάρη

Ή αναλυτική παρουσίαση των ύφαντικών βαρών από την Αμοργό κατέδειξε ότι ή ύφαντική ήταν μία συνηθισμένη και εύρέως διαδεδομένη δραστηριότητα στην Αμοργό, ύλικά κατάλοιπα της όποιας βρέθηκαν σε όλες τις θέσεις και από οικισμούς και οικίες και από τάφους και ιερά. Παρακάτω θα αναφερθούμε σε όρισμένες παρατηρήσεις και διαπιστώσεις για αυτά.

α. Τυπολογικές σειρές και χρονολόγηση

Κοινός τόπος σε όλες τις μελέτες για τα ύφαντικά βάρη είναι ή δυσκολία για την κατάρτιση ασφαλώς χρονολογημένων τυπολογικών σειρών. Πολλαπλές παραλλαγές κοινών στερεομετρικών σχημάτων εμφανίζονται σε όλον τον χώρο του Αιγαίου

---

¹¹⁶⁴ Stroemberg 1993, 108-109

¹¹⁶⁵ Στον Όμηρο ή Έλένη γνέθει με χρυσή ήλακάτη, όπως και ή Πηνελόπη και ή Καλυψώ.

¹¹⁶⁶ Σε στήλη του Πριναϊ, Λεμπέση 1976, 86 κ.ξ.

τουλάχιστον από την αρχαϊκή περίοδο φανερώνοντας την πολυπλοκότητα και τις πολλές και διαφορετικές δυνατότητες που είχαν στα χέρια του έμπειροι και έμπειρες χειριστές τών ὄρθιων ἀργαλειῶν με βάρη. Ἡ πιθανή διάγνωση τῆς διαφοροποίησης τῶν σχημάτων ἀπὸ τὰ πιὸ γεωμετρικὰ σὲ πιὸ ἐλεύθερες ἀποδόσεις τοῦ ἰδίου βασικοῦ τύπου εἶναι δυνατὸν νὰ σχετίζεται τόσον με τὴν ἐπιθυμία ἢ καὶ τὶς δυνατότητες τῶν κατασκευαστῶν, ἀλλὰ καὶ ἀπὸ παράγοντες, ὅπως ἡ τοπικὴ παράδοση δημιουργηθεῖσα ἀπὸ σπουδαῖες ἀνυφάντρες. Σημαντικὸ ρόλο παίζει ἡ κλίση τοῦ ἀργαλειοῦ.

Ἡ τυπολογία ποὺ κατήρτισε πρώτη ἡ Gladys Davidson γιὰ τὰ κωνικὰ, Κορινθιακὰ βάρη¹¹⁶⁷ φαίνεται ὅτι δὲν ἰσχύει σύμφωνα με τὰ νέα δημοσιευμένα ἀναλυτικὰ ἀποτελέσματα παρόμοιων ἀντικειμένων ἀπὸ τὴν ἴδια θέση¹¹⁶⁸. Τὰ δεδομένα¹¹⁶⁹ ἀπὸ τὴν Πνύκα καὶ ἀπὸ τὴν Ὀλυνθο ἀποτελοῦν τὰ σταθερὰ θεμέλια γιὰ κάθε νεώτερη μελέτη ποὺ ἐπιχειρεῖ νὰ χρονολογήσει καὶ νὰ κατανοήσῃ τὴν τυπολογικὴ ἐξέλιξη τῶν ὕφαντικῶν βαρῶν.

Λίγες εἶναι οἱ μεταγενέστερες μελέτες ποὺ ἔχουν ἐπιχειρήσει κάτι ἀνάλογο.

Στὴν Κρήτη καὶ ἰδιαίτερα στὴν Ἀνατολικὴ παρατηρήθηκε μία γενικότερη μεταβολὴ ἀπὸ βαρύτερα σὲ ἐλαφρύτερα πυραμιδοειδῆ ὕφαντικά βάρη κατὰ τὴν ὕστερη Γεωμετρικὴ περίοδο¹¹⁷⁰, ἐνῶ κατὰ τὴν ἀρχαϊκὴ καὶ κλασσικὴ παρατηροῦνται μικρὲς ἀλλαγές ἐπὶ πολλοὺς αἰῶνες¹¹⁷¹.

Στὴν Ἀρκαδία τὰ δεδομένα ἀπὸ τὴν ἐπιφανειακὴ ἔρευνα τῆς περιοχῆς τῆς Ἀσέας φανερῶνουν μία ἀλλαγὴ ἀπὸ κωνικὰ κορινθιακοῦ τύπου βάρη σὲ πυραμιδοειδῆ μεγάλου μεγέθους κατὰ τὴν πρόιμη ἑλληνιστικὴ περίοδο¹¹⁷².

---

¹¹⁶⁷ Davidson 1952

¹¹⁶⁸ Βλ. σχετικὰ Merker 2006, 58-59.

¹¹⁶⁹ Davidson καὶ Burr Thompson 1943 καὶ Wilson 1930.

¹¹⁷⁰ Haggis καὶ ἄλ. 2004, 371-372

¹¹⁷¹ Whitley 2011, 19, σημ. 16.

¹¹⁷² Forsén 2003, 237 σημ. 23, ἐρμήνευσε τὸ φαινόμενο ὡς ἀποτέλεσμα τῶν ἀλλαγῶν πολιτικῆς ἐπιρροῆς στὴν περιοχὴ ἀπὸ τὴν παλαιότερη κορινθιακὴ στὴν νεώτερη λακωνικὴ.

Στην **Αμοργό** παρατηρήθηκαν οι έξης αλλαγές στην χρήση τύπων και παραλλαγών ύφαντικῶν βαρῶν, οι οποίες χρονολογήθηκαν σύμφωνα με τὰ στρωματογραφικά δεδομένα:

- Κατὰ τὴν **Γεωμετρική** περίοδο χρησιμοποιούνται τὰ μικροῦ μεγέθους πυραμιδοειδῆ ύφαντικά βάρη, με σταθερὸ σχεδὸν ὕψος, ἀλλὰ διαφορετικὸ βάρος **βλ. γράφημα 4.1γ**.

- Κατὰ τὴν **ὑστερη ἀρχαϊκή και κλασσική** περίοδο χρησιμοποιούνται κυρίως τὰ πυραμιδοειδῆ ύφαντικά βάρη διαφόρων μεγεθῶν χαμηλὰ βάρους περίπου 40 γρ., και μεσαίου ὕψους, βάρους 50-60 γρ., **βλ. γράφημα 4.2β**. Παράλληλα κάνουν τὴν ἐμφάνισή τους βαρύτερα, περίπου 70-80 γρ., πυραμιδοειδῆ με δύο διαμπερεῖς ὀπές, καθὼς και τὰ πρῶτα φακοειδῆ ἀπίοσχημα, πὺ εἶναι και τὰ ἐλαφρύτερα 27-37 γρ., **βλ. γράφημα 4.2γ**. Μοναδικὸ εἶναι ἓνα ἀγκυρόσχημο φακοειδῆς **A17** με δύο διαμπερεῖς ὀπές, πὺ εἶναι τὸ ἐλαφρύτερο ὄλων, βάρους 15γρ.

- Κατὰ τὴν **πρῶιμη και μέση ἑλληνιστική** περίοδο ὁ κύριος τύπος ύφαντικῶν βαρῶν εἶναι ὁ πυραμιδοειδῆς με μία διαμπερῆ ὀπή, μεσαίου μεγέθους και βάρους περίπου 50 γρ. Ταυτόχρονα ὑπάρχουν μικρότερα και μεγαλύτερα μεγέθη και ἐλαφρύτερα, περίπου 20-40 γρ., ἀλλὰ και βαρύτερα, περίπου 102-115 γρ., **βλ. γράφημα 4.3γ**.

- Στὴν **ὑστερη ἑλληνιστική** περίοδο πέραν ἀπὸ τὴν συνέχιση χρήσης παρομοίων πυραμιδοειδῶν με ἴδια περίπου μεγέθη και βάρη, πὺ κυμαίνονται ἀπὸ ἐλαφρά, βάρους 24-38γρ, και κυρίως μεσαίου βάρους, ἀπὸ 41 ἔως 61γρ και κυρίως ἀπὸ 72 ἔως 88γρ., ὑπάρχει ἡ παρουσία και ἄλλων παραλλαγῶν, ὅπως ὁ πυραμιδοειδῆς με δύο διαμπερεῖς ὀπές **A82** βάρους 55γρ., γνωστὸς ἀπὸ τὴν κλασσική περίοδο και ὁ βαρὺς κουλοροκωνικὸς με ἓνα μόνον δεῖγμα **A91** βάρους 132γρ., **βλ. γράφημα 4.4γ**.

Παράλληλα διαδίδεται ἡ χρήση τῶν ἐλαφρῶν φακοειδῶν πὺ ἐμφανίζονται σὲ ὅλες τῖς γνωστῆς παραλλαγῆς, φακοειδῆ δισκοειδῆ, τὰ πεταλόσχημα με ἐγκοπὴ ἢ κυρτὴ ἐπιφάνεια και κυρίως τὰ πολυἀριθμα ἀπίοσχημα και τὰ ἐλλειψοειδῆ ὡς ἰσχᾶδες. Ὅλα αυτὰ εἶναι συνήθως χαμηλὰ και ἔχουν μικρὸ βάρος ἀπὸ 13 ἔως και 40 γρ., ἐνῶ λίγα φθάνουν ἔως και τὰ 75 γρ., **βλ. γράφημα 4.5γ**. Μοναδικὸ εἶναι ἓνα με βάρος 121 γρ., πὺ θυμίζει τὰ μεγάλα πυραμιδοειδῆ και δισκοειδῆ.

Επίσης την περίοδο αυτή υπερεροῦν σὲ ἀριθμὸ τὰ Δισκοειδῆ, ἀπὸ ὅλους τοὺς ἄλλους τύπους, 243 ἀκέραια καὶ θραύσματα 50,2%, βλ. **πίνακα 4.6**, τοῦ συνόλου τῶν βαρῶν ποὺ παρουσιάζονται στὴν παρούσα μελέτη. Ἀνάλογα μὲ τὸ βάρος τους τὰ διακρίνομε σὲ ἐλαφρὰ βάρη ἀπὸ 65 ἕως 82γρ., μεσαίου βάρους ἀπὸ 103 ἕως 155γρ., καὶ βαρῖα ἀπὸ 160 ἕως 204 γρ., βλ. **γράφημα 4.6γ**.

Τὰ μεγάλα καὶ βαρύτερα πυραμιδοειδῆ, μὲ ὕψος ἀπὸ 7 ἕως 12έκ., φαίνεται ὅτι ἐμφανίζονται πρὸς τὸ τέλος αὐτῆς τῆς περιόδου καὶ ἔχουν βάρη τὰ ἐλαφρύτερα ἀπὸ 108-116γρ, τὰ μεσαία ἀπὸ 204-354γρ. καὶ ἓνα μόνον εἶναι βάρους 520γρ. βλ. **γράφημα 4.4δ**. Παρομοίως κατὰ τὴν ἴδια περίοδο παρατηρεῖται ἡ ἐμφάνιση τῶν μεγάλου μεγέθους δισκοειδῶν βαρῶν, μὲ διάμετρο μεταξύ 9 ἕως καὶ 12 ἐκ., τὸ βάρος τῶν ὁποίων κυμαίνεται ἀπὸ 235 ἕως 321γρ., ἐνῶ ὑπάρχουν καὶ βαρύτερα μὲ βάρη 395 γρ. βλ. **γράφημα 4.6δ**.

Μὲ φακοειδῆ ἐλαφρὰ ὑφαντικὰ βάρη φτιάχονταν πιθανότατα λεπτὰ μικρὰ ὑφάσματα μὲ ὄχι πολὺ πυκνὴ ὕφανση.. Ἡ τάση νὰ γίνονται μεγαλύτερα τὰ βάρη κατὰ τὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο ἔχει παρατηρηθεῖ μετὰ ἀπὸ τὸν δεῦτερο αἰ. π.Χ. καὶ στὴν Ἀθήνα καὶ στὴν Κόρινθο¹¹⁷³, καὶ ἔχει νὰ κάνει μὲ τὴν τάση νὰ ὑφαίνονται πυκνότερα τὰ ὑφάσματα, τὸ ὁποῖο ἐπιτυγχάνεται μόνον, μὲ τὴν αὐξηση τοῦ βάρους τῶν στημονιῶν. Στὴν Ἔφεσο¹¹⁷⁴ παρατηρήθηκε μίᾳ σταδιακὴ ποσοτικὴ ἐπικράτηση τῶν μικρότερων καὶ ἐλαφρύτερων φακοειδῶν τύπων κατὰ τὴν ἑλληνιστικὴ περίοδο, τὰ ὁποῖα ἀντικαθίστανται ἀπὸ πυραμιδοειδῆ μεγάλου μεγέθους κατὰ τὴν πρόωμη Ρωμαϊκὴ περίοδο. Ὅλα σχετικὰ μὲ τὴ πυκνότητα τῆς ὕφανσης ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸ μέγεθος τοῦ ἀργαλειοῦ καὶ τὴν πρόθεση τῆς ἀνυφάντρας.

Τὰ βάρη αὐτὰ ἦταν δυνατὸν νὰ χρησιμοποιηθοῦν γιὰ τὴν παραγωγή κλωστῶν καὶ ὑφαντῶν ἀπὸ διαφορετικὲς πρῶτες ὕλες. Δὲν ἦταν ἀπαραίτητο ὅλα τὰ ὑφαντικὰ βάρη νὰ ἔχουν τὸ ἴδιο βάρη¹¹⁷⁵, ἀνάλογα μὲ τὸ μῆκος τοῦ ὑφάσματος καὶ τὴν πυκνότητα τῆς

¹¹⁷³ Davidson 1952, 161, σημ. 43.

¹¹⁷⁴ Trinkl 2003 καὶ τῆς ἰδίας 2007.

¹¹⁷⁵ Στὴν Ἀθήνα, στὴν Ἀγορὰ, σὲ ἓνα φρέαρ ποὺ δημοσιεύθηκε ἀπὸ τὸν Corbett 1949, 34), σὲ σύνολο 63 πυραμιδοειδῶν βαρῶν τὰ 24 ἔχουν βάρη μεταξύ 61 καὶ 68γρ, 14 μεταξύ 70 καὶ 75γρ καὶ τέλος, 15 μεταξύ 77 καὶ 78γρ. Τὰ βάρη αὐτὰ θὰ μπορούσαν νὰ χρησιμοποιηθοῦν μὲ πολλοὺς καὶ διαφορετικοὺς τρόπους γιὰ τὸ στήσιμο περισσοτέρων τοῦ ἑνὸς ἀργαλειῶν.

ύφανσής του. Η άνυφάντρα αποφάσιζε ποιά στημόνια έπρεπε να είναι περισσότερο τεντωμένα και ποιά όχι.

Όπως είδαμε παραπάνω, σε όλες τις έποχές στην Αμοργό υπήρχε μία διακύμανση μεταξύ τών ελαφρύτερων και τών βαρύτερων ύφαντικών βαρών. Συνήθως όμως, ανεξαρτήτως τύπου, τo προτιμώμενο βάρος κυμαίνεται μεταξύ 50 και 80 γρ.

Μία εκτίμηση για τo πόσα νήματα ήταν δυνατόν να χρησιμοποιηθούν αναλόγως με την πυκνότητα της ύφανσης σε έναν όρθιο άργαλειό με βάση έχει επιχειρηθεί στο Κέντρο Ύφαντικής στην Κοπεγχάγη, με πειράματα από σύγχρονες εμπειρες ύφάντρες που γνωρίζουν τo στήσιμο και την ύφανση σε τέτοιον άργαλειό με την χρήση διαφορετικού μεγέθους, πάχους και βαρους, αντίγραφων ύφαντικών βαρών της Ύστερης Έποχής του Χαλκού και νήματα από μαλλι, και έχει δημοσιευθεί από τις Linda Mårtensson, Marie-Louise Nosch και Eva Andersson Strand¹¹⁷⁶ τo 2009. Τα αποτελέσματα αυτής της πειραματικής έρευνας, και o χρόνος που απαιτήθηκε για αυτά, μετρήθηκαν και κατεγράφησαν λεπτομερώς, ώστε να παρουσιασθεί μία πρόταση σχετικά με την εικόνα της ύφαντικής στο Αίγαίο κατά την Ύστερη Έποχή του Χαλκού, ή οποία ενδεχομένως θα μπορούσε να συνεκτιμηθεί με τις πληροφορίες που δίνουν οι πινακίδες γραμμικής γραφής Β.

Οί διαπιστώσεις από την πειραματική αυτή εξέταση με ένα μόνον είδος νημάτων και με αντίγραφα βαρών, πολύ παλαιότερων από αυτά που εξετάζονται εδώ, δεν είναι δυνατόν να χρησιμοποιηθούν ως οδηγός για την εκτίμηση του είδους τών ύφαντών που θα ήταν δυνατόν να παραχθούν με τα ύφαντικά βάρα της Αμοργού.

Αν επιχειρηθεί αυτό, με την μεταφορά τών δεδομένων που παρατηρήθηκαν στην μελέτη αυτή, τo πιθανότερο είναι οτι θα προχωρούσαμε σε μία υπερπλούστευση, αφού είναι σαφές, από όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, οτι νέες τεχνικές πρόσδεσης τών ύφαντικών βαρών άρα και ύφανσης, χρησιμοποιήθηκαν κατά περιόδους σε όλην την διάρκεια της 1^{ης} π.Χ. χιλιετίας, ενώ πολλά και διαφορετικά ύφαντα και ένδύματα παράχθηκαν σε αυτούς, ανάλογα με τόν συρμό της έποχής, με διαφορετικές τεχνικές, που δεν ήταν ομοιάζαν μεταξύ τους. Ιδιαίτερα κατά την ύστερη έλληνιστική περίοδο

---

¹¹⁷⁶ Mårtensson, Nosch και Andersson Strand 2009.

παρατηρείται μία μεγάλη ποικιλία διαφορετικῶν τύπων και παραλλαγῶν μὲ παρεμφερές βάρος, ὅπως εἶδαμε παραπάνω.

Γενικῶς ἕως σήμερα θεωρεῖται ὅτι στὴν Δυτικὴ Ευρώπη τουλάχιστον ἡ μετάβαση ἀπὸ τὴν παλαιότερη ἀπλή τεχνικὴ ὕφανσης καθέτως διαπλεκόμενων στημονιῶν καὶ ὑφαδιῶν, στὴν νεώτερη τεχνικὴ ὕφανσης διαγωνίως διαπλεκομένων ὑφαδιῶν καὶ στημονιῶν, ἔλαβε χώραν κατὰ τὴν πρώιμη Ἐποχὴ τοῦ Σιδήρου, στὴν 1^η π.χ χιλιετία¹¹⁷⁷. Γιὰ τὴν περιοχὴ τοῦ Αἰγαίου τέτοιου τύπου συμπέρασμα δὲν ἔχει ἀκόμη προκύψει ἀπὸ τὰ ἕως σήμερα εὐρήματα ὕφαντῶν.

β. Ἰχνη ἰστῶν

Οἱ γνώμες γιὰ τὸ πόσες ἀγνύθες εἶναι ἀναγκαῖες γιὰ ἓναν ἰστό, δίστανται ἢ Wilson¹¹⁷⁸ καὶ ἢ Davidson¹¹⁷⁹ κατ' ἐκτίμησιν καὶ σύμφωνα μὲ τὰ εὐρήματα ἀπὸ τὶς οἰκίες τῆς Ὀλύνθου εἶχαν ἀποδώσει περίπου 65 μὲ 70 ὕφαντικά βάρη σὲ κάθε ἀργαλειό, τοῦ ὁποῖου τὸ πλάτος στήμονος εἶχαν ὑπολογίσει σὲ περίπου 1,75 μ., τὸ ὁποῖο ἦταν κατάλληλο γιὰ ἓναν πέπλο. Αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς ἔχει ἀμφισβητηθεῖ ὅτι ἀντανακλᾷ τὸ πλάτος ἑνὸς καὶ μόνου ἀργαλειοῦ, ἀπὸ τὸν Cahill¹¹⁸⁰. Ἡ ἐξαιρετικὴ περίσταση νὰ βρεθοῦν στὶς οἰκίες αὐτὲς τὰ βάρη σὲ σειρὲς ἐπάνω στὰ δάπεδα λόγω τῆς ξαφνικῆς καταστροφῆς τῆς πόλεως ἀπὸ πυρκαγιὰ ἀποτελεῖ ἓνα σπάνιο γεγονός πού βοήθησε στὴν ἐξαγωγή χρησίμων συμπερασμάτων.

Ὡστόσο, ἀνάλογο εὐρημα δὲν εἶναι εὐκόλο νὰ ταυτισθεῖ σὲ ἀνασκαφές καὶ πολλὲς φορὲς σὲ δωμάτια ἦταν ἀποθηκευμένα περισσότερα ἐργαλεῖα, ἀπὸ ὅσα χρειάζονται γιὰ ἓναν μόνον ἀργαλειό.

Κατὰ τοὺς νεώτερους μελετητὲς αὐτὸς ὁ ἀριθμὸς εἶναι μέγας καὶ γιὰ ἓναν ἀπλὸ

---

¹¹⁷⁷ βλ. Gleba 2008, 191-192.

¹¹⁷⁸ Wilson 1932.

¹¹⁷⁹ Davidson 1952, 147.

¹¹⁸⁰ Cahill 2002.

ἀργαλειό περίπου 20 ύφαντικά βάρη είναι αρκετά¹¹⁸¹ και ίσως για ένα πρώιμο ρωμαϊκό ύφασμα από την Έφεσο είναι μεγάλος¹¹⁸². Στους Άλιεις¹¹⁸³ στην νότιο Αργολίδα τα ύφαντικά βάρη είναι διεσπαρμένα και δεν βρέθηκαν περισσότερα από 25 ύφαντικά βάρη σε κάθε μία από τις πέντε αποκαλυφθείσες οικίες και δεν ήταν δυνατή ή ανίχνευση ομάδας βαρῶν που θα μπορούσαν να αποδοθούν σε έναν ἀργαλειό. Στην Άλω¹¹⁸⁴ τα σύνολα τῶν βαρῶν που βρέθηκαν ἐντὸς τῶν οἰκιῶν δὲν ἦταν ἐπίσης δυνατόν να αποδοθούν σε έναν ἀργαλειό και αὐτὸ ἐρμηνεύεται εὐκολα, ἀφοῦ ἕνας ἀργαλειὸς στήνονταν και ξεστήνονταν ὅταν ἦταν δυνατόν να κατασκευασθοῦν ύφαντὰ και δὲν ἦταν πάντοτε στημένοι σε συγκεκριμένη θέση ἐντὸς μίας οἰκίας. Στην Κρήτη σε πολλές περιπτώσεις βρέθηκαν πολλὰ ύφαντικά βάρη ἐντὸς οἰκιῶν¹¹⁸⁵, ἢ σε συγκεκριμένα δωμάτια χωρίς να ἔχουν μελετηθεῖ και αποδοθεῖ σύνολα σε ἀργαλειούς.

Στην Αμοργό ὅπως εἶδαμε στην Μινῶα στὸ δωμάτιο Β7, βορείως τοῦ Ναοῦ βρέθηκαν σειρὰ ἐπάνω στο δάπεδο και σε ἀπόσταση 1,20μ., 12 ύφαντικά βάρη, διαφόρων τύπων, που χρονολογήθηκαν στην ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο. Ἐνδείξεις για ἄλλους ἰστούς στημένους βρέθηκαν στὸ Γυμνάσιο στὸ ἐσωτερικὸ τῆς ΒΑ γωνίας και στὸν ἀγρὸ Δεσποτίδη ἐξωτερικὰ ἀπὸ τὸ τεῖχος.

Παραμένουν ὅμως τὰ ἐρωτήματα για τὸ κατά πόσον ὑπῆρχε στην Αμοργό μόνον οἰκοτεχνία ἢ και πιὸ ὀργανωνμένη βιοτεχνία.

Γενικῶς ἡ βιοτεχνικὴ παραγωγή ύφαντῶν κατά την κλασσικὴ περίοδο δὲν ἔχει καταστῆ δυνατόν να ἀνιχνευθεῖ ἀνασκαφικὰ σε πολλές περιπτώσεις. Ἡ οἰκία Ζ στὸν Κεραμεικὸ τῆς Ἀθήνας¹¹⁸⁶ ἐρμηνεύθηκε ὡς ἕνα πιθανὸ ἐργαστήριο ύφαντικῆς πέραν τῶν ἀναγκῶν μίας οἰκίας λόγω τοῦ μεγάλου ἀριθμοῦ τῶν ύφαντικῶν βαρῶν που βρέθηκαν ἐκεῖ.

---

¹¹⁸¹ Merker 2006, 57.

¹¹⁸² Trinkl 2007.

¹¹⁸³ Ault 2005.

¹¹⁸⁴ Burnier και Hijmans 2003, και Ault 2005, 78-79.

¹¹⁸⁵ Βλ. γενικῶς Baldwin Bowsky και Gavrilaki 2011, 191-194.

¹¹⁸⁶ Knigge 2005, 96

Σφονδύλια και ύφαντικά βάρη βρέθηκαν όμως και σε ιερά ως αναθήματα. Βρέθηκαν κυρίως σε ιερά που έχουν σχέση με την Αθηνᾶ Εργάνη, στο όμώνυμο Ιερό στην Ἐλάτεια¹¹⁸⁷, στις Ἐρυθρές¹¹⁸⁸ και στην Ἐφεσο¹¹⁸⁹. Επίσης στην Ακρόπολη¹¹⁹⁰ τῆς Ἀθήνας βρέθηκαν πολλά σφονδύλια και ύφαντικά βάρη στις ἐπιχώσεις τῆς Ακροπόλεως τὰ ὁποῖα θεωρήθηκαν ἀναθηματικά ἀντικείμενα, καὶ στο Ἱερό τῆς Αθηνᾶς στην Λίνδο, στοὺς ἀποθέτες¹¹⁹¹, τὰ περισσότερα ἀπὸ τὰ ὁποῖα χρονολογούνται μεταξὺ 8ου καὶ 6ου αἰ π.Χ. Στὸν Ἐμποριό τῆς Χίου βρέθηκαν στὸν ναό τῆς Αθηνᾶς¹¹⁹².

Σφονδύλια και ύφαντικά βάρη βρεθεῖ ἐπίσης στὶς ἀνασκαφές τῶν ἀποθετῶν στο ἱερό τῆς Νύμφης¹¹⁹³ καὶ στο ἱερό σπήλαιο τῶν Λειβηθριδῶν Νυμφῶν στην Ἁγία Τριάδα¹¹⁹⁴ Κορώνειας.

Συχνὰ βρίσκονται ὡς ἀναθήματα καὶ σε ιερά τῆς Ἥρας, ὅπως στο Ἡραῖον Ἄργους¹¹⁹⁵ καὶ στο Ἡραῖον Περαχώρας¹¹⁹⁶. Στὴν Μακεδονία πρόσφατες ἐρευνες στὴν Βεργίνα ἀπὸ τὸ Ἱερό τῆς Μητέρας τῶν Θεῶν¹¹⁹⁷, ἀναφέρεται ὅτι βρέθηκαν πολλές ἀγνῦθες μεγάλες δισκοειδεῖς οἱ ὁποῖες ἴσως ἦταν κρεμασμένες στοὺς τοίχους ὡς ἀναθήματα οἱ ὁποῖες ἀκόμη δὲν ἔχουν μελετηθεῖ. Στὴν Ἡφαιστεια στὴν Λήμνο¹¹⁹⁸, σὲ ἀρχαῖκό ἱερό τῆς Μητέρας τῶν Θεῶν- Κυβέλης καὶ μέσα σὲ φρέαρ καὶ σὲ κλειστὸ στρῶμα πού χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 7^ο ἕως τὸ τέλος τοῦ 6^{ου} αἰ. π.Χ. βρέθηκαν σφονδύλι καὶ δισκοειδῆ ύφαντικά βάρη. Στὴν Λέσβο ἔχει δημοσιευθεῖ ἓνα σύνολο περίπου 51 ύφαντικῶν ἀναθηματικῶν βαρῶν ἀπὸ τὴν ἑλληνιστικὴ πόλη τῆς Μυτιλήνης¹¹⁹⁹ ἀπὸ τὴν περιοχὴ τοῦ

¹¹⁸⁷ Perdrizet 281-2.

¹¹⁸⁸ Akurgal 1979.

¹¹⁸⁹ Hogarth 1908, 319-320 ἀγνῦθες.

¹¹⁹⁰ Graef Langlotz 1925, Γαβαλᾶς προσεχῶς.

¹¹⁹¹ Blinckenberg, 1931, 143, 209.

¹¹⁹² Boardman 1967, 8, 25, 28-9.

¹¹⁹³ Γαβαλᾶς προσεχῶς.

¹¹⁹⁴ Βασιλοπούλου 2010, τὴν μελέτη τῶν ύφαντικῶν βαρῶν καὶ τῶν σφονδυλίων ἀπὸ τὸν ἀποθέτη τοῦ σπηλαίου ἔχει ἀναλάβει ὁ ὑπογράφων.

¹¹⁹⁵ Waldstein 1905, 43-4

¹¹⁹⁶ Dunbabin 1962, 401

¹¹⁹⁷ Δρούγου 1998, 103κ.ἔξ. Δρούγου 1997, 41-54 εἰκ. 3.

¹¹⁹⁸ Beschi 2005, 108, εἰκ. XVIIIh, 123, εἰκ. XLIIb, 124-5, 128-9, 139-140 εἰκ. XLII, εἰκ. XLIII

¹¹⁹⁹ Dhoga-Toli 2006, 257, σημ. 2 καὶ 3.

λεγόμενου βωμοῦ στοῦ μεσαῖο ἄνδρo τῆς Ἀκρόπολης. Στο Καβεῖριον¹²⁰⁰ τῆς Θήβας ἐπίσης βρέθηκαν ἕνα σφονδύλι καὶ μερικὰ ὑφαντικὰ βάρη ποὺ χρονολογοῦνται μεταξὺ τῆς ὕστερης κλασσικῆς πρώιμης ἑλληνιστικῆς περιόδου. Ύφαντικὰ βάρη ὡς ἀναθήματα βρέθηκαν καὶ σὲ μεγάλα ἱερά, ὅπως στοῦ Ἱεροῦ τοῦ Ἀπόλλωνα στοὺς Δελφούς¹²⁰¹, στοῦ ἱεροῦ τοῦ Διὸς στὴν Ὀλυμπία¹²⁰², καὶ στὴν Δωδώνη¹²⁰³.

Ἡ παρουσία τους συχνά συνδέεται μὲ τὴν γυναικεῖα φύση, ὡς ἀναθήματα γυναικῶν, χαρακτηριστικὰ σύμβολα τῆς ιδιότητάς τους καὶ ἐρμηνεύται ὡς ἕνα τεκμήριο ποὺ ὑποδηλώνει τὸν αὐξανόμενο ρόλο τῶν γυναικῶν στὴν λατρεία κατὰ τὴν περίοδο στὴν ὁποία αὐτὰ χρονολογοῦνται. Τὸ γεγονός ὅτι ὀρισμένα βρέθηκαν καὶ σὲ δωμάτια πλησίον τῶν ἱερῶν, ὅπως συμβαίνει στὴν Λατώ¹²⁰⁴, ἐρμηνεύθηκε ὅτι ὑποδηλώνει παραγωγή ἐντὸς τοῦ Ἱεροῦ, πιθανότατα ἱερῶν ἐνδυμάτων πρὸς ἀνάθεση¹²⁰⁵.

Στὴν Αμοργό, ὅπως εἶδαμε ὑφαντικὰ βάρη βρέθηκαν σὲ πυρές στοῦ Ἱεροῦ στὴν Ἀκρόπολη, τὸ πυραμιδοειδὲς **A1** γεωμετρικῆς περιόδου βρέθηκε στοῦ K2, ἐνῶ τὸ φακοειδὲς ἀπίοσχημο βάρος **A107** ποὺ χρονολογεῖται στὴν ὕστερη ἑλληνιστικὴ περίοδο στὸν χῶρο K/B2v.

γ. Σφραγίσματα καὶ χαράγματα

Ὡς πρὸς τὴν ἐρμηνεία καὶ τὴν σημασία τῶν σφραγισμάτων λίγα μποροῦν νὰ λεχθοῦν. Κεντρικὸς ἔλεγχος τῆς πόλεως ἔχει προταθεῖ ἀπὸ ὀρισμένους μελετητὲς¹²⁰⁶. Ὁ Finkielsztejn¹²⁰⁷ ἔχει ἐπισημάνει μίᾳ σύνδεση μεταξὺ τῶν σφραγίδων ἀμφορέων ποὺ

¹²⁰⁰ Schmaltz 1974, 141, 184

¹²⁰¹ Perdrietz V, 109

¹²⁰² Furtwaegler IV, 206

¹²⁰³ Carapanos, 112, pl. LXI

¹²⁰⁴ Gaignerot-Driessen 2012.

¹²⁰⁵ Βλ. Γενικῶς γιὰ τὸ θέμα αὐτὸ Mansfield 1985.

¹²⁰⁶ Ὁ Ferrandini Troisi 1986 πρότεινε ὅτι ἡ σφράγιση τῶν βαρῶν ὑποδήλωνε κάποιου εἶδους φορολογικὸ ἔλεγχο. Ὁμοιότητες μὲ νομισματικούς τύπους καὶ σφραγίσματα σὲ ἀγνύθες ἔχουν παρατηρηθεῖ ἐπίσης Weinberg καὶ Weinberg 1979, 285, Τζουβάρα-Σούλη 1983, τῆς ἰδίας 1996, τῆς ἰδίας 1999.

¹²⁰⁷ Finkielsztejn 2012, 83 πίνακας 1, ἀποσυνδέει ὁμῶς, τὴν πιστοποίηση αὐτὴ ἀπὸ κάποιου εἶδους κρατικὸ ἔλεγχο.

πιστοποιούσε τὸν κρατικό ἔλεγχο γιὰ τὴν χωρητικότητα καὶ τὴν ποιότητα τοῦ περιεχομένου τους μὲ ὀρισμένα σφραγίσματα σὲ ὑφαντικά βάρη, τὰ ὁποῖα πιθανότατα πιστοποιοῦν τὸ βάρος τους.

Ἡ Χρυσῆς Τζουβάρα-Σούλη¹²⁰⁸ παρατήρησε ὁμοιότητες σὲ σφραγίσματα μὲ εικονογραφικούς τύπους που συνατώνται σε νομίσματα καὶ σὲ σφράγιμα ἐπάνω σὲ ἀγνύθα ἀπὸ τὴν Κασσώπη, πὸ εικονίζει τὴν Ἀθηνᾶ Πρόμαχο, μὲ παρόμοια σφραγίσματα σε ἀμφορεῖς ἀπὸ τὴν Σάμο, ὥστόσο ἡ πολυμορφία τῶν σφραγισμάτων πὸ χρησιμοποιοῦνταν φανερώνει ὅτι πιθανότατα ἀποτελοῦσαν προτίμηση τῆς ἀνυφάντρας, ἡ ὁποῖα σφράγιζε μὲ δικά της δακτυλίδια κατὰ τὸ στάδιο τοῦ στεγνώματος καὶ πρὶν ἀπὸ τὴν ὄπτηση¹²⁰⁹. Κατ'αὐτὴν τὴν ἔννοια ἐνεῖχαν τὴν θέση τῶν πρωιμότερων κατὰ κανόνα χαραγμάτων.

Ἡ Davidson θεωρεῖ ὅτι τὰ ὑφαντικά βάρη μὲ γραπτὴ διακόσμηση εἶναι κυρίως τὰ ἀναθηματικά¹²¹⁰. Πολλὲς φορὲς ὑφαντικά βάρη βρέθηκαν σε κεραμικούς κλιβάνους μαζί εἴτε μὲ ἀμφορεῖς, εἴτε μαζί μὲ κεραμίδες, ὅπως συνέβη στὴν Κόρινθο¹²¹¹, στὴν Ἀθήνα¹²¹² στὴν Κέρκυρα¹²¹³, στὴν Σίνδο¹²¹⁴, στὶς Φέρες¹²¹⁵, στὴν Θάσο¹²¹⁶ καὶ στὴν Χαλκίδα¹²¹⁷. Τὸ γεγονός αὐτὸ μαζί μὲ τὴν ὁμοιότητα στὸ εἶδος τῶν φυραμάτων, πὸ ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν κατασκευὴ τους καὶ στὶς τεχνικὲς πὸ ἔχουν χρησιμοποιηθεῖ γιὰ τὴν ὀλοκλήρωση τῶν ἐπιφανειῶν τους δηλώνει μίᾳ σύνδεση μὲ τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ τουλάχιστον κατὰ τὸ

---

¹²⁰⁸ βλ. Τζουβάρα-Σούλη 1996, 499, πίν. 100, εἰκ. 5 καὶ γιὰ τὸ σφράγιμα σὲ σαμιακούς ἀμφορεῖς, βλ. Grace 1971, 64, cat. nos. 54-56 .

¹²¹⁰ Davidson 1952, 149, σημ. 21.

¹²¹¹ Davidson 1952 Newhall- Stillwell 1952, καὶ πρόσφατα , Merker 2006.

¹²¹² Σὲ πολλὲς σωστικὲς ἀνασκαφὲς κεραμικῶν ἐργαστηρίων, πὸ πραγματοποιήθηκαν τὴν τελευταία εἰκοσαετία στὴν Ἀθήνα ἀναφέρονται στὰ χρονικά τοῦ *ΑΔελτίου* τέτοια εὐρήματα χωρὶς περαιτέρω στοιχεῖα.

¹²¹³ Πρέκα- Ἀλεξανδρῆ, 1992, 50 μελετῶνται ἀπὸ τὴν Κατερίνα Κάντα.

¹²¹⁴ Κώστογλου -Δεσπίνη 1982, 77-79, πίν. 12-3.

¹²¹⁵ Δουλγέρη -Ἰντζεσίσογλου 1994, 59-78

¹²¹⁶ Rouilloux 1951, 169.

¹²¹⁷ Σάμψων 1987.

στάδιο της κατασκευής τους. Περαιτέρω συμπεράσματα για το θέμα αυτό είναι ακόμη δύσκολο να συναχθούν αφού τα περισσότερα παραμένουν αδημοσίευτα.

Φαίνεται ότι ή κάθε παραγγελιοδότης άφηνε τα αγαπημένα της δακτυλίδια για να έντυπωθούν στα δικά της ύφαντικά βάρη, τα όποια παρήγγελε με συγκεκριμένες προδιαγραφές στους κεραμείς, ώστε να δηλωθεί ή ιδιοκτησία της. Έπιπρόσθετο στοιχείο γιατί θεωρούμε ότι όρισμένα ύφαντικά βάρη γινόταν κατά παραγγελίαν, είναι ή ποικιλομορφία τών παραλλαγών τών ύφαντικῶν βαρῶν.

Τὰ χαράγματα σχετίζονται περισσότερο με την σήμανση κατά την ἀρίθμηση τών στημονιών κατά τὸ στήσιμο τοῦ ἀργαλειοῦ. Παρότι πρόκειται για μία κοινή πρακτική και ύφαντικά βάρη ἀπὸ πολλές και διαφορετικές περιοχές φέρουν τέτοια χαράγματα, αὐτὰ δὲν ἔχουν δημοσιευθεῖ συστηματικά και ἀπὸ πολλὰ σύνολα ὥστε νὰ γίνεи ἀντιληπτός τὸ σύστημα σήμανσής τους με τέτοια σύμβολα πού ἀκολουθεῖτο και νὰ εἶναι δυνατόν σὲ ἐμᾶς νὰ ἀναπαραστήσουμε με ἀσφάλεια τὸν ἀργαλειὸ στὸν ὅποιο χρησιμοποιήθηκε.

ε. Τὰ ύφαντικά βάρη ὡς *instrumenta domestica*

Τὰ ύφαντικά βάρη πρόσφατα συμπεριέλαβε ὁ Ἄγγελος Χανιώτης¹²¹⁸ μαζί με τοὺς ἐνσφράγιστους ἀμφορεῖς ὡς ἐνεπίγραφα *instrumenta domestica*¹²¹⁹ σὲ μελέτη του ὅπου συγκρίνει τὴν οἰκονομία και στὸ δίκτυο τῶν ἐμπορικῶν σχέσεων πού ὑπῆρχε στὴν Κρήτη κατὰ τὴν Ἑλληνιστική και κατὰ τὴν Ρωμαϊκή περίοδο. Τὴν σύνδεση τῶν ύφαντικῶν βαρῶν με τοὺς ἐνφράγιστους ἀμφορεῖς εἶχε πρῶτος κάνει ὁ Dumont¹²²⁰ ὡς ἐνσφράγιστα πήλινα ἀντικείμενα.

Ἡ Martha Baldwin Bowsky και ή Ειρήνη Γαβριλάκη¹²²¹ συνέχισαν τὴν ἐνδιαφέρουσα σκέψη τοῦ Χανιώτη, για τὴν ἀνίχνευση δικτύου ἐμπορικῶν ἀνταλλαγῶν τέτοιων ἀντικειμένων με ἀφορμὴ κυρίως τὰ ύφαντικά βάρη ἀπὸ τὴν Λάππα στὴν Κρήτη.

---

¹²¹⁸ Chaniotis 2005.

¹²¹⁹ Harris 1993

¹²²⁰ Dumont 1872.

¹²²¹ Baldwin Bowsky και Gavrilaki 2010.

Οί χημικές αναλύσεις που πραγματοποιήσε ο Άρτέμης Οικονόμου, βλ. **παράρτημα Ε'**, όταν συγκριθούν με άλλες κατηγορίες κεραμικής, όπως ή ανάγλυφη κεραμική έλληνιστικής περιόδου, φανερώνουν ότι πολλά από αυτά δεν έχουν κατασκευασθεί στην Αμοργό. Υπό τὸ πρίσμα αυτό και την προσέγγιση τῶν παραπάνω μελετῶν θὰ μπορούσε κανείς νὰ προσπαθήσει νὰ ἀνιχνεύσει δίκτυα ἀνταλλαγῶν και τὸν ἀντικτυπὸ τους στην οικονομική ἱστορία τῆς Αμοργοῦ τῆς Ἑλληνιστικῆς περιόδου, με τὴν σύγκριση και ἄλλων κατηγοριῶν πηλίνων ἀντικειμένων.

Ἡ σημασία ὅμως αὐτῶν τῶν συμπερασμάτων για τὴν ὑφαντική ἱστορία παραμένει ἀκόμη ἀδιευκρίνιστη.

6.2 Παρατηρήσεις και νέα ἐρωτήματα

Ἡ παλαιότερη ἔρευνα προσπαθοῦσε νὰ ἐντάξει τις μαρτυρίες ἀπὸ τὰ ἐργαλεῖα και τις τεχνικές σὲ μία ἐξελικτική πορεία ὡς μία ἐνιαία και ἀδιάσπαστη ἀφήγηση. Ὡστόσο ἡ εἰκόνα τῶν τεχνικῶν, ὅπως παρουσιάζεται ἀπὸ τὰ εὐρήματα κάθε φορὰ εἶναι ἀποσπασματική και τυχαία, και σχετίζεται με τὴν εὐρύτερη εἰκόνα τῶν κοινωνιῶν.

Απὸ τὰ ἔως τώρα, δεδομένα προκύπτει ὅτι τελικά συμπεράσματα δεν εἶναι δυνατόν νὰ ἐξαχθοῦν. Στην προσπάθεια νὰ καταρτισθοῦν πίνακες τυπολογικοί και χρονολογικοί χρειάζεται ἡ συνεργασία πολλῶν μελετητῶν.

Ἡ ἐξελικτική πορεία τῶν τεχνικῶν παραγωγῆς νήματος ἢ ὑφάσματος καθώς και ὁ προσδιορισμὸς τῆς διαδικασίας τῆς παραγωγῆς τῶν ὑφασμάτων, παραμένουν θέματα ἀνοικτὰ πρὸς διερεύνηση.

Ἡ συνεξέταση και ἡ ἀντιβολή τῶν βαρῶν αὐτῶν τὰ ὁποῖα ἀποτελοῦσαν τμήμα μόνον τῶν ἐργαλείων που χρησιμοποιοῦνταν στὸ πλαίσιο τῆς ὑφαντικῆς σὲ ἓνα τόσο μεγάλο χρονικὸ διάστημα, μᾶς ἐπιτρέπει νὰ περιγράψουμε τὰ βασικά τεχνικά χαρακτηριστικά που ὀδήγησαν στην διαμόρφωση και τελικά στην ἐμμονὴ σὲ συγκεκριμένες ἐπιλογές για τὴν μορφή τους.

Τὰ ἐργαλεῖα αὐτὰ λόγω τῆς φύσης τους και τοῦ προσορισμοῦ τους ὡς μέσων διὰ τῶν ὁποῖων ἐπιτυγχάνεται ὁ τελικὸς σκοπὸς τῆς παραγωγῆς ὑφασμάτων, συνήθως δεν

αλλάζουν μορφή για μεγάλο χρονικό διάστημα. Η κοινοτυπία τῶν μορφῶν τους, ἡ ὁποία ἐν πολλοῖς ὀφείλεται στήν ἐπιλογή τῆς ἀπλούστερης σχεδὸν φυσικῆς μορφῆς, ἡ ὁποία εἶχε τὸ πλεονέκτημα τῆς μέγιστης ἀπόδοσης τῆς ἐργασίας μὲ τὸν λιγότερο κόπο ἐκ μέρους τοῦ χειριστῆ τους γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ μέγιστου καὶ πλέον ποιοτικῆς ἀποτελέσματος, ἀλλὰ δυσκολεύει τὴν χρονολόγησή τους. Ἀλλαγές στήν μορφή εἶναι δυνατὸν νὰ διακριθοῦν ὅταν συγκρίνονται ἴδια ἐργαλεῖα σὲ ἓνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα.

Οἱ ὅποιες βελτιώσεις χάριν τῆς μεγαλύτερης ταχύτητας ἢ τοῦ λιγότερου κόπου τοῦ τεχνίτη γίνονται ἀποδεκτές καὶ υἰοθετοῦνται ἔπειτα ἀπὸ ἓνα ἀναγκαῖο ἀρχικὸ στάδιο πολλῶν πειραματισμῶν καὶ μετὰ ἀπὸ τὴν χρήση τους σὲ ἓνα μεγάλο χρονικὸ διάστημα καὶ ἀφοῦ ἔχουν διαπιστωθεῖ καὶ σταθμισθεῖ ὅλα τὰ πλεονεκτήματα καὶ τὰ μειονεκτήματά τους ἀπὸ ἓνα ἱκανὸ ἀριθμὸ ἐξειδικευμένων τεχνιτῶν.

Οἱ τεχνικὲς τῆς ὑφαντικῆς ἐξάλλου, δὲν ἐντάσσονταν σὲ ἓναν τομέα στὴν πρωτοπορία τῆς τεχνολογικῆς αἰχμῆς, ὅπως ἡ μεταλλοτεχνία ἢ ἡ ναυπηγικὴ παραδείγματος χάριν οἱ ὁποῖες ὑπῆρξαν καθοριστικὲς γιὰ τὴν ἐξέλιξη ἀρχαίων κοινωνιῶν¹²²².

Παρεμφερεῖς τεχνικὲς κλωστικῆς καὶ ὑφαντικῆς ἐξελίχθηκαν μὲ μία ἀργή διαδικασία σὲ ὅλη τὴν λεκάνη τῆς Μεσογείου, ἡ ὁποία ὀδήγησε στὴν υἰοθέτηση τῆς ἀπλούστερης καὶ οικονομικότερης πρακτικῆς γιὰ τὴν διαμόρφωση αὐτῶν τῶν ἐργαλείων. Ἡ πρακτικὴ αὐτὴ εἶχε καὶ τὸ πλεονέκτημα τῆς ἀπόδοσης τοῦ μέγιστου καὶ οικονομικότερου ἀποτελέσματος γιὰ τὴν ἐπίτευξη τοῦ τελικοῦ στόχου, τῆς παραγωγῆς ὑφασμάτων.

Ἡ ἐμπειρία αὐτὴ διαρκῶς ἐμπλουτιζόταν κατὰ τὴν μετάδοσή της ἀπὸ γενιὰ σὲ γενιὰ ἀπὸ ἐξειδικευμένους τεχνίτες. Αὐτοὶ ἀνάλογα μὲ τὸ ταλέντο τους¹²²³ τελειοποιοῦσαν καὶ διαμόρφωναν τὰ ἐργαλεῖα μὲ βάση τὶς πεποιθήσεις τους, ἀντανακλῶντας κάθε φορὰ καὶ τὶς πεποιθήσεις τῆς κοινωνίας ἐντὸς τῆς ὁποίας δραστηριοποιοῦνταν.

---

¹²²² Τζαχίλη 1997, 23.

¹²²³ Ἐνδεικτικὸς τῶν ἀνταγωνισμῶν μεταξὺ ἰδιαίτερα ταλαντούχων τεχνιτῶν εἶναι καὶ ὁ σχετικὸς μῦθος γιὰ τὸν ἀγῶνα μεταξὺ τῆς Ἀράχνης καὶ τῆς θεᾶς Ἀθηνᾶς ποὺ ἀπηχεῖ τὴν φήμη τῶν σπουδαίων ὑφαντριῶν γιὰ τὰ ἐπιτεύγματά τους ἤδη ἀπὸ τὴν 2^η χιλιετία. Βλ. Pekridou Gorecki 1989, 33-4, σημ. 33.

Ἡ ἔρευνα γιὰ τὴν κλωστικὴ καὶ τὴν ὑφαντικὴ βρίσκεται σὲ ἀρχικὸ ἀκόμη στάδιο καὶ εἶναι ἀνάγκη νὰ προχωρήσουν ἀνάλογες μελέτες πρὸς τὴν κατεύθυνση τῆς συστηματικῆς δημοσίευσης ἀνάλογων συνόλων ἀπὸ ἀνασκαφές. Τότε μόνον, θὰ γίνῃ δυνατὴ ἡ ἀνάκτηση μίας σαφέστερης εἰκόνας τῶν δραστηριοτήτων αὐτῶν κατὰ ἐποχὴ καὶ τῆς σημασίας τους γιὰ τὴν κοινωνία καὶ τὴν οἰκονομία τῶν πόλεων τοῦ Αἰγαίου, ἀλλὰ καὶ στὶς ὅμορες περιοχὲς τῆς Ἀνατολικῆς Μεσογείου.

Ἡ ἱστορία τῆς ὑφαντικῆς μπορεῖ νὰ σκιαγραφηθεῖ μόνον μὲ τὴν ἀναλυτικὴ δημοσίευση συστηματικῶν μελετῶν γιὰ τὰ ἀντικείμενα αὐτὰ.

Εἰκόνες

Προέλευση εικόνων

1.1 Τολύπη, ήλακάτη με σφονδύλιον

1.2 Όρθιος άργαλειός με βάρη, αναπαράσταση, Τζαχίλη 1991

3.1 χάρτης Άμοργού με αρχαίες θέσεις, Μαραγκού 1994

3.2 α τοπογραφικό Μαρκιανής, Marangou και άλλ. 2006

3.2 β Μαρκιανή, Άνδηρο 1, έλλειψοειδής κατασκευή και χώροι 8,7,6, 3, 4, 6
Marangou και άλλ. 2006

3.2 γ Μαρκιανή διμερής χώρος τομής 3, Marangou και άλλ. 2006

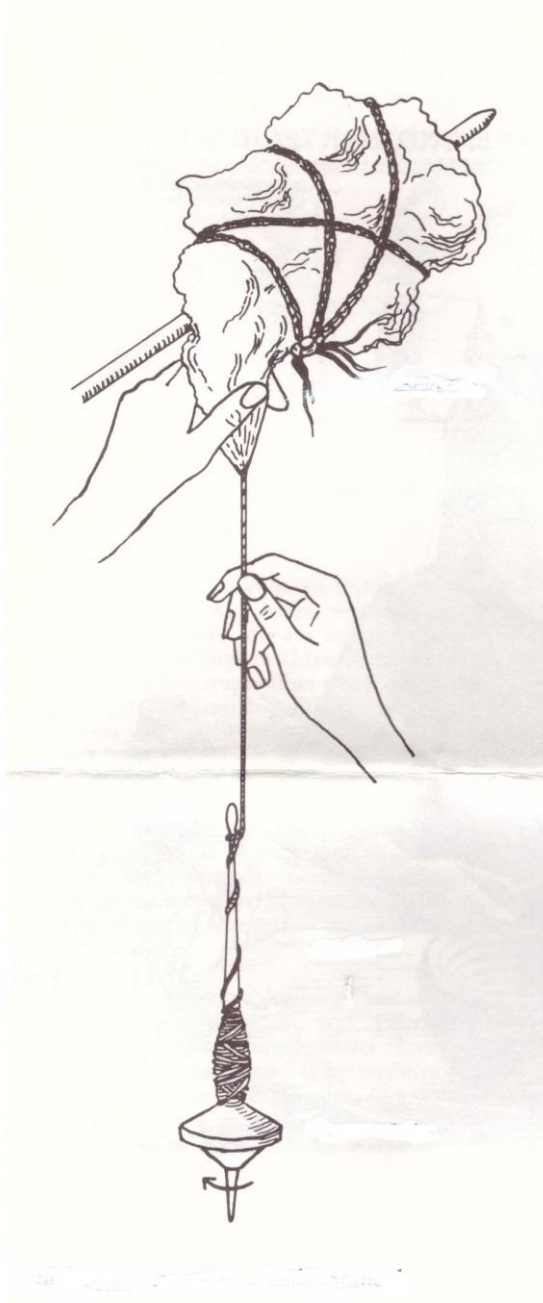
3.3 Μινώα γενικό τοπογραφικό, Μαραγκού 2002

3.4. α Πύργος στο χωριό Άγ. Τριάδα, Άρκεσίνης
γενικό τοπογραφικό, Μαραγκού 2005,

3.4. β Πύργος στο χωριό Άγ. Τριάδα, Άρκεσίνης, κάτοψη
Μαραγκού 2009

3.5 Γενικό τοπογραφικό Άγ. Ειρήνης, Μαραγκού 1981

Εικόνα 1.1

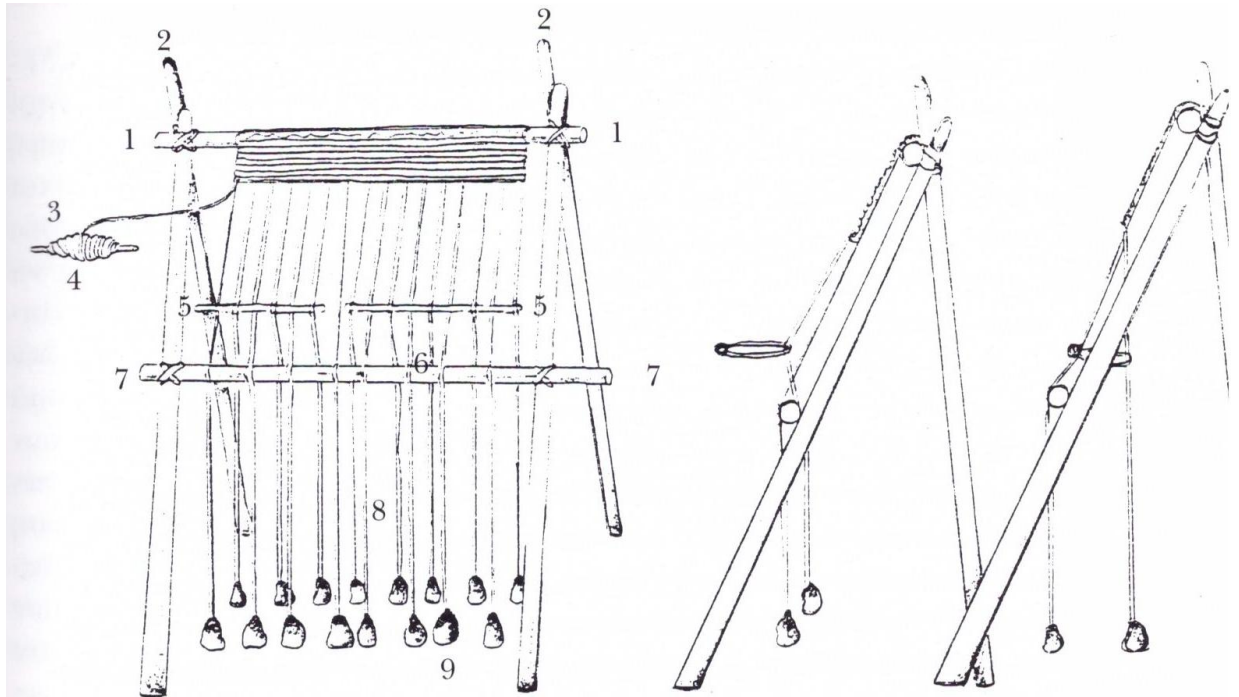
Τολύπη

ήλακάτη

σφονδύλιον

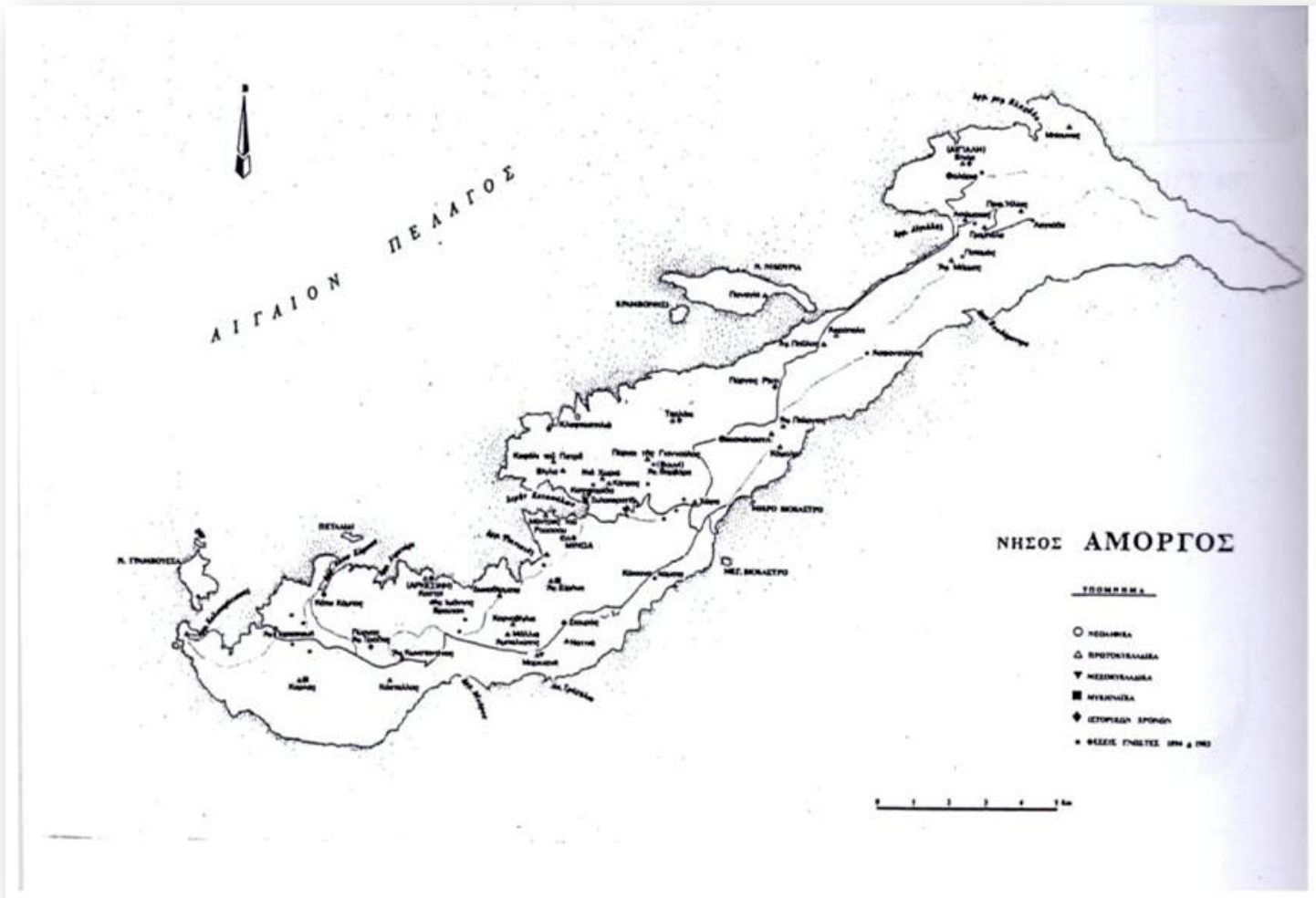
Εικόνα 1.2

1. Αντίον
2. Ίστόποδες ή κελέοντες
3. Κρόκη
4. Πηνίον
5. Κανόνες ή κάλαμοι

6. Μίτοι
7. Κανών ή καΐρος
8. Στήμονες
9. Λαιαί ή άγνύθες

Εικόνα 3.1

Εικ. 3.1 Χάρτης Άμοργού με τις αρχαίες θέσεις

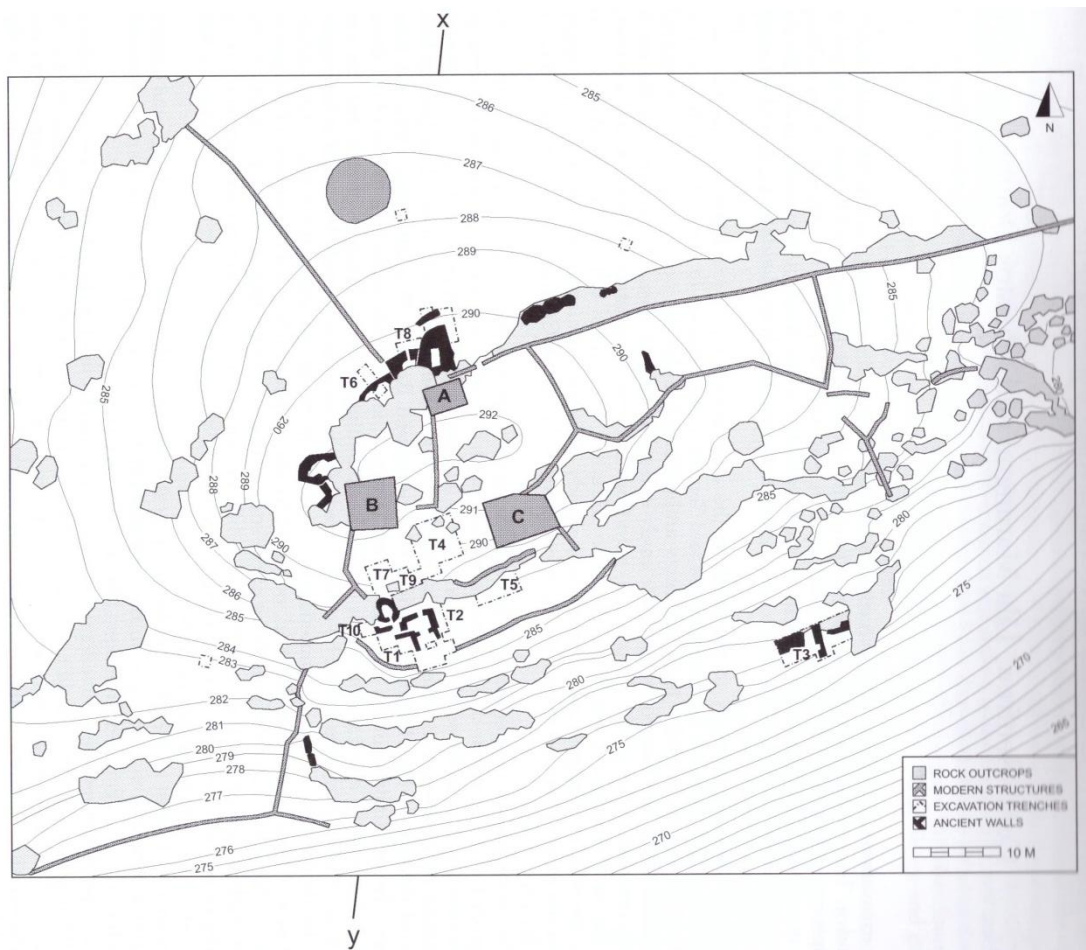

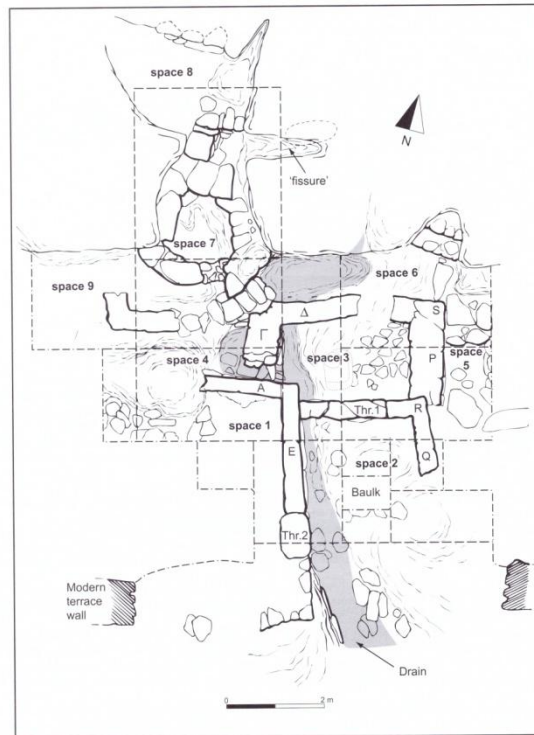
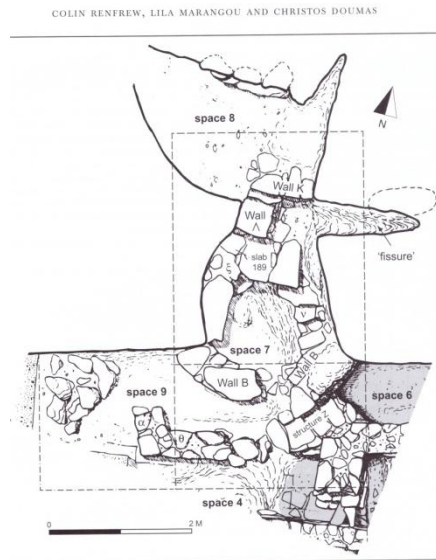
FIG. 4.1. Markiani site plan with excavation trenches. For x-y see FIG. 4.2.

Εικ. 3.2 α Μαρκιανή Άμοργού γενικό τοπογραφικό με τις θέσεις των τῶν ἀνασκαφικῶν τομῶν

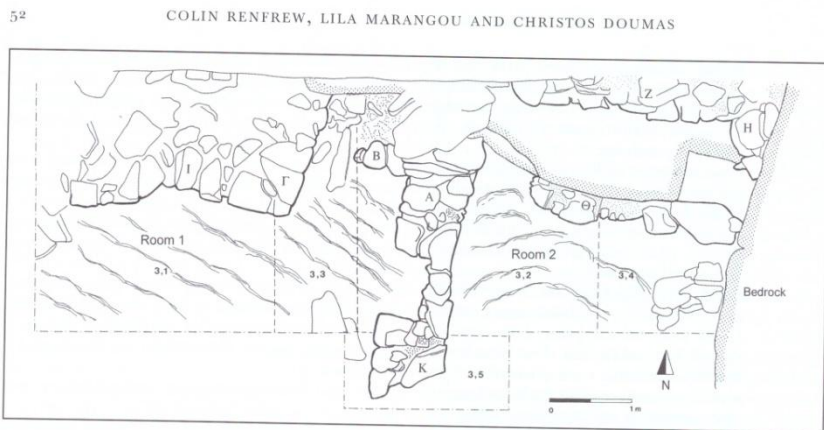
Εικόνα 3.2

OUTLINE OF EXCAVATIONS 1988-1990

47

Εικ. 3.2 β Μαρκιανή Άμοργού χώροι 8,7, 6, 4, 3, 2

Εικ. 3.2 γ Μαρκιανή Άμοργού διμερής χώρος τομής 3

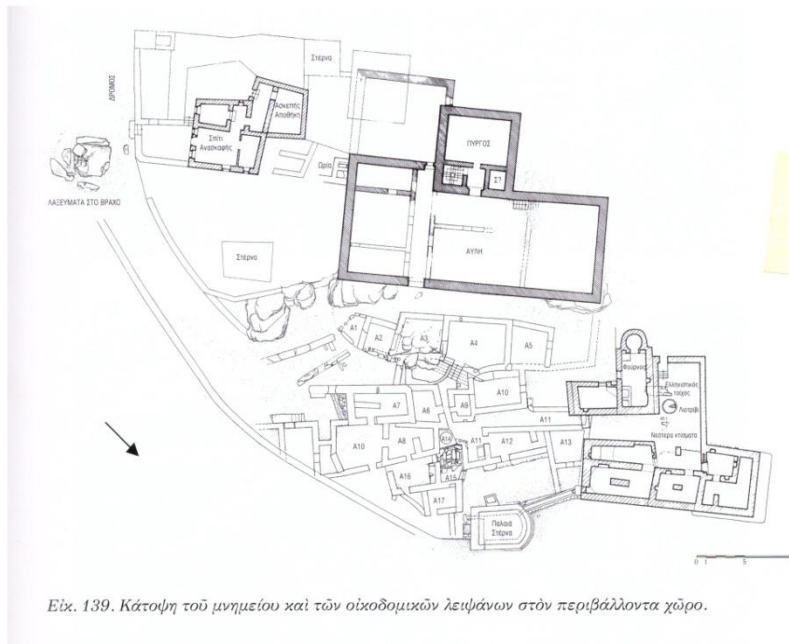

Εικόνα 3.3

Εικ. 3.3 Μινιά Αμοργού γενικό τοπογραφικό

Εικόνα 3.4

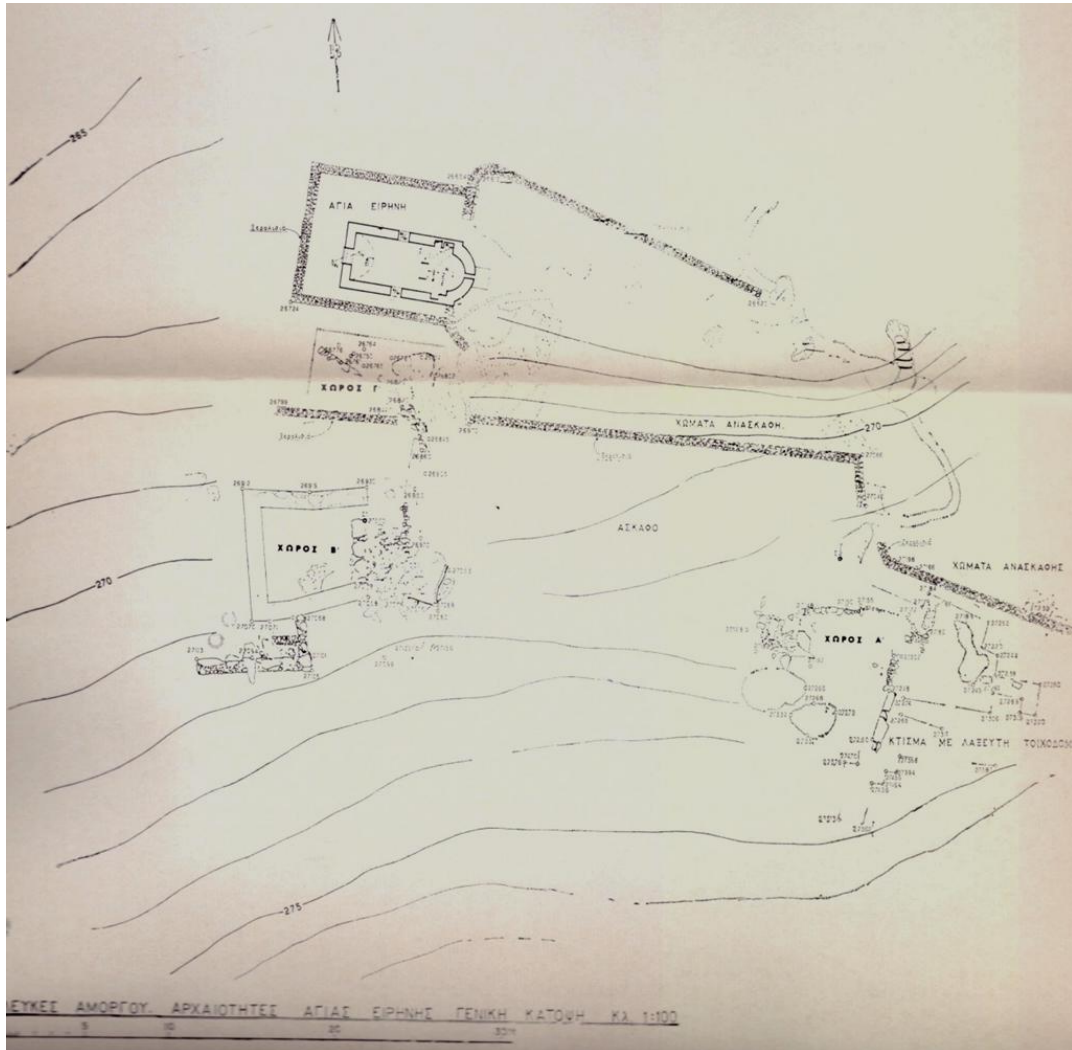

Εικ. 3.4α Πύργος στο χωριό, Αγία Τριάδα Αρκεσίνης
γενικό τοπογραφικό

Εικ. 3.4β Πύργος στο χωριό, κάτοψη

Εικόνα 3.5

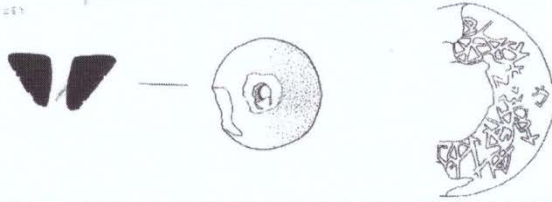

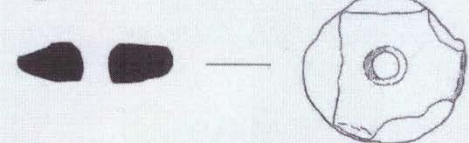

Εικ. 3.5 Αγ. Ειρήνη Λευκές γενικό τοπογραφικό

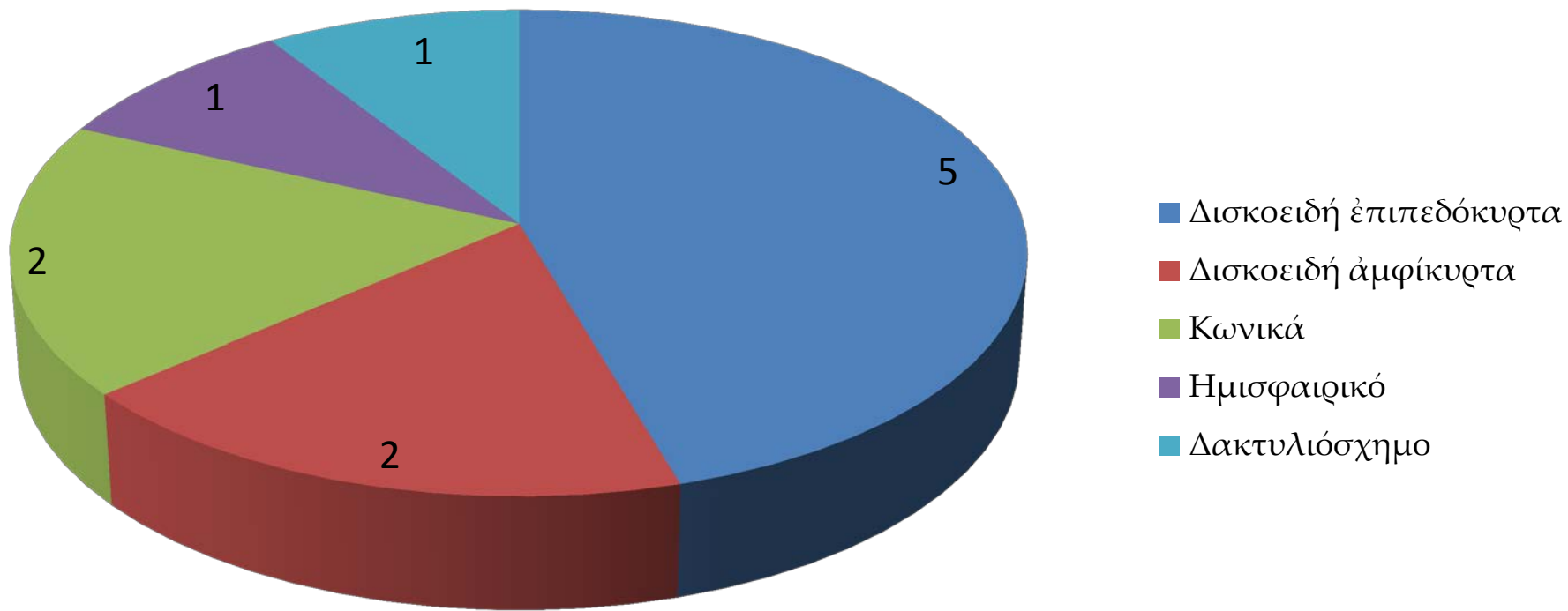
Εικ. 3.6 α

Σφονδύλια Πίνακες τυπολογικοί

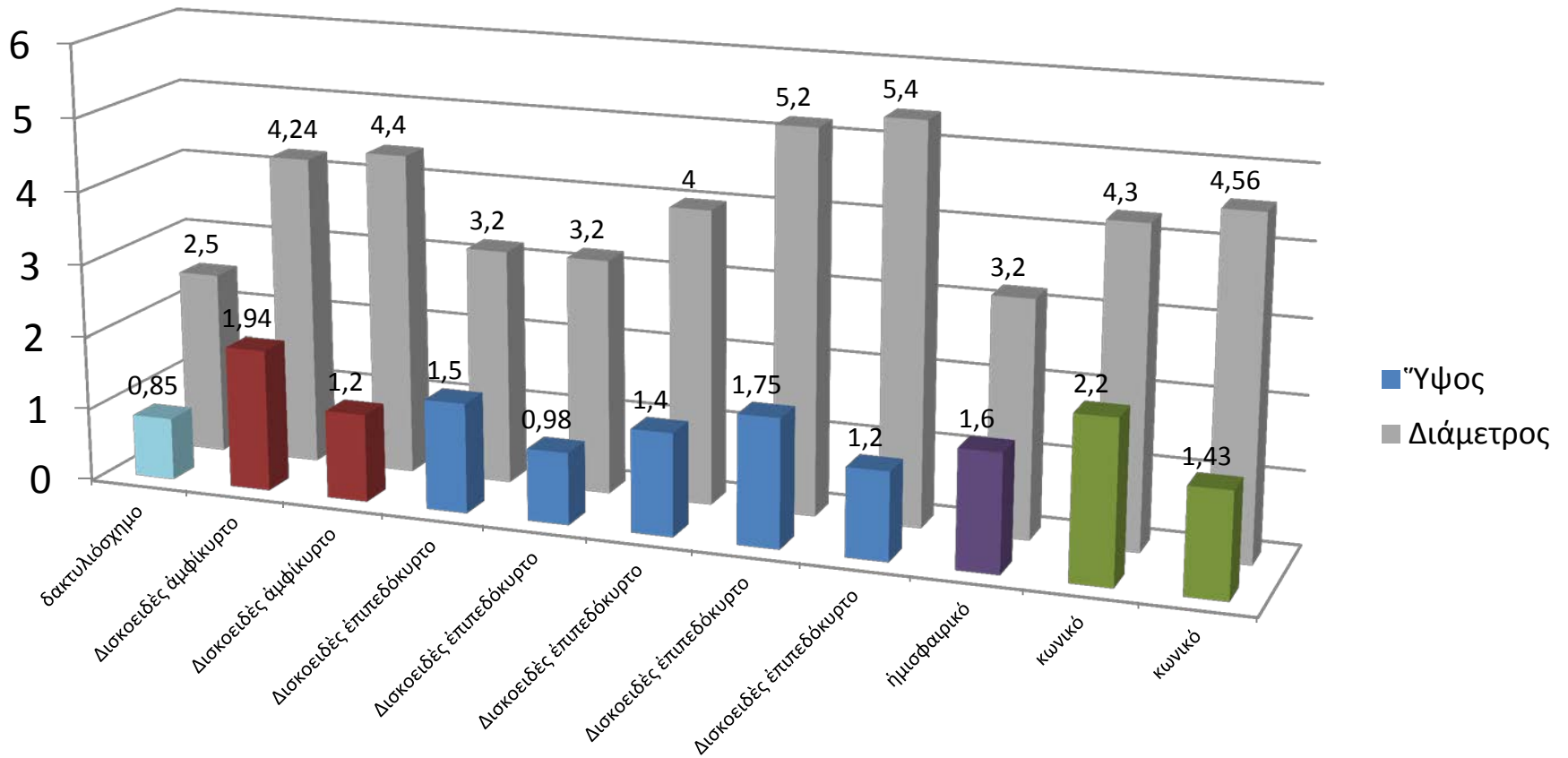
Φάση Μα II

Δισκοειδή επιτεδόκυρτα	Σ1. 263 EE 716	
Δισκοειδή αμφίκυρτα	Σ7. 148 EE 106	
Κωνικά	Σ8. 259 EE 710	
Ημισφαιρικά	Σ10. 260 EE 711	
δακτυλιόσχημα	Σ11. 262 EE 714	
Διάτρητο δισκοειδές κυκλικό οστρακο	Σ12. 261 EE 712	

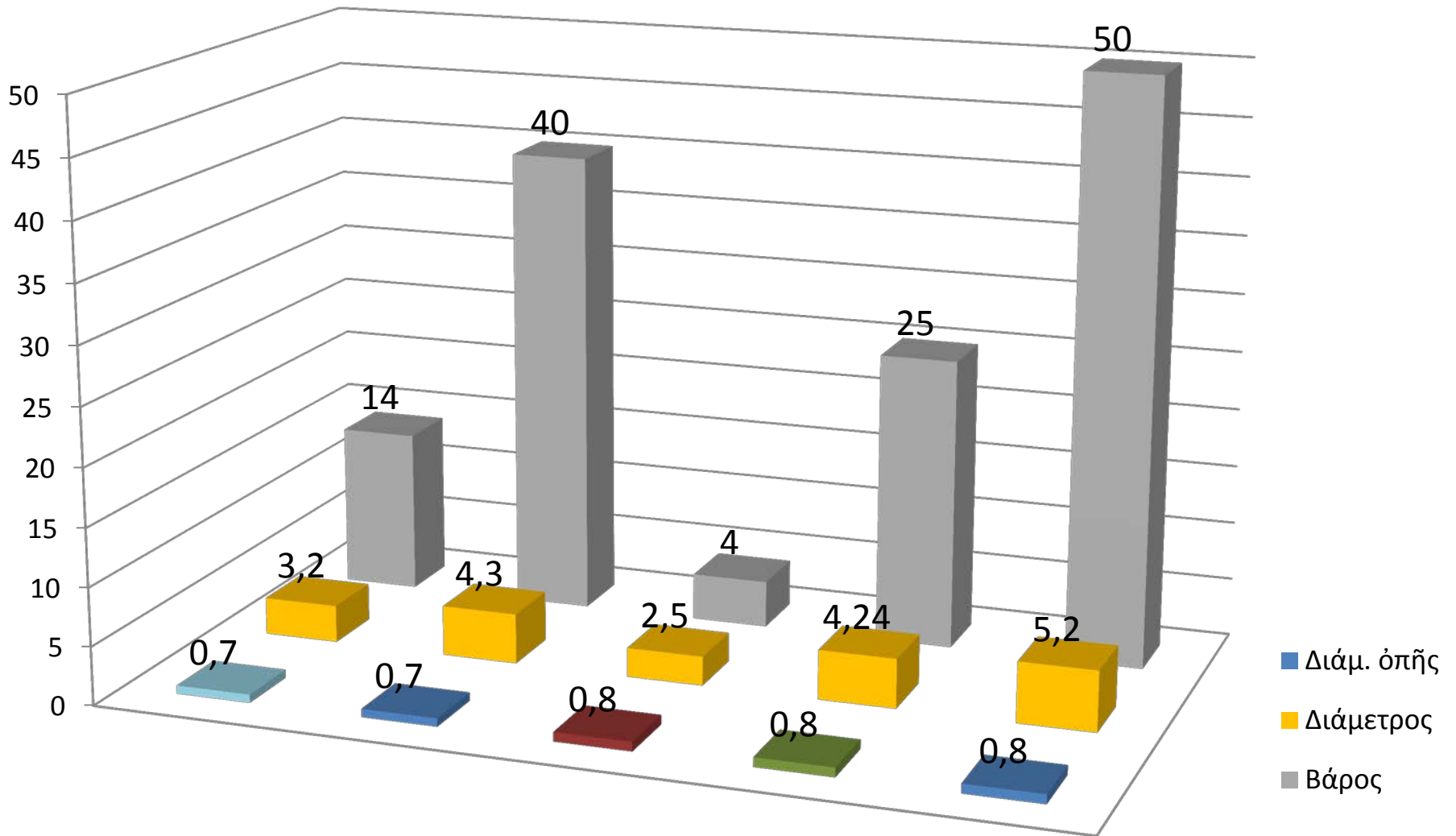
Εικ. 3.6 β
Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο φάσης ΜαΠ

Εικ. 3.6 γ
Αναλογία ύψους και διαμέτρου

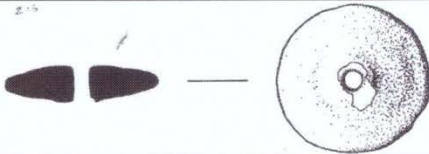

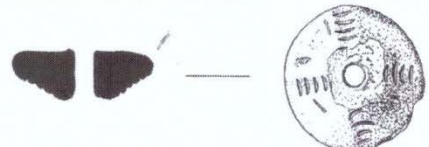
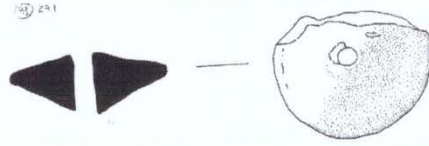

Εικ. 3.6 δ
Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

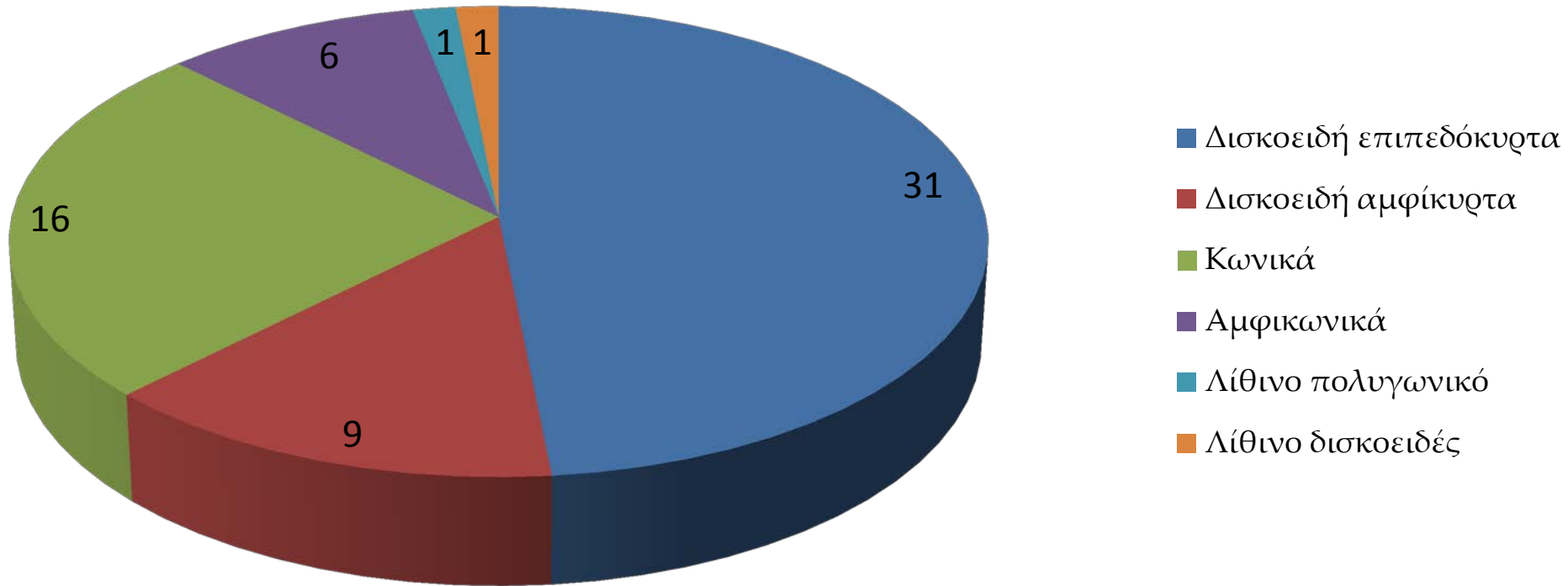
Εικ. 3.7 α

Φάση Mall

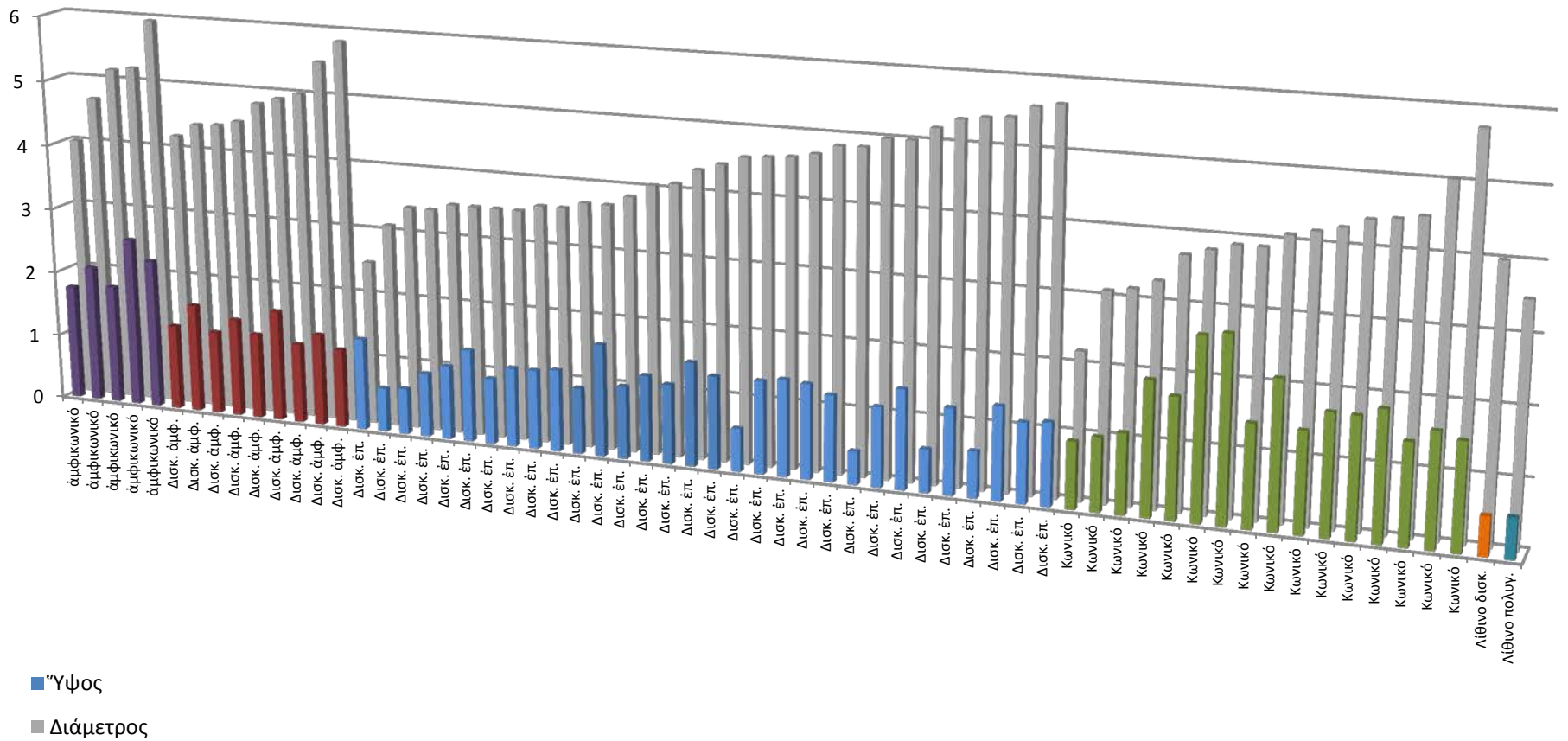
Δισκοειδή επιπεδόκυρτα	Σ15. 216 EE 832	
Δισκοειδή αμφίκυρτα	Σ33. 210 EE 836	
κωνικά	Σ44. 208 EE 835	
Αμφικωνικά	Σ59. 291 EE 423	
Διάτρητα δισκοειδή όστρακα	Σ62. 106 EE 184	
λίθινο	Σ68. 297 EE 660	

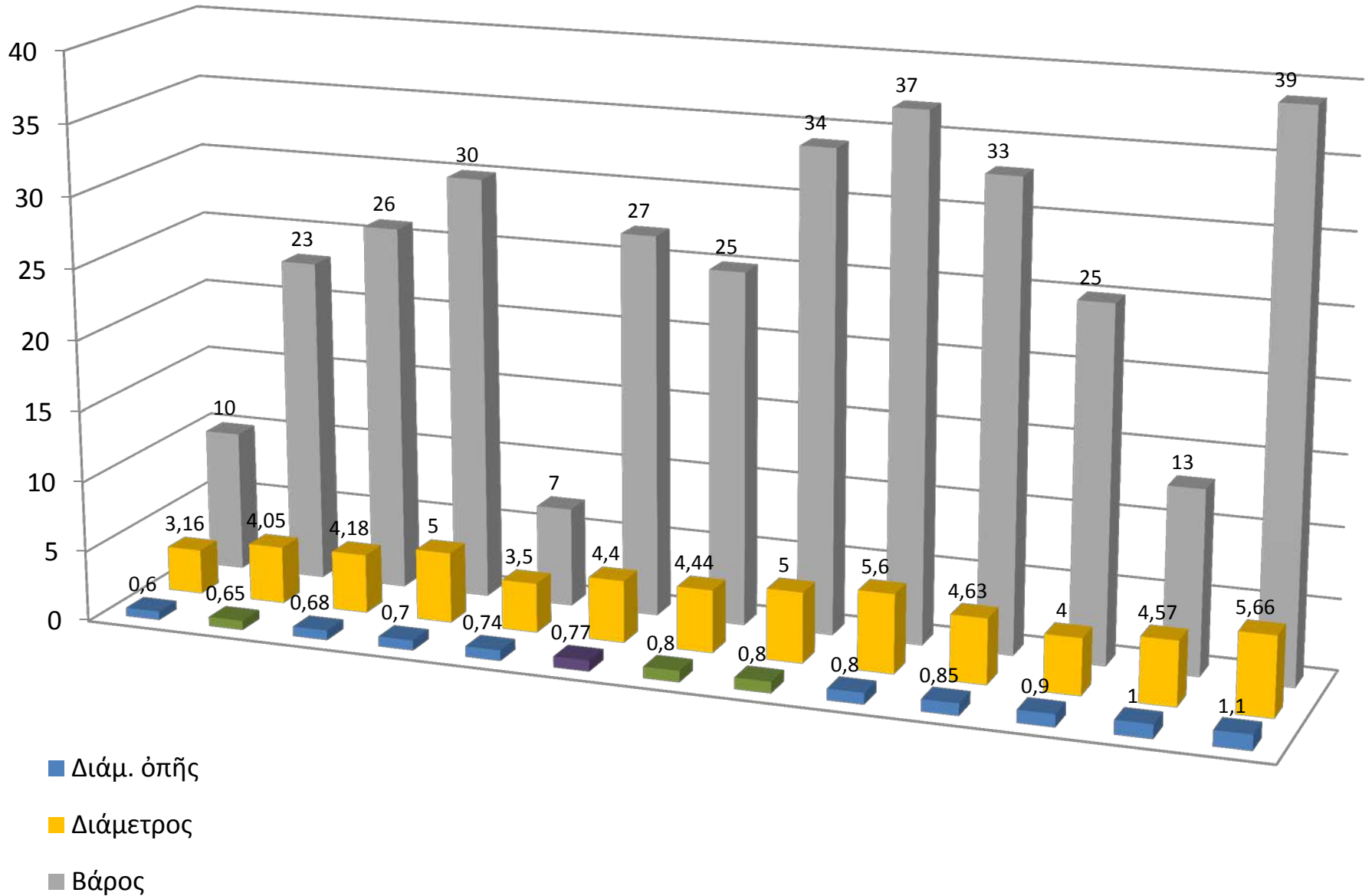
Εικ. 3.7 β1
Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο φάσης ΜαIII

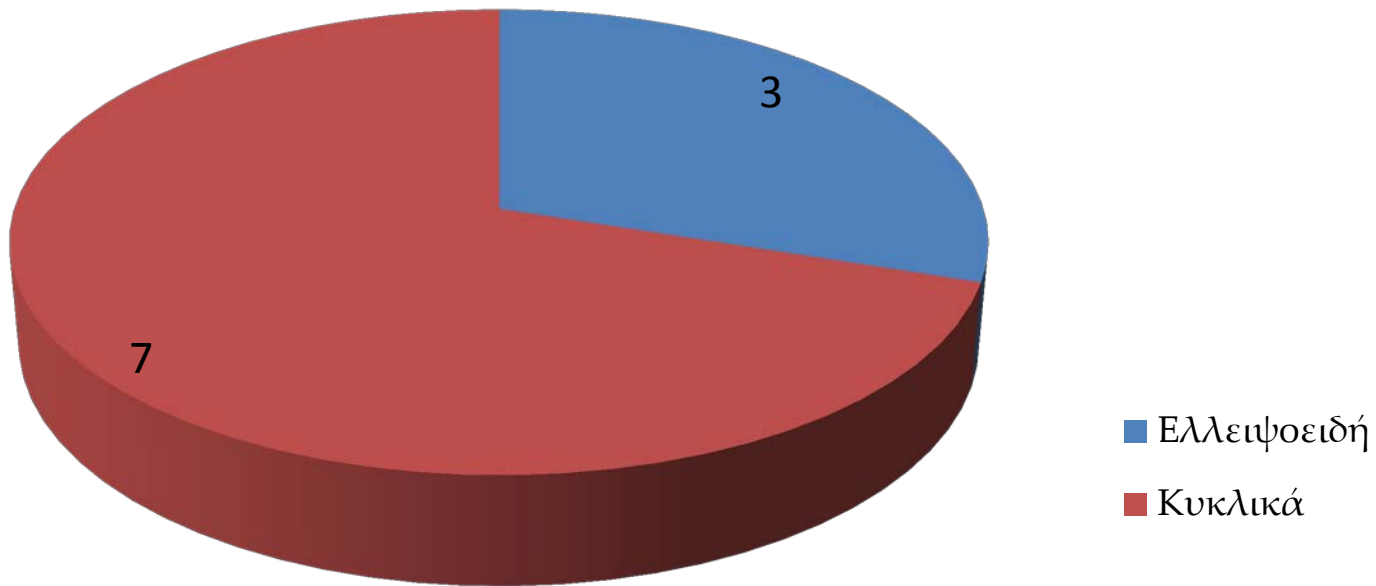
Εικ. 3.7 γ1
 Αναλογία ύψους και διαμέτρου

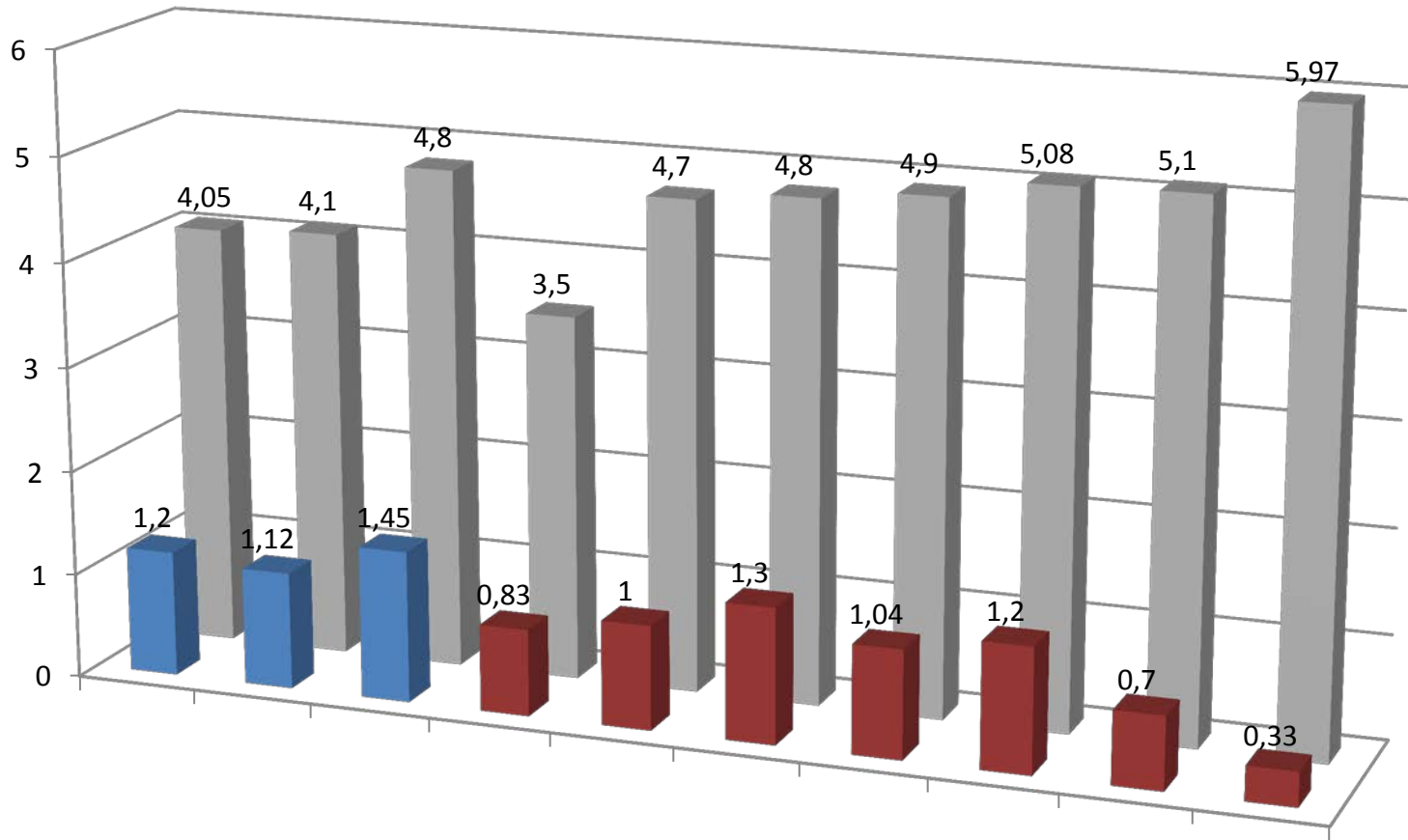
Εικ. 3.7 δ
Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

Εικ. 3.7 β2
Ποσότητες διατρητων δισκοειδων οστράκων ανά τύπο
φάσης ΜαΙΙΙ

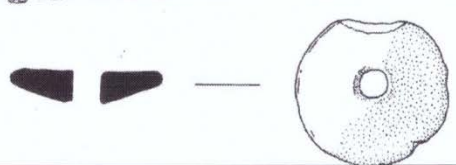

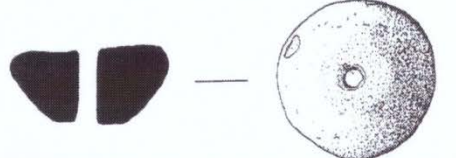
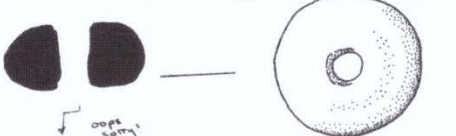
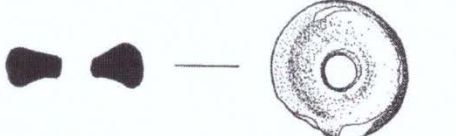
Εικ. 3.7 γ2
Αναλογία ύψους και διαμέτρου

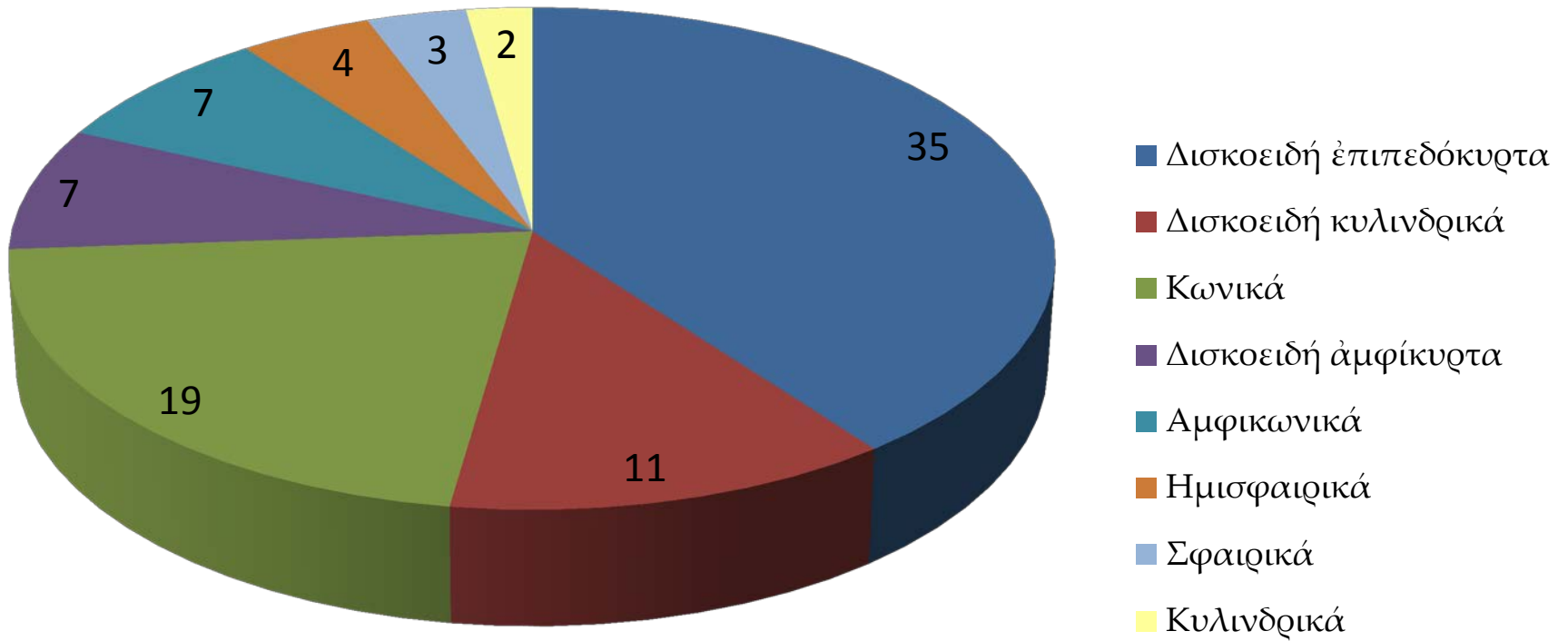
■ Υψος
■ Διάμετρος

Εικ. 3.8 α

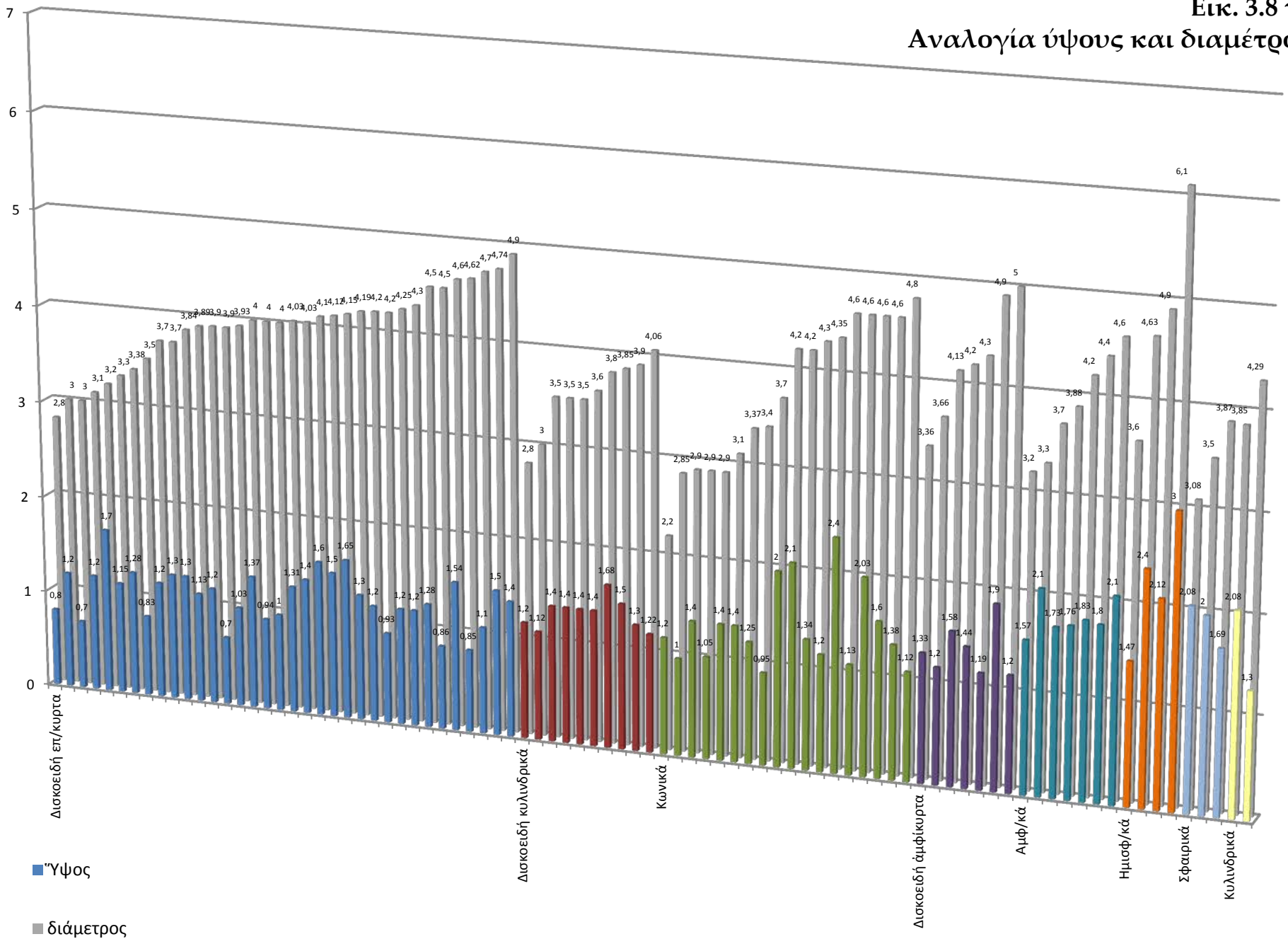
Φάση Μα IV

Δισκοειδή επιπεδόκυρτα	Σ70. 212	EE 136	
Δισκοειδή κυλινδρικά	Σ85. 152	EE 141	
κωνικά	Σ94. 85	EE 128	
αμφίκυρτα	Σ111. 250	EE 1000	
αμφικωνικά	Σ113. 253	EE 1004	
ημισφαιρικά	Σ120. 277	EE 1601	
σφαιρικά	Σ123. 245	EE 867	
Κυλινδρικά με κοίλες επιφάνειες	Σ125. 214	EE 137	

Εικ. 3.8 β1
Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο φάσης ΜαΙV

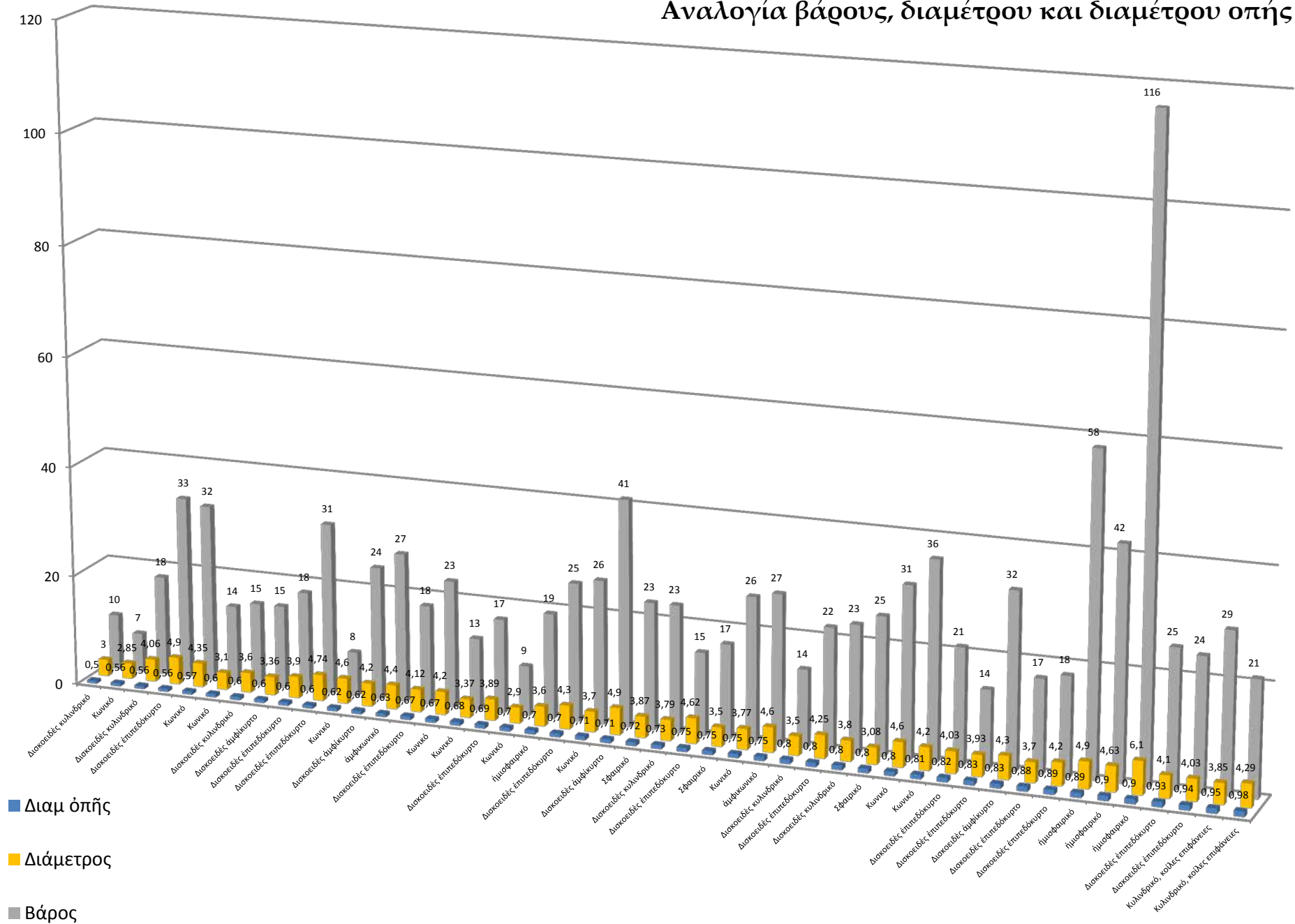

Εικ. 3.8 γ1
Αναλογία ύψους και διαμέτρου

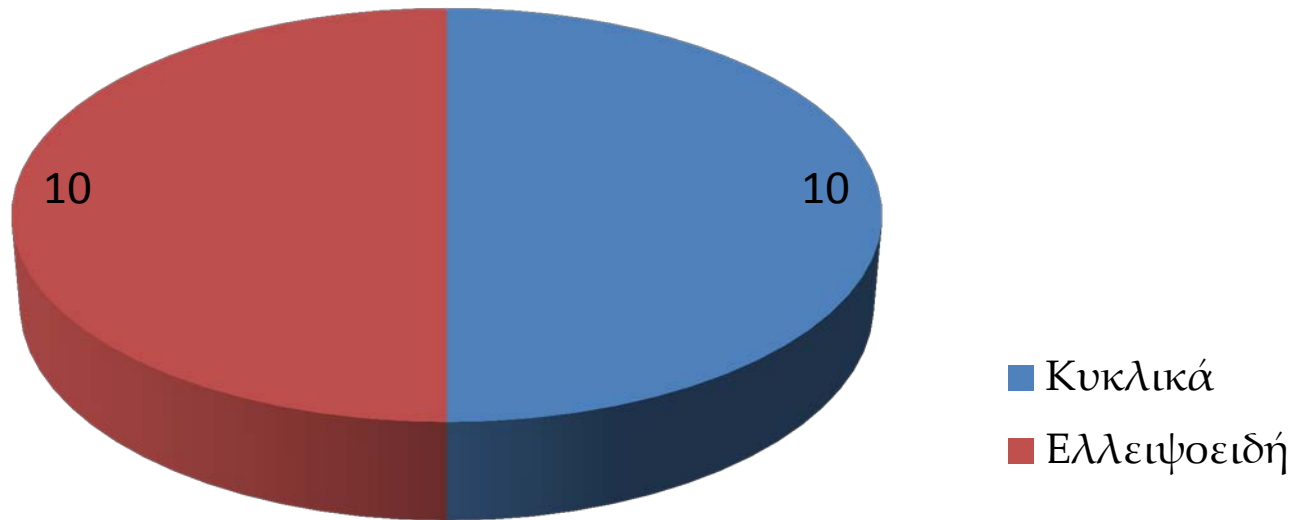

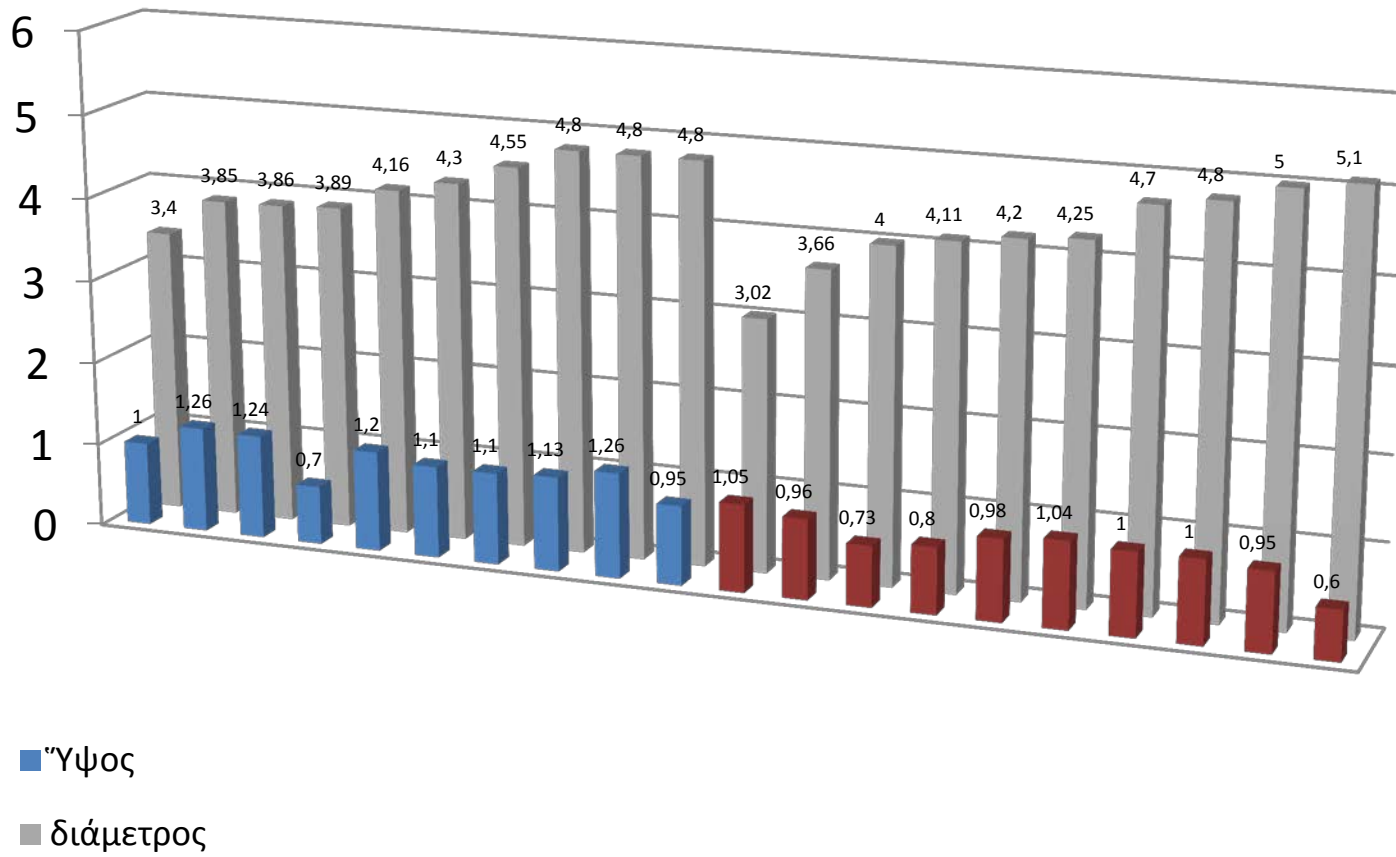
Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου σπής

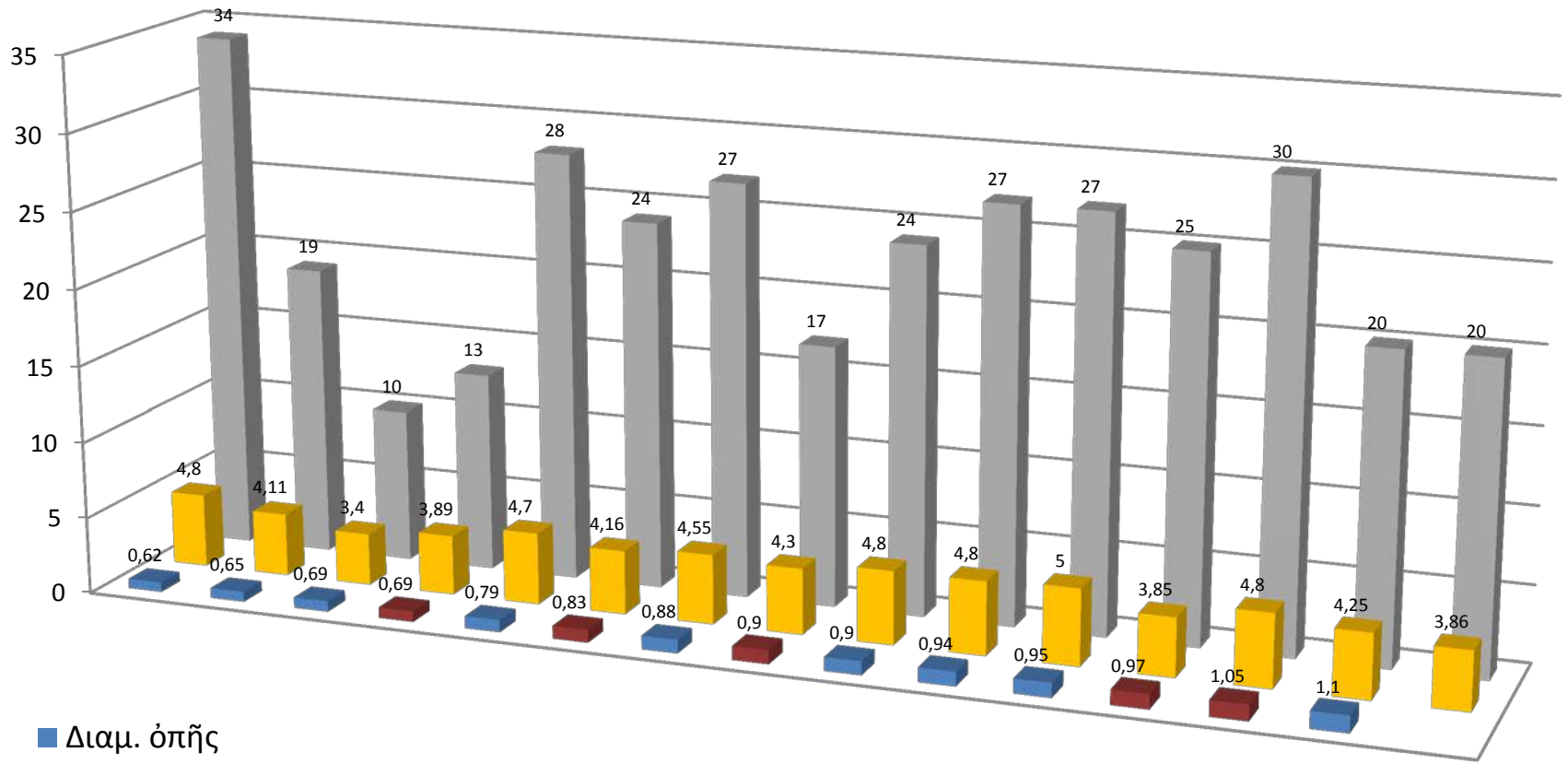
Εικ. 3.8 β2
Ποσότητες διάτρητων δισκοειδών οστράκων ανά τύπο
φάσης ΜαIV

Εικ. 3.8 γ2
Αναλογία ύψους και διαμέτρου

Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

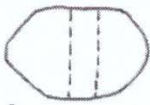
■ Διαμ. οπής

■ Διάμετρος

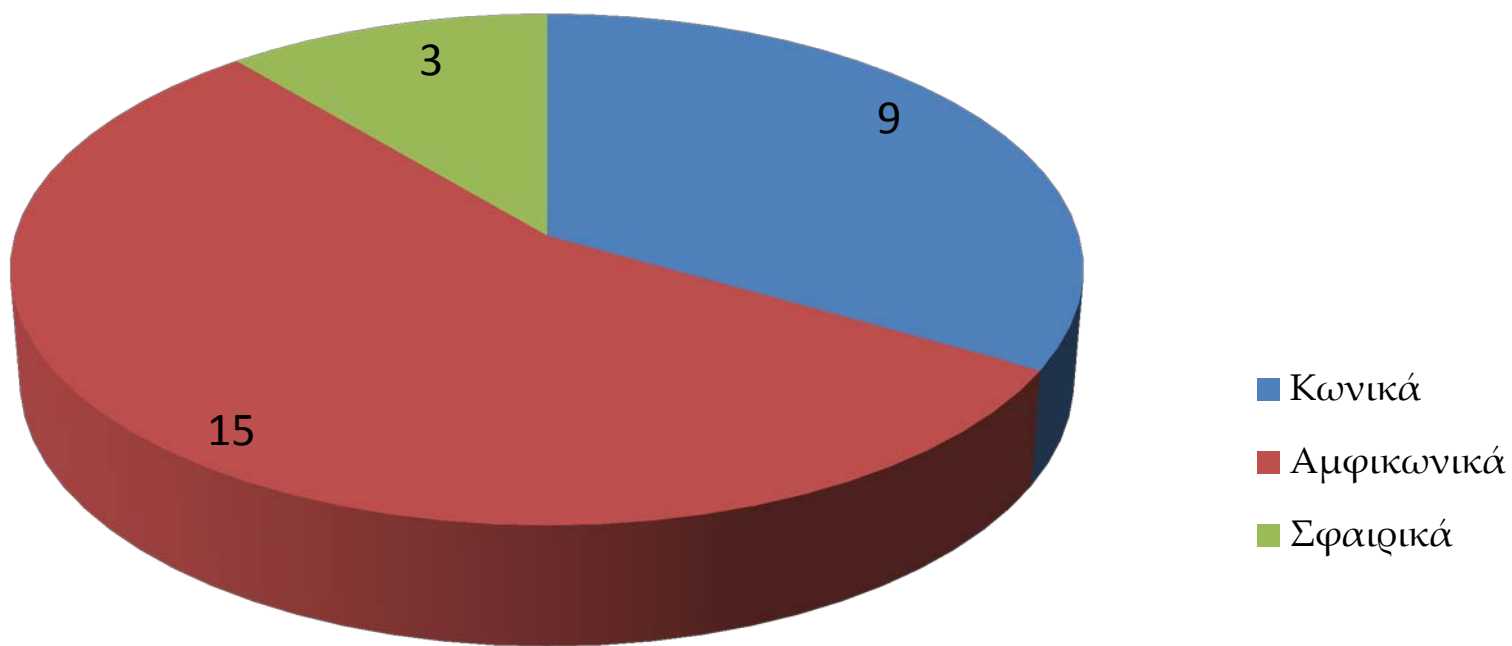
■ Βάρος

Εικ. 3.9 α

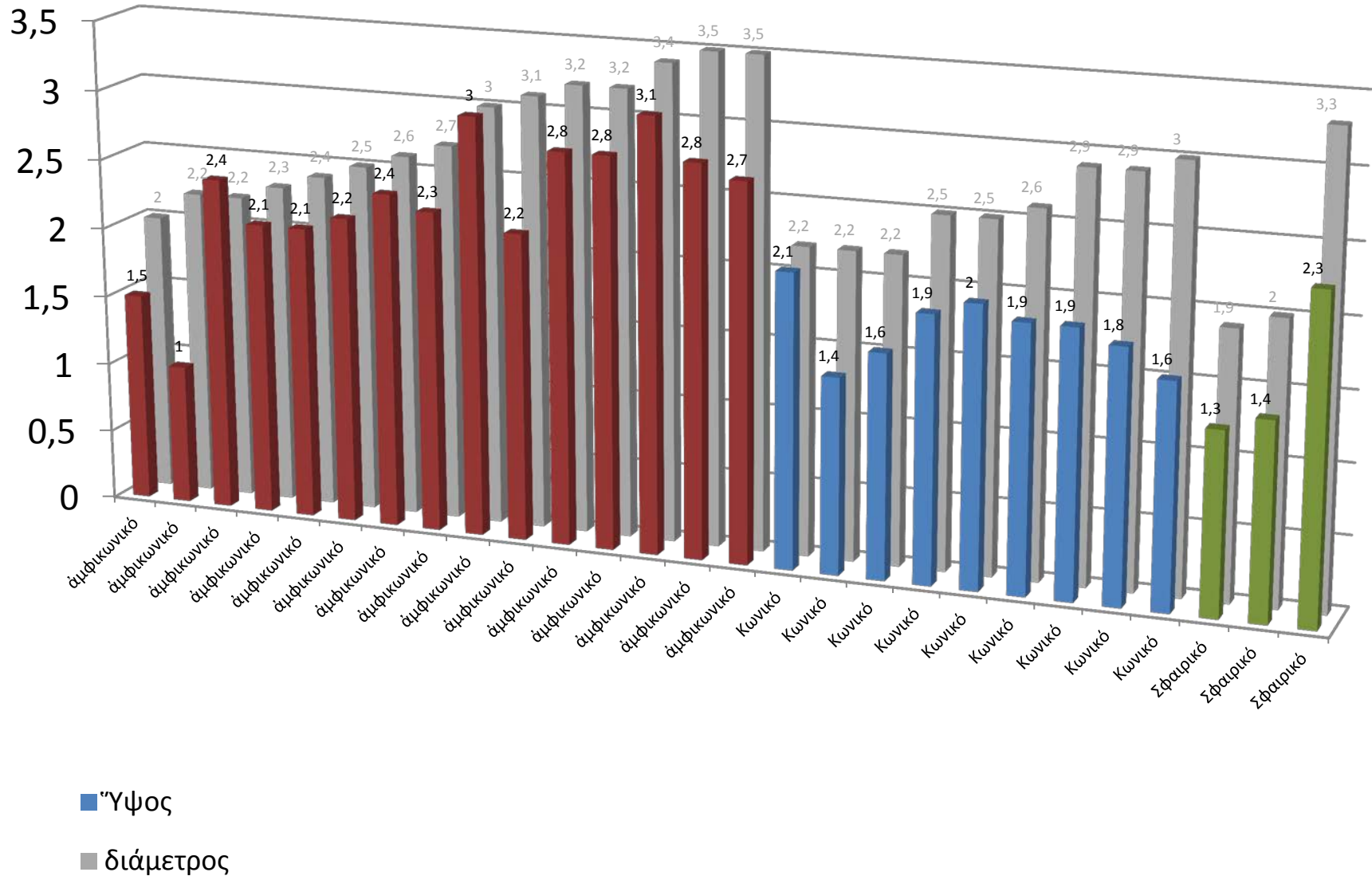
Γεωμετρικά

Κωνικά α	Μ34/Αδ33
Κωνικά β	Μ25/Αδ52
Κωνικά γ	Μ24/Αδ1
Αμφικωνικά α	Μ36/Αδ353
Αμφικωνικά β	Μ24/Αδ5
Αμφικωνικά γ	Μ24/Αδ2
Σφαιρικό	Μ24/Αδ4

Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο γεωμετρικής περιόδου

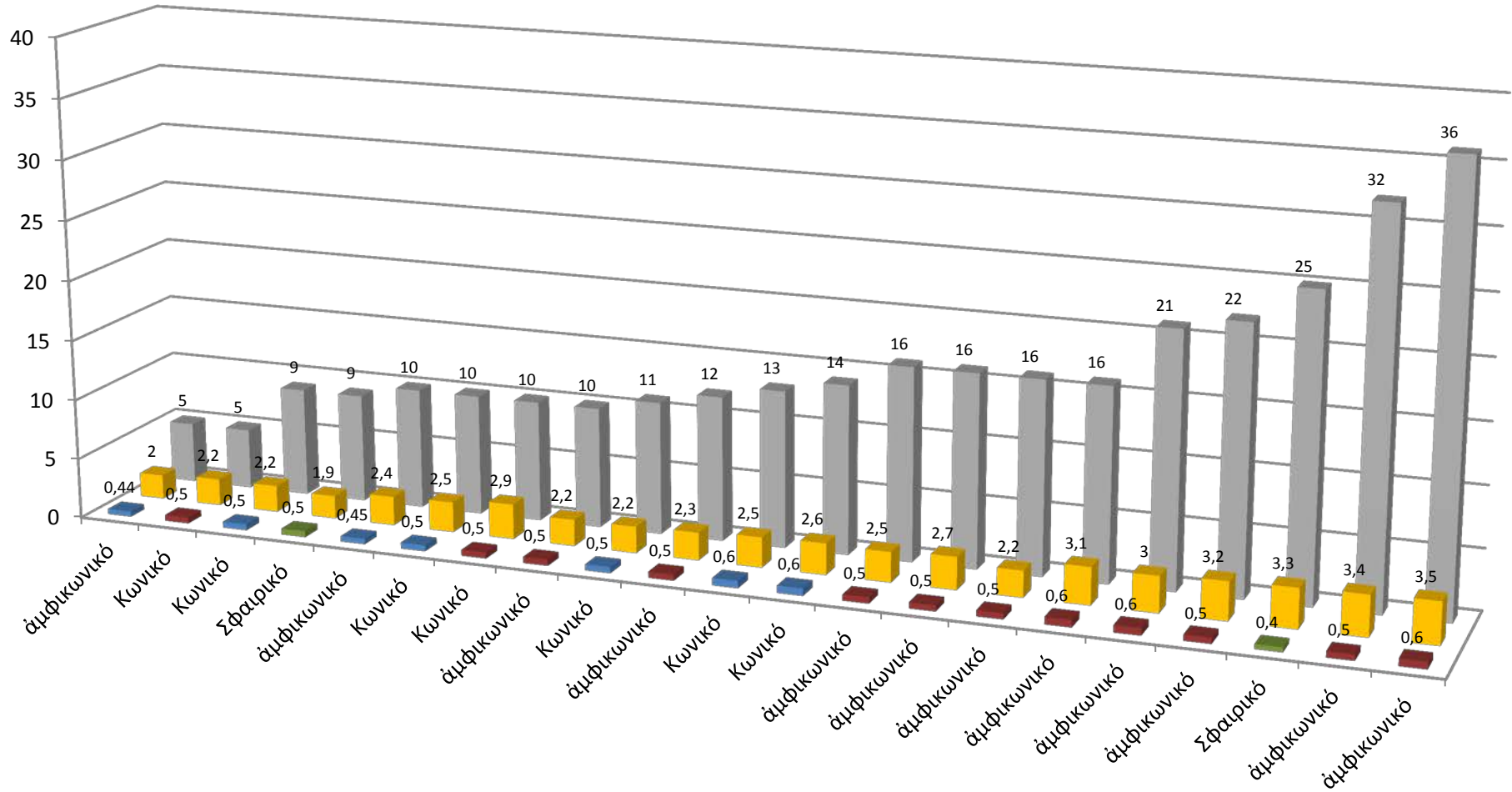

Εικ. 3.9 γ
Αναλογία ύψους και διαμέτρου

Εικ. 3.9 δ

Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

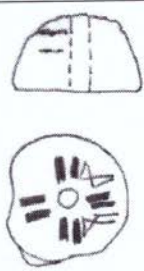

- Διαμ. οπής
- Διάμετρος
- Βάρος

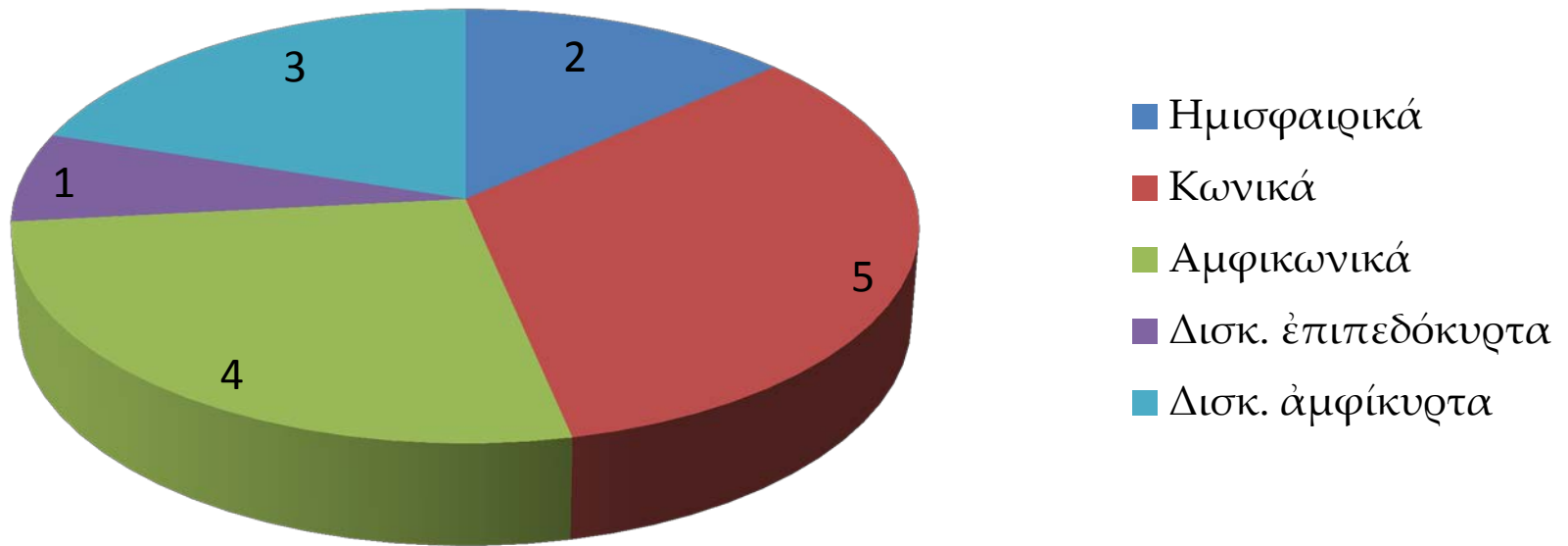

Εικ. 3.10 α

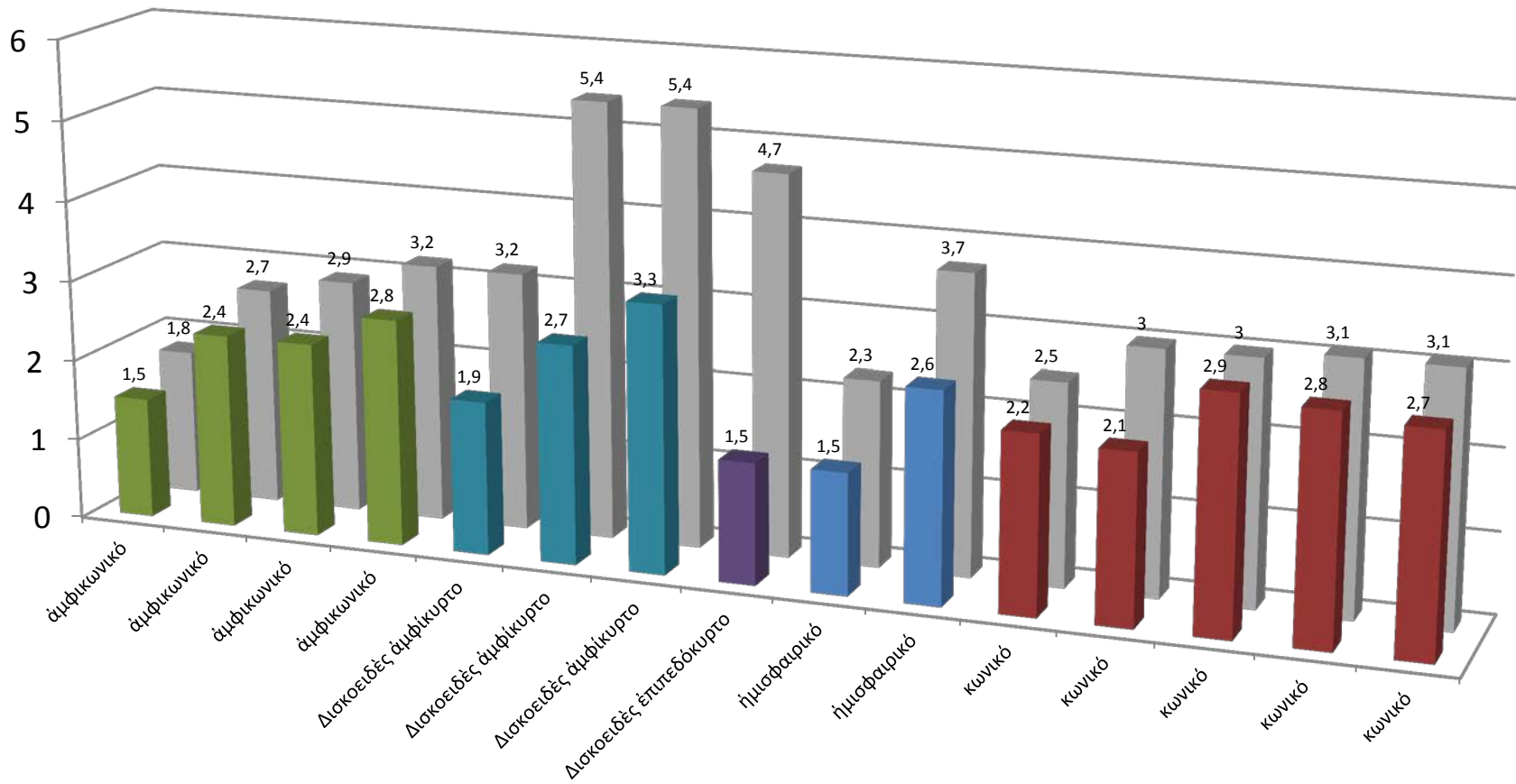
Αρχαϊκά κλασσικά

Κωνικά ημισφαιρικά	482/πδ34
Κωνικά α	490/πδ41
Κωνικά β	493/πδ1
Αμφικωνικά α	33/πδ40
Δισκοειδές επιτεδόκυρτο	493/πδ19
Δισκοειδές αμφίκυρτο	494/Απδ1

Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο αρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου

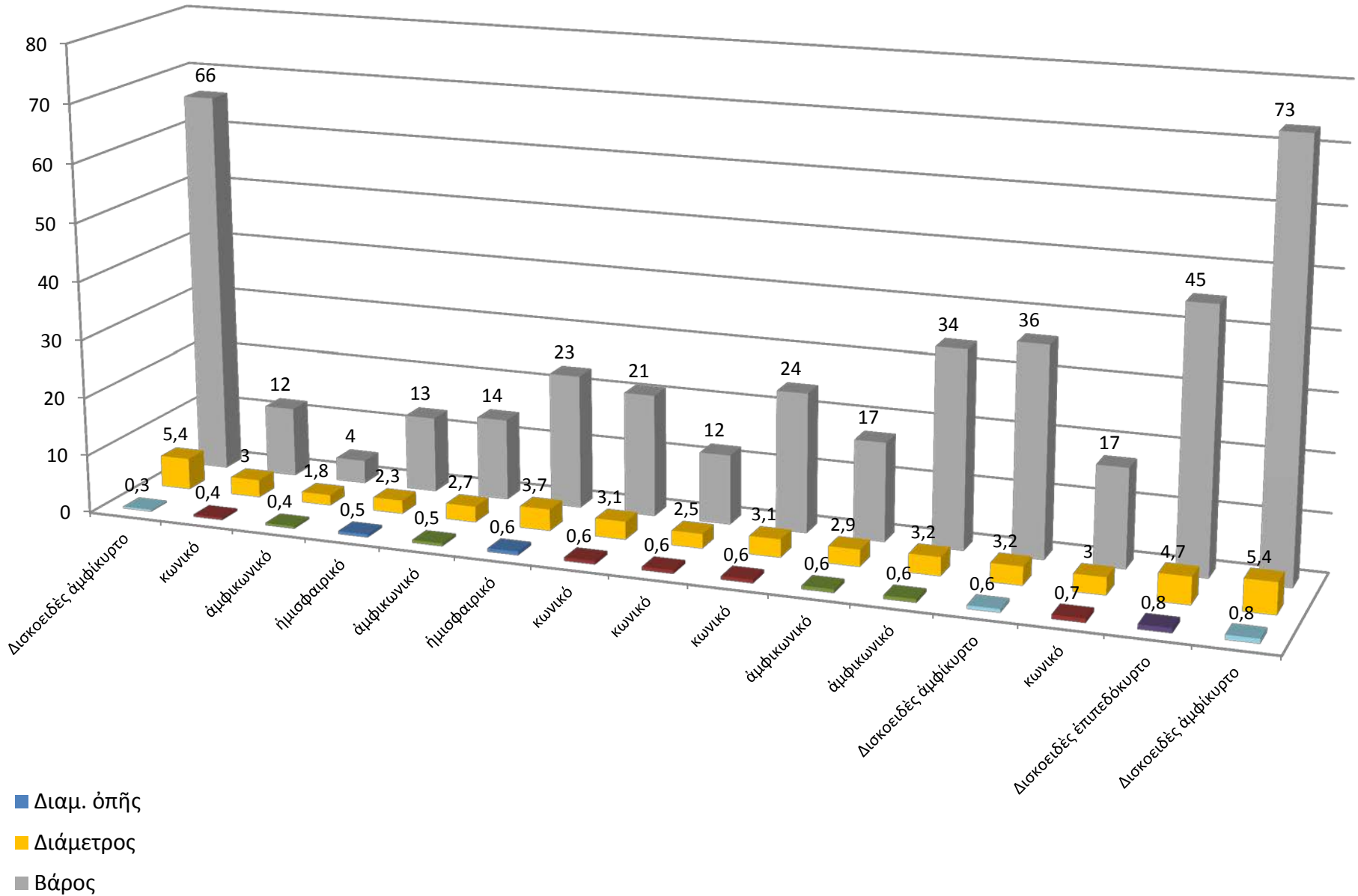

Εικ. 3.10 γ
 Αναλογία ύψους και διαμέτρου

■ Υψος
 ■ διάμετρος

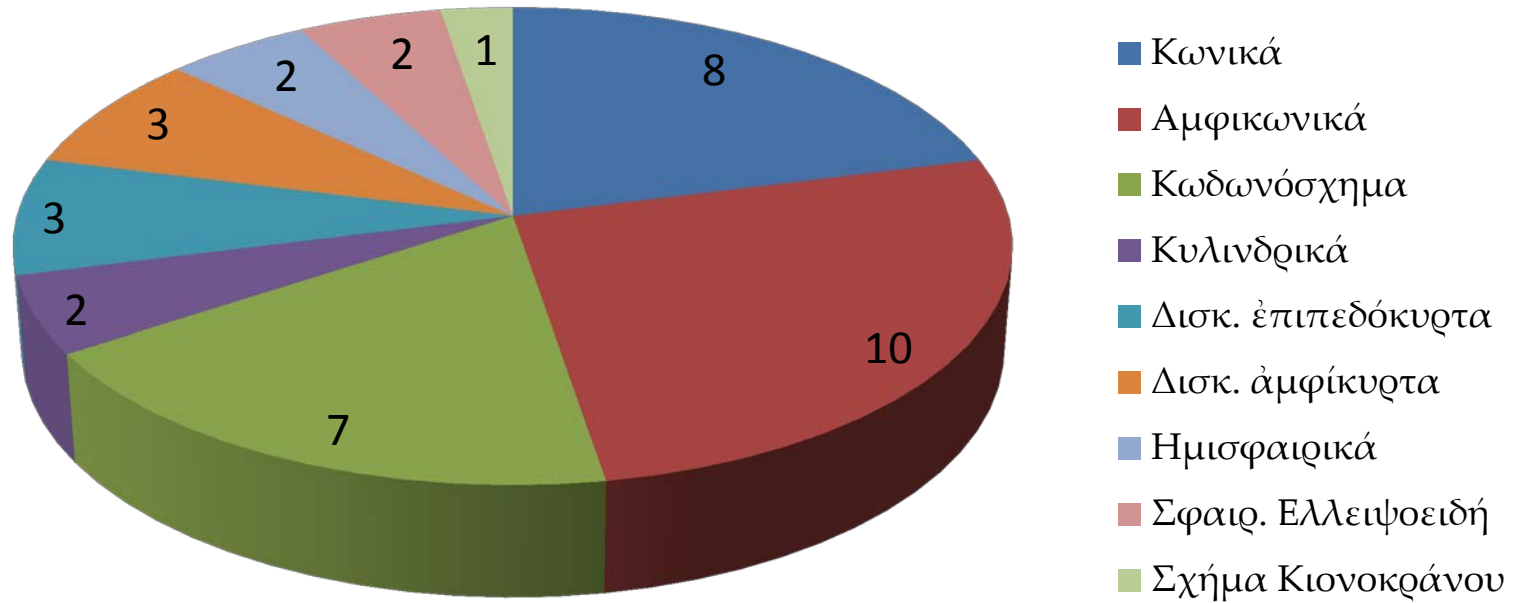
Εικ. 3.10 δ
 Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

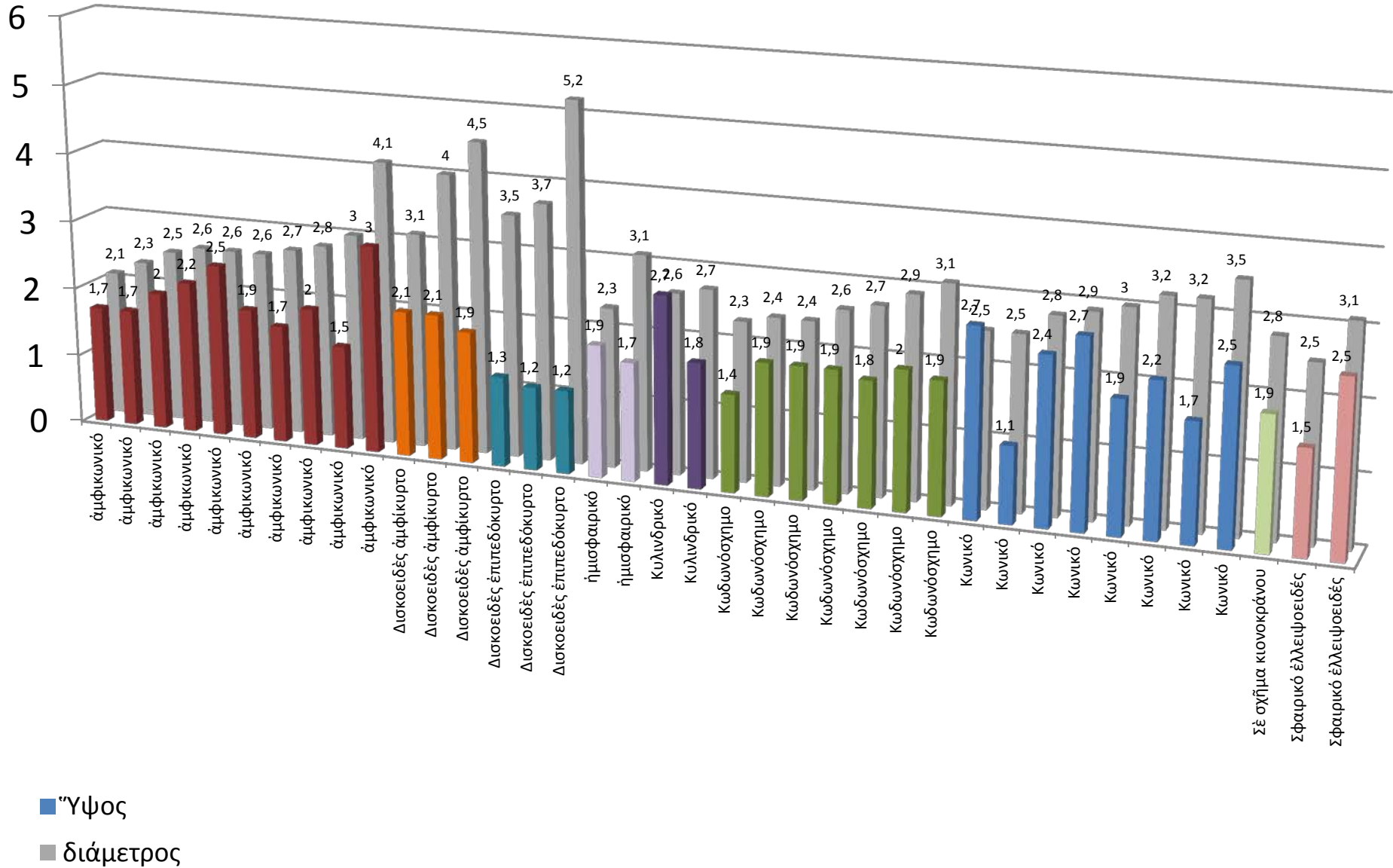
Εικ. 3.11 α

Ελληνιστικά	
Κωνικά α	 M88 / n51
Κωνικά β	
Αμφικωνικά α	 M95 / n52
Αμφικωνικά β	 M98 / n57
κωδωνόσχημα	 M93 / n58
κυλινδρικό	 3 / n518
Δισκοειδές επιτεδόκυρτο	 M92 / n519
Δισκοειδές αμφίκυρτο	 M99 / n520 + n521
Ημισφαιρικά	 M91 / n518
σφαιρικά	 M91 96 / n51
Σφαιρικά, ελλειψοειδή	 M91 / n551

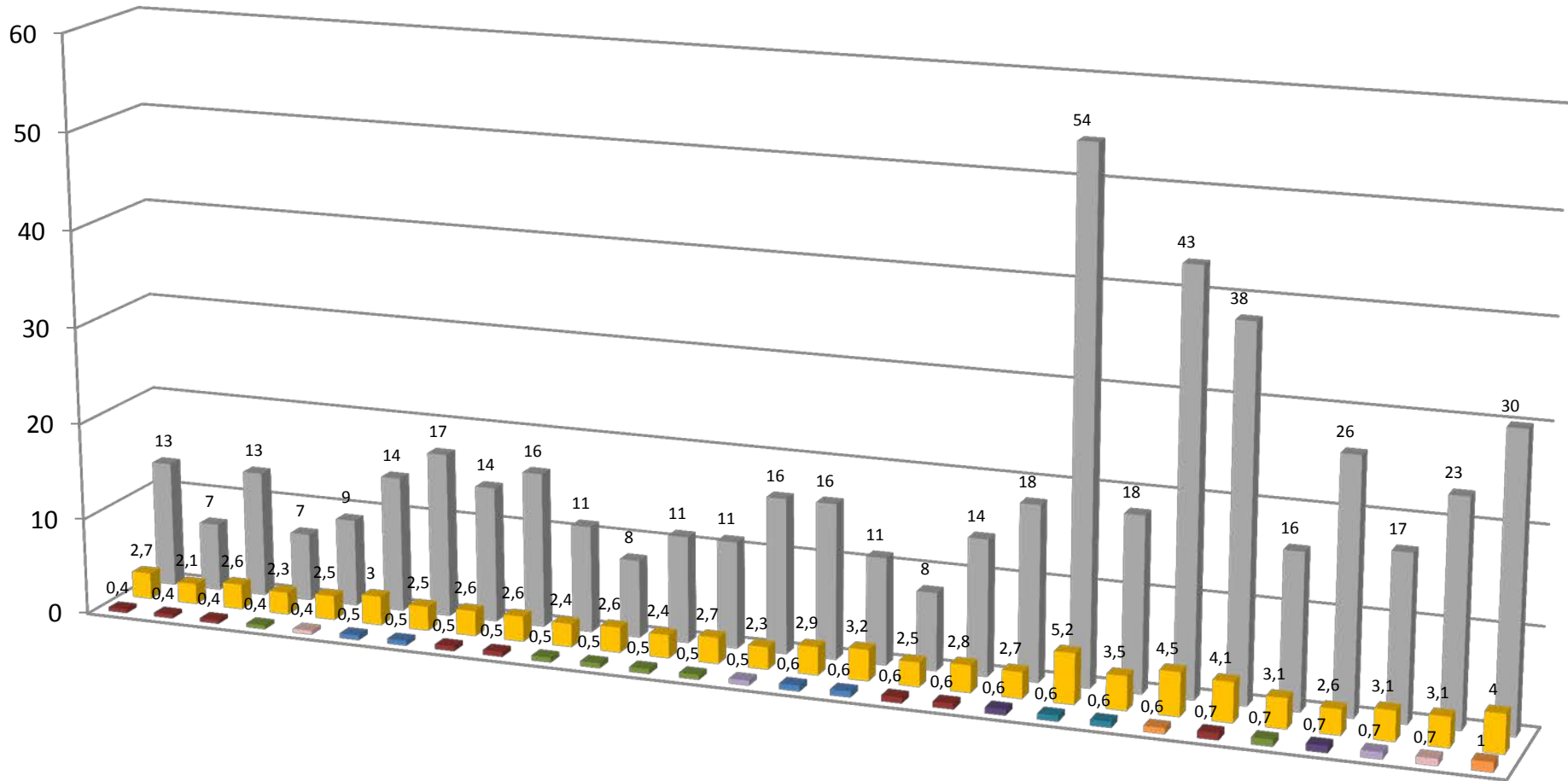
Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο έλληνοιστικής περιόδου

Εικ. 3.11 γ
Αναλογία ύψους και διαμέτρου

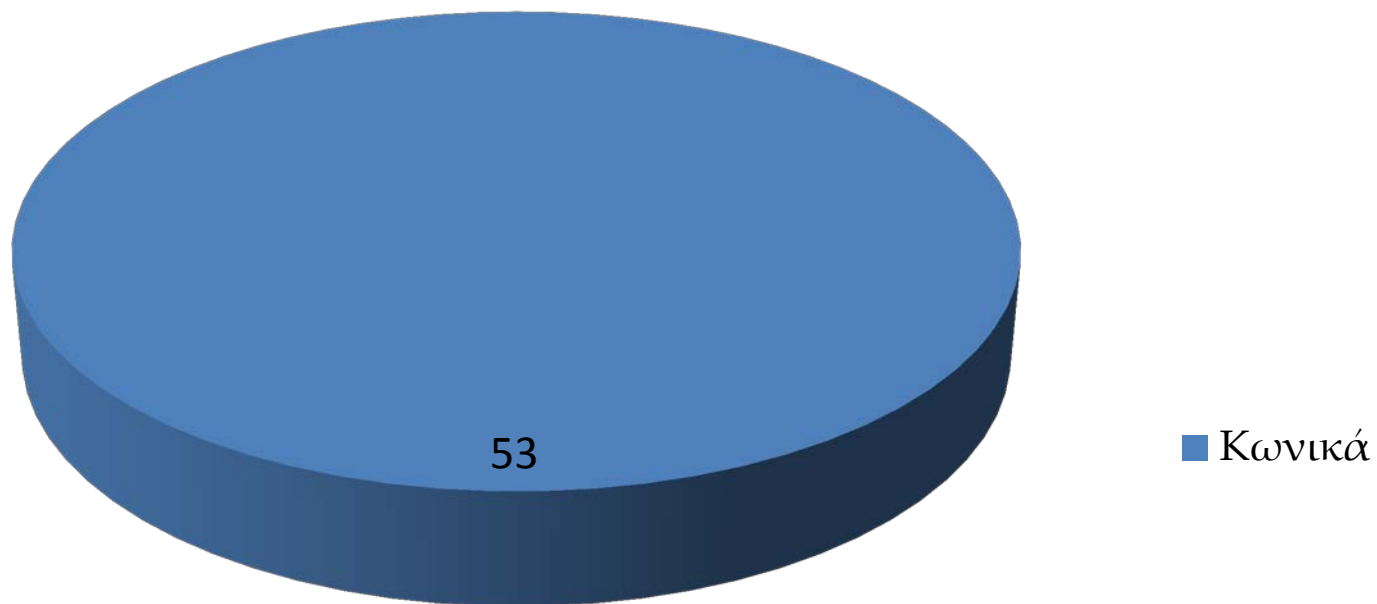
Εικ. 3.11 δ
 Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

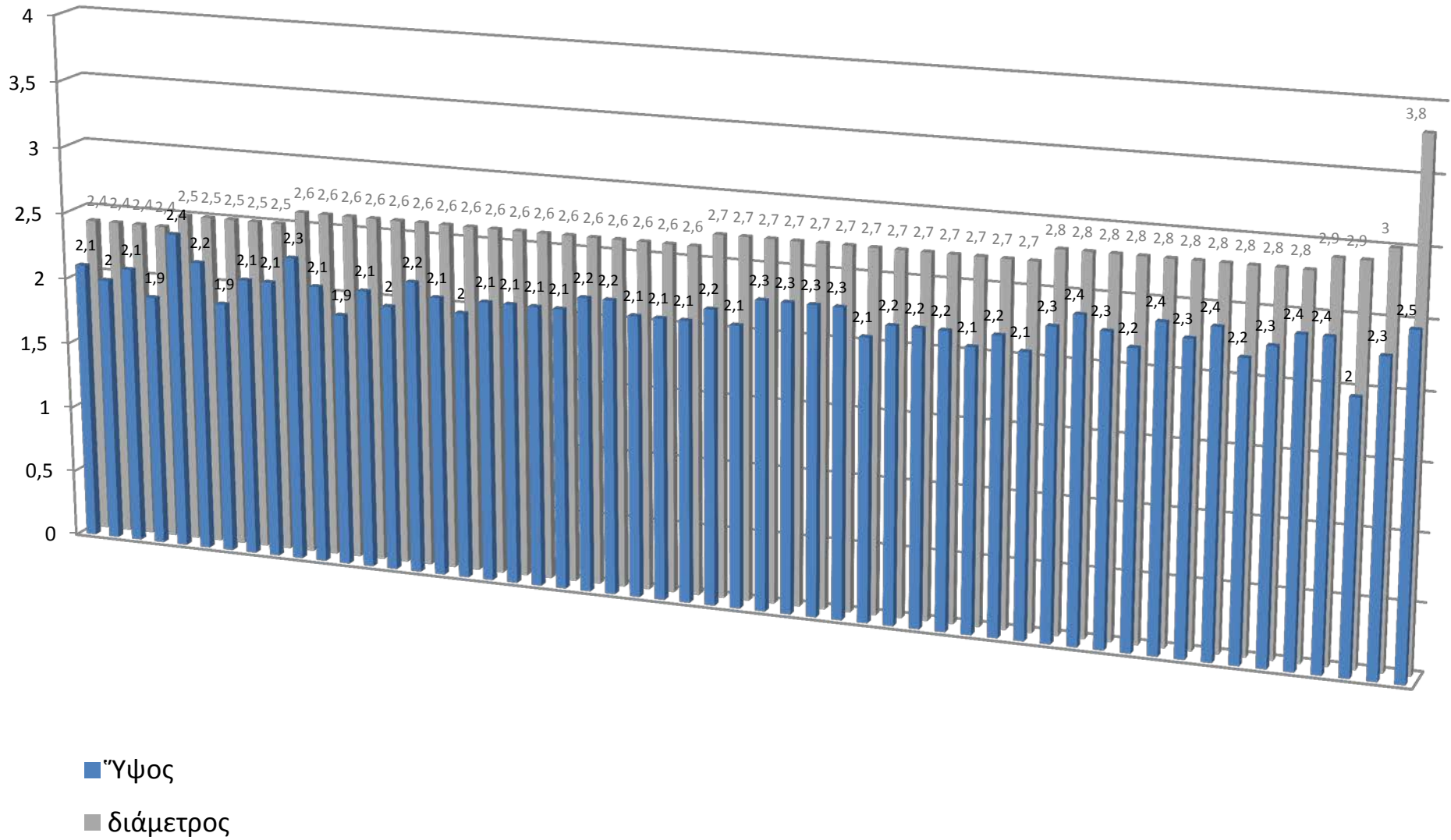
- Διαμ όπής
- Διάμετρος
- βάρους

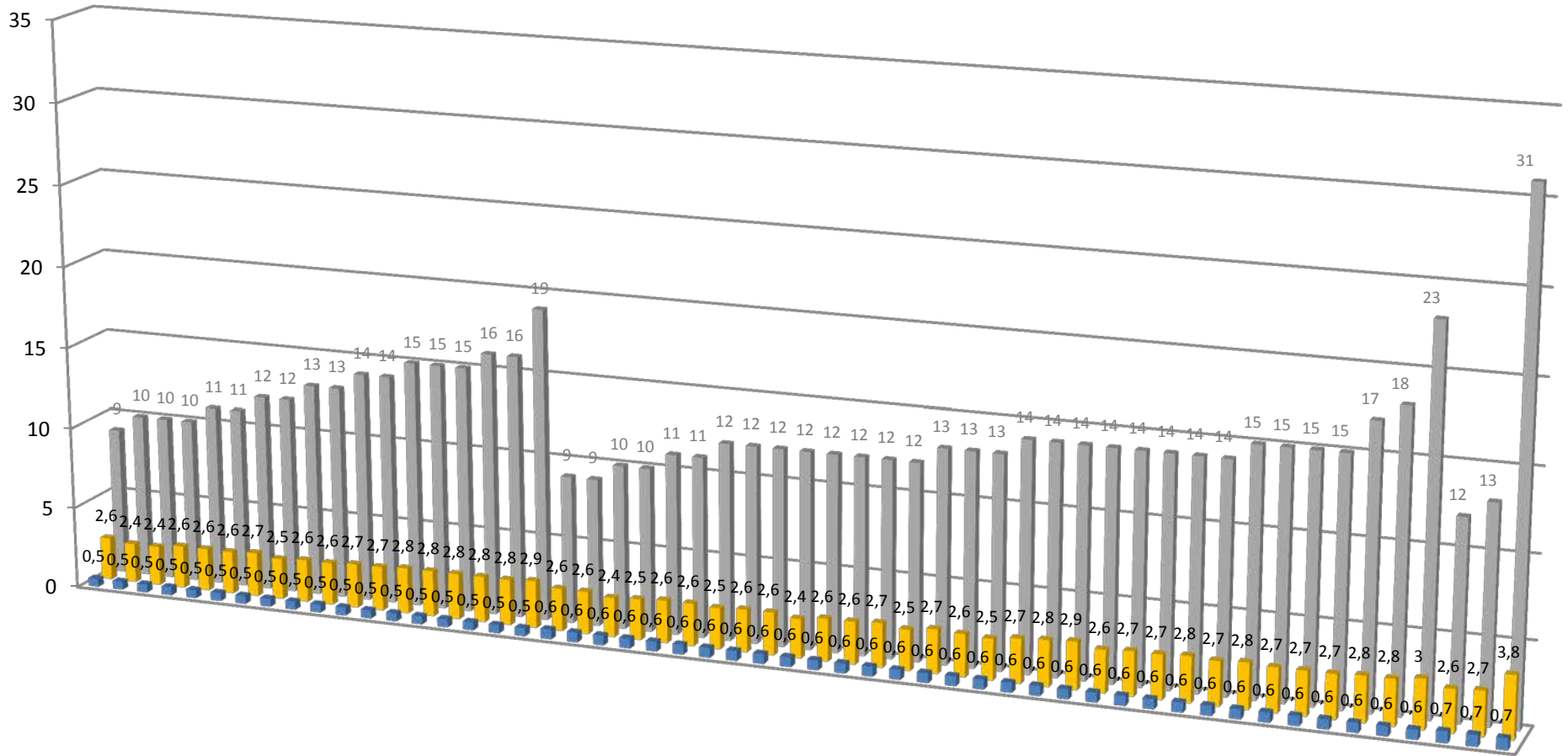
Ποσότητες σφονδυλίων ανά τύπο συλλογής Έμμ. Ίωαννίδη

Εικ. 3.12 γ
 Αναλογία ύψους και διαμέτρου

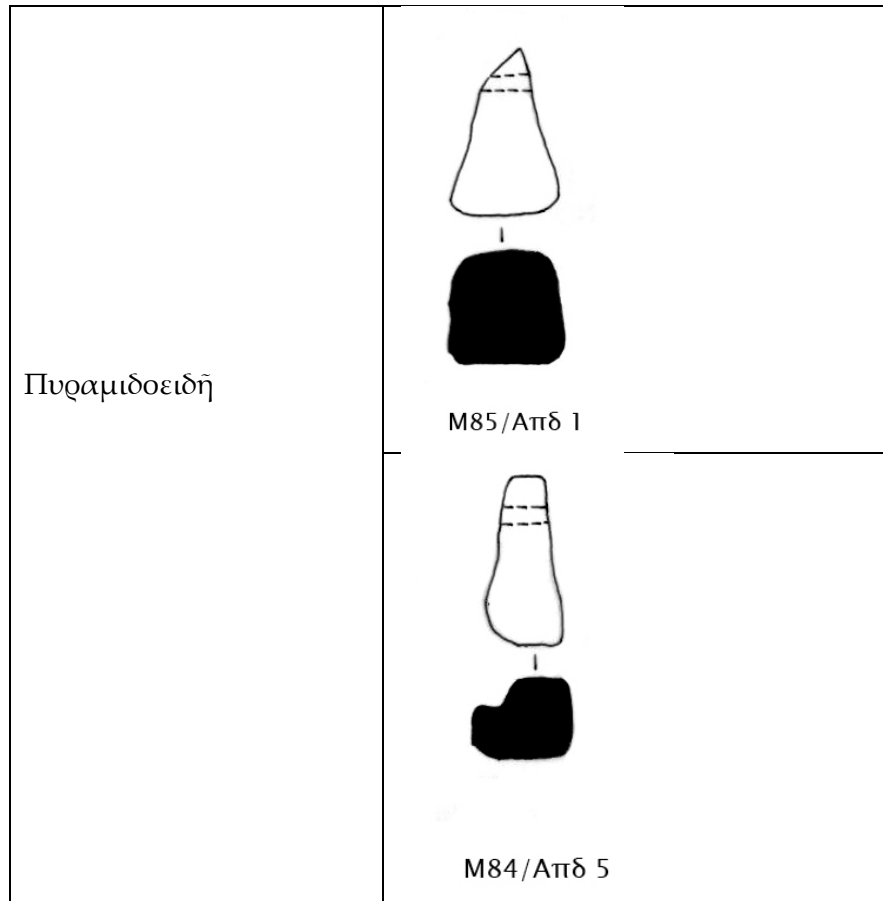

Εικ. 3.12 δ
 Αναλογία βάρους, διαμέτρου και διαμέτρου οπής

- Διαμ. οπής
- Διάμετρος
- Βάρος

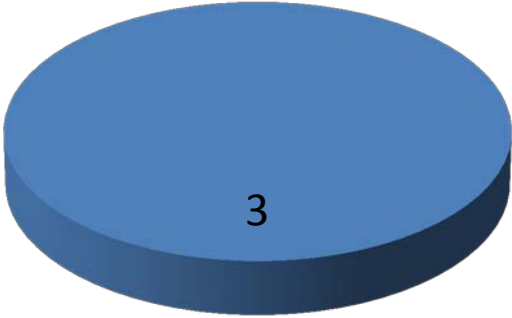
Εικόνα 4.1α

Εικόνα 4.1 α Τύποι ύφαντικῶν βαρῶν γεωμετρικῆς περιόδου

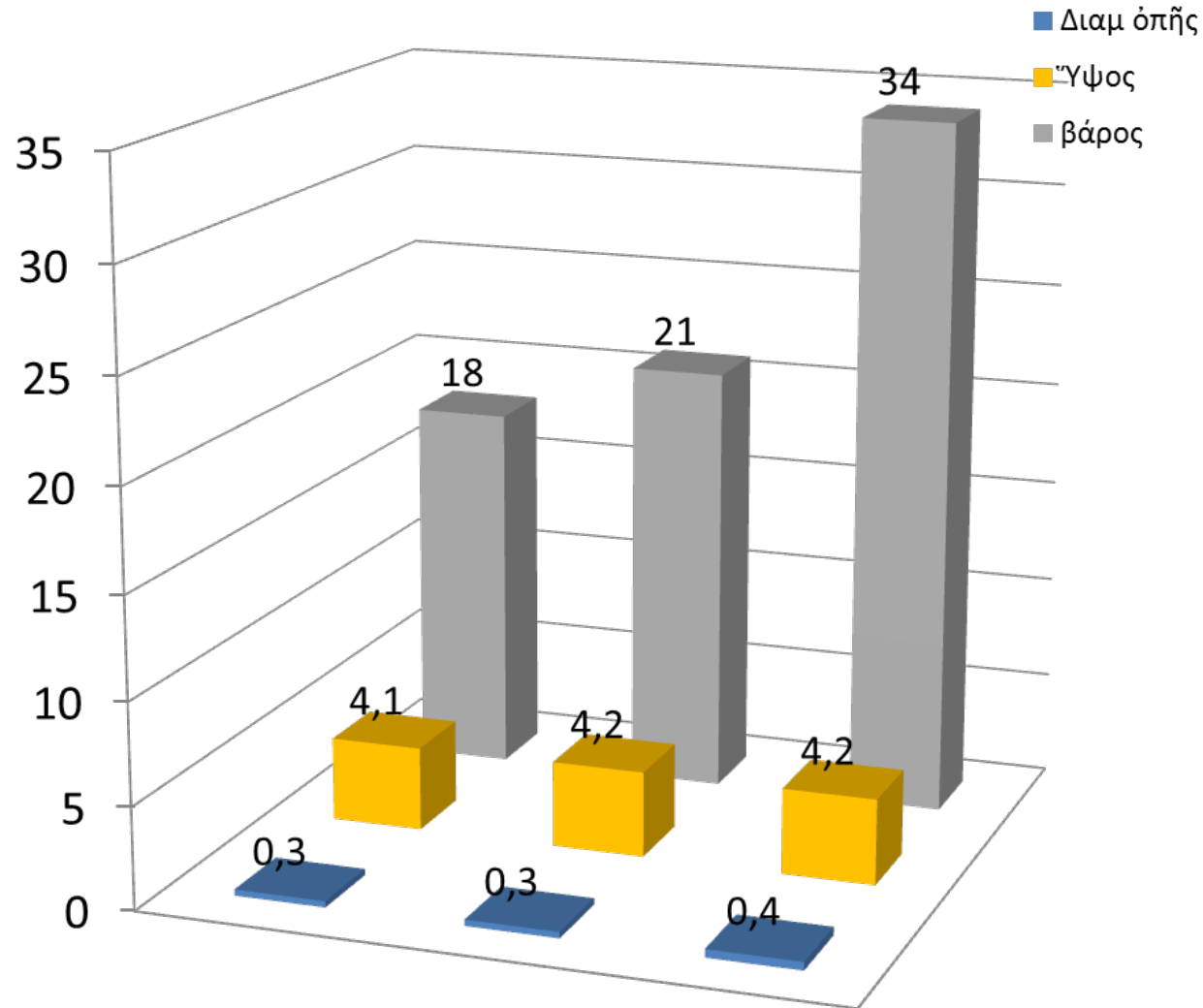
Εικ. 4.1 β
Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο γεωμετρικής
περιόδου

Πυραμιδοειδή

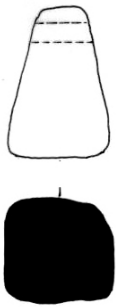

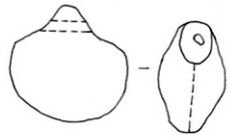

■ Πυραμιδοειδή

Εικ. 4.1 γ
Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

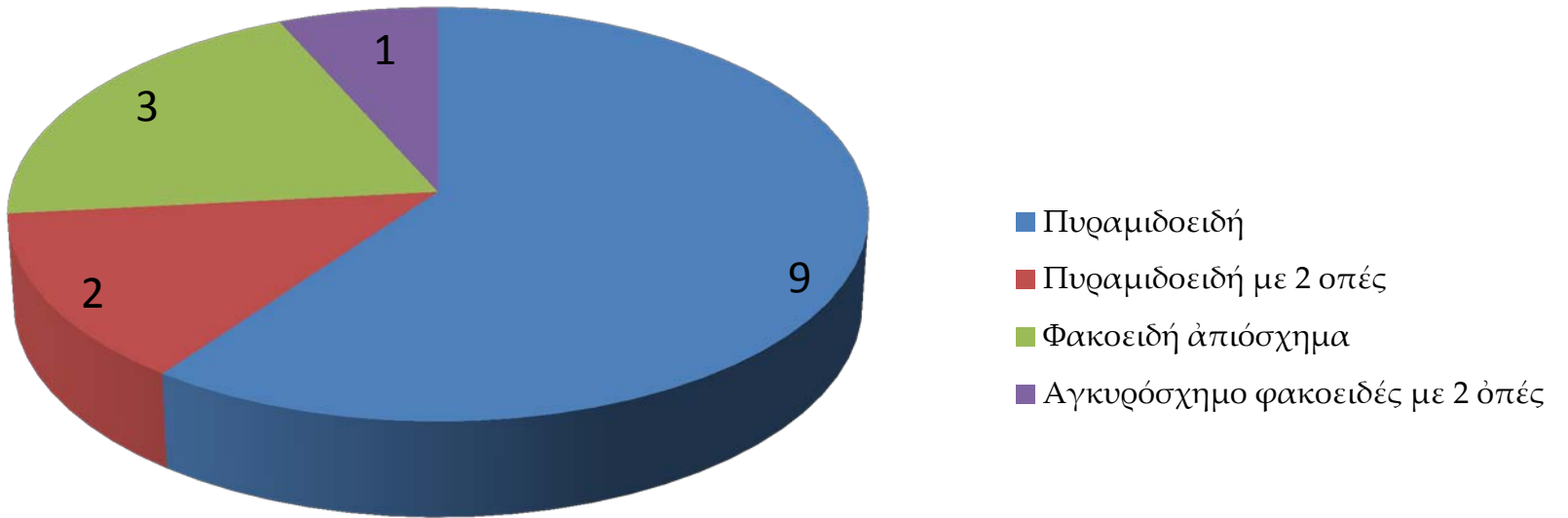

Εικόνα 4.2α

Πυραμιδοειδῆ	M93/πδ23	M99/πδ8=204	M81/πδ 26	M99/πδ5=202	M90/πδ23
Φακοειδές ἀπιόσχημο	M87/πδ 15				

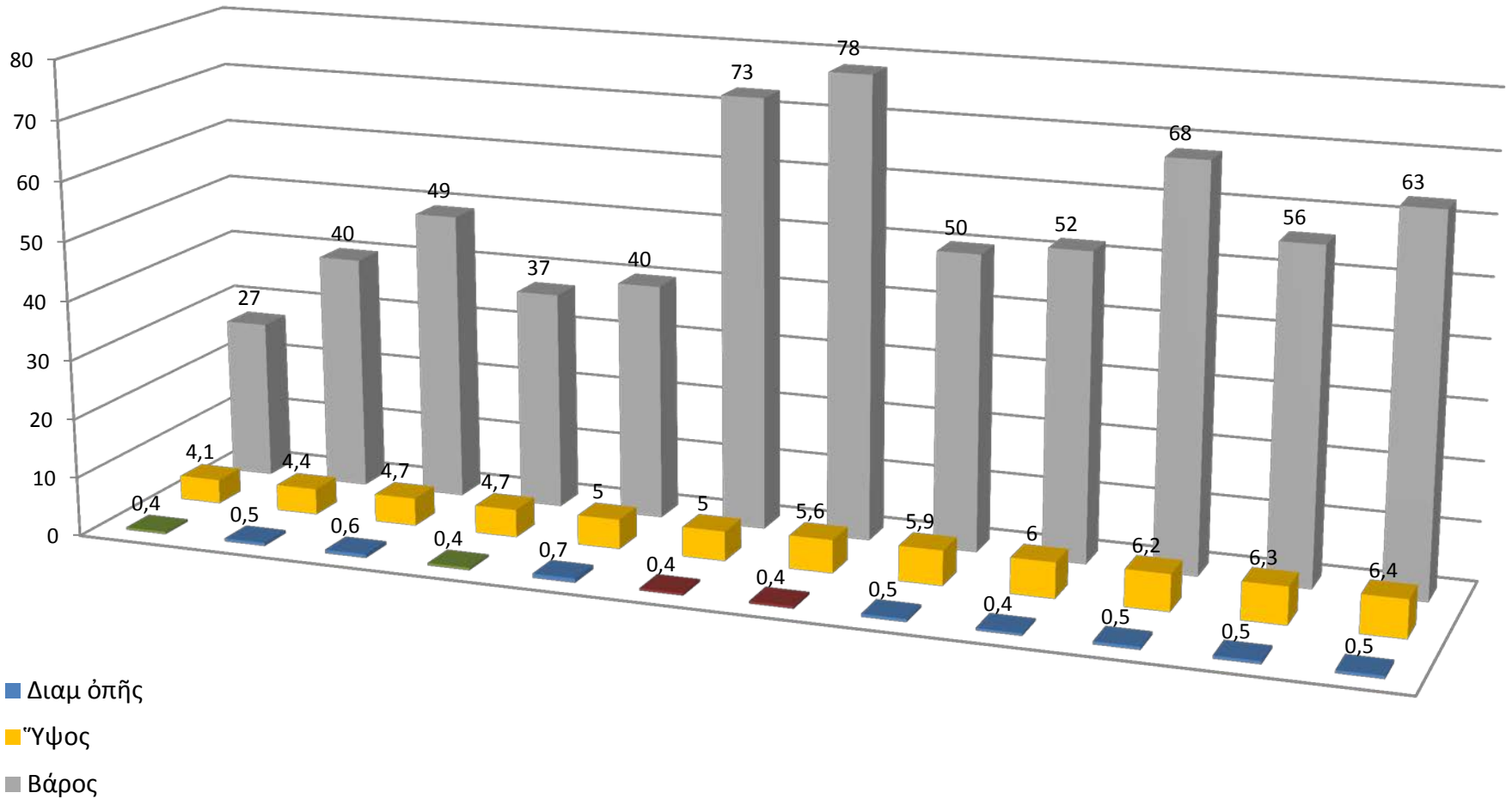
Εικόνα 4.2 α Τύποι ύφαντικῶν βαρῶν ἀρχαϊκῆς και κλασσικῆς περιόδου

Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο αρχαϊκής – κλασσικής περιόδου

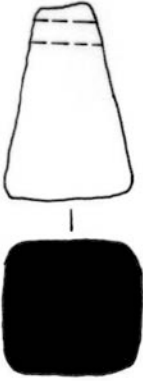

Εικ. 4.2 γ
Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

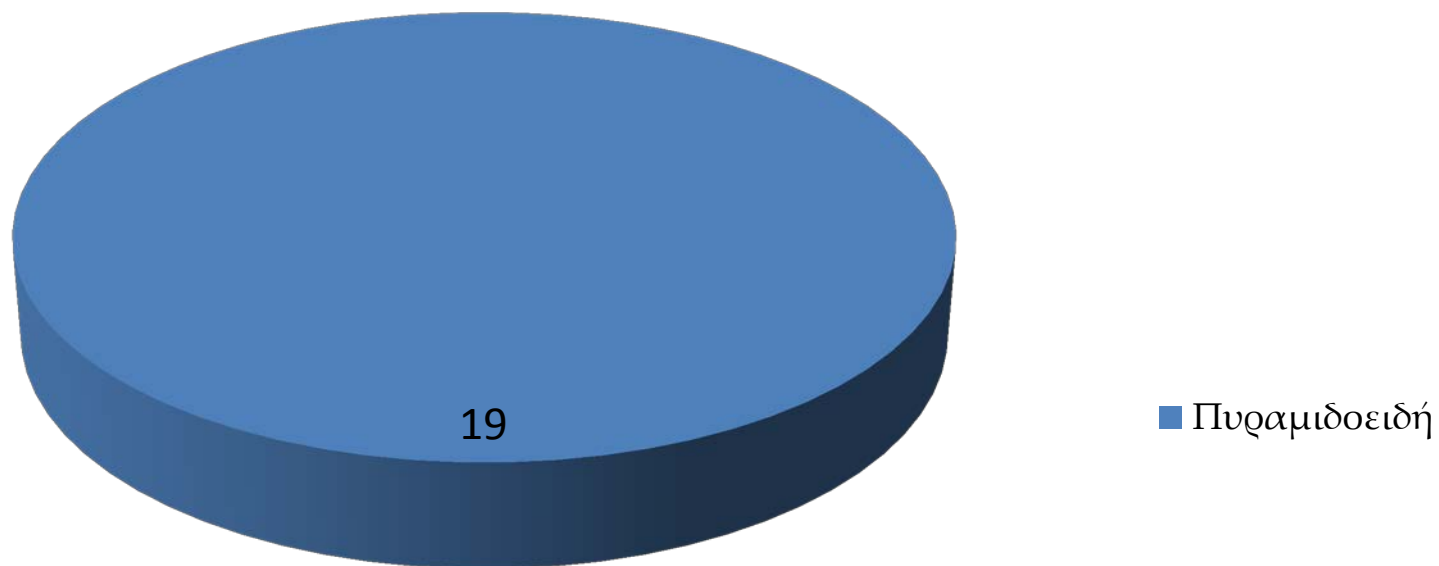

Εικόνα 4.3 α

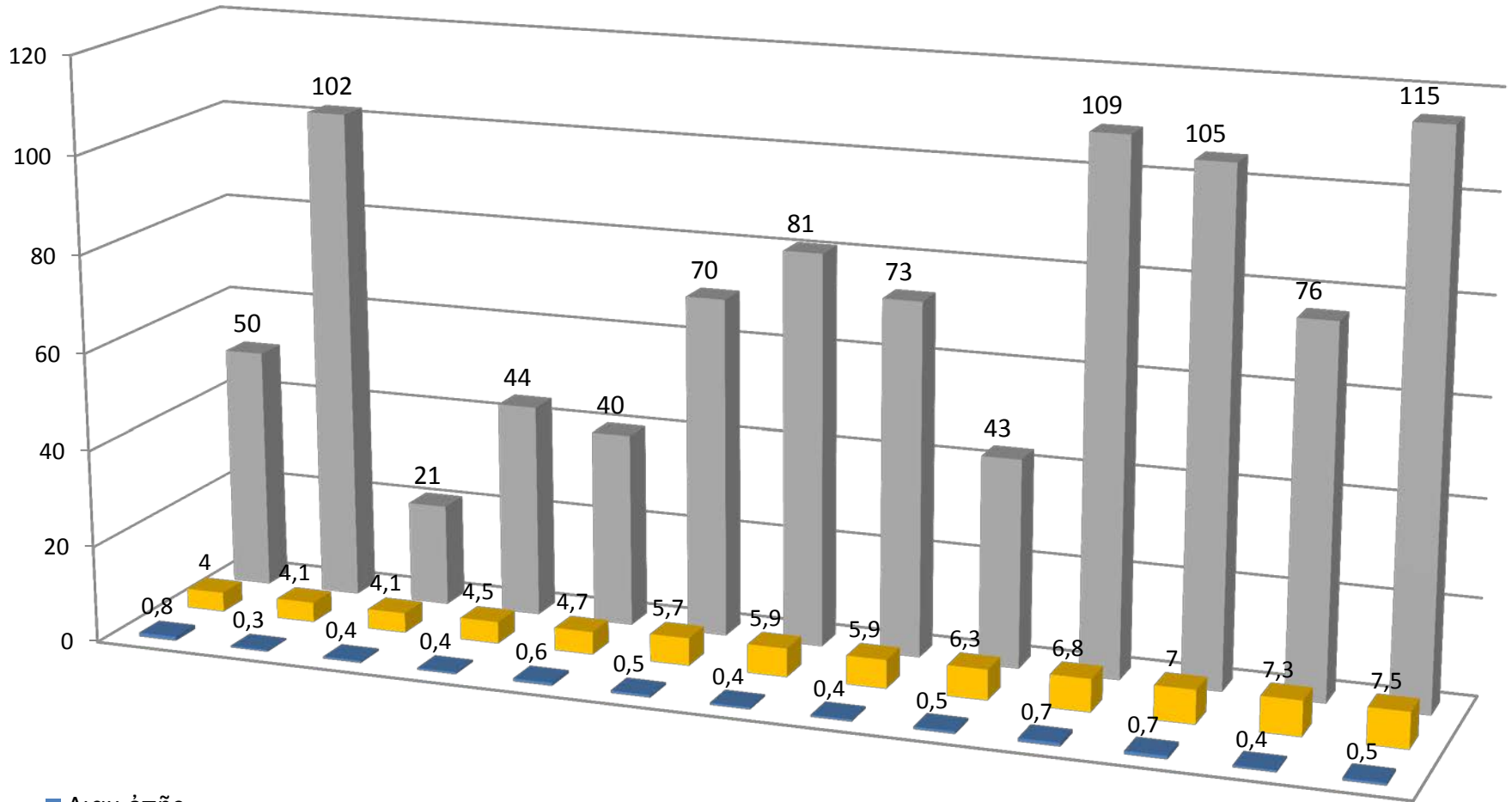
Πυραμιδοειδῆ	M89/πδ 5	M94/πδ6	M93/πδ41	M89/Απδ 3

Εικόνα 4.3 α Τύποι ύφαντικῶν βαρῶν ἐλληνιστικῆς περιόδου 3^{ος}-2^{ος} αἰ. μ.Χ.

Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο ελληνοιστικής περιόδου

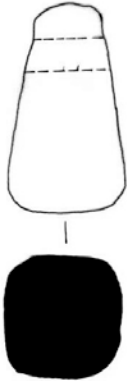

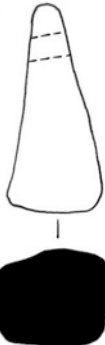

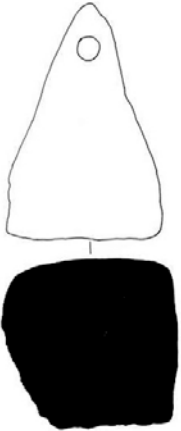
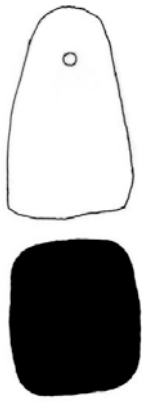

Εικ. 4.3 γ
Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

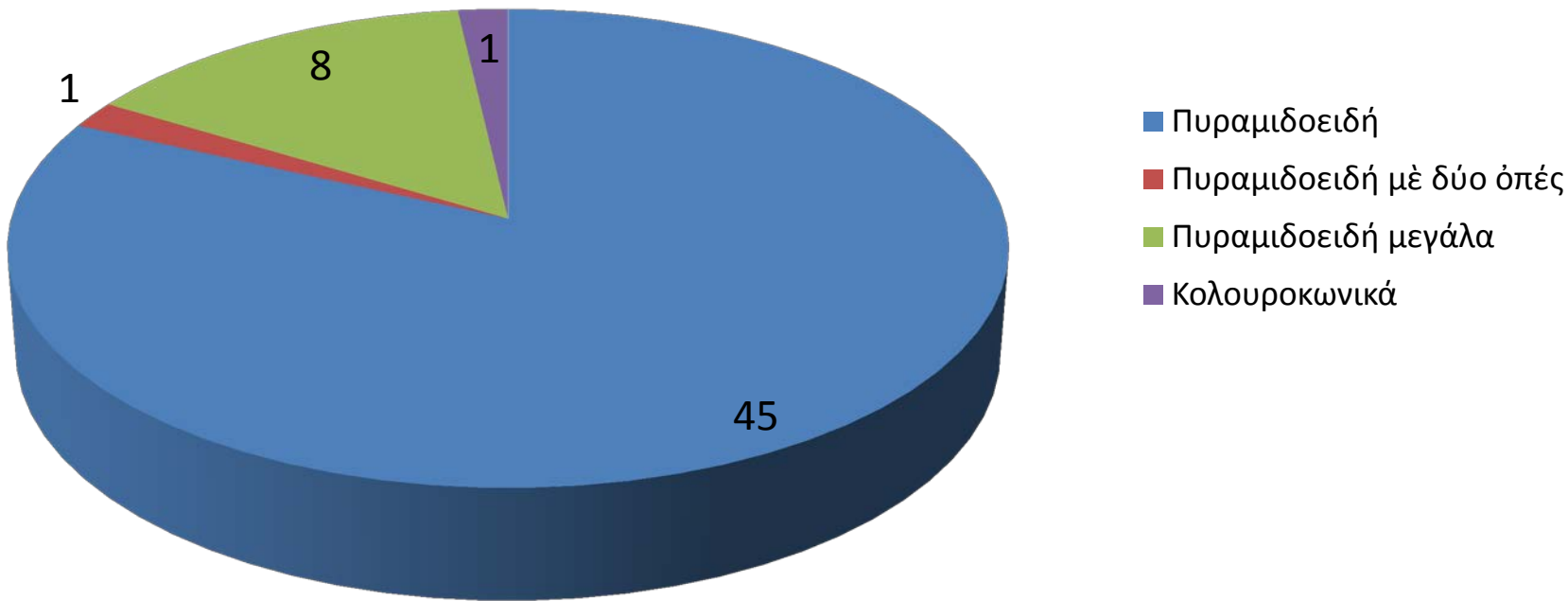
■ Διαμ. οπής
■ Ύψος
■ Βάρος

Εικόνα 4.4 α

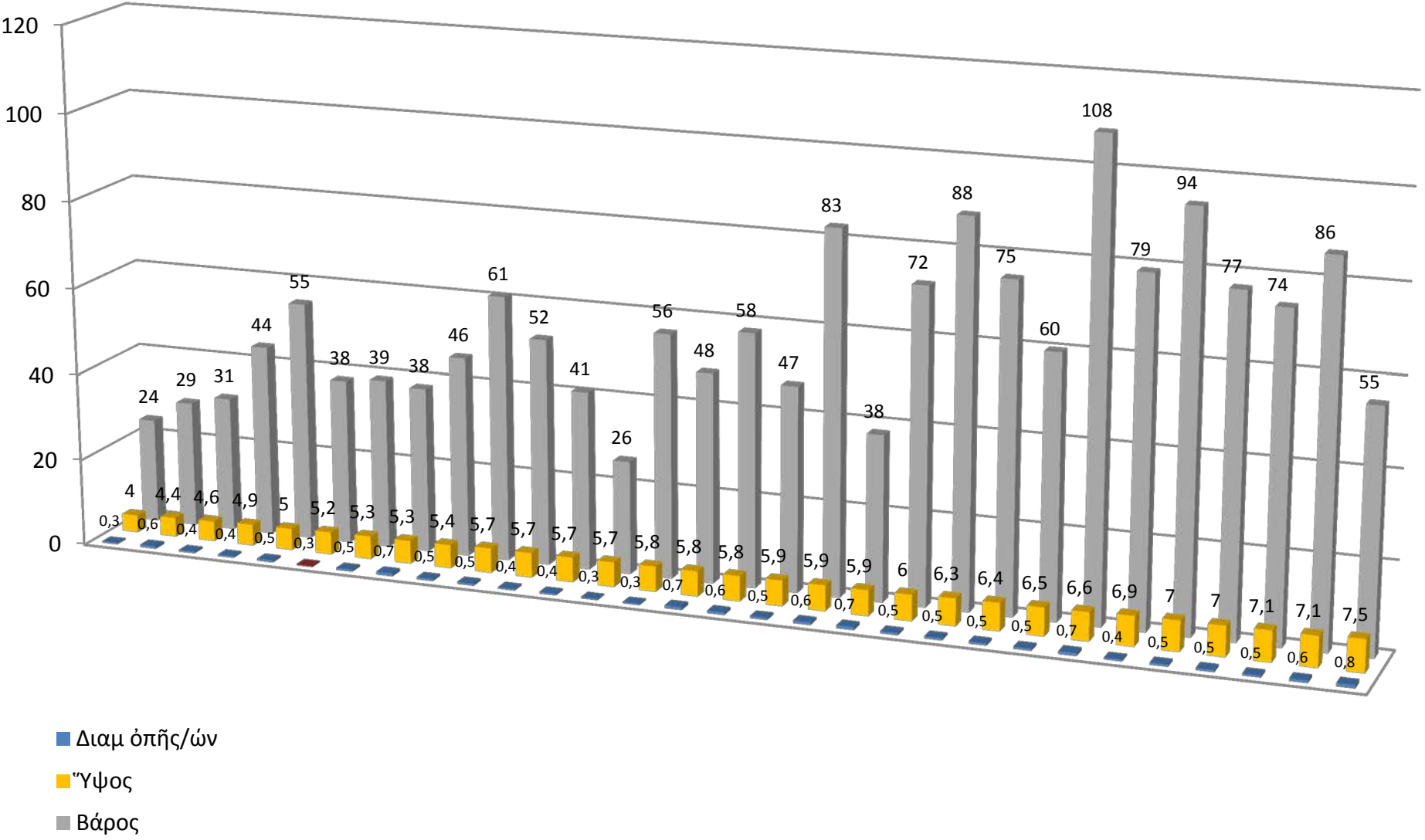
Πυραμιδοειδή	M87/πδ 8	M91/πδ 10	M84/πδ 9	M91/πδ 11	M00/πδ308
Πυραμιδοειδή Μεγάλου μεγέθους	A88/πδ1	ΑΕ99/πδ2	Κολυρο- κωνικό M91/πδ 5	M88/πδ 11	

Εικόνα 4.4 α 2 Τύποι Πυραμιδοειδών ύφαντικῶν βαρῶν ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου

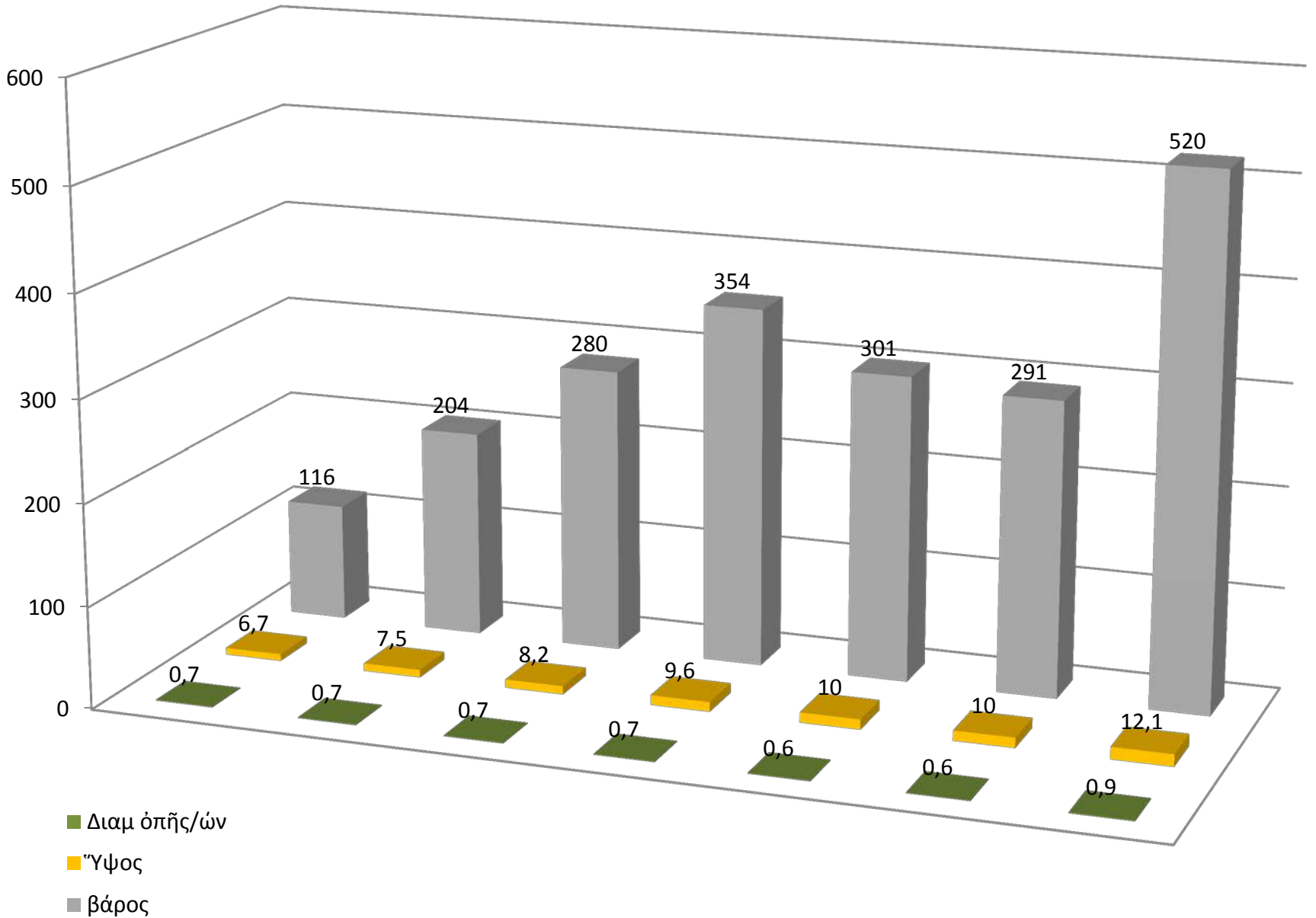
Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο ύστερης ελληνοιστικής περιόδου

Εικ. 4.4 γ
 Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

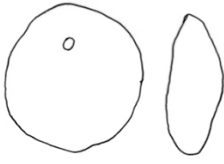
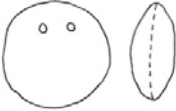
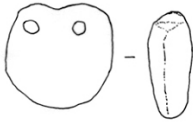
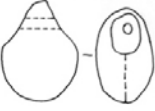

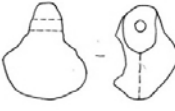
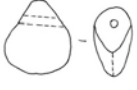

Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής (μεγάλα πυραμιδοειδή)

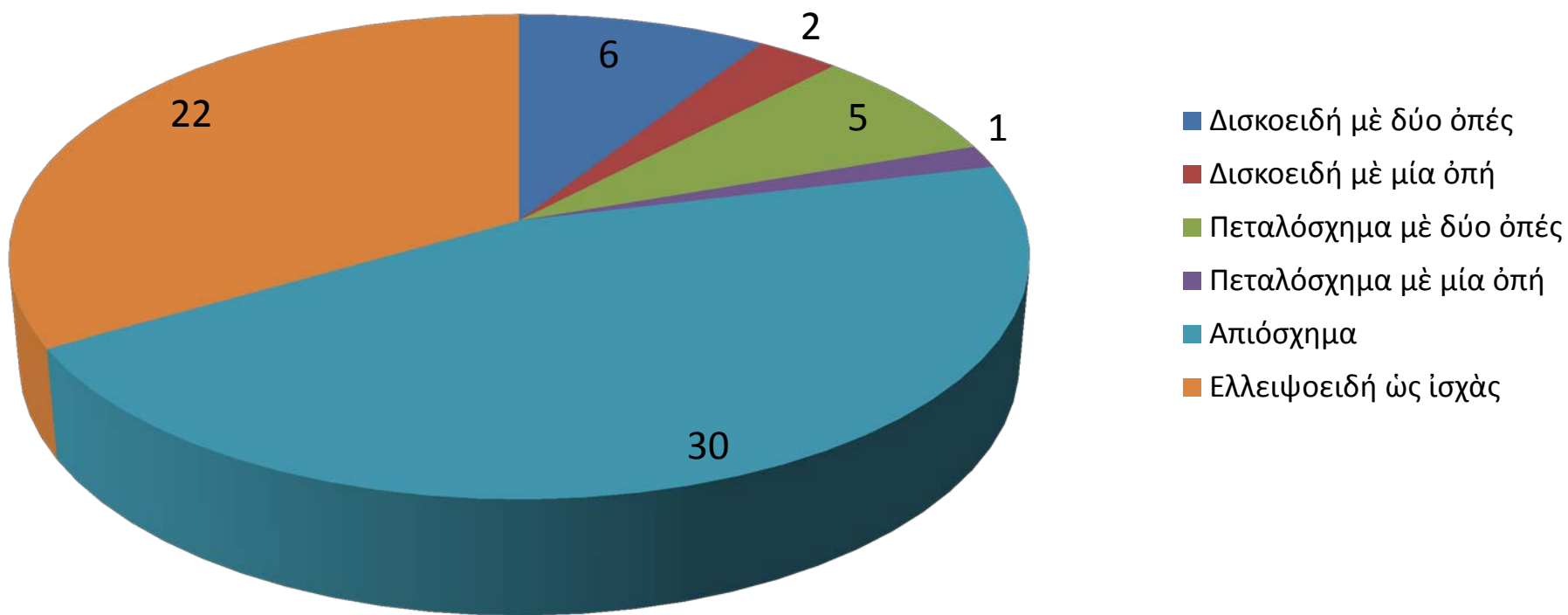

Εικόνα 4.5 α

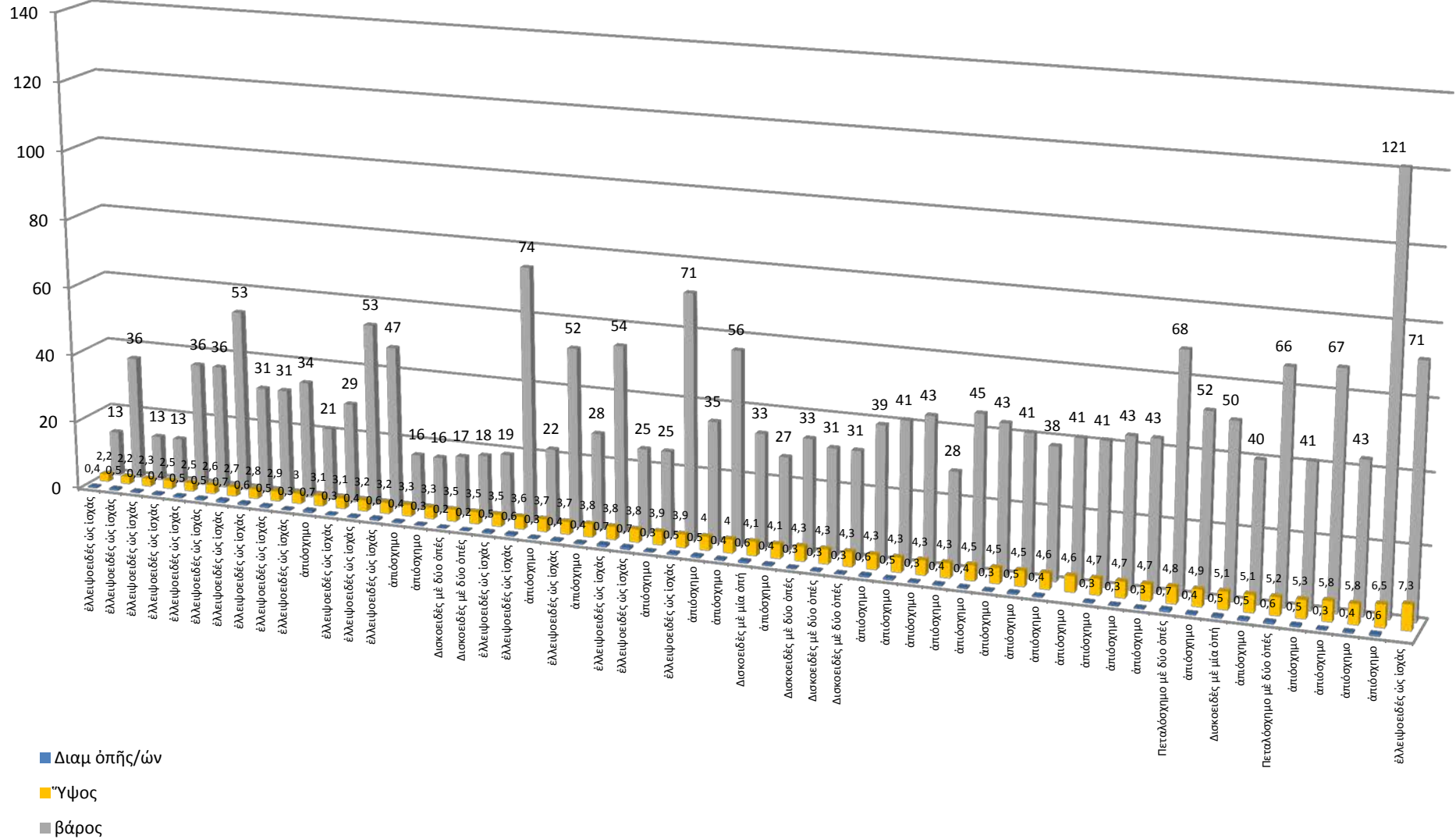
Φακοειδές Δισκοειδές	 M89/πδ 14	 M90/πδ352	 M91/πδ 38	
Φακοειδές άπιόσχημο	 M90/151	 M82/πδ 24	 M90/πδ 25	 M90/πδ 38
Φακοειδές έλλειψοειδές ώς ισχάς	 M94/πδ3	 M89/πδ 7		

Εικόνα 4.5 α Τυπολογία Φακοειδών ύφαντικών βαρῶν ὕστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου

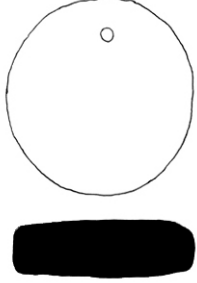

Εικ. 4.5 β
Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο ύστερης ελληνοιστικής περιόδου

Εικ. 4.5 γ
 Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου σπής

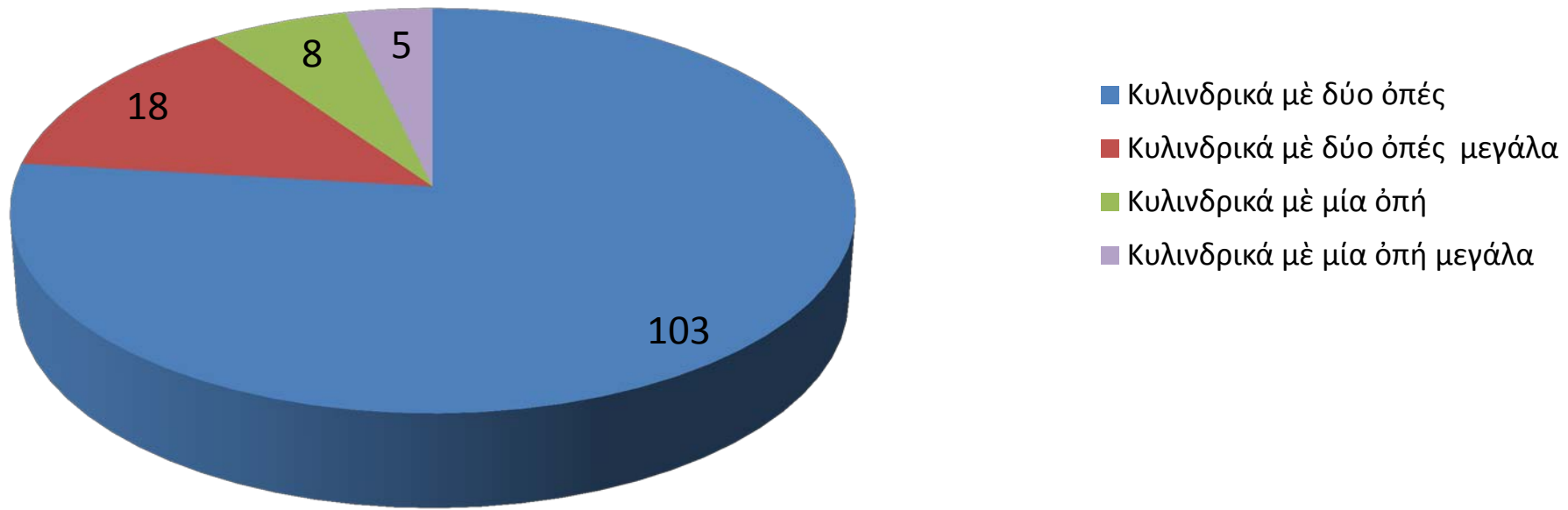
Εικόνα 4.6 α

Δισκοειδές	M82/πδ 43	M91/πδ 652		
Δισκοειδές μεγάλου μεγέθους	M90/πδ 46			

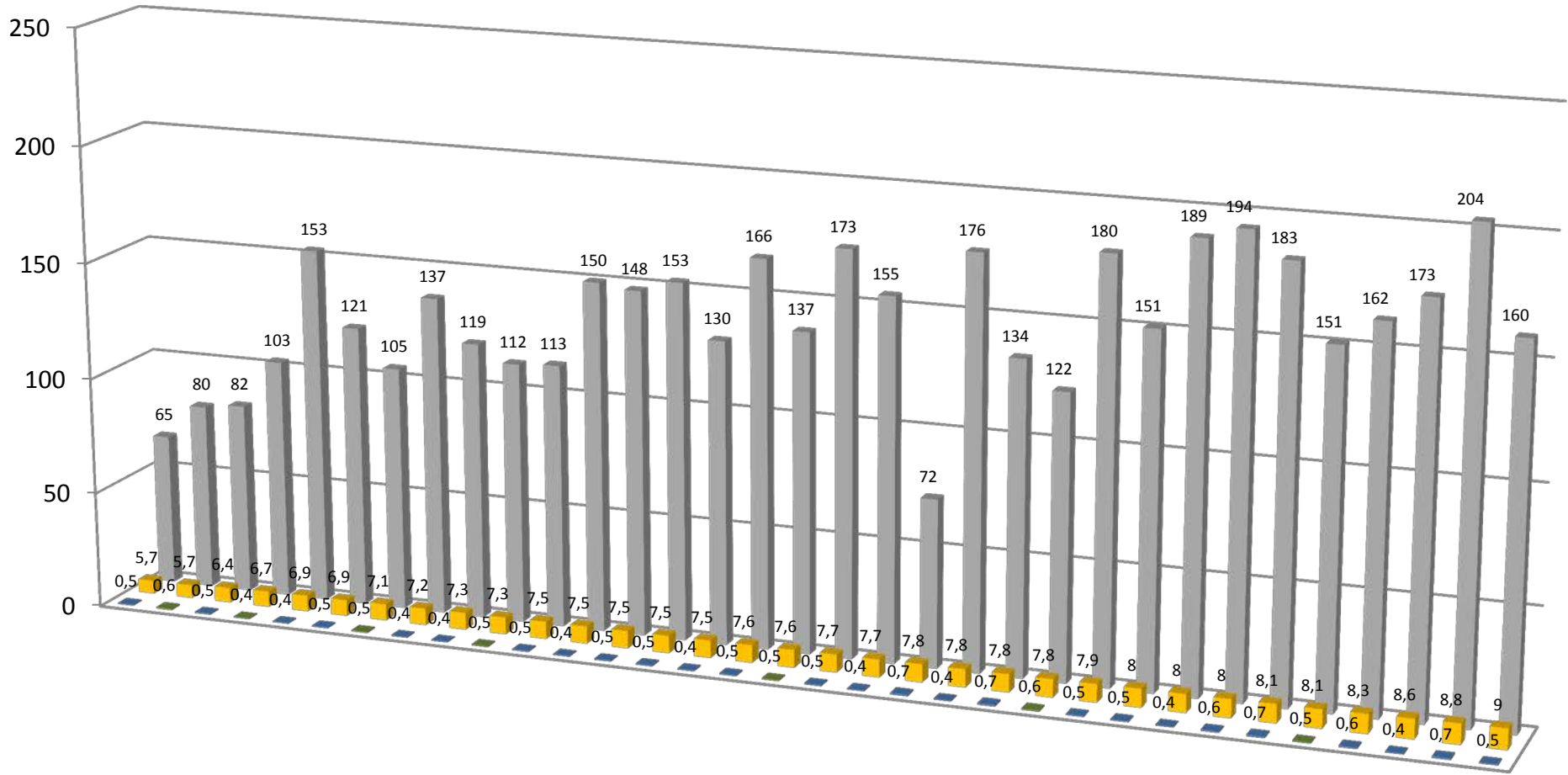
Εικόνα 4.6 α Τυπολογία δισκοειδῶν κυλινδρικῶν ὑφαντικῶν βαρῶν

ὑστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου

Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο ύστερης ελληνοιστικής περιόδου

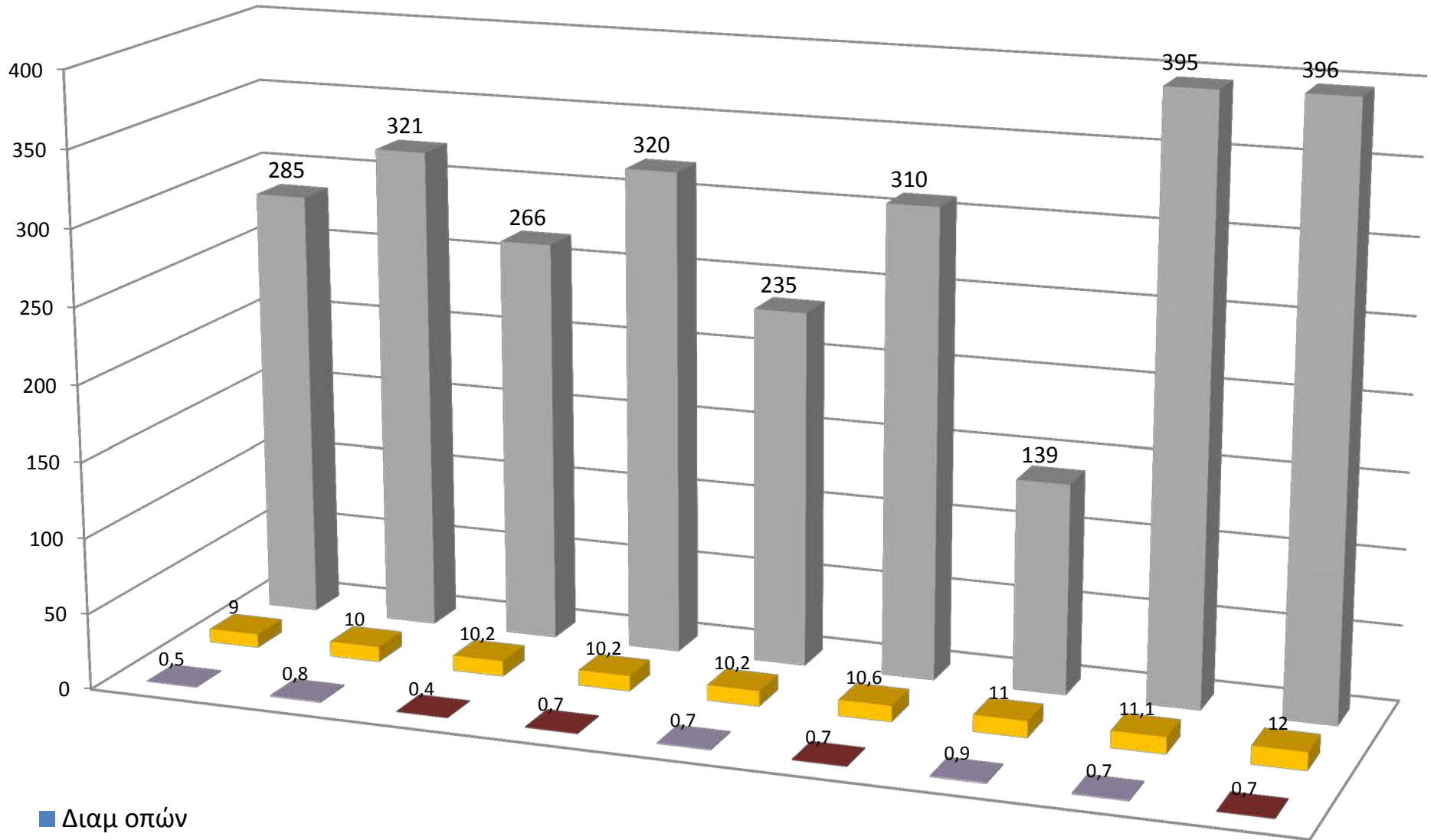

Εικ. 4.6 γ
 Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

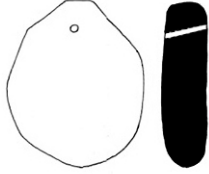
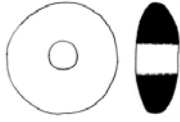
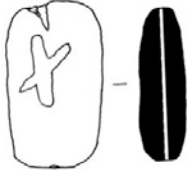
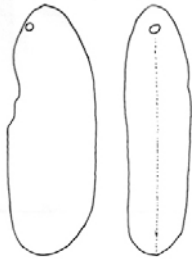

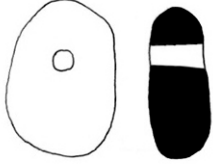
- Διαμ. οπών
- Ύψος
- Βάρος

Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής (μεγάλα δισκοειδή)

- Διαμ οπών
- Ύψος
- Βάρος

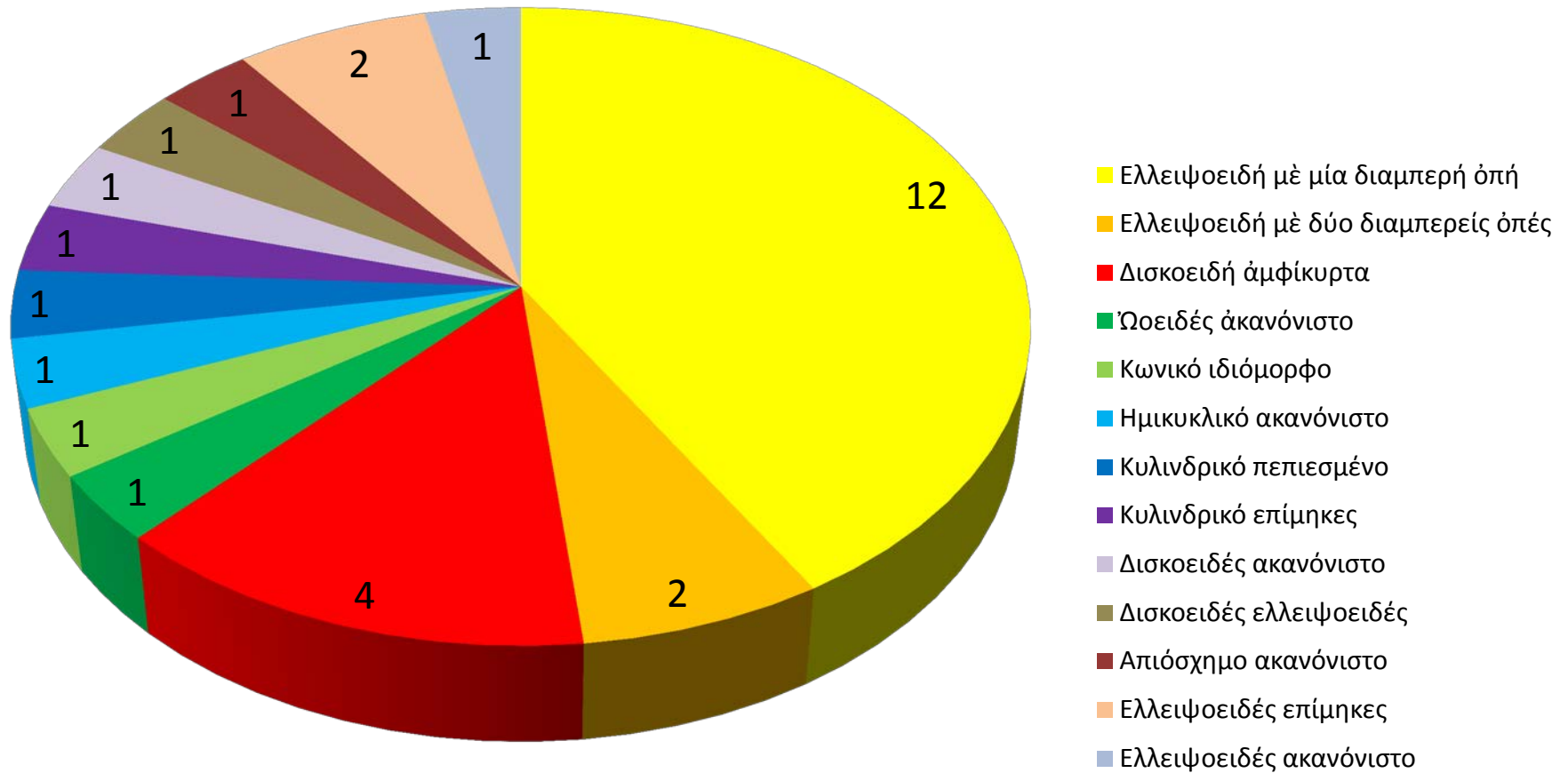
Εικόνα 4.7 α

ιδιόμορφα	M81/πδ 9	M94/πδ8	M82/πδ 45	M83/πδ 22
	M83/πδ 30			
λίθινο	M01/Λδ 1=501			

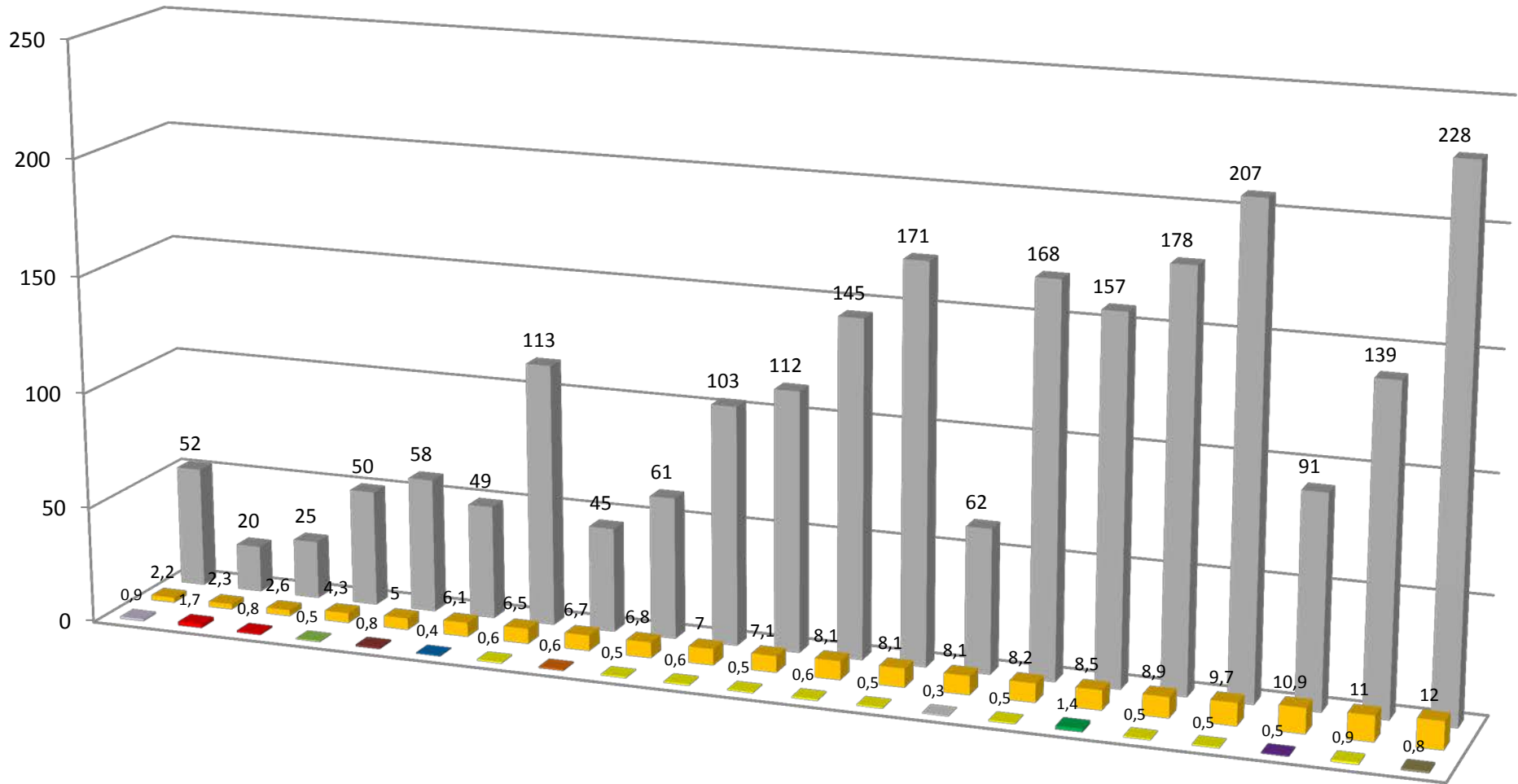
Εικόνα 4.7 α Τυπολογία ιδιόμορφων ύφαντικῶν βαρῶν Ἑλληνιστικῆς περιόδου

Ποσότητες ιδιόμορφων υφαντικών βαρών ανά τύπο ύστερης ελληνιστικής περιόδου

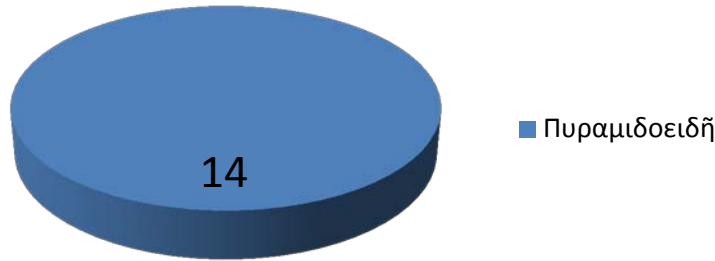
Εικ. 4.7 γ
 Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

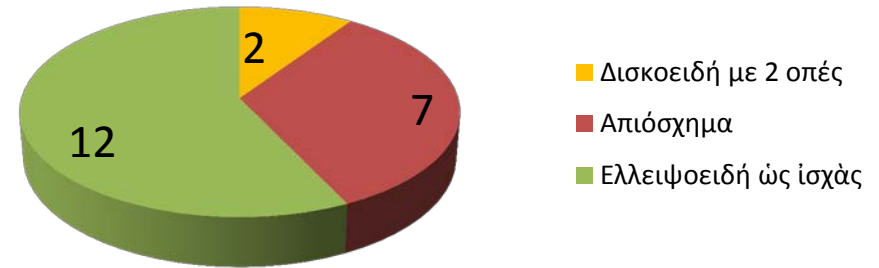
- Διαμ όπῶν
- Ύψος
- Βάρος

Ποσότητες υφαντικών βαρών ανά τύπο συλλογής Εμμ. Ιωαννίδη

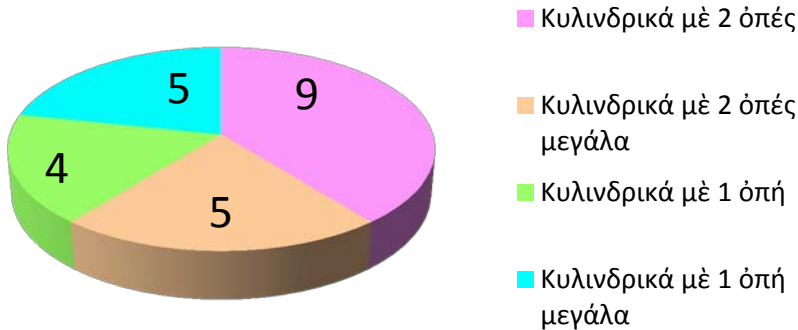
Πυραμιδοειδή

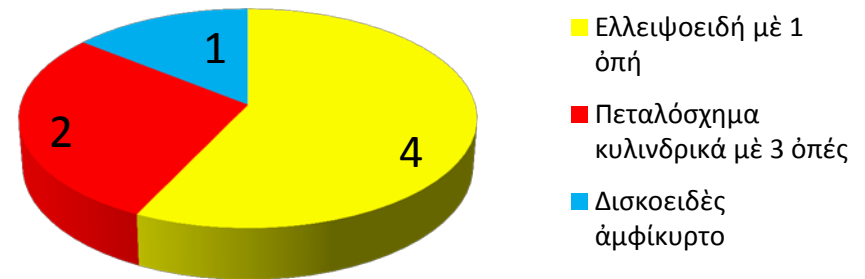
Φακοειδή

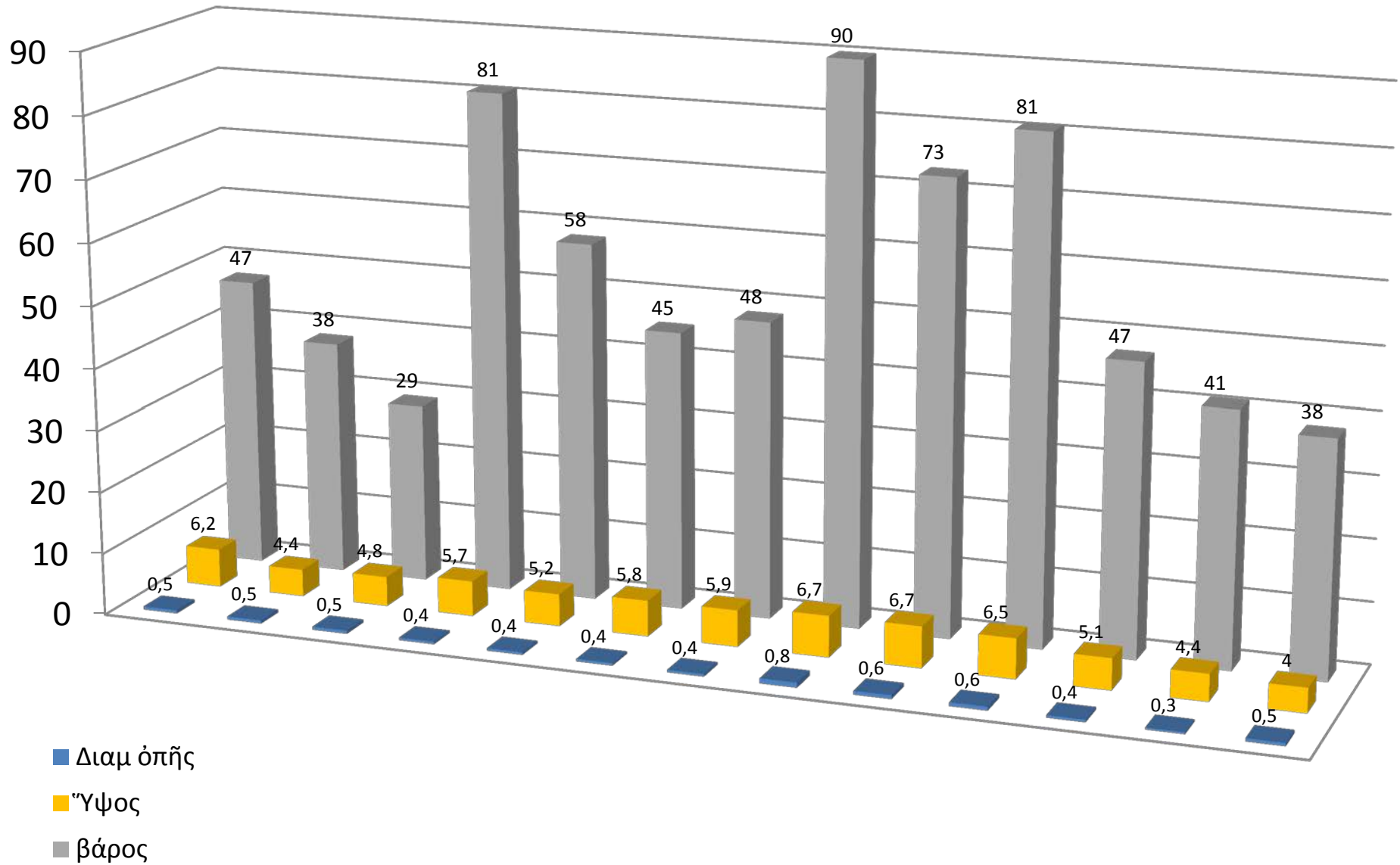
Δισκοειδή

Ιδιόμορφα

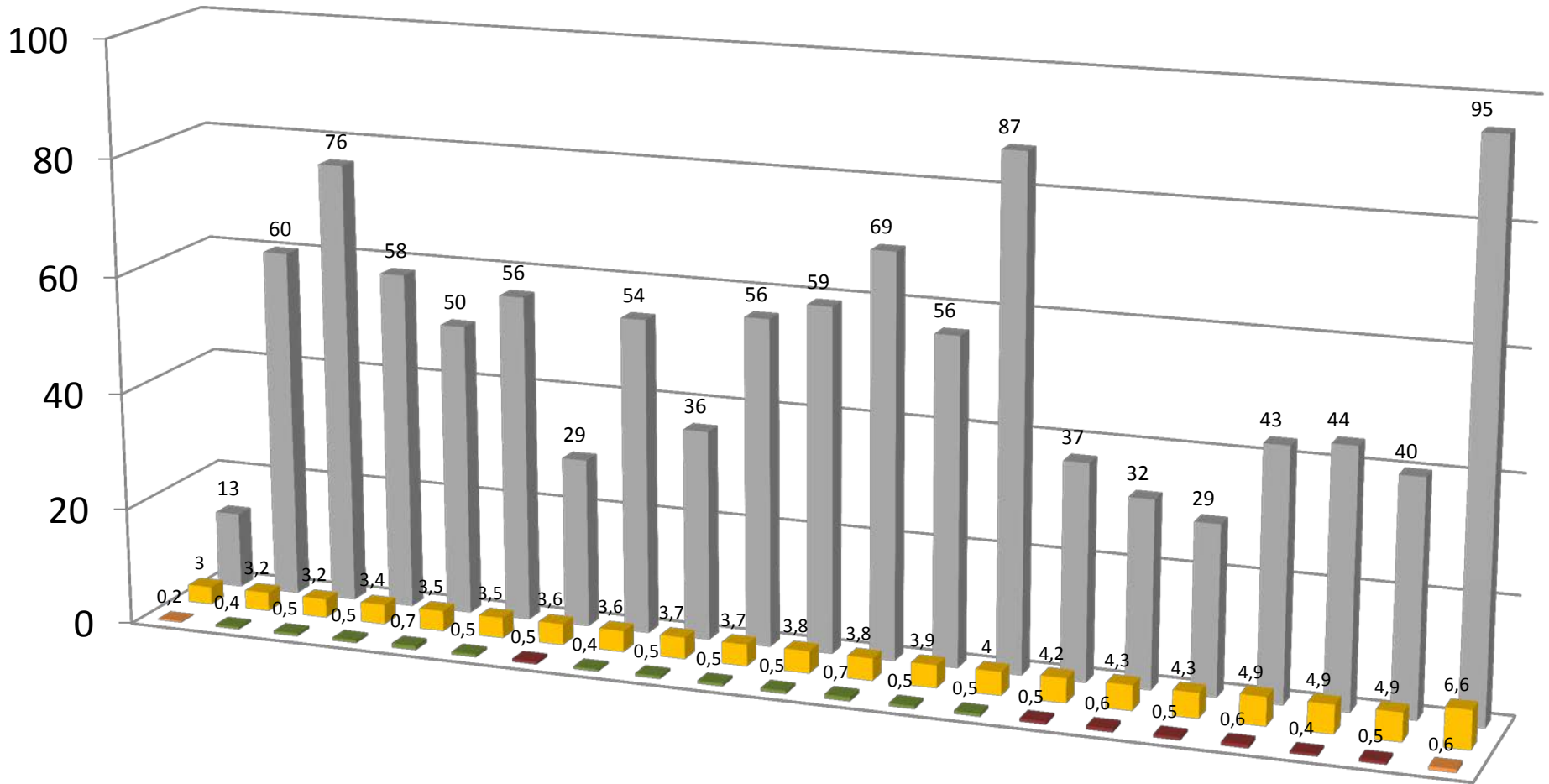

Εικ. 4.8 γ
Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου όπης

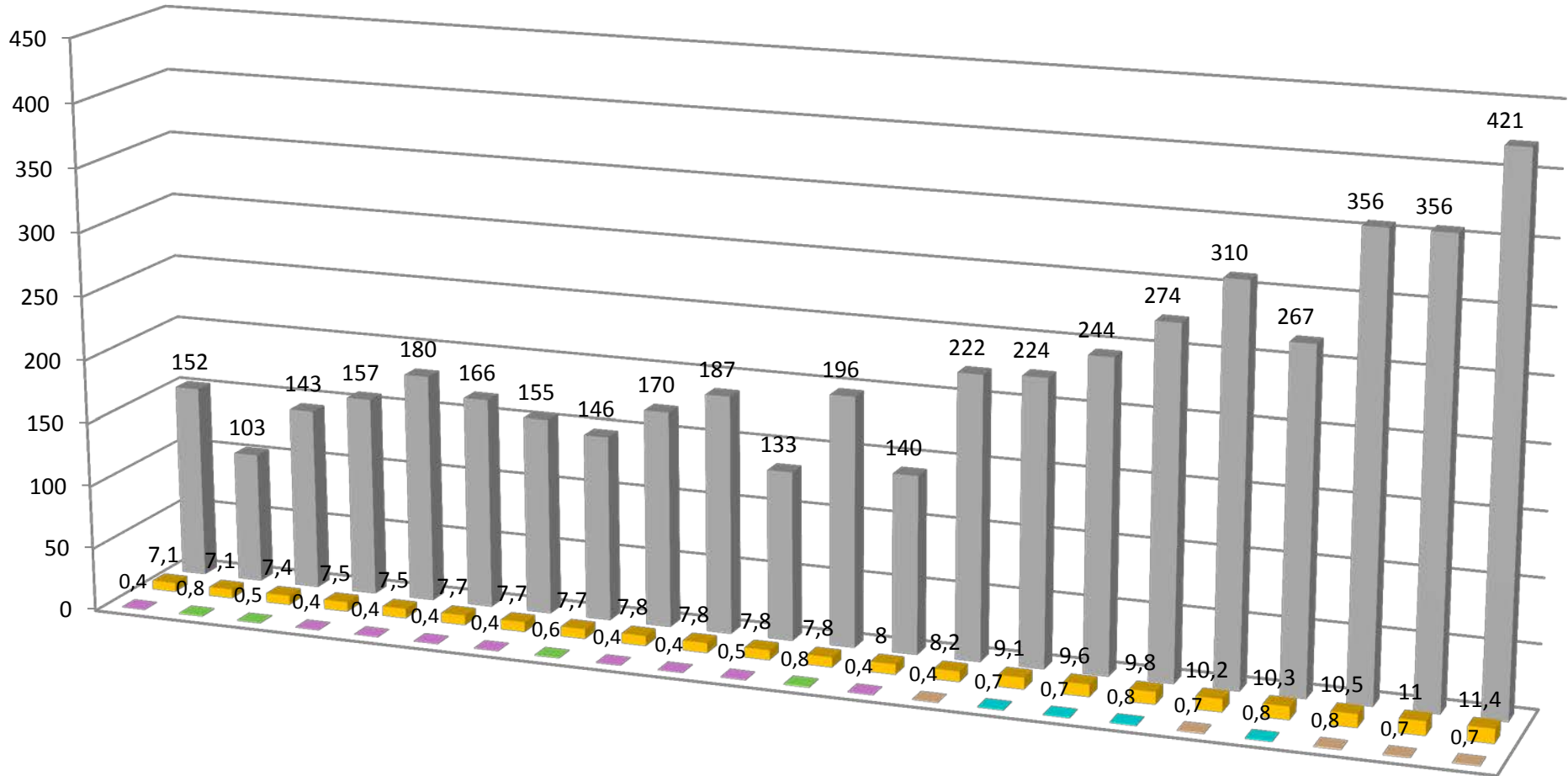
Εικ. 4.8 δ

Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

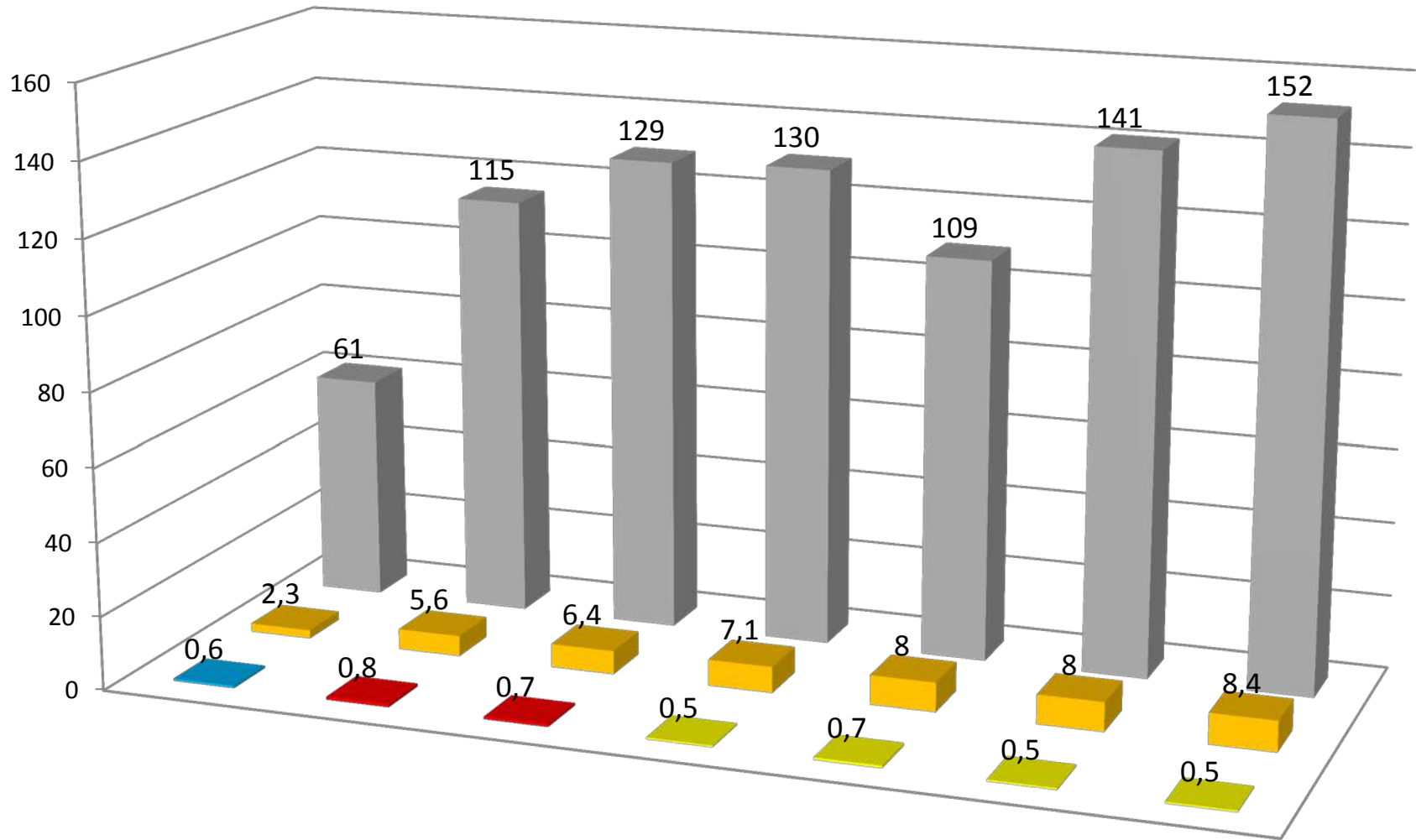
- Διαμ. οπής/ών
- Ύψος
- Βάρος

Εικ. 4.8 ε
 Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

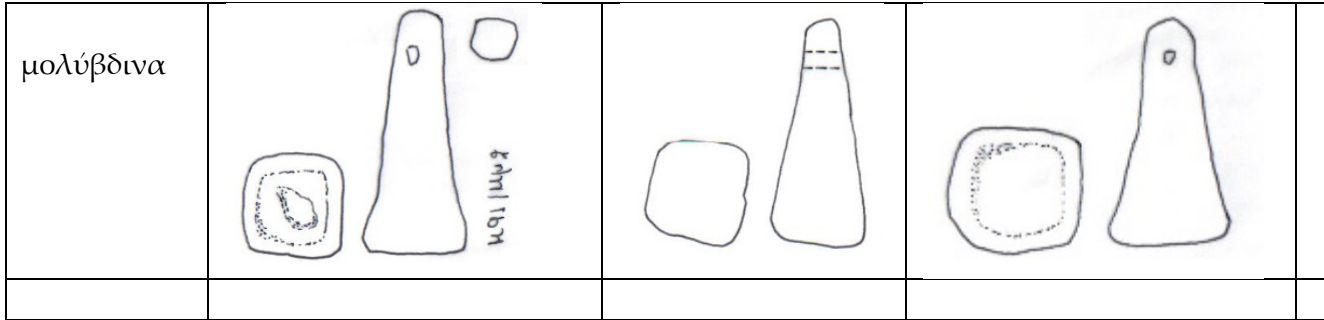
- Διαμ όπών
- Ύψος
- Βάρος

Εικ. 4.8 στ
Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

- Διαμ. όπών
- Ύψος
- βάρους

Εικόνα 4.9 α

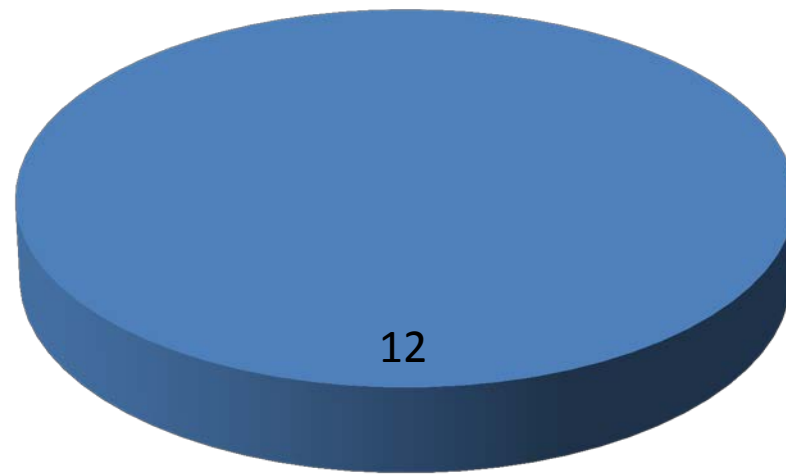

Εικόνα 4.9 α Τυπολογία μολύβδινων βαρῶν Ἑλληνιστικῆς περιόδου

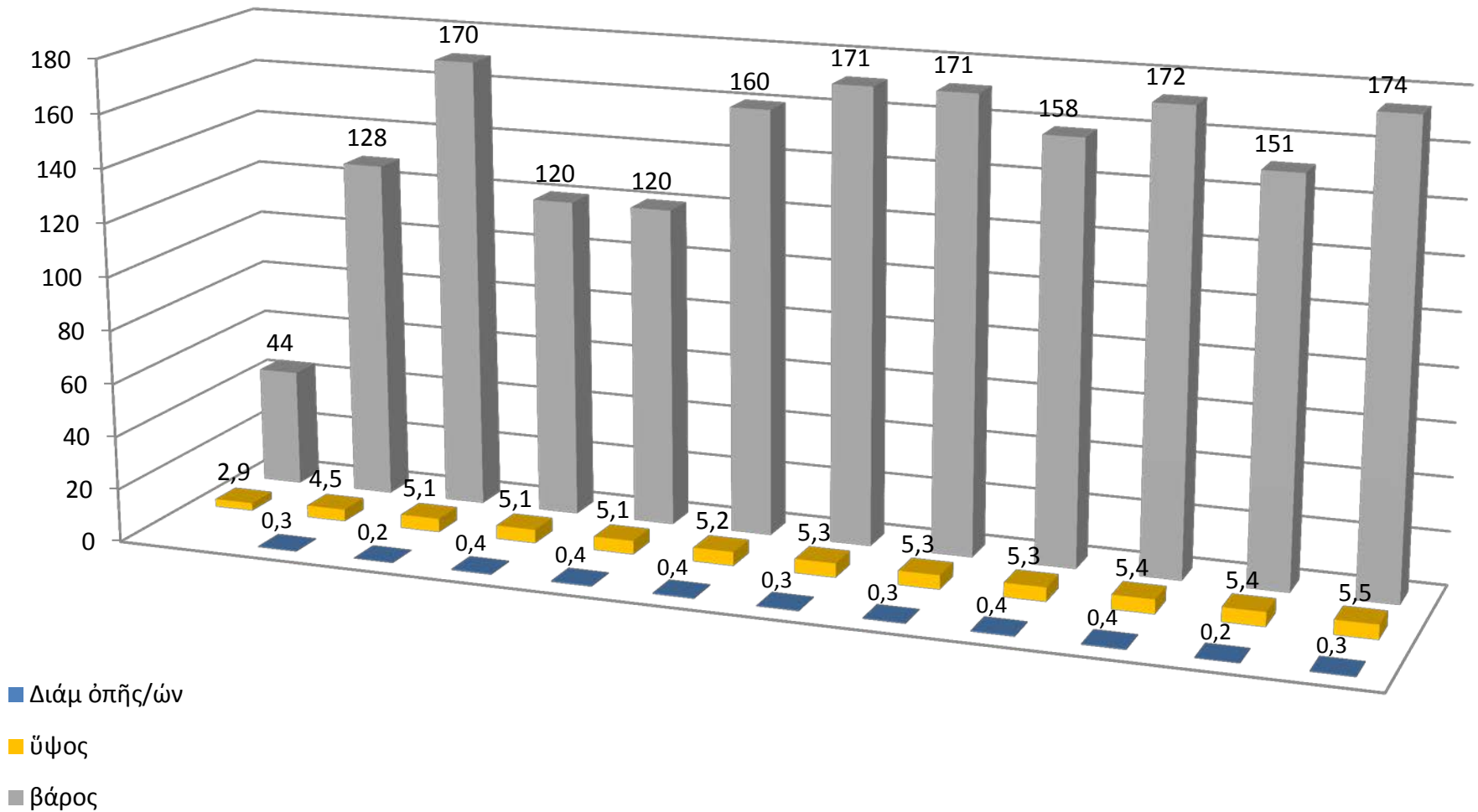
Εικ. 4.9 β
Ποσότητες μολύβδινων υφαντικών βαρών ανά τύπο

Μολύβδινα

■ Πυραμιδοειδή

Εικ. 4.9 γ
 Αναλογία ύψους, βάρους και διαμέτρου οπής

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ
ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗ ΣΧΟΛΗ,
ΤΜΗΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ-ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑΣ

Γεωργίου Ί. Γαβαλά

*Σφονδύλια και Ύφαντικά Βάρη από την Άμοργό.
Συμβολή στην μελέτη τῆς ἀρχαίας κλωστικῆς καὶ ὕφαντικῆς
στὶς Κυκλάδες.*

Τόμος II

Β' μέρος

ΔΙΔΑΚΤΟΡΙΚΗ ΔΙΑΤΡΙΒΗ

ΙΩΑΝΝΙΝΑ 2014

Β' Μέρος

Πίναξ περιεχομένων

Βραχυγραφίες λημμάτων	ii
1. Περιγραφικοί Κατάλογοι – Προσημείωση.....	iii
I. Σφονδύλια Σ1-Σ307.....	1-102
Ἀνασκαφικά:	Σ1-Σ222
Προϊστορικῶν χρόνων 3 ^{ης} π.χ χιλιετίας:	Σ1- Σ142
Φάσης ΜαII:	Σ1- Σ12
Φάσης ΜαIII:	Σ13- Σ68
Φάσης ΜαIV:	Σ69- Σ142
Ἱστορικῶν χρόνων:	Σ143-Σ222
Γεωμετρικῆς Περιόδου:	Σ143-Σ169
Ἀρχαϊκῆς Κλασσικῆς Περιόδου:	Σ170-Σ184
Ἑλληνιστικῆς περιόδου:	Σ185-Σ222
Ἐπιφανειακά-Χωρὶς ἀκριβῆ στοιχεῖα προέλευσης:	Σ223-Σ307
II. Ἀγνῦθες- Ὑφαντικά βάρη A1-A400.....	103-269
Ἀνασκαφικά:	A1-A319
Ἱστορικῶν χρόνων:	
Γεωμετρικῆς Περιόδου:	A1-A3
Ἀρχαϊκῆς Κλασσικῆς Περιόδου:	A4-A17
Ἑλληνιστικῆς περιόδου:	A18 –A36
Ὑστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου:	A37-A319
Ἐπιφανειακά-Χωρὶς ἀκριβῆ στοιχεῖα προέλευσης:	A320-A400
III. Μολύβδινα Βάρη M1-M12.....	269-275
Ἀνασκαφικά: M1-11	
Χωρὶς ἀκριβῆ στοιχεῖα προέλευσης: M12	
2. Παραρτήματα.....	276-338
Α'-Γ' Πίνακες βάσεων δεδομένων	
Α'. Σφονδύλια	276-293
Β'. Ἀγνῦθες-Ὑφαντικά Βάρη.....	294-319
Γ'. Μολύβδινα Βάρη.....	319
Δ'. Κατάλογος σφραγισμάτων καὶ χαραγμάτων.....	320-334
Ε'. Κατάλογος ἀντικειμένων δειγματοληψίας πηλοῦ	335-337
Ἀποτελέσματα τῶν χημικῶν ἀναλύσεων, (ὑπὸ Δρ. Ἀρτέμη Οἰκονόμου)...	337-338

Βραχυγραφίες Λημμάτων

Σ σφονδύλια
Α ἀγνύθες
Μ μολύβδινα

ΕΕ Εἰδικό Εὔρημα ἀνασκαφῆς Μαρκιανῆς
Μα/89 Μαρκιανή/ χρονολογία ἀνασκαφῆς
Μ/80 Μινῶα/ χρονολογία ἀνασκαφῆς
ΠΑΤ/93 Πύργος στὸ χωριὸ, Ἁγία Τριάδα Ἀρκεσίνης/ χρονολογία ἀνασκαφῆς
ΑΕ/79 Ἁγία Εἰρήνη, Λεῦκες/ χρονολογία ἀνασκαφῆς
Α/92 Ἀμοργός/ χρονολογία ἀνασκαφῆς
πδ πήλινα διάφορα,
Απδ Ἀκρόπολις πήλινα διάφορα
Λδ Λίθινα διάφορα,
Αλδ Ἀκρόπολις, λίθινα διάφορα
Μμ Μετάλλινο μολύβδινο
ΣΕΙ Συλλογὴ Ἑμμανουήλ Ἰωαννίδη
ΑΣΑ Ἀρχαιολογικὴ Συλλογὴ Ἀμοργοῦ

Πίν. Πινακίδα τοπογραφικοῦ σχεδίου
Τετρ. Τετράγωνο καννάβου

Διαστάσεις:

Βάθ. βάθος
Δ. διάμετρος
Μῆκ. Μῆκος
Πλ. Πλάτος
Πάχ. Πάχος
Ύψ. ὕψος

1. Περιγραφικοί Κατάλογοι

ΠΡΟΣΗΜΕΙΩΣΗ:

Στοὺς Περιγραφικοὺς Καταλόγους, αὐξοντα ἀριθμὸ (Σ1-Σ307, Α1-Α400 καὶ Μ1-Μ12) φέρουν ὅλα τὰ ἀκέραια ἀντικείμενα, καθὼς καὶ ὅσα σπαράγματα παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον ἰδιαίτερου σχολιασμοῦ. Τὰ ὑπόλοιπα **θραύσματα** καταγράφονται μὲν κατὰ τύπους καὶ ἀνὰ ἐποχή, ἀλλὰ μόνον μὲ τοὺς ἀριθμοὺς εὐρετηρίου τῆς ἀνασκαφῆς.

Στὰ διαγνωστικὰ στοιχεῖα τῶν ἀντικειμένων συγκαταλέγονται ἀριθμοὶ εὐρετηρίου τῆς Ἀρχαιολογικῆς Συλλογῆς Ἀμοργοῦ καὶ τῶν καταλόγων εὐρημάτων ἀνασκαφῆς (ἡμερομηνία, περιοχὴ τοπογραφικοῦ καννάβου, τομῆ, ἀνασκαφικὴ στρώση, συνευρήματα κτλ.).

Λεπτομερῶς καταγράφονται ἡ κατάσταση διατήρησης, τὸ ὑλικό, λίθος ἢ πηλός (ἐγκλείσματα, χρῶμα, κτλ.), καὶ ἡ τεχνικὴ ὀλοκληρώσεως τῶν ἐπιφανειῶν.

Οἱ διαστάσεις, μὲ πλάγια στοιχεῖα, δίδονται **σὲ ἑκατοστὰ τοῦ μέτρου** καὶ μὲ τὴν ἀκόλουθη σειρά: (μέγιστο) **ὑψος, διάμετρος, διάμετρος ὀπῆς**· γιὰ τὴν βάση ἢ τὴν κορυφὴ ὡς ἐξῆς: **μῆκος, πλάτος, πάχος, ἀπόσταση μεταξὺ τῶν ὀπῶν**.

Τὸ βάρος δίδεται **σὲ γραμμάρια**· ὅλα τὰ ἀντικείμενα ζυγίστηκαν μὲ ἀπόλυτη ἀκρίβεια σὲ ζυγὸ τύπου OHAUS precision standard, model TS4000).

Κάθε λῆμμα, ἐκτὸς ἐλαχίστων ἐξαιρέσεων, συνοδεύεται μὲ **φωτογραφία** ἢ **καὶ σχέδιο**.

I. Σφονδύλια: Σ1-Σ307

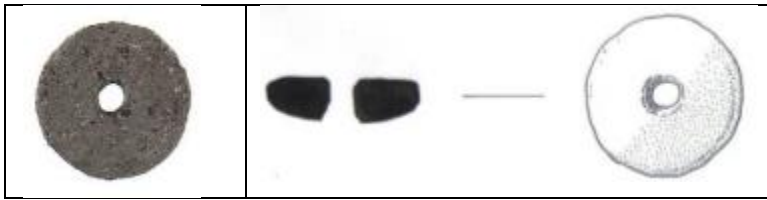
I.1 ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ

Πρώιμης Έποχής του Χαλκού 3000-2200 π.Χ.

Ευρήματα από την ΜΑΡΚΙΑΝΗ ΑΜΟΡΓΟΥ
Φάσης ΜΑ ΙΙ: Σ1-Σ12

Δισκοειδή Έπιπεδόκυρτα

Σ1. 263 ΕΕ 716

13-09-89 Μαρκιανή. Τ7, στρώση /9\, Χώρος 8.

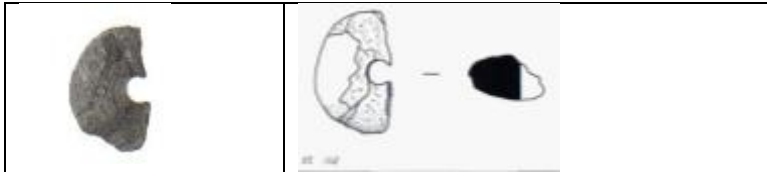
Υψ.1,5 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,7-0,74 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο, έπιφάνειες φθααρμένες.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο.

Σ2. 149 ΕΕ 108

23-08-88. Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /7\, Χώρος 8.

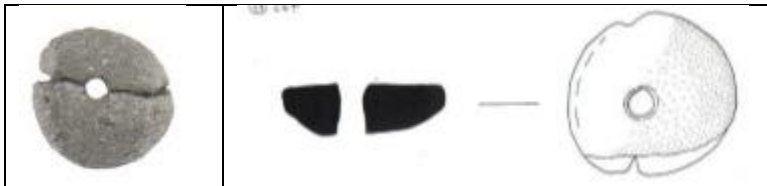
Υψ. 1,4 Δ. 4,0 άκτ. 1,9 Δ. Όπης 0,84 Βάρος 11

Πηλός με έγκλείσματα έρυθρού σχιστόλιθου.

Θραύσμα, περίπου τó ήμισυ, ή περιφέρεια πολύ φθααρμένη.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ3. 264 ΕΕ 719

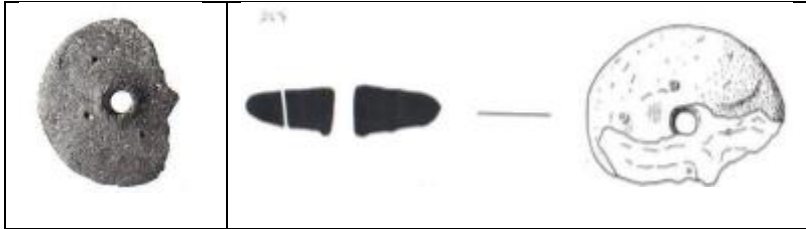
15-09-89 Μαρκιανή. Τ7, στρώση /10\, Χώρος 8.

Υψ.1,75 Δ.5,5 -5,2 Δ. Όπης 0,83-0,9 Βάρος 50

Πηλός, με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση στις έπιφάνειες.

Συγκολλημένο από δύο θραύσματα, αρχαίο σπάσιμο. Έπιφάνειες φθααρμένες.

Δισκοειδές άκανόνιστο έλλειψοειδές με έκκεντρο όπή. Η άνω έπιφάνεια είναι έπίπεδη.

Σ4. 267 EE 726

16-09-89 Μαρκιανή. T7, στρώση /14\ Χώρος 7.

Υψ. 1,2 Δ. 5,4 Δ.Όπης 0,72-0,75 Βάρος 25

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη στυλβώσεως.

Θραύσμα, περίπου τα 3/4. Η μία έπιφάνεια άπόκεκρουμένη.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Έγχαρακτη διακόσμηση: σύστημα τεσσάρων μικρών διαμπερών όπών (Δ. 0.02) άκανόνιστα διαμετρικά τοποθετημένων γύρω άπό την κεντρική όπή.

Σ5. 266 EE 723

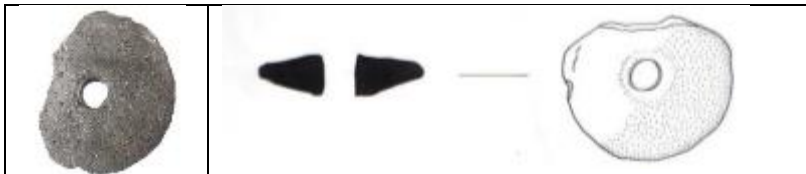
15-09-89. Μαρκιανή. T7, στρώση /14\ Χώρος 7.

Υψ. 0,98 Δ. 3,2 Δ.Όπης 0,9-0,94 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, σώζονται τα 3/4. Ίχνη αιθάλης.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο κυλινδρικό σφονδύλι. Η όπή έλαφρώς έκκεντρη.

Δισκοειδή άμφίκυρτα**Σ6.** 265 EE 724

15-09-89 Μαρκιανή. T7, στρώση /14\ Χώρος 7.

Υψ. 1,2 Δ. 4,4 Δ.Όπης 0,86-0,90 Βάρος 23

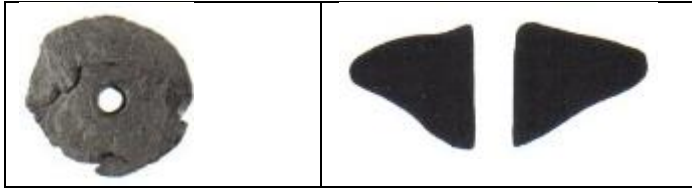
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη έξομαλύνσεως στις έπιφάνειες.

Θραύσμα, περίπου τα 3/4. Άποκρούσεις στην περιφέρεια και στην μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές άμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ7. 148 ΕΕ 106

23-08-88. Μαρκιανή. T1,1, στρώση /8\ . Χῶρος 7

Υψ. 1,94 Δ. 4,24 Δ. Όπης 0,82 Βάρος 25

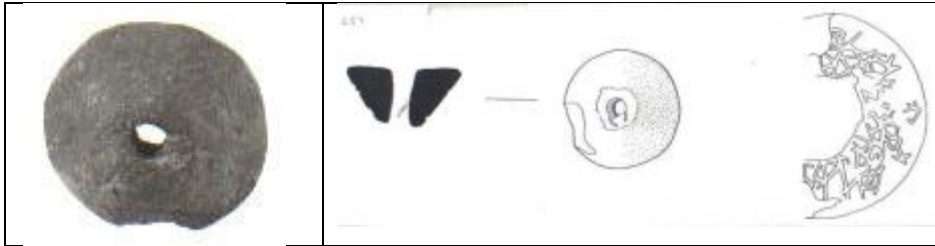
Πηλός με λίγα έγκλείσματα έρυθροῦ σχιστόλιθου.

Συγκολλημένο από τέσσερα μικρότερα θραύσματα. Η κάτω έπιφάνεια πολύ φθαρμένη.

Δισκοειδές σφονδύλι με κυρτή με πλατεία βάση και κωνική κορυφή. Η όπη έλαφρώς έκκεντρη.

Κωνικά

Σ8. 259 ΕΕ 710

13-09-89 Μαρκιανή. T7, στρώση / 6 \ , Χῶρος 8.

Υψ. 2,2 Δ. 4,3 Δ. Όπης 0,72-0,84 Βάρος 40

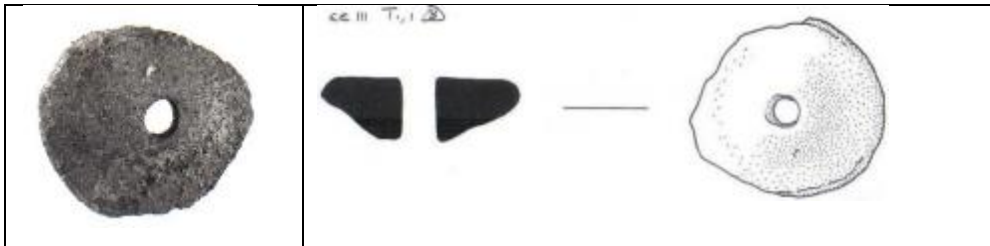
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση στις έπιφάνειες.

Άκέραιο, άποκρούσεις σε τμήμα της κάτω έπιφάνειας και γύρω από την όπη.

Κολουροκωνικό σφονδύλι.

Έμπίεστη διακόσμηση έπάλληλες γωνίες και τρίγωνα διατεταγμένα σε άκανόνιστους σχηματισμούς.

Σ9. 156 ΕΕ 111

24-08-88 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /8\ . Χῶρος 7.

Υψ. 1,43 Δ. 4,56 Δ. Όπης 0,82 Βάρος 23

Πηλός με λίγα έγκλείσματα έρυθροῦ σχιστόλιθου.

Θραῦσμα, περίπου τα 2/3, άποκρούσεις στην περιφέρεια. Έντονα ίχνη αϊθάλης.

Κωνικό -κωδωνόσχημο σφονδύλι με πλατεία άνω έπιφάνεια.

Ήμισφαιρικό**Σ10.** 260 ΕΕ 711

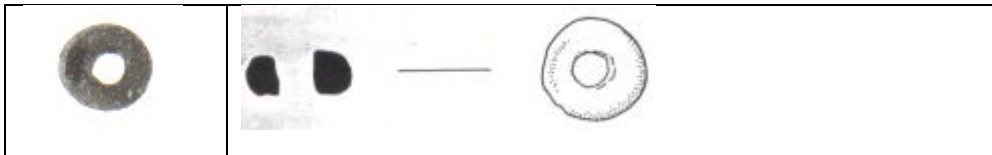
13-09-89 Μαρκιανή. Τ, στρώση /6\ . Χῶρος 8.

Υψ. 1,6 Δ. 3,2 Δ.Οπής 0,8-0,85 Βάρος 20

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραῦσμα, περίπου τα 3/4. Ἐπιφάνειες φθαρμένες

Ήμισφαιρικό σχῆμα πεπιεσμένης σφαιράς. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια εἶναι ἐπίπεδη γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Δακτυλιόσχημο**Σ11.** 262 ΕΕ 714

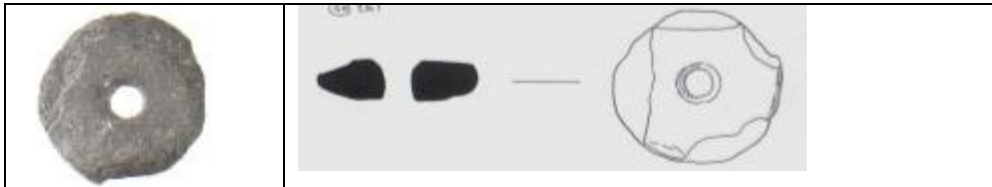
13-09-89. Μαρκιανή. Τ7, στρώση /6\ . Χῶρος 8.

Υψ. 0,85 Δ. 2,50 Δ.Οπής 0,84-0,87 Βάρος 4

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Ἀκέραιο. Ἐπιφάνειες φθαρμένες.

Δακτύλιος κυλινδρικός, σφονδύλι.

Διάτρητο δισκοειδές ὄστρακο**Σ12.** 261 ΕΕ 712

13-09-89 Μαρκιανή. Τ7, στρώση /6\ . Χῶρος 8.

Υψ. 1,0 Δ. 4,95-4,6 Δ.Οπής 0,9-1,0 Βάρος 26

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἰχνη στίλβωσης στὴν μία ἐπιφάνεια.

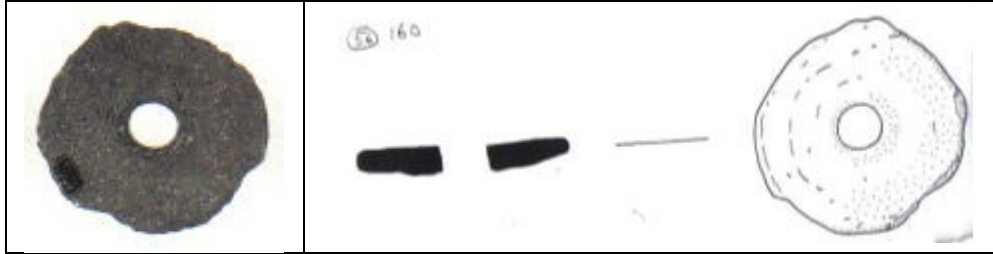
Ἀποκρούσεις μεγάλες καὶ φθορές.

Ἀκανόνιστο κυκλικό, διάτρητο δισκόμορφο ὄστρακο.

Φάσης ΜΑ ΙΙΙ: Σ13-Σ69

Δισκοειδή επίπεδοκυρτα

Σ13. 160 ΕΕ 179

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /43\ . Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

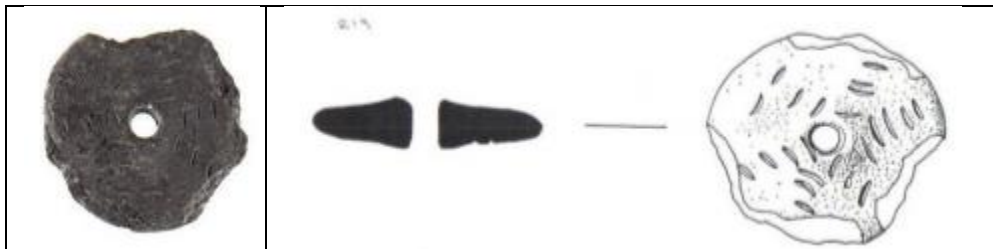
Υψ.0,65 Δ.4,57 Δ.Όπῆς 1,0 Βάρος 13

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς.

Απόλεπισμενὴ καὶ φθαρμένη ἢ μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ14. 219 ΕΕ 831

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /44\ . Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ. 1,20 Δ. 5,60 Δ.Όπῆς 0,80 Βάρος 37

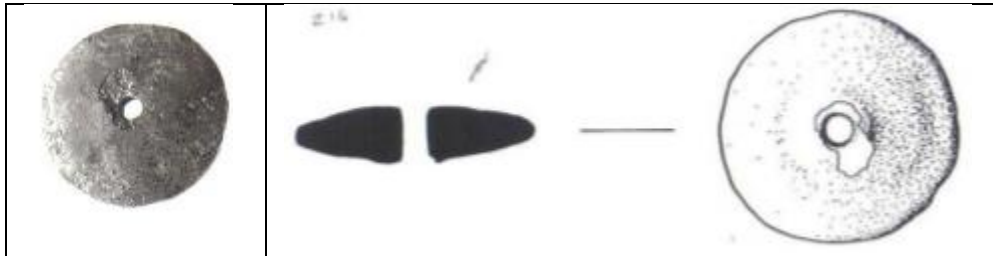
Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐλαφρὰ στίλβωση.

Ἀκέραιο. Ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ στὴν διακοσμημένη ἐπιφάνεια.

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Ἐγχάρακτηδιακόσμηση ἔξι ἐπάλληλες σειρὲς νυχιῶν ἀκτινωτά{ἢ ἀκανόνιστα σπειροειδῶς} διατεταγμένες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ15. 216 ΕΕ 832

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /44\ . Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

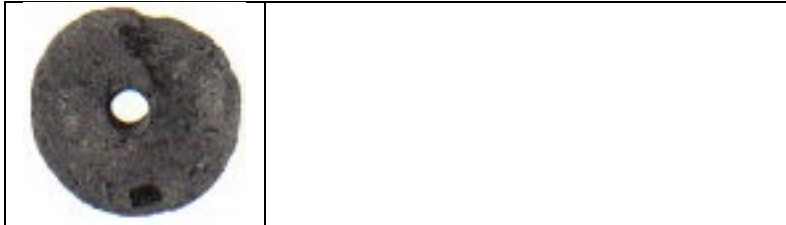
Υψ.1,20 Δ.5,00 Δ.Όπῆς 0,70 Βάρος 30

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐλαφρῶς στιλβωμένες.

Ἀκέραιο. Ἀποκρούσεις στὴν κάτω ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ16. 112 ΕΕ 176

23-09-89. Μαρκιανή. T1,1, στρώση /43\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

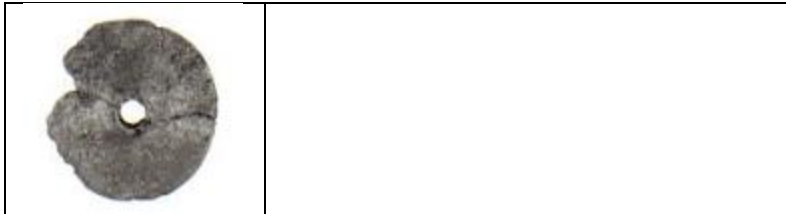
Υψ.1,70 Δ.3,70 Δ.Οπῆς 0,69 Βάρος 20

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὰ 3/4 , ἀποκρούσεις καὶ στὶς δύο ἐπιφάνειες. Φθορὲς στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ17. 94 ΕΕ 177

23-09-89. Μαρκιανή. T1,1,στρώση /43\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.1,57 Δ. 4,33 Δ.Οπῆς 0,67 Βάρος 24

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐλαφρὰ λείανση.

Σχεδὸν ἀκέραιο, περίπου τα 3/4. Ἀποκρούσεις καὶ φθορὲς στὴν περιφέρεια συγκολλημένο ἀπὸ δύο θραῦσματα .

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ18. 138 ΕΕ 196

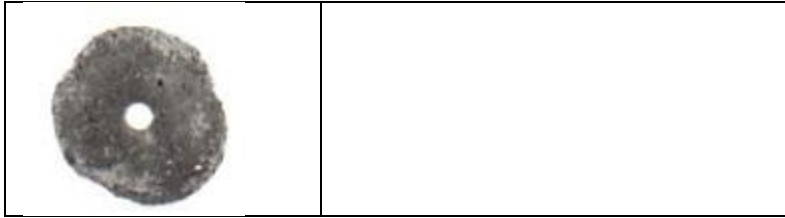
23-09-89. Μαρκιανή. T1,1,στρώση /44\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.1,10 Δ. 3,85 Δ.Οπῆς 0,94 Βάρος 8

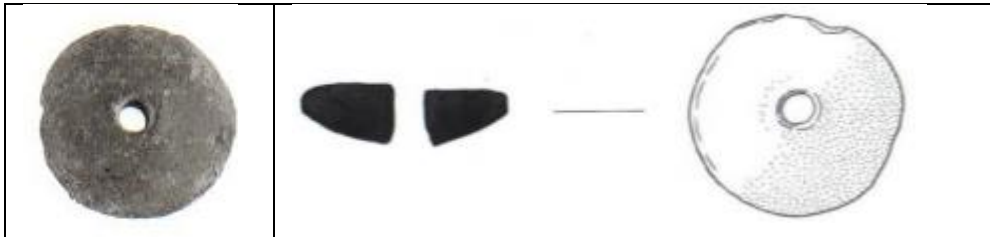
Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ σὲ τμῆμα τῆς ἐπιφάνειας.

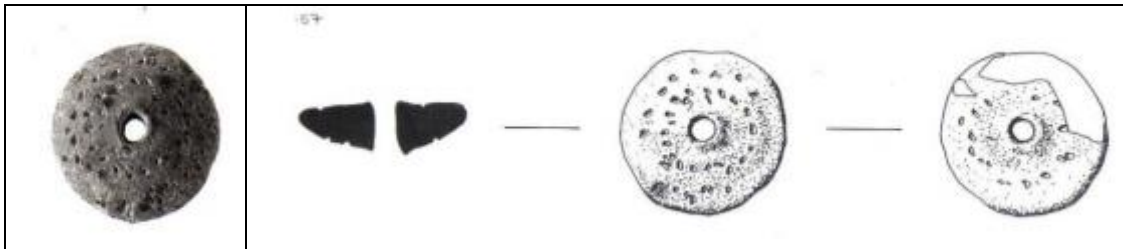
Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ19. 83 ΕΕ 198

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /44\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητας.
 Ύψ. 0,50 Δ. 4,85 Δ.Οπής 0,75 Βάρος 12
 Πηλός με μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.
 Θραύσμα, περίπου τὰ 3/4, αποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.
 Δισκοειδές κυλινδρικό. Η όπή ελαφρώς έκκεντρη.

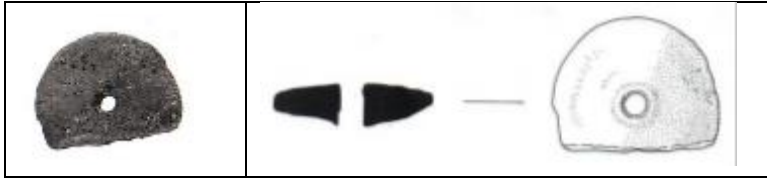
Σ20. 217 ΕΕ 833

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /44\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητας.
 Ύψ. 1,46 Δ. 4,63 Δ.Οπής 0,85 Βάρος 33
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
 Ακέραιο, αποκρούσεις σε τμήμα τής περιφέρειας και τής άνω επιφάνειας.
 Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ21. 157 ΕΕ 909

12-07-90. Μαρκιανή. T9,1 στρώση /5\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητας.
 Ύψ. 1,40 Δ. 4,44 Δ.Οπής 0,80 Βάρος 25
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έλαφρά στίλβωση.
 Ακέραιο, αποκρούσεις στην άνω επιφάνεια και στην περιφέρεια.
 Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.
 Έγχάρακτη διακόσμηση κάτω επιφάνεια: σπειροειδώς διατεταγμένες στιγμές
 άνω επιφάνεια: Στιγμές διατεταγμένες σε άκανόνιστο κύκλο γύρω από τήν όπή.

Σ22. 158 EE 910

12-07-90 Μαρκιανή. Τ9,1, στρώση /5\, Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,40 Δ.5,43 Δ.Οπής 0,72 Βάρος 31

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα , περίπου τὰ 3/4. Αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ23. 153 EE 912

12-07-90 Μαρκιανή. Τ9,1, στρώση /5\, Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,5, Δ. 5,0, Δ. Οπής 0,80, Βάρος 34

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια, λείπει μικρό τμήμα. Η όπή ελαφρώς έκκεντρη.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Τριγωνικό σφράγισμα.

Σ24. 207 EE 841

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1, στρώση /46\, Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

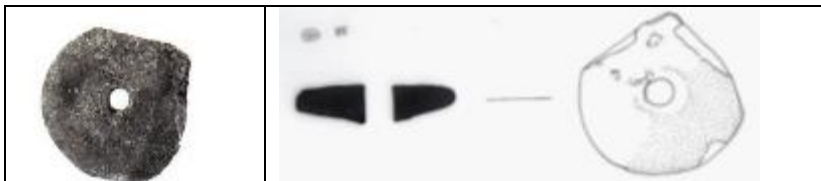
Υψ.1,30 Δ. 4,84 Δ.Οπής 0,62 Βάρος 18

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραῦσμα περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ25. 88 EE 844

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /46\, Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,30 Δ.5,35 Δ.Οπής 0,94 Βάρος 34

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έλαφρά στίλβωση.

Θραῦσμα , περίπου τα 3/4.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σ26. 213 ΕΕ 846

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /46\ . Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ. 1,12 Δ. 3,50 Δ.Οπῆς 0,74 Βάρος 7

Πηλός με μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο. Έπιφάνειες φθαρμένες.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι. Χαμηλό.

Σ27. 296 ΕΕ 333

20-08-88 Μαρκιανή. Τ3, στρώση /7\ . Διμερῆς Χῶρος Τ3, δωμάτιο 2.

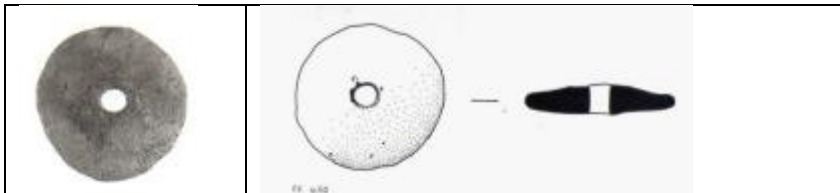
Υψ.1,3 Δ.4,05 Δ.Οπῆς 0,68-0,65 Βάρος 23

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις στὴν ἄνω ἐπιφάνεια κατὰ τόπους.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι. Περιφέρεια κυρτή.

Σ28. 289 ΕΕ 420

26-08-88 Μαρκιανή. Τ4,10 στρώση /4\ . Ἄνδρo κορυφῆς.

Υψ.1,24 Δ.5,66 Δ.Οπῆς 0,97-1,1 Βάρος 39

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Ακέραιο. Ίχνη αἰθάλης.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι. Ἀκανόνιστο κυκλικὸ σχῆμα.

Σ29. 167 ΕΕ 174

22-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /43\ . Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος

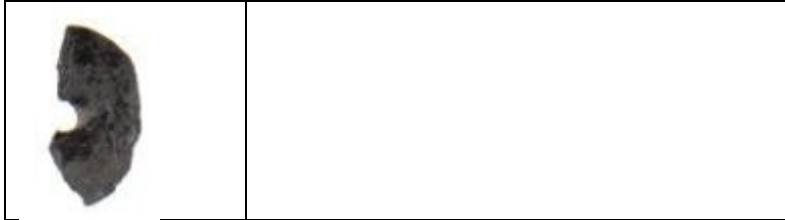
Υψ.0,65 Δ. 5,20 Δ.Οπῆς 1,14 Βάρος 14.

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραῦσμα , περισσότερο ἀπὸ τὸ ἥμισυ. Η μία ἐπιφάνεια φθαρμένη καὶ ἀπολεπισμένη.

Δισκοειδές σφονδύλι.

Σ30. 109 ΕΕ 173

22-09-89 Μαρκιανή. T1,1, στρώση /43\, Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητας.

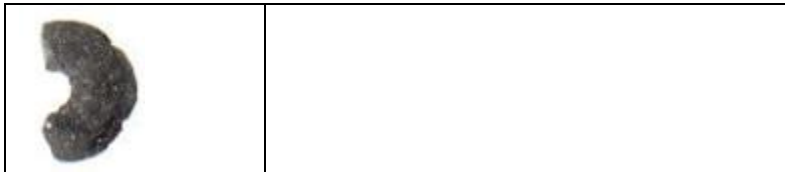
Υψ.1,43 Δ.4,70 Δ.Οπῆς 0,88 Βάρος 13

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραῦσμα ,περίπου τὸ ἥμισυ, ἀποκρούσεις.

Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ31. 93 ΕΕ 186

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1στρώση /43\, Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,00 Δ.3,70 Δ.Οπῆς 0,94 Βάρος 8

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό. Συγκολλημένο ἀπὸ τρία συνανήκοντα θραύσματα.

Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ32. 312

-08-88 Μαρκιανή. T3,3, στρώση /3\, Διμερῆς Χῶρος T3, δωμάτιο 1.

Υψ.1,20 Δ.3,6 Δ.Οπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 8

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

168 ΕΕ 174

22-09-89 Μαρκιανή. T1,1, στρώση /43\, Έντος τῆς σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,40 Δ. 3,5 Δ. Οπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 5

Πηλός με ἐγκλείσματα ἐρυθροῦ σχιστολίθου.

Θραύσμα ,περίπου τὰ 1/4 ,
Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

209 ΕΕ 845

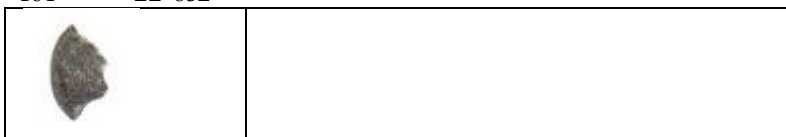
23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1, στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ.1,0 Δ.3,5 Δ.Όπῆς 0,55 Βάρος 7
Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.
Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4 . Ἡ κάτω ἐπιφάνεια εἶναι ἀπόλεπισμενη.
Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

307

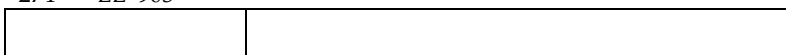
11-04-91 Μαρκιανή. Τ 1,1,στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ.1,20 Δ.4,10 Δ.Όπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 13
Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.
Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.
Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

164 ΕΕ 852

12-09-90 Μαρκιανή. Τ9,1 στρώση /5\ , Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ.1,40 Δ.4,60 Δ. Όπῆς 0,80 Βάρος 12
Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐλαφρὰ λείανση.
Θραῦσμα , περίπου τὸ 1/4 .
Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

274 ΕΕ 903

11-07-90 Μαρκιανή. Τ9,1 στρώση /5\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ.0,67 Δ.3,10 Δ.Όπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος ---
Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.
Θραῦσμα, ἐπιφάνεια φθααρμένη .
Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

311

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /45\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ.1,20 Δ.3,50 Δ.Όπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 9
Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα , περίπου τὸ 1/4

Δισκοειδὲς -ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

116 ΕΕ 182

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,1 στρώση /43\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

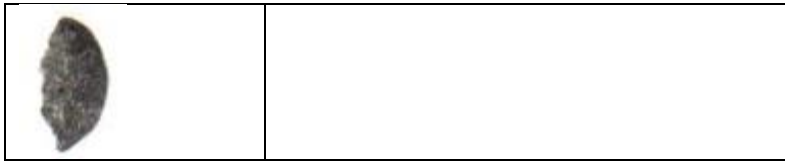
Υψ.1,24 Δ.3,60 Δ.Ὀπῆς 0,54 Βάρος 5

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4. Ἀποκρούσεις καὶ φθορὲς στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

91 ΕΕ 186

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,1 στρώση /43\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.0,70 Δ.3,40 Δ.Ὀπῆς 0,70 Βάρος 6

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐλαφρὰ λείανση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4,

Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι .

92 ΕΕ186

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,1 στρώση /43\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.0,97 Δ.3,40 Δ.Ὀπῆς 0,55 Βάρος 4

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐλαφρὰ λείανση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4 , ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Δισκοειδὲς σφονδύλι. Πιθανῶς ὄστρακο.

221 ΕΕ 187

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,1 στρώση /43\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Υψ.0,70 Δ.5,40 Δ.Ὀπῆς 0,78 Βάρος 9

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Δισκοειδὲς σφονδύλι.

326

26-08-88 Μαρκιανή. T4,10 στρώση /4\, K474 . Άνδηρο κορυφής.

Υψ.1,40 Δ.2,50 Δ.Οπής 0,70 Βάρος 6

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα περίπου τὸ 1/4 .

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα**Σ33. 210** ΕΕ 836

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,40 Δ.5,50 Δ.Οπής 0,76 Βάρος 41

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έλαφρὰ στίλβωση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 3/4. Αποκρούσεις στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ34. 113 ΕΕ 837

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1, στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητας.

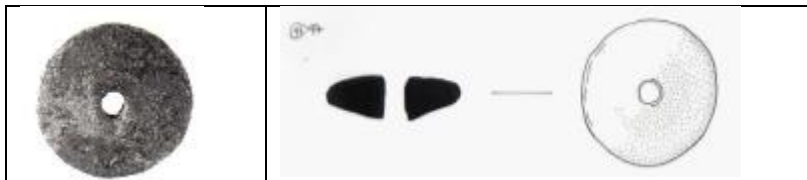
Υψ. 1,66 Δ. 4,40 Δ.Οπής 0,64 Βάρος 19

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τα 3/4. Συγκολλημένο ἀπὸ δύο θραύσματα.

Αποκρούσεις στὴν περιφέρεια και στὶς έπιφάνειες. {πρόσφατο σπάσιμο}.

Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ35. 97 ΕΕ 838

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητας.

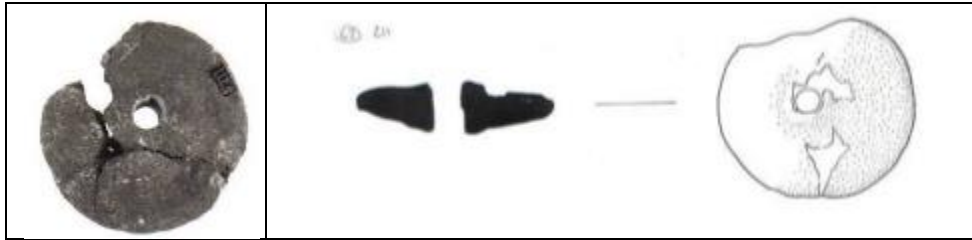
Υψ.1,22 Δ.5,00 Δ.Οπής 0,67 Βάρος 26

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ36. 211 ΕΕ 839

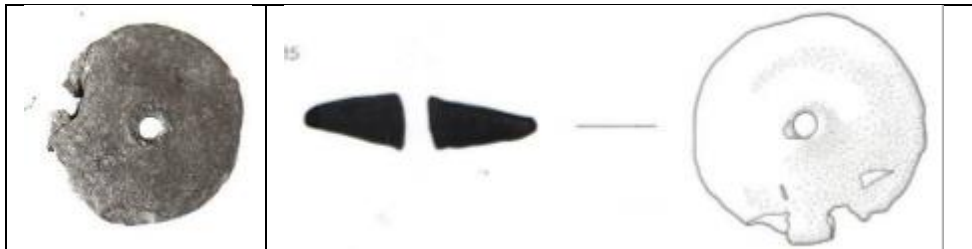
23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος
Υψ. 1,30 Δ. 4,80 Δ. Όπῆς 0,75 Βάρος 23

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Σχεδὸν ἀκέραιο, συγκολλημένο ἀπὸ τέσσερα θραύσματα, ἀποκρούσεις σὲ τμῆμα τῆς περιφέρειας.

Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι. Όπῆ ἐλαφρῶς ἔκκεντρη.

Σ37. 95 ΕΕ 840

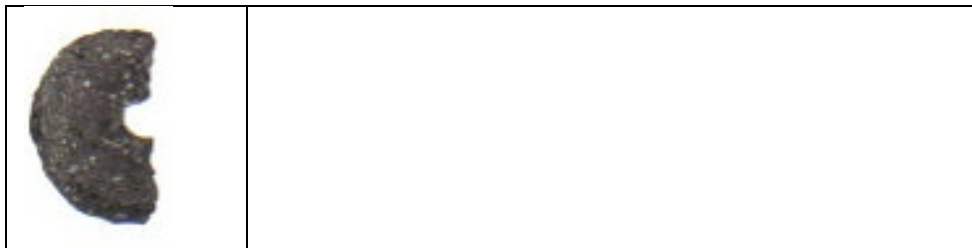
23-09- 89 Μαρκιανή. Τ1,1,στρώση /46\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ. 1,20 Δ. 5,83 Δ.Όπῆς 0,72 Βάρος 34

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Ακέραιο. Συγκολλημένο ἀπὸ πέντε θραύσματα. Πρόσφατη ἀπόκρουση στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ38. 155 ΕΕ 906

11-07-90. Μαρκιανή. Τ9,1 στρώση /5\ , Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

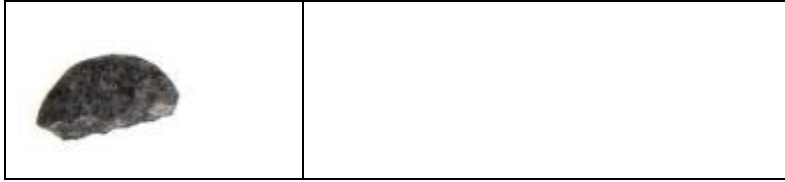
Υψ.1,27 Δ.4,42 Δ.Όπῆς 0,63 Βάρος 11

Πηλὸς μὲ μαρμαρυγία. Ἰχνη ἐξομαλύνσεως στὴν περιφέρεια.

Θραῦσμα ,περίπου τὸ μισό. Ἐπιφάνειες φθαρμένες.

Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ39. 102 ΕΕ 185

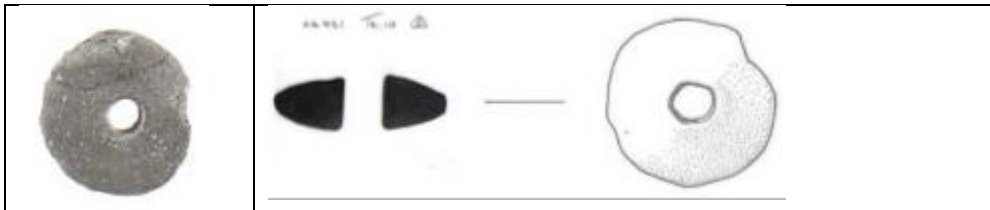
23-09-89 Μαρκιανή. T1,1στρώση /43\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητας
 Ύψ.1,30 Δ.4,20 Δ.Οπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 12
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιάς. Έλαφρά λείανση.
 Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.
 Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ 40. 325

25-08-88 Μαρκιανή. T4, Διάλυση Ξερολιθιάς K470, Άνδηρο κορυφής
 Ύψ. 1,70 Δ. 4,90 Δ.Οπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 19
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
 Θραύσμα, περίπου τὸ μισό.
 Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

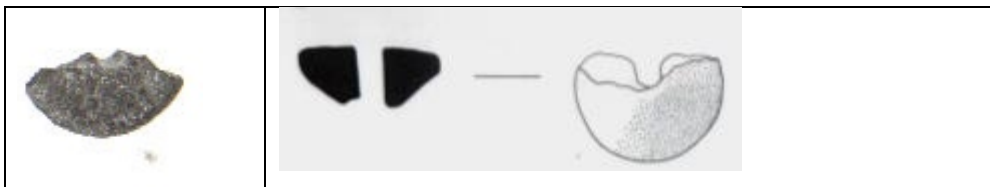
Σ41. 290 ΕΕ 421

26-08- 88 Μαρκιανή. T4,10 στρώση /5\ . Άνδηρο κορυφής
 Ύψ. 1,50 Δ. 4,50 Δ.Οπής 0,92-0,94 Βάρος 26
 Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.
 Συγκολλημένο από τρία θραύσματα. Άποκρούσεις και φθορές στις έπιφάνειες.
 Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Κωνικά

Σ42. 126 ΕΕ 850

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1στρώση /44\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητας.
 Ύψ. 2,76 Δ. 3,90 Δ.Οπής 0,80 Βάρος 18

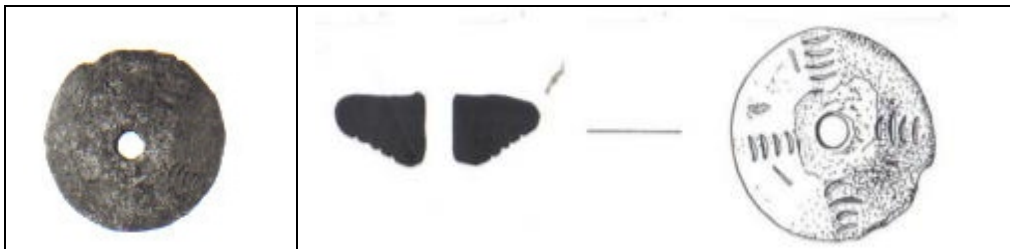
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Αποκρούσεις στὴν ἄνω ἐπιφάνεια.
Κολουροκωνικό σφονδύλι με ἐπίπεδη τὴν ἄνω ἐπιφάνεια. Περιφέρεια κυρτή.

Σ43. 310

23-09-89. Μαρκιανή. T1,1 στρώση /43\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος
Υψ. 2,00 Δ. 3,30 Δ. Ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση. Βάρος 9
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Ἐπιφάνειες διαβρωμένες.
Κολουροκωνικό σφονδύλι. Στρογγυλεμένες ἀκμές.
Δυσδιάκριτη Ἐμπίεστη διακόσμηση.

Σ44. 208 EE 835

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /45\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.
Υψ. 1,50 Δ. 4,18 Δ. Ὀπῆς 0,68 Βάρος 26
Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.
Ἀκέραιο, φθορές.
Κολουροκωνικό σφονδύλι.
Ἐγχάρακτη διακόσμηση ἐπάλληλες σειρὲς νυχιῶν σὲ σταυροειδῆ διάταξη γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν
κάτω ἐπιφάνεια.

Σ45. 285 EE 062

25-08-88 Μαρκιανή. T4,1, στρώση /2\ , K402. Ἄνδηρο κορυφῆς.
Υψ. 2,70 Δ. 3,80 Δ. Ὀπῆς 0,62 Βάρος 20
Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.
Θράσυμα περίπου τὸ ἡμισυ, συγκολλημένο ἀπὸ δύο μικρότερα, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.
Κολουροκωνικό σφονδύλι.

Σ46. 96 ΕΕ 842

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1, στρώση /46\ . Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,59 Δ.5,74 Κορυφή Δ. 3,02 Δ.Οπής 0,92 Βάρος 34

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση. Θραύσμα σώζεται περίπου το ήμισυ. Συγκολλημένο από δύο μικρότερα. Κολουροκωνικό-κωδωνόσχημο σφονδύλι. Πλατειά ή άνω επιφάνεια.

Σ47. 98 ΕΕ 843

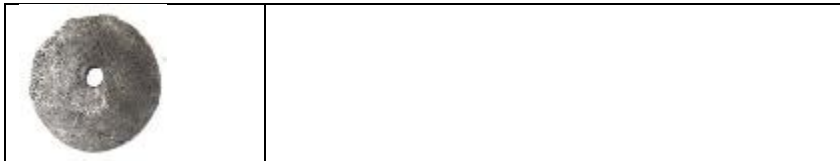

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /46\ . Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ. 1,79 Δ. 4,40 Δ.Οπής 0,77 Βάρος 27

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση. Ακέραιο. Αποκρούσεις στην περιφέρεια. Κωνικό -κωδωνόσχημο σφονδύλι.

Σ48. 145 ΕΕ 908

11-07-90 Μαρκιανή. T9,1 στρώση /5\ . Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,69 Δ.5,03, Δ.Οπής 0,79 Βάρος 27

Πηλός με έγκλείσματα πατελιάς. Έλαφρά λείανση. Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και στην κάτω επιφάνεια. Κολουροκωνικό με πλατειά βάση σφονδύλι.

Σ49. 286 ΕΕ 064

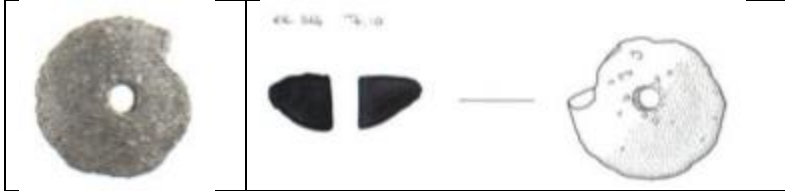

26-08-88 Μαρκιανή. T4,10, στρώση /2\, K402. Άνδηρο κορυφής.

Υψ.1,50 Δ.4,50 Δ.Όπης 0,66-0,64 Βάρος 21

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και φθορές στις επιφάνειες.
Κωνικό σφονδύλι. Πλατειά άνω επιφάνεια.

Σ50. 300

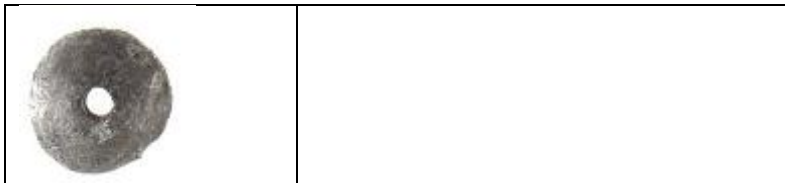
24-08-88. Μαρκιανή. Τ4,10, Διάλυση ξερολιθιάς, Κ468. Άνδρη κορυφής.

Υψ.1,53 Δ.3,90 Δ.Όπης 0,67 Βάρος 21

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κολουροκωνικό σφονδύλι. Οί πλευρικές επιφάνειες τής κορυφής είναι κυρτές. Η όπή έλαφρώς έκκεντρη.

Σ51. 295 ΕΕ 307

20-08-88 Μαρκιανή. Τ3,2 στρώση /1\ . Διμερής Χώρος Τ3, Δωμάτιο 2.

Υψ.1,20 Δ.3,16 Δ.Όπης 0,60-0,73 Βάρος 10

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
Ακέραιο, αποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια.

Κωνικό σφονδύλι. Η μία επιφάνεια κοίλη.

Σ52. 303 ΕΕ 030

25-08-88 Μαρκιανή. Διάλυση ξερολιθιάς, κατά μήκος του Άνδρηου 218 . Άνδρη κορυφής.

Υψ.1,80 Δ.4,26 Δ.Όπης 0,80-1,00 Βάρος 22

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τα 3/4 . Φθορές στις επιφάνειες.

Κωνικό σφονδύλι. Η άνω επιφάνεια έλαφρώς κυρτή. Η όπή έλαφρώς έκκεντρη.

Σ53. 124 ΕΕ 181

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /43\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητας.

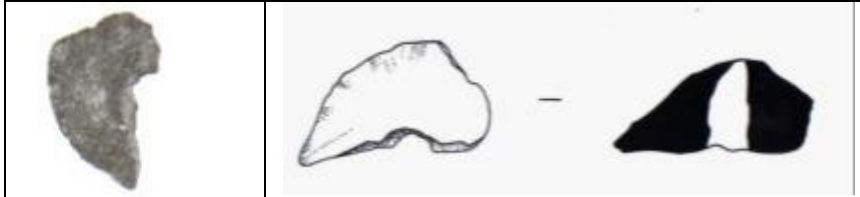
Υψ.1,92, Δ. 4,44, Δ. Όπης 0,87 Βάρος 21

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό. Φθορές στις ἐπιφάνειες.

Κολουροκωνικό σφονδύλι.

Σ54. 287 ΕΕ 407

25-08-88 Μαρκιανή. T4,1 , στρώση /5\ . Άνδρικο κορυφῆς.

Υψ.2,20 Δ.4,10 Δ.Όπης ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 15

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Αποκρούσεις και φθορές στις ἐπιφάνειες.

Κολουροκωνικό σφονδύλι.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

183 ΕΕ 858

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1στρώση /45\ . Έντος τής σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.1,80 Δ.3,70 Δ.Όπης 0,60 Βάρος 8

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Κωνικό σφονδύλι.

313

20-08-88 Μαρκιανή, T3,3, στρώση /4\ . Διμερής Χῶρος T3, Δωμάτιο 1.

Υψ.1,10 Δ.3,10 Δ.Όπης ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 7

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ ¼, αποκρούσεις στην κάτω ἐπιφάνεια, και στην περιφέρεια.

Κολουροκωνικό σφονδύλι.

314

20-08-88 Μαρκιανή. Τ3 στρώση /17\ . Διμερής Χώρος Τ3, Δωμάτιο 2.

Υψ. 1,0 Δ. 2,2 Δ. Όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 2

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Κωνικό σφονδύλι.

Αμφικωνικά

Σ55. 125 ΕΕ 191

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /44\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

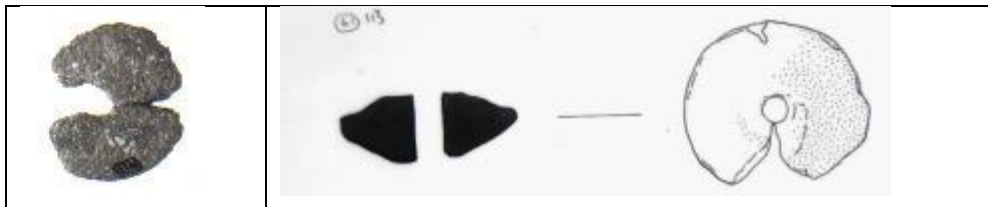
Υψ. 1,76 Δ. 4,00 Δ. Όπης 0,90 Βάρος 25

Πηλὸς με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις καὶ φθορὲς στὴν περιφέρεια καὶ κατὰ τόπους στὶς ἐπιφάνειες.

Ἀμφικωνικό σφονδύλι. Κυρτές ἐπιφάνειες.

Σ56. 114 ΕΕ 178

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1, στρώση /43\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

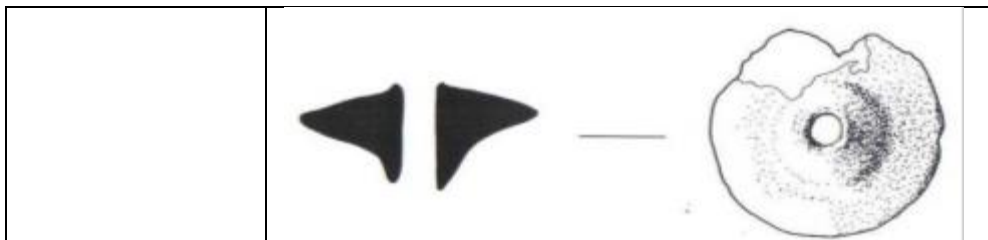
Υψ. 0,70 Δ. 3,68 Δ. Όπης 0,73 Βάρος 8

Πηλὸς με έγκλείσματα ἀσβεστολιθικά.

Περίπου τὸ ἡμισυ, συγκολλημένο ἀπὸ δύο θραύσματα. Πολύ φθαρμένες ἐπιφάνειες.

Ἀμφικωνικό σφονδύλι. Κυρτές ἐπιφάνειες.

Σ57. 220 ΕΕ 830

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /44\ . Έντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ. 2,60 Δ. 5,20 Δ. Όπης 0,81 Βάρος 24

Πηλὸς με μαρμαρυγία.

Συγκολλημένο ἀπὸ δύο θραύσματα, ἀποκρούσεις.

Ἀμφικωνικό σφονδύλι με κυρτὴ τὴν ἄνω ἐπιφάνεια. Στὴν κορυφὴ γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ προεξέχουσες τριγωνικῆς τομῆς ἀκμές.

Σ58. 147 ΕΕ 907

11-07-90 Μαρκιανή, Τ9,1, στρώση /5\, Έντός της σπηλαιώδους κοιλότητας.

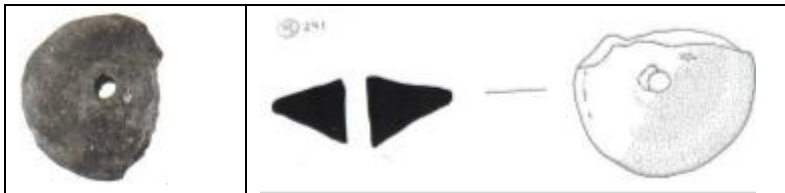
Υψ.1,82 Δ.5,15 Δ.Όπης 0,89 Βάρος 16

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά και σχιστολιθικά.Στίλβωση.

Θραυσίμα, περίπου τα 3/4. Αποκρούσεις στην περιφέρεια και σε τμήματα της κάτω έπιφάνειας.

Αμφικωνικό σφονδύλι. Κυρτή ή άνω έπιφάνεια.

Σ59. 291 ΕΕ 423

11-09-89 Μαρκιανή, Τ4, στρώση /7\, Άνδηρο Κορυφής.

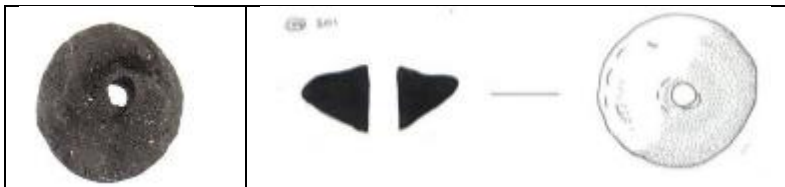
Υψ. 2,30 Δ. 5,95 Δ.Όπης 0,77-0,80 Βάρος 50

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, περίπου τα 3/4.

Αμφικωνικό σφονδύλι.

Σ60. 301 ΕΕ 031

25-08-88 Μαρκιανή. Διάλυση Ξερολιθιάς κατά μήκος του Ν. ορίου του Ανδήρου 218.

Υψ. 2,10 Δ. 4,68 Δ.Όπης 0,9-0,8 Βάρος 36

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Άκέραιο φθορές στις έπιφάνειες.

Αμφικωνικό σφονδύλι. Η άνω έπιφάνεια έλαφρώς κυρτή. Η όπή έλαφρώς έκκεντρη.

Διάτρητα δισκοειδή όστρακα

Σ61. 127 ΕΕ 193

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,στρώση /44\, Έντός της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.0,83 Δ.3,50 Δ.Όπης 0,62 Βάρος 5

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό. Αποκρούσεις στὴν περιφέρεια.

Διάτρητο δισκοειδές κυλινδρικό ὄστρακο, ἀκανόνιστο κυκλικὸ σχῆμα.

Σ62. 106 ΕΕ 184

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,1 στρώση /43\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ. 1,20 Δ. 5,08 Δ.Όπης 1,10 Βάρος 26

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐλαφρά λείανση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό, ἢ μία ἐπιφάνεια ἀπόλεπισμενη.

Διάτρητο Δισκοειδές ὄστρακο. Ἀκανόνιστο κυκλικὸ σχῆμα. Κοίλη ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ63. 104 ΕΕ 195

23-09-89 Μαρκιανή, Τ1,1 στρώση /45\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.1,00 Δ.4,70 Δ.Όπης 0,91 Βάρος 22

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο. Μία ἐπιφάνεια φθαρμένη.

Διάτρητο ἀκανόνιστο κυκλικὸ δισκοειδές ὄστρακο.

Σ64. 146 ΕΕ 901

12-07-90. Μαρκιανή, Τ9,1 στρώση /5\ . Ἐντὸς τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.0,33 Δ. 5,97 Δ.Όπης 1,04 Βάρος 34

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραῦσμα, ἐπιφάνειες φθαρμένες.

Διάτρητο δισκοειδές ὄστρακο ἀκανόνιστου κυκλικοῦ σχήματος. Διατομή ὀπῆς ἀμφικωνική.

Σ65. 288

25-08-88 Μαρκιανή, Τ4,1 στρώση /5\ . Ἄνηρο Κορυφῆς.

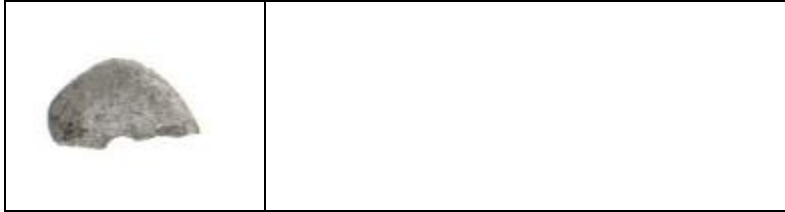
Υψ.1,20 Μήκ. 4,05 Πλ. 3,85 Παχ.1,20 Βάρος 22

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και ασβεστολιθικά.

Ακέραιο, επιφάνειες φθαρμένες.

Διάτρητο Δισκοειδές όστρακο. Ακανόνιστο έλλειψοειδές σχήμα. Άτρητη κοιλότητα, αρχή διαμπερούς όπης.

Σ66. 105 ΕΕ 192

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /44\ . Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.1,45 Δ.4,80 Δ.Όπης αδύνατη μετρηση Βάρος 18

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και ασβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου το ¼.

Διάτρητο δισκοειδές όστρακο κυλινδρικό, ακανόνιστο έλλειψοειδές σχήμα.

Η όπη δέν είχε διανοιχθεί πλήρως, άμφικωνική τομή.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

130 ΕΕ 183

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /43\ . Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας.

Υψ.0,70, Δ.5,10, Δ.Όπης 0,75, Βάρος 7

Πηλός με έγκλείσματα πατελιάς. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Απόλεπισμενη επιφάνεια.

Δισκοειδές σφονδύλι ,πιθανῶς όστρακο.

103 ΕΕ 851

23-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /43\ . Έντος της σπηλαιώδους κοιλότητας

Υψ.1,12 Δ.4,10 Δ.Όπης 0,64 Βάρος 8

Πηλός με έγκλείσματα πατελιάς. Έλαφρά λείανση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ¼, αποκρούσεις στην επιφάνεια και στην περιφέρεια.

Διάτρητο δισκόμορφο έλλειψοειδές όστρακο.

131 ΕΕ 194

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /44\ . Εντός της σπηλαιώδους κοιλότητας

Υψ.1,30 Δ.4,80 Δ.Όπης 1,00 Βάρος 21

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Στίλβωση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό. Ἀπολεπισμένη πολὺ φθαρμένη ἢ μία ἐπιφάνεια.

Διάτρητο Δισκοειδῆς ὄστρακο με ἀκανόνιστο σχῆμα. Αὐλάκωση-κοιλότητα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

134 ΕΕ 199

23-09-89 Μαρκιανή. T1,1στρώση /44\ . Εντός τῆς σπηλαιώδους κοιλότητος.

Υψ.1,04 Δ.4,90 Δ.Όπῆς 0,90 Βάρος 14

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

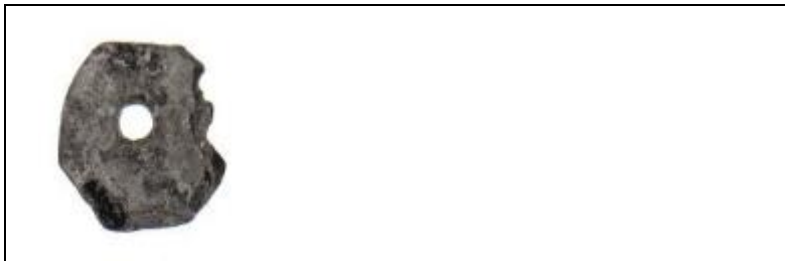
Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Διάτρητο ἀκανόνιστο κυκλικὸ δισκοειδῆς ὄστρακο.

Ἡ ὀπή ἔκκεντρη. Ἀμφικωνικὴ διατομὴ.

Λίθινα

Σ67. 294 ΕΕ 306

19-08-88 Μαρκιανή. T3,2 στρώση /1\ . Διμερῆς Χῶρος T3, Δωμάτιο 2.

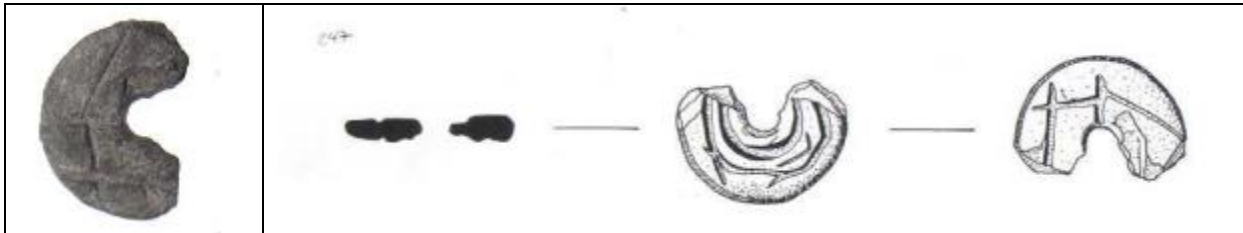
Υψ.0,60 Μήκ. 3,50 Πλ.2,20 Δ.Όπῆς 0,54-0,60 Βάρος 6

Λίθος πρασινωπὸς σχιστόλιθος.

Σχεδὸν Ἀκέραιο, ἐλλείπουν τμήματα στὴν περιφέρεια.

Ἀκανόνιστο δισκοειδῆς πολυγωνικὸ σχῆμα. Ἡ ὀπή ἐλαφρῶς ἔκκεντρη.

Σ68. 297 ΕΕ 660

23-09-89 Μαρκιανή. T3,5 στρώση /1\ . Διμερῆς Χῶρος T3, Δωμάτιο 2.

Υψ.0,58 Δ.4,00 Δ.Όπῆς 0,75 Βάρος 9

Λίθινο, πράσινος σχιστόλιθος. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περισσότερο ἀπὸ τὸ μισό.

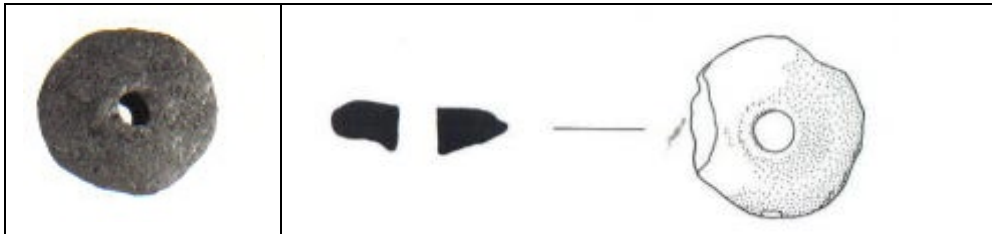
Δισκοειδῆς σφονδύλι.

Εγχάρακτη διακόσμηση. Στην μία επιφάνεια: όμοκεντροι κύκλοι, σπειροειδές κόσμημα. Στην άλλη επιφάνεια τέσσερις εγχάρακτες γραμμές που τέμνονται μεταξύ τους σχηματίζοντας γωνίες σε άκανόνιστο ζίκ-ζάκ σχήμα.

Φάση MA IV : Σ69-Σ142

Δισκοειδή επίπεδοκυρτα

Σ69. 108 ΕΕ 134

18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7.

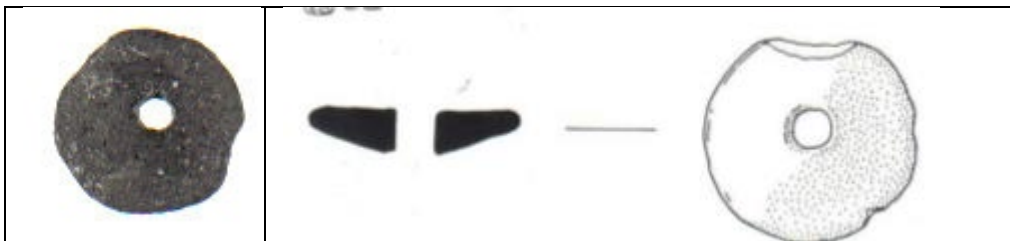
Υψ.1,03 Δ.3,93 Δ.Όπης 0,83 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Άκέραιο ,άποκρούσεις στην περιφέρεια, μία επιφάνεια άπολεπισμένη. Μελανές άποθέσεις στην κάτω επιφάνεια.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σ70. 212 ΕΕ 136

18-09-89. Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7.

Υψ.0,85. Δ.4,62 Δ.Όπης 0,75 Βάρος 15

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Άκέραιο ,άποκρούσεις στην περιφέρεια, και γύρω από την όπη στην κάτω επιφάνεια.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σ71. 151 ΕΕ 124

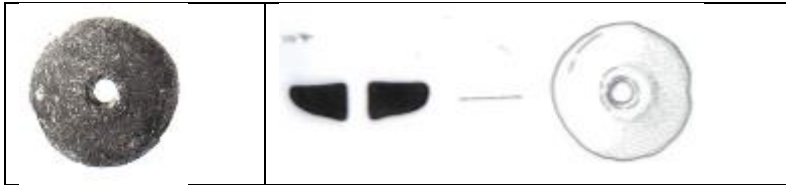
18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /23\ . Χώρος 7.

Υψ.1,31 Δ.4,03 Δ.Όπης 0,82 Βάρος 21

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Ακέραιο. Αποκρούσεις στην περιφέρεια, επιφάνειες φθαρμένες.
Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι, ακανόνιστο σχήμα. Η όπη ελαφρώς έκκεντρη.

Σ72. 107 EE 150

20-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,20 Δ. 4,30 Δ. Όπης 0,70 Βάρος 25

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Στίλβωση.

Ακέραιο. Αποκρούσεις και ιζήματα κατά τόπους.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ73. 244 EE 866

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. της Εγκ'Όπης 2, "στρώση με άγγεια". Χώρος 6.

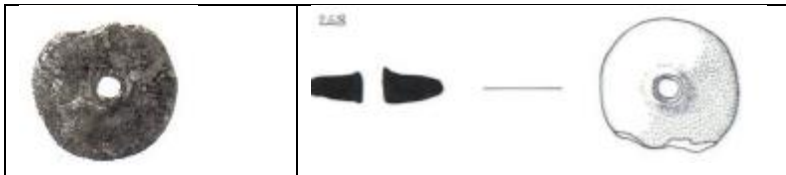
Υψ. 1,20 Δ. 4,20 Δ. Όπης 0,89 Βάρος 18

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ74. 268

20-09-89 Μαρκιανή. T1,2 στρώση /27\ . Χώρος 1.

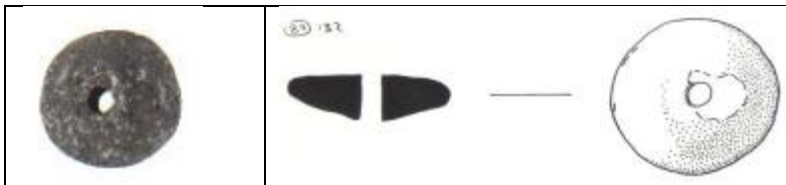
Υψ. 0,83 Δ. 3,50 Δ. Όπης 0,50-0,68 Βάρος 9

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έλαφρά στίλβωση.

Ακέραιο σχεδόν, αποκρούσεις σε τμήμα τῆς επιφάνειας.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ75. 132 EE 161

21-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /33\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,20 Δ. 3,90 Δ. Όπης 0,60 Βάρος 18

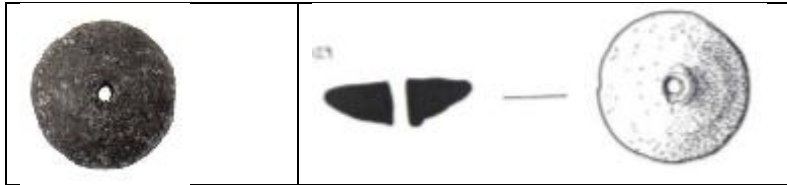
Πηλός με μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι. Ή όπη έκκεντρη.

Σ76. 129 ΕΕ 167

22-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /37\.. Χώρος 7.

Υψ. 1,50 Δ. 4,74 Δ.Όπης 0,60 Βάρος 31

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην ἄνω επιφάνεια και στην περιφέρεια κατά τόπους.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ77. 243 ΕΕ 865

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν.τῆς Έγκ'Όπῆς 2 "στρώση με ἄγγεια " Χώρος 6.

Υψ. 1,13 Δ. 3,89 Δ.Όπῆς 0,69 Βάρος 17

Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά και ἄσβεστολιθικά.

Ακέραιο .Φθορές στις επιφάνειες.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Σ78. 175 ΕΕ 856

30-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Έγκοπή 2,1 Ἀφαίρεση τῶν λίθων πάνω ἀπό τις "πασπαρόπλακες" Χώρος 6.

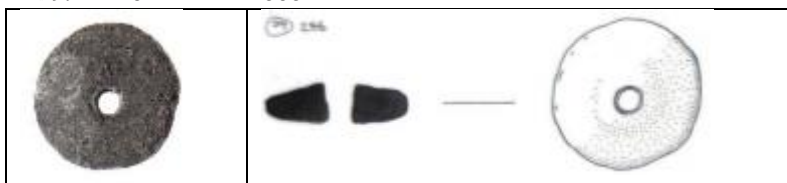
Υψ. 1,20 Δ. 4,25 Δ.Όπῆς 0,80 Βάρος 22

Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά και ἄσβεστολιθικά.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και στις επιφάνειες.

Δισκοειδές επιπεδόκυρτο σφονδύλι, ἀκανόνιστο κυκλικό σχῆμα.

Σ79. 246 ΕΕ 868

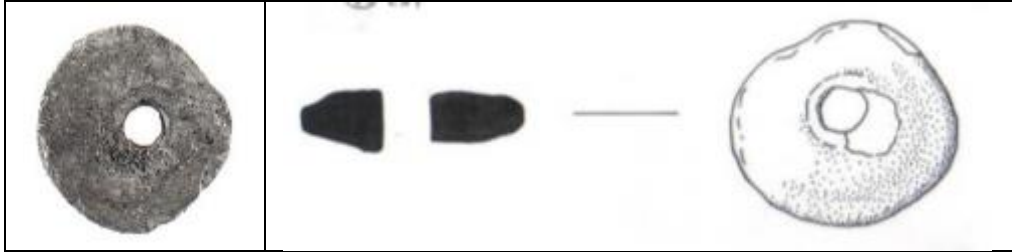

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. τῆς Έγκοπῆς 2 "στρώση με ἄγγεια" Χώρος 6

Υψ. 1,5 Δ. 4,12 Δ.Όπῆς 0,67 Βάρος 18

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
Ακέραιο, αποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια και φθορές.
Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι. Ή όπη έκκεντρη.

Σ80. 234 ΕΕ 1011

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. τής Έγκοπής 2, "στρώση με άγγειά". Χώρος 6.
Υψ. 1,30 Δ. 4,19 Δ.Όπής 0,91 Βάρος 22

Πηλός με μαρμαρυγία.

Θραύσμα, περίπου τὰ 3/4, αποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια γύρω από την όπη.
Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σ81. 320

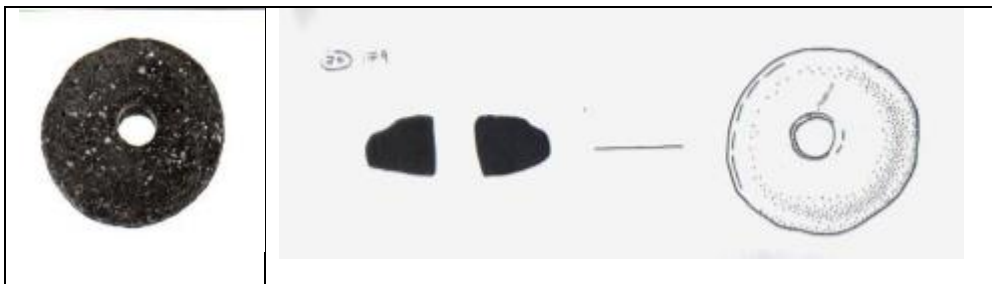
26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. τής Έγκοπής 2, "στρώση με άγγειά". Χώρος 6.
Υψ. 1,40 Δ. 4,90 Δ.Όπής 0,56-0,64 Βάρος 33

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
Ακέραιο.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σφράγισμα: έναλληλες γωνίες{ιχθυάκανθα;}και τέσσερεις παράλληλες διαγωνίως τοποθετημένες γραμμές.

Σ82. 179 ΕΕ 1016

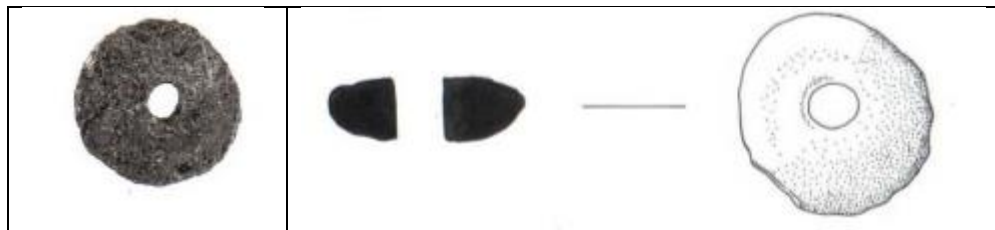
26-08-85 Μαρκιανή. Έγκοπή 2, καθαρισμός Δ. πλευράς. Χώρος 7
Υψ. 1,40 Δ. 4,03 Δ.Όπής 0,94 Βάρος 24

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και στην άνω επιφάνεια.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σ83. 180 ΕΕ 1013

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν από την "Εγκοπή 2." στρώση με άγγειά". Χώρος 6.

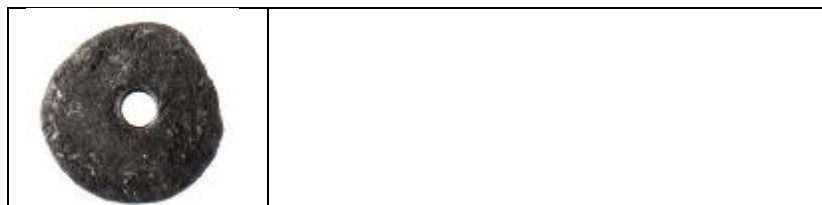
Υψ. 1,20 Δ. 3,70 Δ.Οπής 0,88 Βάρος 17

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Άκέραιο, άποκρούσεις στην μία έπιφάνεια και την περιφέρεια.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι. Η όπη έλαφρώς έκκεντρη.

Σ84. 144 ΕΕ 117

27-08-88 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /14\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,60 Δ. 4,10 Δ.Οπής 0,93 Βάρος 25

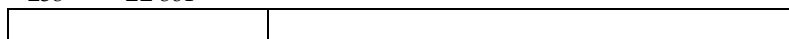
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη στίλβωσης.

Άκέραιο, άποκρούσεις και φθορές στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

238 ΕΕ 861

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Έγκοπή 2, Ν. από τον καμπύλο τοίχο. Χώρος 6

Υψ. 1,10 Δ. 4,70 Δ.Οπής άδύνατη μέτρηση Βάρος 16

Πηλός με μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τó μισό.

Δισκοειδές σφονδύλι.

324

30-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Έγκοπή 2,5. Χώρος 6.

Υψ. 0,70 Δ. 3,90 Δ.Οπής άδύνατη μέτρηση Βάρος 8

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τó 1/4 .

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

273

11-07-90 Μαρκιανή. T1,5 στρώση /1\ . Χώρος 2.

Υψ. 1,28 Δ. 4,50 Δ.Οπής 1,00 Βάρος 18

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη έξομαλύνσεως.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό, επιφάνειες φθαρμένες. Ίχνη αϊθάλης.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

269 EE 061

17-07-88 Μαρκιανή. T1,2, Καθαρισμός χωμάτων Έγκοπής 85/2. Χώρος 6.

Υψ. 1,28 Δ.3,38 Δ.Οπής 0,78-1,60 Βάρος 9

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό. Φθορές στις επιφάνειες.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

255 EE 071

17-08-88 Μαρκιανή. T1,2, Καθαρισμός χωμάτων Έγκοπής 85\2. Χώρος 6.

Υψ. 1,20 Δ. 3,0 Δ.Οπής 0,88 Βάρος 5

Πηλός με μαρμαρυγία.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4, επιφάνειες φθαρμένες.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

275 EE 1001

13-07-90 Μαρκιανή. T10, στρώση /1\ . Χώρος 4.

Υψ. 1,7 Δ. 3,2 Δ.Οπής 0,8 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη έξομαλύνσεως.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό. Συγκολλημένο από δύο θραύσματα.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

215 EE 139

18-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7.

Υψ.1,54 Δ.4,60 Δ.Οπής 1,10-1,00 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4, επιφάνειες ἀπολεπισμένες πολὺ φθαρμένες.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

117 ΕΕ 153

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.
Υψ. 1,37 Δ. 4,00 Δ.Οπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 10
Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά.
Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Ίχνη μελανῆς απόθεσης.
Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι .

120 ΕΕ 154

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.
Υψ. 1,65 Δ. 4,15 Δ.Οπής 0,70 περίπου Βάρος 13
Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.
Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ .
Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι

135 ΕΕ 156

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.
Υψ. 0,94 Δ. 4,00 Δ.Οπής 0,62 Βάρος 9
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και ασβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
Θραύσμα ,περίπου τὸ μισό.
Δισκοειδές σφονδύλι.

306

21-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /30\ . Χώρος 7.
Υψ. 0,80 Δ. 2,80 Δ.Οπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 5
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και ασβεστολιθικά.
Ακέραιο. Αποκρούσεις στις έπιφάνειες.
Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

308

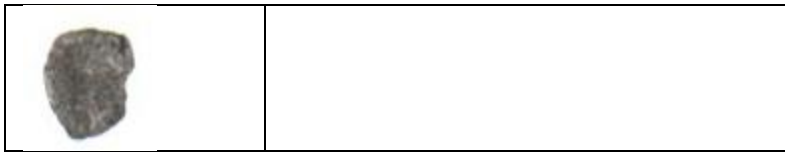
21-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /31\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 0,70 Δ. 3,00 Δ.Οπής αδύνατη μετρηση Βάρος 3
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.
 Θραύσμα ,περίπου τὸ 1/4.
 Δισκοειδές σφονδύλι.

305

21-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /33\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 1,20 Δ. 3,10 Δ.Οπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 9
 Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά. Ίχνη Έξομάλυνσης.
 Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ ¼, αποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ στὴν κάτω ἐπιφάνεια.
 Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο-σφονδύλι.

137 ΕΕ 163

21-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /33\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 1,15 Δ. 3,30 Δ.Οπής 0,62 Βάρος 7
 Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά.
 Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.
 Δισκοειδές σφονδύλι. Ἡ ὀπή ἔκκεντρο.

159 ΕΕ 165

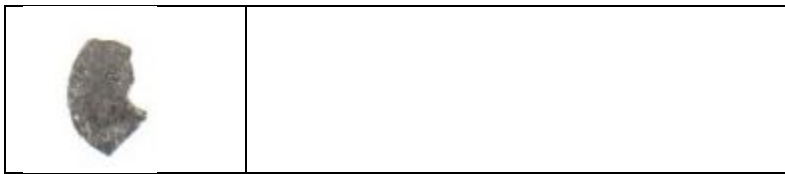
21-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /36\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 1,30 Δ. 3,84 Δ.Οπής 0,80 Βάρος 12
 Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά. Ίχνη στίλβωσης ;{στὴν κάτω ἐπιφάνεια }
 Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ μισό, αποκρούσεις καὶ φθορές στὶς ἐπιφάνειες.
 Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

110 ΕΕ 166

22-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /36\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 0,93 Δ. 4,20 Δ. Όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 7
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
 Θραύσμα, περίπου το ¼. άποκρούσεις στην περιφέρεια .
 Δισκοειδές σφονδύλι.

139 ΕΕ 168

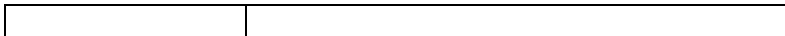
22-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1, στρώση /40\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 0,86 Δ. 4,50 Δ. Όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 6
 Πηλός με μαρμαρυγία.
 Θραύσμα σωζεται περίπου τὸ 1/4.
 Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

177 ΕΕ 1014

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδρo 1, Ν. τῆς Έγκοπῆς 2, "στρώση με άγγεία". Χώρος 6.
 Ύψ. 1,00 Δ. 4,00 Δ. Όπῆς 0,83 Βάρος 13
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έλαφρὰ στίλβωση.
 Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ. Άπολεπισμένες έπιφάνειες.
 Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

322

28-08-85 Μαρκιανή. "Κυκλαδικὸι τάφοι."
 Ύψ. 1,30 Δ. 3,70 Δ. Όπῆς αδύνατη μέτρηση Βάρος 9
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.
 Θραύσμα περίπου τὸ 1/3.
 Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο σφονδύλι.

Δισκοειδή κυλινδρικά

Σ85. 152 ΕΕ 141

19-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /24\ . Χώρος 7.

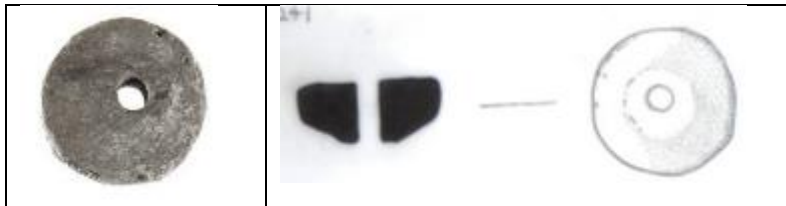
Υψ.1,68 Δ.3,80 Δ.Οπής 0,80 Βάρος 23

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραῦσμα ,περίπου τὰ 2/3. Ἀποκρούσεις στην κάτω ἐπιφάνεια.

Δισκοειδῆς κυλινδρικό σφονδύλι.

Σ86. 241 ΕΕ 863

26-08-85 Μαρκιανή. Ἄνδηρο 1 , Ν από την Ἐγκοπή 2." στρώση με ἄγγεῖα ". Χώρος 6.

Υψ. 1,57 Δ. 3,79 Δ.Οπής 0,73 Βάρος 23

Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά και ἄσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στην ἐπιφάνεια.

Δισκοειδῆς κυλινδρικό σφονδύλι.

Σ87. 240 ΕΕ 862

26-08-85 Μαρκιανή. Ἄνδηρο 1, Ν. από την Ἐγκοπή 2 "στρώση με τα ἄγγεῖα". Χώρος 6.

Υψ. 1,22 Δ. 4,06 Δ.Οπής 0,56 Βάρος 18

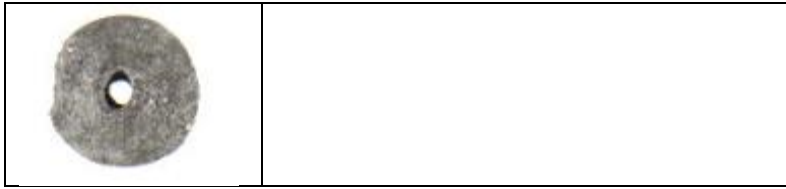
Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά και ἄσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο , ἀποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδῆς -κωδωνόσχημο σφονδύλι.

Σ88. 182 ΕΕ 1007

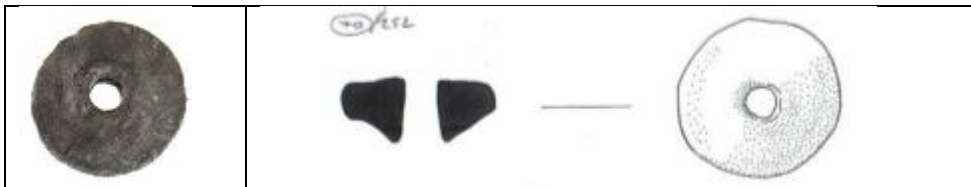
26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν.τῆς Ἐγκοπῆς 2 "στρώση με ἀγγεῖα". Χῶρος 6.

Υψ. 1,12 Δ. 3,00 Δ.Οπῆς 0,50 Βάρος 10

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση. Ἀκέραιο.

Δισκοειδὲς κυλινδρικό κωδωνόσχημο σφονδύλι.

Σ89. 252 ΕΕ 1006

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. τῆς Ἐγκοπῆς 2 " στρώση με ἀγγεῖα". Χῶρος 6.

Υψ. 1,40 Δ. 3,60 Δ.Οπῆς 0,60 Βάρος 15

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση. Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν ἄνω ἐπιφάνεια.

Δισκοειδὲς-κωδωνόσχημο σφονδύλι.

Σ90. 239 ΕΕ 861

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ἐγκοπή 2, Ν. ἀπὸ τὸν καμπύλο τοῖχο. Χῶρος 6.

Υψ. 1,40 Δ. 3,50 Δ. Οπῆς 0,75 Βάρος 16

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση. Θραῦσμα, περίπου τὰ ¼, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ στὶς ἐπιφάνειες.

Δισκοειδὲς κυλινδρικό σφονδύλι.

Σ91. 321

28-08-85 Μαρκιανή. "Κυκλαδικοί τάφοι."

Υψ. 1,4 Δ. 3,5 Δ. Οπῆς 0,8 Βάρος 14

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἰχνη Ἐξομάλυνσης.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν κάτω ἐπιφάνεια.

Δισκοειδές κυλινδρικό σφονδύλι.

Σ92. 247 ΕΕ 869

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. από την Έγκοπή 2 "στρώση με τὰ ἀγγεῖα". Χῶρος 6
Υψ. 1,5 Δ. 3,85 Δ.Όπης 0,90 Βάρος 18

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραῦσμα περίπου τὰ ¾, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Δισκοειδές -κωδωνόσχημο σφονδύλι.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

279 ΕΕ 234

Μαρκιανή 11-09-89 Τ2 στρώση /23\ . Χῶρος 3

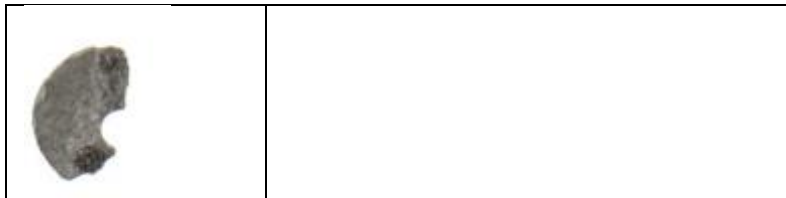
Υψ. 1,40 Δ. 3,50 Δ.Όπης 0,7-0,8 Βάρος 10

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραῦσμα σώζεται περίπου τὸ μισό. Φθορές στὶς ἐπιφάνειες.

Δισκοειδές-κωδωνόσχημο σφονδύλι.

271 ΕΕ 2035= ΕΕ 179

22-09-89 Μαρκιανή. Τ1,4 στρώση /6\ . Χῶρος 2.

Υψ. 1,20 Δ. 2,80 Δ.Όπης 0,74-0,70 Βάρος 10

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ στὴν κάτω ἐπιφάνεια.

Δισκοειδές κυλινδρικό σφονδύλι.

272 ΕΕ 1523

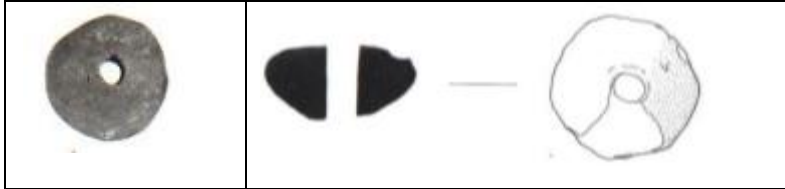
14-07-90 Μαρκιανή. Τ1,7 στρώση /3\ , Χῶρος 2.

Υψ. 1,30 Δ. 3,9 Δ.Όπης 0,97-0,98 Βάρος 12

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα περίπου τὸ ¼, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Δισκοειδές κυλινδρικό σφονδύλι. Ἄτρητη κοιλότητα (ἀρχὴ διαμπεροῦς ὀπῆς).

Κωνικά**Σ93.** 163 ΕΕ 135

18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /24\, Χώρος 7

Υψ.2,10 Δ.4,20 Δ.Οπής 0,81-0,94 Βάρος 36

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια. Η περιφέρεια φθαρμένη.

Κολουροκωνικό σφονδύλι. Κυρτή περιφέρεια.

Σ94. 85 ΕΕ 128

18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /24\, Χώρος 7.

Υψ. 2,40 Δ. 4,35 Δ.Οπής 0,57 Βάρος 32

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις.

Κολουροκωνικό σφονδύλι με πλατειά βάση, ἄνω επιφάνεια επίπεδη.

Σ95. 121 ΕΕ 132

18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /24\, Χώρος 7.

Υψ. 1,13 Δ.4,60 Δ.Οπής 0,62 Βάρος 8

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και ασβεστολιθικά. Ίχνη στίλβωσης.

Θραῦσμα,περίπου τὸ ἡμισυ, ἀποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια.

Κολουροκωνικό σφονδύλι.

Σ96. 119 ΕΕ 158

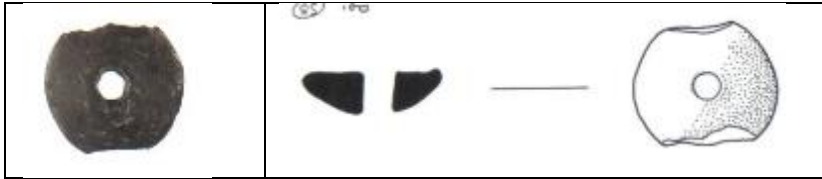
20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /27\, Χώρος 7.

Υψ. 1,84 Δ. 3,77 Δ.Οπής 0,75 Βάρος 26

Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά. Ίχνη στίλβωσης.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην άνω επιφάνεια και την περιφέρεια.
Κολουροκωνικό σφονδύλι.

Σ97. 100 ΕΕ 162

21-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /33\ . Χώρος 7.

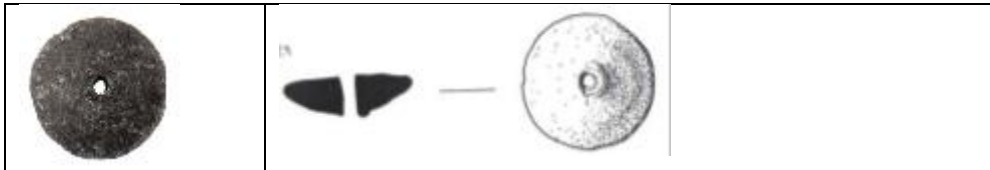
Υψ. 1,00 Δ. 2,85 Δ.Οπής 0,56 Βάρος 7

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και στο μισό περίπου τμήμα τῆς ἄνω επιφάνειας.

Κολουροκωνικό σφονδύλι. Χαμηλό μικροῦ σχήματος.

Σ98. 129 ΕΕ 129

18-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,25 Δ. 3,37 Δ.Οπής 0,68 Βάρος 13

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο , αποκρούσεις στην περιφέρεια. Ίχνη πυρακτώσεως.

Κωνικό σφονδύλι. Πλατειᾶ βάση. Περιφέρεια κυλινδρική.

Σ99. 99 ΕΕ 140

19-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7.

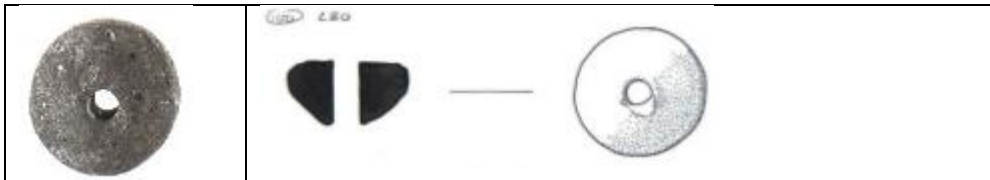
Υψ. 1,34 Δ. 4,20 Δ.Οπής 0,67 Βάρος 23

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Στίλβωση στην κάτω επιφάνεια .

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Κολουροκωνικό σφονδύλι με πλατειᾶ βάση. Ἡ ὀπή ελαφρῶς ἔκκεντρη.

Σ100. 280 ΕΕ 244

15-09-89 Μαρκιανή. T2 , στρώση /33\ . Χώρος 3.

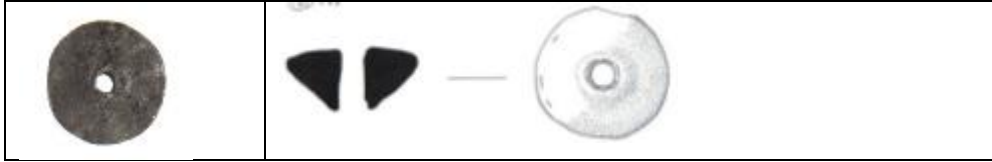
Υψ. 1,40 Δ. 3,10 Δ.Οπής 0,60-0,58 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην κάτω επιφάνεια και γύρω από την όπη.

Κολουροκωνικό σφονδύλι. Περιφέρεια κυρτή.

Σ101. 283 ΕΕ 1512

13-07-90 Μαρκιανή. Τ2 π, στρώση /56\, Άγωγός. Χῶρος 2.

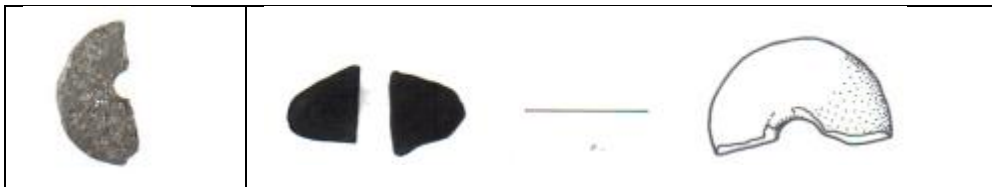
Υψ. 2,03 Δ. 4,60 Δ.Οπῆς 0,80-0,93 Βάρος 31

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Κωνικό σφονδύλι.

Σ102. 281 ΕΕ 247

16-09-89 Μαρκιανή. Τ2, στρώση /37\, Χῶρος 5.

Υψ. 1,40 Δ. 2,9 Δ.Οπῆς 0,60 περίπου Βάρος 7

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς και μαρμαρυγία.

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό, επιφάνειες φθαρμένες.

Κωνικό σφονδύλι.

Σ103. 172 ΕΕ 1012

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν.τῆς Έγκοπῆς 2 "στρώση με άγγεία". Χῶρος 6.

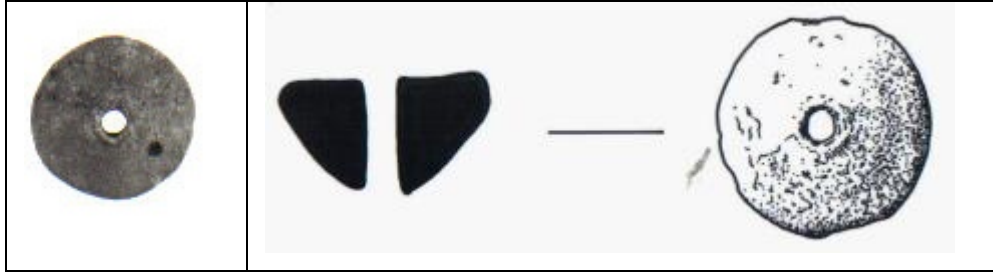
Υψ. 1,05 Δ. 2,90 Δ.Οπῆς 0,70 Βάρος 9

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και στην άνω επιφάνεια.

Κωνικό σφονδύλι.

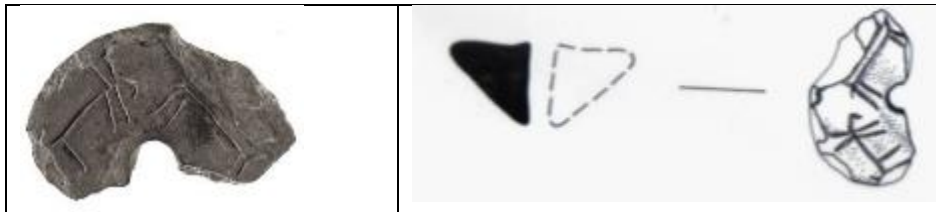
Σ104. 181 ΕΕ 1003

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. της Έγκοπής 2, "στρώση με άγγεϊα". Χώρος 6
Υψ. 2,00 Δ. 3,70 Δ.Οπής 0,71 Βάρος 26

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
Ακέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια και στην κάτω έπιφάνεια.
Κωνικό σφονδύλι. Η όπη έλαφρώς έκκεντρη.

Σ105. 323

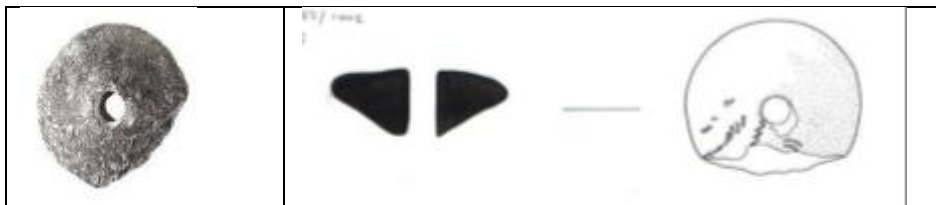

30-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Έγκοπή 2,5 . Χώρος 6
Υψ. 1,20 Δ. 4,30 Δ.Οπής 0,60 Βάρος 10

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
Θραυσμα, περίπου τó ήμισυ, άποκρούσεις στις έπιφάνειες.
Κωνικό σφονδύλι.

Έγχάρακτη διακόσμηση: εικονιστική παράσταση δύο τετράποδων, πιθανώς αιγοειδών, σχηματικά άποδοσμένων. Η διάταξη των μορφών ύπονοι κίνηση πιθανώς ή μία μορφή άκολουθει την άλλη ή κυνηγá την άλλη.

Σ106. 178 ΕΕ 1002

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. από την Έγκοπή 2 "στρώση με τá άγγεϊα". Χώρος 6.
Υψ. 1,60 Δ. 4,60 Δ.Οπής 0,80 Βάρος 24

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έλαφρά στίλβωση.
Ακέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια και την κάτω έπιφάνεια.
Κωνικό σφονδύλι με πλατεϊά άνω έπιφάνεια.

Έγχάρακτη διακόσμηση με έπάλληλες νυχιές σε κάθετη ως προς την κορυφή εϋθύγραμμη διάταξη.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

122 ΕΕ 133

18-09-89. Μαρκιανή. T1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7.

Υψ.1,12 Δ.4,80 Δ.Οπής 0,76 Βάρος 10

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ. Αποκρούσεις γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν ἄνω ἐπιφάνεια.

Κωνικὸ σφονδύλι.

328

18-09-89. Μαρκιανή. T1,1 στρώση /24\ . Χώρος 7

Υψ.1,40 Δ.2,90 Δ.Οπής 0,83 Βάρος ---

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραύσμα ,περίπου τὸ 1/4.

Κωνικὸ σφονδύλι.

111 ΕΕ 160

20-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /29\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,38 Δ. 4,60 Δ.Οπής 0,50 Βάρος 12

Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραύσμα ,περίπου τὸ 1/4. Ίχνη πυρακτώσεως.

Κωνικὸ σφονδύλι.

171 ΕΕ 855

22-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /37\ . Χώρος 7.

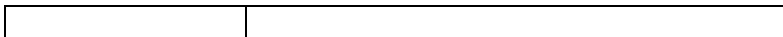
Υψ. 0,95 Δ. 3,40 Δ.Οπής ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 5

Πηλός με έγκλείσματα ἀσβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά.

Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ 1/4.Φθορὲς στὶς ἐπιφάνειες.

Κωνικὸ σφονδύλι.

276 ΕΕ 1001

13-07-90 Μαρκιανή. T10, στρώση /1\ . Χώρος 4.

Υψ.1,2 Δ.2,2 Δ.Οπής ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 6

Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Φθορὲς στὶς ἐπιφάνειες.

Κωνικὸ σφονδύλι.

Δισκοειδῆ Ἀμφίκυρτα

Σ107. 154 ΕΕ 123

16-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /22\ . Χώρος 7.

Υψ.1,58 Δ.4,13 Δ.Όπης 0,80 Βάρος 16

Πηλός με ἐγκλείσματα ἀσβεστολιθικά. Ίχνη ἐξομαλύνσεως στήν κάτω ἐπιφάνεια.

Θραῦσμα, περίπου τὸ μισό. Ἡ περιφέρεια φθαρμένη.

Δισκοειδῆς ἀμφίκυρτο σφονδύλι. Κυλινδρική τομή.

Σ108. 218 ΕΕ 127

18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /24\ . Χώρος 7.

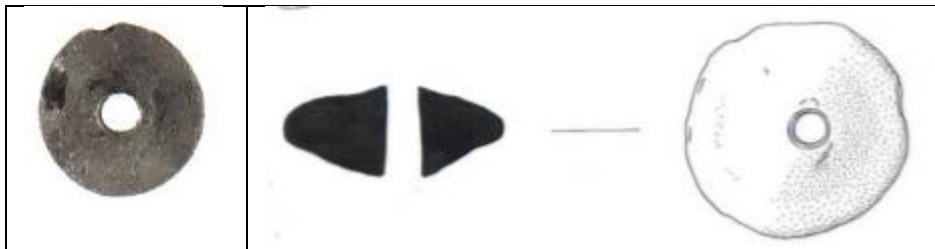
Υψ.1,20 Δ.5,00 Δ.Όπης 0,80 Βάρος 6

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιάς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα , περίπου τὸ 1/4. Φθορὲς στήν μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδῆς ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ109. 282 ΕΕ 251

19-09-89 Μαρκιανή. Τ2,3 στρώση /3\ . Χώρος 2

Υψ. 1,90 Δ. 4,90 Δ.Όπης 0,71-0,74 Βάρος 41

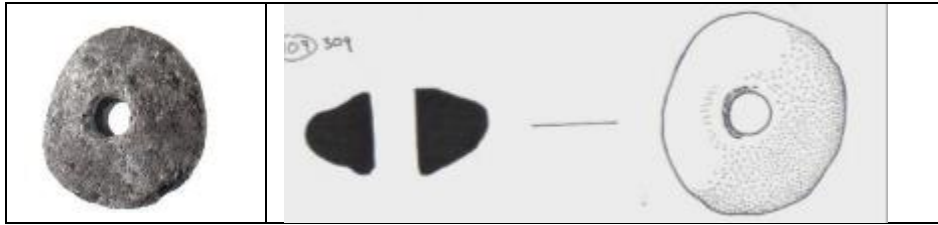
Πηλός με ἐγκλείσματα ἀσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στήν περιφέρεια. Φθορὲς στίς ἐπιφάνειες.

Δισκοειδῆς ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ110. 309

14-04-91 Μαρκιανή. Τ1,4 στρώση /24\ , Αγωγός. Χώρος 3.

Υψ. 1,19 Δ. 4,30 Δ.Οπής 0,83-0,91 Βάρος 32

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη έξομάλυνσης.

Ακέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές άμφίκυρτο σφονδύλι.

Σ111. 250 ΕΕ 1000

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. της Έγκοπής 2 "στρώση με άγγεία". Χώρος 6.

Υψ. 1,44 Δ. 4,20 Δ.Οπής 0,62 Βάρος 24

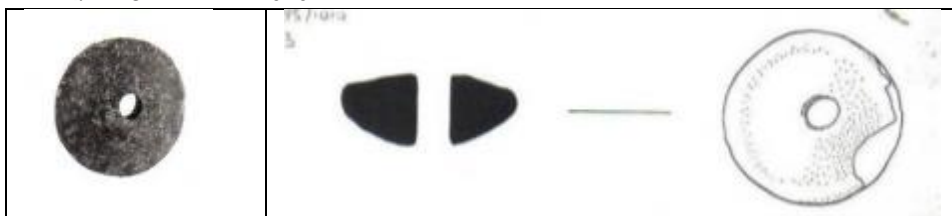
Πηλός με μαρμαρυγία.

Ακέραιο. Μικρές άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές άμφίκυρτο σφονδύλι.

Έγχάρακτη διακόσμηση δύο έπάλληλες σειρές νυχιών άκανόνιστα τοποθετημένων γύρω από την όπή.

Σ112. 173 ΕΕ 1010

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1, Ν. της Έγκοπής 2, "στρώση με άγγεία". Χώρος 6.

Υψ. 1,33 Δ. 3,36 Δ.Οπής 0,60 Βάρος 15

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, άποκρούσεις στην άνω έπιφάνεια και στην περιφέρεια.

Δισκοειδές άμφίκυρτο σφονδύλι.

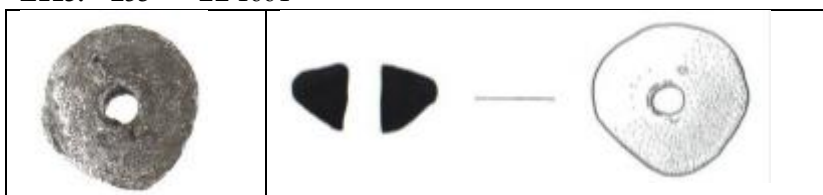
170 EE 855

22-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /37\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 1,20 Δ. 3,66 Δ. Όπης περίπου 0,62 Βάρος 9
 Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά. Έλαφρά στίλβωση.
 Θραύσμα, περίπου τὸ ¼, ἀποκρούσεις στὴν κάτω ἐπιφάνεια.
 Δισκοειδές ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Ἀμφικωνικά

Σ113. 253 EE 1004

26-08-85 Μαρκιανή. Ἄνδηρο 1, Ν. τῆς Ἐγκοπῆς 2, "στρώση με ἀγγεία". Χώρος 6.
 Ύψ. 1,83 Δ. 4,20 Δ. Όπης 0,83 Βάρος 25
 Πηλός με έγκλείσματα ασβεστολιθικά. Ίχνη εξομαλύνσεως.
 Θραύσμα, περίπου τα ¾, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια.
 Ἀμφίκυρτο- ἀμφικωνικὸ σφονδύλι.

Σ114. 136 EE 144

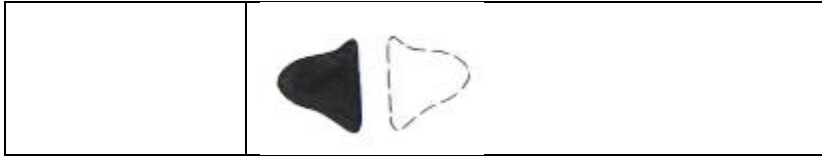
19-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /25\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 1,73 Δ. 3,70 Δ. Όπης ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 8
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Εξομάλυνση.
 Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4
 Ἀμφικωνικὸ σφονδύλι.

Σ115. 270 EE 158 = EE 2014

27-08-88 Μαρκιανή. Τ1,3 στρώση /1\ . Χώρος 4.
 Ύψ. 2,10 Δ. 4,60 Δ. Όπης 0,75-0,90 Βάρος 27
 Πηλός με έγκλείσματα ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ασβεστολιθικά. Έλαφρά στίλβωση.
 Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια καὶ τὴν ἄνω ἐπιφάνεια.
 Ἀμφικωνικὸ σφονδύλι.

Σ116. 258 EE 155= EE 2012

27-08-88 Μαρκιανή. T1,3 στρώση /4\ . Χώρος 4.

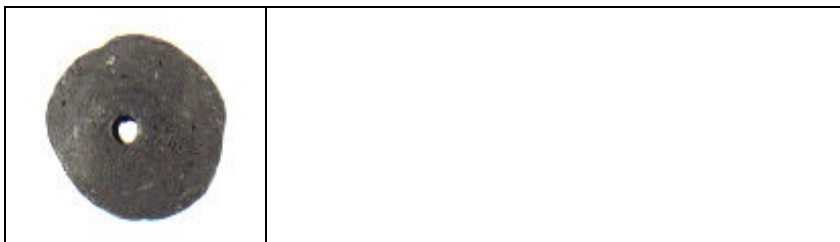
Υψ. 2,10 Δ. 3,30 Δ.Οπής 0,53 Βάρος 12

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό. Συγκολλημένο από δύο θραύσματα, επιφάνειες φθαρμένες.

Αμφικωνικό σφονδύλι. Ἡ ὀπή ἐλαφρῶς ἔκκεντρη .

Σ117.142 EE 119

27-08-88 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /14\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,80 Δ. 4,40 Δ.Οπής 0,63 Βάρος 27

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο. Φθορές στην περιφέρεια.

Αμφικωνικό με πλατειά βάση σφονδύλι. Ἡ ὀπή ἐλαφρῶς ἔκκεντρη .

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

169 EE 853

22-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /35\ , Χώρος 7.

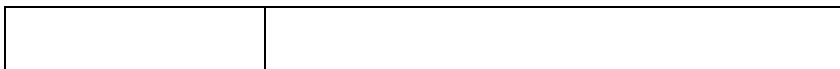
Υψ. 1,57 Δ. 3,20 Κορυφή 2,30 Δ.Οπής ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 8

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα ,περίπου τὸ 1/4.

Αμφικωνικό σφονδύλι, με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες .

237 EE 859

26-08-85 Μαρκιανή. Ἄνδηρο 1 , Ἐγκοπή 2 , Ν. από τον καμπύλο τοίχο. Χώρος 6.

Υψ. 1,76 Δ. 3,88 Δ.Οπής 0,77 Βάρος 14

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό, ἀποκρούσεις στην μία ἐπιφάνεια.

Αμφικωνικό-ἀμφίκυρτο σφονδύλι.

Ημισφαιρικό**Σ118.** 86 ΕΕ 130

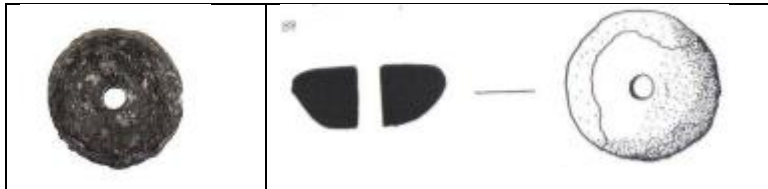
18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1, στρώση /24\ . Χώρος 7.

Υψ. 2,40 Δ.4,63 Δ.Όπης 0,90 Βάρος 42

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Ίχνη εξομαλύνσεως στην κάτω έπιφάνεια.

Ακέραιο. Αποκρούσεις στο μισό περίπου τμήμα τῆς κάτω έπιφάνειας.

Ημισφαιρικό σφονδύλι.

Σ119. 87 ΕΕ 138

18-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1στρώση /24\ . Χώρος 7

Υψ. 2,12 Δ.4,90 Δ.Όπης 0,89 Βάρος 58

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Ίχνη στίλβωσης.

Ακέραιο, ἀπολεπισμένη ή κάτω έπιφάνεια

Ημισφαιρικό σφονδύλι.

Σ120. 277 ΕΕ 1601

12-07-90 Μαρκιανή. Τ1,4 /21\ , Αγωγός. Χώρος 3

Υψ. 3,00 Δ. 6,10 Δ.Όπης 0,90-0,80 Βάρος 116

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Επίχρισμα; Έξομάλυνση.

Ακέραιο , ἀποκρούσεις κατά τόπους, και ιζήματα.

Ημισφαιρικό σφονδύλι.Κάτω έπιφάνεια κοίλη προς την όπή.

Σ121. 284 ΕΕ 2007

25-08-88 Μαρκιανή. Τ1,3 στρώση /1\ . Χώρος 4.

Υψ. 1,47 Δ. 3,60 Δ.Όπης 0,70-0,72 Βάρος 19

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Ίχνη στίλβωσης.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.
 Ημισφαιρικό κυλινδρικό σφονδύλι.

Σφαιρικά**Σ122.** 90 ΕΕ 148

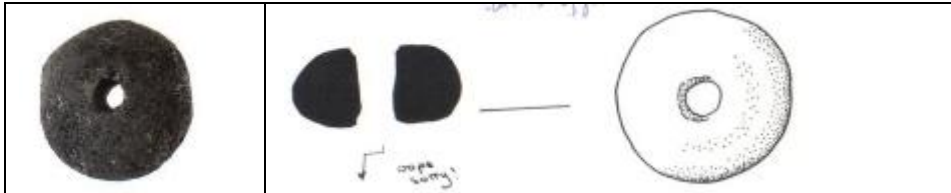
19-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.

Υψ. 2,08 Δ. 3,08 Δ. Οπής 0,80 Βάρος 25

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Ακέραιο , έπιφάνεια άπολεπισμένη.

Έλλειψοειδές άκανόνιστο {πεπιεσμένης σφαίρας} σφονδύλι.

Σ123. 245 ΕΕ 867

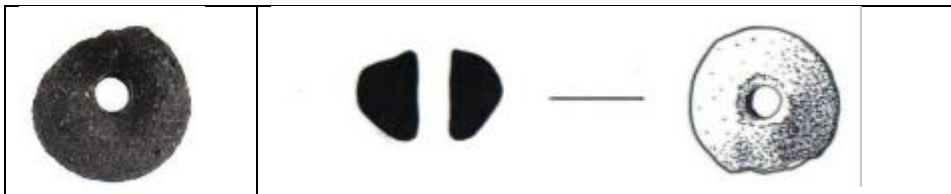
26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1 ,Ν. τής 'Εγκοπής 2 " στρώση με άγγεία". Χώρος 6.

Υψ. 1,69 Δ. 3,87 Δ. Οπής 0,72 Βάρος 23

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο .Φθορές στις έπιφάνειες και άποκρούσεις σε τμήματα τής άνω έπιφάνειας.

Έλλειψοειδές σφαιρικό σφονδύλι.

Σ124. 248 ΕΕ 870

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1 , Ν από την 'Εγκοπή 2." στρώση με άγγεία ". Χώρος 6.

Υψ. 2,00 Δ. 3,50 Δ. Οπής 0,75 Βάρος 17

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Σφαιρικό έλλειψοειδές σφονδύλι.

174 ΕΕ 1015

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 1 ,Ν. τής 'Εγκοπής 2 " στρώση με άγγεία". Χώρος 6.

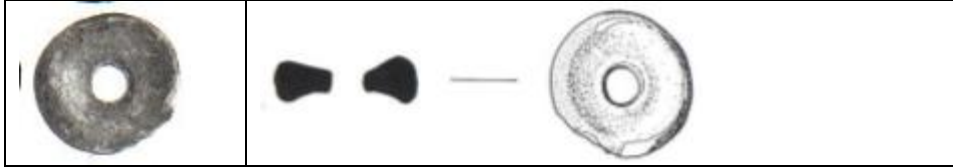
Υψ. 2,00 Δ. 3,63 Δ. Οπής 0,86 Βάρος 12

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἕμισυ.
Σφαιρικό σφονδύλι.

Κυλινδρικό με κοίλες ἐπιφάνειες

Σ125. 214 EE 137

18-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /24\ . Χῶρος 7.

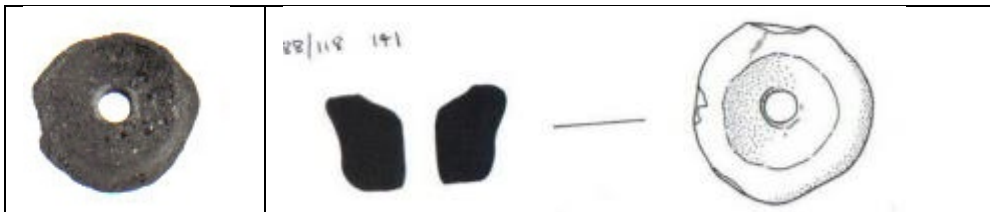
Υψ. 1,30 Δ. 4,29 Δ. Οπής 0,98 Βάρος 21

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια.

Κυλινδρικό σφονδύλι με κοίλες ἐπιφάνειες .

Σ126. 141 EE 118

27-08-88 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /14\ . Χῶρος 7.

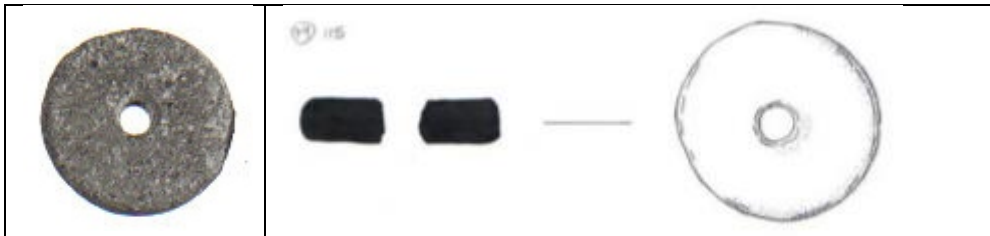
Υψ. 2,08 Δ. 3,85 Δ. Οπής 0,95 Βάρος 29

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς.

Κυλινδρικό σφονδύλι. Ἀπόκλινουσες καμπύλες πλευρές. Ἐπιφάνειες: ἐπίπεδη πεπλατυσμένη και κοίλη χροανοειδῆς γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ στὴν ἄνω ἐπιφάνεια.

Διάτρητα δισκοειδῆ ἀποστρογγυλευμένα ὄστρακα

Σ127. 115 EE 149

20-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /26\ . Χῶρος 7.

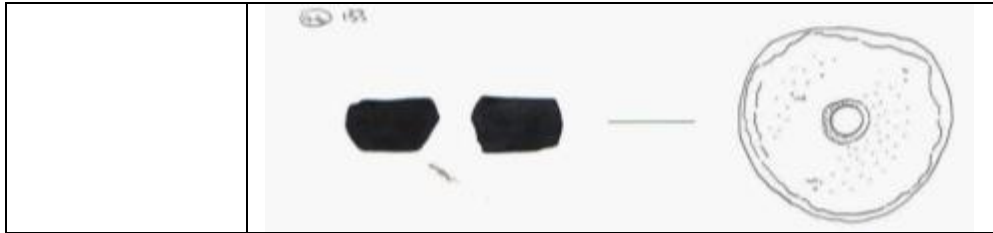
Υψ. 1,10 Δ. 4,55 Δ. Οπής 0,88 Βάρος 27

Πηλός με ἐγκλείσματα πατελιᾶς.

Ἀκέραιο.

Διάτρητο Δισκοειδῆς-κυκλικὸ κυλινδρικό ὄστρακο.

Σ128. 133 ΕΕ 155

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.

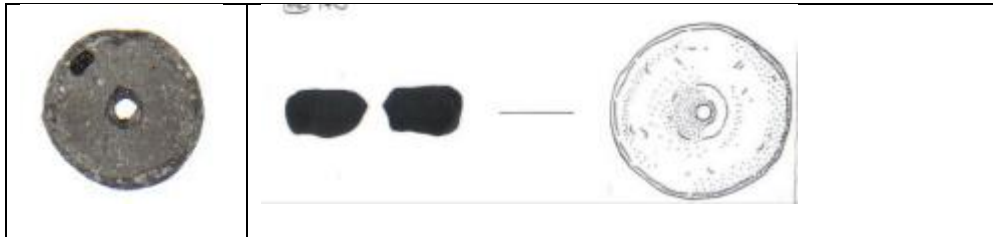
Υψ. 1,13 Δ. 4,80 Δ.Οπής 1,05 Βάρος 30

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση στην έξωτερική πλευρά.

Ακέραιο. Αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Διάτρητο ακανόνιστο κυκλικό δισκοειδές όστρακο. Η όπή έκκεντρη.

Σ129. 140 ΕΕ 151

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.

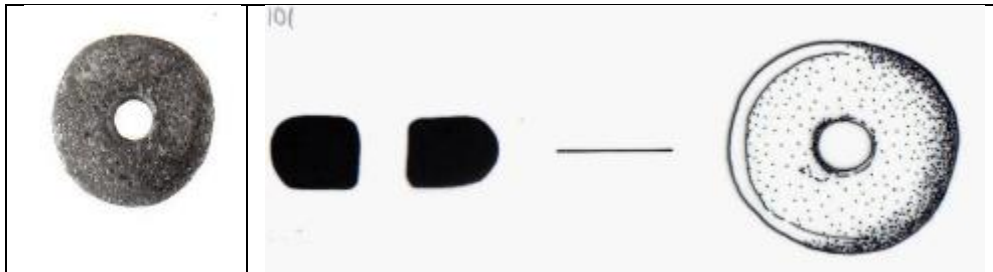
Υψ. 1,26 Δ. 4,80 Δ.Οπής 0,62 Βάρος 34

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο. Στρώμα ιζημάτων καλύπτει την κοίλη πλευρά.

Διάτρητο δισκοειδές-κυλινδρικό όστρακο. Ακανόνιστο κυκλικό σχήμα. Η μία επιφάνεια κοίλη γύρω από την όπή.

Σ130. 101 ΕΕ 157

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /27\ . Χώρος 7.

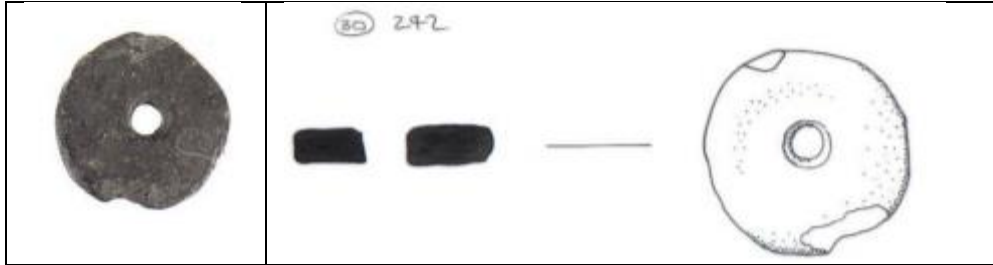
Υψ. 1,26 Δ. 3,85 Δ.Οπής 0,97 Βάρος 25

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο, αποκρούσεις γύρω από την όπή. Ίχνη πυρακτώσεως και στις δύο πλευρές.

Διάτρητο δισκοειδές κυκλικό, κυλινδρικό όστρακο .

Σ131. 242 ΕΕ 864

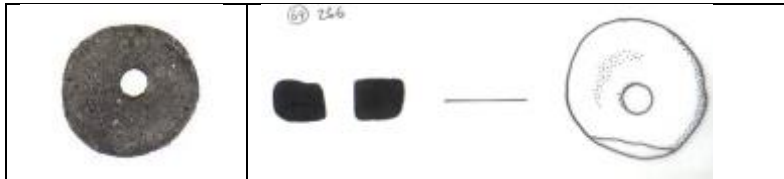
26-08-85 Μαρκιανή. Άνδρηο 1, Ν. της Έγκοπής 2, "στρώση με άγγειά". Χώρος 6.
 Ύψ. 0,70 Δ. 3,89 Δ.Όπής 0,69 Βάρος 13
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς. Έξομάλυνση.
 Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.
 Διάτρητο δισκοειδές όστρακο με άκανόνιστο κυκλικό σχήμα.

Σ132. 235 ΕΕ 1009

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδρηο 1, Ν. της Έγκοπής 2 " στρώση με άγγειᾶ". Χώρος 6
 Ύψ. 1,24 Δ. 3,86 Δ.Όπής 3,86 Βάρος 20
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.
 Ακέραιο. Φθορές στην περιφέρεια.
 Διάτρητο δισκοειδές κυκλικό όστρακο.

Σ133. 236

26-08-85 Μαρκιανή. Άνδρηο 1, Ν. της Έγκοπής 2 "στρώση με άγγειᾶ". Χώρος 6.
 Ύψ. 1,00 Δ. 3,40 Δ.Όπής 0,69 Βάρος 10
 Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.
 Ακέραιο. Φθορές στις έπιφάνειες.
 Διάτρητο δισκοειδές όστρακο με άκανόνιστο κυκλικό σχήμα. Ή όπή έκκεντρη.

Σ134. 176 ΕΕ 857

30-08-85 Μαρκιανή. Άνδρηο 1, Έγκοπή 2,1. άφαίρεση των λίθων πάνω από τις πασπαρόπλακες.
 Χώρος 6
 Ύψ. 0,95 Δ. 4,80 Δ.Όπής 0,94 Βάρος 27

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τα 3/4. Φθορές στις επιφάνειες και αποκρούσεις στην περιφέρεια .

Διάτρητο κυκλικό-δισκοειδές όστρακο.

Σ135. 143 ΕΕ 115

27-08-88 Μαρκιανή. T1,1, στρώση /14\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,20 Δ. 4,16 Δ.Οπής 0,83 Βάρος 24

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Διάτρητο δισκοειδές κυκλικό, κυλινδρικό όστρακο. Ή όπή έκκεντρη.

Σ136. 256 ΕΕ 2006

27-08-88 Μαρκιανή. T1,2 στρώση /6\ . Χώρος 1.

Υψ. 1,1 Δ. 4,3 Δ.Οπής 1,0-0,90 Βάρος 17

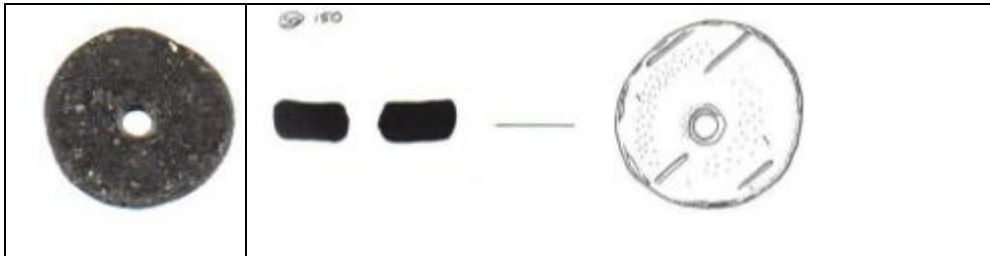
Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου το 1/4.

Διάτρητο δισκοειδές όστρακο με άκανόνιστο κυκλικό σχήμα.

Άτρητη κοιλότητα σε κάθε επιφάνεια, αρχή διαμπερούς όπης.

Σ137. 150 ΕΕ 145

19-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /25\ . Χώρος 7.

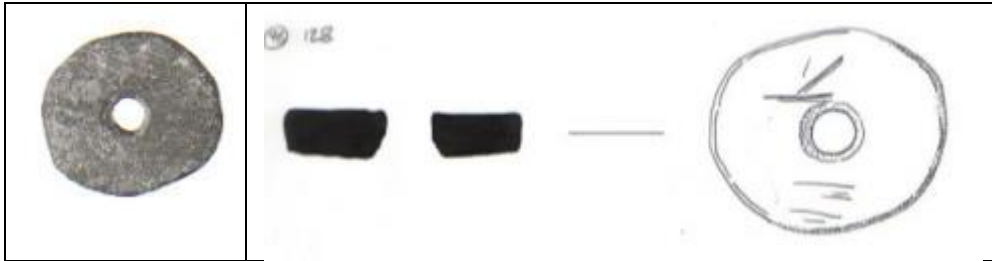
Υψ.1,00 Δ.4,70 Δ.Οπής 0,79 Βάρος 28

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς, φαιό επίχρισμα, Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Διάτρητο δισκοειδές όστρακο, άκανόνιστο έλλειψοειδές σχήμα. Διατομή όπης άμφικωνική. Ή όπή έλαφρώς έκκεντρη.

Σ138. 128 ΕΕ 152

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /26\ . Χώρος 7.

Υψ. 0,95 Δ. 5,00 Δ.Όπης 0,95 Βάρος 27

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Ἀκέραιο.

Διάτρητο δισκοειδές έλλειψοειδές ἀκανόνιστο ὄστρακο. Διατομή ὀπῆς ἀμφικωνική.

Σ139. 123 ΕΕ 159

20-09-89 Μαρκιανή. Τ1,1 στρώση /27\ . Χώρος 7.

Υψ. 1,00 Δ. 4,80 Δ.Όπῆς 0,90 Βάρος 24

Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στῆς ἐπιφάνειες.

Διάτρητο ἀκανόνιστο έλλειψοειδές δισκοειδές ὄστρακο .

Σ140. 249 ΕΕ 871

26-08-85 Μαρκιανή. Ἄνδρηο 1 , Ν. τῆς Ἐγκοπῆς 2, "στρώση με ἀγγεία ". Χώρος 6.

Υψ. 1,04 Δ 4,25 Δ.Όπῆς 1,10 Βάρος 20

Πηλός με έγκλείσματα ἀσημένιου μαρμαρυγία.

Ἀκέραιο. Συγκολλημένο ἀπό δύο θραύσματα, ἀποκρούσεις στῆν περιφέρεια.

Διάτρητο δισκοειδές ἀκανόνιστο έλλειψοειδές ὄστρακο.

Σ141. 251 ΕΕ 116

27-08-88 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /14\ . Χώρος 7.

Υψ. 0,80 Δ. 4,11 Δ.Οπής 0,65 Βάρος 19

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Σχεδόν άκέραιο. Συγκολλημένο από δύο θραύσματα.

Διάτρητο δισκοειδές έλλειψοειδές όστρακο. Η όπή έλαφρώς έκκεντρη.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

165 ΕΕ 131

18-09-89 Μαρκιανή. T1,1στρώση /24\ . Χώρος 7.

Υψ.0,98 Δ.4,20 Δ.Οπής 0,70 περίπου Βάρος 8

Πηλός με έγκλείσματα άσβεστολιθικά.

Θραύσμα ,περίπου τó 1/4.;

Διάτρητο δισκοειδές όστρακο.

206 ΕΕ 848

13-07-90 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /50\ = T10, στρώση /1\ . Χώρος 4

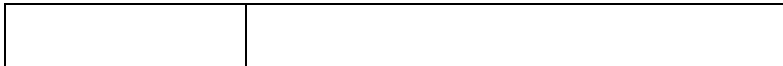
Υψ.0,73 Δ.4,00 Δ.Οπής 0,60 Βάρος 9

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Άκέραιο, επιφάνειες πολύ φθαρμένες, άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Διάτρητο δισκοειδές όστρακο με άκανόνιστο κυκλικό σχήμα.

166 ΕΕ 070

27-08-88 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /14\ , Χώρος 7

Υψ. 1,05 Δ. 3,02 Δ.Οπής 0,91 Βάρος 7

Πηλός με έγκλείσματα ανάμικτα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τó 1/4 .

Δισκοειδές όστρακο, κυλινδρική τομή.

161 EE 164

21-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /34\ . Χώρος 7
 Ύψ. 0,60 Δ. 5,10 Δ.Οπήσ αδύνατη μέτρηση Βάρος 5
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.
 Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ 1/4.
 Διάτρητο δισκοειδές ὄστρακο.

118 EE 849

22-09-89 Μαρκιανή. T1,1 στρώση /36\ . Χώρος 7.
 Ύψ. 0,96 Δ. 3,66 Δ.Οπήσ 0,72 Βάρος11
 Πηλός με έγκλείσματα πατελιᾶς.
 Θραύσμα σώζεται περίπου το μισό, ἀποκρούσεις καὶ φθορές.
 Διάτρητο δισκοειδές ὄστρακο.

Λίθινα**Σ142.** 304 EE 049

18-09-89 Μαρκιανή. Διάλυση χωραφότοιχου N. T2.
 Ύψ. 1,90 Δ. 4,50 Δ.Οπήσ 0,86-0,90 Βάρος 27
 Κουφονησιουῦ ἐρυθρωπός ἀσβεστόλιθος.
 Θραύσμα, περίπου τα 3/4. Διάβρωση στις ἐπιφάνειες.
 Κυλινδρικό σφονδύλι. Επίπεδες ἐπιφάνειες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ πὸν ἔχει διατομὴ σχήματος
 ἀσύμμετρης κλεψύδρας.

278 EE 833;

14-08-88 Μαρκιανή. T2,1 στρώση /5\ , Χώρος 3.
 Ύψ. 1,00 Δ. 2,4 Δ.Οπήσ 0,40 Βάρος 31
 Λίθος ὑπόλευκος μαλακός.
 Ἀκέραιο. Ἄτρητη κοιλότητα(ἀρχὴ διαμπεροῦς ὀπῆς).
 Ἀκανόνιστο πολύγωνικο.

254 ΕΕ 2001

22-08-88 Μαρκιανή. Τ1,3, στρώση /2\ . Χῶρος 4

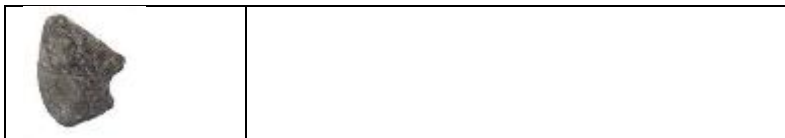
Υψ. 0,50 Δ. 3,40 Δ.Οπής 0,90 Βάρος 5

Λίθος, λευκός ασβεστόλιθος.

Θραύσμα, περίπου τὸ μισό.

Δισκοειδές σφονδύλι.

292

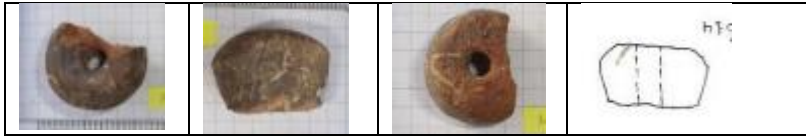
22-08-88 Μαρκιανή. ΔΤ3 στρώση /3\.

Υψ.0,80 Μήκ. 3,27 Πλ.2,50 Δ.Οπής 0,70 Βάρος 9

Λίθος, πρασινωπὸς σχιστόλιθος.

Θραύσμα ,περίπου το 1/4.

Δισκοειδές σφονδύλι, ἀκανόνιστο κυκλικό -ἐλλειψοειδές σχῆμα.

Γεωμετρικής Περιόδου: Σ143-Σ169**Μινώας Άμοργού****Κωνικά****Σ143. M88/πδ14**

1/8/1988 Μινώα. τετρ. ΝΔ/3, μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα, τομή Β-Ν στρώση /4\.

Υψ. 1,9 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 15

Πηλός ξυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, εύθριπτος.

Θραύσμα περισσότερο από το ήμισυ, συγκολλημένο από τρία μικρότερα. Έλλείπει ή κορυφή.

Κολουροκωνικό. Λοξότμητη περιφέρεια, άκμες αποστρογγυλευμένες. Έπιφάνεια επίπεδη γύρω από την όπη.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα καλύπτει τις έπιφάνειες.

Σ144. M91/πδ24

14/8/1991 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3, μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα, ριζόκομμα Δ παρειάς (γεωμετρικό στρώμα).

Υψ. 1,9 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Πηλός καστανός, βαθύς, με προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός. Στίλβωση

Άκέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια. Στρώση ιζήματος στα σπασίματα.

Κολουροκωνικό με λοξότμητη περιφέρεια, κυρτή άνω έπιφάνεια και έντονη κοιλότητα γύρω από την όπη.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα στις έπιφάνειες.

Σ145. M91/πδ23

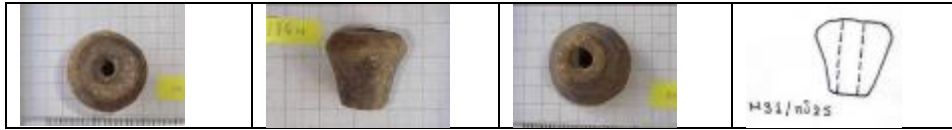
14/8/1991 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3, μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα, Ριζόκομμα παρειάς (γεωμετρικό στρώμα).

Υψ. 2,0 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 - 0,7 Βάρος 13

Πηλός φαιός Μελανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός. Γάνωμα μελανοκάστανο. Στίλβωση.

Άκέραιο. Λεπτό στρώμα ιζήματος κατά τόπους.

Κολουροκωνικό με λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλευμένες άκμες και επίπεδη κορυφή.

Σ146. M91/πδ25

14/8/1991 Μινώα. Τετρ.ΝΔ/3, μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα, ριζόκομμα Δ παρειᾶς (γεωμετρικό στρώμα).

Υψ. 2,1 Δ. 2,2 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 9

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός. Στίλβωση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό κωδωνόσχημο με επίπεδη κορυφή, πλευρικές επιφάνειες καμπύλες εϋρυνόμενες προς την βάση, λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες άκμές. Πλαστικός δακτύλιος περιβάλλει την όπη.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα.

Σ147. M00/πδ3

24/08/2000 Μινώα. τετρ. ΝΔ/3, Μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα, Καθαρισμός αποθέτη τέφρας

Υψ. 1,4 Δ. 2,2 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 5

Πηλός καστανομέλανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κωνικό κωδωνόσχημο μικρού μεγέθους με ελαφρώς διογκωμένη κυρτή άνω επιφάνεια. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

Σ148. M85/Απδ2

17/8/1985 Μινώα. Άκρόπολις, Ιερόν, Κ/Α1, Δ. Τμήμα, στρώμα με αποπελεκήματα, βάθ. 0,73-0,80.

Υψ. 1,8 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 10

Πηλός καστανομέλανος με προσμίξεις σχιστολιθικών χαλικιών. Στίλβωση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην άνω επιφάνεια. Ίχνη αιθάλης.

Κολουροκωνικό με επίπεδη άνω επιφάνεια. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

Σ149. M93/πδ2

2/8/1993 Μινώα. Τείχος, πιν.5:6 τ.16, αφαίρεση χαλικοτού θύλακος, βάθ. 1,70-1,92μ.

Υψ. 1,6 Δ. 3 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 8

Πηλός ερυθρωπός-φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση

Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ ἥμισυ.

Κολουροκωνικό με γωνιώδεις άκμές, κυρτή άνω επιφάνεια και πλαστικό δακτύλιο γύρω από την όπη.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα.

Σ150. M96/πδ354

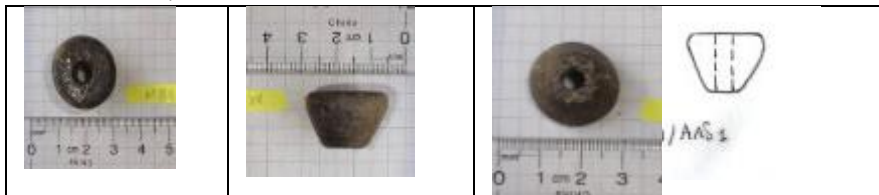
22/8/1996 Μινώα. πιν.5:8 τετρ. Ε5-Δ5, τομή σε βάθος, στρώση/3\, κατώτατο όριο.

Υψ. 1,9 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός τεφρός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κωνικό. Ακμές γωνιώδεις στην περιφέρεια, κοιλότητα γύρω από την όπη.

Λίθινα**Κωνικά****Σ151.** M84/Αλδ1

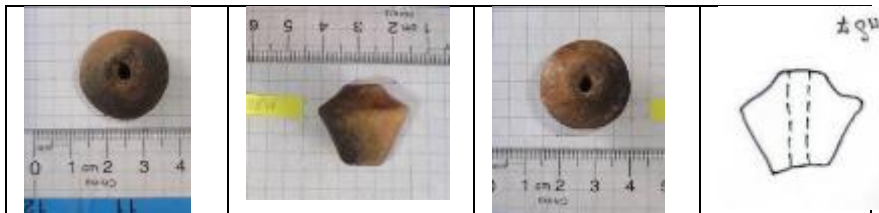
24/8/1984 Μινώα. Ακρόπολις, Άνδηρα, Αψιδωτό κτίσμα ΑΙ, ΑΙ/α1, κατά την αφαίρεση των λίθων από τον τοίχο.

Υψ. 1,6 Δ. 2,2 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 11

Λίθος Μελανός με πρασινωπές φλεβώσεις. Λείανση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κολουροκωνικό με επίπεδη άνω επιφάνεια. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Άμφικωνικά**Σ152.** M84/πδ7

10/8/1984 Μινώα. τετρ. ΝΔ/1. Δ.τμήμα. Βαθ. 1,450-1,550μ.

Υψ. 2,1 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,4 -0,45 Βάρος 10

Πηλός έρυθροκάστανος με μελανό πυρήνα, και προσμίξεις σχιστολιθικών χαλικιών. Στίλβωση.

Ακέραιο, αποκρούσεις γύρω από την όπη.

Άμφικωνικό με άνισους κώνους. Ακμές γωνιώδεις. Γύρω από την όπη οι επιφάνειες είναι επίπεδες.

Σ153. M85/πδ2

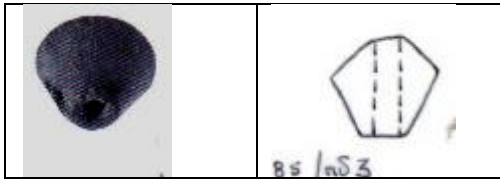
3/8/1985 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3, Β. τμήμα, βαθ. 0,18-0,38μ.

Υψ. 2,2 Δ. 3,1 Δ. Όπης 0,6-0,5 Βάρος 16

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές, φαιός πυρήνας.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην κάτω απόληξη.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους. Ακμές γωνιώδεις, επιφάνειες επίπεδες γύρω από την όπη.

Σ154. M85/πδ3

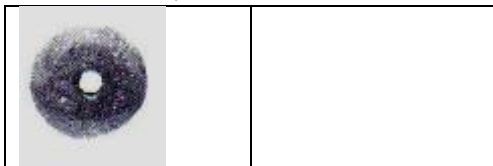
21/8/1985 Μινώα. "Θυσία Θεμελιών", μεταξύ των χώρων ΝΔ/3-ΝΔ/4, αφαίρεση άγγείων γεωμετρικού τοίχου.

Υψ. 2,1 Δ. 2,3 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 12

Πηλός καστανόφαιος με προσμίξεις σχιστολιθικές, πορώδης. Ίχνη στίλβωσης.

Ακέραιο. Μικρές αποκρούσεις κατά τόπους.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους και ελαφρώς έκκεντρη όπη. Η επιφάνεια γύρω από την όπη επίπεδη. Γωνιώδεις άκμές.

Σ155. M93/πδ47

1/9/1999 Μινώα. Πυρά γυναικός 2.πιν.6:7 τ.Δ2/ΝΔ τμήμα, ΒΑ γωνία λαξεύματος σε έπαφή με τον πάσπαρο.

Υψ. 1 Δ. 2,2 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Πηλός έρυθρωπός, μελανός κατά τόπους με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ίχνη στίλβωσης.

Ακέραιο.

Αμφικωνικό χαμηλό, με σχεδόν ίσους κώνους. Η περιφέρεια είναι κυρτή. Ακμές γωνιώδεις.

Επίπεδες πεπλατυσμένες επιφάνειες γύρω από την όπη.

Σ156. M93/πδ49

28/7/1993 Μινώα. Ταφικός περίβολος Β. όριο της Πύλης, πιν. 5:7 τετ. Γ6/1β, ριζόκομμα Β. Παρειάς.

Υψ. 2,2 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα καστανομέλανο, Στίλβωση.

Ακέραιο.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους, γωνιώδεις άκμές, κυρτή άνω επιφάνεια και επίπεδη κορυφή.

Σ157. M97/πδ152

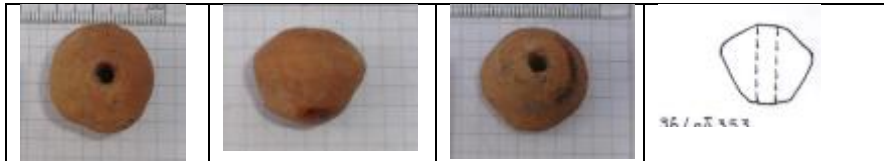
14/8/1997 Μινώα. Πυρά 97/3, πίν. 6:7τ.Γ3-4, Δ τομή Β-Ν.

Υψ. 2,8 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,5 - 0,6 Βάρος 22.

Πηλός καστανός με προσμίξεις ασβεστολιθικών χαλικιών. Επίχρισμα καστανοροδίνο. Έξομάλυνση.

Ακέραιο. Φέρει έντονα ίχνη αιθάλης στο μεγαλύτερο τμήμα της επιφάνειάς του.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους, ελαφρώς ακανόνιστο σχήμα και έκκεντρη όπή. Η επιφάνεια γύρω από την όπή στην άνω απόληξη επίπεδη. Η περιφέρεια έχει κυρτή τομή.

Σ158. M96/πδ353

20/8/1996 Μινώα. Ταφικός περίβολος, πιν.5:8, τετρ. Ε5, στρώση/4\ (άμιγές γεωμετρικό στρώμα).

Υψ. 2,3 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.

Ακέραιο. Φθορές στις επιφάνειες.

Αμφικωνικό, άνισοι κώνοι περιφέρεια γωνιώδης, κοιλότητα γύρω από την όπή. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Σ159. M93/πδ54

28/7/1993 Μινώα. Πυρά, (Χώρος αγγείου 6), πιν. 5:7 τετρ. Γ6/1, βάθος 2,90-2,93.

Υψ. 2,4 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 8

Πηλός καστανός-ροδίνο με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ ἥμισυ, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Αμφικωνικό άνισοι κώνοι, άνω επιφάνεια επίπεδη. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Σ160. M83/Απδ1

20/8/1983 Μινώα. Ακρόπολις, Τείχος, τομή 1, σύρριζα στο Τείχος (θεμέλια), βαθ. 2,07.

Υψ. 3 Δ. 3 Δ. Όπης 0,6- 0,5 Βάρος 21

Πηλός ερυθροκάστανος με μελανό πυρήνα, και προσμίξεις σχιστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση. Ακέραιο, αποκρούσεις στην άνω επιφάνεια και κατά τόπους στο σώμα. Ίχνη αιθάλης. Αμφικωνικό με σχεδόν ίσους κώνους. Ακμές γωνιώδεις. Γύρω από την όπη οι επιφάνειες είναι επίπεδες.

Σ161. M84/Απδ2

22/8/1983 Μινώα. Ακρόπολις, Τείχος, επιφανειακός καθαρισμός Β. από την τομή 2 έως την Πυλίδα.

Υψ. 1,5 Δ. 2 Δ. Όπης 0,44- 0,4 Βάρος 5

Πηλός καστανορρόδιнос με προσμίξεις σχιστολιθικών χαλικιών, φαιός κατά τόπους. Ίχνη επιχρίσματος.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις απολήξεις. Ίχνη αιθάλης.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους. Ακμές γωνιώδεις. Η άνω επιφάνεια γύρω από την όπη είναι επίπεδη.

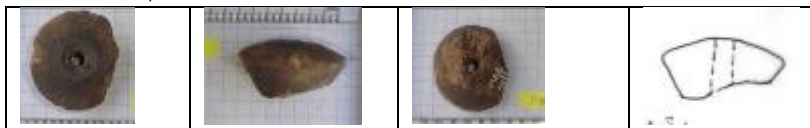
Σ162. M84/Απδ3

24/8/1984 Μινώα. Ακρόπολις, Άνδρα, Αψιδωτό κτίσμα ΑΙ, Δ. Τμήμα. Στρώμα άμέσως μετά από τον επιφανειακό καθαρισμό, βάθ. 0,40-0,48.

Υψ. 3,1 Δ. 3,4 Δ. Όπης 0,57- 0,5 Βάρος 32

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικών χαλικιών. Πορώδης επιφάνεια. Έξομάλυνση. Ακέραιο, αποκρούσεις στην άνω επιφάνεια. Ίχνη αιθάλης.

Αμφικωνικό με σχεδόν ίσους κώνους. Ακμές γωνιώδεις. Η άνω επιφάνεια γύρω από την όπη είναι επίπεδη. Η όπη είναι ελαφρώς εκκεντρα τοποθετημένη.

Σ163. M86/Απδ1

20/8/1986 Μινώα. Ακρόπολις, Ίερόν, Κ/3α, βάθ. 0,20-0,40.

Υψ. 2,8 Δ. 3,5 Δ. Όπης 0,5- 0,6 Βάρος 16

Πηλός καστανός, με προσμίξεις σχιστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Θραύσμα περίπου τὸ ἡμισυ. Ίχνη αιθάλης.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Ακμές αποστρογγυλευμένες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη.

Σ164. M94/Απδ951

30/07-01/08/94 Μινώα. Ακρόπολις, ΒΑ κλιτύς, Όρθογώνιος Χώρος 2, τομή 1, στρώση /3\.

Υψ. 2,8 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 11

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές, τεφρός πυρήνας. Στίλβωση.

Θραύσμα, ελλείπει περίπου τὸ 1/3 τῆς κάτω ἐπιφάνειας.

Αμφικωνικό, ἄνισοι κῶνοι, με πλατειά ἐπίπεδη ἄνω ἐπιφάνεια. Λοξόμητη περιφέρεια. Ακμές γωνιώδεις.

Σ165. M90/πδ251

03/8/1990 Μινώα. Ακρόπολις, Ίερόν, Κ/Β2ν, στρώση /8β\.

Υψ. 2,4 Δ. 2,2 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Πηλός ερυθροπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς και μαρμαρυγία. Ίχνη στίλβωσης. Ακέραιο, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Αμφικωνικό, ἄνισοι κῶνοι, ἡ ἄνω ἐπιφάνεια στενή ἐπίπεδη, καμπύλο περίγραμμα. Ακμές γωνιώδεις στην ἔνωση τῶν κῶνων.

Σ166. M90/πδ253=Απδ3

13/08/1990 Μινώα. Ακρόπολις, Πύργος, τομή Ν, στρώση /7α\

Υψ. 2,7 Δ. 3,5 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 36

Πηλός ερυθροπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Τεφρό ἐπίχρισμα. Ἐξομάλυνση.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Αμφικωνικό ἄνισοι κῶνοι με ἐπίπεδη ἄνω ἐπιφάνεια. Ακμές ἀποστρογγυλευμένες.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα.

Σφαιρικά**Σ167.** M86/πδ28

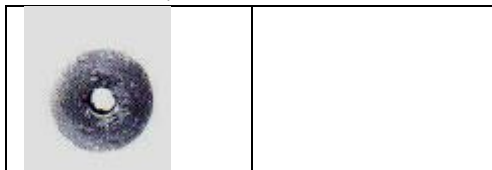
3/9/1986 Μινώα. ΝΔ/3. Β. προέκταση, κάτω από το δάπεδο με το κονίαμα, γεμίσματα.

Ύψ. 1,4 Δ. 2 Δ. Όπης 0,5- 0,6 Βάρος 4

Πηλός ερυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Θραύσμα σώζεται περίπου τὸ ἥμισυ.

Σφαιρικό, σὲ σχῆμα πεπιεσμένης σφαίρας περιφέρεια κυρτή. Κυρτές ἐπιφάνειες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ168. M93/πδ48

1/9/1993 Μινώα. Πυρά γυναικός 2. Πιν.6:7 τ.Δ2/ΝΔ τμήμα, ΒΔ γωνία λαξεύματος, σὲ ἐπαφή με τὸν πάσσαρο.

Ύψ. 1,3 Δ. 1,9 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 9

Πηλός ερυθροκάστανος, φαιομέλανος κατὰ τόπους, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο.

Σφαιρικό ἀμφικωνικό με κυρτή περιφέρεια, ἄνισους κώνους, ἐπίπεδη ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ169. M84/Απδ4

24/8/1984 Μινώα. Ακρόπολις, Ἄνδρα, Ἀψιδωτὸ κτίσμα ΑΙ, ΑΙ/α1, κατὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν λίθων ἀπὸ τὸν τοῖχο.

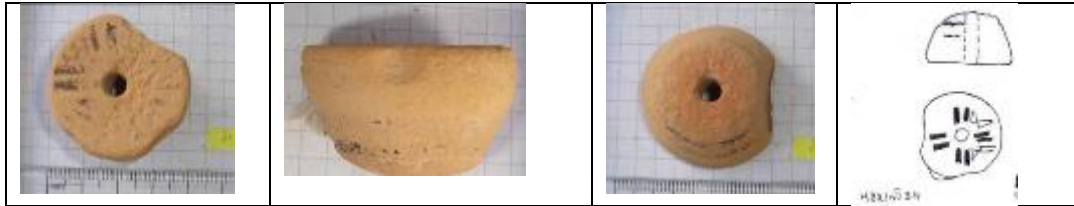
Ύψ. 2,3 Δ. 3,3 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 25

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες. Φθορές ἀπὸ τὴν χρήση. Ἰχνη αἰθάλης.

Σφαιρικό ἀμφίκυρτο με πεπιεσμένες ἐπίπεδες τὶς ἀπολήξεις. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

Ἐγχάρακτη καὶ ἐμπύεστη διακόσμηση. Τρία ἐπάλληλα συστήματα ἀπὸ τέσσερα ἐγχάρακτα ὁμόκεντρα ἡμικύκλια πὺ χωρίζονται ἀπὸ ἐμπύεστη στιγμή, ἡ ὁποία πλαισιώνεται ἀπὸ ἐγχάρακτα γραμμῖδια.

Αρχαϊκῆς -Κλασικῆς Περιόδου Σ170-Σ184**Ημισφαιρικά****Σ170.** M82/πδ34

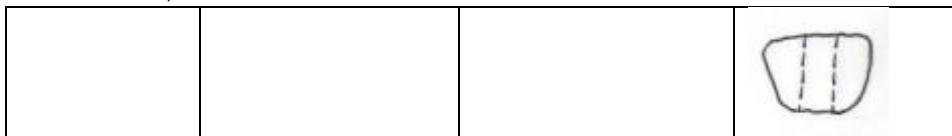
21/8/1982 Μινώα. Κτήριο Β3. Καθαρισμός τῆς Ν ἀπόληξης τοῦ Δ τοίχου-πασπάρου.

Ύψ. 2,6 Δ. 3,7 Δ. Ὀπῆς 0,6 Βάρος 23

Πηλὸς καστανοροδίνος σχετικὰ καθαρὸς. 7,5 ΥΡ,7/6

Ἀκέραιο.

Ἡμισφαιρικό μὲ ἐπίπεδη ἄνω ἐπιφάνεια. Ἀκμὲς γωνιώδεις. Ἐγχάρακτος δακτύλιος στὴν κορυφή. Γραπτὴ διακόσμηση. Μελανὸ γάνωμα στὴν κάτω ἐπιφάνεια. Στὴν ἄνω ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ σταυροειδῶς διατεταγμένα συστήματα δύο παραλλήλων ἰσόπαχων γραμμῶν. Στὰ διάχωρα χιαστὶ διαγωνίως τεμνόμενες λεπτότερες γραμμὲς.

Σ171. M89/πδ8

21/7/1989 Μινώα.τετρ. Α6, Α. τμήμα ἀφαίρεση χωμάτων ἀπὸ τὴν παρειά Α/α.

Ύψ.1,5 Δ. 2,3 Δ. Ὀπῆς 0,5-0,6 Βάρος 13

Πηλὸς καστανός -ερυθροκάστανος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐπίχρισμα καστανό. Ἐξομάλυνση. Ἀκέραιο. Φθορὲς ἀπὸ τὴν χρῆση.

Ἡμισφαιρικό μὲ ἐλαφρῶς ἔκκεντρη ὀπὴ, ἐπίπεδη κορυφή. Ἐλαφρῶς κοίλη ἢ ἄνω ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ.

κωνικά**Σ172.** M90/πδ40

17/8/1990 Μινώα.τετρ. Α6. Ριζόκομμα Ν. Παρειᾶς.

Ύψ. 2,8 Δ. 3,1 Δ. Ὀπῆς 0,6 Βάρος 21

Πηλὸς ἐρυθρός-φαιὸς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο.

Κολουροκωνικό μὲ λοξόμητη περιφέρεια καὶ ἀποστρογγυλευμένες ἀκμὲς. Ἡ ἄνω ἐπιφάνεια ἐπίπεδη, δακτύλιος γύρω ἀπὸ τὴν ὀπὴ, ἢ ὁποία εἶναι ἐλαφρῶς ἔκκεντρη.

Γραπτὴ διακόσμηση. Μελανὸ γάνωμα καλύπτει τὶς ἐπιφάνειες. Μὲ λευκὸ ἐπίθετο χρῶμα ἀκτινωτὰ διατασσόμενες κάθετες ταινίες καλύπτουν τὶς πλευρικές ἐπιφάνειες. Στὸ μέσον περίπου τέμνονται ἀπὸ πλατιά ταινία τοῦ ἰδίου χρώματος σὲ ἀσύμμετρη διάταξη.

Σ173. M90/πδ41

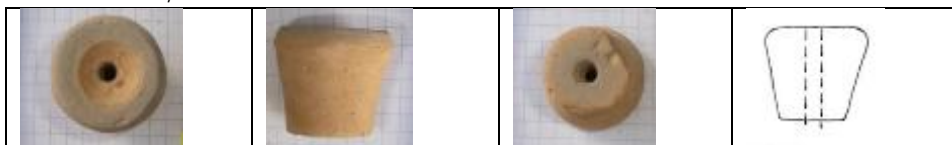
18/8/1990 Μινώα. Δ. του τετρ. Α6/Γ1. Διαμόρφωση χώρου.

Υψ. 2,2 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Κολουροκωνικό με λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγλυμένες ακμές. Επίπεδη ή άνω επιφάνεια γύρω από την όπή.

Σ174. M82/πδ35

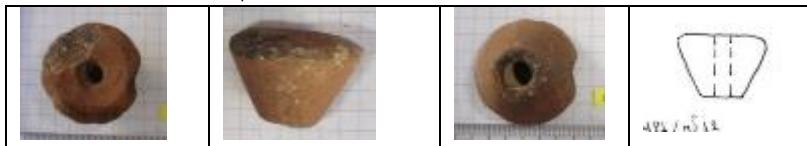
21/8/1982 Μινώα.Κτήριο Β3. Καθαρισμός της Ν. απόληξης του Δ τοίχου-πασπάρου.

Υψ. 2,7 Δ. 3,1 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 24

Πηλός καστανοροδόινος, σχετικά καθαρός φαιός πυρήνας 10ΥR,7/4.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό κωδωνόσχημο. Περιφέρεια διογκωμένη. Ακμές αποστρογγλυμένες. Έντονη κοιλότητα γύρω από την όπή.

Σ175. M81/πδ12

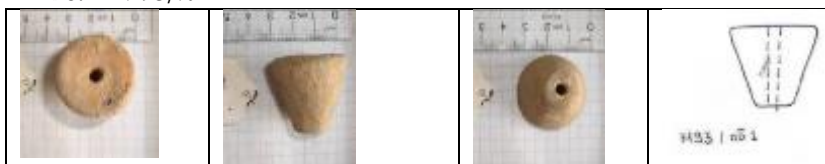
8/8/1981 Μινώα.Κτήριο Β2. Ανάμεσα στις πεσμένες πέτρες του Α. τοίχου.

Υψ. 2,1 Δ. 3 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 17

Πηλός φαιός με ασβεστολιθικές προσμίξεις. Επίχρισμα καστανό. Στίλβωση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια και κοιλότητα γύρω από την όπή. Ακμές στρογγυλεμένες. Περιφέρεια κυρτή διογκωμένη.

Σ176. M93/πδ1

15/4/1993 Μινώα. Δρόμος προς Μινώα, Τάφος.

Υψ. 2,9 Δ. 3 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 12

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο. Φθορές.

Κολουροκωνικό με επίπεδη κορυφή, λοξότμητη αποστρογγλυμένη περιφέρεια. Έλαφρά κοιλότητα και πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη.

Αμφικωνικά

Σ177. M93/πδ36

18/8/1993 Μινώα. Τείχος, πιν. 1:1 τ. Ε3, αφαίρεση μπάζων, Διαμόρφωση χώρου.

Υψ. 2,4 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5 -0,6 Βάρος 14

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Λείες επιφάνειες.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην κορυφή.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους και επίπεδη κορυφή, άκμές γωνιώδεις. Σχεδόν κυρτή ή άνω επιφάνεια.

Σ178. M93/πδ40

18/8/1993 Μινώα. Τείχος, πιν. 1:1 τετρ. Ε3, σύρριζα στην Ν. παρειά, τοίχος Δ-Α.

Υψ. 2,4 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 17

Πηλός καστανομέλανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο με μικρές αποκρούσεις.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους, κυρτή ή άνω επιφάνεια. Γωνιώδεις άκμές.

Γραπτή διακόσμηση. Καστανομέλανο γάνωμα καλύπτει τις επιφάνειες.

Σ179. M99/πδ221

29/9/1999 Μινώα. πιν. 1:2 τετρ. Α6/ΒΔ4, Αποκάλυψη ανώτερης επιφάνειας και παρειών έγκαρσίου τοιχαρίου στην Α. όψη του ΑΔ τοίχου, τ2.

Υψ. 2,8 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 34

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες. Ίχνη αϊθάλης.

Αμφικωνικό άνισοι κώνοι, με κυρτή άνω επιφάνεια, επίπεδη γύρω από την όπη. Ακμές γωνιώδεις.

Σ180. M99/πδ11

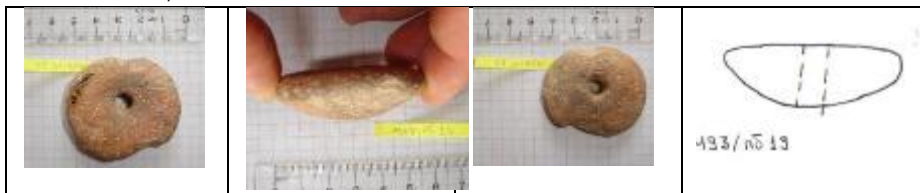
31/8/1999 Μινώα. "Θέατρο", πίν. 1:1, τ.Ι6/ΝΑ2, μέσα στην στρώση των πεσμένων λίθων.

Υψ. 1,5 Δ. 1,8 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 4

Πηλός καστανομέλανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους και επίπεδη κορυφή. Κυρτή είναι η άνω επιφάνεια γύρω από την όπη. Οί ακμές γωνιώδεις.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο**Σ181.** M93/πδ19

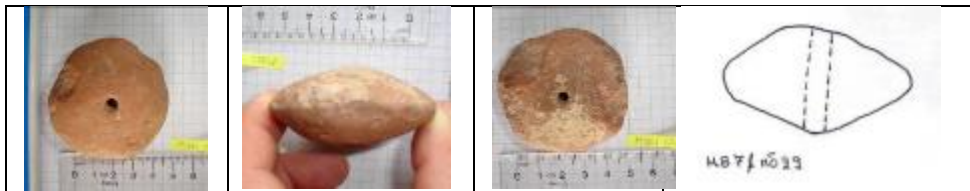
13/8/1993 Μινώα. Ν. του Α6. Διαμόρφωση χώρου.

Υψ. 1,5 Δ. 4,7 Δ. Όπης 0,8 Βάρος 45

Πηλός ερυθρωπός-φαιός με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο πεπλατυσμένο. Περιφέρεια κυρτή. Έλαφρά κοιλότητα γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια.

Αμφίκυρτα**Σ182.** M87/πδ29

5/8/1987 Μινώα. Τομή Γδ/1,Β. προέκταση, Δ.τιμήμα, Β. παρειά, Καθαρισμός πεσμένων λίθων, Βαθ. 0,20-0,53μ.

Υψ. 2,7 Δ. 5,4 Δ. Όπης 0,3-0,5 Βάρος 66

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Δισκοειδές αμφίκυρτο με σχεδόν ίσους κόλινους κώνους και κυρτή περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες ακμές.

Σ183. M91/Απδ1

18/12/1991 Μινώα. Ακρόπολις, Τερόν, Β του Κ/Β2

Υψ. 1,9 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 36

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα τεφρό, Έξομάλυνση Ακέραιο. Φθορές από την χρήση.

Δισκοειδές αμφίκυρτο με περίπου ίσους έντονα κυρτούς κόλυρους κώνους. Περιφέρεια κυρτή. Ακμές γωνιώδεις. Επίπεδη πεπλατυσμένη επιφάνεια γύρω από την όπη.

Σ184. M89/πδ27

18/8/1989 Μινώα. Τετρ. Α6. Ν. τοῦ τοίχου 1.

Υψ. 3,3 Δ. 5,4 Δ. Όπης 0,8-0,9 Βάρος 73

Πηλός ερυθροκάστανος, φαιός πυρήνας, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο με λίγες αποκρούσεις.

Δισκοειδές αμφίκυρτο με σχεδόν ίσους κόλυρους κώνους. Περιφέρεια κυρτή. Ακμές αποστρογγυλευμένες. Επίπεδη φθαρμένη επιφάνεια γύρω από την όπη λόγω της χρήσης. Δύο πιθανά χαράγματα: στιγμή και λοξή γραμμή.

Έλληνιστικής περιόδου: Σ185- Σ222**Κωνικά****Σ185.** M88/πδ1

19/7/1988 Μινώα. τετρ. Α6. Έπιφανειακή στρώση, "μπάζα".

Υψ. 1,9 Δ. 3 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 14

Πηλός ερυθρός-φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κολυροκωνικό με επίπεδη άνω επιφάνεια και κυρτή κορυφή. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Λίθινο**Σ186.** M93/Λδ46

18/8/1993 Μινώα. Τείχος, πιν. 1:1 τ.Ε3, ριζόκομμα μετά από την απομάκρυνση τῶν μπάζων.

Υψ. 2,7 Δ. 2,9 Δ. Ὀπῆς 0,6 Βάρος 16

Λίθος φαιομέλανος. Λεῖες ἐπιφάνειες.

Ἀκέραιο. Φθορὸς στὴν κορυφή.

Κολουροκωνικό με ἐλαφρῶς ἀκανόνιστο σχῆμα. Λοξότμητη περιφέρεια ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές, ἐπίπεδη τὴν ἄνω ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ187. M01/πδ303=1

20/9/2001 Μινώα. Β. Κλιτύς, Τείχος, πιν.2:1, τετρ. Ε-Z/5-6, καθαρισμός ἀποκάλυψη τείχους.

Υψ. 2,7 Δ. 2,5 Δ. Ὀπῆς 0,5-0,6 Βάρος 17

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Κολουροκωνικό με ἐλαφρῶς διογκωμένη κυρτὴ ἄνω ἐπιφάνεια. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες.

Διακόσμηση ἐμπέστη: στιγμές σὲ γραμμικὴ διάταξη σχηματίζουν καμπυλόγραμμο καὶ εὐθύγραμμο κοσμήματα.

Σ188. M88/πδ2

19/7/1988 Μινώα. τετρ. Α6. Ἐπιφανειακὴ στρώση "μπάζα".

Υψ. 2,5 Δ. 3,5 Δ. Ὀπῆς 0,8 Βάρος 13

Πηλὸς καστανορρόδιος με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραῦσμα σώζεται περίπου τὸ ἥμισυ.

Κολουροκωνικό τὸ κάτω τμήμα εἶναι σχεδὸν ἡμισφαιρικό. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες. Κοιλότητα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή στὴν ἄνω ἐπιφάνεια.

Σ189. M89/Απδ2

28/07/89 Μινώα. Α. Κλιτύς πιν. 2.1 τετρ. Ι/5-6, Κτήριο 1, ἐπιφανειακὸς καθαρισμός στο ἐσωτερικό του (ΟΜ1).

Υψ. 2,4 Δ. 2,8 Δ. Ὀπῆς 0,4 Βάρος 7

Πηλὸς καστανέρυθρος με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα περίπου τὸ ἥμισυ, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Κωνικό με ἐπίπεδη πλατεῖα ἄνω ἐπιφάνεια. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες. Τοιχώματα σχεδὸν κάθετα.

Σ190. M88/πδ15

2/8/1988 Μινώα. "Θέατρο", τομή 2, βάθ. 1,40-1,50μ.

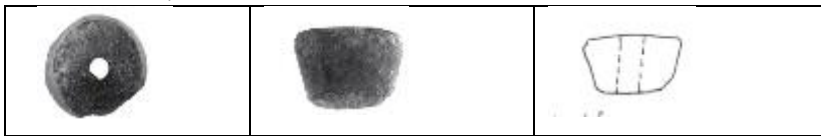
Υψ. 1,1 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 7

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα περίπου τὸ 1/3, αποκρούσεις στην κορυφή.

Κωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια, λοξότμητη περιφέρεια. Ακμές γωνιώδεις. Επίπεδη επιφάνεια γύρω από την όπη και πλαστικός δακτύλιος.

Γραπτή διακόσμηση. Οί επιφάνειες καλύπτονται με μελανό γάνωμα.

Σ191. M00/πδ2

11/10/2000 Μινώα. Χώρος Θεάτρου πιν.1:1 τετρ. Ι6/ΝΑ1,2 αφαίρεση μάρτυρα, μεσαίο τμήμα.

Υψ. 2,2 Δ. 3,2 Διάμ Όπης 0,6-0,7 Βάρος 22

Πηλός καστανέρυθρος με προμίες σχιστολιθικές.

Σχεδόν άκέραιο, έλλείπει ή κορυφή, αποκρούσεις τις επιφάνειες.

Κωνικό με επίπεδη πλατειά άνω επιφάνεια. Ακμές γωνιώδεις.

Άγια Ειρήνη Λεύκες**Σ192.** ΑΕ79/πδ1

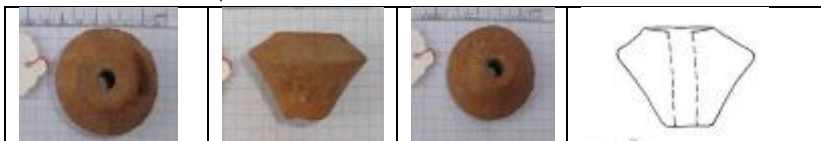
17/08/1979 Άγια Ειρήνη. Χώρος Α και Β. Καθαρισμός μεταξύ εκκλησίας και τοίχου.

Υψ. 1,7 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 11

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κολλοροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Άμφικωνικά**Σ193.** M89/πδ2

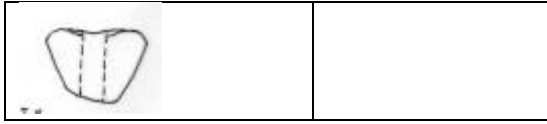
17/7/1989 Μινώα. ΝΑ από τον Ναό, διάλυση ξερολιθιάς.

Υψ. 3 Δ. 4,1 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 38

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα καστανό. Στίλβωση.

Άκέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Άμφικωνικό με άνισους κώνους. Ακμές γωνιώδεις. Κοιλότητα γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια.

Σ194. M94/πδ5

4/8/1994 Μινώα.Τείχος, πιν.5:6 τ.Ι6/1, αφαίρεση χαλικωτού.

Υψ. 2 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 8

Πηλός φαιορρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās και μαρμαρυγία, εύθριπτος. Στίλβωση. Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες και την κορυφή.

Αμφικωνικό με κυρτή άνυψωμένη άνω επιφάνεια με έλαφρά κοιλότητα γύρω από την όπη και επίπεδη κορυφή. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλευμένες άκμές.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα.

Σ195. M87/πδ36

10/8/1987 Μινώα.τομή Γ/Ν1, Δ. τμήμα, βαθ. 0,80-1,90μ.

Υψ. 2,2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 14

Πηλός καστανός με φαιό πυρήνα και προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην βάση.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους, κωνικό- επίπεδοκυρτο. Άκμές γωνιώδεις. Έντονη ήμισφαιρική κοιλότητα στην άνω επιφάνεια γύρω από την όπη.

Σ196. M86/πδ31

26/8/1986 Μινώα. Γυμνάσιο, καθαρισμός Δ. τοίχου του έλληνιστικού αναλήμματος.

Υψ. 1,7 Δ. 2,3 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 8

Πηλός φαιός, μελανός με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο σχεδόν, αποκρούσεις έλλείπει τμήμα στην κορυφή.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους. Άκμές γωνιώδεις. Επιφάνεια κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική στην άνω επιφάνεια.

Σ197. M88/πδ31

11/8/1988 Μινώα.τομή Γ/Ν1'88, Ανατολικό Τμήμα, βαθ. 2,20-2,40μ.

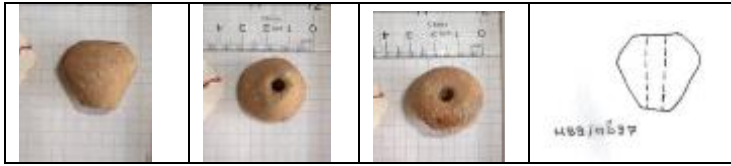
Υψ. 1,7 Δ.2,7 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 13

Πηλός έρυθρωπός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός. Επίχρισμα έρυθρό.

Ακέραιο σχεδόν, αποκρούσεις στην κορυφή και γύρω από την όπη.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους. Άκμές γωνιώδεις. Επίπεδη ή άνω επιφάνεια γύρω από την όπη.

Γραπτή διακόσμηση. Οί επιφάνειες καλύπτονται με μελανό γάνωμα.

Σ198. M89/πδ25

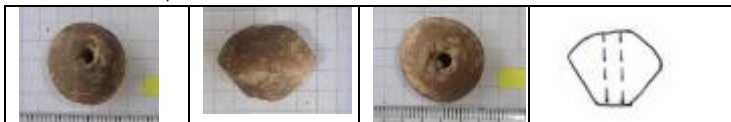
14/8/1989 Μινώα. "Θέατρο", πιν. 1:1, τετ.Π1/ΝΔ2, στρώση καλλιεργείας.

Υψ. 2,5 Δ. 2, 6 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Πηλός καστανοροδίνος με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Ακέραιο. Μικρές φθορές.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους, ελαφρώς ακανόνιστο σχήμα. Άκμές γωνιώδεις, επίπεδη επιφάνεια γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια.

Σ199. M91/πδ27

16/8/1991 Μινώα. "Θέατρο", πιν. 2:1, τ. Π1/ΒΑ2, Αγωγός Ν-Β, Πάνω στις καλυπτήριες πλάκες

Υψ. 1,7 Δ. 2,1 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 7

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα καστανομέλανο, Ξεομάλυνση.

Ακέραιο.

Αμφικωνικό, άνισοι κώνοι. Κυρτή περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμές. Άνω επιφάνεια σχεδόν ήμισφαιρική. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη. Φθορές στο ίδιο σημείο.

Σ200. M88/πδ3

21/7/1988 Μινώα. τετρ. ΝΔ/5, "Humus" βάθ. 0,10-0,20μ.

Υψ. 2 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Αμφικωνικό με διογκωμένη κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική άνω επιφάνεια. Άκμές αποστρογγυλεμένες. Η όπη είναι ελαφρώς έκκεντρη.

Σ201. M89/πδ8

27/7/1989 Μινώα. "Θέατρο", Χώρος ΒΔ. Επιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 1,9 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 13

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, έλλείπει τμήμα της κορυφής.

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια και λοξότμητη περιφέρεια. Αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ202. M89/πδ30

18/8/1989 Μινώα. "Θέατρο", πιν. 1:1 τετ. Ι6/ΒΑ1, αφαίρεση μπάζων.

Υψ. 1,5 Δ.3 Δ. Όπης 0,7 - 0,8 Βάρος 10

Πηλός καστανοροδίνο με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα σώζεται λιγότερο από το 1/3.

Αμφικωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια, λοξότμητη περιφέρεια. Άκμές αποστρογγυλεμένες, επίπεδη επιφάνεια γύρω από την όπη.

Κωδωνόσχημα**Σ203.** M90/πδ21

7/8/1990 Μινώα. Γ/Ν1' 90, Ν. προέκταση, στρώση /26\.

Υψ. 2 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 13

Πηλός έρυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα. Λείες επιφάνειες.

Θραύσμα, έλλείπει μεγάλο τμήμα από την κάτω επιφάνεια.

Κωδωνόσχημο-Αμφικωνικό με σχετικά ίσους κώνους, ό άνω έντονα κυρτός, ό κάτω με κοιλόκυρτο περίγραμμα που στενεύει στην απόληξη της κορυφής. Άκμές αποστρογγυλεμένες. Κοιλότητα γύρω από την όπη στην άνω επιφάνεια.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα καλύπτει τις επιφάνειες. Εμπύση στιγμή (Δ. 0,3) που δίνει την έντύπωση άτρητης όπης στην κάτω επιφάνεια.

Σ204. M93/πδ38

18/8/1993 Μινώα. Τείχος, πιν. 1:1, τ. Ε3, σύρριζα στην Ν παρειά του τοίχου Δ-Α.

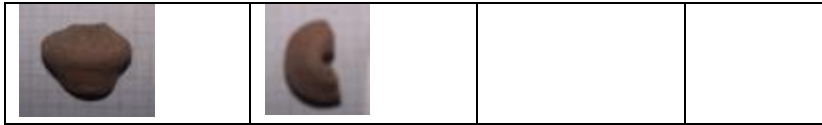
Υψ. 1,4 Δ. 2,3 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 7

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκραιο. Μικρές αποκρούσεις.

Κωδωνόσχημο αμφικωνικό με κυρτή πεπεσμένη άνω επιφάνεια, περιφέρεια κυλινδρική. Άκμές αποστρογγυλεμένες. Επίπεδη κορυφή.

Χάραγμα Χ στην μία επιφάνεια, όταν ό πηλός ήταν άψητος.

Σ205. M00/πδ 304

21/08/2000 Μινώα. Ν του Ναού. Απομάκρυνση ξερολιθιάς 3

Υψ. 1,9 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 11

Πηλός πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κωδωνόσχημο άμφικωνικό με διογκωμένη κυρτή περιφέρεια. Ακμές αποστρογγυλεμένες. Τα τοιχώματα της όπης στην άνω επιφάνεια έντονα άνασηκωμένα. Επίπεδη ή άνω επιφάνεια.

Σ206. M01/πδ204

21/08/2001 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. τριγωνικού πύργου, πιν.8:3 τετρ. Η4-Θ3.

Αποκάλυψη τοίχου ΑΔ2, στρώση /1\.

Υψ. 1,9 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 8

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κωδωνόσχημο άμφικωνικό με κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική άνω επιφάνεια και κυρτή περιφέρεια.

Ακμές αποστρογγυλεμένες. Επίπεδη ή άνω επιφάνεια.

Σ207. M01/πδ624=12

21/08/2001 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. τριγωνικού πύργου, πιν.8:3 τετρ. Η4-Θ3.

Αποκάλυψη τοίχου ΑΔ2, στρώση /1\.

Υψ. 1,9 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 11

Πηλός πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κωδωνόσχημο άμφικωνικό με κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική άνω επιφάνεια έλαφρώς άκανόνιστο με κυρτή και γωνιώδη περιφέρεια. Ακμές αποστρογγυλεμένες. Επίπεδη ή άνω επιφάνεια.

Σ208. M01/πδ617

21/08/2001 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. τριγωνικού πύργου, πιν.8:3 τετρ. Η4-Θ3.

Αποκάλυψη τοίχου ΑΔ2, στρώση /1\.

Υψ. 1,8 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 11

Πηλός καστανός ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες. Ίχνη αιθάλης.

Κωδωνόσχημο άμφικωνικό με κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική άνω επιφάνεια και κυρτή περιφέρεια.

Ακμές αποστρογγυλεμένες. Επίπεδη ή άνω επιφάνεια.

Πύργος στο Χωριό, Αγ. Τριάδος**Σ209.** ΠΑΤ98/πδ1

28/9/1998 Πύργος 'στο Χωριό, Α. τής Αύλης, Χώρος Α11, επιφανειακός καθαρισμός Ν. τμήματος.
Υψ. 1,9 Δ. 3,1 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 16

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Κωδωνόσχημο άμφικωνικό με κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική άνω επιφάνεια, περιφέρεια κυρτή κυλινδρική. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

Κυλινδρικό**Σ210.** Μ83/πδ18

09/8/1983 Μινώα. Β7. Στρῶμα άμέσως επάνω από τον "πάσπαρο"-δάπεδο.

Υψ. 1,8 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6-0,8 Βάρος 18

Πηλός πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα άνοικτό καστανό. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο. Φθορές γύρω από την όπή.

Κυλινδρικό με ελαφρώς κοίλες άκανόνιστες τις κάθετες επιφάνειες της περιφέρειας. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

Σ211. Μ90/πδ45

20/8/1990 Μινώα. Αγρός Δεσποτίδη, Ν του τείχους, τομή ΒΔ/Δ1, καθαρισμός Ν από το Ν όριο.

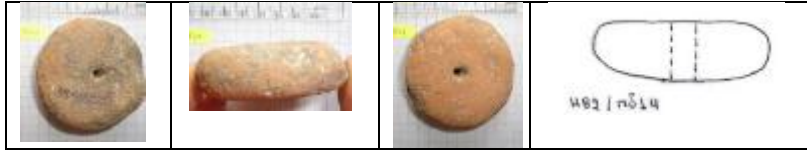
Υψ. 2,7 Βάση: Μήκ. 3,1 Πλάτ. 2,5 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 26

Πηλός έρυθρός-φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο.

Κυλινδρικό κολουροκωνικό με άκανόνιστη πλατειά προεξέχουσα και επίπεδη άνω επιφάνεια. Η κορυφή είναι κυρτή. Περίγραμμα τοιχωμάτων κοιλόκυρτο. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

Έγχαρακτη και έμπιεστη διακόσμηση στην άνω επιφάνεια: Γύρω από την όπή άκτινωτά διατεταγμένα φύλλα σχηματίζουν άνθέμιο ενῶ έμπιεστοι κύκλοι εικονίζονται στα διάκενα. Η κορυφή στην περιφέρειά της επιστέφεται από οριζόντια σειρά επάλληλων κύκλων ή όποια ένώνεται με πέντε κάθετες σειρές έμπιεστων κύκλων.

Δισκοειδή**Σ212. M82/πδ14**

10/8/1982 Μινώα. N-v1. Γεμίσματα.

Υψ. 1,2 Δ. 5,2 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 54

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις μεγάλες σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Επίχρισμα πορτοκαλέρυθρο.

Άκέραιο.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο. Περιφέρεια κυρτή, κυλινδρική. Άποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ213. M93/πδ5

2/8/1993 Μινώα. Τείχος, πιν. 5:6 τετ.Ι6, άφαίρεση γεμίματος, βαθ. 0,94-1,70μ.

Υψ. 1,2 Δ. 3,7 Δ. Όπης 1 Βάρος 24

Πηλός έρυθρωπός-φαιός με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές.

Θραύσμα περίπου τò ήμισυ, άποκρούσεις.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο έλαφρώς άκανόνιστο σχήμα. Περιφέρεια κυρτή. Άκμές άποστρογγυλεμένες.

Σ214. ΠΑΤ98/πδ2

28/9/1998 Πύργος 'στό Χωριό. Α. τής Αύλης Χώρος Α11, έπιφανειακός καθαρισμός

Υψ. 1,3 Δ. 3,5 Δ. Όπης 0,6-0,7 Βάρος 18

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Τεφρός πυρήνας

Άκέραιο. Μεγάλες άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές έπιπεδόκυρτο με έλαφρώς διογκωμένη κυρτή άνω έπιφάνεια. Άκμές άποστρογγυλεμένες.

Δισκοειδή άμφίκυρτα**Σ215. M84/πδ6**

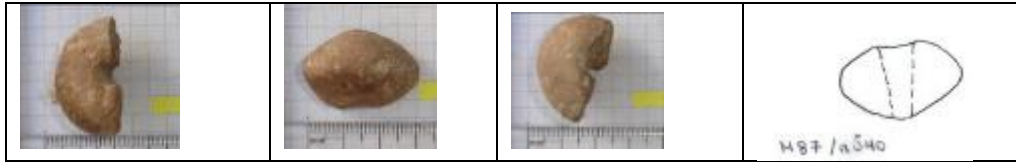
7/8/1984 Μινώα. Β. από τò Δ5. Αποκάλυψη τού στρώματος με τις πεσμένες πέτρες.

Υψ. 1,9 Δ. 4,5 Δ. Όπης 0,6-0,7 Βάρος 43

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Φαιός πυρήνας. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, άποκρούσεις.

Δισκοειδές άμφίκυρτο με κυρτή κυλινδρική περιφέρεια και άποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ216. M87/πδ40

18/8/1987 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. Τοίχος ΤΕ, Χώρος 2-4μ. Ριζόκομμα Δ.παρειάς αφαίρεση 0,10μ.

Υψ. 2,1 Δ. 3,1 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Πηλός καστανόφαιος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα καστανό. Εξομάλυνση.

Θραύσμα, σώζεται περίπου τὸ ἥμισυ.

Αμφικωνικό-αμφίκυρτο με σχεδόν ἴσους κώνους σὲ σχῆμα πεπιεσμένης σφαίρας. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες. Κυρτές ἐπιφάνειες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ217. M97/πδ726=26

26/8/1997 Μινώα.πιν.6:6 τετρ. Η6/Θ6 Ἀποκάλυψη Ν.παρειάς γωνίας τοίχου ΒΝ.

αφαίρεση στρώσης λίθων, βάθ. 1,41.

Υψ. 2,1 Δ. 4,0 Δ. Όπης 1,0-1,1 Βάρος 30

Πηλός καστανέρυθρος τεφρός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες. Ἰχνη αἰθάλης.

Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο με κυρτὴ περιφέρεια, ἀκανόνιστο σχῆμα.

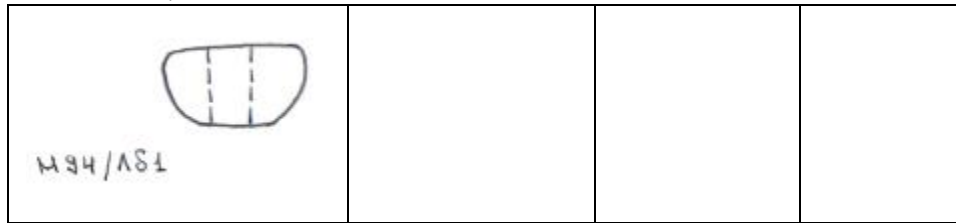
Ἡμισφαιρικά**Σ218.** M91/πδ19

12/8/1990 Μινώα. Ν τοῦ ὀρθογωνίου Πύργου καὶ ΝΔ τῆς μαρμαρίνης πύλης, τετρ. Β6/Τ1, βάθ. 2,50-2,70μ.

Υψ. 1,7 Δ. 3,1 Δ. Όπης 0,7-0,8 Βάρος 17

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές. Επίχρισμα ἐρυθροκάστανο, λείες ἐπιφάνειες. Ἀκέραιο. Μικρὲς φθορὲς στὴν περιφέρεια.

Ἡμισφαιρικό σὲ σχῆμα πεπιεσμένης ἐλλειψοειδοῦς σφαίρας, ἀμφίκυρτο. Περιφέρεια κυρτὴ, ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες. Στὴν ἄνω ἐπιφάνεια μεγάλη εὐρεία χροανοειδῆς κοιλότητα γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή καὶ πλαστικὸς δακτύλιος.

Σ219. M94/Λδ401

27/7/1994 Μινώα. Φρέαρ. Κοσκίνισμα σωρού 5, Πυθμένας πριν από το παραλλάκι, βάθ.4,35-5μ.

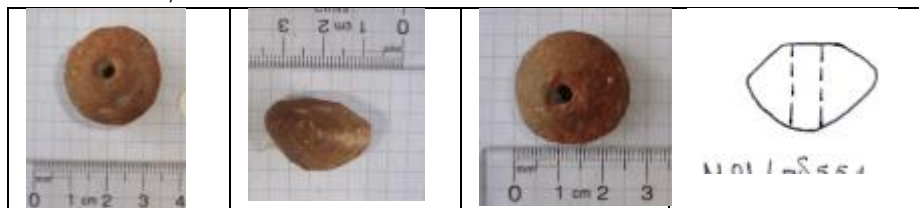
Υψ. 1,9 Δ. 2,3 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Λίθος πρασινομέλανος. Λείες επιφάνειες.

Ακέραιο.

Ήμισφαιρικό πεπλατυσμένο με επίπεδη την άνω επιφάνεια και την κορυφή. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Εγχάρακτη διακόσμηση. Γύρω από την όπη κάθετες ακτινωτά διατεταγμένες εγχάρακτες γραμμές.

Σφαιρικά, έλλειψοειδή**Σ220.** M01/πδ553

18/07/2001 Μινώα.πιν.5:6 τετρ. Ζ6, Δυτ. Τμήμα, Διαμόρφωση Ν. Παρειάς

Υψ. 1,5 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 9

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Σφαιρικό άμφίκυρτο με ελαφρώς ακανόνιστο σχήμα. Επίπεδη και πλατειά ή άνω επιφάνεια γύρω από την όπη. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Σ221. M01/πδ904=10

14/08/2001 Μινώα. Δ. κλιτύς Τείχος, Α. Τριγωνικού Πύργου, Διαμόρφωση χώρου μεταξύ τοίχου BN4 και κτιστής κατασκευής.

Υψ. 2,5 Δ. 3,1 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 23

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο. αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Σφαιρικό άμφίκυρτο με επίπεδη πλατειά ή άνω επιφάνεια γύρω από την όπη. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Λίθινο σέ σχήμα κιονοκράνου**Σ222.** M00/Λδ201

20/9/2000 Μινώα.πιν.1:1 τετρ. Ι6/ΒΑ1-4, τομή 2/00, Β. προέκταση, αφαίρεση στρώσης πεσμένων λίθων.

Υψ. 1,9 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 13

Μάρμαρο λευκό λεπτόκοκκο. Λείανση.

Θραύσμα περίπου τὸ ἥμισυ, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Δισκοειδὲς κυλινδρική προέχουσα βάση ὡς ἄβακας μὲ κυκλικὸ περίγραμμα διαχωρίζεται μὲ ἔντονη αὐλάκωση ἀπὸ κυλινδρικό ἐχίνο μὲ διπλή αὐλάκωση σχηματική ἀπόδοση κυματίου, ἡ ὁποία τὸν χωρίζει καὶ τὸ τρίτο μέρος ποὺ προεξέχει πρὸς τὴν κορυφή ὡς κυλινδρικός σπόνδυλος κίονα. Ἀκμὲς ἀποστρογγυλευμένες.

Εγχάρακτη διακόσμηση: λοξὲς αὐλακώσεις ποὺ σχηματίζουν συνεχὴ τεθλασμένη γραμμὴ.

Ι.2 ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ**Σ223.** 299 ΕΕ 1017

25-08-85 Μαρκιανή. Άνδηρο 3, Περισυλλογή.

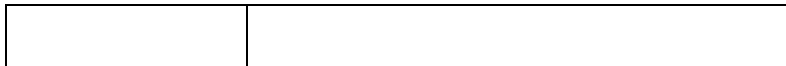
Υψ. 1,96 Δ. 5,00 Δ. Όπης 0,8-0,84 Βάρος 36

Πηλὸς μὲ ἀνάμικτα ἐγκλείσματα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά.

Ἀκέραιο, ἐπιφάνειες διαβρωμένες.

Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο σφονδύλι. Τὰ πλευρικά τοιχώματα ἐπιμηκύνονται πρὸς τὴν κορυφή.

302 ΕΕ 021= M495

24-08-87 Μαρκιανή. Ἐνότητα 302 (Ἐπιλογή).

Υψ. 2,00 Δ. 4,94-4,83 Δ. Όπης 1,4-1,5 Βάρος 44

Λίθος ἐρυθρωπὸς ἡφαιστειακὸ πέτρωμα Λάβα ;

Ἀκέραιο. Φθορὲς στις ἐπιφάνειες.

ἀκανόνιστο κυλινδρικό σφονδύλι. Διαμπερὴς ὅπῃ σέ σχήμα ἀκανόνιστης κλεψύδρας.

298 M 169

24-08-87 Μαρκιανή. Ἐνότητα 129 (Ἐπιλογή).

Υψ. 1,7 Δ. 3,5 Δ. Όπης 0,64-0,70 Βάρος 14

Πηλὸς μὲ ἐγκλείσματα ἀσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ ¼, ἐπιφάνειες διαβρωμένες.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο σφονδύλι.

Σ224. M78/πδ1

24/7/1978 Μινώα. Περισυλλογή Σ. Γιαννακού.

Υψ. 1,9 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 11

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολίθου και μαρμαρυγίας

Ακέραιο

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Αποστρογγυλεμένες άκμες, λοξότμητη περιφέρεια.

Σ225. M78/πδ2

18/7/1978 Μινώα. Περισυλλογή, Μανόλη Δεσποτίδη, Λίλας Μαραγκού.

Υψ. 2,3 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 10

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία, φαιός πυρήνας.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό, με την κορυφή επίπεδη, λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Επίπεδη ή άνω επιφάνεια γύρω από την όπη.

Σ226. M81/πδ5

19/8/1981 Μινώα. Περισυλλογή, Α. του χώρου της άνασκαφής.

Υψ. 2,4 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Πηλός έρυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές 2,5ΥR,6/6. Επίχρυσμα 10ΥR,5/3.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια γύρω από την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια,

αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ227. M99/πδ1

10/8/1999 Μινώα. Από τα μπάζα, περισυλλογή Μ.Αντ.Δεσποτίδη.

Υψ. 2 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 17

Πηλός καστανόφαιος με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με σχεδόν κυλινδρική περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες. Επίπεδη ή κορυφή κυρτή ή επιφάνεια γύρω από την όπη.

Σ228. M81/πδ1

01/6/1981 Μινώα. Περισυλλογή Λίλας Μαραγκού.

Υψ. 2,8 Δ. 5,2 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 60

Πηλός έρυθρός με τεφρό πυρήνα και άβεστολιθικές προσμίξεις.

Ακέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές πεπλατυσμένο άμφικωνικό. Κώνοι περίπου ίσοι. Κυρτή περιφέρεια, άποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ229. M79/πδ1

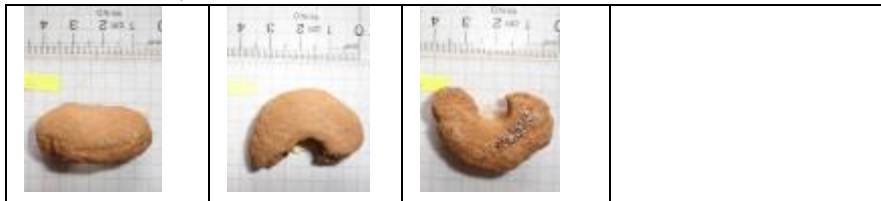
1/6/1979 Μινώα, Περισυλλογή

Υψ. 1,9 Δ. 4,8 Δ. Όπης 1 Βάρος 51

Πηλός έρυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άβεστολιθικές και μαρμαρυγία.

Ακέραιο

Δισκοειδές πεπλατυσμένο άμφίκυρτο. Η περιφέρεια σχεδόν κυλινδρική. Άκμες στρογγυλεμένες.

Σ230. ΠΤ95/πδ2

1995 Πύργος στο Τερλάκι, παράδοση Γεωργίου Πράσινου.

Υψ. 2,8 Δ. 3,2 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 13

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυση.

Ακέραιο, άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Σφαιρικό άμφίκυρτο, κυρτή περιφέρεια. Άκμες άποστρογγυλεμένες.

Σ231. ΠΤ95/πδ1

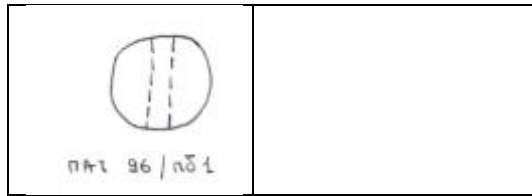
1995 Πύργος στο Τερλάκι, παράδοση Γεωργίου Πράσινου.

Υψ. 1,0 Δ. 3,9 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 24

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυση.

Ακέραιο, άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές επίπεδο διάτρητο άποστρογγυλεμένο όστρακο, άκανόνιστο κυκλικό σχήμα.

Πύργος Αγίας Τριάδος**Σ232.** ΠΑΤ96/Λδ1

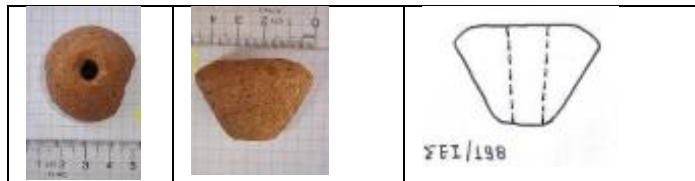
04/10/1996 Πύργος 'στο χωριό, από το χωράφι του Θόδωρα (Στρατουδάκη) περισυλλογή Βαγγελίτσας Ρούσσου.

Υψ. 1,9 Δ. 2,3 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Φαίος ασβεστόλιθος.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Σφαιρικό έλλειψοειδές, όπη έλαφρώς έκκεντρη.

ΧΩΡΙΣ ΑΚΡΙΒΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ**Κωνικά με κυρτή βάση****Σ233.** ΣΕΙ.198

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,5 Δ. 3,8 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 31

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις ασβεστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο.

Κωνικό με στρογγυλεμένες άκμές - λοξότμητη περιφέρεια

Σ234. ΣΕΙ.203

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

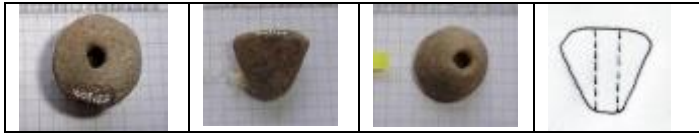
Υψ. 2,3 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 15

Πηλός καστανόφαιος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση

Ακέραιο φθορές στις επιφάνειες

Κωνικό άκανόνιστο με κυρτή την άνω επιφάνεια και στρογγυλεμένες άκμές.

Σ235. ΣΕΙ.204

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,4 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 15

Πηλός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση

Ακέραιο

Κωνικό άκανόνιστο με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια και άποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ236. ΣΕΙ.205

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 15

Πηλός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια άποστρογγυλεμένες άκμές. Λοξότμητη παρυφή.

Σ237. ΣΕΙ.206

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 12

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Άνομοιομερής όπτηση

Ακέραιο

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα γύρω από την όπή. Άποστρογγυλεμένες άκμές. Λοξότμητη παρυφή.

Σ238. ΣΕΙ.207

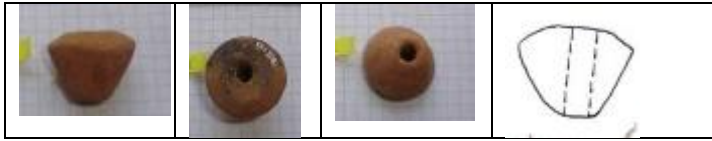
Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση

Ακέραιο

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια κοιλότητα γύρω από την όπή. Άποστρογγυλεμένες άκμές και λοξότμητη παρυφή.

Σ239. ΣΕΙ.208

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 15

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

Ακέραιο

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ240. ΣΕΙ.209

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5- 0,6 Βάρος 13

Πηλός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ241. ΣΕΙ.210

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές

Ακέραιο

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ242. ΣΕΙ.211

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,4 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 19

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια, ελαφρά κοιλότητα γύρω από την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ243. ΣΕΙ.212

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,4 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 16

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και μαρμαρυγία.

Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Έλαφρά κοιλότητα περιτήν όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ244. ΣΕΙ.213

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 12

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ήφαιστειακές.

Ακέραιο, άποκρούσεις.

Κολουροκωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια γωνιώδεις άκμες.

Σ245. ΣΕΙ.214

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5 -0,6 Βάρος 14

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα γύρω από την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ246. ΣΕΙ.215

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα γύρω από την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες Άκμες.

Σ247. ΣΕΙ.216

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 3 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 23

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Ακανόνιστη λοξότμητη περιφέρεια. αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ248. ΣΕΙ.217

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,5 -0,6 Βάρος 15

Πηλός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

Ακέραιο.

Κωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα γύρω από την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ249. ΣΕΙ.218

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 14

Πηλός φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ250. ΣΕΙ.220

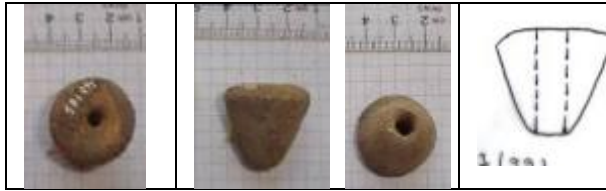
Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,4 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 17

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ251. ΣΕΙ.221

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,4 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 12

Πηλός φαιός με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλευμένες άκμες.

Σ252. ΣΕΙ.222

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλευμένες άκμες.

Σ253. ΣΕΙ.224

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 1,9 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5- 0,6 Βάρος 9

Πηλός ερυθρός με προσμίξεις ασβεστολιθικές, σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό ελαφρώς άκανόνιστο, με κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα γύρω από την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια και αποστρογγυλευμένες άκμες.

Σ254. ΣΕΙ.225

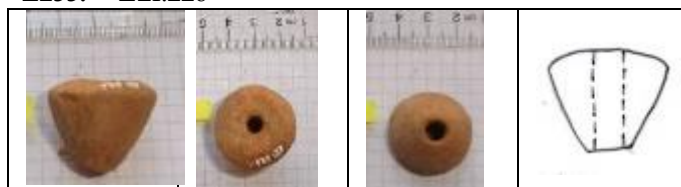
Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 13

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλευμένες άκμες.

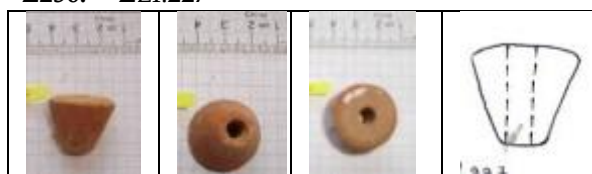
Σ255. ΣΕΙ.226

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 15

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση. Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια άποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ256. ΣΕΙ.227

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 -0,7 Βάρος 12

Πηλός έρυθρός με προσμίξεις χαλαζία και σχιστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια και γωνιώδεις άκμές.

Σ257. ΣΕΙ.228

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση. Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με κυρτή την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια και άποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ258. ΣΕΙ.229

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 13

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση. Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια άποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ259. ΣΕΙ.230

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός ερυθρώπός με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στο κάτω τμήμα.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμές.

Γραπτή διακόσμηση. Ξέιτηλο μελανό γάνωμα στις επιφάνειες.

Σ260. ΣΕΙ.231

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2,2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Ξεομάλυνση

Ακέραιο

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ261. ΣΕΙ.232

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ262. ΣΕΙ.233

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6-0,7 Βάρος 9

Πηλός φαιορρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση

Ακέραιο

Κόλουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ263. ΣΕΙ.234

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 15

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.
Ακέραιο.

Κόλουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ264. ΣΕΙ.235

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση
Ακέραιο

Κολουροκωνικό ελαφρώς ακανόνιστο με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ265. ΣΕΙ.236

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 -0,7 Βάρος 11

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση
Ακέραιο

Κολουροκωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια και γωνιώδεις άκμες.

Σ266. ΣΕΙ.237

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία.
Ακέραιο

Κωνικό με ακανόνιστη και κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ267. ΣΕΙ.238

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός φαιός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Άκέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ268. ΣΕΙ.239

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Υψ. 1,9 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 10

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ269. ΣΕΙ.240

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 9

Πηλός έρυθροκαστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία.

Άκέραιο.

Κόλουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμές.

Σ270. ΣΕΙ.241

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός καστανοροδόινος με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Άκέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη ελαφρώς ακανόνιστη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες Άκμές.

Σ271. ΣΕΙ.242

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 13

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ272. ΣΕΙ.243

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2,2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός Πορτοκαλέρυθρος-φαιός, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο.

Κωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες. Λίγες αποκρούσεις.

Σ273. ΣΕΙ.244

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2,2 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περι την όπη. Λοξότμητη ελαφρώς ακανόνιστη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ274. ΣΕΙ.245

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2,2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 10

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Έλαφρά κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ275. ΣΕΙ.246

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,3 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,6 - 0,7 Βάρος 18

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ276. ΣΕΙ.247

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Έλαφρά κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ277. ΣΕΙ.248

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,2 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 13

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ278. ΣΕΙ.249

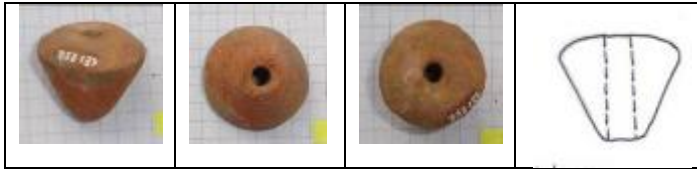
Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 1,9 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 - 0,7 Βάρος 10

Πηλός καστανορρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια, γωνιώδεις άκμες.

Σ279. ΣΕΙ.250

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,4 Δ. 2,8 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

Πηλός ερυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ280. ΣΕΙ.251

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 11

Πηλός καστανοροδόινος με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ281. ΣΕΙ.252

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 12

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Κωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Έλαφρά κοιλότητα περί την όπη. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ282. ΣΕΙ.253

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,5 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 13

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, άποκρούσεις.

Κωνικό με επίπεδη την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ283. ΣΕΙ.254

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 14

Πηλός καστανορρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση. Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ284. ΣΕΙ.255

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5 - 0,6 Βάρος 11

Πηλός ερυθρορρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Κοιλότητα περί την όπή. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ285. ΣΕΙ.256

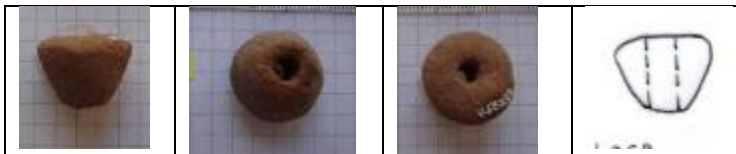
Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 2,1 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 11

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Άνομοιομερής όπτηση.

Ακέραιο.

Κολουροκωνικό με ελαφρώς κυρτή την άνω επιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια αποστρογγυλεμένες άκμες.

Σ286. ΣΕΙ.259

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 1,5 Δ. 2,1 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 6

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Κολουροκωνικό με έλαφρῶς κυρτή τὴν ἄνω ἐπιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια, ἀποστρογγυλεμένες ἀκμὲς.

Σ287. ΣΕΙ.260

Συλλογή Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη.

Υψ. 1,6 Δ. 2,1 Δ. Ὀπῆς 0,4 -0,5 Βάρος 6

Πηλὸς καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις.

Κολουροκωνικό με έλαφρῶς κυρτή τὴν ἄνω ἐπιφάνεια. Λοξότμητη περιφέρεια, ἀποστρογγυλεμένες ἀκμὲς.

Σ288. ΑΣΑ.179

Ἀρχαιολογική Συλλογή Ἀμοργοῦ

Υψ. 1,4 Δ. 1,9 Δ. Ὀπῆς 0,4 Βάρος 5

Πηλὸς καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ χαλαζία

Ἀκέραιο λίγες ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια

Κολουροκωνικό μικροῦ μεγέθους χαμηλὸ με λοξότμητη παρυφή γωνιώδεις ἀκμὲς. Ἐλαφρῶς κυρτὲς οἱ πλευρικές ἐπιφάνειες καὶ ἡ ἄνω ἐπιφάνεια.

Σ289. ΑΣΑ.180

Ἀρχαιολογική Συλλογή Ἀμοργοῦ

Υψ. 1,6 Δ. 2,2 Δ. Ὀπῆς 0,5 Βάρος 6

Πηλὸς πορτοκαλοκάστανος φαιὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές πορώδης, ἀνομοιομερῆς ὄπτηση

Ἀκέραιο φθορές στὶς ἐπιφάνειες

Κολουροκωνικό μικροῦ μεγέθους, χαμηλὸ με έλαφρῶς κυρτή περιφέρεια. Ἐπίπεδη ἐπιφάνεια γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σ290. ΑΣΑ.182

Ἀρχαιολογική Συλλογή Ἀμοργοῦ

Ύψ. 2,0 Δ. 2,3 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 8

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ακέραιο με αποκρούσεις στην κορυφή.

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με ελαφρώς λοξότμητη περιφέρεια, κοίλη επιφάνεια γύρω από την όπη.

Σ291. ΑΣΑ.183

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού

Ύψ. 1,6 Δ. 1,8 Δ. Όπης 0,4 Βάρος 5

Πηλός πορτοκαλοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Στίλβωση

Ακέραιο λίγες αποκρούσεις σε μία επιφάνεια και την κορυφή.

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με ελαφρώς κυρτή περιφέρεια, επίπεδη επιφάνεια γύρω από την όπη.

Γραπτή διακόσμηση: Ίχνη μελανού γανώματος.

Σ292. ΑΣΑ.184

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού

Ύψ. 2,4 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 15

Πηλός πορτοκαλοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο φθορές στις επιφάνειες.

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με λοξότμητη περιφέρεια. Ακμές γωνιώδεις, κοιλότητα γύρω από την όπη και πλαστικός δακτύλιος.

Γραπτή διακόσμηση: Ίχνη καστανομέλανου γανώματος.

Σ293. ΑΣΑ.185

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού

Ύψ. 1,5 Δ. 1,9 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 6

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Στίλβωση.

Ακέραιο μικρές αποκρούσεις στην κορυφή.

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με λοξότμητη περιφέρεια. Ακμές γωνιώδεις, κυρτή άνω επιφάνεια γύρω από την όπη

Γραπτή διακόσμηση: Ίχνη ξέιτηλου μελανού γανώματος

Σ294. ΑΣΑ.186

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργου

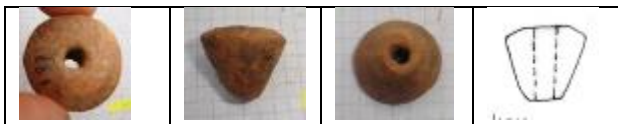
Ύψ. 2,0 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 10

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Λείανση.

Ακέραιο, μικρές αποκρούσεις στην κορυφή και στην περιφέρεια.

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με λοξότμητη περιφέρεια, γωνειώδεις άκμες, κοίλη έπιφάνεια γύρω από την όπη.

Γραπτή διακόσμηση: Ίχνη εξέιτηλου μελανού γανώματος.

Σ295. ΑΣΑ.187

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργου

Ύψ. 2,2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 12

Πηλός πορτοκαλοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Στίλβωση.

Ακέραιο, μικρές αποκρούσεις στην κορυφή

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με λοξότμητη περιφέρεια, αποστρογγυλευμένες άκμες, έλαφρώς κοίλη έπιφάνεια γύρω από την όπη

Γραπτή διακόσμηση: Ίχνη εξέιτηλου μελανού γανώματος

Σ296. ΑΣΑ.188

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργου

Ύψ. 3,2 Δ. 3,8 Δ. Όπης 0,6-0,7 Βάρος 39

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Λείανση.

Ακέραιο φθορές στις έπιφάνειες

Κολουροκωνικό μικρού μεγέθους, χαμηλό με λοξότμητη περιφέρεια, γωνιώδεις άκμες, επίπεδη έπιφάνεια γύρω από την όπη.

Σ297. ΑΣΑ.189

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργου

Ύψ. 2,3 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,7 Βάρος 15

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο, φθορές στις έπιφάνειες.

Κολουροκωνικό μικροῦ μεγέθους, χαμηλό με λοξότμητη περιφέρεια, γωνιώδεις άκμες, επίπεδη επιφάνεια και μικρή κοιλότητα γύρω από την όπη.

Σ298. ΑΣΑ.191

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού.

Υψ. 1,8 Δ. 2,7 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 12

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρυσμα φαιό.

Ακέραιο άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Κολουροκωνικό μικροῦ μεγέθους, χαμηλό με πλατειά επίπεδη βάση ελαφρώς κυρτή περιφέρεια, αποστρογγυλεμένες άκμες, επίπεδη επιφάνεια γύρω από την όπη.

Άμφικωνικά

Σ298. ΣΕΙ.219

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 2,4 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,5 Βάρος 16

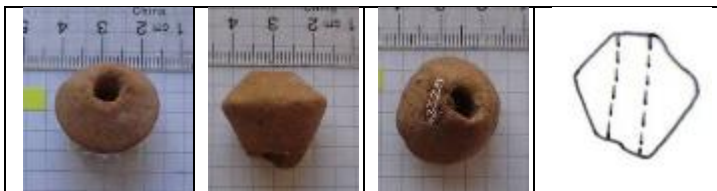
Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Ακέραιο.

Άμφικωνικό, κωδωνόσχημο με άνισους κώνους. Κυρτή επιφάνεια γύρω από την όπη, λοξότμητη περιφέρεια και γωνιώδεις άκμες.

Γραπτή διακόσμηση. Οί επιφάνειες καλύπτονται με μελανό γάνωμα.

Σ299. ΣΕΙ.223

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 2,3 Δ. 2,4 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 9

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση

Ακέραιο, άποκρούσεις πλησίον τής όπης.

Άμφικωνικό άκανόνιστου σχήματος με άνισους κώνους. Άκμες ελαφρώς γωνιώδεις.

Σ300. ΣΕΙ.258

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Ύψ. 2 Δ. 2,6 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 11

Πηλός έρυθρομέλανος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Στίλβωση.

Άκέραιο, άποκρούσεις στην περιφέρεια.

Αμφικωνικό με άνισους κώνους, γωνιώδεις άκμές. Επίπεδη ή έπιφάνεια γύρω από την όπή στην άνω έπιφάνεια.

Γραπτή διακόσμηση. Μελανό γάνωμα στις έπιφάνειες.

Σ301. ΑΣΑ.181

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού

Ύψ. 2,3 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,6 Βάρος 17

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία.,

Άκέραιο, άποκρούσεις στην κορυφή και την περιφέρεια

Αμφικωνικό άνισοι κώνοι μικρού μεγέθους, χαμηλό με λοξόμητη περιφέρεια, άκμές άποστρογγυλευμένες. Έλαφρώς κοίλη έπιφάνεια γύρω από την όπή.

Ίχνη μελανού γανώματος στις έπιφάνειες.

Σ302. ΑΣΑ.190

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού

Ύψ. 2,3 Δ. 3,0 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 18

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās. Στίλβωση.

Άκέραιο, άποκρούσεις στην μία πλευρά και στην περιφέρεια

Αμφικωνικό άνισοι κώνοι μικρού μεγέθους, χαμηλό με πλατειά βάση και λοξόμητη περιφέρεια.

Έπίπεδες πεπλατυσμένες έπιφάνειες γύρω από την όπή.

Γραπτή διακόσμηση: Ίχνη μελανού γανώματος.

Δισκοειδές**Σ303. ΣΕΙ.201**

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 1,4 Δ. 4,2 Δ. Όπης 1,1 Βάρος 32

Πηλός καστανός με μικρές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο.

Δισκοειδές επίπεδο σχεδόν κυλινδρικό.

Έντυπη σφηνοειδής διακόσμηση στην άνω επιφάνεια σε κυκλική διάταξη σε ζώνες με αντίθετη φορά. Εμπίστερες στιγμές στον κρόταφο ή περιφέρεια.

Δισκοειδή αμφίκυρτα πεπιεσμένη σφαίρα**Σ304. ΣΕΙ.199**

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 2,3 Δ. 4,9 Δ. Όπης 0,6 - 0,7 Βάρος 44

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις και έγκλείσματα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Δισκοειδές αμφίκυρτο με κυρτή κυλινδρική περιφέρεια.

Σ305. ΣΕΙ.200

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 1,7 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,5 - 0,7 Βάρος 16

Πηλός καστανός με μικρές σχιστολιθικές προσμίξεις.

Ακέραιο, άποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές αμφίκυρτο, άκανόνιστο σχήμα.

Έγχαρακτη διακόσμηση: ή άνω επιφάνεια χωρίζεται σε άκανόνιστα καμπύλα διάχωρα έντός των όποιων υπάρχουν συστήματα λοξών παράλληλων γραμμιδίων.

Σ306. ΑΣΑ.86

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού.

Υψ. 1,6 Δ. 3,6 Δ. Όπης 0,6-0,7 Βάρος 23

Πηλός καστανός-ρόδιнос με μικρές προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο λίγες αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές αμφίκυρτο μικρού μεγέθους χαμηλό κυρτή παρυφή γωνιώδεις άκμες. Επίπεδες επιφάνειες γύρω από την όπη. ελαφρώς έκκεντρη όπη.

Σ307. ΑΣΑ.211

Αρχαιολογική Συλλογή Άμοργού, παρεδόθη υπό Ιωάννου Κωβαίου από την Μινώα.

Υψ. 1,6 Δ. 2,9 Δ. Όπης 0,5-0,6 Βάρος 13

Πηλός φαιοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο φθορές στις επιφάνειες.

Δισκοειδές αμφίκυρτο με κυρτή περιφέρεια, επίπεδη επιφάνεια γύρω από την όπη.

II. Αγνῦθες-Ύφαντικά βάρη: A1-A400

II.1 ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ

Γεωμετρικῆς περιόδου

8^{ος} -7^{ος} αἰ. π.Χ.

Πυραμιδοειδῆ

A1. M85/Απδ 1

09/08/85 Μινώα. Ακρόπολις, Ίερὸν Κ2, ΝΑ γωνία, στρώση κάτω ἀπὸ τοὺς πεσμένους λίθους.

Ύψ. 4,2 Βάση:Μήκ. 2,8 Πλ. 2,7 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 34

Πηλὸς καστανέρυθρος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς, ἀσβεστολιθικῶν χαλικιῶν καὶ μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση

Ἀποκρούσεις στὴν κορυφή καὶ κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδῆς μὲ κομμένη κορυφή. Χαμηλὸ μὲ σχεδὸν τετράγωνη ἐπίπεδη βάση καὶ ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές στὴν περιφέρεια.

A2. M84/Απδ 5

24/08/84 Μινώα. Ακρόπολις Ἀψιδωτὸ κτίσμα ΑΙ/α1. Κατὰ τὴν ἀφαίρεση τῶν λίθων. Ν. ἀπὸ τὸν τοῖχο.

Ύψ. 4,1 Βάση: Μήκ. 2,2 Πλ. 1,7 Δ.ὀπῆς 0,3 Βάρος 18

Πηλὸς καστανέρυθρος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση

Ἀποκρούσεις στὴν βάση.

Πυραμιδοειδῆς μὲ κομμένη ὀρθογώνια ἐπίπεδη κορυφή. Χαμηλὸ μὲ ὀρθογώνια ἐπίπεδη βάση καὶ γωνιώδεις ἀκμές στὴν περιφέρεια.

Ίχνη μελανοῦ γανώματος στὴν μία στενὴ ἔδρα.

A3. M84/Απδ 6

24/08/84 Μινώα. Ακρόπολις, Αψιδωτό κτίσμα ΑΙ/α1. Κατά την άφαιρέση τῶν λίθων. Ν. ἀπὸ τὸν τοῖχο.

Ύψ. 4,2 Βάση: Μήκ. 2,2 Πλ. 2,0 Δ.ὀπῆς 0,3 Βάρος 21

Πηλὸς καστανέρυθρος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Ἀποκρούσεις στὴν βάση καὶ κατὰ τόπους.

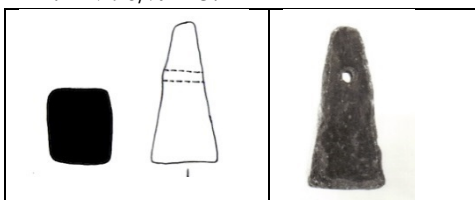
Πυραμιδοειδὲς μὲ κομμένη ὀρθογώνια ἐλαφρῶς κυρτὴ κορυφή. Χαμηλὸ μὲ ὀρθογώνια ἐπίπεδη βάση καὶ γωνιώδεις ἀκμὲς στὴν περιφέρεια.

Ίχνη μελανοῦ γάνωματος στὴν μία στενὴ ἔδρα. Ἀβαθὴς ὠοειδὴς κοιλότητα στὴν μία πλευρά. Δυσδιάγνωστο χάραγμα.

Ἀρχαϊκὰ-Κλασσικὰ

6^{ος}-4^{ος} π.Χ αἰ.

A4. M90/πδ 23.

08/08/90 Μινώα. πιν. 5.7 τετρ. Α6, τομὴ Α6/Τ1, βάθ. 0,350-0,550, β' βαθμίδα φυσικοῦ βράχου.

Πηλὸς βαθὺς ἐρυθρωπὸς, τεφρὸς πυρήνας μὲ πολλὲς προσμίξεις ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές. Μελανὸ γάνωμα.

Ύψ. 6,0 Βάση: Μήκ.3,2 Πλ. 2,9 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 52

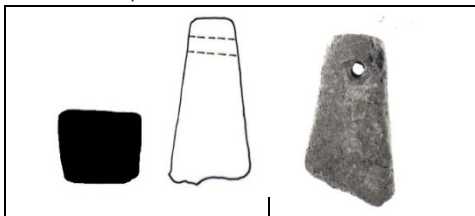
Ἀκέραιο μὲ μικρὲς ἀποκρούσεις στὴν βάση καὶ τὴν κορυφή, φθαρμένο τὸ γάνωμα στὶς ἀκμὲς.

Πυραμιδοειδὲς μὲ στενὴ ἐπίπεδη κομμένη κορυφή. Βάση πλατειά, ἐπίπεδη ὀρθογώνια.

Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, γωνιώδεις ἀκμὲς. Πλαστικὸς δακτύλιος γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Γραπτὴ διακόσμηση, μελανὸ γάνωμα καλύπτει ὅλες τὶς ἐπιφάνειες, ἐξίτηλο στὶς ἀκμὲς.

A5. M89/πδ 19

05/08/89 Μινώα.τετρ. Α6, τομὴ Α/δ, Ν. τμῆμα, Μάρτυρας 2, στρώση μὲ ψιλὰ χαλίκια, βάθ. 4,330-4,790.

Ύψ. 6,3 Βάση: Μήκ. 3,0 Πλ. 2,7 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 56

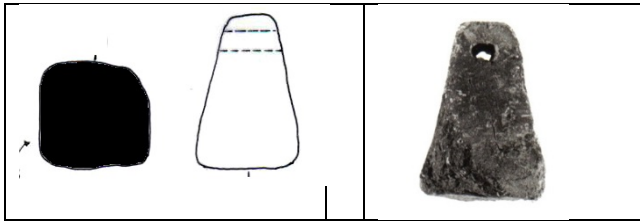
Πηλὸς ἐρυθρὸς, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Σχεδὸν ἀκέραια, ἐλλεῖπει ἡ βάση καὶ τμῆμα τῆς μίας πλευρᾶς. Ίχνη αἰθάλης στὴν κορυφή καὶ τὴν μία πλευρά.

Πυραμιδοειδές με επίπεδη κομμένη κορυφή.

Έντυπώματα, κυκλικό και πεταλόσχημο στην μία στενή πλευρά. Διακρίνεται και τριγωνικό άβαθές έντύπωμα, ίσως τυχαίο, επάνω από αυτά.

A6. M93/πδ23

16/08/93 Μινώα.πιν. 5:7 τετρ. E5-Z5, απομάκρυνση μπάζων, ριζόκομμα, αποκάλυψη Τείχους.

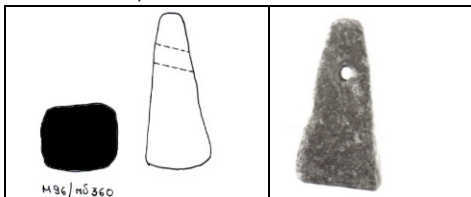
Υψ. 4,7 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,6-0,7 Βάρος 49

Πηλός φαιομέλανος, σκληρός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις. Στρώμα σκληρού ιζήματος καλύπτει την μία έδρα.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ορθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες. Χαμηλό.

A7. M96/πδ360

31/08/96 Μινώα.πιν. 5:7 τετρ. E6-Z6, N. του κτιστού άγωγού. Α. προέκταση.

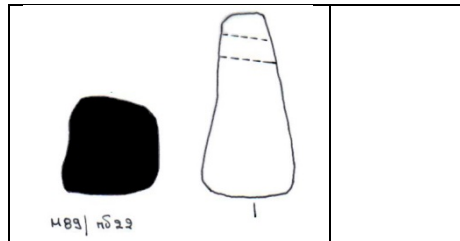
Υψ. 6,4 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 2,8 Δ.όπης 0,5 Βάρος 63

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση στις επιφάνειες.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη, ορθογώνια κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά επίπεδη. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες. Η όπη είναι τοποθετημένη σχετικά χαμηλά και λοξά.

A8. M89/πδ 22

09/08/89 Μινώα. Γυμνάσιο, τετρ. Αν/Ν1, Ριζόκομμα παρειών έως β. 1,400.

Υψ. 6,2 Βάση: Μήκ. 3,1 Πλ. 3,2 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 68

Πηλός άνοικτός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις-έγκλείσματα σχιστολιθικά. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια της βάσης.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή και επίπεδη πλατειά σχεδόν τετράγωνη βάση. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη.

Χάραγμα Μήκ.1,1 Πάχ.0,2 κάθετη και οριζόντιες τεμνόμενες γραμμές και έμπιεστη κυκλική στιγμή στην μία επιφάνεια.

A9. M87/πδ 2

21/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, τετρ. Αν/Ν1, Στρώση Καλλιιεργείας.

Υψ. 4,5 Βάση: Μήκ. 3,6 Πλ. 3,5 Δ.όπης άδύνατη μέτρηση Βάρος 45

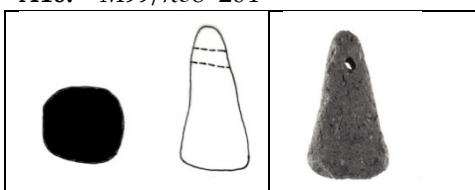
Πηλός άνοικτός ρόδιнос, καθαρός με έλάχιστη μαρμαρυγία. Έξαιρετικά εύθριπτος. Επίχρισμα καστανοροδίνο.

Θραυσμα περίπου τὰ 2/3. Έλλείπει ή κορυφή και ή διαμπερής όπή. Αποκρούσεις κατά τόπους στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή, όρθογώνια επίπεδη βάση με άποστρογγυλευμένες γωνίες, επιφάνειες επίπεδες. Άκμές γωνιώδεις.

Χάραγμα εύθύγραμμη λοξή ταινία σαν αυλάκωση στην μία στενή έδρα (μήκ. 2,5 πλ. 0,2-0,3) και έμπιεστες κυκλικές στιγμές.

A10. M99/πδ8=204

17/08/99 Μινώα. Χώρος «Θεάτρου», πιν. 1:1 τετρ. Ι6/ΒΑ2, τομή 1'99, επιφανειακή στρώση.

Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,1 Κορυφή: Μήκ. 1,2 Πλ. 1,0 Δ.όπης 0,4-0,5 Βάρος 50

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικών και άσβεστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με στενή κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη, επίπεδη με άποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες έλαφρώς κοίλες. Άκμές άποστρογγυλευμένες.

A11. M81/πδ 26

19/08/81 Μινώα. Κτήριο Δ1, Τομή έσωτερική, στα γεμίσματα.

Υψ. 4,4 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ.3,1 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 40

Πηλός ρόδιнос σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις. Επίχρισμα ίδιου χρώματος. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, άποκρούσεις στην βάση και κατά τόπους στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με επίπεδη κομμένη κορυφή και τετράγωνη πλατιά βάση, επιφάνειες έλαφρώς κοίλες. Βάση στο κέντρο έλαφρώς κοίλη (έξ αιτίας της όπτησέως).

Μελανό έξίτηλο γάνωμα.

A12. M81/πδ31

20/08/81 Μινώα. Κτήριο Δ1, Τομή έσωτερική. Στὰ γεμίματα.

Υψ. 5,0 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 3,0 Δ.όπής 0,7 Βάρος 40

Πηλός ρόδινος σχετικά καθαρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιάς. Τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.

Σχεδόν άκέραιο. Έλλειπει ή κορυφή. Ίζημα άσβεστούχο καλύπτει μέρος τής βάσεως.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή και τετράγωνη πλατειά βάση. Άποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες.

Πυραμιδοειδή με δύο διαμπερείς όπές

A13. M87/πδ 28

05/08/87 Μινώα. Τομή Γ/δ1, Β. προέκταση, Δ. τμήμα, Β. παρειά, βάθ. 0,530-0,800.

Υψ. 5,0 Βάση: Μήκ. 4,8 Πλ. 2,8 Δ.όπών 1) 0,4 2) 0,4 Βάρος 73

Πηλός πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, άποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη όρθογώνια κορυφή και δύο διαμπερείς όπές. Η βάση έπιμήκης όρθογώνια με άποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμές άποστρογγυλεμένες.

Λοξή έγχάρακτη γραμμή πιθανό χαράγμα κάτω από την μία όπή στην μία έπιφάνεια.

A14. M99/πδ5=202

17/08/99 Μινώα. Χώρος «Θεάτρου», πιν. 2:1 τετρ. Π1/ΝΑ1, Διαμόρφωση Δ. παρειάς, ΝΔ γωνία.

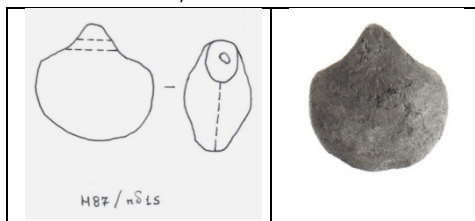
Υψ. 5,6 Βάση: Μήκ. 4,3 Πλ. 2,8 Κορυφή: Μήκ. 2,5 Πλ. 1,7 Απόστ. μεταξύ τών όπών 1,3 Δ.όπών 1) 0,4 2) 0,4 Βάρος 78

Πηλός καστανός - τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικών και άσβεστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Άκέραιο. Ίχνη αίθάλης κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη όρθογώνια κορυφή, βάση όρθογώνια στενή και επίπεδη. Δύο διαμπερείς όπές, έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές γωνιώδεις.

Έμπίεστη κυκλική στιγμή (διαμ. 0,2) στην μία έπιφάνεια.

Φακοειδῆ Απιόσχημα**A15.** M87/πδ 15

29/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο. Τετρ. Αν/Ν/1, ριζόκομμα παρειῶν, βάθ. 0,500-0,700.

Υψ. 4,0-4,1 Πλ. 4,0 Πάχ. 1,0 - 2,4 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 27

Πηλὸς ρόδινος -τεφρὸς, μὲ λίγες προσμίξεις ἀσβεστολιθικές.

Μικρὲς ἀποκρούσεις καὶ στρῶμα ἰζήματος κατὰ τόπους στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια.

Φακοειδὲς ἀπιόσχημο μὲ ἡμικυκλικὸ κάτω τμήμα καὶ ὀξεία, στενὴ, κυρτὴ κορυφὴ καὶ ἔντονα στὸ κέντρο, ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες. Ὡσειδὲς ἔντονες κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπῆ.

A16. M87/πδ 17

30/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, τετρ. Αν/Ν1, βάθ. 1,240-1,400.

Υψ. 4,7 Πλ. 3,6 Πάχ. 2,3-2,1 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 37

Πηλὸς καστανέρυθρος χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές

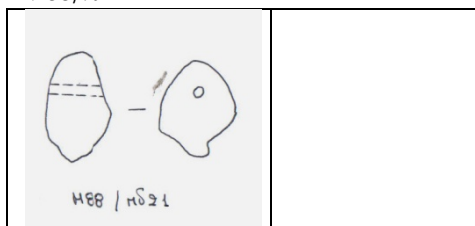
Ἀκέραιο, ἐλαφρὲς ἀποκρούσεις καὶ ἴχνη αἰθάλης κατὰ τόπους.

Φακοειδὲς ἀπιόσχημο μὲ ἐλαφρῶς κυρτὲς ἐπιφάνειες, κορυφὴ τριγωνικὴ κυρτὴ, προεξέχουσα ἔντονα, κάτω τμήμα ἡμικυκλικὸ. Οἱ ἐπιφάνειες κυρτὲς στὴν περιφέρεια.

Ἐντονες ἐλλειψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπῆ. Πλαστικὸς δακτύλιος γύρω ἀπὸ τὴν ὀπῆ.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

M88/πδ 21

09/08/88 Μινώα. Τετρ. Α6, τομή Α/δ, τάφος, βάθ. 4,600-4,700.

Υψ. 3,1 Πλ. 1,7 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,4-0,3 Βάρος 11

Πηλὸς καστανὸς μὲ λίγες σχιστολιθικές προσμίξεις.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Ἐλλεῖπει τὸ κάτω τμήμα.

Φακοειδὲς ἀπιόσχημο, ὀξεία στενὴ κορυφὴ, ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες. Ἐλλειψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπῆ.

Αγκυρόσχημο φακοειδές με δύο διαμπερείς όπες

A17. M87/πδ 14

29/07/87 Μινώα . τομή Γδ/1, βάθ. 0,450-0,700.

Υψ. 4,5 Μήκ. 2,5 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,7 2) 0,5 Βάρος 15

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Φακοειδές ἀπίοσχημο με δύο τουλάχιστον λοξές ἐκκεντρες όπες. Κυρτή κορυφή τριγωνική πεπιεσμένη με κυρτή ἄνω ἀπόληξη.

Ἑλληνιστικῆς περιόδου

3^{ος}-2^{ος} αἰ. π.Χ.

Πυραμιδοειδῆ

A18. M86/πδ 33

03/09/86 Μινώα. Ἄνω Πόλις, Ἄνδρo 3,6. Ἐπιφανειακός καθαρισμός

Υψ. 6,0 Βάση: Μήκ. 3,1 Πλ. 2,7 Δ.όπης 0,6 Βάρος 48

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα περίπου τὰ 2/3. Ἐλλείπει ἡ βάση, ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη, ἐπίπεδη τετράγωνη κορυφή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A19. M89/Απδ 3

5/08/89 Μινώα. Πιν. 2:1 τετρ. Ι5-6, Κτήριο 1. Τομή Ν1/Δ ἀφαίρεση μετατοπισμένων λίθων θρανίου (ΟΜ 6γ)

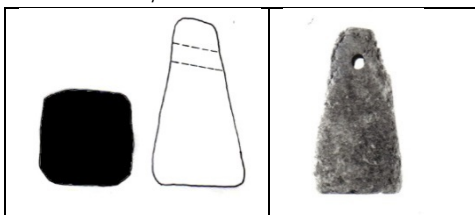
Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 2,8 Πάχ. 2,7 Δ.όπης 0,4-0,5 Βάρος 81

Πηλός πορτοκαλόχρους, σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο. Στρώμα λεπτοῦ ἰζήματος καλύπτει τὴν βάση καὶ τμήματα τῶν πλευρῶν.

Πυραμοδοειδές με κομμένη στενή ὀρθογώνια, ἐπίπεδη κορυφή καὶ τετράγωνη ἐπίπεδη βάση. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες καὶ γωνιώδεις ἀκμές.

A20. M94/πδ6

1/08/94 Μινώα. Ακρόπολις, Α. κλιτύς, ὀρθογώνιος Χώρος 2, τομή 1, στρώση /4\.

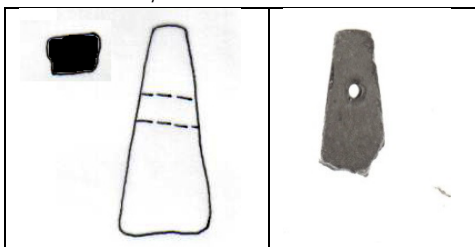
Υψ. 6,8 Βάση: Μήκ. 3,8 Πλ. 3,7 Δ.ὀπῆς 0,7 Βάρος 109

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς, εὐθριπτός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση .

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη ὀρθογώνια ,ἐπίπεδη κορυφή καὶ βάση τετράγωνη πλατεῖα ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες.

A21. M94/πδ7=Απδ952

3/08/94 Μινώα. Ακρόπολις, Α. κλιτύς, ὀρθογώνιος Χώρος 2, Α. τῆς τομῆς 1.

Υψ. 4,7 Κορυφή: Μήκ. 1,9 Πλ. 1,3 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 20

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος - τεφρὸς πυρήνας, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3, μεγάλες ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη στενή, ὀρθογώνια ἐπίπεδη κορυφή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές γωνιώδεις. Ἡ ὀπή τοποθετημένη χαμηλὰ σχετικά ἔκκεντρον.

A22. M88/Απδ 1

30/10/88 Μινώα. Ακρόπολις, ΒΔ τοῦ τείχους.

Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 4,3 Πλ. 2,9 Δ.ὀπῆς 0,5-0,6 Βάρος 80

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς καὶ λίγο μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο σχεδόν, ἀποκρούσεις στὴν κορυφή καὶ τὴν βάση καὶ κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδὲς με στενή ἐπίπεδη κομμένη κορυφή. Τὸ σχῆμα εὐρύνεται πρὸς τὴν βάση. Πλατεῖα ὀρθογώνια καὶ ἐπίπεδη βάση με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες.

A23. M83/πδ 23

11/08/83 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, βάθ.0,750- 1,050.

Ύψ. 5,5 Βάση: Μήκ. 4,5 Πλ. 4,3 Δ.όπής 0,4 Βάρος 68

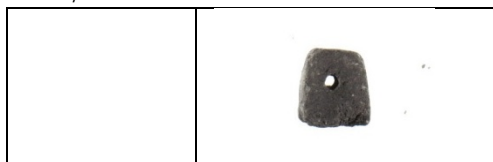
Πηλός ώχροροδίνος- φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Τεφρός πυρήνας. Ξεομάλυνση.

Σχεδόν ἀκέραιο. Ἐλλείπει τμήμα τῆς κορυφῆς, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδῆς ἀγνύθα με κομμένη κορυφή και πλατεῖα βάση σχεδόν τετράγωνη με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Τὸ σχῆμα εὐρύνεται πρὸς τὴν βάση, ἐπιφάνειες ἐπίπεδες.

Σφράγισμα στὴν μία ἀκμή. Πιθανῶς πέταλα ἀνθεμίου.

M84/πδ 5

04/08/84 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, Δ. τμήμα, βάθ. 0,910-0,950.

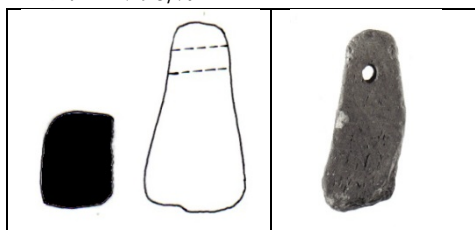
Ύψ. 2,5 Πλ. 2,6 Πάχ. 2,0 Δ.όπῆς 0,5 Βάρος 15

Πηλός ώχρός- ροδίνος χονδροειδῆς με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση. Ὑποκίτρινο ἐπίχρῖσμα.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Πυραμιδοειδῆς με ἐπίπεδη κορυφή. Ὅπῃ ἐλαφρῶς ἔκκεντρη.

A24. M90/πδ 1

23/07/90 Μινώα. Τετρ. Α6, Ἐπιφανειακὸς καθαρισμός.

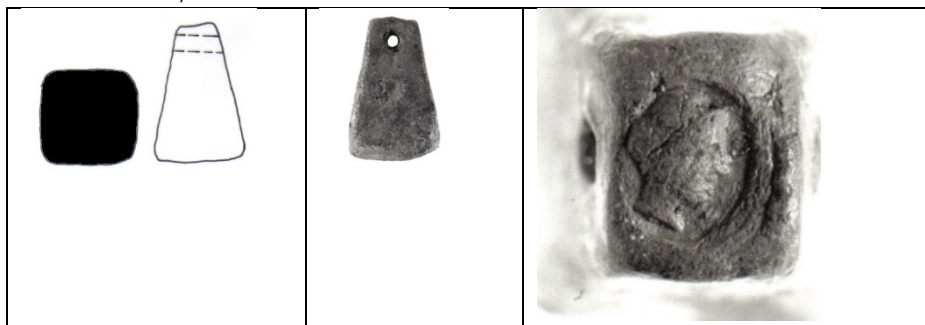
Ύψ. 5,4 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,2 Δ.όπῆς 0,5 Βάρος 36

Πηλὸς τεφρός- ἐρυθρός με πολλές προσμίξεις και ἐγκλείσματα σχιστολιθικά. Ἐπίχρῖσμα καστανό.

Θραῦσμα περίπου τὰ 2/3, Ἐλλείπει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς βάσεως, καθὼς και τμήματα τῶν πλευρῶν, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Πυραμιδοειδῆς με κομμένη ἐπίπεδη ὀρθογώνια κορυφή, ἡ βάση ὀρθογώνια ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές.

A25. M89/πδ 5

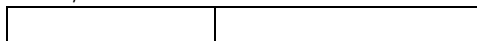

18/07/89 Μινώα. Τετρ. Α6, Ν. τοῦ τοίχου 1.

Υψ. 4,1 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,8 Δ.όπης 0,3-0,4 Βάρος 102

Πηλός ρόδινος, σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο. Στρώμα λεπτού ιζήματος καλύπτει την βάση και τμήματα των πλευρών. Πυραμοδοειδές με κομμένη επίπεδη κορυφή. Τετράγωνη επίπεδη βάση με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Χαμηλό με γωνιώδεις άκμές. Επιφάνειες επίπεδες, στις στενές πλευρές ελαφρές κοιλότητες. Πλαστικός δακτύλιος στην μία πλευρά της όπης. Έλλειψοειδές σφράγισμα στην κορυφή (διαστ. Μήκ. 1,0, Πλ. 0, 8) προτομή γυναικείας μορφής προς τα δεξιά, ή κόμη μαζεμένη σε κεκρύφαλο.

M90/πδ 15

23/07/90 Μινώα. Τετρ. Α6, Έπιφανειακός καθαρισμός.

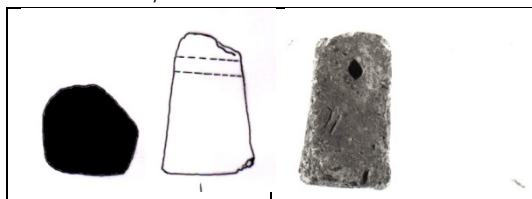
Υψ. 5,0 Βάση: Μήκ. 2,7 Πλ. 2,2 Δ.όπης 0,7-0,8 Βάρος 33

Πηλός έρυθρωπός με πολλές προσμίξεις και έγκλείσματα σχιστολιθικά.

Θραύσμα περίπου τὸ 1/3. Έλλείπει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς βάσεως, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή, ή βάση επίπεδη σχεδόν τετράγωνη με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες, αποστρογγυλεμένες άκμές.

A26. M93/πδ10

04/08/93 Μινώα. πιν. 5:6 τετρ. Ι6, αφάιρεση χαλικωτού θύλακος, βάθ. 2,490-2,740.

Υψ. 4,5 Βάση: Μήκ. 3,0 Πλ. 2,7 Δ.όπης 0, 4 Βάρος 44

Πηλός φαιορρόδινος, σκληρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, μεγάλες αποκρούσεις στην κορυφή και την βάση.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή στενή, ὀρθογώνια, επίπεδη και βάση επίπεδη, ὀρθογώνια με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Αποτύπωμα λοξῶν παράλληλων ταινιῶν στην μία επιφάνεια (Μήκ. 0,6).

A27. M89/πδ 12

29/07/89 Μινώα. "Θέατρο" Χώρος ΒΔ, τομή Ν1, Έπιφανειακός καθαρισμός.

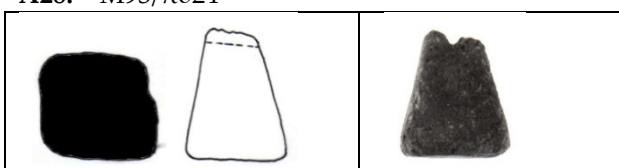
Υψ. 4,0 Βάση: Μήκ. 3,0 Πλ. 1,9 Δ.όπης 0,8 Βάρος 50

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν. Έλλείπει ή κορυφή.

Πυραμιδοειδές, με κομμένη κορυφή, και όρθογώνια επίπεδη βάση με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Χαμηλό και στενό. Έπιφάνειες επίπεδες και γωνιώδεις άκμές.

A28. M93/πδ24

16/08/93 Μινώα. Αποκάλυψη Τείχους. Πιν. 5:7 τετρ. Ε5-Z5, απομάκρυνση μπάζων, ριζόκομμα

Υψ. 4,3 Βάση: Μήκ. 3,6 Πλ. 3,3 Δ.όπης 0,4 Βάρος 56

Πηλός πορτοκαλορρόδινος, τεφρός πυρήνας με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3. Έλλείπει ή κορυφή αποκρούσεις στην βάση.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση πλατειά επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

M93/πδ25

16/08/93 Μινώα. Αποκάλυψη Τείχους. Πιν. 5:7 τετρ. Ε5-Z5, απομάκρυνση μπάζων, ριζόκομμα.

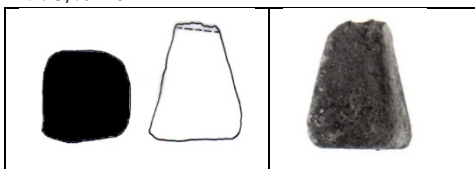
Υψ. 3,3 Βάση: Μήκ. 4,9 Πλ. 4,8 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 87

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές αποστρογγυλεμένες.

M93/πδ26

16/08/93 Μινώα. Αποκάλυψη Τείχους, πιν. 5:7 τετρ. Ε5-Z5, απομάκρυνση μπάζων, ριζόκομμα.

Υψ. 4,7 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,6-0,7 Βάρος 49

Πηλός φαιομέλανος, σκληρός με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκεραία σχεδόν. Έλλείπει ή κορυφή και ή διαμπερής όπή. Στρῶμα σκληρού ιζήματος καλύπτει τήν μία ἔδρα.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες. Χαμηλό.

A29. M93/πδ31

16/08/93 Μινώα. Αποκάλυψη Τείχους ,ΝΔ του ΝΔ/5.

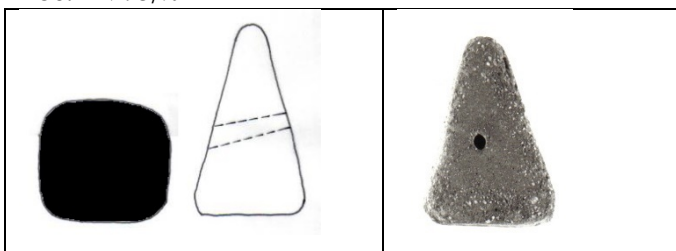
Ύψ. 7 Βάση: Μήκ. 4,7 Πλ. 4,1 Δ.όπης 0,7 Βάρος 105

Πηλός ερυθρός , τεφρός πυρήνας με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις. Στρῶμα σκληροῦ ἰζήματος καλύπτει τὴν μία ἔδρα.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια ,ἐπίπεδη κορυφή και βάση ἐπίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες ἐπίπεδες. Ακμές ἀποστρογγυλευμένες.

A30. M93/πδ41

18/08/93 Μινώα.πιν. 1:1 τετρ. Ε3, Αποκάλυψη Τείχους σύρριζα στὴν Ν παρειά.

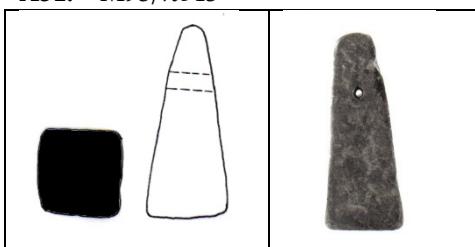
Ύψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 4,0 Πλ. 3,6 Δ.όπης 0,4-0,5 Βάρος 73

Πηλός ερυθροροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις. Στρῶμα σκληροῦ ἰζήματος καλύπτει τὴν μία ἔδρα.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια ,κυρτή και στενή κορυφή και βάση πλατειά ἐπίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες ἐπίπεδες. Ακμές ἀποστρογγυλευμένες. Ἡ ὀπή τοποθετημένη χαμηλά λοξή.

A31. M93/πδ43

18/08/93 Μινώα.πιν. 1:1 τετρ. Ε3, διάλυση ξερολιθιάς αρ. 2.

Ύψ. 6,3 Βάση: Μήκ. & Πλ. 2,6 Δ.όπης 0,5-0,4 Βάρος 43

Πηλός φαιοροδίνος, μαλακός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις. Στρῶμα σκληροῦ ἰζήματος καλύπτει τὴν μία ἔδρα.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια ,στενή και κυρτή κορυφή και βάση ἐπίπεδη, τετράγωνη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες ἐπίπεδες. Ακμές ἀποστρογγυλευμένες.

Έμπίεστη στιγμή στο μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας.

A32. M93/πδ45

18/08/93 Μινώα.πιν. 1:1 τετρ. Ε3, Αποκάλυψη τείχους, ριζόκομμα.

Υψ. 7,3 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,4 Βάρος 76

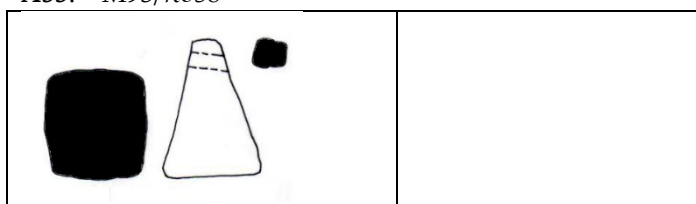
Πηλός έρυθρωπός μαλακός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση. Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη τετράγωνη, επίπεδη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Μελανό γάνωμα.

Έμπιέστος κύκλος (διαμ. 0,8) στο μέσον της μίας επιφανείας.

A33. M93/πδ58

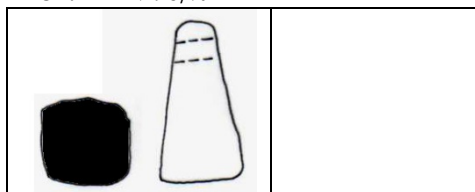
28/08/93 Μινώα. Πιν. 5:6, τετρ. Α5, βάθ. 0,770-1,540.

Υψ. 4,7 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ. 3,3 Κορυφή: Μήκ.1,1 Πλ. 1,0 Δ.όπης 0,6-0,7 Βάρος 40

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο, αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη όρθογώνια, στενή, επίπεδη κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές γωνιώδεις. Χαμηλό.

A34. M90/πδ 44

20/08/90 Μινώα. Αγρός Δεσποτίδη, τομή ΒΔ/Δ1, Καθαρισμός Ν. από τὸ Ν. όριο.

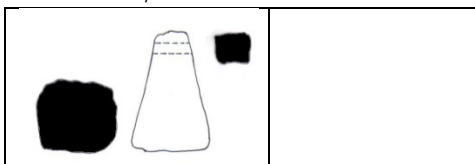
Υψ. 4,1 Βάση: Μήκ. 2,2 Πλ. 2,2 Δ.όπης 0,4 Βάρος 21

Πηλός καστανός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα καστανό.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια και φθορές στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με επίπεδη κομμένη στενή όρθογώνια κορυφή, και βάση επίπεδη τετράγωνη με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες, ακμές γωνιώδεις. Όπή έλαφρώς λοξά τοποθετημένη. Χαμηλό.

A35. M01/πδ2

23/07/01 Μινώα. Τείχος, Δ. του Κλιβάνου Έπιφάνειακός καθαρισμός, πιν. 6:6 τετρ.Β1-Γ1, πιν. 6:6 τετρ.Β6-Γ6.

Ύψ. 5,7 Βάση: Μήκ. 3,6 Πλ. 3,2 Κορυφή: Μήκ.1,6 Πλ. 1,5 Δ.όπης 0,5 Βάρος 70

Πηλός ερυθρώπός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, λίγες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια ,ἐπίπεδη κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατειᾶ ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες ἐπίπεδες. Ακμές ἀποστρογγυλευμένες.

A36. M01/πδ554

23/07/01 Μινώα. Τείχος, πιν. 5:6 Ζ6, Δ.τμήμα ἐντὸς τῆς τραπεζιόσχημης ὄχρωτικῆς κατασκευῆς.

Ύψ. 7,5 Βάση: Μήκ. 4,3 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 115

Πηλός καστανός, με λίγες προσμίξεις ἀσβεστολιθικές. Φαιοπράσινο ἐπίχρισμα.

Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν, μεγάλες ἀποκρούσεις. Έλλείπει η κορυφή.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση ὀρθογώνια και ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες ἐπίπεδες. Ακμές ἀποστρογγυλευμένες. ἔλαφρῶς ἀκανονίστο σχῆμα λόγω τῆς ὄπτησης.

Ύστερης Έλληνιστικῆς Περιόδου

2^{ος} -1^{ος} αἰ. π.Χ./1^{ος} αἰ. π.Χ.-1^{ος} αἰ. μ.Χ.

Πυραμιδοειδῆ

A37. M81/πδ 8

02/08/81 Μινώα. Ναός. 'στὴν ΝΑ γωνία ἐπάνω στὸν ὄρατὸ δόμο'. Στὰ γεμίσματα τῆς ἐπίχωσης τοῦ Ναοῦ.

Ύψ. 6,5 Βάση: Μήκ.& Πλ.3,3 Δ.όπης 0,6 Βάρος 80

Πηλός ερυθρώπός, χονδροειδῆς με προσμίξεις σχιστολιθικές (πατελιᾶς), σκληρὸς τεφρὸς πυρήνας. Έξομάλυνση στὶς ἐπιφάνειες.

Έλλείπει τμήμα τῆς κορυφῆς. Ίχνη φθορᾶς στὶς ἀκμές. Ίζημα κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και τετράγωνη βάση με αποστρογγυλευμένες άκμές, επιφάνειες επίπεδες.

A38. M81/πδ 27

19/08/81 Μινώα. Δ1, Τομή έσωτερική, στα γεμίματα.

Υψ. 5,0 Βάση: Μήκ.& Πλ.3,3 Δ.όπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 58

Πηλός πορτοκαλέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές,πατελιᾶς και λίγες άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, έλλειπει ή κορυφή. Αποκρούσεις μεγάλες στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδής με τετράγωνη βάση. Αποστρογγυλευμένες άκμές .

A39. M81/πδ 29

20/08/81 Μινώα. Δ1, Τομή έσωτερική, στα γεμίματα.

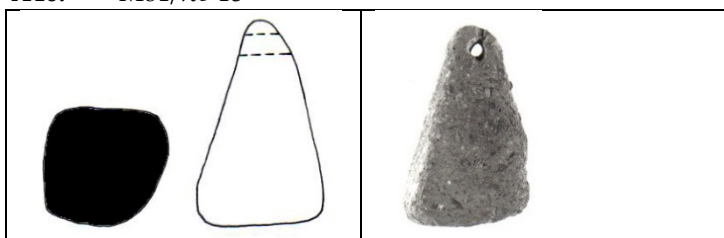
Υψ.5,0 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ.3,4 Δ.όπής -- Βάρος 54

Πηλός πορτοκαλέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές,πατελιᾶς.

Σχεδόν άκέραια, έλλειπει η κορυφή. Ίζημα άσβεστούχο καλύπτει μέρος της βάσεως.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή.Τετράγωνη πλατειά βάση και αποστρογγυλευμένες άκμές. Έπιφάνειες επίπεδες.

A40. M81/πδ 15

10/08/81 Μινώα. Νότια του Δ1, Γεμίματα.

Υψ. 5,7 Βάση: Μήκ.& Πλ.3,5 Δ.όπής 0,5 Βάρος 61

Πηλός καστανός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Έξομάλυνση άποκρούσεις στην κορυφή, σώζεται τὸ ήμισυ της διαμετροῦς όπής, και φθορές στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή και στενή κορυφή. Βάση τραπεζιόσχημη με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες.

A41. M81/πδ 16

10/08/81 Μινώα. Ναός, Τομή Δυτικά Άπο το ύψος τοῦ κατωτέρου ἀναβαθμοῦ τῆς κρηπίδας μέχρι τὴν ὄρατὴ εὐθυντηρία.

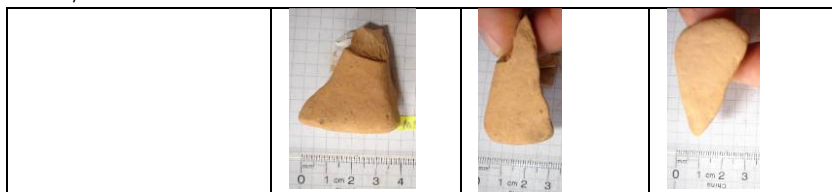
Υψ. 6,2 Βάση: Μῆκ. 3,5 Πλ.3,1 Δ.ὀπῆς 0,5-0,6 Βάρος 79

Πηλὸς ρόδινος, χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς, πατελιᾶς καὶ ἀσβεστολιθικῆς. Ἐλλεῖπει ἡ κορυφή, σώζεται τὸ ἥμισυ τῆς ὀπῆς. Ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες καὶ τὴν βάση.

Πυραμιδοειδῆς μὲ κομμένη κορυφή, σχεδὸν παραλληλεπίπεδο μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Βάση περίπου τετράγωνη μὲ ἀποστρογγυλεμένες τὶς γωνίες.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

M81/πδ 23

18/08/81 Μινώα. Τομή μεταξύ Ναοῦ καὶ Δ1.

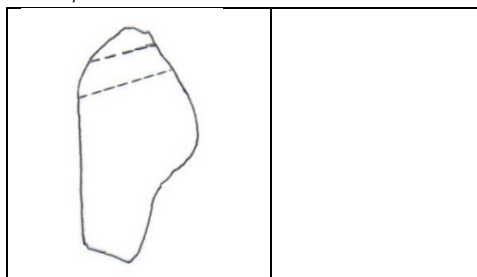
Υψ. 4,5 Πλ.βάσεως 3,5 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη Βάρος 18

Πηλὸς καστανορόδινος μὲ ἐλάχιστες προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Πυραμιδοειδῆς μὲ κομμένη κορυφή πιθανότατα μὲ τετράγωνη πλατεῖα βάση καὶ ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές. Τὸ σχῆμα εὐρύνεται πρὸς τὴν βάση.

M81/πδ 35

22/08/81 Μινώα. Νότια τοῦ Δ1, Τομή. Διάδρομος -μάρτυρας Α. πλευρᾶς.

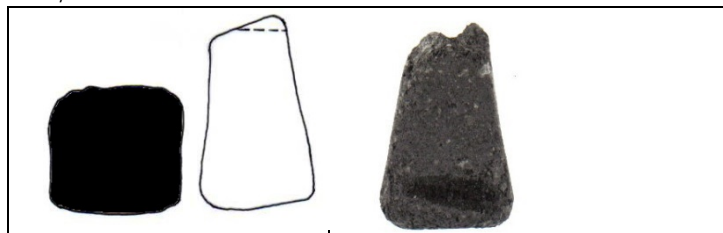
Υψ. 5,6 Πλ.3,2 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 45

Πηλὸς ἐρυθρῶπος μὲ προσμίξεις ἀσβεστολιθικῆς καὶ χαλαζία. Τεφρὸς πυρήνας.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Πυραμιδοειδῆς μὲ κομμένη κυρτὴ κορυφή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες.

M82/πδ 38

24/08/82 Μινώα. Τομή Ν-ν1, Έπιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

Υψ.5,2 Βάση: Μήκ.3,4 Πλ.3,1 Δ.όπης 0,7 Βάρος 62

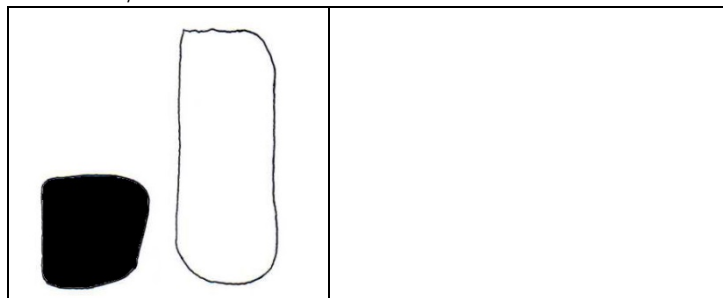
Πηλός πορτοκαλέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Επίχρισμα μελανοκάστανο. Έξομάλυνση.

Έλλειπει ή κορυφή, ἀποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με τετράγωνη βάση και ἀποστρογγυλεμένες γωνίες.

Έμπιεστη στιγμή στην μία επιφάνεια.

A42. M83/πδ 8

08/08/83 Μινώα. Ν του Δ1, Ριζόκομμα Α. παρειᾶς.

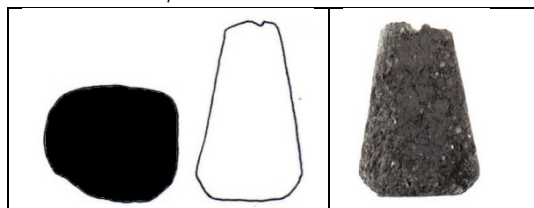
Υψ. 6,2 Βάση: Μήκ. 2,8 Πλ. 2,5 Δ.όπης ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 69

Πηλός ἐρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Σχεδόν ἀκέραιο, ἔλλειπει η κορυφή με την διαμπερή ὀπή. Αποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή σχεδόν παραλληλεπίπεδο. Βάση σχεδόν τετράγωνη ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Έπιφάνειες ἐπίπεδες.

A43. M82/πδ 17

11/08/82 Μινώα. Τετρ. Δ4 - δ1, Β. τμήμα, βάθ. 1,800.

Υψ. 4,9 Βάση: Μήκ. 3,6 Πλ. 3,0 Δ.όπης 0,5 Βάρος 58

Πηλός ἐρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

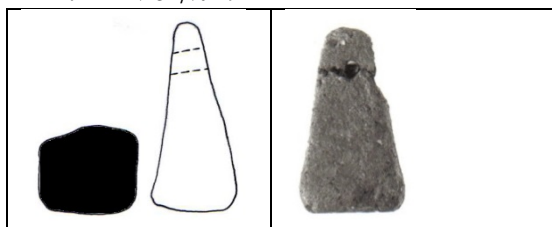
Θραύσμα, περισσότερο ἀπό τὰ 2/3. Έλλειπει ή κορυφή.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή και ἀκανόνιστα ἔλλειψοειδή ἐπίπεδη βάση.

Έπιφάνειες ἐπίπεδες.

Έμπιεστη κυκλική στιγμή (διαμ. 0,3) στην μία επιφάνεια.

A44. M84/πδ 9

14/08/84 Μινώα. Τετρ. Δ4/3, κατά τὸ ριζόκομμα τοῦ Β. ὀρίου.

Υψ. 6,1 Βάση: Μήκ 3,4 Πλ. 2,9 Δ.όπης 0,6-0,5 Βάρος 56

Πηλός καστανέρυθρος, χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἄσβεστολιθικές.

Έξομάλυνση.

Συγκολλημένη ἀπὸ τρία συνανήκοντα θραύσματα, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Πυραμιδοειδής με κομμένη κυρτή και στενή κορυφή, ὀρθογώνια βάση με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες.

A45. M83/πδ 13

09/08/83 Μινῶα.τετρ. Β7, βάθ. 1,270, Στρῶμα ἀμέσως ἐπάνω ἀπὸ τὸν πάσπαρο - δάπεδο.

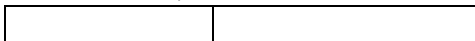
Υψ. 5,7 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,3 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 52

Πηλὸς ἐρυθρὸς σχεδὸν καθαρὸς. Ἐπίχρισμα - γάνωμα τεφρό.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν βάση.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη κυρτή και στενή κορυφή. Βάση τετράγωνη με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές.

A46. M83/πδ 16

09/08/83 Μινῶα.τετρ. Β7, βάθ. 1,270, Στρῶμα ἐπάνω ἀπὸ τὸν πάσπαρο - δάπεδο.

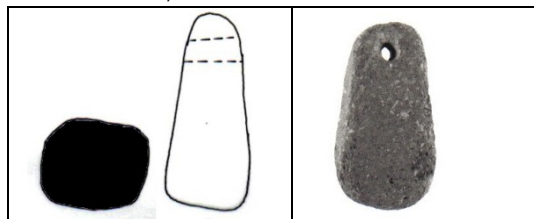
Υψ. 2,6 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 16

Πηλὸς ἀνοικτὸς ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικὲς και ἀσβεστολιθικὲς.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη πλατειά κυρτή κορυφή, ἐπιφάνειες ἐπίπεδες.

A47. M86/πδ 6

25/08/86 Μινῶα.Τομή ν-Β9, κατώτερο στρώμα πεσμένων λίθων, βάθ. 1,100-1,400.

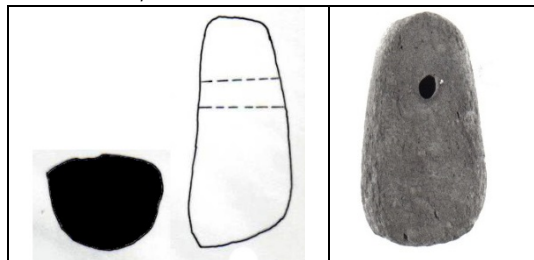
Υψ. 5,3 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,5 Δ.ὀπῆς 0,4 -0,5 Βάρος 42

Πηλὸς καστανός -πορτοκαλόχρους, με προσμίξεις σχιστολιθικὲς και ἀσβεστολιθικὲς.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν κορυφή και τὴν βάση κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη κυρτή κορυφή. Χαμηλὸ με ὀρθογώνια βάση και ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές στὴν περιφέρεια.

A48. M94/πδ13

24/08/94 Μινῶα.πιν. 6:7 τετρ. Α3, στρώση /4\.

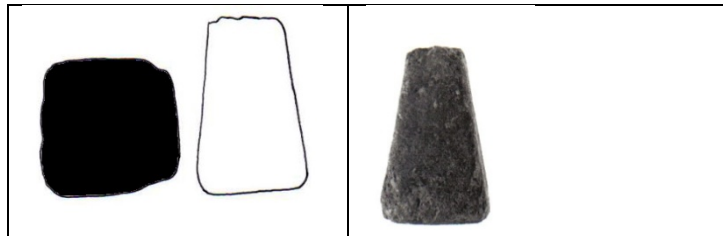
Υψ. 7,5 Βάση Μήκ. & Πλ. 3,9 Δ.ὀπῆς 0,8 Βάρος 55

Πηλὸς ἀνοικτὸς καστανός, σχετικὰ καθαρὸς, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικὲς και μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή πλατεία κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία έλλειψοειδής. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες. Η όπη τοποθετημένη χαμηλά.

A49. M96/πδ102

10/08/96 Μινώα.πιν. 6:7 τετρ. Β1-Β2, Οδός Μ1, β'βαθμίδα, βάθ. 0,870.

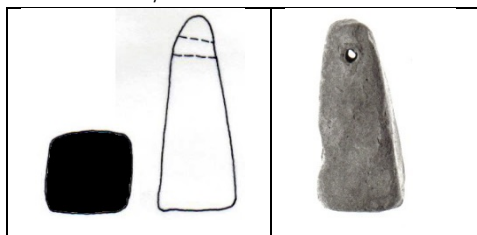
Υψ. 5,6 Βάση: Μήκ. 3,9 Πλ. 3,8 Δ.όπης 0,5 Βάρος 58

Πηλός ερυθρός, με πολλές προσμίξεις ασβεστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περισσότερο από το ήμισυ, μεγάλες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία επίπεδη με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

A50. M96/πδ355

22/08/96 Μινώα.πιν. 5:7 τετρ. Ε5-Δ5, τομή 1, στρώση /4\.

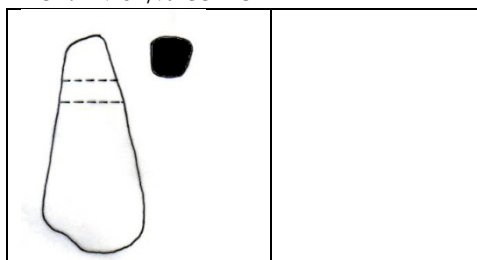
Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 2,7 Πλ. 2,6 Δ.όπης 0,5 Βάρος 47

Πηλός ερυθρός, με προσμίξεις χαλαζία και σχιστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή και στενή κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία επίπεδη με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές γωνιώδεις.

A51. M01/πδ554=3

20/07/01 Μινώα. Τείχος, πιν. 5:6 Γ6, πιν. 6:6 Γ1, Δ. του μάρτυρα, στρώση /1\.

Υψ. 6,6 Κορυφή: Μήκ. 1,4 Πλ. 1,3 Δ.όπης 0,5 Βάρος 58

Πηλός καστανός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τα 2/3, μεγάλες αποκρούσεις. Έλλειπει ή βάση.

Πυραμιδοειδές με κομμένη, ορθογώνια, ελαφρώς κυρτή κορυφή. Επιφάνειες ελαφρώς κοίλες. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

A52. M03/πδ 451

08/07/03 Μινώα. Δ. του κλίβανου. Έπιφανειακός καθαρισμός στρώματος ανασκαφής '01.

Υψ. 5,0 Βάση: Μήκ. 3,9 Πλ. 2,7 Δ.όπης 0,5 Βάρος 55

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα μελανό. Έξομάλυνση. Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατειά επίπεδη, με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Λογχόσχημο σφράγισμα (Υψ. 1,8, πλ. 0,9) στην μία ἔδρα φθαρμένο ἀβαθές πιθανῶς ἰστάμενος μῶδης ἄνδρας με στάσιμο και ἄνετο σκέλος, λυγισμένους βραχίονες στους ἀγκῶνες στὸν τύπο τοῦ Ἡρακλή Λυκείου Farneze.

A53. M86/πδ 10

30/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", "δρόμος-εἴσοδος" τομή, ἀπόσταση ἀπὸ Α. τοῖχο ἕως 3,200, ἀπὸ βάθ. 0,760.

Υψ. 5,7 Βάση: Μήκ. & Πλ. 2,5 Δ.όπης 0,4 Βάρος 41

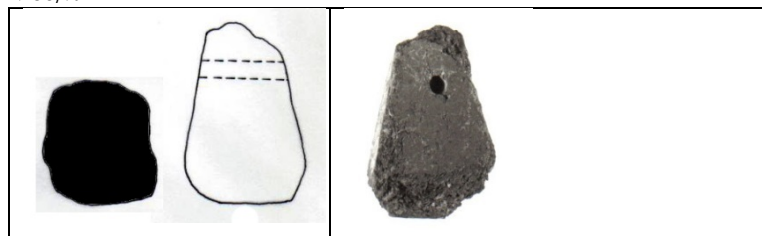
Πηλός ρόδινος, σχετικὰ καθαρός. Κιτρινωπό Επίχρισμα. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις μικρές κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή. Χαμηλό. Ἡ βάση τετράγωνη, γωνιώδεις ἀκμές, ἐπιφάνειες επίπεδες.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

M86/πδ 21

03/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", κάτω ἀπὸ τὴν στρώση τῶν λίθων, βάθ. 0,900- 1,550 (σημ. 2), ἀπόσταση ἀπὸ Α. τοῖχο 2,450.

Υψ. 6,1 Βάση: Μήκ. 4,0 Πλ. 3,9 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 85

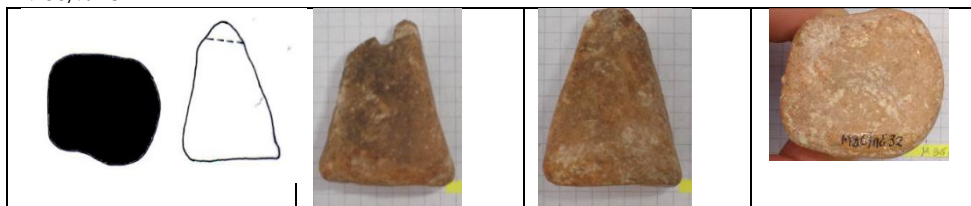
Πηλός ερυθρωπός, εὐθριπτος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Έλλειπει ἢ κορυφή, ἀποκρούσεις στὴν βάση.

Πυραμιδοειδής με κομμένη κορυφή. Βάση σχεδὸν τετράγωνη με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Χαμηλό.

M86/πδ 32

05/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές" Δρόμος-είσοδος. Βάθ. 0,800- 2,000 (σημ. 1). απόσταση από Α. τοίχο 0,80-2,10. Ν. του τοιχαρίου.

Υψ.5,1 Βάση: Μήκ. 3,9 Πλ. 3,7 Δ.όπης 0,5 Βάρος 46

Πηλός ερυθρωπός, εύθριπτος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Έλλειπει ή κορυφή, αποκρούσεις στην βάση. Ίχνη αιθάλης.

Πυραμιδοειδής με κομμένη κορυφή. Βάση σχεδόν ορθογώνια άκανόνιστη με αποστρογγυλεμένες γωνίες, ελαφρώς κοίλη. Επιφάνειες επίπεδες.

M87/πδ 27

05/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές", Ισοπέδωση του χώρου Ν.

Υψ. 5,4 Βάση: Μήκ. 2,8 Πλ. 2,6 Δ.όπης 0,3 Βάρος 46

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Σχεδόν άκέραιο. Έλλειπει ή κορυφή και το μεγαλύτερο τμήμα της διαμπερούς όπης. αποκρούσεις κατά τόπους. Στρώμα σκληρού ιζήματος.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή σχεδόν παραλληλεπίπεδο. Η βάση, σχεδόν τετράγωνη, άκμές κυρτές αποστρογγυλεμένες.

A54. M87/πδ 34

05/08/87 Μινώα. τομή Γ/Ν1, Α. τμήμα, βάθ. 1,950-2,150.

Υψ. 3,9 Βάση: Μήκ. & Πλ. 2,7 Δ.όπης άδύνατη μέτρηση Βάρος 25

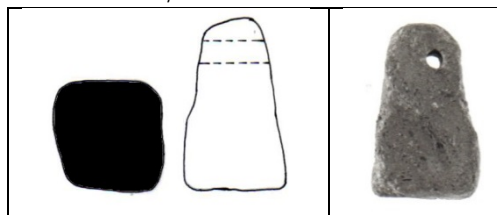
Πηλός πορτοκαλορρόδιнос με ελάχιστες προσμίξεις σχιστολιθικές.

Άκέραιο σχεδόν, έλλείπει ή κορυφή και ή διαμπερής όπή.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη κορυφή. Βάση τετράγωνη πλατειά, με ελαφρά κοιλότητα στο κέντρο και αποστρογγυλεμένες γωνίες.

Πλατειά ταινία σε σχήμα L, στην μία πλατειά έδρα, πιθανό χάραγμα πριν από την όπτηση.

A55. M88/πδ 37

12/08/88 Μινώα. Τομή Γ/Ν1 '88, Α. τμήμα, σκάμμα 1, βάθ. 2,750-2,900.

Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. & Πλ. 3,7 Δ. όπης 0,6 Βάρος 83

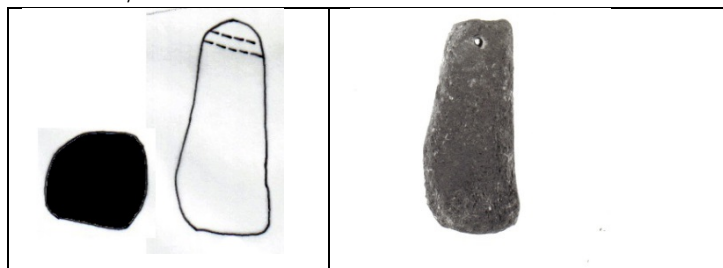
Πηλός καστανός - ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Μικρές αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή και τετράγωνη επίπεδη βάση με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Η όπη είναι ελαφρώς εκκεντρη. Χαμηλό.

Έντυπες ταινίες πιθανά χαράγματα στην μία έδρα, την κορυφή και την βάση, ίσως και τυχαία (πρίν ή και επικολλημένα οργανικά κατάλοιπα κατά την όπτηση).

A56. M89/πδ 15

31/07/89 Μινώα. Τομή Γ/Ν1'89, Α. τμήμα, Ριζόκομμα Ν. παρειάς.

Υψ. 5,8 Βάση: Μήκ. 2,8 Πλ. 2,7 Δ. όπης 0,2-3 Βάρος 56

Πηλός έρυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās. Επίχρυσμα καστανό. Έξομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν. Έλλείπει ή κορυφή, καθώς και μικρό τμήμα της βάσεως.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή, και στενή τετράγωνη επίπεδη βάση με στρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες σχηματίζουν περίπου παραλληλεπίπεδο με γωνιώδεις άκμές. Η όπη μικρή και τοποθετημένη ψηλά.

ΘΡΑΥΣΜΑ

M90/πδ 50

27/07/90 Μινώα. Τομή Γ/Ν1'90, Ν. Προέκταση, στρώση /6\.

Υψ. 1,7 Πάχ. 2,4 Δ. όπης 0,5 Βάρος 14

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα σώζεται μόνον ή κορυφή, περίπου τὸ 1/3.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή επίπεδη κορυφή.

A57. M87/πδ 8

25/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Έπιφανειακός καθαρισμός Β.

Ύψ. 6,6 Βάση: Μήκ. 3,9 Πλ. 3,8 Δ.όπης 0,7 Βάρος 108

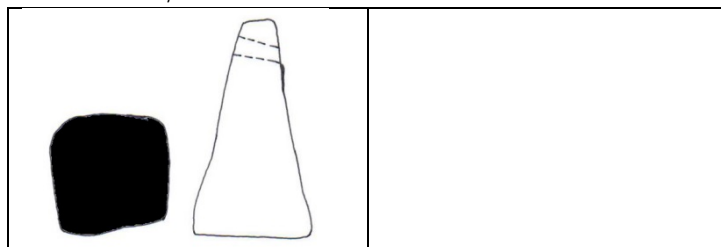
Πηλός έρυθρός -τεφρός πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Έπίχρισμα πορτοκαλέρυθρο.

Έλλείπει μικρό τμήμα τῆς κορυφῆς και ἀποκρούσεις ὑπάρχουν στην βάση.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή και σχεδόν τετράγωνη επίπεδη βάση.

Έπιφάνειες επίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A58. M87/πδ 41

19/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. Τοίχος, ΤΕ, Χῶρος 6-9,20μ. Έπιφανειακός καθαρισμός στρώματος ἀνασκαφῆς '87.

Ύψ. 6,9 Βάση: Μήκ. 3,7 Πλ. 3,6 Δ.όπης 0,4 Βάρος 79.

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς και λίγος μαρμαρυγίας. Έξομάλυνση.

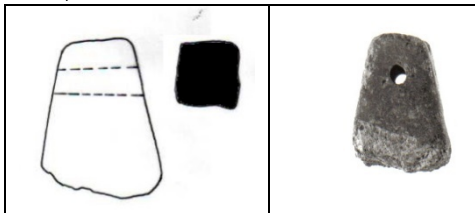
Αποκρούσεις στην βάση και κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με στενή επίπεδη κομμένη κορυφή. Τό σχῆμα εὐρύνεται πρὸς τὴν βάση.

Πλατειά τετράγωνη και επίπεδη βάση με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες.

Ύχνη μελανοῦ γανώματος. Έντυπος κύκλος πὸν πλαισιώνεται ἀπὸ ὁμόκεντρο ἐγκάρσιο κύκλο.

M94/πδ2=51

29/07/94 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, εγκάρσιο τοιχάριο 2, Στῶμα 3, συγκεντρωμένα ἀγγεία.

Ύψ. 4,7 Κορυφή: Μήκ. 2,1 Πλ. 2,0 Δ.όπης 0,7 Βάρος 55

Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἕμισυ, μεγάλες ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια, επίπεδη κορυφή. Έπιφάνειες ἐλαφρῶς κοίλες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A59. M91/πδ 6.

29/07/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. Ι4/Ι5, στρώση /9\.

Ύψ. 7,0 Βάση: Μήκ.4,1 Πλ. 3,9 Δ.όπης 0,5 Βάρος 94

Πηλός ερυθρός, με πολλές προσμίξεις- εγκλείσματα ασβεστολιθικά και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο με μικρές αποκρούσεις στην κορυφή.

Πυραμιδοειδές με κυρτή όξεία κορυφή. Βάση τετράγωνη κυρτή με αποστρογγλυμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες και αποστρογγλυμένες ακμές.

Χάραγμα βαθύ κεφαλαίο Ι με κάθετες κεραίες (διαστ. Μήκ. 1,2 Πλ. 0,3-0,5).

A60. M91/πδ 10.

02/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. Ι4/Ι5, στρώση /13\.

Ύψ. 4,9 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,4 Βάρος 44

Πηλός ερυθρός-ρόδινος, σχεδόν καθαρός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση - Επίχρισμα ρόδινο.

Ακέραιο με μικρές αποκρούσεις στην όπη, την μία επιφάνεια και στην βάση. Λεπτό στρώμα ιζήματος καλύπτει κατά τόπους την μία επιφάνεια.

Πυραμιδοειδές χαμηλό με κομμένη κορυφή επίπεδη. Βάση πλατειά και τετράγωνη ελαφρώς κοίλη στο κέντρο, αποστρογγλυμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες, γωνιώδεις ακμές. Λοξή ή όπη. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από αυτήν στην μία όψη.

Χάραγμα: λοξή γραμμή (Μήκ. 0,3) στην κορυφή.

A61. M91/πδ 40.

5/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7:7 τετρ. Ι4-Ι5, στρώση /31\.

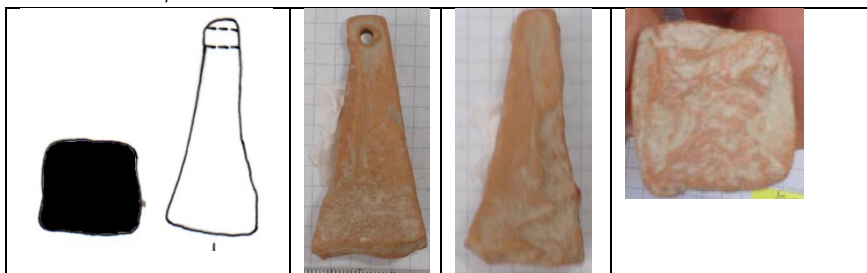
Ύψ. 4,4 Βάση: Μήκ. 2,5 Πλ. 2,5 Δ.όπης 0,6 Βάρος 29

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση .

Ακέραιο, Έλλείπει ή κορυφή.

Πυραμιδοειδές σχεδόν παραλληλεπίπεδο με κομμένη κορυφή και βάση τετράγωνη επίπεδη. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες. Χαμηλό.

A62. M91/πδ 11 .

05/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. Τμήμα, πιν. 6.7 τετρ. Η4/Θ4, Β. προέκταση, Στρῶμα (2), πεσμένοι λίθοι.

Υψ. 5,7 Βάση: Μήκ. 2,7 Πλ. 2,5 Δ.όπης 0,3 Βάρος 26

Πηλός ερυθρωπός, καθαρός, μαλακός. Επίχρισμα καστανοροδίνο.

Άκέραιο σχεδόν, με μεγάλες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, επίπεδη κορυφή. Βάση πλατειά τετράγωνη επίπεδη. Επιφάνειες στις ἔδρες κοίλες εὐρυνόμενες πρὸς τὴν βάση. Ἄδρὸ ἀκανόνιστο περιγράμμα. Πλαστικός δακτύλιος γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A63. M91/πδ 22.

14/08/91 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/5, ριζόκομμα Β. παρειᾶς.

Υψ. 6,3 Βάση: Μήκ. 2,7 Πλ. 2,7 Δ.όπης 0,3-0,4 Βάρος 32

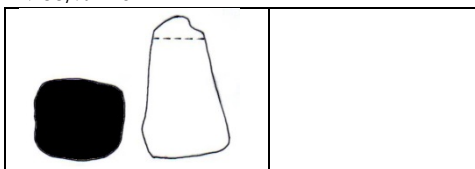
Πηλός ερυθρωπός - τεφρός πυρήνας, σχετικά καθαρός, μαλακός, με ἐλάχιστες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ, μεγάλες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή στενή, ὀρθογώνια, επίπεδη καὶ βάση τετράγωνη πλατειά επίπεδη. Επιφάνειες ἐλαφρῶς κοίλες. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες. Ἄδρὸ ἀκανόνιστο περιγράμμα.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

M88/πδ 10

27/07/88 Μινώα. "Θέατρο" Α. Αναλ. τοῖχος, Χῶρος 36-40μ., Ἐπιφανειακὸς καθαρισμός.

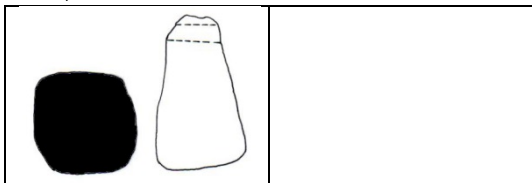
Υψ. 5,4 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ. 3,3 Δ.όπης 0,5 Βάρος 68

Πηλός ερυθρωπός, σκληρὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν. Ἐλλείπει ἡ κορυφή.

Πυραμιδοειδές, με κομμένη κορυφή καὶ επίπεδη ὀρθογώνια βάση. Επιφάνειες ἐπίπεδες Ἀποστρογγυλεμένες ἀκμές.

M89/πδ 9

24/07/89 Μινώα. "Θέατρο", Χώρος ΒΔ, Αποψίλωση.

Υψ. 6,2 Βάση: Μήκ. 4,0 Πλ. 3,9 Δ.όπής 0,5 Βάρος 17

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές πατελιᾶς. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν. Έλλειπει ή κορυφή καθώς και μικρό τμήμα της βάσεως. Ίχνη αιθάλης.

Πυραμιδοειδές, με κομμένη επίπεδη κορυφή, και τετράγωνη επίπεδη βάση με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες και γωνιώδεις άκμές.

M89/πδ 25

11/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν. 2.1 τετ. Π1/ΒΑ1, τοίχος Δ2, Επιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 4,6 Βάση: Μήκ. 3,6 Πλ. 3,3 Δ.όπής 0,5 Βάρος 29

Πηλός μελανέρυθρος, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές, εύθριπτος. Ξεομάλυνση στις επιφάνειες.

Θραύσμα, περίπου τα 2/3, Έλλειπει ή κορυφή και αρκετό τμήμα της βάσης.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και με τετράγωνη πλατεία επίπεδη βάση με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες.

A64. M91/πδ2.

22/07/91 Μινώα. 'Σεραπειών', πιν. 2.2 τετ. Α1/ΝΔ2, στρώση /1\.

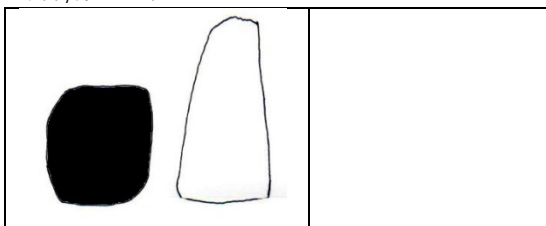
Υψ. 6,0 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ. 3,4 Δ.όπής 0,5-0,6 Βάρος 72

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση - Επίχρισμα.

Ακέραιο με μικρές αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ελαφρώς κυρτή κορυφή, στενή, τετράγωνη. Η βάση πλατεία τετράγωνη επίπεδη με αποστρογγυλεμένες άκμές στην περιφέρεια.

M99/πδ7=229

19/08/99 Μινώα. Χώρος «Θέατρου», Β. του Β. τοίχου, πιν. 2:2 τετ. Α1/ΒΑ4, τομή 2, επιφανειακή στρώση.

Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 3,8 Πλ. 3,4 Δ.όπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 81

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Σχεδόν Ακέραιο, έλλειπει ή κορυφή και ή διαμπερής όπη.
 Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά επίπεδη, με στρογγυλεμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.
 Αποτύπωμα λοξής στενής ταινίας (διαστ. Μήκ. 0,9 Πλ. 0,3) στην μία έπιφάνεια.

A65. M00/πδ308

30/08/00 Μινώα. Χώρος «Θεάτρου», πιν. 1:1 τετρ. I6/NA3-4, Διαμόρφωση χώρου μετά από την διάλυση της ξερολιθιάς αρ. 2.

Ύψ. 5,4 Βάση: Μήκ. 3,8 Πλ. 3,5 Κορυφή: Μήκ. & Πλ. 0,90 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 46

Πηλός καστανόφαιος με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Σχεδόν Ακέραιο, αποκρούσεις στην βάση.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη τετράγωνη κορυφή και βάση έλλειψοειδής πλατειά επίπεδη. Το σχήμα ευρύνεται προς την βάση, έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη.

A66. M00/πδ601.

19/09/00 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου', Πίν. 1:1 I6/BA1-4, τομή 2Γ/00, Ν. τμήμα, στρώση /3/, βάθ. 2,800-3,000.

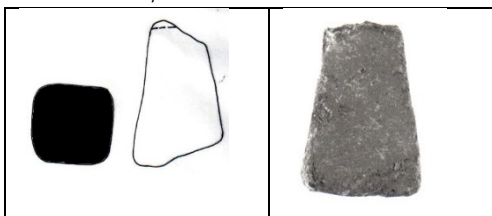
Ύψ. 7,1 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ. 3,7 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 74

Πηλός ώχροκάστανος, φαιός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο. Ίχνη αιθάλης.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη τετράγωνη κορυφή και βάση έλλειψοειδής πλατειά, επίπεδη. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες. Σχεδόν παραλληλεπίπεδο σχήμα. Η όπη τοποθετημένη χαμηλά και εκκεντρη.

A67. M97/πδ1=301

31/07/97 Μινώα. ΝΑ του Γυμνασίου, πιν. 6:7 τετρ. Α2-Α3& Β2-Β3. Ν. του τοίχου ΑΔ και Α τοίχου ΒΝ.

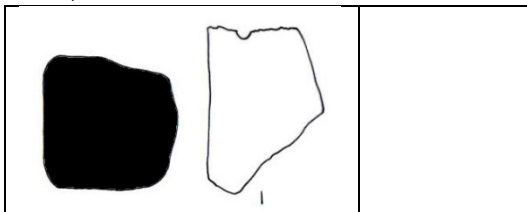
Ύψ. 4,8 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,3 Βάρος 75

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3, Έλλειπει ή κορυφή, μεγάλες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη πλατεία, επίπεδη. Χαμηλό. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες.

M97/πδ3=303

04/08/97 Μινώα.ΝΑ του Γυμνασίου, πιν. 6:7 τετρ. Α2-Α3& Β2-Β3. Α τοίχου ΒΝ. Στρώση /2\ όστράκων, βάθ. 2,090-2,360.

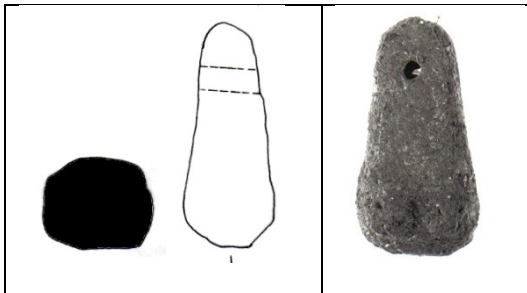
Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 4,2 Πλ. 4,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 97

Πηλός ώχροροδίνο, με προσμίξεις σχιστολιθικών, άββεστολιθικών, ήφαιστειακών χαλίκων και χαλαζία. Επίχρισμα κιτρινωπό. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3, μεγάλες άποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση περίπου τετράγωνη. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες.

A68. M97/πδ11=708

14/08/97 Μινώα.ΒΑ του Ναού, Αποκάλυψη κτιστής κατασκευής, πιν. 6:6 τετρ. Θ6/Ι6, άφαίρεση επιφανειακής στρώσης.

Υψ. 6,3 Βάση: Μήκ. 3,7 Πλ. 3,2, Κορυφή: Μήκ. 2,4 Πλ. 1,7 Δ.όπης 0,5 Βάρος 88

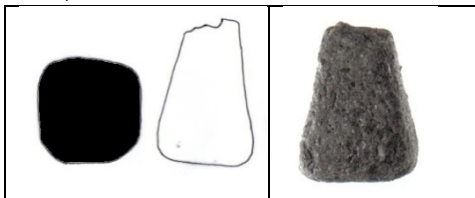
Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν, άποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή και κυρτή κορυφή και βάση ορθογώνια επίπεδη, με άποστρογγλυμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές άποστρογγλυμένες.

ΘΡΑΥΣΜΑΤΑ

M97/πδ18=714

18/08/97 Μινώα.πιν.6:6 τετρ. Η6/Θ6. Β. του Ναού Α του Β1, στρώση /2\.

Υψ. 6,3 Βάση Μήκ. 2,7 Πλ. 2,7 Δ.όπης 0,3-0,4 Βάρος 78

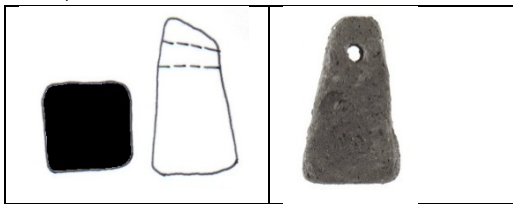
Πηλός έρυθρωπός - τεφρός πυρήνας, σχετικά καθαρός, μαλακός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3, Έλλείπει ή κορυφή, μεγάλες άποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση τετράγωνη πλατεία επίπεδη. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές άποστρογγλυμένες.

M97/πδ40

18/08/97 Μινώα.πίν.6:6 τετρ. Η6/Θ6. Β. του Ναού, Α του Β1, στρώση /2\.

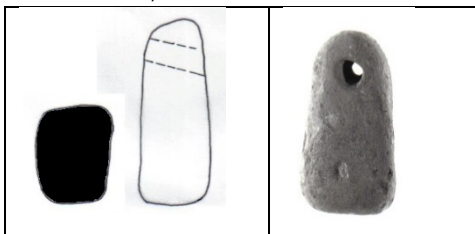
Υψ. 6,3 Βάση Μήκ. 2,7 Πλ. 2,7 Δ.όπης 0,3-0,4 Βάρος 55

Πηλός ἐρυθρωπός - τεφρός πυρήνας, σχετικά καθαρός, μαλακός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3, Ἐλλείπει ἡ κορυφή, μεγάλες ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά, επίπεδη. Χαμηλό. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A69. M98/πδ3=102

04/08/98 Μινώα.πίν. 6:6 τετρ. Β3-4. ἀφαίρεση μάρτυρα Γ, βάθ. 0,450-0,540.

Υψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 2,5 Κορυφή: Μήκ. 2,2 Πλ. 1,9 Δ.όπης 0,7 Βάρος 38

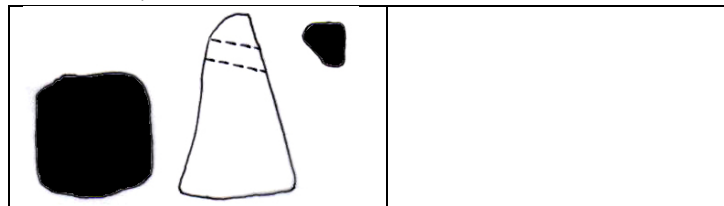
Πηλός ἀνοικτός ρόδινος, σχετικά καθαρός, μαλακός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3, Ἐλλείπει ἡ κορυφή, μεγάλες ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή πλατειά κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατειά, επίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Χαμηλό. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

Ἐμπέστο κυκλικό κόσμημα σὲ μία ἐπιφάνεια.

A70. M99/πδ4=101

12/08/99 Μινώα.πίν. 6:7 τετρ. Ε5, ΒΑ γωνία, ἀφαίρεση ξερολιθιάς.

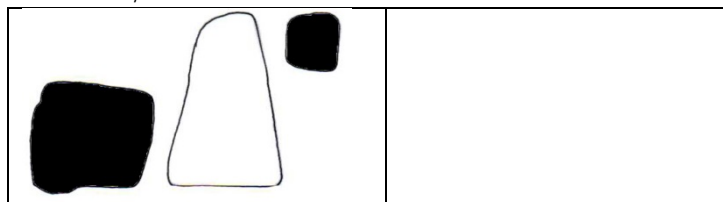
Υψ. 4,6 Βάση: Μήκ. 3,1 Πλ. 2,9 Κορυφή: Μήκ. 1,4 Πλ. 1,3 Δ.όπης 0,4 Βάρος 31

Πηλός ρόδινος, σχετικά καθαρός, μαλακός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ξεομάλυνση.

Ἀκέραιο ἐλαφρὲς ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή στενή κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά, επίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Τὸ σχῆμα εὐρύνεται πρὸς τὴν βάση. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A71. M01/πδ8

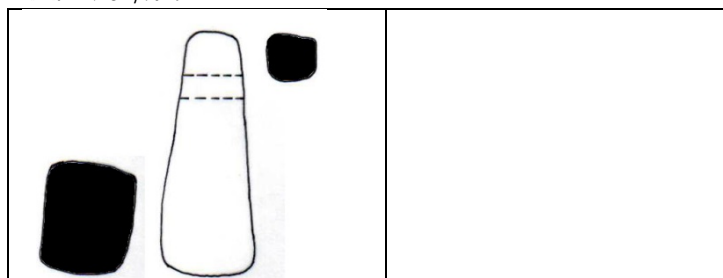
23/07/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. του τριγωνικού πύργου. Τοίχος ΒΝ2, Καθαρισμός.
Υψ. 5,2 Βάση: Μήκ. 3,6 Πλ. 3,3 Κορυφή: Μήκ. 2,0 Πλ. 1,8 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 62

Πηλός ερυθρωπός-καστανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὰ 2/3, μεγάλες αποκρούσεις. Ἐλλείπει ἡ κορυφή καὶ ἡ διαμπερῆς ὀπή.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατεία, ἐπίπεδη. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A72. M01/πδ9

13/08/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, τριγωνικός πύργος, τομή 3/01.

Υψ. 6,5 Βάση: Μήκ. 3,0 Πλ. 2,6 Κορυφή: Μήκ. & Πλ. 1,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 60

Πηλός ερυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

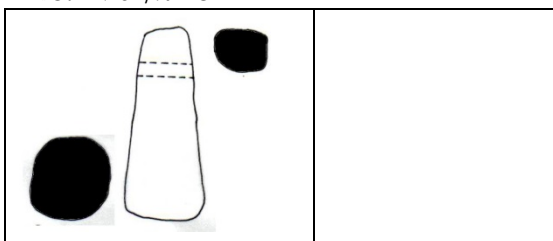
Ἀκέραιο, μικρές ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, ἐπίπεδη κορυφή καὶ βάση τετράγωνη πλατεία, ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Σχεδὸν παραλληλεπίπεδο σχῆμα.

Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

Χάραγμα: εὐθεία γραμμὴ στὸ μέσον τῆς βάσης (Μήκ. 0,5).

A73. M01/πδ13

23/08/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, πιν. 8:3 τετρ. Η3-4, Ἀποκάλυψη ἀνώτερης ἐπιφανείας τοίχου ΒΝ5.

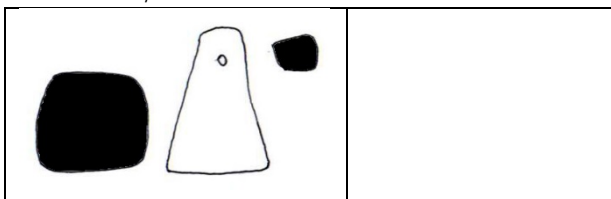
Υψ. 7,0 Βάση: Μήκ. & Πλ. 3,1 Κορυφή: Μήκ. 2,1 Πλ. 1,9 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 77

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ἀκέραιο μικρές ἀποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη, ὀρθογώνια, ἐπίπεδη κορυφή καὶ βάση τετράγωνη, ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλευμένες.

A74. M01/πδ15

03/09/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, πιν. 8:3 τετρ. Η3-4, Χώρος πίθου 2, στρώση /1\.
 Ύψ. 4,0 Βάση: Μήκ. 2,8 Πλ. 2,7 Κορυφή: Μήκ. 1,0 Πλ. 0,9 Δ.όπτης 0,3-0,4 Βάρος 24
 Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη, ὀρθογώνια, επίπεδη κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη πλατειά, επίπεδη, με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Χαμηλό. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

A75. M03/πδ 957

11/08/03 Μινώα. Δ. κλιτύς, ΒΔ. Πύλη, πιν. 8:3 τετ. Β4, διάλυση ξερολιθιάς Δ. της πύλης.

Ύψ. 5,8 Βάση: Μήκ. & Πλ. 3,5 Δ.όπτης 0,7 Βάρος 48

Πηλός ἐρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη ὀρθογώνια, ελαφρώς κυρτή κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη και επίπεδη, με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Χαμηλό. Επιφάνειες ελαφρώς κοίλες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Γραμμικά χαραγμάτα στην μία ἔδρα / και Χ.

A76. M03/πδ 961

18/08/03 Μινώα. Δ. κλιτύς, Πύλη, πιν. 9:3 τετρ. Β-Γ/2-3 τομή 3'03, στρώση /3\κάτω από τους λίθους.

Ύψ. 6,4 Βάση: Μήκ. 4,4 Πλ. 4,2 Δ.όπτης 0,5 Βάρος 75

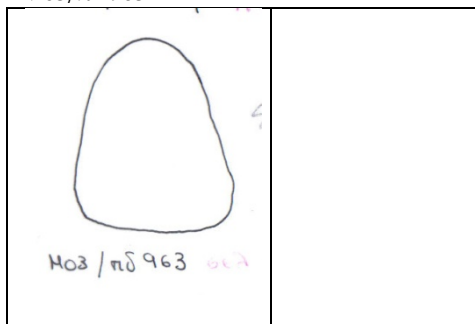
Πηλός καστανός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, λίγες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά, επίπεδη με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Χάραγμα σταυροειδές στην βάση.

M03/πδ 963

18/08/03 Μινώα. Δ. κλιτύς Πύλη, πιν. 9:3 τετρ. Β-Γ/2-3 τομή 3'03 στρώση /2.\

Υψ. 3,7 Βάση Μήκ. 3,0 Πλ. 2,9 Δ.όπτης αδύνατη μέτρηση Βάρος 40

Πηλός καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση .

Θραύσμα, περίπου τὸ ἕμισυ, μεγάλες αποκρούσεις. Ἐλλείπει ἡ κορυφή καὶ ἡ ὀπή ἀνάρτησης

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη κορυφή καὶ βάση τετράγωνη πλατειά, ἐπίπεδη με στρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες.

A77. M03/πδ 964

18/08/03 Μινώα. Δ. κλιτύς, Πύλη, πιν. 9:2 τετρ. Ι4, τομή 8'03, στρώση /2.\

Υψ. 5,8 Βάση: Μήκ. 3,4 Πλ. 2,6 Δ.όπτης 0,6 Βάρος 58

Πηλός ερυθρωπὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη, τετράγωνη, ἐπίπεδη κορυφή καὶ βάση ὀρθογώνια πλατειά, ἐπίπεδη με ἀποστρογγυλεμένες γωνίες. Χαμηλό. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες.

Πύργος στὸ Χωριό, Ἁγία Τριάδα Ἀρκεσίνης

A78. ΠΑΤ95/πδ3

12/10/95 Πύργος. Α. τοῦ Α. τοίχου, Χῶρος Α9, κλίμακα.

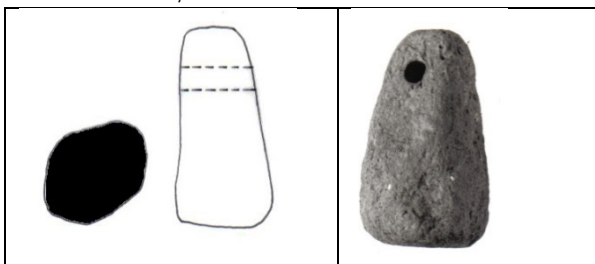
Υψ. 3,1 Βάση: Μήκ. 2,8 Πλ. 2,6 Δ.όπτης αδύνατη μέτρηση Βάρος 25

Πηλὸς καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3, μεγάλες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδὲς με κομμένη κορυφή καὶ βάση τετράγωνη, ἐπίπεδη. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές ἀποστρογγυλεμένες.

A79. ΠΑΤ95/πδ4

12/10/95 Πύργος. Α. του Α. τοίχου, Χώρος Α2, Έπιφανειακός καθαρισμός.

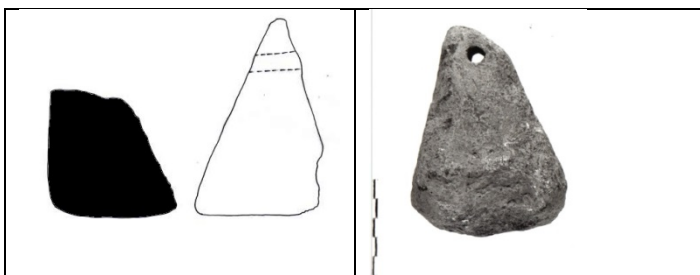
Υψ. 5,3 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,8 Δ.όπτης 0,5 Βάρος 39

Πηλός ερυθρώπος πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με στενή, ορθογώνια, κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη, επίπεδη με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Σχεδόν παραλληλεπίπεδο σχήμα. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

A80. ΠΑΤ95/πδ5

25/09/95 Πύργος Α. της Αύλης, Α. του Α. τοίχου, Χώρος Α2 .

Υψ. 5,3 Βάση: Μήκ. 3,1 Πλ. 2,6 Δ.όπτης 0,7 Βάρος 38

Πηλός ώχροκάστανος πορώδης, με λίγες προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο σχεδόν, μεγάλες αποκρούσεις. Έλλειπει τμήμα της μίας επιφάνειας.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση τετράγωνη επίπεδη, με αποστρογγυλεμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλεμένες.

Στην μία έδρα σφράγισμα έλλειψοειδές δυσδιάγνωστο.

Μαρκιανή

A81. 327

11-07-90 Μαρκιανή. Τομή 4. Β. Ξερολιθιά . Έπιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 7,1 Βάση: Μήκ. & Πλ. 4,1 Δ.όπτης 0,6 Βαρος 86

Πηλός ερυθρώπος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις έπιφάνειες. Έλλείπει το μεγαλύτερο τμήμα της βάσης.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή κορυφή. Έπιφάνειες επίπεδες, ακμές αποστρογγυλεμένες.

Με δύο διαμπερείς όπες**A82.** ΠΑΤ04/ΑΕ97

30/06/04 Πύργος. Μπάζα Ν. του Πύργου.

Υψ. 5,2 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 2,4 Δ.όπων 1)0,3 2) 0,3 απόσταση 1,0 Βάρος 38

Πηλός ρόδινος με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη τετράγωνη επίπεδη κορυφή και με δύο διαμπερείς όπες. Βάση ορθογώνια επίπεδη, με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Έμπιεστη λοξή ταινία στην μία πλευρά (Μήκ. 0,7).

Πυραμιδοειδή μεγάλου μεγέθους**Μινώα****A83.** Μ91/πδ4.

25/07/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν 7.7 τετ.Ι4/Ι5, στρώση /7\.

Υψ. 7,1 Βάση: Μήκ. 4,7 Πλ. 4,4 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 160

Πηλός ρόδινος - καστανός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν, Έλλειπει ή κορυφή, μεγάλες αποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές, σχεδόν παραλληλεπίπεδο, με κυρτές ακμές στην περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες.

Έντυπώματα έλλειψοειδές και πολυέδρο στην βάση.

A84. Μ91/πδ 167 = 5.

09/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 τετ. Θ4/Θ5, στρώση /2\.

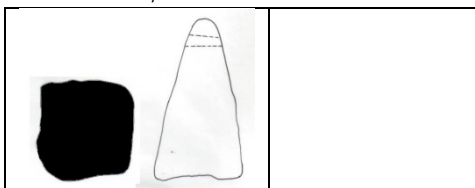
Υψ. 10,0 Βάση: Μήκ. 5,8 Πλ. 5,5 Δ.όπης 0,7-0,6 Βάρος 301

Πηλός καστανός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση - Επίχρισμα καστανό.

Ακέραιο με φθορές στην κορυφή και την βάση. Έλλειπει τμήμα μίας επιφανείας.

Πυραμιδοειδές, μεγάλου μεγέθους με κομμένη κορυφή, τριγωνικής τομής, κυρτή και βάση τετράγωνη πλατειά, επίπεδη. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

A85. M93/πδ353

16/08/93 Μινώα.πιν. 5:7 τετρ. Γ6, αφαίρεση επιφανειακής στρώσης.

Υψ. 10,0 Βάση: Μήκ. 5,8 Πλ. 5,5 Δ.όπης 0,6-0,7 Βάρος 291

Πηλός καστανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην βάση

Πυραμιδοειδές με τριγωνικής τομής κυρτή κορυφή και βάση επίπεδη, τετράγωνη σχεδόν με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Αγία Ειρήνη Λεύκες

A86. AE99/πδ2

11/99 περιφέρεια Μινώας. Αγία Ειρήνη, πλησίον της εκκλησίας, παράδοση Μ.Μωραϊτάκη.

Υψ. 6,7 Βάση: Μήκ. 4,9 Πλ. 4,9 Δ.όπης 0,4-0,7 Βάρος 116

Πηλός ερυθρωπός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα φαιοκάστανο. Έξομάλυνση.

Ακέραιο με αποκρούσεις στην περιφέρεια της βάσης και στην κορυφή.

Πυραμιδοειδές με κομμένη, κυρτή κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη, επίπεδη με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

A87. AE87/πδ1

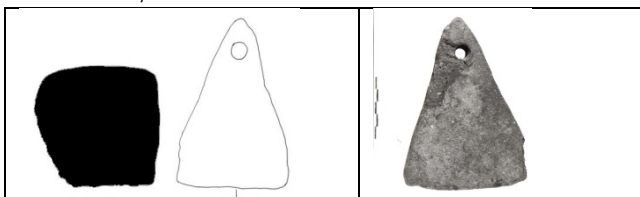
06/08/87 Αγία Ειρήνη, Χώρος Γ.

Υψ. 8,2 Βάση: Μήκ. 6,2 Πλ. 5,9 Δ.όπης 0,7 Βάρος 280

Πηλός ερυθροκάστανος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιάς, τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν, αποκεκρουμένο στην κορυφή.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση σχεδόν τετράγωνη, επίπεδη με αποστρογγυλευμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγυλευμένες.

Λιμνή Κατάπολα**A88.** A88/πδ1

24/10/88 Λιμνή Κατάπολα. Κήπος Νικ. Κωβαίου. Παράδοση Θεοδ. Βεκρη

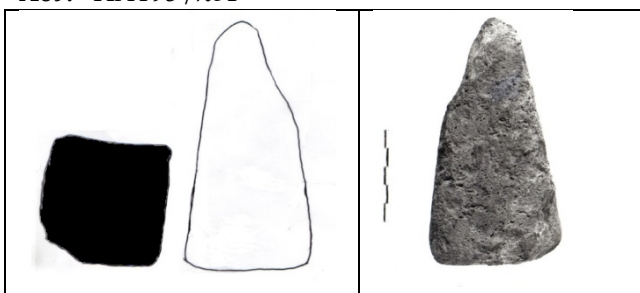
Υψ. 12,1 Βάση: Μήκ. 7,8 Πλ. 7,2 Δ.όπης 0,9-1,1 Βάρος 520

Πηλός καστανός φαιός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν, ελλείπει τμήμα της μίας επιφάνειας, μεγάλες αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με στενή τριγωνική κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά, επίπεδη με αποστρογγλυμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες.

Χάραγμα στην μία επιφάνεια κάθετη γραμμή στην μία επιφάνεια (Μήκ. 1,8 πλ. 0,2).

Πύργος στο Χωριό, Αγ. Τριάδα Αρκεσίνης**A89.** ΠΑΤ95 /πδ1

14/10/95 Πύργος κατά την διάλυση νεώτερου χωραφότοιχου Δ. της Αύλης .

Υψ. 11,6 Βάση: Μήκ. 6,7 Πλ. 6,3 Δ.όπης 0,7 Βάρος 354

Πηλός έρυθρωπός - τεφρός πυρήνας, σχετικά καθαρός, μαλακός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν, μεγάλες αποκρούσεις, ελλείπει τμήμα της μίας επιφάνειας.

Πυραμιδοειδές με κομμένη όξεια κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη επίπεδη, με αποστρογγλυμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες.

A90. ΠΑΤ05/ΑΕ526

07/10/05 Πύργος. Αύλη, τετρ. Α, στρώση /5\

Υψ. 7,5 Βάση: Μήκ. 5,3 Πλ. 5,1 Δ.όπης 0,7 Βάρος 204

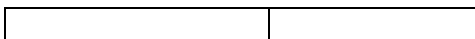
Πηλός έρυθρωπός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές πατελιᾶς και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή. Βάση τετράγωνη επίπεδη πλατειά, με αποστρογγλυμένες γωνίες. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες. Πιθανό χάραγμα στην βάση.

ΠΑΤ07/ΑΕ59

07/08/07 Πύργος. Αύλη, τετρ.Μ, έσωτερικά τής θυρίδας 'κτιστή κατασκευή' κάτω από τούς λίθους.

Πηλός έρυθρωπός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση .

Ύψ. 4,0 Βάση: Μήκ. 3,9 Πλ. 3,0 Δ.όπής 0,3 Βάρος 34

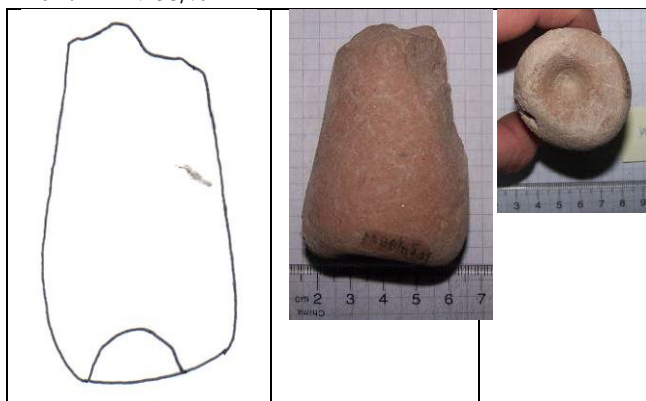
Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κορυφή και βάση όρθογώνια επίπεδη, με αποστρογγλυμένες γωνίες.

Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές αποστρογγλυμένες. Χαμηλό.

Κολουροκωνικό

A91. M88/πδ 11

30/07/1988 Μινώα. Γυμνάσιο, τομή ΙΙ, Χώρος 1,45 Χ2,25, βάθος 1,500-1,650.

Ύψ. 6,9 Βάση: Μήκ. 4,5 Πλ. 4,3 Δ.όπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 134

Πηλός καστανός - ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

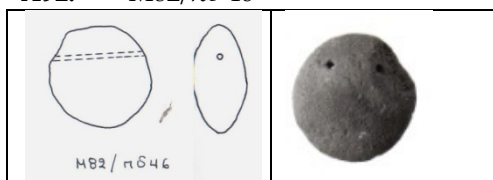
Έλλειπει ή κορυφή και τμήμα τής διαμπερούς όπής. Μικρές αποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Κολουροκωνικό κυλινδρικό με κομμένη στρογγυλευμένη κορυφή. Η κυκλική βάση έχει μία βαθιά κωνική κοιλότητα στο μέσον. Έπιφάνειες κυρτές.

Φακοειδή

Δισκοειδή με δύο διαμπερείς όπές

A92. M82/πδ 46

31/08/82 Μινώα. Δ4 -δ1, Σκληρό χαλκερό στρώμα.

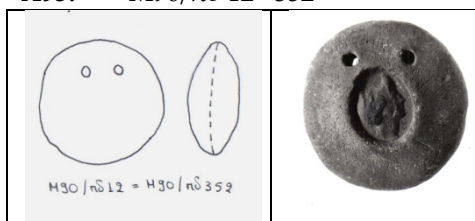
Ύψ. 3,5 Πάχ. 1,9 Δ.όπών 1) 0,2 2) 0,2 Βάρος 17

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

Άκέραιο, αποκρούσεις στην άνω απόληξη.

Φακοειδές δισκοειδές με αμφίκυρτες επιφάνειες που συγκλίνουν σε οξεία γωνιώδη άκμή στην περιφέρεια. Δύο διαμπερείς όπες.

A93. M90/πδ 12= 352

31/07-01/08/90 Μινώα.τομή Α6/Τ1, επιφανειακή στρώση.

Υψ.-Δ 4,3 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,3 2) 0,3 Βάρος 33

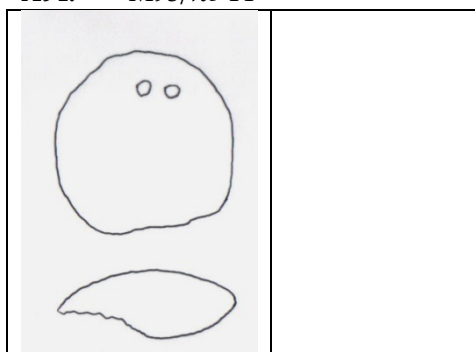
Πηλός καστανέρυθρος καθαρός. Ήξομάλυνση.

Ακέραιο, λίγες φθορές.

Δισκοειδές χαμηλό με αμφίκυρτες επιφάνειες συγκλίνουσες σε οξεία γωνία στην περιφέρεια και δύο διαμπερείς όπες.

Σφράγισμα ωοειδές (Μήκ.1,9 πλ.1,5) Προτομές δύο μορφών σε κατατομή. Σε πρώτο επίπεδο δυσδιάκριτη γυναικεία με κόμη σε κεκρύφαλλο και σε δεύτερο ανδρική με ανασηκωμένη περικεφαλαία (προτομές –πορτραίτα ζεύγους έλληνοιστικών ήγεμόνων.)

A94. M93/πδ 14

01/08/93 Μινώα. πιν. 5:6, τετρ. Η4-5/Θ4-5/Ι4-5, απομάκρυνση μπάζων αποκάλυψη τείχους.

Υψ. 4,4 Πάχ. 1,8 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 Βάρος 25

Πηλός φαιοροδίνος σχετικά καθαρός λίγες προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ήξομάλυνση.

Θραύσμα περίπου τὸ ήμισυ, Ίζημα κατά τόπους.

Φακοειδές δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Χαμηλό με αμφίκυρτες επιφάνειες συγκλίνουσες σε οξεία γωνία στην περιφέρεια.

A95. M93/πδ 18

13/08/93 Μινώα. Ν. τὸυ Α6, Απομάκρυνση μπάζων, Αποκάλυψη στρώσης πεσμένων λίθων.

Υψ.&Δ.4,3 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,3 2) 0,3 Βάρος 31

Πηλός καστανέρυθρος καθαρός. Ήξομάλυνση.

Ακέραιο, λίγες φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Χαμηλό, με αμφίκυρτες επιφάνειες συγκλίνουσες σε οξεία γωνία στην περιφέρεια.

A96. M89/πδ 31

18/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 1.1 τετ.Ι6/ΒΑ1, αφαίρεση μπάζων.

Υψ.&Δ. 3,5 Πάχ. 1,4 Δ.όπων 1) 0,2 2) 0,2 Βάρος 18

Πηλός καστανέρυθρος, τεφρός, με προσμίξεις - έγκλείσματα σχιστολιθικά και μαρμαρυγία.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Φακοειδές δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Μικρού μεγέθους με αμφίκυρτες επιφάνειες που συγκλίνουν σε όξεία τριγωνικής τομής άκμή στην περιφέρεια.

A97. M01/πδ 7

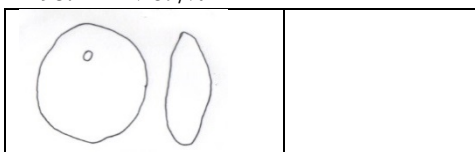
24/08/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. του τριγωνικού πύργου, Αποκάλυψη τοίχου ΒΝ6, στρώση λίθων /2\.

Υψ.& Δ. 4,3 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,3 2) 0,3 Βάρος 31

Πηλός πορτοκαλέρυθρος καθαρός. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, λίγες φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Χαμηλό, με αμφίκυρτες επιφάνειες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με μία διαμπερή όπη**A98.** M89/πδ 14

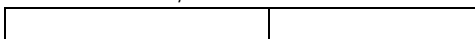
29/07/89 Μινώα. Γυμνάσιο, ΒΑ γωνία, κάτω από την λιθόπλινθο Α53.

Πηλός καστανέρυθρος, τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Υψ. 5,1 Πλ. 4,8 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 50

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Φακοειδές έλλειψοειδές δισκοειδές με μία διαμπερή όπη. Μικρού μεγέθους με αμφίκυρτες επιφάνειες.

A99. M88/πδ 39

22/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', Α. τοίχος, Χώρος 18-24μ. στρώση καλλιέργειας.

Υψ. 4,1 Πλ. 3,9 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,6-0,5 Βάρος 33

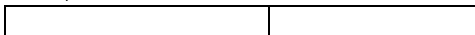
Πηλός καστανός με προσμίξεις - έγκλείσματα σχιστολιθικά και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Φακοειδές δισκοειδές έλλειψοειδές με μία διαμπερή όπη. Μικρού μεγέθους τριγωνική, όξεία κορυφή και Δισκοειδές σῶμα με αμφίκυρτες επιφάνειες.

Όρθογώνια έγκοπή (Μήκ. 1,1 Πλ. 0,4) έπάνω από την όπή στην μία επιφάνεια.

M99/πδ207= 20.

08/09/94 Μινώα. Α. αναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:2 Α6/ΝΔ2, καθαρισμός επιπέδου ανασκαφής 1989. Αποκάλυψη Β.όψης τοίχου ΑΔ.

Υψ. 5,2 Πλ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,4 Βάρος 20

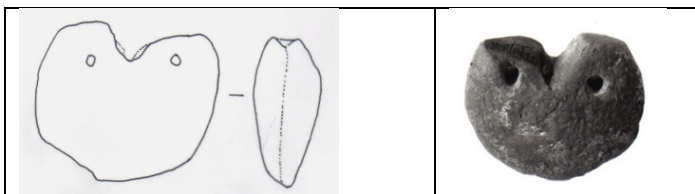
Πηλός ερυθρωπός, φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην κορυφή.

Φακοειδές δισκοειδές με μία διαμπερή όπη και αμφίκυρτες επιφάνειες που συγκλίνουν στην κυρτή περιφέρεια.

Πεταλόσχημα

A100. M81/πδ 10

05/08/81 Μινώα. Ναός- Δ1, Έπιφανειακός Καθαρισμός, Β. τμήμα, Αποκάλυψη κτίσματος, Στα γεμίσματα του χώρου Ν-Δ1

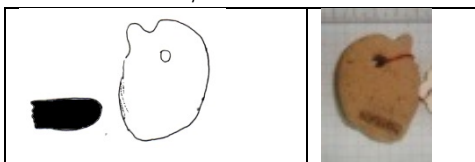
Υψ. 5,2 Πλ. 6,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1)0,6-0,7 2)0,6-0,7 απόσταση μεταξύ των όπων 2,5 Βάρος 66

Πηλός ρόδιнос χονδροειδής με προσμίξεις χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις κορυφές.

Φακοειδές πεταλόσχημο σχήμα με κυρτές επιφάνειες όξειες στην περιφέρεια. Το άνω τμήμα πεπιεσμένο με τριγωνική αυλάκωση και όξειες άκμες. Σχηματίζονται δύο κορυφές που χωρίζονται από καμπύλο αυχένα, στις οποίες υπάρχουν οι διαμπερείς όπες.

A101. M83/πδ 34

17/08/83 Μινώα. Ν από τον χώρο του Ναού.

Υψ. 4,9 Πλ. 3,7 Πάχ. 1,7 Δ.όπης 1) 0,5-0,6 απόσταση 1,5 Βάρος 58

Πηλός ανοικτός ρόδιнос, χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου το ήμισυ και τμήμα της δεύτερης όπης, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές πεταλόσχημο σχήμα με κυρτές επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια. Το άνω τμήμα πεπιεσμένο, κυρτή περιφέρεια. Σχηματίζονται δύο κορυφές που χωρίζονται από καμπύλο αυχένα, στις οποίες υπάρχουν οι διαμπερείς όπες.

A102. M87/πδ 1

18/07/87 Μινώα. Ν. από το Σταυλί, Έπιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 5,9 Πλ. 4,5 Πάχ. 1,8 - 2,6 Δ.όπων 1) 0,7 2) 0,7-0,6 απόσταση 1,5 Βάρος 66

Πηλός καστανέρυθρος -τεφρός πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές καθώς και μαρμαρυγία. άνομοιομερής όπτηση. Επίχρισμα από άρραιωμένο πηλό.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 2/3, ἀποκρούσεις.

Φακοειδὲς πεταλόσχημο ἐπίμηκες. Πεπλατυσμένη κυρτὴ κορυφὴ δισχιδῆς χωρίζεται ἀπὸ ἡμικυκλικὴ αὐλάκωση στὸ μέσον. Στὸ κέντρο κάθε κορυφῆς ἀπὸ μία διαμπερῆς ὀπή. Ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες συγκλίνουν σὲ γωνιώδεις ἀκμὲς στὴν περιφέρεια. Πεπλατυσμένη βάση.

A103. M91/πδ 38

20/08/91 Μινῶα. Γυμνάσιο. Πίν. 7:7 τετρ. I4-5. Πίθος 5 ἀφαίρεση χωμάτων πίθου.

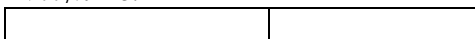
Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος, μὲ προσμίξεις ἀσβεστολιθικὲς καὶ σχιστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ῥψ. 4,8 Πλ. 5,1 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,6 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 68

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Φακοειδὲς πεταλόσχημο. Πεπλατυσμένη κυρτὴ κορυφὴ δισχιδῆς χωρίζεται ἀπὸ ἐλαφρὰ κυρτὴ αὐλάκωση στὸ μέσον. Στὸ κέντρο κάθε κορυφῆς ἀπὸ μία διαμπερῆς ὀπή. Ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες συγκλίνουν σὲ γωνιώδεις ἀκμὲς στὴν περιφέρεια.

M99/πδ 15.

01/09/98 Μινῶα. Χῶρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 I6/NA2, ριζόκομμα Δ. παρειᾶς.

Πηλὸς ἐρυθρῶπός, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

4,0 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 Βάρος 27

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/5.

Πεταλόσχημο μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπὲς καὶ κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες πὺ συγκλίνουν στὴν περιφέρεια σὲ ὀξεία ἀκμὴ.

A104. M00/πδ652.

20/09/00 Μινῶα. Χῶρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 I6/BA1-4, τομὴ 2/00, Β. προέκταση ἀφαίρεση στρώσης λίθων.

Ῥψ. 6,0 Πλ. 5,9 Πάχ. 1,8 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 38

Πηλὸς ἀνοικτὸς καστανός, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/2.

Πεταλόσχημο μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπὲς καὶ κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες, πὺ συγκλίνουν στὴν περιφέρεια σὲ ὀξεία ἀκμὴ.

Φακοειδὲς πεταλόσχημο μὲ μία ὀπή

A105. ΠΑΤ05/AE542.

07/10/058 Πύργος. Αὐλή, τετρ. Η, στρώση /3\

Ύψ. 6,0 Πλ. 7,0 Πάχ. 2,9 Δ.όπων 1) 0,6 Βάρος 112

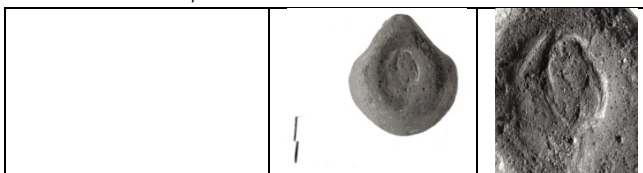
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Εξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Πεταλόσχημο με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες έπιφάνειες, που συγκλίνουν στην περιφέρεια σε όξεία άκμή. Αϋλάκωση όξεία τριγωνική, κατά μήκος τής άνω έπιφάνειας σχηματίζει δισχιδή κορυφή.

Φακοειδή άπιόσχημα

A106. M89/Απδ 1

27/07/89 Μινώα. Άνω Πόλις, τετρ. Ι5-6 Κτήριο 1, Έπιφανειακός καθαρισμός "Όμ. 1".

Ύψ. 4,9 Πλ. 4,5 Πάχ. 2,3-2,1 Δ.όπής 0,4 -0,3 Βάρος 52

Πηλός έρυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Άκέραιο.

Φακοειδές άπιόσχημο με ήμικυκλικό κάτω τμήμα και κυρτή κορυφή. Οί έπιφάνειες έντονα κυρτές στο κέντρο, συγκλίνουν σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες βαθιές γύρω από τις όπες.

Σφράγισμα έλλειψοειδές (διαστ. Ύψ.2,0 Πλ. 1,3) στην μία έπιφάνεια. Πτηνό (άετός;) με άνοικτά πτερά κατ'ένώπιον, ή κεφαλή προς άριστερά .

A107. M90/Απδ 1

29/08/89 Μινώα. Άκρόπολις, Τερδόν, Κ/Β2ν στρώση /7δ\.

Ύψ. 4,6 Πλ. 4,6 Πάχ. 3,6 Δ.όπής 0,4 -0,6 Βάρος 38

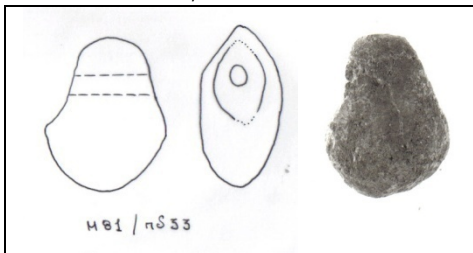
Πηλός πορτοκαλόχρους με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās και ασβεστολιθικών.

Άκέραιο, συγκολλημένο από δύο θραύσματα.

Φακοειδές άπιόσχημο με ήμικυκλικό κάτω τμήμα και πλατιά κυρτή κορυφή. Οί έπιφάνειες έντονα κυρτές στο κέντρο, συγκλίνουν σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες βαθιές γύρω από τις όπες.

Σφράγισμα ωσειδές (διαστ. Ύψ.1,2 Πλ. 0,9), δυσδιάκριτη παράσταση. Πιθανώς εικονίζεται γλαυκα με τὸ σῶμα κατ'ένώπιον με τὸ σῶμα σε στάση τριών τετάρτων.

A108. M81/πδ 33

21/08/81 Μινώα. Νότια του Δ1. Τομή. Δ. πλευρά κάτω από τὸ στρώμα τής καταστροφής

Υψ. 4,6 Πλ. 3,6 Πάχ. 2,6 Δ.όπης -- Βάρος 41

Πηλός μελανέρυθρος με ελάχιστες προσμίξεις ασβεστολιθικές. Πιθανό κυκλικό - ωοειδές σφράγισμα.

Ακέραιο, αποκρούσεις στο κάτω τμήμα.

Φακοειδές, απιόσχημο με πλατεία και κυρτή την άνω απόληξη. Οί επιφάνειες κυρτές συγκλίνουν σε όξειες άκμές. Αμυγδαλόσχημες βαθιές κοιλότητες γύρω από την όπή.

Κυκλικό -ωοειδές σφράγισμα (1,3-1,4) στην μία πλευρά. Δυσδιάκριτη παράσταση.

A109. M90/πδ11 = 151

01/08/90 Μινώα. Τομή Δ1-ν1, Α. τμήμα, στρώση πεσμένων αγγείων.

Υψ. 4,1 Πλ. 3,3 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,4 Βάρος 27

Πηλός καστανός -τεφρός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, με μικρές φθορές.

Φακοειδές απιόσχημο με τριγωνική κυρτή και προεξέχουσα κορυφή. Το κάτω τμήμα έλλειψοειδές επιφάνειες κυρτές συγκλίνουσες στις άκμές. Έλλειψοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπή.

Μελανό γάνωμα κατά τόπους. Σφράγισμα ωοειδές (Υψ. 1,3 Πλ. 0,8), προτομή γυναικός προς τα δεξιά με κόμη μαζεμένη σε κεκρύφαλο και μηνοειδές κόσμημα στην κορυφή.

A110. M82/πδ 4

04/08/82 Μινώα. Δ4 - α1 Επίχωση.

Υψ. 4,7 Πλ. 4,3 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,3 Βάρος 41

Πηλός καστανοκίτρινος σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγίας.

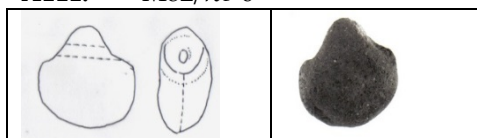
Συγκολλημένο από δύο θραύσματα, αποκεκρουμένη ή άνω απόληξη.

Φακοειδές απιόσχημο με όξεια στενή και έμφανώς προεξέχουσα την άνω απόληξη.

Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπή. Οί επιφάνειες κυρτές συγκλίνουν σε όξειες άκμές.

Δύο έμπίστες κυκλικές στιγμές στην μία επιφάνεια.

A111. M82/πδ 6

05/08/82 Μινώα. Δ4 -δ1, Στρώμα κάτω από το humus.

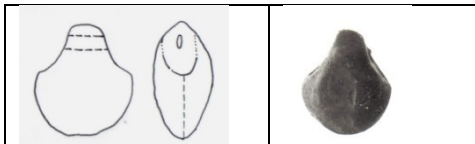
Υψ. 4,3 Πλ. 4,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,6 Βάρος 39

Πηλός καστανός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες ασβεστολιθικές.

Φακοειδές άπιόσχημο, τὸ κάτω τμήμα ασύμμετρο ήμικύκλιο και ὀξεία στενή προεξέχουσα ἄνω ἀπόληξη . Ωοειδές κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Οἱ ἐπιφάνειες κυρτές συγκλίνουν σὲ ὀξείες ἀκμές.

Ἐντονη κοιλότητα στὴν μία ἐπιφάνεια (ἀποτύπωμα δαχτύλου).

A112. M82/πδ 24

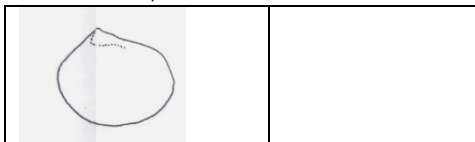
14/08/82 Μινῶα. Κτήριο Β3, γεμίσματα.

Υψ. 3,9 Πλ.3,5 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῆς 0,2-0,3 Βάρος 25

Πηλὸς κιτρινοκάστανος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές και ἐλάχιστες ἀσβεστολιθικές.

Φακοειδές, ἀπιόσχημο μὲ ἀμφίκυρτη πλατεία προεξέχουσα κορυφή και τὸ κάτω τμήμα ήμικυκλικὸ. Κυρτές ἐπιφάνειες πού συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στὴν περιφέρεια. Ἀμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A113. M81/πδ 37

08/08/81 Μινῶα. Β1, Τομή κατὰ μήκος τοῦ Δ. Τοίχου, ἀπὸ βάθ. 0,500 ἔως τὸ δάπεδο.

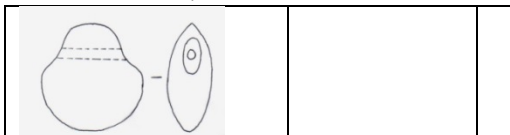
Υψ.3,1 Πλ. 3,7 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῆς 0,7 Βάρος 21

Πηλὸς καστανέρυθρος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές,πατελιᾶς . Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ. Ἐλλείπει ἡ ἄνω ἀπόληξη

Φακοειδές ἀπιόσχημο μὲ κοιλότητα στὴν μία κύρια ἐπιφάνεια .

A114. M83/πδ 3

28/07/83 Μινῶα. Ν τοῦ Δ6, ἰσοπέδωση τοῦ χώρου μετὰ ἀπὸ τὴν ἀπομάκρυνση τῶν λίθων τῆς ξερολιθιάς.

Υψ. 4,3 Μῆκ. 3,9 Πλ.4,0 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 41

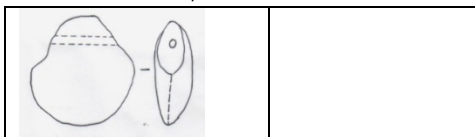
Πηλὸς ἐρυθρῶς μὲ ἐλάχιστες προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο. Μικρὲς ἀποκρούσεις στὸ ἄνω τμήμα.

Φακοειδὲς ἀπιόσχημη μὲ ἐλαφρῶς κυρτές ἐπιφάνειες πού συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στὴν περιφέρεια. Ἡμικυκλικὸ τὸ κάτω τμήμα πλατεία ὀξεία κορυφή.

Σφράγισμα ὠοειδές (διαστ. Υψ.1,6 πλ. 1,0), φθαρμένο. Πιθανῶς εἰκονίζεται κεφαλὴ πτηνοῦ πρὸς τὰ ἀριστερά.

A115. M86/πδ 33

1/09/83 Μινῶα. Κτήριο Δ5, ΝΔ τμήμα, κατὰ τὴν ἀποκάλυψη πασπάρου.

Υψ. 5,1 Πλ.5,0, Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,5-0,4 Βάρος 40

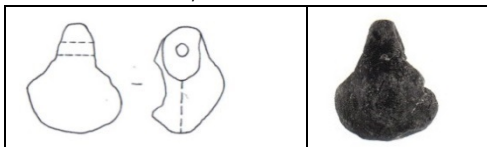
Πηλὸς ἐρυθροκάστανος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ακέραιο.

Φακοειδές, άπιόσχημο με άμφίκυρτη πλατεία κορυφή και τὸ κάτω τμήμα ήμικυκλικό. Κυρτές ἐπιφάνειες πὸν συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A116. M90/πδ 25.

08/08/90 Μινῶα .πιν. 5.7 τετρ. Α6, τομή Α6/Τ1, βάθ. 0,350-0,550, β' βαθμίδα φυσικοῦ βράχου.

Υψ. 4,0 Πλ. 3,5 Πάχ. 2,8 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 27

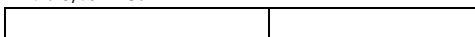
Πηλὸς καστανός - ἐρυθρωτός, με προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο σχεδόν, ἔλλειπει μεγάλο τμήμα τῆς μίας ἐπιφάνειας.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με ἔλλειψοειδές τὸ κάτω τμήμα. Ὀξεία στενή κυρτή ἔμφανῶς προεξέχουσα κορυφή. Ἀμφίκυρτες ἔντονα διογκωμένες, σχεδόν ἀμφικωνικές ἐπιφάνειες στὸ μέσον πὸν συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ἐλλειψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Γραπτὸ με μελανὸ γάνωμα.

M90/πδ 28.

11/08/90 Μινῶα. Τομή Α6/Τ1, βάθ. 1,350-1,550.

Πηλὸς καστανοροδίνος, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός. Ἐξομάλυνση.

Υψ. 2,1 Βάση Μήκ. 3,8 Πλ. 3,6 Δ.ὀπῆς - Βάρος 26

Θραῦσμα περίπου τὸ ἥμισυ, ἔλλειπει ἡ κορυφή.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με ήμικυκλική κυρτή βάση. Οἱ ἐπιφάνειες κυρτές, συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια.

A117. M90/πδ 38

16/08/90 Μινῶα. Τομή Α6/Τ2, βάθ. 0,800 - 0,900.

Υψ. 3,7 Πλ. 3,3 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,3 Βάρος 22

Πηλὸς καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση. Ἴχνη μελανοῦ γανώματος στήν μία ἐπιφάνεια.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με κορυφή στενή, διογκωμένη καὶ κυρτή, καὶ κάτω τμήμα ήμισφαιρικό. Οἱ ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες συγκλίνουσες σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ὡσειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A118. M91/πδ 41=362.

M91 | πδ 41 = πδ 362

15-16/07/91 Μινώα. Τομή Α6/Τ2, καθαρισμός στρώματος ανασκαφής 1990.

Υψ. 4,5 Πλ. 4,0 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,4 Βάρος 45

Πηλός ρόδινος σχετικά καθαρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές άπιόσχημο, με κορυφή πλατεία και κυρτή, και κάτω τμήμα ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι άμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ώοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπή.

Σφράγισμα ώοειδές (Υψ. 1,4 Πλ. 0,9), στο μέσον τής μίας επιφάνειας. Δυσδιάκριτο.

A119. M90/πδ 13

31/07-01/08/90 Μινώα. Τομή Α6/Τ1, επιφανειακή στρώση.

Υψ. 4,7 Πλ. 4,1 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,3 Βάρος 43

Πηλός τεφρός - έρυθρωπός, με προσμίξεις άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Φακοειδές άπιόσχημο με πλατεία διογκωμένη κυρτή κορυφή. Το κάτω τμήμα ήμικυκλικό, επιφάνειες άμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπή.

Σφράγισμα ώοειδές (Μήκ. 1,1 Πλ. 0,7), πιθανότατα εικονίζεται έντομο μέλισσα.

A120. M93/πδ 7=451.

19/07/93 Μινώα. Πιν. 1:1 τετρ. Η3-Η2-Θ2. Αποκάλυψη τείχους.

Υψ. 4,7 Πλ. 3,9 Πάχ. 2,7 Δ.όπης 0,3 Βάρος 43

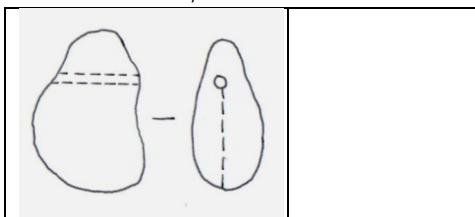
Πηλός έρυθρωπός, μελανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές άπιόσχημο, με κορυφή πλατεία και κυρτή, και κάτω τμήμα άκανόνιστα ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι άμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ώοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπή.

Σφράγισμα ώοειδές (Υψ. 1,6 Πλ. 1,2), στην μία επιφάνεια, έντομο, μέλισσα.

A121. M93/πδ 8.

4/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7 τετρ. Α6, στρώση πεσμένων λίθων. Ν. Προέκταση, Δ. τοῦ τοίχου βάθ. 1,97-2,57.

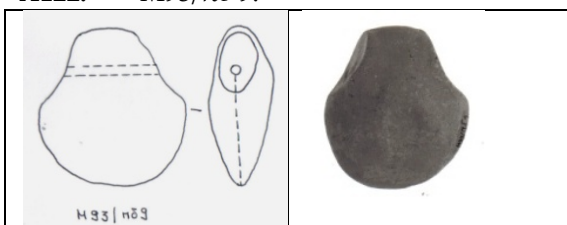
Υψ. 4,7 Πλ. 2,8 Πάχ. 1,9 Δ.ὀπῆς 0,2-3 Βάρος 22

Πηλός ρόδινος-έρυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές, τεφρός πυρήνας πορώδης. Ξεομάλυνση.

Θράσμα περίπου τὰ 2/3.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με κορυφή πλατεία και κυρτή, και κάτω τμήμα ἡμισφαιρικό. Οἱ ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες συγκλίνουσες σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A122. M93/πδ 9.

4/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7 Τετρ. Α6, Ν. Προέκταση, Δ. τοῦ τοίχου, στρώση πεσμένων λίθων βάθ. 1,97-2,57.

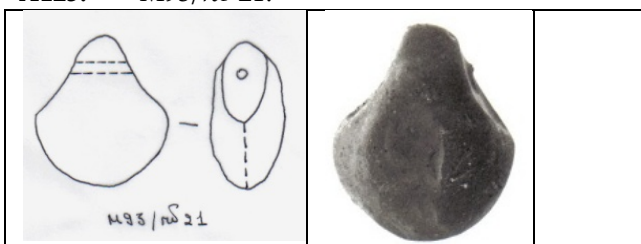
Υψ. 5,8 Πλ. 5,3 Πάχ. 2,8 Δ.ὀπῆς 0,3-0,4 Βάρος 67

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση. Ίχνη μελανοῦ γανώματος στήν μία ἐπιφάνεια.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με κορυφή πλατεία, διογκωμένη και κυρτή, και κάτω τμήμα ἡμισφαιρικό. Οἱ ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες συγκλίνουσες σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A123. M93/πδ 21.

16/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7, Τομή Ζ5-Ε5. Αποκάλυψη τείχους, ριζόκομμα.

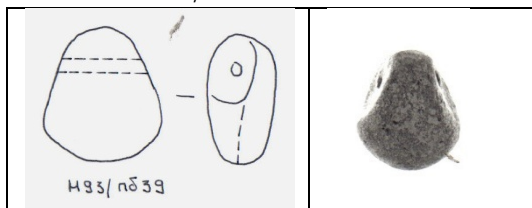
Υψ. 4,3 Πλ. 3,8 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,3 Βάρος 43

Πηλός ἐρυθρός-μελανός, σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις ἀσβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Ξεομάλυνση.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις. Λεπτό ἴζημα κατὰ τόπους.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με κορυφή στενή, διογκωμένη και κυρτή, και κάτω τμήμα ἡμισφαιρικό. Οἱ ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες συγκλίνουσες σὲ ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Πλαστικός δακτύλιος γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Κοιλότητα ἀποτύπωμα δακτύλου στήν μία ἐπιφάνεια.

A124. M93/πδ 39.

18/08/93 Μινώα. Πιν. 1:1 τετρ. Ε3, σύρριζα στην Ν. παρειά του τείχους.

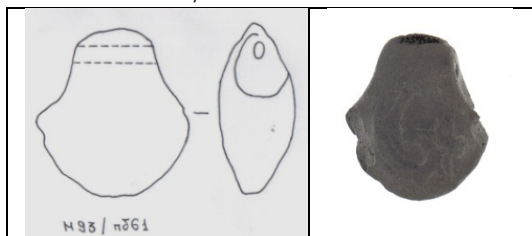
Υψ. 3,8 Πλ. 3,3 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,4 Βάρος 28

Πηλός καστανόφαιος, σκληρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο, με κορυφή πλατειά, διογκωμένη και κυρτή, και κάτω τμήμα άκανόνιστο ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι αμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπη.

A125. M93/πδ 61.

1/09/93 Μινώα. Πιν. 5:7 τετρ. Α5, χαλικερό, βάθ. 2,68 - 2,76.

Υψ. 5,8 Πλ. 5,1 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,4 Βάρος 43

Πηλός καστανοροδίνος, σχετικά καθαρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο, με κορυφή πλατειά και κυρτή, και κάτω τμήμα άκανόνιστο ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι αμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Ωοειδείς άκανόνιστες κοιλότητες αποτυπώματα δακτυλιών στις επιφάνειες.

A126. M93/πδ 62.

28/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7 τετρ. Ι6. Ν. τείχους, μπάζα ΒΔ συγκροτήματος.

Υψ. 4,5 Πλ. 3,6 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,3 Βάρος 43

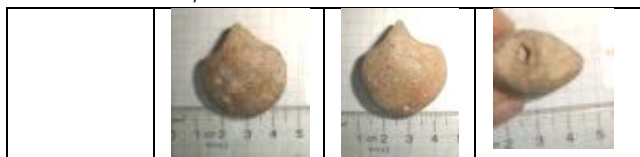
Πηλός ρόδινος, σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις.

Φακοειδές απιόσχημο, με κορυφή στενή, διογκωμένη, κυρτή και προεξέχουσα και κάτω τμήμα ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι αμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπη. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη. Κοιλότητα αποτύπωμα δακτύλου στην μία επιφάνεια.

Σφράγισμα ωοειδές (Υψ. 1,6 Πλ. 1,2), στην μία επιφάνεια. Δύο ιστάμενες όρχουμένες(;) μορφές αντικρυστές σε στάση τριών τετάρτων ή μία ανασηκώνει ελαφρά τὸ δεξί της πόδι σε κίνηση που θυμίζει χορό, ενώ πτυχές των ένδυμάτων άνεμίζουν

A127. M00/πδ209

26/08/00 Μινώα. Πιν. 1:1 τετρ. I5/ΒΔ1&3, I5/ΝΔ1, I6/ΝΔ 2,3,4 Διαμόρφωση χώρου μετά από την διάλυση της ξερολιθιάς αρ. 3.

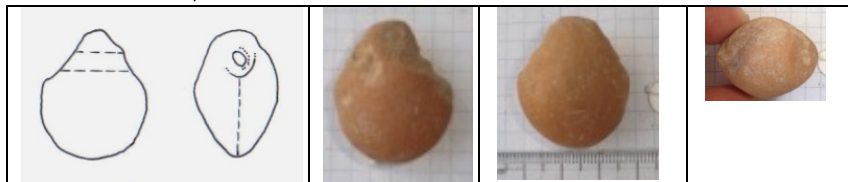
Υψ. 5,3 Πλ. 4,3 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,5 Βάρος 41

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές άπιόσχημο, με κορυφή πλατειά και κυρτή, και κάτω τμήμα άκανόνιστα ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι άμφίκυρτες έντονα διογκωμένες, συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπη.

A128. M01/πδ 4=501.

20/07/01 Μινώα. Πιν. 5:6 τετρ. Γ6, Τείχος, Δ. του μάρτυρα, στρώση /2\.

Υψ. 3,3 Πλ. 2,9 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,4 Βάρος 16

Πηλός καστανοροδίinos, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές άπιόσχημο, με κορυφή στενή, διογκωμένη και κυρτή, και κάτω τμήμα ήμισφαιρικό. Οι επιφάνειες είναι άμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπη.

A129. M01/πδ 5=502.

20/07/01 Μινώα. Πιν. 5:6 τετρ. Γ6, Τείχος, Δ. του μάρτυρα, στρώση /2\.

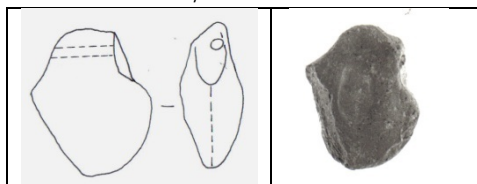
Υψ. 3,3 Πλ. 2,3 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,3-0,4 Βάρος 16

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση. Ίχνη μελανού γανώματος στην μία επιφάνεια.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές άπιόσχημο, με κορυφή στενή, διογκωμένη και κυρτή, και κάτω τμήμα ήμισφαιρικό. Οί επιφάνειες είναι άμφίκυρτες έντονα διογκωμένες στο μέσον συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπη.

A130. M87/πδ 35

10/08/87 Μινώα. Τομή Γ /N1. Δ. τμήμα, βάθ. 0,900 - 0,950.

Υψ. 5,3 Πλ. 4,6 Πάχ. 2,3-2,1 Δ.όπης 0,4 -0,3 Βάρος 45

Πηλός ερυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Τεφρός πυρήνας.

Επίχρισμα καστανό. Σφράγισμα.

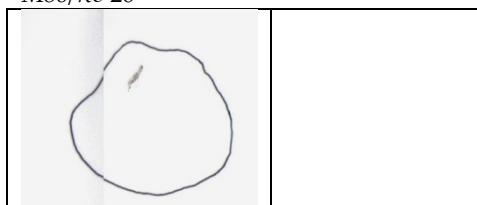
Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3. Ἐλλείπει τμήμα τῆς βάσεως.

Φακοειδές ἀπιόσχημο με ἡμικυκλικὸ κάτω τμήμα καὶ πλατεῖα κυρτὴ κορυφή. Οἱ ἐπιφάνειες ἔντονα κυρτὲς στὸ κέντρο, συγκλίνουν σὲ ὀξεία γωνία στὴν περιφέρεια.

Ἀμυγδαλόσχημες κοιλότητες βαθιὲς γύρω ἀπὸ τὶς ὀπές.

Σφράγισμα ἑλλειψοειδές (διαστ. Υψ.2,2 Πλ. 1,3), δυσδιάκριτη παράσταση.

M86/πδ 26

04/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές" Β. ἀπὸ τὴν "θύρα". Διαμόρφωση τομῆς μετὰ ἀπὸ τὴν διάλυση τῆς ξερολιθιάς τοῦ Δ. τοίχου ἀναλήματος.

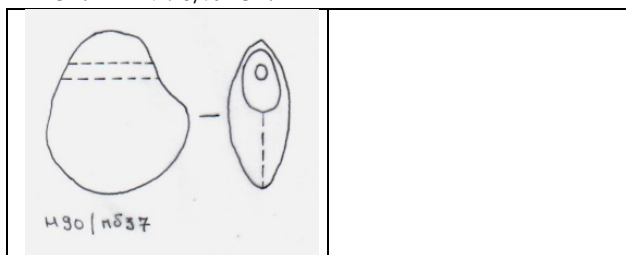
Υψ. 4,0 Πλ.4,3 Πάχ. 2,1 Δ.όπης -- Βάρος 32

Πηλὸς καστανός - καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ἐλλείπει τμήμα τῆς κορυφῆς. Δὲν σώζεται ἡ ὀπή ἀναρτήσεως.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, ἢ μία ἐπιφάνεια ἔντονα κυρτὴ στὸ κέντρο. Ἡμικυκλικὸ κάτω τμήμα, πλατεῖα κορυφή.

A131. M90/πδ 37.

14/08/90 Μινώα τομή Γ/N1'90, N. προέκταση, στρώση /33\.

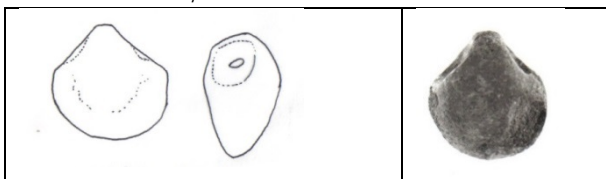
Υψ. 4,3 Πλ. 3,9 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 0,4 - 0,3 Βάρος 28

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος, καθαρός. Ἐξομάλυνση. Σφράγισμα.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν κορυφή.

Φακοειδές ἀπιόσχημο, με σχεδὸν ἡμισφαιρικὸ τὸ κάτω τμήμα. Κυρτὴ κορυφή πλατεῖα. ἐπιφάνειες, ἀμφίκυρτες συγκλίνουσες στὴν περιφέρεια σὲ ὀξεία γωνία. Ἐλλειψοειδεῖς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Σφράγισμα ὠοειδές (Υψ. 1,4 Πλ. 0,9) δυσδιάκριτο, πιθανῶς πτηνὸ πρὸς τὰ ἀριστερά.

A132. M91/πδ 32.

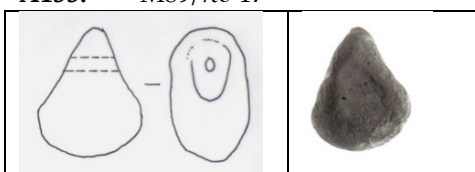
18/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετ. 14/15, στρώση /33\.

Υψ. 4,0 Πλ. 3,5 Πάχ. 2,8-1,7 Δ.όπης 0,5 Βάρος 35

Πηλός φαιός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα ανοικτό καστανό. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια. Στρώμα σκληροῦ ιζήματος κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με κορυφή στενή κυρτή διογκωμένη, και βάση ακανόνιστα ήμικυκλική. Οί συγκλίνουσες σε ὀξεία γωνία ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A133. M89/πδ 17

03/08/89 Μινώα. «Θεάτρο», πιν. 1:2 τετρ. Π, Ἐπιφανειακὸς καθαρισμὸς.

Υψ. 4,0 Πλ. 3,4 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,4 Βάρος 56

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος, σχεδὸν καθαρὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

Ακέραιο, ἐλλεῖπει τμῆμα τῆς μίας ἐπιφάνειας, λεπτό στρώμα ιζήματος.

Φακοειδές απιόσχημο βάρος με στενή και διογκωμένη ἄνω ἀπόληξη. Οί ἐπιφάνειες κυρτές συγκλίνουν σε ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ἀμυγδαλόσχημες κοιλότητες βαθιές γύρω ἀπὸ τὶς ὀπές.

Πιθανὸ σφράγισμα ἢ χάραγμα στήν κορυφή. Ἐλλειψοειδῆς κοιλότητα στήν μία ἐπιφάνεια.

A134. M99/πδ 10=234.

24/08/99 Μινώα. Χῶρος "Θεάτρον". Β. τοῦ Βορείου Τοῖχου, Διαμόρφωση δρόμου ἀφαίρεση ἐπιφανειακῆς στρώσης.

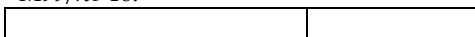
Υψ. 6,5 Πλ. 5,6 Πάχ. 4,5 Δ.όπης 0,6 Βάρος 121

Πηλὸς φαιορρόδινος, πορώδης με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο, με κορυφή πλατειά και κυρτή, και κάτω τμῆμα ἀκανόνιστα ἡμισφαιρικό. Οί ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες ἔντονα διογκωμένες, συγκλίνουσες σε ὀξεία γωνία στήν περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

M99/πδ 16.

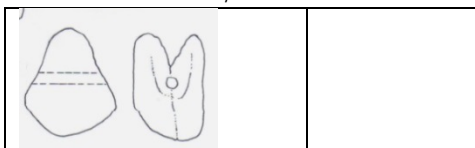
07/09/99 Μινώα. Χῶρος "Θεάτρον". Πιν. 2:1 Τετρ. Α6/ΒΔ1-4, Α. Ἀνάλημ. Τοῖχος αρ. 2, καθαρισμὸς ἐπιπέδου ἀνασκαφῆς '89.

Υψ. 2,9 Πάχ. 1,2 Δ.όπης 0,4 Βάρος 18

Πηλὸς φαιορρόδινος, πορώδης με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα σώζεται περίπου τὸ 1/4.

Φακοειδές απιόσχημο, με κορυφή πλατειά και κυρτή. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Πύργος Αγίας Τριάδος**A135.** ΠΑΤ98/πδ3.

28/09/98 Πύργος. Α. τής Αύλης, Χώρος Α11, Επιφανειακός καθαρισμός, αφαίρεση Ύψ. 4,5 στρώσης /1\.

Πλ. 3,7 Πάχ. 2,6 Δ.όπης 0,5 Βάρος 41

Πηλός καστανός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Επίχρισμα φαιό. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο. Κορυφή δισχιδής έως τὸ ὕψος τῆς ὀπῆς, κυρτή. Τὸ κάτω τμήμα εἶναι ἀκανόνιστο ἔλλειψοειδές. Οἱ ἐπιφάνειες εἶναι ἀμφίκυρτες συγκλίνουσες σὲ ὀξεία γωνία στὴν περιφέρεια. Ὡοειδείς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

Ἐλλειψοειδῆ, ὦοειδῆ ὡς ἰσχαδες**A136.** Μ81/πδ 11

08/08/81 Μινῶα. Κτήριο Β2, ἀνάμεσα στὶς πεσμένες πέτρες τοῦ Α. τοῖχου.

Ύψ. 3,6 Βάση : Μῆκ. 5,3 Πλ. 4,5 Δ.ὀπῆς 0,6-0,7 Βάρος 74

Πηλός καστανόφαιος, χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές και χαλαζία.

Επίχρισμα καστανό. Έξομάλυνση.

Άκέραιο. Ίχνη φθορᾶς στὶς ἐπιφάνειες.

Φακοειδές ἔλλειψοειδές- ὦοειδές. Πλατειές κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A137. Μ81/πδ 13

08/80/81 Μινῶα. κτήριο Β2, Ἐπιφανειακὴ ἰσοπέδωση τοῦ χώρου, βάθ. 0,800 ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τοῦ Β. τοῖχου.

Ύψ. 2,30 Βάση : Μῆκ. 3,0 Πλ. 2,7 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 13

Πηλός καστανέρυθρος-τεφρός, ἀνομοιομερῆς ὄπτηση. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, φθορῆς στὴν ἐπιφάνεια.

Φακοειδές ἔλλειψοειδές ὦοειδές. Βάση κυρτή. Ἐλαφρῶς ἀκανόνιστο με ὀξεία μακρόστενη κορυφή. Τέσσερις κοιλότητες στὶς τέσσερις ἔδρες.

A138. Μ88/πδ 4

22/07/88 Μινῶα. Ν. ἀπὸ τὸν Ναό, τετρ. Α6, τομὴ Α/δ, βάθ. 2,580 -2,620, "πάσπαρος".

Ύψ. 2,8 Βάση : Μῆκ. 3,8 Πλ. 4,1 Δ.ὀπῆς 0,6-0,4 Βάρος 31

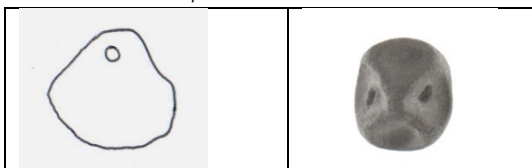
Πηλός καστανός-τεφρός, πορώδης με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Επίχρισμα καστανό. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, αποκρούσεις στὴν κορυφή.

Φακοειδές ἔλλειψοειδές. Βάση πλατεῖα κυρτή, κυρτή τριγωνικὴ κορυφή. Ἐντονες, ἀσύμμετρες κοιλότητες στὶς τέσσερις ἔδρες.

A139. M88/πδ 9

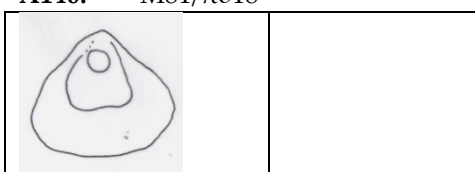
27/07/88 Μινώα Ν. από τὸ Ναό, τετρ. Α6, τομή Α/α, Στρῶμα πεσμένων λίθων.

Υψ. 2,5 Βάση: Μήκ. 2,5 Πλ. 2,6 Δ.ὀπῆς 0,4-0,2 Βάρος 13

Πηλὸς καστανός -ἐρυθρός, σκληρὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο. Μικρὲς ἀποκρούσεις σὲ μία ἕδρα.

Φακοειδὲς ἑλλειψοειδὲς. Τριγωνικὴ, κυρτὴ κορυφή. Βάση ἔντονα κυρτὴ σχεδὸν ἡμισφαιρικὴ. Ἐλαφρῶς ἔκκεντρο ὀπή. Ἐντονα ἀκανόνιστες κοιλότητες στὶς τέσσερις ἕδρες.

A140. M81/πδ18

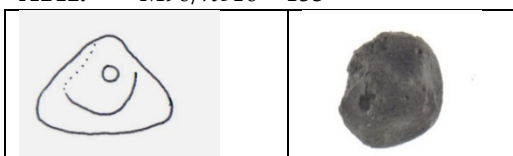
12/08/81 Μινώα. Νότια τοῦ Δ1, ἀφαίρεση γεμισμάτων.

Υψ. 7,3 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 71

Πηλὸς ρόδινος-τεφρὸς χονδροειδὴς με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς, καὶ ἀσβεστολιθικές.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἡμισυ, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους. Ἰχνη αἰθάλης

Φακοειδὲς ἑλλειψοειδὲς με κυρτὴ βάση καὶ ὀξεία τριγωνικὴ κορυφή. Τέσσερις κοιλότητες στὶς τέσσερις ἕδρες.

A141. M90/πδ10 = 153

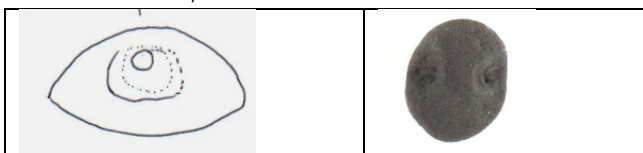
31/07/90 Μινώα. τομή Δ1/ν1, Α. τμήμα, στρώση ἀγγείων, ἕως βάθ. 1,570.

Υψ. 2,2 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,7 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 13

Πηλὸς ρόδινος, καθαρὸς με ἐλάχιστο μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο.

Φακοειδὲς ὠσειδὲς με ἐλαφρῶς κυρτὴ πλατεῖα πεπιεσμένη βάση καὶ τριγωνικὴ κυρτὴ κορυφή. Βαθειὲς ἀκανόνιστες κοιλότητες στὶς τέσσερις ἕδρες. Πλαστικὸς δακτύλιος γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A142. M83/πδ 27

12/08/83 Μινώα Δ6/1 Β. τμήμα, Στρῶμα ἐπάνω ἀπὸ τὸν πάσπαρο - δάπεδο.

Υψ. 2,6 Βάση: Μήκ. 4,3 Πλ. 3,9 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 36

Πηλὸς ὠχροκάστανος χονδροειδὴς με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο.

Φακοειδὲς ὠσειδὲς με κυρτὴ βάση καὶ κυρτὴ κορυφή. Βαθειὲς κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A143. M89/πδ 7

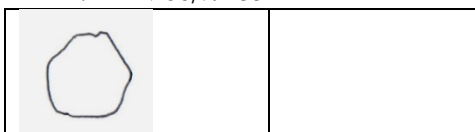
21/07/89 Μινώα. Β από τόν Ναό, Διάλυση χωραφότοιχου Β και Α από τὸ Β1.

Υψ. 3,2 Βάση: Μήκ. 4,6 Πλ. 4,4 Δ.ὀπῆς 0,6 Βάρος 27

Πηλὸς ἐρυθρὸς, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἐλάχιστες ἀσβεστολιθικὲς. Τεφρὸς πυρήνας.

Ἐλλεῖπει τμήμα τῆς βάσης.

Φακοειδὲς ἑλλειψοειδὲς, ὡς ἰσχάδα, μὲ ἔντονα κυρτὴ βάση καὶ τριγωνικὴ, κυρτὴ κορυφή. Τέσσερες ἀκανόνιστες κοιλότητες στὶς ἔδρες.

A144. M86/πδ 35

22/08/86 Μινώα. «Βεσπασιανές», Ἐξωτερικὴ Ν. παρειὰ τοῖχου. Ἐπιφανειακὸς καθαρισμὸς.

Υψ. 2,2 Βάση: Μήκ. 2,1 Πλ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,3 Βάρος 24

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς χονδροειδὴς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ἐλλεῖπει ἡ κορυφή καὶ τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς διαμπεροῦς ὀπῆς.

Φακοειδὴς ὡσειδὴς μικροῦ μεγέθους μὲ κυλινδρική πεπλατυσμένη βάση καὶ τριγωνικὴ κυρτὴ κορυφή. Μικρὲς κοιλότητες καὶ στὶς τέσσερες ἔδρες.

A145. M87/πδ 9

25/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοῖχος, ΤΕ, Α. τμήμα, Χῶρος ἐγκάρσιο τοιχάριο -2μ., βάθ. 0,70-0,95.

Υψ. 3,2 Βάση: Μήκ. 4,3 Πλ. 4,6 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 53

Πηλὸς ἐρυθρὸς - ρόδινος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς. Ἐπίχρῖσμα ρόδινο.

Ἀκέραιο. Μικρὲς ἀποκρούσεις καὶ στρῶμα ἰζήματος στὴν μία ἐπιφάνεια

Φακοειδὲς ἑλλειψοειδὲς. Βάση πλατεῖα πεπιεσμένη κυρτὴ, κορυφή τριγωνικὴ κυρτὴ. Κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή.

A146. M87/πδ 32

07/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοῖχος, ΤΕ, Χῶρος 5,00-9,20, βάθ. 2,970-3,400.

Υψ. 2,9 Βάση: Μήκ. 4,0 Πλ. 4,1 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 31

Πηλὸς καστανὸς πορώδης μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, μικρὲς ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Φακοειδὲς ἑλλειψοειδὲς μὲ κυρτὴ πλατεῖα βάση καὶ ὀξεία τριγωνικὴ κορυφή.

Ἀκανόνιστες κοιλότητες καὶ στὶς τέσσερες ἔδρες.

Κυκλικὸ ἐντύπωμα πλησίον τῆς μίας ἐξόδου τῆς διαμπεροῦς ὀπῆς.

A147. M88/πδ 23

10/08/88 Μινώα. Γυμνάσιο, τομή Ι, Χώρος 39,30-36,40, Άγγειο 1, βάθ. 2,530 -2,850 .

Υψ. 3,5 Βάση: Μήκ. 4,5 Πλ. 4,6 Δ.όπης 0,5 Βάρος 19

Πηλός ερυθροκάστανος σκληρός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Άκέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Φακοειδές ωσειδές ακανόνιστο, ως ισχάδα. Βάση πλατειά κυρτή, κορυφή τριγωνική, κυρτή, έντονες ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A148. M88/πδ 24

10/08/88 Μινώα . Γυμνάσιο, τομή Ι, Χώρος 39,30-36,40, Άγγειο 1, βάθ. 2,530 -2,850 .

Υψ. 2,7 Δ. 3,0 Δ.όπης 0,7-0,9 Βάρος 53

Πηλός ανοικτός ερυθρός με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές ωσειδές, ως ισχάδα. Βάση πλατειά πεπιεσμένη ελαφρώς κυρτή, κορυφή τριγωνική κυρτή, έντονες ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A149. M90/πδ 22= 401.

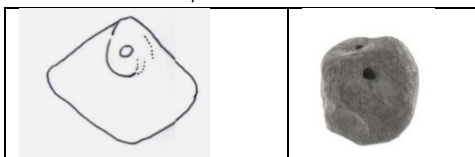
07/08/90 Μινώα. Δεξαμενή, πιν. 7.7 τετ. Η5, βάθ. 1,440 -2,300 .

Υψ. 3,2 Βάση: Μήκ. 4,4 Πλ. 3,9 Δ.όπης 0,6 - 0,5 Βάρος 47

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Επίχρισμα- Έξομάλυνση.

Άκέραιο, φθορές στις επιφάνειες. Στρώμα σκληρού ιζήματος καλύπτει την βάση. Ίχνη αϊθάλης στην μία επιφάνεια.

Φακοειδές, ωσειδές με όξεία κωνική κορυφή και ελαφρώς κυρτή πεπιεσμένη βάση. Κοιλότητες γύρω από την διαμπερή όπη και άκόμη σε μία έδρα.

A150. M89/πδ 24

11/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 2.1 τετ. Π1/ΒΔ4, τοίχος 3. Αφαίρεση στρώσης λίθων.

Υψ. 3,1 Δ. 3,8 Δ.όπης 0,3 Βάρος 29

Πηλός πορτοκαλόχρους -καστανός, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ακέραιο, Στρώμα ιζηματοσ στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές σχεδόν άμφικωνικό βάρος. Πλατειά κολουροκωνική βάση και τριγωνική όξεία κορυφή. Ακανόνιστες κοιλότητες και στις τέσσερεις επιφάνειες.

A151. M91/πδ 18.

10/08/91 Μινώα. "Σεραπειών", πιν. 2.1 τετ. Π1/ΒΑ2, τομή 1, Α. τμήμα, στρώση /1\.

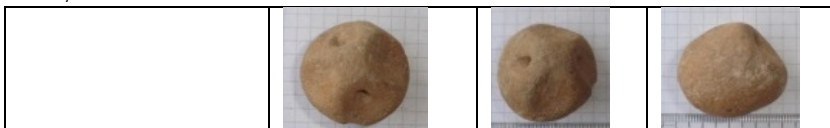
Υψ. 3,8 Βάση: Δ. 4,2 Δ.όπης 0,7 Βάρος 54

Πηλός άνοικτός έρυθρός, με προσμίξεις άσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα πορτοκαλόχρωμο.

Ακέραιο, άποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με όξεία, τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική βάση, άκανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερεις έδρες.

M92/πδ 2.

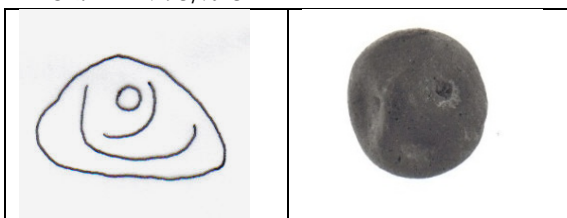
10/08/92 Μινώα. Α. από τον Ναό. καθαρισμός

Υψ. 3,7 Βάση: Δ. 4,4 Δ.όπης 0,6 Βάρος 56

Πηλός έρυθρός, φαιός με προσμίξεις άσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα πορτοκαλόχρωμο.

Ακέραιο, άποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με όξεία, τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική βάση, άκανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερεις έδρες.

A152. M93/πδ37

18/08/93 Μινώα πιν. 1.1 τετ. Ε3, άφαίρεση μπάζων, διαμόρφωση χώρου.

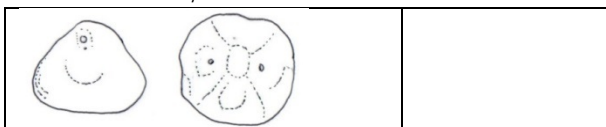
Υψ. 3,8 Βάση: Δ. 4,2 Δ.όπης 0,7 Βάρος 25

Πηλός καστανέρυθρος-τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, άποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή πεπλατυσμένη βάση, άκανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερεις έδρες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπή.

A153. M94/πδ3

4/08/94 Μινώα. πιν. 5.6 τετρ. I6/1, αφάιρηση χαλικωτού.

Υψ. 3,0 Βάση: Δ. 3,5 Δ.όπης 0,3 Βάρος 34

Πηλός καστανός, σκληρός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και κυκλική κυρτή πεπλατυσμένη βάση, ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Έμπιεστη κυκλική στιγμή στην μία έξοδο της όπης.

A154. M96/πδ356

21/08/96 Μινώα πιν. 5.7 τετρ. E1, τομή 1, στρώση /3\.

Υψ. 3,7 Βάση: Δ. 4,4 Δ.όπης 0,4-0,6 Βάρος 52

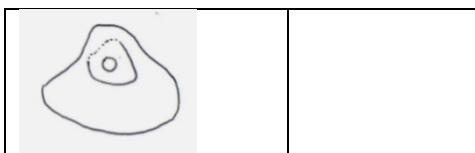
Πηλός καστανός-πορτοκαλόχρους, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πορώδης. Ραγίσματα στην επιφάνεια. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, μικρές φθορές.

Φακοειδές, έλλειψοειδές με τριγωνική πεπιεσμένη, σχεδόν τετράγωνη κορυφή και κυκλική πλατειά ήμισφαιρική βάση, ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπη.

M98/πδ1

07/98 Μινώα. Καθαρισμός ΝΑ του Ναού.

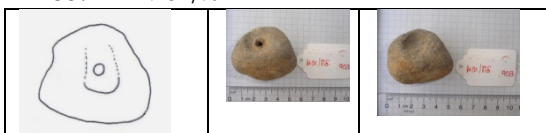
Υψ. 2,9 Βάση: Δ. 4,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 37

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κολουροκωνική κορυφή και κυκλική ακανόνιστα ήμισφαιρική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A155. M01/πδ17

4/09/01 Μινώα. Δ. κλιτύς Τείχος, Α. τριγωνικού πύργου. Τοίχοι ΑΔ3-ΒΝ2, Χώρος Α, κόκκινο χρώμα.

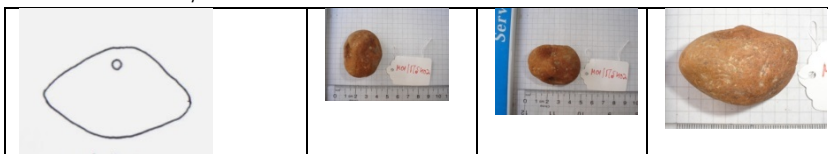
Υψ. 3,9 Βάση: Μήκ. 5,1 Πλ. 4,9 Δ.όπης 0,5 Βάρος 71

Πηλός κιτρινοπράσινο-τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή πεπλατυσμένη βάση.

Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A156. M01/πδ18

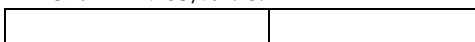
6/09/01 Μινώα. Δ. κλιτύς Τείχος. Β. του τριγωνικού πύργου. πιν. 8:3 τετρ Β-Γ/3-4 τομή 4/01 στρώση /5\, μεταξύ των παραστάδων και της Α. όψης της Πύλης.

Υψ. 2,5 Βάση: Δ. 4,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 36

Πηλός καστανόφαιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές, άμφικωνικό με χαμηλή κυρτή σχεδόν τετράγωνη κορυφή και κυρτή κολουροκωνική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A157. M03/πδ969

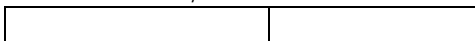
22/09/03 Μινώα. Δ. κλιτύς Τείχος. πιν. 9:2 τετρ Θ4-5 τομές 11-12 Α. προέκταση στρώση /1\, σύριζα στον τοίχο ΒΝ1.

Υψ. 2,2 Βάση: Δ. 3,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 36

Πηλός καστανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές ώσειδες με τριγωνική χαμηλή κυρτή κορυφή και κυρτή ήμισφαιρική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Δισκοειδή με δύο διαμερείς όπες κυλινδρικής τομής**A158.** M84/Απδ 1

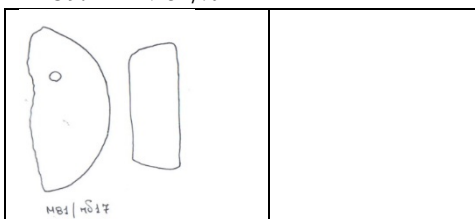
18/08/84 Μινώα. Ακρόπολις, Πύργος, βάθ. 0,400-0,750.

Υψ.-Δ.7,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπών 1) 0,6-0,7 2) 0,6-0,7 απόσταση 1,4 Βάρος -

Πηλός ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα άνοικτό καστανό.

Θραύσμα, περίπου τό 1/3, Ίχνη αιθάλης.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A159. M81/πδ 17

11/08/81 Μινώα. Δ1, Έπιφανειακός καθαρισμός έσωτερικά κατά μήκος της Α. πλευράς.

Υψ.-Δ. 7,1 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 41

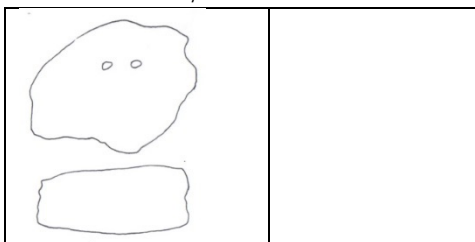
Πηλός ώχροροδίνοος έλάχιστες προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα ύποκίτρινο Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Χάραγμα: εύθεια γραμμή στην μία έπιφάνεια (Μήκ. 1,3).

A160. M81/πδ 30

21/08/81 Μινώα. Κτήριο Δ1, Τομή έσωτερική, στα γεμίματα.

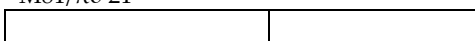
Υψ.5,4 Δ. 8,1 Πάχ. 2,6 Δ.όπών. 1) 0,6 2) 0,6 απόσταση 0,8 Βάρος 93

Πηλός καστανότεφρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M81/πδ 21

18/08/81 Μινώα. Κτήριο Δ1, Τομή έσωτερική Α. τοίχου.

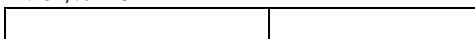
Υψ. 7,5 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπής άδύνατη μέτρηση Βάρος 96

Πηλός ώχροπράσινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M81/πδ 25

19/08/81 Μινώα. Κτήριο Δ1, Τομή έσωτερική, στα γεμίματα.

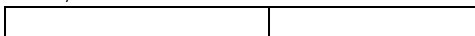
7,8 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπής 1) 0,4 Βάρος 69

Πηλός ώχρος με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M81/πδ 28

20/08/81 Μινώα. Κτήριο Δ1, Τομή έσωτερική, στα γεμίματα.

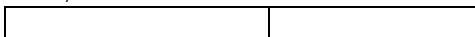
Υψ.6,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπής 1) 0,5 Βάρος 50

Πηλός τεφροπράσινος με προσμίξεις άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4, άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M81/πδ 36

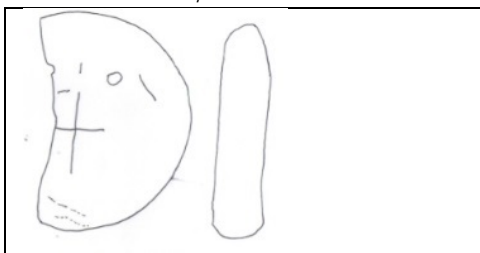
21/08/81 Μινώα. Μεταξύ Ναού και Δ1,καθαρισμός των πεσμένων λίθων.

3,0 Δ. 6,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπής 0,5 Βάρος 13

Πηλός ώχρος-ρόδινος με προσμίξεις άσβεστολιθικές. Υποκίτρινο έπίχρισμα. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, πολύ μικρό. Σώζεται ή μία διαμπερής όπή

Δισκοειδές με κοιλόκυρτες έπιφάνειες και δύο διαμπερείς όπές. Περιφέρεια κυρτή, άκμές άποστρογγυλεμένες.

A161. M81/πδ 32

21/08/81 Μινώα. Νότια του Δ1, Τομή, Δ. πλευρά, κάτω από το στρώμα καταστροφής.

Υψ. 8,7 Δ. 9,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,6 απόσταση 2,1 Βάρος 128

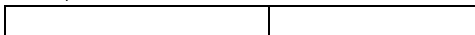
Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Επίχρισμα ρόδινο.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ. αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Σταυροειδές+ χάραγμα (διαστ. 3,0X2,0) στην μία επιφάνεια. Χάραξη απλή γραμμική.

M81/πδ18

12/08/81 Μινώα. Νότια του Δ1, αφαίρεση γεμισμάτων.

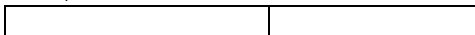
Υψ.-χορδή. 7,3 Πάχ. 2,4 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 71

Πηλός ρόδινο-τεφρός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιάς, και ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις κατά τόπους. Ίχνη αιθάλης.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Έλαφρώς κυρτές επιφάνειες.

M81/πδ 19

13/08/81 Μινώα. Νότια του Δ1, Τομή.

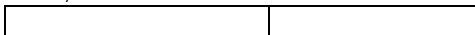
Υψ.7,3 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 61

Πηλός ώχρος με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιάς και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες.

M81/πδ 22

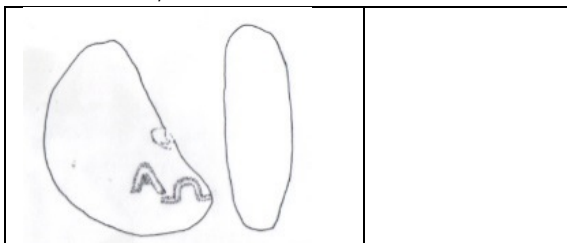
18/08/81 Μινώα. Νότια του Δ1, Τομή, Βάθ. 1,000

Υψ.8,1 Δ.9,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 62

Πηλός ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A162. M84/πδ 38

22/08/84 Μινώα. Μεταξύ Ναού και Δ1, αφαίρεση τών πεσμένων λίθων.

Υψ.- Δ. 7,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 50

Πηλός ώχρορρόδινος με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Υποκίτρινο

Επίχρισμα. Έξομάλυνση.

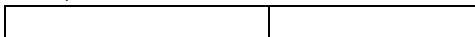
Θραύσμα, περίπου τα 2/3

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή ακμές αποστρογγυλεμένες.

Ενσφράγιστα γράμματα διακρίνονται κάτω Α Ω, μεγάλα πλατειά, στο μέσον Μ; (Υψ. 1,2-1,0)

M81/πδ 20

17/08/81 Μινώα. Μεταξύ Ναού και Δ1, Ν. του πασπάρου. Βάθ. 1,600 από ΒΑ γωνία του Δ1

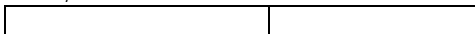
Υψ. 6,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,5-0,6 2) 0,5-0,6 απόσταση 1,4 Βάρος 93

Πηλός ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περισσότερο από τό ήμισυ. Υποκίτρινο ασβεστούχο ίζημα στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M81/πδ 34

22/08/81 Μινώα. Μεταξύ Ναού και Δ1, αφαίρεση των πεσμένων λίθων.

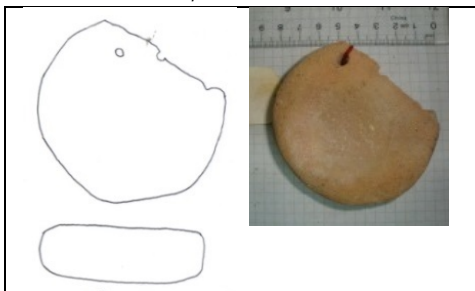
Υψ. 5,9 Δ. 8,02 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,6 απόσταση 2,0 Βάρος 61

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό ¼, αποκρούσεις στις επιφάνειες. Ίζημα ασβεστούχο στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A163. M83/πδ 7

05/08/83 Μινώα. Ν από τό Δ1, Ριζόκομμα Α. παρειάς, άσκαφου.

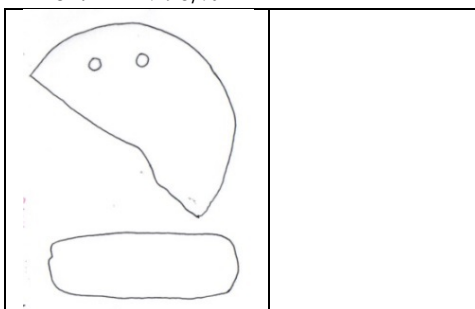
Υψ. 7,4 Δ. 10,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,6-0,5 2) 0,6-0,5 απόσταση 1,3 Βάρος 122

Πηλός ώχροροδίνοος χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Κιτρινωπό έπίχρυσμα.

Έλλειπει τμήμα της κορυφής.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις. Πεπιεσμένη ή περιφέρεια στην κορυφή και την βάση.

A164. M90/πδ2

23/07/90 Μινώα. τομή Δ1-ν1, Α. τμήμα, βάθ. 1,250-1,300.

Υψ. 7,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,2 Βάρος 89

Πηλός ανοικτός καστανός- ρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.
Επίχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ, μεγάλες αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 1

02/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

Υψ.7,0 Δ. 8,0 Πάχ. 1,7 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 62

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Υποκίτρινο
Επίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 7

07/08/82 Μινώα. Ναός, Δ. κατά τὸν καθαρισμὸ τοῦ Δ. τοίχου ἀπὸ τὰ δύο παράλληλα τοιχάρια τοῦ Ναοῦ.

Υψ. 5,8 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 48

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/8. Ίχνη αιθάλης.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 12

09/08/82 Μινώα. ΒΔ τοῦ Δ1, Β. ἀπὸ τὸν Ν. τοίχου, επιφανειακά.

Υψ.- Δ.8,1 Πάχ. 2,5 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 121

Πηλός καστανοκίτρινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ίχνη
κιτρινωποῦ ἐπιχρίσματος.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/2, αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 13

09/08/82 Μινώα. Δ. τοῦ Ναοῦ. Κατὰ τὸν καθαρισμὸ τῶν δύο παραλλήλων τοιχαρίων.

Υψ.5,2 Δ. 8,0 Πάχ.2,4 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 83

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές και λίγες σχιστολιθικές.
Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Σώζεται ἡ μία διαμπερῆς όπή.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 19

13/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

Υψ.6,7 Δ. 7,0 Πλ. 2,2 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 49

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 20

13/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

Υψ. 6,2 Δ. 7,0 Πλ. 2,1 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 35

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 21

13/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

Υψ.-Δ. 8,0 5 Πάχ. 4,7 Δ.όπης 0,8 Βάρος 45

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Σώζεται ή μία διαμπερής όπη.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 25.

16/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, Στρώμα με τὰ ἀπολεπίσματα ἀπὸ πάσπαρο.

Υψ.-Δ. 7,5 Πάχ. 1,9 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 62

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Ίχνη έξομάλυνσης.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 26

16/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, Στρώμα με τὰ ἀποπελεκήματα ἀπὸ πάσπαρο.

Υψ.5,4 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 30

Πηλός καστανέρυθρος με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Υποκίτρινο Έπίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 27

17/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, Στρώμα με τὰ ἀποπελεκήματα ἀπὸ πάσπαρο.

Υψ.5,5 Δ. 6,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,6 Βάρος 53

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Σώζεται ή μία διαμπερής όπη.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 28.

17/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

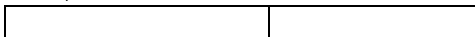
Υψ.4,5 Μήκ. 4,4 Δ. 7,0 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 1) 0,4 Βάρος 34

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 33

20/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, γεμίσματα και στρώμα με τὰ ἀποτελεκήματα τοῦ πασπάρου.

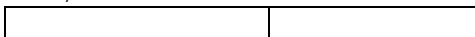
Υψ. 4,3 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 43

Πηλὸς καστανέρυθρος χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἀσβεστολιθικῆς.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4. Σώζεται ἡ μία διαμπερῆς ὀπή.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στῆν περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 41α

27/08/82 Μινώα. Τομή N-v2, Α. προέκταση, γεμίσματα.

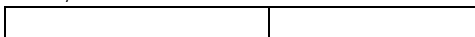
Υψ. 4,1 Δ. 8,0 Πάχ. 1,7 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,7 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 37

Πηλὸς ὠχροπράσινος καθαρὸς σχεδὸν μὲ προσμίξεις μαρμαρυγία.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στῆν περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 52

09/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, ἐπιφανειακὸ στρώμα καὶ γεμίσματα.

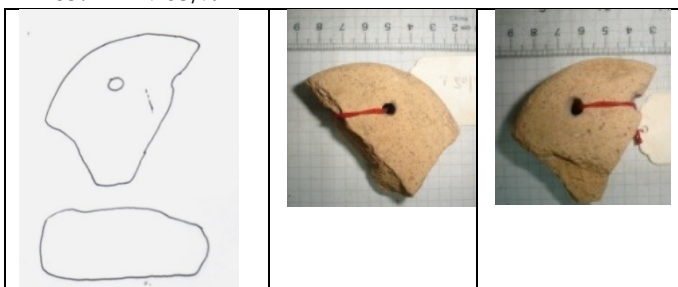
Υψ. 3,0 Δ. 6,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 17

Πηλὸς ἐρυθρῶπος χονδροειδῆς, πορώδης μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/8.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στῆν περιφέρεια γωνιώδεις.

A165. M83/πδ 1

25/07/83 Μινώα. Τομή N-v2, ἐπιφανειακὸ στρώμα καὶ γεμίσματα.

Υψ. 5,4 Διαμ. 7,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῆς 1) 0,7-0,5 2) 0,6-0,4 ἀπόσταση 2,3 Βάρος 50

Πηλὸς ὠχρορρόδινος χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἀσβεστολιθικῆς.

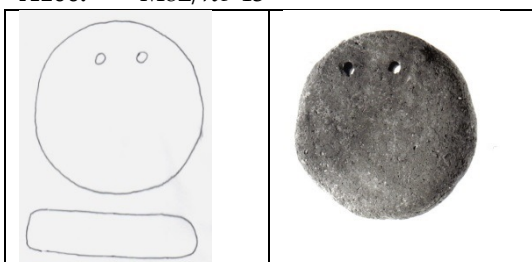
Ἐξομάλυνση. Χάραγμα.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στῆν περιφέρεια γωνιώδεις.

Χάραγμα: λοξὴ γραμμὴ / (διαστ. 0,8) μεταξύ τῶν δύο ὀπῶν.

A166. M82/πδ 43

28/08/82 Μινώα. Τομή Δ4 - δ1 Β. τμήμα. αφαίρεση λιθαριών κατά μήκος του πασπάρου, βάθ. 2,80.

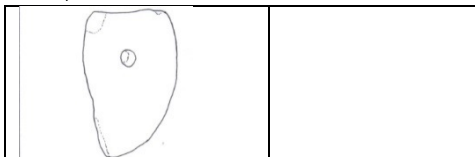
Υψ. -Δ. 8,8 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,7-0,6 2) 0,7-0,6 απόσταση 1,8 Βάρος 204

Πηλός έρυθρός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ρόδινο Έπίχρισμα.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Έμπιεστη κυκλική στιγμή μεταξύ των όπων.

M82/πδ 9

09/08/82 Μινώα. Τομή Δ4 - α4, επίχωση, βάθ.2,500.

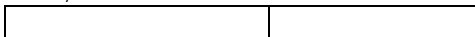
Υψ.4,6 Πάχ. 1,9 Δ.όπης 0,6 Βάρος 55

Πηλός έρυθρωτός πορώδης με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 18

12/08/82 Μινώα. τομή Δ4 - δ1, Ν. επέκταση, humus.

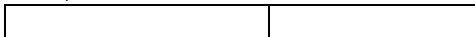
Υψ.6,4 Δ. 7,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 46

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Σώζεται τμήμα τής μίας διαμπερούς όπης.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 23

14/08/82 Μινώα. Λιθοσωρός Δ. του Δ4.

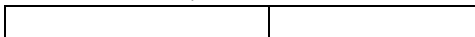
Υψ. 6,1 Πλ. 3,6 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 1) 0,40 Βάρος 43

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A167. M82/πδ 11

09/08/82 Μινώα. Κτήριο Δ3.

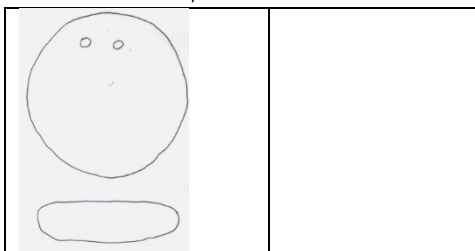
Υψ.7,5 Δ. 8,0 Πάχ.1,9 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 75

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/2.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A168. M83/πδ 9

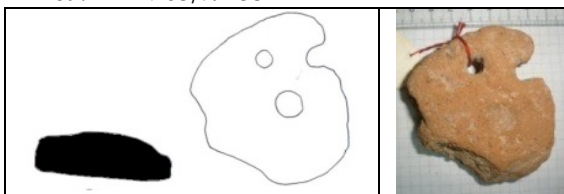
04/08/83 Μινώα. Τομή Δ6 - α1, Β. τμήμα. Καθαρισμός πασπάρου.
 Ύψ. 7,8 Δ. 10,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπής 0,7- 0,6 απόσταση 1,0 Βάρος 72
 Πηλός ώχροροδίνοσ χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.
 Έξομάλυνση.
 άποκρούσεις στο κάτω τμήμα.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κουλόκυρτες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή. Ακμές άποστρογγυλεμένες.

M83/πδ 32

16/08/83 Μινώα. Τομή Δ6-α1, Ν. προέκταση, άφαίρεση διαχωριστικού μάρτυρα.
 Ύψ.5,9 Μήκ. 3,9 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπών άδύνατη μέτρηση Βάρος 35
 Πηλός ώχροροδίνοσ χονδροειδής με προσμίξεις άσβεστολιθικές.
 Θραύσμα, περίπου τό 1/4.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A169. M83/πδ 33

17/08/83 Μινώα. Τομή Δ6-α1, Ν. προέκταση, Άποκάλυψη έξωτερικής όψης Δ. τοίχου, άφαίρεση γεμισμάτων.
 Ύψ. 7,3 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπών 1) 0,7 2) 0,7 απόσταση 1,4 Βάρος 101
 Πηλός έρυθρωπόσ χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās.
 Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ. άποκρούσεις στις επιφάνειες.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.
 Έντυποσ κύκλοσ (Δ. 1,2) στην μία επιφάνεια στο κέντρο του δίσκου.

M83/πδ 2

28/07/83 Μινώα. Ν του Δ6, Ισοπέδωση του χώρου μετά από την απομάκρυνση των λίθων της ξερολιθιάσ.

Υψ.8,3 Δ. 10,0 Πάχ.2,4 Δ.όπης 1) 0,7 Βάρος 72

Πηλός ερυθρωπός χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās. Ήξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό 1/2.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A170. M82/πδ 31

18/08/82 Μινώα. Κτήριο Β1, Τομή εξωτερική από τον Δ. τοίχο.

Υψ. 4,4 Δ. 6,0 Πάχ. 1,7 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 24

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις άσβεστολιθικές και έλάχιστες σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Ήχνη αιθάλης.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 47

/08/82 Μινώα. Κτήριο Β1-Β2, Καθαρισμός κατά μήκος του έξωτερικού τοίχου.

Υψ. 5,2 Δ. 7,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,6 Βάρος 16

Πηλός ώχρορόδινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/8.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A171. M82/πδ 29

17/08/82 Μινώα. Κτήριο Β3, Άφαίρεση λίθων.

Υψ. 4,1 Δ. 6,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης άδύνατη μέτρηση Βάρος 32

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, λιγότερο από τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A172. M82/πδ 41

27/08/82 Μινώα. κτήριο Β4, Β. επέκταση Τομής α-δ, Humus .

Υψ. 4,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 23

Πηλός ώχροπράσινος πορώδης με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ήξομάλυνση. Χάραγμα.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Χάραγμα: λοξή γραμμή / (Μήκ. 0,9) στην μία επιφάνεια πλησίον της όπης.

M82/πδ 42

27/08/82 Μινώα. Κτήριο Β4, Β. επέκταση Τομής α-δ, Humus.

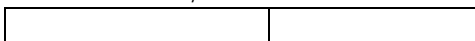
Υψ. 6,3 Δ. 7,0 Πάχ. 2,6 Δ.όπης άδύνατη μέτρηση Βάρος 66

Πηλός ερυθρός-ρόδινος πορώδης-καθαρός. Έρυθρό γάνωμα.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A173. M82/πδ 44

28/08/82 Μινώα. Κτήριο Β4, Β. επέκταση Τομής α-δ. Στρώμα κάτω από το humus, βάθ. 0,350-0,700.

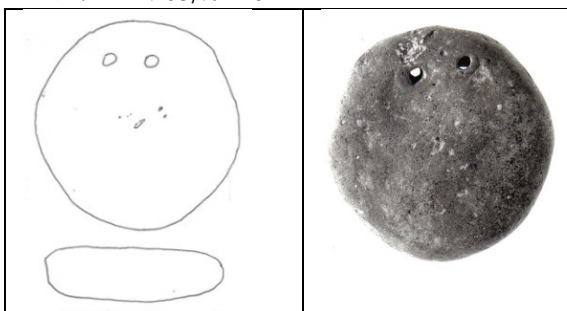
Υψ. 7,4 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπής 0,5 Βάρος 57

Πηλός ωχροροδίνος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ. Αποκεκερουμένη στο μεγαλύτερό της μέρος ή μία επιφάνεια. Σώζεται ή μία όπή.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A174. M83/πδ 10

09/08/83 Μινώα. Κτήριο Β7, βάθ. 1,270. Στρώμα άμέσως επάνω από τον πάσσαρο - δάπεδο .

Υψ. 8,3 Δ. 10,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπής 1) 0,6-0,7 2) 0,4-0,5 απόσταση 1,0 Βάρος 162

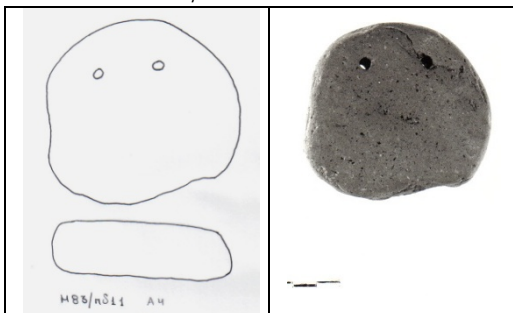
Πηλός ωχροροδίνος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Άκέραιο. Μικρές αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Χάραγμα: γραμμικό / μεταξύ των δύο όπών.

A175. M83/πδ 11

09/08/83 Μινώα. Κτήριο Β7 βάθ. 1,270 Στρώμα άμέσως επάνω από τον πάσσαρο - δάπεδο.

Υψ.7,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπών 1) 0,5-0,4 2) 0,5-0,4 απόσταση 1,6 Βάρος 138

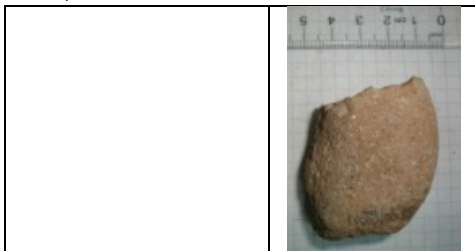
Πηλός άνοικτός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα περίπου τὰ 2/3. Έλλειπει τμήμα της βάσεως, αποκρούσεις.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M83/πδ 15

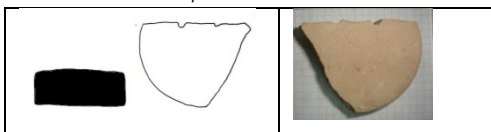
09/08/83 Μινώα. Κτήριο Β7, βάθ. 1,270 Στρώμα επάνω από τον πάσσαρο - δάπεδο.
 Ύψ.4,3 Δ. 7,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 48
 Πηλός ανοικτός ρόδινος - τεφρός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.
 Χάραγμα.
 Θραύσμα, περίπου τό 1/4.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M83/πδ 17

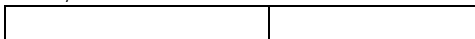
09/08/83 Μινώα. Κτήριο Β7, βάθ. 1,270, Στρώμα επάνω από τον πάσσαρο - δάπεδο.
 Πηλός ώχροροδίνο με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.
 Ύψ. 5,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπών 1) 0,4 2) 0,5 αδύνατη μέτρηση απόσταση 1,5 Βάρος 22
 Θραύσμα, περίπου τό 1/8.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A176. M83/πδ 21

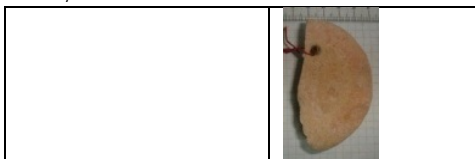
12/08/83 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, βάθ. 0,400-0,750.
 Ύψ.5,3 Δ. 10,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπών 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,8 Βάρος 99
 Πηλός ανοικτός ρόδινος φαιός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.
 Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Ιζήματα καλύπτουν την μία επιφάνεια.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M83/πδ 25

12/08/83 Μινώα.τετρ. ΝΔ/1, αφαίρεση ξερολιθιάς.
 Πηλός έρυθρωπός, πορώδης με προσμίξεις μαρμαρυγία. Τεφρός πυρήνας.
 Ύψ. 8,1 Δ. 10,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπών αδύνατη μέτρηση Βάρος 68
 Θραύσμα, περίπου τό 1/4.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M83/πδ 31

13/08/83 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, αφαίρεση μάρτυρα.
 Ύψ. 7,5 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπής 1) 0,5 Βάρος 71
 Πηλός ώχροροδίνο χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ. αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.
Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A177. M83/πδ 35

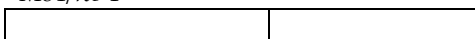
12/08/83 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, αφαίρεση διαδρόμου.
Υψ.8,3 Δ. 10,0 Πλ. 6,7 Πάχ. 2,7 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 89
Πηλός πορτοκαλέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Τεφρός πυρήνας.
Θραύσμα, περίπου τό 1/4. αποκρούσεις στις επιφάνειες.
Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A178. M83/πδ 37

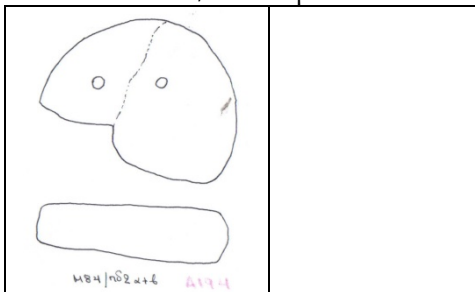
13/08/83 Μινώα. Ν. από τό ΝΔ/1.
Υψ. 6,5 Μήκ. 4,7 Δ. 7,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 62
Πηλός ερυθρός – ρόδινος, χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.
Έξομάλυνση.
Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις στις επιφάνειες.
Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M84/πδ 1

03/08/84 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, Κατά την αφαίρεση του διαδρόμου –μάρτυρα, Κόκκινα χρώματα.
Υψ. 3,8 Μήκ. 3,2 Δ. 7,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 20
Πηλός ρόδινος χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.
Θραύσμα, περίπου τό 1/8, αποκρούσεις στις επιφάνειες.
Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A179. M84/πδ 2 α+β

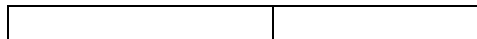

03/08/84 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, Κατά την αφαίρεση του διαδρόμου –μάρτυρα, Κόκκινα χρώματα.
Υψ. 5,4 Δ. 7,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,6-0,5 2) 0,6-0,5 απόσταση 2,0 Βάρος 99
Πηλός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.

Θραύσμα περισσότερο από τό ήμισυ, δύο συνανήκοντα και συγκολλώμενα. Στρώμα ιζήματος στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M84/πδ 3

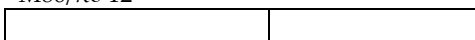
03/08/84 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, Κατά την αφαίρεση του διαδρόμου -μάρτυρα, Κόκκινα χρώματα.

Υψ. 5,3 Μήκ. 1,3 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 13

Πηλός ώχρορρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση. Θραύσμα, περίπου τό 1/8.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 12

30/08/86 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, Β. προέκταση, Δ. τμήμα. Βάθ. 0,200-0,350.

Υψ. 3,8 Δ. 10,0 Πάχ. 2,6 Δ.όπων 1) 0,5 -0,8 2) 0,5-0,7 απόσταση 1,6 Βάρος 43

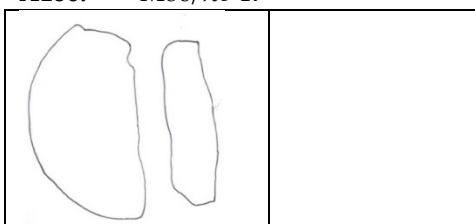
Πηλός πορτοκαλέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Πιθανό Επίχρισμα. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό 1/8.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Στην μία επιφάνεια αυλάκωση επάνω από τις όπες.

A180. M86/πδ 17

02/09/86 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1. Β. προέκταση, Δ. τμήμα, βάθ. 0,350-0,500, καστανά χρώματα.

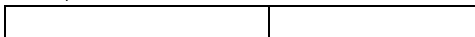
Υψ. 7,3 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 72

Πηλός ώχρορρόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και λάβας. Ωχρο επίχρισμα. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 30

13/09/86 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1, Β. Προέκταση, Δ. τμήμα. Μέσα στο Δ. "ορθογώνιο λάξευμα".

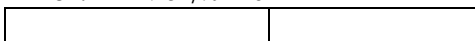
Υψ. 6,6 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 0,4 Βάρος 48

Πηλός καστανός με προσμίξεις κυρίως ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/3.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A181. M84/πδ 10

16/08/84 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3 μέσα στο ρωμαϊκό κτίσμα, βάθ. 0,250-0,550.

Υψ. 4,7 Μήκ. 3,5 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1) 0,4 Βάρος 29

Πηλός ωχροπράσινος - φαιός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, πορώδης. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. ἀποκρούσεις στήν μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M85/πδ 1

03/08/85 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3, Β. τμήμα, βάθ. 0,180-0,380.

Υψ.6,8 Μήκ. 3,4 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπής 1) 0,5-0,6 Βάρος 60

Πηλός ρόδινος- φαιός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3. Ίζήματα κατά τόπους.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 14

01/09/86 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3, Β. τμήμα, ριζόκομμα Β. παρειάς.

Υψ. 7,7 Δ.9,0 Πάχ. 1,8 Δ.όπής ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 48

Πηλός ωχροροδίνοσ χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και λάβας. Πιθανό έπίχρισμα. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3, ἀποκρούσεις στις επιφάνειες.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 15

01/09/86 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/3. Β. τμήμα, Ριζόκομμα Β. παρειάς.

Υψ. 4,5 Δ.8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπών 1) 0,6 -0,4 2) 0,5-04 ἀπόσταση 1,3 Βάρος 47

Πηλός έρυθρός - ρόδινοσ, χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 1

18/08/86 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1-ΝΔ/3, ἀφαίρεση μάρτυρα. Στρώση Καλλιεργείας.

Υψ. 5,3 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπών 1) 0,4-0,5 2) ἀδύνατη μέτρηση ἀπόσταση 1,6 Βάρος 35

Πηλός ωχροροδίνοσ, τεφρός πυρήνας χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ¼, ἀποκρούσεις στήν μία επιφάνεια και ίζημα κατά τόπους.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M84/πδ 11

08/08/84 Μινώα. Χώρος Α. από τόν Ναό, Β. τμήμα μετά από την διάλυση της ξερολιθιάς.

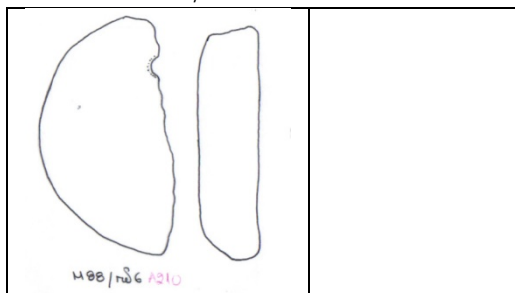
Υψ. 7,6 Δ. 8,0 Πάχ. 2,9 Δ.όπών ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 20

Πηλός έρυθροπόσ χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Ίζημα στις άκμές.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A182. M88/πδ 6

25/07/88 Μινώα. τετρ. ΝΔ/5 Β. τμήμα, Δ. από τον τοίχο ΒΝ, καστανόχρωμα χρώματα.

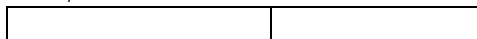
Υψ. 7,0 Δ. 7,0 Πάχ. 1,9 Δ. όπης 1) 0,4 Βάρος 64

Πηλός καστανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Επίχρισμα ανοικτό καστανό.

Θραύσμα, περίπου το ήμισυ, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ 33.

12/08/88 Μινώα. Ν. από το ΝΔ/5. Διάλυση ξερολιθιάς, σκοτεινόχρωμα χρώματα από τα γεμίσματα.

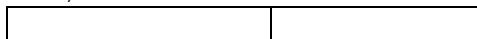
Υψ. 4,1 Δ. 7,0 Πάχ. 2,4 Δ. όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 77

Πηλός έρυθροκάστανος με προσμίξεις- έγκλείσματα σχιστολιθικά. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου το 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M89/πδ 1

17/07/89 Μινώα. ΝΑ από τον Ναό. Διάλυση ξερολιθιάς.

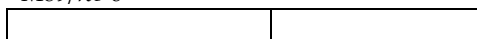
Υψ. 7,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ. όπης 1) 0,4 Βάρος 83

Πηλός καστανός-ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ελάχιστες ασβεστολιθικές. Επίχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περίπου το ήμισυ.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες συμπιεσμένες στο κέντρο σχηματίζουν αβαθείς κοιλότητες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M89/πδ 6

21/07/89 Μινώα. Β. από τον Ναό. Διάλυση χωραφότοιχου Β. και Α. από το Β1.

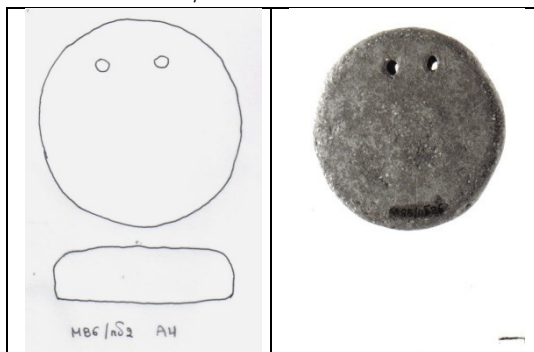
Υψ. 5,3 Δ. 7,0 Πάχ. 2,0 Δ. όπης 1) 0,5 απόσταση 2,3 Βάρος 23

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ελάχιστες ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου το 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A183. M86/πδ 2

18/08/86 Μινώα. Β. από τὸ Δ4, Ἀγωγός, βάθ. 0,860 (τοῦ πυθμένα) .

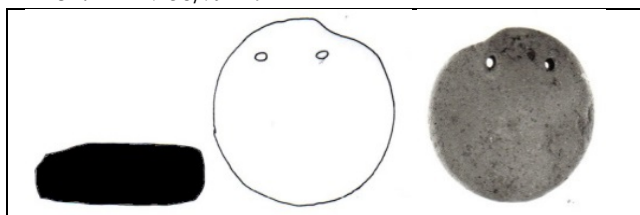
Υψ. 7,8 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 -0,5 2) 0,5-0,4 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 176

Πηλὸς ὠχροροδίνος χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἀσβεστολιθικῆς. Ὑποκίτρινο ἐπίχρισμα. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο. ἀποκρούσεις στὸ κάτω τμήμα.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις. Διαγώνιες ἐγχαράξεις στὶς ὀπές πιθανῶς προκλήθηκαν ἀπὸ τὴν ἀνάρτηση τῶν στημονίων.

A184. M86/πδ 29

12/09/86 Μινώα. Δ4 - Κλίβανος, βάθ. 1,000-1,020.

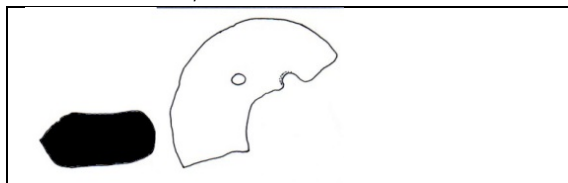
Υψ.-Δ. 7,5 Πάχ. 2,5 Δ.ὀπῶν 1) 0,5-0,6 2) 0,5-0,6 ἀπόσταση 2,0 Βάρος 113

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἀσβεστολιθικῆς. Καστανὸ ἐπίχρισμα. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο. Ἐλλεῖπει τμήμα τῆς κορυφῆς, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A185. M89/πδ 16

01/08/89 Μινώα. Διαμόρφωση χώρου τετρ. Δ3-Ε3. Στρώση πεσμένων ἀγγείων, βάθ. 2,050-2,150.

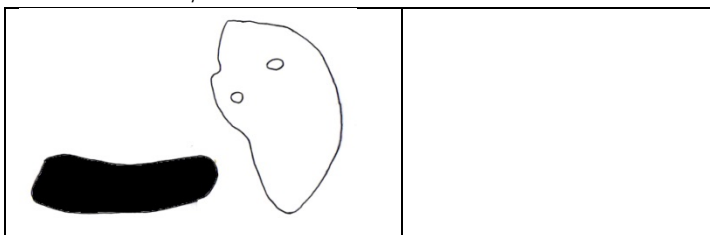
Υψ.6,4 Διαμ.8,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,6-0,7 2) 0,6 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 100

Πηλὸς ἐρυθρὸς, μὲ λίγες προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἐλάχιστες ἀσβεστολιθικῆς, τεφρὸς πυρήνας. Ἐπίχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περιῖπου τὸ ἥμισυ, παχὺ στρώμα σκληροῦ ἰζήματος καλύπτει τὴν μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδῆς μὲ κοίλη τὴν μία ἐπιφάνεια μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές (πλαστικοὶ δακτύλιοι γύρω ἀπὸ αὐτές).

A186. M86/πδ 11

30/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές" "δρόμος-εἴσοδος" τομή, απόσταση από Α. τοίχο έως 3,200, από βάθ. 0,760.

Υψ. 7,4 Δ.8,0 Πάχ. 1,9 Δ.ὀπῆς 1) 0,5 -0,7 Βάρος 66

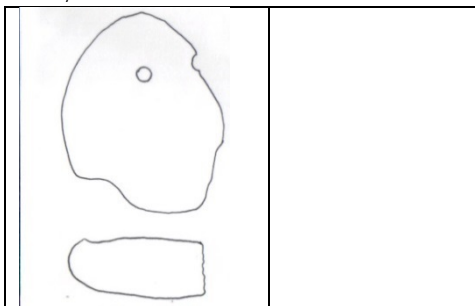
Πηλός ἐρυθρωπός, πορώδης με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και μία κοίλη και μία κυρτή ἐπιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

Ἐμπύεστη στιγμή (διαμ. 0,5) κάτω και μεταξύ τῶν ὀπῶν στην μία ἐπιφάνεια.

M86/πδ 3

22/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές" = ἀποχωρητήριο, Καθαρισμός ἐξωτερικῆς παρεἰας Ν. τοίχου.

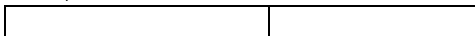
Υψ.7,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,9 Δ.ὀπῶν) 0,5 -0,6 2) ἀδύνατη μέτρηση ἀπόσταση 1,4 Βάρος 91

Πηλός ὠχροροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/2, ἀποκρούσεις στην μία ἐπιφάνεια και ἴζημα κατὰ τόπους.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 5

25/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές" Καθαρισμός Ν. τοίχου ἑλληνιστικοῦ ἀναλήμματος.

Υψ. 5,1 Δ.8,0 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῆς 1) 0,4 -0,5 Βάρος 30

Πηλός ὠχροροδίνος, χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση. Κιτρινωπὸ ἐπίχρισμα.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/6.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A187. M86/πδ 8

28/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές", επιχωμάτωση "δρόμου-εισόδου" Α. τοίχου. απόσταση 1,900, βάθ. 0,760.

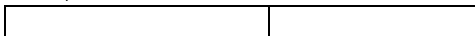
Υψ. 7,9 Δ. 8,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 2,0 Βάρος 180

Πηλός ωχροροδίνος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους στην περιφέρεια και το κάτω τμήμα.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 13

01/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", "δρόμος-εἴσοδος" τομή, απόσταση από Α. τοίχο έως 3,200, πλάτους 0,300, βάθ. 1,100-1,400.

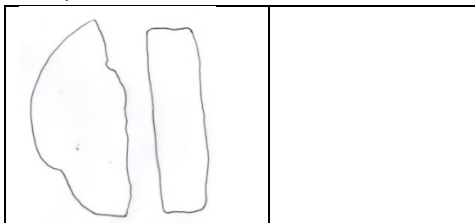
Υψ. 7,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 50

Πηλός ωχροροδίνος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Επίχρισμα. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 16

02/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", "δρόμος-εἴσοδος" πρὸς Α. τοῖχο, βάθ. 1,400- 1,460, λάκκος απορριμμάτων.

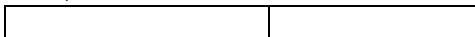
Υψ. 7,8 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,5 -0,6 Βάρος 69

Πηλός ωχροροδίνος, πορώδης με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 18

02/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές", "δρόμος-εἴσοδος" πρὸς Α. τοῖχο, βάθ. 1,400- 1,460, λάκκος απορριμμάτων.

Υψ. 5,5 Δ. 9,0 Πάχ. 2,6 Δ.όπων 1) 0,6 -0,6 2) 0,5-0,6 Βάρος 109

Πηλός ἐρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με σχεδόν κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις. Άνισόπαχο.

M86/πδ 19

02/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", "δρόμος-εἴσοδος" πρὸς Α. τοῖχο, βάθ. 1,200- 1,300, ἀπόσταση ἀπὸ Α. τοῖχο 2,100.

Υψ.3,3 Δ. 8,0 Πάχ. 1,7 Δ.ὀπῶν ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 39

Πηλὸς ἐρυθρὸς - ρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 20

02/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", Κάτω ἀπὸ τὴν στρώση τῶν λίθων, βάθ. 0,900- 1,550 (σημ. 2), ἀπόσταση ἀπὸ Α. τοῖχο 2,450.

Υψ.7,6 Δ.8,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 -0,5 2) 0,4-0,4 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 66

Πηλὸς ὠχρορρόδινος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία. Ἐπίχρισμα ὠχροκίτρινο. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3. ἀποκρούσεις στήν μία ἐπιφάνεια .

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

M86/πδ 23

05/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές", "δρόμος-εἴσοδος" πρὸς Α. τοῖχο. ΝΔ γωνία (κάτω ἀπὸ τοὺς λίθους), βάθ. 1,900- 2,000.

Υψ.5,2 Δ.9,0 Πάχ. 2,8 Δ.ὀπῶν 1)0,7-0,8 2)ἀδύνατη μέτρηση ἀπόσταση 1,8 Βάρος 81

Πηλὸς ὠχρορρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

Πιθανὸ χάραγμα ὑπεράνω τῆς ὀπῆς.

M86/πδ 25

04/09/86 Μινώα. Γυμνάσιο. "Βεσπασιανές", Ἑλληνιστικὸ ἀνάλημμα, Ν. τοῖχος, βάθ. 1,800 (σημ 2), ἀπόσταση ἀπὸ ΝΑ γωνία ἕως 3,200, ἀπὸ Α. τοῖχο, πλ. τομῆς 0,700-0,750.

Υψ.- χορδὴ 7,1 Πλ. 2,2 Πάχ.-- Δ.ὀπῶν 1) 0,6-0,4 2) 0,6-0,4 Βάρος 57

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

M87/πδ 26

05/08/87 Μινώα. τομή Γ/Ν1. Ἐπιφανειακὴ στρώση.

Υψ. 4,7 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς 1) 0,5 Βάρος 31

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος πορώδης μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ¼, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

A188. M87/πδ 31

07/08/87 Μινώα. τομή Γ/Ν1, Α. τμήμα, βάθ. 0,800-1,350.

Υψ. 6,3 Δ.10,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῆς 1) 0,5-0,4 Βάρος 57

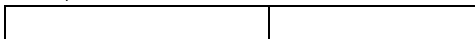
Πηλὸς καστανὸς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ λίγο μαρμαρυγία. Τεφρὸς πυρήνας.

Ἐπίχρισμα καστανό, Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4. Στρῶμα σκληροῦ ἰζήματος καλύπτει κατὰ τόπους τὴν μίαν ἐπιφάνεια.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ 25

10/08/88 Μινῶα. Τομή Γ/Ν1, ριζόκομμα Ν. παρειᾶς.

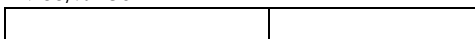
Υψ.7,7 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῆς 1) 0,5-0,4 Βάρος 77

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος μὲ πολλές προσμίξεις σχιστολιθικῆς σκληρός.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3. Ἰχνη αἰθάλης στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ 30

10/08/88 Μινῶα. Τομή Γ/Ν1 '88, Δ. τμήμα, βάθ. 2,100-2,250.

Υψ.5,6 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῆς 1) 0,6-0,7 Βάρος 79

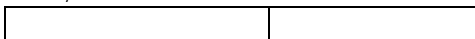
Πηλὸς ἐρυθρὸς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Τεφρὸς πυρήνας. Ἐπίχρισμα ἐρυθρό-καστανό. Ἐξομάλυνση. Χάραγμα.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4. Στρῶμα ἰζήματος κατὰ τόπους στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

Χάραγμα ἡμιμυκλικό, βαθεῖα χάραξη στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφανείας.

M88/πδ 34

11/08/88 Μινῶα. Τομή Γ/Ν1 '88, Δ. τμήμα, βάθ. 2,300-2,400.

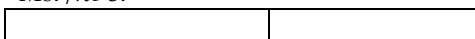
Πηλὸς ρόδιнос μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐπίχρισμα καστανό. Ἐξομάλυνση.

Υψ.4,9 Δ.8,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 75

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

M87/πδ 37

11/08/87 Μινῶα. Γυμνάσιο, Ν. ἀπὸ τὶς "Βεσπασιανές", μέσα στὸν ὄχετό.

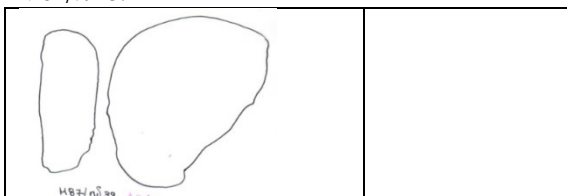
Υψ. 2,2 Δ.6,0 Πάχ. 1,9 Δ.ὀπῶν 1) 0,5-0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 1,6 Βάρος 26

Πηλὸς καστανός - ρόδιнос πορώδης μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐπίχρισμα καστανό.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

M87/πδ 39

12/08/87 Μινῶα. Γυμνάσιο, κατὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ ὀρθογωνικοῦ ὁδηγοῦ τῆς ΝΑ γωνίας, βάθ. 1,800- ἐπίπεδο θεμελιώσεως.

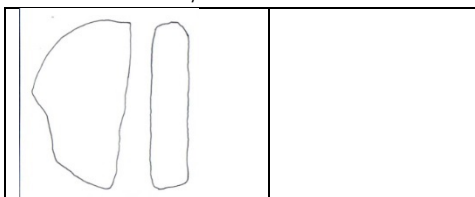
Υψ.- 7,3 Δ. 8,0 Πάχ. 2,6 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 125

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις- ἐγκλείσματα ἀσβεστολιθικά.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἕμισυ.

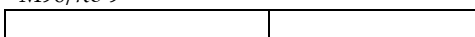
Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A189. M90/πδ 8

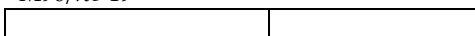
31/07/90 Μινώα. Τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /20\ .
 Ύψ. 4,6 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 90
 Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.
 Θραύσμα, περισσότερο από το ήμισυ. Στρώμα ιζήματος κατά τόπους στις επιφάνειες.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M90/πδ 9

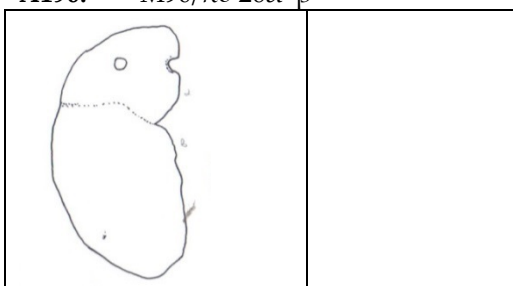
31/07/90 Μινώα. Τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /20\ .
 Ύψ. 4,1 Δ. 6,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,6 Βάρος 33
 Πηλός έρυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.
 Θραύσμα, περισσότερο από το 1/4.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M90/πδ 19

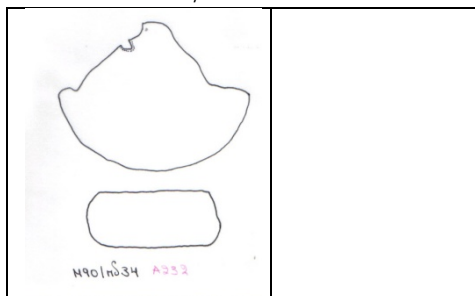
04/08/90 Μινώα. Τομή Γ/Ν 1'90, Ν. προέκταση, στρώση /25\ .
 Ύψ. 3,4 Δ. 6,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,5 - 0,4 απόσταση 1,2 Βάρος 29
 Πηλός καστανόκιτρινος-ρόδινος, με πολλές προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές.
 Έξομάλυνση.
 Θραύσμα, περίπου το 1/4.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A190. M90/πδ 26α+β

09/08/90 Μινώα. τομή Γ/Ν 1'90, Ν. προέκταση, στρώση /31\ .
 Ύψ. 8,3 Μήκ. 4,3 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 Βάρος 101
 Πηλός καστανέρυθρος, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση - Ίχνη γανώματος κατά τόπους .
 Δύο συνανήκοντα και συγκολλώμενα θραύσματα, περίπου το 1/2. Στρώμα ιζήματος κατά τόπους.
 Δισκοειδές επίμηκες ωοειδές σχήμα με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή.
 Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A191. M90/πδ 34.

14/08/90 Μινώα. τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /34\, στάχτη.

Υψ. 5,9 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 1) 0,6 - 0,5 Βάρος 85

Πηλός καστανορρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

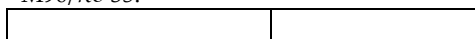
Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες.

Περιφέρεια κυρτή.

Πιθανό χάραγμα κάτω από την όπή.

M90/πδ 35.

14/08/90 Μινώα. τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /34\, στάχτη.

Υψ. 4,0 Δ. 8,0 Πάχ. 1,8 Δ.όπών 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,2 Βάρος 118

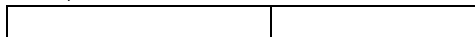
Πηλός βαθύς έρυθρωπός-τεφρός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση. Ίχνη άραιού γανώματος.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4, λεπτό στρώμα ίζήματος κατά τόπους.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνεια επίπεδη και έλαφρώς κοίλη.

Περιφέρεια κυρτή. Πλαστικοί δακτύλιοι γύρω από τις όπές.

M90/πδ 36.

14/08/90 Μινώα. τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /33\.

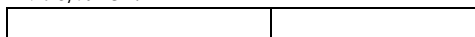
Υψ.-Δ. 8,1 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 1) 0,6 Βάρος 101

Πηλός καστανορρόδινος, με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M90/πδ 51.

27/07/90 Μινώα. τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /7\.

Υψ. 3,5 Δ. 7,1 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,5 απόσταση 1,1 Βάρος 45

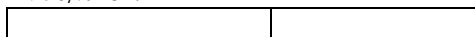
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην

περιφέρεια γωνιώδεις.

M90/πδ 52.

28/07/90 Μινώα. τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /13\.

Υψ. 4,4 Δ. 9,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπης άδύνατη μέτρηση Βάρος 43

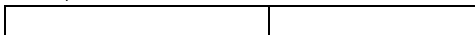
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην

περιφέρεια γωνιώδεις.

M90/πδ 53.

25/07/90 Μινώα.τομή Γ/Ν1'90, Ν. προέκταση, στρώση /3\.

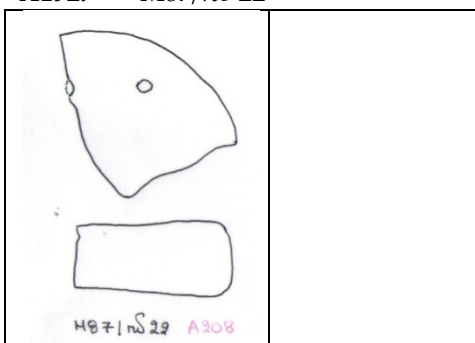
Υψ.7,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 75

Πηλός ρόδινος καστανός, με προσμίξεις κυρίως σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

A192. M87/πδ 22

03/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, ΝΔ ,στέγη "Βεσπασιανών", Μετὰ ἀπὸ τὴν διάλυση τοῦ Δ. χωραφότοιχου.

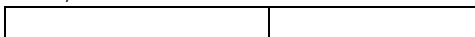
Υψ. 4,6 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 1) 0,4 2) αδύνατη μέτρηση ἀπόσταση 1,7 Βάρος 45

Πηλός καστανέρυθρος -τεφρός με προσμίξεις ασβεστολιθικές, σχιστολιθικές και μαρμαρυγία, ἀνομοιομερής ὄπτηση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ 7

25/07/88 Μινώα. Γυμνάσιο, ἀπὸ τὴν διάλυση τῆς ξερολιθιάς στὸν ἐσωτερικὸ χῶρο.

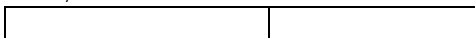
Υψ.7,1 Δ.8,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,5-0,4 ἀπόσταση 1,4 Βάρος 99

Πηλός πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές, εὐθριπτος. Ἐπίχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ. Ἀποκεκρουμένη ἢ μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπίπεδη πεπιεσμένη ἢ κορυφή, ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες. Κυρτή ἢ περιφέρεια.

M88/πδ 8

25/07/88 Μινώα. Γυμνάσιο, ἀπὸ τὴν διάλυση τῆς ξερολιθιάς στὸν ἐσωτερικὸ χῶρο.

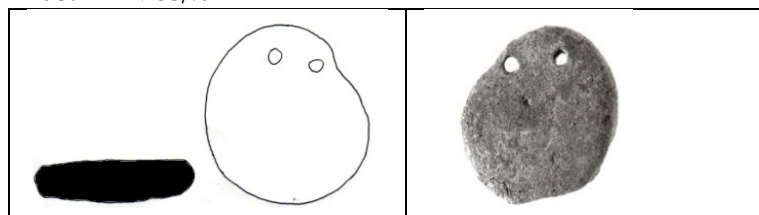
Υψ.-Δ. 7,3 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῆς αδύνατη μέτρηση Βάρος 65

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐπίχρισμα. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

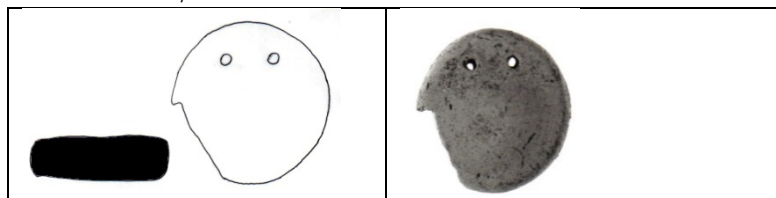
A193. M88/πδ 17

09/08/88 Μινώα. Γυμνάσιο, τομή Ι, Χῶρος 31,80 -35,30, βάθ. 2,360.

Υψ. 8,1 Μήκ. 7,4 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,7-0,6 2) 0,8-0,6 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 145
 Πηλὸς ρόδινος -ἐρυθρὸς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐπίχρῖσμα καστανό.
 Ἀκέραιο σχεδόν. Ἐλλεῖπει τμήμα στὴν κορυφή. Μικρὲς ἀποκρούσεις. Στρῶμα σκληροῦ
 ἰζήματος καλύπτει τὴν μία ἐπιφάνεια.
 Δισκοειδῆς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδη καὶ ἐλαφρῶς κυρτή. Περιφέρεια
 κυρτή.

A194. M88/πδ 18

09/08/88 Μινῶα. Γυμνάσιο, τομή Ι, Χῶρος 31,80 -35,30, βᾶθ. 2,360.

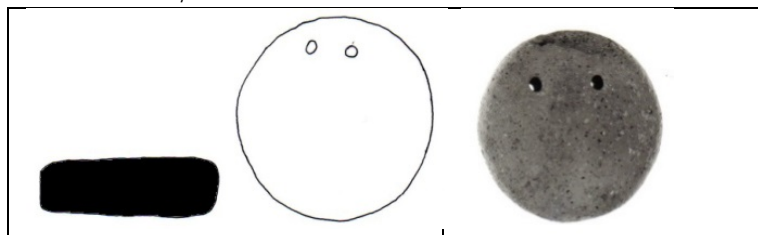
Υψ. -Δ.8,3 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 177

Πηλὸς κίτρινος- ρόδινος, μὲ προσμίξεις ἀσβεστολιθικῆς. Ἐπίχρῖσμα καστανό -κίτρινο.
 Ἐξομάλυνση.

Ἐλλεῖπει τμήμα στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς
 στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A195. M88/πδ 36

13/08/88 Μινῶα. Γυμνάσιο, τομή Ι, Χῶρος 31,80-36,40, βᾶθ. 2,850.

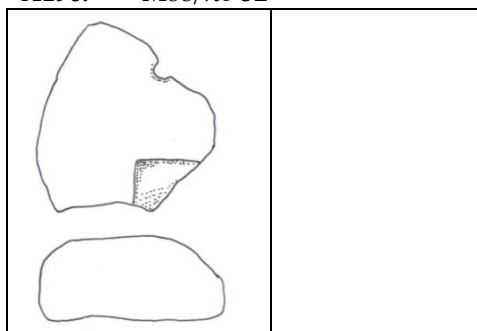
Υψ.-Δ. 7,6 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,1 Βάρος 166

Πηλὸς ἐρυθρὸς -ρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἀσβεστολιθικῆς.

Ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια. Στρῶμα ἰζήματος στὴν μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδῆς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς
 στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A196. M88/πδ 32

12/08/88 Μινῶα. Γυμνάσιο, τομή Ι, Χῶρος 35,30-35,60, Πίθος 1, βᾶθ. 2,180-2,850.

Υψ. 6,3 Δ. 9,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῆς 1) 0,6-0,4 Βάρος 93

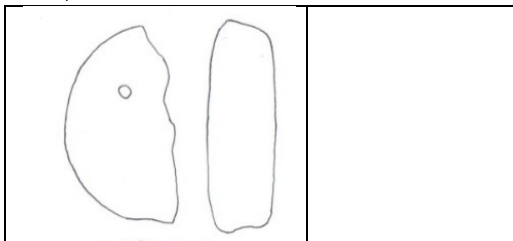
Πηλὸς βαθύς πορφυρὸς -τεφρὸς, μὲ προσμίξεις-ἐγκλείσματα σχιστολιθικά.

Ἐξομάλυνση. Ὄρθογώνιο σφράγισμα.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4. Στρῶμα ἰζήματος κατὰ τόπους στὴν περιφέρεια.
Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς
στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

Ὁρθογώνιο σφράγισμα δυσδιάγνωστο (Μήκ. 2,2 καὶ Πλ. 1,0).

M87/πδ 3

23/07/87 Μινῶα. Γυμνάσιο, Αν/Β, Χῶρος 18-24 μ., Στρῶση πεσμένων λίθων.

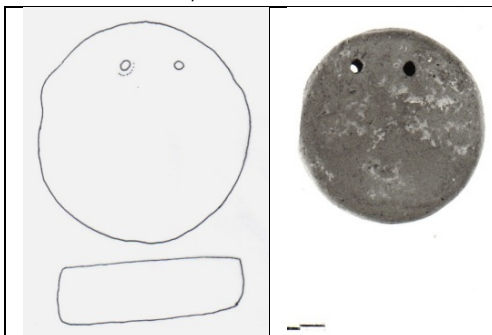
Ύψ.-Δ. 7,3 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῆς 1) 0,5 Βάρος 72

Πηλὸς ὠχρορρόδινος – καστανὸς πορώδης, μὲ προσμίξεις ἀσβεστολιθικὲς καὶ σχιστολιθικὲς, καθὼς καὶ ἐλάχιστο μαρμαρυγία.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/2.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A197. M90/πδ 14= 55.

02/08/90 Μινῶα. Γυμνάσιο, πιν.6.7 τετ. Η4, τομή Ι, στρώση /12\ .

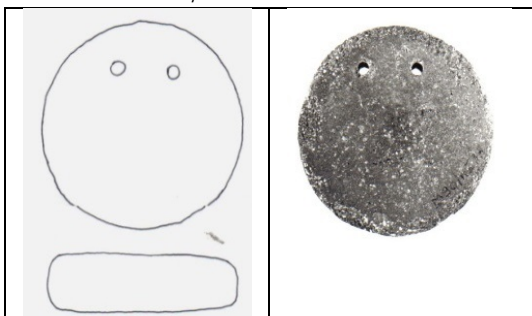
Ύψ.-Δ. 7,7 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,4 ἀπόσταση 1,2 Βάρος 173

Πηλὸς ρόδινος, μὲ πολλὲς προσμίξεις μαρμαρυγία καὶ ἐλάχιστες σχιστολιθικὲς. Ἐπίχρισμα- Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο μὲ μικρὲς ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A198. M90/πδ 17.

04/08/90 Μινῶα. Γυμνάσιο, πιν.6.7 τετ. Η4, τομή Ι, Δ. προέκταση, στρώση /11\ .

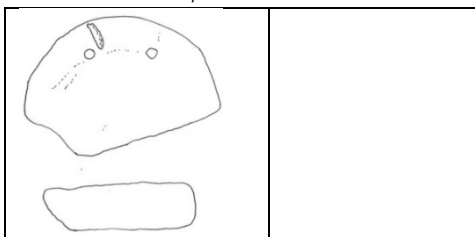
Ύψ.-Δ. 7,5 Πάχ. 1,9 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 1,4 Βάρος 150

Πηλὸς τεφρὸς, μὲ προσμίξεις ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ακέραιο με μικρές αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Έπιφάνειες ή μία ελαφρώς κοίλη, ή άλλη επίπεδη. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A199. M90/πδ 18.

04/08/90 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν.6.7 τετ. Η4, τομή Ι, Δ. προέκταση, στρώση /12\ .

Υψ. 6,1 Δ. 8,5 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,5 - 0,4 2) 0,4 - 0,5 απόσταση 2,2 Βάρος 100

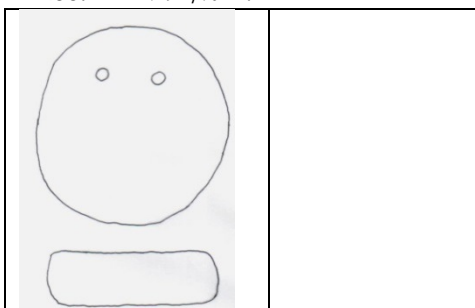
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ελάχιστες ασβεστολιθικές. Πιθανά χαράγματα. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περισσότερο από τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

Πιθανά χαράγματα στο μέσον τῆς μίας ἐπιφανείας και ἐπάνω ἀπὸ τὴν μία ὀπή στην ἄλλη ἐπιφάνεια.

A200. M91/πδ1.

19/07/91 Μινώα. Γυμνάσιο, ΝΑ γωνία, πιν 6.7 τομή Θ4/Ι, στρώση /7\.

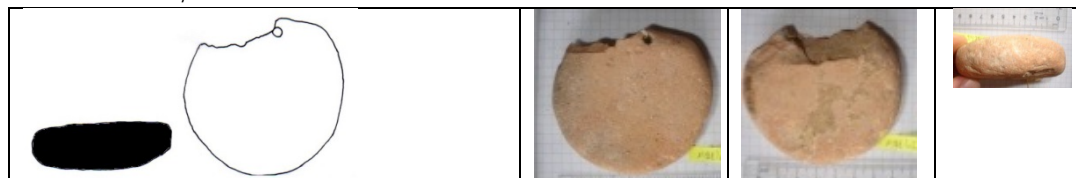
Υψ.- Δ. 7,5 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,5-0,4 2) 0,4 απόσταση 1,5 Βάρος 148

Πηλός ρόδινος, τεφρός πυρήνας, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα.

Ακέραιο με μικρές αποκρούσεις, λεπτό στρώμα ιζήματος κατά τόπους.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από τις όπες.

A201. M91/πδ 8.

01/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετ. Ι4/Ι5, στρώση /10\.

Υψ. 7,2 Δ. 7,7 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,1 Βάρος 137

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, κυρίως και λίγες ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν, Έλλείπει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς κορυφῆς. Στρώμα σκληροῦ ιζήματος κατά τόπους στην μία ἐπιφάνεια και ἴχνη αἰθάλης στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις, λοξότμητη ή άνω απόληξη.

A202. M91/πδ 9 = 653.

01/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετ. Ι4/Ι5, στρώση /13\.

Υψ.-Δ. 8,1 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,7-0,5 2) 0,7-0,5 απόσταση 1,7 Βάρος 183

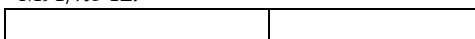
Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα. Μελανό γάνωμα.

Ακέραιο με ίχνη φθοράς στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Σχήμα ελαφρώς επίμηκες. Περιφέρεια κυλινδρική, κυρτή.

Έγχάρακτα γράμματα στην μία επιφάνεια Ι Ε (2,2.) με ακρέμονες.

M91/πδ 12.

05/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Μάρτυρας Θ4/Ι - Η4/Θ4, βάθ. 0,500-1,000, πεσμένες λιθόπλινθοι.

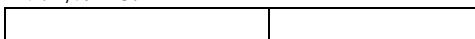
Υψ.-Δ. 8,7 Μήκ. 3,9 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 1) 0,5-0,6 Βάρος 71

Πηλός ρόδιнос - καστανοκίτρινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα κιτρινωπό.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3. Παχύ στρώμα σκληροῦ ιζήματος καλύπτει τὴν μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες ελαφρώς κοίλες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M91/πδ 15.

08/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 τετ. Θ4/Θ5, στρώση /2\, βάθ. 0,500-0,900.

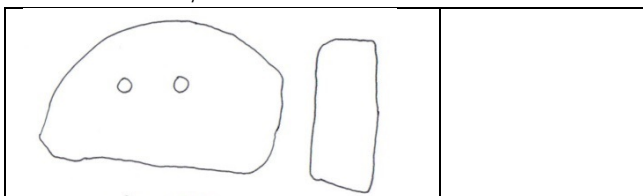
Υψ. 1,7 Μήκ. 3,2 Πάχ. 1,9 Δ.όπης 0,6 Βάρος 10

Πηλός καστανορρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα πολὺ μικρό.

Δισκοειδές με δύο πιθανότατα διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες.

A203. M91/πδ 17.

10/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 τετ. Θ4/Θ5, Στρώμα (2).

Υψ. 4,9 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,5-0,4 2) 0,5-0,4 απόσταση 1,4 Βάρος 83

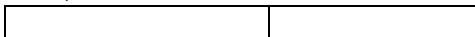
Πηλός καστανορρόδιнос πορώδης, με προσμίξεις άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από τις όπες στην μία επιφάνεια.

Έμπιεστη στιγμή μεταξύ τῶν όπων.

M91/πδ 20.

14/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Χώρος Θ4/Θ5, ΝΑ τμήμα, Στρώμα (4), βάθ. 1,300 - 1,600.

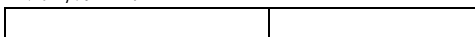
Υψ. 7,9 Μήκ. 4,4 Πάχ. 2,4 Δ.όπής αδύνατη μέτρηση Βάρος 44

Πηλός έρυθρωπός - τεφρός πυρήνας, με προσμίξεις - έγκλείσματα σχιστολιθικά, κυρίως, μαλακός. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Σχήμα ελαφρώς πεπιεσμένο, περιφέρεια κυρτή.

M91/πδ 21.

14/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Χώρος Θ4/Θ5, ΝΑ τμήμα, Στρώμα (4), βάθ. 1,300-1,600.

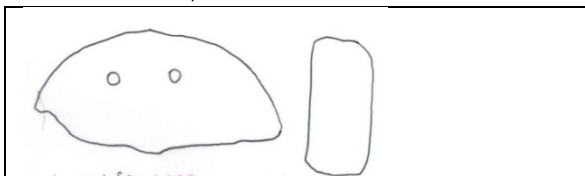
Υψ. 6,3 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπής 1) 0,4-0,6 Βάρος 85

Πηλός ρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πορώδης. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3, ίχνη αιθάλης στην μία πλευρά.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A204. M91/πδ 26.

14/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Χώρος Η5/Θ5, Α. τμήμα, Στρώμα (4), βάθ. 1,750-1,900.

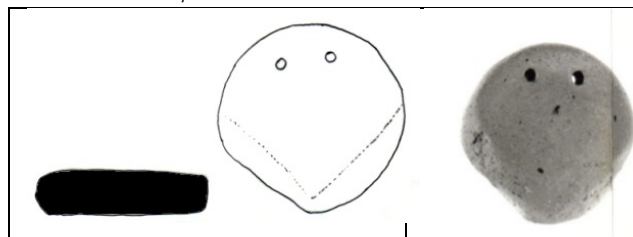
Υψ. 4,2 Δ. 8,1 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,5-0,4 2) 0,5-0,4 απόσταση 1,6 Βάρος 75

Πηλός ρόδιнос- καστανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία, μαλακός. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ, ίχνη αιθάλης στην μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A205. M91/πδ 28.

17/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 6.7 Χώρος Η5, Δάπεδο, κίτρινα χρώματα.

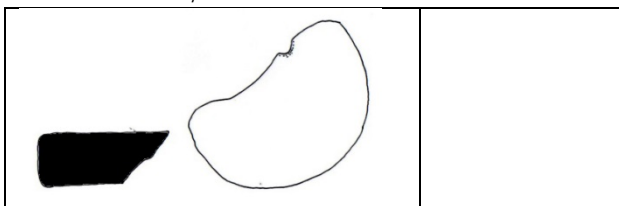
Υψ.-Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,4-0,5 απόσταση 1,8 Βάρος 151

Πηλός καστανορόδιнос με πρασινόφαιο πυρήνα, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν, με μεγάλες αποκρούσεις στην μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές, με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Στην μία έπιφάνεια λοξότμητες παρυφές συγκλίνουν σε τριγωνική απόληξη.

A206. M91/πδ 29.

17/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Χώρος Θ5, Α. τμήμα, στρώση /8\, στρώση κεράμων -κίτρινα χρώματα.

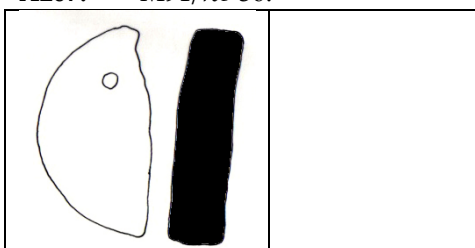
Υψ. 7,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 98

Πηλός κιτρινοροδίνος, τεφροπράσινος πυρήνας, με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες άσβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A207. M91/πδ 30.

17/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Χώρος Θ5, Α. τμήμα, στρώση /8\, στρώση κεράμων -κίτρινα χρώματα.

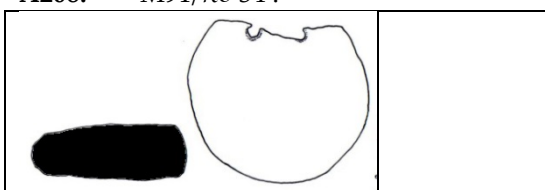
Υψ.-Δ. 7,3 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,7-0,6 Βάρος 68

Πηλός κιτρινοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες άσβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπή.

A208. M91/πδ 34.

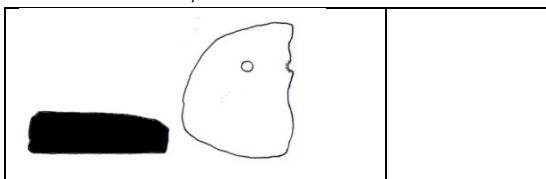
20/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετ. 14/15, Πίθος 5, άφαίρεση χωμάτων πίθου.

Υψ. 6,9 Δ. 7,9 Πάχ. 2,3-2,5 Δ.όπών 1) 0,4-0,5 2) 0,5 άπόσταση 1,3 Βάρος 153

Πηλός έρυθροκάστανος, με πολλές προσμίξεις άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν, άποκρούσεις στην βάση.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Περιφέρεια κυρτή.

A209. M91/πδ 35.

20/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. 14/15, Πίθος 5, αφαίρεση χρωμάτων πίθου.

Υψ. 6,4 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,6 Βάρος 82

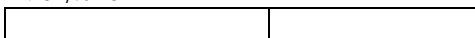
Πηλός τεφροπράσινος, σχετικά καθαρός με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδη η μία επιφάνεια, ελαφρώς κοίλη ή άλλη.

Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή. Πλαστικοί δακτύλιοι γύρω από τις όπές.

M87/πδ 6

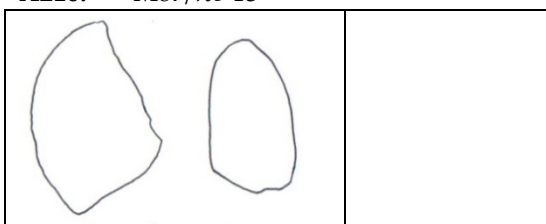
24/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο Β. τοίχος, Καθαρισμός έσωτερικής παρειάς.

Υψ. 4,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπής 1) 0,4 Βάρος 22

Πηλός καστανοκίτρινος πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/5.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A210. M87/πδ 13

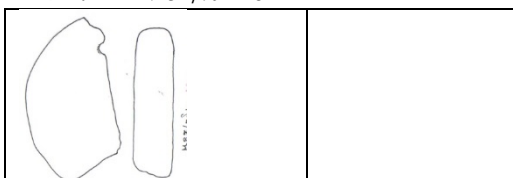
29/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 2-4 μ., βάθ. 3.900-4.350 από σμ. 4.

Υψ. 4,2 Δ. 6,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπών αδύνατη μέτρηση Βάρος 25

Πηλός καστανέρυθρος -τεφρός πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές καθώς και μαρμαρυγία, άνομοιομερής όπτηση. Επίχρισμα από άρραιωμένο πηλό.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/6. Η μία επιφάνεια καλύπτεται έξ ολοκλήρου από ίζημα.

Δισκοειδές με σχεδόν επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια πιθανότατα δύο διαμπερείς όπές.

A211. M87/πδ 10

27/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Δ. τμήμα, Χώρος 7,50-11,30 μ.

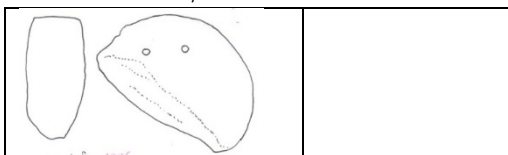
Υψ. 8,3 Δ. 10,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπών 1) 0,5 Βάρος 87

Πηλός έρυθρός πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Επίχρισμα άνοιχτό έρυθρό.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

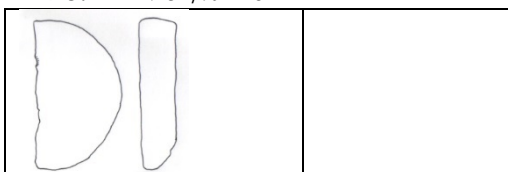
Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A212. M87/πδ 12

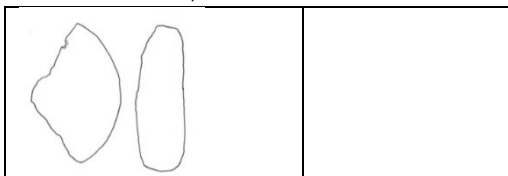
29/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 3,900-4,350 μ.
 Ύψ.7,1 Δ.8,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,4 απόσταση 1,4 Βάρος 107
 Πηλός ρόδινος -τεφρός πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα ρόδινο.
 Θραύσμα, περίπου τὸ 2/3. Ίζημα καλύπτει τὴν περιφέρεια.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A213. M87/πδ 20

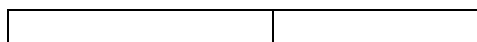
03/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 5,500- 7,500, βάθ. 2,420 - 2,800.
 Ύψ.-Δ. 8,2 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 106
 Πηλός πορτοκαλορρόδινος με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Επίχρισμα ρόδινο. Έξομάλυνση.
 Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3. Στρῶμα ιζήματος καλύπτει τὴν μία ἐπιφάνεια.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A214. M87/πδ 21

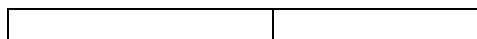
03/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 7,500-9,200, βάθ. 1,700-2,050.
 Ύψ. 7,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1) 0,4 Βάρος 65
 Πηλός καστανορρόδινος με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. άνομοιομερής όπτηση. Επίχρισμα καστανορρόδινο.
 Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M87/πδ 23

03/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 5,500-7,500, βάθ. 2,000-2,800.
 Πηλός καστανός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Τεφρός πυρήνας- άνομοιομερής όπτηση.
 Επίχρισμα έρυθρό καστανό.
 Ύψ. 5,6 Δ.6,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 1) 0,4 Βάρος 43
 Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M87/πδ 24

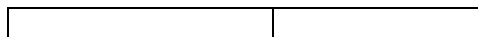
04/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 7,500-9,200, βάθ. 2,050-2,450.

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα καστανό - έρυθρό.

Υψ. 6,0 Δ.7,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 1)0,4 Βάρος 45

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Ίχνη αἰθάλης στὴν περιφέρεια, Στρώμα μαλακοῦ ἰζήματος κατὰ τόπους. Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

M87/πδ 25

05/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Χώρος 7,500-9,200, βάθ. 2,450-2,970.

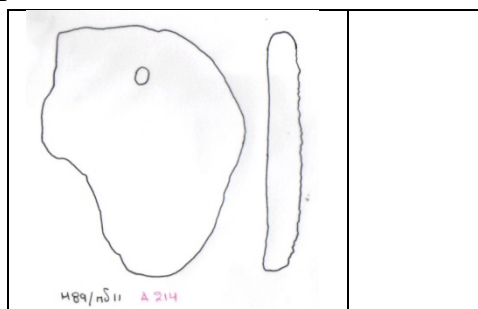
Πηλὸς κίτρινος -πρασινωπὸς πορώδης, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα κίτρινο.

Υψ. 5,9 Δ.6,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 1)0,5 Βάρος 27

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4. Ίζημα κατὰ τόπους.

Δισκοειδὲς μὲ κυλινδρική τομή καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A215. M89/πδ 11

28/07/89 Μινώα. Δεξαμένη, Δ, τοῦ Δ. τοίχου. Κατὰ τὴν θεμελίωση οἰκίσκου.

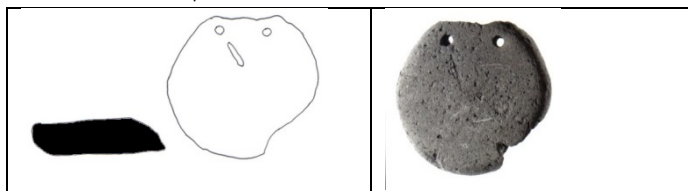
Πηλὸς πορτοκαλόχρους- τεφρὸς πυρήνας, μαλακός, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ ἄσβεστολιθικές.

Υψ. 8,7 Δ.9,0 Πάχ. 1,2 Δ.όπης 1) 0,6-0,7 Βάρος 73

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ. Στρώμα ἰζήματος καλύπτει τὴν ἀποκεκρουμένη ἐπιφάνεια.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

A216. M90/πδ 30.

11/08/90 Μινώα. Δεξαμένη, πιν. 7.7 τετ. Z5, Διαμόρφωση χώρου.

Υψ. 7,7 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 2,0 Βάρος 155

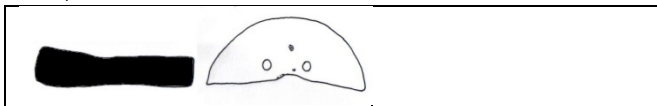
Πηλὸς καστανοροδίνος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο σχεδόν, ἔλλειπει τμήμα τῆς κορυφῆς καὶ τῆς περιφερείας.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμὲς στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

Χάραγμα λοξή γραμμὴ (Μῆκ. 2,0).

M90/πδ 7

30/07/90 Μινώα. Δεξαμενή, Α του Δ. τοίχου, Έπιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 3,1 Δ. 8,3 Πάχ. 1,8 Δ. όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,5 Βάρος 47

Πηλός καστανοκίτρινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία, μαλακός. Επίχρισμα - Εξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M92/πδ 1

08/08/92 Μινώα. Δεξαμενή, Δ. του Δ. τοίχου, έγκάρσιος τοίχος 1 ΑΔ, Καθαρισμός κατά μήκος.

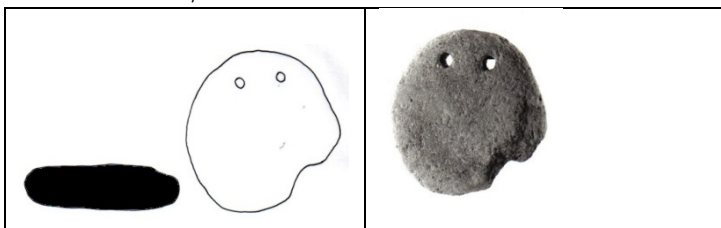
Υψ. 8,4 Δ. 9,0 Πάχ. 2,7 Δ. όπων 1) 0,5 Βάρος 63

Πηλός καστανός, ώχρός πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες έπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A217. M92/πδ 2.

08/08/92 Μινώα. Δεξαμενή, Τοίχος ΔΑ, καθαρισμός κατά Μήκος τής Β. παρειάς.

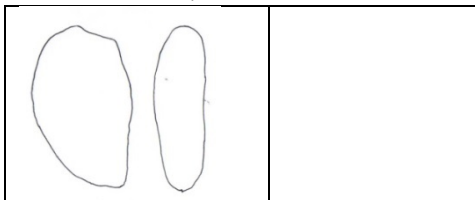
Υψ. 7,4 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ. όπής 1) 0,6 -0,7 2) 0,6-0,7 απόσταση 1,3 Βάρος 108

Πηλός άνοικτός έρυθρός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, Έλλειπει η βάση, άποκρούσεις κατά τόπους. Στρῶμα ίζήματος στην μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες έπιφάνειες. Τομή κυλινδρική. Η περιφέρεια κυρτή.

A218. M90/πδ 4

28/07/90 Μινώα. " Σεραπείον", Πιν. 2.1 τετρ. Ι1/ΒΑ1. Β. προέκταση τομής Ι, στρώση /3\ βάρθ. 1,370-1,440.

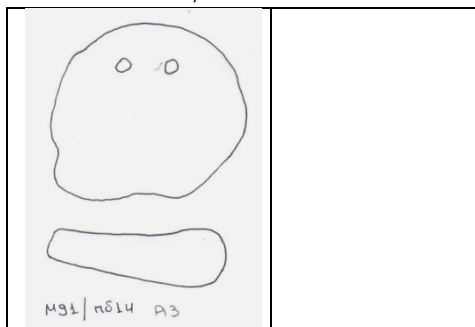
Υψ. 7,5 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ. όπής άδύνατη μέτρηση Βάρος 76

Πηλός πορτοκαλοκάστανος, εύθριπτος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ.

Δισκοειδές με έλαφρώς κοιλόκυρτες έπιφάνειες και πιθανότατα δύο διαμπερείς όπές αυλάκωση κατά μήκος τής περιφερείας στην μία έπιφάνεια.

A219. M91/πδ 14.

08/08/91 Μινώα. "Σεραπείον", πιν. 2.2 τετρ. A1/ΝΔ2, Δ. τμήμα, στρώση /9\.

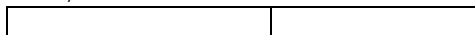
Υψ. 5,7 Δ. 7,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,5-0,6 2) 0,4-0,5 απόσταση 1,1 Βάρος 65

Πηλός άνοικτός έρυθρός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, εξαιρετικά εύθριπτος.

Ακέραιο σχεδόν, έλλειπει ή κάτω απόληξη, άποκρούσεις στις έπιφάνειες.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κοιλόκυρτες έπιφάνειες και κυρτή διογκωμένη περιφέρεια. Σχήμα άκανόνιστο έλλειψοειδές.

M88/πδ 20

09/08/88 Μινώα. "Θεατρο", Μάρτυρας τομή 1, βάθ. 1.450-1.500 .

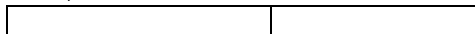
Υψ.5,8 Μήκ. 3,5 Πάχ. 2,0 Δ.όπής 1) 0,4 Βάρος 34

Πηλός καστανός-ρόδινος, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τò 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ 26

11/08/88 Μινώα. "Θεατρο", Β. Τοίχος, Προέκταση.

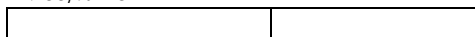
Υψ.-Δ.7,3 Πάχ. 2,4 Δ.όπής άδύνατη μέτρηση Βάρος 56

Πηλός ροδοκάστανος με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έπίχρισμα καστανό. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τò 1/3, άποκρούσεις στην μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ28

11/08/88 Μινώα. "Θεατρο", Β. τοίχος, Προέκταση .

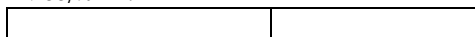
Υψ.-Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπής άδύνατη μέτρηση Βάρος 79

Πηλός ροδοκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Έλλειπει περίπου τò 1/3.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M88/πδ 29

11/08/88 Μινώα. "Θεατρο", Β. τοίχος, Προέκταση.

Υψ. 6,8 Δ.8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπής 1) 0,6 Βάρος 44

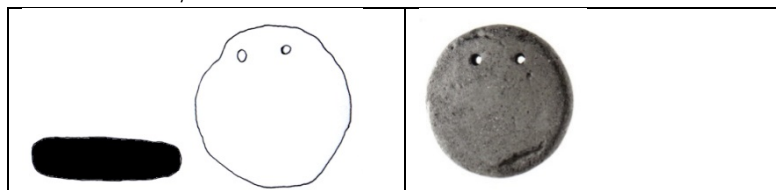
Πηλός πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τò 1/3 .

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

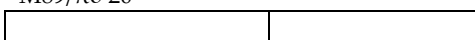

A220. M89/πδ 18

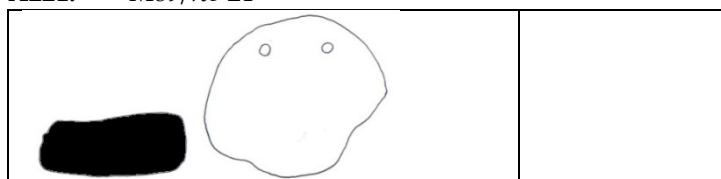
03/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 2.1 τετρ. Π1, Έπιφανειακός καθαρισμός.
 Ύψ.-Δ . 7,3 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,4-0,3 2) 0,6-0,4 απόσταση 1,6 Βάρος 119
 Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές.
 Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια, στρώμα ιζήματος καλύπτει την μία επιφάνεια.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M89/πδ 20

07/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', Α. τοίχος αρ. 2, Διάλυση ξερολιθιάς αρ. 1 (1988).
 Ύψ.5,8 Δ. 8,7 Πάχ. 1,8 Δ.όπων 1) 0,4-0,5 2) 0,5 απόσταση 1,7 Βάρος 106
 Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις - εγκλείσματα σχιστολιθικά και ασβεστολιθικά.
 Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ, φθορές στις επιφάνειες.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A221. M89/πδ 21

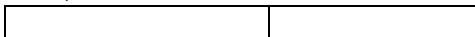
07/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν. 2.1 τετρ. Π1/ΝΔ1, Έπιφανειακός καθαρισμός.
 Ύψ. 6,3 Δ. 7,4 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,9 Βάρος 139
 Πηλός καστανορρόδιος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση στις επιφάνειες.
 Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3, αποκεκρουμένη ή μία επιφάνεια.
 Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπες. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A222. M89/πδ29

18/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 1.1 τετρ. Ι6/ΒΑ1, αφαίρεση μπάζων.
 Ύψ. 8,8 Δ. 9,0 Πάχ. 2,2-2,4 Δ.όπων 1) 0,6-0,3 2) 0,6-0,3 απόσταση 2,1 Βάρος 129
 Πηλός πορτοκαλόχρους, εϋθριπτος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, Έξομάλυνση.
 Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3, Στρώμα ιζήματος στην μία επιφάνεια.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κυλινδρική τομή. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.
 Δύο έντυποι όμόκεντροι κύκλοι στην μία επιφάνεια.

M90/πδ 3

27/07/90 Μινώα. "Σεραπειών" Πιν. 2.1 τετρ. Π1/ΒΑ1. Β. προέκταση τομής Ι, απομάκρυνση μπάζων.

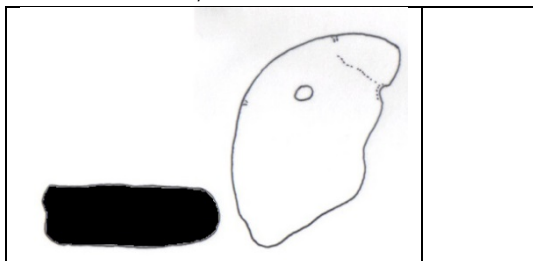
Υψ.-Δ. 7,5 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 70

Πηλός καστανοκίτρινος- πορτοκαλέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, πορώδης. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A223. M90/πδ 5

28/07/90 Μινώα. "Σεραπειών", Πιν. 2.1 τετρ. Π1/ΒΑ1. Β. προέκταση τομής Ι, στρώση /4\ βάρθ. 1,440-1,540.

Υψ. 4,7 Δ. 8,0 Πάχ. 1,7 Δ.όπών 1) 0,5 2) 0,4 απόσταση 1,7 Βάρος 42

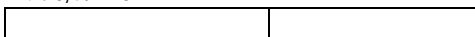
Πηλός τεφρός βαθύς έρυθροκάστανος με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Έπίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές. Επιφάνειες επίπεδες, κυρτή περιφέρεια.

M90/πδ 16

03/08/90 Μινώα. «Σεραπειών» πιν.2.2 τετ. Α1/ΒΔ2, τομή 2, Άγωγός, στρώση /4\ πεσμένοι λίθοι.

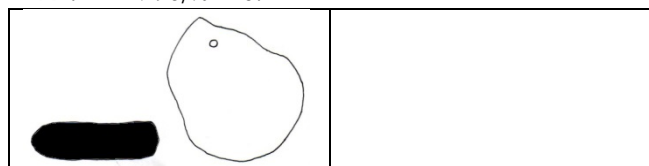
Υψ.6,6 Δ. 7,0 Πάχ. 0,8 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 18

Πηλός καστανοκίτρινος, σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A224. M90/πδ 20.

02/08/90 Μινώα. 'Σεραπειών' πιν.2.2 τετ. Α1/ΒΔ2, τομή 2, Άγωγός, στρώση /5\ .

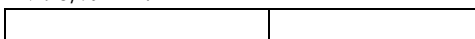
Υψ. 7,8 Δ. 9,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 1) 0,7 Βάρος 201

Πηλός έρυθρωπός, με πολλές προσμίξεις - έγκλείσματα σχιστολιθικά και άσβεστολιθικά. Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν Έλλείπει τμήμα τής κορυφής.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κυλινδρική τομή. Επιφάνειες επίπεδες. Περιφέρεια κυρτή.

M90/πδ 27.

09/08/90 Μινώα. 'Σεραπειών' πιν.2.2 τετ. Α1/ΒΔ2, τομή 2, Α. προέκταση, στρώση /3\ .

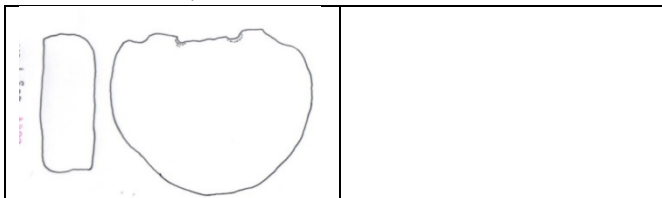
Υψ.-Δ. 6,1 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 53

Πηλός ανοικτός ερυθρός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές, εϋθριπτος. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4, μεγάλες φθορές στις ἐπιφάνειες.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὅπες και κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

A225. M90/πδ 29

11/08/90 Μινώα. 'Σεραπειὸν', πιν.2.2 τετ. Α1/ΒΔ4, τομή 3, στρώση /3\.

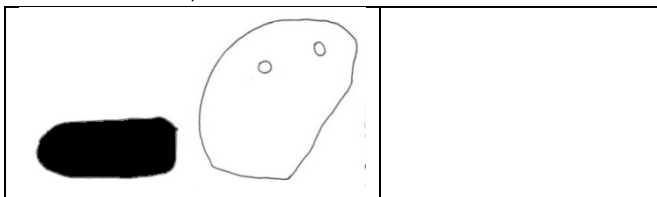
Υψ. 7,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 2,2 Βάρος 144

Πηλός καστανοκίτρινος, με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ἐλλείπει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς κορυφῆς.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὅπες και κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

A226. M91/πδ 31.

17/08/91 Μινώα. "Σεραπειὸν", πιν. 2.1 τετ. Π1/ΒΑ2, Α. τμήμα, στρώση /2\, ἀφαίρεση μάρτυρα.

Υψ. 5,9 Δ. 7,2 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,4-0,6 2) 0,4-0,5 ἀπόσταση 1,6 Βάρος 89

Πηλός κίτρινος, σχετικά καθαρός, μαλακός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση. Χάραγμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὅπες και κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Σχήμα ἐπίμηκες, ἑλλειψοειδές. Περιφέρεια κυρτή.

Χάραγμα ὑπεράνω τῆς ὀπῆς χιαστί γραμμές, μῆκ. 0,4 και 0,6.

A227. M90/πδ 32

14/08/90 Μινώα. Μπάζα Ναοῦ, Α. ἀπὸ τὴν ἀνασκαφή.

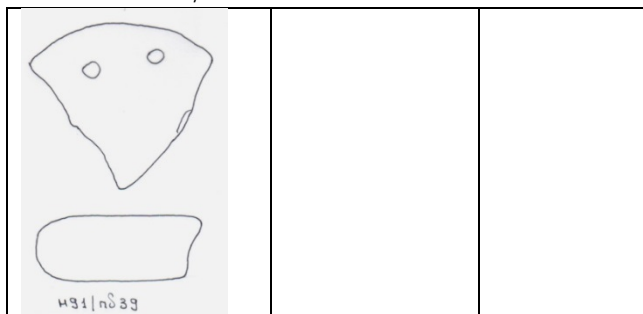
Υψ. 6,9 Δ. 7,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 -0,4 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 121

Πηλός κιτρινωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ἀκέραιο σχεδόν, μεγάλες ἀποκρούσεις στήν περιφέρεια στήν μία ἐπιφάνεια.

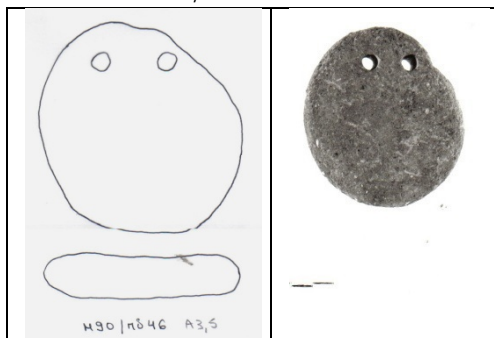
Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὅπες και κυλινδρική τομή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στήν περιφέρεια γωνιώδεις.

A228. M91/πδ 39.

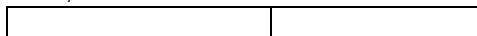
20/08/91 Μινώα. πιν. 5:6 τετ. Ι6, ἀφαίρεση γεμίσματος βάθ. 0,940-1,700.
 Ύψ. 6,9 Δ. 7,0 Πάχ. 2,9 Δ.ὀπῶν 1) 0,7-0,6 2) 0,7-0,6 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 43
 Πηλός καστανέρυθρος, φαιός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.
 Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ ἐπίπεδη ἢ μία ἐπιφάνεια, ἐλαφρῶς κοίλη ἢ ἄλλη.
 Τομὴ κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.
 Ἐντυπα γράμματα [C]T A 1,1 στὴν μία ἐπιφάνεια.

A229. M90/πδ 46.

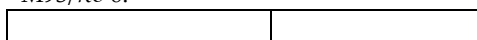
22/08/90 Μινώα. Ἀγρός Δεσποτίδη, τομὴ ΒΔ/Δ1, Α. σκάμμα, στρώση /8\, βάθ. 2,40-2,60.
 Ύψ.-Δ. 7,8 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,7 ἀπόσταση 1,6 Βάρος 134
 Πηλός ἀνοικτός ἐρυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία.
 Ἀκέραιο, με ἀποκρούσεις στὴν μία ἐπιφάνεια. Στρώμα ἰζήματος καλύπτει καὶ τὶς δύο ἐπιφάνειες.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ κυλινδρική τομὴ. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες.
 Σχῆμα ἀκανόνιστο με κυρτή περιφέρεια.

M90/πδ 39.

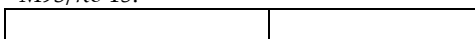
16/08/90 Μινώα. Ἀγρός Δεσποτίδη, τομὴ ΒΔ/Δ1.
 Ύψ.3,0 Δ. 7,2 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 52
 Πηλός ἀνοικτός ἐρυθρός - καστανοκίτρινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές.
 Ἐξομάλυνση.
 Θραῦσμα περίπου τὸ 1/3.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ κυλινδρική τομὴ. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες. Ἀκμές στὴν περιφέρεια γωνιώδεις.

M93/πδ 6.

02/08/93 Μινώα. Πιν. 4:7, τετρ. Ι6 ἀφαίρεση γεμισμάτων βάθ. 0,940-1,700.
 Ύψ. 7,2 Δ. 9,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,6 Βάρος 67
 Πηλός καστανός-ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.
 Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3. Στρώμα ἰζήματος στὴν μία ἐπιφάνεια.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομὴ κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 15.

11/08/93 Μινώα. Τείχος, πίν. 5:6 τετρ. Η4-5/Θ4-5/Ι4-5.

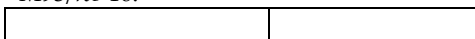
Υψ. 4,1 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.δ.πών 1) αδύνατη μέτρηση Βάρος 63

Πηλός πορτοκαλορόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 16.

11/08/93 Μινώα. Τείχος, πίν. 5:6 τετρ. Η4-5/Θ4-5/Ι4-5.

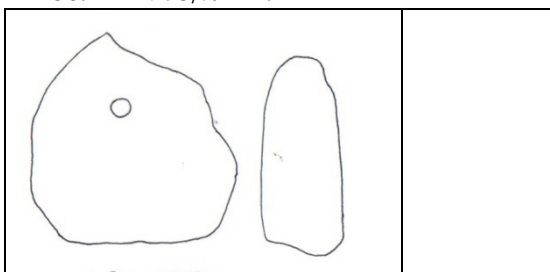
Υψ. 6,9 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.δ.πών 1) 0,6 2) 0,5 απόσταση 1,2 Βάρος 73

Πηλός ρόδιος, ώχρός πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A230. M93/πδ 17.

12/08/93 Μινώα. πίν. 6:7 τετρ. Γ1-B3, βάθ. 2,520-2,660.

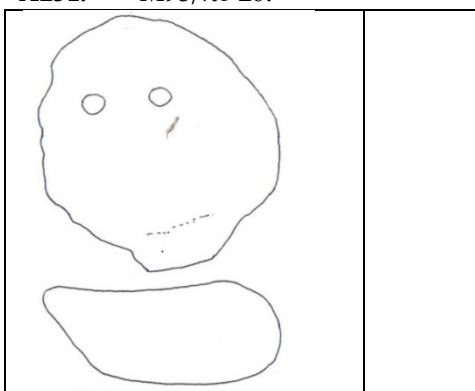
Υψ. 6,5 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.δ.πών 1) 0,4 Βάρος 98

Πηλός καστανός, έρυθρώπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και σχεδόν επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια άκανόνιστα κυρτή.

A231. M93/πδ 20.

16/08/93 Μινώα. Ν. του Α6, Αποκάλυψη στρώσης πεσμένων λίθων.

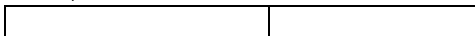
Υψ. 8,5 Δ. 9,0 Πάχ. 3,0 Δ.δ.πών 1) 0,6-0,8 2) 1,1-0,6 απόσταση 1,4 Βάρος 179

Πηλός έρυθρώπός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επιφάνειες κοιλόκυρτες ακανόνιστες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 22.

16/08/93 Μινώα. Πίν. 5:7 τετρ Z5-E5 Απομάκρυνση μπάζων ριζόκομμα.

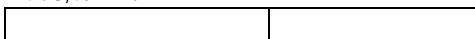
Υψ. 4,5 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,6-0,4 απόσταση 1,8 Βάρος 40

Πηλός ρόδινος, ώχρος πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια ελαφρῶς κυρτή.

M93/πδ 27.

17/08/93 Μινώα. Πίν 1:1 τετρ. E3, σύρριζα στην Ν. παρειά του Τείχους.

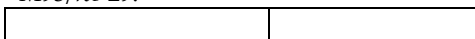
Υψ. 2,7 Δ. 7,0 Πάχ. 2,7 Δ.όπων 1) 0,8 Βάρος 23

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και ανώμαλες ανισόπαχες επιφάνειες. Περιφέρεια ακανόνιστα κυρτή.

M93/πδ 29.

17/08/93 Μινώα. Ν. του τείχους πιν. 6:6 B1-Γ1, πιν. 5:6 B6-Γ6 Απομάκρυνση μπάζων.

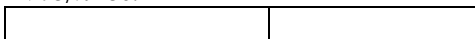
Υψ. 3,4 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων Βάρος 54

Πηλός καστανός, έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 30.

17/08/93 Μινώα. Πίν 1:1 τετρ. E3, σύρριζα στην Ν. παρειά του Τείχους.

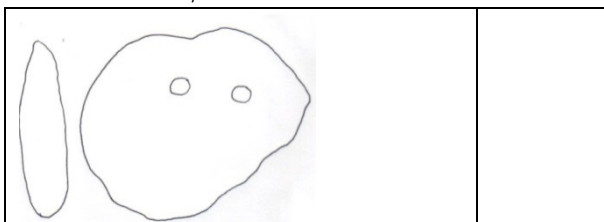
Υψ. 5,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 89

Πηλός καστανός, έρυθρωπός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A232. M93/πδ 32.

17/08/92 Μινώα. Πίν 1:1 τετρ. E3, σύρριζα στην Ν. παρειά του Τείχους.

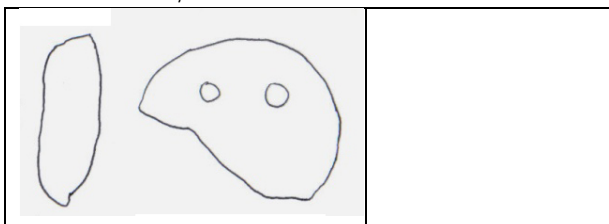
Υψ. 6,8 Δ. 9,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,6 απόσταση 1,4 Βάρος 113

Πηλός καστανός, φαιός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ. Φθορές στις επιφάνειες.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και ελαφρῶς κοιλόκυρτες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή. Ακμές ελαφρῶς συγκλίνουσες.

A233. M93/πδ 33

17/08/93 Μινώα.πιν. 1:1 τετρ. Ε3, τοίχος ΔΑ.

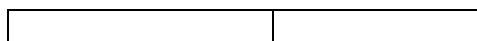
Υψ. 4,1 Δ. 6,0 Πάχ. 1,6 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,5 απόσταση 1,1 Βάρος 19

Πηλός καστανορόδινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές. Χαμηλό, με επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από τις όπές.

M93/πδ 34.

17/08/93 Μινώα. Πίν 1:1 τετρ. Ε3, Δ. τμήμα, σύριζα στην Ν. παρειά του Τείχους.

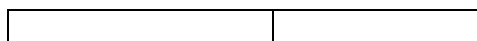
Υψ. 5,1 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,4 Βάρος 52

Πηλός καστανός, ώχρός πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 35.

17/08/93 Μινώα. Πίν 1:1 τετρ. Ε3, Δ. τμήμα, σύριζα στην Ν. παρειά του Τείχους.

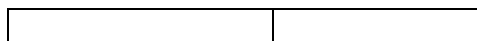
Υψ. 4,3 Δ. 6,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 Βάρος 59

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 42.

18/08/93 Μινώα. Πίν 1:1 τετρ. Ε3, Δ. τμήμα, σύριζα στην Ν. παρειά του Τείχους.

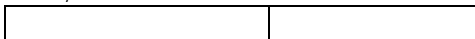
Υψ. 7,8 Δ. 9,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 79

Πηλός καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 351=48.

27/07/93 Μινώα. Πίν. 5:7 τετρ. Γ6/1, βάθ. 2,830-2,860.

Υψ.-Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 76

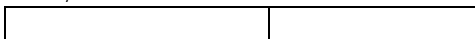
Πηλός έρυθρωπός Μελανός, με προσμίξεις σχιστολιθικές πατελιάς και άσβεστολιθικές.

Φαιοπράσινο Έπίχρισμα. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ51.

11/08/93 Μινώα. Πιν. 6:7, τετρ. Γ1/1, στρώση /1\, βάθ. 1,020-2,470.

Υψ. 5,6 Δ. 7,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπων άδύνατη μέτρηση Βάρος 45

Πηλός ώχρός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ήφαιστειακές και άσβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 351=53.

11/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7, τετρ. Γ6/1, βάθ. 2,830-2,860.

Υψ.- Δ. 7,6 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 81

Πηλός έρυθρωπός-φαιός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 55.

05/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7, τετρ. Γ6/3, στρώση /2\, βάθ. 1,470-2,400.

Υψ. 5,0 Δ. 7,0 Πάχ. 2,6 Δ.όπων 1) 0,3 2) 0,4 απόσταση 1,1 Βάρος 85

Πηλός ώχροροόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 56.

27/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7, τετρ. Α5, καθαρισμός.

Υψ.7,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 90

Πηλός έρυθροκάστανος, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 57.

24/08/93 Μινώα. Πιν. 5:6, τετρ. Θ5/6, χαλικερό, βάθ. 0,900-1,510.

Υψ. 6,0 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,8 Βάρος 87

Πηλός ρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ήφαιστειακές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα κιτρινωπό.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 59.

11/08/93 Μινώα. Οχυρωτική κατασκευή, καθαρισμός Δ. απόληξης τοίχου 4, πιν. 5:6 τετρ. Η4, ΝΔ γωνία κτηρίου, βάθ. 1,040-1,800.

Υψ. 6,5 Δ. 7,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,3 Βάρος 97

Πηλός ώχροκίτρινος πορώδης, με προσμίξεις ήφαιστειακές, σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 60.

13/08/93 Μινώα. Πιν. 5:7 τετρ. Γ6/3 -πιν. 6:7 τετρ. Γ1, βάθ. 2,520-2,660.

Υψ. 8,4 Δ. 9,0 Πάχ. 2,7 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 95

Πηλός καστανός, ώχρός πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M93/πδ 62.

01/09/93 Μινώα. Πιν. 5:7 τετρ. Α5, χαλικερό, βάθ. 2,680-2,760.

Υψ. 5,9 Δ. 9,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 67

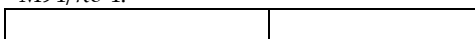
Πηλός καστανός, ώχρός, με προσμίξεις ήφαιστειακές, σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M94/πδ 4.

04/08/94 Μινώα. Πίν 5:6 τετρ.Ι6/1, αφαίρεση χαλικερού.

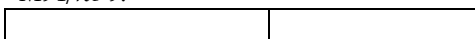
Υψ.3,5 Δ. 7,0 Πάχ. 1,8 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,5 απόσταση 0,7 Βάρος 34

Πηλός φαιορρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Ακμές συγκλίνουν στην κυρτή περιφέρεια.

M94/πδ 9.

11/08/94 Μινώα. Πίν. 6:6 τετρ.Α/Β/Γ-3, Διάλυση ξερολιθιάς και λιθοσωρού, Ν. τοῦ Δ4.

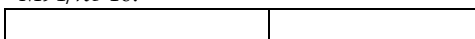
Υψ. - Δ. 7,4 Πάχ. 2,2 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 95

Πηλός καστανός, ώχρος πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με πιθανότατα δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M94/πδ 10.

11/08/94 Μινώα. Πίν. 6:6 τετρ.Α/Β/Γ-3, Διάλυση ξερολιθιάς και λιθοσωρού Ν. τοῦ Δ4.

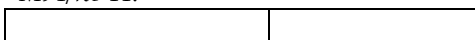
Υψ.6,7 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,1 Βάρος 81

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M94/πδ 11.

12/08/94 Μινώα. Πίν. 6:6 τετρ.Β/Γ-3, ριζόκομμα μετά από την Διάλυση ξερολιθιάς Ν. τοῦ Δ4.

Υψ. 6,1 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,5 απόσταση 1,7 Βάρος 81

Πηλός καστανός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A234. M94/πδ 12.

11/08/94 Μινώα. Πίν. 6:6 τετρ.Β1, Σύριζα στην Ν. παρειά τοῦ τείχους, στρώση /4\.

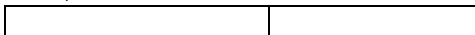
Υψ.- Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,0 Βάρος 189

Πηλός καστανορρόδινος, με προσμίξεις μαρμαρυγία. Έξομάλυνση.

Άκέραιο.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M94/πδ 14.

11/08/94 Μινώα. Πίν. 6:7 τετρ.Α2, στρώση /1\.

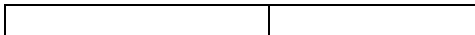
Υψ.6,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 61

Πηλός καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ήφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M94/πδ 15.

11/08/94 Μινώα. Πίν. 6:7 τετρ.Β2, στρώση /6\.

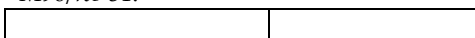
Υψ.-Δ. 9,8 Πάχ. 2,7 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 40

Πηλός ώχρος ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M96/πδ 51.

27/07/96 Μινώα. Πίν. 6:7 τετρ.Β3, στρώση /10\.

Υψ.5,3 Δ. 8,0 Πάχ. 1,6 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,6 απόσταση 1,8 Βάρος 66

Πηλός καστανός, κίτρινος, με προσμίξεις άσβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A235. M96/πδ 309.

31/08/96 Μινώα. Πίν. 5:7 τετρ.Ζ6, Διερευνητική τομή.

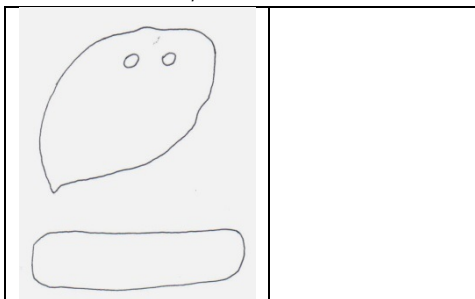
Υψ. 5,8 Δ. 8,0 Πάχ. 0,8 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 46

Πηλός καστανοροδόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A236. M96/πδ 702.

03/09/96 Μινώα. Πίν. 6:7 τετρ.Ζ2-3, Διαμόρφωση Δ. παρειᾶς μάρτυρα, Αποκάλυψη πασπάρου.

Υψ. 5,7 Δ. 8,0 Πάχ. 2,8 Δ.όπων 1) 0,5-0,4 2) 0,5 απόσταση 1,0 Βάρος 91

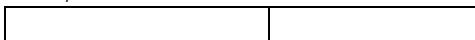
Πηλός καστανοκίτρινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Εμπιέστη κάθετη λογχόσχημη ταινία μεταξύ τῶν ὀπῶν (διαστ. Μήκ. 3,0 Πλ. 0,3)

M96/πδ 703.

04/09/96 Μινῶα. Πίν. 6:7 τετρ.Ε1/Δ1, Α. παρειά τομῆς, Ἀποκάλυψη πάσπαρου.

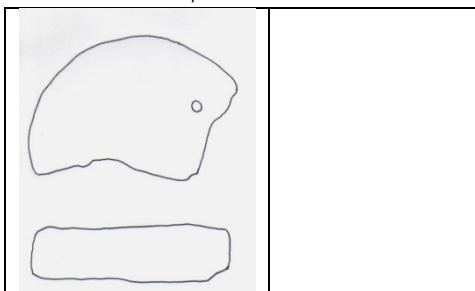
Υψ.7,5 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 1,0 Βάρος 72

Πηλὸς καστανός, κίτρινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἕμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A237. M97/πδ 306= 4.

07/08/97 Μινῶα. ΝΑ τοῦ Γυμνασίου, Πίν. 6:8 τετρ.Α2-3/Β2-3, βάθ. 2,300-2,430.

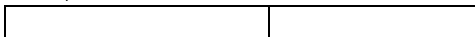
Υψ.-Δ. 8,2 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,4 ἀπόσταση 2,0 Βάρος 100

Πηλὸς ὠχροροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀσβεστολιθικές, ἠφαιστειακές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἕμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M97/πδ109= 5.

07/08/97 Μινῶα. Πίν. 6:7 τετρ. Θ3, τομή Γ/Ν1'93, ἀφαίρεση μάρτυρα, βαθμίδα,στρώση /3β\.

Υψ.7,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῶν 1) 0,5-0,6 Βάρος 47

Πηλὸς καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἠφαιστειακές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A238. M97/πδ 6.

07/08/96 Μινῶα. ΝΑ τοῦ Γυμνασίου, πίν. 6:8 τετρ. Α2-3/ Β2-3, Α. τοῦ τοίχου ΒΝ, ἀφαίρεση μάρτυρα ,στρώση /3\.

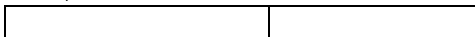
Υψ.- Δ. 8,4 Πάχ. 2,7 Δ.ὀπῶν 1) 0,4-0,6 2) 0,4-0,6 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 180

Πηλὸς ἐρυθρός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀσβεστολιθικές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Σχεδὸν Ἀκέραιο Ἐλλεῖπει τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M97/πδ 7.

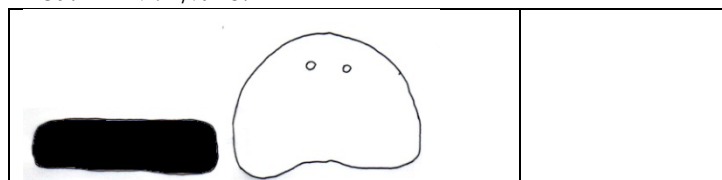
07/08/96 Μινώα. ΝΑ του Γυμνασίου, πίν. 6:8 τετρ. Α2-3/ Β2-3, Α. του τοίχου ΒΝ, αφαίρεση μάρτυρα ,στρώση /3\.

Υψ.Δ. 7,5 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 Βάρος 86

Πηλός καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ξεομάλυνση. Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A239. M97/πδ 8.

07/08/96 Μινώα. ΝΑ του Γυμνασίου, πίν. 6:8 τετρ. Α2-3/ Β2-3, Α. του τοίχου ΒΝ, αφαίρεση μάρτυρα ,στρώση /3\, βᾶθ. 2,360-2,430.

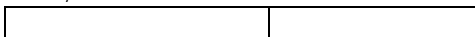
Υψ. 6,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 0,3-0,4 2) 0,3-0,4 ἀπόσταση 1,1 Βάρος 109

Πηλός ὠχροροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια ἐλαφρῶς κυρτή.

M97/πδ 9.

08/08/96 Μινώα. ΝΑ του Γυμνασίου, πίν. 6:8 τετρ. Α2/ Β2, μετὰ ἀπὸ τὴν ἀφαίρεση τῆς ξερολιθιάς, στρώση /1\.

Υψ. 7,7 Δ. 9,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 2,4 Βάρος 88

Πηλός καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ήφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A240. M97/πδ 706= 12.

14/08/97 Μινώα. Β. του Ναοῦ, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Η6/Θ6, στρώση /1\.

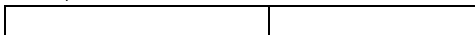
Υψ.- Δ. 7,5 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,5 Βάρος 153

Πηλός ὠχροροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ήφαιστειακές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Ἀκέραιο, μικρές ἀποκρούσεις.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M97/πδ 707=14.

14/08/97 Μινώα. Β. του Ναού, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Η6/Θ6, στρώση /1\.

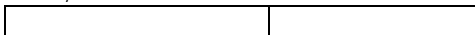
Υψ. 7,6 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,4 ἀπόσταση 1,3 Βάρος 110

Πηλὸς ὠχρὸς, ρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς, ἠφαιστειακὲς, ἀσβεστολιθικὲς καὶ χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τα 2/3.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὁπὲς καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομὴ κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M97/πδ 712=17.

18/08/97 Μινώα. Β. του Ναού, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Η6/Θ6, στρώση /2\.

Υψ.-Δ. 7,3 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 Βάρος 50,

Πηλὸς, ρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς, ἀσβεστολιθικὲς καὶ ἠφαιστειακὲς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὁπὲς καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομὴ κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A241. M97/πδ 718=20.

20/08/97 Μινώα. Β. του Ναού, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Ζ6/Η6, Β. προέκταση, ἀφαίρεση λιθοσωρού.

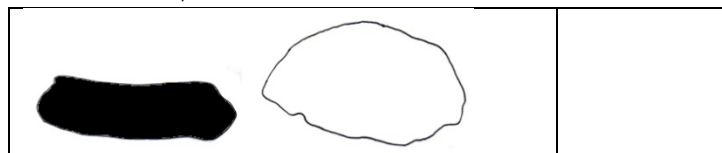
Υψ. -Δ. 8,0 Πάχ. 2,5 Δ.ὀπῶν 1) 0,6-0,6 2) 0,5-0,6 ἀπόσταση 2,3 Βάρος 194.

Πηλὸς ὠχροκίτρινος πρασινωπὸς, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς, ἠφαιστειακὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὁπὲς καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομὴ κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A242. M97/πδ402= 21.

21/08/97 Μινώα. Πίν. 7:7 τετρ. Δ2, τομὴ 1/97, στρώση /3\, πεσμένοι λίθοι.

Υψ. 8,5 Δ. 9,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 Βάρος 112

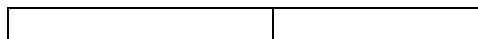
Πηλὸς πορτοκαλοροδίνος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/2.

Δισκοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὁπὲς καὶ κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες. Τομὴ κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Εμπίεστοι ομόκεντροι βαθιὰ χαραγμένοι κύκλοι (Δ. 1,5 καὶ 2,5) στὸ μέσον τῆς ἐπιφάνειας.

M97/πδ 721=22.

21/08/97 Μινώα. Β. του Ναού, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Η6/Θ6, ΒΑ1, Αποκάλυψη Β. όριου βορείου τοίχου.

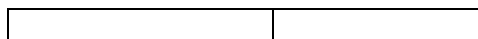
Υψ. 7,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ. όπων 1) 0,3 Βάρος 64

Πηλός ωχρορρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές, μαρμαρυγία και ήφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/2.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M97/πδ 720=23.

21/08/97 Μινώα. Β. του Ναού, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Η6/Θ6, άφαίρεση λίθου στην Α. πλευρά, Αποκάλυψη Β. όριου βορείου τοίχου.

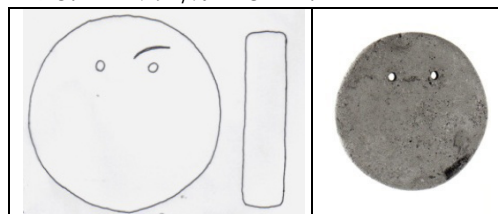
Υψ. 5,9 Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ. όπων 1) 0,5 2) 0,5 άπόσταση 1,6 Βάρος 94

Πηλός καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και ήφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A243. M97/πδ723= 24.

21/08/97 Μινώα. Β. του Ναού, Α. του Β1. Πίν. 6:6 τετρ. Η6/Θ6, Αποκάλυψη Β. όριου τοίχου ΒΝ και κτιστής κατασκευής ΝΑ γωνία.

Υψ. - Δ. 8,6 Πάχ. 1,8 Δ. όπων 1) 0,4-0,5 2) 0,4-0,5 άπόσταση 1,8 Βάρος 173

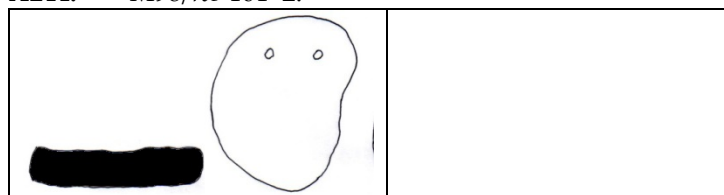
Πηλός καστανορρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ήφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Άκέραιο.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Έγχάρακτη καμπύλη γραμμή ύπεράνω μίας όπης (χορδή 1,7).

A244. M98/πδ 101=2.

03/08/98 Μινώα. Πίν. 6:6 τετρ. Β6/Β4, άφαίρεση μάρτυρα Γ, βάθ. 0,250-0,450.

Υψ.- Δ. 7,3 Πάχ. 1,8 Δ. όπων 1) 0,6 2) 0,5 άπόσταση 1,7 Βάρος 84

Πηλός καστανορρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, χαλαζία και ήφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A245. M98/πδ103= 4.

07/08/98 Μινώα. Πίν. 6:6 τετρ. A4-B4, στρώση /1\.

Υψ. 5,6 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,4-0,5 2) 0,4-0,5 απόσταση 1,5 Βάρος 74

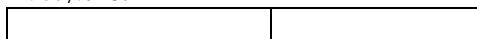
Πηλός φαιορρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Έγχάρακτος κύκλος στο μέσον τής μίας επιφανείας (δ. 1,4)

M99/πδ 3.

10/08/99 Μινώα. Πίν. 6:7 τετρ. Δ4, ΒΔ γωνία, στρώση /2\.

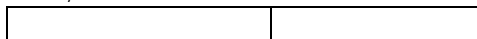
Υψ.-Δ.6,1 Πάχ. 2,2 Δ.όπών αδύνατη μέτρηση Βάρος 32

Πηλός καστανός, ρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές, άσβεστολιθικές και ήφαιστειακές. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και σχεδόν επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 9.

24/08/99 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου', Β. τοῦ Βορείου τοίχου, Πίν. 2:2 τετρ. A1/BA4, τομή 2 στρώση /2\.

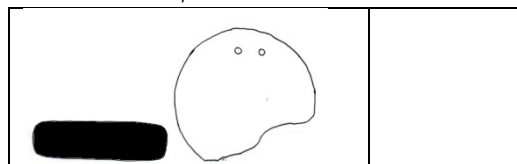
Υψ. 5,8 Δ. 6,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπών 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,3 Βάρος 73

Πηλός ώχρος, ρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ήφαιστειακές, άσβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὰ 2/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A246. M99/πδ 12.

01/09/99 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 τετρ. I6/NA2, άφαίρεση στρώσης πεσμένων λίθων.

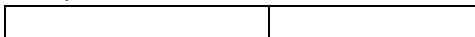
Υψ. 7,8 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπών 1) 0,3-0,4 2) 0,4 απόσταση 1,0 Βάρος 136

Πηλός ρόδιнос, με προσμίξεις άσβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὰ 2/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 13.

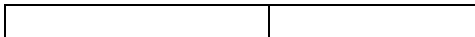
01/09/99 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 τετρ. I6/NA2, αφαίρεση στρώσης πεσμένων λίθων.

Υψ. 7,9 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 72

Πηλός καστανοροδίνο, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση. Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 14.

01/09/99 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 τετρ. I6/NA2, ριζόκομμα Δ. παρειᾶς.

Υψ. 6,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,5 ἀπόσταση 1,5 Βάρος 104

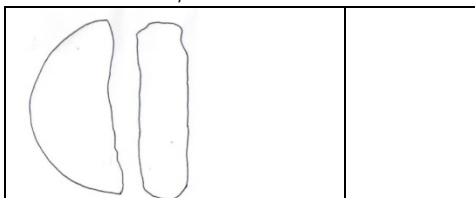
Πηλός καστανός, ροδίνο, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἠφαιστειακές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Εὐθύ γραμμικό χάραγμα ὀριζόντιο κάτω ἀπὸ τὶς ὀπές στην μία ἐπιφάνεια (Μήκ. 3,7)

A247. M99/πδ205= 17.

07/09/99 Μινώα. 'Θεάτρο' Α. ἀναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:2 τετρ. Α6/ΝΔ2, καθαρισμός ἐπιπέδου ἀνασκαφῆς 1989.

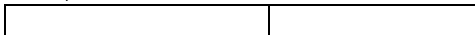
Υψ. 3,7 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 74

Πηλός ὠχροροδίνο, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές, χαλαζία και ἠφαιστειακές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 18.

07/09/99 Μινώα. 'Θεάτρο' Α. ἀναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:2 τετρ. Α6/ΝΔ2, καθαρισμός ἐπιπέδου ἀνασκαφῆς 1989.

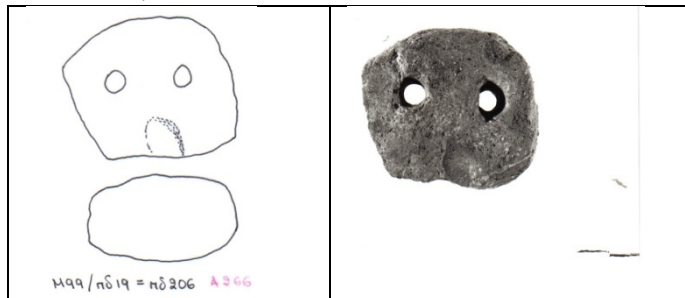
Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ασβεστολιθικές και χαλαζία. Έξομάλυνση.

Υψ. 4,4 Δ. 6,0 Πάχ. 1,4 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,5 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 11

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/5.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A248. M99/πδ206= 19.

08/09/94 Μινώα. 'Θεάτρο' Α. ἀναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:2 τετρ. Α6/ΝΔ2, καθαρισμός ἐπιπέδου ἀνασκαφῆς 1989.

Υψ. 4,8 Δ. 7,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,8 2) 0,9 ἀπόσταση 1,4 Βάρος 59

Πηλός πορτοκαλορρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές καὶ κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Κοιλότητα ἀποτύπωμα δακτύλου στὴν μία ἐπιφάνεια.

M99/πδ210= 21.

10/09/94 Μινῶα. 'Θέατρο' Α. ἀναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:2 τετρ. Α6/ΒΔ1-4, Ν. τμήμα ἀποκάλυψη Α. ὄψης Α. τοίχου.

Υψ. 6,6 Δ. 7,0 Πάχ. 2,60 Δ. ὀπῶν 1) 0,5-0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 1,9 Βάρος 85

Πηλός ὠχρορρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἠφαιστειακές, ἀσβεστολιθικές καὶ χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ212= 23.

16/09/99 Μινῶα. 'Θέατρο' Πίν. 1:1 τετρ. Ι6/ΝΑ1, καθαρισμός, στρώση /1\.

Υψ. 4,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ. ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,5 ἀπόσταση 2,0 Βάρος 45

Πηλός ρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 24.

21/09/99 Μινῶα. 'Θέατρο' Α. ἀναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:1 τετρ. Ι5/ΒΑ1, πιν. 1:2 τετρ. Α5/ΒΔ1, Ἀποκάλυψη Βόρειας ὄψης τοίχου ΒΝ.

Υψ. 5,6 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ. ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 53

Πηλός ρόδιος, με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 25.

22/09/99 Μινῶα. Γυμνάσιο/Α, Α. τῆς ΒΑ γωνίας τοίχος 1. Β. τοῦ τοίχου 1 ἀφαίρεση ἐπιφανειακῆς στρώσης.

Υψ. 4,0 Δ. 7,0 Πάχ. 2,3 Δ. ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,4 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 36

Πηλός ὠχρορρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀσβεστολιθικές καὶ χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 27.

21/09/99 Μινῶα. 'Θέατρο' Α. ἀναλ. τοίχου 2, πιν. 1:2 τετρ. Α5/ΒΔ4, Ριζόκομμα Α. παρεϊᾶς ἀνδήρου.

Υψ. 6,6 Δ. 8,6 Πάχ. 2,0 Δ. ὀπῶν 1) 0,3 2) 0,3 ἀπόσταση 2,0 Βάρος 125

Πηλός ὠχρορρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὰ 2/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 28.

21/09/99 Μινῶα. Πιν. 1:2 τετρ. Α5/ΒΔ4, Ἀποκάλυψη Α. παρεϊᾶς ΑτΘ.

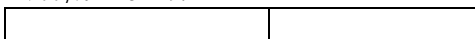
Υψ.- Δ. 8,2 Πάχ. 2,9 Δ. ὀπῶν 1) 0,6 Βάρος 133

Πηλός καστανός, ρόδιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ ἠφαιστειακές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ216= 29.

23/09/99 Μινώα. Α. αναλ. τοίχου 2, πιν. 1:2 τετρ. Α5/ΒΔ4, Ριζόκομμα Α. παρειᾶς ανδήρου.

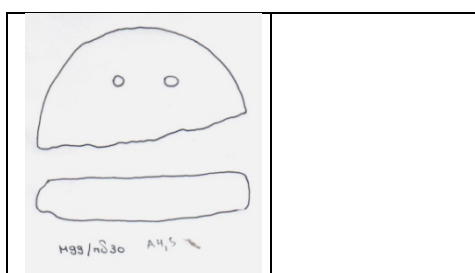
Υψ. 7,4 Δ. 8,0 Πάχ. 1,7 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 83

Πηλός φαιός, ρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές και ήφαιστειακές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A249. M99/πδ 30.

24/09/99 Μινώα. πιν. 1:2 τετρ. Α5/ΒΔ4, Διαμόρφωση χώρου. Α. ΑτΘ ἀφαίρεση στρώσης πεσμένων λίθων.

Υψ. 4,8 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.ὀπῶν 1) 0,4-0,5 2) 0,4-0,5 ἀπόσταση 1,7 Βάρος 89

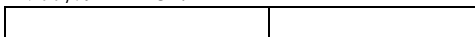
Πηλός καστανορρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/2.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Ἐγχάρακτες γραμμές δυο παράλληλες σχεδόν και μία διαγωνίως κάθετη σ'αυτές (Μήκ. 3,6) στην μία επιφάνεια.

M99/πδ217= 32.

27/09/99 Μινώα. Πίν. 1:2 Α6/ΒΔ1, ἀφαίρεση μάρτυρα.

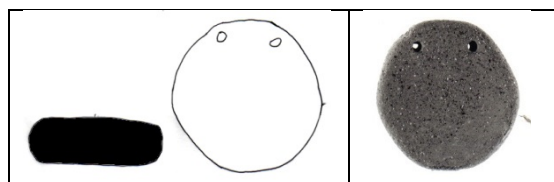
Υψ. 5,3 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,5 Βάρος 80

Πηλός ὠχροκάστανος, ρόδιнос, με προσμίξεις ἀβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A250. M99/πδ219=33.

28/09/99 Μινώα. Α. αναλ. τοίχου 2, Πίν. 1:2 τετρ. Α6/ΒΔ1-4, Διερεύνηση δυτικής παρειᾶς, Δ. τῆς ξερολιθιάς.

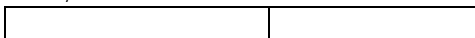
Υψ. 6,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.ὀπῶν ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 175

Πηλός καστανορρόδιнос, με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 35.

15/09/99 Μινῶα. Α. Α. ἀναλήμματος, Πίν. 1:2 τετρ. Α5/ΒΔ3, Καθαρισμός ὄψεως τοίχου.

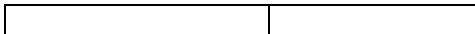
Υψ.- Δ. 7,5 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 0,4 2) 0,4 ἀπόσταση 1,9 Βάρος 86

Πηλὸς καστανός, φαιός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 26.

23/09/99 Μινῶα. Γυμνάσιο/Α, Α. τῆς ΒΑ γωνίας πιν. 1:1 τετρ. Ι5/ΒΑ2 Ν. τοῦ τοίχου 1. Διερεύνηση Α. ὄψης τοίχου ΒΝ.

Υψ.- Δ. 7,8 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,6 Βάρος 106

Πηλὸς ὠχροροδίνος, με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές, ἠφαιστειακές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/2.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 31.

23/09/99 Μινῶα. Γυμνάσιο/Α, Α. τῆς ΒΑ γωνίας Ν. τοῦ τοίχου 1. Διερεύνηση Α. ὄψης τοίχου ΒΝ.

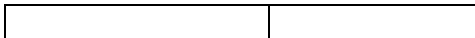
Υψ. 6,3 Δ. 7,0 Πάχ. 2,6 Δ.ὀπῶν ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 58

Πηλὸς ὠχροκίτρινος, πρασινωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 36.

11/08/99 Μινῶα. Πίν. 6:7 τετρ. Γ4, τομή Β2, Α. τμήμα, στρώση /7\.

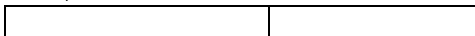
Υψ. 7,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 56

Πηλὸς καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἠφαιστειακές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M99/πδ 37.

06/09/99 Μινῶα. Β και Α ἀπὸ τὸ Σταβλί, Πίν. 6:7 τετρ. Ε4, στρώση /5\, καστανομέλανα χρώματα.

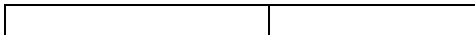
Υψ. 7,7 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,4-0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 2,5 Βάρος 78

Πηλὸς καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M00/πδ 305.

28/08/00 Μινῶα. Χῶρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 τετρ. Ι5/ΒΔ3-Ι6/ΝΔ3,4, Διαμόρφωση χώρου.

Υψ. 5,1 Δ. 8,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῶν 1) 0,5 Βάρος 34

Πηλὸς ὠχροκάστανος, ρόδινος, με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές, ἠφαιστειακές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερεῖς ὀπές και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M00/πδ 306.

28/08/00 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου' Πίν. 1:1 τετρ. I5/BA3-I6/NA3,4, Διαμόρφωση χώρου μετά από την διάλυση ξερολιθιάς αρ. 3.

Υψ. 5,0 Δ. 8,0 Πάχ. 2,5 Δ. όπων 1) 0,5 Βάρος 60

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὄπες και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A251. M00/πδ602.

19/09/00 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου', Πίν. 1:1 τετρ. I6/BA1-4, τομή 2Γ/00, Ν. τμήμα, στρώση /3\, βάθ. 2,800-3,000.

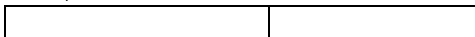
Υψ. -Δ. 9,0 Πάχ. 2,6 Δ. όπων 1) 0,5-0,6 2) 0,3-0,5 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 160

Πηλός ὠχροκάστανος, ρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν Ἐλλείπει τμήμα τῆς περιφέρειας.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὄπες και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

M00/πδ 2.

19/09/00 Μινώα. Χώρος 'Θεάτρου', Πίν. 1:1 τετρ. I6/BA1-4, τομή 2Γ/00, Ν. τμήμα, στρώση /3\, βάθ. 2,800-3,000.

Υψ. 2,4 Δ. 8,0 Πάχ. 2,6 Δ. όπων 1) 0,5-0,6 2) 0,3-0,5 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 36

Πηλός ὠχροκάστανος, ρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/5.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὄπες και ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A252. M01/πδ5.

19/07/01 Μινώα. Πίν. 5:6 τετρ. Z6, Δ. τμήμα, Ἐπιφανειακὸς καθαρισμὸς.

Υψ.-Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ. όπων 1) 0,5 2) 0,5 ἀπόσταση 1,4 Βάρος 97

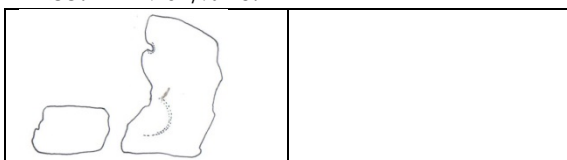
Πηλός ἐρυθρῶπος, φαιὸς πυρήνας, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ἐλλείπει περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὄπες και ἐλαφρῶς κυρτές ἐπιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

Ἐμπέστος κύκλος(Δ. 0,6) και ἐγχάρακτο σταυροειδές κόσμημα στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφανείας.

A253. M01/πδ 6.

19/07/01 Μινώα. Πίν. 5:6 τετρ. Z6, Δ. τμήμα, Ἐπιφανειακὸς καθαρισμὸς.

Υψ. 6,4 Δ. 8,0 Πάχ. 2,2 Δ. όπων 1) 0,3 Βάρος 63

Πηλός ἐρυθρῶπος, φαιὸς πυρήνας, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς ὄπες και ἐλαφρῶς κυρτές ἐπιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

Ἐμπέστος κύκλος(Δ. 1,9) στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφανείας.

A254. M01/πδ752=14.

03/09/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Β. του τριγωνικού πύργου, πίν. 8:3 τετρ.Β-Γ/3-4, τομή 4/01, Πύλη, στρώση /4\ πεσμένοι λίθοι.

Υψ. 6,6 Δ. 9,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 86

Πηλός ωχροκάστανος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Πύργος στο Χωριό Αγία Τριάδα Άρκεσίνης

A255. ΠΑΤ04/ΑΕ115.

11/10/04 Πύργος. Αύλη, τετρ. Β, στρώση /1\.

Υψ. - Δ. 6,0 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,6-0,7 Βάρος 64

Πηλός καστανορρόδιος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A256. ΠΑΤ04/ΑΕ148.

16/11/04 Πύργος. Αύλη, τετρ. Ξ, στρώση /1\.

Υψ.6,8 Δ. 8,0 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,6-0,7 Βάρος 98

Πηλός καστανορρόδιος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Φαιός πυρήνας.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A257. ΠΑΤ06/ΑΕ870.

04/09/06 Πύργος. Αύλη, τετρ. Γ, στρώση /3\.

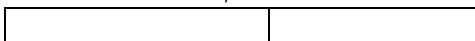
Υψ. - Δ. 7,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,8-0,9 Βάρος 78

Πηλός καστανορρόδιος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A258. ΠΙΑΤ07/ΑΕ60.

09/08/07 Πύργος. Αύλη, τετρ. Μ, έσωτερικά της θυρίδας, 'κτιστή κατασκευή', κάτω από τους λίθους Μ07-21.

Υψ. 5,6 Δ. 9,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 108

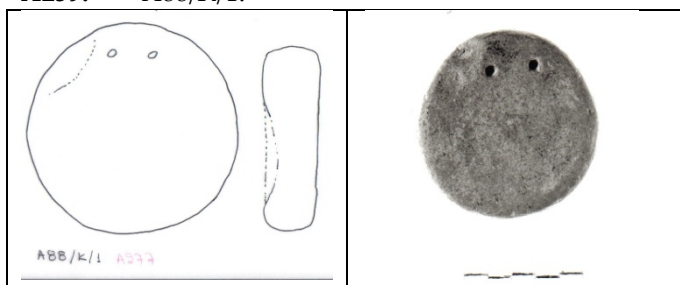
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και κοιλόκυρτες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Λιμίν, Κατάπολα

A259. Α88/Κ/1.

02/12/88 Κατάπολα. Θολάρια. Δωρεά Λουκά Σίμου.

Υψ. -Δ.7,5 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,4-0,5 2) 0,4-0,5 απόσταση 1,2 Βάρος 130

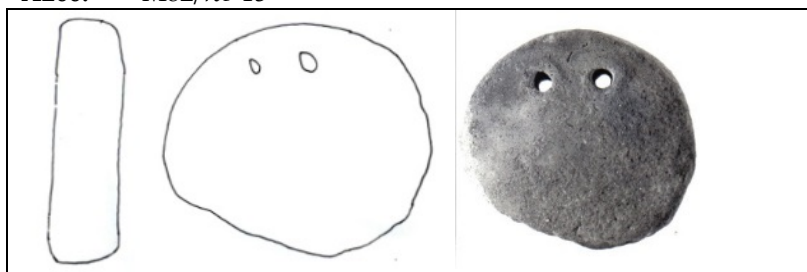
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, σχιστολιθικές και ήφαιστειακές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο μεγάλη αποκρουση σε μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

Δισκοειδή με κυρτή περιφέρεια και δύο διαμπερείς όπες Μεγάλου μεγέθους

A260. Μ82/πδ 15

12/08/82 Μινώα. Δ1 Τομή Εξωτερική, ΒΔ γωνία, επίχωση.

Πηλός καστανοκίτρινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Τεφρός πυρήνας.

Υψ. 10,7 Διάμ. 11,8 Πάχ. 3,0 Δ.όπων 1) 0,9 2) 1,1 απόσταση 1,8 Βάρος 518

Έλλειπει τὸ μεγαλύτερο τμήμα τῆς βάσεως.

Δισκοειδές κυλινδρικό με έλαφρῶς κυρτές τις επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια.

Χάραγμα καμπύλη γραμμή (Μήκ. 0,6). Έμπιεστη λοξή ταινία (Μήκ. 1,3).

M82/πδ 2

02/08/82 Μινώα.τομή N-v1 επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.
Υψ.6,2 Πλ. 8,6 Πάχ. 2,4 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος143
Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.
Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ.
Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια.

M82/πδ 39

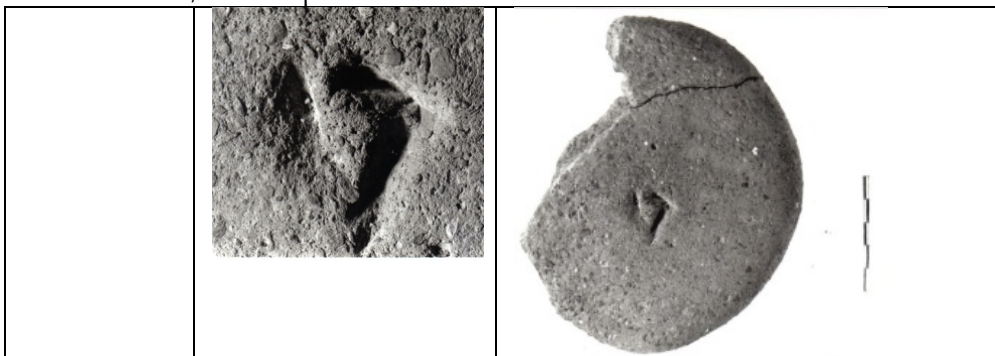
25/08/82 Μινώα. Τομή N-v2, γεμίσματα.
Υψ.- Δ. 9,0 Πάχ. 1,7 Δ.όπών αδύνατη μέτρηση Βάρος 101
Πηλός ώχροροδίνος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. άνομοιομερής όπτηση.
Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ δεν σώζεται τό άνω μέρος με τις δύο διαμπερείς όπές. Αποκρούσεις στις επιφάνειες.
Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια.

M82/πδ 48

31/08/82 Μινώα.N από τόν Ναό, γεμίσματα.
Υψ. 8,7 Δ. 10,9 Πάχ. 3,3 Δ.όπης 1) 0,9 2) αδύνατη μέτρηση απόσταση 2,1 Βάρος 284
Πηλός έρυθροπόος χονδροειδής με προσμίξεις άσβεστολιθικές και έγκλείσματα χαλικιών.
Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις στο μεγαλύτερο τμήμα της μίας επιφανείας. Σώζονται οί δύο όπές κατά τό ήμισυ.
Δισκοειδές κυλινδρικό με επίπεδες επιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και δύο διαμπερείς όπές.
Χάραγμα σχεδόν ήμικυκλικό.

A261. M82/πδ 37 α+β

21/08/82 Μινώα.τομή Δ4 -δ1,σκληρό χαλικερό στρώμα, από βάθος 2,600.
Υψ. 12,8 Δ. 13,5 Πάχ. 3,3 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 570
Πηλός πορτοκαλέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις-έγκλείσματα σχιστολιθικά, πατελιάς. Τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.
Θραύσμα, περίπου τα 3/4. Δύο συνανήκοντα και συγκολλώμενα θραύσματα. Σώζεται τό ήμισυ της μίας όπης.
Δισκοειδές -έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και δύο διαμπερείς όπές. Μεγάλου μεγέθους.
Χάραγμα δυσδιάγνωστο στο κέντρο της μίας επιφανείας./-\\

M82/πδ3

03/08/82 Μινώα. Κτήριο Δ4, Επιφανειακό Στρώμα (ψόφια χρώματα).

Υψ. Δ. 9,9 Πάχ. 2,2 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 208

Πηλός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς και ψιλοῦ χαλικοῦ.

Θραῦσμα, περίπου τό ἡμισυ.

Δισκοειδές με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες και κυρτή περιφέρεια.

A262. M83/πδ 36

30/07/83 Μινώα. Δ2 - στέρνα βάθ. 4,250- 4,280.

Υψ. 6,3 Δ. 12 Πάχ. 2,8 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 -1,0 2) 0,5-0,8 ἀπόσταση 2,5 Βάρος 97

Πηλός ἀνοιχτός ρόδινος-φαιός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τό ἡμισυ. Ἴχνη πυρακτώσεως.

Δισκοειδές με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και δύο διαμπερεῖς ὀπές.

A263. M82/πδ 32

19/08/82 Μινώα.κτήριο Β3, Γεμίσματα ἐπάνω ἀπὸ τὸν πάσσαρο-δάπεδο, Βάθ. 0.200 - 0,300.

Υψ.- Δ.10,6 Πάχ. 2,3 Δ.ὀπῶν 1) 0,7-0,5 2) 0,7-0,5 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 310

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἐγκλείσματα.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Δισκοειδές με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και δύο διαμπερεῖς ὀπές.

Σφράγισμα ὀρθογώνιο δυσδιάγνωστο στο μέσον τῆς μίας ἐπιφανείας (Μῆκ 3,4πλ. 2,9).

M86/πδ 7

27/08/86 Μινώα. ν-Β9/1, Γεμίσματα με μικρούς λίθους, βάθ. 1,600- 1,800.

Υψ.10,0 Δ. 12,0 Πλ. 7,3 Πάχ. 2,2 Δ.ὀπῶν ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 169

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση.

Θραῦσμα, περίπου τό ἡμισυ, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες κατὰ τόπους.

Δισκοειδές με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και πιθανότατα δύο διαμπερεῖς ὀπές.

A264. M84/πδ 4

04/08/84 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1. Δ. τμήμα, βάθ. 0,910-0,950.

Υψ. 5,6 Πλ. 4,9 Δ. 12 Πάχ. 2,3 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 79

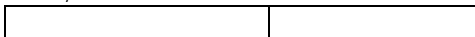
Πηλός έρυθρός-ρόδιος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση. Πιθανό ορθογώνιο σφράγισμα.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4. Ίζήματα άσβεστούχα κατά τόπους.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια.

Πιθανό ορθογώνιο σφράγισμα (διαστ. Μήκ. 2,1 0,9). Διακρίνονται δύσκολα τὰ έξής γράμματα: Κ Α Ι.

M86/πδ 27

05/09/86 Μινώα. τετρ. ΝΔ/1-ΝΔ/3 , άφαίρεση μάρτυρα (κάτω από τό επίπεδο του δαπέδου με τό κονίαμα, βάθ. 0,450 - 0,650).

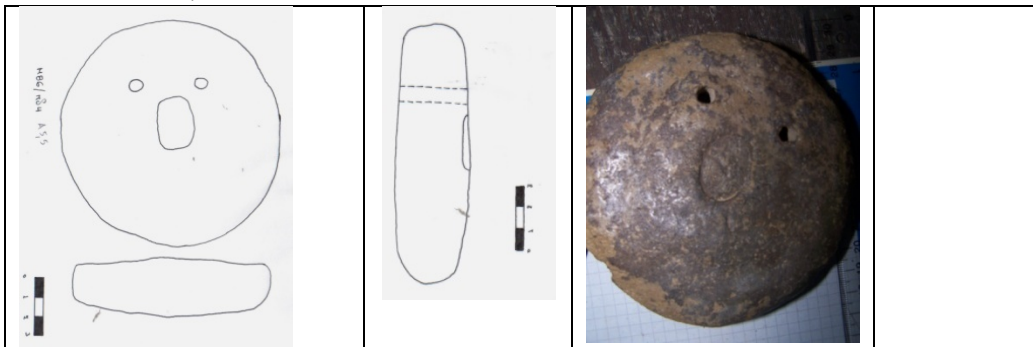
Υψ. 11,2 Δ. 12, 0 Πλ. 5,7 Πάχ. 2,9 Δ.όπών αδύνατη μέτρηση Βάρος 169

Πηλός έρυθρωπός.

Θραύσμα, περίπου τό 1/3.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και πιθανότατα δύο διαμπερείς όπες. Μεγάλου μεγέθους.

A265. M86/πδ 4

25/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", Καθαρισμός Ν. τοίχου Έλληνιστικού αναλήμματος.

Υψ. -Δ.11,8 Πάχ. 3,3 Δ.όπών 1) 0,6 -0,6 2) 0,6-0,5 άπόσταση 2,4 Βάρος 504

Πηλός φαιορόδιος με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση, έλλειψοειδές σφράγισμα.

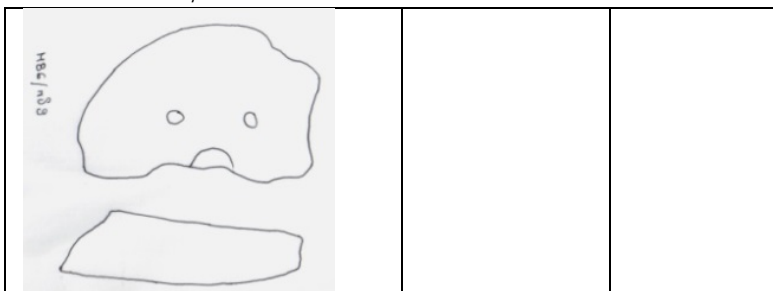
Άποκρούσεις στην περιφέρεια και ίζημα άσβεστούχο καλυπτει την μία επιφάνεια.

Δισκοειδές κυλινδρικό με επίπεδες επιφάνειες κυρτή περιφέρεια και δύο διαμπερείς όπες.

Σφράγισμα έλλειψοειδές στο κέντρο της μίας επιφανείας (Υψ. 2,5 Μήκ. 1,9).

Δυσδιάκριτη παράσταση.

A266. M86/πδ 9

30/08/86 Μινώα. Γυμνάσιο, "Βεσπασιανές", Έλληνιστικό ανάλημμα, Καθαρισμός Ν. παρειάς, από την ΝΑ γωνία έως 5,000.

Υψ. 5,4 Δ. 9,5 Πάχ. 3,3 Δ.όπων 1) 0,6 -0,6 2) 0,7-0,6 απόσταση 2,1 Βάρος 171

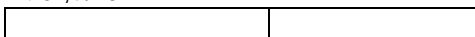
Πηλός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Κιτρινωπό επίχρισμα. Έξομάλυνση, έλλειψοειδές σφράγισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3, ἀποκρούσεις καὶ ἴζημα ἀσβεστοῦχο κατὰ τόπους στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Άκμές στην περιφέρεια γωνιώδεις. Μεγάλου μεγέθους.

Σφράγισμα έλλειψοειδές, σώζεται περίπου τὸ 1/3. Δυσδιάκριτη παράσταση (Υψ. 0,5 Πλ. 1,5.)

M87/πδ 5

23/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Αν/Β, Χώρος 30-36μ. Έπιφανειακά α' χέρι.

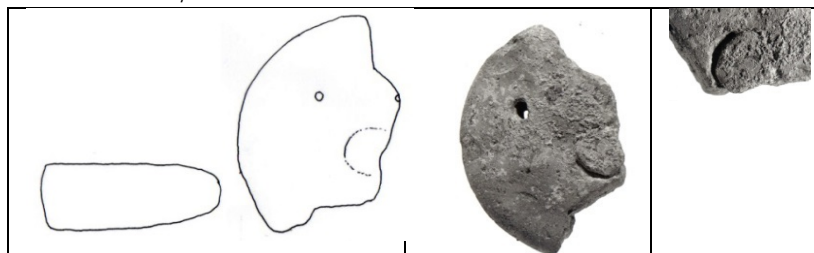
Υψ. 6,3 Δ. 10,0 Πάχ. 2,9-3,3 Δ.όπων 1) 1,1 2) 1,0 απόσταση 3,2 Βάρος 147

Πηλός έρυθρωπός -τεφρός πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές, πατελιās.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με σχεδόν κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. περιφέρεια κυρτή. Μεγάλου μεγέθους.

A267. M87/πδ 18

31/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Ν. τών "Βεσπασιανών." Διάλυση τοίχου -ξερολιθιάς.

Υψ. 8,9 Δ. 12 Πλ. 6,2 Πάχ. 2,4-2,0 Δ.όπων 1) & 2) 0,7 απόσταση 2,4 Βάρος 128

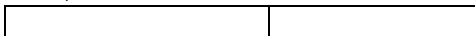
Πηλός έρυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, σκληρός, άνομοιομερής όπτηση. Έπίχρισμα καστανό -έρυθρό. Χάραγμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ. Στρῶμα ἰζήματος καλύπτει τὴν ἐπιφάνεια με τὸ χάραγμα.

Δισκοειδές - έπίμηκες ελλειπτικό σχήμα . Περιφέρεια κυρτή -έπίπεδη πεπλατυσμένη στην κορυφή. Έπίπεδες έπιφάνειες και δύο διαμπερείς όπές.

Χάραγμα σχεδόν κυκλικό, διαμ. περ. 2,0, στο κέντρο τῆς μίᾳς έπιφάνειας

M87/πδ 19

01/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, " Βεσπασιανές", Δρόμος -είσοδος. Στρῶμα άνασκαφῆς 1986.

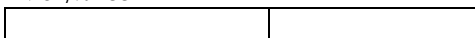
Υψ. 10,2 Δ. Πλ. 5,9 Πάχ. 3,2 - 2,8 Δ.όπῆς 0,7-0,6 Βάρος 178

Πηλός καστανός -τεφρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άνομοιομερής όπτηση. Έπιχρισμα καστανό.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3. ἀποκρούσεις στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια.

Δισκοειδὲς μεγάλου μεγέθους. Περιφέρεια κυρτὴ. Ἐπίπεδες ἐπιφάνειες καὶ πιθανότατα δύο διαμπερεῖς ὀπές.

M87/πδ 33

08/08/87 Μινῶα. τομὴ Γ/N1, βάθ. 1,530-1,900, ἀπὸ Δ. ὄριο τομῆς, μῆκ. 1,600-3,000.

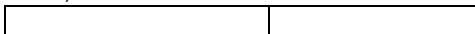
Υψ. 6,7 Πλ. 5,2 Πάχ. 3,5-2,8 Δ.ὀπῆς ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 103

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς χονδροειδῆς, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐπίχρισμα καστανοροδίνου. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδὲς μὲ πιθανότατα δύο διαμπερεῖς ὀπές. Ἀκανόνιστα διαμορφωμένες κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες, κυρτὴ περιφέρεια. Μεγάλου μεγέθους.

M87/πδ 39

12/08/87 Μινῶα. Γυμνάσιο, κατὰ τὸν καθαρισμὸ τοῦ ὀρθογωνικοῦ ὁδηγοῦ τῆς ΝΑ γωνίας, βάθ. 1,800- ἐπίπεδο θεμελιώσεως.

Υψ. 7,3 Δ. 7,5 Πάχ. 2,6 Δ.ὀπῆς 1) 0,4-0,7 Βάρος 125

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος χονδροειδῆς, μὲ προσμίξεις- ἐγκλείσματα ἀσβεστολιθικά.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἡμισυ.

Δισκοειδὲς ἑλλειψοειδὲς καὶ δύο διαμπερεῖς ὀπές, ἐπιφάνειες κοιλόκυρτες. Περιφέρεια κυρτὴ.

Κάθετη ἐγκάρια γραμμὴ μεταξὺ τῶν ὀπῶν.

A268. M88/πδ 35

12/08/88 Μινῶα. τομὴ Γ/N1 '88, Δ. τμήμα, βάθ. 2,300-2,400.

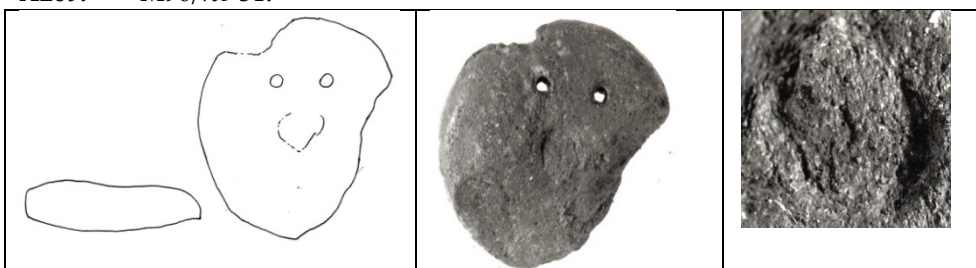
Υψ. 11,3 Δ. 12 Πλ. 5,6 Πάχ. 2,7 Βάρος 125

Πηλὸς ἐρυθρωπὸς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ μεγάλα ἐγκλείσματα.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδὲς μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες, κυρτὴ περιφέρεια καὶ πιθανότατα δύο διαμπερεῖς ὀπές.

A269. M90/πδ 31.

11/08/90 Μινῶα. τομὴ Γ/N1α '90, στρώση /10\.

Υψ.- Δ. 12,00 Πλ. 11,3 Πάχ. 3,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,7 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 396

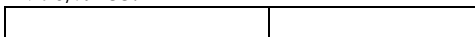
Πηλὸς τεφρὸς - ἀνοικτὸς πορφυρὸς, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση. Σφράγισμα.

Ἀκέραιο σχεδόν, ἑλλεῖπει περίπου τὸ 1/4, μεγάλες ἀποκρούσεις στὴν ἐπιφάνεια μὲ τὸ σφράγισμα.

Δισκοειδὲς, ἑλλειψοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές μεγάλου μεγέθους, περιφέρεια κυρτὴ καὶ ἐπιφάνειες κοιλόκυρτες.

Σφράγισμα έλλειψοειδούς σχήματος, δυσδιάγνωστο.

M90/πδ 33.

14/08/90 Μινώα.τομή Γ/Ν1 ' 90, Ν. προέκταση, στρώση /34\, στάχτη.

Υψ. 5,7 Δ.10,0 Πάχ. 3,3 Δ.δ.πών 1) 0,9 - 1,0 2) 0,9 απόσταση 3,9 Βάρος 57

Πηλός έρυθρός, με προσμίξεις άσβεστολιθικές κυρίως και σχιστολιθικές, άνομοιομερής όπτηση. Έξομάλυνση.

Θραύσμα περίπου τò 1/4.

Δισκοειδές με μία επίπεδη έπιφάνεια και μία κυρτή και δύο διαμπερείς όπές. Ή περιφέρεια κυρτή. Μεγάλου μεγέθους.

A270. M87/πδ 11

27/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, Δ. τμήμα, Χώρος 7,50-11,30 μ.

Υψ. 4,5 Πλ. 6,2 Δ. 12 Πάχ. 1,9 Δ.δ.πών άδύνατη μέτρηση Βάρος 48

Πηλός πορτοκαλοκάστανος, μαλακός, με προσμίξεις άσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Έπίχρισμα καστανό. Σφράγισμα.

Θραύσμα, περίπου τò 1/4.

Δισκοειδές με επίπεδες έπιφάνειες, κυρτή περιφέρεια και πιθανότατα δύο διαμπερείς όπές.

Σφράγισμα πιθανώς έλλειψοειδούς σχήματος (διαστ. μ. 1,6 πλ. 0,6). Διακρίνεται πιθανώς φύλλο έλιās με κεντρική νύρωση.

A271. M87/πδ 7

25/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ Χώρος 2-4 μ.

Υψ. 4,2 Δ.11,0 Πάχ. 2,9 Δ.δ.πών 1) 0,7 2) 0,7-0,6 απόσταση 1,9 Βάρος 62

Πηλός έρυθρωπός -τεφρός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιās σκληρός. άνομοιομερής όπτηση.

Θραύσμα, περίπου τò 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές, άμφίκυρτες έπιφάνειες συγκλίνουσες στην περιφέρεια. Μεγάλου μεγέθους.

Πιθανό χάραγμα στην περιφέρεια επάνω από την μία όπή.

A272. M93/πδ2=304

23/07/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετ. Ι4/Ι5, στρώση /2\.

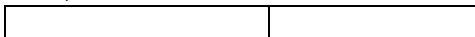
Υψ.-Δ. 11,1 Πλ.5,0 Πάχ. 2,8 Δ.δ.πής 1) 0,4 - 0,6 Βάρος 252

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, βαθύχρωμος πυρήνας, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, εύθριπτος. Έξομάλυνση - Επίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Επιφάνειες: ή μία ελαφρώς κοίλη και ή άλλη σχεδόν επίπεδη. Περιφέρεια κυρτή.

M91/πδ3.

23/07/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετ. Ι4/Ι5, στρώση /2\.

Υψ. 11,1 Πλ.5,0 Πάχ. 2,8 Δ.όπης 0,4 - 0,6 Βάρος 167

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, βαθύχρωμος πυρήνας, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, εύθριπτος. Έξομάλυνση - Επίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επιφάνειες ή μία ελαφρώς κοίλη και ή άλλη σχεδόν επίπεδη. Περιφέρεια κυρτή.

A273. M97/πδ2

04/08/97 Μινώα. Γυμνάσιο, ΝΑ πιν. 6:8 τετρ. Α2-3/Β2-3, Α.τοῦ τοίχου ΒΝ, στρώση /2\, βάθ. 2,090-2,360.

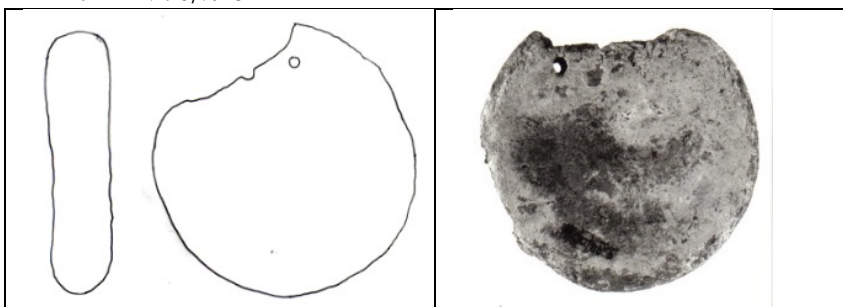
Υψ.-Δ. 14,1 Πλ.6,8 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1)0,4 - 0,6 Βάρος 286

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις ήφαιστειακές, σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, χαλαζίας. Έξομάλυνση - Επίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επιφάνειες ή μία ελαφρώς κοίλη και ή άλλη κυρτή. Περιφέρεια κυρτή.

A274. M90/πδ6

27-28/07/90 Μινώα. τετρ Α6, Δ. επιφανειακή στρώση 'μπάζα'.

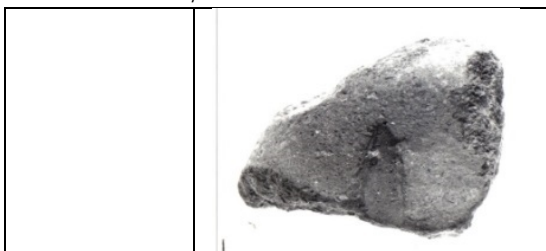
Υψ.-Δ. 10,2 Πάχ. 2,4 Δ.όπών 1) 0,4- 0,5 2) 0,4 απόσταση 1,6 Βάρος 266

Πηλός έρυθρός με προσμίξεις σχιστολιθικές, άνομοιομερής όπτηση. Επίχρισμα Έξομάλυνση.

Άκέραιο σχεδόν. Έλλείπει μικρό τμήμα στην κορυφή, στρώμα ιζήματος καλύπτει την μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες κυρτή ή περιφέρεια. Μεγάλου μεγέθους. Οί όπες πολύ κοντά.

A275. M96/πδ 357.

24/08/96 Μινώα. Πίν. 5:7 τετρ. Ζ6, Διερευνητική τομή .

Υψ. 9,2 Δ. 10,0 Πάχ. 4,6 Δ.όπων αδύνατη μέτρηση Βάρος 232

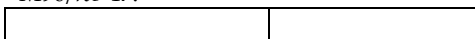
Πηλός καστανός, έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κουλόκυρτες έπιφάνειες. Διογκωμένη κυρτή περιφέρεια.

Σφράγισμα: λογχοειδές φύλλο (Μήκ. 0,8, Πλ. 0,3)

M90/πδ 47.

31/08/90 Μινώα. Δεξαμενή, Α. τοῦ Δ. τοίχου, Έπιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 10,0 Πλ.7,6 Πάχ. 2,7 Δ.όπων 1)0,6 2) 0,5 Βάρος 143

Πηλός έρυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ, αποκεκρουμένη η μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές, μεγάλου μεγέθους, με επίπεδες έπιφάνειες και κυρτή περιφέρεια. Στο κάτω τμήμα έγκοπή τριγωνική.

M97/πδ25

26/08/97 Μινώα. Καθαρισμός Α τοῦ Ναοῦ.

Υψ.11,3 Πλ.12,2 Πάχ. 3,2 Δ.όπης 1) 0,6 2) 0,6 απόσταση 1,3 Βάρος 460

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές, εϋθριπτος.

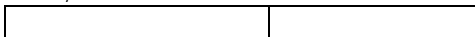
Έξομάλυνση - Επίχρισμα.

Άκέρατο.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και έπιφάνειες ή μία έλαφρώς κοίλη και ή άλλη κυρτή. Περιφέρεια κυρτή.

Χαράγματα στην μία έπιφάνεια λοξές γραμμές, διαστ. μήκ.1,5 και 0,9.

M99/πδ 13

20/06/99 Μινώα. Β. όριο Αγρού Νομικου, διάλυση ξερολιθιάς.

Υψ.12,4 Δ. 14,0 Πάχ. 3,7-2,4 Δ.όπης 1,0 Βάρος 263

Πηλός έρυθρωπός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου ήμισυ. Ίχνη αιθάλης.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και έπιφάνειες ή μία έλαφρώς κοίλη και ή άλλη κυρτή. Περιφέρεια κυρτή.

A276. M01/πδ 16.

04/09/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. του τριγωνικού πύργου, τοίχοι ΑΔ3-ΒΝ2, Χώρος Α, κόκκινα χρώματα

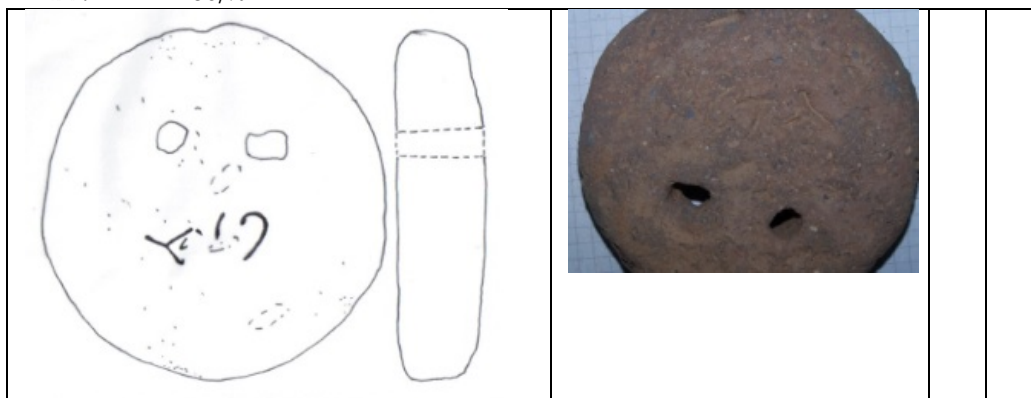
Υψ.-Δ. 9,8 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,4-0,6 2) 0,5-0,8 απόσταση 2,1 Βάρος 281

Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και κοιλόκυρτες ανώμαλες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

Άγια Ειρήνη, Λεῦκες

A277. ΑΕ80/πδ1

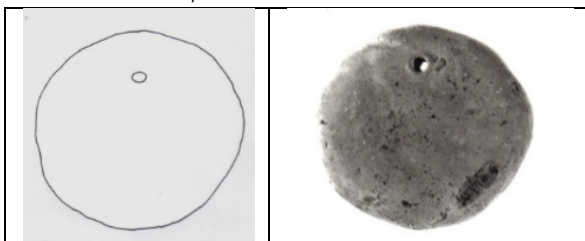
19/09/80 Αγ. Ειρήνη. Λεῦκες Χώρος Β, Ανάμεσα στο Ν. τοίχο του δωματίου με την έστία και τόν αναλημματικό τοίχο.

Υψ.-Δ. 10,2 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,7-0,9 2) 1,2 απόσταση 1,8 Βάρος 320

Πηλός κιτρινοκάστανος, με προσμίξεις σχιστολιθικές πατελιᾶς και ασβεστολιθικές. Άκέραιο.

Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπές και επιφάνειες ή μία ελαφρῶς κοίλη και ή άλλη κυρτή. Περιφέρεια κυρτή.

Έγχάρακτα γράμματα C T A (Υψ. 1,4).

Δισκοειδή κυλινδρικά με μία διαμπερή όπη**Μεσαίου μεγέθους****A278.** M83/πδ 4

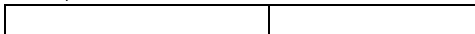
01/08/83 Μινώα. Δ2, στέγνα. Βάθ. 4,400-4,550.

Υψ.-Δ. 7,3 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,5 Βάρος 112

Πηλός ώχροπράσινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ήξομάλυση. Ακέραιο.

Δισκοειδές με μία διαμπερή όπη. Επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό με κυρτή περιφέρεια.

M82/πδ 8

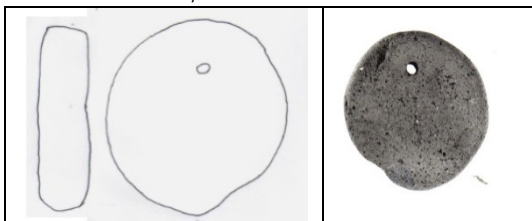
07/08/82 Μινώα. Κτήριο Δ3, Έπιφανειακός καθαρισμός.

Υψ. 6,0 Πάχ. 1,9-0,8 Δ.όπης 0,6 Βάρος 48

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις μαρμαρυγία.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες με μία διαμπερή όπη και όξειες. Ακμές στην περιφέρεια.

A279. M83/πδ 6

04-5/08/83 Μινώα. Τομή Δ6-α1, καθαρισμός πασπάρου Β. τμήμα.

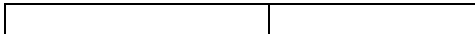
Υψ.7,8 Πλ. 7,3 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,6-7 Βάρος 122

Πηλός ώχροροδίνος με προσμίξεις σχιστολιθικές, και άσβεστολιθικές. Ήξομάλυση.

Άκέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη, έλαφρώς έκκεντρο. Κυρτή περιφέρεια.

M83/πδ 26

12/08/83 Μινώα. Τομή Δ6/1, Β. τμήμα, Στρώμα επάνω από τον πάσπαρο-δάπεδο.

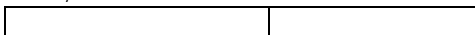
Υψ. 3,7 Πλ. 5,2 Δ. 6,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,5- 0,6 Βάρος 45

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη, έλαφρώς έκκεντρο. Κυρτή περιφέρεια.

M96/πδ 53.

01/08/96 Μινώα. Πίν. 6:7 τετρ.Α2-Α3, Οδός Μ1, στρώση /13\, βάθ. 1,15.

Υψ.6,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,0 Δ.όπων άδύνατη μέτρηση Βάρος 60

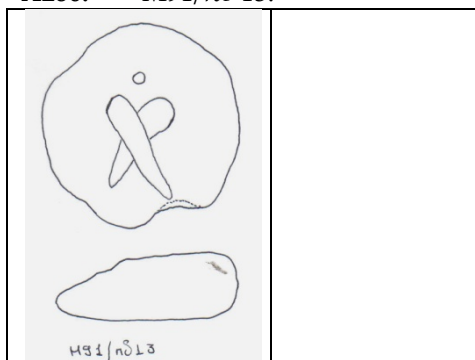
Πηλός καστανός, ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ήφαιστειακές. Ήξομάλυση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδὲς ἑλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπή καὶ κοιλόκυρτες ἐπιφάνειες πὺν συγκλίνουν σὲ περιφέρεια κυρτή.

A280. M91/πὸ 13.

05/08/91 Μινῶα. Γυμνάσιο, Ν. τμήμα, πιν. 6.7 Μάρτυρας τετρ. Θ4/Ι-Η4/Θ4, βάθ. 0,500-1,000, πεσμένες λιθόπλινθοι.

Υψ. 6,7 Πλ. 6,6 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 103

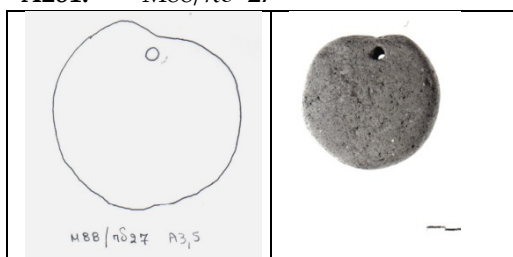
Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση - Ἐπίχρισμα καστανό.

Ἀκέραιο σχεδόν, Ἐλλεῖπει ἡ βάση, ἀποκρούσεις στὴν μία ἐπιφάνεια.

Δισκοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπή καὶ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

Χάραγμα: Χιαστί πλατεῖες ταινίες (ἐμπίστες δακτυλιὲς μὲ ὀξειες τριγωνικὲς ἀπολήξεις. 1) 3,0 Πλ. 1,1 2) 3,5 Πλ.1,0).

A281. M88/πὸ 27

11/08/88 Μινῶα. "Θέατρο" Β. τοῖχος, Προέκταση.

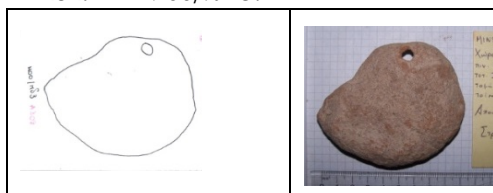
Υψ. -Διαμ. 7,1 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῆς 0,5 Βάρος 105

Πηλὸς καστανοκίτρινος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο σχεδόν. Ἐλλεῖπει τμήμα τῆς κορυφῆς.

Δισκοειδὲς μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό καὶ μία διαμπερὴ ὀπή. Περιφέρεια κυρτή.

A282. M00/πὸ 3.

02/09/00 Μινῶα. Χῶρος 'Θέατρον' Πίν. 1:1 τετρ.Ι6/ΒΔ1-4, τομή 2/00, τοῖχος 1-1^α, Ἀποκάλυψη Δ. ὀψης, στρώση /1\.

Υψ. 8,7 Δ. 9,0 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῆς 0,7- 1,1 Βάρος 65

Πηλὸς ἐρυθρωπός, ρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με μία διαμπερή όπη και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A283. M01/πδ 11.

04/09/01 Μινώα. Δ. κλιτύς, Τείχος, Α. του τριγωνικού πύργου, τοίχοι ΑΔ3-ΒΝ2, Χώρος Α, κόκκινα χρώματα.

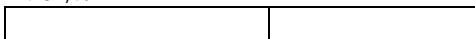
Υψ. 5,7 Πλ. 5,9 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,6 Βάρος 80

Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές σχεδόν κυλινδρικό με μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες κοιλόκυρτες, περιφέρεια κυρτή. Μικρού μεγέθους.

M81/πδ 24

19/08/81 Μινώα. Μεταξύ Ναού και Δ1. Καθαρισμός πεσμένων λίθων, βάθ. 1,800 από την ΒΑ γωνία του Δ1.

Υψ. 5,3 Δ. 10,0 Πάχ. 2,7 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 155

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και μία διαμπερή όπη. Μεγάλου μεγέθους. Επιφάνειες επίπεδες. Άκμες στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A284. M91/πδ 7 = 652.

31/07/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. Ι4/Ι5, στρώση /10\.

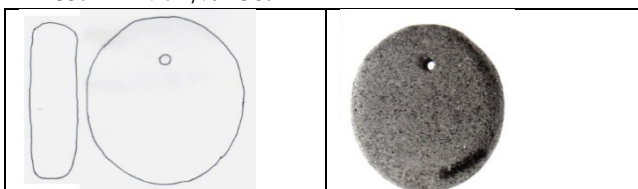
Υψ. 7,6 Πλ. 7,4 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 137

Πηλός καστανοροδίνο, με προσμίξεις άσβεστολιθικές, κυρίως. Έξομάλυνση.

Άκέραιο με μικρές αποκρούσεις στην περιφέρεια και την μία επιφάνεια.

Δισκοειδές κυλινδρικό με επίπεδες επιφάνειες και μία διαμπερή όπη. Σχήμα ελαφρώς επίμηκες έλλειψοειδές. Περιφέρεια σχεδόν επίπεδη με γωνιώδεις άκμες.

A285. M91/πδ 36.

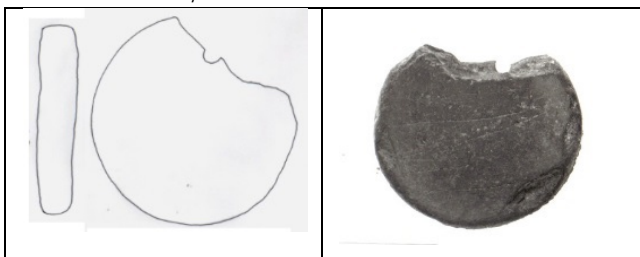
20/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. Ι4/Ι5, Πίθος 5, άφαίρεση χωμάτων πίθου.

Υψ. 8,1 Πλ. 7,6 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 151

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, φθορές στην περιφέρεια. Στρώμα ιζήματος κατά τόπους.

Δισκοειδές κυλινδρικό με επίπεδες επιφάνειες και μία διαμπερή όπη. Περιφέρεια κυρτή.

Μεγάλου μεγέθους**A286.** M92/πδ 502

12/08/92 Μινώα. 'Άγρος Δεσποτίδη' τομή ΒΔ/Δ1.

Υψ.10,2 Πλ.9,8 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 0,7 Βάρος 235

Πηλός ερυθροκάστανος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση. Ακέραιο σχεδόν, μεγάλες αποκρούσεις στην περιφέρεια και στην κορυφή.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και μία διαμπερή όπη. Περιφέρεια κυλινδρική.

Πολλές εγχάρακτες γραμμές και στις δύο επιφάνειες.

A287. M92/πδ 503

12/08/92 Μινώα. 'Άγρος Δεσποτίδη' τομή ΒΔ/Δ1 .

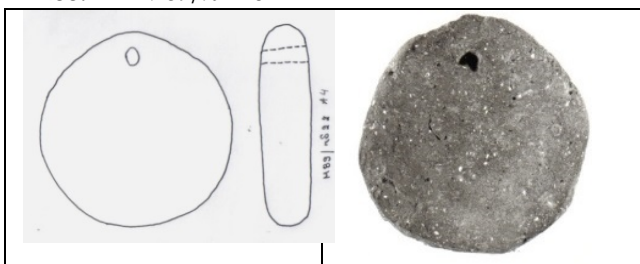
Υψ.10,0 Πλ.9,9 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,8 Βάρος 321

Πηλός ερυθροκάστανος-τεφρός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και μία διαμπερή όπη. Περιφέρεια κυλινδρική.

Πολλές εγχάρακτες γραμμές και στις δύο επιφάνειες.

A288. M89/πδ 26

12/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 1.2 τετρ.Α6/ΝΔ2, άγωγός έσωτερικά.

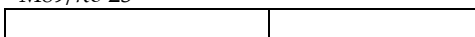
Πηλός ερυθροκάστανος-τεφρός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Υψ. 11,0 Πλ. 10,9 Πάχ. 3,2 Δ.όπης 0,9-1,1 Βάρος 139

Ακέραιο, μεγάλες αποκρούσεις στην περιφέρεια και σε μία επιφάνεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και μία διαμπερή όπη. Περιφέρεια κυρτή. Στην βάση συγκλίνουσες άκμές.

M89/πδ 23

10/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 2.1 τετρ.Π1/ΒΔ4, τοίχος 3.

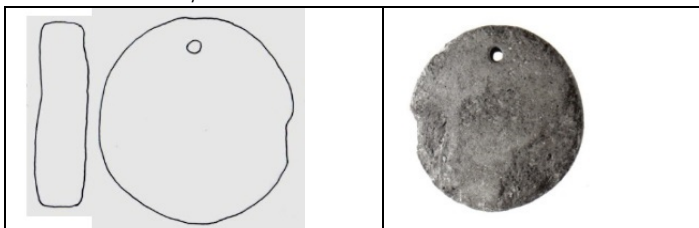
Υψ.12,7 Πλ.7,5 Πάχ. 4,5 Δ.όπης 1,7-1,2 Βάρος 366

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα καστανομέλανο, ρωγμές στις επιφάνειες.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ. Στρώμα σκληροῦ ἰζήματος κατὰ τόπους.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες κυρτή περιφέρεια. Μία διαμπερής έλλειψοειδής όπη στο κέντρο.

A289. M99/πδ 22=211

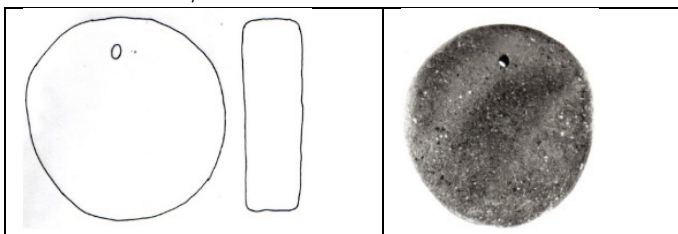
10/09/99 Μινώα. 'Θέατρο' Α. αναλ. τοίχου 2, πιν 1.2 τετρ. Α5/ΒΔ1-2, ΝΑ γωνία έσωτερικά.
Υψ. 11,1 Πλ. 10,8 Πάχ. 2,7 Δ. όπής 0,7 Βάρος 395

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές, τεφρός πυρήνας. Έξομάλυνση.
Άκέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές-έλλειψοειδές με μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδη και κυρτή.
Περιφέρεια κυλινδρική με γωνιώδεις άκμές.

Νυχίες στο μέσον και στην μία επιφάνεια.

A290. M99/πδ 34.

28/09/99 Μινώα. Πίν. 1:2 τετρ. Α6/ΒΔ2, Ν. παρειά τοιχαρίου α.

Υψ. - Δ. 9,0 Πάχ. 2,7 Δ. όπής 0,5 Βάρος 285

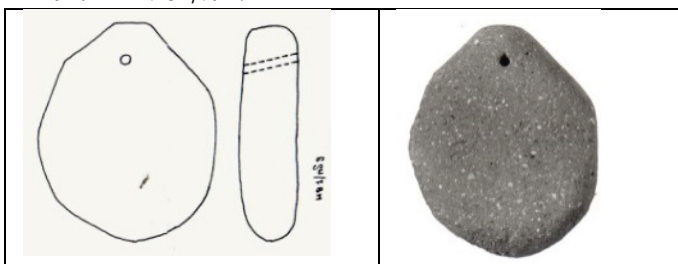
Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις άσβεστολιθικές, σχιστολιθικές και ήφαιστειακές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο.

Δισκοειδές έλλειψοειδές άκανόνιστο με μία διαμπερή όπη και επίπεδες επιφάνειες.
Τομή κυλινδρική, γωνιώδεις άκμές στην περιφέρεια.

Έλλειψοειδή με μία διαμπερή όπη

A291. M81/πδ 9

05/09/81 Μινώα . Κτήριο Δ1 , Καθαρισμός έσωτερικά στο ύψος του κατωφλιού.

Υψ. 9,7 Πλ. 8,2 Πάχ. 2,6 Δ. όπής 0,5-0,6 Βάρος 207

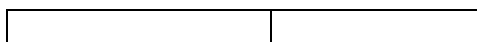
Πηλός έρυθρός χονδροειδής με προσμίξεις άσβεστολιθικές και χαλαζία. Ίχνη άνοιχτού ρόδινου έπιχρίσματος στην κορυφή.

Άκέραιο. Αποκεκρουμένη και φθαρμένη ή μία επιφάνεια.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με μία διαμπερή όπη. Τριγωνική κομμένη επίπεδη κορυφή.

Έλλειψοειδές κάτω τμήμα. Επιφάνειες επίπεδες, κυρτή περιφέρεια.

M82/πδ5

05/08/82 Μινώα. Τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

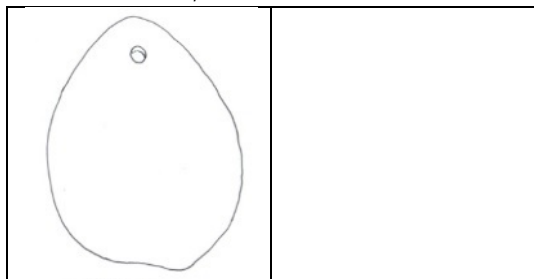
Υψ. 6,3 Δ. 9,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,8 Βάρος 63

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις μαρμαρυγία.

Θραύσμα, περίπου τό ήμισυ.

Δισκοειδές με μία διαμπερή όπή. Έπιφάνειες κοιλόκυρτες που συγκλίνουν σε οξεία γωνία στην περιφέρεια.

A292. M82/πδ 10

09/08/82 Μινώα. τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

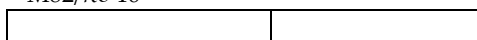
Υψ. 7,0 Πλ. 6,3 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 0,6 Βάρος 103

Πηλός καστανοκίτρινος με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Υποκίτρινο επίχρισμα.

Άκέραιο.

Δισκοειδές έλλειψοειδές- αμυγδαλόσχημο με μία διαμπερή όπή. Τριγωνική, οξεία κορυφή και έλλειψοειδής βάση. Έπιφάνειες επίπεδες, κυρτή περιφέρεια.

M82/πδ 16

11/08/82 Μινώα . Δ4 -δ1, Β. τμήμα, βάθ. 1,500.

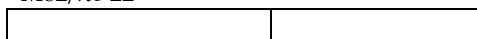
Υψ.8,1 Πάχ. 6,7 Δ.όπης 0,9 Βάρος 124

Πηλός έρυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα περίπου τό 1/3.

Δισκοειδές έλλειψοειδές- αμυγδαλόσχημο με μία διαμπερή όπή. Τριγωνική, οξεία κορυφή και έλλειψοειδής βάση. Έπιφάνειες επίπεδες, κυρτή περιφέρεια.

M82/πδ 22

13/08/82 Μινώα. Χώρος ΒΔ του Δ1. Στρώμα αμέσως επάνω από τον ' πάσπαρο - δάπεδο'.

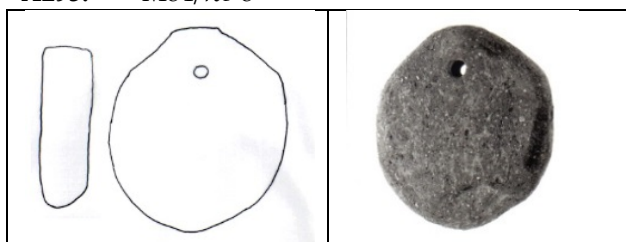
Υψ. 5,6 Πάχ. 1,3 Δ.όπης 0,6 Βάρος 54

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές έλλειψοειδές- αμυγδαλόσχημο με μία διαμπερή όπή. Τριγωνική, οξεία κορυφή και έλλειψοειδής βάση. Έπιφάνειες επίπεδες, κυρτή περιφέρεια.

A293. M84/πδ 8

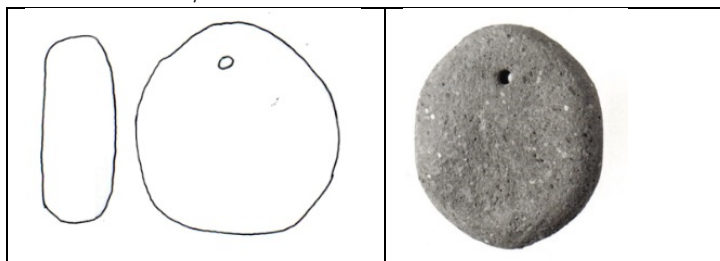
13/08/84 Μινώα. Κτήριο Β9 επάνω στον πάσπαρο- δάπεδο.

Υψ. 8,1 Πλ. 7,2 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,6 Βάρος 145

Πηλός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Σχεδόν ακέραιο. Στρῶμα ασβεστοῦχου ιζήματος καλύπτει τὴν μίαν ἐπιφάνεια.
Δισκοειδὲς ἑλλειψοειδὲς μὲ πεπιεσμένες τὶς περιφέρειες ἐκατέρωθεν τῆς διαμπεροῦς
ὀπῆς μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Κυρτὴ περιφέρεια.

A294. M86/πδ 22

05/09/86 Μινῶα. Κτήριο Β7, σύριζα στὸν πελεκημένο πάσσαρο, στὸ ἐπίπεδο τοῦ
δαπέδου.

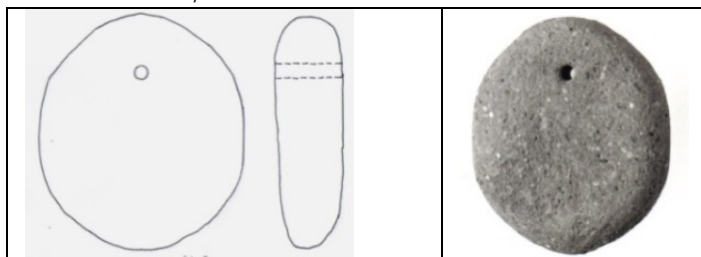
Ύψ. -Δ. 6,5 Πάχ. 2,4 Δ.ὀπῆς 0,6 -0,6 Βάρος 113

Πηλὸς φαιοροδίνος χονδροειδὴς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς.
Ἀτελὴς ὀπτηση.

Ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Δισκοειδὲς - ἑλλειψοειδὲς μὲ ἐπίπεδες ἐπιφάνειες καὶ μίαν διαμπερὴ ὀπή. Πεπλατυσμένη
βάση καὶ τριγωνικὴ καμπύλη κορυφή.

A295. M86/πδ 24

08/09/86 Μινῶα. κτήριο Β7 καθαρισμὸς γιὰ τὴν ἀποτύπωση τῶν λαξευμάτων. Β. τμήμα.

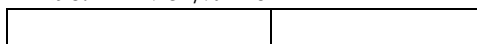
Ύψ. 8,9 Πλ. 7,6 Πάχ. 2,5 Δ.ὀπῆς 0,5 -0,6 Βάρος 178

Πηλὸς ρόδινος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο.

Δισκοειδὲς - ὠοειδὲς μὲ ἐλαφρῶς ὀξεῖες ἀπολήξεις. Ἡ μίαν ἐπιφάνεια κοίλη, ἡ ἄλλη
ἐπίπεδη. Μίαν διαμπερὴ ὀπή.

A296. M87/πδ 16

30/07/87 Μινῶα. Γυμνάσιο, Β. τοῖχος, ΤΕ, Χῶρος 2-4μ., βάθ. 4,500-4,600.

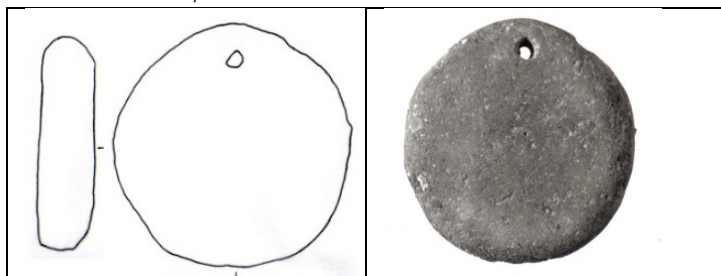
Ύψ. 6,8 Πλ. 3,8 Πάχ. 1,0- 3,3 Δ.ὀπῆς 1,0-0,7 Βάρος 64

Πηλὸς ἐρυθρὸς -τεφρὸς πορώδης, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικὲς, σκληρὸς. Ἀνομοιομερὴς
ὀπτηση. Ἐπίχρῖσμα ἐρυθρὸ - καστανό.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3. Ἐξωτερικὰ ἴχνη αἰθάλης.

Δισκοειδὲς ἑλλειψοειδὲς ἐπίμηκες. Βάση πεπλατυσμένη κορυφὴ ἑλλειψοειδὴς
πεπλατυσμένη. Μίαν ἐπίπεδη ἐπιφάνεια, ἡ ἄλλη ἔντονα κυρτὴ. Ὀπὴ ἀσυνήθιστα μεγάλη.

A297. M88/πδ 22

10/08/88 Μινώα. Γυμνάσιο, τομή Ι, Χώρος 39,30-36,40. Άγγειο 1 βάθ. 2,530 -2,850

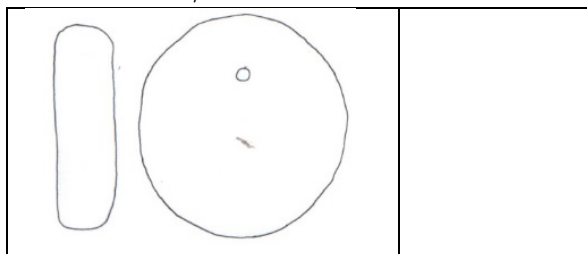
Υψ. 8,2 Πλ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 168

Πηλός έρυθρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άποκρούσεις στην περιφέρεια. Στρώμα σκληροῦ ίζήματος κατά τόπους.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες και έλαφρῶς τριγωνική κορυφή και πεπεσμένη επίπεδη βάση και μία όπή.

A298. M91/πδ 36

20/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. Ι4/Ι5, Πίθος 5, άφαίρεση χωμάτων πίθου.

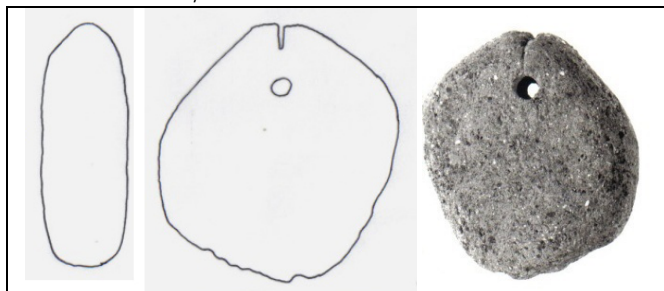
Υψ. 8,1 Πλ. 7,6 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 171

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, φθορές στην περιφέρεια. Στρώμα ίζήματος κατά τόπους.

Δισκοειδές - έλλειψοειδές με μία διαμπερή όπή και επίπεδες επιφάνειες. Επίμηκες σχήμα, όξεία κορυφή, περιφέρεια κυρτή.

A299. M91/πδ 37.

20/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. Ι4/Ι5, Πίθος 5, άφαίρεση χωμάτων πίθου.

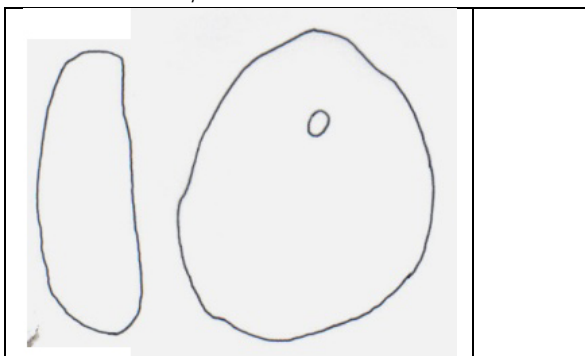
Υψ. 7,1 Πλ. 6,7 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 112

Πηλός άνοικτός έρυθρός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραῦσμα, έλλείπει ή βάση, άποκρούσεις κατά τόπους. Στρώμα ίζήματος στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές - έλλειψοειδές με μία διαμπερή όπή και επίπεδες επιφάνειες. Επίμηκες σχήμα, όξεία τριγωνική κορυφή, με κάθετη έγκοπή στο μέσον της(μήκ. 2,2 βαθ, 0,6). Η περιφέρεια κυρτή.

A300. M94/πδ 1=401.

20/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πιν. 7.7 τετρ. I4/I5, Πίθος 5, αφαίρεση χωμάτων πίθου.

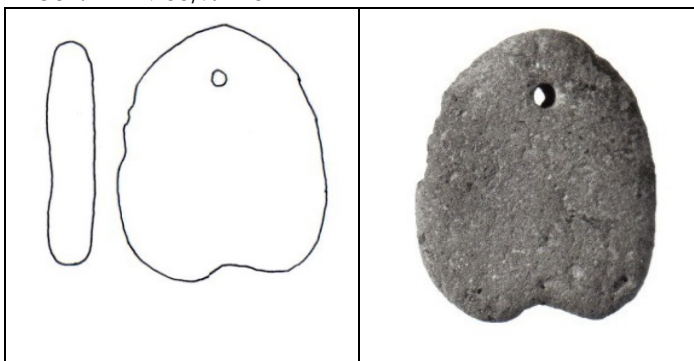
Υψ. 7,1 Πλ. 6,7 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 67

Πηλός ανοικτός ερυθρός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα, ελλείπει η βάση, αποκρούσεις κατά τόπους. Στρώμα ιζήματος στην μία επιφάνεια.

Δισκοειδές - ελλειψοειδές με μία διαμπερή όπη και επίπεδες επιφάνειες. Επίμηκες σχήμα, όξεια τριγωνική κορυφή. Η περιφέρεια κυρτή.

A301. M88/πδ 16

05/08/88 Μινώα. "Θεατρο" Κατά τὸν καθαρισμὸ τοῦ ἀνδρήρου Δ. τοῦ Α, ἀναλ. τοίχου. (38μ. ἀπὸ τὴν ΒΑ γωνία).

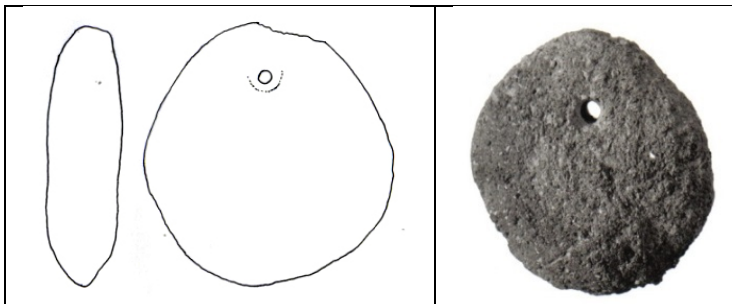
Υψ. 6,8 Πλ. 5,8 Πάχ. 1,5 Δ.όπης 0,5 Βάρος 61

Πηλός καστανέρυθος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

ἀποκρούσεις στην μία επιφάνεια, Ἴχνη αἰθάλης.

Δισκοειδές ελλειψοειδές αμυγδαλόσχημο με μία διαμπερή όπή. Τριγωνική κορυφή και καμπύλη έσοχή στο μέσον του περιγράμματος της βάσεως. Επίπεδες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

A302. M89/πδ 26

12/08/89 Μινώα. 'Θέατρο', πιν 1.2 τετρ. Α6/ΝΔ2, Άγωγός έσωτερικά.

Υψ. 11,0 Πλ. 10,9 Πάχ. 3,2 Δ.όπης 0,9-1,1 Βάρος 139

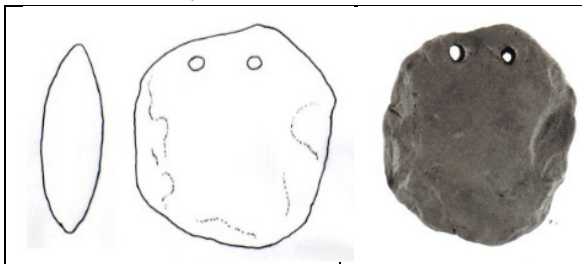
Πηλός ερυθροκάστανος-τεφρός, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, μεγάλες αποκρούσεις στην περιφέρεια και σε μία επιφάνεια.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες και συγκλίνουσες άκμες στην περιφέρεια με μία διαμπερή όπή.

Έλλειψοειδή με δύο διαμπερείς όπες

A303. M83/πδ 30

13/08/83 Μινώα. Τετρ.ΝΔ/1, αφαίρεση μάρτυρα.

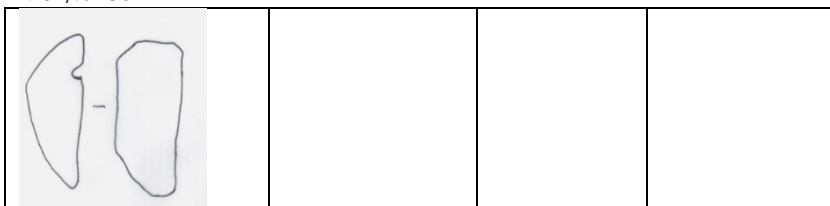
Υψ. 7,5 Πλ. 7,2 Πάχ. 2,5 Δ.όπων 1) 0,6-0,5 2) 0,5 απόσταση 1,1 Βάρος 113

Πηλός καστανέρυθρος, εύθριπτος με προσμίξεις μαρμαρυγία.

αποκρούσεις στις άκμες.

Δισκοειδές έλλειψοειδές ακανόνιστο σχήμα με κυρτές επιφάνειες και όξειες άκμες και δύο διαμπερείς όπες.

M82/πδ 50

31/08/82 Μινώα. Ν από τον Ναό, γεμίσματα.

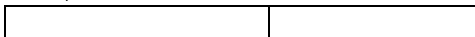
Υψ.-χορδή 4,8 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 1) 0,5 Βάρος 16

Πηλός ώχροροδίνος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/8.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες και δύο διαμπερείς όπες. Περιφέρεια κυρτή.

M87/πδ 4

23/07/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Βόρειος Τοίχος, Δ. τμήμα, Αποκάλυψη τοίχου, έξωτερική παρειά, επιφανειακά.

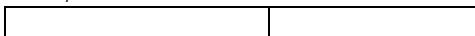
Υψ. 5,8 Πλ. 5,3 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 1) 0,5 απόσταση 1,4 Βάρος 69

Πηλός ώχροκάστανος -κίτρινος πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Επίχρισμα κίτρινο ανοικτό καστανό.

Θραύσμα, περίπου τό 2/3. αποκρούσεις και ίζημα στην μία πλευρά.

Δισκοειδές έλλειψοειδές αμυγδαλόσχημο. Τριγωνική όξεία κορυφή με επίπεδες άκμες. Πιθανότατα δύο διαμπερείς όπες, λοξώς τοποθετημένες. Επίπεδες επιφάνειες.

M88/πδ 13

01/08/88 Μινώα. Γυμνάσιο, τομή ΙΙΙ,

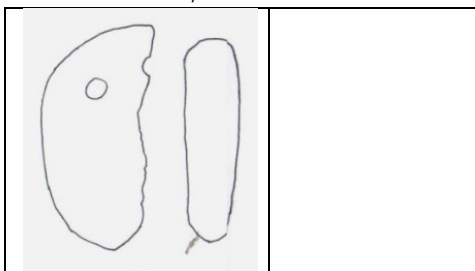
Υψ. 4,0 Πλ. 6,9 Πάχ. 2,8 Δ.όπης 1) 1,0 απόσταση 1,1 Βάρος 64

Πηλός ερυθρωπός, χονδροειδής και σκληρός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Τεφρός πυρήνας.

Θραύσμα, περίπου τό 1/6.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

A304. M88/πδ 19

09/08/88 Μινώα. "Θεατρο", Μάρτυρας, τομή 1, βάθ. 1,450-1,500.

Υψ. 6,7 Πλ. 3,4 Πάχ. 1,9 Δ.όπων 1) 0,6-0,8 2) 0,6 απόσταση 1,1 Βάρος 45

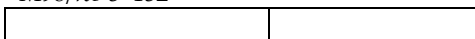
Πηλός πορτοκαλέρυθρος με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές. Τεφρός πυρήνας.

Θραύσμα, σώζεται λιγότερο από το ήμισυ.

Δισκοειδές - έλλειψοειδές, πεπλατυσμένο στην κορυφή και δύο διαμπερείς όπες.

Επίπεδες επιφάνειες. Κυρτή περιφέρεια.

M98/πδ 5=152

07/08/98 Μινώα. Πίν.6:7 τετρ. Γ4, τομή N1, Δ. ήμισυ.

Υψ.5,6 Πλ. 3,7 Πάχ. 2,0 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 1,0 Βάρος 42

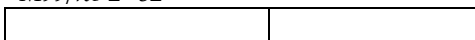
Πηλός ερυθρόπός με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Τεφρός πυρήνας.

Θραύσμα, σώζεται περίπου το ήμισυ.

Ιδιόμορφο δισκοειδές - έλλειψοειδές, πεπλατυσμένο στην κορυφή και δύο διαμπερείς όπες.

Επίπεδες επιφάνειες. Κυρτή περιφέρεια.

M99/πδ 2= 52

10/08/99 Μινώα. Πίν.6:7 τετρ. Δ4, ΒΔ γωνία, στρώση /2\.

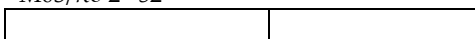
Υψ. 8,1 Πλ. 4,7 Πάχ. 2,7 Δ.όπων 1) 0,5 Βάρος 125

Πηλός καστανέρυθρος πορώδης με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, σώζεται λιγότερο από το ήμισυ.

Δισκοειδές - έλλειψοειδές, με δύο διαμπερείς όπες. Επίπεδες επιφάνειες. Κυρτή περιφέρεια.

M03/πδ 2= 52

30/07/03 Μινώα. Δ. Κλιτύς, Δ. του τριγωνικού πύργου, πίν.8:3 τετρ. Β3-Α3, Διαμόρφωση χώρου.

Υψ.9,1 Πλ. 4,0 Πάχ. 3,7 Δ.όπων 1)0,9 2) 0,9 απόσταση 1,5 Βάρος 65

Πηλός καστανέρυθρος με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Θραύσμα, σώζεται περίπου το 1/3.

Δισκοειδές - έλλειψοειδές, με δύο διαμπερείς όπες. Επίπεδες επιφάνειες. Κυρτή περιφέρεια.

Ίδιόμορφα δισκοειδή άμφίκυρτα

A305. M94/πδ8

3/8/1994 Μινώα. Ακρόπολις, Α. Κλιτύς, ορθογώνιος Χώρος 2, Α. της τομής 1, Επιφανειακός καθαρισμός.

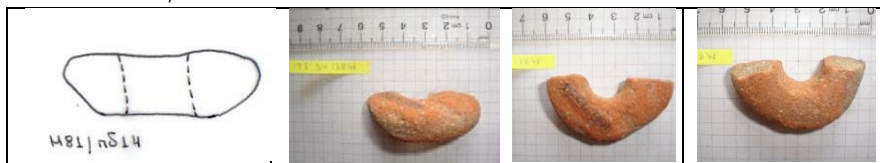
Υψ. 2,3 Διάμ. 6,2 Διάμ. όπης 1,7 Βάρος 20

Πηλός ερυθρωπός με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Δισκοειδές αμφίκυρτο, με κυρτή περιφέρεια και μεγάλη όπη στο κέντρο.

A306. M81/πδ14

10/8/1981 Μινώα. κτήριο Β1. Μεταξύ του Ν.τοίχου και της παράλληλης τομής προς αυτόν.

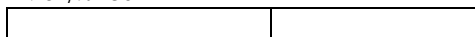
Υψ. 1,6 Διάμ. 5 Διάμ. όπης 1,6 - 1,8 Βάρος 20

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις ασβεστολιθικές και χαλαζία. Τεφρός πυρήνας.

Θραύσμα σώζεται το ήμισυ, αποκρούσεις και φθορές στις επιφάνειες.

Δισκοειδές αμφίκυρτο, η μία επιφάνεια πεπλατυσμένη. Περιφέρεια κυλινδρική. Η όπη είναι ελαφρώς εκκεντρα τοποθετημένη.

M82/πδ 30

17/08/82 Μινώα.Κτήριο Δ4, Στρώμα κάτω από το καλλιερημένο.

Υψ.3,0 Πάχ. 6,1 Δ.όπης 0,8 Βάρος 118

Πηλός καστανέρυθρος με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές αμφίκυρτο πεπλατυσμένο. Κυλινδρικό.

A307. M83/πδ19α+ β

09/8/1983 Μινώα. Κτήριο Β7. Στρώμα αμέσως επάνω από τον "πάσσαρο"-δάπεδο, βάθ. 1,270μ.

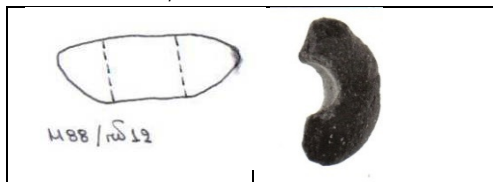
Υψ. 2,6 Διάμ. 4,8 Διάμ. όπης 0,8- 2,5 Βάρος 25

Πηλός ερυθρωπός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, από δύο συνανήκοντα και και συγκολλώμενα θραύσματα, αποκρούσεις.

Δισκοειδές επίπεδοκυρτο με περιφέρεια σχεδόν κυλινδρική. Όπη χοανοειδής στην άνω επιφάνεια.

A308. M88/πδ12

30/7/1988 Μινώα. τετρ. Α6,τομή Δ/α, στρώση λατύπης, βάθ.2,70-2,90μ.

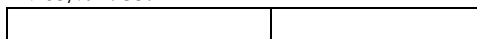
Υψ.1,7 Διάμ. 4,6 Διάμ. όπης 1,6 Βάρος 20

Πηλός ερυθρωπός-φαιός με προσμίξεις κυρίως ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Θραύσμα σώζεται περίπου το ήμισυ.

Δισκοειδές αμφίκυρτο με κυρτή περιφέρεια και αποστρογγυλεμένες ακμές. Η όπη είναι εκκεντρα.

M03/πδ 935.

26/08/03 Μινώα. Δ. κλιτύς, πιν. 8:3 τετρ. Γ6, πιν. 9:3 τετρ. Γ1, τομή 1/03, στρώση /2\.

Υψ. 3,9 Δ. 9,0 Δ.όπων 2,0 Βάρος 12

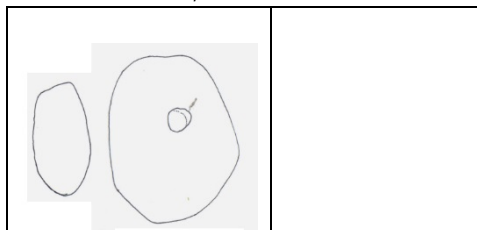
Πηλός ώχροκάστανος, ρόδινος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές, ήφαιστειακές και χαλαζία. Ξεομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με μία διαμπερή ὀπή στὸ μέσον και ἀμφίκυρτες ἐπιφάνειες. Περιφέρεια κυρτή.

Διάφορα

A309. M83/πδ 12

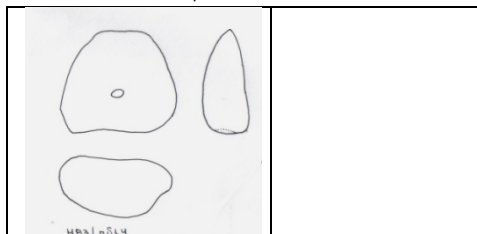
09/08/83 Μινώα. Κτήριο Β7 βάθ. 1,270, Στρώμα ἀμέσως ἐπάνω ἀπὸ τὸν πάσσαρο - δάπεδο.

Υψ. 8,5 Πλ. 6,5 Δ.ὀπῆς 1,4-1,1 Βάρος 157

Πηλός ἐρυθρῶπος - τεφρὸς χονδροειδῆς με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές. Ακέραιο, ἀποκρούσεις στὶς ἐπιφάνειες.

Ἰδιόμορφο, ὠσειδῆς ἀκανόνιστο σχῆμα με μία διαμπερή ὀπή, ἐλαφρῶς ἔκκεντρο. Περιφέρεια κυρτή.

A310. M83/πδ 14

09/08/83 Μινώα. Κτήριο Β7, βάθ. 1,270 Στρώμα ἀμέσως ἐπάνω ἀπὸ τὸν πάσσαρο - δάπεδο.

Υψ. 4,3 Πλ. 5,0 Δ.ὀπῆς 0,5 - 0,6 Βάρος 50

Πηλὸς πορτοκαλέρυθρος καθαρὸς.

Ακέραιο ἐπιφάνειες φθαρμένες. Ἴζημα καλύπτει τὴν μία ἐπιφάνεια.

Ἰδιόμορφο κωνικὸ πεπλατυσμένο με κοίλη τὴν κάτω ἐπιφάνεια και ὀξεία τὴν κορυφή. Περιφέρεια κυρτή στὴν κορυφή, οἱ ἀκμές συγκλίνουν.

A311. M83/πδ 24

12/08/83 Μινώα. Τετρ. ΝΔ/1 ἀφαίρεση διαδρόμου.

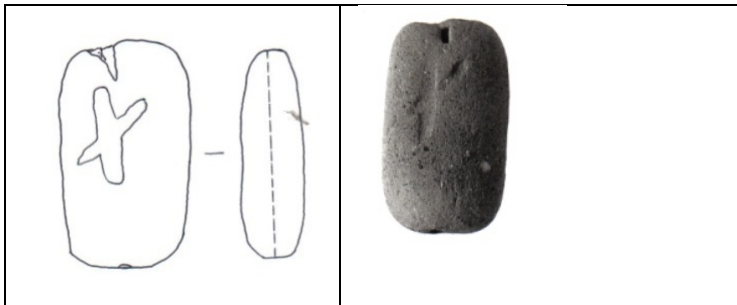
Ύψ. 5,7 Πλ. 5,2 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,6-1,0 Βάρος 68

Πηλός ερυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Σώζονται, περίπου τὰ ¾, αποκρούσεις στις επιφάνειες

Ιδιόμορφο, ακανόνιστο ήμικυκλικό σχήμα. Περιφέρεια κυρτή.

A312. M82/πδ 45

28/08/82 Μινώα. Τετρ. N-v2 επιφανειακό στρώμα και γεμίσματα.

Ύψ. 6,1 Πλ. 3,5 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 0,3-0,4 Βάρος 49

Πηλός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο.

Ιδιόμορφο. Πεπιεσμένο επίμηκες κυλινδρικό σχήμα με κυρτές επιφάνειες. Κατὰ μήκος ἐλαφρῶς ἔκκεντρη διαμπερῆς ὀπή.

Χάραγμα: χιαστί πλατειῆς γραμμές.

A313. M83/πδ 22

10/08/83 Μινώα. τομή Δ6\1, ἀφαίρεση γεμισμάτων.

Ύψ. 10,9 Πλ. 3,7 Πάχ. 2,8 Δ.όπης 0,5 - 0,6 Βάρος 91

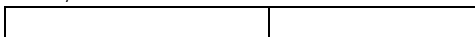
Πηλός πορτοκαλέρυθρος πορώδης, με προσμίξεις πατελιᾶς. Ἐξομάλυνση. (πιθανά ἐντυπώματα)

Ακέραιο, αποκρούσεις και ἰζήματα καλύπτουν τὴν μία ἐπιφάνεια.

Ιδιόμορφο, επίμηκες -κυλινδρικό σχήμα με ὀξεία κορυφή. Ακανόνιστο σχήμα με μία διαμπερῆ ὀπή. Ἐπιφάνειες κυρτές συγκλίνουσες στὴν περιφέρεια.

Δύο πιθανὰ κυκλικά ἐντυπώματα.

M87/πδ 30

07/08/87 Μινώα. Τομή Γ/N1. Βάθ. 0,530-0,800.

Ύψ. 7,0 Πλ. 3,8 Πάχ. 2,0 Δ.όπης 0,7 Βάρος 54

Πηλός καστανορόδινος σκληρός, πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ἐπίχρισμα καστανό κατὰ τόπους.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3, αποκρούσεις κατὰ τόπους.

Ιδιόμορφο δισκοειδές πεπιεσμένο επίπεδο στὴν κορυφή και με ὀξεία ἀπόληξη στὴν κάτω ἐπιφάνεια. Ἐπίπεδες ἐπιφάνειες και πιθανότατα δύο διαμπερεῖς ὀπές.

M87/πδ 38

11/08/87 Μινώα. Τομή Γ /N1. Δ. τμήμα βάθ. 1,650-1,800 από Σσμ. '86.

Υψ. 6,8 Πλ.5,5 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,7- 0,4 Βάρος 61

Πηλός καστανοκίτρινος, τεφρός πυρήνας, μαλακός, με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3.

Ίδιόμορφο δισκοειδές - επίμηκες έλλειψοειδές σχήμα. Έπιφάνειες κοιλόκυρτες.

Κάθετη έγχάραξη μεταξύ τῶν ὀπῶν.

M88/πδ 11

30/07/88 Μινώα, Γυμνάσιο, τομή II, Χώρος 1,45-2,25μ. Βάθ. 1,500-1,650.

Υψ. 6,9 Δ. βάσης 4,5-4,3 κορμού 3,7 Δ.όπης ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 134

Πηλός καστανός .

Έλλειπει ή κορυφή.

Κωνικό-κυλινδρικό. Βαθιά κωνική κοιλότητα στην βάση.

M89/πδ 13

29/07/89 Μινώα. 'Θέατρο', Χώρος ΒΔ, τομή N1, Έπιφανειακός καθαρισμός. .

Υψ. 2,9 Πλ. 5,0 Πάχ. 2,7 Δ.όπης 0,4 - 0,5 Βάρος 49

Πηλός έρυθρωπός - πορτοκαλόχρους, με προσμίξεις σχιστολιθικές κυρίως.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ.

Δυσδιάγνωστο έξαεδρικό ἀντικείμενο, τριγωνικής τομής με μία διαμπερή ὀπή.

M91/πδ 5.

25/07/91 Μινώα. πιν 6,7 τετρ. Β5/Τ2, βάθ. 2,000-2,250, κάτω από τούς πεσμένους λίθους.

Υψ. 7,2 Πλ. 6,2 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 103

Πηλός ρόδινος- καστανός, σχετικά καθαρός με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση - Επίχρισμα.

Θραύσμα, περίπου τὸ ήμισυ, μικρές ἀποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές με μία διαμπερή ὀπή και επίπεδες έπιφάνειες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την ὀπή.

Λίθινα ἀκανόνιστα διάφορα

M82/Λδ 1

18/08/82 Μινώα. Κτήριο Δ4, καθαρισμός τοιχαρίου, κατά μήκος Δ. σκέλους πασπάρου.

Υψ. 8,7 Δ. 12,0 Πάχ. 2,5 Δ.όπης ἀδύνατη μέτρηση Βάρος 149

Λίθος τραχύτης ή άμμόλιθος.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με επίπεδες έπιφάνειες, κυρτή περιφέρεια.

A314. M83/Λδ1

9/8/1983 Μινώα. Κτήριο Β7, Στρώμα άμέσως έπάνω στον "πάσπαρο"- δάπεδο, βάθ.1,270μ.

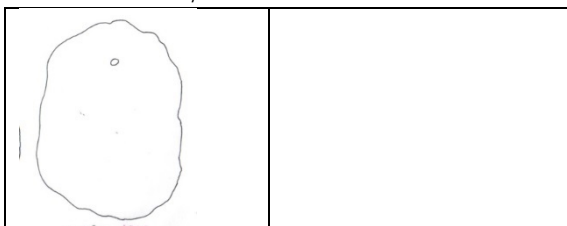
Υψ. 2,2 Πλ. 4 Παχ. 4,6 Διάμ. ὀπής 0,9 - 1,1 Βάρος 52

Λίθος Φαιόλευκος.

Άκέραιο. Στρώμα ίζήματος καλύπτει την μία έπιφάνεια.

Δισκοειδές άκανόνιστο με ὀπή έλαφρώς έκκεντρη. Αδιαμόρφωτο. Ὀπή χοανοειδής.

A315. M93/Λδ50

31/08/93 Μινώα. Κτήριο Δ4, καθαρισμός τοιχαρίου κατά μήκος Δ. σκέλους πασπάρου.

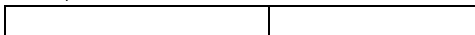
Υψ. 12,0 Πλ. 7,8 Πάχ. 1,9 Δ.όπης 0,3-0,8 Βάρος 228

Λίθος τραχύτης ή άμμόλιθος.

Άκέραιο.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες, κυρτή περιφέρεια. Έκκεντρη χοανοειδής όπη. Ανώμαλες επιφάνειες.

M96/Λδ 351.

03/09/96 Μινώα. Πίν. 5:7 τετρ. Α6, Ε5-6 καθαρισμός, Διαμόρφωση τομῶν.

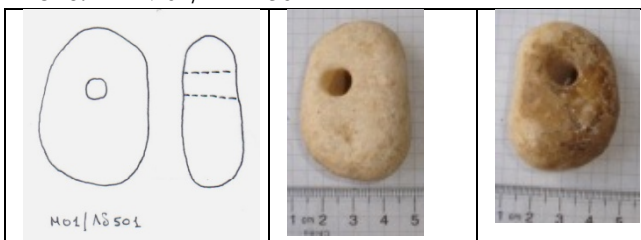
Υψ. 3,9 Πάχ. 1,7 Δ.όπης 0,6-0,8 Βάρος 34

Λίθος λευκός άσβεστόλιθος.

Θραῦσμα, περίπου τὸ 1/3.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με μία διαμπερή όπη και κυρτές επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A316. M01/Λδ 1=501

20/07/01 Μινώα. Τείχος. Πίν. 5:6 τετρ. Γ6, Δ. του μάρτυρα στρώση /1\.

Υψ. 5,0 Πλ. 3,5 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,8 Βάρος 58

Λίθος, λευκός με λειασμένες επιφάνειες

Άκέραιο.

Ακανόνιστο έλλειψοειδές με πλατειά βάση όξεία και κυρτή κορυφή. Επιφάνειες μία επίπεδη και μία κυρτή. Μεγάλη διαμπερής έκκεντρη όπη (στην μία επιφάνεια λοξή κοίλη έγκοπή γύρω από την όπη).

A317. M89/Λδ 1

17/07/89 Μινώα. "Σεραπειόν", Πίν. 2,1 τετρ. Π1/ΝΑ1.

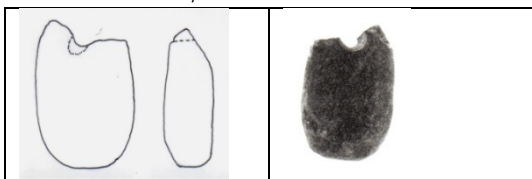
Υψ. 5,9 Πλ. 4,1 Πάχ. 2,3-2,4 Δ.όπης 1,1-0,5 Βάρος 97

Λίθος, μελανοπράσινος, λειασμένες επιφάνειες.

Έλλειπει τμήμα τής κορυφής.

Έλλειψοειδές επίμηκες με πλατειά επίπεδη βάση και κορυφή στενή και καμπύλη. Η διαμπερής όπη είναι άμφικωνική και οί επιφάνειες κυρτές.

A318. M89/Λδ 2

17/07/89 Μινώα. "Σεραπειόν" Πιν. 2.1 τετρ. Π1/ΝΑ1.

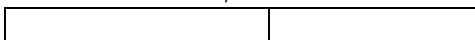
Υψ. 5,8 Πλ. 4,5 Πάχ. 1,7 Δ.όπης 1,1-1,0 Βάρος 51

Λίθος, κυανόλευκος με λειασμένες επιφάνειες.

Έλλειπει τμήμα της περιφέρειας και της όπης, αποκρούσεις στην μία επιφάνεια.

Έλλειφοειδές επίμηκες με πλατειά βάση όξεία και κυρτή κορυφή και επιφάνειες μία επίπεδη και μία κυρτή και μεγάλη διαμπερή όπη έκκεντρη.

A319. ΠΑΤ07/ΑΕ127

07/09/07 Πύργος, Αύλη, τετρ. Ν, ΝΑ τμήμα, τομή 07/3, στρώση /10\.

Υψ. 8,1 Πλ. 5,2 Πάχ. 1,1 Δ.όπης 0,3 Βάρος 62

Λίθος, φαιός σχιστόλιθος.

Ακέραιο.

Ακανόνιστο έλλειφοειδές με μία διαμπερή όπη.

Π.2 ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΚΑ

Πυραμιδοειδή

A320. M81/πδ 6

20/08/81 Μινώα. Κάτω πόλις, επιφανειακό

Υψ. 7,8 Βάση: Μήκ.&Πλ. 4,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 121

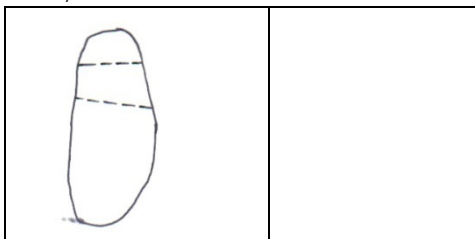
Πηλός καστανοκίτρινος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, επιφάνειες φθαρμένες.

Πυραμιδοειδές με κομμένη κυρτή άνω απόληξη και πλατειά τετράγωνη βάση, επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγλυμένες άκμές.

Έμπιεστη κυκλική κοιλότητα Δ. 0,5 στην μία επιφάνεια.

M90/πδ 15.

02/08/90 Μινώα. Αγρός Δεσποτίδη, Δ.του χώρου ανασκαφής, περιΣυλλογή Λ.Μαραγκού.

Υψ. 5,0 Μήκ.2,7 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,7-0,8 Βάρος 33

Πηλός ερυθρωπός, με πολλές προσμίξεις σχιστολιθικές.
Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.
Πυραμιδοειδές με κομμένη ἀποστρογγυλευμένη κορυφή.

M90/πδ 42.

17/08/90 Μινώα. Από τις διαλογές.

Υψ. 5,8 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ. 3,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 61

Πηλός ερυθροκάστανος, με πολλές προσμίξεις - ἐγκλείσματα σχιστολιθικά. Ἐπίχρισμα καστανό.

Ἀκέραιο, φθορές στις ἐπιφάνειες.

Πυραμιδοειδές με ἐπίπεδη κομμένη στενή κορυφή. Βάση πλατειά ὀρθογώνια.

M90/πδ 43.

17/08/90 Μινώα. Από τις διαλογές.

Υψ. 3,0 Κορυφή: Μήκ. 2,0 Πλ. 1,9 Δ.όπης 0,7-0,5 Βάρος 27

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/3, σώζεται μόνον ἡ κορυφή.

Πυραμιδοειδές με κορυφή πλατειά ἐπίπεδη κομμένη.

A321. ΣΕΙ.285

Συλλογή Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη

Υψ. 6,2 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,5 Κορυφή: Μήκ. 1,6 Πλ. 1,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 47

Πηλός πορτοκαλόχρους-καστανός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές. Ἐπίχρισμα καστανό.

Ἀκέραιο, ἀποκρούσεις κατὰ τόπους.

Πυραμιδοειδές ἐπίμηκες με κομμένη ἐπίπεδη ὀρθογώνια κορυφή και πλατειά ὀρθογώνια βάση. Ἐπίπεδες ἐπιφάνειες. Ἀποστρογγυλευμένες ἀκμές.

A322. ΣΕΙ.286

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 4,4 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,8 Δ.όπης 0,5 Βάρος 38

Πηλός έρυθρός, τεφρός πυρήνας χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο σχεδόν, αποκρούσεις στις άκμές και στην βάση.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη και έλαφρώς κυρτή άνω απόληξη και σχεδόν τετράγωνη βάση. Χαμηλό. Αποστρογγυλευμένες άκμές.

A323. ΣΕΙ.287

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 4,8 Βάση: Μήκ. 2,3 Πλ. 2,3, Κορυφή Μήκ. 1,8 Πλ.1,0 Δ.όπης 0,5 Βάρος 29

Πηλός έρυθρωτός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Άκέραιο, επιφάνειες φθαρμένες.

Πυραμιδοειδές παραλληλεπίπεδο με τετράγωνη βάση και κομμένη επίπεδη και έλαφρώς κυρτή άνω απόληξη. Χαμηλό. Αποστρογγυλευμένες άκμές.

A324. ΣΕΙ.288

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 5,6 Βάση: Μήκ. 3,1 Πλ. 3,1 Κορυφή: Μήκ. 2,0 Πλ.1,8 Δ.όπης 0,4 Βάρος 53

Πηλός έρυθρωτός χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές πατελιᾶς. Επίχρισμα καστανότεφρο.

Σχεδόν άκέραιο. Έλλειπει ή βάση.

Πυραμιδοειδές με πλατειᾶ σχεδόν τετράγωνη βάση και κομμένη επίπεδη άνω απόληξη. Το κάτω τμήμα ευρύνεται προς την βάση. Γωνιώδεις άκμές.

Έμπίεστες λοξές γραμμές κάτω από την μία έξοδο τῆς όπης και σε μία πλευρική επιφάνεια και έμπίεστη κυκλική στιγμή.

A325. ΣΕΙ.289

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 5,7 Βάση: Μήκ. 4,0 Πλ. 3,9 Κορυφή: Μήκ. 2,1 Πλ.1,8 Δ.όπης 0,4 Βάρος 81

Πηλός καστανοκίτρινος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Πυραμιδοειδές με πλατιά τετράγωνη βάση και κομμένη επίπεδη άνω απόληξη. Το κάτω τμήμα ευρύνεται προς την βάση. Γωνιώδεις άκμές.

Χάραγμα ν κάτω από την μία έξοδο της όπης. Έμπιστη κυκλική στιγμή στην άλλη επιφάνεια.

A326. ΣΕΙ.290

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Υψ. 5,2 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,3 Δ.όπης 0,4 Βάρος 58

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και λίγες ασβεστολιθικές. Επίχρισμα καστανό-φαιοπράσινο.

Ακέραιο σχεδόν. Έλλειπει τμήμα της κορυφής.

Πυραμιδοειδές με πλατειά τετράγωνη βάση και κομμένη κυρτή άνω απόληξη. Επιφάνειες επίπεδες ελαφρώς κοίλες. Αποστρογγυλεμένες άκμές.

A327. ΣΕΙ.291

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 5,8 Βάση: Μήκ. 2,9 Πλ. 2,8 Κορυφή: Μήκ. 1,2 Πλ. 1,2 Δ.όπης 0,4 Βάρος 45

Πηλός φαιοροδίνο χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Επίχρισμα καστανοροδίνο.

Ακέραιο, ελαφρές αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με τετράγωνη με αποστρογγυλεμένες άκμές, επίπεδη βάση και κομμένη επίπεδη και κυρτή άνω απόληξη. Επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγυλεμένες άκμές.

A328. ΣΕΙ.292

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 5,9 Βάση: Μήκ. 3,0 Πλ. 3,1 Κορυφή: Μήκ.1,2 Πλ. 1,0 Δ.όπης 0,4 Βάρος 48

Πηλός φαιοροδίινος χονδροειδής, πορώδης με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Επίχρισμα ρόδινο.

Ακέραιο, επιφάνειες φθαρμένες.

Πυραμιδοειδές με τετράγωνη με αποστρογγυλευμένες άκμές, επίπεδη βάση και κομμένη επίπεδη και κυρτή άνω απόληξη. Επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγυλευμένες άκμές.

Γραπτό μελανό-καστανέρυθρο γάνωμα λόγω άνομοιομεροῦς όπτησης.

A329. ΣΕΙ.293

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 6,7 Βάση: Μήκ. 3,8 Πλ. 3,6 Κορυφή: Μήκ.1,6 Πλ. 1,4 Δ.όπης 0,8 Βάρος 90

Πηλός ερυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομόλυνση.

Ακέραιο, επιφάνειες φθαρμένες.

Πυραμιδοειδές με πλατεία σχεδόν τετράγωνη βάση και κυρτή κομμένη άνω απόληξη.

Επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγυλευμένες άκμές.

A330. ΣΕΙ.294

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 6,7 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 3,0 Κορυφή: Μήκ. 1,8 Πλ. 1,8 Δ.όπης 0,6 Βάρος 73

Πηλός ερυθρωπός τεφρός χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Επίχρισμα ρόδινο.

Ακέραιο. Έλλείπει τμήμα τής μίας επιφανείας.

Πυραμιδοειδές παραλληλεπίπεδο με κομμένη επίπεδη άνω απόληξη και σχεδόν τετράγωνη επίπεδη βάση. Επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγυλευμένες άκμές.

A331. ΣΕΙ.295

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 6,5 Βάση: Μήκ. 3,5 Πλ. 3,5 Κορυφή: Μήκ. 1,4 Πλ. 1,2 Δ.όπης 0,6 Βάρος 81

Πηλός ερυθρός χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές, σχιστολιθικές και χαλαζία.

Ακέραιο, μικρές αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη άνω απόληξη και τετράγωνη επίπεδη βάση. Επίπεδες επιφάνειες. Αποστρογγυλεμένες άκμές.

Έμπιστο κυκλικό κόσμημα (διαμ. 0,7) στην μία επιφάνεια. Έντύπωμα τραπεζοειδές στην βάση.

A332. ΣΕΙ.296

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 5,1 Βάση: Μήκ. 3,2 Πλ. 3,0 Κορυφή: Μήκ. Πλ. 1,0 Δ.όπης 0,4 Βάρος 47

Πηλός καστανέρυθος χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, μικρές αποκρούσεις.

Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη άνω απόληξη και πλατεία τετράγωνη επίπεδη βάση.

Επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγυλεμένες άκμές.

A333. ΣΕΙ.297

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 4,4 Βάση: Μήκ. 3,3 Πλ. 3,1 Δ.όπης 0,3 Βάρος 41

Πηλός καστανοροδίνος σχεδόν καθαρός με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, Έλλείπει τμήμα της κορυφής.

Πυραμιδοειδές με κομμένη άνω απόληξη και πλατεία τετράγωνη επίπεδη βάση.

Χαμηλό. Επιφάνειες επίπεδες. Αποστρογγυλεμένες άκμές.

Έμπιστη λοξή πλατεία εϋθύγραμμη ταινία στην μία πλευρά. Έμπιστη κυκλική στιγμή σέ άλλην.

A334. ΣΕΙ.298

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 4,0 Βάση: Μήκ. 3,0 Πλ. 2,9 Κορυφή: Μήκ. 1,4 Πλ.1,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 38

Πηλός καστανοροδίνος πορώδης, με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, μικρές αποκρούσεις.

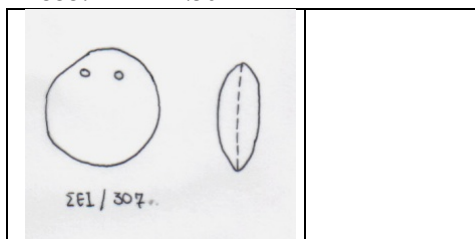
Πυραμιδοειδές με κομμένη επίπεδη άνω απόληξη και πλατειά τετράγωνη επίπεδη βάση.

Χαμηλό. Επιφάνειες επίπεδες. Γωνιώδεις άκμές.

Έμπιεστη κυκλική στιγμή στην κορυφή.

Φακοειδή**Δισκοειδή**

A335. ΣΕΙ.307

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

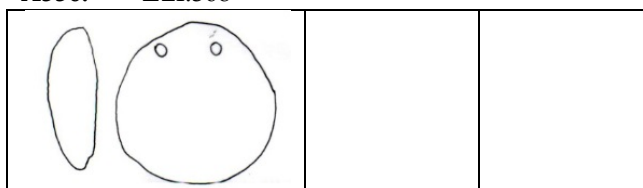
Υψ.-Δ. 3,0 Πάχ. 1,4 Δ.όπων 1) 0,2 2) 0,2 απόσταση Βάρος 13

Πηλός καστανέρυθρος σχετικά καθαρός με προσμίξεις σχιστολιθικών και ασβεστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, μικρές φθορές κατά τύπους.

Φακοειδές δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Μικρού μεγέθους. Οί επιφάνειες άμφίκυρτες συγκλίνουν σέ όξειες άκμές στην περιφέρεια. Ίχνη πρόσδεσης τών ινών στις όπες.

A336. ΣΕΙ.308

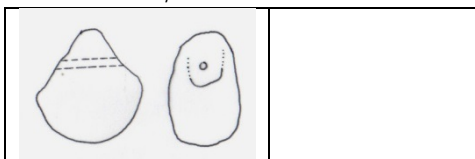
Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. -Δ. 6,6 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,6 2) 0,5 απόσταση 1,8 Βάρος 95

Πηλός καστανέρυθρος σχετικά καθαρός με προσμίξεις σχιστολιθικών και ασβεστολιθικών χαλικιών. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, μικρές φθορές κατά τύπους.

Φακοειδές δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες. Μικρού μεγέθους. Οί επιφάνειες άμφίκυρτες συγκλίνουν σέ όξειες άκμές στην περιφέρεια.

Απιόσχημα**A337.** M79/πδ2

1979 Μινώα. Έπιφανειακό Περισυλλογή Έμμ. Δεσποτιδίη.

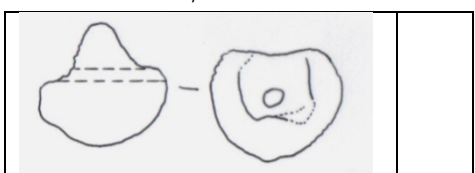
Υψ. 3,8 Πλ. 3,3 Δ.όπης 0,4 Βάρος 23

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές, πατελιᾶς.

Ακέραιο, μικρές φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με στενή, κυρτή την ἄνω ἀπόληξη, τὸ κάτω τμήμα ἡμικυκλικό.

Βαθειές κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Οἱ ἐπιφάνειες κυρτές συγκλίνουν σὲ ὀξειες ἄκμές.

A338. M81/πδ 7

09/09/81 Μινώα . Έπιφανειακό Παράδοση Ι. Κωβαίου.

Υψ. 2,5 Πλ. 2,8 Δ.όπης 0,4 Βάρος 19

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία.

Ακέραιο, φθορές στην ἄνω ἀπόληξη.

Φακοειδές απιόσχημο με ὀξεία στενή και ἔμφανῶς προεξέχουσα και κυρτή την ἄνω

ἀπόληξη, ἀκανόνιστες κοιλότητες γύρω ἀπὸ τὴν ὀπή. Οἱ ἐπιφάνειες κυρτές συγκλίνουν σὲ ὀξειες ἄκμές.

A339. M90/πδ 48.

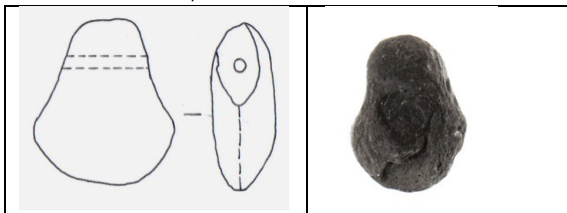
28/08/90 Μινώα. Μάντρες Συνοδινοῦ, ΝΔ τοῦ χώρου τῆς ἀνασκαφῆς.

Υψ. 3,5 Βάση Μῆκ. 4,6 Πλ. 4,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 25

Πηλός καστανός- τεφρός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο με μικρές ἀποκρούσεις στην κορυφή και σὲ μία ἐπιφάνεια.

Φακοειδές με ἑλαφρῶς κυρτή βάση και κορυφή τριγωνικῆς ἐγκάρσιας τομῆς ὠσειδές κοιλότητες στις τέσσερις ἔδρες.

A340. M93/πδ 28.

17/08/93 Μινώα. Ἀγρός Δεσποτιδίη, περισυλλογή Λ.Μ.

Υψ. 5,0 Μῆκ. 4,0 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,4-0,5 Βάρος 43

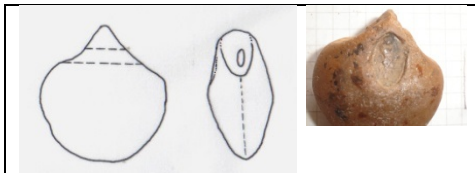
Πηλός καστανόφαιος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και μαρμαρυγία. Ρωγμές στις ἐπιφάνειες. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, ἀποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο, με κορυφή πλατειά και κυρτή, και κάτω τμήμα ακανόνιστα ήμισφαιρικό. Οι επιφάνειες είναι αμφίκυρτες συγκλίνουσες σε όξεία γωνία στην περιφέρεια. Ωοειδείς κοιλότητες γύρω από την όπη.

Ακανόνιστες έλλειψοειδείς κοιλότητες, αποτυπώματα δακτύλων στις επιφάνειες.

A341. ΑΣΑ.45

Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού

Υψ. 3,9 Πλ. 3,6 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,3 Βάρος 23

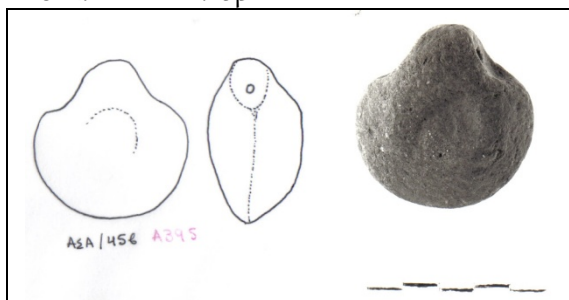
Πηλός καστανέρυθρος με λίγες προσμίξεις σχιστολιθικές και ήφαιστειακές, πορώδης. Έξομάλυνση στις επιφάνειες.

Ακέραιο φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με όξεία, στενή και προεξέχουσα την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Οι επιφάνειες έντονα αμφίκυρτες συγκλίνουν σε όξειες άκμές.

Σφράγισμα ωοειδές (διαστ. Υψ. 1,4 Πλ. 0,8). Εικονίζεται ίσταμένη μορφή σε κατατομή προς τα δεξιά ή όποια παίζει αυλό.

A342. ΑΣΑ.45β

Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού

Υψ. 4,8 Πλ. 4,8 Πάχ. 2,8 Δ.όπης 0,3 Βάρος 55

Πηλός ρόδιнос-τεφρός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με όξεία στενή και προεξέχουσα την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Οι επιφάνειες αμφίκυρτες συγκλίνουν σε όξειες άκμές.

Έλλειψοειδείς κοιλότητες, αποτυπώματα δακτύλων στο μέσον των επιφανειών

A343. ΣΕΙ.311

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 4,9 Πλ. 4,2 Πάχ. 2,6 Δ.όπης 0,6-7 Βάρος 43

Πηλός ερυθρωπός-τεφρός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με κυρτή, στενή και εμφανώς προεξέχουσα την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπή. Οι επιφάνειες αμφίκυρτες συγκλίνουν σε όξειες άκμες.

A344. ΣΕΙ.312

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

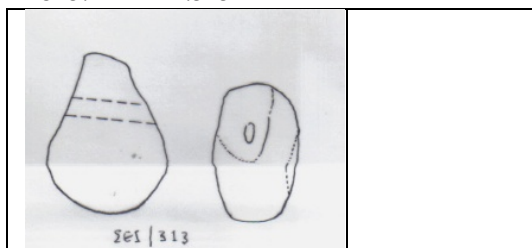
Υψ. 4,9 Πλ. 3,8 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,4 Βάρος 44

Πηλός καστανός πορτοκαλόχρους χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές πορώδεις. Ακέραιο φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με κυρτή και πλατειά την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπή. Οι επιφάνειες αμφίκυρτες συγκλίνουν σε όξειες άκμες.

Κυκλικό σφράγισμα (διαστ. Διαμ.1,0) στην μία επιφάνεια. Δυσδιάκριτο έφθαρμένο.

A345. ΣΕΙ.313

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 4,3 Πλ. 3,4 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,6 Βάρος 32

Πηλός καστανοροδίνος τεφρός πυρήνας με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Έξομάλυνση στις επιφάνειες

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με κυρτή διογκωμένη την άνω απόληξη και ακανόνιστα έλλειψοειδές κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπή. Οι επιφάνειες κοιλόκυρτες συγκλίνουν κυρτή περιφέρεια.

A346. ΣΕΙ.314

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ. 3,6 Πλ. 3,7 Πάχ. 2,5 Δ.όπης 0,5 Βάρος 29

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με κυρτή και διογκωμένη την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Οί επιφάνειες αμφίκυρτες, ή μία περισσότερο διογκωμένη από την άλλη συγκλίνουν σε όξειες άκμές.

Έγχάρακτα γράμματα συντομογραφία ΚΡΑ Ύψ. γραμ. 0,6-0,7.

A347. ΣΕΙ.315

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Ύψ. 4,2 Πλ. 3,6 Πάχ. 2,7 Δ.όπης 0,5 Βάρος 37

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο, φθορές και άποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με κυρτή και διογκωμένη την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Οί επιφάνειες αμφίκυρτες, ή μία περισσότερο διογκωμένη από την άλλη συγκλίνουν σε όξειες άκμές.

Έγχάρακτα γράμματα συντομογραφία ΚΡΑ Ύψ. γραμ. 0,6-0,7.

A348. ΣΕΙ.316

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Ύψ. 4,9 Πλ. 4,3 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,5 Βάρος 40

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Άκέραιο, φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με όξεία στενή και έμφανώς προεξέχουσα την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Οί επιφάνειες αμφίκυρτες, ή μία περισσότερο διογκωμένη από την άλλη, συγκλίνουν σε όξειες άκμές.

Έγχάρακτα γράμματα συντομογραφία ΚΡΑ Ύψ. γραμ. 0,7-0,8.

A349. ΣΕΙ.317

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Ύψ. 4,3 Πλ. 3,8 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,5 Βάρος 29

Πηλός έρυθρωπός χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

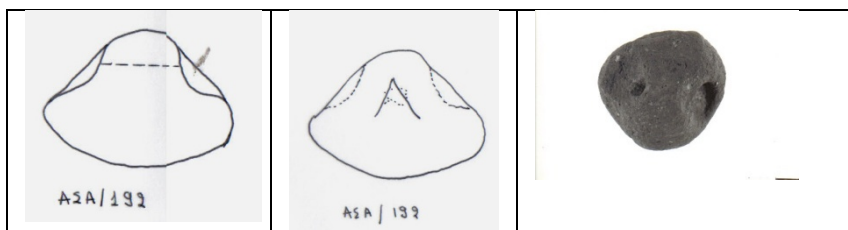
Άκέραιο, φθορές κατά τόπους.

Φακοειδές απιόσχημο με όξεία στενή και εμφανώς προεξέχουσα την άνω απόληξη και ήμικυκλικό κάτω τμήμα. Αμυγδαλόσχημες κοιλότητες γύρω από την όπη. Οί επιφάνειες άμφίκυρτες, ή μία περισσότερο διογκωμένη από την άλλη, συγκλίνουν σε όξείες άκμές. Έγχάρακτα γράμματα συντομογραφία ΚΡΑ Ύψ.γραμ. 0,7-0,8.

Φακοειδῆ

έλλειψοειδῆ, ὠοειδῆ ὡς ἰσχάδες

A350. ΑΣΑ.192

Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού.

Ύψ. 3,8 Βάση : Δ. 4,8 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 70

Πηλός καστανέρυθρος-τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Άκέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και ήμισφαιρική βάση, άκανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Χάραγμα ευδιάκριτο Δ ή Α (διαστ. Χαράγματος Μήκ. 1,3 πλ.1,4).

A351. ΣΕΙ. 318

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Ύψ. 3,7 Βάση : Μήκ. 3,7 πλ. 3,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 36

Πηλός καστανέρυθρος-τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Έπίχρισμα καστανό και έξομάλυνση.

Άκέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή σχεδόν ήμισφαιρική βάση. άκανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Έμπιεστη κυκλική στιγμή στο κάτω τμήμα.

A352. ΣΕΙ. 319

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Ύψ. 3,2 Βάση: Δ. 4,7 Δ.όπης 0,4-0,6 Βάρος 60

Πηλός τεφρός, με προσμίξεις άσβεστολιθικές, πορώδης. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή πεπιεσμένη κορυφή και κυρτή πλατειά κυκλική πεπιεσμένη βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες. Όπή έλαφρώς έκκεντρη.

A353. ΣΕΙ. 320

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 3,6 Βάση: Δ. 4,5 Δ.όπης 0,4-0,5 Βάρος 54

Πηλός καστανός-ώχροκίτρινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, μικρές φθορές.

Φακοειδές έλλειψοειδές με όξεία τριγωνική κολουροκωνική κορυφή και κυκλική πλατειά ήμισφαιρική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπή.

A354. ΣΕΙ. 321

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

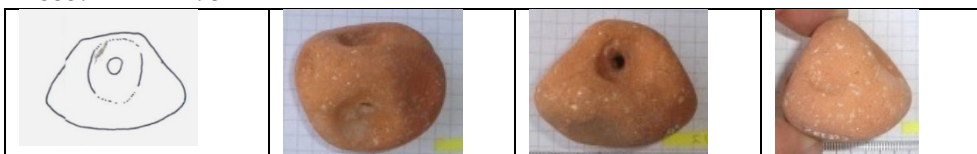
Υψ. 3,7 Βάση: Μήκ. 4,2 Πλ. 4,0 Δ.όπης 0,5 Βάρος 56

Πηλός έρυθρός-τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή άκανόνιστα ήμισφαιρική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A355. ΣΕΙ. 322

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Υψ. 3,8 Βάση: Μήκ. 4,7 Πλ. 4,0 Δ.όπης 0,5 Βάρος 59

Ακέραιο.

Φακοειδές έλλειψοειδές με τριγωνική κυρτή κορυφή και κυρτή ήμισφαιρική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες. Πλαστικός δακτύλιος γύρω από την όπή.

A356. ΣΕΙ. 323

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 3,9 Βάση: Μήκ. 4,4 Πλ. 4,3 Δ.όπης 0,5 Βάρος 56

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές σχεδόν άμφικωνικό με τριγωνική κολουροκωνική κορυφή και κυρτή ήμισφαιρική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A357. ΣΕΙ 324

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 3,5 Βάση : Δ. 4,0 Δ.όπης 0,7 Βάρος 50

Πηλός καστανέρυθρος, τεφρός πυρήνας, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο, φθορές στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές με κυρτή ήμικυκλική κορυφή και κυρτή ήμισφαιρική βάση.

Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Έμπιεστη κυκλική στιγμή στην βάση.

A358. ΣΕΙ .325

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 3,4 Βάση: Μήκ. 4,2 Πλ. 4,7 Δ.όπης 0,5 Βάρος 58

Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο.

Φακοειδές ώσειδές σχεδόν άμφικωνικό με ήμικυκλική κυρτή κορυφή και κυρτή κολουροκωνική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A359. ΣΕΙ. 326

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 3,5 Βάση: Μήκ. 5,2 Πλ. 4,5 Δ.όπης 0,5 Βάρος 56

Πηλός καστανοκίτρινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Τραχειές επιφάνειες.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές σχεδόν άμφικωνικό με τριγωνική κολουροκωνική κορυφή και κυρτή κολουροκωνική βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A360. ΣΕΙ .327

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 3,2 Βάση: Μήκ. 4,2 Πλ. 5,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 76

Πηλός καστανοροδίνος-φαιός, πορώδης με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, φθορές στις επιφάνειες.

Φακοειδές έλλειψοειδές με κωνική κυρτή κορυφή και κυρτή πεπλατυσμένη βάση. Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

A361. ΣΕΙ. 328

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 4,0 Βάση: Μήκ. 5,4 Πλ. 5,1 Δ.όπης 0,5 Βάρος 87

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές κα άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην βάση. Ίχνη αιθάλης.

Φακοειδές έλλειψοειδές με ήμικυκλική κυρτή κορυφή και κυρτή ήμισφαιρική βάση, Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Έμπιεστο ώοειδές κόσμημα στην κορυφή (διαστ. 0,8-0,9). Έμπιεστο λογχόσχημο κόσμημα στην βάση (Μήκ. 1,6).

A362. ΣΕΙ. 329

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Ύψ. 3,8 Βάση: Μήκ. 4,5 Πλ. 4,0 Δ.όπης 0,7 Βάρος 69

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στις επιφάνειες κατά τόπους.

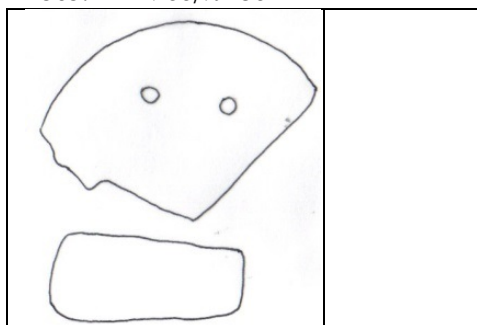
Φακοειδές ώοειδές με ήμικυκλική κυρτή κορυφή και ήμικυκλική κυρτή βάση.

Ακανόνιστες κοιλότητες στις τέσσερις έδρες.

Χάραγμα: δύο γραμμές που σχηματίζουν γωνία Λ.

Δισκοειδή κυλινδρικά με δύο διαμετρείς όπες

A363. M88/πδ 38

23/10/88 Μινώα. Αγρός Ι. Κωβαίου.

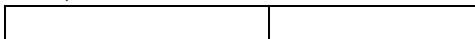
Υψ.5,1 Δ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1)0,5 2) 0,5 απόσταση 1,5 Βάρος 35

Πηλός καστανός-ρόδινος, πορώδης με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Ξομάλυνση.

Θραύσμα, περίπου τὸ ἥμισυ.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 36

12/08/82 Μινώα. Ν του χώρου της ανασκαφής, επιφανειακό.

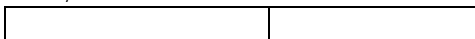
Υψ.7,1 Μήκ. 6,4 Δ. 8,0 Πάχ. 2,3 Δ.όπης αδύνατη μέτρηση Βάρος 97

Πηλός πορτοκαλέρυθρος, χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Όπτηση καλή.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/4.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

M82/πδ 40

25/08/82 Μινώα. Ν από τὸν Ναό, επιφανειακά.

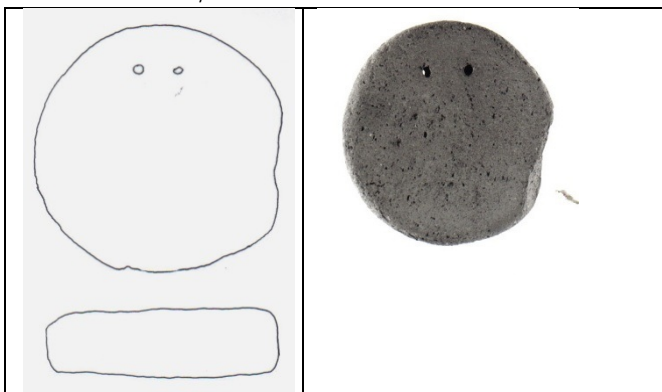
Υψ. 5,2 Δ. 8,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπης αδύνατη όπή Βάρος 21

Πηλός ώχροπράσινος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραύσμα, περίπου τὸ 1/8.

Δισκοειδές με κυλινδρική τομή και δύο διαμπερείς όπές. Έπιφάνειες επίπεδες. Ακμές στην περιφέρεια γωνιώδεις.

A364. ΑΣΑ/πδ 142

Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού, από την Αρκεσίνη

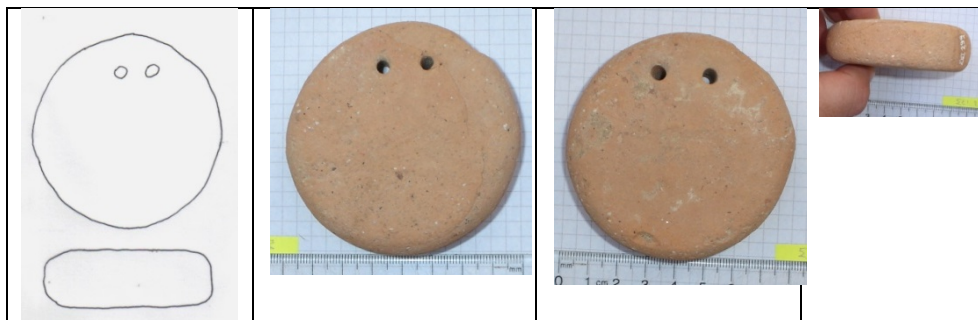
Υψ.-Δ. 8,0 Μήκ. 7,5 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 1)0,4 2)0,3 απόσταση 1,2 Βάρος 150

Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.

Ακέραιο σχεδόν. Έλλείπει περίπου τὸ 1/6.

Δισκοειδές με επίπεδες έπιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπή. Έπιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

A365. ΣΕΙ.299

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ.-Δ. 7,5 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,5 απόσταση 0,8 Βάρος 157

Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια, ελαφρώς κυρτή.

Χάραγμα: καμπύλη ταινία, Μήκ. 3,4 Πλ. 0,3.

A366. ΣΕΙ.300

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ.7,1 Πλ. 7,0 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,5 απόσταση 0,8 Βάρος 152

Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες, γωνιώδεις άκμές.

A367. ΣΕΙ.301

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 7,7 Πλ. 7,4 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,1 Βάρος 166

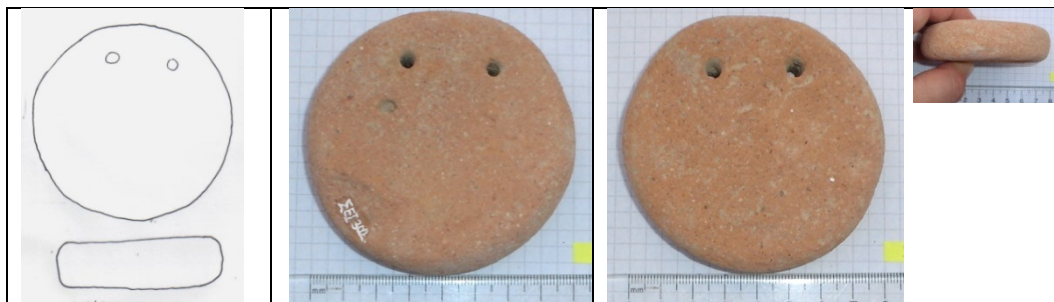
Πηλός ροδίνος-τεφρός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Επίχρισμα κιτρινωπό.

Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες, γωνιώδεις άκμές.

A368. ΣΕΙ.302

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη
 Ύψ. 7,8 Πλ. 7,9 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,9 Βάρος 170
 Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.
 Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.
 Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Έπιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια, ελαφρώς κυρτή.
 Στην μία επιφάνεια έμπιεστη κυκλική κοιλότητα.

A369. ΣΕΙ.338

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη
 Ύψ.-Δ. 7,5 Πάχ. 2,4 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,7 Βάρος 180
 Πηλός ροδίνος -τεφρός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.
 Επίχρισμα κιτρινωπό.
 Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.
 Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Έπιφάνειες επίπεδες, γωνιώδεις άκμές. Ανισόπαχο.

A370. ΣΕΙ.339

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη
 Ύψ. 7,7 Πλ. 7,3 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,5 απόσταση 1,1 Βάρος 155
 Πηλός καστανοροδίνος, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές.
 Επίχρισμα κιτρινωπό.
 Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.
 Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Έπιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

A371. ΣΕΙ.340

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ.-Δ. 7,8 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,4-0,6 2) 0,4-0,6 απόσταση 1,6 Βάρος 187

Πηλός ανοικτός καστανός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο σχεδόν, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες, γωνιώδεις άκμές.

A372. ΣΕΙ.341

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 8,0 Πλ.7,9 Πάχ. 2,1 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,5 απόσταση 1,7 Βάρος 140

Πηλός καστανορρόδινος, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

A373. ΣΕΙ.342

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 7,8 Πλ.7,5 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,5 2) 0,5 απόσταση 0,8 Βάρος 133

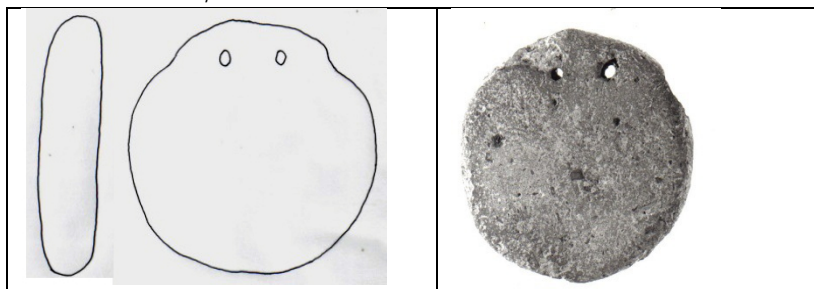
Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια, ελαφρώς κυρτή.

Μεγάλου μεγέθους με κυρτή περιφέρεια δύο διαμπερείς όπες

A374. ΑΕ99/πδ 3.

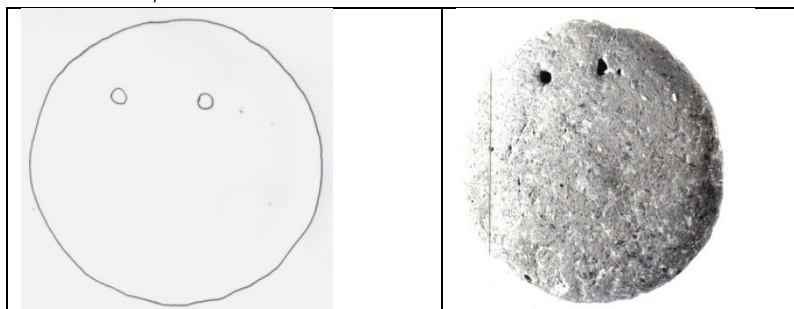
11/99 Αγία Ειρήνη. Παράδοση Μιχ.Μωραϊτάκη
 Ύψ.- Δ. 10,8 Πάχ. 2,3 Δ.όπων 1) 0,7 2) 0,5-0,7 απόσταση 1,4 Βάρος 302
 Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ξεομάλυνση.
 Ακέραιο.
 Δισκοειδές με δύο διαμπερείς όπες και επίπεδες επιφάνειες. Τομή κυλινδρική, περιφέρεια κυρτή.

A375. ΣΕΙ.303

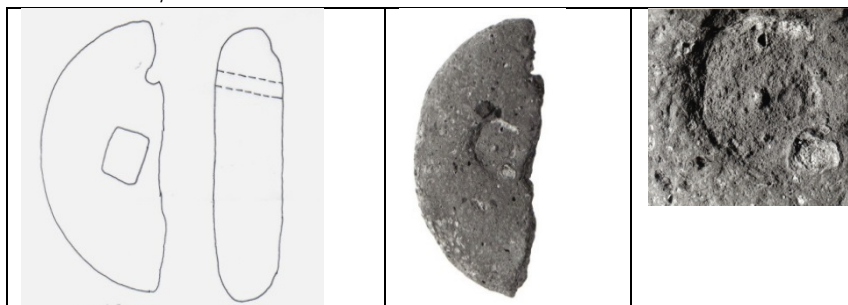
Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη
 Ύψ.-Δ. 8,2 Πάχ. 2,9 Δ.όπων 1) 0,4 2) 0,4 απόσταση 1,4 Βάρος 222
 Πηλός τεφρός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.
 Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.
 Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες και κυρτή περιφέρεια. επιφάνειες κοιλόκυρτες.
 Στην μία επιφάνεια ἐγχάρακτα γράμματα ΚΩ (1,2)

A376. Μ80/πδ1

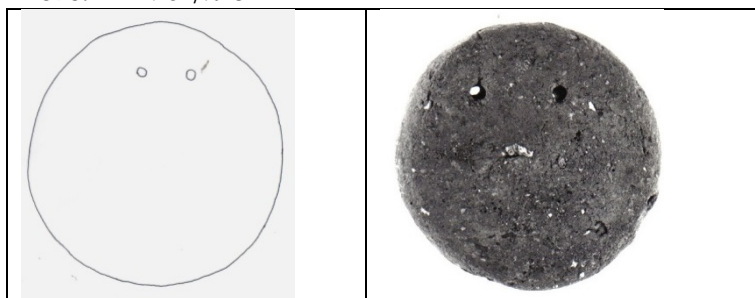
13/08/80 Μινώα. Κάτω πόλις, Έπιφανειακό
 Ύψ.-Δ. 11,8 Πάχ. 3,4 Δ.όπης 1)0,7 2)0,7 απόσταση 3,0 Βάρος 224
 Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές.
 Ακέραιο.
 Δισκοειδές μεγάλου μεγέθους, πλατύ με κυρτή περιφέρεια. Επιφάνειες μία ελαφρώς κοίλη και ή άλλη κυρτή.
 Δύο χαραγμένες ευθείες γραμμές (Μήκ. 6,4 και 3,2). Έμπίεστη ταινία, Μήκ. 1,1.

A377. M81/πδ2

13/08/81 Μινώα. Κάτω πόλις, Έπιφανειακό.
 Ύψ.-Δ. 11,5 Πάχ. 2,8 Δ.όπης 1)0,6 Βάρος 184
 Πηλός ερυθρώπος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές.
 Θραύσμα περίπου τὸ ἥμισυ, ἀποκρούσεις.
 Δισκοειδές μεγάλου μεγέθους, πλατὺ με κυρτὴ περιφέρεια. Ἐπιφάνειες μία ἐλαφρῶς κοίλη καὶ ἡ ἄλλη κυρτή.
 Σφράγισμα ὀρθογώνιο (1,6-1,5), δυσδιάκριτο φθααρμένο.

A378. M81/πδ3

13/08/81 Μινώα. Κάτω πόλις, Έπιφανειακό ' ἔξω ἀπὸ τὸν χώρο τῆς ἀνασκαφῆς.'
 Ύψ.-Δ. 13,4 Πάχ. 3,0 Δ.όπης 1)0,5 2)0,5 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 649
 Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές.
 Ἀκέραιο.
 Δισκοειδές μεγάλου μεγέθους, πλατὺ με κυρτὴ περιφέρεια. Ἐπιφάνειες μία ἐλαφρῶς κοίλη καὶ ἡ ἄλλη κυρτή. Κοιλότητα ἀποτύπωμα δακτύλου πλησίον τῶν ὀπῶν στὴν μία ἐπιφάνεια.
 Σφράγισμα σφηνοειδές τριγωνικό, πλ. 1,2. Ἐμπέιστη κυκλικὴ στιγμὴ πλησίον τῆς μίας ὀπῆς, δ. 0,2.

A379. ΣΕΙ.304

Συλλογὴ Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη
 Ύψ.-Δ. 10,2 Πάχ. 2,7 Δ.ὀπῶν 1) 0,7-0,9 2) 0,8-1,0 ἀπόσταση 1,8 Βάρος 310
 Πηλός ρόδινος, με προσμίξεις ἀσβεστολιθικές. Ἐπίχρισμα κιτρινωπό.
 Ἀκέραιο, φθορές στὴν περιφέρεια.
 Δισκοειδές με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες καὶ κυλινδρική περιφέρεια. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, περιφέρεια κυρτή. Μεγάλου μεγέθους.

A380. ΣΕΙ.305

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ.-Δ. 11,4 Πάχ. 2,9 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,9 ἀπόσταση 1,6 Βάρος 421

Πηλός ἐρυθρωπός τεφρός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες ἐπιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Ἐπιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

Ἐμπέιστος κύκλος στην μία ἐπιφάνεια.

A381. ΣΕΙ.306

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ.-Δ. 10,5 Πάχ. 2,5 Δ.ὀπῶν 1) 0,8 2) 0,8 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 356

Πηλός ἐρυθρωπός τεφρός, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές. Ἐξομαλυνση.

Ἀκέραιο, φθορές στην περιφέρεια.

Δισκοειδές με επίπεδες ἐπιφάνειες και κυλινδρική περιφέρεια. Ἐπιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

Σφράγισμα ὀρθογώνιο (2,9 Χ2,3), σταυροειδές κόσμημα ἄνθος ἢ ἔντομο, μέλισσα.

A382. ΣΕΙ.344

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη.

Υψ.-Δ. 11,0 Πάχ. 3,1 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,8 ἀπόσταση 2,1 Βάρος 356

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Ἀκέραιο σχεδόν περίπου τὰ $\frac{3}{4}$, ἀποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές μεγάλου μεγέθους πλατὺ με κυρτή περιφέρεια. Ἐπιφάνειες μία ἐλαφρῶς κοίλη και ἡ ἄλλη κυρτή.

Ἐγχάρακτες καμπύλες γραμμές ἐπάνω ἀπὸ τις ὀπές (Μήκ. 1,4 και 0,8).

Δισκοειδῆ κυλινδρικά με μία διαμπερή ὀπή

A383. ΣΕΙ.330

Συλλογή Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη

Ύψ. 7,8 Πλ. 7,7 Πάχ. 2,7 Δ.ὀπῆς 0,8-0,6 Βάρος 196

Πηλὸς ὠχροκίτρινος πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικῶν καὶ ἀσβεστολιθικῶν χαλικιῶν καὶ μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, φθορὲς στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδὲς με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες κυλινδρικό καὶ μία διαμπερή ὀπή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, ἀκμὲς γωνιώδεις.

A384. ΣΕΙ.331

Συλλογή Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη

Ύψ. 7,7 Πλ. 7,5 Πάχ. 2,1 Δ.ὀπῆς 0,6 Βάρος 146

Πηλὸς ρόδινο-τεφρὸς, πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐπίχρισμα κιτρινωπό.

Ἀκέραιο, φθορὲς στὴν περιφέρεια.

Δισκοειδὲς με ἐπίπεδες ἐπιφάνειες σχεδὸν κυλινδρικό καὶ μία διαμπερή ὀπή. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, ἀκμὲς γωνιώδεις.

A385. ΣΕΙ.334

Συλλογή Ἐμμανουήλ Ἰωαννίδη

Ύψ. 7,1 Πλ. 7,0 Πάχ. 1,2 Δ.ὀπῆς 0,8 Βάρος 103

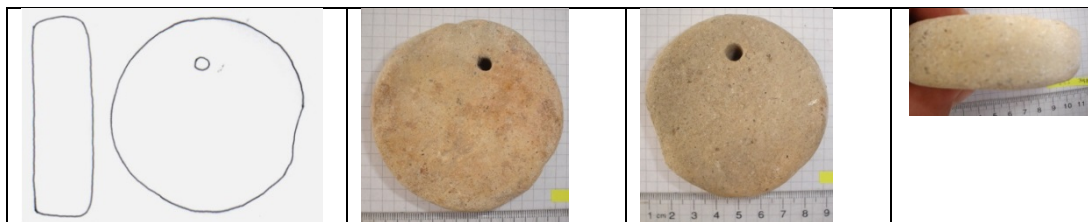
Πηλὸς καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς. Ἐξομάλυνση.

Ἀκέραιο, φθορὲς στὴν περιφέρεια, Στρώμα ἰζήματος κατὰ τόπους.

Δισκοειδὲς ἑλλειψοειδὲς με σχεδὸν ἐπίπεδες ἐπιφάνειες καὶ μία διαμπερή ὀπή. Περιφέρεια κυρτή.

Ἐμπέστος κύκλος στὴν μία ἐπιφάνεια διαμ. 1,4.

A386. ΣΕΙ.348

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

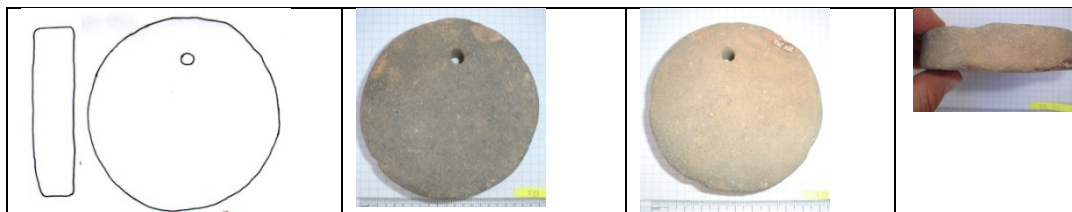
Υψ. 7,4 Πλ. 7,3 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,5-0,6 Βάρος 143

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, άκμές γωνιώδεις.

Μεγάλου μεγέθους

A387. ΣΕΙ.332

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

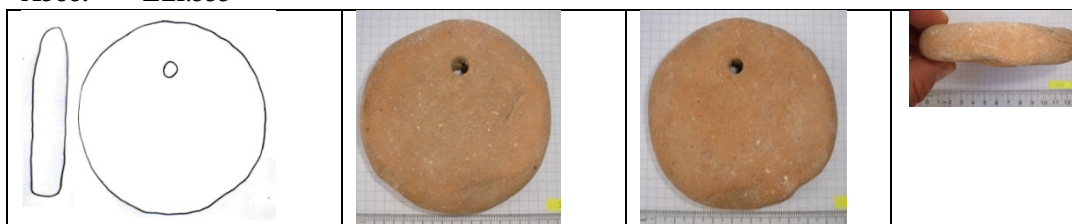
Υψ.9,8 Πλ. 9,5 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,8 Βάρος 274

Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές και μαρμαρυγία. Επίχρισμα καστανό τεφρό.

Άκέραιο, με έλαφρές αποκρούσεις.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επίμηκες σχήμα, άκμές γωνιώδεις.

A388. ΣΕΙ.333

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

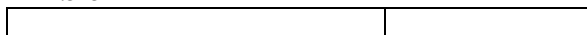
Υψ. 9,6 Πλ. 9,5 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,7-0,9 Βάρος 244

Πηλός έρυθρωπός, τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Επίχρισμα έρυθροκάστανο.

Άκέραιο, φθορές κατά τόπους.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Περιφέρεια κυρτή.

ΣΕΙ.343

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 9,5 Πλ. 8,7 Πάχ. 2,9 Δ.όπης 0,5- 0,6 Βάρος 185

Πηλός καστανέρυθρος χονδροειδής, με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Άκέραιο σχεδόν περίπου τὰ ¾. αποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές έλλειψοειδές μεγάλου μεγέθους πλατύ με κυρτή περιφέρεια. Επιφάνειες μία έλαφρώς κοίλη και ή άλλη κυρτή.

A389. ΣΕΙ.345

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 10,3 Πλ. 9,6 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,8 Βάρος 267

Πηλός τεφρός, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές και χαλαζίας. Έξομάλυνση.

Ακέραιο, φθορές.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

A390. ΣΕΙ.347

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 9,1 Πλ. 8,7 Πάχ. 2,6 Δ.όπης 0,7 Βάρος 224

Πηλός καστανέρυθος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση.

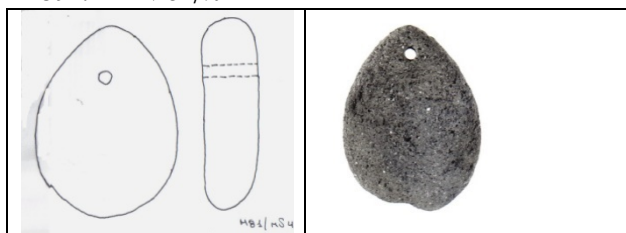
Ακέραιο, αποκρούσεις κατά τόπους.

Δισκοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή. άνισόπαχο.

Ίδιόμορφα

Έλλειψοειδή με μία διαμπερή όπη

A391. Μ81/πδ 4

19/08/81 Μίνωα. Κάτω πόλις. 'Επιφανειακό 'Α. του χώρου της ανασκαφής.'

Υψ. 8,5 Πλ. 6,3 Πάχ. 1,8 Δ.όπης 0,5 Βάρος 136

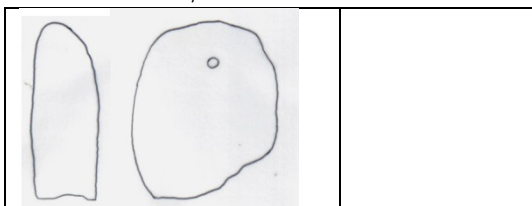
Πηλός ερυθρωπός, με προσμίξεις σχιστολιθικές.

Θραῦσμα, περίπου τό ήμισυ, αποκρούσεις.

Δισκοειδές έλλειψοειδές άμυγδαλόσχημο. Η άνω άπόληξη όξεία και έλλειψοειδής ή κάτω με μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες ή μία κοίλη και ή άλλη κυρτή. Περιφέρεια κυρτή. Έλλειψοειδές σφράγισμα [διαστ. 0,8X 0,7] φθααρμένο. Δυσδιάκριτη παράσταση.

A392. M82/πδ 51

/08/82 Μινώα. Επιφανειακό.

Υψ. 5,6 Πλ. 4,7 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,3 Βάρος 51

Πηλός ρόδινος χονδροειδής με προσμίξεις ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Θραυσμα, περίπου τό 1/4.

Δισκοειδές έλλειψοειδές επίμηκες με επίπεδες επιφάνειες.

A393. ΣΕΙ.335

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 8,4 Πλ. 7,2 Πάχ. 2,1 Δ.όπης 0,5-6 Βάρος 152

Πηλός ώχροκίτρινος πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις σε μία επιφάνεια.

Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

A394. ΣΕΙ.336

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 8,0 Πλ. 5,2 Πάχ. 2,3 Δ.όπης 0,7 Βάρος 109

Πηλός ώχροκίτρινος πορώδης, με προσμίξεις σχιστολιθικές και ασβεστολιθικές. Ξεομάλυνση.

Ακέραιο, αποκρούσεις σε μία επιφάνεια.

Δισκοειδές έλλειψοειδές επίμηκες με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

A395. ΣΕΙ.337

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη
 Ύψ. 8,0 Πλ. 7,8 Πάχ. 2,4 Δ.όπης 0,5 Βάρος 141
 Πηλός κιτρινοκάστανος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο, φθορές στην περιφέρεια.
 Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή. Ανισόπαχο.

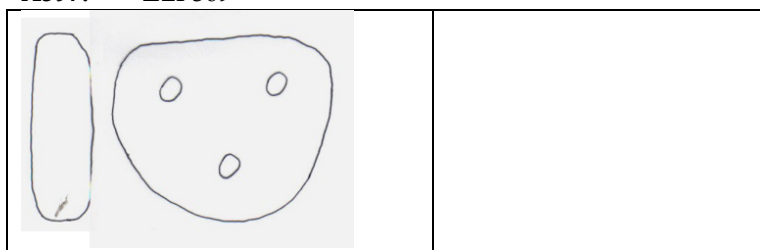
A396. ΣΕΙ.346

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη
 Ύψ. 7,1 Πλ. 6,8 Πάχ. 2,2 Δ.όπης 0,5 Βάρος 130
 Πηλός καστανοροδίνος, με προσμίξεις σχιστολιθικές και άσβεστολιθικές. Έξομάλυνση. Ακέραιο, άποκρούσεις κατά τόπους.
 Δισκοειδές έλλειψοειδές με επίπεδες επιφάνειες σχεδόν κυλινδρικό και μία διαμπερή όπη. Επιφάνειες επίπεδες, περιφέρεια κυρτή.

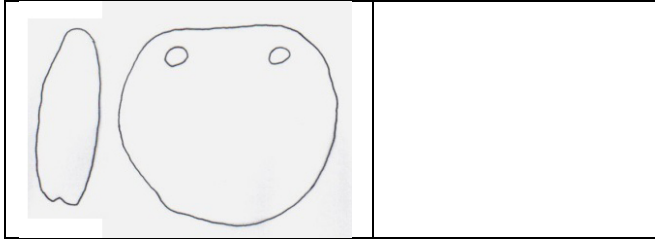
Πεταλόσχημα

A397. ΣΕΙ 309

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη
 Ύψ. 5,6 Πλ. 6,6 Πάχ. 2,2 Δ.όπων 1) 0,8 2) 0,8 3) 0,7 Βάρος 115
 Πηλός έρυθρωπός, με προσμίξεις άσβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Λείες επιφάνειες. Ακέραιο, άποκρούσεις στις επιφάνειες.
 Πεταλόσχημο με κυρτή κορυφή. Τρεις διαμπερείς όπες σε άπόσταση 2,5 μεταξύ τους. Το κάτω τμήμα ήμισφαιρικό. Έλαφρώς κυρτές επιφάνειες. Κυρτή περιφέρεια.
 Χαράγματα από την χρήση γύρω από τις όπες.

A398. ΣΕΙ 310

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη

Υψ. 6,4 Πλ. 7,0 Πάχ. 2,5 Δ.ὀπῶν 1) 0,7 2) 0,6 Βάρος 129

Πηλός καστανέρυθρος, με προσμίξεις ασβεστολιθικές και σχιστολιθικές. Επίχρισμα καστανό.

Άκέραιο, ἀποκρούσεις στις ἐπιφάνειες.

Πεταλόσχημο με πεπεισμένη κυρτή δισχιδή κορυφή. Τριγωνική αὐλάκωση στο μέσον τῆς ἄνω ἐπιφάνειας. Δύο διαμπερείς ὀπές σε ἀπόσταση 2,5 μεταξύ τους. Τὸ κάτω τμήμα ἡμισφαιρικό. Ἐλαφρῶς κυρτές ἐπιφάνειες. Κυρτή περιφέρεια.

Δισκοειδῆ ἀμφίκυρτα

A399. ΣΕΙ/202

Συλλογή Έμμανουήλ Ίωαννίδη.

Υψ. 2,3 Διάμ. 6,3 Διάμ. ὀπῆς 0,6 -0,7 Βάρος 61

Πηλός ἐρυθρὸς με προσμίξεις σχιστολιθικές και ἀσβεστολιθικές.

Άκέραιο.

Δισκοειδές ἀμφικωνικό πεπλατυσμένο με ἄνισους κώνους. Ἐλαφρά κοιλότητα περι τὴν ὀπὴ και πλαστικός δακτύλιος γύρω ἀπὸ αὐτὴν στὴν κάτω ἐπιφάνεια.

A400. ΑΣΑ/193

Αρχαιολογική Συλλογή Αμοργού

Υψ. 2,0 Διάμ. 5,7 Διάμ. ὀπῆς 0,9-1,2 Βάρος 58

Πηλός ἐρυθρῶπος με προσμίξεις σχιστολιθικές, ἀσβεστολιθικές και χαλαζία. Ἐξομάλυνση.

Άκέραιο, φθορὸς στις ἐπιφάνειες, ἀποκρούσεις στὴν περιφέρεια.

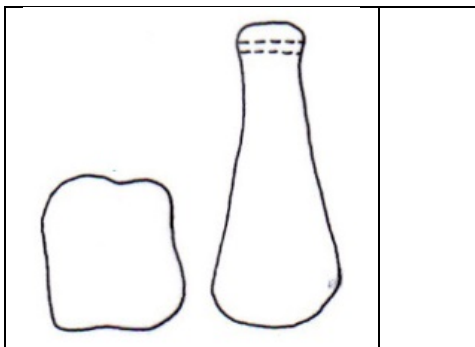
Δισκοειδές ἀμφίκυρτο βάρος με κυρτή περιφέρεια, με μεγάλη χροανοειδῆ ὀπὴ.

III. Μολύβδινα σταθμία ή σφραγίδες: M1-M12

III.1 ΑΝΑΣΚΑΦΙΚΑ

Μινώας

M1. M81/Mδ1

04/08/81 Μινώα. Τομή Δυτικά του Ναού, ΝΔ γωνία, αφαίρεση επιχώσεων.

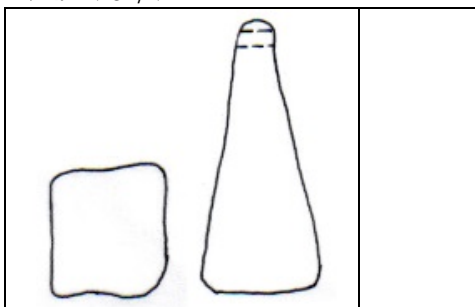
Υψ. 5,1 Βάση: Μήκ. 2,8 Πλ. 2,4 Δ.Οπής 0,2 Βάρος 170

Μολύβδινο.

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ορθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατεία διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Στο μέσον της υπάρχει ορθογώνια έγκοπή (μήκ.0,9X πλ.0,3). Επιφάνειες ελαφρώς κοίλες με την μορφή γλωσσοειδών κοσμημάτων που πλαισιώνονται από διογκωμένες στρογγυλεμένες άκμές.

M2. M81/Mδ2

19/08/81 Μινώα. Μεταξύ του Ναού και του Δ1, Ν από τις πεσμένες πέτρες, βάθ. 2,040.

Υψ. 5,3 Βάση: Μήκ. 2,6 Πλ. 2,3 Δ.όπης 0,3 Βάρος 171

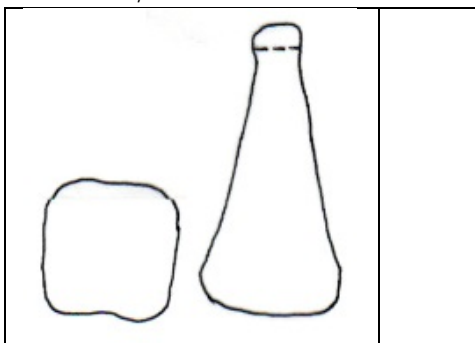
Μολύβδινο.

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ορθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση ορθογώνια πλατεία διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες και ελαφρώς κοίλες με την μορφή γλωσσοειδών κοσμημάτων που πλαισιώνονται από διογκωμένες στρογγυλεμένες άκμές.

Στο μέσον της βάσης υπάρχει έλλειψοειδής κοιλότητα με δυσδιάκριτα ανάγλυφα γράμματα, ίσως Κ.

M3. M82/Mδ1

25/08/82 Μινώα. Ν από τον Ναό, επιφανειακά.

Ύψ. 5,3 Βάση: Μήκ. 2,6 Πλ. 2,3 Δ.όπτης 0,3 Βάρος 166

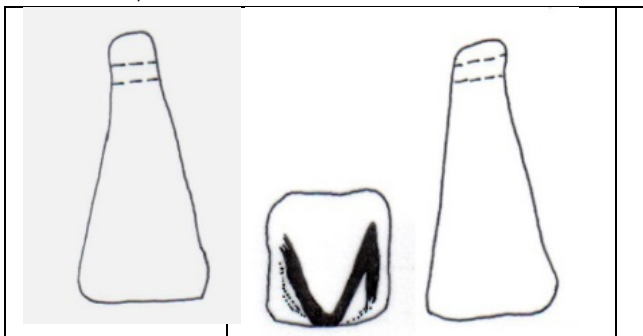
Μολύβδινο

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατειά διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες και ελαφρώς κοίλες με την μορφή γλωσσοειδῶν κοσμημάτων που παισιώνονται από διογκωμένες στρογγυλεμένες άκμές.

Στὸ μέσον τῆς βάσης ὑπάρχει ἑλλειψοειδῆς (μῆκ. 1,4X πλ.0,9) κοιλότητα με δυσδιάκριτα ανάγλυφα γράμματα;

M4. M82/Mδ2

05/08/82 Μινώα.τομή N-v1, επιφανειακό στρώμα, γεμίσματα.

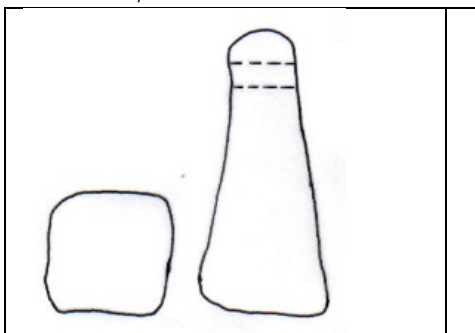
Ύψ. 5,2 Βάση: Μήκ. 2,5 Πλ. 2,5 Δ.όπτης 0,4 Βάρος 160

Μολύβδινο.

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατειά διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες στὸ μέσον ελαφρώς κοίλες που παισιώνονται από διογκωμένες στρογγυλεμένες άκμές. Στὸ μέσον τῆς βάσης ὑπάρχει ἑλλειψοειδῆς (μῆκ.1,6X πλ. 1,5) κοιλότητα με ανάγλυφο τὸ γράμμα Μ (Ύψ. 1,4).

M5. M83/Mδ1

13/08/83 Μινώα. Δ4, Διάλυση μάστουρα κατά μήκος του Β. σκέλους, σκληρό στρώμα.

Ύψ. 5,4 Βάση: Μήκ. 2,5 Πλ. 2,3 Δ.όπτης 0,4 Βάρος 172

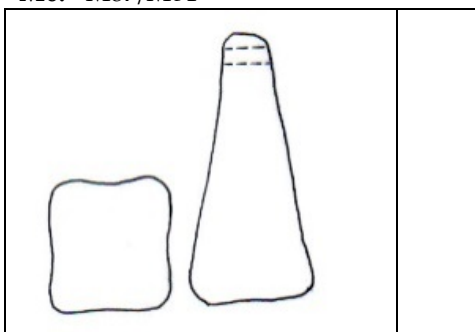
Μολύβδινο.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση ὀρθογώνια πλατεία διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες επίπεδες στο μέσον ελαφρῶς κοίλες σχηματίζουν γλωσσωτὸ κόσμημα που πλαισιώνονται ἀπὸ διογκωμένες στρογγυλεμένες ἀκμές.

Στὸ μέσον τῆς βάσης ὑπάρχει ἀκανόνιστη ἑλλειψοειδῆς κοιλότητα με ἀνάγλυφο δυσδιάκριτο ἀνάγλυφο γράμμα ;.

M6. M87/Mδ1

07/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο Β. τοῖχος ΤΕ, χῶρος 5-9,20μ., βάθ. 2,970-3,400.

Μολύβδινο.

Ύψ. 5,5 Βάση: Μήκ. 2,7 Πλ. 2,5 Δ.όπτης 0,3 Βάρος 174

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατεία διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες επίπεδες στο μέσον ελαφρῶς κοίλες που πλαισιώνονται ἀπὸ διογκωμένες στρογγυλεμένες ἀκμές. Στὸ μέσον τῆς ὑπάρχει ἑλλειψοειδῆς (μῆκ. 1,6X πλ.1,5) κοιλότητα με ἀνάγλυφο τὸ γράμμα Μ (Ύψ. 1,4).

M7. M87/Mδ2

04/08/87 Μινώα. Γυμνάσιο, Β. τοίχος, ΤΕ, χῶρος 4,000 -7,500.

Υψ. 2,9 Βάση: Μῆκ. 1,6 Πλ. 1,5 Βάρος 44

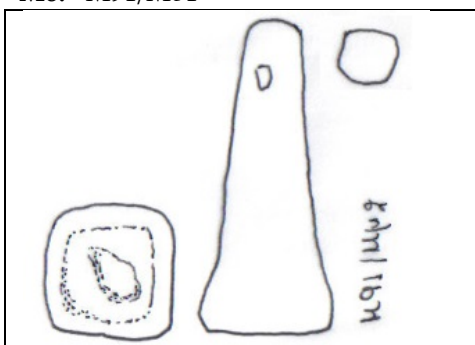
Μολύβδινο.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές χαμηλό, χωρίς διαμπερή ὀπή με κομμένη στενή, τετράγωνη ,επίπεδη κορυφή που προεξέχει ἀπὸ τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατεία με στρογγυλευμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἀνώμαλες, ἐλαφρῶς διογκωμένες και στρογγυλευμένες ἀκμές.

Στὴν μία ἐπιφάνεια εὐδιάκριτο ἀνάγλυφο τὸ γράμμα Μ (Υψ. γραμ. 0,8).

M8. M91/Mδ1

09/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πίν. 6:7 τετρ. Θ4-5, στρώση /2\.

Υψ. 5,1 Βάση: Μῆκ. 2,3 Πλ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,4-0,3 Βάρος 120

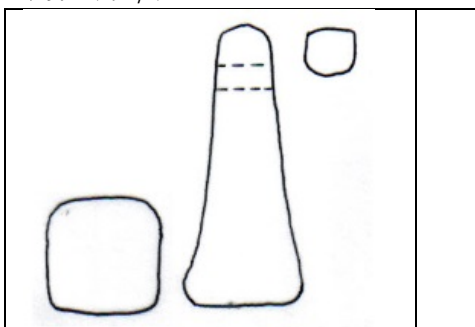
Μολύβδινο.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια ,κυρτή κορυφή που προεξέχει ἀπὸ τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατεία διογκωμένη στὴν περιφέρεια με στρογγυλευμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες, στρογγυλευμένες ἀκμές.

Στὸ μέσον τῆς βάσης ὑπάρχει ἐλλειψοειδῆς (μῆκ.1,6Χ πλ.1,5) κοιλότητα, δυσδιάκριτο ἀνάγλυφο γράμμα;

M9. M91/Mδ2

09/08/91 Μινώα. Γυμνάσιο, πίν. 6:7 τετρ. Θ4-5, στρώση /2\.

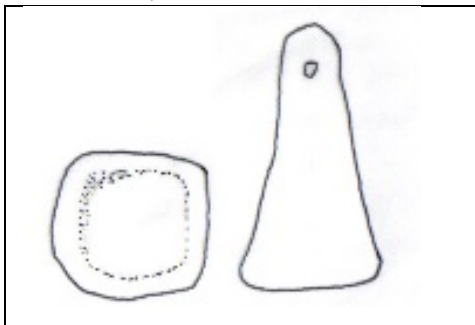
Υψ. 5,1 Βάση: Μῆκ. 2,3 Πλ. 2,2 Δ.ὀπῆς 0,4-0,3 Βάρος 120

Μολύβδινο.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή που προεξέχει από τις πλευρές και βάση τετράγωνη πλατειά διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες, στρογγυλεμένες άκμες. Στο μέσον της υπάρχει ἑλλειψοειδής (μῆκ.1,6X πλ.1,5) κοιλότητα δυσδιάκριτο ανάγλυφο γράμμα;

M10. M00/Mδ251

24/08/00 Μινώα. Χῶρος «Θεάτρου» πιν. 2:2 τετ. Α1/ΝΔ4-ΝΑ3 καθαρισμός κατά μήκος τῆς Ν. ὄψης τοῦ τοῖχου ἕως τὸ ἐπίπεδο ἀνασκαφῆς 1999.

Υψ. 4,5 Βάση: Μῆκ. 2,8 Πλ. 2,6 Δ.ὀπῆς 0,3-2 Βάρος 128

Μολύβδινο.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, κυρτή κορυφή και βάση ὀρθογώνια πλατειά διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες, στρογγυλεμένες άκμες.

Στο μέσον τῆς βάσης υπάρχει ἑλλειψοειδής (μῆκ. 1,9X πλ.1,5) κοιλότητα με ανάγλυφη παράσταση γλαύκας σχηματικά ἀποδοσμένης κατ' ἐνώπιον. Διακρίνονται οἱ ὀφθαλμοὶ και τὸ ράμφος.

M11. M01/Mδ1

21/08/01 Μινώα. Δυτ. Κλιτύς, τεῖχος, Ἀποκάλυψη πρὸς Β συνέχειας τοῦ τοῖχου ΒΝ, Ἀφαίρεση humus.

Υψ. 5,3 Βάση: Μῆκ. 2,3 Πλ. 2,3 Κορυφή: Μῆκ.1,1 Πλ. 1,0 Δ.ὀπῆς 0,4 Βάρος 158

Μολύβδινο.

Ακέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά διογκωμένη στην περιφέρεια με στρογγυλεμένες γωνίες. Επιφάνειες επίπεδες στο μέσον ἑλαφρῶς κοίλες με στρογγυλεμένες άκμες.

Στο μέσον τῆς βάσης υπάρχει ἑλλειψοειδής (μῆκ.1,2X πλ.1,1) κοιλότητα με ανάγλυφα γράμματα, ἴσως ΨΕ (ύψ. 1,1).

III.2 ΧΩΡΙΣ ΑΚΡΙΒΗ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ

M12. ΣΕΙ/Μδ1

Συλλογή Έμμανουήλ Ιωαννίδη

Υψ. 5,4 Βάση: Μήκ. 2,3 Πλ. 2,2 Δ.όπτης 0,2 Βάρος 151

Μολύβδινο.

Άκέραιο.

Πυραμιδοειδές με κομμένη στενή, ὀρθογώνια, κυρτή κορυφή και βάση τετράγωνη πλατειά διογκωμένη στην περιφέρεια με ἀποστρογγυλευμένες γωνίες. Ἐπιφάνειες ἐπίπεδες στο μέσον ἐλαφρῶς κοίλες σχηματίζουν γλωσσωτὸ κόσμημα και πλαισιώνονται ἀπὸ διογκωμένες ἀποστρογγυλευμένες ἀκμές.

Στὸ μέσον τῆς βάσης ὑπάρχει ἐλλειψοειδῆς (1,4X 1,3) κοιλότητα με δυσδιάκριτο ἀνάγλυφο κόσμημα, ἴσως ρόδακα.

Παράρτημα Α'

Σφονδύλια καὶ διάτρητα δισκοειδή ὄστρακα

Τὸ παράρτημα Α' περιλαμβάνει τοὺς ἀναλυτικοὺς πίνακες δεδομένων τῶν σφονδυλίων καὶ τῶν διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων ἀπὸ τὴν Ἀμοργό.

Στὴν ὑποενότητα Α.1 παρουσιάζονται πίνακες μὲ τὰ μετρικὰ στοιχεῖα, δηλαδή τὶς βασικὲς μετρήσεις ὕψους, διαμέτρου, διαστάσεων βάσεως, διαμέτρων ὀπῶν καὶ βάρους, οἱ ὁποῖες σχετίζονται μὲ τὴν λειτουργικὴ χρήση τους, καθὼς καὶ τὴν διατήρηση τῶν ἀντικειμένων τοῦ περιγραφικοῦ καταλόγου ποὺ προηγεῖται κατὰ ἐποχὴ καὶ τύπο.

Στὴν ὑποενότητα Α.2 οἱ πίνακες περιλαμβάνουν ὅλες τὶς σχετικὲς πληροφορίες μὲ τὴν ὕλη ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν κατασκευὴ τῶν σφονδυλίων καὶ διάτρητων ἀποστρωγγυλευμένων ὄστράκων, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν στὸ χρῶμα τοῦ πηλοῦ καὶ στὶς ὁρατὲς ἀπὸ τὴν μακροσκοπικὴ μελέτη προσμείξεις καὶ ἐγκλείσματα χαλικιῶν, στὴν τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν, καθὼς καὶ στὴν διακόσμησή τους ποὺ ἀποτελοῦν πηγὲς ἀντλησῆς πληροφοριῶν γιὰ τὴν ἐργαστηριακὴ προέλευσή τους.

Α.1.Μετρικὰ στοιχεῖα καὶ διατήρηση σφονδυλίων καὶ διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων

Πίνακας Α1.1 Μετρικὰ στοιχεῖα σφονδυλίων φάσης ΜαΠ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Ύψος	Διάμετρος	Βάρος	Δ. ὀπῆς	Διατήρηση
Σ1. (263, ΕΕ 716)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,5	3,2	14	0,7	Α
Σ2. (149 ΕΕ 108)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,4	4,0	11	0,8	Θ
Σ3. (264 ΕΕ 719)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,75	5,2	50	0,8	Α
Σ4. (267 ΕΕ 726)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,2	5,4	25	0,7	Θ
Σ5. (266 ΕΕ 723)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,98	3,2	14	0,9	Θ
Σ6. (265 ΕΕ 724)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,2	4,4	23	0,9	Θ
Σ7. (148 ΕΕ 106)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,94	4,24	25	0,8	Α
Σ8. (259 ΕΕ 710)	κωνικό	2,2	4,3	40	0,7	Α
Σ9. (156 ΕΕ 111)	κωνικό	1,43	4,56	23	0,8	Θ
Σ10. (260 ΕΕ 711)	ἡμισφαιρικό	1,6	3,2	20	0,8	Θ
Σ11. (262 ΕΕ 714)	δακτυλιόσχημο	0,85	2,50	4	0,8	Α

**Πίνακας Α1.2 Μετρικὰ στοιχεῖα διατρητῶν δισκοειδῶν ὀστράκων
φάσης ΜαII**

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Ύψος	Διάμετρος	Βάρος	Δ. ὀπῆς	Διατήρηση
Σ12. (261, ΕΕ 712)	κυκλικό	1,0	4,9	26	0,9	Α

Πίνακας Α1.3 Μετρικὰ στοιχεῖα σφονδυλίων φάσης ΜαIII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Ύψος	Δ.	Βάρος	Δ. ὀπῆς	Διατήρηση
Σ13. (160, ΕΕ 179)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,65	4,57	13	1,00	Α
Σ14. (219, ΕΕ 831)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,20	5,60	37	0,80	Α
Σ15. (216, ΕΕ 832)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,20	5,0	30	0,70	Α
Σ16. (112, ΕΕ 176)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,70	3,7	20	0,69	Θ
Σ17. (94, ΕΕ 177)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,57	4,33	24	0,67	Θ
Σ18. (138, ΕΕ 196)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,10	3,85	8	0,94	Θ
Σ19. (83, ΕΕ 198)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,50	4,85	12	0,75	Θ
Σ20. (217, ΕΕ 833)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,46	4,63	33	0,85	Α
Σ21. (157, ΕΕ 909)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,40	4,44	25	0,80	Α
Σ22. (158, ΕΕ 910)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,40	5,43	31	0,72	Θ
Σ23. (153, ΕΕ 912)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,50	5,0	34	0,80	Α
Σ24. (207, ΕΕ 841)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,30	4,84	18	0,62	Θ
Σ25. (88, ΕΕ 844)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,30	5,35	34	0,94	Θ
Σ26. (213, ΕΕ 846)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,12	3,50	7	0,74	Α
Σ27. (296, ΕΕ 333)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,3	4,05	23	0,65	Α
Σ28. (289, ΕΕ 420)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,24	5,66	39	1,10	Α
Σ29. (167, ΕΕ 174)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,65	5,20	14	1,14	Θ
Σ30. (109, ΕΕ 173)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,43	4,70	13	0,88	Θ
Σ31. (93, ΕΕ 186)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,00	3,70	8	0,94	Θ
Σ32. (312)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,20	3,6	8	-	Θ
(168, ΕΕ 174)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,40	3,5	5	-	Θ
(209, ΕΕ 845)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,0	3,5	7	0,55	Θ
(307)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,20	4,10	13	-	Θ
(164, ΕΕ 852)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,40	4,60	12	0,80	Θ
(274, ΕΕ 903)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,67	3,10	-	-	Θ
(311)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,20	3,50	9	-	Θ
(116, ΕΕ 182)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,24	3,60	5	0,54	
(91, ΕΕ 186)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,70	3,40	6	0,70	Θ
(92, ΕΕ 186)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,97	3,40	4	0,55	Θ
(221, ΕΕ 187)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	0,70	5,40	9	0,78	Θ
(326)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	1,40	2,50	6	0,70	Θ
Σ33. (210, ΕΕ 836)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,40	5,50	41	0,76	Θ
Σ34. (113, ΕΕ 837)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,66	4,40	19	0,64	Θ
Σ35. (97, ΕΕ 838)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,22	5,00	26	0,67	Α
Σ36. (211, ΕΕ 839)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,30	4,80	23	0,75	Θ
Σ37. (95, ΕΕ 840)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,20	5,83	34	0,72	Θ
Σ38. (155, ΕΕ 906)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,27	4,42	11	0,63	Θ
Σ39. (102, ΕΕ 185)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,30	4,20	12	-	Θ
Σ40. (325)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,70	4,90	19	-	Θ
Σ41. (290, ΕΕ 421)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,50	4,50	26	0,92	Θ
Σ42. (126, ΕΕ 850)	κωνικό	2,76	3,90	18	0,80	Θ
Σ43. (310)	κωνικό	2,00	3,30	9	-	Θ
Σ44. (208, ΕΕ 835)	κωνικό	1,50	4,18	26	0,68	Α
Σ45. (285, ΕΕ 062)	κωνικό	2,70	3,80	20	0,62	Θ
Σ46. (96, ΕΕ 842)	κωνικό	1,59	5,74	34	0,92	Θ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Ύψος	Δ.	Βάρος	Δ. ὀπῆς	Διατήρηση
Σ47. (98, ΕΕ 843)	κωνικό	1,79	4,40	27	0,77	Α
Σ48. (145, ΕΕ 908)	κωνικό	1,69	5,03	27	0,79	Θ
Σ49. (286, ΕΕ 064)	κωνικό	1,50	4,50	21	0,66	Θ
Σ50. (300)	κωνικό	1,53	3,90	21	0,67	Θ
Σ51. (295, ΕΕ 307)	κωνικό	1,20	3,16	10	0,60	Α
Σ52. (303, ΕΕ 030)	κωνικό	1,80	4,26	22	0,80	Θ
Σ53. (124, ΕΕ 181)	κωνικό	1,92	4,44	21	0,87	Θ
Σ54. (287, ΕΕ 407)	κωνικό	2,20	4,10	15	-	Θ
183 ΕΕ 858	κωνικό	1,80	3,70	8	0,60	Θ
313	κωνικό	1,10	3,10	7	-	Θ
(314)	κωνικό	1,0	2,2	2		
Σ55. (125, ΕΕ 191)	ἀμφικωνικό	1,76	4,00	25	0,90	Α
Σ56. (114, ΕΕ 178)	ἀμφικωνικό	0,70	3,68	8	0,73	Θ
Σ57. (220, ΕΕ 830)	ἀμφικωνικό	2,60	5,20	24	0,81	Θ
Σ58. (147, ΕΕ 907)	ἀμφικωνικό	1,82	5,15	16	0,89	Θ
Σ59. (291, ΕΕ 423)	ἀμφικωνικό	2,30	5,95	50	0,77	Θ
Σ60. (301, ΕΕ 031)	ἀμφικωνικό	2,10	4,68	36	0,9	Θ
Σ67. (294, ΕΕ 306)	Λίθινο πολυγωνικό	0,60	3,50	6	0,54	Θ
Σ68. (297, ΕΕ 660)	Λίθινο Δισκοειδές	0,58	4,00	9	0,75	Θ

Πίνακας Α1.4. Μετρικὰ στοιχεῖα διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων φάσης ΜαIII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Ύψος	Δ.	Βάρος	Δ. ὀπῆς	Διατήρηση
Σ61. (127, ΕΕ 193)	κυκλικό	0,83	3,50	5	0,62	Θ
Σ62. (106, ΕΕ 184)	κυκλικό	1,20	5,08	26	1,10	Θ
Σ63. (104, ΕΕ 195)	κυκλικό	1,00	4,70	22	0,91	Α
Σ64. (146, ΕΕ 901)	κυκλικό	0,33	5,97	34	1,04	Θ
Σ65. (288)	ἐλλειψοειδές	1,20	4,05	22	-	Α
Σ66. (105, ΕΕ 192)	ἐλλειψοειδές	1,45	4,80	18	-	Θ
(130, ΕΕ 183)	κυκλικό	0,70	5,10	7	0,75	Θ
(103, ΕΕ 851)	ἐλλειψοειδές	1,12	4,10	8	0,64	Θ
(131, ΕΕ 194)	κυκλικό	1,30	4,80	21	1,00	Θ
(134, ΕΕ 199)	κυκλικό	1,04	4,90	14	0,90	Θ

Πίνακας Α1.5. Μετρικὰ στοιχεῖα σφονδυλίων φάσης ΜαIV

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ69. (108, ΕΕ 134)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,03	3,93	14	0,83	Α
Σ70. (212, ΕΕ 136)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	0,85	4,62	15	0,75	Α
Σ71. (151, ΕΕ 124)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,31	4,03	21	0,82	Α
Σ72. (107, ΕΕ 150)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,20	4,30	25	0,70	Α
Σ73. (244, ΕΕ 866)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,20	4,20	18	0,89	Α
Σ74. (268)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	0,83	3,50	9	0,50	Θ
Σ75. (132, ΕΕ 161)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,20	3,90	18	0,60	Α
Σ76. (129, ΕΕ 167)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,50	4,74	31	0,60	Α
Σ77. (243, ΕΕ 865)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,13	3,89	17	0,69	Α
Σ78. (175, ΕΕ 856)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,20	4,25	22	0,80	Α
Σ79. (246, ΕΕ 868)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,50	4,12	18	0,67	Α
Σ80. (234, ΕΕ 1011)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,30	4,19	22	0,91	Θ

Αριθμός Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ81. (320)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,40	4,90	33	0,56	A
Σ82. (179, EE 1016)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,40	4,03	24	0,94	A
Σ83. (180, EE 1013)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,20	3,70	17	0,88	A
Σ84. (144, EE 117)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,60	4,10	25	0,93	A
(238, EE 861)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,10	4,70	16		Θ
(324)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	0,70	3,90	8		Θ
(273)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,28	4,50	18	1,00	Θ
(269, EE 061)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,28	3,38	9	0,78	Θ
(255, EE 071)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,20	3,00	5	0,88	Θ
(275, EE 1001)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,70	3,20	14	0,80	Θ
(215, EE 139)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,54	4,60	14	1,10	Θ
(117, EE 153)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,37	4,00	10		Θ
(120, EE 154)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,65	4,15	13	0,70	Θ
(135, EE 156)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	0,94	4,00	9	0,62	Θ
(306)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	0,80	2,80	5		Θ
(308)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	0,70	3,00	3		Θ
(305)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,20	3,10	9		Θ
(137, EE 163)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,15	3,30	7	0,62	Θ
(159, EE 165)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,30	3,84	12	0,80	Θ
(110, EE 166)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	0,93	4,20	7		Θ
(139, EE 168)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	0,86	4,50	6		Θ
(177, EE 1014)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,00	4,00	13	0,83	Θ
(322)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	1,30	3,70	9		Θ
Σ85. (152, EE 141)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,68	3,80	23	0,80	A
Σ86. (241, EE 863)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,57	3,79	23	0,73	A
Σ87. (240, EE 862)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,22	4,06	18	0,56	A
Σ88. (182, EE 1007)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,12	3,00	10	0,50	A
Σ89. (252, EE 1006)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,40	3,60	15	0,60	A
Σ90. (239, EE 861)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,40	3,50	16	0,75	Θ
Σ91. (321)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,40	3,50	14	0,80	A
Σ92. (247, EE 869)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,50	3,85	18	0,90	Θ
(279, EE 234)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,40	3,50	10	0,70	Θ
(271, EE 2035= 179)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,20	2,80	10	0,74	Θ
(272, EE 1523)	Δισκοειδές κυλινδρικό	1,30	3,90	12	0,97	Θ
Σ93. (163, EE 135)	κωνικό	2,10	4,20	36	0,81	A
Σ94. (85, EE 128)	κωνικό	2,40	4,35	32	0,57	A
Σ95. (121, EE 132)	κωνικό	1,13	4,60	8	0,62	A
Σ96. (119, EE 158)	κωνικό	1,84	3,77	26	0,75	A
Σ97. (100, EE 162)	κωνικό	1,00	2,85	7	0,56	A
Σ98. (129, EE 129)	κωνικό	1,25	3,37	13	0,68	A
Σ99. (99, EE 140)	κωνικό	1,34	4,20	23	0,67	A
Σ100. (280, EE 244)	κωνικό	1,40	3,10	14	0,60	A
Σ101. (283, EE 1512)	κωνικό	2,03	4,60	31	0,80	A
Σ102. (281, EE 247)	κωνικό	1,40	2,90	7	0,60	Θ
Σ103. (172, EE 1012)	κωνικό	1,05	2,90	9	0,70	A
Σ104. (181, EE 1003)	κωνικό	2,00	3,70	26	0,71	A
Σ105. (323)	κωνικό	1,20	4,30	10	0,60	Θ
Σ106. (178, EE 1002)	κωνικό	1,60	4,60	24	0,80	Θ
(122, EE 133)	κωνικό	1,12	4,80	10	0,76	Θ
(328)	κωνικό	1,40	2,90		0,83	Θ
(111, EE 160)	κωνικό	1,38	4,60	12	0,50	Θ
(171, EE 855)	κωνικό	0,95	3,40	5		Θ
(276, EE 1001)	κωνικό	1,20	2,20	6		Θ
Σ107. (154, EE 123)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,58	4,13	16	0,80	Θ
Σ108. (218, EE 127)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,20	5,00	6	0,80	Θ

Αριθμός Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ109. (282, ΕΕ 251)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,90	4,90	41	0,71	Α
Σ110. (309)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,19	4,30	32	0,83	Α
Σ111. (250, ΕΕ 1000)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,44	4,20	24	0,62	Α
Σ112. (173, ΕΕ 1010)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,33	3,36	15	0,60	Α
(170, ΕΕ 855)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,20	3,66	9	0,62	Θ
Σ113. (253, ΕΕ 1004)	ἀμφικωνικό	1,83	4,20	25	0,83	Θ
Σ114. (136, ΕΕ 144)	ἀμφικωνικό	1,73	3,70	8		Θ
Σ115. (270, ΕΕ 158=2014)	ἀμφικωνικό	2,10	4,60	27	0,75	Α
Σ116. (258, ΕΕ 155=2012)	ἀμφικωνικό	2,10	3,30	12	0,53	Θ
Σ117. (142, ΕΕ 119)	ἀμφικωνικό	1,80	4,40	27	0,63	Α
(169, ΕΕ 853)	ἀμφικωνικό	1,57	3,20	8		Θ
(237, ΕΕ 859)	ἀμφικωνικό	1,76	3,88	14	0,77	Θ
Σ118. (86, ΕΕ 130)	ἡμισφαιρικό	2,40	4,63	42	0,90	Α
Σ119. (87, ΕΕ 138)	ἡμισφαιρικό	2,12	4,90	58	0,89	Α
Σ120. (277, ΕΕ 1601)	ἡμισφαιρικό	3,00	6,10	116	0,90	Α
Σ121. (284, ΕΕ 2007)	ἡμισφαιρικό	1,47	3,60	19	0,70	Α
Σ122. (90, ΕΕ 148)	Σφαιρικό	2,08	3,08	25	0,80	Α
Σ123. (245, ΕΕ 867)	Σφαιρικό	1,69	3,87	23	0,72	Α
Σ124. (248, ΕΕ 870)	Σφαιρικό	2,00	3,50	17	0,75	Α
Σ125. (214, ΕΕ 137)	Κυλινδρικό, κοίλες επιφάνειες	1,30	4,29	21	0,98	Α
Σ126. (141, ΕΕ 118)	Κυλινδρικό, κοίλες επιφάνειες	2,08	3,85	29	0,95	Α

Πίνακας Α1.6. Μετρικά στοιχεία λιθίνων σφονδυλίων φάσης ΜαΙV

Αριθμός Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ142. (304, ΕΕ 049)	κυλινδρικό	1,90	4,50	27	0,86	Θ
Σ143. (278, ΕΕ 833)	Πολυγωνικό Δισκοειδές	1,00	2,40	31	0,40	Α
(254, ΕΕ 2001)	Δισκοειδές	0,50	3,40	5	0,90	Θ
(292)	δισκοειδές	0,80	3,27	9	0,70	Θ

Πίνακας Α1.7. Μετρικά στοιχεία διάτρητων δισκοειδῶν ὄστράκων φάσης ΜαΙV

Αριθμός Καταλόγου	τύπος	Ύψος	διάμετρος	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ127. (115, ΕΕ 149)	κυκλικό	1,10	4,55	27	0,88	Α
Σ128. (133, ΕΕ 155)	κυκλικό	1,13	4,80	30	1,05	Α
Σ129. (140, ΕΕ151)	κυκλικό	1,26	4,80	34	0,62	Α
Σ130. (101, ΕΕ 157)	κυκλικό	1,26	3,85	25	0,97	Α
Σ131. (242, ΕΕ 864)	κυκλικό	0,70	3,89	13	0,69	Α
Σ132. (235, ΕΕ 1009)	κυκλικό	1,24	3,86	20		Α
Σ133. (236)	κυκλικό	1,00	3,40	10	0,69	Α
Σ134. (176, ΕΕ 857)	κυκλικό	0,95	4,80	27	0,94	Α
Σ135. (143, ΕΕ 115)	κυκλικό	1,20	4,16	24	0,83	Α
Σ136. (256, ΕΕ 2006)	κυκλικό	1,10	4,3	17	0,90	Α
Σ137. (150, ΕΕ 145)	ἐλλειψοειδές	1,00	4,70	28	0,79	Α
Σ138. (128, ΕΕ 152)	ἐλλειψοειδές	0,95	5,00	27	0,95	Α
Σ139. (123, ΕΕ 159)	ἐλλειψοειδές	1,00	4,80	24	0,90	Α
Σ140. (249, ΕΕ 871)	ἐλλειψοειδές	1,04	4,25	20	1,10	Α
Σ141. (251, ΕΕ 116)	ἐλλειψοειδές	0,80	4,11	19	0,65	Α
(165, ΕΕ 131)	ἐλλειψοειδές	0,98	4,20	8	0,70	Θ
(206, ΕΕ 848)	ἐλλειψοειδές	0,73	4,00	9	0,60	Θ
(166, ΕΕ 070)	ἐλλειψοειδές	1,05	3,02	7	0,91	Θ

(161, EE 164)	ἐλλειψοειδές	0,60	5,10	5		Θ
(118, EE 849)	ἐλλειψοειδές	0,96	3,66	11	0,72	Θ

Πίνακας Α1.8. Μετρικὰ στοιχεῖα σφονδυλίων γεωμετρικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῴψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ143. (M88/πδ14)	κωνικό	1,9	2,9	15	0,6	Θ
Σ144. (M91/πδ24)	κωνικό	1,9	2,5	10	0,5	Α
Σ145. (M91/πδ23)	κωνικό	2,0	2,5	13	0,6	Α
Σ146. (M91/πδ25)	κωνικό	2,1	2,2	9	0,5	Α
Σ147. (M00/πδ3)	κωνικό	1,4	2,2	5	0,5	Α
Σ148. (M85/Απδ2)	κωνικό	1,8	2,9	10	0,5	Α
Σ149. (M93/πδ2)	κωνικό	1,6	3	8	0,6	Θ
Σ150. (M96/πδ354)	κωνικό	1,9	2,6	14	0,6	Α
Σ151. (M84/Αλδ1)	κωνικό	1,6	2,2	11	0,5	Α
Σ152. (M84/πδ7)	ἀμφικωνικό	2,1	2,4	10	0,45	Α
Σ153. (M85/πδ2)	ἀμφικωνικό	2,2	3,1	16	0,6	Α
Σ154. (M85/πδ3)	ἀμφικωνικό	2,1	2,3	12	0,5	Α
Σ155. (M93/πδ47)	ἀμφικωνικό	1,0	2,2	10	0,5	Α
Σ156. (M93/πδ49)	ἀμφικωνικό	2,2	2,5	16	0,5	Α
Σ157. (M97/πδ152)	ἀμφικωνικό	2,8	3,2	22	0,5	Α
Σ158. (M96/πδ353)	ἀμφικωνικό	2,3	2,7	16	0,5	Α
Σ159. (M93/πδ54)	ἀμφικωνικό	2,4	2,6	8	0,6	Θ
Σ160. (M83/Απδ1)	ἀμφικωνικό	3,0	3,0	21	0,6	Α
Σ161. (M84/Απδ2)	ἀμφικωνικό	1,5	2,0	5	0,44	Α
Σ162. (M84/Απδ3)	ἀμφικωνικό	3,1	3,4	32	0,5	Α
Σ163. (M86/Απδ1)	ἀμφικωνικό	2,8	3,5	16	0,5	Θ
Σ164. (M94/Απδ951)	ἀμφικωνικό	2,8	3,2	11	0,6	Θ
Σ165. (M90/πδ251)	ἀμφικωνικό	2,4	2,2	16	0,5	Α
Σ166. (M90/πδ253=Απδ3)	ἀμφικωνικό	2,7	3,5	36	0,6	Α
Σ167. (M86/πδ28)	Σφαιρικό	1,4	2	4	0,5	Θ
Σ168. (M93/πδ48)	Σφαιρικό	1,3	1,9	9	0,5	Α
Σ169. (M84/Απδ4)	Σφαιρικό	2,3	3,3	25	0,4	Α

Πίνακας Α1.9. Μετρικὰ στοιχεῖα σφονδυλίων ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῴψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ170. (M82/πδ34)	ἡμισφαιρικό	2,6	3,7	23	0,6	Α
Σ171. (M89/πδ8)	ἡμισφαιρικό	1,5	2,3	13	0,5	Α
Σ172. (M90/πδ40)	κωνικό	2,8	3,1	21	0,6	Α
Σ173. (M90/πδ41)	κωνικό	2,2	2,5	12	0,6	Α
Σ174. (M82/πδ35)	κωνικό	2,7	3,1	24	0,6	Α
Σ175. (M81/πδ12)	κωνικό	2,1	3	17	0,7	Α
Σ176. (M93/πδ1)	κωνικό	2,9	3	12	0,4	Α
Σ177. (M93/πδ36)	ἀμφικωνικό	2,4	2,7	14	0,5	Α
Σ178. (M93/πδ40)	ἀμφικωνικό	2,4	2,9	17	0,6	Α
Σ179. (M99/πδ221)	ἀμφικωνικό	2,8	3,2	34	0,6	Α
Σ180. (M99/πδ11)	ἀμφικωνικό	1,5	1,8	4	0,4	Α
Σ181. (M93/πδ19)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,5	4,7	45	0,8	Α
Σ182. (M87/πδ29)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	2,7	5,4	66	0,3	Α
Σ183. (M91/Απδ1)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,9	3,2	36	0,6	Α
Σ184. (M89/πδ27)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	3,3	5,4	73	0,8	Α

Πίνακας Α1.10. Μετρικά στοιχεία σφονδυλίων ἑλληνιστικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ185. (M88/πδ1)	Κωνικό	1,9	3	14	0,5	Α
Σ186. (M93/Λδ46)	Κωνικό	2,7	2,9	16	0,6	Α
Σ187. (M01/πδ303=1)	Κωνικό	2,7	2,5	17	0,5	Α
Σ188. (M88/πδ2)	Κωνικό	2,5	3,5	13	0,8	Θ
Σ189. (M89/Απδ2)	Κωνικό	2,4	2,8	7	0,4	Θ
Σ190. (M88/πδ15)	Κωνικό	1,1	2,5	7	0,5	Θ
Σ191. (M00/πδ2)	Κωνικό	2,2	3,2	22	0,6	Θ
Σ192. (ΑΕ79/πδ1)	Κωνικό	1,7	3,2	11	0,6	Α
Σ193. (M89/πδ2)	ἀμφικωνικό	3,0	4,1	38	0,7	Α
Σ194. (M94/πδ5)	ἀμφικωνικό	2,0	2,5	8	0,6	Α
Σ195. (M87/πδ36)	ἀμφικωνικό	2,2	2,6	14	0,5	Α
Σ196. (M86/πδ31)	ἀμφικωνικό	1,7	2,3	8	0,4	Θ
Σ197. (M88/πδ31)	ἀμφικωνικό	1,7	2,7	13	0,4	Α
Σ198. (M89/πδ25)	ἀμφικωνικό	2,5	2,6	16	0,5	Α
Σ199. (M91/πδ27)	ἀμφικωνικό	1,7	2,1	7	0,4	Α
Σ200. (M88/πδ3)	ἀμφικωνικό	2,0	2,8	14	0,6	Α
Σ201. (M89/πδ8)	ἀμφικωνικό	1,9	2,6	13	0,4	Α
Σ202. (M89/πδ30)	ἀμφικωνικό	1,5	3,0	10	0,7	Θ
Σ203. (M90/πδ21)	Κωδωνόσχημο	2,0	2,9	13	0,5	Θ
Σ204. (M93/πδ38)	Κωδωνόσχημο	1,4	2,3	7	0,4	Α
Σ205. (M00/πδ304)	Κωδωνόσχημο	1,9	2,4	11	0,5	Α
Σ206. (M01/πδ204)	Κωδωνόσχημο	1,9	2,6	8	0,5	Α
Σ207. (M01/πδ624=12)	Κωδωνόσχημο	1,9	2,4	11	0,5	Α
Σ208. (M01/πδ617)	Κωδωνόσχημο	1,8	2,7	11	0,5	Α
Σ209. (ΠΑΤ98/πδ1)	Κωδωνόσχημο	1,9	3,1	16	0,7	Α
Σ210. (M83/πδ18)	Κυλινδρικό	1,8	2,7	18	0,6	Α
Σ211. (M90/πδ45)	Κυλινδρικό	2,7	2,6	26	0,7	Α
Σ212. (M82/πδ14)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,2	5,2	54	0,6	Α
Σ213. (M93/πδ5)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,2	3,7	24	1,0	Θ
Σ214. (ΠΑΤ98/πδ2)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	1,3	3,5	18	0,6	Α
Σ215. (M84/πδ6)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	1,9	4,5	43	0,6	Α
Σ216. (M87/πδ40)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	2,1	3,1	10	0,5	Θ
Σ217. (M97/πδ726=26)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	2,1	4,0	30	1,0	Α
Σ218. (M91/πδ19)	ἡμισφαιρικό	1,7	3,1	17	0,7	Α
Σ219. (M94/Λδ401)	ἡμισφαιρικό	1,9	2,3	16	0,5	Α
Σ220. (M01/πδ553)	Σφαιρικό ἐλλειψοειδές	1,5	2,5	9	0,4	Α
Σ221. (M01/πδ904=10)	Σφαιρικό ἐλλειψοειδές	2,5	3,1	23	0,7	Α
Σ222. (M00/Λδ201)	Σὲ σχῆμα κιονοκράνου	1,9	2,8	13	0,5	Θ

Πίνακας Α11. Μετρικά στοιχεία τῶν σφονδυλίων συλλογῆς Ἐμμ. Ἰωαννίδη

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ233. (ΣΕΙ/198)	κωνικό	2,5	3,8	31	0,7	Α
Σ234. (ΣΕΙ/203)	κωνικό	2,3	2,8	15	0,6	Α
Σ235. (ΣΕΙ/204)	κωνικό	2,4	2,8	15	0,5	Α
Σ236. (ΣΕΙ/205)	κωνικό	2,3	2,8	15	0,5	Α
Σ238. (ΣΕΙ/207)	κωνικό	2,1	2,7	14	0,6	Α
Σ239. (ΣΕΙ/208)	κωνικό	2,3	2,7	15	0,6	Α
Σ240. (ΣΕΙ/209)	κωνικό	2,3	2,6	13	0,5	Α

Αριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῴψος	Δ.	βάρος	Δ. ὀπῆς	διατήρηση
Σ241. (ΣΕΙ/210)	κωνικό	2,2	2,8	14	0,6	A
Σ242. (ΣΕΙ/211)	κωνικό	2,4	2,9	19	0,5	A
Σ243. (ΣΕΙ/212)	κωνικό	2,4	2,8	16	0,5	A
Σ244. (ΣΕΙ/213)	κωνικό	2,1	2,6	12	0,7	A
Σ245. (ΣΕΙ/214)	κωνικό	2,3	2,7	14	0,5	A
Σ246. (ΣΕΙ/215)	κωνικό	2	2,9	14	0,6	A
Σ247. (ΣΕΙ/216)	κωνικό	2,3	3	23	0,6	A
Σ248. (ΣΕΙ/217)	κωνικό	2,3	2,8	15	0,5	A
Σ249. (ΣΕΙ/218)	κωνικό	2,3	2,7	14	0,5	A
Σ250. (ΣΕΙ/220)	κωνικό	2,4	2,8	17	0,6	A
Σ251. (ΣΕΙ/221)	κωνικό	2,4	2,5	12	0,5	A
Σ252. (ΣΕΙ/222)	κωνικό	2,1	2,4	10	0,5	A
Σ253. (ΣΕΙ/224)	κωνικό	1,9	2,6	9	0,5	A
Σ254. (ΣΕΙ/225)	κωνικό	2,1	2,6	13	0,5	A
Σ255. (ΣΕΙ/226)	κωνικό	2,3	2,7	15	0,6	A
Σ256. (ΣΕΙ/227)	κωνικό	2,2	2,5	12	0,6	A
Σ257. (ΣΕΙ/228)	κωνικό	2,0	2,4	10	0,5	A
Σ258. (ΣΕΙ/229)	κωνικό	2,1	2,7	13	0,6	A
Σ259. (ΣΕΙ/230)	κωνικό	2,0	2,6	12	0,6	A
Σ260. (ΣΕΙ/231)	κωνικό	2,2	2,6	14	0,6	A
Σ261. (ΣΕΙ/232)	κωνικό	2,1	2,6	12	0,6	A
Σ262. (ΣΕΙ/233)	κωνικό	2,0	2,6	9	0,6	A
Σ263. (ΣΕΙ/234)	κωνικό	2,2	2,7	15	0,6	A
Σ264. (ΣΕΙ/235)	κωνικό	2,2	2,7	14	0,6	A
Σ265. (ΣΕΙ/236)	κωνικό	2,1	2,6	11	0,6	A
Σ266. (ΣΕΙ/237)	κωνικό	2,1	2,4	12	0,6	A
Σ267. (ΣΕΙ/238)	κωνικό	2,1	2,6	12	0,6	A
Σ268. (ΣΕΙ/239)	κωνικό	1,9	2,4	10	0,6	A
Σ269. (ΣΕΙ/240)	κωνικό	2,1	2,6	9	0,6	A
Σ270. (ΣΕΙ/241)	κωνικό	2,2	2,7	14	0,6	A
Σ271. (ΣΕΙ/242)	κωνικό	2,1	2,6	13	0,6	A
Σ272. (ΣΕΙ/243)	κωνικό	2,2	2,6	12	0,6	A
Σ273. (ΣΕΙ/244)	κωνικό	2,2	2,8	14	0,6	A
Σ274. (ΣΕΙ/245)	κωνικό	2,2	2,6	10	0,5	A
Σ275. (ΣΕΙ/246)	κωνικό	2,3	2,8	18	0,6	A
Σ276. (ΣΕΙ/247)	κωνικό	2,1	2,7	12	0,6	A
Σ277. (ΣΕΙ/248)	κωνικό	2,2	2,7	13	0,7	A
Σ278. (ΣΕΙ/249)	κωνικό	1,9	2,5	10	0,6	A
Σ279. (ΣΕΙ/250)	κωνικό	2,4	2,8	16	0,5	A
Σ280. (ΣΕΙ/251)	κωνικό	2,1	2,6	11	0,5	A
Σ281. (ΣΕΙ/252)	κωνικό	2,1	2,5	12	0,6	A
Σ282. (ΣΕΙ/253)	κωνικό	2,1	2,5	13	0,6	A
Σ283. (ΣΕΙ/254)	κωνικό	2,1	2,7	14	0,6	A
Σ284. (ΣΕΙ/255)	κωνικό	2,1	2,6	11	0,5	A
Σ285. (ΣΕΙ/256)	κωνικό	2,1	2,6	11	0,6	A

A.2. Ὑψη, τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης ἐπιφανειῶν, διακόσμηση

Πίνακας A2. 1 σφονδυλίων τῆς φάσης ΜαII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ1. (263, ΕΕ 716)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά ἀσβεστολιθικά		
Σ2. (149, ΕΕ 108)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἐρυθροῦ σχιστόλιθου		
Σ3. (264, ΕΕ 719)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ4. (267, ΕΕ 726)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	Ἐγχάρακτη
Σ5. (266, ΕΕ 723)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ6. (265, ΕΕ 724)	Δισκοειδῆς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ7. (148, ΕΕ 106)	Δισκοειδῆς ἀμφίκυρτο	ἐρυθροῦ σχιστόλιθου		
Σ8. (259, ΕΕ 710)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	ἐμπέιστη
Σ9. (156, ΕΕ 111)	κωνικό	ἐρυθροῦ σχιστόλιθου		
Σ10. (260, ΕΕ 711)	ἡμισφαιρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ11. (262, ΕΕ 714)	δακτυλιόσχημο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		

Πίνακας A2.2. διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων τῆς φάσης ΜαII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ12. (261, ΕΕ 712)	κυκλικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	

Πίνακας A2. 3. σφονδυλίων τῆς φάσης ΜαIII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ13. (160, ΕΕ 179)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά		
Σ14. (219, ΕΕ 831)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	Ἐγχάρακτη
Σ15. (216, ΕΕ 832)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ16. (112, ΕΕ 176)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ17. (94, ΕΕ 177)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	Λείανση	
Σ18. (138, ΕΕ 196)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ19. (83, ΕΕ 198)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	μαρμαρυγίας	ἐξομάλυνση	
Σ20. (217, ΕΕ 833)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ21. (157, ΕΕ 909)	Δισκοειδῆς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	ἐμπέιστη

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ22. (158, ΕΕ 910)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ23. (153, ΕΕ 912)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	Σφράγισμα
Σ24. (207, ΕΕ 841)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ25. (88, ΕΕ 844)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ26. (213, ΕΕ 846)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	μαρμαρυγίας	ἐξομάλυνση	
Σ27. (296, ΕΕ 333)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ28. (289, ΕΕ 420)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ29. (167, ΕΕ 174)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ30. (109, ΕΕ 173)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ31. (93, ΕΕ 186)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ.32 (312)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(168, ΕΕ 174)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	Ἐρυθρός σχιστόλιθος		
(209, ΕΕ 845)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(307)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(164, ΕΕ 852)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
(274, ΕΕ 903)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(311)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(116, ΕΕ 182)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά		
(91, ΕΕ 186)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	Λείανση	
(92, ΕΕ 186)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	Λείανση	
(221, ΕΕ 187)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(326)	Δισκοειδὲς ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ33. (210, ΕΕ 836)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ34. (113, ΕΕ 837)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀσβεστολιθικά		
Σ35. (97, ΕΕ 838)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ36. (211, ΕΕ 839)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ37. (95, ΕΕ 840)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ38. (155, ΕΕ 906)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
Σ39. (102, ΕΕ 185)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	πατελιά	Λείανση	
Σ 40. (325)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ41. (290, ΕΕ 421)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀσβεστολιθικά		
Σ42. (126, ΕΕ 850)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ43. (310)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		ἐμπέστη
Σ44. (208, ΕΕ 835)	κωνικό	πατελιάς	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη
Σ45. (285, ΕΕ 062)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά		
Σ46. (96, ΕΕ 842)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ47. (98, ΕΕ 843)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση.	
Σ48. (145, ΕΕ 908)	κωνικό	πατελιά	λείανση	
Σ49. (286, ΕΕ 064)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ50. (300)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ51. (295, ΕΕ 307)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ52. (303, ΕΕ 030)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά		
Σ53. (124, ΕΕ 181)	κωνικό	πατελιά		
Σ54. (287, ΕΕ 407)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά		
(183, ΕΕ 8508)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά		
(313)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά		
(314)	κωνικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ55. (125, ΕΕ 191)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ56. (114, ΕΕ 178)	ἀμφικωνικό	ἀσβεστολιθικά		
Σ57. (220, ΕΕ 830)	ἀμφικωνικό	μαρμαρυγίας		
Σ58. (147, ΕΕ 907)	ἀμφικωνικό	ἀσβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά	Στίλβωση	
Σ59. (291, ΕΕ 423)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ60. (301, ΕΕ 031)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	

Πίνακας Α2.4. λιθίνων σφονδυλίων τῆς φάσης ΜαIII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	λίθος	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ67. (294, ΕΕ 306)	Λίθινο πολυγωνικό	πρασινωπὸς σχιστόλιθος		
Σ68. (297, ΕΕ 660)	Λίθινο Δισκοειδὲς	πράσινος σχιστόλιθος	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη

Πίνακας Α2.5. διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων τῆς φάσης ΜαIII

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ61. (127, ΕΕ 193)	κυκλικό	πατελιά		
Σ62. (106, ΕΕ 184)	κυκλικό	πατελιά	Λείανση	
Σ63. (104, ΕΕ 195)	κυκλικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ64. (146, ΕΕ 901)	κυκλικό	πατελιά		
Σ65. (288)	ἐλλειψοειδὲς	Πατελιά		

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ66. (105, EE192)	ἐλλειψοειδές	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(130, EE 183)	ἐλλειψοειδές	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(103, EE 851)	ἐλλειψοειδές	πατελιά	Λείανση	
(131, EE 194)	ἐλλειψοειδές	πατελιά	Στίλβωση	
(134, EE 199)	κυκλικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		

Πίνακας Α2.6. σφονδυλίων της φάσης ΜαΙV

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ69. (108, EE 134)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά		
Σ70. (212, EE 136)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ71. (151, EE 124)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά		
Σ72. (107, EE 150)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ73. (244, EE 866)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ74. (268)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	Στίλβωση	
Σ75. (132, EE 161)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
Σ76. (129, EE 167)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ77. (243, EE 865)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ78. (175, EE 856)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ79. (246, EE 868)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ80. (234, EE 1011)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	μαρμαρυγίας		
Σ81. (320)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	Σφράγισμα
Σ82. (179, EE1016)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀσβεστολιθικά		
Σ83. (180, EE1013)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ84. (144, EE117)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
(238, EE 861)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
(324)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(273)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(255, EE 071)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	μαρμαρυγίας		
(275, EE 1001)	Δισκοειδές ἐπιπεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
(215, EE 139)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	πατελιά		
(117, EE 153)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀσβεστολιθικά		
(120, EE 154)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(135, EE 156)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(306)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(308)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(305)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(137, EE 163)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀσβεστολιθικά		
(159, EE 165)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀσβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά	Στίλβωση	
(110, EE 166)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(139, EE 168)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	μαρμαρυγία		
(177, EE 1014)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
(322)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ85. (152, EE 141)	Δισκοειδῆς ἐπιτεδόκυρτο	πατελιά		
Σ86. (241, EE 863)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ87. (240, EE 862)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ88. (182, EE 1007)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ89. (252, EE 1006)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ90. (239, EE 861)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ91. (321)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ92. (247, EE 869)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(279, EE 234)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(271, EE 2035=179)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	πατελιά		
(272, EE 1523)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ93. (163, EE 135)	Δισκοειδῆς κυλινδρικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ94. (85, EE 128)	κωνικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ95. (121, EE 132)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ96. (119, EE 158)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ97. (100, EE 162)	κωνικό	Πατελιά	Εξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ98. (129, ΕΕ 129)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ99. (99, ΕΕ 140)	κωνικό	πατελιά	Στίλβωση	
Σ100. (280, ΕΕ 244)	κωνικό	πατελιά		
Σ101. (283, ΕΕ 1512)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ102. (281, ΕΕ 247)	κωνικό	πατελιά καὶ μαρμαρυγίας		
Σ103. (172, ΕΕ 1012)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ104. (181, ΕΕ 1003)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ105. (323)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη
Σ106. (178, ΕΕ 1002)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	Ἐγχάρακτη
(122, ΕΕ 133)	κωνικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(328)	κωνικό	πατελιά		
(111, ΕΕ 160)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(171, ΕΕ 855)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά καὶ σχιστολιθικά		
(276, ΕΕ 1001)	κωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ107. (154, ΕΕ 123)	κωνικό	ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ108. (218, ΕΕ 127)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ109. (282, ΕΕ 251)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ110. (309)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ111. (250, ΕΕ 1000)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	μαρμαρυγίας		Ἐγχάρακτη
Σ112. (173, ΕΕ 1010)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(170, ΕΕ 855)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ113. (253, ΕΕ 1004)	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ114. (136, ΕΕ 144)	ἀμφικωνικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ115. (270, ΕΕ158 = 2014)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ116. (258, ΕΕ 155= 2012)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ117. (142, ΕΕ 119)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(169, ΕΕ 853)	ἀμφικωνικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
(237, ΕΕ 859)	ἀμφικωνικό	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ118. (86, ΕΕ 130)	ἀμφικωνικό	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ119. (87, ΕΕ 138)	ἡμισφαιρικό	πατελιά	Στίλβωση	
Σ120. (277, ΕΕ 1601)	ἡμισφαιρικό	πατελιά	Στίλβωση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ121. (284, ΕΕ 2007)	ἡμισφαιρικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	Στίλβωση	
Σ122. (90, ΕΕ 148)	ἡμισφαιρικὸ	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ123. (245, ΕΕ 867)	Σφαιρικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ124. (248, ΕΕ 870)	Σφαιρικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
(174, ΕΕ 1015)	Σφαιρικὸ	πατελιάς		
Σ125. (214, ΕΕ 137)	Κυλινδρικό, κοίλες ἐπιφάνειες	πατελιά		
Σ126. (141, ΕΕ 118)	Κυλινδρικό, κοίλες ἐπιφάνειες	πατελιά		

Πίνακας Α2.7. διάτρητων δισκοειδῶν ὀστράκων τῆς φάσης ΜαIV

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ127. (115, ΕΕ149)	κυκλικὸ	πατελιά		
Σ128. (133, ΕΕ155)	κυκλικὸ	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ129. (140, ΕΕ151)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ130. (101, ΕΕ157)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ131. (242, ΕΕ864)	κυκλικὸ	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ132. (235, ΕΕ 1009)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
Σ133. (236)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ134. (176, ΕΕ857)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ135. (143, ΕΕ115)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ136. (256, ΕΕ2006)	κυκλικὸ	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
Σ137. (150, ΕΕ 145)	ἐλλειψοειδές	πατελιά φαιό ἐπίχρυσμα,	ἐξομάλυνση	
Σ138. (128, ΕΕ152)	ἐλλειψοειδές	πατελιά		
Σ139. (123, ΕΕ159)	ἐλλειψοειδές	πατελιά		
Σ140. (249, ΕΕ871)	ἐλλειψοειδές	ἀσημένιος μαρμαρυγίας		
Σ141. (251, ΕΕ 116)	ἐλλειψοειδές	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(165, ΕΕ 131)	ἐλλειψοειδές	ἀσβεστολιθικά		
(206, ΕΕ 848)	ἐλλειψοειδές	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(166, ΕΕ 070)	ἐλλειψοειδές	ἀνάμικτα σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά		
(161, ΕΕ 164)	ἐλλειψοειδές	πατελιά		
(118, ΕΕ 849)	ἐλλειψοειδές	πατελιά		

Πίνακας Α2.8 λιθίνων σφονδυλίων φάσης ΜαΙV

Αριθμός Καταλόγου	τύπος	Λίθος	Τεχνική όλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ142. (304, ΕΕ 049)	λίθινο Κυλινδρικό	Κουφονήσιου έρυθρωπός ἀσβεστόλιθος		
(278, ΕΕ 833)	πολυγωνικό	Λίθος ὑπόλευκος μαλακός		
(254, ΕΕ 2001)	Δισκοειδές κυκλικό	λευκός ἀσβεστόλιθος		
(292)	Δισκοειδές ἐλλειψοειδές	πρασινωπός σχιστόλιθος		

Πίνακας Α2.9 σφονδυλίων γεωμετρικῆς περιόδου

Αριθμός Καταλόγου	Τύπος	Πηλός		Τεχνική όλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		χρῶμα	προσμίξεις		
Σ143. (Μ88/πδ14)	κωνικό	έρυθρωπός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	Γραπτή, Μελανό γάνωμα
Σ144. (Μ91/πδ24)	κωνικό	καστανός βαθύς	σχιστολιθικές	Στίλβωση	Γραπτή, Μελανό γάνωμα
Σ145. (Μ91/πδ23)	κωνικό	φαιός μελανός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	Γραπτή, μελανοκάστανο.
Σ146. (Μ91/πδ25)	κωνικό	φαιοκάστανος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	Γραπτή, Μελανό γάνωμα
Σ147. (Μ00/πδ3)	κωνικό	καστανομέλανος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ148. (Μ85/Απδ2)	κωνικό	καστανομέλανος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ149. (Μ93/πδ2)	κωνικό	έρυθρωπός-φαιός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	Γραπτή, Μελανό γάνωμα
Σ151. (Μ84/πδ7)	ἀμφικωνικό	έρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ152. (Μ85/πδ2)	ἀμφικωνικό	έρυθροκάστανος	σχιστολιθικές		
Σ153. (Μ85/πδ3)	ἀμφικωνικό	καστανόφαιος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ154. (Μ93/πδ47)	ἀμφικωνικό	έρυθρωπός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ155. (Μ93/πδ49)	ἀμφικωνικό	έρυθρωπός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ156. (Μ97/πδ152)	ἀμφικωνικό	καστανός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ157. (Μ96/πδ353)	ἀμφικωνικό	έρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ158. (Μ96/πδ354)	ἀμφικωνικό	τεφρός	ἀσβεστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
Σ159. (Μ93/πδ54)	ἀμφικωνικό	καστανός-ρόδιος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ160. (Μ83/Απδ1)	ἀμφικωνικό	έρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ161. (Μ84/Απδ2)	ἀμφικωνικό	καστανορόδιος	σχιστολιθικές		
Σ162. (Μ84/Απδ3)	ἀμφικωνικό	έρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ163. (Μ86/Απδ1)	ἀμφικωνικό	καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ164. (Μ94/Απδ951)	ἀμφικωνικό	έρυθροκάστανος	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ165. (Μ90/πδ251)	ἀμφικωνικό	έρυθρωπός	Πατελιά καὶ μαρμαρυγίας	Στίλβωση	
Σ166. (Μ90/πδ253=Απδ3)	ἀμφικωνικό	έρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ167. (Μ86/πδ28)	Σφαιρικό	έρυθρός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	
Σ168. (Μ93/πδ48)	Σφαιρικό	έρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ169. (Μ84/Απδ4)	Σφαιρικό	έρυθροκάστανος	πατελιά	ἐξομάλυνση	
Σ150. (Μ84/Αλδ1)	κωνικό	Λίθος μελανός μὲ πρασινωπές φλεβώσεις		Λείανση	

Πίνακας Α2.10 σφονδυλίων ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		χρῶμα	προσμίξεις		
Σ170. (Μ82/πδ34)	Κωνικά ἡμισφαιρικό	καστανοροδίνος 7,5 ΥR,7/6			Γραπτὴ διακόσμηση
Σ171. (Μ89/πδ8)	Κωνικά ἡμισφαιρικό	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό ἐξομάλυνση	
Σ172. (Μ90/πδ40)	κωνικό	ἐρυθρός-φαιός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	Γραπτὴ διακόσμηση
Σ173. (Μ90/πδ41)	κωνικό	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές μαρμαρυγίας	ἐξομάλυνση	
Σ174. (Μ82/πδ35)	κωνικό	καστανοροδίνος φαιός πυρήνας 10ΥR,7/4			
Σ175. (Μ81/πδ12)	κωνικό	φαιός	ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό. Στίλβωση	
Σ176. (Μ93/πδ1)	κωνικό	φαιοκάστανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ177. (Μ93/πδ36)	ἀμφικωνικό	καστανός	σχιστολιθικές	Λείανση	
Σ178. (Μ93/πδ40)	ἀμφικωνικό	καστανομέλανος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	Γραπτὴ διακόσμηση
Σ179. (Μ99/πδ221)	ἀμφικωνικό	ἐρυθροκάστανος	Σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ180. (Μ99/πδ11)	ἀμφικωνικό	καστανομέλανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ181. (Μ93/πδ19)	Δισκοειδές ἐπιτεδόκυρτο	ἐρυθρωπός-φαιός	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ182. (Μ87/πδ29)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές.	ἐξομάλυνση	
Σ183. (Μ91/Απδ1)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα τεφρό, ἐξομάλυνση	
Σ184. (Μ89/πδ27)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	χαράγματα

Πίνακας Α2.11. σφονδυλίων ἑλληνιστικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
Σ185. (Μ88/πδ1)	Κωνικό	ἐρυθρός-φαιός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ186. (Μ93/Λδ46)	Κωνικό	Λίθος φαιομέλανος		Λείανση	
Σ187. (Μ01/πδ303=1)	Κωνικό	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	Στίλβωση	ἐμπίεστη
Σ188. (Μ88/πδ2)	Κωνικό	Καστανοροδίνος	σχιστολιθικές		
Σ189. (Μ89/Απδ2)	Κωνικό	Καστανέρυθος	ἀσβεστολιθικές μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
Σ190. (Μ88/πδ15)	Κωνικό	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές		
Σ191. (Μ00/πδ2)	Κωνικό	Καστανέρυθος	σχιστολιθικές		
Σ192. (ΑΕ79/πδ1)	Κωνικό	Καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ193. (Μ89/πδ2)	ἀμφικωνικό	Καστανός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό. Στίλβωση	
Σ194. (Μ94/πδ5)	ἀμφικωνικό	Φαιοροδίνος	πατελιά καὶ μαρμαρυγίας	Στίλβωση	
Σ195. (Μ87/πδ36)	ἀμφικωνικό	Καστανόφαιος	σχιστολιθικές	Στίλβωση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
Σ197. (M88/πδ31)	ἀμφικωνικό	ἐρυθρωπὸς φαιός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα ἐρυθρό	
Σ198. (M89/πδ25)	ἀμφικωνικό	Καστανοροδίνος	ἀσβεστολιθικές		
Σ199. (M91/πδ27)	ἀμφικωνικό	Καστανός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανομέλανο, ἐξομάλυνση	
Σ200. (M88/πδ3)	ἀμφικωνικό	Καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ201. (M89/πδ8)	ἀμφικωνικό	Καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ202. (M89/πδ30)	ἀμφικωνικό	Καστανοροδίνος	σχιστολιθικές		
Σ203. (M90/πδ21)	Κωδωνόσχημο	ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα. Λείανση	
Σ204. (M93/πδ38)	Κωδωνόσχημο	Καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	Χάραγμα
Σ205. (M00/πδ304)	Κωδωνόσχημο	Πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ206. (M01/πδ204)	Κωδωνόσχημο	Ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ207. (M01/πδ624=12)	Κωδωνόσχημο	Πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ208. (M01/πδ617)	Κωδωνόσχημο	Καστανός ρόδιος	σχιστολιθικές		
Σ209. (ΠΑΤ98/πδ1)	Κωδωνόσχημο	Καστανός	σχιστολιθικές καὶ χαλαζίας	ἐξομάλυνση	
Σ210. (M83/πδ18)	Κυλινδρικό	Πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα ανοικτό καστανό. ἐξομάλυνση	
Σ211. (M90/πδ45)	Κυλινδρικό	ἐρυθρός-φαιός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη καὶ ἐμπίεστη
Σ212. (M82/πδ14)	Δισκοειδές	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα πορτοκαλέρυθρο.	
Σ213. (M93/πδ5)	Δισκοειδές	ἐρυθρωπὸς-φαιός	σχιστολιθικές		
Σ214. (ΠΑΤ98/πδ2)	Δισκοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές		
Σ215. (M84/πδ6)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ216. (M87/πδ40)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	Καστανόφαιος	σχιστολιθικές μαρμαρυγίας	ἐπίχρισμα καστανό. ἐξομάλυνση	
Σ217. (M97/πδ726=26)	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	Καστανέρυθρος	σχιστολιθικές		
Σ218. (M91/πδ19)	ἡμισφαιρικό	Φαιοκάστανος	ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα ἐρυθροκάστανο, ἐξομάλυνση	
Σ219. (M94/Λδ401)	ἡμισφαιρικό	Λίθος πρασινομέλανος		λείανση	Ἐγχάρακτη
Σ220. (M01/πδ553)	Σφαιρικό ἐλλειψοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ221. (M01/πδ904=10)	Σφαιρικό ἐλλειψοειδές	Φαιοκάστανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
Σ222. (M00/Λδ201)	Σε σχῆμα κιοнокράνου	Μάρμαρο λευκό		λείανση	Ἐγχάρακτη

Παράρτημα Β

Ἄγνυθες - Ὑφαντικὰ Βάρη

Τὸ παράρτημα Β' περιλαμβάνει ἀναλυτικούς πίνακες δεδομένων τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν ἀπὸ τὴν Ἀμοργὸ.

Στὴν ὑποενότητα Β.1 στοὺς πίνακες παρατίθενται τὰ μετρικὰ στοιχεῖα, δηλαδή οἱ βασικὲς μετρήσεις ὕψους, διαμέτρου, διαστάσεων βάσεως, διαμέτρων ὀπῶν ἀπόστασης μεταξύ τους, πάχους καὶ βάρους, οἱ ὁποῖες σχετίζονται μὲ τὴν λειτουργικὴ χρήση τους, καθὼς καὶ ἡ διατήρηση τῶν ἀντικειμένων τοῦ περιγραφικοῦ καταλόγου ποὺ προηγεῖται κατὰ ἐποχὴ καὶ τύπο.

Στὴν ὑποενότητα Β.2 στοὺς πίνακες παρουσιάζονται ὅλες οἱ σχετικὲς πληροφορίες μὲ τὴν ὕλη ποὺ χρησιμοποιήθηκε γιὰ τὴν κατασκευὴ των ὑφαντικῶν βαρῶν, οἱ ὁποῖες ἀφοροῦν στὸ χρῶμα τοῦ πηλοῦ καὶ στίς ὁρατὲς ἀπὸ τὴν μακροσκοπικὴ μελέτη προσμείξεις καὶ ἐγκλείσματα χαλκιῶν, στὴν τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης τῶν ἐπιφανειῶν, καθὼς καὶ στὴν διακόσμηση τους.

Β.1. Μετρικὰ στοιχεῖα καὶ κατάσταση διατήρησης

Πίνακας Β.1.1 ὑφαντικῶν βαρῶν γεωμετρικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ὑψος	βάση		βάρος	Διαμ ὀπῆς	διατήρ ηση
A1. M85/Aπδ 1	πυραμιδοειδές	4,2	2,8	2,7	34	0,4	A
A2. M84/Aπδ 5	πυραμιδοειδές	4,1	2,2	1,7	18	0,3	A
A3. M84/Aπδ 6	πυραμιδοειδές	4,2	2,2	2,0	21	0,3	A

Πίνακας Β1.2. ὑφαντικῶν βαρῶν ἀρχαϊκῆς-κλασσικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ὑψος	βάση		Πάχ.	βάρος	Δ.ὀπης/ῶν	διατήρησ η
A4. M90/πδ 23	πυραμιδοειδές	6,0	3,2	2,9		52	0,4	A
A5. M89/πδ 19	πυραμιδοειδές	6,3	3,0	2,7		56	0,5	A
A6. M93/πδ23	πυραμιδοειδές	4,7	3,3	3,1		49	0,6	A
A7. M96/πδ360	πυραμιδοειδές	6,4	3,3	2,8		63	0,5	A
A8. M89/πδ 22	πυραμιδοειδές	6,2	3,1	3,2		68	0,5	A
A9. M87/πδ 2	πυραμιδοειδές	4,5	3,6	3,5		45		Θ
A10. M99/πδ8=204	πυραμιδοειδές	5,9	3,3	3,1		50	0,5	A
A11. M81/πδ 26	πυραμιδοειδές	4,4	3,2	3,1		40	0,5	A
A12. M81/πδ 31	πυραμιδοειδές	5,0	3,2	3,0		40	0,7	A

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυθος	βάση		Πάχ.	βάρος	Δ.ὀπής/ών		διατήρησ η
A14. M99/πδ5=202	Πυραμιδοειδές με δύο ὀπές	5,6	4,3	2,8		78	0,4	0,4	A
A15. M87/πδ 15	Φακοειδές ἀπίοσχημο	4,1	4,0		2,4	27	0,4		A
A16. M87/πδ 17	Φακοειδές ἀπίοσχημο	4,7	3,6		2,3	37	0,4		A
M88/πδ 21	Φακοειδές ἀπίοσχημο	3,1	1,7		2,2	11	0,4		Θ
A17. M87/πδ 14	ἀγκυρόσχημο φακοειδές με δύο ὀπές	4,5	2,5		1,9	15	0,7	0,5	Θ

Πίνακας Β1.3 μετρικά στοιχεία ὑφαντικῶν βαρῶν ἑλληνιστικῆς περιόδου 3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ.

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυθος	βάση		βάρος	Διαμ ὀπής/ών	διατήρηση
A18. M86/πδ 33	πυραμιδοειδές	6,0	3,1	2,7	48	0,6	Θ
A19. M89/Απδ 3	πυραμιδοειδές	5,9	2,8	2,7	81	0,4	A
A20. M94/πδ6	πυραμιδοειδές	6,8	3,8	3,7	109	0,7	A
A21. M94/πδ7=Απδ952	πυραμιδοειδές	4,7			20	0,5	Θ
A22. M88/Απδ 1	πυραμιδοειδές	5,9	4,3	2,9	80	0,5	Θ
A23. M83/πδ 23	πυραμιδοειδές	5,5	4,5	4,3	68	0,4	Θ
A24. M90/πδ 1	πυραμιδοειδές	5,4	2,9	2,2	36	0,5	Θ
A25. M89/πδ 5	πυραμιδοειδές	4,1	2,9	2,8	102	0,3	A
A26. M93/πδ10	πυραμιδοειδές	4,5	3,0	2,7	44	0,4	A
A27. M89/πδ 12	πυραμιδοειδές	4,0	3,0	1,9	50	0,8	A
A28. M93/πδ24	πυραμιδοειδές	4,3	3,6	3,3	56	0,4	Θ
A29. M93/πδ31	πυραμιδοειδές	7	4,7	4,1	105	0,7	A
A30. M93/πδ41	πυραμιδοειδές	5,9	4,0	3,6	73	0,4	A
A31. M93/πδ43	πυραμιδοειδές	6,3	2,6	2,6	43	0,5	A
A32. M93/πδ45	πυραμιδοειδές	7,3	3,3	3,1	76	0,4	A
A33. M93/πδ58	πυραμιδοειδές	4,7	3,5	3,3	40	0,6	A
A34. M90/πδ 44	πυραμιδοειδές	4,1	2,2	2,2	21	0,4	A
A35. M01/πδ2	πυραμιδοειδές	5,7	3,6	3,2	70	0,5	A
A36. M01/πδ554	πυραμιδοειδές	7,5	4,3	3,1	115	0,5	A

Πίνακας Β1.4 Μετρικά στοιχεία ὑφαντικῶν βαρῶν ὑστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου 2^{ος}-1^{ος} αι. π.Χ.

α. Πυραμιδοειδῆ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυθος	βάση		βάρος	Διαμ ὀπής/ών	διατήρησ η
A37. M81/πδ 8	πυραμιδοειδές	6,5	3,3	3,3	80	0,6	Θ
A38. M81/πδ 27	πυραμιδοειδές	5,0	3,3	3,3	58		Θ
A39. M81/πδ 29	πυραμιδοειδές	5,0	3,5	3,4	54		Θ
A40. M81/πδ 15	πυραμιδοειδές	5,7	3,5	3,5	61	0,5	A
A41. M81/πδ 16	πυραμιδοειδές	6,2	3,5	3,1	79	0,5	Θ
A42. M83/πδ 8	πυραμιδοειδές	6,2	2,8	2,5	69		Θ
A43. M82/πδ 17	πυραμιδοειδές	4,9	3,6	3,0	58	0,5	Θ
A44. M84/πδ 9	πυραμιδοειδές	6,1	3,4	2,9	56	0,6	Θ
A45. M83/πδ 13	πυραμιδοειδές	5,7	3,3	3,3	52	0,4	A
A46. M83/πδ 16	πυραμιδοειδές	2,6			16	0,4	Θ
A47. M86/πδ 6	πυραμιδοειδές	5,3	2,9	2,5	42	0,4	Θ
A48. M94/πδ13	πυραμιδοειδές	7,5	3,9	3,9	55	0,8	A

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυθος	βάση		βάρος	Διαμ ὀπής/ών		διατήρησ η
A49. M96/πδ102	πυραμιδοειδές	5,6	3,9	3,8	58	0,5		Θ
A50. M96/πδ355	πυραμιδοειδές	5,9	2,7	2,6	47	0,5		A
A51. M01/πδ554=3	πυραμιδοειδές	6,6	1,4	1,3	58	0,5		Θ
A52. M03/πδ 451	πυραμιδοειδές	5,0	3,9	2,7	55	0,5		A
A53. M86/πδ 10	πυραμιδοειδές	5,7	2,5	2,5	41	0,4		A
A54. M87/πδ 34	πυραμιδοειδές	3,9	2,7	2,7	25			Θ
A55. M88/πδ 37	πυραμιδοειδές	5,9	3,7	3,7	83	0,6		A
A56. M89/πδ 15	πυραμιδοειδές	5,8	2,8	2,7	56	0,3		A
A57. M87/πδ 8	πυραμιδοειδές	6,6	3,9	3,8	108	0,7		A
A58. M87/πδ 41	πυραμιδοειδές	6,9	3,7	3,6	79	0,4		A
A59. M91/πδ 6	πυραμιδοειδές	7,0	4,1	3,9	94	0,5		A
A60. M91/πδ 10	πυραμιδοειδές	4,9	3,2	3,1	44	0,4		A
A61. M91/πδ 40	πυραμιδοειδές	4,4	2,5	2,5	29	0,6		A
A62. M91/πδ 11	πυραμιδοειδές	5,7	2,7	2,5	26	0,3		A
A63. M91/πδ 22	πυραμιδοειδές	6,3	2,7	2,7	32	0,3		Θ
A64. M91/πδ2	πυραμιδοειδές	6,0	3,5	3,4	72	0,5		A
A65. M00/πδ308	πυραμιδοειδές	5,4	3,8	3,5	46	0,5		A
A66. M00/πδ601	πυραμιδοειδές	7,1	3,5	3,7	74	0,5		A
A67. M97/πδ1=301	πυραμιδοειδές	4,8	3,3	3,1	75	0,3		Θ
A68. M97/πδ11=708	πυραμιδοειδές	6,3	3,7	3,2	88	0,5		A
A69. M98/πδ3=102	πυραμιδοειδές	5,9	3,2	2,5	38	0,7		A
A70. M99/πδ4=101	πυραμιδοειδές	4,6	3,1	2,9	31	0,4		A
A71. M01/πδ8	πυραμιδοειδές	5,2	3,6	3,3	62			Θ
A72. M01/πδ9	πυραμιδοειδές	6,5	3,0	2,6	60	0,5		A
A73. M01/πδ13	πυραμιδοειδές	7,0	3,1	3,1	77	0,5		A
A74. M01/πδ15	πυραμιδοειδές	4,0	2,8	2,7	24	0,3		A
A75. M03/πδ 957	πυραμιδοειδές	5,8	3,5	3,5	48	0,7		A
A76. M03/πδ 961	πυραμιδοειδές	6,4	4,4	4,2	75	0,5		A
A77. M03/πδ 964	πυραμιδοειδές	5,8	3,4	2,6	58	0,6		A
A78. ΠΑΤ95/πδ3	πυραμιδοειδές	3,1	2,8	2,6	25			Θ
A79. ΠΑΤ95/πδ4	πυραμιδοειδές	5,3	2,9	2,8	39	0,5		A
A80. ΠΑΤ95/πδ5	πυραμιδοειδές	5,3	3,1	2,6	38	0,7		A
A81. 327	πυραμιδοειδές	7,1	4,1	4,1	86	0,6		A
A82. ΠΑΤ04/AE97	Πυραμιδοειδές με δύο ὀπές	5,2	3,2	2,4	38	0,3	0,3	A
A83. M91/πδ4	Πυραμιδοειδές μεγάλο	7,1	4,7	4,4	160			Θ
A84. M91/πδ 167 = 5	Πυραμιδοειδές μεγάλο	10,0	5,8	5,5	301	0,6		A
A85. M93/πδ353	πυραμιδοειδές μεγάλο	10,0	5,8	5,5	291	0,6		A
A86. AE99/πδ2	πυραμιδοειδές μεγάλο	6,7	4,9	4,9	116	0,7		A
A87. AE87/πδ1	πυραμιδοειδές μεγάλο	8,2	6,2	5,9	280	0,7		A
A88. A88/πδ1	πυραμιδοειδές μεγάλο	12,1	7,8	7,2	520	0,9		A
A89. ΠΑΤ95 /πδ1	πυραμιδοειδές μεγάλο	9,6	6,7	6,3	354	0,7		A
A90. ΠΑΤ05/AE526	πυραμιδοειδές μεγάλο	7,5	5,3	5,1	204	0,7		A
A91. M88/πδ 11	κολυροκωνικό	6,9	4,5	4,3	134			Θ

β. φακοειδή

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυθος	Μή κ.	Πλ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόστα ση	Διαμ ὀπής/ών		διατή ρηση
A92. M82/πδ 46	Δισκοειδές με δύο ὀπές	3,5			1,9	17	1,1	0,2	0,2	A
A93. M90/πδ 12= 352	Δισκοειδές με δύο ὀπές	4,3			2,0	33		0,3	0,3	A
A94. M93/πδ 14	Δισκοειδές με δύο ὀπές	4,4			1,8	25		0,4	0,4	Θ
A95. M93/πδ 18	Δισκοειδές με δύο ὀπές	4,3			2,0	31		0,3	0,3	A
A96. M89/πδ 31	Δισκοειδές με δύο ὀπές	3,5			1,4	18		0,2	0,2	A
A97. M01/πδ 7	Δισκοειδές με δύο ὀπές	4,3			2,0	31		0,3	0,3	A

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Μή κ.	Πλ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόσταση	Διαμ οπής/ών	διατήρηση	
A99. M88/πδ 39	Δισκοειδές με μία ὀπή	4,1		3,9	2,1	33		0,6	A	
A100. M81/πδ 10	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	5,2		6,0	2,4	66	2,5	0,6	0,6	A
A101. M83/πδ 34	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	4,9		3,7	1,7	24	1,5	0,5		Θ
A102. M87/πδ 1	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	5,9		4,5	2,6	66	1,5	0,7	0,6	Θ
A103. M91/πδ 38	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	4,8		5,1	2,3	68	2,1	0,7	0,6	A
A104. M00/πδ652	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	6,0		5,9	1,8	38	2,1	0,5		Θ
A105. ΠΑΤ05/ΑΕ542	Πεταλόσχημο με μία ὀπή	6,0		7,0	2,9	112		0,6		Θ
A106. M89/Απδ 1	ἀπίοσχημο	4,9		4,5	2,3	52		0,4		A
A107. M90/Απδ 1	ἀπίοσχημο	4,6		4,6	3,6	38		0,4		A
A108. M81/πδ 33	ἀπίοσχημο	4,6		3,6	2,6	41				A
A109. M90/πδ11 = 151	ἀπίοσχημο	4,1		3,3	2,5	27		0,4		A
A110. M82/πδ 4	ἀπίοσχημο	4,7		4,3	2,1	41		0,3		A
A111. M82/πδ 6	ἀπίοσχημο	4,3		4,0	2,2	39		0,6		A
A112. M82/πδ 24	ἀπίοσχημο	3,9		3,5	2,1	25		0,3		A
A113. M81/πδ 37	ἀπίοσχημο	3,1		3,7	2,1	21		0,7		A
A114. M83/πδ 3	ἀπίοσχημο	4,3		4,0	2,0	41		0,5		A
A115. M86/πδ 33	ἀπίοσχημο	5,1		5,0	2,2	40		0,5		A
A116. M90/πδ 25	ἀπίοσχημο	4,0		3,5	2,8	27		0,4		Θ
A117. M90/πδ 38	ἀπίοσχημο	3,7		3,3	2,2	22		0,3		A
A118. M91/πδ 41=362	ἀπίοσχημο	4,5		4,0	1,8	45		0,4		A
A119. M90/πδ 13	ἀπίοσχημο	4,7		4,1	2,5	43		0,3		A
A120. M93/πδ 7=451	ἀπίοσχημο	4,7		3,9	2,7	43		0,3		A
A121. M93/πδ 8	ἀπίοσχημο	4,7		2,8	1,9	22		0,2		Θ
A122. M93/πδ 9	ἀπίοσχημο	5,8		5,3	2,8	67		0,3		A
A123. M93/πδ 21	ἀπίοσχημο	4,3		3,8	2,2	43		0,3		A
A124. M93/πδ 39	ἀπίοσχημο	3,8		3,3	2,1	28		0,4		A
A125. M93/πδ 61	ἀπίοσχημο	5,8		5,1	2,5	43		0,4		A
A126. M93/πδ 62	ἀπίοσχημο	4,5		3,6	2,2	43		0,3		A
A127. M00/πδ209	ἀπίοσχημο	5,3		4,3	1,8	41		0,5		A
A128. M01/πδ 4=501	ἀπίοσχημο	3,3		2,9	2,1	16		0,4		A
A129. M01/πδ 5=502	ἀπίοσχημο	3,3		2,3	2,2	16		0,3		A
A130. M87/πδ 35	ἀπίοσχημο	5,3		4,6	2,3	45		0,4		Θ
A131. M90/πδ 37	ἀπίοσχημο	4,3		3,9	2,0	28		0,4		A
A132. M91/πδ 32	ἀπίοσχημο	4,0		3,5	2,8	35		0,5		A
A133. M89/πδ 17	ἀπίοσχημο	4,0		3,4	2,3	56		0,4		A
A134. M99/πδ 10=234	ἀπίοσχημο	6,5		5,6	4,5	121		0,6		A
A135. ΠΑΤ98/πδ3	ἀπίοσχημο	4,5		3,7	2,6	41		0,5		A
A136. M81/πδ 11	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,6	5,3	4,5		74		0,6		A
A137. M81/πδ 13	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,3	3,0	2,7		13		0,4		A
A138. M88/πδ 4	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,8	3,8	4,1		31		0,6		A
A139. M88/πδ 9	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,5	2,5	2,6		13		0,4		A
A140. M81/πδ18	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	7,3			2,4	71				
A141. M90/πδ10 = 153	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,2	2,9	2,7		13		0,4		A
A142. M83/πδ 27	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,6	4,3	3,9		36		0,5		A
A143. M89/πδ 7	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,2	4,6	4,4		27		0,6		Θ
A144. M86/πδ 35	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,2	2,1	2,2		24		0,3		Θ
A145. M87/πδ 9	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,2	4,3	4,6		53		0,4		A
A146. M87/πδ 32	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,9	4,0	4,1		31		0,5		A
A147. M88/πδ 23	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,5	4,5	4,6		19		0,5		A
A148. M88/πδ 24	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	2,7	3,0	3,0		53		0,7		A
A149. M90/πδ 22= 401	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,2	4,4	3,9		47		0,6		A
A150. M89/πδ 24	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,1	3,8	3,8		29		0,3		A
A151. M91/πδ 18	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,8	4,2	4,2		54		0,7		A
A152. M93/πδ37	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,8	4,2	4,2		25		0,7		A
A153. M94/πδ3	ἐλλειψοειδές ως ἰσχάς	3,0	3,5	3,5		34		0,3		A

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυψος	Μή κ.	Πλ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόστα ση	Διαμ ὀπής/ών	διατήρηση
A155. M01/πδ17	ἐλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	3,9	5,1	4,9		71		0,5	A
A156. M01/πδ18	ἐλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	2,5	4,1	4,1		36		0,5	A
A157. M03/πδ969	ἐλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	2,2	3,1	3,1		36		0,5	A

γ. Δισκοειδῆ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥυψος	Δ./Πλ.	Παχ.	βάρος	ἀπόστα ση	Δ. ὀπών		διατήρηση
A158. M84/Απδ 1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	7,0	2,3		1,4	0,6		Θ
A159. M81/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,1	7,1	2,3	41		0,5		Θ
A160. M81/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,4	8,1	2,6	93	0,8	0,6	0,6	Θ
A161. M81/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,7	9,0	2,0	128	2,1	0,6	0,6	Θ
A162. M84/πδ 38	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	7,0	2,3	50				Θ
A163. M83/πδ 7	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,4	10,0	2,1	122	1,3	0,6	0,6	Θ
A164. M90/πδ2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,1	8,0	2,4	89	1,2	0,4	0,4	Θ
A165. M83/πδ 1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,4	7,0	2,3	50	2,3	0,7	0,6	Θ
A166. M82/πδ 43	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,8	8,8	2,1	204	1,8	0,7	0,7	A
A167. M82/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	8,0	1,9	75				Θ
A168. M83/πδ 9	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	10,0	2,1	72	1,0	0,7		A
A169. M83/πδ 33	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,3	8,0	2,2	101	1,4	0,7	0,7	Θ
A170. M82/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,4	6,0	1,7	24		0,5		Θ
A171. M82/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,1	6,0	2,1	32				Θ
A172. M82/πδ 41	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,2	8,0	2,0	23		0,5		Θ
A173. M82/πδ 44	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,4	8,0	2,0	57		0,5		Θ
A174. M83/πδ 10	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,3	10,0	2,1	162	1,0	0,6	0,4	A
A175. M83/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,2	8,0	2,1	138	1,6	0,5	0,5	Θ
A176. M83/πδ 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,3	10,0	2,4	99	1,8	0,5	0,5	Θ
A177. M83/πδ 35	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,3	10,0	2,7	89				Θ
A178. M83/πδ 37	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,5	7,0	2,4	62		0,5		Θ
A179. M84/πδ 2 α+β	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,4	7,0	2,0	99	2,0	0,6	0,6	Θ
A180. M86/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,3	8,0	2,0	72		0,5		Θ
A181. M84/πδ 10	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,7	8,0	2,3	29		0,4		Θ
A182. M88/πδ 6	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	7,0	1,9	64		0,4		Θ
A183. M86/πδ 2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	8,0	2,4	176	1,8	0,4	0,5	A
A184. M86/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	2,5	113	2,0	0,5	0,5	A
A185. M89/πδ 16	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,4	8,0	2,3	100	1,7	0,6	0,6	Θ
A186. M86/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,4	8,0	1,9	66		0,5		Θ
A187. M86/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,9	8,0	2,5	180	2,0	0,5	0,5	A
A188. M87/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,3	10,0	2,1	57		0,5		Θ
A189. M90/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,6	8,0	1,9	90				Θ
A190. M90/πδ 26α+β	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,3		2,5	101		0,5	0,5	Θ
A191. M90/πδ 34	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,9	8,0	2,1	85		0,6		Θ
A192. M87/πδ 22	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,6	8,0	2,1	45	1,7	0,4		Θ
A193. M88/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,1		2,1	145	2,1	0,7	0,6	Θ
A194. M88/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,3	8,3	2,3	177	1,7	0,5	0,5	Θ
A195. M88/πδ 36	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,6	7,6	2,1	166	1,1	0,5	0,5	A
A196. M88/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,3	9,0	2,3	93		0,6		Θ
A197. M90/πδ 14= 55	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,7	7,7	2,3	173	1,2	0,5	0,4	A
A198. M90/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	1,9	150	1,4	0,4	0,4	A
A199. M90/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,1	8,5	2,0	100	2,2	0,5	0,4	Θ
A200. M91/πδ1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	2,1	148	1,5	0,5	0,4	A
A201. M91/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,2	7,7	2,3	137	1,1	0,4	0,4	A
A202. M91/πδ 9 = 653	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,1	8,1	2,3	183	1,7	0,7	0,7	A
A203. M91/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,9	8,0	2,0	83	1,4	0,5	0,5	Θ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ./Π.	Πάχ.	βάρος	ἀπόστασ η	Δ. ὀπῶν		διατήρη ση
A204. M91/πδ 26	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,2	8,1	2,1	75	1,6	0,5	0,5	Θ
A205. M91/πδ 28	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,0	8,0	2,2	151	1,8	0,5	0,4	A
A206. M91/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	8,0	2,3	98		0,5		Θ
A207. M91/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,3	7,3	2,0	68		0,7		Θ
A208. M91/πδ 34	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,9	7,9	2,3	153	1,3	0,4	0,5	A
A209. M91/πδ 35	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,4	8,0	1,9	82	1,6	0,5	0,5	A
A210. M87/πδ 13	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,2	6,0	2,0	25				Θ
A211. M87/πδ 10	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,3	10,0	2,0	87		0,5		Θ
A212. M87/πδ 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,1	8,0	2,5	107	1,4	0,5	0,4	Θ
A213. M87/πδ 20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,2	8,2	2,2	106		0,5		Θ
A214. M87/πδ 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	8,0	2,3	65		0,4		Θ
A215. M89/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,7	9,0	1,2	73		0,6		Θ
A216. M90/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,7	8,0	2,2	155	2,0	0,4	0,4	A
A217. M92/πδ 2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,4	8,0	2,4	108	1,3	0,6	0,6	Θ
A218. M90/πδ 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	8,0	2,0	76				Θ
A219. M91/πδ 14	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,7	7,0	2,0	65	1,1	0,5	0,4	A
A220. M89/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,3	7,3	2,3	119	1,6	0,4	0,6	A
A221. M89/πδ 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,3	7,4	2,4	139	1,9	0,5	0,5	Θ
A222. M89/πδ29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,8	9,0	2,2	129	2,1	0,6	0,3	Θ
A223. M90/πδ 5	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,7	8,0	1,7	42	1,7	0,5	0,4	Θ
A224. M90/πδ 20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	9,0	2,5	201		0,7		Θ
A225. M90/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	8,0	2,1	144	2,2	0,4	0,4	Θ
A226. M91/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,9	7,2	2,3	89	1,6	0,4	0,4	Θ
A227. M90/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,9	7,0	2,4	121	1,8	0,5	0,5	A
A228. M91/πδ 39	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,9	7,0	2,9	43	1,8	0,7	0,7	Θ
A229. M90/πδ 46	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	7,8	2,0	134	1,6	0,7	0,7	A
A230. M93/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,5	7,0	2,2	98		0,4		Θ
A231. M93/πδ 20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,5	9,0	3,0	179	1,4	0,6	0,6	Θ
A232. M93/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,8	9,0	2,0	113	1,4	0,6	0,6	Θ
A233. M93/πδ 33	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,1	6,0	1,6	19	1,1	0,6	0,5	Θ
A234. M94/πδ 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,0	8,0	2,3	189	1,0	0,4	0,4	A
A235. M96/πδ 309	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,8	8,0	0,8	46				Θ
A236. M96/πδ 702	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,7	8,0	2,8	91	1,0	0,5	0,5	Θ
A237. M97/πδ 306= 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,2	8,2	2,0	100	2,0	0,5	0,4	Θ
A238. M97/πδ 6	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,4	8,4	2,7	180	1,7	0,4	0,4	Θ
A239. M97/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,1	8,0	2,4	109	1,1	0,3	0,3	Θ
A240. M97/πδ 706= 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	2,3	153	1,5	0,5	0,5	A
A241. M97/πδ 718=20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,0	8,0	2,5	194	2,3	0,6	0,5	A
A242. M97/πδ402= 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,5	9,0	2,4	112		0,4		Θ
A243. M97/πδ723= 24	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,6	8,6	1,8	173	1,8	0,4	0,4	A
A244. M98/πδ 101=2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,3	7,3	1,8	84	1,7	0,6	0,5	Θ
A245. M98/πδ103= 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,6	7,0	2,1	74	1,5	0,4	0,4	Θ
A246. M99/πδ 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	8,0	2,2	136	1,0	0,3	0,4	Θ
A247. M99/πδ205= 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	3,7	8,0	2,3	74				Θ
A248. M99/πδ206= 19	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,8	7,0	2,5	59	1,4	0,8	0,9	Θ
A249. M99/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	4,8	8,0	1,9	89	1,7	0,4	0,4	Θ
A250. M99/πδ219=33	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,2	8,0	2,0	175				Θ
A251. M00/πδ602	κυλινδρικό με δύο ὀπές	9,0	9,0	2,6	160	2,1	0,5	0,3	A
A252. M01/πδ5	κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,0	8,0	2,2	97	1,4	0,5	0,5	Θ
A253. M01/πδ 6	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,4	8,0	2,2	63		0,3		Θ
A254. M01/πδ752=14	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,6	9,0	2,1	86				Θ
A255. ΠΑΤ04/ΑΕ115	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,0	6,0	2,4	64		0,6		Θ
A256. ΠΑΤ04/ΑΕ148	κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,8	8,0	1,9	98		0,6		Θ
A257. ΠΑΤ06/ΑΕ870	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,0	7,0	2,2	78		0,8		Θ
A258. ΠΑΤ07/ΑΕ60	κυλινδρικό με δύο ὀπές	5,6	9,0	2,3	108				Θ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ./ΠΑ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόστασ η	Δ. ὀπῶν		διατήρη ση
A259. A88/Κ/1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	2,2	130	1,2	0,4	0,4	A
A260. M82/πδ 15	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	10,7	11,8	3,0	518	1,8	0,9	1,1	Θ
A261. M82/πδ 37α+β	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	12,8	13,5	3,3	570		0,5		Θ
A262. M83/πδ 36	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	6,3	12	2,8	97	2,5	0,7	0,8	Θ
A264. M84/πδ 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	5,6	12	2,3	79				Θ
A265. M86/πδ 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	11,8	11,8	3,3	504	2,4	0,6	0,6	Θ
A266. M86/πδ 9	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	5,4	9,5	3,3	171	2,1	0,6	0,6	Θ
A267. M87/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	8,9	12	2,4	128	2,4	0,7	0,7	Θ
A268. M88/πδ 35	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	11,3	12	2,7	125				Θ
A269. M90/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	12,0	12,0	3,1	396	1,8	0,7	0,7	A
A270. M87/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	4,5	12	1,9	48				Θ
A271. M87/πδ 7	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	4,2	11,0	2,9	62	1,9	0,7	0,7	Θ
A272. M93/πδ2=304	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	11,1	11,1	2,8	252		0,4		Θ
A273. M97/πδ2	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	14,1	14,1	2,3	286		0,4		Θ
A274. M90/πδ6	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	10,2	10,2	2,4	266	1,6	0,4	0,4	A
A275. M96/πδ 357	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	9,2	10,0	4,6	232				Θ
A276. M01/πδ 16	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	9,8	9,8	2,5	281	2,1	0,4	0,5	Θ
A277. AE80/πδ1	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	10,2	10,2	2,3	320	1,8	0,7	1,2	A
A278. M83/πδ 4	κυλινδρικό με μία ὀπή	7,3	7,3	1,8	112		0,5		A
A279. M83/πδ 6	κυλινδρικό με μία ὀπή	7,8	7,3	2,1	122		0,6		A
A280. M91/πδ 13	κυλινδρικό με μία ὀπή	6,7	6,6	2,4	103		0,4		A
A281. M88/πδ 27	κυλινδρικό με μία ὀπή	7,1	7,1	2,1	105		0,5		A
A282. M00/πδ 3	κυλινδρικό με μία ὀπή	8,7	9,0	2,4	65		0,7		Θ
A283. M01/πδ 11	κυλινδρικό με μία ὀπή	5,7	5,9	1,8	80		0,6		A
A284. M91/πδ 7 = 652	κυλινδρικό με μία ὀπή	7,6	7,4	2,2	137		0,5		A
A285. M91/πδ 36	κυλινδρικό με μία ὀπή	8,1	7,6	2,1	151		0,5		A
A286. M92/πδ 502	κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλο	10,2	9,8	2,0	235		0,7		A
A287. M92/πδ 503	κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλο	10,0	9,9	2,4	321		0,8		A
A288. M89/πδ 26	κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλο	11,0	10,9	3,2	139		0,9		A
A289. M99/πδ 22=211	κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλο	11,1	10,8	2,7	395		0,7		A
A290. M99/πδ 34	κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλο	9,0	9,0	2,7	285		0,5		A

Πίνακας Β1.4δ Ἰδιόμορφα

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	ῥῦφος	Δ./Πλ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόστασ η	Διαμ οπών		διατήρη ση
A291. M81/πδ 9	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	9,7	8,2	2,6	207		0,5		A
A292. M82/πδ 10	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	7,0	6,3	2,0	103		0,6		A
A293. M84/πδ 8	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	8,1	7,2	2,2	145		0,6		A
A294. M86/πδ 22	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	6,5	6,5	2,4	113		0,6		A
A295. M86/πδ 24	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	8,9	7,6	2,5	178		0,5		A
A296. M87/πδ 16	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	6,8	3,8	3,3	64		1,0		Θ
A297. M88/πδ 22	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	8,2	8,0	2,1	168		0,5		A
A298. M91/πδ 36	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	8,1	7,6	2,1	171		0,5		A
A299. M91/πδ 37	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	7,1	6,7	2,4	112		0,5		A
A300. M94/πδ 1=401	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	7,1	6,7	2,4	67		0,5		Θ
A301. M88/πδ 16	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	6,8	5,8	1,5	61		0,5		A
A302. M89/πδ 26	ἐλλειψοειδὲς μὲ μία διαμπερὴ ὀπὴ	11,0	10,9	3,2	139		0,9		A
A303. M83/πδ 30	ἐλλειψοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές	7,5	7,2	2,5	113	1,1	0,6	0,5	A
A304. M88/πδ 19	ἐλλειψοειδὲς μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές	6,7	3,4	1,9	45	1,1	0,6	0,6	Θ
A305. M94/πδ8	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	2,3	6,2		20		1,7		A
A306. M81/πδ14	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,6	5		20		1,6		Θ
A307. M83/πδ19α+ β	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	2,6	4,8		25		0,8		A
A308. M88/πδ12	Δισκοειδὲς ἀμφίκυρτο	1,7	4,6		20		1,6		Θ
A309. M83/πδ 12	Ῥοειδὲς ἀκανόνιστο	8,5	6,5		157		1,4		A
A310. M83/πδ 14	Ἰδιόμορφο κωνικό	4,3	5,0		50		0,5		A
A311. M83/πδ 24	ἀκανόνιστο ἡμικυκλικό	5,7	5,2	2,1	68		0,6		Θ
A312. M82/πδ 45	Πεπιεσμένο κυλινδρικό	6,1	3,5	2,0	49		0,4		A
A313. M83/πδ 22	ἐπίμηκες -κυλινδρικό	10,9	3,7	2,8	91		0,5		A
A314. M83/Λδ1	Δισκοειδὲς ἀκανόνιστο	2,2	4	4,6	52		0,9		A
A315. M93/Λδ50	Δισκοειδὲς ἐλλειψοειδὲς	12,0	7,8	1,9	228		0,8		A
A316. M01/Λδ 1=501	ἀκανόνιστο ἀπίοσχημο	5,0	3,5	2,1	58		0,8		A
A317. M89/Λδ 1	ἐλλειψοειδὲς ἐπίμηκες	5,9	4,1	2,4	97		1,1		Θ
A319. ΠΑΤ07/ΑΕ127	ἀκανόνιστο ἐλλειψοειδὲς	8,1	5,2	1,1	62		0,3		A

Πίνακας Β.1.5 ὑφαντικῶν βαρῶν Συλλογῆς Ἑμμ. Ἰωαννίδη

α.Πυραμιδοειδῆ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Ῥψος	βάση		βάρος	Διαμ. ὀπῆς	διατήρηση
A321. ΣΕΙ.285	6,2	2,9	2,5	47	0,5	A
A322. ΣΕΙ.286	4,4	2,9	2,8	38	0,5	A
A323. ΣΕΙ.287	4,8	2,3	2,3	29	0,5	A
A324. ΣΕΙ.288	5,6	3,1	3,1	53	0,4	Θ
A325. ΣΕΙ.289	5,7	4,0	3,9	81	0,4	A
A326. ΣΕΙ.290	5,2	3,3	3,3	58	0,4	A
A327. ΣΕΙ.291	5,8	2,9	2,8	45	0,4	A
A328. ΣΕΙ.292	5,9	3,0	3,1	48	0,4	A
A329. ΣΕΙ.293	6,7	3,8	3,6	90	0,8	A
A330. ΣΕΙ.294	6,7	3,2	3,0	73	0,6	A
A331. ΣΕΙ.295	6,5	3,5	3,5	81	0,6	A
A332. ΣΕΙ.296	5,1	3,2	3,0	47	0,4	A
A333. ΣΕΙ.297	4,4	3,3	3,1	41	0,3	A
A334. ΣΕΙ.298	4,0	3,0	2,9	38	0,5	A

β.Φακοειδῆ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ῥψος	Μήκ.	Πλ.	Πάχ.	βάρος	Ἀπόστασι	Δ. ὀπῆς/ῶν		διατήρηση
A335. ΣΕΙ.307	Δισκοειδῆς μὲ δύο ὀπές	3,0			1,4	13	1,6	0,2	0,2	A
A336. ΣΕΙ.308	Δισκοειδῆς μὲ δύο ὀπές	6,6			2,4	95	1,8	0,6	0,5	A
A343. ΣΕΙ.311	ἀπιόσχημο	4,9		4,2	2,6	43		0,6		A
A344. ΣΕΙ.312	ἀπιόσχημο	4,9		3,8	2,5	44		0,4		A
A345. ΣΕΙ.313	ἀπιόσχημο	4,3		3,4	2,4	32		0,6		A
A346. ΣΕΙ.314	ἀπιόσχημο	3,6		3,7	2,5	29		0,5		A
A347. ΣΕΙ.315	ἀπιόσχημο	4,2		3,6	2,7	37		0,5		A
A348. ΣΕΙ.316	ἀπιόσχημο	4,9		4,3	2,3	40		0,5		A
A349. ΣΕΙ.317	ἀπιόσχημο	4,3		3,8	2,3	29		0,5		A
A351. ΣΕΙ. 318	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,7	3,7	3,2		36		0,5		A
A352. ΣΕΙ. 319	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,2	4,7			60		0,4		A
A353. ΣΕΙ. 320	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,6	4,5			54		0,4		A
A354. ΣΕΙ. 321	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,7	4,2	4,0		56		0,5		A
A355. ΣΕΙ. 322	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,8	4,7	4,0		59		0,5		A
A356. ΣΕΙ. 323	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,9	4,4	4,3		56		0,5		A
A357. ΣΕΙ. 324	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,5	4,0			50		0,7		A
A358. ΣΕΙ. 325	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,4	4,2	4,7		58		0,5		A
A359. ΣΕΙ. 326	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,5	5,2	4,5		56		0,5		A
A360. ΣΕΙ. 327	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,2	4,2	5,2		76		0,5		A
A361. ΣΕΙ. 328	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	4,0	5,4	5,1		87		0,5		A
A362. ΣΕΙ. 329	ἐλλειψοειδῆς ὡς ἰσχάς	3,8	4,5	4,0		69		0,7		A

γ. Δισκοειδῆ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	παραλλαγή	Ύψος	Δ./Πλ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόσταση μεταξύ τῶν ὀπῶν	Διαμ ὀπῶν		διατήρηση
A365. ΣΕΙ.299	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	2,3	157	0,8	0,4	0,5	A
A366. ΣΕΙ.300	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,1	7,0	2,1	152	0,8	0,4	0,5	A
A367. ΣΕΙ.301	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,7	7,4	2,4	166	1,1	0,4	0,4	A
A368. ΣΕΙ.302	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	7,9	2,2	170	1,9	0,4	0,4	A
A369. ΣΕΙ.338	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,5	7,5	2,4	180	1,7	0,4	0,4	A
A370. ΣΕΙ.339	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,7	7,3	2,3	155	1,1	0,4	0,5	A
A371. ΣΕΙ.340	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	7,8	2,3	187	1,6	0,4	0,4	A
A372. ΣΕΙ.341	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	8,0	7,9	2,1	140	1,7	0,4	0,5	A
A373. ΣΕΙ.342	Κυλινδρικό με δύο ὀπές	7,8	7,5	2,2	133	0,8	0,5	0,5	A
A375. ΣΕΙ.303	Κυλινδρικό με δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	8,2	8,2	2,9	222	1,4	0,4	0,4	A
A379. ΣΕΙ.304	Κυλινδρικό με δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	10,2	10,2	2,7	310	1,8	0,7	0,8	A
A380. ΣΕΙ.305	Κυλινδρικό με δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	11,4	11,4	2,9	421	1,6	0,7	0,9	A
A381. ΣΕΙ.306	Κυλινδρικό με δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	10,5	10,5	2,5	356	2,1	0,8	0,8	A
A382. ΣΕΙ.344	Κυλινδρικό με δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	11,0	11,0	3,1	356	2,1	0,7	0,8	A
A383. ΣΕΙ.330	Κυλινδρικό με μία ὀπή	7,8	7,7	2,7	196		0,8		A
A384. ΣΕΙ.331	Κυλινδρικό με μία ὀπή	7,7	7,5	2,1	146		0,6		A
A385. ΣΕΙ.334	Κυλινδρικό με μία ὀπή	7,1	7,0	1,2	103		0,8		A
A386. ΣΕΙ.348	Κυλινδρικό με μία ὀπή	7,4	7,3	2,1	143		0,5		A
A387. ΣΕΙ.332	Κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	9,8	9,5	2,2	274		0,8		A
A388. ΣΕΙ.333	Κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	9,6	9,5	1,8	244		0,7		A
ΣΕΙ.343	Κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	9,5	8,7	2,9	185		0,5		Θ
A389. ΣΕΙ.345	Κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	10,3	9,6	2,1	267		0,8		A
A390. ΣΕΙ.347	Κυλινδρικό με μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	9,1	8,7	2,6	224		0,7		A

δ. ιδιόμορφα

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Ύψος	Δ./Πλ.	Πάχ.	βάρος	ἀπόσταση	Διαμ ὀπῶν		διατήρηση	
A393. ΣΕΙ.335	ἐλλειψοειδές με μία διαμπερή ὀπή	8,4	7,2	2,1	152		0,5		A	
A394. ΣΕΙ.336	ἐλλειψοειδές με μία διαμπερή ὀπή	8,0	5,2	2,3	109		0,7		A	
A395. ΣΕΙ.337	ἐλλειψοειδές με μία διαμπερή ὀπή	8,0	7,8	2,4	141		0,5		A	
A396. ΣΕΙ.346	ἐλλειψοειδές με μία διαμπερή ὀπή	7,1	6,8	2,2	130		0,5		A	
A397. ΣΕΙ.309	Πεταλόσχημο κυλινδρικό με τρεῖς ὀπές	5,6	6,6	2,2	115		0,8	0,8	0,7	A
A398. ΣΕΙ.310	Πεταλόσχημο κυλινδρικό με δύο ὀπές	6,4	7,0	2,5	129	2,5	0,7	0,6		A
A399. ΣΕΙ.202	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	2,3	6,3		61		0,6		A	

B2. Ὑψη, τεχνική καὶ διακόσμηση τῶν ὑφαντικῶν βαρῶν

Πίνακας B.2.1 γεωμετρικῆς περιόδου

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός		Τεχνική ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A1. M85/Απὸ 1		καστανέρυθρος	Πατελιᾶς, ἀσβεστολιθικῶν χαλικιῶν καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A2. M84/Απὸ 5		καστανέρυθρος	πατελιᾶ	ἐξομάλυνση	Ἴχνη μελανοῦ γάνωματος
A3. M84/Απὸ 6		καστανέρυθρος	πατελιᾶ	ἐξομάλυνση	Ἴχνη μελανοῦ γάνωματος

Πίνακας B.2.2. Ἀρχαϊκῆς καὶ κλασσικῆς περιόδου.

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός		Τεχνική ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A4. M90/πὸ 23.	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές		Γραπτή διακόσμηση μελανό γάνωμα
A5. M89/πὸ 19	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A6. M93/πὸ 23	πυραμιδοειδές	φαιομέλανος	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A7. M96/πὸ 360	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A8. M89/πὸ 22	πυραμιδοειδές	ἀνοικτὸς πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A9. M87/πὸ 2	πυραμιδοειδές	ἀνοικτὸς ρόδιος	μαρμαρυγίας	ἐπίχρισμα καστανοροδίν ο	
A10. M99/πὸ 8=204	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A11. M81/πὸ 26	πυραμιδοειδές	ρόδιος	καθαρός	ἐπίχρισμα ἐξομάλυνση	Μελανό ἐξίτηλο γάνωμα
A12. M81/πὸ 31	πυραμιδοειδές	ρόδιος	πατελιᾶ	ἐξομάλυνση	
A13. M87/πὸ 28	Πυραμιδοειδές μὲ δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A14. M99/πὸ 5=202	Πυραμιδοειδές μὲ δύο ὀπές	καστανός - τεφρός	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές		
A15. M87/πὸ 15	Φακοειδές ἀπίοσχημο	ρόδιος - τεφρός	ἀσβεστολιθικές		
A16. M87/πὸ 17	Φακοειδές ἀπίοσχημο	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές		
M88/πὸ 21	Φακοειδές ἀπίοσχημο	καστανός	σχιστολιθικές		
A17. M87/πὸ 14	Ἀγκυρόσχημο φακοειδές μὲ δύο διαμπερεῖς ὀπές	καστανέρυθρος	πατελιᾶ		

Πίνακας Β.2.3. ἑλληνιστικῆς περιόδου 3^{ος}-2^{ος} αἰ. π.Χ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	Τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A18. M86/πδ 33	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A19. M89/Απδ 3	πυραμιδοειδές	πορτοκαλόχρους	σχιστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A20. M94/πδ6	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A21. M94/πδ7=Απδ952	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A22. M88/Απδ 1	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	Πατελιά καὶ μαρμαρυγία	ἑξομάλυνση	
A23. M83/πδ 23	πυραμιδοειδές	ὠχροροδίνος	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A24. M90/πδ 1	πυραμιδοειδές	τεφρός- ἐρυθρός	σχιστολιθικά	ἐπίχρισμα καστανό	
A25. M89/πδ 5	πυραμιδοειδές	ρόδινος	σχιστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A26. M93/πδ10	πυραμιδοειδές	φαιοροδίνος	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A27. M89/πδ 12	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A28. M93/πδ24	πυραμιδοειδές	πορτοκαλοροδίνος	σχιστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A29. M93/πδ31	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A30. M93/πδ41	πυραμιδοειδές	ἐρυθροροδίνος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A31. M93/πδ43	πυραμιδοειδές	φαιοροδίνος	σχιστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A32. M93/πδ45	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἑξομάλυνση	Μελανό γάνωμα
A33. M93/πδ58	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A34. M90/πδ 44	πυραμιδοειδές	καστανός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγίας	ἐπίχρισμα καστανό	
A35. M01/πδ2	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A36. M01/πδ554	πυραμιδοειδές	καστανός	ἀσβεστολιθικές	Φαιοπράσινο ἐπίχρισμα	

Πίνακας Β.2.4. Ὑστερῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου

α. Πυραμιδοειδῆ 2^{ος} -1^{ος}

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A37. M81/πδ 8	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A38. M81/πδ 27	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	πατελιά καὶ ἀσβεστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A39. M81/πδ 29	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	πατελιά		
A40. M81/πδ 15	πυραμιδοειδές	καστανός	πατελιά	ἑξομάλυνση	
A41. M81/πδ 16	πυραμιδοειδές	ρόδινος	πατελιά καὶ ἀσβεστολιθικές		
A42. M83/πδ 8	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές		
A43. M82/πδ 17	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές		
A44. M84/πδ 9	πυραμιδοειδές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἑξομάλυνση	
A45. M83/πδ 13	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	καθαρός	ἐπίχρισμα - γάνωμα τεφρό	
A46. M83/πδ 16	πυραμιδοειδές	ἀνοικτὸς ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A48. M94/πδ13	πυραμιδοειδές	ἀνοικτὸς καστανός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A49. M96/πδ102	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	ἀσβεστολιθικών	ἐξομάλυνση	
A50. M96/πδ355	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	χαλαζία καὶ σχιστολιθικών	ἐξομάλυνση	
A51. M01/πδ554=3	πυραμιδοειδές	καστανός	πατελιάς	ἐξομάλυνση	
A52. M03/πδ 451	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα μελανό. ἐξομάλυνση	
A53. M86/πδ 10	πυραμιδοειδές	ρόδινος	καθαρός	Κιτρινωπό ἐπίχρισμα. ἐξομάλυνση	
A54. M87/πδ 34	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A55. M88/πδ 37	πυραμιδοειδές	πορτοκαλο-ρόδινος	σχιστολιθικές		
A56. M89/πδ 15	πυραμιδοειδές	καστανός - ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A57. M87/πδ 8	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	πατελιάς	ἐπίχρισμα καστανό. ἐξομάλυνση	
A58. M87/πδ 41	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	πατελιάς καὶ λίγος μαρμαρυγίας	ἐξομάλυνση	Ίχνη μελανοῦ γανώματος
A59. M91/πδ 6	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	ἀσβεστολιθικά καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A60. M91/πδ 10	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός-ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση - ἐπίχρισμα ρόδινο	
A61. M91/πδ 40	πυραμιδοειδές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A62. M91/πδ 11	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός		ἐπίχρισμα καστανορόδινο	
A63. M91/πδ 22	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός		ἐξομάλυνση	
A64. M91/πδ2	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση - ἐπίχρισμα	
A65. M00/πδ308	πυραμιδοειδές	καστανόφαιος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A66. M00/πδ601	πυραμιδοειδές	ὠχροκάστανος, φαιός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A67. M97/πδ1=301	πυραμιδοειδές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A68. M97/πδ11=708	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A69. M98/πδ3=102	πυραμιδοειδές	ἀνοικτὸς ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A70. M99/πδ4=101	πυραμιδοειδές	ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A71. M01/πδ8	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός-καστανός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A72. M01/πδ9	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A73. M01/πδ13	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A74. M01/πδ15	πυραμιδοειδές	καστανορόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A75. M03/πδ 957	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός,	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A76. M03/πδ 961	πυραμιδοειδές	καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A77. M03/πδ 964	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A78. ΠΑΤ95/πδ3	πυραμιδοειδές	καστανορόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A79. ΠΑΤ95/πδ4	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A80. ΠΑΤ95/πδ5	πυραμιδοειδές	ὠχροκάστανος	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A81. 327	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A82. ΠΑΤ04/AE97	πυραμιδοειδές	ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A83. M91/πδ4	πυραμιδοειδές	ρόδινος - καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A84. M91/πδ 167 = 5	Πυραμιδοειδές μεγάλο	καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση - ἐπίχρισμα καστανό	
A85. M93/πδ353	πυραμιδοειδές μεγάλο	καστανός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A86. AE99/πδ2	πυραμιδοειδές μεγάλο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα φαιοκαστανό ἐξομάλυνση	
A87. AE87/πδ1	πυραμιδοειδές μεγάλο	ἐρυθροκάστανος	πατελιάς	ἐξομάλυνση	
A88. A88/πδ1	πυραμιδοειδές μεγάλο	καστανός φαιός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A89. ΠΑΤ95 /πδ1	πυραμιδοειδές μεγάλο	ἐρυθρωπός - τεφρός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A90. ΠΑΤ05/AE526	πυραμιδοειδές μεγάλο	ἐρυθρωπός	πατελιάς καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A91. M88/πδ 11	κολουροκωνικό	καστανός - ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	

β. Φακοειδῆ 2^{ος} -1^{ος}

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A92. M82/πδ 46	Δισκοειδές με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία		
A93. M90/πδ 12= 352	Δισκοειδές με δύο ὀπές	καστανέρυθρος		ἐξομάλυνση	
A94. M93/πδ 14	Δισκοειδές με δύο ὀπές	φαιορρόδινος	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A95. M93/πδ 18	Δισκοειδές με δύο ὀπές	καστανέρυθρος		ἐξομάλυνση	
A96. M89/πδ 31	Δισκοειδές με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικά καὶ μαρμαρυγία		
A97. M01/πδ 7	Δισκοειδές με δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος		ἐξομάλυνση	
A98. M89/πδ 14	Δισκοειδές με μία ὀπή	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές		
A99. M88/πδ 39	Δισκοειδές με μία ὀπή	καστανός	σχιστολιθικά καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A100. M81/πδ 10	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	ρόδινος	χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A101. M83/πδ 34	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A102. M87/πδ 1	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	καστανέρυθρος - τεφρός	ἀσβεστολιθικές, σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγίας	ἐπίχρισμα ἀπὸ αραιωμένο πηλό	
A103. M91/πδ 38	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A104. M00/πδ652	Πεταλόσχημο με δύο ὀπές	ἀνοικτός καστανός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A105. ΠΑΤ05/AE542	Πεταλόσχημο με μία ὀπή	ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A106. M89/Aπδ 1	ἀπιόσχημο	ἐρυθρός	σχιστολιθικές		
A107. M90/Aπδ 1	ἀπιόσχημο	πορτοκαλόχρους	πατελιάς καὶ ἀσβεστολιθικές		

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A108. M81/πδ 33	ἀπιόσχημο	μελανέρυθρος	ἀσβεστολιθικές		
A109. M90/πδ11 = 151	ἀπιόσχημο	καστανός -τεφρός	σχιστολιθικές	Ἐξομάλυνση	Σφράγισμα
A110. M82/πδ 4	ἀπιόσχημο	καστανοκίτρινος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγίας		
A111. M82/πδ 6	ἀπιόσχημο	καστανός	σχιστολιθικές καὶ λίγες ἀσβεστολιθικές		
A112. M82/πδ 24	ἀπιόσχημο	κιτρινοκάστανος	σχιστολιθικές καὶ ελάχιστες ἀσβεστολιθικές		
A113. M81/πδ 37	ἀπιόσχημο	καστανέρυθρος	πατελιάς	ἐξομάλυνση	
A114. M83/πδ 3	ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση.	
A115. M86/πδ 33	ἀπιόσχημο	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A116. M90/πδ 25	ἀπιόσχημο	καστανός - ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	Γραπτό μὲ μελανό γάνωμα
A117. M90/πδ 38	ἀπιόσχημο	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἰχνη μελανοῦ γανώματος
A118. M91/πδ 41=362	ἀπιόσχημο	ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγίας	ἐξομάλυνση	
A119. M90/πδ 13	ἀπιόσχημο	τεφρός - ἐρυθρωπός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A120. M93/πδ 7=451	ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός, μελανός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A121. M93/πδ 8	ἀπιόσχημο	ρόδινος-ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A122. M93/πδ 9	ἀπιόσχημο	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἰχνη μελανοῦ γανώματος
A123. M93/πδ 21	ἀπιόσχημο	ἐρυθρός-μελανός	ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A124. M93/πδ 39	ἀπιόσχημο	καστανόφαιος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A125. M93/πδ 61	ἀπιόσχημο	καστανορόδινος	σχιστολιθικές, ἀσβεστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A126. M93/πδ 62	ἀπιόσχημο	ρόδινος,	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A127. M00/πδ209	ἀπιόσχημο	ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A128. M01/πδ 4=501	ἀπιόσχημο	καστανορόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A129. M01/πδ 5=502	ἀπιόσχημο	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἰχνη μελανοῦ γανώματος
A130. M87/πδ 35	ἀπιόσχημο	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐπίχρισμα καστανό	
A131. M90/πδ 37	ἀπιόσχημο	πορτοκαλέρυθρος		ἐξομάλυνση	
A132. M91/πδ 32	ἀπιόσχημο	φαιός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐπίχρισμα ανοικτό καστανό. ἐξομάλυνση	
A133. M89/πδ 17	ἀπιόσχημο	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία		
A134. M99/πδ 10=234	ἀπιόσχημο	φαιορόδινος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A135. ΠΑΤ98/πδ3	ἀπιόσχημο	καστανός,	ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα φαιό. ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A136. M81/πδ 11	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανόφαιος	ἀσβεστολιθικὲς καὶ χαλαζία	ἐπίχρισμα καστανό, ἐξομάλυνση	
A137					
A138. M88/πδ 4	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανός-τεφρός	σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς	ἐπίχρισμα καστανό. ἐξομάλυνση	
A139. M88/πδ 9	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανός -ἐρυθρός	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A140. M81/πδ18	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ρόδινος-τεφρός	πατελιάς καὶ ἀσβεστολιθικὲς		
A141. M90/πδ10 = 153	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ρόδινος	μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A142. M83/πδ 27	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ωχροκάστανος	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A143. M89/πδ 7	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ἐρυθρός	σχιστολιθικὲς καὶ ἐλάχιστες ἀσβεστολιθικὲς		
A144. M86/πδ 35	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A145. M87/πδ 9	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ἐρυθρός - ρόδινος	σχιστολιθικὲς.	ἐπίχρισμα ρόδινο	
A146. M87/πδ 32	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανός	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A147. M88/πδ 23	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικὲς		
A148. M88/πδ 24	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ἀνοικτὸς ἐρυθρός	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A149. M90/πδ 22= 401	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς	ἐπίχρισμα- ἐξομάλυνση	
A150. M89/πδ 24	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	πορτοκαλόχρους - καστανός	σχιστολιθικὲς καὶ μαρμαρυγία		
A151. M91/πδ 18	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	ἀνοικτὸς ἐρυθρός	ἀσβεστολιθικὲς καὶ σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση - ἐπίχρισμα πορτοκαλόχρωμο	
A152. M93/πδ37	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανέρυθρος-τεφρός	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A153. M94/πδ3	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανός	σχιστολιθικὲς		
A154. M96/πδ356	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανός-πορτοκαλόχρους	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση.	
A155. M01/πδ17	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	κιτρινοπράσινος-τεφρός	σχιστολιθικὲς καὶ ἀσβεστολιθικὲς		
A156. M01/πδ18	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανόφαιος,	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	
A157. M03/πδ969	ἐλλειψοειδὲς ὡς ἰσχάς	καστανός	σχιστολιθικὲς	ἐξομάλυνση	

γ. Δισκοειδῆ

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A158. M84/Απδ 1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ρόδινος	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα ανοικτό καστανό	
A159. M81/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα υποκίτρινο ἐξομάλυνση	
A160. M81/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανότεφρος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές		
A161. M81/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	ἀββεστολιθικές	ἐπίχρισμα ρόδινο	
A162. M84/πδ 38	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	ἀββεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	Υποκίτρινο ἐπίχρισμα. ἐξομάλυνση	
A163. M83/πδ 7	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση, Κιτρινωπό ἐπίχρισμα	
A164. M90/πδ2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἀνοικτός καστανός-ρόδινομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό	
A165. M83/πδ 1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A166. M82/πδ 43	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	Ρόδινο ἐπίχρισμα.	
A167. M82/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	ἀββεστολιθικές		
A168. M83/πδ 9	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A169. M83/πδ 33	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	πατελιάς		
A170. M82/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	ἀββεστολιθικές καὶ ἐλάχιστες σχιστολιθικές		
A171. M82/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές		
A172. M82/πδ 41	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροπράσινος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A173. M82/πδ 44	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές, ἀββεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐπίχρισμα. ἐξομάλυνση	
A174. M83/πδ 10	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές		
A175. M83/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἀνοικτός ρόδινομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A176. M83/πδ 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἀνοικτός ρόδινομος φαιός	ἀββεστολιθικές.	ἐξομάλυνση	
A177. M83/πδ 35	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές		
A178. M83/πδ 37	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρός – ρόδινομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση.	
A179. M84/πδ 2 α+β	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ρόδινομος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A180. M86/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνομος	σχιστολιθικές καὶ λάβας	ὠχρό ἐπίχρισμα. ἐξομάλυνση	
A181. M84/πδ 10	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροπράσινος - φαιός	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἐξομάλυνση.	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση	Ἀριθμὸς Καταλόγου
A183. M86/πδ 2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	Υποκίτρινο ἐπίχρισμα. ἔξομάλυνση	
A184. M86/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	Καστανό ἐπίχρισμα. ἔξομάλυνση.	
A185. M89/πδ 16	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρός,	σχιστολιθικές καὶ ἐλάχιστες ἀββεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό	
A186. M86/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἔξομάλυνση.	
A187. M86/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροροδίνος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A188. M87/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανός	σχιστολιθικές καὶ λίγο μαρμαρυγία	ἐπίχρισμα καστανό, ἔξομάλυνση	
A189. M90/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος,	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἔξομάλυνση	
A190. M90/πδ 26α+β	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές	ἔξομάλυνση	Ίχνη γανώματος
A191. M90/πδ 34	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοροδίνος	σχιστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A192. M87/πδ 22	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος - τεφρός	ἀββεστολιθικές ,σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία		
A193. M88/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος -ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό	
A194. M88/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές	κίτρινος- ροδίνος	ἀββεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό -κίτρινο. ἔξομάλυνση	
A195. M88/πδ 36	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρός -ροδίνος	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές		
A196. M88/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορφυρός -τεφρός	σχιστολιθικά	ἔξομάλυνση	
A197. M90/πδ 14= 55	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος	μαρμαρυγία καὶ ἐλάχιστες σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα- ἔξομάλυνση	
A198. M90/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	τεφρός	ἀββεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A199. M90/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος	σχιστολιθικές καὶ ἐλάχιστες ἀββεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A200. M91/πδ1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος, τεφρός	σχιστολιθικές καὶ ἀββεστολιθικές	ἔξομάλυνση - ἐπίχρισμα	
A201. M91/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος	σχιστολιθικές, κυρίως καὶ λίγες ἀββεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A202. M91/πδ 9 = 653	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές	ἔξομάλυνση - ἐπίχρισμα	Μελανό γάνωμα
A203. M91/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος - καστανός	ἀββεστολιθικές	ἔξομάλυνση - ἐπίχρισμα καστανό	
A204. M91/πδ 26	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ροδίνος- καστανός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἔξομάλυνση	
A205. M91/πδ 28	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοροδίνος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἔξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση	Ἀριθμὸς Καταλόγου
A206. M91/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	κίτρινος- ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ λίγες ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A207. M91/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	κιτρινοροδιος	σχιστολιθικές καὶ λίγες ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A208. M91/πδ 34	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθροκάστανος	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A209. M91/πδ 35	κυλινδρικό με δύο ὀπές	τεφροπράσινος	σχιστολιθικές καὶ λίγες ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A210. M87/πδ 13	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοκίτρινος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές		
A211. M87/πδ 10	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	Ἐπίχρισμα ἀπὸ ἀραιωμένο πηλό.	
A212. M87/πδ 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρός	ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα ἀνοικτὸ ἐρυθρό	
A213. M87/πδ 20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ρόδιος -τεφρός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα ρόδινο	
A214. M87/πδ 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλοροδιος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα ρόδινο. ἐξομάλυνση	
A215. M89/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοροδιος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανοροδιος	
A216. M90/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλόχρους- τεφρός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A217. M92/πδ 2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοροδιος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A218. M90/πδ 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἀνοικτὸς ἐρυθρός	σχιστολιθικές.	ἐξομάλυνση	
A219. M91/πδ 14	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλοκάστανος	σχιστολιθικές, ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐπίχρισμα καστανό	
A220. M89/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἀνοικτὸς ἐρυθρός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A221. M89/πδ 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές.		
A222. M89/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλόχρους	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A223. M90/πδ 5	κυλινδρικό με δύο ὀπές	βαθὺς ἐρυθροκάστανος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα	
A224. M90/πδ 20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικά καὶ ἀσβεστολιθικά	ἐξομάλυνση	
A225. M90/πδ 29	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοκίτρινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A226. M91/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές	κίτρινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A227. M90/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	κιτρινωπός	σχιστολιθικές καὶ λίγες ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A228. M91/πδ 39	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A229. M90/πδ 46	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἀνοικτὸς ἐρυθρός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία		
A230. M93/πδ 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανός, ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές.	ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A231. M93/πδ 20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A232. M93/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανός, φαιός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A233. M93/πδ 33	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδινος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση.	
A235. M96/πδ 309	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδινος	σχιστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση.	
A236. M96/πδ 702	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανοκίτρινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A237. M97/πδ 306= 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχρορρόδινος	σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A238. M97/πδ 6	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρός, ρόδινος	σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A239. M97/πδ 8	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχρορρόδινος	σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A240. M97/πδ 706= 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχρορρόδινος	σχιστολιθικές, ἠφαιστειακές, ἀβεστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A241. M97/πδ 718=20	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροκίτρινος	σχιστολιθικές ἠφαιστειακές καὶ ἀβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A242. M97/πδ402= 21	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλορρόδινος	σχιστολιθικές καὶ ἀβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A243. M97/πδ723= 24	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδινος	σχιστολιθικές καὶ ἠφαιστειακές	ἐξομάλυνση	
A244. M98/πδ 101=2	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδινος	ἀβεστολιθικές, χαλαζία καὶ ἠφαιστειακές	ἐξομάλυνση	
A245. M98/πδ103= 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές	φαιορρόδινος	σχιστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A246. M99/πδ 12	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ρόδινος	ἀβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A247. M99/πδ205= 17	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχρορρόδινος	σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, χαλαζία καὶ ἠφαιστειακές	ἐξομάλυνση	
A248. M99/πδ206= 19	κυλινδρικό με δύο ὀπές	πορτοκαλορρόδινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A249. M99/πδ 30	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδινος	σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A250. M99/πδ219=33	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδινος	σχιστολιθικές, ἀβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A251. M00/πδ602	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροκάστανος, ρόδινος	ἀβεστολιθικές, ἠφαιστειακές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός	Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση	Ἀριθμὸς Καταλόγου
A252. M01/πδ5	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A253. M01/πδ 6	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ἐρυθρωπός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A254. M01/πδ752=14	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ὠχροκάστανος	ἀσβεστολιθικές χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A256. ΠΑΤ04/ΑΕ148	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδιος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές		
A257. ΠΑΤ06/ΑΕ870	κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανορρόδιος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A258. ΠΑΤ07/ΑΕ60	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ρόδιος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A259. Α88/Κ/1	κυλινδρικό με δύο ὀπές	ρόδιος	ἀσβεστολιθικές, σχιστολιθικές καὶ ἠφαιστειακές	ἐξομάλυνση	
A260. M82/πδ 15	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	καστανοκίτρινος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A261. M82/πδ 37α+β	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	πορτοκαλέρυθρος	πατελιάς		
A262. M83/πδ 36	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἀνοικτός ρόδιος- φαιός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A263. M82/πδ 32	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές		σφράγισμα
A264. M84/πδ 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἐρυθρός-ρόδιος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A265. M86/πδ 4	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	φαιορρόδιος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A266. M86/πδ 9	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ρόδιος	ἀσβεστολιθικές	Κιτρινωπό ἐπίχρισμα. ἐξομάλυνση	
A267. M87/πδ 18	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό -ερυθρό	
A268. M88/πδ 35	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές		
A269. M90/πδ 31	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἀνοικτός πορφυρός	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A270. M87/πδ 11	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	πορτοκαλοκάστανος	ἀσβεστολιθικές καὶ σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό	
A271. M87/πδ 7	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἐρυθρωπός -τεφρός	πατελιάς		
A272. M93/πδ2=304	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A273. M97/πδ2	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἐρυθρωπός	ἠφαιστειακές, σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές χαλαζίας	ἐξομάλυνση - ἐπίχρισμα	
A274. M90/πδ6	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	ἐρυθρός	σχιστολιθικές.	ἐπίχρισμα ἐξομάλυνση	
A275. M96/πδ 357	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	καστανός, ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A276. M01/πδ 16	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A277. ΑΕ80/πδ1	κυλινδρικό με δύο ὀπές μεγάλο	κιτρινοκάστανος	πατελιάς καὶ ἀσβεστολιθικές		

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A278. M83/πδ 4	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	ὠχροπράσινος	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A279. M83/πδ 6	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	ὠχροροδίνος	σχιστολιθικές, καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A280. M91/πδ 13	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση - καστανό	
A282. M00/πδ 3	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	ἐρυθρωπός, ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ χαλαζία	ἐξομάλυνση	
A283. M01/πδ 11	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A284. M91/πδ 7 = 652	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	καστανοροδίνος	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση.	
A285. M91/πδ 36	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A286. M92/πδ 502	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλο	ἐρυθροκάστανος	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A287. M92/πδ 503	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλο	ἐρυθροκάστανος-τεφρός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A288. M89/πδ 26	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλο	ἐρυθροκάστανος-τεφρός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A289. M99/πδ 22=211	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλο	πορτοκαλέρυθρος,	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A290. M99/πδ 34	κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλο	καστανοροδίνος	ἀσβεστολιθικές, σχιστολιθικές καὶ ἠφαιστειακές	ἐξομάλυνση	

δ. Ἰδιόμορφα

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A291. M81/πδ 9	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ἐρυθρός	ἀσβεστολιθικές καὶ χαλαζία	ρόδινου ἐπιχρίσματος	
A292. M82/πδ 10	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	καστανοκίτρινος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ὑποκίτρινο ἐπίχρισμα	
A293. M84/πδ 8	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ρόδινος	ἀσβεστολιθικές		
A294. M86/πδ 22	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	φαιοροδίνος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A295. M86/πδ 24	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ρόδινος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A296. M87/πδ 16	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐπίχρισμα ἐρυθροκάστανου	
A297. M88/πδ 22	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ἐρυθρός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A298. M91/πδ 36	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	
A299. M91/πδ 37	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ἀνοικτός ἐρυθρός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A300. M94/πδ 1=401	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ἀνοικτός ἐρυθρός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A301. M88/πδ 16	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές καὶ μαρμαρυγία		
A302. M89/πδ 26	ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερὴ ὀπή	ἐρυθροκάστανος-τεφρός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A303. M83/πδ 30	ἔλλειψοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές	καστανέρυθρος	μαρμαρυγία		
A304. M88/πδ 19	ἔλλειψοειδές με δύο διαμπερείς ὀπές	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές		
A305. M94/πδ8	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A307. M83/πδ19α+ β	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A308. M88/πδ12	Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές	ἀσβεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A309. M83/πδ 12	Ῥοειδές ἀκανόνιστο	ἐρυθρωπός - τεφρός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A310. M83/πδ 14	ιδιόμορφο κωνικό	πορτοκαλέρυθρος			
A311. M83/πδ 24	ιδιόμορφο. ἀκανόνιστο ἡμικυκλικό	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές		
A312. M82/πδ 45	ιδιόμορφο. Πεπιεσμένο κυλινδρικό	ρόδινος	Πατελιάς καὶ ἀσβεστολιθικές		
A313. M83/πδ 22	ιδιόμορφο. ἐπίμηκες - κυλινδρικό	πορτοκαλέρυθρος	Πατελιάς		

ε. λίθινα

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Λίθος	Διακόσμηση
A314. M83/Λδ1	Δισκοειδές ἀκανόνιστο	Φαϊόλευκος	
A315. M93/Λδ50	Δισκοειδές ἔλλειψοειδές	τραχύτης ἢ ἀμμόλιθος	
A316. M01/Λδ 1=501	ἀκανόνιστο ἀπίοσχημο	λευκός	λειασμένες ἐπιφάνειες
A317. M89/Λδ 1	ἔλλειψοειδές ἐπίμηκες	μελανοπράσινος	λειασμένες ἐπιφάνειες
A318. M89/Λδ 2	ἔλλειψοειδές ἐπίμηκες	κυανόλευκος	λειασμένες ἐπιφάνειες
A319. ΠΑΤ07/ΑΕ127	ἀκανόνιστο ἔλλειψοειδές	φαιός σχιστόλιθος	

Πίνακας Β.2.5. Συλλογῆς Ἑμμ. Ἰωαννίδη

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὀλοκλήρωσης	Διακόσμη ση
		Χρῶμα	προσμίξεις		
A321. ΣΕΙ.285	πυραμιδοειδές	πορτοκαλόχρους- καστανός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό	
A322. ΣΕΙ.286	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός, τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		
A323. ΣΕΙ.287	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		
A324. ΣΕΙ.288	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός	πατελιά	ἐπίχρισμα καστανό τεφρο	ἐμπέστη

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A325. ΣΕΙ.289	πυραμιδοειδές	καστανοκίτρινος	ἀσβεστολιθικές		ἐμπίεστη Ἐγχάρακτη
A326. ΣΕΙ.290	πυραμιδοειδές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό- φαιοπράσινο	
A327. ΣΕΙ.291	πυραμιδοειδές	φαιορρόδιος	ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανορρόδινο	
A328. ΣΕΙ.292	πυραμιδοειδές	φαιορρόδιος	ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα ρόδινο	
A330. ΣΕΙ.294	πυραμιδοειδές	ἐρυθρωπός τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα ρόδινο	
A331. ΣΕΙ.295	πυραμιδοειδές	ἐρυθρός	ἀσβεστολιθικές σχιστολιθικές καὶ χαλαζία		ἐμπίεστη
A332. ΣΕΙ.296	πυραμιδοειδές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		
A333. ΣΕΙ.297	πυραμιδοειδές	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		ἐμπίεστη
A334. ΣΕΙ.298	πυραμιδοειδές	καστανορρόδιος	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	ἐμπίεστη
A335. ΣΕΙ.307	Φακοειδές Δισκοειδές μὲ δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A343. ΣΕΙ.311	Φακοειδές ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός-τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A344. ΣΕΙ.312	Φακοειδές ἀπιόσχημο	καστανός πορτοκαλόχρους	ἀσβεστολιθικές		Σφράγισμα
A345. ΣΕΙ.313	Φακοειδές ἀπιόσχημο	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		
A346. ΣΕΙ.314	Φακοειδές ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		Ἐγχάρακτη
A347. ΣΕΙ.315	Φακοειδές ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		Ἐγχάρακτη
A348. ΣΕΙ.316	Φακοειδές ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		Ἐγχάρακτη
A349. ΣΕΙ.317	Φακοειδές ἀπιόσχημο	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		Ἐγχάρακτη
A351. ΣΕΙ. 318	Φακοειδές ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	τεφρός	ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A352. ΣΕΙ. 319	Φακοειδές ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανός- ωχροκίτρινος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A353. ΣΕΙ. 320	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	ἐρυθρός-τεφρός	σχιστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A354. ΣΕΙ. 321	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A355. ΣΕΙ. 322	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	πορτοκαλέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		
A356. ΣΕΙ. 323	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	Καστανέρυθρος τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		ἐμπίεστη
A357. ΣΕΙ. 324	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A358. ΣΕΙ. 325	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανοκίτρινος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		
A359. ΣΕΙ. 326	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανορρόδιος- φαιός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A360. ΣΕΙ. 327	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A361. ΣΕΙ. 328	ἑλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	ἐμπίεστη

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A362. ΣΕΙ.329	ἐλλειψοειδές ὡς ἰσχάς	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη
A365. ΣΕΙ.299	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη
A366. ΣΕΙ.300	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A367. ΣΕΙ.301	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	ρόδιος-τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρῳμα κιτρινωπό	
A368. ΣΕΙ.302	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A369. ΣΕΙ.338	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	ρόδιος-τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρῳμα κιτρινωπό	
A370. ΣΕΙ.339	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρῳμα κιτρινωπό	
A371. ΣΕΙ.340	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	ἀνοικτός καστανός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A372. ΣΕΙ.341	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	καστανορρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A373. ΣΕΙ.342	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	ρόδιος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A375. ΣΕΙ.303	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές	τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	Ἐγχάρακτη
A380. ΣΕΙ.305	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	ἐρυθρωπός τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	ἐμπέστη
A381. ΣΕΙ.306	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	ἐρυθρωπός τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	Εξομαλυνση	Σφράγισμα
A382. ΣΕΙ.344	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ δύο ὀπές Μεγάλου μεγέθους	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές		Ἐγχάρακτη
A383. ΣΕΙ.330	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	ᾠχροκίτρινος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία	ἐξομάλυνση	
A384. ΣΕΙ.331	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	ρόδιος-τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρῳμα κιτρινωπό	
A385. ΣΕΙ.334	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A386. ΣΕΙ.348	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A387. ΣΕΙ.332	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές μαρμαρυγία	ἐπίχρῳμα καστανό τεφρό	
A388. ΣΕΙ.333	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	ἐρυθρωπός, τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
ΣΕΙ.343	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές		
A389. ΣΕΙ.345	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	τεφρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές καὶ χαλαζίας	ἐξομάλυνση	
A390. ΣΕΙ.347	Δισκοειδές Κυλινδρικό μὲ μία ὀπή μεγάλου μεγέθους	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A393. ΣΕΙ.335	Ἰδιόμορφο ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερή ὀπή	ᾠχροκίτρινος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A394. ΣΕΙ.336	Ἰδιόμορφο ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερή ὀπή	ᾠχροκίτρινος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	
A395. ΣΕΙ.337	Ἰδιόμορφο ἐλλειψοειδές μὲ μία διαμπερή ὀπή	κιτρινοκάστανος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐξομάλυνση	

Ἀριθμὸς Καταλόγου	τύπος	Πηλός		Τεχνικὴ ὁλοκλήρωσης	Διακόσμηση
A396. ΣΕΙ.346	Ἰδιόμορφο ἑλλειψοειδές με μία διαμπερὴ ὀπή	καστανορρόδινος,	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἔξομάλυνση	
A397. ΣΕΙ 309	Ἰδιόμορφο Πεταλόσχημο κυλινδρικό με τρεις ὀπές	ἐρυθρωπός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	Λείανση	Ἐγχάρακτη
A398. ΣΕΙ 310	Ἰδιόμορφο Πεταλόσχημο κυλινδρικό με δύο ὀπές	καστανέρυθρος	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές	ἐπίχρισμα καστανό	
A399. ΣΕΙ/202	Ἰδιόμορφο Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	ἐρυθρός	σχιστολιθικές ἀσβεστολιθικές		

Παράρτημα Γ'

Μολύβδινα βάρη

Τὰ μολύβδινα βάρη ποὺ παρουσιάζονται στὸ τέλος τοῦ κεφαλαίου 4 εἶναι ὅλα πυραμιδοειδῆ καὶ τὰ περισσότερα ἔχουν συντηρηθεῖ.

Πίνακας μετρικῶν στοιχείων μολύβδινων βαρῶν ἢ σταθμίων

Ἀριθμὸς Καταλόγου	ῦψος	βάση		βάρος	Διάμ ὀπῆς/ών	διατήρηση
M1. M81/Μμ1	5,1	2,8	2,4	170	0,2	A
M2. M81/Μμ2	5,3	2,6	2,3	171	0,3	A
M3. M82/Μμ1	5,3	2,6	2,3	171	0,3	A
M4. M82/Μμ2	5,2	2,5	2,5	160	0,4	A
M5. M83/Μμ1	5,4	2,5	2,3	172	0,4	A
M6. M87/Μμ1	5,5	2,7	2,5	174	0,3	A
M7. M87/Μμ2	2,9	1,6	1,5	44		A
M8. M91/Μμ1	5,1	2,3	2,2	120	0,4	A
M9. M91/Μμ2	5,1	2,3	2,2	120	0,4	A
M10. M00/Μμ251	4,5	2,8	2,6	128	0,3	A
M11. M01/Μμ1	5,3	2,3	2,3	158	0,4	A
M12. ΣΕΙ/Μμ1	5,4	2,3	2,2	151	0,2	A

Παράρτημα Δ'

Στὸ παράρτημα αὐτὸ παρουσιάζεται σὲ μορφή πίνακα ὁ κατάλογος τῶν σφραγισμάτων καὶ χαραγμάτων πού παρατηρήθηκαν ἐπάνω στὰ ὑφαντικὰ βάρη καὶ τὰ ὁποῖα σχολιάζονται ἀναλυτικὰ στὸ κεφάλαιο 4, στὴν σχετικὴ ὑποενότητα.

Στὸν πρῶτο πίνακα παρουσιάζονται τὰ σφραγίσματα καὶ οἱ ἐγχάρακτες ἐπιγραφές, συντομογραφίες ἢ ἀπλὰ γράμματα.

Στον δεῦτερο πίνακα παρατίθενται ἀναλυτικὰ ὅλα τὰ χαραγματα καὶ τὰ ἐμπίεστα σύμβολα πού παρατηρήθηκαν στὶς ἐπιφάνειες τῶν ἀντικειμένων.

Δ.1 Σφραγίσματα, ἐγχάρακτες ἐπιγραφές

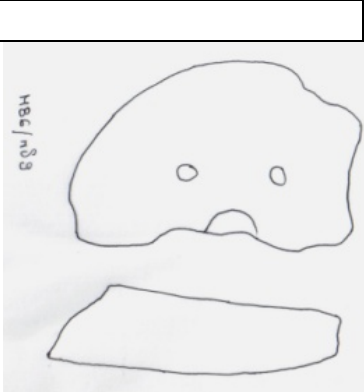
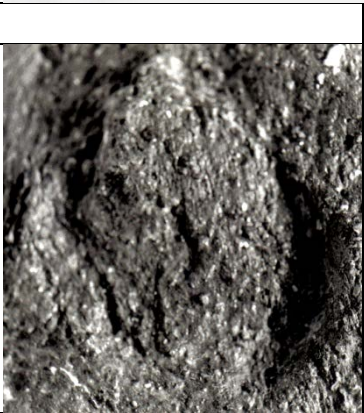
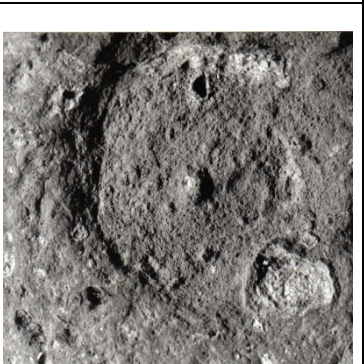
A93. M90/πδ 12=M90/πδ352		Σφράγισμα ὠσειδές (μῆκ.1,9 πλ.1,5)	Προτομές δύο μορφῶν σὲ κατατομή. Σὲ πρῶτο ἐπίπεδο δυσδιάκριτη γυναικεία μὲ κόμη σὲ κεκρῦφαλλο καὶ σὲ δεῦτερο ἀνδρική μὲ ἀνασηκωμένη περικεφαλαία (προτομές – πορτραῖτα ζεύγους ἑλληνιστικῶν ἡγεμόνων.)
A106. M89/Aπδ 1		Σφράγισμα ἑλλειψοειδές (διαστ μῆκ.2,0 Πλ. 1,3)	Πτηνὸ ἀετός μὲ ἀνοικτὰ πτερά κατ' ἐνώπιον, ἢ κεφαλὴ πρὸς ἀριστερά.
A107. M90/Aπδ 1		Σφράγισμα ὠσειδές (διαστ. μῆκ.1,2 Πλ. 0,9)	δυσδιάκριτη παράσταση. Πιθανῶς εἰκονίζεται γλαύκα μὲ τὸ πρόσωπο κατ' ἐνώπιον καὶ μὲ τὸ σῶμα σὲ στάση τριῶν τετάρτων

A341. ΑΣΑ.45		Σφράγισμα ὠσειδές (διαστ. μῆκ. 1,4 Πλ. 0,8).	Εἰκονίζεται ἰσταμένη μορφή σὲ κατατομή πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ ὁποῖα παίζει αὐλό.
A109. M90/πδ 11 = M90/151		Μελανὸ γάνωμα κατὰ τύπους. Σφράγισμα ὠσειδές (μῆκ.. 1,3 Πλ. 0,8)	προτομή γυναικὸς πρὸς τὰ δεξιὰ μὲ κόμη μαζεμένη σὲ κεκρῦφαλο καὶ μηνοειδὲς κόσμημα στὴν κορυφή.
A114. M83/πδ 3		Σφράγισμα ὠσειδές (μῆκ. 1,6 Πλ. 1,0)	δυσδιάκριτο, πιθανῶς πτηνὸ πρὸς τὰ ἀριστερά.
A119. M90/πδ 13		Σφράγισμα ὠσειδές (Μῆκ.1,1 Πλ. 0,7).	πιθανότατα εἰκονίζεται ἔντομο, μέλισσα.
A118. M91/πδ 41=362.		Σφράγισμα ὠσειδές (μῆκ. 1,4 Πλ. 0,9)	Δυσδιάκριτο.

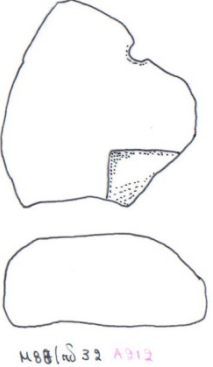

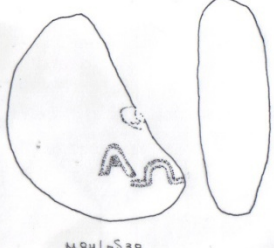

A120. M93/πδ 7=451.		Σφράγισμα ὠσειδές (μῆκ. 1,6 Πλ. 1,2)	πιθανότατα εἰκονίζεται ἔντομο, μέλισσα
A126. M93/πδ 62.		Σφράγισμα ὠσειδές (μῆκ. 1,6 Πλ. 1,2)	Δύο ἰστάμενες ὀρχοῦμενες(;) μορφές ἀντικρουστές σὲ στάση τριῶν τετάρτων ἢ μία ἀνασηκῶνει ἐλαφρὰ τὸ δεξί της πόδι σὲ κίνηση πὺ θυμίζει χορὸ, ἐνῶ πτυχές των ἐνδυμάτων ἀνεμίζουν
A130. M87/πδ 35		Σφράγισμα ἐλλειψοειδές (διαστ. μῆκ.2,2 Πλ. 1,3)	δυσδιάκριτη παράσταση πιθανῶς μορφή ἀθλητή. Τὸ κάτω τμήμα εἶναι ἐφθαρμένο
A52. M03/πδ 451		Λογχόσχημο σφράγισμα (μῆκ. 1,8, πλ. 0,9) στὴν μία ἔδρα φθαρμένο ἀβαθές	Εἰκονίζεται πιθανῶς ἰστάμενος μῶδης ἄνδρας μὲ στάσιμο καὶ ἄνετο σκέλος καὶ ἔχει λυγισμένους βραχίονες στοὺς ἀγκῶνες κατὰ τὸν ἀγαλματικὸ τύπο τοῦ Ἡρακλῆ Λυκείου (Farneze)

A25. M89/πδ 5		Ἐλλειψοειδές σφράγισμα στὴν κορυφή (διαστ. Μῆκ. 1,0, Πλ. 0, 8)	προτομή γυναικείας μορφῆς πρὸς τὰ δεξιὰ ἢ κόμη μαζεμένη σὲ κεκρῦφαλο.
A131. M90/πδ 37		Σφράγισμα ὠοειδές (μῆκ. 1,4 Πλ. 0,9)	δυσδιάκριτο, πιθανῶς πτηνό πρὸς τὰ ἀριστερά
A381. ΣΕΙ.306		Σφράγισμα ὀρθογώνιο (μῆκ.2,9 Χπλ.2,3)	σταυροειδές κόσμημα ἄνθος ἢ ἔντομο
A391. M81/πδ 4		Ἐλλειψοειδές σφράγισμα (διαστ. μῆκ.0,8Χ πλ.0,7) φθαρμένο.	Δυσδιάκριτη παράσταση
A263. M82/πδ 32		Σφράγισμα ὀρθογώνιο στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας (Μῆκ 3,4πλ. 2,9)	Δυσδιάγνωστο Προτομή πρὸς ἀριστερά (:)
A23. M83/πδ 23		Σφράγισμα στὴν μία ἀκμή.	Πιθανῶς πέταλα ἀνθεμίου

A265. M86/πδ 4		Σφράγισμα ἑλλειψοειδές (Υψ. 2,5, Μήκ. 1,9)	Δυσδιάκριτη παράσταση. Μορφή σε έντονο διασκελισμό Ερωτιδεύς ἢ πολεμιστής
A266. M86/πδ 9		Σφράγισμα ἑλλειψοειδές σώζεται περίπου τὸ 1/3. (Υψ. 0,5 Πλ. 1,5.)	Δυσδιάκριτη παράσταση
A269. M90/πδ 31		Σφράγισμα ἑλλειψοειδές σχήματος.	δυσδιάγνωστο
A381. ΣΕΙ.306		Σφράγισμα ὀρθογώνιο (2,9 Χ2,3)	σταυροειδές κόσμημα ἄνθος ἢ έντομο
A377. M81/πδ2		Σφράγισμα ὀρθογώνιο 1,6-1,5	δυσδιάκριτο φθαρμένο.

A270. M87/πδ 11		Σφράγισμα πιθανῶς ἑλλειψοειδοῦς σχήματος (διαστ. Μήκ. 1,6 πλ. 0,6).	Διακρίνομε πιθανῶς φύλλο ἐλιάς .
A378. M81/πδ3		Σφράγισμα πλ. 1,2.	σφηνοειδές τριγωνικό
A275. M96/πδ 357		Σφράγισμα (Μήκ. 0,8, Πλ. 0,3)	λογχοειδές φύλλο
A236. M96/πδ 702		Ἐντυπη κάθετη (διαστ. Μήκ. 3,0 Πλ. 0,3)	Λογχόσχημο κόσμημα μεταξύ τῶν ὀπῶν
A344. ΣΕΙ.312		Κυκλικό σφράγισμα (διαστ. Διάμ.1,0) στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια. ἐφθαρμένο	Δυσδιάκριτο
A87. ΠΑΤ95/πδ5		σφράγισμα ἑλλειψοειδές	δυσδιάγνωστο
A80. ΠΑΤ95/πδ5		Στὴν μίᾳ ἔδρα σφράγισμα ἑλλειψοειδές	δυσδιάγνωστο
A108. M81/πδ 33		Κυκλικό -ῶσειδές σφράγισμα (1,3-1,4) στὴν μίᾳ πλευρά.	Δυσδιάκριτη παράσταση

A196. M88/πδ 32		Ὅρθογώνιο σφράγισμα (Μῆκ. 2,2 καὶ Πλ. 1,0)	δυσδιάγνωστο
A263. M82/πδ 32		Σφράγισμα ὀρθογώνιο (Μῆκ 3,4 πλ. 2,9)	δυσδιάγνωστο
A264. M84/πδ 4		Πιθανό ὀρθογώνιο σφράγισμα (διαστ. Μῆκ. 2,1 Ὑψ. 0,9)..	διακρίνομε δύσκολα τα ἐξῆς γράμματα Κ Α Ι
A162. M84/πδ 38		Ἐνσφράγιστα γράμματα (Ὑψ. 1,2-1,0)	Διακρίνομε κάτω Α , Ω μεγάλα πλατειά. Στὸ μέσον Μ;
A277. AE80/πδ1		Ἐγχάρακτα γράμματα (Ὑψ. 1,4).	С T A
A228. M91/πδ 39		Ἐντυπα γράμματα ὕψος 1,1	[C]T A

A202. M91/πδ 9 = 653		Ἐγχάρακτα γράμματα στην μία επιφάνεια (ῴψ. 2,2)	Ι Ε μὲ ἀκρέμονες.
A375. ΣΕΙ.303		Στὴν μία ἐπιφάνεια ἐγχάρακτα γράμματα (ῴψ. 1,2). Τὸ ἓνα πιὸ βαθύ	ἐγχάρακτα γράμματα Κ Ω
A349. ΣΕΙ.317		ἐγχάρακτα γράμματα, ῴψ. γραμ. 0,6- 0,7	συντομογραφία ΚΡΑ
A346. ΣΕΙ.314		ἐγχάρακτα γράμματα ῴψ. γραμ. 0,6-0,7	συντομογραφία Κ Ρ Α
A348. ΣΕΙ.316		ἐγχάρακτα γράμματα ῴψ. γραμ. 0,6-0,7	συντομογραφία Κ Ρ Α
A347. ΣΕΙ.315		ἐγχάρακτα γράμματα ῴψ. γραμ. 0,6-0,7	συντομογραφία Κ Ρ Α

A59. M91/πδ 6		Χάραγμα βαθύ (διαστ. Μῆκ. 1,2 Πλ. 0,3-0,5).	Κεφαλαίο Ι μὲ κάθετες κεραΐες

Δ. 2. Χαραγμάτα καὶ ἐμπίεστα σημεῖα

A3. M84/Aπδ 6		Ἀβαθῆς ὠσειδῆς κοιλότητα στὴν μίᾳ πλευρά. Δυσιάγνωστο χάραγμα.
A5. M89/πδ 19		Ἐντύπωμα κυκλικό καὶ πεταλόσχημο στὴν μίᾳ στενῇ πλευρά. Διακρίνεται καὶ τριγωνικό ἀβαθές ἐντύπωμα
A8. M89/πδ 22		Χάραγμα μῆκ.1,1 Πάχ.0,2 κάθετη καὶ ὀριζόντιες τεμνόμενες γραμμές. Ἐμπίεστη κυκλική στιγμῆ
A9. M87/πδ 2		Χάραγμα εὐθύγραμμη λοξή ταινία σὰν αὐλάκωση στὴν μίᾳ στενῇ ἔδρα (μ. 2,5 πλ. 0,2-0,3) καὶ ἐμπίεστες κυκλικές στιγμές
A13. M87/πδ 28		Λοξή ἐγχάρακτη γραμμὴ πιθανό χάραγμα.
A14. M99/πδ5=202		Ἐντυπη κυκλική στιγμῆ (διαμ. 0,2)
A26. M93/πδ10		Ἀποτύπωμα λοξῶν παράλληλων ταινιῶν (μῆκ. 0,6).
A31. M93/πδ43		Ἐμπίεστη στιγμῆ στὸ μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας.
A32. M93/πδ45		Ἐμπίεστος κύκλος (διαμ. 0,8)
M82/πδ 38		Ἐμπίεστη στιγμῆ στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια
A43. M82/πδ 17		Ἐμπίεστη κυκλική στιγμῆ (διαμ. 0,3)
A54. M87/πδ 34		Πλατεῖα ταινία σὲ σχῆμα L στὴν μίᾳ πλατεῖα ἔδρα, πιθανό χάραγμα

A55. M88/πδ 37		Ἐντυπες ταινίες, πιθανά χαράγματα στὴν μία ἔδρα τὴν κορυφή καὶ τὴν βάση
A58. M87/πδ 41		Ἐντυπος κύκλος ποὺ πλαισιώνεται ἀπὸ ὁμόκεντρο ἐγχάρακτο κύκλο.
A60. M91/πδ 10.		Χάραγμα λοξή γραμμὴ (Μήκ. 0,3) στὴν κορυφή
M99/πδ7=229		Αποτύπωμα λοξῆς στενῆς ταινίας (διαστ. Μήκ. 0,9 Πλ. 0,3) στὴν μία ἐπιφάνεια
A69. M98/πδ3=102		Ἐμπέστο κυκλικό κόσμημα σὲ μία ἐπιφάνεια
A72. M01/πδ9		Χάραγμα εὐθεία γραμμὴ στὸ μέσον τῆς βάσης (μῆκ. 0,5)
A75. M03/πδ 957		Γραμμικά χαράγματα στὴν μία ἔδρα / καὶ X
A76. M03/πδ 961		Χάραγμα σταυροειδές στὴν βάση
A80. M91/πδ4.		Ἐντυπώματα ἑλλειψοειδές καὶ πολυέδρο στὴν βάση
A85. A88/πδ1		Χάραγμα κάθετη γραμμὴ στὴν μία ἐπιφάνεια (1,8 πλ. 0,2)

A88. ΠΑΤ04/AE97		Ἐντυπη λοξή ταινία στὴν μία πλευρά (Μῆκ. 0,7).
A99. M88/πδ 39		Ὁρθογώνια ἐγκοπὴ (διαστ. Μῆκ. 1,1 πλ. 0,4) ἐπάνω ἀπὸ τὴν ὀπὴ
A110. M82/πδ 4		Δύο ἐμπέστες κυκλικές στιγμές στὴν μία ἐπιφάνεια
A111. M82/πδ 6		Ἐντονη κοιλότητα στὴν μία ἐπιφάνεια (ἀποτύπωμα δακτύλου).
A123. M93/πδ 21		Κοιλότητα- ἀποτύπωμα δακτύλου στὴν μία ἐπιφάνεια
A125. M93/πδ 61		Ῥοειδεῖς ἀκανόνιστες κοιλότητες- ἀποτυπώματα δακτυλιῶν
A126. M93/πδ 62		Κοιλότητα ἀποτύπωμα δακτύλου στὴν μία ἐπιφάνεια
A133. M89/πδ 17		Πιθανὸ σφράγισμα ἢ χάραγμα στὴν κορυφή
A159. M81/πδ 17		Χάραγμα εὐθεία γραμμὴ στὴν μία ἐπιφάνεια (μῆκ. 1,3).
A161. M81/πδ 32		Σταυροειδές χάραγμα + (διαστ. 3,0X2,0) στὴν μία ἐπιφάνεια. Χάραξη ἀπλή γραμμική
A165. M83/πδ 1		Χάραγμα λοξή γραμμὴ / (διαστ. 0,8) μεταξύ τῶν δύο ὀπῶν
A166. M82/πδ 43		Ἐντυπη κυκλική στιγμὴ μεταξύ τῶν ὀπῶν.
A169. M83/πδ 33		Ἐντυπος κύκλος (Δ. 1,2) στὴν μία ἐπιφάνεια στὸ κέντρο τοῦ δίσκου
A172.M82/πδ 41		Χάραγμα λοξή γραμμὴ / (Μῆκ. 0,9) στὴν μία ἐπιφάνεια
A174.M83/πδ 10		Χάραγμα γραμμικό / μεταξύ τῶν δύο ὀπῶν
A186.M86/πδ 11		Ἐμπέστη στιγμὴ (διαμ. 0,5) κάτω καὶ μεταξύ τῶν ὀπῶν στὴν μία ἐπιφάνεια

A189. M87/πδ 18		Χάραγμα σχεδόν κυκλικό διαμ. περ. 2,0 στο κέντρο της μίας ἐπιφάνειας
A203. M91/πδ 7		Ἐμπίεστη στιγμή μεταξύ τῶν ὀπῶν
A216. M90/πδ30		Χάραγμα λοξή γραμμή (Μήκ. 2,0).
A222. M89/πδ29		Δύο ἔντυποι ὁμόκεντροι κύκλοι στήν μία ἐπιφάνεια
A226. M91/πδ 31		Χάραγμα ὑπεράνω τῆς ὀπῆς Χιαστί γραμμές Μήκ.0,4-0,6
A242. M97/πδ402= 21		Ἐμπίεστοι ὁμόκεντροι βαθιά χαραγμένοι κύκλοι (Δ. 1,5 καὶ 2,5) στο μέσον τῆς ἐπιφάνειας
A243. M97/πδ723= 24		Ἐγχάρακτη καμπύλη γραμμὴ ὑπεράνω μίας ὀπῆς (χορδή 1,7)
M99/πδ 14		Εὐθύ γραμμικὸ χάραγμα ὀριζόντιο κάτω ἀπὸ τὶς ὀπές στήν μία ἐπιφάνεια (Μήκ. 3,7)
A248. M99/πδ206= 19		Κοιλότητα ἀποτύπωμα δακτύλου στήν μία ἐπιφάνεια
A252. M01/πδ5		Ἐμπίεστος κύκλος (Δ. 0,6) καὶ ἐγχάρακτο σταυροειδές κόσμημα στο μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας
A253. M01/πδ 6		Ἐμπίεστος κύκλος (Δ. 1,9) στο μέσον τῆς μίας ἐπιφάνειας
A260. M82/πδ 15		Χάραγμα καμπύλη γραμμὴ (μήκ. 0,6) Ἐντυπη λοξή ταινία (μήκ. 1,3)
M82/πδ 48		Χάραγμα σχεδόν ἡμικυκλικό
A261. M82/πδ 37		Χάραγμα δυσδιάγνωστο στο κέντρο τῆς

α+β			μίας ἐπιφάνειας./-\
A280. 13.	M91/πδ		Χάραγμα: Χιαστί πλατειές ταινίες (ἐμπίστες δακτυλίες μὲ ὀξεῖες τριγωνικές ἀπολήξεις. 1) 3,0 Πλ. 1,1 2) 3,5 Πλ.1,0).
A287. 503	M92/πδ		Πολλές ἐγχάρακτες γραμμές καὶ στὶς δύο ἐπιφάνειες
A289. 22=211	M99/πδ		Νυχιές στὸ μέσον καὶ στὴν μία ἐπιφάνεια
A299. 37	M91/πδ		ἐγχάραξη στὸ κέντρο (μ. 2,2 βαθ, 0,6).
A312. 45	M82/πδ		Χάραγμα χιαστί πλατειές γραμμές
A320. 6	M81/πδ		Ἐντυπη κυκλική κοιλότητα Δ. 0,5 στὴν μία ἐπιφάνεια
A324.	ΣΕΙ.288		Ἐμπίστες λοξές γραμμές κάτω ἀπὸ τὴν μία ἔξοδο τῆς ὀπῆς καὶ σὲ μία πλευρική ἐπιφάνεια καὶ ἐμπίστη κυκλική στιγμή.
A325.	ΣΕΙ.289		Χάραγμα ν κάτω ἀπὸ τὴν μία ἔξοδο τῆς ὀπῆς. Ἐντυπη κυκλική στιγμή στὴν ἄλλη ἐπιφάνεια
A331.	ΣΕΙ.295		Ἐμπίστο κυκλικό κόσμημα (διαμ. 0,7) στὴν μία ἐπιφάνεια. Ἐντύπωμα τραπέζοειδές στὴν βάση
A333.	ΣΕΙ.297		Ἐμπίστη λοξή πλατεῖα ευθύγραμμη ταινία στὴν μία πλευρά. Ἐντυπη κυκλική στιγμή σὲ ἄλλην
A334.	ΣΕΙ.298		Ἐμπίστη κυκλική στιγμή στὴν κορυφή
A340.	M93/πδ28		Ἀποτυπώματα δακτύλων στὶς ἐπιφάνειες

A350. ΑΣΑ.192		Χάραγμα εὐδιάκριτο Λ ἢ Α (διαστ. μῆκ. 1,3 πλ.1,4).
A351. ΣΕΙ. 318		Ἐντυπη κυκλική στιγμὴ στὸ κάτω τμήμα
A357. ΣΕΙ 324		Ἐντυπη κυκλική στιγμὴ στὴν βάση
A361. ΣΕΙ. 328		Ῥοειδές ἐντύπωμα στὴν κορυφή (διαστ. 0,8-0,9). Λογχόσχημο ἐντύπωμα στὴν βάση (μῆκ. 1,6)
A362. ΣΕΙ. 329		Χάραγμα δύο γραμμῆς που σχηματίζουν γωνία Λ.
A365. ΣΕΙ.299		Χάραγμα καμπύλη ταινία, Μῆκ. 3,4 Πλ. 0,3
A368. ΣΕΙ.302		Στὴν μία ἐπιφάνεια κυκλική κοιλότητα
A376. Μ80/πδ1		Δύο χαραγμένες εὐθεῖες γραμμῆς (μῆκ. 6,4 καὶ 3,2), Ἐμπέστη ταινία μῆκ. 1,1
A378. Μ81/πδ3		Ἐμπέστη κυκλική στιγμὴ πλησίον τῆς μίας ὀπῆς διαμ. 0,2.
A380. ΣΕΙ.305		Ἐμπέστος κύκλος στὴν μία ἐπιφάνεια
A382. ΣΕΙ.344		Ἐγχάρακτες καμπύλες γραμμῆς πάνω ἀπὸ τὶς ὀπές (Μῆκ. 1,4 καὶ 0,8).

A385. ΣΕΙ.334		Ἐμπίεστος κύκλος στὴν μίᾳ ἐπιφάνεια διάμ.1,4.

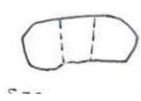

Παράρτημα Ε'

Στὴν ἐνότητα αὐτὴν παρατίθεται ἀναλυτικὸς πίνακας τῶν ἀντικειμένων τοῦ περιγραφικοῦ καταλόγου στὰ ὁποῖα ἔγινε δειγματοληψία γιὰ τὴν χημικὴ καὶ πετρογραφικὴ ἀνάλυση τῶν πηλῶν τῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου ἢ ὁποῖα πραγματοποιεῖται σὲ συνεργασία τῆς Βασιλικῆς Παππᾶ ἐπικούρου καθηγήτριας Κλασσικῆς Ἀρχαιολογίας τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων καὶ τοῦ Δημήτρη Μπασιάκου διευθυντῆ τοῦ ἐρευνητικοῦ κέντρου Δημόκριτος μὲ τὴν συνεργασία τοῦ Ἀρτέμη Οἰκονόμου γιὰ τὴν διάγνωση τῆς προέλευσης τους.

Ε.1 Κατάλογος δειγμάτων ὑφαντικῶν βαρῶν καὶ σφονδυλίων Μινώας Ἀμοργοῦ ἑλληνιστικῆς περιόδου γιὰ χημικὲς ἀναλύσεις πηλοῦ

Ἀρ. δειγματος	Ἀρ. Κατ.	Ἐνδειξη	Εἶδος	χρονολόγηση	Χρῶμα πηλοῦ	Εἰκόνα
A.1	A12. M81/πδ31	21/08/81 Δ1 Τομὴ ἐσωτερικῆ. Στὰ γεμίσματα	Πυραμιδοειδέ ς ὑφαντικὸ βάρος	Ἵστερης Κλασσικῆς περιόδου 4 ^{ος} αι. π.Χ.	5YR 7/3 pink ροδίνος σχετικὰ καθαρός μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς, πατελιᾶς. Τεφρός πυρήνας. Ἐξομάλυνση.	
A.3	A9. M87/πδ2	21/07/87 ΓΥΜΝΑΣΙΟ τομὴ Av/N1, Στρώση Καλλιεργείας.	Πυραμιδοειδέ ς ὑφαντικὸ βάρος		5YR 7/4 pink ἀνοιχτός ροδίνος, καθαρός μὲ ἐλάχιστη μαρμαρυγία. Ἐξαιρετικὰ εὐθριπτος. Ἐπίχρυσμα καστανοροδίνου.	
A.2	A37. M81/πδ8	02/08/81 Ναός. ' στὴν ΝΑ γωνία ἐπάνω στὸν ὄρατό δόμο'.	Πυραμιδοειδέ ς ὑφαντικὸ βάρος	Ἵστερης Ἑλληνιστικῆς Περιοδου 2 ^{ος} -1 ^{ος} π.Χ./1 ^{ος} π.Χ.-1 ^{ος} μ.Χ.	2,5YR 6/6 light red ἐρυθρωπός, χονδροειδῆς μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς (πατελιᾶς), σκληρός τεφρός πυρήνας. Ἐξομάλυνση στὶς ἐπιφάνειες.	
A.4	M81/πδ23	18/08/81 Μεταξύ Ναοῦ καὶ Δ1 Τομὴ	Πυραμιδοειδέ ς ὑφαντικὸ βάρος	Ἵστερης κλασσικῆς περιόδου	5YR 7/6 reddish yellow καστανοροδίνος μὲ ἐλάχιστες προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐξομάλυνση.	

Αρ. δείγματος	Αρ. Κατ.	Ἐνδειξη	Εἶδος	χρονολόγηση	Χρῶμα πηλοῦ	Εἰκόνα
A.5	A138. M88/πδ4	22/07/88 τετ. Α6 , τομή Α/δ, βάθ. 2,580 - 2,620, "πάσπαρος" .	φακοειδές	ἑλληνιστικῆς περιόδου	5YR 6/4 light reddish brown καστανός-τεφρός, πορώδης μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἀσβεστολιθικῆς. Ἐπίχρῳμα καστανό. Ἐξομάλυνση	
A.6	M87/πδ37	11/08/87 Γυμνάσιο, Ν. ἀπὸ τὶς " Βεσπασιανές" , μέσα στὸν ὄχετό.	Φακοειδές ὑφαντικὸ βάρος	ὑστερῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου	5YR 5/4 reddish brown καστανός - ρόδινος πορώδης μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐπίχρῳμα καστανό	
A.7	A17. M87/πδ14	29/07/87 τομή Γδ/1, βάθ. 0,450-0,700.	Φακοειδές ὑφαντικὸ βάρος	κλασσικὸ	2,5YR 6/6 light red καστανέρυθρος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς, πατελιᾶς	
A.8	A201. M91/πδ8	01/08/91 Γυμνάσιο, πιν. 7.7, τετ. I4/I5, στρώση /10\.	Δισκοειδές ὑφαντικὸ βάρος	Ἑστερῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου	5YR 7/6 reddish yellow ρόδινος, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς, κυρίως καιλίγες ἀσβεστολιθικῆς	
A.9	A185. M89/πδ16	01/08/89 Διαμόρφωση χώρου τετρ. Δ3-Ε3. Στρώση πεσμένων ἀγγείων, βάθ. 2,050- 2,150.	Δισκοειδές ὑφαντικὸ βάρος	Ἑστερῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου	2,5YR 5/6 red ἐρυθρός, μὲ λίγες προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ ἐλάχιστες ἀσβεστολιθικῆς, τεφρός πυρήνας. Ἐπίχρῳμα καστανό.	
A.10	A217. M92/πδ2	Γυμνάσιο, τετρ. I3-I4, στρώση 3	Δισκοειδές ὑφαντικὸ βάρος	Ἑστερῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου	5YR 6/4 very reddish brown ἀνοικτός ἐρυθρός, μὲ πολλές προσμίξεις σχιστολιθικῆς. Ἐξομάλυνση	
A.11	A227. M90/πδ32	14/08/90 Μπάζα Ναού, Α. ἀπὸ τὴν ἀνασκαφή.	Δισκοειδές ὑφαντικὸ βάρος	Ἑστερῆς ἑλληνιστικῆς περιόδου	10YR 7/3 very pale brown κιτρινωπός, μὲ προσμίξεις σχιστολιθικῆς καὶ λίγες ἀσβεστολιθικῆς. Ἐξομάλυνση	

Αρ. δείγματος	Αρ. Κατ.	Ἐνδειξη	Εἶδος	χρονολόγηση	Χρῶμα πηλοῦ	Εἰκόνα
A.12	Σ215. M84/πδ6	07/08/84 Β. ἀπὸ τὸ κτήριο Δ5. Ἀποκάλυψη τοῦ στρώματος μὲ τις πεσμένες πέτρες.	Σφονδύλι Δισκοειδές ἀμφίκυρτο	Ἵστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου	2,5YR 4/6 red ἐρυθρωπός μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές καὶ ἀσβεστολιθικές. Φαίος πυρήνας. Ἐξομάλυνση	
A.13	Σ189. M89/Απδ2	Ακρόπολις Ἱερὸν, Κ/Α5, στρώση 3	Σφονδύλι κωνικό	Ἑλληνιστικῆς περιόδου	2,5YR 6/6 light red καστανέρυθρος μὲ προσμίξεις ἀσβεστολιθικές καὶ μαρμαρυγία. Ἐξομάλυνση.	
A.14	Σ202. M89/πδ30	18/08/89 'Θέατρο', πιν 1.1 τετ.Ι6/ΒΑ1, Ἀφαίρεση μπάζων.	Σφονδύλι Ἀμφικωνικό	Ἵστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου	5YR 7/3 pink καστανοροδίνος μὲ προσμίξεις σχιστολιθικές	
A.15	Σ201. M89/πδ8	27/07/89 "Θέατρο" χῶρος ΒΔ, Ἐπιφανειακός καθαρισμός.	Σφονδύλι Ἀμφικωνικό	Ἵστερης ἑλληνιστικῆς περιόδου	5YR 5/4 reddish brown καστανός με προσμίξεις σχιστολιθικές. Ἐξομάλυνση	

Τὰ ἀποτελέσματα τῶν χημικῶν ἀναλύσεων παρουσιάστηκαν στὸ 3^ο Συμπόσιο ARCH_RNT *Ἀρχαιολογικὴ ἔρευνα καὶ νέες τεχνολογίες*, 3-6 Ὀκτωβρίου 2012, στὴν Καλαμάτα, μὲ τὸν τίτλο «Προκαταρκτικὴ μελέτη κεραμικῆς ἀπὸ τὴ Μινῶα Ἀμοργοῦ μὲ χρῆση ἀναλυτικῶν τεχνικῶν (SEM/EDX, XRF)». Τὰ πρακτικὰ τοῦ συνεδρίου βρίσκονται ὑπὸ ἔκδοσιν.

Οἱ παρατηρήσεις ποὺ ἀφοροῦν στὰ σφονδύλια καὶ στὰ ὑφαντικὰ βάρη παρουσιάζονται καὶ ἐδῶ σύμφωνα μὲ τὴν ἔκθεση τοῦ Ἀρτέμη Οἰκονόμου:

«Τὰ παραπάνω δείγματα ἀναλύθηκαν μὲ τὴ μέθοδο SEM-EDX καὶ μὲ τὴ μέθοδο XRF. Παρακάτω παρατίθεται πίνακας μὲ τις συγκεντρώσεις 10 κύριων καὶ δευτερευόντων χημικῶν στοιχείων σὲ μορφή ὀξειδίων: νατρίου (Na), μαγνησίου (Mg), ἀργιλίου (Al), πυριτίου (Si), καλίου (K), χλωρίου (Cl), ἀσβεστίου (Ca), τιτανίου (Ti), μαγγανίου (Mn) καὶ

σιδήρου (Fe). Παρουσιάζονται ἐπίσης οἱ συγκεντρώσεις 6 ἰχνοστοιχείων ρουβιδίου (Rb), στρόντιου (Sr), ζιρκονίου (Zr), νιοβίου (Nb), ὑπτρίου (Y) καὶ μολύβδου (Pb).

Δείγμα	Na ₂ O (%)	MgO (%)	Al ₂ O ₃ (%)	SiO ₂ (%)	Cl (%)	K ₂ O (%)	CaO (%)	TiO ₂ (%)	MnO (%)	Fe ₂ O ₃ (%)	Rb (ppm)	Sr (ppm)	Y (ppm)	Zr (ppm)	Nb (ppm)	Pb (ppm)
A.1	0,85	3,21	17,68	53,54	0,18	3,05	12,03	0,99	0,20	8,26	116	120	33	180	19	41
A.2	0,95	4,11	19,16	59,05	0,61	3,32	0,92	1,18	0,45	10,25	146	46	33	185	24	27
A.3	1,02	4,36	20,00	52,55	0,24	2,78	8,35	1,10	0,30	9,30	148	163	26	154	21	35
A.4	0,72	3,45	17,76	51,03	0,27	2,86	13,90	1,04	0,39	8,57	115	209	30	203	24	47
A.5	0,78	3,88	14,33	65,05	0,24	2,68	4,24	0,75	0,35	7,70	113	163	33	129	15	49
A.6	0,58	4,05	19,88	50,74	0,19	3,01	11,53	1,03	0,32	8,66	105	186	22	136	20	17
A.7	0,90	4,02	18,26	58,87	0,19	3,41	3,15	1,20	0,22	9,77	120	133	28	181	23	17
A.8	0,92	4,11	16,25	52,64	0,23	2,84	12,71	1,17	0,29	8,84	115	226	20	132	18	579
A.9	0,65	2,28	12,93	72,13	0,13	2,40	1,00	0,85	0,15	7,48	114	53	27	151	20	83
A.10	1,08	4,09	18,24	62,18	0,07	2,85	1,28	0,95	0,15	9,11	102	71	26	170	26	142
A.11	1,09	4,73	16,33	52,36	0,11	2,04	13,39	0,80	0,10	8,77	82	180	23	111	18	969
A.12	1,14	1,75	19,25	64,99	0,07	3,12	1,42	0,64	0,05	7,56	101	100	31	223	14	43
A.13	1,10	4,93	18,71	54,45	0,31	3,09	5,17	1,07	0,22	10,77	193	228	29	179	17	28
A.14	0,36	10,48	11,59	51,39	0,22	2,14	13,74	0,96	0,22	8,69	42	273	20	140	26	120
A.15	0,77	2,83	18,90	62,42	0,16	3,48	1,44	1,04	0,18	8,78	142	122	39	304	37	88

Ε.2 Αποτελέσματα στοιχειακής ἀνάλυσης τῶν δειγμάτων.

Οἱ συγκεντρώσεις τῶν κυρίων καὶ δευτερευόντων στοιχείων δίνονται σὲ % κ.β. ἐνῶ τῶν ἰχνοστοιχείων σὲ ppm. δ.α.= δὲν ἀνιχνεύθηκε»